

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ

ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ.

129

ΜΑΞΙΜΙΛΙΑΝΟΥ ΙΩΣΗΦ ΧΕΛΙΟΥ

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ

ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ

ΜΕΤΑΓΛΩΤΤΙΣΘΕΝ ΕΚ ΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΟΛΥΜΠΙΟΥ

Τακτικού Καθηγητού τῆς χειρουργικῆς ἐν τῷ
Πανεπιστημίῳ Ὀθωνῶν.

.....
ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.
.....

Handwritten signature

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΟΡΟΜΗΛΑ.

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΤΟΥ ΕΡΜΟΥ ΑΡΙΘ. 215.

1852.

28 JUN 2004

Πρὸς τοὺς ἀναγνώστας.

Διορισθεὶς καθηγητὴς τῆς χειρουργικῆς ἐν τῷ ἡμετέρῳ πανεπιστημίῳ, ἅμα συστηθέντι, ἐστοχάσθην, πρὸς ἐπιτυχεστέραν τῆς ἐκτεταμένης ταύτης ἐπιστήμης διδασκαλίαν, οὐχὶ νὰ συγγράψω ἴδιον σύγγραμμα, ἀλλὰ νὰ μεταφράσω ἐκ τῶν πολλῶν ἐν τῇ ἑσπερίᾳ Εὐρώπῃ δημοσιευθέντων τὸ καταλληλότερον. Τοιοῦτον δ' ἐνόμισα οὐχὶ τὸ λίαν ἐκτεταμένον καὶ μᾶλλον εἰς ἴδιαν μελέτην εὐθετον, οὐδὲ τὸ λίαν σύντομον καὶ μόνον εἰς τὴν ἀκρόασιν τοῦ μαθήματος χρήσιμον, ἀλλὰ τὸ πρὸς τε τὴν κατάληψιν τῶν ἐν ἀκρόασει μαθημάτων, καὶ πρὸς ἴδιαν ἔπειτα μελέτην ἐπαρκοῦν. Πρὸς τὸν διπλοῦν δὲ τοῦτον σκοπὸν οὐδὲν εὖρον ἄλλο τῶν ἄχρι τοῦδε γνωστῶν μοι βιβλίων ἐπιτηδεύτερον παρὰ τὸ ἀνὰ χεῖρας σύγγραμμα τοῦ ἐν Ἐιδελθέρῃ καθηγητοῦ τῆς χειρουργικῆς Κ. Μ. Ι. Χελίου, καθ' ὃ καὶ ἀπ' ἀρχῆς τῆς τοῦ πανεπιστημίου συστάσεως παραδίδω.

Περὶ μὲν τῆς ἀξίας τοῦ συγγράμματός τούτου ἀρκεῖ μόνον νὰ εἶπω, ὅτι μέχρι τοῦδε ἐξεδόθη ἐπτὰκις τοῦτο καὶ μετεφράσθη εἰς ἔνδεκα γλώσσας, ἐν αἷς εἶναι καὶ αὐτὴ τῶν Ἰαπόνων ἢ γλώσσα, εἰς ἣν μετεφράσθη τοῦτο ἐκ τῆς Ὀλλανδικῆς μεταφράσεως. Περὶ δὲ τῆς μεταφράσεως ἀναγκαῖον κρινῶ νὰ εἶπω· πρῶτον μὲν, ὅτι παρέλιπον, ὀλίγων τινῶν ἐξαιρουμένων, ἀπάσας τὰς ἐν τῷ πρωτοτύπῳ κειμένας παραπομπάς· διότι αὐταὶ ἐγένοντο βέβαια πρὸς γνῶσιν τῶν βουλομένων ν' ἀναγνώσωσι πλατυκότερον τὰ συγγράμματα ἢ τὰς πραγματείας, ἐξ ὧν ὁ συγγραφεὺς ἠρᾶνίσθη τ' αἰεὶ πρόσφορα εἰς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως παρ' ἡμῖν οὐτ' ἐν τῇ δημοσίᾳ ἡμῶν βιβλιοθήκῃ, οὐτ' ἐν ἄλλῃ τινι ἰδιωτικῇ ὑπάρχουσι τ' ἀναφερόμενα πάμπολλα καὶ παντοδαπὰ ταῦτα συγγράμματα, ἐπιζήμιον ἔκρινα τὴν κατὰ πολλὰ τυπογραφικὰ φύλλα μάτην ἐξόγκωσιν τῆς μεταφράσεώς μου.

Δεύτερον δὲ, ὅτι πρὸς εὐκολωτέραν χρῆσιν διείλον τὸ ὅλον σύγγραμμα εἰς τόμους τέσσαρας, ἀντὶ δύο τοῦ πρωτοτύπου τόμων, πρώτου καὶ δευτέρου, ἐκ δύο μερῶν ἐκατέρου συγκειμένων, καὶ ἔνεκα τούτου οἱ ἀριθμοὶ τῶν παραγράφων δὲν ἐξακολουθοῦσιν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ πρώτου τόμου μέχρι τέλους τοῦ δευτέρου, καὶ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ τρίτου μέχρι τέλους τοῦ τετάρτου ὡς εἶναι εἰς τὸ πρωτότυπον, ἀλλ' ἄρχοντ' ἐκ νέου ἀπ' ἀρχῆς ἐκάστου τόμου.

Τρίτον δὲ, ὅτι μεταφράζων εἰς τὴν λαλουμένην ἡμῶν ὄλως ἄμορφον καὶ εἰσέτι ἀτελεῖ γλώσσαν περὶ τῆς προκειμένης ἐπιστήμης, ἔργον τῷ

β'

ὄντι δυσχερές διάτε τὴν ἔλλειψιν πολλῶν ἐκ τῶν περισωζομένων συγγραμμάτων τῶν ἀρχαίων περὶ χειρουργικῆς, καὶ διὰ τὰς παντοίας τῶν νεωτέρων ἐπιστημονικὰς ὀνομασίας πραγμάτων τοῖς Ἑλλησιν ὄλως ἀγνώστων, ἠναγκάσθη νὰ ἐρανισθῶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων, οὓς δὲν ἔπαυσα ἀκαταπαύτως ν' ἀναδιφῶ, τὰ πρόσφορα ἐκάστοτε εἰς τὸν σκοπὸν ὀνόματά τε καὶ ῥήματα, νὰ πλάσσω δὲ καὶ πολλὰ ἐξ ἀναλογίας. Δὲν ἀρνοῦμαι δὲ, ὅτι καὶ ἡ πρώτη ἐργασία ἀτελής καὶ ἡ δευτέρα δυσχερῆς ἐγένετο καὶ οὐχὶ πάντως ἐπιτυχῆς. Διότι εἰ καὶ ὀλίγας τινὰς ἐπιστημονικὰς λέξεις νὰ πλάσῃ τις προσφυῶς δυσκολώτατον, πολλῶν δὲ μᾶλλον ὅσας ἀπείρους ἐγέννησεν ἄχρι τῆς σήμερον ἡ μεγίστης προαγωγῆς τυχοῦσα ἐπιστήμη αὕτη. Τὴν δυσκολίαν δὲ ταύτην τῆς πλάσεως τῶν οἰκείων λέξεων δοκιμάζουσι καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι συγγραφεῖς, ἀναγκαζόμενοι νὰ πλάττωσιν ἐξ ἀνάγκης πολλὰς ὅπως τύχουσιν ἐσφαλμένως, καὶ μᾶλλον κατὰ συνθήκην, ὁμολογοῦσι δὲ εἰλικρινῶς καὶ οἱ ἀρχαῖοι, οἷος ὁ Βιτρούβιος λέγων α' Non » enim de architectura sic scribitur, ut historia aut poemata vocabula » ex artis propria necessitate concepta, inconsueto sermone obijtiunt » sensibus obscuritatem » ἤτοι α' Οὐχ οὕτω γράφομεν περὶ ἀρχιτεκτονικῆς ὡσάν οἱ ἱστορίας ἢ ποιήματα συντάττοντες· ἀλλὰ καινοφανῆ ὀνόματα, κατὰ τὰς οἰκείας τῆς τέχνης χρείας συνθετιμένα, τῷ ἀσυνήθει τοῦ λόγου ἐμποδῶν γίνονται τῇ ἐννοίᾳ » (ἴδ. Β:βλ. Γ'. Προοίμ.).

Οὐχ ἥττον δὲ δυσχερές εἶναι καὶ ἡ ὀρθὴ γραφὴ τῶν κυρίων ὀνομάτων τῶν διαφόρων ἀλλοεθνῶν ἀνδρῶν. Εἰς τὴν μετάφρασίν μου δὲν ἠκολούθησα ἐκείνους ἐκ τῶν ἡμετέρων, οὔτινες γράφουσιν αὐτὰ ἀπαρἀλλάκτως ὡς γράφονται εἰς τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν γλῶσσαν, ἀλλ' ἐκείνους, οἷτινες ἐξελληνίζουσι ταῦτα κατὰ τὸ ἰδίωμα τῆς γλώσσης ἡμῶν, καὶ καθ' ἣν ἀναλογίαν φυλλάττουσι καὶ αὐτοὶ οἱ ἀλλοεθνεῖς, ὅταν γράφωσιν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν γλῶσσαν τὰ ὀνόματα τῶν Ἑλλήνων διὸ καὶ ἐξελληνίσας ταῦτα, προσεσημείωσα ὅσα τούτων ἀποβαίνουσι δυσδιάκριτα, καθὼς γράφονται καὶ εἰς τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν γλῶσσαν.

Οὔτε, ὅτι πάσας τὰς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις οἰκείας ὀνομασίας καὶ λέξεις εὔρον, δύναμαι νὰ καυχῆθῶ, οὔτε, ὅτι εἰς τὴν πλάσιν ὄλων τῶν νεωτέρων λέξεων, καὶ εἰς τὸν ἐξελληνισμόν τῶν ὀνομάτων τῶν ξένων ἀνδρῶν ὀλίγον τοῦ ἀναμαρτήτου ἀφέστηκα, δύναμαι νὰ εἶπω. Ὅθεν περιμένω εὐχαρίστως τὴν εὐμενῆ περὶ τούτου κρίσιν τῶν εἰδημόνων.

Ἐν Ἀθήναις, κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον ἔτους 1852.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

ΕΝ Τῃ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑῖ ΕΒΔΟΜῃ ΕΚΔΟΣΕΙ.

Ἀσμένως εἶδον καὶ αὔθις, μετὰ ἑπτὰ μόλις ἔτη, τὴν ἀνάγκην καὶ ἑτέρας πάλιν ἐκδόσεως τοῦ ἐγχειριδίου τούτου, καὶ τοσοῦτω μᾶλλον, καθ' ὅσον μετὰ τὴν ἕκτην αὐτοῦ ἐκδοσιν ἐφάνησαν ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἄλλα τῆς χειρουργικῆς ἐγχειρίδια. Καθὼς ἐν Γερμανίᾳ διετηρήθη ἀμείωτος ἡ ἀξία αὐτοῦ, οὕτω καὶ ἐκτὸς αὐτῆς οὐ μόνον διετηρήθη, ἀλλὰ καὶ ἠὺξήθη διότι (ἐκτὸς τῶν προτέρων εἰς ἑπτὰ γλώσσας μεταφράσεων) μετεφράσθη καὶ εἰς τὴν Ἀγγλικὴν παρὰ τοῦ διδάκτορος Σούθου (πρὸς ὄν-μεγίστην ὀφείλω χάριν διὰ τινος ἐν αὐτῷ προσθήκας), οὗτινος ἡ μετάφρασις ἐτυπώθη καὶ αὔθις ἐν Νεοβοράκῳ (New-York)· ἔτι δὲ μετεφράσθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν (1), εἰς τὴν Ἰσπανικὴν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἰαπωνικὴν (ἐκ τῆς Ὀλλανδικῆς μεταφράσεως). Ἡ ἐπιμέλεια, ἣν μετεχειρίσθη περὶ τὴν ἐπεξεργασίαν τῆς νέας ταύτης ἐκδόσεως, παρέχει μοι ἐλπίδας, ὅτι καὶ αὕτη θέλει εὐδοximῆσαι ὁμοίως.

Ἐν Ἐιδελβέργῃ, κατὰ μῆνα Μάρτιον ἔτους 1851.

ΧΕΛΙΟΣ.

(1) Ὁ συγγραφεὺς μαθὼν, ὅτι ἐκδίδετ' ἐνταῦθα καὶ ἡ Ἑλληνικὴ μετάφρασις κατὰ τὴν ἕκτην ἐκδοσιν, μοι ἀνήγγειλεν ἐσπευσμένως νὰ διακόψω, εἰ δυνατόν, τὴν ἐκδοσιν καὶ νὰ ἐπιχειρήσω αὐτὴν κατὰ τὴν νῦν γινομένην ἐβδόμην ἐκδοσιν τοῦ πρωτοτύπου· πρὸς τοῦτο δὲ μοι ἔπεμψε ταυτοχρόνως καὶ ὅσα ἕως τότε εἶχε τυπώσει δέκα καὶ ἑπτὰ τυπογραφικὰ φύλλα, ἐξακολουθῶν νὰ μοι πέμπῃ τακτικῶς ὅσα κατὰ συνέθειαν ἐκδίδονται. Μεγίστην αὐτῷ χάριν ὀφείλων διέκοψα παραυτίκα τὴν τύπωσιν, ἀφήσας ἀχρηστα τὰ τρία κατὰ τὴν ἕκτην ἐκδοσιν ἕως τότε τυπωθέντα τυπογραφικὰ φύλλα, ἃ ἤρχισα ἐξ ὑπαρχῆς τὴν κατὰ τὴν ἐβδόμην ἐκδοσιν διόρθωσιν καὶ τύπωσιν τῆς μεταφράσεως εὐχαρίστως· διότι ἡ ἐβδόμη αὕτη ἐκδοσις ὑπερτερεῖ πολὺ τὰς πρὸ αὐτῆς διὰ τὰς πολλὰς προσθήκας ἃ μεταβολὰς κατὰ τὴν ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ γενομένην πρῶτον τῆς ἐπιστήμης.

ΟΛΥΜΠΙΟΣ.

Π Ι Ν Α Ξ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΩ Α΄ ΤΟΜΩ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Προοίμιον τοῦ μεταφραστοῦ	Σελ. α΄
Προοίμιον τοῦ συγγραφέως ἐν τῇ ἐβδόμῃ ἐκδόσει	γ΄
Εἰσαγωγή	θ΄
Ὅρισμός τῆς χειρουργικῆς — σχέσις αὐτῆς πρὸς ὅλην ἐν γένει τὴν ἰατρικὴν — διαίρεσις τῶν χειρουργικῶν νοσημάτων	—
Ἱστορικὴ ἐποψὶς τῆς χειρουργικῆς	ιε΄

ΜΕΡΟΣ Α΄.

ΚΕΦΑΛ. Α΄.

Περὶ φλεγμονῆς ἐν γένει	1
-----------------------------------	---

ΚΕΦΑΛ. Β΄.

ΠΕΡΙ ΤΙΝΩΝ ΕΙΔΩΝ ΤΗΣ ΦΛΕΓΜΟΝΗΣ.

Α΄. Περὶ ἐρυσιπέλατος, ἐρυθήματος καὶ διαγύτου φλεγμονῆς	106
Β΄. Περὶ ἐγκαύσεων	115
Γ΄. Περὶ κρουπαγούντων	123
Δ΄. Περὶ δοθιῆνος	127
Ε΄. Περὶ ἀνθρακος	130

ΚΕΦΑΛ. Γ΄.

ΠΕΡΙ ΦΛΕΓΜΟΝΗΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΩΝ ΤΙΝΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ.

Α΄. Περὶ φλεγμονῆς τῶν ἀντιάδων	132
Β΄. Περὶ φλεγμονῆς τῶν παρωτιδῶν	140
Γ΄. Περὶ φλεγμονῆς τῶν μαστῶν	143
Δ΄. Περὶ φλεγμονῆς τῆς οὐρήθρας	148
Ε΄. Περὶ φλεγμονῆς τῶν ὄρχεων	159
ΣΤ΄. Περὶ φλεγμονῆς τῶν ψοιῶν	166
Ζ΄. Περὶ φλεγμονῆς τῶν ριζονύχων	168
Η΄. Περὶ φλεγμονῆς τῶν ἄρθρων	176
Α΄. Περὶ φλεγμονῆς τῶν ἀρθρικῶν συνδέσμων	—
Β΄. Περὶ φλεγμονῆς τῶν θυλακοειδῶν ὑμένων	180
Γ΄. Περὶ φλεγμονῆς τῶν ἀρθρωδῶν ἄκρων τῶν ὀστέων	184
Δ΄. Περὶ φλεγμονῆς τῶν ἀρθρικῶν χόνδρων	186
α. Περὶ φλεγμονῆς τοῦ κατ' ἰσχίον ἄρθρου	192
β. Περὶ φλεγμονῆς τοῦ κατ' ὤμον ἄρθρου	209

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

	Σελ.
γ'. Περὶ φλεγμονῆς τῆς κατὰ τὸ γόνυ ἀρθρώσεως	211
δ'. Περὶ φλεγμονῆς τῶν ἀρθρῶν τῶν σπονδύλων	215

ΠΕΡΙ ΕΛΚΩΝ.

ΚΕΦΑΛ. Α'.

Περὶ ἐλκῶν ἐν γένει	221
-------------------------------	-----

ΚΕΦΑΛ. Β'.

ΠΕΡΙ ΕΛΚΩΝ ΕΝ ΜΕΡΕΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΓΕΝΝΩΝΤΩΝ

ΑΥΤΑ ΑΙΤΙΩΝ.

Α'. Περὶ ἀτόνων ἐλκῶν	230
Β'. Περὶ τῶν ἐκ στομακῆς ἐλκῶν	233
Γ'. Περὶ χοιραδικῶν ἐλκῶν	235
Δ'. Περὶ ἀρθριτικῶν ἐλκῶν	239
Ε'. Περὶ λειχηνωδῶν ἐλκῶν	241
α'. Περὶ ἐρπητικῶν ἐλκῶν	254
β'. Περὶ ἀχώρου	247
γ'. Περὶ ἐμπυοφύτου	251
δ'. Περὶ ψωρικῶν ἐλκῶν	253
ε'. Περὶ ἀφροδισίων ἐλκῶν	260
ΣΤ'. Περὶ ὑδραργυριάσεως	299
Ζ'. Περὶ ἐλκῶν τῶν ὀστέων	
α'. Περὶ τερηδόνης	
β'. Περὶ νεκρώσεως τῶν ὀστέων	301
Α'. Περὶ τερηδόνης τῶν ὀστέων τοῦ κρανίου	308
Β'. Περὶ τερηδόνης τῶν ὀδόντων	311

ΜΕΡΟΣ Β'.

Περὶ νοσημάτων ὅσα βλάπτουσι τὴν κατὰ φύσιν συνέχειαν τῶν μορίων.

Α'.

ΠΕΡΙ ΔΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΣΥΝΕΧΕΙΑΣ.

Α'.

ΠΕΡΙ ΑΡΤΗΓΕΝΟΥΣ ΔΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΣΥΝΕΧΕΙΑΣ.

Α'.

ΠΕΡΙ ΤΡΑΥΜΑΤΩΝ.

ΚΕΦΑΛ. Α'.

Περὶ τραυμάτων ἐν γένει	320
Α'. Περὶ τῶν διὰ τομῆς καὶ πληξέως τραυμάτων	354
Β'. Περὶ τῶν διὰ γύξεως τραυμάτων	357

	Σελ.
Γ'. Περὶ τῶν διὰ ῥήξεως καὶ θλάσεως τραυμάτων	359
Δ'. Περὶ τῶν διὰ πυροβόλων ὄπλων τραυμάτων	361
Ε'. Περὶ τῶν ὑπὸ ἰσθόλων τραυμάτων	372
ΣΤ'. Περὶ τραυματικῆς τετάνου	375

ΚΕΦΑΛ. Β'.

ΠΕΡΙ ΤΡΑΥΜΑΤΩΝ ΕΝ ΜΕΡΕΙ.

Α'. Περὶ τραυμάτων τῆς κεφαλῆς	390
Α'. Περὶ φλεγμονῆς τοῦ ἔγκεφάλου	401
Β'. Περὶ πίεσεως τοῦ ἔγκεφάλου	405
Γ'. Περὶ διακινήσεως τοῦ ἔγκεφάλου	407
Δ'. Περὶ ἀνατρήσεως τοῦ κρανίου ἐν τοῖς κεφαλικοῖς τραύμασι	411
Β'. Περὶ τραυμάτων τοῦ προσώπου	425
Γ'. Περὶ τραυμάτων τοῦ τραχήλου	429
Δ'. Περὶ τραυμάτων τοῦ θώρακος	434
Ε'. Περὶ τραυμάτων τῆς κοιλίας	448
Α'. Περὶ τῶν τραυμάτων τοῦ στομάχου	466
Β'. Περὶ τῶν τραυμάτων τοῦ ἥπατος	467
Γ'. Περὶ τῶν τραυμάτων τοῦ σπληνός	469
Δ'. Περὶ τῶν τραυμάτων τῶν νεφρῶν	—
Ε'. Περὶ τῶν τραυμάτων τῆς οὐροδόχου κύστεως	470
ΣΤ'. Περὶ τῶν τραυμάτων τῆς μήτρας	—
Ζ'. Περὶ τῶν τραυμάτων τοῦ καυλοῦ	471
Η'. Περὶ τῶν τραυμάτων τῶν ὄρχεων καὶ τοῦ σπερματίτου λώρου	473
Θ'. Περὶ τῶν τραυμάτων τῶν ἄρθρων	—
Ι'. Περὶ διαιρέσεως τοῦ ἀχιλλείου τένοντος	476
ΙΑ'. Περὶ ῥήξεως τῶν μυῶν	480

Β'.

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ.

ΚΕΦΑΛ. Α'.

Περὶ καταγμάτων ἐν γένει	481
------------------------------------	-----

ΚΕΦΑΛ. Β'.

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ ΕΝ ΜΕΡΕΙ.

Α'. Περὶ τῶν καταγμάτων τῆς ῥινός	500
Β'. Περὶ τῶν καταγμάτων τῶν ζυγωματικῶν ὀστέων	502
Γ'. Περὶ τῶν καταγμάτων τῆς κάτω γένουος	593
Δ'. Περὶ τῶν καταγμάτων τοῦ ἰσοειδοῦς ὀστού	506

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

ζ'

	σελ.
Ε'. Περὶ τῶν καταγμάτων τῶν χόνδρων τοῦ λάρυγγος	507
ΣΤ'. Περὶ τῶν καταγμάτων τῶν σπονδύλων	509
Ζ'. Περὶ τῶν καταγμάτων τῶν ὀστέων τῆς λεκάνης	511
Η'. Περὶ τῶν καταγμάτων τοῦ στέρνου	514
Θ'. Περὶ τῶν καταγμάτων τῶν πλευρῶν	516
Ι'. Περὶ τῶν καταγμάτων τῆς ὠμοπλάτης	519
ΙΑ'. Περὶ τῶν καταγμάτων τῆς κλειδός	521
ΙΒ'. Περὶ τῶν καταγμάτων τοῦ ὀστοῦ τοῦ βραχίονος	526
ΙΓ'. Περὶ τῶν καταγμάτων τοῦ προπηχίου καὶ τοῦ παραπηχίου	532
ΙΔ'. Περὶ τῶν καταγμάτων τῶν ὀστέων τῆς χειρὸς	539
ΙΕ'. Περὶ τῶν καταγμάτων τοῦ ὀστοῦ τοῦ μηροῦ	540
Α'. Περὶ κατάγματος τοῦ αὐχένος τοῦ ὀστοῦ τοῦ μηροῦ .	
Β'. Περὶ κατάγματος τοῦ ὀστοῦ τοῦ μηροῦ κάτωθεν τοῦ τρο-	
χαντήρος	553
ΙΣΤ'. Περὶ τῶν καταγμάτων τῆς ἐπιγονατίδος.	559
ΙΖ'. Περὶ τῶν καταγμάτων τῶν ὀστέων τῆς κνήμης	564
ΙΗ'. Περὶ τῶν καταγμάτων τῶν ὀστέων τοῦ ἄκρου ποδός . .	569
Παροράματα τοῦ πρώτου τόμου	572

TOX REPERORIUM

800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Όρισμός τῆς χειρουργικῆς — σχέσις αὐτῆς πρὸς ὅλην ἐν γένει τὴν ἰατρικὴν — διαίρεσις τῶν χειρουργικῶν νοσημάτων.

ΣΚΟΠΟΣ τῆς ἰατρικῆς εἶναι νὰ προφυλάσῃ, νὰ λαλῆ, ἢ νὰ πρᾶνῃ τὰ νοσήματα, εἰς ὅσα περιπίπτει τοῦ ζώου τὸ σῶμα· τὰ δὲ πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ τριπλοῦ τούτου σκοποῦ μέσα (ἄκῃ) εἰσὶν ἢ διαιτητικὰ, ἢ φάρμακα κευτικά ἢ μηχανικά· τὰ τρίτα ταῦτα λέγονται χειρουργικά, χειρουργικὴ (τέχνη, ἐπιστήμη) δὲ ἡ περὶ τῆς ὀρθῆς αὐτῶν χρήσεως διδασκαλία.

Πάν ὅ,τι δι' ὄργανου τινὸς ἐνεργῶμεν ἐντέχνως εἰς τὸ βεβλαμμένον σῶμα λέγεται χειρουργία ἢ χειρουργικὴ ἐγχειρήσις· εἶναι δὲ αὕτη ἢ ἀκιδουργικὴ ἢ κοσμητικὴ καὶ ἀκιδουργικὴ μὲν, ὅταν ἀπ' εὐθείας διαιρῶμεν τὴν ἐντελέχειαν, (τὸ εἶδος), καὶ τὴν κατὰ φύσιν συνέχειαν τῶν μορίων κοσμητικὴ δὲ, ὅταν ἀπλῶς μόνον ἐφαπτώμεθα πολὺν ἢ ὀλίγον χρόνον τῆς ἐπιπόλης τοῦ σώματος διὰ κανονικῶν μηχανημάτων οἶον, διὰ τῶν μηχανῶν, διὰ τῶν ἐπιδέσμων, ἢ καὶ διὰ τῆς ἀπλῆς χειρὸς πρὸς κατάταξιν τῶν ἐξεστηκότων, ἢ πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν ἀπολωλότων μορίων.

Ἐπάρχουσι μὲν νοσήματα, πρὸς ὧν τὴν θεραπείαν ὁ ἰατρὸς πρέπει νὰ προσφέρῃ ταύτης ἢ ἐκείνης κατ' ἐξοχὴν τῆς τάξεως τὰ βοηθήματα· ἀλλ' ὅμως ἡ θεραπεία αὐτοῦ θέλ' εἶσθαι, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἀτελής, ἐὰν οὗτος δὲν γνωρίζῃ κατὰ βάθος πῶς νὰ ἐνώσῃ ταῦτα κατὰ τὸ εἶκος καὶ κατὰ τοὺς νόμους τῆς διοικούσης τὸ σῶμα φύσεως. Ὅθεν ἐπετ' ἐξ ἀνάγκης, ὅτι δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ κυρίως χωρισμὸς τῆς ὀνομαζομένης ἰατρικῆς ἀπὸ τῆς χειρουργικῆς.

Ὁ χειρουργὸς ὅμως, ἵνα εὐδοκιμήσῃ εἰς τὴν τέχνην, ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ ἰδιαιτέραν ἐτοιμότητα καὶ δεξιότητα, ἄπερ μόνον διὰ τῆς μακρᾶς ἀσκήσεως καὶ ἀγαθοφυΐας δύναται νὰ προσκτηθῶσι. Ὁ χειρουργὸς, λέγει ὁ Κέλσος, πρέπει νὰ εἶναι νέος, ἢ μᾶλλον νέος παρὰ προβεθηκῶς, νὰ ἔχῃ » χειρὰ ἐπιτηδεῖαν, σταθερὰν καὶ μὴ τρέμουσαν, νὰ εἶναι ἀμφοτεροδέξιος, ὀξυδερκής, καὶ ἀπαθὴς τόσον, ὥστε, ἵνα ἰατρεύσῃ, ὄντινα ἐπιχειρῆται ἄρρωστον, νὰ μὴ βιάζῃται πλέον τοῦ δέοντος, κινούμενος εἰς

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

» οίκτον ἐκ τῶν φωνῶν τοῦ ἄρρώστου, μηδὲ νὰ κόπη ὀλιγώτερον τοῦ
» ἀναγκαίου· νὰ πράττη δὲ ὅλα ταῦτα τοιοιτοτρόπως, ὥστε μηδὲν ἄλλο
» πάθος νὰ γενῶται εἰς τὸν ἄρρώστον ἐκ τῶν πόνων. » Ἡ ἱατρικὴ λοιπὸν
δύναται νὰ χωρισθῆ τῆς χειρουργικῆς μόνον καθ' ὃ ἀποβλέπει τὴν σω-
ματικὴν καὶ ψυχικὴν διάθεσιν τοῦ ἱατροῦ, οὐχὶ δὲ καὶ καθ' ὃ ἀφορᾷ τὴν
μάθησιν αὐτῶν· ἐπομένως διὰ τῆς ἠνωμένης αὐτῶν σπουδῆς μηδενίζεται
πᾶς λόγος, ἐφ' ᾧ ἐστηρίζετο μέχρι τοῦδε ἡ τόση ἀγυρτεία καὶ ἡ τόσον
ἀτιμῶσα τὸν ὄρισμόν τῆς ὑψηλῆς τέχνης καπηλεία τινῶν.

Ἡ σπουδὴ καὶ ἄσκησις τῆς χειρουργικῆς εἶν' ἔργον δυσκολώτατον, πρῶ-
τον μὲν, διότι τὴν ἀπαιτουμένην εἰς τὰς ἐγχειρήσεις ἐτοιμότητα καὶ ἀσφα-
λειαν προσκτώμεθα μόνον διὰ μακρᾶς εἰς τοὺς νεκροὺς γυμνασίας· ἀλλ' ἡ
εὐκαιρία εἰς τὴν γυμνασίαν ταύτην εἶναι σπανία, καὶ σπανιώτερον ἔτι τὸ
ἐπίμονον τοῦ ἱατροῦ πρὸς τὸ ὑπερνικῆσαι τὰς παντὸς εἴδους εἰς τοῦτο ἀνη-
κούσας δυσαρεσκείας· δεύτερον δὲ, διότι, καὶ τούτου δοθέντος, αἱ γυμνα-
σῆσαι αὐταὶ καταντῶσι πάνυ ἑλλίπει παραβαλλόμεναι πρὸς τὰς γινομέ-
νας εἰς ζῶντος σῶμα ἐγχειρήσεις· διότι εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἡ ζωὴ
τοῦ ἄρρώστου κινδυνεύει ν' ἀπολεσθῆ ἐν ἀκαρεὶ ὑπὸ τὰς χεῖρας τοῦ χειρί-
ζοντος ἱατροῦ, ἐπειδὴ ἡ ἀπαιδευσία, τὰ ἄτακτα κινήματα, καὶ αἱ κραυ-
γαὶ τοῦ χειριζομένου ἀφ' ἑνὸς μέρους, ἰδιαιτέρον δὲ αἴσθημα ἀφ' ἑτέρου,
γνωστὸν εἰς πάντα ἱατρὸν, ὅστις ἐνεργεῖ χειρουργίαν ἐπίσημον εἰς σῶμα
ζῶντος, καὶ μάλιστα εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ χειρουργικοῦ τοῦ ἐπαγγέλματος,
ἐκταράσσουσιν εὐκόλως τὴν ἀπαιτουμένην τοῦ ἱατροῦ εἰς τὰς ἐγχειρήσεις
ἀπάθειαν, ἀποδειλιῶσιν αὐτὸν καὶ ἐπὶ τέλους καθιστάνουσιν αὐτὸν ἀνίκα-
νον εἰς τὸ νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ἔργον του σταθερῶς τε καὶ ἀσφαλῶς· διὰ τοῦτο
δὲν πρέπει νὰ παραξενιζώμεθα, ὅταν ὁ μέγας Ἄλληρος (Haller) ἐξομο-
λογούμενος φανερῶς, λέγῃ α δέκα καὶ ἐπτὰ ἡδὴ ὀλόκληρα ἔτη παραδίδω
» τὴν χειρουργικὴν, καὶ συχνάκις ἔδειξα τὰς πλέον δυσκόλους χειρουρ-
» γίας ἐπὶ τῶν νεκρῶν· ἀλλ' ὅμως οὐδέποτε' ἐβάστασεν ἡ καρδία μου νὰ
» βάλω μαχαίριον ἐπὶ σώματος ζῶντος φοβούμενος μὴ βλάψω αὐτόν ».

Μόνον ἡ ἀκριβὴς τῆς ἀνατομίας γνῶσις δύναται νὰ χειραγωγῆσῃ τὸν
ἱατρὸν εἰς τὴν ἐπιτυχήν χρῆσιν τῶν χειρουργικῶν βοηθημάτων. Ἄλλὰ δὲν
ἀρκεῖ τῷ χειρουργῷ νὰ ἔχη μόνον τὴν ἀπλὴν γνῶσιν τῆς κατασκευῆς τοῦ
σώματος ἡμῶν, ἣν ἔχουσι κοινῶς οἱ ἱατροί· αὐτὸς ὀφείλει διὰ τῆς συχνῆς
ἀσκήσεως εἰς τὴν ἀκιδουργίαν νὰ μάθῃ ἀκριβέστατα τὴν θέσιν ἐκάστου
μορίου, τὴν σχέσιν αὐτοῦ πρὸς τὰ λοιπὰ, καὶ τὰς τυχαίας τούτων ἀνω-
μαλίας· ὀφείλει νὰ γνωρίζῃ ταῦτα οὕτως, ὥστε ὑπὸ τῆς ἀκριβοῦς γνώσεως
αὐτῶν νὰ χειραγωγῆται ἀσφαλῶς εἰς πᾶσαν ἐγχείρησιν· ὀφείλει νὰ γνω-

ρίξη οὐ μόνον τὴν περιγραφικὴν ἀνατομίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν συγκριτικὴν ταυτοχρόνως τὴν ἐξετάζουσαν φυσιολογικῶς τὰς περιοδικὰς ἀναπτύξεις τῶν καθ' ἕκαστα ὀργάνων ὥστε δι' αὐτῆς μόνον θέλει δυνηθῆ νὰ εἰσῶδῃ ἀσφαλῶς τὴν φύσιν πολλῶν νοσημάτων. Εἰς ἀνταμοιβὴν δὲ τῶν καταβαλλομένων παρ' αὐτοῦ εἰς τὴν μάθησιν καὶ ἀσκήσιν τῆς χειρουργικῆς κόπων προσκτᾶται τὸ μέγα ἐκεῖνο πλεονέκτημα τοῦ νὰ σώζῃ αὐτὸς μόνος καὶ οὐδεὶς ἄλλος τὸν ἔχοντα χρεῖαν βοηθείας ἄρρωστον. Πολλάκις ἀπαιτεῖται τῷ ὄντι καὶ τόλμη, ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ αἱ γενόμεναι κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας πρόοδοι τῆς χειρουργικῆς μᾶς φέρουσιν εἰς ἔκστασιν καὶ διὰ τὸ ἡρωϊκὸν τῆς τέχνης, καὶ διὰ τ' ἀμέτρητα τῆς φύσεως βοηθήματα. Ὁθεν δικαιοῦτα καὶ ὁ Μάρκος Δυρῆλιος Σεουερῖνος ἐπέγραψε τὸ περὶ χειρουργικῶν νοσημάτων βιβλίον του α περὶ τῆς δραστη-
» ρίας ἰατρικῆς. »

Ἵτι δὲ χωρισμὸς μεταξὺ τῆς ἰατρικῆς καὶ χειρουργικῆς κατ' οὐδένα τρόπον δύναται νὰ ἐγχωρήσῃ, φαίνεται καθαρότατα, ἐπειδὴ τῶν ἀδυνάτων εἶναι, ἐὰν θελήσωμεν νὰ ὀρίσωμεν ὄρισμόν τῆς χειρουργικῆς καὶ τῶν εἰς αὐτὴν ἀναγομένων νοσημάτων, νὰ ἐμπήξωμεν ὄρια καθιστάνοντα τὸ κράτος αὐτῆς χωριστὸν, ὀλοσχερὲς καὶ ἀσχετὸν πρὸς τὸ τῆς ἰατρικῆς.

Χειρουργικὰ νοσήματα ὠνόμασαν τινες, ὅσα θεραπεύονται μὲ μηχανικὰ μόνον βοηθήματα· ἀλλ' ὁ ὄρισμός οὗτος εἶναι ἀτελής, ἐπειδὴ πολλὰ τῆς ἰατρικῆς νοσήματα θεραπεύονται μὲ μόνον χειρουργικὰ βοηθήματα, ὡς οἰον μὲ φλεβοτομίας, μὲ παρικεντήσεις, μὲ μύξαν, καὶ πολλὰ τῆς χειρουργικῆς μὲ μόνον φαρμακευτικά. Οὐδενὸς δὲ λόγου ἀξία φαίνεται καὶ ἡ διαίρεσις αὐτῶν εἰς ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ, καὶ ἐξ ὧν τὰ μὲν πρῶτα, ἦτοι τὰ ἐντὸς τοῦ σώματος νοσήματα, εἰσὶν ἴδια τῆς ἰατρικῆς· τὰ δὲ δεύ-
τερα, ἦτοι τὰ κατ' ἐπιπολὴν τοῦ σώματος, τῆς χειρουργικῆς.

Ἐὰν δοκιμάσωμεν δὲ ν' ἀνεύρωμεν γενικὰ τινα χαρακτηριστικὰ τῶν νοσημάτων σημεῖα, ἅπερ δύναται τρόπον τινὰ νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τύπον νοσολογικῆς διαίρέσεως, καθ' ἣν προσδιορίζεται ὅπως οὖν ποῖα τῶν νοσημάτων δύναται νὰ ὀνομασθῶσι χειρουργικὰ.

Καθὼς τῆς ζωῆς τὰ σημεῖα διὰ τὴν παραβολικὴν ἐπικράτησιν τῶν δυνάμεων καὶ τῶν ὀργάνων παραστάνουσιν ἡμῖν δύναμιν καὶ ὕλην, ἐφ' ὧν τῆς οἰκείας ἐνώσεως θεμελιούται ἡ ὑγεία· τοιοῦτοτρόπως, καὶ ὅταν πάσῃ τὸ ὀργανωμένον σῶμα, φαίνεται, ὅτι ὅτε μὲν ἐκκλίνουσι τοῦ κατὰ φύσιν τύπου αἱ δυνάμεις, ὅτε δὲ τὰ ὄργανα· ἐκ τούτου δὲ πηγάζει καὶ ἡ διαίρεσις εἰς νοσήματα τῶν δυνάμεων, ἢ δυναμικὰ, καὶ εἰς νοσήματα τῶν ὀργάνων, ἢ ὀργανικὰ. Ἄλλ' ἡ διαφορὰ αὕτη δεικνύει μόνον παρα-

βολικὴν ἐπικράτησιν τῆς ἀλλοιώσεως τοῦ ἑνός ἢ τοῦ ἄλλου μέρους τῶν φαινομένων τῆς ζωῆς, ἐπειδὴ τὸ ὀργανωμένον σῶμα παριστάνει ἀρμονικὴν ὁλότητα, ἧς τὰ καθ' ἕκαστα μέρια καὶ τὰ φαινόμενα εἰσὶ μετ' ἀκριβείας πρὸς ἄλληλα συνδεδεμένα.

Ὅργανικὰ νοσήματα εἰσὶν ἐν γένει, ὅσα ἐμφαίνουσι βλάβην τῆς κατὰ φύσιν ποιότητος, τοῦ εἶδους καὶ τῆς κατασκευῆς τῶν ὀργάνων καὶ ἐπομένως δύνανται νὰ γεννηθῶσι.

1) Διὰ βλάβην τῆς τῶν ὀργάνων συνεχείας. 2) Διὰ παρὰ φύσιν ἑνωσιν τῶν μορίων. 3) Διὰ παρουσίαν ἀλλοτρίων σωμάτων. 4) Δι' ἐκφύλωσιν τῶν ὀργανικῶν μορίων ἢ διὰ γένεσιν νέων πλασμάτων. 5) Δι' ὀλοτελῆ ἀπώλειαν τῶν μορίων. 6) Δι' ὑπεράριθμα ὄργανα.

Τὰ ὀργανικὰ νοσήματα πρέπει νὰ διαιρεθῶσι, πρῶτον μὲν, εἰς ὅσα ἐδρεύουσιν εἰς μέρια μὴ ὑποπίπτοντα εἰς τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν, καὶ δὲν δέχονται μηχανικὰ βοηθήματα, ἐπομένως θεραπεύονται μὲ μόνον τὰ διαιτητικὰ ἢ φαρμακευτικὰ βοηθήματα· δεύτερον δὲ, εἰς ὅσα ἐδρεύουσιν εἰς μέρια συγχωροῦντα τὴν ἔξωθεν χρῆσιν τῶν φαρμάκων καὶ τῶν κανονισμῶν μηχανῶν, ἐπομένως θεραπεύονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲ ταῦτα μόνον ἢ καὶ μὲ τὴν ταυτόχρονον ἐνέργειαν τῶν διαιτητικῶν καὶ φαρμακευτικῶν. Ἐκ τούτου δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι τῶν ὀργανικῶν νοσημάτων, ἐκεῖνα μόνον εἰσὶ τῆς χειρουργικῆς, ὅσα ἐδρεύουσιν εἰς μέρια ὑποπίπτοντα εἰς τὰς αἰσθήσεις καὶ συγχωροῦντα πρὸς θεραπείαν τὴν χρῆσιν μηχανικῶν βοηθημάτων.

Κατὰ τὸν γενικὸν τοῦτον ὅρισμὸν ἡ φλεγμονὴ ἀποκλείεται τῶ ὄντι τῶν νοσημάτων τῆς χειρουργικῆς. Ἄλλ' ὁμως αὕτη δεόν νὰ κατατάσσεται πάντοτε εἰς τὸν χορὸν τούτων, ὡς ἄκις τοπίζεται εἰς τὰ καθ' ἐπιπολὴν τοῦ σώματος μέρια, ἐπειδὴ ἡ φλεγμονὴ ἐπάγει πολλάκις ὀργανικὰς ἀλλοιώσεις, καὶ ἀπαιτεῖ, ὡς ἄκις ἐδράζει εἰς τὰ καθ' ἐπιπολὴν μέρια, σχεδὸν πάντοτε χειρουργικὰ λεγόμενα ἀντιφάρμακα· ἐκτὸς δὲ τούτου, ἐξ ὧν μέλλομεν ἐφεξῆς νὰ διαγράψωμεν ἀκριθέστερον χειρουργικῶν νοσημάτων, οὐδὲν εἶναι, τὸ μὴ ἔχον αἰτίαν τὴν φλεγμονὴν, ἢ τὸ μὴ γεννῶν φλεγμονὴν ἐνόσφ διαρκεῖ, ἢ τὸ μὴ θεραπευόμενον διὰ φλεγμονῆς μᾶλλον ἢ ττον ἰσχυρᾶς.

Πρὸς παράστασιν λοιπὸν τῶν χειρουργικῶν νοσημάτων γίνεται ἡ ἐξῆς διαίρεσις, ἧτις, καὶ τοι ἔχει ἑλλείψεις τινὰς, δίδει ὁμως τάξιν εἰς τὰ νοσήματα κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν καὶ οὐσιώδη αὐτῶν συμφωνίαν.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

14'

ΜΕΡΟΣ Α'.

Περὶ φλεγμονῆς.

1) Περὶ φλεγμονῆς ἐν γένει. 2) Περὶ τινῶν εἰδῶν τῆς φλεγμονῆς.
 α.) περὶ ἐρυσιπέλατος. β.) περὶ ἐγκαύσεων. γ.) περὶ κρυσπαγούντων.
 δ.) περὶ θοιῆνος. ε.) περὶ ἄνθρακος. 3) Περὶ φλεγμονῆς ἰδιαιτέρων
 ὀργάνων. α.) τῶν ἀντιᾶδων ἢ τῶν παρισθημάτων. β.) τῶν παρωτιδίων.
 γ.) τῶν μαστῶν. δ.) τῆς οὐρήθρας. ε.) τῶν ὄρχεων. ς.) τῶν ψοῶν.
 ζ.) τῶν ὀνύχων (παρωνυχία). η.) τῶν ἄρθρων. 1) περὶ φλεγμονῆς τῶν
 ἀρθρικῶν συδῶσεων. 2) τῶν θυλακοειδῶν περὶ τὰ ἄρθρα ὑμένων. 3) τῶν
 χόνδρων. 4) τῶν ἀρθρωδῶν ἄκρων τῶν ὀστέων. α.) τοῦ κατ' ἰσχίον ἄρ-
 θρου. β.) τοῦ κατ' ὤμον ἄρθρου. γ.) τοῦ κατὰ τὸ γόνυ ἄρθρου. δ.)
 περὶ φλεγμονῆς τῶν ἄρθρων τῶν σπονδύλων. 4) Περὶ ἐλκῶν. 1) περὶ
 ἐλκῶν ἐν γένει. 2) περὶ ἐλκῶν ἐν μέρει. α.) Περὶ ἀτόνων. β.) περὶ
 τῶν ἐκ στομοκάκης ἐλκῶν. γ.) περὶ χοιραδικῶν. δ.) περὶ ἀρθρικῶν.
 ε.) περὶ λειχηνωδῶν. ς.) περὶ ἀφροδισίων. ζ.) περὶ ἐλκῶν τῶν ὄσων.

ΜΕΡΟΣ Β'.

Περὶ νοσημάτων ὅσα βλάπτουσι τὴν κατὰ φύσιν συνέχειαν
 τῶν μορίων.

Α'. Περὶ ἀρτιγενούς λύσεως τῆς συνέχειας Α'.) Περὶ τραυμάτων.
 Β'.) Περὶ καταγμάτων.

Β'. Περὶ πεπαλαιωμένης λύσεως τῆς συνέχειας. Α'.) Περὶ πεπαλαιω-
 μένης ἀπύου λύσεως. α.) Περὶ παρά φύσιν ἄρθρων. β.) περὶ διαιρέ-
 σεως τοῦ χεῖλους (ἢ περὶ λαγωχειλους). γ.) περὶ διαιρ. τοῦ οὐρανίσκου.
 δ.) περὶ διαιρ. τοῦ γυναικείου περιναίου. Β'.) Περὶ πεπαλαιωμένης ἐμ-
 πύου λύσεως τῆς συνέχειας. Α'.) Περὶ συρίγγων. α.) περὶ σιελοχόων
 συρίγγων. β.) περὶ χοληχόων συρίγγων. γ.) περὶ κοπρανοχόων συ-
 ρίγγων ἢ περὶ ἐπεισάκτου ἀφαιδρῶνος. δ.) περὶ τῶν εἰς τὸ ἀπευθυσμέ-
 νον συρίγγων. ε.) περὶ οὐροχόων συρίγγων.

Γ'. Περὶ βλάβης τῆς συνέχειας δι' ὑπαλλαγῆς τῆς θέσεως τῶν μορίων.
 α.) Περὶ ἐξαρθρήσεων. β.) περὶ κηλῶν. γ.) περὶ προπτώσεων. δ.)
 περὶ κυρτώσεων.

Δ'. Περὶ βλάβης τῆς συνέχειας τῶν μορίων διὰ παρά φύσιν ἀνευρυ-
 σμῶν. α.) τῶν ἀρτηριῶν, ἢ περὶ ἀνευρυσμάτων. β.) τῶν φλεβῶν, ἢ
 περὶ κισῶν. γ.) τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων.

ΜΕΡΟΣ Γ'.

Περὶ τῶν ἐκ παρὰ φύσιν συμφύσεως τῶν μορίων νοσημάτων.

1) Περὶ συμφύσεως τῶν δακτύλων. 2) περὶ συμφύσεως τῶν κονδύλων. 3) περὶ συμφύσεως καὶ στενώσεως τῶν ῥωθῶνων. 4) περὶ παρὰ φύσιν συμφύσεως τῆς γλώσσης. 5) περὶ συμφύσεως τῶν οὐλῶν μετὰ τῆς ἐντὸς ἐπιφανείας τῶν γνάθων. 6) περὶ στενώσεως τοῦ φάρυγγος. 7) περὶ κατακλίσεως καὶ στενώσεως τοῦ ἀπειθυσμένου. 8) περὶ συμφύσεως καὶ στενώσεως τῆς πύθης. 9) περὶ στενώσεως καὶ κατακλίσεως τῆς οὐρήθρας. 10) περὶ στενώσεως καὶ κατακλίσεως τοῦ κολεοῦ καὶ τοῦ πόρου τῆς μήτρας.

ΜΕΡΟΣ Δ'.

Περὶ ἀσυμφύλων σωματίων.

Α'. Περὶ σωματίων ἑτερογενῶν εἰς τὸ ἡμέτερον σῶμα ἔξωθεν εἰσαχθέντων. α.) εἰς τοὺς ῥωθῶνας. β.) εἰς τὸ στόμα. γ.) εἰς τὸν οἰσοφάγον. δ.) εἰς τὴν τραχεΐαν.

Β'. Περὶ σωματίων ἑτερογενῶν ἐντὸς τοῦ σώματος ἐξ ἐπισχέσεως τῶν κατὰ φύσιν ἐκκρίσεων γεννωμένων. Α.) Περὶ τῶν ὅσα γεννῶνται εἰς τοὺς κατὰ φύσιν κόλπους ἐξ ἐπισχέσεως τῶν ἐκκρίσεων. α.) Περὶ βατράχου. β.) περὶ ἰσχουρίας. γ.) περὶ ἐπισχέσεως τοῦ ἐμβρύου εἰς τὴν μήτραν ἢ εἰς τὸ κύτος τῆς κοιλίας, ἐξ αὐτῆς ἀνάγκη πᾶσα νὰ γείνη ἡ Καισαρική τομῆ, ἢ κοιλιακὴ καὶ ἢ τῆς συμφύσεως τῶν ὀστέων τοῦ ἐφηβαίου χωρίου τομῆ. Β.) Εἰς τοὺς μὴ κατὰ φύσιν κόλπους (ὡς εἰσὶν αἱ ἐκχυμώσεις). α.) Περὶ ἐκχυμώματος εἰς τὴν κεφαλὴν τῶν νεογνῶν. β.) περὶ αἱματοκλήης. γ.) περὶ τῆς εἰς τὰ ἄρθρα πληθώρας.

Γ'. Περὶ σωματίων ἑτερογενῶν ἐγγινομένων ἐκ συλλογῆς ὑγρῶν παρὰ φύσιν διακρινομένων. α.) Περὶ λεμφικῶν ὄγκων. β.) περὶ ὑδρωπος τῶν ἁρθρῶν. γ.) περὶ ὑδρ. τῶν βλεννώδων θυλακίων. δ.) περὶ ὑδροκεφάλου. ε.) περὶ ὑδρορράχως. ς.) περὶ ὑδροθώρακος καὶ ἐμπυήματος. ζ.) περὶ ἀσκίτου. η.) περὶ ὑδρωπος τοῦ περικαρδίου. θ.) περὶ ὑδρ. τῶν γυναικείων ὄρχων. ι.) περὶ ὑδροκλήης.

Δ'. Περὶ σωματίων ἑτερογενῶν ἐγγινομένων ἐκ συμπήξεως τῶν διακρινομένων χυμῶν.

ΜΕΡΟΣ Ε'.

Περὶ ἀλλοιώσεως τῶν ὀργάνων ἢ περὶ γενέσεως νέων μορίων.

- 1) Περὶ ὑπεραυξήσεως τῆς γλώσσης.
- 2) περὶ βρογχοκλήλης.
- 3) περὶ ὑπερμεγέθους κλειτορίδος.
- 4) περὶ ἀκροχορδῶν.
- 5) περὶ τύλων.
- 6) περὶ κερατοειδῶν ἐκφυμάτων.
- 7) περὶ ὀστεωδῶν ἐκφυμάτων.
- 8) περὶ μυκῆτων τῆς μήνιγγος.
- 9) περὶ στεατωμάτων.
- 10) περὶ κυστεωδῶν ὄγκων.
- 11) περὶ τῶν κατὰ τὰ ἄρθρα χονδροειδῶν σωματίων.
- 12) περὶ σαρκωμάτων.
- 13) περὶ πολυπόδων.
- 14) περὶ καρκίνου.

ΜΕΡΟΣ ΣΤ'.

Περὶ ἀπολωλότων μορίων.

Α'. Περὶ ὀργανικῆς ἀντικαταστάσεως ἀπολωλότων μορίων, κατ' ἐξαιρέτον δὲ τοῦ προσώπου κατὰ τοῦ Ταγγλιακόζου καὶ τῶν Ἰνδῶν τὴν μέθοδον.

Β'. Περὶ μηχανικῆς ἀντικαταστάσεως ἢτοι περὶ ἐφαρμογῆς τεχνητῶν μορίων.

Περὶ ὑπεραριθμῶν ὀργανικῶν μορίων.

ΜΕΡΟΣ Η'.

Περὶ στοιχειώδους μεθόδου τῶν χειρουργιῶν, περὶ γενικῶν χειρουργιῶν, ἤγουν περὶ φλεβοτομίας, περὶ ἐγγχαράξεως, περὶ ἐμβολῆς βοθρίου, περὶ διεκβολῆς τοῦ λημνίσκου κτλ.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΟΨΙΣ ΤΗΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ.

Ἐποχὴ πρώτη μέχρι τοῦ Ἱπποκράτους

— δευτέρα ἢ ἀπ' αὐτοῦ μέχρι τοῦ Γαληνοῦ

— τρίτη ἢ ἀπὸ τοῦ Γαληνοῦ μέχρι τῆς 15 ἑκατονταετηρίδος.

— τετάρτη ἢ ἀπὸ ταύτης μέχρι τοῦ ἡμίσεος τῆς 17 ἑκατονταετηρίδος.

— πέμπτη, ἢ ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἡμίσεος ταύτης μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν.

Ἐξ ἧς σχέσεως ὁ ἄνθρωπος ἔχει πρὸς τὴν περιστοιχοῦσαν αὐτὸν φύσιν, καὶ ἐκ τοῦ ἐμφύτου αἰσθήματος τοῦ νὰ παρηγορῇ τὸν πλησίον αὐτοῦ πάσχοντα, ἔλαβε τὴν ἀρχὴν ἢ χειρουργικῆς, ἧς ὅμως ἡ ἱστορία κατὰ τοὺς παλαιοὺς χρόνους τῆς Αἰγύπτου καὶ Ἑλλάδος εἶναι ἄγνωστος, ὥστε δυ-

νάμεθα νὰ εἴπωμεν ἀφόβως, ὅτι αὐτὴ ἀρχεται κυρίως ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ἴπποκράτους, ὅστις συναθροίσας ὅσα τῆς χειρουργικῆς ἐσώζοντο τῆδε κακείσε διεσπαρμένα, ἔβαλεν εἰς τάξιν, καὶ ἐδογμάτισεν αὐτὰ λογικῶς, ὀδηγούμενος εἰς τοῦτο ὑπὸ τῆς πείρας. Ἐκ τῶν περὶ ἰατρείου, περὶ καταγμάτων, περὶ ἐλκώσεων τῆς κεφαλῆς, περὶ ἐξάρθρημάτων, περὶ ἐλκῶν καὶ περὶ συρίγγων συγγραμμάτων, φαίνεται καθαρῶς, ὅτι αὐτὸς ἐγνώριζεν ἀρκετὰ τῆς χειρουργικῆς ὄργανα καὶ ἐπίδεσμα, καὶ ὅτι πολλὰ τῶν χειρουργημάτων ἦσαν ὄντως ἔντεχνα. Ἐκτὸς δὲ τούτων αὐτὸς πραγματεύεται καὶ εἰς πολλὰ τῶν ἀφορισμῶν αὐτοῦ χωρὶα περὶ χειρουργικῶν πραγμάτων.

Εἰς τὴν Ἀλεξανδρινὴν σχολὴν προώδευσε τελειότερον ἢ χειρουργικῆ, βάσιν ἔχουσα τὴν ἀνατομίαν. Πρῶτοι ἐπεχείρησαν εἰς ἀνθρώπινον νεκρὸν ἀνατομικὰς ἐρεῦνας ὁ Ἐρασίστρατος καὶ ὁ Ἡρόφιλος· τὰ δὲ ἔργα καὶ τοὺς διαδόχους αὐτῶν γνωρίζομεν ἐκ συγγραμμάτων ὑστεροτέρων ἰατρῶν.

Ὁ μόνος μετὰ τὸν Ἴπποκράτην (μετὰ 400 περίπου ἔτη) συγγραφεὺς φαίνεται Αὐρήλιος Κορκήλιος ὁ Κέλσος, οὗ τὰ συγγράμματα εἰσὶν ὅλα Ἑλληνικῆς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πηγῆς, καὶ περὶ ἐν Ῥώμῃ ζήσαντος. Εἰς τὸ ἔβδομον αὐτοῦ βιβλίον πραγματεύεται ἰδίως περὶ χειρουργημάτων· ἀξιωμανημούνται δὲ μετὰ τοῦτον κρίνονται ὁ Σωρανός ὁ Ἀρχιγένης καὶ ὁ Ροῦφος.

Ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Μάρκου Αὐρηλίου (150 ἔτη μετὰ Χριστὸν) ὑπῆρξε Κλαύδιος ὁ Γαληνός, οὗ τὰ χειρουργικὰ συγγράμματα εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπομνήματα εἰς τὰ τοῦ Ἴπποκράτους.

Μετὰ τὸν Γαληνὸν δὲ μέχρι τῆς ἕκτης μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδος βλέπομεν στάσιν καὶ ὀλίγους τινὰς μόνον συγγραφεῖς, οἷον τὸν Ὀριθάσιον, τὸν Δέτιον, Ἀλέξανδρον τὸν Τραλλιανὸν καὶ Παῦλον τὸν Αἰγινητήν.

Μετὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς δὲ αὐτοκρατορίας τὴν κατάλυσιν καὶ τῶν Ἀράβων τὴν εισβολὴν, ἐπέπεσε σκότος πολὺ καὶ βαρβαρότης μεγάλη· ὅθεν ἔπεσε καὶ ἡ χειρουργικὴ εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἀράβων ἰατρῶν, οἵτινες παρημέλησαν τὴν ἀνατομίαν· εἶχαν μὲν πολλὰ χειρουργικὰ ὄργανα, ἀλλ' ἐφοβούντο ὑπὲρ τὸ δέον τὸ μαχαίριον, καὶ μετεχειρίζοντο πολὺ τὰ καυτήρια. Οἱ ἐπισημότεροι τῶν ἰατρῶν τούτων ἦσαν ὁ Ἑβνης Σίνας (Ebn Sina) καὶ ὁ Ἀβουλκασήμ (Abulcasem).

Εἰς τὴν χριστιανικὴν Εὐρώπην ἡ ἰατρικὴ καὶ ἡ χειρουργικὴ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν κληρικῶν, οἵτινες ἔφερον αὐτὴν εἰς τόσῃν ἀτέλειαν χειρουργικῆν, ὥσε σὺδόλως ἐγνώριζον καὶ τὰς γνωστὰς πρότερον εἰς τοὺς Ἑλληνας χειρουργικὰς ἐγχειρήσεις. Τῇ συστάσει

δὲ τῶν φιλολογικῶν καταστημάτων ἤρχισαν αἱ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι νὰ ἀναστήνῃν κατὰ τὴν δωδεκάτην καὶ δεκάτην τρίτην ἑκατονταετηρίδα. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὰ καταστήματα ταῦτα σκοπὸν εἶχαν μόνον τῶν ὑπηρετῶν τῆς ἐκκλησίας τὴν μόρφωσιν, ἡ χειρουργικὴ οὐδεμίαν εἶδεν ἐκ τούτων ὠφέλειαν. Ἐκτὸς δὲ τούτων καὶ δύο μετέπειτα τοῦ Πάππα διατάγματα ἐχώρισαν αὐτὴν τῆς ἰατρικῆς τοιοιτοτρόπως, ὥστε ἐπὶ ποιῆ ἀφορισμοῦ ἐμποδίζοντο οἱ ἱερεῖς ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπιχειρῶσιν αἱματιζόντα χειρουργήματα· καὶ οὕτως ἀνέφυ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους τὸ τάγμα τῶν κουρέων, ἐπειδὴ οἱ ἱερεῖς διέτασσον τοὺς κουρεῖς αὐτῶν νὰ ἐπιχειρῶσι τὰ μικρότερα χειρουργήματα. Μόνον δ' ἐν Ἰταλίᾳ ἐφαίνετο κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον καλλιτέρα τρόπον τινα προσπάθεια, καὶ ἡ χειρουργικὴ ἦτο κατὰ μέρος εἰς καλλιτέρων ἰατρῶν χεῖρας.

Τὸ 1311 ἔτος ὁ Πιτάρδος (Pitard) ἤνωσεν ἐν Παρισίοις ὅλους τοὺς χειρουργοὺς εἰς ἑταιρίαν συστηματικὴν. Ἄλλ' ὅμως ἡ χειρουργικὴ ἐξ αἰτίας τοῦ παντοτεινοῦ πολέμου τῶν χειρουργῶν πρὸς τὴν ἰατρικὴν σχολὴν, καὶ τῆς παραμελήσεως τῆς ἀνατομίας, οὐδὲως προώδευσε μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Γουὴ Σχαυλιᾶκου, (Guy Chauliac) ἐξ οὗ ἔπειτα ἤρξατο νὰ ἐγκολπώνηται τὴν ἀνατομίαν καὶ ν' ἀνυψῆται.

Τὸν προοδευτικὸν τούτον δρόμον ἀκολουθοῦντες ὁ Παραῖος, (Pare) ὁ Φράγκος, (Franco) Φαβρίκιος ὁ Ἰλδανός, (Fabricius Hildanus) ὁ Φαβρίκιος Ἀβακουαπενδέντης, (Fabricius ab Aquapendente) ὁ Σεουερίνος (Severinus) καὶ Βισεμάν, (Viseman) ἔφερον κατὰ τὴν δεκάτην ἕκτην ἑκατονταετηρίδα εἰς τὸ τελειότερον τὴν χειρουργικὴν, ἧς ὁ χρυσοῦς αἰὼν ἄρχεται κυρίως ἀπὸ τῶν μέσων τῆς ἑκατονταετηρίδος ταύτης. Πόλεμοι πολυειδεῖς καὶ συστάσεις δημοσίων νοσοκομείων, ἔδωκαν τὰς οἰκειότερας ἀφορμὰς εἰς ἀκριβεῖς παρατηρήσεις· ἡ δὲ σύστασις τῆς χειρουργικῆς ἀκαδημίας ἐν Παρισίοις ἤνωσε τὰ διαμαχόμενα μέρη καὶ διήγειρε γενικὸν ζήλον. Καὶ ἐν τῇ Γαλλίᾳ μὲν, διέπρεψαν ὁ Διονύσιος, (Dionis) I. Λ. Πετίτος, (Petit) Μαρσεσχάλος, (Mareschal) Κυεσνάυς, (Quesnay) Μοράνδης, (Morand) Λουδοβίκος, (Luis) Λέδρανός, (Ledran) Γαρεγγεώτης, (Garengot) Λαφαύης, (Lafaye) Λέκατος, (Lecat) Λαμόττης, (Lamotte) Ραβάτων, (Ravaton) Δαβίδ, (David) Πουτεαῦος, (Pouteau) Δευρέτης, (Levret) Σαβατιέρος, (Sabatier) καὶ Δεσῶλτος (Desault)· ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ δὲ, ὁ Χεσέλδενος, (Cheselden) Δουγλάσης, (Douglass) οἱ δύο Μόρροι, (Monro) Σχάρπος, (Scharp) Κώπηρος, (Cowper) Ἀλάνσων, (Alanson) Πόττος, (Pott) Αὔκινσος, (Hawkins) Σμήλιος, (Smelie) καὶ οἱ δύο Ἵντερροι (Hunter)· ἐν τῇ Ὀλλανδίᾳ δὲ, ὁ Ἀλβίνος, (Albin) Δεβέντηρος,

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

η) (Deventer) καὶ Κάμπηρος (Camper) ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἐξ, ὁ Μολλινέλλης, (Mollineli) Βερτράνδης, (Bertrandi) καὶ Μοσκάτης, (Moscati) καὶ ἐν τῇ Γερμανίᾳ ὁ Ἑΐσερος, (Heister) Πλάτνηρος, (Platner) Βιλγύερος, (Bilguer) Βραμβίλλας, (Brambilla) Θέδενος, (Theden) Ῥίχτερος, (Richter) Κ. Σιέβολδος, (Siebold) καὶ Μυρσίνας, (Mursinna).

Διὰ τῆς γενικῆς ταύτης ἐπεξεργασίας ἢ χειρουργικῆ ἐτελειοποιήθη πολὺ εἰς τοὺς χρόνους ἡμῶν, ὡς φαίνεται εἰς τὴν ἔκθεσιν ἐκάστου χειρουργήματος· διαπρέπουσι δὲ μάλιστα κατὰ τοὺς χρόνους τούτους τόλμη μεγάλη στηριζομένη ἐπὶ τῶν προόδων τῆς ἀνατομίας καὶ τῆς φυσιολογίας, ἀπλότης καὶ ἐπιστημονικῆ ἐπεξεργασία εἰς τὰ χειρουργήματα, εἰς ὧν τὴν τελειοποίησιν φιλονεικοῦσιν ὅλα τὰ φωτισμένα ἔθνη, χωρὶς νὰ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν εὐσυνειδήτως εἰς ποῖον τούτων ἀνήκει κυρίως τὸ ἔπαθλον.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΦΛΕΓΜΟΝΗΣ.

ΚΕΦΑΛ. Α'.

ΠΕΡΙ ΦΛΕΓΜΟΝΗΣ EN ΓΕΝΕΙ.

§. 1.

ΦΛΕΓΜΟΝΗ λέγεται πλημμύρα αίματος εἰς τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα δι' αὐξήσεως ἐρεθισμοῦ τῶν νεύρων καὶ μετ' ἄλλοιαις διαπιδύσεως καὶ ὀργανικῆς πλαστικότητος.

Σημ. Ἄλλ' ἵνα τοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν νεύρων ἡ αὐξήσις καὶ ἡ δι' αὐτοῦ γενομένη μεγάλη τοῦ αἵματος εἰς τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα συμφορῆσις ὀνομασθῆ φλεγμονή, ἀνάγκη ταῦτα νὰ εἶναι ὅπως οὖν ἐπίμονα καὶ ἐπιτακτικά, καὶ νὰ γείνωσιν ἐκ τούτου ἐν τῷ κάμνοντι ὀργάνῳ μεταστοιχειώσεις ἀλλότριαι τῆ φύσει αὐτοῦ. Διότι κατὰ τοῦτο μόνον ἡ φλεγμονή διαφέρει τῆς προσκαίρου ἐνεργητικῆς πληθώρας καὶ τοῦ ζωϊκοῦ σφρίγγου, ἀπεργινῶνται ἐξ ὧν αἰτίων γεννᾶται καὶ ἡ φλεγμονή, καὶ ἐνεκα τούτου εὐκόλως δύνανται ταῦτα νὰ μεταπέσωσιν εἰς αὐτὴν· οὕτω δὲ ἔχει καὶ ὁ φλεγμονώδης λεγόμενος ἐρεθισμός.

§. 2.

Ἄρχεται δὲ ἡ φλεγμονή μετὰ πόνου πάντοτε μᾶλλον ἢ ἥττον σφοδρῶν· τὸ μῦριον γίνεται αἰσθητικώτερον, ἔπειτα ἐρυθρὸν, (ὥστε βλέπομεν αἷμα ἐν οἷς ἀγγεῖοις πρότερον δὲν ἐφαίνετο), καὶ θερμότερον· ἡ διάκρισις τῶν διακριτικῶν ὀργάνων ἀλλοιοῦται· παρεγχυματώδη δὲ ὄργανα ἐξογκοῦνται. Τὰ σημεῖα ταῦτα αὐξάνονται διαφόρως καὶ οὕτως ἐπέρχεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πυρετός.

§. 3.

Τὰ παραγιγνόμενα δὲ ἐξ ἀρχῆς καὶ ἐπὶ τῇ περαιτέρῳ ἀναπτύξει τούτων τῶν ἐκ τε τοῦ ὑποκειμένου καὶ ἀντικειμένου ἐν τῷ φλεγμαίνοντι ὀργάνῳ φαινομένων, γίνονται φανερά διὰ τοῦ μικροσκοπίου ὡς ἔπεται.

§. 4.

Μετὰ γενόμενόν τινα ἐρεθισμόν συστέλλονται κατὰ πρῶτον τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα, τὸ αἷμα ἐπιρρέει τάχιον, τὰ σωματῖα τοῦ αἵματος ἴστανται ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀγγείων καὶ φέρονται ἥττον πυκνῶς πρὸς ἄλληλα ὥστις ὅμως, ἐξ οὗ καὶ ἥττον ἐρυθρὰ διαφαίνονται. Μικρότατα δὲ ἀγγεῖα φαίνονται. ὅτι γίνονται ὅλως ἀφανῆ· τὸ αἷμα φαίνεται ὅτι ἀπομακρύνεται

τῆς ἐστίας τῆς φλεγμονῆς μᾶλλον ἢ ἐπιρρέει πρὸς ταύτην. Ἐρυθρότης δὲ καὶ θερμασία εἶναι ἤττων τῆς ἐν τῇ φυσικῇ καταστάσει τοῦ σώματος. Πόνος μόνον ἔνεστιν ἄνευ συμφορήσεως. Ταῦτα δὲ γίνονται ἀναλόγως τῇ σφοδρότητι τοῦ φλεγμονώδους ἐρεθισμού, ἐξ οὗ ταῦτα δύνανται νὰ ἐμφανισθῶσι μικρότατα, νὰ συναπέλθωσι ταχέως, ἢ νὰ ἐλλείψωσι καὶ ὄλως.

§. 5.

Ἐπειτα δὲ γίνεται ταχύτερα τοῦ αἵματος φορὰ πρὸς τὴν ἐστίαν τῆς φλεγμονῆς· τὰ κατὰ τὴν περιοχὴν μικρὰ τῶν ἀρτηριῶν στελέχη εἰσὶν ἰδίως ἐνεργά· προσάγουσιν αἷμα περισσότερον ἢ ὅσον δύνανται νὰ μετενεχθῆ· τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα πλημμυροῦσι καὶ ἀνευρύνονται. Ἐπὶ τῇ αὐξανομένη δὲ τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων πλημμύρᾳ φαίνονται ἀφθονώτερα τοῦ αἵματος τὰ σωματῖα καὶ ἀναπληροῦσιν ὄλως τὰ ἀγγεῖα· τὸ αἷμα εἰσβάλλει εἰς ἀγγεῖα, ὁρῶν μόνον ἄλλοτε φέροντα. Ἡ ἐπιταχυνθεῖσα κίνησις καὶ συμφορήσις τοῦ αἵματος εἰς τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα γίνονται χωρὶς ἐπιτάξεως τῆς καρδίας καὶ πρὶν ἢ συσταθῆ πυρετός. Ὁ καιρὸς οὗτος τῆς ηὔξημένης συμφορήσεως οὐδέποτε ἐλλείπει.

§. 6.

Τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα διὰ τῆς ἐπὶ μᾶλλον ἐπιρροῆς καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς συλλογῆς τοῦ αἵματος ἐμπληροῦνται ἐπὶ μᾶλλον καὶ εὐρύνονται, ἢ ἐπιρροῇ τοῦ αἵματος εἰς τὰ ἔμπλεα καὶ ἀνευρυσμένα ἀγγεῖα βραδύνεται ἐπὶ μᾶλλον, τέλος δὲ παύεται καὶ γίνεται ἡ φλεγμονώδης ἐπίστασις. Αὕτη δὲ φαίνεται κατὰ πρῶτον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ φλεγμαίνοντος τόπου. Τὰ σωματῖα τοῦ αἵματος ἄρχονται νὰ ταλαντίζωνται, νὰ τρέπωνται σχεδὸν πρὸς τὰ ὀπίσω ἐπὶ τῇ διαστολῇ τῆς καρδίας, ὅσον καὶ ἐπὶ τῇ συστολῇ ὠθοῦνται πρὸς τὰ πρόσω· τέλος δὲ φέρονται εἰς ἀκίνησιαν καὶ συμπακνοῦνται, ὥστε μικρὸν μόνον ἔχουσι τὸ μεταξὺ διάστημα. Τὰ σωματῖα τοῦ αἵματος ὀλίγον μὲν μακρὰν τῆς ἐστίας τῆς φλεγμονῆς κινοῦνται μὲν εἰσέτι, ἀλλὰ βραδύτερον, κατὰ δὲ τὰ μεθόρια τοῦ αἵματος ἡ κίνησις εἶναι ταχεῖα καὶ τὰ σωματῖα αὐτοῦ πολλά. Ἡ ἐπίστασις τοῦ αἵματος γίνεται πάντοτε εἰς τὰ μικρότατα τριχοειδῆ ἀγγεῖα κατὰ πρῶτον καὶ ἐνυπάρχει ἐν τούτοις, ἐνφ' αἱ μικρότεραι ἀρτηρίαι προσάγουσιν ἔτι αἷμα.

§. 7.

Καὶ ἐν καιρῷ μὲν τῆς συμφορήσεως, ἀλλὰ μᾶλλον ἐν καιρῷ τῆς ἐπιστάσεως διαπιδύουσι συστατικά τινα τοῦ αἵματος διὰ τῶν πλευρωμάτων τῶν ἀγγείων εἰς τὸ παρέγχυμα (ἢ ὅταν φλεγμαίνωσιν ὄργανα πλατύτητος ἀποτελοῦντα, εἰς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῶν, ἢ εἰς τὰς ὑπ' αὐτῶν ὑπαλειφομένας

κοιλότητος) κατὰ πρῶτον μὲν ὄρθος μετὰ τῶν ἀλάτων καὶ τοῦ ἀναλελυμένου ἐρυθροῦ τοῦ αἵματος, ἔπειτα δὲ καὶ τὸ ἰνώδες μέρος· μείζονος δὲ τῆς φλεγμονῆς οὔσης, παρεκχεῖται καὶ τὸ ἀναλλοιώτον αἷμα μετὰ τῶν σωματίων αὐτοῦ, ἀλλὰ τότε διαρρήγνυνται καὶ ἀγγεῖά τινα. Τὸ παρεκχυθὲν τοῦτο αἱματῶδες ὑγρὸν διαδύει τέλος οὕτως εἰς τὸ παρέγχυμα, ὥστε ἐν τῷ μέσῳ τοῦ φλεγμαίνοντος τόπου οὔτε ἀγγεῖα, οὔτε παρέγχυμα αἵματος, οὔτε σωματῖα αὐτοῦ δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν πλέον, ἀλλὰ μόνον ἐρυθρὰ καὶ κεγχροειδῆ οὐσία φαίνεται. Ἀκολουθῶς δὲ φαίνονται ἀθροίσματα αἵματος ἀκανόνιστα, αἱματόνησοι, ἅπερ μετὰ ῥῆξιν τῶν ἀγγείων διὰ παρεκχυμάτων, ἴσως δὲ κατὰ μέρος καὶ διὰ νεοπλασμάτων δύνανται νὰ γενῶνται. Ἐν τοῖς παρεκχύμασιν ἔπειτα πλάσσονται ἀγγεῖα, νεῦρα καὶ λεμφοφόρα ἀγγεῖα.

§. 8.

Νῦν δὲ θεωρήσωμεν καὶ τὰ καθ' ἕκαστα τῆς φλεγμονῆς φαινόμενα καθ' ὃν εἰρμὸν ταῦτα γίνονται, οἷον πόνος, ἐρύθημα, ζέσις, διαπίδουσις καὶ ὄγκος, καὶ καθὰ ταῦτα συμφωνοῦσι πρὸς τὰ ἐκ τῆς μικροσκοπικῆς ἐξέτασεως.

§. 9.

Ὁ πόνος εἶν' ἔκγονος τῆς διὰ τοῦ φλεγμονώδους ἐρεθισμοῦ γενομένης αὔξεσεως τοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν νεύρων. Ἡ σφοδρότης τῆς ἀντιπαθείας τοῦ νευρικοῦ συστήματος εἶναι ἀνάλογος τῇ ἐπιτάσει τοῦ ἐνεργούντος ἐρεθισμοῦ. Ἐὰν οὗτος ἦ σφοδρὸς, ἢ ἐνεργεῖα τῶν νεύρων πρὸς τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα εἶναι τόσον ἐπίσημος, ὥστε ἐκ τούτου γεννᾶται σπασμῶδης συστολὴ καὶ στένωσις τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων. Ἡ σπασμῶδης αὕτη κατάστασις συναπέρχεται μὲν τάχιον ἢ βράδιον, ἀλλ' ὁ ἐρεθισμὸς τῶν νεύρων ἐπιμένει, καὶ διὰ τῆς ἐνεργείας αὐτῶν πρὸς τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα καὶ πρὸς τὸ αἷμα γίνεται ἤτε μείζων ἐπιρροὴ τοῦ αἵματος καὶ ἡ ἰδιάζουσα αὐτοῦ ἀλλοίωσις ἐν τῷ φλεγμαίνοντι τόπῳ. Ἐκ τούτων δὲ γίνεται δῆλον πῶς ἐπὶ μικρότερᾳ ἐπιτάσει τοῦ ἐρεθισμοῦ δύναται νὰ ἐλλείπη ὁ καιρὸς οὗτος τῆς ἀναπτύξεως τῆς φλεγμονῆς, ἐὰν ἡ ἐνεργεῖα τῶν νεύρων πρὸς τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα δὲν εἶναι τόσῳ σφοδρὰ, ὥστε νὰ γείνη σπασμῶδης συστολὴ αὐτῶν, ἀλλὰ μόνον ἡ αὔξισις τῆς ἐπιρροῆς τοῦ αἵματος. Ἄλλ' ἐκ τούτου δῆλη γίνεται καὶ συμφωνία τις αὐτῶν τῶν ἐν τῇ ἀναπτύξει τῆς φλεγμονῆς κατὰ τόπον φαινομένων πρὸς τὰ ἐν τοῖς πυρετοῖς φαινόμενα. Καθὼς ἐκεῖ γίνεται συστολὴ τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων καὶ ἐπίσχεσις τοῦ αἵματος, οὕτω καὶ ἐνταῦθα πρῶτον μὲν γίνεται ῥίγος, συστολὴ τοῦ δέρματος, καὶ μικροὶ σφυγμοί, ἔπειτα δὲ τὰ φαινόμενα τῆς ἠϋξημένης ἐνεργείας τῶν ἀγγείων,

οἷον αὐξήσις τῆς θερμοσίας κ. τ. λ. Εἶναι δὲ ὅλως ἐναντίον τοῦ χαρακτῆρος τῶν φαινομένων τούτων, ἐὰν θελήσωμεν νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν ἐκ τοῦ καθολικοῦ ῥίγους πηγάζουσαν ἐν τῷ πυρετῷ καθολικῆν τῶν ἀγγείων πλησμονὴν ἐκ τῆς ἀκολούθου ἀπαυδήσεως τῶν ἀγγείων.

§. 10.

Διὰ τοῦ ἐπιμέμοντος ἐρεθισμοῦ τῶν νεύρων γίνεται ἀναλόγως τῷ μεγέθει αὐτοῦ καὶ τῇ εὐαισθησίᾳ τοῦ κάμνοντος μορίου διάφορος ὁ πόνος. Ὅθεν πᾶν ὄργανον στερεῖται διὰ τῆς φλεγμονῆς τῶν φυσικῶν αὐτοῦ ἐρεθισμῶν, καὶ ἡ ἐνέργεια αὐτῆς ἐμποιεῖ πόνον ἢ εἶναι ἀφόρητος. Κατὰ τὰς διαφόρους ἐνεργείας τῶν νεύρων δύναται μὲν νὰ γεννηθῶσιν ἔτι καὶ ἄλλα φαινόμενα, ἀλλὰ ταῦτα πρέπει νὰ ἀναφέρονται πρὸς τὸν πόνον αὐτόν. Πλὴν τοῦ γεννωμένου διὰ τοῦ ἐρεθισμοῦ τῆς φλεγμονῆς καὶ τῆς ἐκ τούτου γενομένης αὐξήσεως τοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν νεύρων πόνου, αὐξάνεται, προϊούσης τῆς φλεγμονῆς, διὰ τῆς διατάσεως τῶν μορίων ἕνεκα τῆς πίεσεως τοῦ συλλεγομένου αἵματος καὶ ἐκχύματος ὁ πόνος καὶ γεννᾶται ὁ ἰδίως φλεγμονώδης πόνος (dolor inflammatorius). Τῶν ἐν τῷ φλεγμαίνοντι μορίῳ ἀλλοιώσεων τούτων ἡ ἐνέργεια εἶναι ὁμοία τῇ ἐνεργείᾳ ἄλλων μηχανικῶν ἐρεθισμῶν. Ἐκ τούτων δὲ τῶν περιστατικῶν γίνεται δῆλον ἡ μεγάλη διαφορὰ τοῦ πόνου κατὰ τὸ μέγεθος καὶ κατὰ τὴν ταχύτεραν ἢ βραδύτεραν ἀνάπτυξιν τῆς φλεγμονῆς, κατὰ τὴν εὐαισθησίαν καὶ ἄλλην ποιότητα τοῦ κάμνοντος μορίου καὶ κατὰ τὴν ἕξιν τοῦ σώματος τοῦ ἀρρώστου. Ὅστε ὅτε μὲν εἶναι κνησμὸς μόνον, ὀδαξισμὸς, γαργαλισμὸς, πίεσις ἢ διάτασις ὀχληρὰ, ὅτε δὲ πόνος νυγματώδης, διασπῶν, καυστηρὸς, σφυγμώδης καὶ, ὅταν ἐδρεύῃ ἐν οἷς μορίοις ὑπάρχουσι νεῦρα πολλὰ διεσπαρμένα, σφοδρότατος. Δὲν δυνάμεθα δὲ νὰ παραδεχθῶμεν τὴν γνώμην ὅτι ὄργανά τινα, τῶν νεύρων τῆς ἀφῆς στερούμενα, οὔτε τὴν πίεσιν τοῦ αἵματος αἰσθάνονται ὀδυνηρὰν, οὔτε ἄλλον τινὰ ἐρεθισμὸν, καὶ ὅτι τὰ νεῦρα μορίου τινὸς τοῦ σώματος ἔχουσιν ἀντὶ τῆς ἐνεργείας τῆς ἀφῆς τὴν ἐνεργεῖαν τῆς ὀράσεως, τῆς ἀκοῆς, τῆς σκέψεως· ἐπομένως ἡ πίεσις τοῦ αἵματος ἐν τούτοις ἀντὶ τοῦ πόνου γεννᾷ μαρμαρυγὰς, συριγμοὺς, παράνοϊαν. Ἐπειδὴ τὰ φαινόμενα ταῦτα ἐμφαίνονται μὲν ὅταν φλεγμαίνωσι τὰ τοιαῦτα ὄργανα, οὐχὶ ὁμως ἀντὶ τοῦ πόνου ἀλλὰ σὺν αὐτῷ. Ὅθεν ἐπὶ τῇ φλεγμονῇ τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς σὺν τῷ ὄρᾳν φῶς, μαρμαρυγὰς καὶ λαμπηδόνας ὑπάρχει καὶ πόνος σφοδρότατος καὶ τοῦ φωτὸς ἀφορητότης· ἐπὶ ὀξείᾳ φλεγμονῇ τοῦ ἐγκεφάλου προηγεῖται πάντοτε ἢ γίνεται συνοδίτης τῆς παρανοίας ὁ σφοδρότατος πόνος. Τοῦτ' αὐτὸ δὲ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῇ φλεγμονῇ τοῦ ἀκουστικοῦ νεύρου.

§. 11.

Ὁ ἐρεθισμὸς καὶ ἡ αὐξησις τῆς ἀντιπαθείας τῶν νεύρων εἶναι τῶν ὧν οὐκ ἄνευ πρὸς τὴν γένεσιν τῆς φλεγμονῆς· ὅθεν τὸ ἀνωδυνὸς σφριγὸς, ἐνῶ οὐδὲν ἄλλο σημεῖον νευρικοῦ ἐρεθισμοῦ ἀντὶ τοῦ πόνου πάρεστι, σφριγὸς λοιπὸν, ὅπερ χήτει παντὸς ἐρεθισμοῦ, ἴσταται ἀντικρὺ τοῦ φλεγμονώδους, οὐδενὸς λόγου ἄξιον εἶν' ἐνταῦθα. Δέον δὲ τὸν ἐν τῇ φλεγμονῇ ἐγγινόμενον ἐρεθισμὸν τῶν νεύρων, νὰ μὴ ἀναφέρωμεν πρὸς νευρὰ τινα μόνον, οἷον τὰ αἰσθητικὰ, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ προσομολογήσωμεν, ὅτι ἕκαστον νεῦρον ἔχει δύναμιν ἀντιπαθητικὴν. Ὅθεν δύναται νὰ γεννηθῇ φλεγμονὴ καὶ εἰς μόρια παράλυτα. Καὶ ἂν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τῶν προαιρετικῶν νεύρων ἀπώλεσε τὴν μετοχευτικὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν, ἐνδέχεται ὅμως νὰ διέσωσε τὴν τοῦ νεύρου τῆς φυτικῆς ζωῆς. Ἄλλ' ἢ ἐν παραλύτῃ μορῇ γεννωμένη φλεγμονὴ δὲν θέλει ἔχει τὸν πλασικὸν χαρακτήρα, καὶ μεταπίπτει εὐκόλως εἰς γάγγραιναν. Ἡ ἀξία τῆς ἐπιρροῆς τῶν νεύρων πρὸς τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος εἰς τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα καὶ πρὸς τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν καταφαίνεται ἕκ τε τῆς θολώσεως διαφανῶν μορῶν καὶ ἕκ τῆς γενομένης τήξεως αὐτῶν μετὰ τὴν διαίρεσιν νεύρων τινῶν, δι' ἧς γεννᾶται μὲν συμφόρησις καὶ ἐπίστασις τοῦ αἵματος καὶ αἱ ἕκ τούτων ἀλλοιώσεις, οὐχὶ δὲ καὶ ἰδίως φλεγμονώδης μεταστοιχείωσις.

§. 12.

Γενομένης δὲ διὰ τῆς αὐξησεως τοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν νεύρων τῆς πλημμύρας τοῦ αἵματος εἰς τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα, ἐπονται ἐπὶ τῇ ἐπιμονῇ αὐτῶν διὰ τε τὴν κατασκευὴν τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων καὶ διὰ τὰς ἐν τῷ αἵματι γινομένας μεταβολὰς, τὰ περαιτέρω φαινόμενα.

§. 13.

Ἡ φύσις τοῦ συστήματος τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ γίνηται κίνησις μὲν τοῦ αἵματος ἐπὶ πάσῃ αὐτοῦ ἰσχυροτέρα φορᾷ, ἀνευρυσμὸς δὲ τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων. Ἔνεκα τῆς λεπτῆς καὶ ὑπεικτικῆς ἕξεως τῶν πλευρωμάτων αὐτῶν, καὶ ἐπὶ μᾶλλον βραδυτέρα τοῦ αἵματος κίνησις, τέλος δὲ καὶ ἐπίστασις αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἐπὶ μᾶλλον αὐξανομένη ἀνωμαλίᾳ τῆς ἐμφορήσεως καὶ ἀποχετεύσεως αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο βλέπομεν διὰ τοῦ μικροσκοπίου, ὅτι τῶν ἀγγείων ὁ ἀνευρυσμὸς καὶ τοῦ αἵματος ἡ βραδυτέρα κίνησις γίνεται μόνον ὅταν συμβαίῃ ἰσχυροτέρα ἐπιρροῆσις αὐτοῦ, οὗ ἢ κίνησις εἶναι εἰσέτι ταχεῖα κατὰ τὰ μεθῆρια τῆς φλεγμονῆς, καὶ αἱ μικρότεραι ἀρτηρίαι εἰσοδεύουσιν ἐτι αἷμα καὶ ἐν ᾧ ἤδη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ φλεγμαίνοντος τόπου ἔγεινεν ἐπίστασις αὐτοῦ. Δόξα δὲ ὅλωις ἀθάρει-

τος και πρὸς τὰ παραγιγνόμενα κατ' οὐδένα λόγον σύμφωνος εἶναι ἢ ἐξήγησις, ὅτι ἡ πλημμύρα τοῦ αἵματος, ἢ βραδύτης τῆς φορᾶς και τέλος ἢ ἐπίστασις αὐτοῦ γίνεται παραλύσεως ἔνεκα τῶν κινητικῶν νεύρων τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων, ἣτις ἔπεται ἀνταγωνισικῶς τῷ ἐρεθισμῷ τῶν αἰσθητικῶν νεύρων, δι' ἧς παραλύσεως ἀνευρύνονται τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα, και κατὰ τοὺς γνωστούς ὑδραυλικούς νόμους γίνεται βραδυτέρα ἢ φορὰ τοῦ αἵματος, και τὰ σωματί' αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ γενομένῃ διὰ τῶν χαύνων πλευρωμάτων τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων διαπιδύσει τοῦ ὄρρου κ. ο. κ. συκολληθῶνται πρὸς ἀλληλα, ἐξ οὗ γίνεται ἡ ἐπίστασις. Οὐδεὶς λόγος ὑπάρχει, δι' ὃν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι τῶν αἰσθητικῶν νεύρων ἐρεθισμὸς ἐπάγει τοσοῦτον αἰφνιδίως και ταχέως παράλυσιν τῶν προαιρετικῶν νεύρων ἐκ τούναντιοῦ δὲ πολλῷ φυσικώτερον εἶναι νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι σὺν τῇ αὐξήσει τοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν αἰσθητικῶν νεύρων γίνεται και τῶν προαιρετικῶν νεύρων ἀνάλογος ἐρεθισμὸς, ἐξ οὗ αὐξάνεται τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων ἡ ἐνέργεια και τοῦ αἵματος ἡ φορὰ. Ἐκ τούτου δὲ διὰ τὴν ἄνω ῥηθεῖσαν διάθεσιν τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων ἔπεται τοῦ αἵματος ἡ πλημμύρα και τέλος ἡ ἐπίστασις αὐτοῦ. Τὸ μόνον δὲ φαινόμενον, ὅπερ κυρίως ἐνταῦθα πρόκειται, εἶναι ὅτι ἐν τῇ φλεγμονῇ ὑπάρχουσιν ἀνευρυσμμένα και αἵματος πλημμυροῦντα ἀγγεῖα· ἀλλὰ κατ' οὐδένα τρόπον δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν διὰ τῆς αἰσθήσεως ἂν ἴσταιται τὸ αἷμα, διότι ἀνευρύνονται τὰ ἀγγεῖα, ἢ ἂν ἀνευρύνονται τὰ ἀγγεῖα, διότι πληροῦνται αἷματος. Ἐὰν ὁμως σκεφθῶμεν ὅτι εἰς ὄλους τοὺς ὄχετους και τοὺς κόλπους τοῦ σώματος ἡμῶν, ὅταν ἡ παράλυσιν τῶν προαιρετικῶν νεύρων δὲν πηγάζῃ ἀπὸ τῶν ἐν τῷ κέντρῳ μορίων, τὸ αἷτιον τῆς προσισταμένης παραλύσεως εἶναι ἡ πλημμύρα και ὁ ἀνευρυσμὸς αὐτῶν ἐπὶ δυσκόλῳ ἢ ὅλως ἐπισχεθείσῃ ἀπορροῇ τῶν ἐν αὐτοῖς συλλεγομένων ὑγρῶν τοιοῦτοτρόπως και ἐπὶ τῇ φλεγμονῇ θέλομεν νομίσει πολλῷ φυσικώτερον ὅτι ὁ ἀνευρυσμὸς τῶν ἀγγείων εἶναι τῆς πλημμύρας ἔκγονος, και οὐχὶ ὅτι ἡ πλημμύρα και ἡ ἐπίστασις τοῦ αἵματος εἰσὶν ἔκγονα τοῦ ἀνευρυσμοῦ τῶν ἀγγείων κατὰ τοὺς ὑδραυλικούς νόμους. Ὅτι τὰ πλευρώματα τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων ἐνεργοῦσιν αὐτοτελῶς εἰς τὸ ἐν αὐτοῖς αἷμα, και ἀφ' οὗ ἤδη ἔγεινεν ἡ πλημμύρα, γίνεται καταφανὲς και ἐκ τούτου, ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον τῆς φλεγμονῆς τὰ σωματία τοῦ αἵματος ταλαντίζονται, τουτέστιν ὠθοῦνται πρὸς τὰ ὀπίσω ἐπὶ τῇ διαστολῇ τῆς καρδίας, ὅσον και πρὸς τὰ πρόσω ἐπὶ τῇ συστολῇ αὐτῆς. Ἐν γένει δὲ παντελῇ τοῦ αἵματος στάσιν ἐν καιρῷ τῆς φλεγμονῆς δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, ἐπειδὴ διελαύνεται πάντοτε διὰ τῶν ἐφισταμένων σφαιριδίων τοῦ αἵματος μέρος τῆς πλάστι-

δος (plasma) και μεταγεται εις την καρδιαν μετα των εν αυτω γενομένων εν τῷ τόπῳ τῆς φλεγμονῆς μεταβολῶν. Παντελής ἐπίστασις τοῦ αἵματος και παράλυσις τῶν νεύρων γίνεται μὲν και δύναται νὰ εἶναι τοποικὸν γέννημα φλεγμονῆς ἐπὶ μᾶλλον αὐξομένης· ἀλλὰ τότε θέλει ἐπέλθει τάχιςα ἢ γάγγραινα και θέλομεν ἔχει φαινόμενα ὅλως διάφορα τῶν ἐν τῇ φλεγμονῇ. Ἡ ζωτικὴ αὐξησης καθ' ὃν τρόπον πάντοτε και παρὰ πᾶσι τοῖς ἰατροῖς ἐλογίσθη, συμβιδάζεται μὲν μετα τῆς γνώμης και μετα τῆς ἐξηγήσεως ἡμῶν, οὐχι δὲ και μετα τῆς θεωρίας τῆς παραλύσεως.

§. 14.

Τὸ ἐν τῇ φλεγμονῇ ἐρυθρῆμα εἶναι ἡ ἀναγκαία τῆς ἀθρόας ρύσεως και πλημμύρας τοῦ αἵματος εις τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα ἀπογέννησις· ἐπειδὴ τοῦτο εἰσέρθει και εις τὰς λεπτοτάτας ἐκείνας διαφυάδας, ἐν αἷς φύσει φέρεται τὸ ἀχρωμάτιστον μόνον μέρος τοῦ αἵματος. Αἱ παραλλαγαὶ δὲ τοῦ ἐρυθρήματος εἰσὶ πάνυ διάφοροι, και πηγάζουσι ἐκ τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν νεύρων και ἐκ τῆς μεγάλης διασπορᾶς τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων. Διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν νεύρων πρὸς τὸ αἷμα μεταβάλλεται και ἡ ποιότης αὐτοῦ, ὅπερ γίνεται ἐρυθρότερον. "Ὅθεν τὸ ἐρυθρῆμα γίνεται πάντοτε ἀνθρότερον, ὅταν ἢ τῶν νεύρων ὁ ἐρεθισμὸς ἐπιτακτικὸς· αἱ παραλλαγαὶ λοιπὸν τοῦ ἐρυθρήματος εἰσὶ σύμμετροι πρὸς τὸν ἐρεθισμὸν τῶν νεύρων. Ἄμα δὲ καταβιασθῆ τῶν νεύρων ἢ ἐνέργεια, και γείνη παντελής ἐπίστασις τοῦ αἵματος, τὸ ἐρυθρῆμα γίνεται βαθύτερον, ἰσοειδὲς και τέλος ἐμφαίνεται τὸ φλεγμαῖνον μέρος πελιδνὸν μέλαν.

§. 15.

Σύμμετρος δὲ τῷ ἐρυθρήματι εἶναι και ἡ ἔξαψις τῆς θερμασίας ἐπὶ τῇ φλεγμονῇ· ἡ ἔξαψις δὲ τῆς θερμασίας εἶναι τὸ ἔκγονον καταφλέξεως ἕνεκα τῆς πλείονος ἐμφορήσεως και τῆς μετ' ἄλλων ὑλῶν ἐνώσεως τοῦ ὀξυγόνου. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐπὶ τῇ ἐντελῶς συστάσει φλεγμονῇ και τῇ ἐπὶ ταύτῃ γενομένη διὰ τοῦ αἵματος ἀποφράζει τῶν ἀγγείων οὐδὲν ἄλλο πλέον αἷμα νέον ἀπὸ τῶν πνευμόνων, και μετ' αὐτοῦ οὐδὲν ὀξυγόνον ἐμφέρειται, ἠθέλησαν νὰ εἴπωσιν ὅτι αἰτία τῆς ἐξάψεως τοῦ θερμοῦ εἶναι ἢ διὰ τοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν αἰσθητικῶν νεύρων ταχέια γινομένη τῆς ὕλης αὐτοῦ ἐπάλλαξις, ὅ, τι γίνεται πιθανὸν διὰ τῆς αὐξομένης χρείας τῆς τροφῆς μετα γενομένου ἐρεθισμοῦ· και ὅπου σὺν τῇ ἀναλώσει τοῦ ὀξυγόνου ἢ ἔξαψις τοῦ θερμοῦ δεόν ν' αὐξήσῃ, καθὼς και νὰ ἐλαττωθῆ, ὅταν συμβῆ τὸ ἄνταντιον. Ἄλλ' ὅμως δυσκατανόητον εἶναι, ὡς ἤδη και ὁ Βωμγαίρτνερος (Baumgärtner) παρετήρησε, πῶς εἶναι δυνατὸν ἢ μεγίστη ποσὴς ἐπὶ τῇ φλεγμονῇ

γενομένη ζέσις γὰ πηγάζῃ μόνον ἐκ τῆς μεγάλης ἐπαλλάξεως τῆς ὕλης τῶν αἰσθητικῶν νεύρων. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἀπαράδεκτον μὲν εἶναι ἢ μετὰ τοῦ αἵματος ἀπὸ τῶν πνευμῶν ἐμφόρησις τοῦ ὀξυγόνου, ἀνεπαρκὲς δὲ ἢ αὐξήσις τῆς ἐπαλλάξεως τῆς ὕλης τῶν αἰσθητικῶν νεύρων πρὸς ἐξήγησιν τῆς ἐξάψεως τοῦ θερμοῦ, ἢ δὲ αὐξήσις τῆς ἐμφορήσεως τοῦ ὀξυγόνου εἶναι ἀναγκαῖα πρὸς ἐξήγησιν οὐ μόνον τῆς ἐξάψεως τῆς θερμασίας, ἀλλὰ καὶ τῆς γενομένης ἐν τῇ φλεγμονῇ ἀλλοιώσεως τοῦ αἵματος, μάλιστα δὲ τῆς αὐξήσεως τῆς πλαστικότητος αὐτοῦ, ἀνάγκη πᾶσα γὰ ζητήσωμεν τοῦτο εἰς ἄλλην αἰτίαν. Αὕτη δὲ εἶναι τῶν νεύρων ὁ ἐρεθισμὸς ἐγγένει καὶ ἢ δι' αὐτοῦ γενομένη αὐξήσις τῆς ἐνεργείας (τῆς νευρικῆς οὐσίας) (nervensagens) πρὸς αὐτὸ τὸ αἷμα, δι' οὗ πλεονάζει ἐν αὐτῷ τὸ ὀξυγόνον, καὶ ὑπεροξυδοῦται (ὡς ἦδη καὶ ὁ Βεαύμης [Beaume] ἐσημείωσεν). Τῆς ζωϊκῆς θερμότητος ἢ ἐξάψις πρέπει ἐν γένει γὰ θεωρηθῆ ὡς ἔργον τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ τοῦ αἵματος ἐν τοῖς τριχοειδέσιν ἀγγείαις. Ἡ πλεονάζουσα θερμότης ἐπὶ τῷ ὑπερβάλλοντι ζωϊκῷ σφοίρει, καὶ ἡ μείωσις αὐτῆς ἐπὶ τῇ ἐπίδοσει τῶν νεύρων καὶ τῇ παραλυσίᾳ, καὶ ἂν ἢ ἀναπνοῇ καὶ ἢ κυκλοφορία τοῦ αἵματος γίνωνται κατὰ τὸ εἶκος, ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἡ γένεσις τοῦ θερμοῦ εἶναι τῆς ἐνεργείας τῶν νεύρων πρὸς τὸ αἷμα ἔκγονον. Ἡ γνώμη αὕτη ἐξηγεῖ εὐλογωσανέστερον ἢ πᾶσα ἄλλη τὰ ἐν τῇ φλεγμονῇ γινόμενα καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς τοπικὰς ἀλλοιώσεις, καὶ μάλιστα τὰς ἐν τῷ αἵματι, καὶ τὰ καθολικὰ ἐν καιρῷ τῆς φλεγμονῆς φαινόμενα.

§. 16.

Ἄλλ' ἡ ζέσις ἐν τῇ φλεγμονῇ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲν εἶναι ὅσον ἐν τῇ συναισθήσει τοῦ ἀρρώστου φαίνεται ἐπίσημος, ἐπειδὴ οὗτος συναισθάνεται ταύτην ἰσχυροτέραν διὰ τὸν ὑπερβάλλοντα ἐρεθισμὸν τῶν αἰσθητικῶν νεύρων. Κατὰ τὰ πειράματα τοῦ Ὑντέρου (Hunter) τὰ παρὰ πάντων τῶν μετέπειτα ἐπικυρωθέντα, τῆς θερμότητος ἢ ἐπίδοσις εἶναι ὅσον 6 βαθ. κατὰ τὸν Φαρένهایت (Fahrenheit). Εἰς ὅσας δὲ φλεγμονὰς οἱ χυμοὶ ἐπιρρέπουσιν ἰδίως πρὸς τὴν διάλυσιν, ἢ ὑπάρχουσιν ἐν τῷ αἵματι ὕλαι διαλυτικῶς ἢ σπητικῶς ἐνεργοῦσαι, τῆς θερμότητος ἢ ἐπίδοσις χαρακτηρίζεται πολλάκις ἰδιαζόντως, ὥστ' ἐμμένει πολὺ εἰς τὴν ἐφαπτομένην χεῖρα, καὶ δι' ἣν αὕτη ἐπεγεῖρει αἰσθησιν ἀτερπῆ, νυγματιώδη καὶ δακνώδη, δακνώδης θερμότης προσηγορεύθη.

§. 17.

Ἡ κατὰ φύσιν ἐνέργεια τοῦ συστήματος τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων, ἦγον ἢ διαπίδουσις ὀρρώδων ὑγρῶν εἰς τὸν κυτταρώδη ἰσθὸν καὶ εἰς τὸ

παρέγχυμα τῶν ὀργάνων, ὧν μέρος μὲν προσαναλίσχεται εἰς τὴν διάθρεψιν αὐτῶν, μέρος δὲ μετεμφέρεται καὶ αὖθις εἰς τὸ αἷμα διὰ τῶν λεμφοφόρων ἀγγείων, ἀνάγκη πᾶσα ν' ἀλλοιωθῆ ἐπὶ τοῖς γενομένοις ἐν τῷ φλεμαίνοντι μορίῳ πράγμασι καὶ νὰ ἐπιδώσῃ. Ὅθεν ἡ ἐπίδοσις τῆς διαπιδύσεως διὰ τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων προφαίνεται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τῆς φλεγμονῆς, καὶ ἂν ἐπὶ τέλους μετὰ τῆς ἐπιμενούσης συμφορήσεως γίνηται τοῦ αἵματος ἐπίστασις ἀπὸ τοῦ μέσου τῆς φλεγμονώδους ἐστίας ἐξαπλουμένη, ἐνῶ αἱ μικρότεραι κατὰ τὴν περιοχὴν ἀρτηρίαι ἐμφέρουσιν ἔτι ἐπὶ μᾶλλον αἷμα, ἀνάγκη πᾶσα νὰ γείνη πάντοτε διὰ τῆς μείζονος συμφορήσεως αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀνευρυσμοῦ τῶν ἀγγείων ἐπίδοσις τῆς διαπιδύσεως ταύτης. Διὰ τῆς ἐπίδοσεως δὲ τῆς διαπιδύσεως τοῦ ὀρώδους μέρους τοῦ αἵματος, δέον τὰ σὺν τῇ πλάστιδι ἀπομένοντα σωματία τοῦ αἵματος νὰ συσσωρευθῶσιν ἀναλόγως τῷ ὀρώῳ· ὅθεν πλησιάζουσι πρὸς ἀλλήλα, ἐξοιδαίνονται, ῥυτιδῶνται καὶ στερίσκονται τῆς ἕξεως τοῦ κατακυλινδεῖσθαι εὐκόλως ἄλλο ἐπ' ἄλλω, τίθενται τέλος ἀμέσως πρὸς ἀλλήλα καὶ οὕτως ἀπεργάζονται ἀπόφραξιν τῶν ἀγγείων, δι' οὗ αὐξάνεται ἡ ἐπίστασις καὶ συλλογὴ τοῦ αἵματος.

§. 18.

Ἀναλόγως δὲ τῷ βαθμῷ τῆς φλεγμονῆς ἔχει καὶ ἡ ποιότης τῶν διαπιδυσάντων ὑγρῶν. Κατ' ἀρχὰς μὲν διαπιδύει ὁ ὀρός μετὰ τῶν ἀλάτων τοῦ αἵματος, ἐπὶ μεγαλειτέρα δὲ φλεγμονῇ καὶ ἐπίστασει τοῦ αἵματος ὁ ὀρός μετὰ διαλελυμένου ἐρυθροῦ τοῦ αἵματος, τέλος καὶ ἡ ἰνώδης οὐσία, καὶ ἂν διαβράγῳσιν ἀγγεῖα τινα, καὶ αἷμα μετὰ τῶν σωματίων αὐτοῦ. Διὰ τῆς ἐκφορήσεως τῶν ὑγρῶν τούτων εἰς τὸν κυτταρώδη ἴσθον ἢ εἰς τὸ παρέγχυμα τῶν ὀργάνων γίνεται ὁ φλεγμονώδης ὄγκος (tumor inflammatorius), ἐπειδὴ ἡ ἐξόγκωσις, ἥτις γίνεται διὰ τοῦ ἀνευρυσμοῦ τῶν ὑπερπλέων ἀγγείων, εἶναι καὶ δύναται νὰ εἶναι μόνον πολλῷ μικρότερα. Κατὰ τὸ πλῆθος δὲ τῶν διαπιδυσάντων ὑγρῶν, κατὰ τὴν ποιότητα αὐτῶν, κατὰ τὴν μείζονα ἢ ἐλάσσονα ταχύτητα, καθ' ἣν γίνεται ἡ διαπιδύσις, κατὰ τὴν μείζονα ἢ ἐλάσσονα ὑπεξίν τῶν μορίων, ἐν οἷς συλλέγεται ἡ διαπιδύουσα ὕλη, γίνεται διάφορος ἡ περιοχὴ καθὼς καὶ ἡ περιτένεια καὶ σκληρότης τοῦ φλεγμονώδους οἴδους· ἐν μορίῳ τοιοιτοτρόπως ἐξογκωμένῳ εὐρίσκομεν τὰ κύτταρα παχέα καὶ ὀρώδους, λευκωματώδους, πολλάκις δὲ καὶ αἱματώδους ὑγροῦ πλήρη, ἐνῶ πολλάκις ἐπιπλέουσι λευκωματώδεις κρυσταλλοὶ ἢ συγκολλῶνται εἰς τὰ πλευρώματα τῶν κυττάρων· καὶ ὅταν ἡ φλεγμονὴ ἐπιδώσῃ πολὺ καὶ ἡ ἐπίστασις συσταθῇ, ὁ κυτταρώδης ἴσθός καὶ τὸ παρέγχυμα εἰσὶ τοιοιτοτρόπως τῶν παρεκχυθέντων ὑγρῶν πλήρη, ὥστ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς φλεγμονῆς οὔτε ἀγγεῖα, οὔτε παρέγχυμα

δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν σαφῶς, καὶ τὸ ὄλον ἀπεργάζεται οὐσαν ἐρυθρὰν καὶ κεγχροειδῆ, ἣ ἐμφαίνονται νησίδια τινὰ ἐκ τοῦ παρεκχυθέντος αἵματος.

§. 19.

Ἐκ τούτων δὲ γίνεται καὶ τοῦτο δῆλον, διατὶ εἰς τὰ ἐξαπλώσεις ἀπεργαζόμενα ὄργανα (οἷον τὸ ἐκτὸς δέρμα, οἱ ὀρρογόνοι καὶ βλεννογόνοι ὑμένες) τὸ ἐξιδρώμα ὑπεγείρει τὴν ἐπιδερμίδα, ἀπεργάζεται φλυκταίνας καὶ ἐκδάρσεις, εἰς τοὺς ὀρρογόνους δὲ χιτῶνας ἐκχεῖται ἐν τοῖς ὑπ' αὐτῶν ὑπαλειφομένοις κόλποις, καὶ εἰς τοὺς βλεννογόνους φέρεται πρὸς τὰ ἔξω, καὶ εἶναι διάφορον ἀναλόγως τῷ μεγέθει τῆς φλεγμονῆς. Εἰς τοὺς φλεγμαινόμενους βλεννογόνους χιτῶνας βλέπομεν ἔτι σαφῶς ὅτι, ἐὰν, ὑπαρχούσης ἤδη ὀρρώδους ἐξιδρώσεως, ἡ φλεγμονὴ ἀναβιθασθῆ ταχέως εἰς ἐπίσημον βαθμὸν, ὥστε ἐπὶ τῇ ἐλαττώσει τοῦ ὀρροῦ ἐν τοῖς ἀγγείοις τὰ συναλιζόμενα σωματῖα τοῦ αἵματος ἀυξάνουσι τὴν ἐπίστασιν, ἡ ἔκκρισις παύεται ὅλως ἢ ἐλαττοῦται μεγάλως καὶ ὁ βλεννογόνος ὑμὴν ξηραίνεται. Τὰ εἰρημένα γενόμενα εἰσὶν ὁ λόγος, δι' ὃν ἡ φλεγμονή, δυναμικὴ κατ' ἀρχὰς οὐσα θλάβῃ, ἐπάγει ἔπειτα προϊούσα τοσοῦτον ἐπίσημους ἀλλοιώσεις εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν ὀργάνων.

§. 20.

Ἡ διὰ τῆς φλεγμονῆς γενομένη ἀλλοίωσις τοῦ ποιῶ καὶ ἡ αὔξησις τοῦ πλαστικοῦ τοῦ αἵματος φαίνονται ἐκ τῆς πλάσεως τοῦ φλεγμονώδους ἐπιπάγου (crusta inflammatoria) καὶ ἐκ τῆς μεγαλειτέρας πλαστικῆς δυνάμεως τῶν ἐξιδρωμάτων.

§. 21.

Τοῦ αἵματος ἡ ἀλλοίωσις σημαίνεται, ἐκτὸς τῆς ἐλαττώσεως τῆς πυκνότητος, τῆς ἐπιόσεως τῆς θερμότητος καὶ τῆς βραδυτέρας διαπήξεως αὐτοῦ, κατ' ἐξοχὴν διὰ τῆς αὔξεσεως τῆς ἰνώδους οὐσίας, διὰ τῆς ἐλαττώσεως τῶν σφαιριδίων, ἅπερ γίνονται σκοτεινότερα καὶ βαρύτερα, συνίστανται εὐκόλως εἰς στυλλίσκους καὶ πίπτουσι ταχέως ἐν τῷ ὀρρῶ, καὶ διὰ τῆς ἐλαττώσεως τοῦ λευκώματος καὶ τοῦ ὀρροῦ. Αἱ τρεῖς δὲ τελευταῖαι ἀλλοιώσεις ἔχουσιν ὀρθὴν πρὸς τὸν πλεονασμὸν τῆς ἰνώδους οὐσίας ἀναλογίαν.

§. 22.

Ὁ πλεονασμὸς τῆς ἰνώδους οὐσίας δὲν γίνεται μόνον διότι μεταβάλλεται ἡ ἀναλογία τῶν συστατικῶν τοῦ αἵματος διὰ τῆς διαπιδύσεως, ἐν ἣ τὸ αἷμα στερίσκεται τοῦ ἑαυτοῦ ὀρροῦ, καὶ οὕτως αὐξάνεται σχετικῶς ἡ ἰνώδης αὐτοῦ οὐσία, ἀλλὰ πρέπει συγχρόνως νὰ μεταβάλληται καὶ τὸ λεύ-

κωμα και τὰ σφαιρίδια· διὰ τοῦτο και ἡ μείωσις τοῦ λευκώματος και τῶν σφαιριδίων ἔχει ὠρισμένην πρὸς τὴν πλεόνασιν τῆς ἰνώδους οὐσίας ἀναλογίαν. Πρέπει δὲ νὰ θεωρηθῇ τοῦτο ὡς ἕγγονον τῆς αὐξήσεως τοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν νεύρων και τῆς ἐνεργείας αὐτῶν πρὸς τὸ αἷμα· ἐπειδὴ πάντοτε, ὡσάκις ἐπὶ σφοδρότατῃ φλεγμονῇ μετὰ πυρετοῦ ἀρχεται νὰ γίνηται παράλυσις, παύεται ὁ πλεονασμὸς τῆς ἰνώδους οὐσίας. Ὁ πλεονασμὸς γίνεται ἐξ ἄπαντος οὐ μόνον κατὰ τὴν ποσότητα, ἀλλὰ και κατὰ τὴν ποιότητα, ὅπερ συμβαίνει διὰ τῆς περαιτέρω ἐπομένης διαπιδύσεως τῆς ἰνώδους οὐσίας. Ἐν τῇ φλεγμονῷδῃ ἐπιπάγῳ μεταρρυθμίζονται τρόπον τινὰ τὰ θρομβώσεως ἐπιδεκτικὰ συστατικὰ τοῦ αἵματος, διότι ὁ ἐπίπαγος οὗτος σύγκειται σχεδὸν ὅλως ἐξ ἀνωτέρων ὀξειδωμάτων τῆς πρωτεΐνης (oxydate der protein). Ἐὰν δὲ τῆς ἰνώδους οὐσίας ἡ πλεόνασις ἐγίνετο μόνον διὰ τῆς ἀποκρίσεως τοῦ ὄρρου, ἔπρεπε νὰ φαίνηται ὡσαύτως και εἰς τὰς ὀξείας μὴ φλεγμονώδεις ὑδρωπικίας, εἰς τὰς ἀφθόους διαρροίας και τοὺς ἰδρώτας· ἀλλὰ τοῦτο δὲν συμβαίνει· ἐὰν δὲ κατὰ τοῦτου λέγωσιν (Ἑλλης [Henle]), ὅτι ἐνταῦθα πρῶτον ὑπολογίζεται ἡ διαφορὰ τῆς ποσότητος, και ὅτι ἀφθονώτατοι ἰδρώτες, και διάρροια ἀπεργάζονται φοβία και πυρετώδη συμπτώματα, ἐκτὸς ἄλλων ἀντιφθέσεων δύναται τις ἀπλῶς ν' ἀντίπη, και τὸ διατὶ εἰς τὰς καταβολὰς τῶν πυρετῶν, μάλιστα δὲ τῶν διαλειπόντων, τὸ τέλος αὐτῶν ἀρχεται καθ' ἂν χρόνον γίνονται οἱ ἀφθοὶ και ἐπὶ πολὺ πολλάκις μένοντες ἰδρώτες.

§. 23.

Ὁ φλεγμονώδης ἐπίπαγος φαίνεται ὡσπερ ἐξάπλωσις ὑμένος διάφορος τῷ πάχει, ἐρυθρόφαρος, ὑπόξανθος και ὑπόχλωρος, κατὰ τὴν ἐπιφανείαν μὲν ὑπόκοιλος, κατὰ τὰς ἄκρας δὲ στορθοειδῶς ἐπικαμπτομένη ἐπὶ τοῦ θρόμβου τοῦ αἵματος, ἰσόπεδος ἢ μικρόν τι ὑπερέχουσα τῆς ἐπιφανείας τοῦ περικλύζοντος τὸν θρόμβον ὄρρου. Ἐκ τῆς καρτερότητος και ἐξάπλωσεως τῆς φλεγμονῆς, ἔτι δὲ και ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ φλεγμαίνοντος ὀργάνου δύνανται νὰ πηγάζωσι διαφοραὶ τινες τοῦ ἐπιπάγου κατὰ τε τὴν ποιότητα, τὸ πάχος και τὴν στερεότητα αὐτοῦ. Ὅθεν ἰσχυρότατος μὲν εἶναι και στερεώτατος οὗτος εἰς τὰς ὀξείας πυρετώδεις φλεγμονὰς τῶν ἔσω μάλιστα ὀργάνων, καθ' ἐξοχὴν δὲ τοῦ πνεύμονος, ἢ εἰς τὴν ὑπερμεγέθη ἐξάπλωσιν τῆς φλεγμονῆς, μάλιστα δὲ εἰς τὰς ρευματικὰς φλεγμονὰς. Ὁ δὲ μὴ φλεγμονώδης ἐπίπαγος φαίνεται μόνον ὡς λεπτὸς αἶολος ὑμῆν, δι' αὐτὸν διασπείβεται τὸ ἐρυθρὸν μέρος τοῦ αἵματος· εἶναι δὲ οὗτος ἀπαλός, βλενωδῆς πολλάκις, ἀλειφώδης, οὐχὶ γλοιώδης, οὐδ' ἐν εἰδεί τρυβλίου περιεσταλμένοις, δὲν περικλύζεται δὲ ὑπὸ τοῦ ὄρρου, ἀλλὰ συγκολλᾶται τὸ

πλειστόν εἰς τὰ πλευρώματα τοῦ ἀγγείου. Τὰ σφαιρίδια τοῦ αἵματος ἐπιρρέπουσιν εἰς τὸ νὰ διαλυθῶσιν ἐν τῷ ὀρώφῳ, ἐξ οὗ καὶ ὑπέρυθρος γίνεται οὗτος. Ἡ διαφορὰ λοιπὸν αὐτῆ τοῦ φλεγμονώδους ἐπιπάγου δεικνύει ὅτι τὰ γεννῶντα αὐτὸν αἷτια εἰσὶ διάφορα, καὶ ὅτι πᾶν ἐπὶ τοῦ αἵματος αἰολόμορφον ὑμένιον δὲν εἶν' ἐπίπαγος.

Σημ. Εἰς ταύτην τὴν διὰ τῆς φλεγμονῆς γενομένην ἀλλοίωσιν τῶν καθ' ἕκαστα συστατικῶν μορίων τοῦ αἵματος ἀναφέρονται ἴσως τοῦ Μυλδέρου (Mulder) αἱ δοκιμαίαι, καθ' ἃς διὰ τῆς ἐψήσεως ἐπὶ τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ ὀξυγόνου τῆς ἀτμοσφαιρας ἐκπλάσσοντα ἀπὸ τῆς ἰνώδους οὐσίας καὶ ἀπὸ τοῦ λευκώματος τὸ διζοξείδιον καὶ τὸ τριζοξείδιον τῆς πρωτεΐνης· καὶ σμύότερα μὲν ἀπὸ τῆς ἰνώδους οὐσίας, τὸ τριζοξείδιον δὲ ἀπὸ τοῦ λευκώματος.

§. 24.

Διὰ τῆς ἐν τῷ φλεγμαίνοντι μορίῳ ἐπιστάσεως τῶν σωματίων τοῦ αἵματος γίνεται μὲν τις μείωσις αὐτῶν ἐν ὅλῃ τῇ ὕλῃ τοῦ αἵματος, ἀλλ' ἐκ μόνῃς ταύτης τῆς ἐπιστάσεως νὰ παραξῶμεν ταύτην δὲν πρέπει. Ἐὰν δὲ λογισθῶμεν μόνον τὴν σχετικὴν ταύτην μείωσιν τῶν σωματίων τοῦ αἵματος, ἢ μείωσιν μὲν αὐτῶν ἕνεκα τῆς μείζονος καταναλώσεως καὶ τῆς ἐλαττωθείσης γενέσεως ὡς πρῶτον, τὴν πλεόνασιν δὲ τῆς ἰνώδους οὐσίας ὡς δεύτερον κατὰ τὸν Φρέιχον, (Frich) ἐξηγεῖται μὲν τὸ διατὶ καὶ εἰς ἄλλας νόσους, ἐν αἷς ὑπάρχει μείωσις τῶν σωματίων τοῦ αἵματος (ὅσον ἐπὶ χλωρώσει, λιμῷ, ἀναιμίᾳ, καὶ ἐγκυμοσύνῃ) γίνεται πλεόνασις τῆς ἰνώδους οὐσίας· ἔτι δὲ διατὶ φλεβοτομαίαι, δι' ὧν ἐλαττοῦνται κυρίως τὰ σωματῖα τοῦ αἵματος δὲν ἐλαττοῦσιν οὐσιωδῶς τὴν ἰνώδη οὐσίαν, καὶ διατὶ ἐπὶ φλεγμοναῖς ὀργάνων ὀλιγαίμων καὶ μικροσώμων, ἐν οἷς ὀλίγον μόνον δύνανται νὰ διαφθάρῳσι τὰ σωματῖα τοῦ αἵματος, δὲν γίνεται πλεόνασις τῆς ἰνώδους οὐσίας, ὅπερ ἐκ τοῦ ἐναντίου γίνεται τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσῳ πληθωρικώτερον εἶναι τὸ φλεγμαῖνον ὄργανον. Ἀλλ' ὅμως ἡ διάφορος ποιότης τοῦ φλεγμονώδους καὶ μὴ φλεγμονώδους ἐπιπάγου, ἔτι δὲ καὶ ἡ πάντοτε μετὰ τῆς πλεονάσεως τῆς ἰνώδους οὐσίας συγγινομένη μείωσις τοῦ λευκώματος ἐν ταῖς φλεγμοναῖς, δὲν ἐξηγοῦνται ἀρκούντως διὰ τούτου. ἐν ᾧ ἐκ τοῦ ἐναντίου συμφωνοῦσιν ἅπαντα ταῦτα κάλλιον μετὰ τῆς κατὰ μέρος μεταβολῆς τοῦ λευκώματος καὶ τῶν σωματίων τοῦ αἵματος εἰς ἰνώδη οὐσίαν. Ἡ δὲ πλεόνασις τῆς ἰνώδους οὐσίας ἐν μὴ φλεγμαίνουσι μορίοις ἐξηγεῖται ἀπλοῦστατα διὰ τῆς μεταβολῆς τοῦ λευκώματος εἰς ἰνώδη οὐσίαν.

§. 25.

Ἐὰν παραδεχθῶμεν ὅτι φορεὺς τοῦ ὀξυγόνου εἶναι τὰ σωματῖα τοῦ αἵματος, ὅτι δὴ ταῦτα κατ' ἐξοχὴν ἐφέλκουσιν ἐφ' ἑαυτὰ τὸ ἐν τοῖς πνεύ-

μοσιν ὀξυγόνον ἐπόμενον εἶναι ὅτι, ὅταν γίνηται μείωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σωματίων τοῦ αἵματος, τὸ ὀξυγόνον ἐνεργεῖ εἰς τὸ λεύκωμα τοῦ αἵματος καὶ μεταβάλλει αὐτὸ κατὰ μέρος εἰς ἰνώδη οὐσίαν. Ἐκ τούτου δὲ ἐξηγεῖται τῆς ἰνώδους οὐσίας ἡ πλεόνασις καθ' ὅλας τὰς περιπτώσεις, ἐν αἷς μειοῦνται τὰ σωματῖα τοῦ αἵματος ὅλον εἰς τὴν ἀναιμίαν, εἰς τὴν χλωρῶσιν καὶ εἰς τὸν τελευταῖον καιρὸν τῆς ἐγκυμοσύνης. Ἐὰν εἰς τὴν χλωρῶσιν καὶ ἀναιμίαν δι' οἰκείας θεραπείας καὶ δι' ἰσχυρᾶς μάλιστα τροφῆς αὐξήσῃ τῶν σωματίων τοῦ αἵματος ἡ γένεσις, ἐπανορθοῦται ἡ ἀνωμαλία. Ἐν δὲ τῇ ἐγκυμοσύνῃ καὶ μάλιστα ἐν τῷ τέλει αὐτῆς μειοῦται τῶν σωματίων τοῦ αἵματος ὁ ἀριθμὸς, καὶ τότε φαίνεται καὶ μείωσις τοῦ λευκώματος καὶ πλεόνασις τῆς ἰνώδους οὐσίας.

§. 26.

Κατὰ τῆς δόξης, ὅτι διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν νεύρων καὶ διὰ τῆς νευρικής ἠλεκτρικῶς γινομένης διαλύσεως τῶν ἐν τῷ ὄρρῳ ἀλκαλικῶν ἀλάτων, (ἐπειδὴ ἡ ἰνώδης οὐσία καὶ τὸ λεύκωμα εἰσὶν ἐν τῷ αἵματι μετ' ἀλκάλειος ἠνωμένα καὶ τηροῦνται δι' αὐτοῦ εὐλύτα) ἀποχωρίζεται τὸ ὄξύ καὶ ἀφαιρεῖται τὸ εὐλύτον τῶν ἐνώσεων τῆς πρωτεΐνης, λέγομεν ὅτι τῶν ἐν τῷ αἵματι ἀλάτων οὐδεμία γίνεται ἀλλοιώσις ἀνάλογος πρὸς τὴν πλεόνασιν τῆς ἰνώδους οὐσίας, καὶ ὅτι δὲν δυναμέθα νὰ ἐννοήσωμεν, ἐὰν ἡ διάλυσις ἑνὸς ἄλατος πρέπει νὰ εἶναι τὸ αἰτιῶν, διατὶ εἰς τὰς ἐνώσεις τῆς πρωτεΐνης νὰ ἐνεργῇ μόνον τὸ ὄξύ, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ ἀπολυθὲν ἄλκαλι. Ἀλλὰ πρὸς τούτῳ παρέβλεψαν ὅπως καὶ τῶν σωματίων τοῦ αἵματος τὴν ἐλάττωσιν.

§. 27.

Πρὸς τὴν ἐξήγησιν ἡμῶν, ὅτι αἱ γινόμεναι ἐν τῇ φλεγμονῇ ἀλλοιώσεις τοῦ αἵματος γίνονται διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς ἐνεργείας τοῦ ὀξυγόνου, συμφωνοῦσιν ἔτι ἡ ὀξεῖα ποιότης τοῦ αἵματος κατὰ τὸν Δένοτον (Dénot), ἂν αὕτη ἀληθεύσῃ καθ' ὅλου ἡ ὀξεῖα ποιότης τῶν διακρίσεων ἐν ὅσῳ διαρκοῦσιν αἱ πυρετώδεις φλεγμοναί, καὶ αἱ κριτικαὶ ἀποκρίσεις, αἵτινες ἐμφαίνουσιν ἡ ὀξεῖαν ποιότητα ἢ πλεονασμὸν τοῦ ἀζώτου, καὶ γεννῶνται διὰ μεταβολῆς τῆς ἰνώδους οὐσίας, κατ' ἐξοχὴν δὲ τὸ πλεονάζον οὐρικὸν καὶ αἱ ὀξεῖαι οὐρικά ὑποστάσεις. Διὰ τῆς μεταβολῆς τῶν σωματίων τοῦ αἵματος εἰς ἰνώδη οὐσίαν ἐξηγεῖται καὶ ἡ μετὰ τῆς διαλύσεως τῆς φλεγμονώδους ἐπιστάσεως μεγίστην ἔχουσα κοινωνίαν ἰνώδης ἐξιδρώσεως, καὶ ἡ μεταβολὴ τῆς ἐρυθρᾶς ἡπατώσεως εἰς φαιὰν καὶ εἰς πυώδη ἐνήθησιν.

§. 28.

Ἡ δὲ γινομένη ἐν καιρῷ τῆς φλεγμονῆς ἐλάττωσις τοῦ ὕδατος ἐν τῷ αἵματι γίνεται μέρος μὲν, ἔνεκα τῆς ἠύξημένης ἐξιδρώσεως τοῦ ὄρρου εἰς

τὸ παρέγχυμα· ἢ εἰς τοὺς κόλπους, μέρος δὲ, ἕνεκα τῆς ταχυτέρας διὰ τοῦ δέρματος καὶ τῶν πνευμόνων γενομένης ἐξατμίσεως.

§. 29.

Ὁ δὲ συνεδρεῖων ἐν τῇ φλεγμονῇ καὶ δι' αὐτῆς προκαλούμενος πυρετός γίνεται ἢ δι' ὑπερβάλλοντα ἐρεθισμόν τῶν νεύρων, δι' οὗ γίνεται σφοδρὰ καὶ καθολικὴ ἀντιπάθεια τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἐξ ἧς ἡ ἐνέργεια τῶν νεύρων φέρεται εἰς τὰ νεύρα τῆς θρέψεως, πρὸ πάντων δὲ εἰς τὰ γάγγλια, ὅθεν αὕτη μεταδίδεται εἰς τὴν καρδίαν καὶ εἰς τὸ σύστημα τῶν ἀγγείων, ἢ δεύτερον διὰ τὴν γενομένην ἀλλοίωσιν τῆς κράσεως τοῦ αἵματος διὰ τῆς φλεγμονῆς. Ἐν τῇ ἐμφανίσει τοῦ πυρετοῦ ἀκολουθεῖ ὅτι καὶ ἐν τοῖς τοπικοῖς τῆς φλεγμονῆς φαινομένοις· ἐὰν δηλαδὴ τῶν νεύρων ὁ ἐρεθισμός καὶ ἡ προκαλουμένη δι' αὐτοῦ ἀντανακλαστικὴ ἐνέργεια ὥσιν ὑπερμεγέθη καὶ ὀρμητικὰ, γεννᾶται σπασμῶδης συστολὴ καθ' ὅλον τὸ ἀγγειῶδες σύστημα μεθ' ὅλων τῶν φαινομένων, ὡσπερ καὶ εἰς τὸ βίγος, μεθ' ὃ ἔπειτα, ἀφ' οὗ μετριασθῇ ὀπωροῦν ἡ ἐνέργεια, ἐμφανίζονται τῆς ἡϋξημένης ἐνεργείας τοῦ συστήματος τῶν ἀγγείων τὰ σημεῖα. Ὅθεν ἡ γένεσις τοῦ πυρετοῦ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς σφοδρότητος τοῦ φλεγμονώδους ἐρεθισμοῦ, ἐκ τοῦ μεγέθους τῆς φλεγμονῆς, ἐκ τῆς κράσεως τοῦ κάμνοντος καὶ ἐκ τῶν γινομένων ἐν καιρῷ τῆς φλεγμονῆς ἐνεργειῶν. Ὅπου ὁ φλεγμονώδης ἐρεθισμός εἶναι λίαν σφοδρός καὶ ἐκτεταμένος, καὶ τὰ νεύρα ἐρεθίζονται ὑπερβαλλόντως καὶ βιαίως, ἐκεῖ προκαλεῖται καὶ ἀνάλογος ἀντιπάθεια τοῦ νευρικοῦ συστήματος, καὶ ὁ πυρετός γεννᾶται ταυτοχρόνως μετὰ τῆς τοπικῆς φλεγμονῆς. Εἰς ταύτας τὰς περιπτώσεις ἐνορώμεν συγχρόνως, πῶς διὰ τῆς ἀντανακλαστικῆς ἐνεργείας τῶν ἐν τῷ κέντρῳ ὀργάνων ἐρεθίζονται πολλάκις καὶ οἱ μῦς, ἐξ' οὗ γινῶνται σπασμοί. Ὅθεν πᾶσα φλεγμονὴ εἰς βαθμὸν μέγαν φθάσασα, ἐνοῦται μετὰ πυρετοῦ, καὶ τόσῳ εὐκολώτερον, ὅσῳ αἰσθητικώτερον εἶναι τὸ φλεγμαῖνον ὄργανον ἢ τοῦ κάμνοντος ἢ διάθεσις. Εἰς τὰς φλεγμονὰς δύναται νὰ γεννηθῇ πυρετός, ἂν ὁ ἐρεθισμός τῶν νεύρων δὲν εἴν' ἐπίσημος, καὶ ἐκ πάσης ἄλλης αἰτίας ἰκανῆς ν' αὐξήσῃ τὴν ἐνέργειαν τοῦ νευρικοῦ συστήματος, οἷον ψυχικῶν ταραχῶν, καὶ παραθερμαίνοντων ποτῶν καὶ φαρμάκων.

§. 30.

Ἡ ἑτέρα δὲ τοῦ πυρετοῦ αἰτία εἶναι ἡ γενομένη διὰ τῆς φλεγμονῆς ἀλλοίωσις τῆς κράσεως τοῦ αἵματος. Καθὼς αἱ ἀλλοιώσεις τοῦ αἵματος γίνονται πρωταίτιοι τοῦ πυρετοῦ, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ἐν τῇ φλεγμονῇ γενομένη ἀλλοίωσις δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς δευτέριον τοῦ πυρετοῦ αἴτιον. Ὁ ἐρεθισμός, ὃν ἐνεργεῖ τὸ ἀλλοιωθὲν αἷμα εἰς τὴν καρδίαν καὶ

εἰς τὰ ἀγγεῖα, ἐπάγει τὴν ἀντιπάθειαν τῶν νεύρων καὶ τὴν αὐξησιν τῆς ἐνεργείας αὐτῶν εἰς τὸ αἷμα· ὅθεν ἐπαναλαμβάνεται τρόποντινὰ ἐν τῷ πυρετῷ καθ' ὅλον τὸ σύστημα τῶν ἀγγείων ὅ,τι ἐπὶ τῇ φλεγμονῇ εἰς τὸ σύστημα τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων παρίσταται.

§. 31.

Ὁ κατὰ συμπάθειαν ἐρεθισμὸς τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἐὰν ἦ λίαν ἐπίσημος, δύναται νὰ προκαλέσῃ καὶ εἰς τὰ ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ νευρικοῦ συστήματος ὄργανα ἐρεθισμὸν ἢ φλεγμονήν, ὡς περ καὶ πάλιν ἐν καιρῷ τοῦ πυρετοῦ δύναται, δι' ἀντανακλάσεως πρὸς τόπους τινὰς μάλιστα ἀπευθυσμένης, νὰ προκληθῇ εἰς αὐτοὺς συμφόρησις αἵματος καὶ φλεγμονή. Ἡ φλεγμονή λοιπὸν, ἥτις ἐγέννησε τὸν πυρετὸν, αὐξάνεται δι' αὐτοῦ, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ἡ ἠϋξημένη ἐνέργεια τοῦ αἵματος.

§. 32.

Τοῦ κατὰ συμπάθειαν πυρετοῦ ὅτε βαθμὸς καὶ χαρακτήρ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς σφοδρότητος καὶ τοῦ χαρακτήρος τῆς τοπικῆς φλεγμονῆς, ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῆς εὐαισθησίας τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ ἐκ τῆς ἀλλοιώσεως τῆς κράσεως τοῦ αἵματος. Ἐμφαίνεται δὲ ὁ πυρετὸς οὗτος ἢ ὡς ἀπλοῦς ἐρεθιστικὸς, ἢ ὡς φλεγμονώδης οἰκείως πρὸς τὸν βαθμὸν τοῦ ἐρεθισμοῦ ἢ πρὸς τὴν ἐνούσαν ἐν τῷ αἵματι ἀλλοίωσιν τῆς κράσεως, χωρὶς νὰ ἐκτελεσθῆται πέραν τῶν νεύρων τῆς θρέψεως ὁ ἐρεθισμὸς, καὶ χωρὶς μετὰ τῶν φαινομένων τῆς ἐνεργείας τῶν νεύρων εἰς τὸ αἷμα νὰ φαίνηται τι σημεῖον ἀπαυδήσεως τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Ἐρεθιστικὸς δὲ χαρακτήρ τοῦ πυρετοῦ τούτου εἶναι, ὅταν ὑπάρχῃ λίαν μὲν ζωηρὸς, ἥττον δὲ ἐπιτατικὸς ἐρεθισμὸς εἰς τὸ νευρικὸν σύστημα, καὶ ἀντανακλάται οὐ μόνον εἰς τὸ σύστημα τῶν ἀγγείων, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλα συστήματα, ἐξοῦ συνυπάρχουσι καὶ φαινόμενα εὐαισθησίας, σπασμῶδη συμπτώματα κ. τ. τ. Ἄν δὲ ὁ ἐρεθισμὸς ἐξαπλωθῇ εἰς τὰ ἐν τῷ κέντρῳ μόρια τῶν νεύρων τῆς προαιρέσεως, ὥστε νὰ εἶναι ταῦτα ἡ κυρία τοῦ ἐρεθισμοῦ ἕδρα, δι' οὗ ἐπάγεται τόσφ τάχιον ἢ ἐξάντλησις, ἢ ἐὰν δι' ὑπερβάλλοντα ἢ χρονίζοντα ἐρεθισμὸν γεννηθῶσι τὰ φαινόμενα τῆς ἐξάντλήσεως εἰς τὸ νευρικὸν σύστημα, ὁ πυρετὸς τότε λαμβάνει τὸν νευρικὸν χαρακτήρα καὶ γίνεται ἀναλόγως πρὸς τὰς εἰρημένας περιστάσεις, διὰ φαινομένων ἠϋξημένου ἐρεθισμοῦ τοῦ νευρικοῦ συστήματος πυρετὸς παρακοπτικὸς (*Febris neruosa uersatilis*), ἢ διὰ φαινομένων τῆς νάρκης καὶ τῆς ἐξάντλήσεως πυρετὸς νερκώδης (*Febr. nervosa stupida*). Ἐκ τούτου δὲ γίνεται δῆλον, διατὶ ἕκαστος πυρετὸς δύναται νὰ λάβῃ τὸν νευρικὸν χαρακτήρα, ὁ ἐρεθιστικὸς εὐκολώτερον τοῦ φλεγμονώδους, καὶ διατὶ ἐπὶ τῇ φλεγμονώδει παθῆσιν τῶν ἐν τῷ κέν-

τῶν μορίων τοῦ νευρικοῦ συστήματος ὑπάρχουσιν ἤδη πάντοτε ἐξ ἀρχῆς φαινόμενα τοῦ νευρικοῦ πυρετοῦ ἴδια. Βλάβη δέ τις, εἰς τὰ νεῦρα ἐνεργοῦσα, ἢ ὕλη εἰς τὸ αἷμα μετενεχθεῖσα καὶ εἰς τὰ νεῦρα συγχρόνως ἐνεργοῦσα, δύναται νὰ εἶναι δηλητήριος, ὥστε οὐ μόνον αὐξάνει τὸν ἐρεθισμόν, ἀλλὰ καταφθείρει συγχρόνως καὶ τὴν δυνάμιν τῶν νεύρων, καὶ οὕτως ἐπάγεται ὁ νευρικός χαρακτήρ, καὶ ἡ σηπεδονώδης κατάστασις, ὅταν βλάβηται ἰδίως ἡ ζωτικὴ τοῦ αἵματος δύναμις.

§. 33.

Ἡ δὲ φλεγμονὴ γεννηθεῖσα, ἢ παραμένει εἰς ὄρισμένον μέρος ἢ ὄργανον, ἢ ἐξαπλοῦται διαφόρως διὰ τε τὴν ποιότητα τοῦ ὄργανου καὶ διὰ τὴν γεννώσαν αἰτίαν. Εἶναι δὲ τὸ ὄργανον διὰ τῆς σχέσεως τῶν ἀγγείων αὐτοῦ καὶ νεύρων ἀρκούντως ἀπομεμονωμένον, ἢ φλεγμονὴ περιορίζεται πολλάκις ἀκριβῶς ἐν αὐτῷ, τὴν διασπορὰν τῶν ἀγγείων καὶ νεύρων αὐτοῦ παρακολουθοῦσα· μόνον δὲ, ὅταν ἢ λίαν σφοδρὰ, μεταβαίνει καὶ εἰς τὰ παρακείμενα πλέγματα. Ἐνια δὲ τῶν αἰτίων ἐνεργοῦσι μόνον εἰς ὄρισμένα πλέγματα, διὸ καὶ ἡ φλεγμονὴ περιορίζεται σχεδὸν εἰς ταῦτα μόνα, ὅσον ἡ ρευματικὴ, καὶ ἀρθριτικὴ. Ἐὰν δὲ ἡ φλεγμονὴ γεννᾶται ἐξ αἰτίας ἐσωτερικῆς, καὶ μάλιστα ἐκ δυσκραςίας, δύναται νὰ ἐμφανισθῇ εἰς πολλὰ μέρη συγχρόνως, ἢ κατὰ συνέχειαν εἰς ἓν μετὰ τὸ ἄλλο. Ἐὰν ἐν καιρῷ φλεγμονῆς γίνηται ἀλλοίωσις τοῦ αἵματος ἐπίσημος, διότι πλεονάζει ἡ ἰνώδης οὐσία, ἢ διότι εἰσάγεται φλεγμονώδης ὕλη εἰς τὸ αἷμα, δύναται νὰ γεννηθῇ, ἀποθέσει αὐτῶν εἰς διαφόρους τόπους, φλεγμονὴ εἰς αὐτούς· ὡσαύτως δύναται ὁ ἐρεθισμὸς νὰ μεταδοθῇ ἀπὸ τοῦ νευρικοῦ συστήματος κατ' ἀντανάκλασιν εἰς ἄλλα μέρη, ἢ ἀπὸ τῶν ἐν τῷ κέντρῳ πρωτοπαλῶν μερῶν νὰ ἐξαπλωθῇ εἰς διαφόρους τόπους καὶ νὰ προκαλέσῃ φλεγμονήν.

§. 34.

Ἄπαντα τοῦ σώματος ἡμῶν τὰ μέρη δύναται νὰ φλογισθῶσι πλὴν τῆς ἐπιδερμίδος καὶ τῶν κερατοειδῶν πλεγμάτων. Ὁ κύριος τῆς φλεγμονῆς τόπος εἶναι πάντοτε τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα καὶ τὰ μετ' αὐτῶν συνεσπαρμένα νεῦρα. Πᾶσα βλάβη, μόνιον τι ἐρεθίζουσα, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς πρόφασις τῆς φλεγμονῆς. Πότῃ δὲ ὀρθῶς ἀπαιτεῖται εἰς ταύτης τὴν γέννεσιν, δὲν δύναται νὰ διορισθῇ γενικῶς, ἐπειδὴ τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐπιδηκτικότητος τοῦ προσώπου καὶ ἐκ τῆς κατασκευῆς τοῦ μορίου. Ἐπιβρέπεις ὁμῶς πρὸς τὰς φλεγμονὰς εἰσὶν εὐρωστοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, νέοι, καὶ αἱματώδεις, πλῆθωρικῆς, ἢ χολερικῆς κράσεως, καὶ μάλα εὐαίσθητοι ἄνθρωποι. Ἡ μεγίστη δὲ πρὸς τὴν φλεγμονὴν ἐπιβρέπεια εἶναι, ὅταν πλεονάζωσιν ἐν τῷ αἵματι τὰ λευκωματώδη συστατικά καὶ ἡ ἰνώδης οὐσία ὅσω περισσό-

περὰ τὰ νεῦρα καὶ τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα εἰσὶν εἰς μόνιον τι, καὶ ὅση λεπτοτέρα καὶ ἀφθονωτέρα ἢ διασπορὰ τῶν νεύρων ἐν αὐτῷ, τόση μεγαλειτέρα καὶ ἢ πρὸς τὴν φλεγμονὴν ἐπιρρέπεια. Καθ' ἣν ἔχουσι διάφορον ζωτικὴν ῥύθμισιν ὄργανά τινα ἢ ὅλον τὸ σῶμα κατὰ περιόδους τινὰς τῆς ζωῆς, αὐξάνεται καὶ ἢ πρὸς τὴν φλεγμονὴν ἐπιρρέπεια. Προκατάρχοντα δὲ τῆς φλεγμονῆς αἷτια εἰσὶ, πλὴν τῶν διαφόρων μηχανικῶν καὶ χημικῶν δράσεων, ὡτεως δηλ. πλήξεως, τρώξεως, ἐγκαύσεως διὰ πυρὸς ἢ δι' ἄλλων καυστικῶν τῆς χημείας ὑλῶν. κ. τ. λ. κατ' ἐξοχὴν ψύξις μετὰ προηγηθεῖσαν ἔκκαυσιν, ἰδιαιτέρα τις τοῦ κατὰ φύσιν συγκράμματος ἔκτρεπομένη τῶν ἡμετέρων χυμῶν διάθεσις, ἐπίσχεσις συνήθων ἀποκρίσεων, καὶ μιάσματα· φλεγμονὴν δὲ δύνανται νὰ γεννήσωσι καὶ ἐρεθισμοὶ τῶν ἐν τῷ κέντρῳ μόνιων τοῦ νευρικοῦ συστήματος κατ' ἀντανάκλασιν.

§. 35.

Τῆς φλεγμονῆς τέλος εἶναι, λύσις, ἢ μετάπτωσις εἰς διῶδρωσιν, ἐκπύησιν, ἔλκωσιν, σκληρίαν, μαλακίαν, γάγγραιναν καὶ εἰς παντοίας ἄλλας μεταμορφώσεις. Ἄλλ' ὅλα ταῦτα, πλὴν τῆς λύσεως, εἰσὶ διάφοροι μόνον ἐνέργειαι τῆς ζωῆς ὑπὸ τῆς φλεγμονῆς εἰσαγόμεναι καὶ πλειότερον καιρὸν εἶτι καὶ κατὰ διαφόρους βαθμοὺς ὑπ' αὐτῆς συνοδευόμεναι.

§. 36.

Ὅταν ἡ φλεγμονὴ λύηται, ἀρχοῦνται νὰ παύωνται τὰ συμπτώματα σχεδὸν καθ' ἣν τάξιν ἐφάνησαν· τὸ δὲ πεπονηθὸς μόνιον ἐπνέροχεται πάλιν εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ κατὰ φύσιν κατάστασιν· ἤγουν πρῶτον ἐλαττοῦται ἢ παύεται ὅλως ὁ πόνος· παρομοίως ἐλαττοῦται ἢ θερμασία καὶ ἢ ἐρυθρότης, καὶ μόνον ὁ ὄγκος ἐπιμένει καιρὸν τινα, ἕως ἂν διαφορηθῇ τελείως τὸ ἐκχυμωθὲν εἰς τὸν κυτταρώδη ἰστόν ὀρώδες, λευκωματώδες, ἢ ἰνώδες ὑγρόν. Ἐνίοτε δὲ ἀπομένει ἐπὶ τινα καιρὸν εἶτι μετὰ τὴν λύσιν μικρά τις ἐρυθρότης καὶ σφρίγσις, τῶν ἀνευρουσμένων ἢ τῶν νεοπλασθέντων ἀγγείων ἔκγονα. Ἐλπίζεται δὲ τῆς φλεγμονῆς ἢ λύσεως, ὅταν ἡ φλεγμονὴ δὲν γείνη εὐθὺς ὑπερμεγέθης, ὅταν τὸ αἷτιον δύναται ν' ἀφαιρεθῇ ἐγκαίρως, ἢ ὅταν ἡ ἐνέργει' αὐτοῦ δὲν εἴν' ἔμμονος οὐδ' ὑπερβάλλουσα, καὶ ὅταν τοῦτο δὲν εἶναι ἢ ἀρχήθεν βλάβη τῆς κρίσεως τοῦ αἵματος· ὅταν ὁ πόνος δὲν εἶναι σφοδρότατος οὐδὲ νυγματώδης, ὅταν τὸ παρέκχυμα καὶ ὁ ἐξ αὐτοῦ ὄγκος δὲν εἶναι ὑπερβάλλοντα καὶ στερεά, καὶ ὅταν ὁ παρακολουθῶν πυρετὸς κριθῇ μεθ' ἰδρώτων καὶ μεθ' ὑποστάσεων τῶν οὖρων, καὶ ἀκολουθήσωσιν ἰνώδεις ἐξιδρώσεις.

§. 37.

Κατὰ τὰ μικροσκοπικὰ περρατηρήσεις συμβαίνουσιν ἐν καιρῷ τῆς
(ΧΕΙΡΟΥΡΓ. ΤΟΜ. Α')

διαλύσεως τὰ δε. Κατὰ πρῶτον φαίνεται πάντοτε εἰ καὶ μικρά, ταλάντι-
 σις τῆς ἡρεμούσης στήλης τοῦ αἵματος. Μετὰ πάσης ἔπειτα συστολῆς
 τῆς καρδίας εἰσωθεῖται ὀλίγον τὸ ἄκρον αὐτῆς ἀπὸ τοῦ στομίου τοῦ ἀγ-
 γείου, ἐν ᾧ αὕτη ἡρέμει, εἰς ἀγγεῖον, ἐν ᾧ κυκλοφορεῖται αἷμα, καὶ τὸ πα-
 ραβρῆον ἐνταῦθα αἷμα ἀπολύει καὶ ἄγει μεθ' ἑαυτοῦ ἐκάστοτε τὰ πρῶτι-
 στα τῶν εἰσεχόντων σωματίων τοῦ αἵματος· ἡ πέριξ τοῦ φλεγμαίνοντος
 τόπου ἐνεργοῦσα κυκλοφορία τοῦ αἵματος ἰσχύει οὐσιωδῶς εἰς τὴν λύσιν,
 ὅτε μὲν ἀποσπῶσα ὡς περ ποταμὸς παρὰ τὰς ὄχθας, μόρια τινὰ, ὅτε δὲ
 ἀναρρήγγουσα ὀλόκληρα, τριχοειδῆ ἀγγεῖα καὶ παραυτικά τὰς ἐν αὐτοῖς
 ἀκινήτους στήλας τοῦ αἵματος ἀνακινῶσα κατὰ τὸν Ἐμμερτον (Emmert).
 Κατὰ τὸν Ῥοκιδάνσκη (Rokitansky) δὲ γίνεται ἐν τῇ φλεγμονῶδει ἐξι-
 δρώσει διαπιδυτική φορὰ ὀρρώδους μέρους τοῦ ἐξιδρώματος, δι' οὗ τὰ σω-
 μάτια τοῦ αἵματος λεπτύνονται, ἀποβάλλουσι τὴν ἄχρι τοῦδε μορφήν,
 ἐξοιδαίνονται, λύνονται ἀπ' ἀλλήλων, ἀποβάλλουσι κατὰ μέρος τὸ χρῶμα
 καὶ διὰ τῆς ἀνεγειρομένης συστολῆς τῶν ἀγγείων λύνονται καὶ ἀποχετεύον-
 ται. Πιθανώτερον δὲ, ὅτι ἐν τῇ λύσει τὰ ἐπιστάμενα σωματῖα τοῦ αἵματος
 ἀλλοιοῦνται κατὰ μέρος καὶ μεταβάλλονται εἰς λευκίωμα ἢ εἰς ἰνώδη οὐσίαν,
 δι' οὗ ταῦτα γίνονται μέρος μὲν εἰς τὴν ἐξιδρώσιν, μέρος δὲ εἰς τὴν ἐν τοῖς
 ἀγγείοις πρῶσιν αὐτῶν ἐπιτήδεια, μεθ' οὗ συνεχίζονται ἢ πλεονάζουσα
 ἔκκρισις τῶν λευκωματοῖνωδῶν ἐκκριμάτων (ὡς περ φανερώτατα βλέπομεν
 ἐν τῇ φλεγμονῇ τῶν βλεννογόνων μορίων) καὶ αἱ κριτικαὶ ἀποκρίσεις κατ'
 ἐξοχὴν διὰ τῶν νεφρῶν.

§. 38.

Διαφέρει δὲ τῆς λύσεως ἡ μετάστασις ἢ ἡ ἀπόκρουσις, ἅπερ γίνονται
 ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετὰ τῆς συγχρόνου τῆς φλεγμονῆς ἐμφανίσεως εἰς ἄλλο
 ὄργανον. Ἡ μετάστασις αὕτη γίνεται δι' ἐρεθισμὸν σφοδρότερον τοῦ ὄντος
 ἐν τῷ προτέρῳ τόπῳ τῆς φλεγμονῆς, πολλάκις ὁμως καὶ διὰ μόνην τὴν
 ἀλλοίωσιν τῆς ἐνεργείας τῆς ζωῆς, ἢ διὰ πλειοτέραν αἴσθησιν μορίου
 τινος, ὅταν μάλιστα μεταχειρισθῶμεν ἀποκρουστικά ἢ σταλτικά βοηθή-
 ματα ἢ δι' ἐρεθισμὸν τῶν ἐν τῷ κέντρῳ μορίων τοῦ νευρικοῦ συστήματος
 εἰς μόνιοντι· ἐκτὸς δὲ τούτου, εἰσι καὶ πολλὰ εἶδη φλεγμονῶν· οἷον, τὸ
 ἐρυσίπελας, καὶ αἱ κριτικαὶ λεγόμεναι φλεγμοναί, ἅπερ ἐπιρρέπουσιν ἰδι-
 αιτέρως πρὸς μετάστασιν.

§. 39.

Διῦδρωσις δὲ εἶναι παρέγχυσις ὀρρώδους ὑγροῦ πλείονος ἢ ὅσον συνή-
 θως διαπνεύουσι τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα, εἰς τὸν κυτταρώδη ἰστόν, ἢ εἰς τὸ
 παρέγχυμα τῶν ὀργάνων, ἢ εἰς τοὺς κόλπους τοῦ σώματος, ὅπερ δὲν δια-

φορεῖται ἐξίσου διὰ τῶν διαφορητικῶν ἀγγείων. Τὸ ὑγρὸν τοῦτο εἶναι διάφορον κατὰ τὸ μέγεθος τῆς φλεγμονῆς, κατὰ τὴν γενομένην διὰ τῆς φλεγμονῆς ἢ πρότερον ἢ ὅτῃ ἐνούσαν ἀλλοίωσιν τῆς κράσεως τοῦ αἵματος, καὶ κατὰ τὴν ποιότητα τοῦ ὄργανου. Διὸ διαπίδδει ὁ ὀρθὸς μὲν τοῦ αἵματος μετὰ τῶν ἀλάτων, ὅταν ἢ μικροτέρα ἢ φλεγμονή, ὁ ὀρθὸς δὲ μετὰ τῶν λευκωματωδῶν συστατικῶν, ὅταν ἢ μείζων ἢ φλεγμονή, σὺν τούτοις δὲ γίνεται καὶ αἱματώδης διαπίδουσις, ὅταν ἢ σφοδροτάτη ἢ φλεγμονή. Ὅθεν εἶναι τοῦτο ὅτε μὲν λεπτὸν καὶ διαφανές, ὅτε δὲ παχὺ καὶ ἀναμειγμένον μετὰ κροκιδίων κ. ο. κ. Ἐάν, ὅταν τὸ ἔκκριμά ἢ ὀρθῶδες καὶ λευκωματώδες, διαφορηθῇ τὸ λεπτότερον αὐτοῦ μέρος, τὸ ἀπομένον παχύτερον (ὅπερ εἶναι ἢ διάπηκτος λευκωματώδης ὕλη) συγκολληθῆσιν ἀλλήλων κείμενα μόρια, καὶ ἀπεργάζεται σύμφυσις. Ἡ διδρωσις αὕτη γίνεται κατ' ἐξοχὴν εἰς τοὺς ὀρθογόνους καὶ ἀρθρικούς ὑμένας· ὁμοίᾳ δὲ γίνεται πολλάκις καὶ εἰς τοὺς φλεγμαινοντας βλεννογόνους ὑμένας. Εἶναι δὲ μικρὰ ἢ φλεγμονή, εἰς ἀνθρώπους χαίνους καὶ δυσκράτους, ὧν τὸ αἷμα εἶναι ἤττον μὲν πλαστικὸν μᾶλλον δὲ ὑδαρές, καὶ εἰς ὄργανα χαλαρὰ καὶ πλαδαρὰ, παρεκχεῖται μόνον ὁ ὀρθὸς μετὰ τῶν ἀλάτων, ἐνηθίζεται εἰς τὰ μόρια καὶ ἀπεργάζεται τὸ ὑδατῶδες ἔπαρμα, ἤτοι τὸ οἶδημα, ἐν δὲ ταῖς κόλποις τῶν ὑδρωπῶν. Ὅθεν αὕτη γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς δυσκράτους μετ' ἐπίσχεσιν ὑδατῶδων ἐκκρίσεων, ὅταν ὑπάρχη ἰδιαιτέρα νωθρότης τῶν λεμφοφόρων ἀγγείων, παρεμποδισθῆσιν τῆς μεταγωγῆς τοῦ αἵματος ἕνεκεν ἀποφράξεως μεγαλύτερων φλεβῶν, καὶ εἰς ἄκρον ἐξασθενωτικὴν θεραπείαν ὀξείας φλεγμονῆς. Τὸ ἐξίδρωμα τοῦτο δι' ἔλλειψιν πλαστικότητος εἶναι τῶν ἀδυνάτων νὰ διαπλασθῇ ἐπὶ πλέον, βλάπτει δὲ διὰ τῆς ἐκτάσεως καὶ πίεσεως τὴν ἐνέργειαν τῶν ἀγγείων καὶ νεύρων, ὅθεν κατὰ τὸσόν εὐκόλως γεννᾶται πύσησις φθοροποιὰ καὶ γάγγραινα, ὅταν ἐρεθίζωνται καὶ φλεγμαίνωσι τοιαῦτα μόρια.

§. 40.

Ὅταν ἢ μείζων ἢ μᾶλλον χρονίζουσα ἢ φλεγμονή καὶ ὑπερπλεονασμὸς τῶν διαπηκτῶν συστατικῶν μορίων τοῦ αἵματος, γίνεται παρέκχυσις τῆς πλάστιδος (plasma). Τὸ ἐκχώρημα τοῦτο, ὅπερ ἐνέχει ὀρθὸν μετὰ τῶν ἀλάτων, λευκωμα καὶ ἰνώδη οὐσίαν, εἶν' ἐπιτήδειον πρὸς περαιτέρω διάπλασιν, καὶ δύναται κατὰ τὸν τόπον καὶ τρόπον τῆς ἑαυτοῦ ἐνζήσεως, πρὸς δὲ καὶ κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῶν καθ' ἕκαστα συστατικῶν αὐτοῦ μερῶν νὰ λάβῃ μορφὰς πένυ διαφόρους, ὡς τοῦτο φαίνεται εἰς τὴν διαπύσησιν εἰς τὰ ὑμενογόνα ἐξιδρώματα, εἰς τὰ σκληριάματα, εἰς τὰς ὑπερτροφίας καὶ ἄλλας μεταβολάς, εἰς τὴν σύμφυσιν κ. ο. κ.

§. 41.

Μετά την λύσιν ἢ οἰκειότερα μετάπτωσις τῆς καθαρᾶς φλεγμονῆς καὶ ἢ κατὰ φύσιν, σφοδρᾶς ταύτης οὔσης, εἶναι ἢ μετάπτωσις εἰς τὴν ἐκπύησιν· διὰ τοῦτο τινὲς ὠνόμασαν τὴν καθαρὰν καὶ τελείαν φλεγμονὴν ἐκφυητικὴν φλεγμονὴν. Τὸ πῦον διακρίνεται ἐκ τῶν πλευρωμάτων τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων, οὐχὶ ὅμως ὡς πῦον, ἀλλὰ πλάσσεται μετὰ τὰς γενομένας ἐν τῷ φλεγμονώδει παρεκχύματι μεταβολάς· ἢ διαπεπηγεῖα ἰνώδης οὐσία μεταβάλλεται κατὰ μικρὸν εἰς πύου σφαιρίδια μετὰ τοῦ ὄρρου ἔπειτα ἀναμιγνύμενα. Τὸ πῦον, πλὴν τῆς χρωματιστικῆς ὕλης τοῦ αἵματος, πλάσσει ἐξ ὄλων τῶν συστατικῶν, κατ' ἐξαιρετον δὲ ἐκ τοῦ ἰνώδους καὶ λευκωματώδους μέρους αὐτοῦ· συλλεγόμενον δὲ τοῦτο εἰς τὸν κυτταρῶδη ἰστόν ἀπεργάζεται τὸ ἀπόστημα. Ἡ ἐκπύησις εἶναι ἀληθινὴ διάκρισις, ὅθεν καὶ τὰ ὄργανα διακείνται πρὸς ταύτην ζωτικῶς καθὼς καὶ πρὸς ὅλας τὰς διακρίσεις.

Ἡ ἐκπύησις συνήθως μὲν οὐδὲν φερίζει μόριον ἐνίοτε ὅμως βλέπομεν ἐν τῷ πύῳ ἀναμιγνύμενα τεμάχια διεφθορότος κυτταρώδους ἰσοῦ, ἢ τοῦ περιέχοντος τὸ ἀπόστημα χιτῶνος· ἀλλὰ τοῦτο προέρχεται ἐξ ἄλλων τυοχηρῶν αἰτίων, τουτέστιν ἐκ τῆς πολλῆς τάσεως τοῦ κυτταρώδους ἰστοῦ καὶ τοῦ χιτῶνος, ἢ ἐκ τῆς μεταπτώσεως τῆς ἐκπύησεως εἰς τὴν ἔλκωσιν, γενομένης διὰ κατὰ μέρος ἢ καθόλου βλάβας. Δέον δὲ νὰ μὴ συγχέωμεν ταῦτα τοῦ διεφθορότος κυτταρώδους ἰστοῦ τὰ λείψανα μετὰ τῶν λεγομένων πυωδῶν ἐμβόλων, ἅπερ φαίνονται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ φλογωμένου πλέγματος, ὅταν ἀρχίσῃ ἢ ἐκπύησις, ὡσεὶ κροκίδες λευκαί, πηκτοειδεῖς εἰς νημάτια ἐλκυόμεναι καὶ ἡμιδιαφανεῖς, καὶ ἅπερ οὐδὲν ἔχνος ὀργανώσεως ἐμφαίνουσι, καὶ εἰσὶ μὲν κατ' ἀρχὰς στερεῶς ἡνωμένα μετὰ τοῦ κυτταρώδους ἰστοῦ, ἐξωθούνται δὲ ἐφεξῆς μετὰ τοῦ πύου. Τὰ πυώδη ταῦτα ἐμβόλα εἰσὶ συμπήγματα στερεώτερα τοῦ διαπεπηγότος λευκώματος.

Διὰ τῆς πλάσεως τοῦ πύου διάφοροι γινώμαι διαιροῦνται εἰς δύο τάξεις· 1) οἱ μὲν δοξάζουσιν, ὅτι τὸ πῦον πλάσσεται καὶ διακρίνεται ἐντὸς τῶν ἀγγείων τῶν φλογωμένων μορίων διὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῶν ἐνεργείας. 2) οἱ δὲ, ὅτι πλάσσεται ἐκτὸς τῶν ἀγγείων τοῦ φλογωμένου μορίου· γίνεται δὲ τοῦτο διὰ τῆς ἢ ἀλλοιώσεως γίνετα ἢ εἰς τὰ στερεὰ μόρια, ἅπερ ἀλλοιοῦνται ὑπὸ τῆς φλεγμονῆς, ἢ εἰς τὰ ἐκχυθέντα ὑγρὰ, ἢ εἰς ἀλλοιώσεως εἶναι ὅμοια τῇ τῆς ζυμώσεως ἢ τῆς σήψεως. Ἡ πύησις θεωρεῖται κατὰ μὲν τοὺς πρώτους ὡς ζωτικὴ, κατὰ δὲ τοὺς δευτέρους ὡς χημικὴ ἐνεργεία. Ἡ πύησις ὡς διακριτικὴ ἐνεργεία κατὰ πρῶτον παρὰ τοῦ Σίμπσονος (Simpson) (Disputatio de re medica. 1722) μνημονευθεῖσα καὶ ἀκριβέστερον ὑπὸ τοῦ Δεαίνου (De Haen 1756) καὶ Μοργάνου (Morgan) Tentamen medicum de puris confectione edinb. 1763) ἐξετασθεῖσα, ἀκριβέστερον κατ' ἐξοχὴν ὑπὸ τοῦ Ἰντέρου (ε. τ. μ. τ.) ὑπὸ τοῦ Βρυγμάνου (Brugmans) (Disertatio de puogenie Groening. 1785), καὶ τοῦ Πινέλου (Pinel). Κατὰ δὲ τὴν ἑτέραν γνώμην παράγει ὁ μὲν Βοερίδης (Boerhaave

την πήσιν ἐκ τῆς συντήξεως τῶν στερεῶν μορίων καὶ ἐκ τῶν γενομένων ἀλλοιώσεων τοῦ ἐκχυθέντος αἵματος· ὁ δὲ Βέλλος (Bell) καὶ ἄλλοι ἐκ τῆς σήψεως τοῦ ὀρροῦ τοῦ αἵματος· ὁ δὲ Γόττηρος (Gottler) καὶ Κουεσαυὸς (Quesnay) ἐκ τῆς γινομένης ἐν τῇ πηκτῇ λέμφῳ ἀλλοιώσεως· ὁ δὲ Ὁμφανος (Hoffmann) καὶ Γράσους (Grashuis) ἐκ τῆς ἀπωλείας τῆς πιμελῆς, καὶ ὁ Στεβάρτης (Stewart) ἐκ τῆς σήψεως τοῦ χυλοῦ.

§. 42.

Τὸ καθαρόν καὶ χρηστὸν πῦον εἶναι ὑγρὸν οὐχὶ διαφανές, μετρίως συστάσεως, πρόσφατον ἔχει εἰδικήν τινα ὄσμην, ἣτις ἐκλείπει, ἀφ' οὗ τοῦτο κρυώτη, καὶ ὀπωσοῦν ἠδὺ κατὰ τὴν γεῦσιν, εἰδικῶς βρῦτερον τοῦ ὕδατος (εἰδ. βαρ. 1,030), δὲν σήπετ' εὐκόλως· καὶ πρόσφατον μὲν, ἐνεργεῖ ἀλκαλικῶς, μετὰ τινα δὲ χρόνον οὐδετέρως ἢ ὀξέως· γίνεται δὲ τοῦτο ἴσως, διότι διὰ τῆς διαλύσεως πλάσσεται ὀξυκὸν ὀξύ· συνίσταται δὲ, μικροσκοπικῶς θεωρούμενον ἐκ μερῶν ῥευστῶν καὶ ἐκσφαιριδίων, πύου σωματίων, διὰ τῆς διυλίσεως, ἢ καὶ αὐτομάτως ἀποχωριζομένων.

§. 43.

Τὸ ῥευστὸν τοῦ πύου (ὁ ὀρρός) δὲν ἐμφαίνει σφαιρίδια· ἔχει δὲ ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ ἀναλυομένου ἐν τῷ ὕδατι λευκώματος, ὅπερ κατὰ τοῦτο διαφέρει τοῦ λευκώματος τῶν ὀρνιθίων ὧν, καθὼς καὶ τὸ τοῦ ὀρροῦ τοῦ αἵματος, ὅτι δὲν κατακρημνίζεται διὰ τοῦ αἵθερος· ἐκτός δὲ τούτου, τὸ ῥευστὸν τοῦ πύου ἐνέχει πιμελήν, ζώμοσμα, ὀξυκὸν ὀξύ, ἴσως δὲ καὶ γαλακτικὸν ὀξύ, ἄλυκὸν νάτρον, κάλι, ἄλυκην ἀμμωνίαν (κατὰ τὸν Βοννέτην) (Bonnet), φωσφορικόν, θειετικόν, ἴσως δὲ καὶ ὀξυκὸν καὶ γαλακτικὸν νάτρον, φωσφορικὴν μαγνησίαν καὶ τίτανον, ἔχνην τινα σιδήρου καὶ κίσσηριν.

Πιμελὴ εὐρίσκειται εἰς πᾶν πῦον (εἰς τὸν ὀρρόν καὶ κατ' ἐξαιρετόν εἰς τὰ σωματῖα τοῦ πύου), ελαϊνὴ, μαργαρίνη, ὀξυπιμελωδὲς ἄλκαλι, χολοσεαρίνη· Ἐάν δὲ οὐσίαι τινές, ἐν τῇ πύῳ εὐρεθεῖσαι, οἷον ἡ πύνη, ἡ κόλλα καὶ ἄλλαι τινές, ὧσιν οὐσιώδη συστατὰ τοῦ φυσικοῦ πύου, εἶναι ἀμφίβολον μέχρι τῆς σήμερον· παρομοίως ἀμφιβάλλεται καὶ ἐάν ὁ σίδηρος δὲν εἶναι συστατικὸν τοῦ ἀναμιγνυομένου αἵματος.

§. 44.

Τὰ σφαιρίδια τοῦ πύου εἰσὶ διάφορα, ὅτε μὲν περισσότερα, ὅτε δὲ ὀλιγώτερα· ὅσῳ παχύτερον καὶ χρηστότερον εἶναι τοῦτο, τόσῳ πλείοτερα καὶ τὰ σφαιρίδια αὐτοῦ· εἰσὶ δὲ ταῦτα δύο εἰδῶν, τὰ μὲν μεγαλειτέρα ἔχοντα διάμετρον, 0,0004—0,0005". Π. εἰσὶν ὀπωςοῦν ἰσομεγέθη, συνήθως μὲν ὀπωσοῦν ὀτρογγύλα, σπανίως δὲ ἀκανονίστου σχήματος· τὰ πλείοστα ἔχουσιν ἀκανονίστον ἐπιφάνειαν, ὥστε φαίνονται ὡς ἂν ἔχωσιν ἐπ' αὐτῶν σφαιρίδια τοῦ αἵματος· ἀνά μέσον αὐτῶν τῶν μεγαλειτέρων ἐπιπλεύουσιν ὀλιγώτερα καὶ μικρότερα σφαιρίδια, ὅπερ σπανίως φθάνουσι τὸ μέγεθος τῶν σωματίων τοῦ αἵματος. Τὰ μεγαλειτέρα δὲ τοῦ πύου σωματῖα, ἐπὶ

καιρόν τινα μετὰ τοῦ ὕδατος ἢ μετὰ τοῦ οἰνοπνεύματος εἰς συνάφειαν ἔλθοντα, γίνονται διαφανέστερα μὲν κατὰ τὴν περιοχὴν, σκοτεινότερα δὲ κατὰ τὴν μεσότητα. Διὰ τοῦ ὄξυκοῦ ὀξέος γίνεται τὸ λεπύριον αὐτῶν διαφανές, διαλύεται τέλος καὶ ἀφίησιν ὡς πυρήνα 1, 2, 3, μικρότερα σωμάτια 0,0001". Π. διάμετρον ἔχοντα, ὧν πολλὰ ἐμφαίνουσιν ἐντύπωσιν τινα κατὰ τὴν μεσότητα. Διὰ τῆς τριβῆς δὲ καὶ διασεισεως διαρρήγνυτ' ἐνίστε τοῦ λεπύριον, καὶ μένει ἐλεύθερος ὁ πυρήν. Τὸ δὲ λεπύριον συγκολληταὶ ἐκ λευκώματος.

Κατὰ τὸν Μάνδην (Mandi) (ε. τ. μ. τ.) τὰ μεγαλειότερα τοῦ πύου σφαιρίδια συμπωνοῦσι κατὰ τὸ μέγεθος, τὸ σχῆμα, τὴν θέαν καὶ τὴν σχέσιν πρὸς τὰς τῆς χημείας ἀναμίξεις ἐντελῶς πρὸς τὰ σφαιρίδια, ἅπερ ἐμφαίνει ἡ διαπήκτος ἰνώδης ὕλη ἢ εἰς τὸν ἐπίπαγον, ἢ εἰς τοὺς νόθους ὑμένας, ἢ εἰς τὰ ἰνίδια τὰ πλάσσοντα τὴν ἰνώδη ὕλην, ὅταν ἀναμειγνῶμεν τὸ αἷμα μετὰ λευκώμα. Ὁ Μάνδης ὀνομάζει τὰ σφαιρίδια ταῦτα ἰνώδη σφαιρίδια, ἐπειδὴ ταῦτα γανῶνται ἐκ τῆς ἰνώδους ὕλης, ἥτις ἀποκρίνεται ἐκ τοῦ αἵματος καὶ διαπήγνυται ἐκτός τῶν ἀγγείων· τοῦ δὲ δευτέρου εἶδους τὰ σφαιρίδια, ἅπερ ἔχουσιν ὅσον $\frac{1}{400}$ ἕως $\frac{1}{300}$ χιλιοστομέτρου διάμετρον, καὶ φαίνονται ἀναμειγμένα μετὰ τῶν σφαιριδίων τοῦ πύου, εἰσι τῆς τάξεως τῶν σφαιριδίων, ὅσα γανῶνται ἐκ τῆς λευκωμάτουδους ὕλης, ἥτις διαπήγνυται διὰ τῶν ἀλάτων τοῦ ὀρροῦ· εἰσι δὲ τόσῃ πλείοντα, ὅσα ὀρθονώτερα εἰσι τὰ ἄλατα τοῦ ὀρροῦ· ἐνίστε εὐρίσκονται ταῦτα μεταξὺ σφαιριδίων τιμηλῆς διαφόρου διαμέτρου.

Τὸ πῦον διαφέρει πολὺ, πρῶτον μὲν κατὰ τὴν κατάστασιν τῶν μορίων, ἐν οἷς τοῦτο γεννᾶται, δεύτερον δὲ κατὰ τὴν κράσιν τοῦ ἀσθενοῦς, καὶ τρίτον κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸν χαρακτήρα τῆς φλεγμονῆς· δύναται δὲ προσέτι ν' ἀλλοιωθῇ καὶ διὰ ἄλλων ὑγρῶν καὶ ὑλῶν, μετ' αὐτοῦ ἀναμειγνυμένων, ἢ διὰ διαιρέσεως καὶ διαλύσεως. Ὅθεν ἔχομεν πῦον χρηστὸν, ὡς τὸ πῦον μετρίως συστάσεως, ξανθόλευκον καὶ ἄσπμον· καὶ πῦον λεπτόν, φλεγματώδες, ὀρρώδες, φαιόν, πρασινωπὸν, ὀρρῶδες καὶ μᾶλλον ἢ ἥττον κάκοσμον (ἰχώρ). Αἱ διαφοραὶ αὗται τοῦ πύου καὶ τὰ ρευστὰ ἀπογεννήματα τῆς φλεγμονῆς ἐν γένει ἐξαρτῶνται μόνον ἐκ τῆς διαφόρου ἀναλογίας τῶν ἀπεργαζομένων τῶν πύου ὑλῶν. Ὅλα δὲ τ' ἀπογεννήματα ταῦτα πηγάζουσιν ἐκ τοῦ αἵματος, καὶ, πλὴν τῆς χρωματιστικῆς ὕλης, ἐνέχουσιν ὅλα τὰ συστατικὰ αὐτοῦ· ἐκ τούτου δὲ γίνεται φανερόν διὰ τῆς ὀλαϊαί· χημικαὶ καὶ μικροσκοπικαὶ ἐξετάσεις τῶν διαφορῶν ἀπογεννημάτων τῆς φλεγμονῆς δὲν ἔδειξαν ὀριστικὴν διαφορὰν, διὰ τὴν ὀρρῶδες τοῦ αἵματος, τὸ φλέγμα, ὁ ὀρρῶδες τῶν ὑδρωπικῶν, ἢ ξανθόλευκος ὑγρότης (materia puriformis), ἥτις διαπνεῖται ἐκ φλεγμαινόντων ὀρρογόνων ὑμένων, καὶ τὰ διάφορα εἶδη τοῦ πύου ἐμφαίνονται τοιοῦτοτρόπως συντεθειμένα. Ἡ διαφορὰ αὐτῶν συνίσταται μόνον εἰς τὴν διαφορὰν ἀναλογίαν τῶν καθ' ἑκάστης ὑλῶν, εἰς τὴν δύναμιν αὐτῶν γὰ ὀργανωθῆσι, καὶ εἰς τὴν μᾶλλον ἢ

ἤττον προχωρήσασαν πλαστικὴν αὐτῶν ἐνέργειαν. Ὅσῳ χεῖρον τὸ πῦον, τόσῳ ὀλιγώτερα τοῦ πύου τὰ σφαιρίδια καὶ τὸ ἐν τῷ ὀρρῶ λεύκωμα. Τὰ δὲ ἐν τῷ πύῳ εὐρίσκόμενα, ὡς βλέννα καὶ ἐπιθηλίδος κύτταρα, ἴνες, σωματία αἵματος, κρύσταλλα, ἀπόλυτοι πιμελής σταγόνες, πλάσματα μινιώδη, τὰ ὑπὸ σμικρότητος ἀόρατα ζώφια (infusoria) κ. τ. τ. δεόν νὰ θεωρῶνται ὡς προσμίξεις τοῦ πύου τυχηραὶ ἢ ὡς ὕλαι τῆς διαλύσεως αὐτοῦ ἔχγονοι.

Τὴν ὑπαρξίν τῶν σφαιριδίων ἀπέδειξεν ὁ Βαύηρος (Bauer) καὶ ὁ Φαραδαῦος (Faraday) bei Home, on the conversion of pus into granulations or new flesh; in philosophical Transactions, 1819. p. 2.), καθὼς καὶ ὁ Μάνδης καὶ ἄλλοι εἰς τὰ διάφορα ἔχχυματα καὶ ὀρρῶδη ὑγρὰ, τὰ ἐν τῷ κυτταρῶδε ἰσιῶ καὶ ἐν τῷ ὀρρῶ τῶν ὑδρωπικῶν εὐρίσκόμενα· καὶ κατὰ τοῦτο μόνον διαφέρουσιν, ὅτι ἤ ἐν τῷ πύῳ λευκωματώδης ὕλη εὐρίσκεται μᾶλλον διάπτωτος, εἶναι οὐχὶ διαφανῆς, ἔχει ἀρκετὴν σύστασιν, καὶ διαπύηνται ἤττον διὰ τῆς θερμασίας καὶ διὰ τῶν ἀκράτων ὀξέων. Ἡ διαφορὰ τοῦ πυστοιδοῦς καὶ πηκτοῦ πύου ἀπὸ τοῦ λεπτοῦ καὶ ὀρρῶδους γίνεται μόνον ἐκ τῆς διαφορῆς ἀναλογίας τοῦ ὑγροῦ καὶ τῶν τοῦ πύου σφαιριδίων· ὁ Βοννέτης (ε. τ. μ. τ.), ὅστις φαίνεται, ὅτι δὲν γνωρίζει τὰ τοῦ πύου σφαιρίδια, ἐξηγεῖ τὴν διαφορὰν ταύτην ἐκ τῆς πλειοτέρας ὑπάρξεως τῆς γαλακτοματώδους πιμελής ἐν τῷ πρώτῳ καὶ τῆς ὀλιγοτέρας ἐν τῷ δευτέρῳ. Εἰς πᾶν πῦον δυνάμεθα νὰ δώσωμεν ἐκεῖνο τὸ ἡμιδιαφανές, ἐκείνην τὴν ιδιότητα τοῦ ἀρεσθαι εἰς νημάτια, ἐκείνην τὴν συνεχτικότητα, ἅπερ φαίνονται τοῦ φλέγματος ἴδια, ἐὰν ἀναμίξωμεν καὶ ἀνασεισώμεν αὐτὸ μὲ διάλυμα ἀλυκῆς ἀμμωνίας, δι' ἧς ἀναμίξεως αὐξάνομεν τὴν ἀναλογίαν ἐνὸς τῶν συστατικῶν αὐτοῦ μορίων. Εἰς τὴν μεγαλειτέραν σύστασιν τοῦ πύου συντελεῖ βεβαίως καὶ ἡ χρονιωτέρα διαμονὴ αὐτοῦ ἐν τῷ ὄγκῳ καὶ ἡ ἐντὸς τοῦ χρόνου τούτου γινομένη διαφύρησις τῶν βρευστῶν αὐτοῦ μορίων, εἰς δὲ τὰς πυσταύσας ἐπιφανείας ἴσως καὶ τοῦ ἀέρος ἡ ἐνέργεια, ἐπειδὴ εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην περίπτωσιν βλέπομεν, ὅτι ἐὰν ἀποπλύνωμεν ἐντελῶς τὴν πληγὴν ἀπὸ τοῦ πύου, ἐκκρίνεται πάντοτε καθαρὸν ὀρρῶδες ὑγρὸν. Ἐκ τούτων δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν καὶ τὰς διαφορὰς περὶ τούτου γενομένας δοκιμαίας, πρὸς διάκρισιν μάλιστα τοῦ πύου ἀπὸ τοῦ φλέγματος. Κατὰ τὸν Γρασμeyer, (Grasmeier. Abhandlung von dem Eiter und den Mitteln, ihn von allen, ihm aehnlichen Fluessigkeiten zu unterscheiden. Goettingen. 1790) ἐὰν ἐνώσωμεν μίαν μοῖραν πύου, μίαν ἐλαίου φαίλικης (petroleum) καὶ δώδεκα ἀπεραγμένου ὕδατος, σχηματίζεται εἰς ὀλίγον ἢ πολὺ χρόνου διάστημα, κατὰ τὴν διαφορὰν τοῦ πύου ποιότητα, γλοιώδης καὶ εἰς νήματα αἰρομένη διαφανῆς πηκτὴ. Κατὰ τὰς γενομένας ὑπὸ τοῦ Γρuiθουσίνου (Cruithuisen. Naturhistorische Untersuchungen über den Unterschied zwischen Eiter und Schleim. München 1809) διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἐρεῦνας, φαίνονται εἰς τὸ πῦον λευκοί, σφαιρικοί, καὶ ἐπιπολὴν ὑπόστικοι κόκκοι, οἵτινες καταπίπτουσι μετὰ τινος ὥρας, καὶ διατηροῦσι τὸ στρογγύλον σχῆμα καὶ εἰς τὸ ἄπαξ ξηρανθὲν καὶ πάλιν εἰς βρευστὸν μεταβληθὲν πῦον. Οἱ κόκκοι δὲ οὗτοι φαίνονται καὶ εἰς τὸ φλέγμα, ἀλλὰ μόνον ὅταν τοῦτο συγκερασθῇ μετὰ τινός ὑγροῦ καθαροῦ, εἰσὶ δὲ ὀλιγώτεροι τὸν ἀριθμὸν καὶ σκοτεινότεροι τὸ χρῶμα. Ὁ Φίσιχερος (Fischer) (ε. τ. μ. τ.) νομίζει, ὅτι ὁ καλλίτερος τρόπος τῆς διαγνώσεως τοῦ πύου ἀπὸ τοῦ φλέγματος, εἶναι ν' ἀναμίξωμεν τὸ ἐξετασθησόμενον ὑγρὸν μὲ δύο ἢ τρεῖς μοίρας ὑγροῦ καυστικοῦ κάλεος, ἢ ὑγρᾶς καυστικῆς ἀμμωνίας, καὶ ν' ἀνασεισώμεν αὐτό· ἔπειτα δὲ πρὸς οὐδετέρωσιν νὰ προσθέσωμεν ἀλυκὸν ἢ νιτρικὸν ὀξύ· ὅταν τὸ ὑγρὸν ἐνέχη πῦον, γίνεται, προστιθεμένου πλειοτέρου τοῦ ὀξέος, ὑπόστασις ὑπόλευκος καὶ προκιδώδης.

§. 46.

Τῆς φλεγμονῆς ἢ μετὰπτωσις εἰς ἐκπύησιν εἶναι πιθανή, ὅταν ἡ σφοδρὰ ἢ φλεγμονὴ καὶ μεγεθύνηται ταχέως· ὅταν ὁ πόνος ἢ βαρὺς, ἢ τάσις καὶ ὀγκος μεγάλα καὶ τὸ φλεγμαῖνον μόνιον χαλαρὸν καὶ μετὰ πολλοῦ κυτταρώδους ἰσοῦ περιεπιλεγμένον· σημεῖον δὲ, ὅτι ἤρξατο ἢ ἐκπύησις εἶναι, ὅταν ἡ φλεγμονὴ ἐπιμένῃ παρὰ τὸ συνήθες, χωρὶς νὰ φανῇ σημεῖον κρίσεως· ὅταν ὁ πόνος γείνη σφυγμώδης, ὅταν ἡ ἐρυθρότης καὶ ὁ ὄγκος ἐλαττωθῶσιν, ὅταν ὁ ὄγκος γείνη μαλακώτερος, καὶ ὅταν ὁ ἀσθενὴς φρικιᾷ. Ὁ ὄγκος ἄρχεται νὰ γίνηται ἀκαταπαύτως μαλακώτερος, καὶ νὰ συμπίπτῃ κατὰ τὴν περιφέρειαν· ἐπιψαύοντες δὲ τὸν ὄγκον αἰσθανόμεθα τὸ ἐνεχόμενον πῦον ὑποκλυδάζον. Ἴνα δὲ βεβαιωθῶμεν περὶ τούτου θλίβομεν τὸν ὄγκον ἐναλλάξ μὲ τούς δακτύλους, ἢ κάλλιον βάλλομεν τούς δακτύλους ἢ τὴν παλάμην τῆς χειρὸς ἐπὶ τὴν μίαν πλευρὰν τοῦ ὄγκου, κρούομεν δὲ ἑλαφρῶς μὲ τούς δακτύλους τῆς ἑτέρας χειρὸς τὴν ἑτέραν πλευρὰν τοῦ ὄγκου, ὥστε διὰ τῆς ἐπικρούσεως ταύτης μεταδίδεται ὁ κλύδων τοῦ πύου εἰς τὴν ἀντικρὺς ἐπιβληθείσαν χεῖρα. Τὸ ἐπικείμενον δέρμα γίνεται λεπτόν καὶ διαφανές πρὸς τὴν κορυφὴν τόσον, ὥστε διαφαίνεται τὸ ὑποκείμενον πῦον· τέλος δὲ ἐκρήγνυται τὸ δέρμα καὶ ἐκρέει τὸ πῦον. Ὅταν ὁμως τὰ ἐπικείμενα τοῦ ἀποστήματος μέσθ ὥσιν ἀδρόμερῃ, τὸ πῦον ἐξαπλοῦται πολλάκις κατὰ διαφόρους διαστάσεις, πρὶν ἐκραγῆ τὸ ἀπόστημα. Ὅταν δὲ φλεγμαίνωσι βαθύτερα μέρη ἢ ἐντὸς ὄργανα, ἢ διάγνωσις τῆς ἐκπύησεως εἶναι δυσκολωπάτης· τὰ συνήθη δὲ ταύτης σημεῖα εἰσὶν· ἐλαττοῦνται τὰ σημεῖα τῆς φλεγμονῆς χωρὶς νὰ γείνη οὐδεμία κρίσις· τὸ πεπονθὸς μόνιον δὲν ἀναλαμβάνει πάλιν τὴν κατὰ φύσιν ἐνεργειαν· ὁ ἀσθενὴς αἰσθάνεται κατὰ τὸν πεπονθότα τόπον βάρους καὶ θλίψιν, καὶ φρικιᾷ συχνάκις, ἐμφαίνονται δὲ καὶ τὰ σημεῖα τοῦ ἐκτικοῦ πυρετοῦ· ταῦτα δὲ εἰσὶ καίουσι τοῦ ἀσθενοῦς αἱ πλάμαι καὶ πατοῦσαι μετὰ τὸ φαγεῖν μάλιστα, γίνονται ἐρυθρὰ τὰ μῆλα τοῦ προσώπου, ἰσχυαίνει ὁ ἄρρωστος καὶ ἔχει νυκτερινούς ἰδρώτας, διάρροιας κ. τ. λ. πολλάκις δὲ φαίνεται κλυδασμὸς κατὰ βάθος τοῦ πεπονθότος τόπου, ἢ οἴδημα κατὰ τὴν ἐπιπολὴν αὐτοῦ· ὁ ἐκτικὸς πυρετὸς παρακολουθεῖ πᾶσαν σχεδὸν ἐπίσημον καὶ χρονίζουσαν ἐκπύησιν.

§. 47.

Τὰ ἐπὶ τῇ πλάσει τοῦ πύου γενόμενα εἰσὶν ἀπανταχοῦ ταυτὰ, ὅσον διάφορα, κατὰ τὴν διάφορον ποιότητα τοῦ κάμνοντος μορίου, καὶ ἂν φαίνονται ταῦτα. Ἡ βάσις εἶναι πάντοτε ἰνώδες ἔκκριμα, ἐξ' οὗ διὰ τῆς περαιτέρω διαπλάσσεως γεννᾶται τὸ πῦον. Κατὰ τὴν διάφορον ποιότητα

τῶν μορίων καὶ κατὰ τὴν διάφορον ποσότητα τῆς ἰνώδους οὐσίας ἐν τῷ παρεκχύματι φαίνονται αἱ ἐξῆς διαφοραί. Ἐπὶ τῇ φλεγμονῇ παρεκχυματώδους ὄργανου πλάσσεται πάντοτε πρῶτον, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ φλεγμαινοντος τόπου, ἰνώδες παρέκχυμα μετὰ προσηκόντως σκληροῦ ὄγκου τοῦ παρεκχύματος τούτου μέρος μὲν μεταβάλλεται εἰς ἀρχοειδῆ κύτταρα, ἅπερ εἰσὶν ἐπιτήδεια πρὸς περαιτέρω διάπλασιν τῶν διαφορῶν πλεγμάτων, τὰ λοιπὰ δὲ μέρη μεταβάλλονται εἰς σφριρίδια πύου, ἅπερ εἰς οὐδεμίαν περαιτέρω διάπλασιν ἐπιτήδεια ὄντα, ἀναμίγνυνται μετὰ τοῦ ὀρώου καὶ ἀπωθούνται ὡς πῦον. Τὸ πῦον πρῶτον μὲν καταλαμβάνει ὅλον τὸ φύραμα τοῦ παρεκχύματος, ὕστερον δὲ συλλέγεται εἰς μικροὺς κόλπους, ὧν τὰ μεσότοιχα ἀφανίζονται διὰ πίεσεως καὶ διαφορήσεως, καὶ τὸ πῦον συναλίσζεται εἰς ἓνα μόνον κόλπον. Ἐπὶ δὲ τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑμένων, ὅσον ἐπὶ τῇ φλεγμονῇ τῶν βλεννογόνων ὑμένων, ἐπὶ τῇ ἐπάρσει τῆς ἐπιδερμίδος δι' ἐγκαύσεων καὶ ἐκδορίων, καὶ ἐπὶ τῇ τρώσει πλάσσεται τὸ πῦον κατὰ πάντα, ὅμοιον ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἐγκλειστοῖς κόλποις. Κατὰ πρῶτον λοιπὸν γίνεται παρέκχυσις ὀρώδης, ἐν ἣ μετέπειτα προφαίνονται σφαιρίδια, κατ' ἀρχὰς μὲν μικρότερα τῶν σωματίων τοῦ πύου, εἶτα δὲ τὰ γνήσια σωματῖα τοῦ πύου, ὧν ὁ ἀριθμὸς αὐξάνεται. Ἐκ τούτου δὲ γίνεται δῆλον καὶ διὰ τί ἐπὶ ἐρεθισμῷ ἐπιμόνῳ τῶν βλεννογόνων χιτῶνων, ὅταν ἢ πλάσσουσα τὴν οὕτω δὴ καλουμένην ἐπιθηλίδα ἰνώδης οὐσίας διακριθῆ ἀφθονωτέρα, προσεγγίζουσιν ἐπὶ μᾶλλον εἰς τὰ σωματῖα τοῦ πύου, καὶ τέλος γίνονται σωματῖα τοῦ πύου τακτικά.

§. 48.

Πύου γένεσις ἄνευ φλεγμονῆς εἶναι τῶν ἀδυνάτων ἀλλ' ἢ φλεγμονὴ δύναται πολλάκις νὰ εἶναι τόσῳ μικρά, ὥστε μολίς ἢ οὐδόλως αἰσθανόμεθ' αὐτήν, καὶ πολλάκις γεννᾶται ὀρώδες καὶ λεπτὸν πῦον χωρὶς νὰ φανῶσι φλεγμονῆς συμπτώματα, ἐπειδὴ ἡ ζωτικὴ ἐνέργεια τῶν ὀργάνων εἶναι μικρά, ἢ ἀτονία τῶν νεύρων μεγάλη, τὸ πλαστικὸν τοῦ αἵματος ὀλίγιστον, καὶ ἡ διάθεσις τοῦ πάσχοντος νοσηρά. Καὶ αὕτη τοῦ πύου ἢ κατοχὴ εἰς περιγεγραμμένον τινὰ κόλπον μαρτυρεῖ, ὅτι προὔπηρξε φλεγμονή. Τὰ τοιούτοτρόπως δὲ γεννώμενα ἀποστήματα λέγονται ψυχρὰ ἀποστήματα ἢ λεμφώδη ἐπάσματα· εἰσὶ δὲ πάντοτε κακοχυμίας ἢ δυσκρασίας ἔχοντα, καὶ γεννῶνται ἢ ἐξ αὐτομάτου καὶ εἰς πολλὰ μέρη πολλάκις ταυτοχρόνως, ἢ ἐξ ἐπιγενομένης τινὸς ἕξωθεν δράσεως.

Τῶν ψυχρῶν τούτων ἀποστημάτων δεόν νὰ χωρίσωμεν τὰ ἀθροιστικὰ λεγόμενα ἀποστήματα, ἐν οἷς τὸ πῦον, πηγάζον ἐκ τερηθονισμένων δοτῶν, πλησιάζει εἰς τὴν ἐπιπόλιν τοῦ σώματος, καὶ ἀπέχει μᾶλλον ἢ ἥττον τοῦ τόπου τῆς πηγῆς, περὶ οὗ θέλει γίνεαι πολλάκις μεία.

§. 49.

Πρόδρομοι τῶν ψυχρῶν ἀποστημάτων εἰσιν ὡς ἐπὶ τῷ πολῷ ἀνορεξία, δυσδιαθεσία γενική, μικρὰ κόπωσις, ὕπνοι τεταραγμένοι, κ. τ. λ. χωρὶς ὅμως νὰ φαίνεται τι αἰσθητὸν, καθ' ὃν τόπον ἐμφανίζονται ταῦτα ἔπειτα. Μετὰ τοὺς προδρόμους τούτους φαίνεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος (ὅπου ἔνιοι τῶν ἀσθενῶν λέγουσιν, ὅτι ἠσθάνθησαν κνησμὸν τινα) ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετὰ τῶν ὠμοπλατῶν, εἰς τὸν θώρακα, εἰς τὰς λαγόννας καὶ εἰς τὸ ἄνω μέρος τῶν σκελῶν, ἔπαρμα μικρὸν, ἐλαστικόν, μόλις ὑποκλυδάζον, ὅπερ, χωρὶς νὰ φέρῃ πόνον τινα οὐδὲ μεταβολὴν τοῦ χρώματος εἰς τὸ ἐπικείμενον δέρμα, προξενεῖ εἰς τὸν ἄρρώστον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διατάσεως καὶ βάρους αἰσθημα. Τὸ ἔπαρμα αὐξάνεται κατὰ μικρὸν καὶ φθάνει πολλάκις εἰς μέγεθος ἐπίσημον· ὁ ὑποκλυδασμός αὐτοῦ γίνεται αἰσθητότερος, παρομοίως καὶ ἡ βεβλαμμένη ἐξομοίωσις. Μετὰ μικρὸν δὲ ἡ μέγα χρόνου διάστημα ἄρχεται ἔπειτα τὸ μὲν ἔπαρμα νὰ γίνηται ἐπώδυνον, τὸ δὲ ἐπικείμενον δέρμα νὰ ἐρυθιάσῃ καὶ νὰ διατεινῆται, τὰ δὲ προειρημένα καθολικὰ φαινόμενα νὰ εἶναι ἐπισημότερα καὶ ὁ ἄρρώστος νὰ πυρετιῶσθαι καὶ νὰ φαίνεται καχεκτικός· τὸ ἀδιαλείπτως λεπτυνόμενον δέρμα διαρρήγνυται τέλος, καὶ ἐκρῦει πρῶτον μὲν ὑγρὸν, πολὺ καὶ πυῶδες, πολλάκις ὄλως διεσθαρὸς καὶ δυσωδὸς, ἔπειτα δὲ ὑγρὸν καθαρὸν, ἢ, ὅταν τὰ πλησίον ὄστᾶ ὡσι βεβλαμμένα, ἰχωρῶδες. Διὰ τῆς μεγάλης ταύτης τῶν χυμῶν ἀπωλείας, καὶ διὰ τῶν μετ' οὗ πολὺ ἀκολουθούντων διατηκόντων ἰδρώτων καὶ διαρροῶν ἀναφθείρονται ταχέως τοῦ ἄρρώστου αἱ δυνάμεις.

§. 50.

Ὁ Βελλίος, (Beinl), ῥύστος (Rust) καὶ ἄλλοι λέγουσιν, ὅτι τὸ νοσοποιὸν τῶν λεγομένων ψυχρῶν ἀποστημάτων εἶναι παρὰ τὸν ἰσθμὸν τῆς φήξεως τῶν λεμφοφόρων ἀγγείων ἢ παρὰ φύσιν διατάσεως τῶν χιτῶνων αὐτῶν ἔκγονος· ὅθεν εἶπον, ὅτι καὶ ἡ χρονιωτέρα καὶ ἡ μετὰ τὴν σχάσιν αὐτῶν ἀκολουθοῦσα ταχέως τῶν δυνάμεων τοῦ ἀσθενοῦς ἐλάττωσις προέρχεται ἐκ τῆς ἀκαταπαύστου τοῦ λέμφου ἀπωλείας. Κατὰ δὲ τὰς περὶ τῆς ποιότητος τοῦ ἐν τοῖς ἐπάσμασι τούτοις ἐνεχομένου ὑγροῦ γενομένης δοκιμᾶς εἶναι τὸ ὑγρὸν τοῦτο (ὅπερ ὁ ῥύστος λέγει, ὅτι μόνον εἰς τοὺς πρώτους τοῦ νοσήματος καιροῦς εἶναι διαφανὲς καὶ ἄχρουν) μᾶλλον ὡσεὶ πῦον ἢ ὡσεὶ διαφανὲς λέμφος, καὶ ὁ Οὐάλλθηρος ἀπέδειξε πιθανῶς, ὅτι εἶναι ἄτοπον νὰ παραδεχθῶμεν λεμφώδη ἐπάσματα, καθ' ἣν δίδει σημασίαν ὁ ῥύστος, καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ θεωρῶμεν τὰ τοιαῦτα ἄλλως πως, εἰμὴ ὡς ἀποστήματα (λεμφώδη ἀποστήματα), ὧν προηγείται βραδείᾳ τις καὶ ἂν μὴ ἐπικισθητὴ, φλεγμονώδης κατάστασις, ἐν ἣ ὅμως διὰ

τὴν ὑπερβάλλουσαν ἐλάττωσιν τῆς ζωτικῆς ἐνεργείας, τὸ ἐνεχόμενον ὑγρὸν δὲν δύναται νὰ προβῆ μέχρι συστάσεως πλαστικοῦ πύου, ἀλλὰ μόνον ἐκκρίνεται ὡσεὶ λεπτόν, μᾶλλον ἢ ἦττον θολὸν καὶ λεμφῶδες ὑγρὸν. Ἡ γνώμη τοῦ Βειλλίου, ὅτι εἰς τὸ νόσημα τοῦτο περιπίπτουσι συνεχέστερον οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες, καὶ ὅτι γενικαί τοῦ σώματος ἀρρώστιαι δὲν δύνανται χωρὶς τινος ἐξωθεν δράσεως νὰ γεννηθῶσι λεμφῶδες ἀπόστημα, δὲν ἀληθεύει, καὶ ἀνηρέθη ἤδη ὑπὸ τοῦ Ῥύστου. Πολλάκις δὲ ἐπληροφορήθην αὐτοῦ, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ περὶ τῶν λεμφῶδων ἐπαρμάτων συγγράψαντες ἰατροὶ, ἀλλογοῦσιν τὰ ψυχρὰ ἀποστήματα καὶ τὰ τοιαῦτα ἀθροίσματα τοῦ πύου (ἀθροστικά ἀποστήματα), ἅπερ, τερηδονισμένων ὀστῶν τῆς ῥάχως. Ἐξοκονα, γενῶνται μακρὰν τοῦ πεπονθότος τόπου, ἐθεράπευσαν αὐτὰ ὡς λεμφῶδη ἐπάρματα.

Ὁ Νάσης διαγράφει συμπτώματα νεανίου ὑγιούς καὶ εὐράστου, ἐν ᾧ εἶχε γεννηθῆ δι' ἐξωθεν δρᾶσιν κατὰ τὸ ἄνω μέρος τοῦ σκέλους ἔπαρμα, ἐνέχον ὑγρὸν κατὰ πάντα ὁμοίον τῷ λέμφῳ. Ὅλα τὰ συνήθη ἀντιφάρμακα πρὸς τὰ λεμφῶδη ἐπάρματα δὲν ἠδυνήθησαν γὰ φέρωσιν ἐπίσχεσιν τῆς μετὰ τὴν ἀγάσιν τοῦ ἐπαρματος ἐκρῦσεως καθαροῦ καὶ διαφανοῦς λέμφου, ὡστε ὁ ἀρρώστος ἐκινδύνευε ν' ἀποθάνη καχεκτικῶς, καὶ μόνον ἡ τοπικὴ χρῆσις θαλάματος τοῦ νιτρικοῦ οὐνοῦ ὑδραργύρου ἐδυνήθη νὰ συσταίῃ τὰ στόμια τῶν λεμφοφόρων ἀγγείων. Τὸ σύμπτωμα τοῦτο, (ὅπερ εἶδον ἅπαξ καὶ ἐγὼ εἰς τὴν περιοδείαν μου εἰς Ἄλην, καὶ ἐπληροφορήθην περὶ τῆς ἀκαταπαύστου ἐκρῦσεως καθαροῦ λέμφου, ἣτις ἐγένετο περισσοτέρα, ὅτε ἐθλίβετο τὸ πεπονθὸς μόνον), ἀποδεικνύει, ὅτι διὰ ἔξιν τῶν λεμφοφόρων ἀγγείων, γενομένην δι' ἐξωθεν δρᾶσιν, δύναται νὰ ἀθροισθῆ καθαρός λέμφος εἰς τὰ κυτταρῶδες πλέγμα, καὶ οὐ ἢ ἐκρῦσις παύεται μόνον διὰ τῆς ἀποφράξεως τῶν διερρωγόντων ἀγγείων. Ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα συμπτώματα, εἰσὶν ὄντως σπανιώτατα, καὶ ταῦτα μόνον δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν φερωνόμως λεμφῶδη ἐπάρματα καὶ δι' αὐτοῦ ἐπικυροῦται μᾶλλον ἢ ἀναίρειται, ὅτι τὰ συνήθως ἀναφερόμενα λεμφῶδη ἐπάρματα εἰσὶ μόνον τροποποιημένα ἀποστήματα. Τὴν γνώμην ταύτην ἀπέδειξε μὲν καὶ ὁ Λαγκεμβέκιος (Laggenbeck), ὅστις ὁμῶς λέγει πρόσθετι, ὅτι βλέπομεν οὐχὶ σπανίως κατὰ τὸν ἀγκῶνα τῆς χειρὸς ἔπαρμα, ἅπερ γεννόμενον ὅτε μὲν ἐκ τοπικῆς αἰτίας, ὅτε δὲ καὶ ἄνευ ταύτης, κεῖται ἐπὶ τοῦ ὠλεκράνου, ἐνέχει καθαρὸν, λεμφῶδες καὶ εἰς θυλάκιον ἐμπεφυλαγμένον ὑγρὸν, καὶ εἶναι ἄξιον νὰ ὀνομασθῆ λεμφῶδες ἐπάρμα. Ἀλλ' εἰς τοῦτο, δὲν εἴμεθα σύμφωνοι, ἐπειδὴ τὸ ἔπαρμα τοῦτο εἰς τὸν ἀγκῶνα εἶναι ὑδρωψ τοῦ ἐκεῖ εὐρισκομένου βλεννογόνου θυλακίου, καὶ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τῆς ἐπιγονατίδος τὸ κυστεῶδες ἐπάρμα (Hygroma patellae) παρομοίως ἐναντιοῖ εἴμεθα καὶ εἰς τὴν γνώμην τοῦ Ἐκλου (Ekl), δοξάζοντος, ὅτι τὰ λεμφῶδη ἐπάρματα εἰσὶ διατεταμένα καὶ νοσερῶς διακρίνοντα βλεννογόνῃ θυλάκια. Ὁ δὲ Ζέμβσχης (Zembsch), ἵνα διαλύσῃ τὴν διαφορὰν τῶν διαφόρων γνώμων τῶν συγγραφέων, διορίζει, ὡς λέγει ὁ Κλύγης (Kluge), 1) τὸ δξύ καὶ χρόνιον λεμφῶδες ἔπαρμα, ὡς νόσημα κατὰ ἰδιοπάθειαν καὶ συμπίθειαν 2) τὸ νόθον λεμφῶδες ἔπαρμα ἢ τὸ λεμφῶδες ἀπόστημα.

§. 51.

Φαινόμενα δὲ, ἅπερ ἐπὶ τῇ πυλίστι ἰδίως εἶτι δεῖ νὰ θεωρησώμεν, εἰσὶ 1) ὁ ὀρισμός τοῦ πύου ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ ἀποστήματος 2) τὰ

γεγόμενα ἐπὶ τῇ οὕτω δὴ λεγομένη πεπάνσει μέχρι τῆς σχάσεως, καὶ ἀπὸ ταύτης μέχρι τῆς ἰάσεως τοῦ ἀποστήματος καὶ 3) ἢ ἐνέργεια: τῆς πυήσεως πρὸς τὴν καθόλου κατάστασιν.

§. 52.

Ἡ ἔνδον τοῦ ἀποστήματος ἐπιφάνεια ὑπαλείφεται ὑπὸ ἐξαπλώσεως ὑμενώδους λείας καὶ λευκοφάρου πρὸς τὴν ἰνώδη οὐσίαν ὁμοίως, ἣτις συνέχεται μετὰ τοῦ περικειμένου κυτταρώδους ἰστοῦ στερεῶς διὰ τῶν διασπειρομένων ἀγγείων, ὥστε ἀδυνατοῦμεν νὰ χωρίσωμεν, πολλάκις δὲ καὶ νὰ διακρίνωμεν ταύτην ἀπ' αὐτοῦ. Ὁ γεινιάζων κυτταρώδης ἰστός πυκνοῦται, γίνεται μᾶλλον στερεὸς καὶ γέμει ἀγγείων, καὶ διὰ τοῦτο δὲν δύναται τὸ πῦον νὰ εἰσδύσῃ ἀπὸ κυττάρου εἰς κύτταρον. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ὑμένιον πλάσσεται ἐκ τῶν ἐπιτηδείων εἰς τὴν περαιτέρω διάπλασιν μορίων τοῦ πύου ἐν ᾧ μέρος μὲν τῆς ἰνώδους οὐσίας ἀποτίθεται, μέρος δὲ συναλίσζεται ὡς πῦον. Εἰς πεπαλαιωμένα καὶ μεγάλα ἀποστήματα γίνεται ὑπέρπυκνον τὸ ὑμένιον τοῦτο. Ὅθεν εἰς πρῶτῳ κατασχασθέντα ἀποσήματα δύναται νὰ ἔλλείπῃ ἔτι δὲ καὶ εἰς ὅτας περιπτώσεις ἢ οἰκεία πλαστικότης δὲν συνυπάρχει μετὰ τῆς πυήσεως, ἢ οὐδόλως γίνεται, ὥσπερ ἐν τῇ πυήσει τοῦ ἐρυσιπέλατος, καὶ εἰς ἄλλας τινὰς κριτικὰς ἢ μετεστικὰς πυήσεις.

§. 53.

Τὸ ὑμένιον τοῦτο, ὅπερ οὐδόλως ἀνθίσταται, διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς συλλογῆς τοῦ πύου αὐξανομένης ἐκτάσεως τῶν πλευρωμάτων αὐτοῦ, λεπτύνεται δυνάμει τῆς προοιούσης διαφορήσεως, καὶ τὸ ἀπόστημα φέρεται πλησιέστερον πρὸς τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν ὅθεν ὅσον αὐξάνεται τὸ πῦον τόσῳ μᾶλλον λεπτύνεται τὸ ὑμένιον, ἕως οὗ τέλος διαρρήγνυται. Ὅσῳ ζωηροτέρα λοιπὸν ἢ φλεγμονή, τόσῳ τάχιον γίνονται αἱ ἀλλοιώσεις αὐταὶ τοῦ ὑμένιου, καὶ τόσῳ τάχιον διαρρήγνυται τὸ ἀπόστημα.

§. 54.

Τοῦ ἀποστήματος δὲ διερρωγῶτος ἢ κατασχασθέντος ἐξωθοῦνται τὸν πρῶτον καιρὸν ματὰ τοῦ πύου τεμάχια ὑμενώδη, ἅπερ εἰσὶ τεμάχια ἢ τοῦ ἔνδον χιτῶνος τοῦ ἀποστήματος κατὰ μέρος ἀποχωρισθέντα, ἢ τοῦ διεφθορότου κυτταρώδους ἰστοῦ. Ἐπειτα δὲ ἄρχεται ἡ πλάσις τῶν κερχρῶν εἰδῶν σαρκῶν (granulationes) καὶ τόσῳ τάχιον ὅσῳ παχύτερον καὶ κρηγότερον εἶναι τὸ πῦον, καὶ ὅσῳ ἀφθονώτερα τοῦ κάμνοντος ὄργανου τὰ ἀγγεία γίνεται δὲ τοῦτο τὸν δετὸν τρόπον. Τοῦ πύου τὸ μὲν πλαστικὸν

μέρος ἀποτίθεται, τὸ δὲ λοιπὸν ἀπωθεῖται ὡς πύου σωματία μετὰ τοῦ ὀρροῦ· εἰς τὸ ἀποτιθέμενον πλαστικὸν μέρος ἐξακολουθοῦσι νὰ διήκωσι ἀγχεῖα ἢ γεννῶνται νέα. Αἱ κεγχροειδεῖς αὗται σάρκες προφαίνονται ὡσανεὶ ἀπαλαί, ἐρυθραὶ καὶ μικραὶ ῥαγοειδεῖς ἐπάρσεις, αἵτινες ἐπαίρονται κατὰ μικρὸν, γίνονται μεγαλείτεροι, καὶ προσεπιγενόμεναι συνάπτονται· εἴτα δὲ γίνονται κατὰ μικρὸν στερεώτεροι, καὶ συστέλλονται, ἐξ οὗ τότε σμικρύνεται πολὺ τοῦ πυορροοῦντος τόπου ἢ περιοχῆ· τέλος δὲ καλύπτονται ὑπὸ λεπτοῦ ὑμένους καὶ ἀπεργάζονται τὴν οὐλήν.

Κατὰ τὰς μικροσκοπικὰς παρατηρήσεις τὸ πρᾶγμα ἔχει ὡς ἑξῆς. Τῆς πυορροοῦσης πληγῆς ἢ ἐπιφάνειά φαίνεται ἄνισος ἐκ βαθυσμάτων τε καὶ ὑψωμάτων συγκειμένη. Ὅσον δέκα στιγμῶν τῆς ὥρας ψιλὴ μείγασα καλύπτεται ὑπὸ ὑμένιου λεπτοῦ καὶ διαφανοῦς, ὥστε πλήθος πομφολυγιῶν ὑποφαίνεται κατὰ διαφόρους τόπους. Μετὰ τινὰς δὲ στιγμὰς πλάσσονται σωληνάρια ἐπικασιῶς κείμενα καὶ διαφόρως μεγάλα ὄντα, ἅπερ αἵματος πληροῦμενα διήκουσι διαφόρως καὶ ἀνασομοῦνται πρὸς ἄλληλα. Τῇ δε κακεῖσε δὲ φαίνονται στίγματα ἐρυθρὰ, τὰ πέρατα ὀρθοστατοῦντων ἀγγείων, ἅπερ ἀπείργονται εἰς τὸ ὑμένιον προσκρούοντα. Ἐκτός δὲ τούτου φαίνονται καὶ παρεκχύματα διὰ ῥήξεως τοῦ ὑμένιου ὑπὸ σωληναρίων τινῶν γενόμενα. Τῷ δὲ ἔλυτρον αὐτῶν εἶναι λεπτὸν, ὥστε διαρρήγνυνται ταῦτα ἐπὶ τῇ κατὰ γῆς θέσει τοῦ ποδός. Ταῦτα δὲ δὲν φαίνονται ἐὰν ὑδασι τὸ πύον ἀποκλυθῇ.

§. 55.

Αἱ μεταβολαὶ δὲ, ὅσας δεῖκνύουσιν αἱ κεγχροειδεῖς σάρκες ἀπὸ τῆς γενέσεως αὐτῶν μέχρι τῆς οὐλώσεως εἰς τῆς περαιτέρω διαπλάσεως τοῦ πλαστικοῦ ἐκχύματος ἔργον. Αὗται συνίστανται κατ' ἀρχὰς ἐξ ἀμόρφου μόνον ἰνώδους οὐσίας, ἧτις ὀργανοῦνται διὰ τῆς περαιτέρω διασπορᾶς καὶ προαγωγῆς τῶν ἀγγείων. Ἀπλᾶ πρῶτον πλάσσονται κύτταρα μετὰ πυρήνων, ἅπερ ἐπιμηκνύμενα καὶ ἀλληλεπιθέμενα μεταβάλλονται εἰς ἴνας ἐπὶ τέλους δὲ καὶ εἰς τελείας ὑφῆς ἴνας. Τῇ μεταβολῇ δὲ τῶν κυττάρων εἰς ἴνας φαίνεται, ὅτι ἐγείρεται ἢ ἐν αὐταῖς συστολή, δι' οὗ γίνεται τὸ ἄξιον λόγου φαινόμενον τῆς μειώσεως τῆς πυορροοῦσης ἐπιφανείας. Τῆς πλάσεως ταύτης εἰς τὸ βάθος τῆς κεγχροειδοῦς οὐσίας γενομένης, ἔρχεται κατόπιν καὶ ἡ διάπλασις τοῦ συνουλωτικοῦ ὑμένους διὰ τῆς μεταβολῆς τῶν ἀνωτάτων κυττάρων εἰς ἐπιθηλίδος κύτταρα. Τὰ ἔργα ταῦτα ἐπαναλαμβάνονται εἰς πᾶσαν νέαν πλαστικὴν καταύλισιν, ὥστε αὕτη κατὰ τὴν διάφορον αὐτῆς πρόοδον διάφορον ἐμφαίνει βαθμὸν ὀργανώσεως. Ἐκ τούτου δὲ γίνεται δῆλον, ὅτι καὶ μετὰ τὴν γενομένην οὐλωσιν ἢ συστολὴ διαμένει ἔτι ἐπὶ τινὰ χρόνον. Πρὸς πλάσιν δὲ τῶν κεγχροειδῶν σαρκῶν ἀπαιτεῖται πάντοτε πρόσδοξ· τις τοῦ ἀέρος, ἐπειδὴ αὗται δὲν γίνονται εἰς κόλπους πύου κεκλεισμένους.

§. 56. Ὁ νεύφυτος οὐσία εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν ὀλιγωτέρα τοῦ ἀπωλωλότες,

ἀλλ' ὅμως τῆς πλαστικῆς ἐνεργείας πλεοναζούσης δύναται νὰ γείνη καὶ ὑπερφύσεις τῶν κεγχροειδῶν σαρκῶν ὑπέριμετρος, ἐξ οὗ γεννῶνται δυσμορφοὶ τε καὶ ἐξίσχουσαι οὐλαί, αἰτινες γίνοντ' ἐνίοτε καὶ μεγαλείτεροι, καὶ συνίστανται μὲν αὐταὶ ἐκ μόνης τῆς οὐλώδους οὐσίας, ἀλλὰ δύναται νὰ γείνωσι καὶ ἄλλως πῶς ἐκφυλοῦ. Ὁ νεύφυτος κυτταρώδης ἰστός κατὰ τὰς ἴνας μὲν συμφωνεῖ πρὸς τὸν συνήθη, εἶναι δὲ στερεώτερος ἐκείνου, καὶ τὰ κύτταρα αὐτοῦ φαίνονται, ὅτι δὲν συγκοινωνοῦσι πρὸς ἄλληλα· τοῦλάχιστον οὐλαὶ πεπαλαιωμέναι εἰς τὸν ὕδρωπα καὶ εἰς τὸ ἐμφύσημα δὲν ἐκτείνονται· πρὸς τούτοις δὲ λέγουσιν, ὅτι ἐπὶ τῇ ἐψήσει οὐδεμίαν παρέχουσι κόλλαν αἱ ἴνες, εἰς τὸ ὕδωρ δὲ εὐρίσκεται πυΐνη.

§. 57.

Ἡ ἐν τῷ σώματι τοῦ ζῶου ἀναγέννησις γίνεται καθ' ὅλας τὰς περιπτώσεις διὰ τῶν ἤδη ρηθέντων γενομένων. Μόνον δὲ ὁ κυτταρώδης ἰστός ἀντικαθίσταται, ὅστις διὰ περαιτέρω διαπλάσεως δύναται νὰ ἐξομοιωθῇ πρὸς τὸ πλέγμα τῶν καθ' ἕκαστα ὀργάνων καὶ νὰ γείνη ἐπιτήδειος εἰς τὴν προσήκουσαν αὐτοῖς ἐνεργείαν. Ἡ ἀναγέννησις γίνεται εἰς τὰ ὅσα ἀπαρτάλακτως ὡς καὶ εἰς τὰ ἀπαλά μόρια, ἐκτὸς μόνον, ὅτι ἐνταῦθα ἀποτίθενται τὰ φωσφορικά ἄλατα καὶ οὕτω γίνεται ὁ πῶρος, ἡ κυρία ὀρώδης οὐσία. Κατὰ τὴν δοθεῖσαν ἡδὴ ἐξήγησιν τῶν ἐν τῇ συνουλώσει γινομένων κρίνονται τῶν ἀρχαιοτέρων αἱ γῶμαι, καθ' ἃς οὐδεμία γίνεται ἀναγέννησις, ἡ δὲ φθάρεισα συνέχεια ἐξισοῦται μόνον διὰ συμπτώσεως καὶ συστολῆς τοῦ γεινιάζοντος δέρματος, ἢ πᾶσα ὀργανικὴ οὐσία ἀντικαθίσταται κατὰ τὴν ἰδιότητ' αὐτῆς.

§. 58.

Τῆς πυήσεως δὲ ἡ πρὸς τὴν καθόλου κατάστασιν τοῦ σώματος ἀντιπάθεια (reaction) φαίνεται εἰς τὸν πυῶδη πυρετὸν (ἐκτικὸν ἢ συντηκτικὸν πυρετὸν) καὶ εἰς τὰ ἐπιγεγόμενα διὰ προσμίξεως τοῦ πυῶου μετὰ τοῦ αἵματος φαινόμενα.

§. 59.

Ὁ πυῶδης πυρετός γεννᾶται καὶ εἰς τὰ ἐγκεκλεισμένα ἀποστήματα καὶ εἰς τὰς μὴ ἐγκεκλεισμένας πυορροίας. Σημεῖα δὲ τούτου εἰσὶν ἀδυναμία καὶ ἰσχνότης τοῦ σώματος, σφοδρὸν μᾶλλον ἢ ἥττον ῥίγος ἢ φρίκια μετὰ παρεπομένης θερμασίας καὶ ἰδρώτων, σφυγμοὶ ταχεῖς καὶ οὖρα μεθ' ὑποστάσεω λευκῶν καὶ μετὰ φωσφορικῶν ἀλάτων. Κατὰ τὸ μέγεθος δὲ καὶ

τὴν ἕκτασιν τῆς πυήσεως ἢ ἀδυναμία καὶ ἰσχυρότης τοῦ σώματος αὐξάνεται ἐπὶ μᾶλλον, πρὸς μεσημβρίαν καὶ πρὸς ἑσπέραν καίουσιν αἱ χεῖρες καὶ τὰ μῆλα τοῦ προσώπου ἐπιγίνονται δὲ διὰ νυκτὸς ἄφρονοι ἰδρώτες καὶ διάρροιαὶ συντηκτικαί, οἰδημα τῶν ἄκρων ἢ ὑδρωψ εἰς τὰς ἐντὸς κοιλότητας, ἀνάπτυσις πύου καὶ θάνατος μετὰ τῶν σημείων τῆς κατατρυχώσεως. Τὸ αἷμα δὲ ἐπὶ μεγάλη τῆς πυήσεως ἐκτάσει ἀποβάλλει τὴν πηκτικότητα καὶ γίνεται ὑδαρέστερον.

§. 60.

Τὰ σημεῖα ταῦτα πηγάζουσιν ἐκ τῆς ἀπωλείας τοῦ λευκώματος καὶ τῆς ἰνώδους οὐσίας τοῦ αἵματος, καὶ ἐκ τῆς ἀναπόσεως τοῦ ὄρρου τοῦ πύου, ἐξ οὗ ἡ καλὴ ἐνέργεια τροφῆς καλῆς καὶ δυνατῆς καὶ τῶν τονωτικῶν φαρμάκων, δι' ὧν ἐπανορθοῦται τρόπὸν τινα ἢ ἐν τῇ πυήσει γενομένη ἀπώλεια τοῦ λευκώματος καὶ τῆς ἰνώδους οὐσίας. Διὰ τῆς ἀναπόσεως τοῦ πυώδους ὄρρου μεταβάλλεται τοῦ αἵματος ἡ μίξις καὶ γίνεται τοῦτο ὑδαρές. Μόνον δὲ τὸ ὑδαρές μέρος, ὁ ὄρρος τοῦ πύου δύναται ν' ἀναποθῆ ἐκ τούτου δὲ γίνεται δῆλον ἡ δι' ἀναπόσεως ἐξάλειψις τῶν ἀποστημάτων, ἐν ᾗ μετὰ τὴν ἀφοδὸν τοῦ ὄρρου ἀπομένουσι τὰ στερεώτερα μέρη τοῦ πύου, ἅπερ ἢ διαχέονται, ἢ μεταβάλλονται εἰς λιπώδη οὐσίαν, ἢ καὶ εἰς συμπήγματα. Ἰνα δὲ γεννηθῶσι διὰ τῆς ἀναπόσεως τοῦ ὄρρου τοῦ πύου τὰ συμπτώματα τοῦ ἐκτικῆς πυρετοῦ ἀνάγκη ν' ἀναποθῆ πολὺς ὄρρος καὶ διὰ πλείονος χρόνου καὶ νὰ προσμιχθῇ τῷ αἵματι. Περὶ τούτου μαρτυρεῖ τὸ ἀβλαβές τῆς ἀναπόσεως καὶ μειζόνων ἀποστημάτων καὶ τὸ περιγεγόμενον τῶν γενομένων εἰς τὰ ζῶα δοκιμῶν, ἐν οἷς αἱ γενόμεναι εἰς τὰς φλέβας ἐνέσεις πύου ἀρτιγενοῦς καὶ μὴ διαφθορότος οὐδεμίαν βλάβην ἐπάγουσι κατὰ τὸν Σεδιλλότον (Sedillot). Περὶ δὲ τῆς ἐνεργείας τοῦ διεφθορότος καὶ διαλελυμένου ὄρρου τοῦ πύου ἀκολούθως καὶ ἰδίως ὁ λόγος ἔσται.

§. 61.

Προσμίξεως δὲ τοῦ πύου μετὰ τοῦ αἵματος γενομένης, γεννῶνται καθ' εἰρμόν ἐπικινδυνωδέστατα φαινόμενα, ἅτινα πυώδους μολυσμὸς, ἐμπυαιμία, πυώδης τύφος συνήθως προσαγορεύονται. Μετὰ προηγουμένην κακοδιαθεσίαν, ἀνορεξίαν, ναυτίαν καὶ αὑπνίαν προσγίνετ' αἰφνίδιως καὶ ἄνευ προφάσεως ἐπίσημον ῥίγος μετὰ τοῦτο δὲ διαφόρως χρονίαν, ἔπεται καύσων καὶ ἰδρῶς μὲν ὡς περ ἐν διαλείποντι πυρετῷ, ἀλλ' ὁ πάσχων ἐπὶ τῇ ὑφέσει τῶν συμπτωμάτων τοῦ πυρετοῦ δὲν διάκειται ὡς μετὰ τὸν διαλείποντα πυρετὸν καλῶς. Οἱ σφυγμοὶ ταχεῖς, ἢ δὲ ὀψις τοῦ ἀρρώστου εἶναι παθητικὴ καὶ πάθησιν ἐμφαινίονσα βαθεῖαν. Τὸ ῥίγος ἐπαναλαμβάνεται διαφόρως, ὅτε μὲν καθ' ἡμέραν, ὅτε δὲ πολλάκις τῆς ἡμέ-

ρας καὶ ποτε δὲ μετὰ πλειονας ἡμέρας· ἡ ἀδυναμία αὐξάνεται, τὸ πρόσωπον γίνεται εἰδεχθές, ὠχρόν, πελιδόν, ἐνίοτε δὲ καὶ ὀλως ἰκτερώδες, καὶ ἰσχνότης ὑπερβάλλουσα. Τάχιον δὲ ἢ βράδιον προσγίνονται τοπικαὶ παθήσεις, πνευμονικὰ συμπτώματα μετ' ἀναπτύσεως αἱματώδους ἢ καὶ ταχέως πυώδους γενομένης· συμπτώματα πλευριτικὰ μετὰ ταχείας παρεκχύσεως· ἥπατικαὶ παθήσεις μετὰ χροιάς τοῦ δέρματος ἰκτερώδους· φλεγμονώδεις παθήσεις τῶν ἄρθρων, κατ' ἐξοχὴν δὲ τοῦ γόνατος μετὰ ταχείας ἐμπύσεως. Πόνοι κατὰ διαφόρους τόπους, κατ' ἐξοχὴν δὲ εἰς τὰς κνήμας, ὅπου ταχέως γίνονται πύου συλλογαί. Τοῦ πυρετοῦ δὲ ἐξακολουθοῦντος, καὶ τῆς ἀδυναμίας ἐπὶ μᾶλλον αὐξομένης προσγίνονται συμπτώματα τυφοειδῆ· γλῶσσα ἐρυθρὰ καὶ ξηρά, ἣτις ἔπειτα ὑπαλείφεται μετὰ ῥυπαρὸν καὶ ὑπομέλαν ὑπάλειμα, ὅπερ εἰς τοὺς ὀδόντας καὶ εἰς τὰ χεῖλη ἐπιτίθεται· παρακοπαί, σπασμοὶ τῶν μυῶν, τῶν ἐν τῷ προσώπῳ μάλιστα, οὔρα θοὰ μεθ' ὑποστάσεων, ὑπολεύκων ἢ υπερύθρων· τέλος δὲ ἐπέρχεται καὶ ὁ θάνατος αὐτῆ τῶν τυφοειδῶν συμπτωμάτων.

§. 62.

Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν ὀλίγας ἡμέρας ἤδη πρὸ τῆς καταβολῆς τοῦ πυρετοῦ, πάντοτε δὲ μετ' αὐτοῦ προφαίνονται κατὰ τὸν τόπον τῆς πυήσεως ἀλλοιώσεις ἐπίσημοι· ἡγουν γίνετ' ἐνταῦθα ἔκκρισις ἄφθονος ὀρρώδους, ἢ ἰχωρώδους τε καὶ αἱματώδους ὑγροῦ, ὅπερ διαθρέχει τὰ ἐπίδερμα χωρὶς νὰ φαίνεται κατὰ τὴν ἐνδον αὐτῶν ἐπὶ τῆς πυορροῦσης ἐπιφανείας κατακειμένης πλευρᾶς ὑπάλειμα πυώδη συστάσιν ἔχον. Ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ ἀμφικαλύπτεται ἡ πυορροοῦσα ἐπιφάνεια μετ' ὑπάλειμα λευκόφαρον καὶ ῥυπαρὸν· παύεται δὲ πᾶσα τῶν κεγχροειδῶν σαρκῶν ἀνάφυσις ἢ λύονται τὰ συμπεφυκότα ἤδη χεῖλη τῆς πληγῆς· καὶ ἴστανται κεχηνότα καὶ μετ' ὃ ῥυπαρὸν ὑπάλειμα ἀμφικεκαλυμένα· ὁ μεσηγὺ κυτταρῶδης ἱστός καταφθίρεται, τὸ περίσσεον ἀπολύεται τοῦ ὄστου, καὶ τὸ κολόβωμα τοῦ ὄστου εἰς τὰς ἀκρωτηριάσεις ἐξίσχει, καὶ ἐκ τῆς μυελούχου κοιλότητος ἐκφύεται μηκητῶδες ἐκσάρκωμα. Πέριξ δὲ τῆς πληγῆς φαίνεται ἐρυσιπελετῶδες ἐρύθημα, καὶ ποτε δὲ καὶ ῥαβδώσεις· ἐρυθραὶ ἢ μελανωπαὶ κατὰ μῆκος τῶν φλεβῶν καὶ τῶν λεμφοφόρων ἀγγείων ἄχρι τῶν διογκωμένων ἀδένων ἐκτεινόμεναι.

§. 63.

Ὁ χρόνος δὲ τῆς ἐμπυαιμίας δύναται νὰ παρέλθῃ τάχιον ἢ βράδιον, καθὼς καὶ τὰ φαινόμενα αὐτῆς παραλάσσουσι διαφόρως κατὰ τὴν κράσιν τοῦ ἄρρώστου, κατὰ τὴν ποσότητα καὶ ποιότητα τοῦ προσμιγνυομένου εἰς τὸ αἷμα πύου, καὶ κατὰ τὰς προγενομένας ἐκ τούτου τοπικὰς παθήσεις.

Ἡ συνήθης αὐτῆς λήξις εἶναι μὲν ὁ θάνατος, ὅστις ἐπέρχεται πολλάκις μετὰ τινὰς ἡμέρας· ἀλλ' ὁ θάνατος δὲν εἶναι τὸ ἀναποφεύκτως ἀναγκαῖον τέλος, ἐπειδὴ δύναται, εἰ καὶ σπανίως, νὰ γείνη καὶ ἀνάρρωσις μετὰ κριτικῶν πάντοτε σημείων ἐμφαινομένη· οἷον μετ' ἀφθόνων ἐν τοῖς οὔροις καὶ ἐκ φωσφορικῶν ἀλάτων καὶ οὐρικής ἀμμωνίας συγχειμένων ὑποστάσεων, μετὰ φλυκταινωδῶν ἐξανθημάτων κατὰ τὰ χεῖλη μάλιστα, μετὰ ὀοθιήνων, ἀποστημάτων καὶ ἀφθόνων ἰδρώτων. Συγχρόνως δὲ ἀλλοιοῦται καὶ τῆς πυορροούσης ἐπιφανείας ἡ ἔμφασις· τὸ λευκόφαρον ἐπιθεμ' αὐτῆς ἀπολύεται, τὸ πῦον γίνεται συστατικόν καὶ ἄρχεται τῶν κεγχροειδῶν σαρκῶν ἢ ἀνάφυσις. Ἐπειδὴ δὲ τὰ συνεδρεύοντα τῇ ἐμπυαιμίᾳ συμπτώματα εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πνευμονικά συμπτώματα καὶ πυώδης ἀνάπτυξις, ἢ καλῆ ἢ κακῆ ταύτης ἀπόληξις ἐνδείκνυται κατ' ἐξοχὴν διὰ τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον ἢ ἐπὶ τὸ βέλτιον προβάσεως αὐτῶν. Ἀλλ' ὁ θάνατος δύναται νὰ συμβῆ, καὶ ἂν τὸ ἐν τοῖς πνεύμοσιν ἀπόστημα καὶ ἅπαντα τῆς πνευμονικῆς παθήσεως τὰ συμπτώματα ἐξαλειφθῶσι, διὰ συλλογῆς πύου ἐν τοῖς ἄρθροις.

§. 64.

Αἱ μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ ἀνθρώπου γινόμεναι ἐξετάσεις ἐμφαίνουσιν ὡς οὐσιώδη καὶ πάντοτε παρόντα φαινόμενα τῆς ἐμπυαιμίας τὰ ἐξῆς. Ἀποστήματα διάφορα τὸν ἀριθμὸν καὶ εἰς διαφόρους καιροὺς τῆς προόδου αὐτῶν εὐρίσκόμενα, τὰ οὕτω δὴ λεγόμενα μετὰ στατικά ἀποστήματα, καὶ πύου παρεχύσεις εἰς τοὺς διαφόρους κόλπους τοῦ σώματος. Ἐ' ἀποστήματα δύνανται νὰ γεννηθῶσιν εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ σώματος, συχνότατα δὲ εἰς τοὺς πνεύμονας, μετὰ τούτους δὲ εἰς τὸ ἥπαρ, εἰς τὸν σπλῆνα, εἰς τοὺς μῦς κ. ο. κ. Ὄταν ὑπάρχωσιν ἀποστήματα εἰς διάφορα μέρη τοῦ σώματος, ὑπάρχουσι συνήθως καὶ εἰς τοὺς πνεύμονας· ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἶναι διάφορος· ἴδιον ὅμως εἶναι, ὅτι ταῦτα ὑπάρχουσι πολλὰ συγχρόνως καὶ μέγεθος ἔχοντα ἀπὸ ὅσον κεφαλῆς καρφοβελόνης μέχρι πυγμῆς καὶ ἐπέκεινα. Κατὰ τὴν διάφορον αὐτῆς αὔξησιν εὐρίσκομεν μικρὰ στιγματοειδῆ πελιδνώματα, συσπρεμματώδη σκληρῶματα ἐξιδρώσεως ἔχονα, ἐρυθρὰν ἠπάτωσιν, πυώδη ἐναπηθήματα, πολιὰν ἠπάτωσιν, μικρὰ ἀποστήματα, ἅπερ διὰ φθορᾶς τῶν ἰδίων πλευρωμάτων μεγαλυνομένα, κόλπους ἀπεργάζονται διάφορος μεγάλους, μὲ ὑμένιον ἡμφιεσμένους, ὅτε δὲ καὶ ἄνευ τούτου ὄντας, ὥστε τότε τὸ πῦον θίγει τὸ ὑγιὲς φινόμενον πλέγμα τοῦ ὄργανου. Καί περ τοῦ περιορισμοῦ τούτου ἀκριβοῦς καὶ χαρακτηριστικὸν ὄντος, βλεπομένον ὅμως κατὰ τὴν περιοχὴν τῶν ἀποστημάτων τούτων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰ φαινόμενα τῆς φλεγμονῆς μᾶλλον ἢ

ἤττον σαφῶς. Πολλάκις εἶναι τὸ πλέγμα τοῦ ὄργανου ὅσον γραμμῶν
 τινῶν κατὰ τὴν περιφέρειαν σκοτεινότερον, ὡς ἂν πελιδνῶμα, πυρρὸν ὀρ-
 φνῶδες ἢ ὑπόχλωρον. Τὰ ἀποστήματα τῶν πνευμόνων ἐδράζουσιν ὡς ἐπὶ
 τὸ πολὺ μὲν κατ' ἐπιπολὴν καὶ κατὰ τὰς ἄκρας αὐτῶν, οὐχ' ἤττον ὅμως
 καὶ κατὰ βάθος τοῦ παρεγγύματος. Ἐκτὸς τῆς ἄνω ρηθείσης διαφόρου
 αὐξήσεως αὐτῶν ἐμφαίνονται κατὰ τὴν περιφέρειαν αὐτῶν καὶ μᾶλλον ἢ
 ἤττον ἐκτεταμέναι ἐμφυσηματώδεις ἐπάρσεις. Τὰ δὲ ἐλεύθερα τούτων
 μέρη τῶν πνευμόνων εἰσὶ πολλάκις ἀσινῆ καὶ κρίζοντα, ἐνίοτε δὲ σκληρὰ,
 βαρῆα καὶ ὀρρώδους τε καὶ αἱματώδους ὑγροῦ πλήρη. Εἰς τὸ ἥπαρ ἐμφαί-
 νονται τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἀποστημάτων τούτων οἱ διάφοροι βαθμοὶ ἐν
 εἴδει ὀρφνῶν συστρεμμάτων, πολίων πυωδῶν ἐναπηθημάτων, θηκοειδῶν
 κόλπων, περιορισμένων καὶ χωριστῶν ἀποστημάτων ὑμενῶδες ἀμφίβλημα
 ἐχόντων, ἢ τὸ ὑγιὲς φαινόμενον παρέγχυμα θιγόντων. Εἰς τὸν ἐγκέ-
 φαλον δὲ ὡς πολλαπλᾶ καὶ μικρὰ ἀποστήματα, ὡς ἐναπηθήσεις πυωδῶν
 σταγόνων, αἵτινες ἐπὶ τῇ διατομῇ ἐκθλύζουσι κατὰ διαφόρους τόπους, ὡς
 ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ εἰς τὴν φαιάν οὐσίαν. Εἰς δὲ τὸν ῥιζίτην μυελὸν δὲν
 παρατηρήθησαν ἄχρι τοῦδε. Σπανιώτατα δὲ γεννῶνται ταῦτα εἰς τοὺς
 νεφροὺς καὶ εἰς τὴν καρδίαν, εἰς τοὺς νεφροὺς μὲν μικρὰ καὶ κατ' ἐπιπο-
 λὴν εἰς τὴν φλοιώδη οὐσίαν εἰς τὴν καρδίαν δὲ, ἢ εἰς τὰ πλευρώματα
 τῶν κοιλιῶν ἢ τοῦ διαφράγματος, ἢ εἰς τὰς μυῶδεις δεσμίδας αὐτῆς,
 καὶ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῶν φαίνονται διακεκομμένοι αἱ μυῶδεις ἕνε-
 τὰ ἀποστήματα δὲ εἰς τοὺς μῦς καὶ εἰς τὸν κυτταρώδη ἰστὸν ἐμφαίνουσι
 πάντοτε σκληρὸν ἔπαρμα. Αἱ παρεκχύσεις τοῦ πύου εἰς τὰ κύτη τοῦ σώ-
 ματος γίνονται ἢ διὰ ῥῆξιν τῶν ἀποστημάτων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν
 ὀργάνων, ἢ διὰ φλεγμονὴν τοῦ ἀμπέχοντος ὑμέου. Ἀλλὰ ταῦτα εἰσὶ
 πάντοτε μετὰ συγχρόνου παθήσεως καὶ τῶν ὀργάνων ἠνωμένα. Τοῦλάχισ-
 στον ἐξιδρώματα εἰς τὸ κύτος τοῦ ὑπεζωκότος ἄνευ συγχρόνου παθήσεως
 τῶν πνευμόνων δὲν γίνονται. Τὸ ἐξιδρώμα δὲ δύναται νὰ εἶναι καθαρὸν,
 ὑδαρὲς, ἰχωρῶδες, ἐνίοτε δὲ μετὰ αἵματος ἢ μετὰ κροκίδων λευκῶν ἀνα-
 μειγμένον. Εἰς τὰ ἄρθρα δὲ γίνεται συλλογὴ μεγάλης πολλάκις ποσό-
 τητος πύου παχυτέρου ἢ λεπτοτέρου, πρὸς δὲ καὶ ἀραιώσεις καὶ σωματώσεις
 τοῦ ἀρθρικοῦ ὑμέου καὶ τῶν ἀρθρικῶν συνδέσμων, ἐνίοτε δὲ καὶ πῦον
 συγχρόνως ἐπὶ τῆς ἐκτὸς ἐπιφανείας τῆς θυλακοειδοῦς κάψης. Εἰς δὲ τὴν
 μυελούχον κοιλότητα τῶν ὀστέων εὐρίσκομεν πολλάκις συλλογὴν πύου,
 ὡσαύτως καὶ εἰς τὰς φλέβας, εἰς ὧν τὸν πέριξ κυτταρώδη ἰστὸν φαίνεται
 φλεγμονή, ἐξόγκωσις καὶ πύσις. Ἐνίοτε δὲ καὶ αὐτὰ τὰ λεμφοφόρα ἀγ-
 γεῖα ἐνέχουσι πῦον· οἱ δὲ ἀδένες ἐξογκοῦνται κατὰ διαφόρους τόπους καὶ

διαπύσκονται. Σπανίως δέ, όταν τὸ ἐν τῷ κόλπῳ τῶν ἀποστημάτων πῦον διαιρηθῆ καὶ ἀναποθῆ, εὐρίσκομεν, κατ' ἐξοχὴν δὲ εἰς τοὺς πνεύμονας, τὸν κόλπον καθαρῷ ὀρώδους ὑγροῦ πλήρη, ὅπερ ἐξαλείφεται μετέπειτα καὶ ἀπολείπει κοιλότητα ὁμοίαν πρὸς τὴν ἀπολειπομένην μετὰ τὴν ἴασιν τῶν φυματίων κοιλότητα, ἣ μεταβάλλονται τὰ ἀποστήματα εἰς μικρὰ κυτταρώδη καὶ πολιὰ συστρέμματα, ἅτινα ἐγκλείονται εἰς κάψαν κυτταροίνωδη, καὶ τέλος εἰς στερεὸν σύμπηγμα, ὅπερ ἐκ φωσφορικής τιτάνου συνίσταται, ὡς εἰς περίπτωσιν τινα ἀπέδειξεν εἰς τοὺς πνεύμονας ἡ χημικὴ ἐξέτασις.

Τὰ ἐν τοῖς πνεύμοσι μεταστατικὰ ἀποστήματα δύναντ' ἐνίοτε νὰ ἔχωσι μεγάλην ὁμοιότητα πρὸς τὰ φυμάτια, καὶ πολλάκις πρότερον εὐύγχιαν ταῦτα βεβαίως. Ἀλλὰ διακριτικὰ πρὸς τοῦτο σημεῖα παρέχουσιν ἡ ἐνίζησις τῶν φυματίων μᾶλλον ἐπὶ τῶν ἄνω μερῶν τῶν πνευμόνων, ἡ παρουσία τῶν κεχρωειδῶν φυματίων καὶ ἡ διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἀναγνώρισις τῆς ὠμῆς οὐσίας τῶν φυματίων.

§. 65.

Ἡ οὐσία τῆς ἐμπυαιμίας εἶναι ἡ πρόσμιξις τοῦ πύου εἰς τὸ αἷμα, ἐξ οὗ ἔπειτα τὰ σφαιρίδια τοῦ πύου κατέχονται εἰς τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα, πρὸ πάντων δὲ τῶν πνευμόνων, καὶ ἀποφράσσοντα ταῦτα προκαλοῦσι μηχανικῶς ὅλας τὰς ἄνω διαφορὰς ἀλλοιώσεις. Ἡ εἰς τὸ αἷμα γενομένη πρόσμιξις πύου μὴ διεφθορότος οὐδεμίαν ἔχει, φαίνεται, ἰσχὺν εἰς τὴν ποιότητ' αὐτοῦ. Ἄν δ' ἐν καιρῷ τῆς ἐμπυαιμίας γείνη τὸ αἷμα ὑγινοβαφές ὑδαρέστερον καὶ εἰς τὴν ἀνάφειαν μετὰ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος δὲν γίνηται πλέον ἐρυθρότερον, ἀποκρίνη δὲ τὰ στερεὰ αὐτοῦ μέρη ἐν εἴδει πυώδους ἐκκρίματος, καὶ ὑστερώτερον εὐρίσκωμεν ἐν ὄλῳ σχεδὸν τῷ αἵματι πῦον· τοῦτο γίνεται ἢ διὰ τὸ πολὺ πῦον, ὅπερ ἐπιμόνως προσμίγνυται, ἢ διὰ τὸν παρεμποδισμόν τῆς ἐν τοῖς πνεύμοσιν αἱματοποιήσεως, καὶ διὰ τὴν βλάβην τῶν διακρίσεων, κατ' ἐξοχὴν δὲ τῆς ἐν τῷ ἥπατι. Τῶν ἀποστημάτων δὲ ἢ εἰς διαφορὰς τόπους συγχρόνως ἢ ἀλλεπαλλήλως γένεσις γίνεται ἢ διότι σωμάτια τινα τοῦ πύου διέρχονται διὰ τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων τῶν πνευμόνων καὶ συναλίσσονται ἔπειτα εἰς μέρη τοιαῦτα, ἐν οἷς ὑπάρχει συμφόρησις καὶ ἐστὶα φλεγμονῆς, ἅτινα δυσκολεύουσιν ἢ ἐμποδίζουσιν ὅλως τὴν διόδον αὐτῶν (λέγει ὁ Σεδιλλότος) ἢ διότι τὰ διερχόμενα εἰς τὸ ἀρτηριῶδες αἷμα σωμάτια τοῦ πύου ἀλλοιοῦνται κατὰ τρόπον, ὥστε κατέχονται εἰς ἄλλους τόπους τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων, ἢ τρίτον διότι διὰ τῆς ἀλλοιώσεως τοῦ αἵματος ἢ πλάστις αὐτοῦ λαμβάνει τοιαύτην ῥοπήν πρὸς τὴν διαίρεσιν, ὥστε ἐκ τῆς ἐλαχίστης ἀφορμῆς γίνονται πυώδεις ἐξιδρώσεις.

Ἐύληπτον δὲ, πῶς ἦτο δυνατόν νὰ ἀμφιβέλωμεν, ἐν ἣ τὰ σωμάτια τοῦ χυλοῦ συμ-

φώνουσι πρὸς τὰ τοῦ πύου, περὶ τῆς ἀκριβοῦς ἐπιγνώσεως καὶ διακρίσεως τῶν τοῦ πύου, ἐν τῷ αἵματι ὄντων, διὰ τοῦ μικροσκοπίου. Ἄλλ' ὁ τρόπος, καθ' ὃν ὁ Σεδιλλότος ἐνῆργησε τὰς ἐξετάσεις ταύτας, διεσάφησε πολὺ τὸ πρᾶγμα. Ἐὰν ἐν τῇ φλεβίτιδι εὐρωμεν τὴν φλέβα κατ' ἔκτασιν τινα πλήρη πύου, τὸ πῦον εἶναι λευκόν, πυκτοειδές, συνεσθηκὸς καὶ ἐκ σωματίων πύου καὶ πυρήνων συγκείμενον. Ἐὰν ἀνωτέρω τοῦ τόπου τούτου προσάγηται διέ τινος παραπλεύρου φλεβὸς ὀλίγον αἷμα, ἢ πρόσμιξις αὐτοῦ εἰς τὸ πῦον ἀπεργάζεται ὑγρὸν ὑπέρυθρον, ἐν ᾧ διὰ τοῦ μικροσκοπίου βλέπομεν πολλὰ μὲν σωματῖα πύου, ὀλίγα δὲ αἵματος. Ἐὰν δὲ ἔτι ἀνωτέρω προσενηχθῇ καὶ ἕτερον αἷμα διὰ παραπλεύρου φλεβὸς, τὸ ὑγρὸν τότε γίνεται παχύ, ἰχωρῶδες καὶ ψιλῶ τῷ ὀφθαλμῷ βλέπομεν μίγμα μόνον πύου καὶ αἵματος, ὅπερ καὶ διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἀναγνωρίζομεν. Πορρωτέρω δὲ τῆς ἐστίας τοῦ πύου τὸ αἷμα μὲν λαμβάνει τὴν φυσικὴν ποιότητα, ἀλλὰ τὸ μικροσκοπίον μαρτυρεῖ ἐν αὐτῷ πάμπολλα ἔτι σωματῖα πύου, ἅπερ ἐπὶ μᾶλλον ἑλαττοῦνται ὅσα μᾶλλον ἀνωτέρω ἐξετάζομεν τὸ αἷμα. Οὐδὲ ὅλως δὲ εὐρίσκομεν ταῦτα ἐξετάζοντες τὸ αἷμα τῶν φλεβῶν τῶν ὑγιῶν μερῶν.

Περὶ δὲ τῆς ἐνεργείας τοῦ εἰς τὰς φλέβας τῶν ζῶων ἐγγεομένου πύου ἔχομεν γνώμας πάνυ διαφόρους, κυρίως ἐκ τοῦ τρόπου τοῦ πειράματος πηγαζούσας. Ἐνέχυσαν ἢ ἤσσαν, ἢ πλέον, ἢ ἄσηπτος καὶ διεσθητός πῦον· καὶ ὅταν μὲν ἦτον ὀλίγον τὸ πῦον, τὸ ζῶον ἐσώθη· ὅταν δὲ πολὺ, ἐμποδίσθη ἢ ἀναπνοὴ καὶ ἐπῆλθεν αἰφνης ὁ θάνατος. Ἐκ τῶν πολλῶν δὲ καὶ ἐπιμελῶς παρὰ τοῦ Σεδιλλότου γενομένων περὶ τούτου ἐξετάσεων ἐξάγεται ὅτι, ἐὰν ἐπαναλάβωμεν καὶ ἐνεργήσωμεν τὰς ἐνέσεις οὕτως ὥστε νὰ μὴ διακοπῇ ἡ ἀναπνοή, γεννῶντ' ἐκ τούτων ὅλα τὰ συμπτώματα τῆς ἐμπυαιμίας· ἦθου ῥίγος, ἐκλυσις, νάρκη, πυρετός, πυκνὴ καὶ ἰσχυρὰ ἀναπνοή, καὶ ἐπὶ τῇ νεκροψίᾳ τοῦ ζώου ἐφάνησαν, ὥσπερ καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, τὰ μεταστατικὰ ἀποστήματα.

§. 66.

Προφάσεις τῆς ἐμπυαιμίας εἰσὶν ἢ ἢ πλήρης μιάσματος πυώδους, ὅπερ πλάσσειτ' εὐκόλως διὰ συνεργείας ἰδιαίτερας κράσεως τοῦ ἀέρος, ἐν ᾧ ἢ ἀτμοσφαιρα εἶναι θερμὴ καὶ ὑγρὰ, εἰς νοσοκομεῖα ὑπερέμπλεα, ἀκάθαρτα καὶ κακῶς κείμενα· εἶτα δὲ πᾶσα βλάβη, δι' ἣς ἑλαττοῦται τοῦ αἵματος ἢ πλαστικότης, βλάπτεται τῶν φλεβῶν ἢ ἐξάλειψις (obliteration), γίνεται ἢ πύσησις ἀφθονος καὶ κακῆ, ἐπέχεται τὸ πῦον καὶ γίνεται ἑλκωσις· κακῆ καὶ ἀραιοτάτη τροφή, ἀδυναμία, στέρησις αἵματος, ὀλιθερά τῆς ψυχῆς πάθη, ἀνορεξία, ἐπίμονοι διάρροιαὶ κ. ο. κ. τρώσις καὶ περιδεσις τῶν φλεβῶν, κατ' ἐξοχὴν δὲ ἐμπύησις ἐπὶ τῇ βλάβῃ τῶν ὀστέων, ἐν ᾗ ἀπεχωρίσθη πολὺ τὸ περισότεον καὶ διαπιύσκειται συνάμα ἢ σπογγώδης αὐτῶν οὐσία. Ἐπιρρεπὴς δὲ πρὸς τὴν ἐμπυαιμίαν εἶναι χοιραδική, κακῆ, λεμφώδης, εὐερέθιστος καὶ ἄτονος ἐν γένει τοῦ σώματος ἔξις.

§. 67.

Κατὰ τίνα δὲ τρόπον γίνεται τοῦ πύου ἢ φορὰ εἰς τὸ αἷμα πλεῖσται εἰσὶν αἱ γινῶμαι, ας δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν ὡς ἑξῆς· 1) διὰ τρώσεως καὶ ἀναδρώσεως τῶν φλεβῶν· 2) διὰ φλεγμονῆς τῶν φλεβῶν· 3) διὰ φλεγμονῆς τῶν λεμφοφόρων ἀγγείων· 4) διὰ φλεγμονῆς τῶν ἀρτηριῶν

καὶ τῆς καρδίας· β) δι' ἀναπόσεως· γ) δι' αὐτομάτου γενέσεως αὐτοῦ ἐν τῷ αἵματι.

§. 68.

Ὅτι δὲ φλέβες ἀμωσγέτω; σχασθεῖσαι καὶ μετὰ τῆς ἐστίας τοῦ πύου συγκοινωνοῦσαι, δύναται νὰ παραλάβωσι τὸ πῦον καὶ νὰ προσμίξωσιν αὐτὸ μετὰ τοῦ αἵματος, ἀπεδείχθη φυσιολογικῶς τε καὶ πραγματικῶς. Ὅταν ἐν ἐμπύῳ τόπῳ κεῖται φλέψ, εἴ τε διὰ τρώσεως διηρημένη, εἴτε δι' ἐλκώσεως διαβεβρωμένη, ἢ τέλος διότι ἐπὶ κακῇ πυήσει βλάπτεται ἢ τῶν πλευρωμάτων αὐτῆς ἤδη ἀρξαμένη σύμφυσις, ὥστε τὸ στόμιον αὐτῆς εἶναι ὄλως ἀνοικτὸν, ἢ μόνον διάτινος οὐσίας γλισχρῶδους ἀτελῶς πεφραγμένον, τὸ πῦον, ὅταν ἐπέχῃται καὶ δὲν δύναται νὰ ἐκρεύσῃ ἀκωλύτως, προσφέρεται καὶ εἰσβάλλει εἰς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος στόμιον τῆς φλεβὸς, ἥς ἢ ἐπιπνευστικὴ δύναμις ἐν καιρῷ τῆς εἰσπνοῆς συντελεῖ μεγάλως εἰς τοῦτο.

Τὸν τρόπον τοῦτον τῆς εἰσβολῆς τοῦ πύου εἰς τὰς φλέβας ἀπέφηνε καθαρῶς ἡδὴ ὁ Βοερίάθης (ἴδ. ἀφορισμ. 406).

§. 69.

Ἡ φλεγμονὴ τῶν φλεβῶν, ἣν πολλοὶ μὲν ἐνόμισαν ὡς τὸ μόνον, ἕτεροι δὲ ὡς τὸ συχνότατον τῆς ἐμπυαιμίας αἴτιον, ἐπάγει ταύτην μόνον ὅταν αὕτη δὲν εἶναι τοπικὴ καὶ μετ' ἀποφράξεως τῶν φλεβῶν καὶ δὲν ἀπολήγῃ μὲ περιγεγραμμένα ἀποστήματα, ἀλλ' ὅταν ἢ τὸ πῦον ἐλεύθερον εἰς τὰς φλέβας καὶ προσμιγνύμενον εἰς τὸ αἷμα κυκλοφορῆται μετ' αὐτοῦ. Ἡ ἀνατομικὴ ἐξέτασις ἀποδεικνύει τότε τὰ πλευρώματα τῶν φλεβῶν ἀδρά, ἐρυθρὰ καὶ πλήρη πλαστικῶν ἀποθεμάτων, σύστασιν ὁμοίαν πρὸς τὴν τῶν ἀρτηριῶν ἔχοντα, μετὰ τῶν γειτνιαζόντων μορίων συνεχόμενα, καὶ τὴν κοιλότητ' αὐτῶν, οὕτως ἡλλοιωμένων, πλήρη πύου πυατοειδοῦς ἔχοντα, ὅπερ ἡλλοιοῦται καθ' ὅσον ἀναμίγνυται μετὰ πλείονος αἵματος, ὡς ὁ Σεδιλλότος ἀπέδειξεν, εὐρῶν τὰ σωμάτια τοῦ πύου ἀπὸ τῆς νοσοῦσης φλεβὸς εἰς τὰς ὑγιεῖς ἄχρι τοῦ δεξιοῦ τῆς καρδίας ὅτιον διήκοντα. Ἀλλὰ καίπερ τούτων σαφῶν κατὰ τὸ φαινόμενον καὶ ἀκριβῶν ὄντων, δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ συμφωνήσωμεν ἀνεξαίρετως. Διότι τῶν φλεβῶν ὁ ἔσω χιτῶν, μὴ ἔχων ἀγγεῖα, εἰς οὐδεμίαν εἶν' ἐπιτήδειος φλεγμονῇ, ἐπομένως τὸ πῦον δὲν δύναται νὰ διακριθῇ παρ' αὐτοῦ, καὶ μόνον ἐπὶ τῇ φλεγμονῇ τῶν ἔσω χιτῶνων δύναται τοῦτο δι' ἀναβρώσεως τοῦ ἔσω νὰ εἰσβάλλῃ εἰς τὸν σωλῆνα τῆς φλεβὸς, ἢ ὁ ἔσω χιτῶν, ἐν καιρῷ τῆς φλεγμονῆς τῶν ἔσω, ν' ἡλλοιωθῇ τοιουτοτρόπως, ὥστε νὰ γείνη ἐπιτήδειος εἰς διείδρωσιν ἢ εἰς διάκρισιν τοῦ πύου. Εἰ καὶ ἀμφότερα ταῦτα φαίνονται πιθανὰ διὰ τὴν λε-

πτῆν καὶ τρυφερὰν κατασκευὴν τοῦ ἔσω χιτῶνος, οὐχ' ἦττον ὅμως πρέπει νὰ μὴ λησμονήσωμεν, ὅτι εἰς πολλὰς περιστάσεις συλλογῆς πύου τὰς ἄνω ῥηθείσας ἀλλοιώσεις εἰς τὰ πλευρώματα τῶν φλεβῶν δὲν βλέπομεν ἀλλὰ καὶ εὐρισκόμενα μετὰ τὴν ἀποβίωσιν οὐδὲν εἰσίν, ὡς ὁ Ῥοκιντάνσκη εἶπεν ἤδη, πολλάκις, εἰμὴ δευτερογενεῖς καὶ τῆς ἐν τῇ κοιλότητι τῆς φλεβῆς θρομβώσεως τοῦ αἵματος καὶ τῆς τήξεως, τῆς ἐκκρινόμενης ἀπὸ τοῦ τεθρομβωμένου αἵματος ἰνώδους οὐσίας εἰς πύον καὶ ἰχώρα ἔκγονοι. Περὶ τούτου δὲ ἀκριβέστερον ὁ λόγος ἔσεται ἐν τῷ περὶ τῆς αὐτομάτου γενέσεως τοῦ πύου ἐκ τοῦ αἵματος.

Ἐξ οὗ ὁ Ἰντέρος περιέγραψε τὴν φλεγμονὴν τῶν φλεβῶν ὡς συγκολλητικὴν, διαπύητικὴν καὶ ἐλκωτικὴν, καὶ εἶπεν, ὅτι ἡ πρόσμιξις τοῦ διακρινόμενου παρὰ τοῦ ἔσω χιτῶνος αὐτῶν πύου μετὰ τοῦ αἵματος εἶναι τὸ αἴτιον ἐπικινδύνων καὶ θανασιμῶν συμπτωμάτων, οὐ μόνον παρέδέχθησάν τὴν γνώμην ταύτην ὁ Ὄδισον (Hodgson) κατ' ἔξοχον, ὁ Ρίβης (Ribes) κ. α. ἀλλὰ καὶ ἐνόμισαν τὴν φλεγμονὴν τῶν φλεβῶν (ὁ Δάνσης [Dance] κ. α.) ὡς τὴν μόνην αἰτίαν τῆς εἰσβολῆς τοῦ πύου ἐν τῷ αἵματι· ὁ δὲ Κρυβαλλιέρος παρέδέχθη καὶ φλεγμονὴν τῶν φλεβῶν τῶν τριχοειδῶν. Ἄλλ' ὁ Σιδιλλέτος κ. α. παρέδέχθησάν ταύτην ὡς συχνότατον μὲν ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡς τὸ μόνον αἴτιον.

§. 70.

Ἐνίοι μὲν (Βεράρδος καὶ Οὐελλεαῦος) ἠρηθίσαν τὴν φλεγμονὴν τῶν φλεβοφόρων ἀγγείων ὡς αἴτιον τῆς ἐμπυαιμίας, ἀλλ' ὁ Φλεύρις (Fleury) ἐπέκρυσσε τούτο δι' ἐξετάσεων τῆς καρδίας δὲ καὶ τῶν ἀρτηριῶν ἢ φλεγμονὴ δύναται μὲν νὰ μεταπέσῃ εἰς πύησιν καὶ νὰ γενήσῃ ἐμπυαιμία, ἀλλ' οὐδεμίαν ἔχουσαν ἄχρι τοῦδε πραγματικὴν βεβαιότητα.

§. 71.

Ἐξ οὗ ἀνεγνωρίσθησάν τὰ σωματῖα τοῦ πύου ἔπρεπε ν' ἀναγνωρίσωμεν καὶ ὅτι αἰτίον εἶναι νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι δύναται νὰ γένη καὶ ἀνάπσις αὐτοῦ ὡς πύου. Ἀπάντες δὲ οἱ λόγοι, οὓς ὑπέθεσαν πρὸς ἐμπέδωσιν τῆς ἐμπυαιμίας διὰ τῆς ἀναπόσεως, δὲν ἠδυνήθησάν νὰ ἐμπεδώσωσι τὴν διδασκαλίαν ταύτην, εἰσὶ δὲ καὶ εἰς φανερωτάτην ἀντίφασιν πρὸς τὰ ἀποδειγμένα πράγματα. Ὁ Βοννέτης ἐνόμισεν, ὅτι τοῦ χρηστοῦ, πυατοσιδοῦς καὶ διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἀέρος οὕτω ἀλλοιωθέντος πύου ἢ ἀνάπσις οὐδὲν ἰδιαίτερον ἐπάγει σὺμπτωμα, ἐπειδὴ μετ' αὐτοῦ προσάγονται εἰς τὸ αἷμα μόνον ὕλαι φυσικαὶ αὐτῷ οὗται· ὅταν ὅμως ἐν τῷ διεφθορῷ καὶ σηπεδονώδει πύφ διαπλασθῇ ὑδροθεικὴ ἀμμωνία μετὰ πλεονασμοῦ ἀμμωνίας, τότε φέρεται εἰς τὸ αἷμα σηπεδονώδης ἰσ, δι' οὗ γεννῶνται συμπτώματα μάλα ἐπικίνδυνα. Ὁ δὲ Φλεύρις λέγει, ὅτι πρὸς πλάσιν τοῦ πύου τὰ τῶν ὄν οὐκ ἄνευ δὲν εἶναι τὰ σωματῖα τοῦ πύου, ἀλλὰ τὰ ὄρρώδη καὶ πυρηνώδη στοιχεῖα, καὶ ἐπειδὴ τὰ πυρήνια τοῦ πύου δὲν εἶναι μείζονα

τῶν τῆς πιμελῆς τῶν ἀναπινομένων διὰ τῶν μαλλῶν τῶν ἐντέρων, δύνανται καὶ ταῦτα νὰ προσαχθῶσι διὰ τῆς ἀναπόσεως εἰς τὸ αἷμα. Τὴν γνώμην ταύτην ἀνεσκέυασεν ἀκριβέστατα ὁ Σεδιλλότος, ἀποδείξας καὶ διὰ πειραμάτων ὅτι διαφέρει οὐσιωδῶς ἡ βλαβερὰ ἐνέργεια, ἣν ἐπάγει ὁ προσμιγνύμενος εἰς τὸ αἷμα διεφθορῶς ὀρρός, τῆς γεννωμένης διὰ τῶν σωματίων τοῦ πύου ἐμπυαιμίας, ὡς θέλομεν λαλήσει ἀκριβέστερον περὶ τούτου.

§. 72.

Ἡ δ' ἐν αὐτῷ τῷ αἵματι αὐτόματος γένεσις τοῦ πύου, ἣν ἀνέφερε μὲν ὁ Δεακίνος, παρεδέχθη δὲ ὁ Τεσσίερος (Tessier), Οὐάλληρος κ. α. καὶ ἠρνήθησαν οἱ πλείστοι, ἀπεδείχθη ἀκριβέστατα παρὰ τοῦ Ροικιάνσκου καὶ Κρυβελλιέρου. Δυνάμει τῆς καθόλου καταστάσεως τοῦ σώματος, ἡ δι' ἰδιαίτην ἐνέργειαν, δύναται, λέγουσι, νὰ γεννηθῇ τοιαύτη τοῦ αἵματος μεταβολή, ὥστε ἡ πλάστις αὐτοῦ καὶ ἐντὸς τῶν ἀγγείων ἤδη ἐπιρρέπει μεγάλως πρὸς διάχυσιν, διαχεῖται δὲ καὶ ἀπεργάζεται πυώδη ἐξιδρώματα, ἐκχεομένη, ἣ καὶ ἐντὸς αὐτῶν τῶν ἀγγείων οὔσα· ὠνόμασαν δὲ τὴν κατάστασιν ταύτην Διάθεσιν διαπυητικὴν. Ἐὰν δὲ εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην ἐννοῶμεν καθολικὴν τοῦ αἵματος ἀλλοίωσιν καὶ ἐπιρρέπειαν πρὸς διαπύσιν εἰς πᾶν αὐτοῦ μέρος ἄνευ ἄλλου τινὸς γεγονότος, οὐδεμίαν ἔχει τοῦτο τότε πρὸς τὰ φαινόμενα τῆς ἐμπυαιμίας οὐδὲ πρὸς τὸν τόπον τῆς γενέσεως τῶν μεταστατικῶν ἀποστημάτων ὁμοιότητα· ἵνα δὲ γείνωσιν ἐν τῷ αἵματι αἱ μεταβολαὶ αὗται, ἀναγκαῖα εἶναι ἡ ἐν ταῖς φλεβί θρομβώσις τοῦ αἵματος ἐν τῷ τοιοῦτῳ θρομβώματι τοῦ αἵματος γενναῖται τότε διὰ τῆξεως τῆς ἐκ τούτου ἀποκρινομένης ἰνώδους οὐσίας πῦον καὶ ἰχώρ. Αὕτη δὲ ἡ εἰς πῦον τῆξις ἄρχεται πάντοτε κατὰ πρῶτον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θρομβώματος καὶ ἐκτείνεται ἔπειτα εἰς τὴν περιφέρειαν, ὥστ' ἐπὶ τέλος οὐδὲν ἀπομένει θρομβώμα πλέον, καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην εὐρίσκομεν ἐν τῇ ἀνατομῇ τὰ πλευρώματα τῶν φλεβῶν οὐδόλω, ἣ κατὰ τρόπον μόνον ἠλλοιωμένα, ὥστε τὴν ἀλλοίωσιν ταύτην δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς δευτερογενὲς τῶν ἐν τῇ φλεβί ταύτῃ γενομένων. Ἐν τῷ σωλῆνι δὲ τῆς φλεβὸς προφαίνεται πῦον μετὰ τοῦ κατὰ μέρος διαλυθέντος θρομβώματος τοῦ αἵματος, ἡ αὐτὸς οὔτος ὁ σωλῆν πλήρης πύου, οὔτινος ἢ πρόσμιξις εἰς τὸ αἷμα ἐμφαίνει τὰ σωματῖα τοῦ πύου ὀλιγώτερα καθ' ὅσον ἀπὸ τῆς ἐστίας τοῦ πύου ἀπομακρυνόμεθα πρὸς τὰ ἀνω. Ὅτι δὲ ταῦτα μόνον εἰς τὰ θρομβώματα τοῦ αἵματος τῶν φλεβῶν δύνανται νὰ γείνωσιν, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὰ τῶν ἀρτηριῶν, σαφῆς ὁ λόγος.

§. 73.

Ἡ τοιουτότροπος αὐτόματος γένεσις τοῦ πύου ἐν τῷ αἵματι εἰν' ἐκείνη,

ἥτις προκαλεῖται ἐνεργεία τοῦ πυώδους μιάσματος εἰς τὰς ἐπιδημικῶς γινομένας ἐμπυαιμίας, καὶ πρὸς ἣν ἔχουσιν οἰκειοτάτην σχέσιν ἰδίαι μεταβολαί, ἐν τῇ πληγῇ γινόμεναι. Πάντοτε δηλαδή, ὁπόταν ἡ ἐμπυαιμία γεννᾶται ἐπιδημικῶς, θέλομεν ἰδεῖ, ὅτι αἱ πληγαὶ οὐδόλως ἰώνται διὰ συγκολλήσεως, ἢ ὅτι λύεται ἢ κατ' ἀρχὰς γενομένη μικρὰ συγκόλλησις τῶν χειλέων, καὶ ἐν' ᾧ τὰ ἐπίδεσμα καταβρέχονται πολὺ ὑπὸ λεπτοῦ καὶ ὑδαροῦς ὑγροῦ, εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς πληγῆς πλάσσεται ἡ διαγραφεῖσα ἤδη ἐν τῷ 62. §. λευκόψαρος μυκητώδης οὐσία ἐξ ἀμόρφου μόνον ἰνώδους οὐσίας συγχειμένη. Ἐκ τούτου δὲ δηλοῦται ἡ μικρὰ θρομβώσις εἰς τὰς ἐγγυτάτω τῆς πληγῆς παρακειμένας φλέβας, ἢ ἡ εὐκολος διάλυσις τῶν ἐκεῖ εὑρισκομένων θρομβωμάτων· ἂν δὲ δι' οἰκείας θεραπείας δυνήθωμεν νὰ ἐπαναγάγωμεν εἰς τὴν πληγὴν τὴν φυσικὴν ποιότητα, ὥστε ν' ἀναφύσωσιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς σάρκες κεχραιοδεῖς, ἡ ἐμπυαιμία δὲν γεννᾶται. Ἄλλως δὲ νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν ἐπιδημικὴν ἐμπυαιμίαν μδλις φίνεται ἐνδεχόμενον. Ἐπειδὴ ἡ γνώμη, ὅτι αἱ ῥηθεῖσαι τῆς πληγῆς μεταβολαὶ γίνονται ἐνεργεία τοῦ πυώδους μιάσματος, ὥστε αἱ φλέβες διανοίγονται διὰ φθορᾶς τῆς συμφύσεως αὐτῶν, ἢ ἀναδιβρώσκονται δι' ἐλκώσεως, ἢ δεύτερον ὅτι γεννᾶται φλεγμονὴ τῶν φλεβῶν καὶ ἐκ ταύτης πύσις εἰς τὰς φλέβας, ἀντίκειται εἰς τὰ περιγεγόμενα τῶν γενομένων μετὰ τὴν ἀποβίωσιν ἐξετάσεων, ἐν αἷς οὔτε τὸ ἐν εὑρίσκεται οὔτε τὸ ἄλλο. Ἡ γνώμη αὕτη στηρίζεται ἐπὶ παρατηρήσεων πολλῶν, μετ' ἐπιμελείας καὶ ἀνευ προλήψεως ἐπὶ τῇ ἐπιδημικῇ ἐμπυαιμίᾳ γενομένων.

§. 74.

Ἐκτὸς τῆς βλαβερᾶς ἐνεργείας, ἣν ἐπάγει ἡ πρὸςμικρὰ πύου χρηστοῦ καὶ μὴ διεφθορότος διὰ τῆς ἐπιστάσεως τῶν σωματίων τοῦ πύου εἰς τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα διαφόρων ὀργάνων, ὑπάρχει καὶ ἕτερα μᾶλλον ἐπικίνδυνος ἐνεργεία, ὅταν δηλαδή προσμιχθῇ εἰς τὸ αἷμα πῦον διὰ τοῦ ἀέρος διαλελυμένον καὶ διεφθορόσ· ἢ πρὸς τὸ αἷμα ἐνεργεία τοῦ διαλελυμένου καὶ σηπεδονώδους πύου εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν τοῦ ἰοῦ τῆς σηπεδόνος· καὶ ὅταν ἔλθῃ τοῦτο πολὺ εἰς τὸ αἷμα, ἔπετ' εὐθύς ὁ θάνατος χωρὶς νὰ ἐμφανισθῇ ὕλική τις μεταβολή· τὸ διαλελυμένον καὶ σεσηπὸς πῦον δύναται νὰ προκαλέσῃ τὴν αὐτὴν διάλυσιν καὶ εἰς τὸ αἷμα καὶ οὕτω νὰ ἐνεργήσῃ ὡσπερ δηλητήριον. Βεβαιοῦται δὲ τοῦτο. ἐξ ὧν γνωρίζομεν ἐκ τῆς περὶ ζυμώσεως καὶ σήψεως διδασκαλίας· ὅτι σῶμα, τὸ ἐγερτικόν, ἐν καιρῷ τῆς ἑαυτοῦ διαλύσεως δύναται εἰς ὑγρὸν τι συμμιγῆς, ὅπερ ἐνέχει τὰ στοιχεῖ' αὐτοῦ, ν' ἀναγεννηθῇ καὶ αἰθίς, ὡσπερ καὶ τὸ ζύμμα εἰς γλοιώδη τινα ὀπὸν φυτοῦ γίνεται δὲ τοῦτο εἶτι ἀσφαλέστερον, ὅταν ἐν τῷ συμμιγῇ

ὕγρῳ ὑπάρχει τὸ στοιχείον ἐκεῖνο, ἐξ οὗ τὸ ἐγερτικὸν ἐπήγαγεν ἐκ πρώτης ἀρχῆς. Τὸ ἐγερτικόν, ἂν δυναθῆ ἢ μεταδώσῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μεταμόρφωσιν εἰς ἓν μόνον μέρος τοῦ συμμιγούς ὑγροῦ, ἔσεται καὶ αὐθις γεννητικόν διὰ τὴν προηγηθεῖσαν διάλυσιν αὐτοῦ τοῦ ἑνὸς σώματος. Ἐπειδὴ δὲ ὅλα τὰ μέρη τοῦ ὀργανώματος κατάγονται ἀπὸ τοῦ αἵματος, ὁ ἰδιαιτέρος δὲ χαρακτήρ τοῦ αἵματος εἶναι νὰ εἶναι πρὸς ὅλας τὰς μεταμορφώσεις ἐπιτήδειον, εὐληπιον εἶναι πῶς ὀργανική τις ὕλη, ἐν καιρῷ τῆς ἑαυτῆς διαλύσεως εἰς τὸ αἷμα μεταγομένη, δύναται νὰ ἐνεργήσῃ διάλυσιν καὶ δι' αὐτῆς νὰ προξενήσῃ δεινὰ συμπτώματα καὶ θάνατον. Τὰ φαινόμενα λοιπὸν τοιαύτης σηπεδονώδους διαλύσεως τοῦ αἵματος εἰσὶ τὰ τῆς σηπεδονώδους καὶ γαγγραινώδους καταστάσεως μετ' ἐξαλείψεως ταχείας τῆς ἐνεργείας τῶν νευρῶν. Ἡ σηπεδονώδης αὕτη κατάστασις δύναται νὰ εἶναι ἠνωμένη μετ' ἐμπυαιμίας, καὶ τότε εὐρίσκομεν ἐπὶ τῶν πνευμόνων τοῦ ἀνατεμνομένου νεκροῦ ἐπάρσεις ὑπομελαίνας, ὀφρῶδεις ἢ φαίαις μετὰ μαλακίας τῶν πλευρωμάτων, ἀληθινὰς γαγγραινώδεις φλυκταινάς, αἷματος ἠλωιωμένου καὶ ἀφρώδους πλήρεις, τὰ πεπονηότα πλέγματα διαρρήγγοντ' εὐκόλως καθ' ἑαυτὰ καὶ ἐμφαίνουσιν ἐπιφανείας ἀκανονίστους, διαβεβρωμένας καὶ ὑποπολίους· πύσιν δὲ γίνεται ὑστερώτερον καὶ κατὰ τὴν περιοχὴν τῶν γαγγραινώδων τόπων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας δὲ τοῦ σώματος αἰματοκηλίδες (pelechia) (κατὰ τὸν Σεδιλλότον).

Ποία δὲ ἐν τῷ διαλελυμένῳ καὶ σηπεδονώδει πύω ὕλῃ ἔχει τὴν ἐπιπλαθεὶ ἐνέργειαν, εἶναι μικροῦ λόγου ἀξίον, καὶ αἱ περὶ τοῦτου γνώμαι ἅπασαι εἰσὶν ὑποθετικαὶ (αἱ τοῦ Βοννέτου κ. α.) Ὅτι δὲ μόνον διαλελυμένῳ καὶ σηπεδονώδει πύω δύναται νὰ γεννήσῃ ἐμπυαιμίαν, δὲν ἀληθεύει. Διότι ἐμπυαιμία γινώσκει καὶ καθ' ἑαυτὴν ἐπιπτώσεις εὐρίσκομεν εἰς τὰς φλέβας πύω, οὐδὲν μετὰ τοῦ ἀέρος συγκαινωνήσαν.

Δύο βαθμοὺς τῆς ἐμπυαιμίας διακρίνει ὁ Ροκίτάνσκη. Ἐν τῷ μικροτέρῳ μὲν γινώσκει ὑπερβάλλουσα καὶ νοσηρὰ ταυτοχρόνως ἰνώδης οὐσία, ἣτις ἐμφαίνεται διὰ τὸ μάλα εὐπηκτον καὶ εὐδιάκριτον, ὥσπερ ἡ τακερὰ τῆς θληνογόνου (strouposer) φλεγμονῆς ἰνώδης οὐσίας. Ἰδιον δὲ τῆς κράσεως ταύτης εἶναι νὰ τοποθετῆται ταχέως εἰς πολλοὺς ἀλλεπαλλήλως τόπους ἐν τῷ μεγαλειτέρῳ δὲ βαθμῷ εἶναι ἀνατροπὴ τῆς ἰνώδους οὐσίας, ρευστοποιήσις καὶ δύσχροια τοῦ αἵματος, διάλυσις καὶ σήψις αὐτοῦ ὅλου, εἰς ἣν ἀνήκει ἡ ταχεῖα ἐλκώδης καὶ γαγγραινώδης φθορὰ τῶν πλεγμάτων.

§. 75.

Ἐκ τούτων δὲ ἔπεται, ὅτι ὡς οὐσιωδῶς διάφοροι καταστάσεις, ὧν ἡ διαφορὰ βεβαιούται διὰ τῶν εἰρημένων πραγμάτων, εἰσὶ: 1) Ἡ ἐνέργεια τοῦ ἀναποθέντος πυώδους ὀρροῦ καὶ ἡ σχέσις αὐτοῦ πρὸς τὸν ἐκτικὸν πυρετόν 2) ἡ διαφυητικὴ διάθεσις, ἐν ἣ διὰ τινὰ μεταβολὴν τοῦ αἵματος ἢ πλάστις αὐτοῦ ἐπιρρέπει· μεγάλως πρὸς τὴν διάχυσιν, ὥστ' ἐκ τῆς ἐλαχίστης ἀφορμῆς γίνονται πυώδη ἀναποθέματα· γίνεται δὲ τοῦτο ἢ διὰ πυήσεως καὶ τῆς ἀντενεργείας αὐτῆς, ἢ δι' ἄλλης βλάβης καὶ σω-

ματικῆς διαθέσεως· 3) Ἡ ἐμπυαιμία διὰ προσμίξεως τοῦ πύου εἰς τὸ αἷμα γεννωμένη· 4) ἡ διάλυσις τοῦ αἵματος διὰ πύου διαλελυμένου καὶ σπητεδονώδους.

§. 76.

Τῆς πυήσεως διαφέρει ἡ ἔλκωσις, καθότι ἐν τῇ πυήσει μὲν δυνάμει τῆς πλαστικῆς ποιότητος τοῦ πύου, ἢ ἀναπλήρωσις τῆς ὀργανικῆς ὕλης, εἶναι· μελζων ἢ ἡ στέρησις διὰ τῆς ἀναπόσεως· ἐν τῇ ἐλκώσει δὲ, ἕνεκα τῆς ἐλαττωθείσης πλαστικότητος, γίνεται μικροτέρα μὲν ἀντικατάστασις, μελζων δὲ στέρησις δι' αὐξήσεως τῆς (ἐλκώδους) ἀναπόσεως. Ἐν τῇ ἐλκώσει λοιπὸν διακρίνεται πάντοτε ὑγρὸν, διαφόρως ἀπὸ τῆς φυσικῆς ποιότητος τοῦ πύου παρεκκλινόν, λεπτόν, δριμύ, εὐσῶδες καὶ διάφορον τὸ χρῶμα ἔχον, ἐν ᾧ τῶν σωματίων τοῦ πύου ὁ ἀριθμὸς ὀλίγος ὑπάρχει, καὶ τὰ ὀλίγα ταῦτα καταφθίρονται πολλάκις διὰ τοῦ διεφθορότος ὀρροῦ, ὥστ' ἐπὶ τῇ ἐξετάσει σωματίον μὲν πύου οὐδόλως, λείψανα δὲ τῶν ὀργανικῶν μορίων πολλαπλάσια εὐρίσκονται. Ὅσῳ μικροτέρα τοῦ πύου ἡ πλαστικότης, τόσῳ μεγαλειτέρα ἡ ἀνάποσις καὶ τόσῳ εὐκολώτερον καταφθίρονται αἱ διὰ τοῦ πύου ἀντικαθιστάμεναι κεγχροειδεῖς σάρκες ἢ ὄλως ἐμποδίζεται ἡ πλάσις αὐτῶν. Ὅθεν αἱ κεγχροειδεῖς σάρκες εἰς τὰ ἔλκη εἰσὶν ὠχραὶ πάντοτε, ἐνίοτε δὲ διαφανεῖς, αἱμορροῦσιν εὐκόλως, δὲν ἐπαίρονται καὶ ἴστανται κατὰ μόναν ἢ καὶ ἐκλείπουσιν ὄλως. Διὰ ταύτην τὴν ἐπὶ τῇ διαφόρῳ ἀναπόσει ὑπάρχουσαν ἀνωμαλίαν ἀπονε κροῦνται τινὰ τῶν μορίων (ὧν ἡ ἀδύνατος ἄλλως ζωτικὴ δύναμις βλάπτεται διὰ τῆς ἀναπόσεως ἐπὶ μᾶλλον), καὶ ἀποκενοῦνται μετὰ τοῦ πύου. Ὅθεν τῶν διεφθορότων μορίων τὰ λείψανα εὐρίσκονται εἰς παντὸς ἔλκους ἰχῶρα. Ἀλλὰ δι' αὐτὸ δέον νὰ μὴ νομίζωμεν, (λέγει ὁ Οὐέρνερσ [Wernher]) ὅτι τὸ ἔλκος γεννᾶται διὰ πυήσεως καὶ διὰ γαγγραινώδους ἀποπτύσεως, μηδὲ νὰ παραγάγωμεν τὴν φθορὰν τῶν μορίων ἐκ μόνης τῆς γαγγραινώδους ἀποπτύσεως. Ὅταν ἔλκος, χειρὸν γενόμενον, μεταπίπτῃ εἰς γαγγραινώδη ἀπόπτωσιν, γίνεται μόνον διότι, ἐπειδὴ αὐξάνεται ἡ τῆς πλαστικῆς ἀντικαταστάσεως πρὸς τὴν ἀνάποσιν ἀνισότης, ἐξ ἀνάγκης καὶ πλείονα μέρη ἀπονεκροῦνται καὶ ἀποπίπτουσιν, ἢ διότι ἐπὶ τῇ ἐνδελεχεῖ ἐνεργείᾳ βλάβης ἐπίσημου γεννᾶται τῷ ὄντι, ἕνεκα τῆς ἐλαττωθείσης ζωτικῆς ἐνεργείας τῶν ἐλακώκτων μορίων, γάγγραινα, ὥσπερ τοῦτο βλέπομεν ἐν τῷ γαγγραινώδει ἔλκει. Ἐκ τῆς διαφόρου λοιπὸν ἀναλογίας τῆς ἀντικαταστάσεως δυνάμει τῆς πυήσεως, πρὸς τὴν γινομένην δυνάμει τῆς ἀναπόσεως ἀπώλειαν, ἐξαρτᾶται ἡ ταχυτέρα ἢ βραδυτέρα αὐξήσις ἢ καὶ τὸ ἀναύρητον τοῦ ἔλκους. Ἡ φθορὰ ἐπὶ τῇ ἐλκώσει ἐξαρτᾶται κατὰ μέρος καὶ

ἐκ τῆς δριμείας καὶ ἀναβιβρωσκούσης ποιότητος τοῦ ἐλκώδους ἰχώρου· ἀλλ' ὡς μόνη αἰτία τῆς ἐλκώδους φθορᾶς δὲν δύναται νὰ εἶναι ἡ ἐνέργεια αὕτη τοῦ ἰχώρου.

Ἡ γνώμη τοῦ Οὐαλθέρου, ὅτι εἰς τὰ ἐλκῆ γίνονται διὰ μεταβολῆς τῶν περγρωσθῶν σαρκῶν ὑμῆν ἰδιογενοῦς ὕψης, ὁ ἐλκώδης ὑμῆν, ὅστις διακρίνει τὸν ἰχώρα καὶ δι' οὗ γίνεται ἡ ρυπαρὰ ἔμφρασις τῶν ἐλκῶν καὶ ἡ ἔλλειψις πάσης ὀσμῆς πρὸς τὴν ἴασιν, ἀνιρέθη ἤδη παρ' ἄλλων, ἐπειδὴ αἱ διὰ τοῦ μικροσκοπίου γινόμεναι ἐξετάσεις οὐδεμίαν ἔδειξαν τῶν ἐλκῶν διαφορὰν ἀπὸ τῶν πυρρουσῶν ἐπιφανειῶν καὶ ἐἰδιαιτεροῦς οὗτος ὑμῆν οὐδαμοῦ ἐγνωρίσθη. ἧ

§. 77.

Γενῶνται δὲ ἡ ἐλκωσις ἡ ἀμέσως ἐκ τῆς φλεγμονῆς ἢ ἐκ προηγουμένης ἐμπυήσεως, ἀποστήματος δηλαδή ἢ πυρρροῦντος τραύματος. Τὰ δὲ αἰτίαι αὐτῆς εἰσὶν ἡ τοπικὰ καὶ ἐξωθεν βλάβαι, ὅταν κακῆ θεραπεία πυρρροῦντος τόπου, ἢ ἡ ποιότης καὶ ἡ μικρὰ ζωτικὴ ἐνέργεια, χανόντης καὶ ἀτονία τοῦ πεπονθότος μορίου, ἢ ἐνέργεια καθολικῶν νοσημάτων μετ' ἐλαττώσεως τῆς πλαστικότητος καὶ παρὰ φύσιν μίξεως τοῦ αἵματος ἠνωμένων, ἡγοῦν δυσκρasiῶν καὶ καχεκτικῶν νοσημάτων, χοιράδων, ἀφροδισίας λώδας, στομακάκης, κ. λ. μεγάλης ἀδυναμίας, ἐποχῆς ἀποκριτικῶν ὑλῶν, παύσεως διακρίσεων, βλάβης κλίσεων, μεταστάσεων καὶ μiasματικῶν ὑλῶν.

§. 78.

Ἡ σκληρίασις (induratio) γίνεται ἐν ᾧ οἱ ἐν καιρῷ τῆς φλεγμονῆς παρεκχεόμενοι εἰς τὸν κυτταρώδη ἴσθον πλαστικοὶ χυμοὶ συλλέγονται, διαπηγνυνται καὶ συμφύουσι πρὸς ἀλλήλους τοὺς μεσοτοίχους τοῦ ἴσθου τούτου ὥστε διὰ τῆς οὐσίας ταύτης ἀλλοιοῦται ὅλως ἢ ἀποβάλλεται ἢ ἐξ ἀρχῆς πλάσις τοῦ μορίου. Ἡ σύμφυσις αὕτη καθίσταται σῶμα ὄργανωμένον διὰ τῶν ἀδιακόπως ἐν αὐτῷ διασπειρομένων ἀγγείων, δι' ὧν γίνεται ἡ διάθρεψις τοῦ ὄγκου. Ἡ σκληρίασις γίνεται διττῶς, καὶ ἡ πρώτη ἢ πληθὺς καὶ ἡ ἕκτασις τῶν ἀγγείων εἶναι μεγάλη, τότε δὲ μεγεθύνεται τὸ μόριον καὶ ὁ πήκτος λέμφος ἐκκρίνεται ἀκαταπαύστως, ἢ γεννῶνται λιπώδεις ἢ ὀστώδεις ὑλαί· ἐκ τούτου δὲ ἡ ἐσωὶ ποιότης φθίνειν διαφόρος κατὰ τὴν κατασκευὴν καὶ τὴν χοιράν· ἐνίοτε δὲ εἶναι ἀναμεμιγμένη μετὰ φύκους ὑπόμελανος, δι' ἐναποθέσεως τοῦ ἀνθρακικοῦ, ἢ διὰ διαλύσεως τοῦ αἵματος γεννωμένου ἢ δεύτερον οἱ μεσοτοίχοι τοῦ κυτταρώδους ἴσθου συμφύονται στερεῶς πρὸς ἀλλήλους χωρὶς νὰ γίνηται πλέον οὐδεμία ἐκκρίσις λέμφου, τὸ δὲ σκληρυνόμενον μόριον γίνεται τότε μικρότερον παρ' ὅτι εἶναι κατὰ φύσιν· ὁ σκληρυσμὸς δὲ τοῦ μορίου εἶναι διάφορος· γίνεται δὲ τοῦτο πρῶτον μὲν ἐκ τῆς πληθύος τοῦ παρεκχεομένου εἰς τὸν κυτταρώδη ἴσθον λέμφου, δεύτερον δὲ ἐκ τῆς κατασκευῆς τοῦ

μορίου, καὶ τρίτον ἐκ τοῦ χρόνου τῆς προηγουμένης φλεγμονῆς καὶ τῆς παρουσίας σκληριάσεως· τὸ δὲ ἐπικείμενον δέρμα μένει συνήθως μὲν ἀναλωτώτερον, ἐνίοτε ὅμως αὐτὸ μὲν συμφύεται στερεῶς πρὸς τὸν ὄγκον, τὰ δὲ ἀγγεῖα αὐτοῦ κερσοῦνται. Κατ' αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον παράγονται ἐκ τῆς φλεγμονῆς διάφορα μεταμορφώματα· οἷον, ὑπεραύξησης τῶν μορίων δι' ὑπέρμετρον θρέψιν, σαρκώματα, στεατώματα, καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἔκφυλα μεταπλάσματα.

§. 79.

Ἡ ἐκ τῆς σκληριάσεως γενομένη παντελῆς ἀλλοίωσις τῆς ποιότητος τῶν μορίων γίνεται καὶ ἀλλοίων τῆς ζωῆς φαινομένων πρόξενος. Τὸ σκληρυνόμενον μόριον, εἴαν μὴ ὑπάρχη ἄλλος τις ἰδιαιτέρος ἐρεθισμὸς, γίνεται συνήθως ἀναισθητότερον, καὶ ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος αὐτοῦ γίνεται, ὡς φαίνεται, ἀτελῶς, ἐπειδὴ τὰ νεῦρα περιελλίσσονται τελείως ὑπὸ τῆς πλαστικῆς ὕλης, τῆς τὰ καθ' ἕκαστα μόρια συμφυσάσης· τὰ δὲ λεπτότερα ἀγγεῖα ἀποφράσσονται, ἐξ οὗ καὶ ἡ θερμασία αὐτοῦ εἶναι ὀλιγωτέρα, ὅπερ αἰσθάνεται καὶ αὐτὸς ὁ ἀσθενής. Τὸ σκληρυσμα ὅτε μὲν οὐδεμίαν ἐπάγει ἐνόχλησιν, ἀναύξητον μένον καὶ διὰ τοῦ βήρους μόνον ὀχληρὸν γενόμενον, ὅτε δὲ, εἴαν ἐνεργῶσιν ἐπιμόνως βλάβαι, ἔρχεται εἰς φλεγμονὴν, εἰς ἔλκωσιν καὶ εἰς καρκῖνον. Ἐκ τούτου καὶ ἡ διαίρεσις εἰς χρηστὸν καὶ εἰς κακὴν σκληρυσμα. Πρὸς τὴν κατάστασιν τῆς σκληριάσεως ἰσχύει μεγάλως, τὸ ἂν ἡ φλεγμονὴ μετὰ τὴν εἰς τὴν σκληρίασιν μετάπτωσιν ἐπαύσατο ὅλως, ἢ ἂν παρακολουθῆ ταύτη κατὰ τινα βαθμὸν εἰσέτι.

§. 80.

Ὅλων τῶν μορίων αἱ φλεγμοναὶ δύνανται νὰ μεταπέσωσιν εἰς σκληρίασιν, κατ' ἐξαιρετὸν δὲ μεταπίπτουσιν αἱ χρόνιαι καὶ βραδείαι φλεγμοναὶ, αἱ φλεγμοναὶ τῶν ὀργάνων, ὅσα ἔχουσιν ὀλίγην ζωτικὴν δύναμιν, οἷα οἱ ἀδένες, καὶ τοιαῦτα ὄργανα, ἐν οἷς πολλὰ ἀγγεῖα περιελλίσσονται ὑπὸ πυκνοῦ κυτταρώδους ἰστοῦ· αἱ φλεγμοναὶ, ὅσαι ἐγγίνονται εἰς ἀνθρώπους μελαγχολικοὺς, εἰς ἀνθρώπους, ὅσοι ἔπεσον εἰς μεγάλας λύπας, ὅσοι βασανίζονται ὑπὸ χοιράδων, καὶ ἄλλων νοσημάτων, ὧν αἰτίον εἶναι ἡ δυσκρασία. Σκληρίασιν δύνανται νὰ γείνη καὶ ἄνευ φλεγμονῆς δι' ἀναποδίσεως τῆς ἐνεργείας τῶν ἀγγείων, διὰ ῥικνώσεως καὶ ἀπομαρασμοῦ τῶν μορίων ἢ δι' ἐναποθέσεως διαφόρων ὑλῶν.

§. 81.

Ἡ δὲ τῆς φλεγμονῆς εἰς τὴν μαλακίαν μετάπτωσις φέρει ἀλλοιώσεις ἀντιθέτους ταῖς τῆς σκληρίας, ἤγουν ἐλάττωσιν συνεχείας καὶ συστάσεως, ὅ ἐστι ρευστότητα· γίνεται δὲ τοῦτο εἰς φλεγμονὰς χρόνιαι, καὶ κα-

χεξίας ἢ δυσκρασίας ἐκγόνους· ἡ κατάστασις αὕτη εἶναι κατ' ἀρχὰς πάντοτε μετὰ συλλογῆς ὑγρῶν ὀρρώδων καὶ οὐχὶ πλαστικῶν εἰς τὸ παρέγχυμα τῶν μορίων ἠνωμένη, ἐξ οὗ καὶ ταῦτα εἰσὶν ἐνίοτε πλαδαρὰ καὶ πεπηγότα, ἢ εἶναι σύντηξις καὶ ἀνάλυσις τῶν μορίων δι' ἐλάττωσιν ἴσως ἢ ἀλλοίωσιν τῆς ἐπιρρείας τῶν νεύρων. Ἡ μαλακία λοιπὸν εἶναι κατάστασις μεταξὺ ἐλκώσεως καὶ γάγγραινης· ὅσα μαλακωτέρα καὶ χυνοτέρα εἶναι ἢ κατασκευὴ τοῦ ὄργανου, τόσα εὐκολωτέρα τῆς μαλακίας ἢ γένεσις· ἐνίοτε ὁμως γεννᾶται αὕτη καὶ εἰς τὰ ὀστά, ὅθεν ἡ παιδικὴ ἡλικία εἶναι μᾶλλον πρὸς ταύτην ἐπιρρεπής. Εἰς πολλοὺς ὄγκους προηγεῖται τῆς διαρρήξεως αὐτῶν καὶ παρακολουθεῖ ταύτη.

§. 82.

Γάγγραινα δὲ λέγεται μετὰπτωσις τῆς φλεγμονῆς εἰς τὴν κατὰ μέρος νεκρωσιν, καθ' ἣν τὸ νεκρωμένον μέρος παραδίδεται εἰς τοὺς γενικούς τῆς χημείας νόμους. Τῆς νεκρώσεως εἶδη ἔχομεν δύο, πρῶτον μὲν τὴν γάγγραιναν, ἐν ἣ ἀί ζωτικαὶ ἐνέργειαι δὲν ἔπαυσαν ὀλοτελῶς, καὶ εἰν' ἐλπίς νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν κατὰ φύσιν αὐτῶν κατάστασιν, (τοῦτο δὲ εἶναι μόνον ἰδιαίτερος βαθμὸς τῆς φλεγμονῆς), δευτέρον δὲ τὸν σφάκελλον, ἐν ᾧ τὸ μέρος νεκροῦται τῷ ὄντι.

§. 83.

Ἡ γάγγραινα εἶναι ἐκλειψις τῆς ζωτικῆς ἐνεργείας τῶν ἀγγείων καὶ νεύρων, ἐξ ἧς γεννᾶται νεκρωσις κατὰ μέρος. Ἐπίκειται δὲ ἡ γάγγραινα πρῶτον μὲν, ὅταν ἡ φλεγμονὴ παρὰ τὸ σῆθηδες ἢ μεγάλη, ἀκμάζη ταχέως, παρακολουθῆται ὑπὸ σημείων καθολικῶν καὶ ἐπισήμων καὶ ἐγγίνηται διὰ ὀρᾶσιν βιαίαν καὶ εἰς ἀνθρώπους νέους καὶ εὐρώστους· δευτέρον δὲ, ὅταν ἡ φλεγμονὴ ἐγγίνηται εἰς ἀνθρώπους ὑπερβαλλόντως ἀδυνάτους, ἢ ὅταν τὸ φλεγμαῖνον μέρος ἢ κυανοειδῶς ἐρυθρὸν καὶ ῥυπαρῶς ὑπόξανθον, καὶ ὅταν ὁ πόνος ἢ μικρὸς καὶ ὁ πυρετὸς τυφοειδής. Ὅταν δὲ ὁ πόνος αὐξάνηται ταχέως, τὸ φλεγμονῶδες ἔπαρμα ἢ σκληρὸν, ξηρὸν καὶ περιτενές, ἢ θερμασία ἀφόρητος, τὸ δέρμα μέλαν ἐρυθρὸν, πολλάκις δὲ μέλαν ὑποπόδιον, καὶ ὁ πυρετὸς ὑπερμεγέθης, καὶ ὅταν λειπωσιν ὅσα συμπτώματα προσημαίνουσι τὴν πύησιν, τότε ἄρχονται νὰ φαίνωνται τὰ σημεῖα τῆς ἀρχομένης ἐξαντλήσεως τῶν δυνάμεων τοῦ ἀρρώστου, εἰσὶ δὲ ταῦτα· ὁ σφοδρὸς πόνος γίνεται λεπτός, πιέζων καὶ διατείνων· τὸ αἷμα κυκλοφορεῖται μὲν, ἀλλ' ἡ μεταφορὰ αὐτοῦ διὰ τῶν φλεβῶν γίνεται βραδύτερον καὶ ἐπὶ τέλος ἐφίσταται· ἐκ τούτου δὲ ἡ ἐρυθρότης εἶναι βαθυτέρα, μελανωτέρα καὶ μᾶλλον ἐξηλωμένη· ἡ θερμασία ἐλαττοῦται, τὸ πρότερον σκληρὸν καὶ περιτενές ἔπαρμα γίνεται μαλακόν, σταιτῶδες καὶ οἰδημα-

τῶδες, ἢ ἐπίδερμις ἐγείρεται εἰς φλυκταίνας, ὑγρὸν μέλαν ἢ ὑπομέλαν ἐναχούσας· τὸ πεπονθὸς μόριον δὲν στερεῖται, ἔτι ἐντελῶς τῆς αἰσθήσεως οὐδὲ τῆς θερμασίας, καὶ ἐκ τούτου ἐλπίζεται ἔτι πῆς ζωϊκῆς ἐνεργείας ἢ ἐνάστασις καὶ τοῦ ἀρρώστου ἢ ἀνάρρωσις. Οἱ σφυγμοὶ γίνονται μικροὶ καὶ οὐδόλως εἰσὶ πλήρεις οὐδὲ σκληροὶ, ὁ ἀρρώστος ἀνησυχεῖ καὶ ἀθυμεῖ, ἔχει δὲ βλέμμα ἀμβλῦν, ἰδρωτὰς ψυχροῦς, γλῶσσαν ῥυπαρὰν καὶ ξηρὰν, δίψαν ἀσθεστον, ἐνλοτε δὲ καὶ δέρμα καυματῶδες· τὸ πρόσωπον αὐτοῦ συμπίπτει καὶ τὰ οὖρα γίνονται θολά. Ἀφ' οὗ δὲ ἡ ζωϊκὴ ἐνέργεια ἀναλωθῆ καὶ ἡ γάγγραινα συσταθῆ, ὁ πόνος παύεται παντελῶς· τὸ χρῶμα τοῦ πεπονθότος μορίου γίνεται πελιδνόν, σποδῶδες ἢ καὶ μέλαν, τὸ δὲ νεκρωμένον ὁστοῦν γίνεται στιλπνόλευκον, ῥυπαρῶς ὑπόξανθον ἢ καὶ μελανόστικτον. Διὰ τῆς διαλύσεως τῶν ὑπὸ τὸ δέρμα μορίων καὶ ἀναπτύξεως τοῦ γαγγραινώδους ἀερίου, γεννᾶται ἐμφυσηματῶδες ἔπαρμα, τὸ μόριον εἶναι ὄλως ψυχρὸν, καὶ ἡ ἀνάλωσις τῆς ἰσχύος προβαίνει ἐπὶ μᾶλλον, ἢ γάγγραινα διανέμεται περισσότερον, καὶ τότε ἢ ἐπέρχεται θάνατος ἐξ αἰτίας τῆς παντελοῦς ἐξαντλήσεως τῶν δυνάμεων, ἢ γεννᾶται περὶ τὴν γάγγραιναν ἐρυθρότης καὶ ἐμπύσις, ὥστε διὰ τῆς κατὰ μικρὸν διαφορήσεως ἐγγίνεται περιχάραξις αὐτόματος, ἣτις ἀποχωρίζει τὸ νεκρωθὲν ἤδη μέρος ἀπὸ τοῦ ὑγιούς. Τῆς γαγγραινῆς τὰ φαινόμενα ἐμφαίνουσι διαφορὰς τινὰς κατὰ τὴν ταχύτεραν ἢ βραδυτέραν γένεσιν, κατὰ τὴν ἔκτασιν αὐτῆς, κατὰ τὴν ποιότητα τοῦ πεπονθότος μορίου, κατὰ τὰ αἷτια καὶ κατὰ τὴν κράσιν τοῦ ἀρρώστου. Τὰ δὲ ἐπὶ τῇ γαγγραινῇ καθολικὰ συμπτώματα ἐξαρτῶνται ἢ ἐκ τῆς τρυχώσεως ἢ ἐκ τῆς ἀνενεργείας τοῦ γαγγραινώδους ἰχώρου, εἰς τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος ἀναδοθέντος, δι' οὗ προξενοῦνται τὰ συμπτώματα σηπεδονώδους διαλύσεως τοῦ αἵματος.

Ἡ ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ γαγγραινωμένου μορίου γινομένη διαχάραξις δὲν εἶναι μόνον τῆς ρικνώσεως καὶ συστολῆς τοῦ γαγγραινωθέντος, ἢ τῆς προϊούσης διαλύσεως καὶ φθορᾶς αὐτοῦ ἔκγονος, ἀλλὰ μᾶλλον τῆς ἀναπόσεως ἐνέργεια, ἐπειδὴ ἡ ζωϊκὴ ἐνέργεια τῶν ἐν τοῖς πέρασι τῆς γαγγραινῆς ὄντων μορίων ἐπὶ τοσοῦτον βλάπτεται, ὥστε δὲν δύναται ταῦτα ν' ἀνησταθῶσιν εἰς τὴν διαφορήσιν.

§. 84.

Τὸ γαγγραινωθὲν μόριον, διαλυόμενον, ἔχει ἰδιαιτέραν τινὰ ἀποφορὰν, ἣτις διαφέρει τῆς γεννωμένης ἐν τῇ σήψει τῶν νεκρῶν σωμάτων· γίνεται δὲ τοῦτο ἴσως διὰ τὴν μεγάλην θερμασίαν, ὑπ' ἧς ἀλλοσκεται τὸ γαγγραινούμενον μόριον. Ἡ διάλυσις δὲ τούτου γίνεται κατὰ διαφόρους τρόπους. 1) τὸ μόριον ρικνοῦται χωρὶς νὰ ἀποσπᾶται ἢ ἐπίδερμις αὐτοῦ, ἀναπέμπει, ὀλίγην ἀποφορὰν καὶ ἔχει ἐνλοτε πόνους σφοδρούς· λέγεται δὲ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς γαγγραινῆς γάγγραινα ξηρά. 2) τὸ γαγγραινούμενον μόριον

ἔξοιδανεται ὑπερβ αλλόντως, ἢ ἐπίδερμις αὐτοῦ ἐγείρεται εἰς φλυκταῖνας αἵτινες ἀναρραγεῖσαι ἐκχέουσιν ὑγρὸν ἰχωρῶδες καὶ δυσῶδες, καὶ τὸ μόριον μεταβάλλεται εἰς οὐσίαν ῥυπαρὰν, ἀθαρῶδη καὶ διαφόρους χρωματισμένην· λέγεται δὲ τότε γάγγραινα ὑγρά· καὶ β) ὅλα τὰ μέρη τοῦ σώματος, χωρὶς ὑπεξαίρεσεως τῆς κατασκευῆς, μεταβάλλονται εἰς ὕλην κολλῶδη καὶ ὑποπόλιον, ἢ ἔλκοειδῆ· καὶ τοῦτο τότε λέγεται γάγγραινα τῶν νοσοκομείων. Ὁ Βρόδιος (Brodie) ἐθεώρησεν οὐκ οὐσιώδη τὴν διαφορὰν τῆς ἐπὶ τῇ ξηρᾷ καὶ ὑγρᾷ γαγγραίνῃ διαλύσεως, καὶ παράγει ταύτην ἐκ τῆς ὕλης τῶν συλλεγομένων πρὸ τῆς παντελοῦς ἀπονεκρώσεως ὑγρῶν, καὶ ἐκ τῆς κατασκευῆς τοῦ πεπονητός μορίου. Ὅτι δηλαδή, ἅταν ἡ γάγγραινα ἢ τῆς φλεγμονῆς ἢ τῆς ἀποφράξεως τῶν φλεβῶν ἔκγονος, γίνεται παρεκχυσίς ὀρθοῦ καὶ οἴδημα, καὶ ἐπὶ τῇ παντελεῖ νεκρῶσει διάλυσις σηπεδονώδης· ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ ἀποξηρασμός δι' ἔλλειψιν ὑγρῶν, ὅταν ἡ τῶν ἀρτηριῶν ἀπόφραξις καὶ ἐκ ταύτης παρεμποδισμός τῆς ἐπεισαγωγῆς τοῦ αἵματος. Ἀλλὰ τοῦτο ἐξαρτᾶται κατ' ἐξοχὴν ἐκ τῆς αἰφνιδίως νεκρώσεως μορίου τινός καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ πάχος ἢ ἐκ τῆς κατὰ μικρὸν ἀπονεκρώσεως τῶν μορίων· καὶ ὅταν μὲν ἢ τὸ πρῶτον, ἢ γάγγραινα εἶναι ξηρὰ, ὅταν δὲ τὸ δεύτερον, ὑγρά. Καθὰ δὲ ἡ νεκρωσίς καθ' ὅλον τὸ πάχος τοῦ μορίου γίνεται τάχιον ἢ βραδύον, ἐξηγεῖται καὶ ἡ σύγχρονος ὑπαρξίς τῆς ξηρᾶς καὶ ὑγρᾶς γαγγραίνης.

§. 85.

Ἡ γάγγραινα γεννᾶται πρῶτον μὲν ἐκ πάσης βλάβης, δυνατῆς νὰ καταστήσῃ τὴν φλεγμονὴν σφοδρὰν, νὰ ἐμποδίσῃ τὴν κυκλοφορίαν, νὰ ἐξασθενήτῃ ἢ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐνέργειαν τῶν νεύρων, καὶ νὰ παύσῃ οὕτω τὴν ζωὴν τοῦ πεπονητός μορίου· οἷον, πάνυ ἐρεθιστικὴ θεραπεία· τῆς φλεγμονῆς· παρεμποδισμός τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος διὰ σύσφιγγιν ἰσχυρᾶς ἐπίδεσεως, διὰ συνεχῆ θλίψιν, ἢ δι' ἀνευδότης ἀπονεκρώσεις, ἢ διὰ δυνατὴν δρᾶσιν τοῦ θάλπου, τοῦ ψύχους, ἢ χημικῶν ὑλῶν, δι' ὧν νεκροῦται τῶν ἀλίσκομένων μορίων ἡ ζωὴ· δεύτερον δὲ ἐκ φλεγμονῆς κακοήθους· τὰ φαινόμενα τῆς φλεγμονῆς ταύτης εἰσὶ μὲν ἡπια, ἀλλ' ὕλαι βλαβεραὶ κατὰ τὴν κοιλίαν, καὶ αἷτια ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄγνωστα γεννῶσι τὴν γάγγραιναν· τρίτον δὲ ἐκ κακοχυμίας· οἷον, ἐκ στομακάκης, ἐξ ἀτονίας, ἐκ κακοήθων καὶ σηπεδονωδῶν πυρετῶν, ἐκ βαθέος γήρατος, ἐκ σφοδρῶν θλάσεων καὶ διασεύσεων, ἐν ᾧ τὸ μόριον πλήθει χυμῶν ἐφισταμένων, καὶ ἡ ἐνέργεια τῶν νεύρων παύεται, ἐξ ἐπίδεσεως, ἀποφράξεως, καὶ ὀξεύσεως τῶν ἀγγείων, (ἐνταῦθα ἢ γάγγραινα γεννᾶται καὶ ἄνευ φλεγμονῆς), ἐξ ἐκκριμάτων τινῶν, παρεκχεομένων ἐκ τῶν ἰδίων κόλπων, οἷα εἰσὶ τὰ οὔρα, ἢ χολῆ καὶ τὰ κόπρανα, ἐκ δυσκρασίας τοῦ αἵρος καὶ ἐκ μiasμάτων.

§. 86.

Ὡς εἶδη τῆς γαγγραινῆς ἰδιαίτερα θεωρητέον κατὰ τε τὰ αἷτια καὶ τὰ φαινόμενα ἀκριβέστερον 1) τὴν λεγομένην γεροντεῖαν γάγγραιναν 2) τὴν ἐκ κατακλίσεως γάγγραιναν 3) τὴν ἐξ ἐδωδῆς τῆς ἐρυσιβώδους βρίζης γάγγραιναν 4) ἢ τὴν νομῆν, ἢ τὴν γάγγραιναν τῶν χειλέων καὶ γνάθων 5) τὴν διὰ τοῦ μιάσματος τοῦ σπληνικοῦ ἄνθρακος καὶ τοῦ τῆς κορύζης γάγγραιναν 6) τὴν γάγγραιναν τῶν νοσοκομείων.

§. 87.

Ὡς γεροντεῖαν γάγγραιναν (gangralna senicis), ἣτις γεννᾶται κατὰ τοὺς πόδας, σπανιώτερον δὲ κατὰ τὰς χεῖρας τῶν γερόντων, ὑπέλαβον καταστάσεις, αἵτινες διαφέρουσιν ἀπ' ἀλλήλων τοῦλάχιστον κατὰ τὴν γένεσιν, καὶ δὲν εἶναι ὅλοι, ὡς κοινῶς νομίζεται, μόνης τῆς παρεμποδισμένης ἐπισαγωγῆς τοῦ αἵματος ἔκγονοι.

§. 88.

Εἰς ἀνθρώπους, ὅσοι ἔζησαν βίον λίαν ἀκρατῆ, καὶ ἐξήντησαν ὑπερβαλόντως τὰς ζωτικὰς αὐτῶν δυνάμεις, ὅσοι ὑπέμειναν λύπας πολλὰς, καὶ ἀρθρίτιν ἀνώμαλον, ἐξοχῶς δὲ κατὰ τοὺς πόδας, γεννᾶται μετὰ βλάβην τινὰ, κατ' ἐξαιρετον δὲ μετὰ κρυπαγγισίαν, θλίψιν ἢ τρῶσιν τῶν δακτύλων ἐν τῇ ἐκκοπῇ τῶν ὀνύχων ἢ τῶν τύλων κ. τ. λ. ἐρυσιπελατώδης φλεγμονὴ μελανέρυθρος καὶ λίαν ὀδυνηρά. Ἡ ἐρυθρότης αὕτη ἐκτείνεται μᾶλλον ἢ ἦττον, ἀπεργάζεται εἰς ἕνα ἢ εἰς πλείοτερους δακτύλους τῶν ποδῶν φλυκταινίδιον ὑπομέλαν ἢ ἐπιδερμὶς ἀπολεπίζεται, καὶ οὕτω διαφαίνεται ἐν τῷ ὑποκειμένῳ δέρματι ἐρυθρότης βαθεῖα. Ἡ φλεγμονὴ προοδεύει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ βραδέως, ἐκτείνεται κατὰ μικρὸν εἰς ὅλον τὸν δάκτυλον ἢ εἰς πλείονας ἐξ αὐτῶν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐξογκοῦται τὸ μετέπειτα ἀλισκόμενον μόριον καὶ αὐξάνεται, καὶ ἡ παύεται, ἀφ' οὗ οἱ δάκτυλοι ἀποξηρανθῶσιν, ὡσπερ τεταρχειυμένοι, καὶ ἀποπέσωσιν ἢ, ὅπερ γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἐκτείνεται καὶ ὑπὲρ τὰ ἄρθρα τῶν ποδῶν, καὶ ἐν ᾧ προχωρεῖ οὕτως, ἐπέρχεται ὁ θάνατος δι' ἐξάντησιν παντελῆ τῶν δυνάμεων ἄλλὰ τὸ κακὸν περιορίζεται ἐνίοτε εἰς διαφόρους τόπους, καὶ ἡ φύσις ἐνεργεῖ τὴν ἀπόπτωσιν τοῦ νεκρωθέντος. Συνήθως συνοδεύεται ὑπὸ πόνων ὀριμῶν καὶ πυρετοῦ.

§. 89.

Εἰς τῆς γαγγραινῆς ταύτης τὴν γένεσιν τὸ κύριον αἷτιον εἶναι ἡ ἐλάττωσις τῆς ζωτικῆς ἐνεργείας τῶν ἀγγείων καὶ νεύρων, κατὰ τρόπον, ὥστε,

δοθέντων τῶν ἄνω εἰρημένων ἐπιπλαθῶν αἰτίων, ἡ φλεγμονὴ μεταπίπτει ταχέως εἰς γάγγραιναν καὶ μαρασμὸν τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μακρὰν τοῦ κέντρου τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος ὄντων μορίων· κατ' ἐξοχὴν δὲ, ὅταν συγχρόνως ὑπάρχωσι καὶ ἀλλοιώσεις τῶν ἀρτηριῶν, τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος μᾶλλον ἢ ἤττον ἀπείργουσαι. Ἡ γάγγραινα αὕτη ἔχει ὁμοιοτήτά τινα πρὸς τὴν ξηρὰν τῶν χρυσοπαγούντων γάγγραιναν. Αἰτία δὲ ταύτης εἶναι, λέγουσιν, νοσηραὶ τῶν ἀρτηριῶν ἀλλοιώσεις, ἐξ οὗ δυσχέρεια, τέλος δὲ καὶ παντελὴς παρεμποδισμὸς τῆς κυκλοφορίας γίνεται· ἐκ τούτου δὲ νέκρωσις καὶ μαρασμὸς. Ὁ Δυπιύτρενος καὶ πολλοὶ ἄλλοι μετ' αὐτὸν λέγουσιν ὡς αἰτίαν πρωτογενῆ τῶν ἀρτηριῶν φλεγμονήν, ἐξ ἧς πρῶτον μὲν γίνεται συμφορήσις αἵματος πολλή, ὕστερον δὲ δι' ἐξιδρώσεως ἐντὸς τῶν ἀρτηριῶν θρόμβωσις τοῦ αἵματος καὶ ἀπόφραξις τῶν ἀρτηριῶν, ἐκ τούτου δὲ παρεμποδισμὸς τῆς φορᾶς τοῦ αἵματος καὶ μαρασμὸς. Ὁ δὲ Τιεδέμαννος (Tiedemann) λέγει ὅτι, ὅταν, ὑπαρχούσης ἀπστεώσεως καὶ στενώσεως τῶν ἀρτηριῶν, γείνη διὰ τινος φλεγμονώδους ἐρεθισμοῦ συμφορήσις αἵματος πλειοτέρα, τοῦτο συλλέγεται εἰς τὰς ἀποστεωθείσας καὶ ἀλλοιωθείσας ἀρτηρίας, αἵτινες, σπερούμεναι ἤδη τῆς φυσικῆς αὐτῶν ἐλασικότητος καὶ δυνάμεως, γίνονται πρόξενοι ἐπιστάσεως καὶ θρομβώσεως τοῦ αἵματος, πρὸς τούτοις δὲ συντείνει καὶ ἡ ἐν τῷ γήρατι ἐλαττωθεῖσα δύναμις τῆς καρδίας. Ὁ δὲ Οὐέρνερος συνομολογεῖ μὲν τὴν πρωτογενῆ τῶν ἀρτηριῶν φλεγμονήν, ἀλλὰ νομίζει ὅτι ἡ φλεγμονὴ δύναται νὰ γεννηθῆ κατὰ πρῶτον καὶ ἐκτὸς τῶν ἀρτηριῶν εἰς τὰ ἀπονευρώδη μέρια τῶν ἄκρων, εἰς τὸν κυτταρώδη ἰστὸν καὶ εἰς αὐτὸ τὸ δέρμα καὶ νὰ μεταδοθῆ κατὰ δευτεροπάθειαν καὶ εἰς τὰς ἀρτηρίας. Αἱ γινῶμαι αὗται στηρίζονται ὀφθαλμοφανῶς ἐπὶ τῆς εὐρισκομένης μετὰ θάνατον ἀποκλείσεως τῶν ἀρτηριῶν καὶ τῆς ἀποφράξεως αὐτῶν διὰ θρομβωμάτων αἵματος πολὺ πηλίκου ἐκτέταμένων. Εἰ καὶ δὲν ἀρνούμεθα τὴν ἀξιόλογον ἰσχὺν τῶν ὀργανικῶν ἀλλοιώσεων πρὸς τὴν γένεσιν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος γαγγραινῆς, δεόν ὅμως καὶ νὰ μὴ θεωρήσωμεν ταύτην ὡς τὴν μόνην καὶ βεβαίαν αὐτῆς αἰτίαν. Ἐπειδὴ τῶν ἀρτηριῶν ἡ ἀπόκλισις καὶ ἀπόφραξις δύναται νὰ γεννηθῆ κατὰ πρῶτον διὰ τῆς γαγγραινῆς καὶ νὰ εἶναι ταύτης ἀπότοκος. Πρὸς τούτοις δὲ οὐδὲν πρὸ τῆς γενέσεως τῆς γαγγραινῆς ταύτης προηγεῖται φαινόμενον, φλεγμονὴν τῶν ἀρτηριῶν ἰδίαν σημαίνον. Ἐκτὸς δὲ τούτων δυσεξήγητον εἶναι, ἐὰν παραδεχθῶμεν ὡς μόνην αἰτίαν τὰς τοιαύτας ὀργανικὰς ἀλλοιώσεις τῶν ἀρτηριῶν, ὁ περιορισμὸς τῆς γαγγραινῆς ταύτης εἰς ἓνα μόνον ἢ εἰς πλείονας τῶν δακτύλων, ἢ καὶ εἰς μόνον τὸ δέρμα, ὡς πολλάκις ἔτυχε νὰ ἴδω.

§. 90.

Τὸ δεύτερον εἶδος τῆς γαγγραινῆς ταύτης γεννᾶται, χωρὶς νὰ προηγηθῇ τοπικῆτις βλάβη, μετὰ καιρὸν τινα ἐπιμείναντα σημεῖα ἐπισήμου καχεξίας: οἶον, ἀθυμίαν, ἀδιαφορίαν, τεταραγμένους ὕπνους, κόπωσην, ὀλίγα ἐρυθρὰ οὖρα, δύσπνοιαν, καρδιωγμὸν, ἀδημονίαν, καρδιαλγίαν, μικροὺς ἀτόνους καὶ ἀτάκτους σφυγμοὺς, φρίκια ἢ ἐπίμονον ἐσωτερικὸν κρύος. Ἐν οἷς δὲ μορίοις γεννᾶται ἔπειτα ἡ γαγγραινώδης ρίκνωσις, γεννῶνται διαφορῶς σφοδροὶ πόνοι μετὰ σπασμῶν ἐνίοτε κατὰ τὰ ἄκρα· ταῦτα προηγούνται ἐβδομάδας καὶ μῆνας τινας· ἐνίοτε δὲ φαίνεται ἡ θλάβη, ἀφ' οὗ μῆνας τινας ἐπαύσαντο ταῦτα, ἢ ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται κρύος εἰς τὸ ἄκρον αὐτοῦ, ἀναισθησίαν τινα, ὅτε μὲν τάχιον, ὅτε δὲ βράδιον ἐπανερχομένην, ἀναισθησίαν τῶν δακτύλων τῶν χειρῶν καὶ ποδῶν πρὸς τὰ ἐξωθεν προσπίπτοντα, καὶ παντελῆ ἀκίνησίαν. Ἄνευ δὲ τοπικῆς τινος ἀφορμῆς ἐπιγίνεται εἰς τοὺς δακτύλους τῶν χειρῶν ἢ ποδῶν μέλαινα, ἢ πελιδνῆ, ἢ φαῖα (οὐδέποτε δὲ κατὰ τὸν Βαλλίγγιον (Balling) βαθέως ἐρυθρὰ) ἐρυθρότης, ἄνευ περιτενοῦς ἐξαγκώσεως. Τὸ πεπονθὸς μόριον ἀποξηραίνεται, ἡ ἐπιδερμὶς ἀποπίπτει συνήθως καὶ τὸ μόριον νεκροῦται καὶ γίνεται ἐντελῶς μέλαν. Ἡ πρόοδος τοῦ κακοῦ εἶναι διάφορος· ὅτε μὲν ἀποπίπτει δάκτυλος μόνον ἢ φάλαγγς τοῦ δακτύλου, ὅτε δὲ ἀλίσκει ἡ γαγγραινα ἄλλους τοὺς δακτύλους καὶ περιορίζεται κατὰ τὸ ἄρθρον τοῦ ποδὸς ἢ ἐκτείνεται μέχρι τοῦ γόνατος. Ἡ ἀπόπτωσις τοῦ γαγγραινωθέντος γίνεται καθὼς καὶ εἰς τὴν κοινὴν γαγγραιναν μετ' ἐρυθρᾶς περιχαράξεως καὶ ὀλίγης ἐκπύσεως· ἡ γαγγραινα δύναται νὰ γεννηθῇ εἰς πολλοὺς τόπους συγχρόνως. Βίς τὰ παιδιά φαίνονται τὰ αὐτὰ σημεῖα· τὸ ἄκρον γίνεται μέλαν, ψυχρὸν καὶ ἄτροφον. Ὁ Βαλλίγγιος εἶδεν ἄπαξ μελανόξανθον χρῶμα καὶ ξηρὸν δέρμα. Ἐνίοτε τὸ κακὸν εἶναι ὀλιγώτερον καὶ τὸ ἄκρον τότε γίνεται κατ' ἀρχὰς πελιδνὸν καὶ οἰδηματώδες.

§. 91.

Καὶ εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς γαγγραινῆς ὡς φαινόμενον μόνιμον καὶ αἴτιον παρεδέχθησαν τὴν ἀπόκλεισιν τῶν ἀγγείων. Εἶναι δὲ, λέγουσιν, αὕτη χρονίας ἀρτηρίτιδος ἔκγονος, κατ' ἐξοχὴν δὲ δι' ἐναπόθεσεως γαιωδῶν συμπηγμάτων εἰς τοὺς χιτῶνας τῶν ἀρτηριῶν, ἅπερ, διαρρήξαντα τὸν ἔνδον χιτῶνα, ἀποφράσσουσι τὸν σωλῆν' αὐτῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐναπόθεσις τῶν γαιωδῶν συμπηγμάτων γίνεται κατὰ μικρὸν, καὶ διὰ στενώσεως καὶ κατὰ μέρος ἀποφράξεως βλάπτει κατὰ μικρὸν τὴν φορὰν τοῦ αἵματος εἰς τοὺς πόδας καὶ εἰς τοὺς δακτύλους αὐτῶν, ἐξηγοῦνται ἐκ τούτου τὰ πολὺν χρόνον πρότερον προηγούμενα σημεῖα· οἶον, τὸ ψύχος καὶ ἡ ἀναισθησία τῶν

δακτύλων τῶν ποδῶν ἢ τῶν χειρῶν. Οἱ ἐν τῷ §. 89 ρηθέντες λόγοι εἰσι καὶ ἐν ταῦθα οἰκείοι κατὰ τῆς δόξης, ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ μόνον καὶ βέβαιον αἷτιον τῆς γαγγραινης. Πρὸς τούτοις δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι πολλάκις ἀλίσκονται συγχρόνως ὑπὸ τῆς γαγγραινης μόρια πολὺ ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα. Ἐγὼ εἶδον ἐπὶ γαγγραινῇ τοῦ ποδὸς ἀποξηρασμὸν τοῦ ἀκροῦ ῥινίου, ὃ δὲ Ἰαίγηκρος μετὰ τῆς ἀπόνεκρώσεως τῶν ποδῶν γαγγραιναν ἐπιπόλαιον τῶν βλεφάρων.

§. 92.

Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς γαγγραινης, ἢ ὃ ἐν εἶδει ταριχευμάτων ἀποξηρασμὸς, εἶναι πάντοτε τῆς ἐξαντλήσεως τῆς ζωτικῆς ἐνεργείας τῶν νεύρων καὶ τῶν ἀγγείων κατὰ τὰ πρὸς τὴν περιφέρειάν μέρη τοῦ σώματος ἔχοντος· γίνεται δὲ τοῦτο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν εἰς ὑπεργήρους, κεκμηκότας, καὶ εἰς λύπας καὶ φροντίδας ἠϋξημένους ἀνθρώπους· συνέχιστον εἰς τοὺς ἄνδρας ἢ εἰς τὰς γυναῖκας· εἰς τοὺς πρῶτως ἕνεκά τῆς ἀκρατείας ἐξασθενήσαντας· εἰς τοὺς νοσοῦντας τὴν ἀρθρίτιν, πρὸς ἣν πιθανὸν ὅτι ἔχει σχέσιν ἢ ἐν ταύτῃ τῇ γαγγραινῇ πολλάκις παρατηρηθεῖσά ἀποστέωσις τῶν ἀρτηριῶν εἰς πάθῃ τῆς καρδίας καὶ βλάβας τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος. Ἄλλ' ἢ γαγγραινα αὕτη δύναται νὰ γεννηθῇ καὶ εἰς πᾶσαν ἡλικίαν, ὅταν δοθῶσιν αἱ ἄνω ἀφορμαί. Διὰ μεταστάσεως ἐν καιρῷ κακῶν πυρετῶν δύναται νὰ γεννηθῇ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς γαγγραινης αἰφνιδίως καὶ ἄνευ προηγήσεως φλεγμονῶδων σημείων (*). Πολλάκις βλέπομεν αὕτην εἰς ὅσα παιδιά γεννηθῶσιν ἔχοντα πεμάνά, ψυχρά καὶ ἀτρόφα ἄκρα, ἐν οἷς δὲν κυκλοφορεῖται τὸ αἷμα κατὰ τὸ εἶδος. Εἰς τὴν γαγγραιναν ταύτην εἶναι κατὰ τὸν Βαλλίγγιον (**) πάντοτε ἡ ἀπόφραξις τῶν ἀγγείων, καὶ οὐδέποτε ἑλλείπουσι τῆς καρδίας καὶ τῆς ἀορτῆς ὀργανικαὶ ἀλλοιώσεις.

§. 93.

Εἰ καὶ εἰς τὰ εἶδη ταῦτα τῆς γαγγραινης ἡ ἀπόφραξις τῶν ἀρτηριῶν, ἢ διὰ φλεγμονὴν αὐτῶν μάλιστα γενομένη, δὲν εἶναι τὸ μόνον καὶ βέβαιον αἷτιον, εἰς περιστάσεις τινὰς ὁμως εἶναι. Ἀλλὰ τότε συμβαίνουσι

(*) Τοιοῦτόν τι εἶδον εἰς ἄνθρωπον 35 ἐτῶν τὴν ἡλικίαν, ἐν ᾧ, ὑπὸ κοιλιακοῦ τύφου πάσχοντι, αἰφνιδίως ὃ δεξιὸς ποὺς μέχρι τῆς μεσότητος τῆς κνήμης ἐγένετο κάτωχος, κατάψυχρος, ἀναίσθητός τε καὶ ἀκίνητος, ἔπειτα δὲ ἐρρικνώθη, καὶ τέλος ὅλως μέλας ἐγένετο. Ἦ ξηρὰ αὕτη γαγγραινα ἐξηπλώθη μέχρι τοῦ ἄνω τριτημορίου τῆς κνήμης, ἣτις ἀπέπεσεν. Τοῦτο δὲ εἶναι ὅτι ἕνεκά τῆς ὠχρᾶς καὶ λευκῆς τοῦ μορίου χροῖας κατ' ἀρχὰς ὠνόμασαν λευκὴν γαγγραιναν, ἀλλὰ χροιά μέλαινα γίνεται πάντοτε ἀκολούθως.

(**) Ἐγὼ εἶδον εἰς ἄνθρωπον τεσσαρακοντούτη περίπου τοιαύτην ξηρὰν γαγγραιναν, ἔκταθεσαν μέχρι τῆς μεσότητος τῆς κνήμης, ἣτις ἀπέπεσεν. Εἰς τὸν ἄνθρωπον τοῦτον προηγήθησαν ἐπὶ χρόνον τινὰ σημεῖα βέβαια ὀργανικοῦ τῆς καρδίας νοσήματος.

ἄψευδῆ πρὸς τὴν διάγνωσιν συμπτώματα, καθὰ ἡ φλεγμονὴ εἶναι χρονία ἢ ὀξεία. Ἡ ἐκ φλεγμονῆς τῶν ἀρτηριῶν γεννωμένη γάγγραινα δύναται νὰ γεννηθῆ εἰς πάσης ἡλικίας ἄνθρωπον, ὅταν ἡ ἀπόφραξις τῆς ἀρτηρίας ἔνεκα φλεγμονῆς ἐπὶ τοσοῦτον ἔκταθῆ, ὥστε παύεται τοῦ αἵματος ἡ φορὰ οὐ μόνον εἰς τὰς κυρίας ἀρτηρίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς παραπλεύρους αὐτῶν φυάδας· ἐπὶ τῇ ὀξείᾳ φλεγμονῇ τῶν ἀρτηριῶν προηγούνται τῆς γαγγραινῆς πυρετώδη συμπτώματα μάλλον ἢ ἦττον σφοδρὰ, ὑπερβάλλουσα θερμασία, πλήρεις, σκληροὶ καὶ ἔντονοι σφυγμοί, καυτηροὶ καὶ νυγματώδεις πόνοι κατὰ τὴν φορὰν τῆς φλεγμαινούσης ἀρτηρίας καὶ ἐπὶ τῇ ἐπαφήσει καὶ ἐπιθλίψει αὐξανόμενοι. Ἐπιγενομένου δὲ τοῦ ψύχους καὶ τῆς πλειδῆς καὶ ὑπομελαίνης χροιάς τοῦ μορίου, παύονται οἱ σφυγμοὶ τῶν ἀρτηριῶν, αἵτινες φαίνονται ὡσπερ σχοινία ἐπὶ τῇ ψηλαφήσει, ἀλγούσι δὲ ἐπὶ τῇ ἐπιθλίψει. Ἡ γάγγραινα ἐξαπλοῦται ταχέως, ὥστε ὀλόκληρα μέρη ἐντὸς μιᾶς ἢ πλειδῶν ἡμερῶν ἀλίσκονται ὑπ' αὐτῆς. Ὁ θάνατος ἐπιγίγνεται ἐντὸς ὀλίγου χρόνου μετὰ σημείων τυφώδους πυρετοῦ. Ἐπὶ δὲ τῇ χρονίᾳ φλεγμονῇ τῶν ἀρτηριῶν, ἅμα ἐπιγεῖνη κνησμός, νάρκη καὶ τὰ τοιαῦτα, αἰσθανόμεθα τοὺς σφυγμοὺς τῆς πασχούσης ἀρτηρίας ἀδυνάτους, ἔπειτα δὲ καὶ παντελῆ παῦσιν αὐτῶν, τὴν δὲ ἀρτηρίαν ὡσπερ εἰς σκληρὸν σχοινίον μεταβεβλημένην. Ταῦτα δὲ τὰ σημεῖα φαίνονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τῆς γαγγραινῆς ἤδη, πάντοτε δὲ ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει αὐτῆς. Εἰς τὰς τοιαύτας περιστάσεις εὐρίσκομεν ἐν τῇ μετὰ θάνατον ἐξετάσει τῶν ἀρτηριῶν τὴν ἀπόφραξιν ἔκτεταμένην, καὶ τ' ἀποφράσσοντα τὴν ἀρτηρίαν ἰνώδη θρομβώματα στερεώτερα καὶ μετὰ τῶν πλευρωμάτων τῆς ἀρτηρίας συμπεφυκότα· ἔτι δὲ καὶ τὴν συνοδίτιδ' αὐτῆς φλέβα μετ' αὐτῆς συμπεφυκεῖαν καὶ ἀποπεφραγμένην (κατὰ τὸν Βρόδιον).

§. 94.

Ἐὰν ἡ εἰς μόριόν τι φορὰ τοῦ αἵματος ἐμποδισθῆ κατὰ τὴν κυρίαν ἀρτηρίαν διὰ βλάβην, δι' ἐπίδρασιν δι' ἐπιθλίψιν ὑπὸ ὄγκων, σπανίως γεννᾶται γάγγραινα, καὶ τότε μόνον, ὅταν δι' ἀδυναμίαν τῆς καρδίας ἢ διότι αἱ παράπλευροι φυάδες δὲν ἀνευρύνονται, ἢ κυκλοφορία τοῦ αἵματος δὲν γίνεται δι' αὐτῶν εἰκότως, ὡς τοῦτο συμβαίνει κατ' ἐξοχὴν εἰς τοὺς γηραιούς καὶ κεκμηκότας ἀνθρώπους. Ἡ ἐπιγιννομένη εὐθὺς μετὰ τὸν παρεμποδισμὸν τῆς φορᾶς τοῦ αἵματος εἰς τὸ πεπονθὸς μόριον ἐλάττωσις τῆς θερμῆς καὶ αἰσθήσεως ἐπιμένει, αὐξάνεται, γίνεται οἰδηματώδης ἐξ-ὄγκωσις, ἡ ἐπίδερμις αἶρεται εἰς φλυκταίνας, τὰ ἀπώτατα μέρη, οἷον οἱ δάκτυλοι, γίνονται μέλανες, ἀποξηραίνονται, ἢ διαρρίκνουνται καὶ χωρὶς νὰ προηγηθῆ οἰδηματώδης ἐξόγκωσις. Ἡ γάγγραινα περιορίζεται μὲν ὡς

ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς δακτύλους τινάς, ἀλλ' ὅμως δύναται καὶ περαιτέρω καὶ μέχρι τοῦ τόπου τῆς ἀποφράξεως τῆς ἀρτηρίας νὰ ἐξαπλωθῇ. Τὰ αὐτὰ δὲ συμπτώματα, ἀλλ' ἡρέμα καὶ κατὰ μικρὸν, φανήσονται καὶ αὐξήσονται, ἤγουν νάρκη, ψύχος, παῦσις σφύξεως κ. τ. λ. ὅταν αὐξάνηται κατὰ μικρὸν τῆς ἀρτηρίας ἢ συμπλέσις. Ἐάν δὲ ἐπὶ ἀποφράξει τῆς κυρίας ἀρτηρίας μορίου τινὸς γεννηθῇ ἀτροφία ἐπίμονος, πάντοτε εἶναι τότε καὶ βλάβη τινὸς τῶν κυρίων νεύρων, ἐξ οὗ βλέπομεν τοῦτο κοινῶς μόνον, ὅταν γίνηται ἐπίδεσις μετὰ τρώσεις, ἢ πλέσις ὑπὸ ὀγκωμάτων.

§. 95.

Ἡ δι' ἀκατάπαυστον ἐπίθλιψιν, ἢ ἀπέρεισιν μέρους τινὸς γεννωμένη γάγγραινα (ἢ ἐκ κατακλίσεως γάγγραινα) ἐγγίνεται τόσον εὐκολώτερον, ὅσον ἀσθενέστερος εἶναι ὁ ἄρρώστος, καὶ ὅσον ὀλιγώτερον καθαρὰ καὶ συμμέτρως ἐστρωμένη εἶναι ἡ κοίτη αὐτοῦ. Εἰς ἀνθρώπους ὅλως ὑγιεῖς καὶ ἀναγκαζομένους ἔνεκα κατάγματος νὰ μένωσιν ἐπὶ πολὺ εἰς μίαν θέσιν, ἢ ἐκ κατακλίσεως γάγγραινα δὲν γεννᾶται εὐκόλως, καὶ μόνον ὅταν οὗτοι διὰ πολυχρονίαν κατάκλιση καὶ ἄλλας ταυτοχρόνους ἐνεργείας ἐπιβλαβεῖς ἐξασθενήσωσιν εἰς βαθμὸν τινά. Ἐν τοῖς ἐπιθλιβομένοις μορφοῖς τοῦ σώματος, ἅπερ εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ ἱερὸν ὄστον καὶ ὁ κόκκυξ, ὁ μέγας τροχαντήρ, αἱ ὠμοπλάται, τὰ ὠλέκρανα, αἱ πτέρυγαι κ. τ. λ. ἐμφανίζεται περιγεγραμμένη ἐρυθρότης μετὰ πόνων μᾶλλον ἢ ἥττον σφοδρῶν. Εἰς τὸ φθαιρόμενον διὰ τῆς ἀναπόσεως τῶν ἰσχυρῶν δέρμα ἐγγίνεται ἐφέλικς γαγγραινώδης, ἣτις ἀποσπίπτει διὰ τῆς ἐγγνωμένης κατὰ τὴν περιοχὴν ἐμπύσεως. Ἡ φθορὰ αὕτη ἐκτείνεται μεγαλῶς καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ὄστα, ἅπερ ἀπονεκροῦνται, καὶ πολλάκις ταχύνει ἢ προξενεῖ τὸν θάνατον, ὅταν ἡ θλίψις τοῦ μορίου ἢ συνεχῆς, καὶ ἡ γενικὴ τοῦ ἄρρώστου ἀδυναμία ὑπερθάλλουσα, ὡς π. χ. εἰς τοὺς τυφοειδεῖς πυρετούς. Ταῦτα δὲ γίνονται διὰ πάσης ἐπιμόνου θλίψεως, ἐξ οἷας δήποτ' αἰτίας προερχομένης, οἷον ἐξ ἐπιδέσμου ὑπερσφίγγοντος κ. τ. τ.

§. 96

Εἰς τόπους τινάς καὶ καιροὺς καθύγρους ἐν καιρῷ κινδύνου καὶ σπανοκαρπίας, ὅταν ἡ ὄλυρα ἢ πολὺ μετὰ τῆς ἐρυσιθώδους βρίζης (sc. Cal. Cornut.) ἀναμεμιγμένη, γεννᾶται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν εἰς τὰ κάτω ἄκρα, σπανιώτερον δὲ καὶ εἰς τὰ ἄνω, ἰδιαιτέρον εἶδος ξηρᾶς γαγγραινης, ἀφ' οὗ προηγηθῶσιν ἰδιαιτέρᾳ τινά καθολικὰ φαινόμενα. Καὶ τὸ μὲν νόσημα ὠνομάσθη κνήφη, μυρμηκίασις, ραφανία, σπασμὸς δημητριακός, ἢ δὲ γάγγραινα, νέκρωσις δημητριακῆ. Ἄπαντα δὲ τὰ καθολικὰ φαινόμενα, καθ' ἃ γεννᾶται ἡ γάγγραινα, σημαίνουσι σφο-

δρᾶν πάθησιν τῶν ἐν τῷ κέντρῳ καὶ κατὰ τὴν περιφέρειαν μορίων ὄλου τοῦ νευρικοῦ συστήματος· διαφέρουσι δὲ μεγάλως κατὰ τε τὴν σφοδρότητα καὶ τὴν ταχύτεραν ἢ βραδυτέραν αὐτῶν ἀνάπτυξιν, ὅπερ ἀπεδείχθη μὲν διὰ τῆς διαφοροῦ ἐμφανίσεως ἐκάστης ἐπιδημίας, δύναται δὲ νὰ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ποσότητος τῆς βιβρωσκομένης ἐρυσιθώδους βρίζης, ἐκ τῆς κράσεως τοῦ ἄρρώστου καὶ ἐξ ἄλλων τινῶν ἀορίστων περιστάσεων.

Ὅτι δὲ ἡ ἐρυσιθώδης βρίζα, πολλῆ ὅπως οὖν βρωθεῖσα, πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς τὸ κύριον αἴτιον τῆς μυρμηκιάσεως, ἀπεδείχθη τρανώτατα ἐκ τῶν γενομένων εἰς ζῶα παρὰ τοῦ Τεσσιέρου (Tessier) δομικῶν, καὶ ἐκ τοῦ παρατηρήματος τοῦ Μαῦνσέλλου (Maunsell), ὅς τις εἶδεν εἰς λεχοῦς, μεγάλας δόσεις τῆς ἐρυσιθώδους βρίζης λαβούσης, τὴν γάγγραιναν εἰς τὰ ἄκρα ἐξ ἡμέρας μετὰ τὸν τοκετὸν γεννηθεῖσαν. Ἄν καὶ ἄλλα σπέρματα μετὰ τῆς ὀλῆρας ἀναμιγνυόμενα, ὡς τὸ σπέρμα τοῦ ραφάνου (Raphanus raphanistrum Linné), ἐξ οὗ καὶ τ' ὄνομα τῆς νόσου ράφανα· ἡ μεθυσικὴ αἶρα τοῦ Σιάρκου (Lolium temulentum), ἡ ἀπόριμος νιγέλλη (Nigella sativa) τὸ γίγαγον ἀγρόσπειμμα (agrostema gilbago), δύναται νὰ προξενήσωσιν ὅμοια συμπτώματα, ἀνῆρέθη μὲν καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ καὶ ραφάνου διὰ δοκιμῶν τοῦ Βυλίνου (Buhlin), δὲν ἠκυρώθη δὲ παρ' ἄλλων. Εἶναι δὲ πιθανὸν ὅτι, ἐκτός τῆς βρώσεως τῆς ἐρυσιθώδους βρίζης, καὶ ἄλλαι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ βλάβαι, ὡς ὁ βίος ταλαίπωρος, οἰκία κακὴ, καιρὸς ὑγρὸς, ἀπὸ λιμναῖος, ἐνεργούσιν εἰς τὴν ἐπιδημικὴν γένεσιν τῆς νόσου ταύτης, ἐξ οὗ γίνεται δῆλον, ὅτι τῶν λατρῶν ἔνιοι εἰς ταύτας μόνας τὰς βλάβας ἀπέδωκαν τὸ αἴτιον τῆς νόσου ταύτης.

§. 97.

Ἐπὶ μὲν τῇ ὀξείᾳ κινήσῃ γεννῶνται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄνευ προδρόμων, ναυτία, ἔμεσις ὕλης πρασίου ἢ μελαίνης, σφοδρὸν ῥίγος μετ' ἐπομένου καύσωνος καὶ ἀκρατοῦς οἴφης, στενοχωρία, σκοτοδινία, νάρκη, τρόμος, σπασμὸς, σφυγμοὶ μικροὶ καὶ διαλείποντες, ἐν εἶδει παραξυσμοῦ ἐπιγιγνομένη μεταβολὴ ἐπὶ τὸ χεῖρα σπασμωδικῶν συμπτωμάτων, τρισμὸς, τέτανος, καὶ μεθ' ὧν τῶν φαινομένων ὀξυτάτου τύπου ταχεῖα τῶν δυνάμεων τρύχωσις. Ἐπὶ δὲ τῇ χρονίᾳ ἐμφαίνονται μᾶλλον γαστρικὰ συμπτώματα, παντελής ἀγορεξία, ἐνίοτε δὲ καὶ βουλιμία, ἐκclusiv τῶν ὑστερον ὑπὸ τῆς γαγγραίνης ἀλισκομένων μελῶν, χρόνῳ δὲ ὑστερον σπασμωδικαὶ καταβολαὶ καὶ κατὰ μικρὸν γένεσις τῶν τυφοειδῶν συμπτωμάτων· ἀλλ' ἐνίοτε τὰ σπασμωδικὰ συμπτώματα ἐλλείπουσι, καὶ ἡ νέκρωσις τῶν μελῶν δὲν γίνεται.

§. 98.

Ἐν ὅσῳ διαρκούσι τὰ φαινόμενα ταῦτα, ἔχουσιν οἱ ἄρρώστοι αἰσθησὶν κνησμοῦ, κατ' ἀρχὰς μὲν ὀλίγον ἐπωδύνου, ἔπειτα δὲ τοσοῦτον βασανιστικοῦ, ὥστε δὲν δύναται νὰ κρατηθῶσιν ἐν τῇ κλίνῃ, ἀλλὰ ζητοῦσι νὰ καταπραῦνωσι τὰς ἀλγηδῶνας βυθίζοντες τοὺς πόδας εἰς ψυχρὸν ὕδωρ κ. τ. τ. Εἰς τὰ μέλη δὲ, τὰ μᾶλλον ὑπὸ σπασμῶν ἀλισκόμενα, γεννᾶται σφοδρὰ, καυτηρὰ καὶ νυγματοῦδης ἀλγηδῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐξόγκωσις μετὰ

μικρᾶς ἐρυθρότητος, ὅταν ἢ ὀξύ τὸ πάθος, τὰ μέλη γίνονται ψυχρὰ, ἀναίσθητα, κακόχροα, μέλανα καὶ διαβρίκνουνται, τῆς ἐσωτερικῆς ἀλγηδόνος διαρκούσης ἔτι. Ἡ γάγγραινα γεννᾶται συνήθως εἰς τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν, σπανιώτερον δὲ εἰς τοὺς δακτύλους τῶν χειρῶν, καὶ ὅτε μὲν περιορίζεται εἰς τινὰς μόνον δακτύλους, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ προχωρεῖ περαιτέρω, μέχρι γονάτων, καὶ μέχρις αὐτῶν τῶν κατὰ τὰς λαγόνας ἄρθρων· ἀποπίπτουσι δὲ ὀλόκληρα καὶ πλείονα ταυτοχρόνως ἄκρα, μετὰ σφοδρᾶς ἀλγηδόνος τῆς περιχαράξεως γενομένης.

§. 99.

Ὁ θάνατος εἶναι ἢ συνήθης τοῦ πάθους τούτου τελευτῆ, καὶ ἐὰν μὲν ἢ τὸ πάθος ὀξύ, ὁ θάνατος ἐπιγίνεται ἐντὸς ἑπτὰ ἢ ὀκτῶ ἡμερῶν, ἐὰν δὲ χρόνιον, δύναται νὰ προβῇ καὶ ἐπὶ πλείονας ἐβδομάδας, ἕως ἂν ἔλθῃ εἰς τὴν γάγγραιναν καὶ εἰς τὸ θανάσιμον αὐτοῦ πέρασ. Ἀνάρρωσις γίνεται σπανιώτατα, πάντοτε βραδέως καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετὰ διαφόρων κριτικῶν κενώσεων, ἐμέτου καὶ διαβρώσεως, μετὰ κενώσεων ἐλμίνθων, μετ' ἐξανθημάτων, δοσιήνων κ. τ. τ. ἐν ἣ ἐναπολείπονται συνήθως ἀπότοκα τοῦ πάθους παράλυσις, ἀναισθησία, τρόμος καὶ κνησμός ἐν τισὶ τῶν μορίων, βλακία, τύφλωσις κ. τ. π.

§. 100.

Ἐπὶ τῇ ἀνατομῇ τῶν νεφρῶν, ἔκτος τῆς ἐπίσημου αὐτῶν ἰσχυρότητος καὶ τῆς μεγάλης πρὸς τὴν σπῆν ἐπιρροεσίας, εὐρέθῃ μόνον ὑπερέμπλησις τῶν ἀγγείων αἵματος ὑγροῦ καὶ μέλανος· εἰς ἅπαντας δὲ τοὺς κόλπους παρεκχυμάτα αἱματώδη καὶ ὀρώδη, καὶ εἰς τὸν στόμαχον καὶ εἰς τὰ ἔντερα, ἔτι δὲ καὶ εἰς τὸν ἐγκέφαλον τόποι ἐρυθροὶ ἢ γαγγραινώδεις. Περὶ δὲ τῆς καταστάσεως τῶν ἀγγείων τοῦ αἵματος οὐδεμίᾳ ὑπάρχει ἐξέτασις. Αἱ δὲ περὶ τοῦ κυρίου αἰτίου τῆς γαγγραινῆς ταύτης γινώμει εἰσὶ διάφοροι. Καὶ ὁ μὲν Σαλέρνης (Salerne) λέγει ὅτι εἶναι ἀλλοίωσις τῆς κράσεως τοῦ αἵματος· ὁ δὲ Τισσότος (Tissot), ἐρεθισμός τῶν νεύρων καὶ σπασμώδης ἀπόφραξις τῶν ἀγγείων· ὁ δὲ Θόμσον (Thomson), ἐμπόδιόν τι τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος· ὁ δὲ Ρόχης (Roche) καὶ Σάνσων, ὀξεῖα φλεγμονὴ τῶν ἀρτηριῶν, πρὸς τούτων τὴν γνώμην κλίνει καὶ ὁ Τιεδέμαννος. Πιθανώτατον δὲ εἶναι, ὅτι διὰ τῆς ἐρεθιστικῆς ἐνεργείας τῆς ἐρυσιβώδους βρίξης πρὸς τὸ νευρικὸν σύστημα, γίνεται ὑπερερεθισμός καὶ τρύχωσις κατὰ πρῶτον εἰς τὰ κατὰ τὴν περιφέρειαν μέρη· ἐκ τούτου δὲ κώλυσις τῆς φορᾶς τοῦ αἵματος καὶ γάγγραινα, ἔτι δὲ καὶ παράλυσις εἰς ἄλλα μέρη, ἣτις ἀπομένει καὶ μετὰ τὴν σπανίως γινομένην ἀνάρρωσιν.

§. 101.

Ἡ δὲ γάγγραινα τῶν χειλέων καὶ παρειῶν νομῆ, στομακάκη, κακοήθης ἢ σηπεδονώδης, (κακῶς δὲ καὶ καρκίνος ἔνυδρος [cancer aquaticus] ὀνομασθεῖσα) εἶναι γαγγραινῆς εἶδος εἰς ἄκρον ἐπικίνδυνον, ἐκ φλεγμονῆς τῶν χειλέων, τῶν παρειῶν, ἢ τοῦ βλεννογόνου χιτῶνος αὐτῶν καὶ τῶν οὐλῶν γεννώμενον, καὶ μεγάλως ταῦτα καταφθεῖρον. Τοῦ κακοῦ ἐξῶθεν γεννωμένου, ἐμφαίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πλησίον τῆς ἀριστερᾶς γωνίας τοῦ στόματος μετ' αἰσθήσεως κνησμοῦ ἢ πόνου μικροῦ κηλῆς πολιά ἢ πυρρᾶ ὑπὸ ἐρυθροτάτης ἢ ὑπογλαυκοῦ καὶ σκληρᾶς ἄλω περικυκλωμένη, ἐφ' ἧς γεννᾶται φλυκταινίδιον ὑποπόλιον ἢ ὑπομέλαν καί, μετὰ τὴν διάρρηξιν, ἔλκος εἰδεχθές, καθ' ὅλας τὰς ἕξεις ταχέως ἐξαπλούμενον, ὑπὸ τῆς ὡσαύτως ἐξαπλουμένης ἐρυθρᾶς ἄλω πάντοτε περιεχόμενον, καὶ ἰχῶρας εἰς ἄκρον δυσώδεις μετὰ πολλοῦ καὶ δυσώδους σιέλου ἐκκρίνον. Ἐπιγίνεται δὲ μελάγχλωρος γαγγραινώδης ἐφελκίς, τὰ καταφθειρόμενα μέρη ἀποπίπτουσι μεληθῶν καὶ ἀποψιλῶνται τὰ νεκρωθέντα ὄστα. Ἀρχομένου δὲ τοῦ κακοῦ ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ στόματι βλεννογόνου ὕμενος, ἢ ἀπὸ τοῦ τῶν οὐλῶν, ἐξογκοῦται ἢ παρειὰ ἐπὶ ἀφθῶν ἐκκροίσει δυσώδους σιέλου, γίνεται θερμῆ καὶ ἐρυθρᾶ, γεννᾶται γαγγραινώδης ἐφελκίς, ἣτις ἐξαπλοῦται μετὰ τῶν ἀνω ῥηθέντων φαινομένων. Ἡ ἐξόγκωσις τῆς παρειᾶς παρεμποδίζει τὴν ἀνοίξιν τοῦ στόματος, τὴν ἀρκοῦσαν εἰς τὴν οἰκείαν ἐξέτασιν τῶν ἐν αὐτῷ μαρίων. Ἡ καθόλου κατάσασις τοῦ σώματος ἔχει κατὰ φύσιν κατ' ἀρχάς, ἀντὶ τοῦ κακοῦ γεννηθῆ, μὴ ὑπάρχοντος ἄλλου νοσήματος. Τῆς γαγγραινῆς δὲ γεννηθείσης καὶ προϊούσης, ἐπιγίνονται φαινόμενα συντηχτικὰ καὶ τυφοειδῆ, καὶ ὁ θάνατος ἐπέρχεται ἐντὸς ὀλίγων, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ ἐντὸς ὀκτώ ἢ δέκα καὶ τεσσάρων ἡμερῶν. Ὅταν δὲ ἀποβῆ τὸ πρᾶγμα καλῶς, γίνεται περιχάραξις μετ' ἐξόχου πυήσεως, ἀναφύονται ἀεθνοὶ κεγχροειδεῖς σάρκες, δι' ὧν, τῆς φθορᾶς μικρᾶς μὲν οὔσης, ἐναπολείπεται μικρὸν τι δύσμορφος οὐλή, μεγάλης δὲ, οὐλή εἰς ἄκρον δύσμορφος μετὰ διαλείμματος τοῦ δέρματος τῆς παρειᾶς εἰδεχθούς καὶ φθορᾶς καὶ αὐτῶν τῶν ὀστέων. Ὁ θάνατος δύναται νὰ ἐπέλθῃ, καὶ ὅταν ἡ γάγγραινα περιορισθῆ, ἐνεργεία τοῦ γαγγραινώδους ἰχῶρος. Μετὰ τῆς γαγγραινῆς τῆς παρειᾶς δύνανται νὰ γεννηθῶσιν ἔκκη ὁμοία καὶ εἰς ἄλλα μέρη τοῦ σώματος, μάλιστα δὲ εἰς τὰ γεννητικὰ μόρια τῶν κορασιῶν, ἅπερ δύνανται νὰ γεννηθῶσιν ἐξ ἀρχῆς καὶ καθ' ἑαυτὰ ὡσαύτως φθοροποιά.

§. 102.

Καί τοι τὸ κακὸν φαίνεται ὅτι ἀλίσκει παιδᾶς ὑγιεῖς αἰφνιδίως πολλάκις, προηγούμεναι ὁμῶς αὐτοῦ συνήθως πολλὴν ἢ ὀλίγον χρόνον συμπτώ-

ματα βλάβης τῆς καθόλου ὑγείας, ὅν καταρροϊκὰ συμπτώματα, ἄφθαι, κακὴ τοῦ στόματος ἀποφορὰ, δυσώδης ἔκρυσις σιέλου. Ἐν δὲ τὸ κακὸν γεννηθῆ ἐντὸς τοῦ στόματος καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ ἐξετάσωμεν αὐτὸ, διότι δὲν δυνάμεθα ν' ἀνοίξωμεν αὐτὸ ἕνεκα τῆς ἐξογκώσεως τῆς παρεΐας, λαμβάνομεν βεβαίαν τοῦ πάθους διάγνωσιν ἐκ τοῦ εἰς ἄκρον δυσώδους σιέλου, μετὰ τῶν διεφθορότων μερῶν τοῦ βλεννογόνου ὑμένος ἀπορρέοντος.

§. 103.

Αἴτιον δὲ τῆς γαγγραινώδους ταύτης φλεγμονῆς εἶναι πάντοτε ποιότης τοῦ αἵματος κακῆ, τῆ τῆς στομακάκης προσπελάζουσα, ἣτις γεννᾶται κατ' ἐξοχὴν εἰς σώματα λεμφώδη καὶ χοιραδικὰ διὰ τροφὴν κακὴν, δι' ἀέρα διεφθορότα, δι' ἀκαθαρσίαν, δι' οἰκίαν εὐρώδη, διὰ βλάβην τῆς ἐνεργείας τῶν ὀργάνων τῆς πέψεως, κατ' ἐξαιρετόν δὲ τῆς διακρίσεως τοῦ στομάχου καὶ τοῦ ἥπατος, διὰ παρεμποδισμόν τῶν κρίσεων εἰς τὰ ὄξέα πάθη καὶ τὰ ἐξανθήματα· κατ' ἐξοχὴν δὲ γεννᾶται αὕτη δι' ὑπέμετρον χρῆσιν τοῦ ὑδραργύρου. Ἐκ τῶν διαφορῶν τούτων αἰτίων ἐπήγαγεν ἡ παρὰ τοῦ Ριχτέρου κ. α. διαίρεσις τῆς νόσου ταύτης εἰς νομὴν γαστρικὴν, σχορβουτικὴν καὶ μεταστατικὴν. Τὸ κακὸν τοῦτο γεννᾶται κατ' ἐξαιρετόν εἰς τὰ παιδιά καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὰ ἑπταετῆ ἢ ὀκταετῆ ὅ,τι ἐκ τῆς ἀναλογίας τῆς ἕξεως αὐτῶν εὐθελὸν γίνεται. Ὅτι τοῦτο ἀλίσκει κατ' ἐξοχὴν τὸ στόμα, τὰς παρεΐας, καὶ, εἰς τὰ κοράσια, τὰ γεννητικὰ μόρια, γίνεται, διότι τὰ μόρια ταῦτα εἰσι τρυφερά, καὶ διότι τὸ στόμα πάσχει πολὺ ὅταν ληφθῆ ὑδραργύρος. Εἰς τοὺς ἠλικιωμένους σπανίως βλέπομεν αὐτὸ, καὶ μόνον ὅταν ἐνεργήσωσιν ἐπὶ πολὺ βλαβερά αἴτια, κατ' ἐξοχὴν δὲ ὑπέμετρος χρῆσις τοῦ ὑδραργύρου. Τὰ ρηθέντα αἴτια ἐξηγοῦσιν ἀρκούντως τὸν γαγγραινώδη καὶ φθοροποιὸν χαρακτήρα τοῦ κακοῦ· τούτου, ὅπερ φαίνεται ὡς ἕξεως γάγγραινα. Ἐνιοὶ μὲν τῶν ἰατρῶν θεωροῦσι ταύτην ὡς φαινόμενον μόνον τῆς στομακάκης, ἕτεροι δὲ ὡς μαλακίαν, καὶ ὁ Φρορίεπος (Frorier) δοξάζει, ὅτι αἴτιον αὐτῆς εἶναι ζυμωματώδεις μύκητες, οὓς εὔρεν ἐν τῇ γειτνιασει τῆς γαγγραινης εἰς τὰ ἴνας τῶν μυῶν καὶ τοῦ κυτταρώδους ἰστοῦ, πολλὰ δὲ καὶ ἐναυτῇ τῇ γαγγραίνῃ, ἐν ᾧ τὰ ἐκτὸς τῆς ὀρώδους παρεγγύματος ἐμπλέας καὶ τὴν γαγγραιναν περικυκλούσης ἄλλω ἔχουσιν ἀπαθῶς καὶ σημεῖον φλεγμονῆς οὐδὲν ἐμφαίνουσιν. Ἐκ τούτων οὖν ὁ Φρορίεπος νομίζει, ὅτι τὸ κακὸν δύναται νὰ μεταδοθῆ εἰς ἄλλα μέρη.

§. 104.

Ἡ κακοῦ τῆς φλύκταινα εἶναι ἔκγονος τοῦ ἐκ τοῦ σπληνικοῦ ἄνθρακος ἰοῦ μεταλαμβάνεται ἐκ αὐτοῦ ἢ διὰ τοῦ δέρματος, ἢ διὰ τῶν

πνευμόνων, ἢ διὰ τῶν ἐντέρων. Τὸ πρῶτον εἶναι τὸ συνεχέστερον. Ὅπου δὲ ἐπιπέσῃ τὸ μίασμα, ἐγγίνεται εἰς ὀλίγον χρόνου διάστημα κνησμός καὶ ἐρυθρὸν στίγμα, ἐν ᾧ ἀναφαίνεται μικρὸν καὶ μόλις αἰσθητὸν ἔκφυμα ἢ ἐπικειμένη ἐπιδερμὶς ἐγείρεται εἰς φλύκταιναν ὑποξάνθου λέμφου πλήρη. Αὕτη δὲ, ἀναξαινομένη μὲν, ὅ,τι συνήθως γίνεται, ὑπὸ τοῦ ἀρρώστου, μεταπλάσσεται εἰς κηλίδα ὀρφνώδη καὶ ἀμαυράν, σῶα δὲ μένουσα, μεγεθύνεται, γίνεται μέλαινα καὶ μετατρέπεται εἰς ἐφελκίδα, ἣτις περικυκλοῦται ὑπὸ κύκλου ὑπολεύκου, ἢ ἰώδους, καὶ ὑπὸ ὄγκου οἰδηματώδους, καὶ ἐξαπλοῦται τάχιστα καθ' ὅλας τὰς διαστάσεις. Ἀπὸ πρώτης ἀρχῆς φαίνεται εἰς τὴν φλύκταιναν ταύτην σπυρίον σκληρὸν, ὅπερ αὐξάνεται κατὰ βάθος καὶ ὕψος, ἢ κατὰ πλάτος μόνον, ἀναλόγως δὲ αὐξάνεται καὶ ἡ ἐν τῷ κυτταρώδει ἰστώῃ ἐναπήθησις καὶ ἡ ἐν τῇ περιοχῇ οἰδηματώδης ἐξόγκωσις. Περὶ τὸ σκληρὸν τοῦτο σπυρίον ἀναφαίνονται φλυκταινίδια κεγχευοειδῆ τοσαῦτα πολλάκις, ὥστε περικυκλοῦσιν αὐτὸ ἐν εἶδει στεφάνου. Τὰ φλυκταινίδια ταῦτα καθ' ἀρχὰς μὲν ἐνέχουσιν ὑγρὸν διαφανές, ἔπειτα δὲ ὑπομέλαν καὶ μετατρέπονται ὡσπερ καὶ τὸ πρῶτον εἰς ἐφελκίδας. Κατὰ τὴν φορὰν δὲ τῶν λεμφοφόρων ἀγγείων ἐκτείνονται πολλάκις ραβδώσεις ὑπέρυθροι. Ὁ ἀρρώστος μεθ' ὅλης τούτου τῆς αὐξήσεως αἰσθάνεται κατὰ τὸν τόπον τοῦτον διάσπασιν μᾶλλον ἢ πόνον. Παρακολουθοῦσι δὲ τὴν φλύκταιναν ταύτην πάχιον ἢ βράδιον πυρετός, καρδιαλγία, ναυτία, ἔμετος, παραφροσύνη, λειποθυμία καὶ θάνατος, ὅστις ἐπιγίνεται τάχιστα πολλάκις μετὰ τῶν συμπτωμάτων τυφώδους ἢ σηπεδονώδους πυρετοῦ. Σπανίως δὲ συμβαίνει, γινομένης κατὰ τὴν περιοχὴν φλεγμονώδους ἐρυθρότητος καὶ περιχαράξεως, ν' ἀποπέσωσιν αἱ ἐσχάραι, ταυτοχρόνως δὲ νὰ βελτιωθῇ ἡ καθόλου κατάστασις καὶ νὰ γείνη ἴσσις δυνάμει μόνον τῆς φύσεως, ἔτι δὲ καὶ νὰ μὴ ἐμφανισθῶσι τὰ καθολικὰ συμπτώματα.

§. 105.

Τοῦ μiasμοῦ καθολικοῦ ὄντος, ἐμφαίνονται κατὰ πρῶτον τὰ καθολικὰ σημεῖα τούτων δὲ προϊόντων, τὰ τοπικὰ κατὰ τὸ δέρμα, ἂν ὁ θάνατος δὲν συμβῇ τόσῳ ταχέως, ὥστε νὰ μὴ δυνηθῶσι ν' ἀναπτυχθῶσι τὰ κατὰ τὸ δέρμα συμπτώματα. Ὁ ἀρρώστος ἔκλυτός τε καὶ κεκηκώς, αἰσθάνεται πόνοισ τῆς κεφαλῆς καὶ κοιλίας καὶ καρδιαλγίαν, ναυτιᾶ καὶ ἐμεῖ ξανθίντε καὶ κολλώδη ἢ ὑπομέλαιναν ὕλην, καὶ ἀποπατεῖ συνεχῶς ὁμοίας καὶ δυσώδεις ὕλας, γίνεται δὲ καὶ μετέωρος ἢ κοιλι' αὐτοῦ οἱ σφυγμοὶ δὲ μικροὶ καὶ πυκνοὶ, τὸ δέρμα νῦν μὲν ψυχρὸν, νῦν δὲ θερμὸν, καὶ ἰδρώτες ἄφθονοι. Ἄν δὲ ὁ θάνατος αὐξήσῃ τῶν συμπτωμάτων τούτων δὲν ἐπέλθῃ ταχέως, προφαίνονται κατὰ διαφόρους τύπους τοῦ σώματος, ἐν οἷς ἀδύνα-

τον ἦτο νὰ ἐνεργήσῃ ἀπ' εὐθείας τὸ μίasma, ὑπόξανθα, ἔπειτα δὲ πολὺὰ οἰδήματα ἢ πελιδνώματα, ταχέως γαγγραινούμενα. Ὁ θάνατος δὲ ἐπιγιγνεται συνήθως ἐντὸς τριῶν ἢ τεσσάρων ἡμερῶν.

§. 106.

Οὗτος εἶναι ὁ συνήθης τρόπος τῆς γενέσεως τῆς κακοήθους φλυκταίνης. Διαφοραὶ δέτινες τῆς περιγραφῆς αὐτῆς πηγάζουσι κατὰ μέρος ἐκ τούτου ὅτι καὶ ὁ ἰατρός δὲν ἔτυχε νὰ ἴδῃ ταύτης τὴν ἀρχὴν, καὶ τὰ λεγόμενα τοῦ ἀρρώστου εἰσὶν ἀμφίβολα. Ἐκ τῶν διαφορῶν ὅμως παρατηρήσεων ἐξάγεται, ὅτι ὑπάρχουσι τῷ ὄντι διαφοραὶ ἐν ἀρχῇ τῆς γενέσεως τοῦ πάθους, ὅτι τοῦτο δὲν γεννᾶται πάντοτε μετὰ μιᾶς φλυκταίνης, ἀλλὰ καὶ μετ' ἐρυσσιπέλατος ἐνίοτε, ἐφ' ᾧ γίνονται φλύκταιναι, εἰς γαγγραιναν μεταπίπτουσαι, ὅτε δὲ μετὰ μελαινῆς κηλίδος ἢ μετὰ χαδαρίδος. Ἄδηλον δὲ, ἂν αἱ διαφοραὶ αὗται πηγάζωσιν ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ μiasμοῦ, ἐκ τῆς φύσεως τοῦ ζώου, ἢ ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ κλίματος, ἢ ἐξ ἄλλων περιστάσεων. Ἐκ τῆς διαφορᾶς δὲ ταύτης τῆς γενέσεως ἐπλάσαν (Εὐσίγγερος [Heussinger]) διάφορα εἶδη 1) τὸ ἐρυσσιπελατώδες· 2) τὸ οἰδηματώδες καὶ σκιρρώδες· 3) τὸ καθαρὸν γαγγραινώδες· 4) τὸ φλυκταίνωδες· 5) τὸ ἀπλοῦν φλυκταίνωδες ἢ γαγγραινοφλυκταίνωδες· 6) τὸ χαδαριδῶδες.

§. 107.

Ἡ κακοήθης φλύκταινα, εἰς τὰ βλέφαρα γεννηθεῖσα, ἀρχεται μετ' ἐπισήμου ἐξογκώσεως τῶν βλεφάρων, ἧτις κατ' ἀρχὰς μὲν εἶναι ὠχρὰ, ἔπειτα δὲ γίνεται πελιδνὴ, διαφανὴς καὶ ἄνευ πόνων, ἢ τὸ πολὺ μετὰ κνησμοῦ μικροῦ· ἐντὸς δύο δὲ ἢ τριῶν ἡμερῶν ἀφροντα: φλύκταιναι καὶ ἀκολουθοῦσιν ἔπειτα ὅλα τὰ τοπικὰ καὶ καθολικὰ συμπτώματα, ὥσπερ ἐπὶ τῇ κακοήθει φλυκταίνῃ. Βεβαίαι διάγνωσις εἶναι κατ' ἀρχὰς ἀδύνατον νὰ γείνη, ἐπεὶδὴ τῶν βλεφάρων ἢ οἰδηματώδους ἐξογκώσεως δὲν διαφέρει τῆς ἐξ ἄλλων αἰτίων γεννωμένης, καὶ δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τὸ κακὸν μόνον ἀφ' οὗ ἐμφανισθῶσιν αἱ φλύκταιναι καὶ αἱ γαγγραινώδεις ἐφελκίδες. Ἴσως δὲ τὸ ἐπιτηδεῦμα τοῦ ἀρρώστου, ἢ ἐνεργήσασαι βλάβαι δύνανται νὰ προσημάνωσι τοῦτο.

§. 108.

Ἐπὶ τῇ ἀνατομῇ τῶν νεφρῶν, οἵτινες σήπονται τάχιστα, εὐρίσκομεν τὸν ἐν τῇ περιοχῇ τῆς γαγγραινῆς κυτταρώδη ἰστόν ὕλης ἰσώδους ἐμπλεον, ἣν ἐνέχουσιν τὰ πεπυκνωμέν' αὐτοῦ κύτταρα· ἅπαντα δὲ τὰ μέρη ἐμπλεα ρευστοῦ αἵματος· μέρη τοῦ στομάχου γαγγραινώμενα, αἱματώδη ἐναπηθήματα ἐν τῷ μεσεντερίῳ, ἐκχυμώσεις εἰς τὸν στόμαχον καὶ εἰς τὰ ἔντερα, παρεκχύσεις αἱματώδεις τε καὶ ὀρρώδεις εἰς ὅλους τοὺς κόλπους.

§. 109.

Τῆς κακοήθους φλυκταίνης ὁ χρόνος εἶναι πάνυ διάφορος, καὶ δυσκόλως δύναται νὰ ὀρισθῇ ὁ καιρὸς τῆς διαρκείας ἐκάστου τῶν φαινομένων ἀπὸ τῆς ἐνεργείας τοῦ μιάσματος ἄχρι τῆς γενέσεως τῆς φλυκταίνης, τοῦ σκληροῦ σπυρίου, καὶ τῆς γαγγραινης, καὶ ἀπὸ τῆς ἐφανίσεως τῶν καθολικῶν σημείων ἄχρι τοῦ θανάτου. Ὅταν τὸ κακὸν ᾗ κάτω, ὁ θάνατος ἐπέρχεται ἐντὸς εἴκοσι καὶ τεσσαρῶν ἢ ἐντὸς τεσσαράκοντα καὶ ὀκτῶ ὥρων, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ ἐντὸς πέντε ἢ ὀκτῶ ἡμερῶν. Ὅταν δὲ ἀναφανῶσι φλύκταιναι πλείονες εἰς τὸν λαιμὸν ἢ εἰς τὸ πρόσωπον, ὁ ἄρρωστος τρέχει τότε μείζονα κίνδυνον, ἐπειδὴ ὁ ἐκ τούτων προξενούμενος ὄγκος γίνεται τοσοῦτον ἐπίσημος, ὥστ' ἐπάγει πνιγμονὴν καὶ μεγάλην αἵματος συμφόρησιν εἰς τὸν ἐγκέφαλον. Εἶναι δὲ ὀξύτερον εἰς τὰς γυναῖκας ἢ εἰς τοὺς ἄνδρας, καὶ ὅσα πρωίτερα καὶ σφοδρότερα εἰσὶ τὰ σημεῖα τοῦ πυρετοῦ, τοσοῦτω αὐξάνεται καὶ ὁ ἐξ αὐτοῦ κίνδυνος.

Τὸ μίasma γεννᾶται εἰς ὅσα ζῶα ἐγγίνεται. ὁ λεγόμενος δοθιήν τοῦ σπληνός, καὶ μεταδίδεται εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐξ αὐτῶν ἐν καιρῷ τῆς ζωῆς ἢ ἐν καιρῷ τῆς σφραγῆς αὐτῶν, ἢ ἐφεξῆς ἐν τῇ κατεργασίᾳ τῶν δερμάτων αὐτῶν, τῶν ἐρίων κ. τ. π. Διὰ τοῦτο περιπίπτουσιν εἰς τὴν περὶ τῆς ὁ λόγος νόσον οἱ κρεωπῶλαι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, οἱ βυρσοδέφαι, οἱ ἐριουργοὶ καὶ οἱ ποιμένες, κατὰ τὰ γυμνά συνήθως μέρη τοῦ σώματος αὐτῶν ἐμφαινομένην. Τὸ μίasma διασῶζει πολὺν χρόνον τὴν μiasmατικὴν αὐτοῦ δράσιν. Πολλάκις δὲ μεταδίδεται διὰ τῶν μυιῶν, ὧν τὸ κέντημα συνήθως λέγει ὁ ἄρρωστος ὡς αἷτιον τοῦ πάθους. Ἡ μετάδοσις δὲν ἔχει χρεῖαν ἀμέσου πάντοτε ἀφῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἀναπνοῆς γίνεται καὶ διὰ τῆς ἐδωδῆς τοῦ κρέατος, ἐνίοτε ὅμως οὐδὲν ἐκ τῆς ἐδωδῆς ἐπάγεται δεινόν, ὡς ἔτυχε νὰ ἴδω γεννηθεῖσαν μὲν κακοήθη φλύκταιναν εἰς ἀνθρώπου τὸ πρόσωπον, ὅστις ἔσφαξε καὶ ἀπέδειρε κριὸν ὑπὸ τοῦ δοθιήνος τοῦ σπληνός τελετήσαντα, οὐδὲν δὲ δεινόν παθοῦσαν ὄλην αὐτοῦ τὴν οἰκογένειαν τὸ κρέας τοῦ ζώου καταφαγοῦσαν. Νεώτεροι (τοῦ Ὀσθράνδου Hausbrand) παρατηρήσεις ἐβεβαίωσαν τὴν ἀπ' ἀνθρώπου εἰς ἄνθρωπον μετάδοσιν τοῦ μιάσματος τοῦ πάθους, ἣν ἠπίστησαν πολλοὶ, καὶ τοι προτέρων (τοῦ Θωμασίνου, [Thomnasin], καὶ ἄλλων) παρατηρήσεις ὠμολόγουν τοῦτο. Πολλοὶ μὲν τῶν ἰατρῶν πιστεύουσιν ὅτι ὁ δοθιήν τοῦ σπληνός δύναται νὰ γεννηθῇ αὐτομάτως εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἄνευ τῆς μετάδόσεως τοῦ μιάσματος ἀπὸ τῶν ζώων, ἀλλ' ἀμφίβολον εἶναι εἰσέτι, καθ' ὅς ἔχομεν ἄχρι τοῦδε παρατηρήσεις. Ἄν δὲ εἰς τὰ ζῶα, ὅσα κυνη-

γετούμενα ἢ ἐλαυνόμενα καταπονούνται, δύναται νὰ γεννηθῆ μίασμά τι προσόμοιον, ὅπερ ὁμολογοῦσι μὲν ὡς φαίνεται τοῦ Χαυτσιέρου (Chausier) αἱ παρατηρήσεις, δὲν ἐπεβεβαίωσεν ὁμως ὑστερωτέρα πείρα.

§. 111.

Ἡ δρᾶσις τοῦ κορυζομιάσματος τῶν ἵππων ἐπάγει συμπτώματα ὅλως ὅμοια τοῖς τοῦ μίασματος τοῦ σπληνοδοθιῆνος, φαινόμενα καὶ ταῦτα διαφόρως, καθὰ τὸ μίασμα ἐνεργεῖ εἰς τὸ δέρμα, εἰς τοὺς βλεννογόνους χιτῶνας, ἢ εἰς ὅλον τὸ σῶμα. Καὶ ὅταν μὲν ἢ τὸ πρῶτον, προφαίνεται κηλὶς ἐρυθρὰ, ἢ ἐρυθρότης ἐρυσιπελατώδης εἰς τὴν ρίνα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἢ εἰς τὸ πρόσωπον, ἐφ' ᾧ γεννᾶται ἐπὶ τῇ περαιτέρω προβάσει φλυκταινίδιον γλαυκομέλαν, ἀνώδυνον μὲν ἐπὶ τῇ ἐπαφῆσει, περιεχόμενον δὲ ὑπὸ ἐρυθροῦ, σκληροῦ καὶ στιλπνοῦ ὄγκου καθ' ὅλας τὰς εὐθύνσεις, ὥστε τὸ πρόσωπον ὅλον ἐπισήμως ἐξογκοῦται, καὶ τὸ δέρμα εἶναι ζεστόν. Γενῶνται δὲ χαδαρίδες πολλαὶ μετὰ σκληρίας μεγάλης, βαθείας καὶ μὴ ἀκριβῶς περιοριζομένης, καὶ, ἐν ᾧ ἢ ἐξόγκωσις ἐπὶ μᾶλλον ἐξαπλοῦνται καὶ τὰ φλυκταινίδια αὐξάνονται, γαγγραινοῦται ὁ πρωτότυπος τῆς φλεγμονῆς τόπος, ὅστις εἶναι τὸ ἀκρορῖνιον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. Ἐκ τῆς ρινὸς ἀπορρέει δυσώδης ἰχώρ ὀσμῆς καὶ τὸ ἄνω χεῖλος κατακαίων. Ἡ ἐξόγκωσις καὶ ἡ γαγγραινώδης φθορὰ ἐξαπλοῦνται ἐπὶ μᾶλλον καὶ τὰ φλυκταινίδια πολλαπλασιάζονται. Οἱ πόνοι πολλὰκις εἰσὶν ἀσήμαντοι καὶ μᾶλλον αἰσθησιν ἐντάσεως παρέχοντες. Ἡ γλῶσσα κατάπαστος, τὰ οὖλα λευκὰ καὶ ἅπανα τοῦ στόματος ἢ κοιλοῦ μετὰ βλένης λευκῆς καὶ γλοιώδους ἀμφικεκαλυμμένη· τὰ βλέφαρα ἐξοιδαίνονται, ὥστε δὲν δύνανται ν' ἀναπετασθῶσι πλέον. Ἐκ τῆς ρινὸς ἀπορρέει αἱματηρὸς ἰχώρ, ἢ δὲ κατάποσις εἶν' ἐπίπονος. Βίς πλείονας τρόπους τοῦ σώματος προφθίνονται κηλίδες ἐρυθραὶ, ἐν τῷ μέσῳ δ' αὐτῶν αἴρεται παραυτίκα σπυρίον κεγχροειδὲς καὶ πυώδους ὑγροῦ πλήρες. Ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς πρώτης ἐμφανίσεως τῶν τοπικῶν τούτων φαινομένων ὁ ἄρρώστος ἔχει ἀτονίαν σκοτοδινίαν, βᾶρος καὶ πιεστικούς πόνους τῆς κεφαλῆς, ἀνορεξίαν, καὶ σφυγμοὺς πυρετώδεις· ἢ ἐπιφάνεια τῆς γλώσσης ὑπόξανθος, τῆς θερμότητος τοῦ δέρματος μικρὰ αὐξήσις, δίψα μεγάλη, ναυτία, ὁ πυρετὸς σφοδρότερος, οἱ σφυγμοὶ ἐνίοτε πλήρεις καὶ σκληροὶ καὶ τὸ ἐκ τῆς φλεβὸς αἷμα ἐπίπαγον ἐμφάνει παχὺν κατὰ τὸν Σχίλλιγγον (Sebillig), εἶτα δὲ ὑπόσκληροὶ γίνονται, μικροὶ καὶ πυκνοί· αἱ δυνάμεις ἐκλείπουσιν ἐπὶ μᾶλλον, οἱ σφυγμοὶ γίνοντ' ἐπὶ μᾶλλον ἀσθενέστεροι, ἢ ἀναπνοὴ ἐπιπονωτέρα, ὁ περὶ τὴν γάγγραιναν ὄγκος συμπίπτει καὶ ὁ ἄρρώστος ἀποθνήσκει. Ἐνίοτε δὲ φαίνεται κατ' ἀρχὰς μετὰ γαστρικῶν συμπτωμάτων

έρυσιπέλας τοῦ προσώπου ἐξηπλωμένον, ὅπου παραυτίκα πλάσσεται κατὰ τινὰ τόπον στίγμα σκληρὸν ὑπὸ πυώδους ἐσχάρας καλυπτόμενον καὶ εἰς γάγγραιναν ἔπειτα μεταπίπτον· ἐπὶ τοῦ ἐξωγχομένου δέρματος αἴρεται φλύκταινα ξανθολεύκου ὑγροῦ πλήρης, καὶ περίξ τῆς γαγγραινώδους ἐσχάρας γίνεται φθορὰ μᾶλλον ὑγρὰ καὶ σηπεδονώδης, ὡς περ καὶ ἐν τῇ νομῇ, τὰ δὲ σηπεδονώδη τοῦ τύφου συμπτώματα γεννῶνται τάχιον. Ἐμβαλλομένου δὲ τοῦ κορυζώδους μιάσματος εἰς τὸν βλεννογόνον χιτῶνα τῆς ρίνος, γεννῶνται μετὰ συγχρόνων συμπτωμάτων γαστρικοῦ πυρετοῦ ἔκκρισις ἀφθόνου ἰχώρος ἐκ τῆς ρίνος, ἐξοίδησις αὐτῆς τε καὶ τοῦ προσώπου καὶ τὰ ἄνω ῥηθέντα σημεῖα κατὰ τάξιν.

§. 112.

Ἐπὶ τῇ ἀνατομῇ τοῦ νεκροῦ εὐρίσκομεν πλησίον μὲν τῆς γαγγραινώδους ἐσχάρας, μάλιστα δὲ ἐπὶ τῆς ἀπονευρώσεως τῆς κεφαλῆς, παρέκχυσιν ὁμοειδῆ πηκτωματώδους ὕλης, τὸ περικράνιον μετὰ κεγχροειδῶν στιγματίων ὡς περ κατεσπαρμένον, καὶ τὰ ὅστ᾽ ἀπαθῆ· ὑπὸ τὴν ἐσχάραν δὲ τὰ ὅστ᾽ τοῦ προσώπου ἀπαθῆ, τὰς ἐν τῇ κοιλίᾳ φλέβας ἀνευρυσμέναις τε καὶ πλήρεις αἵματος ὑδαροῦς, καὶ μέλανος· τὸ ἦπαρ ἔμπλεον αἵματος ὑδαροῦς, μέλανος, καὶ σχεδὸν ἰχωρώδους, καὶ ψαθυρόν· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν σπλῆνα· τὰς δὲ ἐν τῷ θώρακι φλέβας καὶ τὴν καρδίαν ὡσαύτως αἵματος ἔμπλεα· τὸν ἐγκέφαλον ὑπεραιμούντα καὶ μαλακόν· τὸν δὲ κυτταράδην ἰστόν, καθ' οὗς τόπους ἦσαν αἱ φλύκταιναι, μεταθεβλημένον εἰς οὐσίαν πηκτωματώδη· τοὺς δὲ μῦς μαλακοὺς καὶ μελάγχρους καὶ ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτῶν φλυκταίνας πλήρεις λέμφου πυώδους φέροντας, περίξ δὲ τῶν φλυκταινῶν τούτων τοὺς μῦς σχεδὸν ἀθαρῶδεις· ἀλλ' οἱ τόποι οὗτοι οὐδέμιαν ἔχουσι μετὰ τῶν φλυκταινώδων τόπων τοῦ δέρματος συνάφειαν.

§. 113.

Ἐπὶ τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ μιάσματος, ὡς ταύτην ἐν κακίστῃ ποιότητι καὶ μεγίστῃ ἀκαθαρσίᾳ τῶν σταυλῶν, ἐν οἷς οἱ κορυζῶντες ἔκειντο ἵπποι, παρετήρησαν, δύνανται νὰ γεννηθῶσι φαινόμενα τὰ παντοδαπότατα μὲν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετὰ σφοδροῦ πυρετοῦ καὶ καταλήψεως τοῦ αἰσθητηρίου· οἷον, παντὸς εἶδους φλεγμονώδη συμπτώματα, καταρροϊκαὶ παθήσεις, πλευριτίδες, ἀλγηδῶν καὶ διασπάσεις τῶν μυῶν, φλεγμοναὶ τῶν ἄρθρων, ἀποστήματα, ἐκχυμώσεις, ἐρυσιπελατώδεις φλεγμοναὶ ἢ φλεγμονώδη ἐρυσιπέλατα, ταχέως εἰς γάγγραιναν μεταπίπτοντα· σὺν τούτοις δὲ καὶ μεγάλη ἀτονία, παρακοπαί, γένεσις γαγγραινώδων φλυκταινῶν, ἰδρώτες ἀφθονοί, καὶ ἄκρα περίψυχα· ἐπὶ τέλους δὲ ἐπέρχεται καὶ ὁ θάνατος.

§. 114.

Πρόδηλος δὲ γίνεται τῆς ἐνεργείας τοῦ ἐκ τῆς κορυφῆς καὶ τοῦ σπληνοδοθιῆος μιάσματος ἢ ὁμοίτης ἐκ τοῦ παραλληλισμοῦ τῶν κατ' ἀμφοτέρα τὰ νοσήματα ταῦτα ἐπιγινομένων συμπτωμάτων· μόνον δὲ ἐκ τῆς δράσεως τοῦ κορυζομιάσματος κίνδυνος εἶναι μείζων. Κατ' ἀμφοτέρα γίνεται διὰ τοῦ μολυσμοῦ ἀλλοίωσις τῆς κράσεως τοῦ αἵματος, σῆψις αὐτοῦ, ἧς ἔκγονα θεωροῦνται τὰ δεινὰ συμπτώματα. Ἐπὶ τῇ τοπικῇ δὲ τῶν μiasμάτων τούτων δράσει δύναται νὰ περιορισθῇ μόνον εἰς τὴν τοπικὴν φθορὰν ἢ ἐνέργει' αὐτῶν, ὡς γίνεται εἰς τῆς κακοήθους φλυκταίνης τὰ ἐλαφρότερα εἶδη, ἐν αἷς τὰ καθ' ὅλου φαινόμενα πολλακίς οὐδόλως, ἢ τόσῳ μικρὰ φαίνονται, ὥστε καὶ τῆς τοπικῆς παθήσεως μόνον ἔκγονα δύναται νὰ εἶναι. Ὅπου δὲ τὰ καθ' ὅλου φαινόμενα σφοδρότερα ἐπιγίνονται, πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἔκγονα τῆς σηπτικῆς ἀλλοιώσεως τοῦ αἵματος, ἧτις μετὰ τὸν καθολικὸν μολυσμὸν ἐμφαίνεται διὰ τῆς τακτικῆς ἐπιρρέπειας πρὸς τὴν γαγγραινώσιν διαφόρων τόπων τοῦ σώματος (ιδ. §. 74). Δυνατὸν δὲ εἶναι καὶ διὰ τῶν ἐν τοῖς πνεύμοσιν εὐρεθέντων, ὡς λέγουσιν διεσπαρμένων ἀποστημάτων εὐδύλον, ὅτι ἐν καιρῷ τῆς γαγγραινώδους ἰχωρώσεως καὶ ἐμπυαιμία δύναται νὰ γεννηθῇ.

Λόγου δὲ ἀξία εἰσι τ' ἀποτελέσματα τοῦ γενομένου εἰς κονίλους ἐγκεντρισμοῦ τοῦ ἐκ τῆς ρίνος κορυζῶντος ἀνθρώπου ἀπορρέοντος ἰχώρος καὶ τοῦ ἐν ταῖς φλυκταίναις αὐτοῦ ἐνότος ὑγροῦ. Ὁ Σχίλλιγξ ἐνεκέντρισε τὸν ἰχώρα μὲν ἐκ τῆς ρίνος εἰς τὸν βλεννογόνον χιτῶνα τῆς ρίνος θήλειος κονίλου, τὸ ὑγρὸν δὲ ἐκ τῆς φλυκταίνης εἰς τὸν βλεννογόνον χιτῶνα τῆς ρίνος ἄρρηνος κονίλου. Ἐκ τούτου δὲ ἐγενήθησαν ἔλκη μετὰ λευκοῦ καὶ στεατώδους πυθμένος, μετὰ μετρίας πύσεως καὶ οὐδεμίαν ἰδιαιτέραν φθορὰν τῶν ἐν τῇ γεινιάσει προξενούντα. Ἐν τῷ ἄρρηνι μείζων ἐγένετο τὸ ἔλκος ἢ ἐν τῷ θήλει. Ἐν τῷ ἄρρηνι μὲν ἐπῆλθεν ὁ θάνατος μετὰ φαινομένων ἐλαττωθείσης ἀδηφαγίας, ἐπισήμου μαρασμοῦ, καὶ παραλύσεως τῶν ὀπισθίων ποδῶν ἐντὸς ἡμερῶν δέκα καὶ ἑννέα· ἐν τῷ θήλει δὲ ἐγένοντο μικρότερα τὰ σημεῖα ταῦτα καὶ τὸ ζῶον ἐθανατώθη ἔπειτα. Ἐπὶ τῇ ἀνατομῇ δὲ ἀμφοτέρων εὐρέθησαν τὰ ἔλκη τῆς ρίνος ἀδαθῆ καὶ τὰ ὀστέα αὐτῆς ἀπαθῆ, οὐδεμία δὲ ἀλλοίωσις ἐν τοῖς ἐνδοσθίοις καὶ μόνον τὸ ἥπαρ ἔδειξε κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ καὶ κατὰ τὰ ἔνδον φλυκταίνας πολλὰς, ὑγρὸν ἐνεχούσας πύσδες. Ἐπαλείπει δὲ τοῦ ἐκ τῆς φλυκταίνης ὑγροῦ ἐπὶ τόπων ἄλλων τοῦ δέρματος τοῦ ἀνθρώπου εἶδεν ὁ Σηνόζιος (Shenozzi) ὁμοίας φύσεως χαδαρίδας γεννηθείσας.

§. 115.

Ἡ γὰ γαγγραινα τῶν νοσοκομείων εἶναι διάλυσις τῶν ὀργάνων ἰδιάζουσα, διὰ τινος ὄρισμένου μιάσματος ἐγγινομένη καὶ πολυειδῶς ἐμφαινομένη· τὸ τραῦμα ἢ τὸ ἔλκος ἄρχεται νὰ γίνηται ἐπ' ὠδόνον, τὰ χεῖλη αὐτοῦ νὰ φλογόνωνται, τὸ δὲ πῦον ἐλαττοῦται καὶ γίνεται ὀρρώδες. Μετ' ὀλίγας δὲ ἡμέρας γίνεται καθ' ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν ἢ κατὰ μέρος

μόνον τοῦ ἔλκους λεπτός, ἡμιδιαφανής καὶ μετὰ τῆς σαρκὸς τοῦ ἔλκους συνεχόμενος ὑμῆν, ὅστις πυκνοῦται καὶ ἐξαπλοῦται ἐπὶ μᾶλλον καὶ κατὰ τρόπον, ὥστε τὸ ἔλκος γίνεται ὑποπόλιον, συνέχεται δὲ ὁ ὑμῆν αὐτος τόσῳ στερεῶς μετὰ τοῦ ἔλκους, ὥστε δυσκόλως δύναται τις νὰ ἐκτοπίσῃ αὐτόν, ἢ ἐκτοπίζει μέρος αὐτοῦ μόνον· τὸ ἔλκος νέμεται μεγάλως καθ' ὅλας τὰς διαστάσεις, τὰ χεῖλη αὐτοῦ γίνονται ἐπὶ μᾶλλον ὀδυνηρά, διογκοῦνται καὶ ὁ ὄγκος ἐξαπλοῦται πολὺ. Ἡ γάγγραινα αὕτη ἄρχεται ἐνίοτε μετὰ πόνων αὐτῆς τῆς πυορροῦσης σαρκὸς, ἐν ἣ γίνονται κοιλώματα μᾶλλον ἢ ἤττον βαθέα, ὧν τὰ χεῖλη εἰσὶν ἐρυθρομέλανα καὶ σκεπασμένα ὑπὸ πύου παχέος καὶ ξανθολεύκου· τὰ ἔλκοιδη ταῦτα κοιλώματα αὐξάνονται, ἐνοῦνται εἰς ἓν καὶ ἐκκρίνουσιν ὑγρὸν αἱματώδες καὶ ἰχωρῶδες, καὶ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἔλκους αὐξάνεται ὡσαύτως καθ' ὅλας τὰς φοράς· μετὰ δὲ τοῦ ἔλκους καὶ τῶν πλησίων ἀδένων διατείνονται ραβδώσεις φλεγμαινόντων λεμφοσφαιρῶν ἀγγείων· πολλάκις δὲ ἀφανίζεται μόνον τὸ κυτταρώδες πλέγμα, ἀλλὰ πολλάκις, ὅταν ἡ ἐπίσημος ἢ γάγγραινα, ἀφανίζονται καὶ μὺς καὶ ἀγγεῖα, (ἐκ δὲ τῆς ἀναβρώσεως τούτων γίνεται αἱμορραγία) καὶ τὰ πολὺν χρόνον ἀντέχοντα ὅσῳ, καὶ ἅπαντα τὰ μόρια χωρὶς ἐξαιρέσεως. Ταυτοχρόνως δὲ μετὰ τῶν τοπικῶν τούτων συμπτωμάτων εἶναι καὶ καρδιαλγία, ναυτία, ἐμφραξις, αἰϋπνία, ταχεῖς, μᾶλλον ἄτονοι ἢ πλήρεις σφυγμοί, καυματώδες δέρμα, μεγάλη ἀδημονία καὶ ἀνησυχία· καὶ ὅταν τὸ νόσημα αὐξήθῃ περισσότερον, ἀλίσκεται ὁ ἀσθενής καὶ ὑπὸ νευρικοῦ πυρετοῦ. Τὰ καθόλου ταῦτα συμπτώματα προηγοῦνται πολλάκις τῶν κατὰ μέρος, καθὰ τὸ μίασμα ἐνήργησε τοπικῶς. Διαφέρει δὲ ἡ σφοδρότης καὶ διάρκεια τοῦ νοσήματος κατὰ τὴν διάφορον κρᾶσιν τοῦ ἀβρώστου· καὶ ὅταν τοῦτο ἐμμένῃ πολὺν χρόνον, ἢ ἐπανέλθῃ πολλάκις, ἐπέρχεται ἐπὶ τέλους ἐκτικὸς πυρετὸς καὶ κατατήκουσαι διάρροιαί. Ἐλαφρότερον δὲ τὸ πάθος εἶναι, ὅταν δὲν ἐμφανισθῶσι τὰ καθολικὰ καὶ μάλιστα τὰ πυρετώδη συμπτώματα.

Ἡ γάγγραινα αὕτη ἐμφανίει· ἐνίοτε καὶ ἐν εἴδει μικροῦ φλεγμονώδους ἐκφύματος, ἢ φλυκταινίδου, χωρὶς νὰ φανῇ πρότερον βλάβη εἰς τοῦ μορίου· διαφέρει προσέτι αὕτη καὶ τῶν ἐπιπελεγμένων μετὰ τῆς στομαχάκης ἔλκων.

§. 116.

Εἰς ὅμοιας περιπτώσεις, καθὼς ἡ γάγγραινα τῶν νοσοκομείων, φαίνονται εἰς τὰ τραύματα καὶ εἰς πυώδεις ἐπιφανεῖας, διάφορα μεταβολαί, αἵτινες εἰσὶ μὲν ὅμοιοι πρὸς τὴν γάγγραιναν τῶν νοσοκομείων, ἤττον δὲ καταφθίρουσαι, καὶ ἐκ τούτου δύναται ὡς πρόδρομοι, ἢ ὡς ἀγγελοι τοῦ κινδυνωδεστέρου εἴδους τῆς γάγγραινης τῶν νοσοκομείων νὰ θεωρηθῶσιν

Ὅπου δὲ τοῦτο ὑπάρχει, οὐδὲν ἴαται τραῦμα διὰ συμφύσεως, καὶ, ἂν ἐγένετο τοῦτο, ἀναρρήγνυται καὶ αἰθίς, καὶ γίνονται αἱ μεταβολαί, ὅσας προηγουμένως ἤδη ἐν τῷ 62-73 παραγράφῳ ἀνεφέραμεν. Τὰ λίαν ἀσημαντα τραύματα καὶ αὐτὰ τῶν βδελλῶν τὰ δῆγματα ἐμφαίνουσιν ὀριστὴν τινα πρὸς τὴν πύησιν ἐπιρρέπειαν ἢ γεννῶνται ἐρυσίπελα τῷδεῖς φλεγμοναῖ μετὰ γαστρικῶν φαινομένων, αἵτινες εὐκόλως μεταπίπτουσιν εἰς γάγγραιναν καὶ διὰ τῆς ἐξαπλώσεως αὐτῶν εἰς ὅλους τοὺς τραυματίας καταφαίνεται ἢ μiasματικὴ αὐτῶν δύναμις ἢ γεννᾶται σφοδρὸν ἐρυσίπελας νόθον μετὰ σκληρᾶς ἐξογκώσεως τῶν χειλέων τοῦ τραύματος, μετ' ἀναρρήξεως τῶν οὐλῶν καὶ γαγγραινώδους ἰχωρώσεως τοῦ κυτταρώδους ἰστού.

Καθ' ὅτι δὲ ἀφορᾷ τοιοῦτων φαινομένων τὴν ὁμοιότητα θέον νὰ προσέξωμεν καὶ εἰς ὅτι ὁ Σούθος (South) παρετήρησε περὶ τῶν γενομένων ἐν τοῖς πλοίοις μεταβολῶν τῶν τραυμάτων καὶ μάλιστα μετὰ τοὺς ἀκρωτηριασμούς. Ἐν ᾧ ὁ ἄρρωστος (λέγει) ἔχει καλῶς ἐπὶ πλειονίας ἡμέρας μετὰ τὴν ἐγχείρησιν, καὶ ἡ σύμφυσις τῶν χειλέων τοῦ τραύματος προσδεύει κάλλιστα, αἴφνης γίνετ' ἐπώδυνον τὸ κολόβωμα, ἐξογκοῦται, γίνεται σκληρὸν καὶ ἐρυθρὸν, καὶ τὰ μὲν οὐκὼ συμπεφυκῶτα μέρη γαγγραινοῦνται, τὰ δὲ συμπεφυκῶτα ἤδη ἀναρρήγνυται ὡσαύτως ἢ τὸ κολόβωμα οὐδεμίαν ἔχει πρὸς τὴν σύμφυσιν βοήθην, ἀλλὰ γίνετ' εὐθὺς ἐπώδυνον, ἐξογκοῦται καὶ γαγγραινοῦται. Καὶ εἰς τὰς δύο ταύτας περιπτώσεις εἶναι θερμὸν τὸ δέρμα καὶ ξηρὸν, ἐρυθρὸν τὸ πρόσωπον, μέλαινα ἢ γλῶσσα, δυσώδη τὰ διαχωρήματα, μικροὶ οἱ σφυγμοί, ἐπιγίνεται παρακοπή καὶ θάνατος. Ταῦτα δὲ, λέγει, γίνονται συνεχέστερον μὲν, ὅταν ἐν τοῖς πλοίοις ἐπιπολάξῃ τὸ ἐρυσίπελας, ἀλλὰ καὶ ὅταν δὲν ὑπάρχῃ τοῦτο, οὐχ' ἦττον δὲ καὶ εἰς πρωτοπαθεῖς ἀκρωτηριασμούς ἀνδρῶν εὐρώστων καὶ συνειθισμένων εἰς τὸν ζύθον ὄντων καὶ τὰ οἰνοπνευματώδη ποτὰ, ὧν ἐπούσατο ἕκ μιᾶς ἢ πόσις. Ὁ Σούθος νομίζει τὰς μεταβολὰς ταύτας τῶν τραυμάτων τῆς ἀδυναμίας μόνης ἐχόνους· οὐδέποτε δ' ἐφάνησαν μεταδοτικαὶ ἢ ἐπιδημικαί.

§. 117.

Τὸ μόνον χαρακτηριστικὸν τῆς γαγγραινῆς τῶν νοσοκομείων σύμπτωμα εἶναι ἢ ταχεῖα αὐτῆς ἐξάπλωσις καὶ ἢ παντελής διάλυσις τῶν μορίων, χωρὶς νὰ μένη οὐδὲ λείψανον αὐτῶν, ἐκτὸς δὲ, ἐὰν υποθέσωμεν ὡς λείψανον αὐτῶν τὴν ὑποπόλιον ὕλην. Ἡ γάγγραινα αὕτη εἶναι ὑπεραύξησις τῆς ἐπιφανείας τοῦ τραύματος ἢ τοῦ ἔλκους, ἐπέχει δὲ τόπον μεταξὺ τῆς ἐλκώσεως καὶ τῆς νεκρώσεως.

§. 118.

Αἴτιον τῆς γαγγραινῆς ταύτης εἶναι ἰδιαιτέρου μιάσματος ἐπὶ τῶν ἠλκωμένων μερῶν ἢ ἐφ' ὅλου τοῦ σώματος δραστικὴ γεννᾶται δὲ τὸ μίasma συγθῶς πρῶτον εἰς τὰ νοσοκομεία, ὅπου εἰσὶ πολλοὶ ἄρρωστοὶ συσσωρευμένοι, ὅπου ὁ ἀήρ φθείρεται, πυώδους μιάσματος ἐμπιπλάμενος, καὶ τὰ ἐπίδεσμα τῶν πληγωμένων εἰσὶν ἀκάθαρτά· δεύτερον δὲ εἰς νεώδεις τόπους ἐν γένει· ὅσον, εἰς φυλακὰς κ. τ. λ. Ἄγνωστον μὲν ἐπὶ πόσον τὸ μίasma φυλλάσσει τὴν μiasματικὴν αὐτοῦ δύναμιν, ἐπὶ πολὺ ὅμως ἐμ-

μένει τούτο εἰς τὰ ἐπίδησμα, ἀφ' ὧν δυσκόλως ἀφαιρεῖται διὰ τῆς συνήθους ἀπλῆς αὐτῶν ἀποπλύσεως. Εἰς τὴν ἀνάπτυξιν δὲ καὶ εἰς τὸν χαρακτήρα τῆς γαγγραινῆς ταύτης συντείνουσιν ἴσως καὶ ὁ αἶθρ, καὶ ὁ καιρὸς, καὶ τὸ κλίμα. Τὸ σῶμα τοῦ ἀπαξ ἀσθενήσαντος οὐδ' ἐφεξῆς ἀνεπίδεκτον τοῦ μιάσματος μένει, ἀλλὰ φαίνεται μάλιστα εἶτι ἐπίδεκτικώτερον. Προσκολλᾶται δὲ τὸ μίasma εἰς τὴν πληγὴν, ὅταν δὲν ἀλλάσωμεν αὐτὴν μετὰ προσοχῆς, ὅταν ἐν καιρῷ τῆς ἐπίδησεως ἀφνῶμεν αὐτὴν πολλὴν ὥραν ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ διεφθορότος καὶ μεμολυσμένου ἀέρος, ἢ ὅταν περιβάλλωμεν αὐτὴν μ' ἐπίδησμα ἀκάθαρτα καὶ μεμολυσμένα. Τοῦ μiasμοῦ τούτου ἐπίδεκτικὸς εἶναι πᾶς ἄνθρωπος καὶ πᾶν εἶδος τραύματος καὶ ἔλκους. Ἄλλ' ὅμως ὑπάρχουσι καὶ εἰδικά τινα ἔλκη, τὰ σπανίως ὑπ' αὐτῆς μεταβαλλόμενα, καθὼς ἐκ τοῦ ἐναντίου συντείνουσιν εἰς τὴν γένεσιν αὐτῆς κρᾶσις χολερικὴ, πάθη ψυχικά, ἀτονία μεγάλη καὶ πυρετὸς νευρικός. Ἐκ τῆς κατασκευῆς τοῦ πάσχοντος σώματος καὶ ἐκ τῆς κρᾶσεως τοῦ περιέχοντος ἀέρος παραλλάσσει καὶ ὁ χαρακτήρ τοῦ νοσήματος, ὥστε δυνατόν τοῦτο νὰ εἶναι καὶ φλεγμονώδες, καὶ τότε ἡ πληγὴ κύκλω εἶναι ἐρυθρὰ, ὁ πόνος σφοδρὸς καὶ σφυγμώδης, οἱ σφυγμοὶ ταχεῖς καὶ ἐντεταμένοι, ἐξ οὗ καθίσταντ' ἐπιπρεπείαι αἱ ἐπακολουθοῦσαι αἱμορραγίαι. Ἡ γαγγραινα αὕτη εἶναι ἐπιπλοκὴ μετὰ τῶν τραυμάτων καὶ μετὰ τῶν ἐλκώσεων λίαν ἐπικίνδυνος, καὶ ὁ κίνδυνος αὐτῆς αὐξάνεται ἐπὶ μᾶλλον καὶ ὑπὸ τυχαίων περιπτώσεων, ὡς ὅταν π. χ. δὲν δυνάμεθα νὰ μεταθέσωμεν τοὺς ἀρρώστους εἰς καθαρώτερον αἶρα καὶ νὰ περιποιηθῶμεν αὐτοὺς κάλλιον, κ. τ. λ. Ἄνευ συνεργείας ἰατρικῶν βοηθημάτων τὸ νόσημα θανατόνει συνήθως, καὶ αὐξήθην γίνεται ἀνεπίδεκτον πάσης ἰατρικῆς βοηθείας.

§. 119.

Διαλαβόντες ἐν γένει περὶ τῶν συμπτωμάτων καὶ μεταπτώσεων τῆς φλεγμονῆς, μεταβαίνομεν νῦν καὶ ἐπὶ τὰς διαφορὰς αὐτῆς. Τῆς φλεγμονῆς οὐσία εἶναι μὲν πάντοτε τοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν νεύρων ὑπεραύξησις καὶ τῆς πλαστικῆς δυνάμεως τοῦ αἵματος ἀλλοίωσις· πολυειδεῖς ὅμως περιπτώσεις δύνανται καὶ τὰ συμπτώματα καὶ τὸν χρόνον αὐτῆς ν' ἀλλοιώσωσιν, αἱ δὲ ἀλλοιώσεις δὲν εἶναι εἰμῆ ἐκκλίσεις ἀπὸ τοῦ καθαροῦ τύπου αὐτῆς, τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ ἤττον συμφωνοῦσιν αὐταὶ πρὸς τὸν ὄρισμόν τῆς ὑπερηυζημένης ζωτικῆς ἐνεργείας. Ὅθεν ἔχομεν διαφορὰς αὐτῆς· πρῶτον μὲν ἐκ τῶν συμπτωμάτων καὶ τοῦ χρόνου, δεύτερον δὲ ἐκ τῶν αἰτιῶν αὐτῆς, καὶ τρίτον ἐκ τῆς κατασκευῆς τῶν φλεγμαινόντων μορίων.

§. 120.

Ἄξιον ἴσως μὲν λέγεται ἡ φλεγμονή, ὅταν αὐτῆς ᾧσι τὰ μὲν συμπτώματα σύντομα, ὁ δὲ χρόνος βραχύς· χρονία δὲ, ὅταν ᾧσι τὰ μὲν συμπτώματα μικρά, ὁ δὲ χρόνος μακρός· γίνεται δὲ τοῦτο ἢ πρωτογενῶς, ἢ, δι' αἰτίας ἐν τῷ ὄργανώματι ἐνεργούσας, δευτερογενῶς. Διαιρεῖται δὲ ἡ φλεγμονή, καθ' ὃν φέρει χαρακτήρα, εἰς καθαρὰν, εἰς ἐρεθιστικὴν, εἰς ἄτονον, εἰς κακοήθη καὶ εἰς ὑπουλον. Ἡ καθαρὰ φλεγμονὴ ἔχει ὅλα τὰ συμπτώματα σύμμετρα καὶ διατρέχει συντόμως καὶ ἀβλαβῶς· ἐγγίνεται δὲ ἰδίως εἰς ἀνθρώπους εὐρώστους καὶ ὑγιεῖς καὶ, ἂν δὲν λιυθῇ, ἔρχεται εἰς ἐκπύησιν· ἡ δὲ ἐρεθιστικὴ καὶ ἄτονος δὲν εἶναι παρά τροποποιήσεις τῆς καθαρᾶς, προερχόμεναι ἐκ τῆς κράσεως τοῦ ἀσθενοῦς καὶ ἐκ τῆς διαρκείας τῆς φλεγμονῆς· τῆς ἐρεθιστικῆς φλεγμονῆς τὰ συμπτώματα δὲν εἶναι μὲν σφοδρὰ ὡς τὰ τῆς καθαρᾶς, ἀλλὰ τὸ φλεγμαῖνον μόριον εἶναι κατ' ἐξοχὴν πολὺ αἰσθητικόν· ὅθεν ἐγγίνεται αὕτη εἰς ἀνθρώπους εὐαίσθητου κράσεως. Τῆς ἄτονου δὲ φλεγμονῆς ὁ χρόνος μὲν εἶναι μακρός, τὰ συμπτώματα δὲ φαίνονται ὅτι ἔρχονται διὰ κώλυσιν τῆς τοπικῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος εἰς τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα μᾶλλον, ἢ δι' ὑπεραύξησιν τῶν ζωτικῶν ἐνεργειῶν· οὐδὲν φαίνεται σύμπτωμα ἐνεργητικῆς πληθώρας, διὰ τοῦτο καὶ τὸ πεπονηδὸς μόριον δὲν εἶναι πολὺ ἐρυθρὸν, ἀλλὰ μᾶλλον βαθέως ἐρυθρὸν ἢ ὑπομέλαν. Ἐγγίνεται δὲ αὕτη κατ' ἐξοχὴν εἰς ἀνθρώπους ἀδυνάτους, χαίνους καὶ καχέκτας. Καὶ ἡ καθαρὰ φλεγμονή, κακῶς θεραπευομένη, μεταπίπτει εἰς τὴν ἄτονον. Ἡ κακοήθης φλεγμονὴ (ἢ γαγγραινώδης) εἶναι ἢ ἀνωδυνῆς, ἢ μετὰ πόνων βαρέων καὶ θλιβερῶν καὶ μετ' ἐρυθρότητος τοῦ δέρματος ὑπομελαίνης· τὰ γεννῶντα αὐτὴν αἰτία ὅτε μὲν εἰσὶ γνωστὰ, ὅτε δὲ ἄγνωστα· γεννᾶται δὲ εἰς νευρικούς καὶ σηπεδονώδεις πυρετούς, καὶ ἔρχεται συνήθως εἰς γάγγραιναν. Ἰπυλοὶ δὲ φλεγμοναί· λέγονται, ὅσαι οὐδὲν ἢ ὀλίγον γνωρίζονται ἐκ τῶν συμπτωμάτων.

§. 121.

Ἡ φλεγμονὴ κατὰ τὰ διάφορα αὐτῆς αἰτία διαιρεῖται εἰς ἰδιοπαθῆ, εἰς συμπτωματικὴν, εἰς εἰδικὴν, καὶ εἰς συμπαθῆ φλεγμονήν. Ἰδιοπαθῆς μὲν εἶναι τ' ἀπότοκον ἐξωθεν βλάβης, ἢς ἢ πάθησις εἶναι τοπικὴ καὶ ἡ σφοδρότης ἀνάλογος τῇ ἐνεργείᾳ τῆς βλάβης καὶ τῇ ἔξει τοῦ ἀνθρώπου· συμπτωματικὴ δὲ γίνεται, τοῦλάχιστον τὸ ὠρισμένον εἶδος, ἐν ᾧ ἐμφαίνεται, ἐξ αἰτίας νοσηρᾶς ἐσωτερικῆς, καὶ εἶναι μόνον ἀπεικόνισμα τοῦ ἐνότου καθολικοῦ νοσήματος. Εἰδικὴ δὲ, ἢ γεννωμένη ἐξ εἰδικῆς

τινος αίτιας, οία ή τής αφροδισίου λώβης· συμπαθής δέ, όπόταν μεταδίδηται κατά συμπάθειαν εις μόρια άλληλουχούμενα μετά τών πρωτοπαθών· αναλογεί δέ πρός ταύτην ήμεταστατική φλεγμονή, ήτις άποσκήπτει άφ' ενός μέρους εις έτερον.

Είναι δέ ή συμπτωματική φλεγμονή ή τοῦ καθόλου νοσήματος σύμπτωμα, ή τής ιδιοπαθοῦς φλεγμονής άπεικόνισμα, διά τοῦ καθόλου νοσήματος αποτελούμενον.

§. 122.

Όιον δήποτ' άν άλωθῆ μόριον υπό τής φλεγμονής, έδρ' αυτής κυρία είναι τά τριχοειδή άγγεϊα πάντοτε. Ύπαλλάσσουσι δέ τά συμπτώματ' αύτης κατά τήν διάφορον κατασκευήν τών πεπονθότων μορίων.

§. 123.

Ή φλεγμονή τοῦ δέρματος φαίνεται διαφόρως, καθά είναι κατ' επιπολήν ή κατά βάθος τοῦ δέρματος, διάχυτος ή περιγεγραμμένη, ιδιοπαθής ή συμπτωματική, οξεία ή χρονία. Όταν μὲν ή έπιπολαία ή φλεγμονή, μή αφοδρά, και επί τοῦ θηλώδους σώματος τοῦ δέρματος, έρύθημα δηλαδή, γίνεται άνευ όγκου τοῦ δέρματος ερυθρότης, μάλλον ή ήττον έξαπλουμένη και μή ακριβώς περιγραφομένη, ήτις ύποτρέχει επί τῆ επιθλίψει τοῦ δακτύλου και ταχέως μετ' αυτήν επιρρέι. Ή λύσις δ' αύτης γίνεται συνήθως μετ' άπολεπίσεως τής επιδερμίδος πιτυρώδους κατ' επανάληψιν γινομένης, ενίοτε δέ γεννάται και όγκος οίδηματώδης, οίδημα, όπόταν ή άπολεπίσις αύτη διαταραχῆ κατά τινα τρόπον. Όταν δέ ή σφοδρότερα ή φλεγμονή και μετ' αύτον ερυθρότητος και όγκου, εγειρονται διά διαπνοήν ύγρου υπό τήν επιδερμίδα φλύκταιναι πλήρεις ύγρου διαφανοῦς, ύπερύθρου, θολοῦ, ή πυώδους, μεθ' ών τήν διαβράχην ό αποψιλωθεις τόπος φαίνετ' ερυθρός, ή κεκαλυμμένος υπό παρεγχύματος λευκοφαίου και ηκητωματώδους. Όταν δέ άλλισκηται τό δέρμα διά βάθους υπό τής φλεγμονής, τότε πάσχει και ό ύποκείμενος κυτταρώδης ιστός, ή ερυθρότης είναι μεγαλειτέρα και δέν ύποτρέχει επί τῆ επιθλίψει, ό όγκος μετρίως σκληρός, και λήγει συνήθως εις έμπύησιν. Ή φλεγμονή κατά τό διάφορον αύτης μέγεθος ενεργεί διαφόρως και εις τό πλέγμα τοῦ δέρματος, ώστε βλέπομεν κεγχροειδή ή άδενοειδή τήν άνω αύτου έξάπλωσιν, παρεγχυματισμένας δέ τās βαθυτέρας και τόν ύποκείμενον κυτταρώδη ιστόν, ή κρεώδεις, ή δέ φυσική αύτου άψις άφανίζεται έλωσ, ή έν αύτῳ πιμελή γίνεται δυσγνώριστος, τό υπό τό δέρμα κυτταρώδες ή πιμελωδες πλέγμα είναι διαφόρως παρεγχυματισμένον και όρρώδει ύγρῳ κατενσταλαγμένον. Όταν δέ ή χρονία ή φλεγμονή, ή ερυθρότης είναι συνήθως άμυροτέρα, πελιούνη ή όρρηγή, ό όγκος μικρός, ή επιδερμίς φθείρεται, τó

διηθούμενον ἐκ τοῦ ἀπογυμνουμένου ἀμφιβλήστρου τῶν ἀγγείων ὑγρὸν διαπήγνυται εἰς ἐφελκίδας, μεθ' ὧν τὴν ἀπόπτωσιν γίνεται καὶ αὔθις τὸ αὐτὸ, ἢ ἐξέλκωσις. Ἐνεκα τῆς χρονίας φλεγμονῆς παχύνεται τὸ δέρμα ὑπερτροφεῖ καὶ συμφύεται μετὰ τοῦ ὑποκειμένου κυτταρώδους ἰστοῦ. Εἰς τὴν γάγγραιναν δὲ μεταπίπτει τοῦ δέρματος ἡ φλεγμονὴ μόνον ἐν κακῇ περιπτώσει· γίνονται δὲ τότε ἢ ἐσχάραι ξηραὶ καὶ μέλαινας, ἢ φλύκταινας πλήρεις ὑγροῦ μέλανος, καὶ τὸ δέρμα μεταβάλλεται εἰς οὐσίαν ρυπαρὰν, πολτώδη, ὀφρύνην καὶ ὑπομέλαιναν.

§. 124.

Ἡ ὀξεῖα τοῦ κυτταρώδους ἰστοῦ φλεγμονὴ ἔχει συνοδίτας μεγάλην καὶ ἀπερίγραπτον ἐρυθρότητα, στερεὸν καὶ ἐλαστικὸν ὄγκον, ἰσχυρὰν τάσιν καὶ πόνον πειστικὸν καὶ σφυγμῶδη καὶ τῇ αὐξήσει τοῦ ὄγκου συναυξανόμενον. Ἡ φλεγμονὴ αὕτη λύεται μόνον, ὅταν δὲν εἶναι ἰσχυρὰ, συμφυομένων ἐνίοτε τῶν πιμελωδῶν φυσκιῶν καὶ ἰσχυροῦ γενομένου τοῦ πεπονθότος μορίου συνήθως δὲ ἐργεταὶ εἰς ἐκπύσιν, οὐχ ἦττον δὲ καὶ εἰς ἐλκῶδη καὶ γαγγραινώδη φθοράν. Κατὰ τὰς ἀνατομικὰς ἐξετάσεις αἱ γινόμεναι εἰς τὸ κυτταρώδες πλέγμα διὰ τῆς φλεγμονῆς ἀλλοιώσεις εἰσὶ διάφοροι· παρέγχυσις καὶ ἐρυθρότης, εὐκολοὶ διάρρηξις, πήξις, ἀνατάλαξις ὑγροῦ ὑπερύθρου, ξανθοφαίου, ἰξώδους, θαλοῦ καὶ κροκιδώδους, ἢ παρέγχυμα συστατικώτερον, πηκτικαματώδες, ὑπόξανθον ἢ ὑπόπυρρον ἰνώδες, εἰς σταιτώδη οὐσίαν μετ' αὐτοῦ συσχευωμένον, ἢ παρέγχυμα κακόχρουν καὶ αἱματώδες. Αἱ αὗται ἀλλοιώσεις ἐμφαίνονται καὶ εἰς τὸ πιμελωδες πλέγμα, ὅταν ἢ μεῖζον ἢ φλεγμονὴ, τὰ πιμελωδῆ φυσκία εἰσὶν ἔμπλεα πλαστικοῦ παρέγχυματος, ὥστε φαίνεται κεγχροειδὲς ὅλον τὸ πλέγμα. Ὅταν δὲ γείνη ἐκπύσις, τὸ πιμελωδες κυτταρόπλεγμα μεταβάλλεται εἰς οὐσίαν ἐρυθρόξανθον καὶ κατεσταλαγμένην ὑγρῷ πυώδει τε καὶ λιπαρῷ. Ἐνίοτε δὲ καὶ ἰνώδης παρέγχυσις ἐν τοῖς φυσکیοις τῆς πιμελῆς διαπήγνυται εἰς οὐσίαν τυροειδῆ καὶ κιμωλιοειδῆ ἐπὶ τέλους. Ὅταν δὲ γείνη γάγγραινα, μεταβάλλεται τὸ πιμελωδες κυτταρόπλεγμα ἀπὸ ἐρυθρᾶς οὐσίας εἰς μέλανα δλιγρον καὶ εὐθρυπτον πόλτον, ἢ ἀπὸ πόλτου ρυπαρῶς ὑπερύθρου καὶ γλοιώδους εἰς ἐσχάραν ξηρὰν, καὶ ὥσπερ ἴσκαν διαπίπτουσαν, ἢ εἰς οὐσίαν ρυπαρῶς ξανθὴν ἢ φαίαν καὶ εὐδιάρρηκτον. Ἡ δὲ χρονία φλεγμονὴ τοῦ κυτταρώδους ἰστοῦ ἐμφαίνει ὄγκον σκληρὸν, ὄλιγον ἢ οὐδόλως ἐπάδυνον, ὅστις δυσκόλως ἢ βραδέως διαλύεται, καὶ χρονίσας, δύναται νὰ μεταπέσῃ εἰς σκληρίαν, ὑπερτροφίαν καὶ εἰς ἐλεφαντιοειδῆ ἀλλοίωσιν καὶ ἐλκωσίαν. Βυρίσκεται δὲ καὶ ἐνταῦθα διάφορος ἐρυθρότης καὶ ἐνοστάλαξις ὑγροῦ ἄρρώδους τε καὶ αἱματώδους· ἐπὶ τῇ σκληρίᾳ δὲ, οὐσία λευκωμα-

τώδης, στεατώδης ἢ πηκτωματώδης, ὅλον ἐμπληροῦσα τὸ πλέγμα καὶ μετ' αὐτοῦ κατὰ τινα τρόπον συγχωνευομένη. Τὰ συνήθη τῆς φλεγμονῆς τοῦ κυτταρώδους ἰστοῦ αἰτία εἰσὶ βλάβαι, ἢ νοσηρῶν ὑλῶν ἐν αὐτῷ ἀποσκήμματα.

§. 125.

Ἐν δὲ τῇ φλεγμονῇ τῶν ἀδένων ὁ πόνος μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲν εἶναι σφοδρὸς, ἀλλὰ βαιὸς μᾶλλον καὶ πιέζων, ἡ θερμασία δὲ μικρὰ, ὁ ὄγκος ὁμῶς στερεώτατος, περιγεγραμμένος καὶ, ὅταν συναλίσχηται καὶ ὁ γειτνιαζὼν κυτταρώδης ἰστός, εἰς τὰ περίξ ἐκτεινόμενος. Δύσις δὲ γίνεται μόνον ὅταν ἡ φλεγμονὴ καὶ ὁ ὄγκος ὡσι μικρὰ· μειζόνων δὲ τούτων ὄντων, γίνεται συνήθως ἐκπύσησις. Χρονία δὲ οὔσα ἡ φλεγμονή, μεταπίπτει εὐκόλως εἰς σκληρίαν. Εἶναι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ψύξεως, ἐπιμόνου ἐρεθισμοῦ ὑπὸ τῶν γειτνιαζόντων μορίων, μεταλήψεως ὕλης τινὸς δριμείας καὶ μiasματικῆς, καὶ δυσκραςίας τινὸς ἔκγονος.

§. 126.

Ἡ φλεγμονὴ τῶν βλεννογόνων ὑμένων γίνεται συχνότατα, καὶ τὰ συμπτώματ' αὐτῆς εἰσὶ διάφορα, καθὰ αὕτη εἶναι ὀξεῖα ἢ χρονία. Ἡ ὀξεῖα διατρέχει καιροὺς τρεῖς, ὧν ἡ διάρκειά ἀόριστος. Καὶ ἐν τῷ πρώτῳ μὲν, ἐν ᾧ ἡ αἰσθησις τῶν μορίων αὐξάνεται μᾶλλον ἢ ἥττον, ὁ πόνος εἶναι πιστικός, καυτηρὸς ἢ νυγματώδης καὶ ἡ ἐρυθρότης μεγάλη, ἐπέχεται κατ' ἀρχὰς ἡ διάκρισις τῆς βλένης, ἀρχεται δὲ μετ' οὐ πολὺ νὰ ἐκρίνηται ὑγρὸν λεπτὸν, ὑδαρὲς καὶ ἀρκοῦντως δριμύ· λέγεται δὲ οὗτος, ὁ καιρὸς τῆς ὑδρορροίας. Αὐξήσει δὲ τῆς φλεγμονῆς ἐξογκοῦται διαφόρως ὁ βλεννογόνος ὑμῆν διὰ τῆς ὑπερεμπλήσεως τῶν ἀγγείων, διὰ παρεγχύσεως, γενομένης ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτῶν ἢ ἐν τῷ ὑποκειμένῳ κυτταρώδει ἰστῷ. Καὶ ὅταν μὲν ἦ τὸ πρῶτον, ἡ ἐπιφάνεια τοῦ βλεννογόνου ὑμένος διὰ τῆς ὑπεροχῆς τῶν θηλῶν καὶ τῶν βλενωδῶν θυλακίω γίνεται ἄνισος· ὅταν δὲ τὸ δεύτερον, εἶναι λεία φυσκοειδής· τὸ διακρινόμενον ὑγρὸν γίνεται ἀφθονώτερον, συστατικώτερον, πυατοειδές, πυῶδες καὶ ἄδριμυ. Κατὰ τὴν διάφορον ταύτην ποιότητα ἐμφαίνει τοῦτο κατ' ἀρχὰς μὲν ἀποπίπτοντα ἐπιθηλίδας κύτταρα, ἔπειτα δὲ τέλεια πύου· σωματία· ὁ καιρὸς δὲ οὗτος λέγεται καιρὸς τῆς βλεννορροίας. Ὅταν δὲ ἡ φλεγμονὴ ἀρχίσῃ νὰ παρακμάσῃ, τὸ ὑγρὸν τοῦτο ἐλαττοῦται, γίνεται ἥττον συστατικὸν καὶ λαμβάνει τὴν ποιότητα τοῦ φλέγματος· λέγεται δὲ τότε ὁ καιρὸς τῆς φλεγματορροίας. Ἡ φλεγμονὴ ἀκμάζει ἐνίοτε τάχιστα, ὥστε ὁ καιρὸς τῆς βλεννορροίας ἐπέρχεται σφοδρότατα καὶ μετὰ μεγάλης ἀνεγέρσεως τῶν θηλῶν· λέγεται δὲ τότε ὀξεῖα βλεννορροία. Τὰς φλεγμονὰς τῶν

βλεννογόνων χιτώνων εύκολως συνοδεύουσι καὶ πυρετώδη συμπτώματα. Ὄταν δὲ ἡ σφοδρὰ καὶ ὀξεῖα ἡ φλεγμονή, δύναται νὰ γείνη πλαστικὴ παρέγχυσις (λέγεται δὲ ἡ φλεγμονὴ αὕτη ὑμνογόνοσ φλεγμονή,) ὀρθώδης, δ' ἐνστάλαξις μετ' ἐπίσημου, οἰδηματώδους ὄγκου, ὅταν ἡ μικρότερα ἡ φλεγμονή. Ὄταν δὲ ἡ φλεγμονὴ ἐνεργήσῃ ἰσχυρῶς εἰς τὸν ὑπὸ τὸν βλεννογόνον ὑμένα κυτταρώδη ἰστὸν, δύνατ' ἐν αὐτῷ νὰ πλασθῇ ἀποστήμα, ἢ ν' ἀθροισθῇ πλαστικὸν παρέγχυμα. Ὄταν δὲ ἡ ὀξεῖα φλεγμονὴ μεταπέσῃ εἰς τὴν χρονίαν, ἢ ὅταν αὕτη ἐξ ἀρχῆς ἢ χρονία, ὁ ἀνίσως ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ὀφρνωδῶς ἐρυθρὸς βλεννογόνος ὑμὴν γίνεται ἀδρὸς, τὰ βλενώδη θυλάκια καὶ αἱ θηλαὶ ἀναπτύσσονται πολὺ, ἐξ οὗ ἄνισος γίνεται καὶ κεγχροειδὴς ἡ ἐπιφάνει' αὐτῶν, ἡ παχείας βλέννης διάκρισις γίνεται ἄφθονος (λέγεται δὲ χρονία βλεννώδης). Τὰ σόμια τῶν βλενωδῶν θυλακίων εἰσὶ πολλάκις μὲν ἀνευρυσμένα, ἐνίοτε δὲ ἀποπεφραγμένα, καὶ τότε δύναται διὰ τῆσ συλλογῆσ τῆσ βλέννης εἰς στραγγύλους ὄγκους νὰ ἐκταθῶσι, ἢ εἰς ἀποστήματα νὰ μεταβληθῶσι. Ἐλκωσις δὲ γίνεται πολλάκις εἰς τὰς ἐκ δυσκρασίας τινὸσ, καὶ μάλιστα τῆσ ἀφροδισιολώθου, πηγαζούσασ φλεγμονὰσ τῶν βλεννογόνων ὑμένων. Εὐκόλωσ δ' ἐν ταύταισ ἀλίσκονται τὰ ὑποκείμενα ὅστ' αὐτὰ καὶ σθίρονται μεγάλωσ. Τῆσ οὐσίας ἡ ἀπώλεια μὴ ἐπίσημοσ οὐτα, ἐξισούται διὰ προστολῆσ τῶν πέριξ χειλέων τοῦ βλεννογόνου ὑμένουσ δυνάμει τῆσ ἐν τῇ συνουλώσει συστολῆσ ἐνίοτε δὲ βλέπομεν ὅτι τὸ ἀναπληρῶν τὸν τόπον πλέγμα μεταμορφούται εἰς βλεννογόνον ὑμένα. Μείζονεσ δὲ τῆσ οὐσίας ἀπώλειαὶ ἀναπληροῦνται μάγον δι' ἐπιμόγου οὐλώθουσ πλέγματοσ. Στενώσεισ δὲ τῶν ὑπὸ τοῦ βλεννογόνου ὑμένουσ ὑπαλειφομένων σωλήνων εἰσὶ συχναὶ τῆσ φλεγμονῆσ ἀπογεννήσεισ, μέρος μὲν διὰ τῆσ γενομένησ ἐν τῷ πλέγματι ἀδρότητοσ, ἀραιότητοσ καὶ πολυπῶδουσ ἐκσαρκώσεωσ, μέρος δὲ διὰ τῆσ ἐν τῷ ὑποκειμένῳ κυτταρώδει ἰστῷ παρεκχύσεωσ, μὴ διαφορουμένησ, καὶ μέρος διὰ τῆσ γενομένησ κατὰ τὸν ἄνω ῥηθέντα τρόπον συνουλώσεωσ. Αἱ φλεγμοναὶ τῶν βλεννογόνων ὑμένων χαρακτηῖρα συμφυτικὸν δὲν ἔχουσιν συμφύσεισ δὲ γίνονται. μόνον ὅταν, διεφθορότοσ τοῦ πλέγματοσ τοῦ βλεννογόνου ὑμένουσ, ἀπογυμνωθῇ ὁ ὑποκείμενοσ κυτταρώδησ ἰστὸσ, οἷον ἐπὶ ἐλκῶτει, ἐγκαύσει κ. τ. τ. Αἴτιον τῶν φλεγμονῶν τῶν βλεννογόνων ὑμένων συχνὸν εἶναι φύξισ, μάλιστα δὲ εἰς ὠρισμένην τοῦ ἀέροσ κρᾶσιν γενῶνται δὲ αὐται τότε ἐπιδημικῶσ ἔτι δὲ μηχανικὴ ἢ χημικὴ δράσισ, μιασμὸσ, κατ' ἐξοχῆν δὲ δυσκρασίαὶ, οἷα ἡ χοιραδικὴ, ἡ ἀφροδισιολώθουσ καὶ ἡ ὑδαρ-γυρικὴ, σπανίωσ δὲ ἡ ἀρθρικὴ καὶ ρευματικὴ. Αἱ οὕτω δὴ γαγγραινώδεισ λεγόμεναι φλέγμοναὶ τῶν βλεννογόνων ὑμένων εἰς τοὺσ κακοῖθεισ

πυρετός, εἰς τὴν κακὴν μίξιν τοῦ αἵματος, γεννῶνται ἐν εἴδει ὑποπολιῶν μυκητοειδῶν ἀποσκημάτων, γαγγραινώδη διάλυτιν τοῦ βλεννογόνου ὑμένος ἐπαγόντων. Ἐπὶ δυσπεψία καὶ βεβλαμένη τοῦ ἥπατος, τῶν ἐντέρων κ. τ. τ. διακρίσει γεννῶνται τοιαῦτα ἀποσκήματα ἐν εἴδει τῶν ἠπιωτέρων ἀφθῶν.

§. 127.

Οἱ ὀρρώδεις χιτῶνες ἐπιρρέπουσι μέγας πρὸς τὴν φλεγμονὴν αὕτη δὲ γεννᾶται ἢ ἐξ ἀρχῆς εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου αὐτῶν κυτταρώδους ἴστου, ἢ μεταδίδεται εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἀμφικαλυπτομένων ὑπ' αὐτῶν ὀργάνων, καθὼς καὶ ἀπ' αὐτῶν εὐκόλως μεταδίδεται εἰς ἐκεῖνα. Ἡ ὄξεια φλεγμονὴ ἀκμάζει ταχέως ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὁ πόνος εἶναι σφοδρὸς καὶ νυγματώδης, ὁ πυρετὸς ζωηρὸς, οἱ σφυγμοὶ σκληροὶ καὶ ἡ διάκρισις τοῦ ὀρρώδους ὑγροῦ πλεονάζουσα· ἀπολήγει δὲ εἰς λύσιν, εἰς σύμφυσιν, εἰς ὀρρώδη καὶ πυώδη παρέκχυσιν καὶ εἰς γαγγραιναν, σπανίως δὲ καὶ εἰς ἔλκωσιν. Ἡ λύσις γίνεται πάντοτε, διαφορῆσει τοῦ παρεκχυθέντος ὀρρώδους ὑγροῦ· συμφύονται δὲ αἱ προσήκουσαι τῶν χιτῶνων τούτων ἐπιφάνειαι ἐν ἐκτάσει μεγάλῃ πρὸς ἀλλήλας ἢ διὰ δεσμοειδῶν ταινιῶν, ὅταν ἀπομείνη τὸ πλαστικὸν μέρος τοῦ ὑγροῦ, ἢ ὅταν ἢ τοῦτο ἐξ ἀρχῆς τοιαῦτον. Ἡ πλεονάζουσα παρέκχυσίς γίνεται, ὅταν ἡ φλεγμονὴ ἐλαττοῦται μὲν, ἀλλ' ἐπιμένει ὅπως ἔτι ἐπὶ μακρότερον χρόνου διάστημα. Ἡ δὲ γαγγραινα δύναται νὰ εἶναι τῆς σφοδρότητος τῆς φλεγμονῆς ἔκγονος ἢ τοῦ κακοῦθους αὐτῆς χαρακτηρὸς ἐπὶ ἀποσκήψει νοσηρῶν ὑλῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γεννᾶται διὰ τὴν ἀπογύμνωσιν τοῦ χιτῶνος ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου κυτταρώδους ἴστου, διὰ πυήσεως ἢ γαγγραινῆς γενομένην, ἔτι δὲ διὰ πύεσιν, περίσπασιν καὶ περίτφινξιν ἢ διὰ τὴν ἐξ ἄλλων ὀργάνων ἐξάπλωσιν αὐτῆς. Ἐλκωσις δὲ γίνεται μόνον, ὅταν ἡ φλεγμονὴ χρονίσῃ, ὅταν ὁ κάμνων πάσχη δυσκρασίαν τινά, καὶ ὅταν γείνη ἐξιδρώσις κακὴ καὶ πυώδης. Ἡ χρονία δὲ τῶν ὀρρογόνων χιτῶνων γεννᾶται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετὰ μόλις αἰσθητῶν συμπτωμάτων φλεγμονῆς καὶ ὡς περ ὑδρωπικακῆ πάθησις. Τὸ περιγεγόμενον δὲ τῶν μετὰ θάνατον ἀνατομικῶν ἐξετάσεων ἀφορᾷ τὰς γενομένας ἀλλοιώσεις τῶν ὀρρογόνων ὑμένων καὶ τὴν διαφορὰν τῶν ἐξιδρωμάτων. Ὁ ὀρρογόνος χιτῶν φαίνεται ἀμβλῦς, ἀλαμπῆς καὶ μὴ διαφανῆς, λευκόφαιος, βυπαρῶς ξανθός, μελάγχλωρος, εὐθρυπτος καὶ ἀραιός· ἢ ἐνεσις γίνεται πάντοτε ὑπὸ τοῦ ὑποκειμένου τοῦ ὀρρογόνου χιτῶνος κυτταρώδους ἴστου, διαφαίνει διὰ τοῦ ὀρρογόνου χιτῶνος καὶ ἐν αὐτῷ ἐν εἴδει συμπεπικνωμένων γραμμῶν, ἐξ οὗ φαίνεται ὡς περ ὄλοσηρηκοειδής, ἐνίοτε δὲ καὶ ὡς ἂν κεγχρωδής. Ὁ ὑποκειμένος αὐτῷ

κυτταρώδης ἰστός εἶναι κατενσταλαγμένος καὶ δι' ἀκανόνιστου ἐνέσεως ἔχει διάφορον τὸ χρῶμα, ἦγουν ἀπὸ τοῦ λαμπροῦ ἐρυθροῦ μέχρι τοῦ ἰανθινομέλανος. Ὁ ὀρρογόνος χιτῶν ἀδρύνεται πολλάκις ἐπισήμως, κατ' ἐξοχὴν δὲ ὅταν ᾗ χρονία ἢ φλεγμονή, δι' ἀλλοιώσιν τοῦ ὑποκειμένου κυτταρώδους ἰστού ἢ διὰ πλαστικὴν ἀπόθεσιν ἐν τῇ ἔνδον αὐτοῦ ἐπιφανείᾳ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἰδίᾳ οὐσίᾳ. Ἐπι τῇ γαγγραϊνῇ δὲ εὐρίσκομεν ἐσχάρας ρυπαροξάνθους, ὑπολευκούς καὶ εὐθρύπτους, ἢ οὐσίαν ἀθαρῶδη λευκόφαιον, ἢ ὀρφνίνην. Τὰ ἐν τοῖς θύλαξι τῶν ὀρρογόνων χιτῶνων ἐξιδρώματα εἰσὶν ἢ ὀρρώδη, ἢ μετὰ κροκίδων πλαστικῶν ὑλῶν ἀναμεμιγμένα, αἵτινες καταστρώννυνται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἐν μέρει ἢ σύστασιν πλαστικῆν, ἢ πυῶδη, ἰχωρῶδη καὶ αἱματῶδη ἔχοντα. Παρέγχυμα μὲν ὀρρώδες καθαρὸν ἢ μετ' ὀλίγων κροκίδων πλαστικῶν ὑλῶν ἀνεμεμιγμένον εὐρίσκεται ἐπὶ χρονία καὶ ὑπόυλφ φλεγμονῇ· ἐξιδρώμα δὲ πλαστικὸν ἐπὶ ὀξείᾳ, πυῶδες δὲ καὶ ἰχωρῶδες ἐπὶ κακῇ μίξει τοῦ αἵματος, ἐπὶ τυφώδει πυρετῷ κ. τ. τ. Αἱματῶδες δὲ ἢ αἰμορραγικὸν ἐξιδρώμα γεννᾶται κατ' ἐξοχὴν ἐπὶ φλεγμονῇ τῶν ἀποτεθειμένων στρωμάτων καί, ἂν ἐν τούτοις ἐπλάσθησαν κόλποι, εἶναι ἐγκεκλεισμένον ὑπ' αὐτῶν, ἐν οἷς κατὰ τὴν διάφορον ποσότητα τῆς ἰνώδους οὐσίας ἐν τῷ παρεκχυθέντι αἵματι ἐμφαίνονται ἀποθέματα διαφόρως κεχρωματισμένα εἰς τὰ πλευρώματα τῶν κόλπων. Ἀποστέωσις δὲ γεννᾶται σπανίως ἕνεκα φλεγμονῆς τῶν ὀρρογόνων χιτῶνων.

§. 128.

Ὅταν δὲ φλεγμαίνωσι τ' ἀπονευρώδη μόρια, ὁ πόνος εἶναι ὅτε μὲν σφοδρότατος, ὅτε δὲ εὐμετάβλητος, βύθιος, καὶ αὐξάνεται μᾶλλον διὰ κινήσεως τοῦ πεπονθότος μορίου, ἢ δι' ἐπιπίεσεως αὐτοῦ· ἡ θερμοσία εἶναι μεγάλη, ὁ ὄγκος κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν γειτνιαζόντων μορίων ὅτε μὲν σκληρότερος, ὅτε δὲ μαλακώτερος· ἢ δ' ἐρυθρότης ὅτε μὲν μικρά, ὅτε δὲ ἀσήμαντος, καὶ ποτε δὲ ὑπέρμετρος. Τῆς φλεγμονῆς τῶν μορίων τούτων αἴτια μὲν συνήθως εἰσὶν, ἐκτός τῶν τρώσεων, ρευματισμὸς κατ' ἐξοχὴν καὶ ἀρθρίτις, τέλος δὲ, λύσις, μετάστασις, σκληρία μετὰ πήξεως δι' ἰνωδῶν ἐξιδρωμάτων, τοφῶδη πυρώματα, ἀποστέωσις, γάγγραινα, ἔλκωσις καὶ πύησις ἐν τῷ κυτταρώδει μόνον ἰστῷ, τῷ συμπλέκοντι τὰς ἴνας πρὸς ἀλλήλας, ἐξ οὗ γίνεται κατὰ στιβάδας ἀπολείψεις αὐτῶν. Αἱ δ' ἐν τῇ φλεγμονῇ ταύτῃ γενόμεναι ἀλλοιώσεις εἰσὶ κατ' ἀρχὰς μὲν γραμμοειδεῖς ἐνέσεις μετὰ διαχύτων αἰμοκηλίδων, ἐξόγκωσις, ἀποβολὴ τῆς στιλπνότητος καὶ ἐνστάλαξις ὑγροῦ ὑποπολλοῦ, ὑποξάνθου καὶ κατὰ μέρος πηκτωματώδους· ἐπὶ μᾶλλον δὲ σφοδρᾶ καὶ ἐπιμόνῃ φλεγμονῇ, ἐξάλειψις

τῆς ἰνῶδους κατασκευῆς, μαλακότης, χροῶμα ῥυπαρὸν ἐρυθρόξανθον ἢ ἐρυθρομέλαν καὶ μετὰ τοῦ συμφλεγμαίνοντος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κυτταρώδους ἰστοῦ συγχώνευσις εἰς οὐσίαν πολλάκις ὄλως ἀγνώριστον. Ἀνάφουςις δὲ κεγχροειδῶν σαρκῶν εἰς τὰ ἀπονευρώδη μόρια γεννᾶται, ἀφ' οὗ ταῦτα γείνωσι πρῶτον ῥυπαρῶς φαιὰ καὶ ἐρυθρά.

§. 129.

Ἡ εἰς τοὺς χιτῶνας τῶν ἀρτηριῶν ἐγγινομένη φλεγμονὴ ἐκτείνεται μᾶλλον ἢ ἤττον, καὶ εἶναι ὀξεῖα ἢ χρονία. Ἐπὶ τῇ ἐκτεταμένῃ μὲν καὶ ὀξεῖα ὁ πυρετὸς εἶναι σφοδρότατος μετὰ βιαίων παλμῶν τῆς καρδίας, οἱ σφυγμοὶ ταχύτατοι, καὶ ἡ θερμασία καυματώδης· ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται πόνους μᾶλλον ἢ ἤττον σφοδρούς κατὰ τὴν φοράν τῶν ἀρτηριῶν ἐν πάσῃ τῇ σφύξει καὶ ἐπὶ τῇ ἐξῶθεν ἐπιθλίψει. Διὰ τῆς παραυτίκα γενομένης ἐξιδρώσεως πλαστικοῦ λέμφου ἐν τῷ σωλῆνι καὶ διὰ τῆς συστολῆς τοῦ μυώδους χιτῶνος στενοῦνται αἱ ἀρτηρίαι, ἐξ' οὗ κατωτέρω τοῦ τόπου τούτου ὁ σφυγμὸς γίνεται μικρὸς, ἀδύνατος, ἄτακτος, πολλάκις μὲν μόλις αἰσθητός, ἐνίοτε δὲ τρίξων καὶ τὸν φουσηματώδη ἤχον ἀπεργαζόμενος. Τέλος δὲ παύεται ὁ σφυγμὸς, καὶ κάτω τοῦ ἀποπεφραγμένου τούτου τόπου φαίνονται αἱ ἀποφραγθεῖσαι ἀρτηρίαι ὡς ἂν σχοινία σκληρὰ, ἡ θερμασία τοῦ πεπονθότος μορίου καὶ ἡ αἰσθησις ἐλαττοῦνται, τὸ μόριον ἐξοιδαίνεται, ἐν ᾧ ἡ καρδία πάλαι σφοδρῶς καὶ ἐπιμόνωσ, ὁ σφυγμὸς γίνεται δίκροτος πολλάκις, θλίψις, ἀδημονία, ἐνίοτε δὲ καὶ παρακοπή, καὶ οὕτω τέλος ἐπέρχεται καὶ ὁ θάνατος. Ὅταν δὲ ἡ φλεγμονὴ δὲν ἐκτείνηται πολὺ, τὰ συμπτώματα φαίνονται μικρότερα, ὁ πόνος καὶ ἡ σχοινοειδὴς ἐξόγκωσις τῆς ἀρτηρίας δὲν ἐκτείνονται πολὺ, καὶ ἐπὶ τῇ ἀποφράξει τῆς ἀρτηρίας τὸ αἷμα φέρεται διὰ τῶν παραπλευρῶν ἀρτηριῶν, ἐὰν ὁμοῦς ἀποφραγθῶσι καὶ αὗται, γεννᾶται γάγγραινα τοῦ μορίου ξηρά. Σπανίως δὲ δύναται ἀρτηρίτιδος ἕνεκα νὰ γείνη πυώδες ἐξιδρώμα, εὐρίσκομεν δ' ἐν τῷ σωλῆνι τότε λεπτὴν ὑπόστρωσιν πυώδους ἐξιδρώματος, τὸ θρόμβωμα κακόχρουν, χαῦνον, κατὰ μέρος δὲ καὶ μαλακόν, τὸν ἐντὸς μὲν καὶ μέσον χιτῶνα τῆς ἀρτηρίας ἀραιὸν καὶ πλήρη πυώδους ἐξιδρώματος, τὸν κυτταρώδη δὲ εἰς ἄκρον φλεγμαίνοντα, καὶ ἐν τῷ πλέγματι αὐτοῦ τῆδε κακεισε περιγεγραμμένα ἢ διάχυτα ἐξιδρώματα, δι' ὧν δύναται νὰ γείνη καὶ παντελής πύσησις τῆς ἀρτηρίας (καθὰ λέγει ὁ Ροκίτανσκη). Τῆς χρονίας δὲ ἀρτηρίτιδος τὰ σημεῖα, ἐκγονα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ νοσημάτων, ἐκ δυσκρασίας ἀρτηρικῆς κατ' ἐξοχὴν καὶ ἀφροδισίας πηγαζόντων, εἰσι σκοτεινὰ καὶ ἀβέβαια. Καθὼς ἡ ὀξεῖα ἀρτηρίτις ἐπάγει συνήθως σφύευσιν, οὕτω καὶ ἡ χρονία ἐπάγει ἀδρότητα, ἀραιότητα καὶ πύσησιν.

ἔλκωσιν καὶ ἀπόθεςιν φωσφορικής τιτάνου ἀνά μέσον τοῦ ἐντός καὶ μέσου χιτῶνος, ἐξ οὗ γεννῶνται πολλάκις τὰ ἀνευρύσματα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ μὲν ἔνδον χιτῶν τῆς ἀρτηρίας ἔχει φύσιν ἐπιθηλίδος, ὁ δὲ μέσος ἀγγείων εἶναι ἄμοιρος, ἐπομένως ἀμφοτέροι οὐκ ἔδυνανται νὰ εἶναι ἡ ἐξ ἀρχῆς ἔδρα τῆς φλεγμονῆς, νομίζουσιν ὅτι ἡ φλεγμονὴ μεταδίδεται μόνον ἀπὸ τοῦ ἔξω χιτῶνος εἰς τοὺς ἔνδον, ἢ ὅτι ἡ διαπίδυσις γίνεται δι' αὐτοῦ. Πρὸς τοῦτο συμφωνοῦσι καὶ αἱ μετὰ θάνατον εὑρισκόμεναι ἀλλοιώσεις. Ὁ κυτταρώδης χιτῶν καὶ τὸ κυτταρῶδες εἶλημα εἰσὶν ἐρυθρὰ, ὕδατωδῶς κατενσταλαγμένα, καὶ ἀραιὰ, ὁ δὲ ἔνδον χιτῶν πηκτότερος, ἀραιός, ῥυτιδωτός καὶ ὑπὸ πλαστικοῦ ἐξιδρώματος κεκαλυμμένος, ἐρυθρός δὲ διὰ διαπίδυσως (τούλάχιστον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὡς παρετήρησεν ὁ Βουίλαυδος [Bouillaud]) καὶ οὐχὶ διὰ παρεγχύσεως τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων. Μόνον ὁ κυτταρώδης χιτῶν καὶ κατὰ μέρος ὁ ἔνδον χιτῶν εἶναι παρεγχυματισμένος· ὁ πρῶτος δὲ ὑγρῷ ὀρρώδει ἢ ὀρροϊνώδει ἐνσταλαγμένος. Τῶν ἀρτηριῶν οἱ χιτῶνες εἰσὶν εὐθρυπτοί, εὐλυτοί καὶ μεσηγῆ αὐτῶν ἐξιδρώματα ἐνέχοντες. Ἐν τῷ σωλῆνι δ' αὐτῶν ἐνεστὶν ἔμβολον ἐκ θρόμβου αἵματος, πολὺ ἐπὶ τὰ ἄνω ἐκτεινόμενον καὶ μετὰ τῶν πλευρωμάτων αὐτῶν συνεχόμενον. Ἐπὶ τῇ χρονίᾳ δὲ φλεγμονῇ εὑρίσκεται ἀνά μέσον τοῦ ἔνδον καὶ μέσου χιτῶνος πύθις ἐν εἴδει ἀποστηματίων, ἔτι δὲ κατ' αὐτοὺς τούτους τοὺς τόπους ἀπόθεςις φωσφορικής τιτάνου καὶ ἀθρηματώδους οὐσίας. Ὅτι δὲ φλεγμονῆς ἔνεκα τῶν ἀρτηριῶν δύναται νὰ γείνη παρεγχύσις ἐν τῷ σωλῆνι τῆς ἀρτηρίας, καὶ διὰ ταύτης νὰ γεννηθῇ ἔμπυαιμία, εἵπομεν ἐν τῷ 70 §. ἀλλὰ συγχρόνως εἵπομεν ὅτι μέχρι τοῦδε στεροῦμεθα ἐπιθεβαιούτων αὐτῶν πραγμάτων. Ὁ δὲ Ῥοκιδάνσκη νομίζει τοῦτο κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πείραν σπανιώτατον.

Κατὰ τὸν Ῥοκιδάνσκη χρονία μὲν ἀρτηρίτις δὲν ὑπάρχει· ἀρτηρίτις δὲ ὀξεῖα σφυγμική δύναται νὰ ἐπιμείνῃ ἐπὶ μακρότερον χρόνον, αἱ μεταμορφώσεις τῶν ἀπογεννημάτων αὐτῆς νὰ γείνωσι βραδέως, καὶ αἱ μεταπτώσεις αὐτῆς νὰ ἔλθωσι βραδέως μόνον. Χρονία δὲ φλεγμονὴ τοῦ εἰλήματος τῆς ἀρτηρίας ὑπάρχει, ἥς τ' ἀπότοκα διαπλάσματα περιορίζονται κατ' αὐτὸ, καὶ ἥτις βλάπτει τὴν φυσικὴν ἀναλογίαν τοῦ ἐντός καὶ μέσου χιτῶνος μόνον κατὰ δευτεροπάθειαν. Αὕτη σπανίως μὲν εἶναι κατὰ πρωτοπάθειαν· συχνότερον δὲ κατὰ δευτεροπάθειαν καὶ ὡς σταθερὰ ἀκόλουθος τῶν νοσηρῶν καταυλισμάτων τοῦ ἐντός χιτῶνος καὶ τῶν μεταμορφώσεων αὐτῆς. Ἐπάγει δὲ ὑπερτροφίαν, καὶ ἀδρύνει τὸ εἶλημα τῆς ἀρτηρίας εἰς σιφρὰν στεατοϊνώδη καὶ διαφύρως παχεῖαν σιβάδα, παραλυσίαν τῶν νοσηρῶν μορίων, καὶ μάλιστα τοῦ ἐλαστικοῦ ἐξαπλώματος, ἐκ τούτου δὲ ἀνευρυσμὸν καὶ διάθεςιν εἰς αὐτομάτους διαβήσεις διὰ τὴν νοσηρὰν θραυλότητα καὶ πυκνότητα τοῦ μέσου χιτῶνος, ἅπερ οὗτος προσκτάται τῆς τυλώδους πυκνώσεως τοῦ εἰλήματος ἔνεκεν. Ἡ ἀθρηματώδης συνάλσις εἶναι κατὰ τὸν Ῥοκιδάνσκη πρόσκλησις ὑπέρμετρος καὶ ἐπίστροφισις τοῦ ἔνδον χιτῶνος, ὡς ἂν ὑπερτροφία αὐτοῦ, ἐνδογενῆς γέννησις ἐκ τοῦ ἀρτηριώδους αἵματος πρὸ πάντων δὲ ἐκ τῆς ἰσχύσεως αὐτοῦ οὐσίας διὰ τὴν αὐτῆς ἰδίαν κατάνησιν οὐχ

ὅμως γέννημα τῆς φλεγμονῆς. Τὴν αὐτὴν περὶ τῆς γενέσεως καὶ τῆς ἔδρας τῶν καταυλίσεων τούτων γνώμην δὲν δύναμαι νὰ ἔχω. Καὶ ὁ Κρίσπος (Kresp vonden Krankheiten fund verletzungen der Blutgetaesse. a. d. Engl. Berlin 1849. S. 73) δὲν ἀμφιβάλλει, ὅτι τῶν διαφόρων καταυλίσεων προηγείται συμφορῆσις τις ἂν οὐχὶ φλεγμονὴ τῶν χιτώνων, καὶ ὅτι δικαίως ταύτας ὡς γεννήματα τῆς φλεγμονῆς πρέπει νὰ θεωρήσωμεν. Κατὰ τὰς πολλὰς δὲ καὶ ἐπιμελῶς γενομένας ἐξετάσεις τῶν πάνυ διαφόρων καταυλίσεων εὗρεν οὗτος πάντοτε, ὅτι αἵτε ἀθηρωματώδεις αἱ χονδρώδεις καὶ ὀστεώδεις καταυλίσεις ἔκείντο πάντοτε ἐν τῷ ἔνδον χιτῶνι. Ἐὰν δ' αὐταὶ ἐγενῶντο ἐκ τοῦ φερομένου ἐν τῷ ἀγγεῖῳ αἵματι, ἀκατάληπτον εἶναι διατι αὐταὶ φαίνονται συχνότερον εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀορτῆς ἢ εἰς τὰ ἀπώτερα μέρη, διατι δὲν ἀλλοιοῦνται ὡσαύτως αἱ φλέβες, ἐν αἷς τὸ αἷμα μᾶλλον ἢ ἐν ταῖς ἀρτηρίαις ἐμμένει, διατι ἢ καταυλίσις προραίνεται ἐν εἰδει διαφόρων κροκιδῶν εἰς διαφόρους τόπους καὶ εἰς τινὰ μέρη τοῦ ἀγγείου, καὶ διατι μόνον εἰς τὰς μεγαλειτέρας ἀρτηρίας καὶ οὐχὶ εἰς τὰς φυάδας αὐτῶν οὐδὲ εἰς τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα.

§. 130.

Αἱ φλέβες εἰσὶ μᾶλλον τῶν ἀρτηριῶν πρὸς τὴν φλεγμονὴν ἐπιρρεπεῖς καὶ τὰ συμπτώματα διαφέρουσι μεγάλως κατὰ τε τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς φλεγμονῆς. Ὅθεν ἐν τῇ φλεγμονῇ ταύτῃ γεννῶνται πόνοι μᾶλλον ἢ ἤττον σφοδροὶ καὶ ἐρυθραὶ τοῦ δέρματος ῥαβδώσεις κατὰ τὴν φορὰν τῶν φλεβῶν, ἐνίοτε δὲ μετὰ φλεγμονῆς τοῦ δέρματος ἐκτεταμένης καὶ μετ' ἐπισήμου ἐξογκώσεως, εἶτι δὲ καὶ πυρετὸς τούτοις ἀνάλογος. Διὰ τῆς ἐπιστάσεως δὲ τοῦ αἵματος καὶ τῆς πλάσεως αἱματώδους ἐμβόλου, ἀποφράξεως τῶν φλεβῶν γενομένης, αἰσθανόμεθα σχοινία σκληρὰ καὶ ὀξῶδη κατὰ τὴν φορὰν τῶν φλεβῶν καὶ διὰ τὸν παρεμποδισμόν τῆς φορᾶς τοῦ αἵματος γίνεται ἐπίσημος ἐξογκωσις. Μεταπίπτει δὲ ἡ φλεγμονή, τῶν πραγμάτων οὕτως ἐχόντων, εἰς ἐμπύησιν, γίνονται πολλὰ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποστήματα εἰς τὸν περιβάλλοντα τὴν φλέβα κυτταρώδη ἴσθον ἢ καὶ εἰς τὸν σωλῆν' αὐτῆς. Τὰ δὲ καθολικὰ φαινόμενα φαίνονται ἀνάλογα πάντοτε πρὸς τὰ τοπικά. Ἐὰν ὅμως δὲν γείνη ἀποφραξις τῶν φλεβῶν, ἀλλὰ συλλογὴ πύου ἐντὸς τοῦ σωλῆνος αὐτῶν εἴτε διὰ τῆς διαλύσεως τῶν γενομένων ἐν αὐταῖς αἱματωδῶν ἐμβόλων, εἴτε δι' ἐξιδρώσεως, καὶ οὕτως ἀναμιχθῆ τὸ πῦον μετὰ τοῦ κυκλοφορουμένου αἵματος, τότε γεννᾶται ἡ σειρὰ ὅλη τῶν συμπτωμάτων τῆς ἐμπυαιμίας, ἧτις ἐπάγει συνήθως τὸν θάνατον (ἰδ. §. 61.) ἂν δὲ ἡ φλεβίτις ἀρχῆται, ἀπὸ τοῦ ἐντὸς χιτώνος τῆς φλεβῆς, λέγομεν ὅτι περὶ τούτου εἶπομεν καὶ ἐν τῷ περὶ γενέσεως τῆς ἀρτηρίτιδος, ὅτι καὶ προηγούμενος ἤδη ἐν §. 67. εἴρηται. Ἐκτὸς δὲ τῶν εἰρημένων ἤδη τοπικῶν ἀπολήξεων τῆς φλεβίτιδος, ἤγουν ἐπιστάσεων καὶ θρομβωμάτων τῶν φλεβῶν, δύναται ν' ἀπομείνωσι καὶ χονδρώσεις τῶν χιτώνων, σφυγμῶδες ἔπαρμα καὶ ὀστεώσεις. Ἡ λύσις τῆς φλεβίτιδος γίνεται πάντοτε μετὰ κριτικῶν κενώ-

σεων, γινομένων δι' ιδρώτων και ούρων. Αίτια δὲ ταύτης εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐξωθεν βλάβαι· γεννᾶται δὲ αὐτὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς ἀνθρώπους, ὅστινες ἐξησθένησαν τὸ σῶμα διὰ ψυχικῶν παθῶν και διὰ παντός εἶδους ἀκολασίας και ἀσελγείας, πολλάκις δὲ γεννᾶται αὐτὴ και δι' ἐπιρρείας ποιότητός τινος τῆς ἀτμοσφαιρας.

§. 131.

Ἡ εἰς τὰ λεμφοφόρα ἀγγεῖα φλεγμονὴ γεννᾶται διὰ μηχανικὰς βλάβας, ἢ διὰ τινὰ ὀριμείαν ἢ δηλητήριον ὕλην, ἣν ταῦτα μετέλαβον. Ἡ φλεγμονὴ αὐτὴ γινώσκειται ἐξ ὀδονηροῦ και ἐρυθροῦ ὄγκου τῶν λεμφοφόρων ἀγγείων, ὅστις ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ πεπονθότος τόπου μέχρι τῶν πλησίον ἀδένων, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὡσαύτως ἐξωγκωμένων. Τὸ δὲ σύνθηρος αὐτῆς τέλος, εἶναι ἡ λύσις, ἐνίοτε δὲ και φθοροποιὰ πύσιν ἐν τῷ κυτταρώδει ἰστώ.

§. 132.

Ἡ φλεγμονὴ τῶν νεύρων, ἢ μᾶλλον τῶν λεμμάτων αὐτῶν, δύναται νὰ γεννηθῆ διὰ τραυματικὴν βλάβην, κατ' ἐξοχὴν δὲ διὰ φύσιν, διὰ δυσκρασίαν τινὰ, οἷον ἀρθριτικὴν, ἀφροδιστικὴν λώθην, καχεξίαν ὑδραργυρικὴν· ἐμφαίνεται δὲ διαφόρως, καθὰ αὐτὴ ἐδρεύει εἰς τὰ τῆς αἰσθήσεως ἢ εἰς τὰ τῆς προαιρέσεως νεῦρα, και καθὰ εἶναι χρονία ἢ ὀξεῖα. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἀγγεῖα, παρ' ὧν τὰ νεῦρα λαμβάνουσι τὴν τροφήν, εἰσὶν ὀλίγα, και τὰ συμπτώματα τῆς φλεγμονῆς εἰσὶ μικρὰ διὰ τοῦτο· ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ εἶναι αἰσθησις μυρμηκισμού, νάρκη, πολλάκις δὲ και πόνος σφοδρὸς και νυγματώδης, ὅστις ἐν εἴδει παροξυσμοῦ και ἠλεκτρικῶν ἀφέσεων διαδίδεται εἰς τὰς διαφυάδας τῶν νεύρων· μετὰ τοῦ πόνου δὲ ἔρχονται σπασμοὶ και πυρετός. Αἱ ἀλλοιώσεις δὲ, ἅς ἡ φλεγμονὴ προξενεῖ εἰς τὸ πεπονθὸς νεῦρον και εἰς τὸ λέμμ' αὐτοῦ, ἐπάγουσι παράλυσιν. Ἐπὶ τῇ ἀνατομικῇ ἐξετάσει εὐρίσκομεν πεπονθότα κατ' ἐξοχὴν τὰ λέμματα τῶν νεύρων, ὅτε μὲν ὀλίγον, ὅτε δὲ πολὺ ἐρυθρὰ, κατενσταλαγμένα και διαπαγῆ, και ἡ ἐνστάλαξις ἐκτείνεται πολλάκις και εἰς τὸν παρακείμενον κυτταρώδη ἰστόν· τὴν δὲ μυελώδη οὐσίαν οὐδὲν μὲν ἠλλοιωμένην, ὅταν ἡ μικρὰ ἢ φλεγμονὴ, ἐνσταλάγματα δὲ ἀναμέσον τῶν νευρικῶν δεσμίδων, και τὴν μυελώδη οὐσίαν διαλελυμένην ἐνίοτε ὡσεὶ σφακελώδη, ὅταν ἡ σφοδρότερα ἢ φλεγμονὴ και μᾶλλον ἐπίμονος. Παχὺ δὲ τὸ νεῦρον διὰ τῆς ἐξιδρώσεως και ἀμύελον ὅταν ἡ χρονία ἢ φλεγμονὴ.

§. 133.

Τῶν μυῶν δὲ ἡ φλεγμονὴ διαφέρει κατὰ τὰ φαινόμενα, καθὰ αὐτὴ γεννᾶται ἐν τῇ μυῶδει οὐσίᾳ ἢ ἐν τῷ περιειλίσσοντι τοῦς μῦς ἢ ἐν τῷ

μεσηγὺ αὐτῶν κυτταρώδει ἰστώ. Πάντοτε δὲ μεταδίδεται ἡ φλεγμονὴ καὶ εἰς τὸν κυτταρώδη ἰστὸν ἀπὸ τῆς μυώδους οὐσίας, ἐξ οὗ προσγίνονται τὰ φαινόμενα τῆς φλεγμονῆς τοῦ κυτταρώδους ἰστού. Ἐπὶ τῇ φλεγμονῇ τῆς μυώδους οὐσίας, ἧτις συνήθως εἶναι τραυματικῆς ἐνεργείας ἔκγονος, γεννᾶται ὄγκος σκληρὸς καὶ ἀντίτυπος καὶ πολὺ ἐπώδυνος ἐπὶ πάσῃ κινήσει τε καὶ ἐπιθλίψει· ἡ ἐξόγκωσις γίνεται στερεωτέρα καὶ ὁ πόνος σφοδρότερος, ὅταν οἱ μῦς ἀμπέχωνται ὑπὸ ἀνευδότων περιτταινῶν· ἐὰν δὲ ταυτοχρόνως διαιρεθῶσι καὶ αἱ περιτταίναι αὗται, οἱ μῦς προηθύνονται πολλάκις ὄγκωδῶς καὶ γαστροειδῶς. Ἡ φλεγμονή, μὴ λυθεῖσα, μεταπίπτει εἰς πύησιν, καὶ τὸ πῦον συλλέγεται ἐν τῷ περιβάλλοντι τὸν μῦν κυτταρώδει ἰστώ ἢ ἐν αὐτῇ τῇ οὐσίᾳ τοῦ μυός. Γεννᾶται δ' εὐκόλως γάγγραινα, ὅταν διὰ τῶν ταινιῶν γείνη περίσφιγξις. Ἐὰν δὲ ἡ φλεγμονὴ γεννηθῇ ἐν τῷ περιβάλλοντι τὸν μῦν κυτταρώδει ἰστώ, οἱ πόνοι κατ' ἀρχὰς εἰσὶ περιπλανεῖς, ἔπειτα δὲ ἐμπεπαρμένοι εἰς τὰς καταφύσεις μάλιστα τῶν μυῶν· αὐξάνονται δὲ ἐπὶ πάσῃ κινήσει μετὰ σπασμώδους καὶ ὀδυνηρᾶς συστολῆς τῶν μυῶν. Τὸ δέρμα εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν κατὰ φύσιν, ἐνίοτε δὲ ὀλίγον στερεόν, ἐρυθρὸν καὶ οἰδηματώδες. Ἐν τῇ ἀνατομικῇ ἐξετάσει εὐρίσκομεν ἐρυθρότητα καὶ ἐνστάλαξιν ὕδαρῆ τοῦ κυτταρώδους ἰστού, τὴν μυώδη ἵνα ξανθὴν καὶ ἐρυθρόλευκον, καὶ ἕκαστον νίδιον μὴ ἔχον τὰς ἐγκαρσίους αὐτοῦ ραδῶσεις καὶ εἰς οὐσίαν ἀθαρῶδη μεταβεβλημένον, ἢ τὴν μυώδη ἵνα διὰ διαφοροῦ ἐξιδρώματος ἀπωσμένην. Ἡ χρονία φλεγμονή, ἧτις γεννᾶται ἢ ἐκ προηγουμένης ὀξείας φλεγμονῆς τῶν μυῶν ἢ διὰ διαδόσεως ἀπὸ τῶν γειτνιαζόντων μορίων, ἢ ἐξ αἰτίας ρευματικῆς, ἀρθριτικῆς ἢ ἀφροδισιολώβου, ἐμφαίνεται μᾶλλον δι' ἀκαμψίας ἢ διὰ πόνου, μόνον ἐπὶ τῇ κινήσει γεννωμένου. Αἱ διὰ ταύτας γεννώμεναι τῶν μυῶν ἀλλοιώσεις εἰσὶ σκληρία, ἀπονευρώδης μεταμόρφωσις, πύησις καὶ ἐξέλκωσις τοῦ ἀμπέχοντος τὰς μυώδεις ἵνας κυτταρώδους ἰστού, καὶ, σπανίως, γάγγραινα. Ἄλλ' ἡ ρυτίδωσις καὶ σκληρία γεννᾶται οὐ μόνον ἐκ τῆς φλεγμονῆς, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐπιμόνου ἡσυχίας καὶ ἀργίας τοῦ μυός, ἐξ οὗ ἐλαττοῦται τοῦ νεύρου ἡ ἐνέργεια καὶ ἐκλείπει ὅλως τῆς θελήσεως ἢ δύναμις.

§. 134.

Ἡ φλεγμονὴ τῶν ὀστέων ἀρχεται ἢ ἐκ τοῦ περιστέου, ἢ ἐκ τοῦ μυελούχου χιτῶνος ἢ ἐξ αὐτῆς τῆς οὐσίας τοῦ ὀστού. Καὶ κατὰ τὰς τρεῖς ταύτας περιπτώσεις τὰ φαινόμενα τῆς φλεγμονῆς εἰσὶ διάφορα κατὰ τὴν διάφορον μάλιστα τῆς φλεγμονῆς ὀξείαν ἢ χρονίαν πρόδον. Ὅταν μὲν φλεγμαινῇ τὸ περίστευον, γίνεται μετὰ πόνου μᾶλλον ἢ ἤττον. σφοδροῦ

ἔπαρμα περιγεγραμμένον δι' ἐξιδρώσεως, μεσηγὺ τοῦ ὄστου καὶ τοῦ περιοστέου γενομένης. Ἡ φλεγμονή δὲ, μὴ λυθεῖσα, μεταπίπτει εἰς σκληρίαν, εἰς τοφώδη παχυσμὸν, εἰς ἐξόστωσιν, τερηδόνα, νέκρωσιν, σπανίως δὲ καὶ εἰς μυκητώδη ἑτεροίωσιν. Ὅταν δὲ φλεγμαίνῃ ὁ μυελούχος χιτῶν, γίνεται πόνος βύθιος καὶ διάτορος, τέλος δὲ ἐξογκοῦται καὶ τὸ ὄστου καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν περιοχὴν. Ἡ φλεγμονή δὲ, μὴ λυθεῖσα, μεταπίπτει εἰς ἀποφραξιν τῆς μυελούχου κοιλοτήτος, ἢ εἰς ἐμπύησιν καὶ φθορὰν τοῦ ὄστου, ἀπὸ τῶν ἐνδον πρὸς τὰ ἔξω προβαίνουσαν, εἰς νέκρωσιν ἢ εἰς μυκητώδη ἑτεροίωσιν. Ὅταν δὲ φλεγμαίνῃ αὐτὴ τοῦ ὄστου ἡ οὐσία, δύναται νὰ γεννηθῇ παχυσμὸς τοῦ ὄστου καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν περιοχὴν, ὑπερτροφία μετ' ἀποφράξεως τῆς μυελούχου κοιλοτήτος, ἔλκωσις, νέκρωσις καὶ διάφορος ἑτεροίωσις τοῦ ὀστώδους πλέγματος.

§. 135.

Τὸ προγνωστικὸν τῆς φλεγμονῆς εἶναι πάνυ διάφορον, ἐξαρτᾶται δὲ ἐκ τοῦ μεγέθους, ἐκ τοῦ χαρακτῆρος καὶ ἐκ τῶν αἰτίων αὐτῆς, ἐκ τῆς κράσεως τοῦ ἄρρώστου καὶ ἐκ τῆς φύσεως τοῦ κεκοινωτοῦ μορίου.

§. 136.

Ἡ λύσις τῆς φλεγμονῆς εἶναι τῆς θεραπείας ὁ σκοπὸς ἐν γένει· ἐξαιροῦνται δὲ τούτου κριτικαὶ τινες φλεγμοναί, τραύματα μετὰ θλάσεων ἰσχυρῶν, καὶ δευτήριαι. Πρώτη δὲ ἐνδοεῖς εἶναι τοῦ προκατάρχοντος αἰτίου ἢ ἄρσις, εἰς αὐτὰ ἐπιμένη εισέτι, ἢ δὲ ἄρσις αὐτοῦ ἀρκεῖ πρὸς παῦσιν τῆς φλεγμονῆς, μικρὰς οὔσης ὅταν δὲ ἡ φλεγμονὴ ἀκμάξῃ ἢ ὅταν τὸ αἷτιον δὲν δύναται ν' ἀρθῇ, μεταχειριζόμεθα ὅλα τῆς ἀφλεγμάντου μεθόδου τὰ βοηθήματα. Ὅθεν ὅταν ᾖ μετὰ πυρέτου μεγάλου ἢ φλεγμονῆ, μεταχειριζόμεθα τὴν φλεβοτομίαν, προσφέρομεν εἰς τὸν πάσχοντα νίτρον καὶ διάφορα οὐδέτερα ἅλατα, ἐντέλλοντες αὐτῷ καὶ διαίταν ψυχρὰν, πόσιν συχνὴν λεπτῶν καὶ ψυκτικῶν, καὶ ἰσχυρίαν. Διὰ τῶν βοηθημάτων τούτων τὸ ἰνώδες μέρος τοῦ αἵματος καὶ ἡ πλαστικότης αὐτοῦ ἐλαττοῦνται, καὶ ὁ ὀρρὸς αὐξάνεται, ἢ ἐν τοῖς ἐντέροις καὶ νεφροῖς διάκρισις ἀνακινεῖται, καὶ τὸ πλῆθος τῶν χυμῶν ἐλαττοῦται· κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἐνεργεῖ καὶ ἡ ἐμετικὴ τρυξ, εἰς μεγάλας ἢ μικρὰς δόσεις προσφερομένη, καὶ τὸ καλόμελι, εἰς μεγάλας δόσεις λαμβανόμενον. Εὐθὺς δὲ, ἀφ' οὗ τῇ χρῆσει τούτων ἐλαττωθῶσι τῆς φλεγμονῆς τὰ συμπτώματα, προσφέρομεν κατ' ἐξοχὴν τὸ καλόμελι εἰς μικρὰς δόσεις καθ' ἑαυτὸ ἢ μετὰ τῶν σιμιμιοῦχων πρὸς διαφόρησιν τοῦ ἐν τῷ κυτταρῶδει ἰστώ παρεκχυθέντος λέμφου καὶ πρὸς κώλυσιν τῆς θρομβώσεως αὐτοῦ. Ὅταν δὲ ἡ φλεγμονὴ ᾖ ἐρεθιστικὴ καὶ τὸ αἰσθητικὸν τοῦ ἄρρώστου ὑπερ-

τυζήμενον (ἴδ. §. 120), ἐπιχειροῦμεν τὴν ἐλάττωσιν αὐτῆς, προσφέροντες τὸ ὄπιον, ἠνωμένον μετὰ τῶν οἰκείων ἀφλέγμαντων, μετὰ τοῦ ὑδαργύρου, ἢ προσφέροντες τὸν ὑασκύαμον, τὸ Βορουσικὸν ὄξύ, τὸ ὕδωρ τῆς σαφνοκεράσου, μετὰ προηγουμένην ὁμως ἀφλέγμαντον θεραπείαν. Μεταχειριζόμεθα δὲ καθάρσια καὶ ἐμετικά, ὅταν σὺν τῇ φλεγμονῇ ὑπάρχωσιν ἐν τῇ κοιλίᾳ περιττώματα. Ὅταν ὁμως ἡ κακοήθης ἢ φλεγμονή, ἀνάγκη γὰρ μεταχειρισθῶμεν θεραπείαν, ἥτις ἀρμόζει κυρίως εἰς τοῦ παρακολουθοῦντος πυρετοῦ τὴν φύσιν, ἐς οὗ πρέπει νὰ μεταχειρισθῶμεν πεφυλαγμένως τὴν ἀφλέγμαντον μεθοδόν. Ἐὰν δὲ ἡ φλεγμονή ἢ εἰδική καὶ δυσκρασίας τινὸς ἔκγονος, πρέπει πρῶτον νὰ μεταχειρισθῶμεν, ἀλλὰ πολὺ πεφυλαγμένως, τὰ ἀφλέγμαντα, καὶ ἔπειτα τὰ πρὸς τὴν δυσκρᾶσιαν ἀντιφάρμακα. Ἄλλ' ἡ ἀφλέγμαντος ἀγωγή τότε πρέπει νὰ εἶναι μετρία.

§. 137.

Καθὼς ἡ καθόλου θεραπεία εἶναι διάφορος, οὕτω καὶ ἡ κατὰ μέρος. Τὰ δὲ τοπικὰ βοηθήματα εἰσὶ κένωσις αἵματος, χρῆσις ψυχρῶν ἐπιθροχῶν, ὑγρῶν ἢ ξηρῶν πυριαμάτων, μύρων καὶ ἐμπλάστων, συμφόντων ἀνωδύνων καὶ παροχετευτικῶν φαρμάκων.

§. 138.

Ὅσῳ καθαρωτέρα καὶ ἰσχυροτέρα εἶναι ἡ φλεγμονή, καὶ ὅσῳ ἐρυθρότερον καὶ ὀγκωδέστερον τὸ φλεγμαίνον μόριον, τόσῳ μείζων καὶ τῆς κατὰ μέρος κένωσης τοῦ αἵματος ἡ ἐνδείξις. Πᾶσα δὲ κατὰ μέρος γενομένη τοῦ αἵματος κένωσις ἐρεθίζει μᾶλλον ἢ ἥττον καὶ δύναται νὰ ἐπαγάγῃ εἰς τὸ πεπονηδὸς μόριον καὶ αἷθις μεγάλην τοῦ αἵματος ἐπιρροήν, ὅταν ἡ μάλιστα πληθώρα. Ὅθεν ἀνάγκη πολλάκις νὰ κενώσωμεν τὸ σῶμα πρὶν ἐπιχειρήσωμεν τὴν κατὰ μέρος κένωσιν, ἥτις ἐνεργεῖται διὰ σχάσεων καὶ διὰ προσβολῆς βδελλῶν, καὶ τῶν μετ' ἀμυχῶν σικυῶν. Καὶ ἡ μὲν προσβολή τῶν βδελλῶν εἶναι τὸ συνηθέστερον πάντων αἰ δὲ σχάσεις γίνονται μόνον, ὅταν ἡ προσβολή τῶν βδελλῶν ἢ δυσεξέργαστος ὡς εἰς τὸ στόμα π. χ. εἰς τὸν λαιμόν, εἰς τὴν γλῶσσαν καὶ εἰς τὸν ἐπιπεφυκότα τοῦ ὀφθαλμοῦ ὑμένα· αἰ δὲ μετ' ἀμυχῶν σικυῶν ὠφελούσιν εἰς φλεγμονὰς ἀβληχράς καὶ βυθίους, ἐπειδὴ αὗται ἐκτὸς τῆς κένωσης τοῦ αἵματος ἐνεργοῦσι καὶ παροχετευτικῶς πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος.

§. 139.

Ἡ φύξις τοῦ φλεγμαίνοντος μορίου γίνεται, ὅταν ἐπ' αὐτοῦ βάλωμεν

πτύγματα διάβροχα εἰς ὕδωρ ψυχρὸν ἢ ἀναμεμιγμένον μετ' ὄξους, ἢ εἰς ὕδωρ ἐψυγμένον διὰ τῆς ἐν αὐτῷ διαλύσεως διαφόρων ἀλάτων τοῦ ὄξυκος μολύβδου, ἢ τοῦ θεϊκωξύνου ψευδαργύρου. Ἐπιβάλλομεν δὲ πάγον καὶ χιόνα εἰς τὸ φλεγμαῖνον μόριον, ὅταν ἦ ἀρτιγενὴς ἡ φλεγμονὴ καὶ ἰδιοπαθὴς, καὶ ὁ ὄγκος οὐπω μέγας, ἀλλ' ἀπαντὰ τὰ βοηθήματα ταῦτα πρέπει νὰ εἶναι συμμέτρως ψυχρὰ, ὅπως ἐνεργήσωσι τάναντία τῆς φλεγμονῆς, ἤγουν ἐλάττωσιν τῆς θερμασίας, αὐστολήν τῶν ἀγγείων καὶ ἐλάττωσιν τοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν νεύρων, καὶ ὠρελοῦσι μάλιστα εἰς φλεγμονάς, ὅσαι γεννῶνται δι' ἰσχυράς θλάσεις, διαρρήξεις κ. τ. λ. ὅπου τὰ ἀγγεῖα εἰσὶν ἄτονα, καὶ δυνάμεθα ν' αὐξήσωμεν τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν διὰ πνευματώδων ὑγρῶν, οἷον διὰ τοῦ οἰνοπνεύματος, διὰ τοῦ ἀντιτραυματικοῦ ὕδατος τοῦ Θεδέου. Γένεσις ψύχους, ἐπιστάλαξι τε καὶ ἀνατμίσει τοῦ αἵθερος γενομένη, ἐνεργεῖ στιγμιαίως μᾶλλον, καὶ δύναται μόνον εἰς περιπτώσεις τινὰς νὰ χρησιμεύσῃ.

§. 140.

Αἱ ὑγραὶ πυρίαισι εἰς τὸ φλεγμαῖνον μόριον γίνονται διὰ τῶν θερμῶν ἐπιβροχῶν καὶ τῶν καταπλάσμάτων, ἅπερ κατασκευάζονται ἐκ μυζωδῶν ἢ ἀλευρωδῶν ὑλῶν, ὡς τοῦ λινοσπέρμου, τῆς ψυχῆς ἄρτου σεμιδαλίτου, τοῦ κριθίνου ἀλεύρου, τῶν πιτύρων, τῶν φύλλων τῆς ἀναδενδρομαλάχης καὶ τῶν μαλακωδῶν λεγομένων εἰδῶν μετὰ ὕδατος, ἢ μετὰ γάλακτος ἐσθῶν, καὶ ἐνελλισόμενα εἰς ὀθόνιον λινοῦ ἐπιβάλλονται ταυτοτρόπως, ὥστε νὰ σκεπάζωσι ταυτοχρόνως ὅλην τοῦ φλεγμαῖνοντος μορίου τὴν περιοχὴν. Τῶν θερμῶν ἐπιβροχῶν προτιμότερα τὰ καταπλάσματα, ἐπειδὴ ἡ θερμότης αὐτῶν εἶναι χρονιωτέρα, ἐπομένως οὐδεμίαν ἔχουσι χρεῖαν συχνῆς ἀνανεώσεως. Τὰς ἐπιβροχὰς λοιπὸν μεταχειρίζομεθα μόνον, ὅταν τὸ μόριον ἦ αἰσθητικὸν καὶ δὲν ὑποφέρῃ τὴν ἐκ τοῦ βάρους τῶν καταπλάσμων πίεσιν· χρεῖα δὲ αὐταὶ νὰ ἐπικαλύπτωσι καὶ τὰ πέριξ τῆς φλεγμονῆς μόρια, καὶ νὰ ἐπισκεπάζωνται ὀθονίῳ ξηρῷ ἢ μαλλίνῳ, ὅπως φυλάσσηται ἐπὶ πλείονα χρόνον ἡ θερμασία· ἐπιβάλλονται δὲ τὰ καταπλάσματα κατ' ἐξοχὴν, ὅταν ὦσιν ὁ ὄγκος μέγας καὶ ἡ διάτασις ὀδυνηρὰ, ἐπειδὴ διὰ τῆς χαλαστικῆς αὐτῶν δυνάμεως ἐλαττοῦσι τὴν μεγάλην τοῦ κυτταρώδους ἰστού ἀντίστασιν. Ὅταν δὲ ἡ διάτασις ἦ μικροτέρα, δυνάμεθα νὰ καταβρέξωμεν τὰ καταπλάσματα μετὰ μολύβδινον ὕδωρ, καὶ, ἐὰν μετὰ τὴν ἐλάττωσιν τῆς φλεγμονῆς ἀπομένῃ ὄγκος ἔτι ἔνεκεν ἐξιδρώματος, καὶ δι' ἀτονίαν τῶν λεμφοφόρων ἀγγείων μάλιστα δὲν δύναται νὰ γείνη διαφόρησις αὐτοῦ, νὰ μεταχειρισθῶμεν οἰνώδη καταπλάσματα προσθέσει ἀναληπτικῶν φαρμάκων, οἷον τοῦ δωρονίκου, τῆς

καφουράς κ. τ. τ. Παρομοίως δὲ ἐνεργοῦσι καὶ ὑπατμοὶ ἀπλοῖ· ἢ ἀρωμα-
τικοί. Φλεγμοναὶ τινες ὅμως, οἷαι ἢ ἀρθριτικὴ καὶ ἐρυσίπελατώδης,
ἀπαιτοῦσι μόνον ξηρὰς πυριάσεις· οἱ δὲ σφοδροὶ πόνοι καταπλάσματα
ἠνωμένα μετ' ἀγῶδύνων φαρμάκων, ὅσον μετὰ τοῦ ὑσκυάμου, τῆς
βελλαδόνης κ. τ. λ. Μετὰ τῶν ὑγρῶν δὲ τούτων πυριάσεων μεταχειρι-
ζόμεθα ταυτοχρόνως καὶ ἀνατρίψεις μαλακτικῶν ἀλοιφῶν καὶ μάλιστα
τῆς φαιᾶς δι' ὑδραργύρου ἀλοιφῆς, ὅπως ταχύνωμεν διὰ τῆς αὐξανομένης
ἀναπόσεως τὴν λύσιν τῆς φλεγμονῆς.

§. 141.

Πρὸς δὲ τὴν ἄτονον φλεγμονὴν, εἴτ' ἐξ ἀρχῆς εἶναι αὕτη, εἴτ' ἐφεξῆς
ἐγένετο τοιαύτη, ἐν ᾗ εἶναι μᾶλλον παθητικὴ διάθεσις καὶ πληθώρα τῶν
ἀγγείων μετὰ μικρᾶς αὐτῶν ἀντιπαθείας, χρεῖα πολλάκις ν' ἀφαιρέσωμεν
πρῶτον τὴν πληθώραν τῶν ἀγγείων διὰ τῆς τοπικῆς κενώσεως τοῦ
αἵματος, καὶ ἔπειτα ν' ἀναστήσωμεν τὴν ζωτικὴν ἐνέργειαν διὰ τῆς
προσφορᾶς τῶν ἀναληπτικῶν φαρμάκων, ἧγουν διὰ τῆς προσκαίρου προς-
φορᾶς τῶν ψυχρῶν ἐπιβροχῶν, τῶν ὑδαρῶν ἢ οἰνωδῶν ἐξ ἀρωματικῶν
βοτάνων γινομένων ἐγγυματισμῶν, τῶν διὰ τοῦ ὕδατος τοῦ μολύβδου,
ἢ τοῦ ἀντιτραυματικοῦ ὕδατος τοῦ Θεοδέου ὑγρῶν πυριάσεων, διὰ τῶν
ἀνατρίψεων πτητικῶν μύρων, τῆς δι' ὑδραργύρου φαιᾶς ἀλοιφῆς μετὰ
καφουράς, διὰ τῆς προσβολῆς ἐρεθιστικῶν ἐμπλάστρων, ὅσον τοῦ δι' ἀμ-
μωνιακοῦ ἐμπλάστρου, ἅπερ μεταχειριζόμεθα μάλιστα τὴν νύκτα πρὸς
ἀποφυγὴν τῆς δυναμένης νὰ προξενηθῇ ἐκ τῶν καταπλάσμάτων φύξεως.
Μετὰ τῆς τοπικῆς δὲ ταύτης θεραπείας χρεῖα νὰ ἐνώσωμεν καὶ τὴν ἀνά-
λογον πρὸς τὰς περιστάσεις καθολικὴν.

Τῶν ἀναληπτικῶν καὶ ἐρεθιστικῶν φαρμάκων ἡ τοπικὴ καὶ καθολικὴ εἰς τινὰς
περιπτώσεις φλεγμονῶν χρῆσις δὲν ἀντιφάσκει εἰς τὸν ἀνωτέρω δοθέντα ὄρισμὸν
τῆς φλεγμονῆς, μὴδ' ἐκ τούτου παραπειθέμενοι δεόν νὰ παραδεχθῶμεν ἀσθενικὰς
φλεγμονάς. Ἀσθενεῖας ἔκγονοι φλεγμοναὶ δὲν ὑπάρχουσιν· ἀσθενώσεις ὁμως δυ-
νατὸν νὰ εἶναι μετὰ τῆς φλεγμονῆς, καὶ νὰ προκύψωσιν ἐκ τῆς προερχομένης ἐκ
τῆς φλεγμονῆς ἀναλώσεως τῆς ζωτικῆς ἐνεργείας, ὥστε διὰ τῆς ἰάσεως αὐτῶν τῶν
ἀσθενώσεων γίνεται δυνατὴ καὶ τῆς φλεγμονῆς ἡ ἴασις.

§. 142.

Τῶν παροχέτευτικῶν βοηθημάτων ἡ ὠφέλεια στηρίζετ' ἐπὶ τῆς ἐξ
ἀνταλλαγῆς τῶν μορίων τοῦ σώματος ἐνεργείας, ὥστε δι' ἰσχυροτέρου
τινὸς ἐρεθισμοῦ ἐλαττοῦται ἢ παύεται ἄλλος παρῶν. Γίνεται δὲ ἡ παρα-
χέτευσις διὰ τῆς χρήσεως τοῦ διὰ κανθαρίδων ἐμπλάστρου (ἐκ-
δορίου), διὰ τῆς διεμβολῆς τοῦ λημνίσκου, διὰ τῆς ἐμποιώσεως τοῦ
βαθρίου, διὰ τῶν ἀνατρίψεων ἐρεθιστικῶν ἀλοιφῶν, δι' ἐγ-

καύσεως διὰ τῆς μόξης ἢ τοῦ πεπυρακτωμένου σιδήρου. Ἐν γένει δὲ μεταχειρίζομεθα ταῦτα, ὅποτεν ἡ ἰσχύς τῆς φλεγμονῆς μετὰ προηγουμένην προσφορὰν τῶν ἀφλεγμάντων ἐλαττωθῆ. Ὅθεν ὠφέλειαν ἐκ τούτων ἔχομεν κατ' ἐξοχὴν εἰς χρονίαν φλεγμονάς, καὶ ἡ ἐκλογὴ αὐτῶν γίνεται κατὰ τὴν βαθμηδὸν συνέχειαν καὶ κατὰ τὴν ἀσθενεστέραν ἢ ἰσχυροτέραν αὐτῶν ἐνέργειαν. Ὅποιός δὲ μεταβολὰς δέχεται ἡ καθολικὴ αὕτη θεραπεία τῆς φλεγμονῆς, ὡς ἐκ τῆς μεταξὺ τῶν πεπονηθῶτων μορίων διαφορᾶς, θέλομεν ἐφεξῆς ὁμιλήσει πολλοῖα.

§. 143.

Εἶναι δὲ ἡ φλεγμονὴ τῆς μερίδος ἐκείνων, ὅσαι ἀγαπῶσι νὰ μελίστανται, δέον μὴδὲν νὰ προσφέρωμεν εἰς τὸ φλεγμαῖνον μέρος τῶν βοηθημάτων, ὅσα ἐμποδίζουσι τὴν τελείαν τῆς φλεγμονῆς ἀνάπτυξιν καὶ συνεργοῦσιν εἰς τὴν μετάστασιν αὐτῆς. Ὅθεν χρεῖα νὰ καλύπτωμεν τὸ πεπονηθὸς μέρος ἐρίῳ θερμῷ, νὰ προσυλλάσσωμεν αὐτὸ ἀπὸ τῆς δράσεως τοῦ ἀέρος καὶ νὰ προσφέρωμεν εἰς τὸν πάσχοντα διαφορητικὰ πόματα· ἐγένετο δὲ ἡ τοιαύτη φλεγμονὴ εὐθὺς ἀφανὴς ἀπὸ τῆς ἐξω ἐπιφανείας, χρεῖαν ἔχομεν νὰ ἐπαναγάγωμεν ταύτην διὰ τῶν διὰ νάπυρος, ἢ τῶν διὰ κανθαρίδων ἐμπλασμάτων (συναπισμῶν, ἐκδορῶν), ἢ διὰ τῶν καυτηρίων, ἀναλόγως τῷ μεγέθει καὶ τῇ φύσει τῆς φλεγμονῆς.

§. 144.

Ὅταν δὲ ἡ φλεγμονὴ ἔλθῃ εἰς διῶδρωσιν, δέον, ἐὰν δὲν παυθῶσιν ὅλως τῆς φλεγμονῆς τὰ συμπτώματα, νὰ μεταχειρίζομεθα τὰ ἐναντίον τῆς φλεγμονῆς διοριζόμενα ἄλατα, κατ' ἐξαιρέτον δὲ τὴν κεκαθαρμένην τρυγά (cremor tartari). Ἐὰν ὁμως μετὰ τὴν διῶδρωσιν ὦσιν ἀτονία καὶ ἀδράνεια τῶν λεμφοφόρων ἀγγείων, προσφέρομεν εἰς τὸν ἀσθενῆ ἐρεθιστικὰ καὶ διουρητικὰ φάρμακα, ὅσον τὸν ὑδράργυρον, τὴν σκίλλαν, τὴν δακτυλίτιδα, τὴν σελένην καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἐπὶ τῇ ἐπισχέσει δὲ τῶν διὰ τοῦ δέρματος κρίσεων, μεταχειρίζομεθα τὰ διαφορητικὰ, χλιαρὰ λουτρά καὶ ἀνατρίψεις τοῦ δέρματος· ἐπὶ καταστάσει δὲ μᾶλλον ναρκώδει, τὴν καφουράν, τὰ αἰθηροειδῆ ἐλαία, καὶ ἐπὶ ἐπιρρέπειᾳ τοῦ αἵματος πρὸς τὴν διάλυσιν, τὰ τονωτικὰ καὶ τὰ ὀξεία. Ὅταν δὲ τὸ διῶδρούμενον ἢ πολὺ καὶ βλάπτῃ τὴν ἐνέργειαν ἐπισήμων ὀργάνων, ἢ ὅταν διὰ τῶν προσφερομένων φαρμάκων δὲν διαφορῆται, χρεῖα νὰ ἐκκενώσωμεν αὐτὸ τότε διασχίζοντες τὸν περιέχοντα αὐτὸ κόλπον. Ὅταν δὲ ἡ ἐξόγκωσις οἰδηματώδης εἰς τὸν κυτταρώδη ἰστόν, ἐπιβάλλομεν σακκίδια θερμὰ καὶ πλήρη ἀρωματικῶν βοτάνων, ἄπερ, ἐὰν ἡ ἄτονος ὁ ἄρρωστος, ἐπιχρίομεν

μετὰ καφουράς, ἢ ἐπιβάλλομεν μάλλινα ὀθόνια, ὑποκαπνιζόμενα διὰ μαστίχης καὶ ἠλέκτρου συγχρόνως δὲ συσφίγγομεν τὸ πεπονθὸς μόριον δι' οἰκείων ἐπιδέσμων.

§. 145.

Ὅταν δὲ κατὰ τὰ ἐν τῷ 46 §. συμπτώματα ἡ φλεγμονὴ ἔρχηται εἰς ἐμπύησιν, ἕνα τελεσφορήσῃ αὕτη, ἀνάγκη νὰ βοηθήσωμεν τὴν φύσιν διὰ τῶν ἐξῆς βοηθημάτων· ὅταν ἡ δηλαδὴ ὀπωσοῦν ἰσχυρὰ ἡ φλεγμονὴ καὶ εἰς ἀνθρώπους εὐρώστους, ἡ ἐκπύησις γίνεται ταχέως, καὶ ἀρκεῖ νὰ μεταχειρισθῶμεν οὐχὶ πολὺ δυνατὴν ἀφλέγματον θεραπείαν καὶ νὰ ἐπιβάλωμεν εἰς τὸ φλεγμαῖνον μέρος θερμὰ μόνον ἐπιβρέγματα καὶ καταπλάσματα, ὧν ἡ δύναμις εἶναι χαλαστική. Ὅταν δὲ ἡ φλεγμονὴ ἐπαγάγῃ πόνους σφοδρούς, μεταχειριζόμεθα παρηγορικὰ καταπλάσματα, ὅταν δὲ αὕτη καὶ ἡ σκληρότης αὐτῆς ὦσι μεγάλα, ἀφαιροῦμεν αἷμα, καὶ ὅταν αὕτη βραδύνῃ νὰ ἔλθῃ εἰς ἐμπύησιν, ἢ διότι εἶναι ἄτονος, ἢ διότι ἡ κρᾶσις τοῦ ὀρώστου εἶναι ταραυτή, τὰ προσφερόμενα βοηθήματα χρεῖα τότε νὰ εἶναι μᾶλλον δραστικά, ἢ γοῦν χρεῖα ν' ἀναμιξωμεν εἰς τὰ ἄνω ῥηθέντα καταπλάσματα ἐψημένα κρόμμυα καὶ προζύμην, χρεῖα νὰ ἐπιθέσωμεν ταῦτα θερμότερα, νὰ προσφέρωμεν εἰς τὸ πεπονθὸς μόριον ὠμύλουςιν ἀναμεμιγμένην μετὰ μέλιτος, ἢ νὰ ἐπικαλύψωμεν αὐτὸ μετὰ τοῦ διὰ κωνείου καὶ ἀμμωνιακοῦ κόμμιτος ἐμπλάστρου, ἢ μετὰ τοῦ διὰ χαλθάνης, ἢ μετὰ τοῦ διὰ χυλῶν συνθέτου ἐμπλάστρου κ. τ. λ. Ἄλλ' ἄχρηστα γίνονται ταῦτα πάντα διὰ τῆς οἰκείας καὶ ἀκαταπαύστου χρήσεως τῶν ὑγρῶν πυριάσεων καὶ τῶν καταπλάσμάτων.

§. 146.

Τὸ ἀπόστημα δὲ, ἀφοῦ διὰ τῆς ῥηθείσης θεραπείας πεπανθῇ, τούτῃστιν, ὅταν κατὰ τὴν περιοχὴν αὐτοῦ δὲν αἰσθανώμεθα πλῆος, σκληρίαν, σχάζεται ἢ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἢ συνεργεῖα χειρουργικῇ. Ἀφίνομεν δὲ ἐκεῖνα μόνον τῶν ἀποστημάτων, νὰ σχάσωσιν ἀφ' ἑαυτῶν, ὅσα εἰσὶν εἰς ἀδενώδη μόρια, ἢ μικρὰ εὐθὺς ὑπὸ τὸ δέρμα, καὶ ὅταν τοῦτο δὲν ἔγινε κατ' ἔκτασιν μεγάλην λεπτόν. Πολλάκις ὅμως ἀναγκαζόμεθα νὰ σχάσωμεν τὸ ἀπόστημα καὶ πρὶν πεπανθῇ καὶ πρῶτον μὲν, ὅταν ὑπὸ τοῦ συλλεγομένου πύου προξενῶνται πόνοι· σφοδροὶ εἰς αἰσθητικὰ μόρια, καὶ ὅταν πρὸς τούτοις ἢ καὶ τὸ πλέγμα τοῦ πεπονθότος μορίου ἀδρὸν καὶ ἀνένδοτον· δευτέρον δὲ, ὅταν τὸ πῦον ἀθροισθῇ εἰς πυκνὰς ἀπονευρώσεις καὶ ὑπὸ μῦς, ὅπου εἶναι φόβος μὴ γείνη κάθεις αὐτοῦ· τρίτον δὲ, ὅταν ἢ τὸ ἀπόστημα πλησίον ἐπισήμου ὀργάνου, περιεχομένου ὑπὸ ἀραιῶ κα

ἀδυνατου κυτταρώδους πλέγματος, ὡς ἔστιν π. γ. ἢ τὸ ἀπόστημα πλησίον τοῦ ἀπευθυμένου ἐντέρου, ἢ εἰς τὸν λαιμόν, ὅπου τὸ πῦον ἐκτείνεται μέχρι τῆς κλειδός· τέταρτον δέ, ὅταν ἢ τὸ ἀπόστημα εἰς τὰ ἄρθρα ἢ πλησίον ἄλλων κόλπων, ὅπου εἶναι φόβος μὴ γείνη τί κακὸν ἐκ τῆς ἐκ μέρους τοῦ πύου πίεσεως, εἰ καὶ δὴν εἶναι εὐκολὸς ἡ διάδοσις αὐτοῦ εἰς τοὺς κόλπους τούτους· πέμπτον δέ, ὅταν ἡ ἐκπύσις γενῶται πλησίον ὀστέων ἢ τενόντων· ἕκτον δέ, ὅταν ἐκ τῆς μακροχρονίου φλεγμονῆς τὸ κυτταρώδες πλέγμα ὑπὸ τὸ δέρμα ἐβλάφθη· μεγάλως καὶ ἑβδομον, ὅταν τὸ ἀπόστημα ἢ σύμπωμα κρίσεως.

Σχάζομεν δὲ ὀλίγον ἢ πλεον ἢ ἀποστήματα γενῶνται πλησίον ἐπισήμων μερῶν, ἐπειδὴ διὰ τῆς πλειονος ἀθροίσεως τούτου καὶ τῆς μείζονος ὑπεξεγέρσεως τοῦ δέρματος ἀπαφεύγομεν τὴν εἰς τὰ κατὰ βάθος ὑποκείμενα μόρια βλάβην, ἣτις δύναται νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς σχάσεως, ἂν ὅμως διὰ τῆς ἀναβολῆς τῆς σχάσεως οὐδεμία εἰδεται βλάβης ἀφορμὴ ἐκ τῆς μείζονος συλλογῆς τοῦ πύου.

Περὶ τῶν γενομένων εἰς τοὺς ἀδένους ἀποστημάτων λέγεται ὅτι, ἐν ἀρρώσῳ μὲν νὰ σχάσωσιν ἀπ' αὐτῶν ταῦτα, τὸ λέμμα τῶν ἀδένων φθίρεται· γίνεται δὲ τοῦτο μετὰ τὴν τελείαν ἢ σχεδὸν τελείαν τοῦ ἀδένου ἐμπύσιν, καὶ ὅτι ἐκ τούτου γίνεται κόλπος μέγας. "Ὅθεν κάλλιστον μὲν εἶναι νὰ σχάζωμεν τὰ τῶν ἀδένων ἀποστήματα, εὐθύς ἀφ' οὗ τὸ λέμμα αὐτῶν σφύραται μετὰ τοῦ δέρματος καὶ διὰ τῆς ἐρυθρότητος αὐτοῦ ἐνδείξῃ τὴν πρὸς τὴν ἐλκωρὴν ἐπιπέσειαν· καλὸν δὲ νὰ σχάζωμεν τὰ τοιαῦτα ἀποστήματα καὶ πρὶν ἔτι γείνη ἐρυθρότης τοῦ δέρματος καὶ σφύρασις, ὡς εἰς τὰ χροιακὰ καὶ ψυχρὰ ἀποστήματα. Ἄλλ' ἐναντίον αὐτῶν λέγεται ὅτι, ἐὰν σχάσωμεν τ' ἀποστήματα τῶν ἀδένων ἐν ὅσῳ ὑπάρχει εἰσὶν ἀκλήρη ἐπίσημος, ἡ πύσις γίνεται κακὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ χρονία.

§. 147.

Ἡ σχάσις τοῦ ἀποστήματος γίνεται ἢ διὰ τμητικῶν ὀργάνων ἢ δι' ἐσχάρωτικου φαρμάκου, ἢ διὰ τῆς διεμβολῆς τοῦ λημνίσκου σχάζομεν δὲ αὐτὸ ὅπου τὸ ἐπικείμενον δέρμα εἶναι λεπτότατον, καὶ ὅπου αἰσθανόμεθα σαφέστερον τὸν ὑποκλυδασμὸν τοῦ ἐνεχομένου πύου· εἰς τὸ κατώτατον δ' αὐτῶν μέρος μόνον, ὅταν ἢ τὸ ἐπικείμενον δέρμα συμμετρῶς λεπτόν. Τῆς σχάσεως τὸ μέγεθος γίνεται κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ ἀποστήματος· δέον δ' αὕτη νὰ γίνηται τοιαύτη, ὥστε τὸ πῦον νὰ ἐκρέη ἀνεμπαιδιστως, καὶ ὅσον ἢ μὲν ἢ β γραμμῶν μεγάλη τομὴ ἀρκεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ· ὅσον ἐνός δὲ καὶ ἡμίσεος δακτύλου τομῆ, εἶναι ἡ μείζων τομῆ, ἣν δύναμεθα νὰ ἐμβάλωμεν εἰς μεγάλα ἀποστήματα. Ἄλλὰ καὶ τοῦτο δεῖ νὰ σκεφθῶμεν, ἐπειδὴ τὸ περιτενὲς διὰ τὴν συλλογὴν τοῦ πύου δέρμα συστέλλεται μεγάλως μετὰ τὴν κένωσιν τοῦ πύου· ἐκ τούτου δὲ τὸ σχῆμα γίνεται μικρότερον, ἢ ὅσον νομίζομεν ὅτι ἐποίησαμεν αὐτό.

§. 148.

Όταν θέλωμεν νὰ σχάσωμεν τὸ ἀπόστημα διὰ τμητικοῦ ὄργανου, λαμβάνομεν τὸ νυστέριον μεταξὺ τοῦ ἀντίχειρος καὶ τοῦ λιχανοῦ τῆς δεξιᾶς χειρὸς μακρὰν τῆς ἀκίδας, ὅσον εἶναι ἀνάγκη νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ πῦον, καὶ ἀφ' οὗ διὰ τῶν δακτύλων τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ἐπισπᾶσωμεν τὸ ἐπικείμενον τοῦ ἀποστήματος δέρμα, διωθοῦμεν τὸ νυστέριον ὀρθίως ἢ πλαγίως, ἕως ἂν ἀναδοθῇ πῦον εἰς τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν τοῦ ἀποστήματος· καὶ, ἐν ᾧ ἐξελκόμεν τὸ νυστέριον, πλατύνομεν ὅσον δεῖ τὴν τομὴν, αἶροντες πρὸς τὰ ἄνω πὴν ἀκίδα. Εἶναι δὲ τὸ ἀπόστημα κατὰ βάθος, καὶ τὰ ἐπικαλύπτοντ' αὐτὸ μέρη παχέα, τέμνομεν αὐτὸ μὲ τὸ γυγγλυμωτὸν μαχαίριον (Bistouri)· λαμβάνομεν δὲ τοῦτο ὡσανεὶ γραφικὸν κλάμον, διωθοῦμεν αὐτὸ κατ' εὐθυρίαν τῶν μυῶν, καὶ πλατύνομεν τὴν τομὴν, ἐν ᾧ ἐξελκόμεν αὐτό. Ἐὰν ὁμως τὸ ἀπόστημα κεῖται πολὺ κατὰ βάθος καὶ πλησίον ἐπισήμων ὄργάνων, τότε καλὸν εἶναι νὰ διαιρῶμεν τὰ ἐπικείμενα μέρη δι' ἀλλεπαλλήλων τομῶν, καὶ νὰ ἐπιψάωμεν μὲ τὸν λιχανὸν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς εἰς τὸ τραῦμα, ὅπως καταλάβωμεν κάλλιον τὸν ὑποκλυδασμὸν τοῦ ἐνεχομένου πύου. Ἡ προφύλαξις αὕτη εἶναι ἀναγκαία κατ' ἔξοχὴν εἰς τὰ ὄντα κατὰ βάθος τῆς κοιλίας καὶ τοῦ στήθους ἀποστήματα.

Ἀφ' οὗ δὲ σχάσωμεν τὸ ἀπόστημα, κενοῦται τὸ ἐνεχόμενον πῦον κατὰ μικρὸν, ἢ κενοῦμεν αὐτό, ἀποπιέζοντες προσηνῶς τὸ ἀπόστημα· ἀφαιροῦμεν δὲ μετὰ τὴν κένωσιν πᾶν τὸ ἐμποδίζον τὴν ἔκρυσιν τοῦ πύου· ὅθεν δὲν ἀποφράσσομεν τὸ στόμιον τοῦ ἀποστήματος, ἀλλὰ καλύπτομεν αὐτὸ προσηνῶς μὲ μοτὸν καὶ ἐπιβάλλομεν ὑγρὰς πυριάσεις, ἢ καλύπτομεν αὐτὸ μὲ ταύτας μόνον.

§. 149.

Όταν δὲ θέλωμεν νὰ σχάσωμεν τὸ ἀπόστημα δι' ἐσχαρωτικοῦ φαρμάκου, μεταχειρίζομεθ' αὐτὸ τόνδε τὸν τρόπον. Ἐπικολλῶμεν εἰς τὸ ἀπόστημα τεμάχιον κολλητικοῦ ἐμπλάστρου, ἐν οὗ τῇ μεσότητι ἀπεργαζόμεθα ὀπὴν, ἣτις ἀντικρύζει καθ' ὃ μέρος μέλλει νὰ γείνη τοῦ ἀποστήματος ἢ σχάσις. Τὴν ὀπὴν ταύτην ἀναπληροῦμεν συντετριμμένου καὶ νενοτισμένου χυτοῦ καυστικοῦ κάλεος (lap. causticus), καὶ ἐπικαλύπτομεν αὐτὴν μὲ κολλητικὸν ἔμπλαστρον· μετὰ 6 δὲ ἢ 8 ὥρων παρέλευσιν ἀφαιροῦμεν τὸ ἔμπλαστρον· ἐν ᾧ δὲ πόπῳ ἔτεθη τὸ χυτὸν καυστικὸν κάλι ἐγγίνεται ἀνάβρωσις τοῦ ἐπικειμένου δέρματος καὶ ἔκρυσις τοῦ πύου, ἢ ἐσχάρα, ἣν παρακέντοῦμεν μὲ τὸ νυστέριον καὶ κενοῦμεν τὸ πῦον· ἢ ἐν ἡ κένωσις δὲν ἀπαιτεῖτ' εὐθὺς παρακέντοῦμεν, ἀφ' οὗ ἀποπέση ἢ

ἔσχαρχα ἀφ' ἑαυτῆς, τὴν ὑποκειμένην ἐπιφάνειαν. Ἀφ' οὗ δὲ διὰ συμμέ-
 τρου ἀποπίεσεως γένηται τελεία τοῦ πύου ἢ κένωσις, ἐπικαλύπτομεν τὸ οὕτω
 σχασθὲν ἀπόστημα μὲ κολλητικὸν ἔμπλαστρον, καὶ περιβάλλομεν αὐτὸ
 μὲ σπληνιον ἀνάλογον καὶ ἐπίδεσμον προσήκοντά. Πολλάκις συμφύουσι
 τὰ χεῖλη τοῦ σχασθέντος ἀποστήματος μετὰ μίαν μόνην τοῦ πύου κένω-
 σιν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συλλέγεται καὶ πάλιν ἐν τῷ ἀποστήματι
 πῦον, ὀλιγώτερον ὅμως ἢ πρότερον. Ὅθεν κενούμεν τοῦτο διὰ δευτέρας
 παρακεντήσεως καὶ φέρομεν τὴν πληγὴν εἰς ἕνωσιν διὰ τῆς ἐπιβολῆς τῶν
 προσηκόντων πιεστικῶν ἐπίδεσμων.

§. 150.

Θέλοντες δὲ νὰ κενώσωμεν τὸ ἀπόστημα διὰ τῆς διεμβολῆς τοῦ λη-
 μνίσκου, τέμνομεν τὸ ἀνώτατον μέρος αὐτοῦ μὲ τὸ νυτῆριον, καὶ ἐμβάλ-
 λομεν μῆλην, ἐν ἧς τῷ ὠτίῳ εἶναι διειρημένος ὁ ἐκ πολλῶν καὶ πλειόνων
 πηγῶν μακρῶν ῥαμμάτων συγκείμενος λημνίσκος, μέχρι τοῦ κατωτάτου
 αὐτοῦ μέρους, ὅθεν ὑπαίρομεν αὐτὴν ἀπὸ τῶν ἔσω πρὸς τὰ ἔξω κατὰ
 τρόπον, ὥστε νὰ αἰσθανθῶμεν τὸν πυρῆν αὐτῆς. Βοηθός τις κρατεῖ τὴν
 μῆλην εἰς τὴν ῥηθείσαν θέσιν, ὅπου ἡμεῖς τέμνομεν τὸ ὑπανατεινόμενον
 δέρμα, ἐκβάλλομεν ἐντεῦθεν τὴν μῆλην καὶ ἐγκαταλείπομεν ἐν τῷ
 ἀποστήματι τὸν διειρηθέντα λημνίσκον τοῦτο δὲ δυνάμεθα νὰ ἐνεργήσω-
 μεν καὶ διὰ τοῦ κοπαρίου τοῦ λημνίσκου, ἀφ' οὗ ἄρῳμεν τὸ ἐπικείμενον
 τοῦ ἀποστήματος δέρμα εἰς πτυχὴν, καὶ παρακεντήσωμεν αὐτὸ διὰ τοῦ
 ῥηθέντος κοπαρίου. Ἀφ' οὗ δὲ κενώθῃ τὸ ἀπόστημα, ἐπιβάλλομεν εἰς
 τὰ στόμι' αὐτοῦ μοτὸν καὶ ἔμπλαστρον κολλητικόν, στηρίζομεν ἔπειτα
 τὸν λημνίσκον καὶ περιβάλλομεν τὸ μέρος ὅλον μὲ σπληνιον καὶ ἐπί-
 δεσμον. Καθ' ἑκάστην δὲ διεμβάλλομεν εἰς τὸ ἀπόστημα νέον μέρος τοῦ
 λημνίσκου, οὗ ὀλιγοστεύομεν κατὰ μικρὸν τὰ ῥάμματα, καθ' ὅσον ὀλι-
 γοστεύει τὸ πῦον, καὶ φέρομεν οὕτω τὴν πληγὴν εἰς σύμφυσιν διὰ τῆς
 προσηκούσης συσφίξεως· ἐνιοτε δὲ δυνάμεθα νὰ ἐκβάλωμεν ὅλως τὸν
 λημνίσκον μετὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας, ἐὰν ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ
 ἐγένετο ἢ προσήκουσα φλεγμονή, ὥστε νὰ δύνανται αἱ ἐκτὸς ἐπιφάνειαι
 τοῦ ἀποστήματος νὰ συμφύσωσι πρὸς ἀλλήλας, προσηκόντως ἐπιπιεζόμεναι.

§. 151.

Ἡ καλλίστη δ' ἐν γένει καὶ ἀπλουστάτη σχάσις τῶν ἀποστημάτων
 εἶναι ἢ διὰ τοῦ τμητικοῦ ὄργανου γινομένη, ἐπειδὴ τὰ ἔσχαρωτικά προ-
 ξενοῦσι πόνους σφοδρούς, καὶ διαθιβρώσκοντα μέρος τοῦ δέρματος,
 ἀπεργάζονται οὐλὴν μεγάλην. Παρομοίως ὀδονηρός εἶναι καὶ ὁ λημνί-
 σκος, καὶ ἐρεθίζει μᾶλλον ἢ ἥττον σφοδρὰν φλεγμονήν. Ὅθεν ἢ τοιοῦ-

τότροπος σχασίς τῶν ἀποστημάτων ἐνδείκνυται μόνον, ὅταν σὺν τῇ σχάσει θέλωμεν νὰ προκαλέσωμεν καὶ ἐπιτάτικὴν ὀπώσοῦν φλεγμονήν, ὡς θέλωμεν ἰδεῖ ἐφεξῆς ἐν τῷ περὶ ψυχρῶν ἀποστημάτων. Ἡ χρῆσις τῶν ἐσχαρωτικῶν εἰς τὰ ἔκγονα κρίσεώς τινος ἀποστήματα, ἵνα ταχύνωμεν τὴν πύσιν καὶ σχάσιν αὐτῶν, δὲν εἶναι προτιμότερα τῆς διὰ τῆς ὀρθῆς τῶν καταπλασμάτων χρήσεως καὶ τῆς διὰ τοῦ νυστερίου σχάσεως τοῦ ἀποστήματος θεραπείας.

§. 152.

Τὰ λεμφικὰ τὰ καὶ ψυχρὰ λεγόμενα ἀποστήματα, τὰ ὑποὺλου φλεγμονῆς ἔκγονα (ἰδ. §. 48), ὄντα, καὶ ἐν οἷς τὸ ἐπικείμενον δέρμα οὐδὲν ἢ ὀλίγον ἀλλοιοῦται, διαφοροῦνται ἐνίοτε διὰ τῆς χρήσεως τῶν διαλυτικῶν κατάπλασμάτων, τῶν ἀνατρίψεων καὶ ἐμπλάστρων, διὰ τῆς τεχνητῆς τῶν γειτνιαζόντων μορίων ἐκκώσεως, διὰ τῆς προσβολῆς τῆς μόξης κ. τ. λ. ἀφ' οὗ ταυτοχρόνως προσάχθῃσι καὶ τὰ προσήκοντα τῇ κράσει τοῦ ἀσθενοῦς ἔσω φάρμακα. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ διαφόρησις αὐτὴ συμβαίνει σπανίως, καὶ ἐπειδὴ, ἂν τὰ ἀποστήματα ταῦτα σχασθῶσιν ἀφ' ἑαυτῶν ἢ τεχνητῶς ὡς τ' ἄλλα, ἐκρέει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἐξ αἰτίας τῆς μικρᾶς ζωτικῆς ἐνεργείας τῆς ἐκτὸς ἐπιφανείας αὐτῶν καὶ τῆς ἡλαττωμένης ἐν γένει ζωτικῆς ἐνεργείας τοῦ σώματος πῦον πολὺ, λεπτὸν, κάκιστον καὶ τοιοῦτον, ὥστε ἐκτῆκεται ταχέως τοῦ πάσχοντος τὸ σῶμα, ἐφεύρηκαν ἰδιαιτέρους τρόπους ἰάσεως αὐτῶν τῶν ἀποστημάτων, ὧν ὁ σκοπὸς εἶναι νὰ προσφύλαξῃσι πρῶτον τὴν ἐνεῖσφυσιν τοῦ ἀέρος εἰς τὰ ἀποστήματα ταῦτα σχαζόμενα, νὰ φέρωσι δεῦτερον διὰ τῆς κενώσεως τοῦ πύου ἢ τοιαύτην φλεγμονήν εἰς τὰς ἐντὸς αὐτῶν ἐπιφανείας, ὥστε νὰ συμφύσωσιν αὐταί, ἢ διάκρισιν πύου χρηστοῦ καὶ πλαστικοῦ, δι' οὗ γίνεται ἔπειτα ἡ αὐτὴ ὡς καὶ εἰς τὰ συνήθη ἀποστήματα ἴασις.

§. 153.

Οἱ διάφοροι τοῦ σκοποῦ τούτου τρόποι εἰσὶ 1) κατὰ τὸν Ἀβερνέθου (Abernethy), κενοῦται τὸ ἀπόστημα, ἀφ' οὗ παρακεντηθῆ μετὰ τὸ νυστέριον ἢ μετὰ τὴν τρίγωνον ἀκίδα κατὰ τρόπον, ὥστε μηδὲν ἢ εἰσελθῆ ὁ ἀῆρ, καὶ ἐμφράσσεται καλῶς μετὰ τὴν κένωσιν τὸ στόμιον μετὰ κολλητικὸν ἐμπλάστρον, καὶ περιβάλλεται ἔπειτα μετὰ σπληνῶν καὶ μετὰ τὸν προσήκοντα ἐπίδεσμον, ἀνανεοῦται δὲ τοιοῦτοτρόπως ἡ σχάσις τοῦ ἀποστήματος ἔως ἂν συμφύσωσιν αἱ ἐντὸς αὐτοῦ ἐπιφάνειαι.

2) κατὰ τὸν Βελλιον, ἡ σχάσις τοῦ ἀποστήματος μετὰ τὸ νυστέριον μετὰ προηγουμένην προσβολὴν τοῦ χυτοῦ νιτρικοῦ κάλεος.

3) Κατὰ τὸν Οὐάλθρον, ἡ διεκβολὴ τοῦ συνήθους λημνίσκου, ἐκ μεταξωτῶν ῥαμμάτων συνισταμένου, ἡ παντελής ἐκβολὴ αὐτοῦ μετὰ τὴν τρίτην ἢ τετάρτην ἡμέραν, καὶ ἡ ἴασις τοῦ ἀποστήματος ἔπειτα τῆ ἐπιθλίψει αὐτοῦ διὰ τῶν προσήκόντων ἐπιδέσμων.

4) Κατὰ τὸν Σχάακν (Schaack), ἡ παρακέντησις τοῦ ἀποστήματος διὰ τῆς τριγώνου ἀκίδος καὶ ἡ μετὰ ταύτην ἐνεσις οἴνου μέλανος, ἡ διαλύματος ἄχνης ὑδραργύρου, ἢ χυτοῦ νιτρικοῦ κάλεος, ἢ, κατὰ τὸν Ρῦστον, ζέοντος ὕδατος, ἢ, κατὰ τὸν Νάσσην, οὐδαιτερωμένου νιτρικωξίνου ὑδραργύρου.

5) κατὰ τὸν Ζάγγν (Zang), ἡ κατ' εὐθυρίαν καὶ μέχρι τοῦ ἡμίσεος τοῦ ἀποστήματος ἐμβαλλομένη τομῆ, καὶ ἡ ἐνθεσις ἔπειτα μοτοῦ εἰς ἐσχαρωτικῶν φαρμάκων διαλύματα διαβρόχου.

6) Κατὰ τὸν Καλλίσεων (Callisen), ἡ καθ' ὅλον τὸ ἐπικείμενόν δέρμα τοῦ ἀποστήματος ἐμβαλλομένη τομῆ καί,

7) Ἡ ὑπένδοθεν τοῦ δερμάτος σχάσις μετὰ τρίγωνον ἀκίδα μετὰ στρόφιγγος, ἐν ᾧ προσαρμόζεται κλύστῆριον πρὸς ἐκκένωσιν τοῦ ὑγροῦ καὶ πρὸς ἀπόρραξιν τοῦ παρακεντήματος μετὰ τὴν κένωσιν χωρὶς νὰ εἰσδύσῃ ἀήρ.

§. 164.

Οἱ πολλοὶ οὗτοι τρόποι τῆς ἴασεως τῶν ἀποστημάτων τούτων ἀποδεικνύουσιν ἤδη, ὅτι δὲν δυνάμεθα πάντοτε νὰ ἰάνωμεν ταῦτα, καὶ ἀναγκασόμεθα κατὰ τὴν κρᾶσιν, κατὰ τὴν μάλλον ἢ ἥττον χαύνην κατασκευῆ τῶν ἐντὸς ἐκ κυτταρώδους πλεγματός συνισταμένων ἐπιφανείων τοῦ ἀποστήματος, καὶ κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ ὄγκου νὰ ἐκλέγωμεν τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν τρόπον. Ὄταν ὁ ὄγκος δὲν εἶναι ὑπερμεγέθης, καὶ ὁ ἄρρώστος ἢ ὀπωσοῦν εὐρωστος, δυνάμεθα πολλάκις δι' ἀλλεπαλλήλου παρακεντήσεως μετὰ τὸ νυστέριον ἢ μετὰ τὴν τρίγωνον ἀκίδα νὰ ἰάνωμεν ἐντελῶς τὸ ἀπόστημα, ἢ νὰ σμικρύνωμεν τοῦλάχιστον αὐτὸ κατὰ τρόπον, ὥστε διὰ τῆς τομῆς ἔπειτα μετὰ τὸ μαχαίριον καὶ τῆς ἐνθέσεως μοτοῦ διαβρόχου εἰς ἐρεθιστικὰ φάρμακα, καὶ κατ' ἐξαχὴν εἰς τοῦ νιτρικωξίνου ὑδραργύρου τὸ διάλυμα, νὰ ἰάνωμεν αὐτό. Ὄταν δὲ ὁ ὄγκος ἢ ὑπερμεγέθης, δυνάμεθα νὰ ἰάνωμεν αὐτὸν διὰ τῆς σχάσεως αὐτοῦ δι' ἐσχαρωτικῶν ἢ διὰ τοῦ λημνίσκου. Ὄταν ὅμως διὰ τούτων δὲν δυνηθῶμεν, καὶ ἀκολουθήσῃ μετὰ τὴν τεχνητὴν ἢ αὐτόματόν σχάσιν τοῦ ἀποστήματος ἀνάλωσις τῶν δυνάμεων τοῦ ἄρρώστου ἐπαπειλοῦσα πύησις, σκοπιμώτατον εἶναι νὰ ἐκκόψωμεν ὅσον δεῖ μέρος τῆς ἐμπροσθίου ἐπιφανείας τοῦ ἀποστήματος, ἢ καὶ νὰ παρενθέσωμεν ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ ἀποστήματος μοτὸν φιάβραχον εἰς διάλυμα κατὰ τὴν αἴσθησιν τοῦ ἄρρώστου μάλλον ἢ ἥττον

ισχυρόν τοῦ χυτοῦ νιτρικοῦ κάλειος ἢ τοῦ χυτοῦ νιτρικοῦ ἀργύρου, ἢ τοῦ νιτρικωξίνου ὑδραργύρου, πρὸς γένεσιν χρυσοῦ πύου. Ἐκ πείρας πολλῆς ἐβεβαιώθην ὅτι διὰ τῶν βιαίων τούτων φαρμάκων γεννώμεν πολλάκις ὅσα κακὰ συμπτώματα φοβούμεθα ἐν τῇ συνήθει τῶν ἀποστημάτων θεραπεία· διότι ἰατρνευσα τοῦλάχιστον πολλὰ ψυχρὰ ἀποστήματα ἐξαιδόν τε καὶ τάχιον, σχάζων αὐτὰ ἀρκούντως διὰ τοῦ νυστερίου κατὰ τὸ σύνθηες, καὶ ἐπιβάλλων τοπικῶς θερμὰ μόνον ἀπλᾶ ἢ ἀρωματικά καταπλάσματα, ἢ διὰ τῶν ἄνω εἰρημένων τρόπων. Μόνον δέ, ὅταν ᾧσιν ὑπερμεγέθη, δεόν νὰ παρακεντῶμεν ταῦτα, καὶ, ὅταν οὕτω σμικρυνθῶσιν, νὰ σχάζωμεν καὶ νὰ θεραπεύωμεν αὐτὰ ἔπειτα κατὰ τὸ σύνθηες. Ἀλλογενωμονοῦσι δὲ οἱ ἰατροὶ περὶ τῆς θεραπείας αὐτῶν τῶν ἀποστημάτων, διότι συγχέουσι ταῦτα μετὰ τῶν ἀθροιστικῶν λεγομένων ἀποστημάτων καὶ μετὰ τῶν ὀγκωμάτων τῶν βλεννογόνων θυλακίων (ἴδ. §. 50). Μετὰ τῆς χρήσεως δὲ τῶν τοπικῶν τούτων φαρμάκων ὀφείλομεν ταυτοχρόνως νὰ μεταχειρίζομεθα καὶ τὰ ἀνάλογα καθολικὰ φάρμακα, ὀφείλομεν νὰ προσφέρωμεν τονωτικὰ, οἷον τὸν Περουβιανὸν φλοιόν, τὴν ρατανίαν, τὸν ἀρωματικὸν κάλαμον μετὰ τῶν συγκεκραμμένων ὀξέων, νὰ διορίζωμεν δίαιταν θρεπτικὴν, καθαριότητα καὶ καθαρὸν ἀέρα εἰς τὸν ἀρρώστον.

Κατὰ τὸν Κλύην (Zembsch ε. τ. μ. π.) κεννοῦται πρῶτον ὁ λέμφος διὰ τῆς ἐντομῆς τοῦ ἀποστήματος, ἢ ἂν τοῦτο δὲν ἀρχῇ, διακρεῖται ἢ ἐμπρόσθιος αὐτοῦ ἐπιφάνεια ὅλη ἔπειτα δὲ ἀναζητήσαντες τὸ στόμιον τοῦ τυλοθέντος ἤδη καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατ' ἐπιπολὴν κειμένου λεμφοφόρου ἀγγείου, ὅπερ στόμιον διαγιγνώσκειται ἐκ τοῦ ἀποσπτόζοντος λέμφου, εὐοδιάζομεν εἰς αὐτὸ σιὰς τρίχα, καὶ ἐπ' αὐτῆς διαροῦμεν αὐτεῦ μετὰ τὸ μαχαίριον ὅσον ἡμῖστος ἢ ὅσον δακτύλου κατὰ μῆκος μέχρι τοῦ ὑγιούς κορμοῦ ἐξελόντες ὃ ἔπειτα τὴν τρίχα, ἐφαρμόζομεν παρυτίκτα πνευστικὸν ἐπίδεσμον, ἢ, ἂν τοῦτο δὲν ἀρχῇ νὰ γεννήσῃ τὴν οἰκίαν φλεγμονήν, ἐγκλιόμεν τὸ διακρεθὲν ἀγγεῖον κατὰ μῆκος τῆς διαρίσεως μέχρι τοῦ ὑγιούς κλάδου, καὶ ἐφαρμόζομεν ἔπειτα τὸν πνευστικὸν ἐπίδεσμον.

Ἐπειτα ὅτις ἀποστήματα. §. 155.

Ἄπλη δ' ἔστω ἡ ἀποθεραπεία τοῦ ἀποστήματος μετὰ τὴν σχάσιν· ὁ ἰατρός ἄς φρονιζῇ μόνον νὰ μὴ ἐμποδίζηται ἢ ἔκρυσις τοῦ πύου καὶ νὰ φυλάσσηται ἡ ἀπαιτουμένη ζωτικὴ ἐνέργεια εἰς τὸ ἀπόστημα, καὶ παρεκτός τῶν θερμῶν καταπλάσμάτων, ἃ δεόν νὰ ἐπιβάλλῃ ἔτι, μηδὲν ἄλλο φάρμακον συνήθως νὰ μεταχειρισθῇ τοπικῶς. Τὰ χεῖλη τῆς πληγῆς συστέλλοντ' εὐθὺς, αἱ ἐντὸς ἐπιφάνειαι αὐτῆς πλησιάζουσι πρὸς ἀλλήλας καὶ συμφύονται, καὶ κατὰ τὸ βῆθος αὐτῆς ἀρχονται νὰ βλαστάνωσι κατὰ τὸν ἤδη ῥηθέντα (ἴδ. §. 54) τρόπον τρυφερὰ κεγχροειδεῖς σάρκες, αἵτινες κατὰ μικρὸν γίνονται στερεώτεραι, καλύπτονται ὑπὸ τρυφεροῦ ὑμέου καὶ ἀπεργάζονται τὴν οὐλήν. Φλεγμονὴ δὲ μεγάλη, ἣτις ἐμμένει

ἢ γεννᾶται μετὰ τὴν σχάσιν τοῦ ἀποστήματος, οὗ τὰ χεῖλη τότε εἰσι διαγκωμένα, τὸ δὲ πεπονθὸς μῦριον αἰσθητικὸν καὶ τὸ πῦρον ὀλλγον, γεννᾶται διὰ κακὴν θεραπείαν ἐκ τῆς ἐνθέσεως τοῦ μοτοῦ κ. τ. λ. καὶ παύεται μόνον τῇ χρήσει τῶν εἰρημένων μαλθακῶδων φαρμάκων.

§. 156.

Ὅταν δὲ τὸ ἀπόστημα, γεννώμενόν εἰς ἀνθρώπους ἀδυνάτους, ἢ εἰς μῦρια μακρὰν τῆς καρδίας ὄντα, δὲν ἔχη τὴν προσήκουσαν ζωτικὴν δύναμιν, ὅταν τὰ χεῖλη αὐτοῦ ὦσιν ἄτονα, ἀνάισθητα καὶ κακόχροα, καὶ τὸ ἐκρέον ὑγρὸν λεπτόν, λεμφῶδες καὶ ἰχωρῶδες, ἀνάγκη πᾶσα νὰ προσφέρωμεν βοηθήματα ἐρεθιστικά μᾶλλον ἢ ἦττον, οἷον τὴν πεπαντικὴν, τὴν βασιλικὴν ἀλοιφὴν, τὸ τερεβινθέλαιον (unguent. digestiv. unguent. Basilicum, ol. Terebinthin.)· συπτικὰ ἀφεψήματα, οἷον τὸ τοῦ φλοιοῦ τῆς δρυός, τὸ τοῦ Περουβιανοῦ φλοιοῦ, ἀναμειγμένα μετὰ τοῦ διὰ σμύρνης βάμματος· ἰσχυρὰ διαλύματα τοῦ χυτοῦ νιτρικοῦ ἀργύρου ἢ τοῦ χυτοῦ νιτρικοῦ κάλειος, εἰς ᾧ διαβρέχομεν μοτὸν καὶ ἐμβάλλομεν αὐτὸν εἰς τὸ ἀπόστημα. Ἀλλὰ ταῦτα εἰσι περιττὰ πάντα, ἐπειδὴ τὰ θερμὰ καταπλάσματα διερεθίζουσι κάλλιον τὴν ἀπαιτουμένην ζωτικὴν ἐνέργειαν εἰς χρηστοῦ πύου διάκρισιν· τὸ πῦρον δύναται νὰ ἐκρέη ἀκωλύτως, καὶ οὕτως ὁ ἀέριστος μένει ἐλεύθερος τῶν ἐπίδεσμων, οἷτινες ἐξ αἰτίας τῆς κολλήσεως τῶν σπληνίων γίνονται ὄχληροὶ καὶ ἐπώδυνοί· εἰς αὐτὸν δίδομεν δὲ ταυτοχρόνως καὶ τονωτικὰ πόματα, καὶ κατ' ἐξαιρετόν τὰ ἀφεψήματα τοῦ Περουβιανοῦ φλοιοῦ, τῆς βρατανίας, τοῦ εὐώδους καλάμου, τροφὴν εὐχυμον, οἶνον, καὶ φέρομεν τὸν πάσχοντα εἰς καθαρὸν αἶρα καὶ οὕτω καθεξῆς, ὅταν ὑπάρχη γενικὴ χαυνότης τοῦ σώματος καὶ μεγάλη ἀδυναμία.

§. 157.

Ὅταν δὲ συμφύσῃ τὰ χεῖλη τῆς πληγῆς, ἐν ᾧ δὲν ἔπαυσεν ἔτι ἡ πυόρροια, ἀποχωρίζομεν ταῦτα μετὰ τὴν χεῖρα ἢ μετὰ τὴν μῆλην· εἶναι δὲ τὸ στόμιον τοῦ σχάματος μικρὸν, ὥστε τὸ πῦρον δὲν ἐκρέει εὐκόλως, ἀνευρόνομεν αὐτὸ μετὰ τὸ μαχαίριον· ἂν δὲ γεινώσιν ὑπερσαρκώσεις, ἐπικαλομέν ταύτας μετὰ τὸν χυτὸν νιτρικὸν ἀργυρον, καὶ ἐφαρμόζομεν πύστικὸν ἐπίδεσμον, οὗ συνεργεῖα γίνεται τάχιον ἢ ἀπούλωσις.

§. 158.

Τὸ πῦρον δὲ, ὅταν ἀδυνατῇ νὰ ἐκρέη κατὰ τὸ εἶδος, καὶ συλλέγηται εἰς τὸ ἀπόστημα (εἴτε διὰ τὴν μικρότητα τοῦ στομίου, εἴτε διὰ τὴν ἰδιάζουσαν θέσιν), καταρρέει ἕνεκα τοῦ βάρους αὐτοῦ, ἢ ἕνεκα τῆς ὑπείξεως τοῦ χαύνου παρεγγυματώδους τῶν μορίων κυτταρώδους ἰστοῦ, ἢ ἕνεκα τῆς

ἐπεκτάσεως τῆς διαπύσεως, ἢ ἔνεκα τῆς ἐλλείψεως τῶν ὀρίων τῆς ἐνω-
τικῆς φλεγμονῆς, ἢ τέλος ἔνεκα τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ ἀποστήματος διὰ
τὴν περαιτέρω ἀνάδοσιν τῆς ἐλκώσεως, καὶ ἀπεργάζεται κόλπους καὶ
σύριγγας, συρίγγια ἢ συριγγώδεις κόλποι καλούμενα. Πολλάκις
εἰσὶ ταῦτα ἔχονα κακῆς θεραπείας, ὅταν διὰ σφηνίσκων κ. τ. λ. ἀπο-
φράσσηται τὸ στόμιον τοῦ ἀποστήματος, καὶ οὕτως ἐμποδίζεται ἡ ἔκρυσις
τοῦ πύου διαγιγνώσκονται δὲ ἐκ τούτου, ὅτι δηλ. ἔκρεια πλείοτερον πῦον
παρ' ὅσον δύναται νὰ ἐγχωρήσῃ τοῦ ἀποστήματος ἢ περιοχῆ· κατ' ἐξοχὴν
ὅταν ἀποπιέσωμεν κατὰ διαφόρους τόπους τὰ περὶ τοῦ ἀποστήματος.
Βεβαίως μὲν δὲ περὶ τῆς παρουσίας αὐτῶν διὰ τῆς μιλώσεως. Ὅταν τὰ
τοιαῦτα συρίγγια ἐπιμείνωσιν ἐπὶ πλείονα χρόνον, ὑπαλείφονται τὰ
πλευρώματ' αὐτῶν ἀπαλῶ, σαρμῶ, καὶ πρὸς τοὺς βλεννογόνους χιτῶνας
ὁμοίω ὑμένι, ὅστις ἐμποδίζει τὴν ἴασιν καὶ, πολὺν καιρὸν ἐπιμείνας,
γίνεται ὑπόλευκος, σκληρὸς καὶ τυλώδης.

Ὁ ὑπαλείφων τὰ συρίγγια ὑμῶν, παρὰ τῶν Ἐντέρου ἢ τῆς μνημονευθείς, διεγράφη
ἀκριβέστερον ὑπὸ τοῦ Οὐλλιέρμου (Villermé), (ἰδ. Journal de Medicines par le Roux
1818. Juli), καὶ ὑπὸ τοῦ Λαινεκίου (Laenbeck), καὶ Βρεσχέτου (Breschet) (ἰδ. Di-
citionnaire des sciences medicales volum. III. pag. 206, καὶ Journal von Graisse und
Walther Bd. I. H. 4).

§. 189.

Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δυνάμεθα νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν γένεσιν τῶν συριγγ-
γιῶν διὰ τῆς ἀνω ῥηθείσης θεραπείας. Εἶναι τὸ συρίγγιον ἀρτιγενές, πρέ-
πει γὰρ καταστήσωμεν ἐλευθέραν τὴν ἔκρυσιν τοῦ πύου, εὐρύνοντες ὡς
εἰκὸς τὸ στόμιον τοῦ συριγγίου, ἢ διασχάζοντες τὸν σωλῆν' αὐτοῦ, ἐντε-
λῶς ἐπιπολαίως διήκοντα, ἢ ἐμποιοῦντες καὶ ἕτερον ἀντικείμενον στόμιον
κατὰ τὸν πυθμένα αὐτοῦ, ὅταν οὗτος εὐθὺς ὑπὸ τὸ δέρμα κεῖται γίνεται
δὲ τοῦτο, εἰν εὐοδιάσωμεν διὰ τοῦ στομίου μὴλιν ἄχρι τοῦ πυθμένος
καὶ διατάσωμεν τὸ ὑπανεγειρόμενον δέρμα, ἕως ἂν γελνῇ κατάφραγξ ὁ
πυρὴν τῆς μήλης ἢ δὲ ἐφεξῆς θεραπεία γίνεται κατὰ τοὺς ἀνωτέρω δο-
θέντας κανόνας. Ὅταν δὲ τὸ συρίγγιον ἢ πεπαλαιωμένον, καὶ μάλιστα
ὅταν ἐτυλώθησιν ἤδη τὰ πλευρώματ' αὐτοῦ, προσπαθοῦμεν νὰ ἐρεθίσω-
μεν εἰς τὰ πλευρώματ' αὐτοῦ φλεγμονὴν οἰκείαν ἢ διεμβάλλοντες λη-
ιμνίσκον, οὗ τὰ ἄκρα συγκόσωμεν ἐπὶ τοῦ ἐπικειμένου δερμάτος τοῦ συριγγ-
γίου καὶ καθ' ἑκάστην συσφίγγομεν ταῦτα ἐπὶ μᾶλλον, ἢ ἐγχεόντες
ἐνέματα ἐρεθιστικῶν ὑγρῶν, οἷον διάλυμα τοῦ χυτοῦ νιτρικοῦ ἀργύρου,
τῆς ἄχνης τοῦ ὑδραργύρου, τοῦ νιτρικωξέου ὑδραργύρου, ἢ εὐοδιάζοντες
κρίνον, οὗ τὸ ἄκρον περιπάσεται μὲ ξηρίον τοῦ χυτοῦ νιτρικοῦ ἀργύ-
ρου κ. τ. λ. καὶ ἐπαρμόζομεν ἐπιτεκ καθ' ὄλον τὸν πόρον πειστικόν

ἐπίδεσμον, ὅπως ἐνεργήσωμεν τὴν σύμφωσιν τῶν πλευρωμάτων αὐτοῦ.
 Ὅπου δὲ δύναται νὰ γείνη οἰκείος ἀνευρυσμὸς τοῦ πόρου, δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν τῆς ἰάσεως ἄνευ τῶν εἰρημένων ἤδη ὀδυνηρῶν ἐγχειρήσεων, ἀποφεύγοντες ἐπιμελῶς πάντα ἐπίδεσμον, δυνάμενα νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἔκρυσιν τοῦ πύου καὶ ἀκολουθοῦντες ἀκριβῶς τοὺς ἀνωτέρω δοθέντας θεραπευτικούς κανόνας.

Κατὰ τὸν λαγεμβέκιον ἡ διεμβολή καὶ ἐπίδεσις τοῦ λημνίσκου εἶναι πολλάκις προτιμωτέρα τῆς διαιρέσεως τοῦ συριγγίου μὲ τὸ μαχαίριον, διότι ἡ διαίρεσις ἐνίοτε δὲν δύναται νὰ ἐνεργηθῇ ἄνευ βλάβης ἐπισήμῳ ἀγγεῖον κ. τ. λ. διὰ τῆς ἐπίδεσεως γεννᾶται φλεγμονή, ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἀποστήματος γίνεται ἐρυθρὰ καὶ ἐπόδονος, ἡ ἔκρυσις τοῦ ἰχωρῶδους ὑγροῦ ἐλαττοῦται, καὶ ἀντ' αὐτοῦ φαίνεται πῦον χρηστὸν καὶ παχύ, πλησίον τοῦ βρόχου ἀναθλαστάνει χρηστὴ κεχρσιδὴς σὰρξ, τὸ ἐπικείμενον δέρμα γίνεται ἀδρότερον καὶ στερεώτερον. Ἔως ἂν ὅμως ἀναφανῶσι τὰ σημεῖα ταῦτα, δέον καθ' ἑκάστην νὰ συσφιγγομεν ἐπὶ μᾶλλον τὸν βρόχον· ἀπαιτοῦνται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τέσσαρες ἢ ὀκτὼ ἡμέραι, ἕως ἂν ἐνεργήσῃ ταῦτα ὁ βρόχος· ἂν δὲ ἢ ἀνάγκη νὰ διακοπῇ διὰ τοῦ βρόχου ὅλον τὸ πλεῦρωμα τοῦ συριγγώδους πόρου, πρέπει νὰ ἐμμοτῶμεν τὸ ἀπρλειπόμενον κοίλωμα.

§. 160.

Χρεωστῆ δὲ ὁ ἰατρός ἐν καιρῷ τῆς πύσης νὰ προσέξῃ ἰδιαιτέρως καὶ εἰς τὴν κατάστασιν τῶν ὀργάνων τῆς πέψεως, ἐπειδὴ περιπτώματα ἐν τῇ κοιλίᾳ γίνονται πολλάκις αἷτια κακῆς πύσεως· ἐκτὸς δὲ τούτου, νὰ φροντίξῃ ὥστε ὁ περιέχων τὸν ἀρώστον ἀήρ νὰ εἶναι καθαρὸς καὶ ὑγιεινός· ἐὰν δὲ ἡ πύσις ἐπιμένῃ ἕνεκα δυσκρασίας τινός, νὰ δώσῃ τὰ οἰκεία πρὸς τὴν δυσκρασίαν φάρμακα. Τὰ φαινόμενα δὲ τῆς ἀτονίας καὶ τοῦ ἐκτικῆς πυρετοῦ ζητοῦσι τροφὴν καλὴν καὶ θρεπτικὴν, οἶνον καὶ τονωτικὰ φάρμακα, κατ' ἐξαιρετον δὲ τὸν Περουβιανὸν φλοιόν· αὐτὰ δὲ ταῦτα ζητεῖ καὶ ἡ διαπυητικὴ λεγομένη διάθεσις.

§. 161.

Πρὸς τὴν θεραπείαν τῆς ἐμπυαιμίας εἴχομεν ἄχρι τοῦδε παντὸς ἐρείσματος ἀψευδοῦς ἔνδειαν· φανερόν δὲ, ὅτι τοῦτο προήλθεν ἐκ τοῦ νομίζεσθαι ὅτι ἡ ἐμπυαιμία εἶναι μολυσμὸς τοῦ αἵματος, καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ταύτῃ παρήνεσαν βοηθήματα τὰ παντοδαπότα, καὶ ἀπέκαμον προσπαθοῦντες νὰ ἐφεύρωσιν εἰδικόν τι πρὸς ἀνάχαίτισιν τῆς περαιτέρω διαλύσεως τοῦ αἵματος. Ἐκ τούτου δὲ γίνεται δῆλον τὸ πλῆθος καὶ ἡ διαφορὰ τῶν προβληθέντων τε καὶ δοθέντων φαρμάκων, ἔτι δὲ καὶ τὸ ἀνωφελὲς αὐτῶν, καὶ ἐκ τούτου πάλιν ἡ κοινὴ σχεδὸν δόξα, ὅτι ἡ ἐμπυαιμία εἶναι ἀνίατος. Ἐὰν ὅμως θεωρήσωμεν τὴν οὐσίαν τῆς ἐμπυαιμίας, καθ' ὃν πρότερον εἴρηται τρόπον, καὶ ὡς διάφορον τῆς διαπυητικῆς λεγομένης διαθέσεως καὶ τῆς σηπτικῆς διαλύσεως τοῦ αἵματος

χαρακτηρισθεῖσαν, ποριζόμεθα τὰς ἐξῆς οἰκείας ἐνδείξεις: 1) Δέον γ' ἀποφεύγωμεν πᾶσαν τῆς ἐμπυαιμίας ἀφορμὴν· 2) νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν περαιτέρω τοῦ πύου διάδοσιν· 3) ν' ἀφαιρέσωμεν τὰ τοπικὰ συμπτώματα, τὰ γεννώμενα ἐκ τῆς παρουσίας τῶν σωματίων τοῦ πύου, καὶ 4) νὰ μεταχειρισθῶμεν τὴν οἰκείαν κατὰ τὰς δυνάμεις τοῦ ἄρρώστου θεραπείαν.

§. 162.

Πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἐμπυαιμίας ἢ μεγίστη φροντίς ἡμῶν ἔστω πάντοτε, κατ' ἐξοχὴν ὅμως ὅταν αὕτη γεννᾶται ἐπιδημικῶς, ν' ἀνανεώνωμεν καὶ νὰ καθαρίζωμεν τὸν ἄρρώστον, νὰ μὴ ὑπερπληρῶμεν ἄρρώστον τοὺς κοιτῶνας τῶν νοσοκομείων, καὶ νὰ τρέφωμεν αὐτοὺς καλῶς. Κατὰ δυστυχίαν ὅμως αἱ περιστάσεις, καθ' ἃς γεννᾶται ἡ ἐμπυαιμία, εἰσὶ τοιαῦται, ὥστε δύσκολον εἶναι ἢ καὶ ἀδύνατον νὰ ἐνεργήσωμεν ὅ,τι δεῖ. Πᾶσα πληγὴ, καὶ ἡ ὅλως ἀσήμαντος, ὅταν μάλιστα ἐμπυῖσκηται, δέον μετὰ πλείστης ἐπιμελείας νὰ θεραπευθῆται, νὰ φυλάσσηται καθαρωτάτη, καὶ ἡ ἔκρσις τοῦ πύου μηδὲν νὰ ἐμποδίζηται· μεταχειριζόμεθα δὲ ἀρωματικὰ ἐγχύματα, τὸ διὰ χλωρίου ὕδωρ πρὸς τὴν πληγὴν, ὅταν ἀλλάξῃ τὸ χρῶμα καὶ σκεπασθῇ λευκοφαῖν ὑμενιδίῳ ἢ ἐπιφάνει' αὐτῆς. Τὰ περί τῆς πληγῆς ἐγγινώμενα ἀποστήματα νὰ σχάζωντ' ἐπιμελῶς καὶ τοῦ πύου ἢ ρύσις νὰ διαφυλάσσηται χρηθεὶ καταπλάσμάτων ἐλευθέρων. Τοῦτ' αὐτὸ χρησιμεύει καὶ πρὸς τὰ φλεβιτιδῶς ἔκγονα ἀποστήματα.

§. 163.

Ἐνεφανίσθησαν δὲ τὰ σημεῖα τῆς ἐμπυαιμίας, τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς πληθύσεως τῶν ἐν τῷ αἵματι ἐλλθόντων σωματίων τοῦ πύου, καὶ ἐκ τοῦ δυνατοῦ παρεμποδισμοῦ τῆς περαιτέρω ἐν τῷ αἵματι μεταβάσεως τοῦ πύου. Ἐπειδὴ δὲ τὸ πῦον δύναται νὰ εἰσέλθῃ κατὰ διαφόρους τρόπους εἰς τὸ αἷμα, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς περαιτέρω μεταβάσεως αὐτοῦ, ἐκτός τοῦ νὰ ἐπιμελῶμεθα ὅπως ἔκρῃ τὸ πῦον ἐλευθέρως, ἀποκαθαρίζοντες καὶ ἐπιδέοντες εἰκότως τὴν πληγὴν, ἐμποδίζοντες τὰς καθέσεις τοῦ πύου, κ. ο. κ. ὑπέγραψαν καὶ διαφόρους ἄλλους θεραπείας τρόπους· νὰ ἐπέχωμεν ἐπὶ τινα χρόνον τὴν πύησιν μεταβάλλοντες τὴν πυορροοῦσαν ἐπιφανείαν εἰς ἐσχάραν χρήσει, κατὰ τὸν Βοννέτην μὲν, τοῦ πεπυρακτωμένου σιδήρου, κατὰ τὸν Σεδιλλότον δὲ, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ ἀποστήμασιν ἐπιπολαίοις, μικροῖς καὶ περιγεγραμμένοις, τοῦ Βιενναίου φυράματος (Pasta Wiennensis). Διὰ τῆς χρήσεως τοῦ διαπύρου σιδήρου ἐνεργεῖται, λέγουσιν, ἀπόφραξις τῶν φλεβῶν ἀντὶ τῆς διαπυητικῆς καὶ τὰς φλέβας ἐξαλειφούσης φλεβιτιδῶς. Πρὸς μεταβολὴν μὲν τῆς πυορροοῦσης ἐπιφανείας χρήσιμον εἶναι, λέγουσι, τὸ πεπυρακτωμένον σιδηρίον, πρὸς

δὲ τὴν κακόχρουν καὶ πελιδνὴν ἐπιφάνειαν τῆς πληγῆς, ἢ χρίσις ἐρεθιστικῶν ἀλοιφῶν, καυστικῶν καὶ ἀρωματικῶν πλύσεων, ὅσων μὲ ὄξος οἶνον καὶ τὸ διὰ χλωρίου ὕδωρ, πρὸς δὲ τὴν φλεγμονώδη κατάστασιν τῆς πληγῆς, τῶν βδελλῶν ἢ προσβολῆ καὶ τῶν καταπλασμάτων ἢ ἐπίθεσις. Ἐὰν δὲ ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει τῆς ἐμπυαιμίας τὰ συμπτώματα δὲν εἶναι καθ' ὑπερβολὴν μεγάλα, καὶ τῆς πληγῆς ἢ ποιότητος ἀναγκαῖον ἐνδεικνύη τὸν ἀκρωτηριασμόν, δέον, λέγει ὁ Σεδιλλότος, νὰ ἐνεργήσωμεν αὐτὸν εὐθὺς καὶ νὰ μὴ ἀναβάλωμεν ἐπὶ πολὺ, ὅτι συμφωνεῖ καὶ πρὸς τὴν ἰδίαν μου πείραν· ἐπειδὴ μετὰ τὸν ἐν τοιαύταις περιπτώσεσιν ἐνεργηθέντα ἀκρωτηριασμόν τὴν καλλίστην πρὸς τὰ φαινόμενα τῆς ἐμπυαιμίας ἐνεργεῖαν καὶ παντελῆ ταύτης ἐξάλειψιν εἶδον. Ἐπειδὴ δὲ ἢ ἐν τῷ αἵματι μεταβάσις τοῦ πύου γίνεται κατὰ διαφόρους τρόπους, καὶ τὸ πῦον δύναται νὰ γεννηθῇ καὶ εἰς τὰ ἐφιστάμενα θρομβώματα τῶν φλεβῶν, ὅταν μάλιστα ἢ ἐμπυαιμία γεννᾶται ἐπιδημικῶς, αὐτόδηλον εἶναι πῶς οἱ διάφοροι αὗτοι θεραπευτικοὶ τρόποι κατὰ τινὰς μὲν περιστάσεις ἐπωφελεῖς, κατ' ἄλλας δὲ ὅλως ἀνωφελεῖς δύναται νὰ φανῶσιν, ὥστε περὶ τῆς ἐνεργείας αὐτῶν οὐδεμίαν δυνάμεθα νὰ φέρωμεν ὀρθὴν κρίσιν.

§. 164.

Ἡ θεραπεία τῆς ἐμπυαιμίας γίνεται κατὰ τὸν τόπον καὶ τὸ μέγεθος τῆς φλεγμονῆς, ἢν ἐπάγει τῶν σωματίων τοῦ πύου ἢ ἐπίστασις, καὶ κατὰ τὸν χαρακτῆρα τῶν καθολικῶν φαινομένων. Ὅταν πολὺ ἐν τῷ αἵματι μεταδῶν πῦον διὰ τῆς ἐν τοῖς πνεύμοσιν ἐπιστάσεως προκαλῆ ἀναστολὴν τῆς ἀναπνοῆς αἰφνηδίαν καὶ διακώλυσιν τῆς κυκλοφορίας (πνευμονικὴ ἐμπυαιμία), δέον κατὰ τὸν Σεδιλλότον ν' ἀραιώσωμεν καὶ νὰ ἐρεθίζωμεν τὸ δέρμα τῶν ἄκρων. Ὅταν δὲ τὸ ρίγος μὲν ἐπῆλθε, σημεῖον δὲ τῆς τοπικῆς φλεγμονῆς οὐπω ἐδείχθη, τὰ ἐμετικά καὶ κατ' ἐπανάληψιν προποτισθέντα, ἐνεργοῦσιν ἐπωφελῶς πάντοτε πρὸς τὸ βᾶδισμα τῆς ἐμπυαιμίας· δι' ὃ τοῦτο μὲν γίνεται βραδύτερον, τοῦ ρίγους δ' αἱ καταβολαὶ σπανιώτεραι· τοῦτο ἐφάνη μοι τοῦλάχιστον εἰς πολλὰς περιστάσεις ὡς βέβαιον. Ἐὰν δὲ ἐμφανισθῶσι τοπικῶν φλεγμονῶν σημεῖα, καὶ μάλιστα τῶν πνευμόνων, δύναται νὰ ἐνδειχθῇ φλεβοτομία, ὅταν ἢ νέος ὁ ἄρρώστος καὶ εὐρωστος, ἀλλ' αἱ καθολικαὶ ἀραιμάξεις δέον νὰ γίνωνται πάνυ πεφυλαγμένως, ἐπειδὴ αὗται δύναται νὰ καταστῆσωσι ταχέως χειρὸν τὸ πάθος, δι' ἣν ἐπάγουσιν ἀτονίαν καὶ διὰ τὸν ἕνεκα ταύτης γενόμενον πλεονασμὸν τοῦ πύου ἐν τῷ αἵματι. Ὅθεν χρησιμώτερον εἶναι ν' ἀνενεργήσωμεν πρὸς τὰ φλεγμονώδη συμπτώματα διὰ πολλῆς πρόσσεως ψυχτικῶν καὶ ὑποξύων ποτῶν, διὰ προπότισεως νὰ

τρον, ἀμμωνιακῷ ἄλατος, ἐμετικῆς τρυγός, Ῥιβερίου πόματος, καλομένῃ λιτος, στιμμιούχων μετὰ σκίλλης, ψυκτικῶν ὑπακτικῶν, καὶ κατ' ἐξαιρέτου τοῦ ἀκόνιτου, ὅπερ εἰ καὶ κατὰ τὸν Τετσίερον ἐν δύνανται νὰ θεωρηθῆ ὡς εἰδικόν πρὸς τὴν ἐμπυαιμία, ἐνεργεῖ πρὸς ταύτην ἐπωφελῶς πάντοτε, παρηγορεῖ ἐδίως τὸν πάσχοντα, καὶ ὑποστηρίζει οὐσιωδῶς, ἂν ἐν ἐνεργῇ ἀπ' εὐθείας, τὴν ἴασιν. Τούτου δὲ δίδομεν τὸ βάμμα ἢ τὸ ἐκχύλισμα εἰς μεγάλας καὶ ἀξιομένας δόσεις· τοῦ ἐκχύλισματος εἶδομεν ὅσον ἐξ ἢ ὀκτὼ (6-8) δραχμῶν ἐντὸς εἴκοσι καὶ τεσσάρων ὥρων, δι' οὗ ἐπέτυχεν ἐνίστε τῆς λάσεως, λέγει ὁ Νελάτων, (Nelaton), πρὸς δ συμφωνεῖ καὶ ἡ ἰδία μου πείρα. Ἐξωθεν δὲ παρεχεταιυτικά καὶ διαλυτικά βοηθήματα, ἐρεθιστικά τοῦ δέρματος ἀνατρίψεις, κοῦφαι σικύαι, σιναπισμός, στικτοὶ καυτηριασμοὶ τῶν ἐπωδύων τόπων τοῦ στήθους, τῶν ἄρθρων καὶ ἄλλων μερῶν, ἐνεργουσί ἐπωφελῶς πάντοτε, ἀνακουφίζουσι τὸν κάμνοντα καὶ συνεργουσί εἰς τὴν διάλυσιν τῶν νοσηρῶν ἐμφοράξεων· ἤττον δ' ὠφέλιμα εἰσὶ, κατὰ τὸν Σεδιλλότον, τὰ ἐκδόρια· ἐπωφελῆ μὲν ἐνεργεῖαν οὐδέποτε εἶδον ἐκ τῆς χιτίνης καὶ τοῦ διὰ γλωρίου ὕδατος, ἐπιβλαβῆ δὲ πάντοτε εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ πάθους ἐκ τῶν ἐρεθιστικῶν καὶ τονωτικῶν. Τὰ ὑστάτα ταῦτα, ἡ γίννη, ὁ οἶνος, ἡ κερουρά κ. τ. λ. δοτέα μόνον ἐν τῷ τυφώδει καιρῷ τοῦ πάθους. Ἐάν δὲ γεννηθῶσιν ἀποστήματα μεταστατικά κατὰ τὰ ἐκτὸς μέρη τοῦ σώματος, μεταχειρίζομεθα καταπλάσματα, καὶ ἀφ' οὗ γελνη αἰσθητὸς ὁ κλύδων, κατασχάζομεν τὰ ἀποστήματα, ἐξακολουθοῦμεν δὲ τὰ καταπλάσματα καὶ μετὰ τὴν σχάσιν αὐτῶν. Ἡ συνήθης διὰ τοῦ νυστερίου γινομένη σχάσις εἶναι ἡ καλλίστη· οὐδέποτε δ' ἐπραξα τὴν σχάσιν μεγάλων ἀποστημάτων διὰ παρακεντήσεως ἢ χρήσει ἐσχαρωτικῶν φαρμάκων καθὰ συμβουλεύει ὁ Σεδιλλότος καὶ ἄλλοι. Ἐπί σηπτικῷ δὲ τοῦ αἵματος μολυσμῷ, εἴτε καθ' ἑαυτὸν εἶναι οὗτος, εἴτε μετ' ἐμπυαιμίας (ἴδ. §. 74), τὰ φαινόμενα τῆς ἐπισήμου ἀδυναμίας καὶ τῆς νευρικῆς ἢ σηπεδονώδους καταστάσεως μετὰ κάρου, παρακοπῆς κ. τ. τ. ζητοῦσι ποτὰ ὑπόζυγα, οἶνον Περουδιανόν φλοιόν, δωρόνικον, ὀφίτου ῥίζαν, κ. ο. κ.

§. 165.

Τὰ μόνα πρὸς οἰκείαν θεραπείαν βέβαια ἐρείσματα δύνανται νὰ εἶναι, ὡς ἐκ τῶν προκειμένων γίνεται εἴηλον, αἱ οὐσιωδῶς διάφοροι καταστάσεις, ας ἀπεδείξαμεν ὡς τῆς ἐνεργείας τοῦ πύου πρὸς τὸ αἷμα ἐκγόνους· ἤγουν 1) ἡ διαπηθητικὴ διάθεσις, ἐν ἣ διὰ τῆς εἰσδοχῆς τοῦ ὀρροῦ τοῦ πύου, ἢ διὰ τῆς ἀπωλείας τῶν πλαστικῶν τοῦ αἵματος στοιχείων, τοιαύτη ἐλλοίωσις τῆς κράσεως αὐτοῦ γίνεται, ὥστε ἡ πλάστις αὐτοῦ φαίνεται

ἤδη ἐπιβρέπης πρὸς τὴν διάλυσιν καὶ ἐντὸς τῶν ἀγγείων, ἐκ τούτου δὲ γίνονται εὐκόλως ἐξιδρώσεις πυώδεις: 2) ἡ ἔμπυαιμία, ἐν ἣ δια τὴν εἰς τὸ αἷμα εἰσοχὴν τῶν σωματίων τοῦ πύου, καὶ διὰ τὴν ἐπίστασιν αὐτοῦ εἰς τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα, κατ' ἔσοχὴν δὲ τῶν πνευμάτων, γεννῶνται φλεγμοναὶ καὶ ἀποστήματα: 3) ὁ σηπτικός τοῦ αἵματος μόλυσμός, ἐν ᾧ εἰσέρχεται πῦον διαλελυμένον καὶ σεσηπὸς εἰς τὸ αἷμα. Ἐὰν δὲ δὲν διακρίνωμεν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ δὲν συστήσωμεν, ὡς ἤδη ἐγένετο, διὰ τινος χαρακτηῖρος τὰς καταστάσεις ταύτας, ἡ θεραπεία οὐδέποτε δύναται νὰ εἶναι χρήσιμος, καὶ στερεῖται πάσης κατὰ τὴν οὐσίαν τῆς νοσηρᾶς καταστάσεως οἰκείας κρηπίδος, ὡς τοῦτο τρανῶς ἡ ἱστορία τῆς ἔμπυαιμίας μαρτυρεῖ.

§. 166.

Ὁ σκοπὸς τῆς θεραπείας τῆς σκληριάσεως, ὅταν ἡ φλεγμονὴ μεταπέσῃ εἰς ταύτην, εἶναι διπλοῦς, ἢ λύσις ἢ ἐξωσις αὐτῆς μετὰ τὸ μαχαίριον, καὶ ἡ μὲν λύσις ἐπιτυγχάνεται μόνον ὅταν ὁ παρεκχυθεὶς εἰς τὸν κυτταρῶδη ἴσθον λέμφος οὐπω συνέψυσε στερεῶς τὰ πλευρώματα τοῦ πεπονθότος μορίου, καὶ ὅταν αὐτὸ τὸ μῦριον οὐπω ἀπέβαλεν ἐντελῶς τὴν κατὰ φύσιν αὐτοῦ κατασκευήν· ὅταν δηλαδὴ ἡ σκληρίασις ἢ νέα ἐστὶ καὶ οὐχὶ ὑπέρσκληρος· ἐὰν δὲ μετὰ αὐτῆς ἢ καὶ εἰδικὴ τις δυσκράσια, σκοπὸς τῆς θεραπείας ἔστω τότε πρῶτον ἡ ἴασις αὐτῆς.

Αὐτήρια τῆς σκληριάσεως φάρμακα εἰσὶν ἐν γένει ἔσω μὲν προσφερόμενα τὸ στρουβίον (Saponaria), ὁ λεαντόδου (Taraxacum), ἡ ἀγρωστis, τὸ ἀμμωνιακὸν κόμμι, ἡ χαλθάνη, τὸ κώνειον, ἡ βελλαδόνα, τὸ ὕωρ τῆς δαφνοκεράσου, πολλὰ τοῦ δι' ὑδραργύρου καὶ στίμμεος σκευάσματα, ὁ σάπων, τὰ ἀλκάλια καὶ οὕτω καθεξῆς· ἐξωθεν δὲ τὰ θερμὰ λουτρά ἀπλᾶ ἢ μετὰ ἀλκάλειον ἀναμεμιγμένα, ἀνατρίψεις πτητικῶν ἀλοιφῶν, τῆς δι' ὑδραργύρου ἀλοιφῆς, ἐπιθέσεις κηρωτῶν, τοῦ διὰ κωνείου καὶ ἀμμωνιακοῦ κόμμεος, τοῦ δι' ὑδραργύρου καὶ καφουράς ἐμπλάστρου, ἐπιθροχαὶ ἐγγυματισμῶν ἢ ἀποξεμάτων ναρκοτικῶν βοτάνων, ἡλεκτρισμός καὶ γαλβανισμός. Ἐπιτυχῶς δὲ ἐνεργοῦσιν ἢ ἐπανειλημμένως γινομένη τῶν βδελῶν προσβολῇ ἢ ἔσω καὶ ἐξωθεν προσφορὰ τοῦ ὑδραργύρου καὶ τοῦ ἰώδους, καὶ ἡ τακτικὴ καὶ ὁπωσοῦν αὐστηρὰ δίαιτα.

§. 167.

Ὁλων δὲ τῶν βοηθημάτων τούτων ἡ προσφορὰ πρέπει νὰ γίνηται μετὰ προσοχῆς, καὶ νὰ μὴ εἶναι πολυχρόνιος, ἐπειδὴ ταῦτα δύνανται νὰ βλάβωσι τὴν καθόλου ἕξιν τοῦ σώματος, ἢ νὰ γεννήσωσι φλεγμονὴν ἐν τῷ σκληρῷ σματι καὶ νὰ μεταρρίψωσιν αὐτὸ εἰς ἄλλας ἑτεροιώσεις καὶ εἰς

αὐτὸν τὸν καρκινῶν· ἐὰν ὅμως ἐν ἐσκληρυσμένῳ μορίῳ· διὰ σφοδρὰν φλεγμονὴν γεννηθῆ πύσσις, δεόν νὰ κατασχάσωμεν ὀφὲ τὸ ἀπόστημα, ἢ ν' ἀφήσωμεν αὐτὸ νὰ σχάσῃ ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅπως διὰ τοῦ πύου γείνη τῆξις τῆς σκληρίας. Ὅταν λοιπὸν δὲν γείνη ἡ λύσις αὐτῆς, ἢ ὅταν αὕτη ἢ τοιαύτη ὥστε μὴδ' ἀπόπειρα πρέπει νὰ γείνη, σκοπιμώτατον εἶναι ἡ ἐξωσις τοῦ σκληρύματος μετ' τὸ μαχαίριον. Ἐὰν ὅμως ὁ ἀσθενὴς δὲν δέχεται τὴν χειρουργίαν, ὁ ἰατρός πρέπει τότε νὰ προφυλάξῃ τὴν σκληρίασιν ἀπὸ πάσης ἐξωθεν δράσεως, νὰ φυλάσῃ θερμὸν τὸ πεπονηδὸς μόριον, καὶ εἰς τακτικὴν ἐνέργειαν ὅλας τοῦ πάσχοντος σώματος τὰς διακρίσεις τε καὶ ἀποκρίσεις, νὰ διορίσῃ εἰς τὸν ἀσθενῆ διαίταν τακτικὴν καὶ νὰ ἐμποδίσῃ αὐτὸν ἀπὸ παντὸς λυπηροῦ τῆς ψυχῆς πάθους.

§. 168.

Ἡ δὲ τῆς φλεγμονῆς ἔκγονος μαλακία ζητεῖ τὴν καθέλου καὶ κατὰ μέρος χρῆσιν τονωτικῶν τε καὶ συμπτικῶν, ἠνωμένων μετ' ἐρεθιστικῶν καὶ τὸ νευρικὸν σύστημα διεγερόντων φαρμάκων.

§. 169.

Τῆς γαγγραινης οὐσία εἶναι μὲν πάντοτε ἐξάλειψις τῆς ζωτικῆς ἐνεργείας μορίου τινοῦ, ἀλλὰ τὰ ποιοῦντ' αὐτὴν αἰτία, καὶ τὰ ἠνωμένα μετ' αὐτῆς νοσήματα εἰσι πολὺτροπα· ὅθεν ἀπαιτεῖται καὶ θεραπεία πολὺτροπος, σκοπὸν ἔχουσα νὰ ἐμποδίσῃ ταύτης τὴν ἐξάπλωσιν, νὰ δώσῃ βοήθειαν εἰς τὴν φύσιν ἐν ἀποχωρίσῃ τὸ γαγγραινώδες ἀπὸ τοῦ ὑγιοῦς, καὶ νὰ ἐμποδίσῃ τοῦ γαγγραινώδους ἰχῶρος τὴν ἀνάδοσιν εἰς τὸ λοιπὸν σῶμα.

§. 170.

Ἡ γάγγραινα συνοδίτας ἐν γένει ἔχει πυρετὸν φλεγμονώδη, ἢ νευρικὸν, ἢ σπηδονώδη, ἢ κοιλιακόν· γενικὴν ἀτονίαν, ἢ μεγάλην εὐαισθησίαν, καὶ σπασμῶδη συμπτώματα. Ὅταν λοιπὸν ἡ γάγγραινα ἢ φλεγμονῆς ἰσχυρᾶς ἔκγονος, καὶ ὁ παράκολουθὼν πυρετὸς φλεγμονώδης, ὅπερ συμβαίνει μάλιστα εἰς νέους καὶ εὐρώατους ἀνθρώπους δι' ἐξωθεν προσπιπτούσας βλάβας κ. τ. λ. δυνάμεθα νὰ ἀναχαιτίσωμεν τὴν περαιτέρω ταύτης ἐξάπλωσιν δι' οἰκείας ἀφλεγμάντου ἀγωγῆς καὶ χρήσεως μαλθακῶδων καταπλασμάτων. Ἀνένδοτοι ἀπονευρώσεις περισφιγγουσιν ἰσχυρῶς τὰ φλεγμαίνοντα μόρια καὶ ἐκ τούτου γεννῶσι τὴν γάγγραιναν. Τῆς γαγγραινης λοιπὸν ταύτης τὴν γένεσιν ἢ πρόδον, παρὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ μηχανικοῦ τούτου αἰτίου, ἣτις γίνεται διὰ βαθειῶν καὶ μεγάλων ἐνταμῶν, οὐδὲν δύναται νὰ ἐμποδίσῃ.

Ἡ γάγγραινα ἔχει συνοδίτας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γενικὴν ἀτονίαν καὶ πυρετὸν νευρικὸν ἢ σηπεδονώδη, καὶ διὰ τοῦτο ζητεῖ αὐτὴ κατ' ἐξοχὴν τὸν Περουβιανὸν φλοιὸν μετὰ τῆς νάρδου, τοῦ ὄρεινου ὄρωνίκου, τῆς Βιργινιανῆς ἀριστολογίας (serpentaria), τοῦ πτητικῆς ἁλατος τοῦ ἐλαφείου κέρατος, τῶν κεκραμένων ὀξέων, τῶν ναφθῶν, τοῦ οἴνου καὶ οὐτω καθεξῆς, καὶ μετὰ τῶν ἐξ ὀρυκτῶν ὀξέων καὶ τῆς στυπτηρίας, ὅταν ἡ κατάστασις ἢ σηπεδονώδης. Σημειωτέον δὲ ὅτι πολλάκις τῇ προσφορᾷ τοῦ οἴνου καὶ τοῦ κέρατος αὐξάνεται ἡ θερμότης, οἱ σφυγμοὶ γίνονται ταχύτεροι, ἡ γλῶσσα ῥυπαρὰ καὶ ὁ ἄρρωστος πολὺ ἀνήσυχος· ἤττον δὲ ἐρεθίζουσα διαίτα καὶ τροφή ἀλευρώδης καὶ εὐπεπτος, ὅσην ὁ στόμαχος ἐνδέχεται, εἶναι τὸ οἰκειότερον εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην. Ὅταν δὲ, ὅπερ δὲν εἶναι σπάνιον, μετὰ τῆς γαγγραινῆς ὡς καὶ περιπτώματα ἐν τῇ κοιλίᾳ, δεόν πρῶτον νὰ κενώσωμεν ταῦτα τάχιστα καὶ νὰ προσφέρωμεν ἔπειτα τὰ τονωτικά· τὸ δὲ ὄπιον, τὸν μόσχον, τὰ πτητικὰ ἀλκάλια καὶ τ' ἄλλα παρηγορικά, ὅταν ἡ ὁ ἄρρωστος ἰδίως αἰσθητικός.

§. 171.

Ἡ τοπικὴ τῆς γαγγραινῆς θεραπεία σκοπὸν ἔχει διπλοῦν, ἢ γινόν νὰ βοηθήσῃ τὴν φύσιν εἰς ἐξώσιν τοῦ γαγγραινωμένου μορίου, καὶ νὰ ἐλαττώσῃ τὸν ἐκ τῆς δράσεως τοῦ γαγγραινώδους ἰχώρος κίνδυνον.

Ὅταν λοιπὸν ἡ γάγγραινα παρακολουθῆται ὑπὸ ἰσχυρᾶς φλεγμονῆς, χρησιμεύουσι τὰ μαλακώδη καὶ ὅταν οἱ πόνοι ὡσιν ὑπερβολικοὶ, τὰ παρηγορικά καταπλάσματα. Ὅταν δὲ τὸ γαγγραινωμένον μῶριον ἢ ἀνώδυνον καὶ ἀπομαραινῆται, ἵνα γείνη τῆς γαγγραινῆς ἡ περιφέρεια διάπυος, ἀπαιτοῦνται φάρμακα ἐρεθιστικά, τὰ οἰκειότερα δὲ τούτων εἰσὶ τὰ ἀρωματικά καταπλάσματα.

Φάρμακα δὲ, ἅπερ ἐλαττοῦσι τὴν βλαβερὰν εἰς τὸ σῶμα δράσιν τῶν γαγγραινωδῶν ἰχώρων, ἀναπίνοντα ἢ διαλύοντ' αὐτούς, εἰσὶν ὁ Περουβιανός, ὁ τῆς ὄρου καὶ ὁ τῆς καστανέας φλοιός, τὰ χαμαίμηλα, τὸ ὄξος, ὁ οἶνος, τὸ οἶνόπνευμα, ἡ καφουρά, τὸ ἀμμωνιακὸν ἅλας, ἡ τερεβινθίνη, τὰ κεκραμμένα ἐξ ὀρυκτῶν κατεσκευασμένα ὀξέα, τὸ ἐξ ἀνθράκων ὀξύ, τὸ ξυλικὸν ὀξύ, τὰ διὰ ζυμώσεως ὑγρὰ, ἢ ἀνθρακοκονία. Ὅλα δὲ ταῦτα προσφέρονται καὶ ὠφελοῦσι μᾶλλον ἐν εἴδει ξηρίου μὲν, ὅταν ἡ γάγγραινα ἢ ὑγρὰ, καταιωνήσεων δὲ καὶ καταπλάσμάτων, ὅταν ἢ ξηρά. Τὰ ἀρωματικά καὶ θερμὰ καταπλάσματα καὶ ὁ προσήκων καθαρισμὸς τῆς γαγγραινώδους πληγῆς, ὡς ἂν ταῦτα βάλλονται ἐκ νέου, ἐλαττοῦσι κάλλιστα τὴν γαγγραινώδη ἀποφορὰν, αὐξάνουσι δὲ ταύτην πάντοτε τῷ σφνήθῃ ἐπίπασα, ἅπερ, ξηραίνόμενα κατὰ μέρος, ἐμποδίζουσι τὴν ἐκρυσί-

τοῦ γαγγραινώδους ἰχώρος ἐπὶ μᾶλλον δὲ σπεύδεται ἢ σκοπούμενη τῶν φαρμάκων τούτων δρασὶς δι' ἀμύξεων καὶ διατομῶν τοῦ γαγγραινωμένου μορίου· ἀλλ' αἱ ἀμύξεις δεόν νὰ μὴ διήκωσι μέχρι τοῦ ὑγιούς μέρους, ἐπειδὴ οὕτω ἐνανταναι νὰ εὐκολύνωσι τοῦ γαγγραινώδους ἰχώρος τὴν ἀνάδοσιν, νὰ ἐκτείνωσιν ἐπὶ μᾶλλον τὴν γάγγραιναν, καὶ νὰ φέρωσιν αἱμορραγίας ἐπικινδύνους. Κύριος δὲ σκοπὸς αὐτῶν ἔστω νὰ ἐμπεδίσωσι τὴν ἄθροισιν τῶν ἰχώρων. Αἱ ἀμύξεις καὶ διατομαὶ εἰσὶν ἐπιβλαβεῖς εἰς τὴν γεροντελῆν γάγγραιναν, ἐπειδὴ οὐδεμίαν ἐν ταύτῃ γαγγραινώδους ἰχώρος συλλογὴ γίνεται· δυνάμεθα δὲ ν' ἀποκόψωμεν τὸ γαγγραινωθὲν μέρος, ὅταν τοῦτο κατὰ τινα μέρη μόνον ἔτι συνέχεται καὶ τὰ συνεχῆ ταῦτα μέρη ἀπενεκρώθησαν ἤδη ἐντελῶς.

§. 172.

Ἄφ' οὗ δὲ ἀποπέσωσι διὰ τῆς θεραπείας ταύτης αἱ γαγγραινώδεις ἐσχάραι, θεραπεύομεν τὸ ὑποκείμενον ἔλκος κατὰ τοὺς δολέντας ἐν τῷ περὶ ἀποστημάτων κανόνας, τοιοῦντες ταυτοχρόνως τὸν ἄρρωστον ὡς εἰκὸς διὰ τοῦ Περουβιανοῦ φλοιοῦ καὶ διὰ θρεπτικῆς καὶ τονωτικῆς τροφῆς.

§. 173.

Ἡ φύσις ἀποχωρίζει αὐτομάτως τὸ γαγγραινωμένον ἤδη ἀπὸ τοῦ ζῶντος ἔτι μέρους, ὅταν ἡ γάγγραινα περιορισθῇ, ὥστε δὲν εἶναι χρεῖα νὰ ἐκκοπῇ τοῦτο. Δεόν δὲ ὁ ἰατρός νὰ μὴ ἐκκόπη τὸ γαγγραινωθὲν μέρος, ὅταν ἡ γάγγραινα γεννᾶται ἐξ αἰτίας, ἐν τῷ σώματι ἐπικρατούσης, ἐπειδὴ ἡ γάγγραινα ἀναγεννᾶται καὶ πάλιν ἐν τῇ πληγῇ. Δύναται δὲ οὗτος καὶ πρέπει νὰ ἐκκόπη τὸ νεκρωμένον μέρος πότε μόνον, ὅταν ἡ γάγγραινα μέρους τινός, νεκρωθέντος ἤδη ὀλομελῶς, δὲν προχωρῇ μὲν πλέον, ἀλλ' ἐν ἀποπέσῃ τὸ νεκρωθὲν ἀπαιτεῖται καιρὸς πολὺς· ἢ ὅταν ἡ γάγγραινα, γεννωμένη δι' ἐξωθεν βίαν, προχωρῇ καὶ δὲν δύναται νὰ κρατηθῇ ἄλλως εἰμὴ διὰ τῆς ἀποκοπῆς τοῦ πεπονθότος μορίου, μεθ' οὗ ἀφαιρεῖται καὶ τὸ ποιοῦν αὐτὴν αἰτιόν. Ἀλλὰ μὴ παραβλέψωμεν ἐνταῦθα ὅτι ἡ γάγγραινα προχωρεῖ πολλάκις εἰς τὰ κατὰ βάθος μόρια περαιτέρω, ἢ ὅτι φαίνεται κατὰ τὴν ἐκτὸς ποιότητα τοῦ μορίου. Ὅθεν ὁ ἀκρωτηριασμὸς δεόν νὰ γίνηται πάντοτε εἰς τὰ ὑγιᾶ μέρη.

Παύεται πλέον ὁ κίνδυνος, ὅταν ἡ γάγγραινα περιορισθῇ· ὁ ἄρρωστος καὶ περ' ἐπιθυμῶν νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τοῦ νεκρωμένου ἤδη μέρους τοῦ σώματος αὐτοῦ, δὲν εἶναι ὅμως πολλάκις εἰς κατάστασιν ν' ἀντίσχη εἰς τὴν ἀποκοπὴν. Ὅθεν τότε νὰ θεραπεύωμεν τὸν ἄρρωστον ἀναλόγως πρὸς τὰς ἐαυτοῦ δυνάμεις· ὠφέλιμον δὲ πολλάκις εἶναι νὰ διατέμνωμεν τὰ νεκρωμένα ἀπὸ μέρη μέχρι τοῦ ὅσπου, καὶ νὰ διακόψωμεν τοῦτο κατωτέρω τῶν ὑγιερῶν μερῶν, καὶ πιθανὸν ὅτι οὕτω δύναται νὰ

γίνηται αὐτομάτως ἔπειτα ὁ προσήκων ἀποχωρισμός. Ἀλλὰ περιπτώσεις τινὲς καὶ νοσῶδη αἷτια, ἐπὶ τῆς ὑπολοίπου ἐπιφανείας τῆς πληγῆς μέλαντα, δύναται γὰρ καταστήσασθαι ἐφεξῆς ἀναγκαίαν τὴν ἀποκοπὴν.

§. 174.

Ἡ γερωντεία δὴ λεγομένη γάγγραινα θεραπεύεται κατὰ τὰ ποιῶντ' αὐτὴν αἷτια (ἴδ. §. 87). Ὅταν λοιπὸν διὰ βλάβην ἢ διὰ τοπικὴν τινα βίαν τὸ μῦριον γίνηται μέλαν ὑποπόδιον καὶ ἐξοιδαίνεται πολὺ, ἀνάγκη κατὰ τὴν νοσοποιὸν αἷτιαν νὰ προσφέρωμεν μαλθακώδη, παρηγορικά ἢ ξηρὰ ἀρωματικά πυριάματα. Ὅταν δὲ ἡ φλεγμονὴ ἢ μεγάλη καὶ ὁ ἄρρωστος εὐρωστος, ὠφελεῖ ἢ διὰ προσβολῆς βδελῶν ἀφαίμαξις καὶ τὰ ἐξ ὕδατος μολυβδίνου ἐπιθέματα. Ἡ δὲ καθόλου τῆς γάγγραινης θεραπεία ἔσω ὁμοία πρὸς τὴν κατὰ μέρος· αἱ προσήκουσαι δόσεις τοῦ ὀπίου ὠφελοῦσιν ὅταν οἱ πόνοι ᾧσι σφοδροί, ἐρεθιστικοὶ μᾶλλον ἢ φλεγμονώδεις· εἰς τὸ ἕτερον ὁμῶς εἶδος τῆς γερωντείας γάγγραινης, ὅπου τὸ πεπονθὸς μῦριον ναρκοῦται καὶ γίνεται μέλαν καὶ βικνόν, μεταχειρίζομεθα σὺν τῇ οἰκείᾳ διαιτητικῇ ἐπιμελείᾳ τροφὴν τονωτικὴν καὶ εὐπεπτον, καὶ φάρμακα τονωτικά καὶ τὰ νεῦρα διεγείροντα, οἷον τὸν Περουβιανὸν φλοιὸν, κατ' ἐξοχὴν δὲ τὸ ψυχρῶς κατεσκευασμένον ἐκχυθλίσμ' αὐτοῦ μετ' Ἰσπανικοῦ οἴνου, νάφθης, ἀμμωνίας, καφουράς, γάρου καὶ δωρονίκου, ἀλλὰ πάνυ πεφυλαγμένως καὶ μηδὲως ὀρμητικῶς· τῆς δὲ τοπικῆς θεραπείας σκοπὸς ἔστω νὰ θερμάνωμεν καὶ ἀναζωπυρῶσωμεν τὸ μῦριον ἀμφικαλύπτοντες αὐτὸ μὲ θερμὰ ὀθόνια, μὲ καφορῶδες ἔριον ἐκ ξύλου, μὲ σακκίδια πλήρη βοτάνων ἀρωματικῶν, μὲ ἀρωματικά καὶ καφουρώδη καταπλάσματα καὶ ἀνατρίβοντες πτητικά φάρμακα· ἀλλὰ τὰ ὑστάτα ταῦτα, διὰ τὴν γινομένην ἐξάτμισιν, εἰσὶν ἥττον χρήσιμα. Πρὸς δὲ τὴν ἐμφαινομένην μετὰ τῶν σημείων τῆς ἀρτηρίτιδος γάγγραιναν, ἐνεργοῦμεν ἀναλόγως πρὸς τὰ συμπτώματα καὶ πρὸς τὴν κράσιν καθολικὰς τε καὶ μερικὰς ἀφαιμάξεις. Καὶ τὰς πρώτας μὲν, ὅταν ἡ πυρετὸς σφοδρὸς καὶ σφυγμοὶ σκληροί, τὰς δευτέρας δὲ, μόνον ὅταν ᾧσι πόνοι σφοδροὶ κατὰ τὸν πεπονθότα τόπον· ἔσω δὲ προσφέρωμεν δεόντως ὑπακτικά διαφυκτικά, ὀξέα, καλὸ μέλι μετ' ὀπίου, καὶ τοπικῶς μαλακτικά καταπλάσματα καὶ ἀνατρίψεις ἀφθόνους τῆς δι' ὑδραργύρου τεφρόχρου ἀλοιφῆς κατὰ τὴν φορὰν τῆς ἀλγούσης ἀρτηρίας. Ὅταν δὲ τὸ αἷτιον ἦ βρευματικὸν ἢ ἀρθρικόν, ὠφελεῖ τὰ μέγιστα ἔσω μὲν ὁ κολχικίτης οἶνος μετ' ὀπίου, τοπικῶς δὲ ξηρὰ πυριάματα μετ' ἀνατρίψεων τῆς δι' ὑδραργύρου τεφρόχρου ἀλοιφῆς· συστάσις δὲ τῆς γάγγραινης, ἡ θεραπεία εἶναι ὁμοία καθ' ὅλας τὰς περιστάσεις, καὶ κατὰ τὴν κατάστασιν τῶν δυνάμεων προσφέρονται βοηθήματα τονωτικὰ.

καὶ τὰ νεύρα διεγείροντα, ὅπως ἐνεργηθῆ ὁ περιορισμὸς καὶ ἀποχωρισμὸς τῆς γαγγραίνης. Τοπικῶς δὲ τὰ μάλακτικά ἢ ἀρωματικά καταπλάσματα εἰσι πάντοτε τὰ οἰκειότατα καὶ τῆς ἐπιδέσεως μ' ἐρεθιστικὰς ἀλοιφὰς ἄνευ ἐξαιρέσεως προτιμότερα.

Ἐξιόλογον δὲ παράδειγμα γεροντείας γαγγραίνης εἰς γυναῖκος 82 ἐτῶν τὴν χεῖρα καὶ τὸν πῆχυν γεννηθείσης, ἐν ἣ διὰ τῆς οἰκείας τονώσεως ἐγένετο ἡ ἀπόπτωσις καὶ ἡ ἴασις, (μεθ' ἣν ἡ γυνὴ ἔζησε δέκα ἔτη), ἐκοινοποίησα εἰς τὴν ἐφημερίδα Heidelberg. Klinische Annalen Bd. vi. H. I. 13. Heim in schweiz. Zeitschr. f. Naturvv. u. Heilk. Bd. II. Hef. 1. s. 73.

§. 175.

Ὁ ἄρρωστος προφυλάσσεται ἀπὸ τῆς ἐκ κατακλίσεως γαγγραίνης, ἂν ἡ κλίνη αὐτοῦ ἢ καλῶς καὶ συμμετρῶς ἐστρωμένη, ἂν τὰ στρώματ' αὐτῆς δὲν εἶναι πιλωτὰ, ἀλλὰ τριχωτὰ, καὶ ἂν καθαρίζεται πρεπόντως καὶ γρωννύηται συχνάκις μὲ καθαρά σινδόνια· ἂν ὁ ἄρρωστος ἀλλάσῃ συχνάκις ἐν ταύτῃ τὸ ἑαυτοῦ σχῆμα, ἂν ἔχῃ ὑπεστρωμένον δέρμα ἐλάφου, προσκεφάλαια πλήρη ἀέρος, καὶ ἂν πλύνονται συχνάκις τὰ προσπιεζόμενα μέρη τοῦ σώματος μὲ ψυχρὸν ἢ μὲ Γουλάρδιον ὕδωρ καὶ μὲ καφουρῶδες οἰνόπνευμα· ὅταν δὲ μέρος τοῦ σώματος αὐτοῦ ἀρχίσῃ νὰ ἐρυθραίνηται, ὑποστρώννυμεν αὐτῷ προσκεφάλαια ἢ κοῖλα κατὰ τὴν μεσότητα, ἢ ἐν εἶδει κολλυρίων κατεσκευασμένα καὶ τριχῶν ἴππου ἐμπλεα, καὶ ἐπιβάλλομεν σπληνία διάβροχα εἰς Γουλάρδιον ὕδωρ, ἢ οἶνον, ἢ ὄζος, ἢ εἰς τοῦ Θεδένου τὸ ἀντιτραυματικὸν ὕδωρ, ἢ ἐπαλείφομεν συχνάκις αὐτὸ μὲ διὰ λευκώματος ὡοῦ καὶ καφουρᾶς ἀλοιφήν. Ἐὰν δὲ ἔλκωθῆ, καταπλάσσομεν αὐτὸ μὲ μαλθακῶδη καταπλάσματα, μὲ δι' ἀνθῶν ψευδαργύρου, ἢ διὰ μολύβδου καὶ ὀπίου, ἢ καφουρᾶς ἀλοιφὰς, καὶ, ὅταν ἡ ἔλκωσις προχωρῇ κατὰ βάθος, μὲ ἀρωματικά καταπλάσματα, καὶ κατ' ἐξοχὴν μὲ ταννινούχον μόλυβδον. Ὅταν δὲ τὸ ἔλκωμα γαγγραινωθῆ τῷ ὄντι, ἰατρεύομεν αὐτὸ ὡς ἀνωτέρω περὶ γαγγραίνης εἴρηται. Ὅτι δὲ τὸ σῶμα ἔχει χρεῖαν καὶ γενικῆς θεραπείας, ἀναλόγως τῇ νοσῶδει αὐτοῦ καταστάσει, εἶναι περιττὸν νὰ εἴπωμεν.

Ἴνα δὲ δυνάμεθα νὰ προσφέρωμεν εὐκόλως τὰ ἀνω βηθέντα φάρμακα εἰς τὸν πεπονθότα τόπον, ὅσάκις ὁ ἄρρωστος δι' ἀτονίαν οὐδῶλως ἢ δυσκόλως κινεῖται, μετακινούμεν αὐτὸν μὲ τὴν ψιθον τοῦ Λεκάτου (Le Cat), ἢ μὲ τὴν αἰώραν τοῦ Λευδίου (Leydig).

§ 176.

Πρὸς τὴν ἐκ τῆς ἐρυσιθώδους βρίξης γεννώμενην γαγγραϊναν προσφέρονται πρῶτον μὲν ἐμετικά καὶ ὑπακτικά, ἔπειτα δὲ ἔσω καὶ ἔξωθεν ἀναληπτικά, καὶ ὀπίου μεγάλαι δόσεις, ὅταν ᾖσιν οἱ πόνοι σφοδροί. Πολύκις ἐπεχείρησαν καὶ τὴν ἀποκοπὴν τοῦ βεβλαμμένου μορίου, ἀλλ' ἀνώ-

φελῶς, ἐπειδὴ ἡ γάγγραινα ἀνεγεννήθη καὶ αὐθις εἰς τὸ κολλῶμα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ μάλιστα ὅταν ἡ ἀποκοπὴ ἔγεινεν εἰς ἀνθρώπους πολὺ ἀδυνάτους· ὠφέλιμον δὲ εἶναι, ὅταν ἡ γάγγραινα παύσῃ τοῦ νὰ μεταδίδηται περαιτέρω, ἢ ἀφίνωμεν νὰ γίνηται πρῶτον ὁ αὐτόματος ἀποχωρισμός τῶν νενεκρωμένων ἀπαλῶν μορίων, καὶ ἔπειτα ἢ ἀποκόπτωμεν τὸ ὅστωϊν.

Λεπτομερῆ σημείωσιν τῶν ἀνηκόντων ἐνταῦθα παρατηρημάτων εὐρίσκομεν εἰς τὸν Θόμψωνα (Thomson) ε. τ. μ. τ. Τομ. 2. σελ. 288 κ. λ. π. καὶ εἰς τοῦ Σαμουήλ Κωπῆρου (Samuel Cooper Handbuch der Chirurgie. Art. Mortification).

§. 177.

Πρὸς ἑραπείαν τῆς νομῆς δεῖ πρὸ πάντων νὰ φροντίσωμεν ἢ ἀλλάξωμεν ἢ νὰ βελτιώσωμεν τὰς ἐξωτερικὰς τοῦ ἀρρώστου σχέσεις· νὰ προποτίσωμεν ἐμετικά καὶ ἐλαφρὰ καὶ μὴ ἐξασθενούντα ὑπακτικά πρῶτον, ὅταν ὑπάρχωσι γαστρικὰ συμπτώματα καὶ στεγνότης τῆς κοιλίας, ἔπειτα δὲ τονωτικά ἢ τὰ νεῦρα διεγείροντα φάρμακα μετ' ὀξέων ἠνωμένα, κατ' ἐξοχὴν δὲ τὸ διὰ χλωρίου ὕδωρ, ὅταν ἢ στομοκάκη, διακλύσματα τοῦ στόματος ἢ ἐνέσεις ἐν αὐτῷ μετ' ὀξέων καὶ διὰ χλωρίου ὕδωρ, μετ' ὕδωρ ἠνωμένον μετὰ τοῦ ἀλυκοῦ ὀξέος κ. τ. τ. Τοπικῶς δὲ βάλλομεν κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπιθέματα ἐξ ὕδατος Γουλαρδίου μετὰ καφουράδους οἴνοπνεύματος, ἀρωματικά ἐπιθέματα ἢ καταπλάσματα, ἔπειτα δὲ, καὶ μάλιστα ὅταν ἤδη ἐπέλθῃ γαγγραινώδης φλορὰ, ἐπιχρίομεν τὸν γαγγραινώδη τόπον καὶ τὰ περίεξ αὐτοῦ μετ' ἀλυκὸν ἢ θεικὸν ὄξύ, ἐξ οὗ πάντοτε μείζονα τὴν ὠφέλειαν εἶδον ἢ ἐκ τοῦ σωσικράτους, τοῦ ἀντιτραυματικοῦ ὕδατος τοῦ Θεδένου, τοῦ διαλύματος τῆς χλωρικής τιτάνου, τοῦ ξυλικοῦ ὀξέος κ. τ. τ. ἤττον δὲ χρήσιμον εἶναι τὸ πεपुरακτωμένον σιδήριον, καὶ ὅλως ἀχρηστον ἢ ἀποκοπὴ τοῦ γαγγραινωμένου. Ὅταν δὲ περιορισθῇ ἡ γάγγραινα, ἢ τοπικὴ ἑραπεία, σὺν τῇ προσηκούσῃ ἐσωτερικῇ, γίνεταί κατὰ τοὺς γενικούς ἐν τῷ περὶ γαγγραινῆς δοθέντος κανόνας.

§. 178.

Τῆς κακοήθους φλυκταίνης ἡ ἑραπεία γίνεταί διαφόρως κατὰ τὰ παρακολουθοῦντ' αὐτὴν συμπτώματα· καὶ τοπικῶς μὲν πρῶτον ἐκκόπτομεν τὴν φλύκταιναν μικρὰν οὖσαν, ἢ περαιροῦμεν αὐτὴν καὶ καυτηριάζομεν ἔπειτα τὰ ὑποκείμενα μέρη μετ' ὀξέων νιτρικὸν ἄργυρον, ἢ μετ' ὀξέων ὄξύ (καὶ μετ' ὀξέων διάπυρον σιδήριον) καὶ ἐπιβάλλομεν μετὸν διάβροχον εἰς τὸ ὀξυγονωμένον νιτρικὸν ὄξύ, ἔπειτα δὲ καταπλάσσομεν τὴν γενομένην ἐσχάραν, καὶ, ἀφ' οὗ αὕτη ἀποπέσῃ, ἑραπεύομεν τὸ ἔλκος ὡς ἔλκος ἀπλοῦν. Ὅταν δὲ, χωρὶς τὸ ἔλκος ἢ ἀξάνηται κατὰ βάθος, ἢ

ἑσχάρα αὐξάνηται κατ' ἐπιπολὴν, ἐγχαράσσομεν ὅσον δεῖ βαθέως καὶ ἐπιβάλλομεν τὰ ἄνω ρηθέντα φάρμακα· γενικῶς δὲ, ὅταν δὲν ὑπάρχωσιν ἐν τῷ σώματι γενικὰ συμπτώματα, προσφέρομεν μόνον θειϊκὸν ὀξύ, ἢ τοῦ Ἀλλήρου τὸ ὀξυγόνον ἐκχυλίσιμα (Elixir acid. Hall.), εἰς τὸ ποτὸν ἀναδεδευμένον. Ἐὰν ἐν τῇ κοιλίᾳ ὡσι περιπτώματα, προσφέρομεν ἐκ διαλεμμάτων δραστηρίους δόσεις ἐμετικῶν, καὶ, τούτων μὴ ἐνεργησάντων, ὑπακτικά, ἢ κλύσματα δι' ὄξους. Ὅταν δὲ μειῶνται αἱ δυνάμεις τοῦ ἀρρώστου καὶ ἐμφανίζωνται νευρικά συμπτώματα, ἐνδείκνυνται ὁ Περουβιανὸς φλοιὸς, ἢ Βιργινιανὴ ἀριστολογία, τὸ ὄρεινόν δωρόνικον, ἢ νάρδος μετὰ θειϊκοῦ ἐκχυλίσιματος (Elixir. vitriol.), μεθ' ἄλυκου ὀξέος κ. τ. λ. σπανίως δὲ, καὶ μόνον ὅταν ἡ πληθώρα καὶ μεγάλη αἵματος ἐπιρροὴ εἰς τὸν ἐγκέφαλον, εἰς τὸ στήθος, ἐνδείκνυνται αἱ ἀραιμάξεις.

§. 179.

Ἡ θεραπεία τοῦ γενομένου διὰ τοῦ κορυζομιάσματος τῶν ἵππων μολυσμοῦ συμφωνεῖ κατὰ πάντα πρὸς τὴν τῆς κακοήθους φλυκταίνης· μόνον δὲ ἡ πρόγνωσις ἐνταῦθα πολλῶν χειρῶν εἶναι καὶ τὸ θανατηρὸν τέλος σπανίως ἀποτρέπεται. Δεῖον λοιπὸν καὶ ἐνταῦθα νὰ προφυλάξωμεν τὸν καθολικὸν μολυσμὸν, καταστρέφοντες ἐγκαίρως τὸ μολυσμένον μέρος δι' νεργοῦς καυτηριάσεως ἐπιβίβει τοῦ βλεννογόνου ὑμένος τῶν μυκτῆρων, ἂν αὐτὸς ἢ τοῦ μολυσμοῦ ἢ ἕδρα, με χυτὸν νιτρικὸν ἄργυρον ἢ με καυτηριάζοντα ὀξέα. Ὅταν δ' ἐμφανισθῶσι καθολικὰ σημεῖα, ἡ θεραπεία γενέσθω κατὰ ταῦτα, ὡσαύτως, δὲ καὶ ὅταν ἐξ ἀρχῆς γείνη καθολικὸς μολυσμός.

§. 180.

Κατὰ τίνα δὲ τρόπον πρέπει νὰ προφυλάξωμεν τὴν κακὴν τῆς γαγγραινης τῶν νοσοκομειῶν ἐπιπολὴν μετὰ τῶν τραυμάτων καὶ ἐλκωμάτων, γίνεται πρόδηλον ἐκ τῆς φύσεως τῶν ἄνω εἰρημένων αἰτίων αὐτῆς. Ὅθεν ὁ περιέχων ἀήρ ἔστω καθαρὸς ὡς δυνατόν, ἢ δίκαιτα τακτική, καὶ ἡ πόσις τοῦ οἴνου μετρία· τὰ ἐπίδεσμα τοῦ ἀρρώστου καθαρὰ, ἢ πληγὴ ἀποπλυθένθω μὲ ἐλαφρὸν ἔγχυμα ἐξ ἀρωματικῶν βοτάνων, ἢ μὲ διάλυμα ἀλκάλων κεκραμμένον, καὶ ἡ κοιλί' αὐτοῦ κενούσθω δι' ἐμετικῶν καὶ ὑπακτικῶν, πεφυλαγμένως διδομένων. Τὰ ἐμετικά εἰσὶ τὰ λυσιτελέστερα κατὰ τὸν Πουτεαῦον (Pouteau) καὶ Δυσσαυσσόν (Dussaussoy) εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ νοσήματος, καὶ δύνανται μόνον πολλάκις νὰ ἀναχαιτίσωσι τὴν πρόσοδον αὐτοῦ.

Ἄμα δὲ φανῶσιν ἐν τῷ τραύματι ἢ τῷ ἔλκει αἱ ἐν τῷ § 115 εἰρημέναι ἀλλοιώσεις, ὅπως ἐπαναγάγωμεν ταῦτα εἰς τὴν προτέραν εὐ-

τῶν κατάστασιν, ἀρκεῖ, ἀποσμήξαντες μὲ καθαρὸν μοτὸν, νὰ ἀποπλύ-
 νώμεν ταῦτα μὲ καλὸν ὄξος, καὶ νὰ ἐπιθρέχωμεν συχνάκις μὲ αὐτὸ τὰ
 ἐπίδησα. Πρὸς τοῦτο δὲ ὠφελεῖ καὶ ἀρσενικοῦ διάλυμα. Ἐὰν ὅμως δι'
 αὐτῶν οὐδεμίαν ἢ πληγὴν λάβῃ ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἀλλοίωσιν, ἐπιψάουμεν
 ταύτην μὲ τὸ χυτὸν νιτρικὸν κάλι, ἢ ἐπιβάλλομεν ἐν τῇ ἰζώδει αὐτῆς
 ὕλη κωνοειδῆ τεμάχια τούτου. Τὸ κυριώτερον δὲ τούτων εἶναι ἡ καυτη-
 ρίασις τοῦ ἔλικους ὄλου μὲ τὸ διάπυρον σιδήριον, τὴν δὲ ἐκ τούτου ἐπιγε-
 νομένην ἐσχάραν σκεπάζομεν ἔπειτὰ μὲ ξηρίον τοῦ Περουβιανοῦ φλοιοῦ
 καὶ τερεβινθίνῃ ἢ μὲ ἄλλην τινὰ ἐρεθιστικὴν ἀλοιφήν. Ἀφ' οὗ δὲ ἀποπέση
 ἡ ἐσχάρα, ἢ ὑποκειμένη ἐπιφάνεια μᾶς πληροφορεῖ, ἂν πρέπη νὰ ἐγκαυ-
 σωμεν καὶ ἐκ δευτέρου ἢ μή. Παρεκτός τῶν βοθημάτων τούτων ὠφελοῦσι
 Περουβιανῶ φλοιοῦ ἀφέψημα, κεκραμμένα ἐξ ὄρυκτῶν κατεσκευασμένα
 ὄξεα, κατ' ἐξαιρέτον δὲ ἀλυκὸν ὄξύ, ζυμώδη ἐμπλάσματα, ἀποπλύσεις
 μὲ οἰνόπνευμα, μὲ σμύρνάν, μὲ ἀλοήν καὶ κάφουράν, μὲ ἀμμωνιακὸν
 ἄλας, μὲ ὕδωρ καὶ ὄξος, καὶ μὲ τερεβινθίνωδες οἰνόπνευμα. ἔτι δὲ ἡ διὰ
 στύρακος ἀλοιφή, ἡ Αἰγυπτία ἀλοιφή, τὸ Κοπάϊον βάλαμον, τὸ διάλυμα
 ἄχνης ὑδραργύρου, ἢ τοῦ χυτοῦ νιτρικοῦ ἀργύρου, τὸ ὑγρὸν ὑπωξειδωμένον
 ἀλυκὸν στίμι, τὸ ξυλικὸν ὄξύ, ὁ ζωμός τῶν λεμονίων κ. τ. λ.

§. 181.

Μετὰ τῆς κατὰ μέρος ταύτης θεραπείας πρέπει ταυτοχρόνως νὰ γίνη-
 ται καὶ ἡ καθόλου ἀναλόγως τῇ διαφόρῃ καταστάσει τοῦ ἀρρώστου.
 Ὅθεν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ νοσηματος δίδομεν ποτὰ ὄξυνά, καὶ κατ' ἐξαι-
 ρετον τὰ κεκραμμένα ἐξ ὄρυκτῶν ὄξεα, εἰς ὅσοι συμπτώματα ἐρεθίστου
 καὶ σφοδροῦ πυρετοῦ, κενοῦμεν δὲ δι' ἐμετικῶν τὸν στόμαχον, ἂν ἔχη
 περιττώματα, καὶ δίδομεν τὸν Περουβιανὸν φλοιὸν καὶ ἄλλα τονωτικά,
 ἂν ἡ μεγάλη ἀτονία τὰ δὲ ἀφλέγματὰ σπανιώτατα ἐνδείκνυνται. Ὅτι δὲ
 ὁ ἀσθενὴς πρέπει νὰ ἔχη δίαιταν σύμφωνον πρὸς τὴν καθόλου θεραπείαν,
 ὡς ἀναπνέη καθαρὸν ἀέρα, καὶ ὡς ἀποχωρισθῇ τῶν λοιπῶν ἀρρώστων κ. τ. λ.
 εἶναι περιττὸν νὰ εἴπωμεν.

ΚΕΦΑΛ. Β'.

ΠΕΡΙ ΤΙΝΩΝ ΕΙΔΩΝ ΤΗΣ ΦΛΕΓΜΟΝΗΣ.

Α'.

Περὶ ἐρυσιπέλατος, ἐρυθήματος, καὶ διαχύτου φλεγμονῆς.

§. 182.

Ἐρυσίπελας λέγεται συνήθως μὲν ἡ φλεγμονὴ τοῦ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ δέρματος ἀμφιβλήστρου τῶν λεμφοφόρων ἀγγείων· ἐνίοτε δὲ φλεγμαίνουσι καὶ οἱ ἀδένες τοῦ δέρματος καὶ τὸ Μαλπίγειον βλεννώδες ἀμφιβλήστρον, καὶ σπανιώτερον ὁ ὑποκείμενος τοῦ δέρματος κυτταρώδης ἰστός καὶ οἱ μῦς. Εἰς τὸν γενικὸν τοῦτον ὀρισμὸν κατετάχθησαν πολλὰ νοσήματα, ἅπερ νομίζονται μὲν τροποποιήσεις τοῦ ἐρυσιπέλατος, διαφέρουσιν ὅμως ἐντελῶς τούτου· ὁ δὲ ῥύστος διείλεν αὐτὸ εἰς γνήσιον ἢ ἐξανθηματικὸν, καὶ εἰς νόθον ἐρυσίπελας. Ταῦτα δὲ πάντα δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν αἰκείοτάτα κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὸν τόπον αὐτῶν, καλοῦντες ἐρυσίπελας, ἐρυθήματα, καὶ διάχυτον φλεγμονήν, τὴν εἰς τὸν ὑποκείμενον κυτταρώδη ἴστον τοῦ δέρματος ἐξηλωμένην.

§. 183.

Τὸ γνήσιον ἐρυσίπελας ἐγγίνεται [ἀνευ τιγὸς τοπικῆς νοσηρᾶς διαθέσεως καὶ μετὰ προηγουμένην τοῦ σώματος ὅλου δυσδιαθεσίαν (δυσχερῆς καὶ ἀνιαρὰ θέσις), ἧτις σημαίνεται μετὰ κοπώδους αἰσθήσεως βάρους τῶν μελῶν, μετὰ δυσανίας, ἄσης, γλώσσης ῥυπαρᾶς, κακῆς γεύσεως, ναυτίας, ὀλίγον ἢ πολὺ σφοδροῦ πυρετοῦ, κεφαλαλγίας, παραληρήσεως, ληθαργίας ἢ παραφροσύνης], ὡσπερ ὠχρὰ ἢ ἐξ ὠχροῦ καὶ ξανθοῦ χρώματος σύμμικτος τοῦ δέρματος ἐρυθρότης, ἧτις ἀπερίγραπτος οὖσα, ἐκτείνεται ἀνίσως καὶ φαίνεται ὡσπερ ἀπέσμηγμένη πρὸς τὴν περιφέρειαν, καὶ ἀφανίζεται μὲν ἐπιθλιβομένη, ἀνάφανεται δὲ καὶ αὐθις μετὰ τὴν παύσιν τῆς θλίψεως. Ἀφ' οὗ δὲ ἐμφανισθῇ ἡ ἐρυθρότης, ἐλαττοῦνται ἢ παύονται παντελῶς τοῦ πυρετοῦ τὰ σημεῖα, συνοδεύουσιν ὅμως ταῦτα καὶ αὐθις πᾶσαν περαιτέρω τοῦ ἐρυσιπέλατος ἐμφάνισιν. Ἐδράζει δὲ τὸ ἐρυσίπελας τοῦτο πάντοτε εἰς τὸ ἐπικείμενον τοῦ δέρματος ἀμφιβλήστρου τῶν λεμφοφόρων ἀγγείων, ἡ δὲ σφοδρότης αὐτοῦ διαφέρει κατὰ τὴν ποιότητα τοῦ πεπονθότος μορίου· λύεται δὲ πάντοτε μετὰ κρίσιμων κενώσεων τῶν οὕρων καὶ τῶν ἰδρώτων καὶ μετ' ἀπολεπίσεως τοῦ δέρματος, χωρὶς νὰ ἔλθῃ εἰς ἐμπύησιν, ἀλλ' εἰς ἔλκωσιν καὶ γάγγραιαν, ὅταν ἢ τὸ σῶμα τοῦ ἀρρώ-

Ἐτοῦ κακῆς κράσεως, καὶ ὅταν συνδράμωσι ταυτοχρόνως εἰς τοῦτο καὶ ἄλλα βλαβερά αἰτία· ἢ ἐκ τούτων προξενουμένη φθορὰ προχωρεῖ ἀπὸ τῆς ἐπιπολῆς τοῦ δέρματος εἰς τὰ ὑποκείμενα μέρη, καὶ οὐδέποτε γίνεται περιγεγραμμένον καὶ ὑποκλυδάζον ἀπόστημα, ἀλλ' ἀνοικτὸν καὶ ἔκτεταμένον σηπεδονῶδες ἔλκωμα. Ἐγγίνεται δὲ ὑδρωπιώδης ὄγκος, ὅταν ἢ μετὰ τῆς κρίσεως τοῦ ἐρυσιπέλατος γινομένη ἀπολέπισις τοῦ δέρματος βλαφθῇ ὑπὸ φαρμάκων ὑγρῶν, ψύξεως κ. τ. λ. Τὸ ἐρυσίπελας τοῦτο εἶναι λίαν ἄστατον, ἀφανίζεται αἰφνιδίως ἢ αὐτομάτως, ἢ πολλάκις καὶ διὰ τὴν ἐξωθεν χρεῖσιν σταλτικῶν καὶ ὑγρῶν φαρμάκων, ἢ διὰ ψύξιν, διὰ ψυχικὰ πάθη καὶ τὰ τοιαῦτα, ἀπὸ τῆς ἐπιφάνειας καὶ ἐπιγεννᾷ φλεγμονὴν εἰς τὸν ἐγκέφαλον καὶ εἰς τὰ ὄργανα τοῦ στήθους καὶ τῆς κοιλίας, μανίαν, σπασμούς, ἀποπληξίαν κ. τ. λ. Αἴτιον δὲ αὐτοῦ εἶναι ἐρεθισμὸς τῆς χολῆς, βλάβη τῆς ἐνεργείας τοῦ ἥπατος, συλλογὴ περιττωμάτων ἐν τῇ κοιλίᾳ, ἐδωδὴ δυσπέπτων βρωμάτων, ἐπιστάσεις εἰς τὸ σύστημα τῶν πυλῶν, καὶ ἰδίᾳ τις κρᾶσις τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς ἀέρος· διὰ τοῦτο γίνεται καὶ ἐπίδημον ἐν καιρῷ θεροῦ καὶ φθινοπώρου.

Εἶδος αὐτοῦ τοῦ ἐρυσιπέλατος εἶναι τὸ λεγόμενον ἐρυσίπελας φλυκταίνωθες, ἐν ᾧ ἢ ἐξ ἀρχῆς ἢ μετ᾽ ἔπειτα ἐγγίνονται φλύκταιναι διάφοροι τὸ μέγεθος, ὁτὲ μὲν ὡσεὶ κεγχραὶ μεγάλαι, ὁτὲ δὲ ὡσεὶ πῖσα, ἢ ὡσεὶ ὀρνίθων ὠά, αἵτινες πολλάκις συνάπτονται πρὸς ἀλλήλας, διαφθγγνύονται καὶ ἀπεργάζονται ἐσχάραι, ἢ ἐνίοτε, ἐσθιόμενα ἔλκη. Αἱ φλύκταιναι αὗται εἰσὶν ἢ τῆς σφοδρότητος ἢ ταχείας ἀναβάσεως τοῦ ἐρυσιπέλατος, ἴσως δὲ καὶ τῆς ποιότητος τοῦ μορίου, ἐν ᾧ τοῦτο ἐδράζει, ἐκγονοί, ἢ ἀορίστων σχέσεων τῆς κράσεως. Ἐκ τούτου δὲ καὶ ἐθεωρήθη τοῦτο οὐχ ὡς ἰδιαιτέρον εἶδος παρὰ τῶν ἱατρῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς παραλλαγὴ τοῦ ἐρυσιπέλατος, καὶ κατὰ τὸν Οὐίλανον (Vilan) καὶ Βατεμάνον (Bateman), ὡσεὶ δὲ ἔρυσιπέλας, ὅτι ἐκ τῆς περιγραφῆς ἀμφοτέρων καταφαίνεται. Τὸ δὲ ἔρυσιπέλας ἐγγίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὸ πρόσωπον καὶ συνήθως ἐπὶ τὴν μίαν μόνον πλευρὰν αὐτοῦ, ἐνίοτε δὲ εἰς ἕν τῶν ἄκρων καὶ εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις μετὰ σφοδροῦ πυρετοῦ· ἢ ἐρυθρότης εἶναι μείζων ἢ εἰς τὰ ἄλλα εἶδη τοῦ ἐρυσιπέλατος, ἢ θερμασία καὶ ὀδύνη εἰς ἄκρον βασανιστικά. Τὴν δευτέραν δὲ ἢ τρίτην ἡμέραν μετὰ τὸν πυρετὸν γίνετ' ἐξόγκωσις, τὴν τετάρτην δὲ ἢ ἕκτην ἡμέραν ἐγείρονται φλύκταιναι, αἵτινες διαρραγίσαι τὴν πέμπτην ἢ ἕκτην ἡμέραν, συμπίπτουσιν, ἐξ οὗ ἢ ἐρυθρότης γίνεται ὑπόξανθος, ὁ πυρετὸς δὲ καὶ ἢ ἐξόγκωσις ἐλαττοῦνται, καὶ τὴν ὄγδδην ἡμέραν ἀφανίζονται· τὴν δεκάτην δὲ ἡμέραν γεννᾶται ἢ νέα ἐπιδερμὶς, ἀφ' οὗ ἀπαπέσωσιν αἱ συστάσει διὰ τοῦ ἀποξηρασμοῦ τοῦ ἐξιδρωθέντος ὑγροῦ ἐσχάραι. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐρυσίπελας διατρέχει τάχιον εἰς τοὺς νεωτέρους ἀνθρώπους ἢ εἰς τοὺς γηραιότερους, ἐν αἷς πολλάκις ἐπιγίνεται ἄφθονος διάκρισις ὑγροῦ δριμέος καὶ λεμφώδους, ὥστε δὲν γίνοντ' ἐσχάραι· σπανίως τοῦτο μεταπίπτει εἰς πύξιν καὶ μάλιστα ὅταν ἢ εἰς τὰ πρόσωπον.

§. 184.

Τὸ δὲ ἐρύθημα (ἢ τὸ νόσθον ἐρυσίπελας κατὰ τὸν Ῥύστον) εἶναι πᾶσα καθαρὰ φλεγμονὴ τοῦ δέρματος μετὰ μᾶλλον ἢ ἥττον μεγάλης ἐρυθρότητος, ἢτις μόνον κατὰ τὴν ἐκτὸς ἰδέαν συμφωνεῖ πρὸς τὸ γνήσιον ἐρυσίπελας.

καὶ δύναται νὰ γεννηθῆ διὰ πάντα σφοδρὸν ἐρεθισμόν τοῦ δέρματος, ὅσον εἶναι ἡ βολὴ τοῦ ἡλίου, ἐλαφραὶ ἐγκαύσεις, ψύχος, ἐρεθιστικαὶ ἀλοιφαὶ καὶ ἔμπλαστρα, ὅσον τὸ διὰ καθαριδίων, οἱ σινατισμοί, ῥαφανίς ἢ ἀγρία, ὁ χυμὸς τοῦ τοξικοδένδρου, ὁ σφοδρὸς κνισμὸς, τρώσεις, καὶ παντὸς εἶδους βλάβαι, ἐπιστάσεις χυμῶν, ὄγκοι, σκληριάματα κ. ο. κ. Ἡ οὕτως ἐπιγενομένη φλεγμονὴ ἢ εἶναι κατ' ἐπιπολὴν τοῦ δέρματος, ἢ ἀλλοίκεται τὴν οὐσίαν αὐτοῦ κατὰ βάθος. Καὶ ἡ μὲν πρώτη εἶναι ὁμοία μᾶλλον πρὸς τὸ ἐρυσίπελας, ἡ δὲ δευτέρα μᾶλλον πρὸς τὴν φλεγμονὴν, καὶ ὅσῳ μᾶλλον ἀλλοίκεται ὁ κυτταρώδης ἰστός καὶ οἱ μῦς, τόσῳ ἤττον ἀρμόζει ταύτη τὸ ὄνομα φλεγμονῆ τοῦ δέρματος.

§. 185.

Καθὼς ἡ φλεγμονὴ τοῦ δέρματος δύναται νὰ ἐξαπλωθῆ καὶ εἰς τὰ βαθυτέρω κείμενα μόρια, ὅτῳ καὶ ἡ φλεγμονὴ αὐτῶν ἀλλοίκεται μᾶλλον ἢ ἤττον τὸ ἐπικείμενον δέρμα, καθὰ τοῦτο φαίνεται ἐπὶ τῇ φλεγμονῇ τοῦ ὑποκειμένου κυτταρώδους ἰστοῦ, τῶν ὑποκειμένων ἀπονευρώσεων καὶ αὐτῶν τῶν εὐθὺς ὑπὸ τὸ δέρμα κειμένων ὀστέων. Ἡ φλεγμονὴ τοῦ δέρματος ἐνταῦθα εἶναι μόνον ἀπογεννημα καὶ σύμπτωμα τῆς βαθυτέρω ἐνούσης παθήσεως. Ὅθεν ἤττον αἰκειότερον εἶναι νὰ θεωρήσωμεν καὶ νὰ καλέσωμεν αὐτὴν φλεγμονὴν τοῦ δέρματος, ἐπειδὴ ἡ ταύτην τὴν φλεγμονὴν γεννώσα πάθσις εἶναι ἢ πολλῶ βαρυτέρα ἢ δὲ διαχύτος τοῦ κυτταρώδους ἰστοῦ φλεγμονὴ εἶναι ἀξία ἰδιαίτερης σκέψεως διὰ τε τὴν συχνὴν ἐμφάνισιν καὶ διὰ τὰ λόγου ἀξία ἐπακόλουθ' αὐτῆς.

§. 186.

Τῆς διαχύτου φλεγμονῆς τοῦ κυτταρώδους ἰστοῦ κατὰ τε τὰ γεννῶντ' αὐτὴν αἰτία καὶ κατὰ τὴν κράσιν τοῦ ἀρρώστου διάφορα εἰσὶν ὅτε χρόνος καὶ τὰ φαινόμενα. Πολλάκις ἐντὸς ὀλίγων ὥρῶν ἐγγίνεται εἰς μέρϊόν τι πρότερον ὑγιές, (εἰς τὸν μηρὸν, ἢ εἰς τὴν κνήμην ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦ δεξιοῦ μάλιστα σκέλους ἀνθρώπων ἤδη γεγηραχότων), ἐρυθρότης μέλαινα τοῦ δέρματος μετὰ διασπώντων πόνων καὶ ὑποκλυδασμοῦ, ὅθεν δυνάμεθα, σχάζοντες τὸ ἀπόστημα, ν' ἀφαιρέσωμεν τεμάχια ὀλόκληρα τοῦ νεκρωθέντος ἤδη κυτταρώδους ἰσοῦ, δυνάμεθα δὲ προσέτι νὰ αἰσθανθῶμεν καὶ τὸ γειτνιαζόν ὄστον ἀπεψιλωμένον. Ἄλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲν εἶναι τόσον ὀξὺ τὸ πάθος· γεννᾶται δὲ πόνος, ὄγκος, καὶ ἐρυθρότης τοῦ δέρματος, ὅπερ ἐνίοτε μικρὸν τι οἰδηματώδες εἶναι, ὥστε ὑπέκει ἐπιθλιθόμενον. Ἡ περιτένεια τοῦ δέρματος ἀξανάται, ἢ ἐξόγκωσις ἐξαπλοῦται καθ' ὅλας τὰς φοράς, ἢ ἐρυθρότης γίνεται μελανωτέρα, τὸ δέρμα στερεὸν καὶ στιλ-

ἄνδρῶν, τὸ μόριον διογκοῦται καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν περιοχὴν ἐπισήμως, οἱ πόνοι γίνονται σφοδρότεροι· ἐνίοτε δ' ἐπανίστανται φλύκταιναι πλήρεις ὀρφνώδους ὀρροῦ. Ἐὰν δὲ ἡ φλεγμονὴ ἐδράζη ὑπὸ ἀπονευρώσεως, τὸ δέρμα πολλάκις δὲν ἀλίσκεται ὑπ' αὐτῆς, ἀλλ' ἀπομένει λευκὸν τε καὶ περιτενές. Τάχιον δὲ ἢ βράδιον αὐξάνονται οἱ πόνοι καὶ ἡ περιτένεια, ἡ ἐρυθρότης γίνεται μελανωτέρα, ἐπὶ τῇ ἐξωθεν ἐπιθλίψει ἐγγίνεται πολλάκις κριγμός τις, αἱ φλύκταιναι διαρρήγνυνται καὶ κενοῦται κακόχρουν καὶ ἰχωρῶδες ὑγρὸν, τότε τινὲς ἐμφαίνονται ὑπόλευκοι ἢ ὑπομέλανες, ἡ ἐξάπλωσις αὐτῶν προβαίνει ταχέως, καὶ οὕτως ἀποπίπτουσιν οὗτοι, ἀφ' ὧν ἐξαιροῦνται τεμάχια ὀλόκληρα κυτταρώδους ἰστοῦ μετὰ κακοῦ καὶ ἰχωρῶδους ὑγροῦ· τὸ δέρμα ἀπολύεται ὅλως ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων μορίων, καὶ φθίρεται ὅλως ὁ μεσηγὺ τῶν μυῶν κυτταρώδης ἰστός. Τὸ πῦον γίνεται κακόν, καὶ ἀφθονώτατον, καὶ ἡ φθορὰ προχωρεῖ ἐπὶ μᾶλλον.

§. 187.

Τὰ συνοδεύοντα τὰς τοπικὰς ταύτας ἀλλοιώσεις καθολικὰ συμπτώματά εἰσι πάντοτε λίαν ἐπίσημα. Τοῦ τοπικοῦ τούτου πόνου προηγούντ' ἐνίοτε φρίκια πυρετοῦ μᾶλλον ἢ ἥτερον σφοδρῶν, ὅστις διὰ τῶν κατ' ἐπανάληψιν γιγνομένων καταβολῶν εἶναι ὅμοιος πρὸς διαλείποντα πυρετόν· ἔπειτα δὲ γίνεται συνεχὴς καὶ σφοδρὸς, οἱ σφυγμοὶ πλήρεις καὶ ταχεῖς, τὸ δέρμα καυματώδες, οὔρα δὲ καὶ κόπρανα ἀλλοιοῦνται, ὁ ἄρρώστος ἐρεθίζεται πολὺ καὶ γίνεται ἄγρυπνος, παραληρεῖ καὶ περιπίπτει εἰς τύφον. Ὁ δὲ θάνατος ἐπέρχεται ἢ μετὰ τυφοειδῶν συμπτωμάτων ἢ, ἂν μετὰ τῶν ἐσχαρῶν τὴν ἀπόπτωσιν γείνη πύησις τηκεδονικὴ μετ' ἀρθρῶν ἰδρώτων, διαρροῶν κ. ο. κ. Ἐὰν δὲ ὁ ἄρρώστος ἀναλάβῃ τὰς δυνάμεις καὶ ἡ φθορὰ περιορισθῇ μετὰ τοῦ γαγγραινώδους τὴν ἀπόπτωσιν, ἡ βλάστησις τότε τῶν κεγχροειδῶν σαρκῶν καὶ ἡ συνόλωσις γίνεται βραδυτάτα ἕνεκα τῆς μεγάλης φθορᾶς τοῦ κυτταρώδους ἰστοῦ.

§. 188.

Βραδέως δὲ γεννωμένης τῆς ἐν τῷ κυτταρώδει ἰστῷ φλεγμονῆς, γινέται νᾶται ὑπὸ τὸ δέρμα ὄγκος σκληρὸς, ὀλίγον μὲν ὀδυνηρὸς, πολὺ δὲ ἐξηπλωμένος· τὸ δέρμα περιτείνεται μὲν πολὺ, εἶναι δὲ ὀλίγον ἐρυθρὸν, καὶ μετὰ παρέλευσιν ἑβδομάδων ἐμφράσσεται στερεῶς καὶ ἀποσκληρύνεται ὁ ὑπὸ τὸ δέρμα κείμενος κυτταρώδης ἰστός, ἐφ' ᾧ τὸ δέρμα περιτείνεται μὲν πολὺ, γίνεται δὲ ὀλίγον ἐρυθρὸν ἢ καὶ ατιλιπνόλυσκον, καὶ ἡ κίνησις κατὰ τὰ ἄρθρα, μάλιστα δὲ τῆς χειρὸς καὶ τῶν δακτύλων ἐμποδίζεται μεγάλως ἢ καὶ παύεται ὅλως. Τῆς σκληρίας ταύτης τοῦ κυτταρώδους

ιστοῦ τὸ τέλος εἶναι ἢ βραδεία λύσις μετὰ βραδέως γινομένης ἐξαλείφειως τῆς ἐρυθρότητος, τῆς περιτενείας καὶ τῆς σκληρίας, ἢ νέκρωσις τοῦ ἑτεροιωθέντος κυτταρώδους ιστοῦ· αὐξάνεται δὲ τότε ὁ ὄγκος τοῦ πεπονθότος μορίου, γίνεται σταιπῶδες τὸ πρότερον σκληρυσμα, αἰσθανόμεθα ὑποκλυδασμόν, καὶ τότε ἐπέρχεται ἢ ἄνω ῥηθείσα ἰχωρῶδης ἔλκωσις καὶ φθορά.

§. 189.

Αἱ ἀλλοιώσεις δὲ, ἃς ἐπάγει εἰς τὸν κυτταρώδη ἰστόν ἢ διάχυτος φλεγμονή, εἰσὶν ἃς ἤδη πρότερον ἐν τῷ 124 παραγράφῳ διεγράψαμεν. Ἄν μὲν διαιρέσωμεν ἐν τῷ προτέρῳ καιρῷ τὸ δέρμα καὶ τὸν κυτταρώδη ἰστόν, ἐκρέει ὑγρὸν μὲν ἄφθονον καὶ ὑπόλευκον, πῦον δὲ ὀλίγον· ἂν δὲ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, ὑγρὸν μὲν λεπτόν ὀλίγον, πῦον δὲ πολὺ· ἂν δὲ ἔτι ὑστερώτερον, ὕλη στεατώδης καὶ ὑπόλευκος, ἐξ ἧς πιεζομένης ἐκρέει πῦον ὀλίγον μόνον· ἂν δὲ ἔγεινεν ἰχώρωσις, εὐρίσκομεν ὀλόκληρα τεμάχια διεφθορότος κυτταρώδους ιστοῦ, ὑπὸ ἰχώρος περικλυζόμενα, καὶ αὐτὸν τὸν κυτταρώδη ἰστόν ἐν ἐκτάσει μεγάλη διεφθορότα.

§. 190.

Τῆς διαχύτου φλεγμονῆς χαρακτηριστῆρες εἰσὶν· ἡ φλεγμονώδης τοῦ δέρματος ἐρυθρότης δὲν εἶναι τόσοσ ὁμοτίμως ἐξηπλωμένη, ἀλλ' εἰς τινὰς τρόπους μᾶλλον διακορῆς, εἰς ἄλλους δὲ ὑπόγλυκος. Τὸ πεπονθὸς ὄργανον εἶναι ἥττον θερμὸν, ὅτε μὲν μᾶλλον σταιπῶδες, ὅτε δὲ καὶ σκληρόν καὶ ὀζῶδες, καὶ ποτε δὲ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχῇ τῆς παθήσεως σαφῶς ὑποκλυδάζον. Ὁ πόνος οὐδεμίαν ἔχει ἀναλογίαν πρὸς τὸ μέγεθος τῆς φλεγμονῆς; εἶναι δὲ διασπῶν, ἢ σφυγμώδης καὶ μᾶλλον διὰ βάθους ἐμπαρμένος. Ὁ δὲ ὄγκος εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸ αἶσθημα τοῦ πόνου. Πολυλάκις δὲ ἡγούνται τῆς φλεγμονῆς τοῦ δέρματος πόνος καὶ ὄγκος ὀζώδης. Ἡ φλεγμονή ἐκτείνεται μὲν πάντοτε περαιτέρω, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μᾶλλον βραδέως ἢ ταχέως, καὶ ἔρπουσα τρόπον τινὰ εἰς τὰ πεπονθότα μέρη.

§. 191.

Ἡ διάχυτος φλεγμονή γεννᾶται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς ἀνθρώπους γηραιότερους, εἰς ἀνδράς μάλιστα τοὺς συνειθισμένους εἰς οἶνοπνευματώδη ποτὰ καὶ σιτία εὐτελήθοντα, τοὺς πάσχοντασ πληθῶραν αἵματος κατὰ τὴν κοιλίαν, καὶ τοὺς ὑποφέροντασ πόνους ρευματικούς καὶ ἀρθρικούς ἐν ἰδιαιτέρῳ μάλιστα καταστάσει τοῦ καιροῦ, κατ' ἐξοχὴν δ' ἐν καιρῷ υπερβολικοῦ ψύχους καὶ ταχείας μεταβολῆς τῆς θερμοκρασίας. Γεννᾶται δὲ αὕτη ἢ αὐτόματ

πος, πολλὰκις τοῦλάχιστον ἀνευ αἰτίας προδήλου, ἢ ἐξ αἰτίων ἀσημάντων· δύναται ὁμως νὰ προστεθῆ καὶ εἰς πᾶσαν κάκωσιν· πολλάκις δὲ εἶναι ἔκγονος μεταστάσεως νοσηρᾶς τινος ὕλης εἰς τὸν κυτταρῶδη ἰστόν εἰς ρευματικά, ἀρθριτικά, ἐπιλόχεια καὶ τυφώδη νοσήματα.

§. 192.

Τὸ ἐρυσίπελας ζητεῖ θεραπείαν, ἥτις πρέπει νὰ ἐνεργήσῃ κυρίως εἰς τὸ δέρμα καὶ εἰς τὰ χολοποιᾶ ὄργανα. Συνήθως δὲ ὠφελουσί τὰ ἐμετικά, ἐγκαίρως δοθέντα, καὶ δὲν δύναται ταῦτα ν' ἀντικατασταθῶσιν ὑπὸ τῶν ὑπακτικῶν. Ὅταν δὲ μετὰ τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν ἐπιμένῃ ὁ πυρετός, ὠφελουσί, ἐκτός τῆς οἰκείας ἀφλεγμάντου διαίτης, ὑπακτικά ὑπόξυνα καὶ διαψύχοντα. Ὅταν δὲ ὁ πυρετός ἐλαττωθῆ κατὰ μέγα μέρος, ἢ παύσῃται παντελῶς καὶ δὲν εἶναι πλέον ἔνδειξις κενωτικῶν φαρμάκων, δυνάμεθα νὰ προσφέρωμεν διαφορητικά μόνον. Καὶ εἰς μόνον τὸ ἐρυσίπελας τοῦ προσώπου, ὅταν ὁ συνεδρεύων πυρετός ἦ σφοδρός καὶ φλεγμονώδης, τὸ πεπονθὸς μόριον διωγκωμένον, καυματώδες καὶ ὀδυνηρόν, ἢ κεφαλὴ ζαλισμένη, καὶ μεγάλη εἰς αὐτὴν ἐπίρροσῃ αἵματος, δέον πρὶν ἢ δοθῶσιν ἐμετικά, νὰ προηγηθῆ φλεβοτομία ἢ προσβολὴ βδέλλων ὀπισθεν τῶν ὠτίων· ταυτοχρόνως δὲ προσπαθοῦμεν νὰ παροχετεύσωμεν τὸ αἷμα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καὶ διὰ θερμῶν λουτρῶν τῶν ποδῶν, διὰ στυπασμῶν, εἰς τὰ γαστροκνήμια προσβαλλομένων, καὶ οὕτω καθέτης. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ ἐρυσίπελας, καὶ ἂν συνοδεύηται ὑπὸ σφοδροῦ καὶ φλεγμονώδους πυρετοῦ, δὲν ἀνέχεται τόσῳ δραστήρια· δυνάμειος ἀφλεγμάντου φάρμακα, ὡς αἱ ἄλλαι φλεγμοναί, καὶ ὅτι ἀποκρούεται μετὰ πᾶσαν ἐξασθένησιν.

Ὁ Σουῦθος λέγει, ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ μεταχειρίσθησαν ἐπιτυχῶς πολλάκις τὴν προταθεῖσαν παρὰ τοῦ Οὐίλλιαμου θεραπευτικὴν (William) μέθοδον, καθ' ἣν προποτίζουσιν οἶνον (ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ Πορτοῦ οἶνον) ὅσον ὀκτῶ ἢ δώδεκα οὔγκιων καθημέραν, κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ κράσιν τοῦ ἀσθενοῦς, μηδὲν δὲ προσέχοντες εἰς τοῦ κακοῦ τὴν στάσιν. Ὁ Σουῦθος παραινεῖ νὰ δίδωμεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς καλόμελι μετὰ ῥήου, ὅπερ μηδέποτε δέον νὰ παραλειψώμεν, ἔπειτα δὲ ἐντός εἴκοσι καὶ τεσσάρων ὡρῶν ἀλατωδές τι μετὰ στίμμεος, καὶ μετ' αὐτὸ οἶνον, ὅστις ἐνεργεῖ βεβαίωτα τὴν παῦσιν τῆς προόδου τοῦ ἐρυσίπελατος.

§. 193.

Τῆς δὲ τοπικῆς θεραπείας τοῦ ἐρυσίπελατος σκοπὸς ἔστω νὰ φυλάξῃ τὸ πεπονθὸς μόριον ἀπὸ πάσης ἐξωθεν βλάβης, ὅπερ γίνεται χρήσει πυριμάτων διὰ σακκιδίων, ἅπερ πλήρη ξηρῶν χαμαιμῆλων ἢ κανώπου ἐπιβάλλονται θερμὰ, διὰ θερμῶν μαλλίνων ὀθονίων κ. τ. λ. Ὅλα δὲ τὰ ὕγρα ἢ λιπώδη φάρμακα εἰσὶ βλαβερά, ἐπειδὴ ἀποκρούουσι τὸ ἐρυσίπελας, ἢ ἐπιγεννώσιν οὐδέμηματῶδη ὄγκον εἰς τὸ πεπονθὸς μόριον. Ἐὰν δὲ, ἀφ' οὗ

παρέλθη κατά μέγα μέρος ὁ πυρετός καὶ ὁ ὄγκος, ἐπιμείνῃ μικρὸν πρήγμα ὠχρὸν, ἀνατρίβομεν τὰ ἄνω ῥηθέντα σακκίδια μετὰ καφουράς, ἡσυχάζομεν τὸ πρήγμα μετὰ κηρωτῆς πρασίνου, καὶ περιελίσσομεν θερμῶς τὸ πεπονηθὸς μόριον. Καὶ μόνον τὸ φλυκταινώδες ἐρυσίπελας καὶ τὰ εἶδη αὐτοῦ ἀπαιτοῦσι κατὰ τὸν ῥύστον πολλάκις, καὶ μάλιστα, ὅταν φαίνηται μᾶλλον χρόνιον ἢ ὀξύ, ὑγρὰν πυρλασιν προσηκόντως προσφερομένην· πρὸς τοῦτο δὲ ἐπιτήδειον εἶναι τὸ Γουλάρδιον ὕδωρ ἠνωμένον μετ' ὀλίγου δι' ὀπίου βάμματος. Ἐὰν δὲ τὸ ἐρυσίπελας ἐλκωθῆ, ἢ ἔλθῃ εἰς γάγγραιναν, δεόν νὰ φροντίσωμεν νὰ γίνηται προσηκόντως τῶν ἰχώρων ἡ ἐκρυσίς, ἢ δὲ γενικὴ καὶ τοπικὴ θεραπεία γίνεται κατὰ τὸν χαρακτῆρα τοῦ συνεδρεύοντος πυρετοῦ, καὶ κατὰ τοὺς δοθέντας ἐν τῷ περὶ ἀποστήματος καὶ γαγγραινῆς κανόνας, πρὸ πάντων δὲ καὶ τῆς κοιλίας ἢ κάθαρσις.

§. 194.

Ἔἰς δὲ τὸ ἐρύθημα ἡ θεραπεία ἔστι ἀνάλογος πρὸς τὸ μέγεθος τῆς φλεγμονῆς. Σπανίως ἐν ταύτῃ γίνεται ἀναγκαία ἡ γενικὴ ἀφλέγματος θεραπεία, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον προσβολὴ βδελῶν, ἀμύξεις καὶ τ' ἀδιάκοπα ἐπιθέματα ἐξ ὕδατος ἀπλοῦ ἢ τοῦ Γουλάρδου ἀρκοῦσι νὰ φέρωσι τὴν λύσιν τοῦ ἐρυθήματος.

§. 195.

Ἢ ὅταν δὲ ἀλωθῆ τὸ δέρμα δι' ἀντανακλάσεως βαθυτέρας τινὸς παθήσεως, ἡ θεραπεία γίνεται διαφόρως κατὰ τὴν ποιότητ' αὐτῆς. Ὅθεν, ὅταν ᾖ φλεγμονὴ ἀπονευρωδῶν ἐξαπλώσεων, δεόν νὰ ἐντέμνωμεν αὐτὰς, νὰ μεταχειρισθῶμεν θερμὰ λουτρά, ν' ἀνατρίψωμεν τὸ πεπονηθὸς μόριον μετὰ τὴν δι' ὕδραργύρου ἀλοιφήν, καὶ νὰ ἐπιβάλωμεν θερμὰ ἐπιθέματα καὶ καταπλάσματα. Ὅταν ὅμως ᾖ φλεγμονὴ τοῦ κυτταρώδους ἰστοῦ ἐκτεταμένη, τὸ πρῶτιστον εἶναι νὰ ἐνεργήσωμεν τὴν κένωσιν τῶν ἐν τῷ κυτταρῶδει ἰστῷ ὑπερβαλλόντως κατασταλαχθέντων ὑγρῶν, νὰ ἐλαττώσωμεν τὴν περιτένειαν τοῦ δέρματος, διὰ τούτου δὲ νὰ καταστήσωμεν ἐλευθερωτέραν κυκλοφορίαν, καὶ νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν μετάπτωσιν εἰς τὴν γάγγραιναν. Τὰ συνήθως προσφερόμενα βοηθήματα, οἷον αἱ φλεβοτομίαι καὶ τὰ ἐπιθέματα ἐξ ὕδατος Γουλάρδιου, δὲν ἐνεργοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀρκούντως πρὸς τὸν σκοπόν. Ἀσφαλέστατα δ' ἐνεργοῦσιν, ὅταν ᾖ τὸ δέρμα σιλιπνὸν καὶ μελανέρυθρον, πολλαπλαῖ κατὰ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς φλεγμονῆς ἐντομαί, ὅσον ἐνός καὶ ἡμίσεος ἢ ὅσον τριῶν δακτύλων μεγάλαι, διὰ τοῦ δέρματος εἰς τὸν ὑποκείμενον κυτταρῶδη ἰστὸν οὕτως ἐμβαλλόμεναι, ὥστε ἀνὰ τέσσαρες ἐγκλείουσι χώρον μονοειδῆ, καὶ τὸ δέρμα φαίνεται

ὡς περ ἀμφίβληστρον καὶ χαννοῦται καθ' ὅλας τὰς φορές (λέγει ὁ Σούθως). Ἡ χαννώσις αὕτη τοῦ δέρματος εἶναι ὁ σκοπός, οὐχὶ δὲ ἡ αἰμορραγία, ἣν μεγάλην οὖσαν, παύομεν στιγμιαίᾳ χρήσει ψυχρῶν ἐπιθεμάτων. Ἄν δὲ ἡ περιτένεια δὲν ἐλαττωθῇ ἀρκούντως, ἡ δὲ φλεγμονὴ καὶ ὁ ὄγκος ἐκτείνωνται περαιτέρω, δέον ἡμέραν ἐξ ἡμέρας νὰ ἐμβάλλωνται τομαὶ μείζονες πρὸς ἀποφυγὴν τῆς νεκρώσεως καὶ ἰχωρώσεως τοῦ κυτταρώδους ἰστοῦ. Φαίνεται δὲ κατὰ τινα τόπον διαφερόντως κακὸχροια ἢ ὑποκλυδασμός, ἐξ οὗ βεβαίως εἰκάζεται, ὅτι ἔγεινεν ἤδη ἔλκωσις ἐν τῷ κυτταρώδει ἰστῷ ἢ γάγγραινα, δέον νὰ σχάσωμεν τὸν τόπον τοῦτον καὶ ν' ἀνευρύνωμεν τὸ σχάσμα ἐμβάλλοντες μετὰ τοῦ δακτύλου πυρρηνομαχάριον καθ' ἃ μέρη ἐφάρη ἤδη ὁ κυτταρώδης ἰστός, ὅπως ἀφαιρέσωμεν τοὺς ἐφισταμένους ἰχώρας καὶ τὰ μεγάλα πολλάκις τεμάχια τοῦ νεκρωθέντος κυτταρώδους ἰστοῦ. Μετὰ τὰς ἐντομὰς μεταχειρίζομεθα κάλλιστα μαλακτικὰ καταπλάσματα, ὅπως, ἐάν γείνωσιν ἐγκαίρως, ἐπαγάγωμεν πύησιν, καὶ, ἐάν ἤδη ἔγεινε νέκρωσις, βοηθήσωμεν τὴν φύσιν εἰς τὴν ἀποβολὴν τῶν διεφθορότων. Πρὸς τοῦτο δὲ χρησιμεύουσι κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ ἀρωματικὰ καταπλάσματα καὶ ἀποκαθαρισμὸς ἐνσταλάζει τοῦ δια χαμαιμήλων ὕδατος ἢ ἄλλου τινὸς ἀρωματικοῦ ἐγχύματος γενόμενος. Καλῆς δὲ πύησεως καὶ βλαπτήσεως κεχρησθέντων σαρκῶν γενομένης, βοηθοῦμεν οὐσιωδῶς τὴν ἴασιν διὰ προσήκοντος πιεστικοῦ ἐπιδέσμου. Τὰ δὲ κατὰ τὸν ῥύστον καὶ ἄλλους τοπικῶς προσφερόμενα ἐρεθιστικὰ βοηθήματα, οἷον ὁ Περουβιανὸς φλοιὸς, ἡ καφουρά, ἡ σμύρνα, ἡ τερεβίνθη, τὸ καφουράδες οἰνόπνευμα, τὸ ζυλικὸν ὄξος κ. τ. λ. εἰσὶν ἀχρηστὰ, χείρονα τὴν πύησιν καθιστῶντα καὶ ὑπερβαλλόντως τὸν τε καθολικὸν τοῦ σώματος ἐρεθισμόν καὶ τὸν τοπικὸν αὐξάνοντα.

§. 196.

Ἡ καθόλου θεραπεία γίνεται κατὰ τὰ ἐνόητα συμπτώματα. Ὄθεν ἐάν κατ' ἀρχὰς ὦσιν ἐν τῇ κοιλίᾳ περιπτώματα, γλῶσσα ῥυπαρά, ναυτία κ. τ. τ. ἐνδείκνυτ' ἐμετικόν, ἐξ οὗ μετριάζεται τὸ κακὸν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ τὰς περιστάσεις, ἐπὶ μεταστάσει μάλιστα, τὰ δὲ ὑδραργύρου καθάρσια. Πρὸ πάντων δὲ εἰς τὴν θεραπείαν δέον νὰ ἔχωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν κράσιν καὶ τὰς δυνάμεις τοῦ ἀρρώστου. Εἰς ἀνθρώπους λοιπὸν ἄλλως ἀδυνάτους, ἢ ἐξασθενηθέντας ἤδη ὑπὸ τῆς γαγγραινῆς καὶ ἐλκώσεως, δέον σὺν τῇ καλῇ καὶ ἰσχυρᾷ τροφῇ, νὰ δώσωμεν, οἶνον, Περουβιανὸν φλοιὸν, εὐώδη κάλαμον μετὰ τῶν ἐξ ὀρυκτῶν ὀξέων· ὅπου δὲ ὅταν ὁ ἀρρώστος ἀνησυχῇ πολὺ καὶ γίνηται ἀγρυπνος.

§. 197. Όταν δὲ ἡ φλεγμονὴ τοῦ κυτταρώδους ἰστοῦ ἢ μᾶλλον χρονία καὶ ἐπερρέτης πρὸς τὴν μετάπτωσιν εἰς στερεὰς ἐμφράξεις, μεταχειρίζομεθα, ἐπιβλέποντες κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὰς αἰτιατικὰς σχέσεις αὐτῆς πρὸς ἐσωτερικὴν τινα πάθησιν, οἷον τὴν ἀρθριτικὴν, ἀνατρίψεις τῆς δι' ὑδραργύρου τεφρόχρου ἀλοιφῆς καὶ ξηρὰ ἢ ὑγρὰ πυριάματα. Ἐὰν δὲ ἐγεινῆ ἤδη στερεὸν σκληρῶμα τοῦ δέρματος καὶ τοῦ ὑποκείμενου κυτταρώδους ἰστοῦ, πρὸς τὴν διάλυσιν αὐτοῦ μ' ὠφέλησαν τὰ μάλιστα τῆς δι' ὑδραργύρου τεφρόχρου ἀλοιφῆς αἱ ἀνατρίψεις, λουτρὰ ἐκ βύνης, καὶ ἡ ἀκατάπαυστος ἐνείλιξις τοῦ πεπονηθότος μορίου.

§. 198.

Ἐν τῇ θεραπείᾳ τῶν διαφορῶν εἰδῶν τοῦ ἐρυσιπέλατος ἀνεφεράμεν ὅλους τοὺς ἀπαιτούμενους καὶ καλοὺς ἐκ τῆς πείρας ἀποδειχθέντας θεραπευτικοὺς τρόπους. Ἄλλ' αἱ γνώμαι τῶν δοκιμωτέρων ἰατρῶν διαφέρουσιν ἀλλήλων κατὰ τινα πράγματα μεγάλως. Καὶ κατὰ μὲν τὸν Ῥύπτον, Δυψύτρενον καὶ Δυρέντιον (Lawrence) αἱ σχάσεις πρέπει νὰ γίνωνται μόνον εἰς τὸ νόθον ὃν λεγόμενον ἐρυσίπελας καὶ πάντοτε πρεπόντως βαθεῖαι καὶ μεγάλαι, κατὰ δὲ τὸν Ἰνχιώσωνα (Hutchison) πρέπει αὐταὶ νὰ γίνωνται πολλαὶ καὶ πρωίμως. Ὁ δὲ Δόψων (Dobson) γνωματεύει νὰ ἐρβάλλωμεν εἰς ὅλα τὰ εἶδη τοῦ ἐρυσιπέλατος καὶ εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ σώματος πολλαπλασίας τοιαύτης μετὰ τὸ νυκτέριον.

Εἰς τὴν διάχυτὸν φλεγμονὴν ὁ Δυψύτρενος λέγει μὲν ὅτι ἐνίοτε διέλυσε ταύτην ἐπιτυχῶς, προσκολλήσας ἐκδόρια ἐπὶ τοῦ πεπονηθότος τόπου, νομίζει δὲ δυσχερὲς τοῦτο, ἐπεὶδὴ εἶδεν ἐνίοτε, ὅτι ἐκ τούτου τὸ κακὸν ἐγένετο χεῖρον, καὶ ἐγεννήθησαν γαγγραινώδεις ἐσχάραι. Πάντοτε ὅμως εἰς τὸ σύνθετες ἐρυσίπελας, ὁσάκις ἡ γλῶσσα εἶναι ὑγρὰ καὶ ὀλίγον ἐρυθρὰ, τὸ δὲρμα μετρίως θερμὸν, καὶ μικρὸς ἐρεθισμὸς, νομίζει, ὅτι πρὸς λύσιν αὐτοῦ ἀναιμώτατον εἶναι ἡ πύησις, γνωμὴν κατὰ τὸν πεπονηθότα τόπον, προσκολλήσει ἐνὸς ἢ πλειόνων ἐκδορίων. Ἄλλοι δὲ πάλιν ἰατροὶ ἔχουσι γνώμην, ὅτι ἐκδόριον, κατὰ τὰ μεθόρια τοῦ ἐρυσιπέλατος προσκολλώμενον, ἐμποδίζει μόνον τὴν πρὸσδον αὐτοῦ, καὶ ἕτεροι πάλιν ἀποδρακιμάζουσιν ὅλως ταῦτα. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον, ὅπως ἐμποδίσωσι τὴν περαιτέρω ἐξάπλωσιν τοῦ ἐρυσιπέλατος, παρήνεσαν ἕτεροι νὰ καυτηριάσωμεν τὸ δὲρμα περὶ τῶν ὀρίων τοῦ ἐρυσιπέλατος ὅσον ἐνὸς ἢ δύο τεταρτημορίων τοῦ δακτύλου κατὰ πλάτος. Ὁ δὲ Βρετόνεαὸς (Bretonneau) καὶ Οὐελπεαῦος (Velpeau) λέγουσιν, ὅτι ἐπέτυχον θαυμασίως τῆς ἰάσεως διὰ τῆς ὁμοτίμου ἐπιθλίψεως τοῦ ἀλισκομένου ὑπὸ τῆς φλεγμονῆς ταύτης

μορίου, ἔτι δὲ καὶ ὅταν ἡ μετάπτωσις τῆς φλεγμονῆς εἰς ἐμπύησιν ἐφαί-
νετο ἀναπόφευκτος, ὅλα δὲ τὰ ἄλλα φάρμακα οὐδόλως ἐτελεσφόρησαν·
ὁ δὲ Λαυρέντιος καὶ Δυνκάνιος (Duncan) εἶδον χειροτέρευσιν τοῦ κακοῦ.

§. 199.

Παρομοίως οὐδὲ περὶ τοῦ συνεδρεύοντος εἰς τὰ τραύματα ἐρυσιπέλατος
συμφωνοῦσιν αἱ γνῶμαι τῶν ἰατρῶν, πρὸς ὃ γνωματεύουσι πυριάσεις τὰς
πλέον διαφόρους, ἐκδόρια, ἐντομάς καὶ ἐγχαράξεις, ὁ Λαυρέντιος (Larrey)
τὸν καυτηριασμόν διὰ τοῦ πεπύρωμένου σιδηρίου, ἀφλέγμαντον θερα-
πείαν, ἐμετικά, κ. ο. κ. Ἐὰν δὲ προσέξωμεν εἰς τὰς ἄνω ῥηθείσας
νοσηρὰς καταστάσεις, καὶ ἐὰν συλλογισθῶμεν, ὅτι τὸ τραυματικὸν ἐρυ-
σίπελας, ὅπερ ἐγγίνεται εἰς τὰ τραύματα τοῦλάχιστον ἐντὸς 4 ἢ 5
ἡμερῶν, δύναται νὰ γεννηθῇ δι' αἰτία διάφορα, οἷον δι' ὑπερβάλλοντα
ἐρεθισμόν τοῦ τραύματος, διὰ κακὸν αὐτοῦ ἐπίδεσμον, δι' ἀλλότρια σώ-
ματα, διὰ χρῆσιν παχέων φαρμάκων, υπερθερμῶν καὶ μαλθακῶδων κα-
ταπλασμάτων, διὰ ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν αἶερα, διὰ σύνθλασιν καὶ διάρρηξιν
τοῦ πεπονθότος μορίου, διὰ βλάβην ἰνῶδων μορίων, διὰ περιττώματα,
κοιλιακὰ καὶ χολώδη, διὰ ψυχικὰ πάθη, διὰ κακὴν διαίταν κ. τ. π.
εὐκόλως καταλαμβάνομεν πῶς ἡ προσήκουσα τῶν διαφόρων αἰτίων ἐπι-
βλεψίς δύναται νὰ προφυλάξῃ ἡμᾶς ἀπὸ τῆς σχολαστικῆς θεραπείας
τοσοῦτον ἐπισημοῦ πάθους, καὶ νὰ ὀδηγήσῃ ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ κρινώμεν
ὀρθῶς τὴν προσήκουσαν εἰς ἐκάστην περίστασιν θεραπείαν.

B.

Περὶ ἐγχαυμάτων.

§. 200.

Ἐγχαυσις μορίου τινὸς τοῦ σώματος γίνεται δι' ἐπαφῆς τοῦ πυρός ἢ
ἄλλων διαπύρων ἢ καυστικῶν ὑλῶν, ἐξ ὧν εἰσὶ μάλιστα τὰ ἐξ ὀρυκτῶν
ἄκρατα ὀξέα, ὧν ἡ δρασίς εἶναι οἷα καὶ ἡ τοῦ πυρός· ἀναλόγως δὲ τῇ
πυρώσει τῆς ὕλης, (ὅθεν ἐπὶ τοῖς ὑγροῖς κατὰ τὴν ἐαυτῶν σύστασιν καὶ
τὴν ἐκ τούτου προξενουμένην τῆς θερμασίας ἐπιδεκτικότητά, τῇ διαρ-
κειᾷ τῆς ἐπαφήσεως, καὶ τῇ ἀπαλότῃ τοῦ ἐφαπομένου μορίου, γίνονται
καὶ διάφοροι βαθμοὶ τῆς ἐγχαύσεως· οἷον 1)· ἐπιπόλαιος φλεγμονὴ
(ἐρύθημα)· 2)· μεζῶν φλεγμονὴ μετ' ἐπαναστάσεως τοῦ
δέρματος εἰς φλυκταίνιας· 3)· διὰ βάθους τοῦ δέρματος
ἐκτεινομένη σφοδρότερα φλεγμονὴ μετὰ φθορᾶς τῆς
ἐπιδερμίδος καὶ τοῦ ὑποκειμένου βλενωδούς ἀμ-

φιβλήστρου. 4) σφακελώδης τοῦ δέρματος φθορά, διαφόρως κατὰ βάθος καὶ πλάτος διήκουσα.

Τῆς ἐγκαύσεως βαθμοὺς ἔθηκαν διαφόρους, καθ' ὅσον οὐ μόνον εἰς τὴν ἐπίτασιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν εἰς τὰ βαθυτέρω κείμενα μέρη ἔκτασιν τῆς ἐγκαύσεως ἀπέβλεψαν. Οἱ μὲν τῶν Ιατρῶν ἔθηκαν τρεῖς μόνον βαθμοὺς αὐτῆς, ὁ δὲ Δυκυϊτρενος ἔξ, ὧν οἱ τελευταῖοι διαφέρουσι μόνον καθ' ὅτι ἡ σφακελώδης φθορά ἐκτείνεται μᾶλλον ἢ ἦτον κατὰ βάθος, ἢ καθ' ὅλον τὸ πάχος τοῦ μέλους. Οἱ ἄνω ῥηθέντες ὅμως τέσσαρες βαθμοὶ στήριζονται εἰς τοὺς ἀναλόγους πρὸς αὐτοὺς βαθμοὺς τῆς φλεγμονῆς, ἢ γουιν ἐρυθρηματώδους, διυρωτικῆς ἢ φλυκταινώδους, διαπηκτικῆς καὶ γαγγραινώδους ἢ σφακελώδους φλεγμονῆς. Κατὰ τὴν προκαλοῦσαν δὲ τὴν ἐγκαυσιν διάφορον αἰτίαν συμπλέκονται πρὸς ἀλλήλους καὶ οἱ ῥηθέντες βαθμοὶ τῆς ἐγκαύσεως, τῆς γινομένης π. χ. διὰ ζεόντων ὑγρῶν.

§. 201.

Ὁ πρῶτος βαθμὸς τῆς ἐγκαύσεως, ὅστις ἐγγίνεται διὰ ζεόντων ἀτμῶν, ἢ διὰ στιγμιαίας ἢ χρονιωτέρας ἐπαφῆσεως σώματος μᾶλλον ἢ ἦτον διαπύρου, ἐνεργεῖ ζωηρὸν καὶ ἀπερίγραπτον ἐρυθρῆμα τοῦ δέρματος, ὁμοιον πρὸς τὸ τοῦ ἐρυσιπέλατος, ὅπερ γίνεται ἀφανὲς ἐπιθλιβόμενον, εἶναι μόνον μετὰ σφοίγους τοῦ δέρματος, μετὰ μικροῦ πόνου καὶ ἄνευ ὄγκου πυρετός δὲ ἐγγίνεται μόνον, ὅταν ἡ τοιαύτη ἐγκαυσις ἐπεκτείνεται πολὺ καὶ γένη εἰς ἀνθρώπους εὐαίσθητους· ἡ ἐρυθρότης τοῦ δέρματος γίνεται ἀφανὲς μετὰ τινος ὥρας ἢ ἡμέρας, ἢ δὲ ἐπιδερμὶς ἀπολεπίσκειται.

§. 202.

Ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ βαθμῷ, ὅστις ἐγγίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ ζεόντων ὑγρῶν, ἐπανίσταται ἡ ἐπιδερμὶς ἢ παραυτίκα ἢ κατὰ μικρὸν εἰς μικροτέρας ἢ μελζονας φλυκταινας, καθαρὰν ἢ ὑπόξανθον ὑγρότητα ἐνεχούσας· ἡ ἐρυθρότης καὶ ὁ ὄγκος τοῦ δέρματος εἰσὶ μελζονα, ὁ πόνος δριμύς καὶ δακνώδης, καὶ ἀναλόγως αὐτῶν τῶν σημείων καὶ τῆς ἐκτάσεως τῆς ἐγκαύσεως ἐπιγίνεται καὶ πυρετός. Αἱ φλυκταιναὶ αὗται ἢ συρρίκνουνται καὶ ἀποξηραίνονται, τὸ δὲ ὑγρὸν διαφορεῖται καὶ ἡ ἐπιδερμὶς ἀποπίπτει ἢ ἂν διαρραγῶσιν ἢ σχασθῶσιν, ἐκρέει τὸ ὑγρὸν, αἱ δὲ φλυκταιναὶ συμπίπτουσι καὶ ἀποξηραίνονται, καὶ ἡ γεννᾶται ἔπειτα μετὰ τινος ἡμέρας νέα ἐπιδερμὶς, ἢ διαπιῦσκει ἢ ἀποφιλωθεῖσα ἐπιφάνεια τοῦ δέρματος χωρὶς νὰ ἀπομείνη οὐλὴ μετὰ τὴν ἴασιν.

§. 203.

Ὁ δὲ τρίτος βαθμὸς, ὅστις ἐγγίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ δρᾶσιν φλογὸς τοῦ πυρός, ἢ διὰ χρονιωτέραν ἐπάφησιν διαπύρων σωμάτων, κατ' ἐξαιρετον δὲ ζεόντων ὑγρῶν, σημαίνεται διὰ πολίων, ὑπόξανθων ἢ φαιῶν κηλίδων, αἰτίνας εἰσὶ λεπταί, ἀπαλαὶ καὶ εὐαίσθητοι μὲν ἐπὶ τῇ ἐλαφρῇ

ἔπαψῃσει, ὀδυνῆραι δὲ ἐπὶ τῇ ἰσχυροτέρᾳ ἐπιθλίβει· ταυτοχρόνως δὲ φαίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φλύκταιναι, ὀρφνώδες ἢ αἱματώδες ὑγρὸν ἐνέχονται· τὰ περίεχ' χωρία εἰσὶν ἐρυθρὰ καὶ λίαν ἐξωγκωμένα· ἀναλόγως δὲ τῇ φλεγμονῇ ταύτῃ εἶναι καὶ καθολικὸς τοῦ σώματος ἐρεθισμὸς· μετὰ δὲ ἢ ὀκτὼ ἡμέρας, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ πλείονας, ἀποπίπτουσι τὰ λείψανα τῆς ἐπιδερμίδος καὶ τοῦ βλενωδούς· ἀμφιβλήστρου καὶ ἀναβλαστάνονται σάρκες κεγχροειδεῖς, αἵτινες ἀπουλοῦμεναι ἀπεργάζονται οὐλήν λευκὴν καὶ στιλπνὴν.

§. 204.

Ἐν τῷ τετάρτῳ δὲ βαθμῷ φθείρεται ἢ μόνον τὸ δέρμα κατ' ὅλον αὐτοῦ τὸ πάχος καὶ ὁ κυτταρώδης ἰστός, ἢ καὶ οἱ μῦς μέχρι τῶν ὀστέων, ἢ τέλος καταφθείρεται καὶ ἀπανθρακῶται ὁλόκληρον τὸ μέλος. Ὁ βαθμὸς αὗτος τῆς ἐγκαύσεως ἐνεργεῖται διὰ χρονιωτέρας ἔπαψῃσεως τοῦ πυρός, διαπύρων ἢ ἀναλελυμένων μετάλλων, ἢ ζεόντων ὑγρῶν. Αἱ ἐσχάραι ἔχουσι πάχος διάφορον, εἰσὶν ὅλας ἀναίσθητοι, ἀπαλαὶ μὲν, φαίαι, ἢ ξανθαί, ὅταν γίνωνται διὰ ζεόντων ὑγρῶν, ξηραὶ δὲ, ὀρφνώδεις ἢ μέλαιναι, καὶ σκληραὶ, καὶ ἔχουσιν ἐπικρουόμεναι, ὅταν ἐγγίνωνται διὰ τοῦ πυρός ἢ διαπύρων ξηρῶν σωμάτων· τὸ δέρμα κατὰ τὴν περιφέρειαν τῆς ἐσχάρης συμπύσσεται ἀκτινοειδῶς· τὰ περίεχ' τῆς γαγγραινῆς χωρία εἰσὶ λίαν ἐρυθρὰ καὶ ἐξωγκωμένα, ὀδυνηρότατα καὶ πολλὰκις μὲ φλυκταίνας κατεσπαρμένα. Ἡ ἐσχάρα ἀποπίπτει διὰ τῆς πυήσεως, ἣτις ἐγγίνεται κατὰ τὴν περιοχὴν αὐτῆς, καὶ ἀπομένει πυρορροῦσα ἐπιφάνεια μᾶλλον ἢ ἥττον βαθεῖα, ἣτις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἔχει περιοχὴν μείζονα τῆς ἐσχάρης, ἐπεὶ διὰ τῆς σφοδρᾶς φλεγμονῆς καὶ ἡ κεντριάζουσα περιοχὴ καταφθείρεται ὑπὸ τῆς γαγγραινῆς. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ βλαστάνονται ταχέως ἀπαλαὶ κεγχροειδεῖς σάρκες, πὰ χεῖλη τῆς πληγῆς συστέλλονται ταχέως καὶ γίνονται ἀμορφοί, σκληραὶ, συνεσαλμένοι καὶ εὐσταθεῖς οὐλαί, ὧν ἕνεκεν ἀλλοιοῦται ἢ περιορίζεται ἡ κατεύθυνσις καὶ ἡ κίνησις τῶν μορίων, ἣτις καὶ ὅλως παύεται. Ἐν τῇ τελείᾳ δὲ ἀπανθρακῶσει τῶν μορίων ἀπομένει μετὰ τὴν ἀπόπτωσιν αὐτῶν κολόβωμα μᾶλλον ἢ ἥττον ἄρισον.

§. 205.

Ἐκ τῆς ἐπιτάσεως καὶ ἐκτάσεως τῆς ἐγκαύσεως, ἐκ τοῦ ἐπισήμου τοῦ πεπονθότος τόπου καὶ ἐκ τῆς κράσεως τοῦ βλαπτομένου ἀνθρώπου γεννῶνται συμπτώματα μᾶλλον ἢ ἥττον σφοδρά· ὁ δ' ἐκ τῆς ἐγκαύσεως κίνδυνος ἐν γενῶνται μόνον ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐπιτάσεως, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐκτάσεως αὐτῆς κατ' ἐξοχὴν καὶ ἐκ τοῦ τόπου, ὅσον τοῦ στήθους. Εἰς τοὺς πρώτους δύο βαθμούς λήθεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ φλεγμονὴ εὐκόλως, καὶ

ἐπιγίνεται. πυρετός μόνον ὅταν οἱ βαθμοὶ οὗτοι καταλάβωσι μεγάλην ἔκτασιν τοῦ σώματος (ὀπότεν διὰ τὴν βλάβην τῆς ἀδύλου δαπνοῆς καὶ τῆς ἀμοιβαίας σχέσεώς τοῦ ἐκτὸς δέρματος πρὸς τοὺς ἐντὸς ὑμένας βλάπτηται ἐπισήμως, ὁ βλεννογόνος ὑμὴν τῶν ἐντέρων). ὁ πυρετός οὗτος παρακολουθεῖται ὑπὸ ἀνησυχίας, ἀγρυπνίας, ἐρυθρᾶς καὶ ξηρᾶς γλώσσης γαυτίας, ἐμέτου, νευρικοῦ ἐρεθισμοῦ, παραληρήσεως κ. ο. κ. Ἐκ τῶν μεγάλων πόνων ἐπιγίνονται εἰς αἰσθητικούς μάλιστα ἀνθρώπους σπασμοί. Ὁ θάνατος ἐπέρχεται, ὅταν ἡ ἔγκαυσις ἢ ἐκτεταμένη, ἢ αἰφνιδίως διὰ τὴν σφοδρότητα τῶν πόνων, διὰ τὴν αἰφνιδίον ἐπίσχεσιν τῆς ἀδύλου διαπνοῆς, καὶ διὰ τὴν υπερβάλλουσαν ἐπιρροὴν τοῦ αἵματος πρὸς τὰ ἐντὸς μέρη τοῦ σώματος, ὅπου ἐν τῇ ἀνατομῇ τοῦ νεκροῦ ἢ οὐδεμίαν φαίνεται ἐσωτερικὴ βλάβη, ἢ ὁ ἐγκέφαλος καὶ οἱ βλεννογόνοι ὑμένες εἰσι πλήρεις αἵματος καὶ αἱ κοιλίαι αὐτῶν πλήρεις παρεκχυθέντων ὑγρῶν· ἢ ὁ θάνατος ἐπιγίνεται δευτέρον διὰ τὴν σφοδρότητα τοῦ πυρετοῦ, μάλιστα δὲ ὅταν ἢ οὗτος ἠνεκτός μετὰ φλεγμονῆς τῶν ἐντὸς μερῶν, ὡς τοῦ στομάχου, τῶν ἐντέρων, τοῦ ἐγκεφάλου, σπανιώτερον δὲ τῶν πνευμόνων καὶ τοῦ περικαρδίου· ἢ τρίτον διὰ τὴν ἀφθονον καὶ χρονίαν πυόρροϊαν, ἧς ἕνεκεν ἐξαντλοῦνται αἱ ἀνάμεις. Ἡ διάπλασις οὐλῶν δυσμόρφων καὶ ἀνευδῶτων, ἢ σύμφυσις μορίων πλησίον ἀλλήλοις κείμενων βλάπτουσι ἢ ἐμποδίζουσι παντελῶς τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν.

§. 206.

Τῆς ἐγκαύσεως οἱ ἐλαφρότεροι βαθμοὶ ζητοῦσι μόνον ἐξ ὕδατος ψυχρᾶς ἐπιβρεγᾶς τοῦ μορίου, ἢ ἐμβολὴν αὐτοῦ εἰς ψυχρὸν ὕδωρ. Ἄπαντα δὲ τ' ἄλλα, ὡς τὸ διὰ μολύβδου ὕδωρ κ. τ. λ. ἐνεργοῦσι μόνον διὰ τῆς ψύξεως· ἔν δὲ εἰς ἔγκαυμα ἐπέλθη καὶ πυρετός, μετὰ τῶν ῥηθέντων ἐπιβρεγμάτων προσφέρομεν καὶ ἔσω ἀφλέγμαντα φάρμακα καὶ τὴν ὁμοίαν διαίταν ἐντέλλοντες. Ἐπανίσταται ὁμως εὐθὺς ἢ μετέπειτα ἡ ἐπιδερμὶς εἰς φλυκταίνιας, διὰ τῆς χρήσεως τῶν ψυχρῶν ἐπιβρεγμάτων συρρικνοῦνται πολλάκις αὐταὶ καὶ ἀποξηραίνονται. Ἐὰν δὲ μὴ, καὶ μείζονες ὦσιν, σχάζομεν ταύτας μὲ νυστερίον λεπτόν, ὅπως ἀπορρέουσα κατὰ μικρὸν τὸ ἐν αὐταῖς ὑγρὸν, μηδέποτε ὁμως ἀφαιροῦντες τὴν ἐπιδερμίδα. Ὅταν δὲ αὕτη ἀφαιρεθῇ, τὸ μόριον συνήθως δὲν ἀνέχεται τὰ ψυχρὰ ἐπιβρέγματα, ὑπερβαλλόντως ἐρεθίζοντά καὶ τοὺς πόνους αὐξάνοντα. Ὅθεν ἀντὶ τούτων ἐπιβάλλομεν παρηγορικά μόνον καὶ ἥπια φάρμακα, μωξὼδη καὶ ἥπια κατακλάσματα ἢ ὑγρὰς πυριάσεις, τεμάχια λεπτοτάτου θρόνιου λίου ἠλειμμένα μὲ ἀλοιφὴν, διὰ καθαροῦ ἐλαίου ἐλαίας καὶ κρόκων ὦν κατεσκευασμένην, ἢ μὲ βούτυρον γωπὸν, ἢ μὲ ἄλλας ἥπιαις ἀλοιφᾶς. Ἀλλὰ τὰ ὀθόνια

ταῦτα δέον νὰ ἐπιβρέχωνται συχνάκις; ἵνα μὴ ἀποξηραίνωνται καὶ ἐπι-
καλλῶνται. Τὰ δὲ περίξ μέρη τῶν ἀπογυμνωθέντων τῆς ἐπιδερμίδος
τόπων ἐπιβρέχονται πάντοτε ψυχρῶς. Τὸ κύριον ἐπὶ τῇ χρήσει τοῦ ψυ-
χους εἶναι νὰ τηρῆται πάντοτε καὶ ἄνευ διακοπῆς ὁ αὐτὸς βαθμὸς αὐτοῦ.
Εἰς ἀνθρώπους δὲ λίαν εὐαίσθητους καὶ εἰς ἐγκαύματα ἐκτεταμένα, καὶ
μάλιστα εἰς τὸν κορμὸν, τὸ ψυχρὸς πολλάκις οὐδόλως εἶναι ἀνεκτόν· δέον
λοιπὸν τότε νὰ μεταχειρισθῶμεν τὰ ἄνω ῥηθέντα ἤπια βοηθήματα. Ὅταν
δὲ ἡ πληγὴ ἔλθῃ εἰς ἐμπύησιν, καὶ ἡ μεγάλη εὐαίσθησις τοῦ πεπονηθότος
μορίου ἐλαττωθῇ διὰ τῆς ἀκαταπαύστου χρήσεως τῶν ῥηθέντων ἠπίων
φαρμάκων, μεταβαίνομεν κατὰ μικρὸν εἰς τὰ σταλτικὰ καὶ ξηραίνοντα,
οἷον ἔλαιον λίου μετὰ τιτανίου ὕδατος, τὴν διὰ ψευδαργύρου ἀλοιφήν κ. λ.
Ἡ διὰ μολύβδου ἀλοιφὴ ἀποτελεῖ, λέγεται, οὐλὰς δυσμόρφους, ὅπερ ὅμως
οὐδέποτε εἶδον ἐγὼ· ἂν δὲ γείνη ὑπερσάρκωσις, ἐπικαίωμεν ταύτην με-
χυτὸν νιτρικὸν ἄργυρον· ἂν δ' εὐθὺς μετὰ τὴν ἔγκαυσιν γεννηθῇ γάγγ-
ραινα, ἐπιβάλλομεν ψυχρὰ ἐπιθέματα· ἢ ἂν τὸ μόριον διὰ τὴν φθορὰν
τῆς ἐπιδερμίδος ἢ εὐαίσθητον, μόνον μαλακτικὰ καὶ παρηγορικὰ καταπλά-
σματα; ἕως ἂν διὰ τῆς πυήσεως ἀποπέσῃ ἡ ἐσχάρα, καὶ ἔπειτα μεταχει-
ριζόμεθα τὰ ἄνω ῥηθέντα ἴματια. Τοιαύτη γάγγραινα σπάνιως ἐκτείνεται
περαιτέρω, ὅταν οὐδεμίαν προϋπάρχῃ κακότητα. Ὅταν δὲ ἀπανθρακωθῇ
ὅλως τὸ δέριμα μορίου τινός, ἀπόδειξις δὲν εἶναι εἰσέτι ὅτι τὰ ὑποκείμενα
μέρη ἐφθάρσαν ἢ μέλλουσι νὰ γαγγραινωθῶσι, καὶ τὸ πάθημα δύναται
νὰ τελειώσῃ, ὅταν ὁ ἄρρώστος εὐεκτή, δι' αὐτομάτου ἀποπτύσεως τοῦ
σφακελωθέντος. Ἡ παραυτίκα λοιπὸν ἐκτέλεσις τοῦ ἀκρωτηριασμοῦ δὲν
συγχωρεῖται πάντοτε, ἐπειδὴ εἰς τὰ γειτνιάζοντα μόρια ὑπάρχει ἤδη
ἕνεκα τῆς ἐγκαύσεως ἢ μέλλει μετ' οὐ πολὺ νὰ γεννηθῇ φλεγμονή, ἐξ
ἧς εἶναι φόβος μὴ γεννηθῇ γάγγραινα ἐν τῷ κολοβώματι. Ὅθεν κάλλι-
στον εἶναι νὰ περιμεινῶμεν ἕως ἂν γείνη περιχάραξις καὶ διὰ τῆς γεννω-
μένης πυήσεως ἐλαττωθῇ ἡ ἐξαλειφθῇ ἡ φλεγμονή, καὶ οὕτως ἔπειτα νὰ
ἐπιχειρήσωμεν τὸν ἀκρωτηριασμόν. Ἄλλ' ἐνόησε, ὅταν γείνη μεγάλη
φθορὰ τοῦ δέρματος μορίου τινός, ἀπομένει ἐπὶ πλείονας ἐβδομάδας καὶ
μῆνας ὀλοκλήρους τόπος τις μέγας πυορροῶν, ὥστε τῆς ἀφθόνου ταύτης
πυήσεως ἕνεκεν ἐξασθενεῖ μέγας ὁ ἄρρώστος, καὶ ἂν διὰ τῆς οἰκείας
καθόλου τε καὶ κατὰ μέρος θεραπείας οὐδεμίαν δύναται νὰ γείνη βελτίωσις,
γίνεται ἀναγκαῖος ὁ ἀκρωτηριασμός. Ὅταν δὲ τὰ ἔγκαυσθέντα μόρια ὡς
κεκαλυμμένα μὲ ἱμάτια, ἀνάγκη πᾶσα ν' ἀφαιρῶμεν ταῦτα πρῶτος καὶ
ἄφ' οὗ ἐπικόψωμεν ταῦτα, ὅπως μὴ ἀποσπασθῇ ἡ ἐπιδερμὶς, προσκεκο-
λῆμένων μάλιστα τῶν ἱματίων ὄντων.

Πάμπολλα δὲ εἶσι τὰ πρὸς τὰς ἐγκαύσεις φάρμακα καὶ πάντῃ ἐναντία ἢ ἐνέργειᾳ αὐτῶν.

1) Φάρμακα τοῦ κοινοῦ λαοῦ, οἷον ἐπιθέματα ἐξ ἀπευσεμένων γαιωμῆλων, ἐκ μῆλων, ἐκ γῆς ὑγρᾶς κ. ο. κ. Ταῦτα προσηκόντως ἀνακινιζόμενα ἐνεργοῦσι ψυκτικῶς. 2) Ἐπιθέματα θερμὰ ἐξ οἰνοπνευματωδῶν ὑγρῶν, οἷον αἰθέρος καὶ οἰνοπνεύματος, προσάγγισμός τοῦ ἐγκαυθέντος μορίου εἰς τὸ πῦρ εὐθὺς μετὰ τὴν ἐγκαυσίν παραινοῦσι δὲ τοῦτο ὁ Καλλίσενος, ὁ I. Βέλλος, Κλεωῶνης, ὁ Ἀννεμάν, ὁ Κεντίσης κ. ε. Ἡ καλὴ δὲ τῶν ἐπιθεμάτων τούτων ἐνέργεια προέρχεται, εἶπον, τὸ μὲν ἐκ τῆς γενομένης ἕνεκα τῆς ἐξατμώσεως ἀφαιρέσεως τοῦ θερμοῦ, τὸ δὲ διὰ τῆς ἀντικατάστασεως τῆς ὁμοτίμου ἐνεργείας, δι' ἧς θάλλεται ἢ αὖθις τῆς ἐνεργείας καὶ κατὰ μικρὸν καταβιάζεται. Δέον λοιπὸν νὰ μεταχειριζώμεθα ταῦτα ἐπὶ τινα μόνον καιρὸν, μεθ' ὃν ἔπονται ἤττον ἐρεθιστικά ἐπιθέματα, ἕως ἂν τὸ μῖριον ἀνακομισθῇ εἰς τὴν δύναμιν τῶν συνήθων φυσικῶν ἐρεθισμῶν. Ὁ Κεντίσης (Kentish. medical gazette. Vol. v. 1830) λέγει τὴν ἐξῆς θεραπευτικὴν ἀγωγὴν. Φιάλῃ πλήρῃ οἰνοπνεύματος, ἢ καφουρώδους οἰνοπνεύματος, ἢ ἐλαίου τερεβίνθης, θερμαίνει' ἐν ἀγγεῖῳ μετὰ ζέοντος ὕδατος ὅταν νὰ θύναται νὰ ὑποφέρῃ ὁ ἐμβαλλόμενος ἐν αὐτῷ δάκτυλος, ἔπειτα δὲ μὲ λίνον ἢ μὲ ραβδίον περιειλιγμένον μὲ λίνον, ἐπαλείφεται δις καὶ τρίς ὅλος ὁ πέπονθός τόπος, ὅστις ἔπειτα καλύπτεται ὁμοτίμως μὲ ἔμπλαστρον ἐκ τῆς διὰ πίσεως ἀλοιφῆς καὶ τερεβινθελαίου εἰς σύστασιν μύρου κατεσκευασμένον, ἢ ἐπὶ ἐλαιοβραχῶς ὀθονίου λίνου ἐπληρωμένον. Ὁ ἐπίδεσμος ν' ἀνανεῶται ἀπᾶς τοῦ νυκθήμερου μόνον, τὸ δὲ μῖριον ἐπὶ τῇ ἀλλαγῇ αὐτοῦ νὰ ἐκτιθῆται ὡς δυνατόν ὀλίγον εἰς τὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα, διὸ θεὸν εἶσομον εἶναι τὸ ἔμπλαστρον πρὶν ἢ ἀρχίσῃ ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ἐπίδεσμου· ἡ ζέσις τοῦ οἰνοπνεύματος εἶναι περιττὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὰς ἐφεξῆς ἐπιθέσεις· ἡ ἐρυθρότης τοῦ ἐγκαύματος φαίνεται μικροτέρα, ἐπάλειψις δὲ μὲ χλιαρὸν οἰνοπνεῦμα ἢ μὲ τὸ δι' ὀπίου ἐγκροκκὸν βάμμα ἀρκεῖ, εἴτα δὲ βάλλεται καὶ αὖθις τὸ ἔμπλαστρον. Ἐντὸς τῶν ἐφεξῆς 24 ὥρων ἢ φλεγμονὴ γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀφανής, καὶ ἂν ἐξ ἀρχῆς ἐγένοντο φλύκταιναι, ἐπιγίνεται πύσις ὁμοία πρὸς τὴν γενομένην τὴν ἐπιούσαν μετὰ προσκόλλησιν ἐκδορίου. Καίρος δὲ νῦν νὰ ἐλαττώσωμεν τοὺς ἐρεθισμοὺς, μεταχειριζόμενοι μόνον τὴν διὰ πίσεως μετὰ καφουρώδους ἐλαίου ἀλοιφήν. Ταύτης δὲ ἐρεθιστικῆς οὐσίας, τὴν διὰ μολύβδου ἢ ψευδαργύρου μέχρι τελείας ἀπουλώσεως. Ἐὰν δ' ἔπειτα τὸ δέρμα ἢ τρυφερώτατον καὶ πρὸς διάρρηξιν ἐπιρρεπές, ὕδωρ διὰ τιτάνου μετὰ λιναλαίου ἢ καὶ καφουρώδους ἐλαίου. 3) Περικαλύμματα τοῦ πέπονθός μορίου, δι' ὧν ἔμπόδιζται πᾶσα ἐξωθεν δράσις εἰς τὸν ἐγκαυθέντα τόπον. Ὅθεν, α) ἡ περικάλυψις αὐτοῦ μὲ ἀπαλὸν βαμβάκιον κατ' ἐσχῆν εἰς ἐπιπόλαιον ἐγκαύμα, ἐν ᾧ ἀρκεῖ νὰ ἀνεπισώσωμεν τὸ μῖριον ἀπᾶς μὲ τοῦτο ἢ δις. Ἄλλ' ὁ Ἀνδέρσον (Anderson, Glasgow med. journal vol. I, 1828) ἐπαινεῖ τοῦτο εἰς τε τὰ πεπαλαιωμένα καὶ εἰς τὰ ἀρτιγενῆ ἐγκαύματα, διαφόρως μεγάλα μετὰ φλυκταινῶν καὶ γάγγραινης ὄντα. Ἐπιβάλλεται δὲ τὸ βαμβάκιον εἰς λεπτάς στρώσεις. ἄλλην ἐπ' ἄλλῃ, ἕως ἂν ὅλου τὸ μῖριον σκεπασθῇ ὁμοτίμως καὶ στηρίζομεν αὐτὸ δι' ἐπίδεσμου. Ἐὰν μὲν ἐπανέστησαν φλύκταιναι, ἀποπλύνομεν τὸ μῖριον ὕδατι χλιαρῷ, καὶ κενοῦμεν τὸ ὑγρὸν διὰ λεπτῆς παρακέντησεως· ἐὰν δὲ ἡ ἐγκαυσίς προέβῃ βαθυτέρω, ἀποπλύνομεν αὐτὸ οἰνοπνευματωδῶς ὑγρῷ ἢ ἐπαλείφομεν αὐτὸ ἐλαίῳ τερεβίνθης καὶ ἐπιβάλλομεν ἔπειτα συμμέτρως τὸ βαμβάκιον. Ἐὰν δὲ μετὰ τὴν κένωσιν τῶν φλυκταινῶν ἀποπέσῃ ἡ ἐσχάρα, ἢ ἐὰν, γάγγραινης οὐσίας, συλλέγηται ἀδιακόπως ὑπὸ τὸ βαμβάκιον μᾶλλον ἢ ἤττον πῦον, ὥστε ἀνάγκη πᾶσα, ἐν καιρῷ θέρους μάλιστα, ν' ἀφαιρέσωμεν τὰ νοτιζόμενα ὑπὸ τοῦ πύου τεμάχια τοῦ βαμβακίου, διὸν, νὰ ἐνεργώμεν τούτο σπανιώτερον ὡς δυνατόν, καὶ προσέχοντες γὰρ μὴ ἀφίνωμεν ἀκάλυπτον τὴν

εὐαίσθητον ἐπιφάνειαν τοῦ ἐγκαυθέντος μορίου, ἐν γένει. δὲ νὰ μὴ ἐρεθίζωμεν. Τὸ φαρμάκιον ἐνεργεῖ ἐπωφελῶς, διότι καλύπτει συμμέτρως τὸ πεπονθὸς μέρος, ἐμποδίζει τὸν ἀέρα καὶ ἀποτρέπει τὴν θερμασίαν. β') Τὸ νὰ ἐπιπάσσωμεν τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐγκαύματος, μὲ ἄλευρον καὶ νὰ ἐπιδένωμεν μὲ στεγνὸν ὀθόνιον λίνου. Ἐὰν δὲ ἐπέλθῃ καὶ αὖθις ὁ πόνος, ἀφαιροῦμεν τὸ ὀθόνιον καὶ ἐπιπάσσομεν ἐκ δευτέρου ἄλευρον ἕως ἂν κατὰ μικρὸν ἐπιπασθῇ ὅσον τεταρτημόριον, ἢ ὅσον ἡμισσοσ δακτύλου παχύ. Ἐπὶ ἐπισήμῳ δ' ἐγκαύσει προστίθεται, μετὰ δέκα καὶ τεσσάρων ἡμερῶν παρέλευσιν, εἰς τὸ ἄλευρον ὡφειδωμένους ψευδάργυρος (Lap. Calaminar.) ἢ αὐξάνομεν αὐτὸ κατὰ μικρὸν, ὥστε νὰ μεταχειρισθῶμεν ἐπὶ τέλους αὐτὸ μόνον. γ') Τὸ νὰ ἐπιπάσσωμεν κιμωλίαν, νὰ ἐπιγρίωμεν ἠλέκτρον γάνωμα, ἢ τραγακάνθης κόλλαν εἰς στυπόχαρτον ἢ εἰς λεπτόν ὀθόνιον καὶ νὰ ἐπιβάλλωμεν αὐτὸ ἐπὶ τοῦ ἐγκαύματος. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἐνεργεῖ καὶ ὅπερ παραγγέλλει ὁ Φρὶκκῆς (Fricke) διάλυμα τοῦ αὐτοῦ νιτρικοῦ ἀργύρου, ὅπως προφυλάξωμεν τὴν εὐαίσθητόν τῆς πληγῆς ἐπιφάνειαν, καὶ παρέξωμεν κάλυμμα, ὅφ' ὃ γίνεται ἡ παραυτικά ἴασις. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐξεργεῖται καὶ ἡ ἐνέργεια τοῦ σωδικρέατος, ὅπερ προσμιγνύομεν εἰς ὕδωρ ἢ εἰς στέαρ ἐν εἶδει ἀλοιφῆς, καὶ ἐπιθέμενον ὠφέλησε πολλάκις. δ') Διάφοροι πρὸς τὰ ἐγκαύματα καὶ ἐκ στέατος, βουτύρου, κηροῦ, πύατος κ. τ. λ. συγχεῖνται ἀλοιφαί. Ὁ Λαρύς, ἀποδοκιμάζων ὅλα τὰ ψυχρὰ καὶ διαψυχτικὰ φάρμακα, ἐπαινεῖ τὴν διὰ κρόκκου καὶ τὴν διὰ στύρακος ἀλοιφήν. ε') Διάλυμα χλωρικής τιτάνου, εἰς ὃ διαβρέχεται πολλάκις τῆς ἡμέρας δὲ ἐπίδεσμος τοῦ ἐγκαύματος, καὶ ὅπερ ἐρεθίζει μικρὸν τινα κνησμόν, ὅστις δὲν πρέπει νὰ ἐπιμείνῃ πλέον τῶν δέκα στιγμῶν τῆς ὥρας, ὠφελεῖ, κατὰ τὸν Διέσφραγκον (Liesfrank) καὶ εἰς μὲν τὰ ἐλαφρότερα ἐγκαύματα ἐπιγενεῖ ἐν εἰκοσι καὶ τεσσάρων ὥρῶν διαστήματι νέον τοῦ δέρματος κάλυμμα, εἰς δὲ τὰ βαρύτερα περιορίζει καὶ διορθώνει τὴν πύσιν. ς') Ἡ πίσις διὰ κυκλωτέρων ἐπίδεσμων ξηρῶν ἢ διαβρόχων εἰς λυτικὸν τι καὶ νερκωτικὸν ὑγρὸν, κατὰ τὸν Βρετονναῖον, ἢ διὰ ταϊνιῶν κολλητικοῦ ἐμπλάστρου ἀκριβῶς ἐπιτεθειμένων, ὥστε νὰ καλύπτωσι μὲν αὐταὶ συμμέτρως τὸν πεπονθὸτα τόπον, μὴδ' αὐτοῦ δὲ νὰ περισφιγγῶσι, κατὰ τὸν Οὐέλπεαῖον. Καὶ ἂν ἡ ἐπίδερμις ἐπανέστη εἰς φλυκταίνας, νὰ κενῶνται πρότερον αὐταὶ διὰ παρακέντησεως. Κατὰ τὸν Σουθον δὲ, μηδέποτε νὰ κενῶμεν εὐθὺς τὰς φλυκταίνας· ἀλλὰ μετὰ τεσσαράκοντα καὶ ὀκτῶ ὥρῶν παρέλευσιν, καθ' ὃν καιρὸν διὰ τὸν δριμύνην ἐν τῇ φλυκταίνῃ γενόμενον ἐρεθισμόν, ἐπλάσθῃ ἄλλως ἐρυθρὰ περίε αὐτῆς, νὰ παρακέντωμεν κατὰ διαφόρους τόπους πλησίον τῆς βάσεως, καὶ ὁ ὀρθός, ὅστις ἐνέχει νῦν μέγα λευκώματος μέρος, ἐχειρεῖται βραδέως, πολλάκις δὲ φαίνεται καὶ εἰς κυτταρώδη χώρα ἐγκλεισμένος. Ἐὰν δὲ αἱ φλυκταίνας διεβόγησαν αὐτόματοι, νὰ μὴ ἀφαιρῶμεν τὴν ἔκλυτον ἐπίδερμίδα, ἐπειδὴ αὕτη καλύπτει κάλλιστα τὴν ἀποψιλωθείσαν ἐπιφάνειαν. Καὶ κατὰ τὴν μίαν καὶ κατὰ τὴν ἄλλην περίπτωσιν ν' ἀμφικαλύπτωμεν τὸ ἐγκαῦμα μὲ σπληνία, εἰς θερμὸν διὰ τιτάνου ὕδωρ μετὰ λιγελαιοῦ διάβροχα, ἅπερ ἐπὶ τεσσαράκοντα καὶ ὀκτῶ ὥρας κατὰ συνέχειαν μὲ σπόγγον ἐπιβρεχόμενα νὰ διαφυλάσσωνται ὑγρά, καθ' ὃν καιρὸν γίνετ' ἐνταῦθα ἡ ἀναγκαία εἰς τὴν ἴασιν πύσις. Ὡπείτα δὲ ἀφαιροῦμεν τὰ σπληνία καὶ ἐπιβάλλομεν καταπλάσματα ἐξ ἄρτου καὶ γάλακτος κατεσκευασμένα καὶ κατὰ τὴν πύσιν δις καὶ τρις τῆς ἡμέρας ἀνανεούμενα. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οὐδενὸς ἄλλου χρείαν ἔχομεν, ἐπειδὴ τὰ καταπλάσματα διὰ τὴν φυλακτικὴν καὶ πρᾶυντικὴν ἐνέργειαν ἀνακούφισουσ τὸν ἀρρώστον καὶ ἐνεργοῦσι κάλλιστα τὴν ἴασιν. Ὁ Σουθος, ἵνα λυτρώσῃ τὸν ἀρρώστον ἀπὸ τῆς ἀναγκαίας ἐν τῇ χρήσει τῶν καταπλασμάτων ἡσυχίας, μεταχειρίζετ' ἐνίοτε τὴν διὰ ψευδαργύρου ἀλοιφήν ἐπὶ πέντε ἢ ἕξ ἡμέρας. Ὅταν δὲ τὸ δέρμα καὶ τὰ ὑποκείμενα μέρη ἐφθάρσασθ ἤθῃ μᾶλλον ἢ ἥττον, ἐπιβάλλονται ὡσαύτως καταπλάσματα ἐξ ἄρτου καὶ γάλακτος ἢ ἐκ λινοσπέρμου, ἕως ἂν ἅπασαι ἀποπέσωσιν αἱ ἐσχάραι, καὶ χρηστὰ ἀναψύ-

οοσι κεγχροειδεῖς σάρκες, μεθ' ὃ ἐπιδένεται καὶ τὸ μόριον μὲ τὴν διὰ κηροῦ καὶ ἐλαίου, ἢ μὲ τὴν διὰ ψευδάργυρου ἀλοιφὴν καὶ μὲ προσήκοντα ἐπίδεσμον πρῶως. Ἄλλως δὲ ὁ Σούθος νομίζει ἀδιάφορον σχεδὸν ὅ,τι καὶ ἂν μεταχειρισθῶμεν κατ' ἀρχάς· εἰς τὰ ἔγκαυματα, ἔν-τούτῳ ἢ θερμὸν καὶ ἐπιτήδειον νὰ διατηρῆ τὴν θερμότητα τοῦ μορίου.

§. 207.

Εἰς τὰ διὰ πυρίτιδος ἔγκαυματα, ἅπερ διὰ τὴν μέλαιναν ἐσχάραν, ἣτις ἐπικαλύπτει τὸ ἔγκαυθὲν μέρος, φαίνονται πολλάκις κινδυνωδέστερα ἢ ὅ,τι εἰσὶ τῶ ὄντι, ἐμπίρονται πολλάκις εἰς τὸ δέσμα κόκκοι τῆς πυρίτιδος, οἵτινες, ἔάν ἐπιμένωσι μετὰ τὴν ἴασιν, προσφύονται εἰς τὸ δέσμα καὶ καθιστῶσιν αὐτὸ μελάγχλωρον. Εἰς τὰ γυμνά τοῦ σώματος μέρη, οἷον εἰς τὸ πρόσωπον, δεόν ταῦτα μὲν νὰ ἐξαιρεθῶσιν ἢ παραυτίκα ἢ ἐν καιρῷ τῆς διαφυγῆς διὰ τοῦ νυστερίου, ἢ διὰ τῆς βελόνης τοῦ καταρράκτου, τὸ ἔγκαυμα δὲ νὰ θεραπευθῆ κατὰ τοὺς δοθέντας κανόνας· συνέφυσαν δὲ οἱ κόκκοι οὗτοι, δεόν νὰ ἐξαίρεσῶμεν ἔπειτ' αὐτοὺς, καθ' ἕνα ἕκαστον, διὰ μικρᾶς τομῆς.

§. 208.

Τὰ δ' ἔσω προσφερόμενα βοηθήματα δίδονται ἀναλόγως τῇ κράσει τοῦ ἄρρώστου καὶ τῷ μεγεθὲ τῶν συμπτωμάτων τῆς ἐγκαύσεως. Ὅθεν, ἔάν ἡ φλόγσις ἢ σφοδρὰ, μεταχειρίζομεθα ἐκτενῶς τὰ ἀφλέγμαντα, τῶν μόνων τῇ χρήσει ἀνάρμεθα νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν περαιτέρω ἐξάπλωσιν τῆς φλεγμονῆς καὶ τὴν μετάπτωσιν αὐτῆς εἰς γάγγραιναν· πρὸς τοῦτοις δὲ δίδομεν καὶ ὅπιον ταυτοχρόνως ἔσω καὶ ἔσωθεν, μετὰ τῶν εἰρημένων ἀλοιφῶν ἠνωμένον, καὶ ὕδωρ τῆς σαφνοκεράσου, καὶ ἐκχύλισμα ὑσσυάμου. Ἐάν δὲ ὁ ἄρρώστος ἢ κακόχυμος ἢ λίαν ἐξησθενημένος, ὁ ἰατρὸς μηδὲ τοῦτο δεόν νὰ παραβλέψῃ· ἐπὶ πολυχρόνιῳ δὲ καὶ ἐκτεταμένην πηθεῖ ἀνάγκη νὰ προσέξωμεν πολὺ εἰς τῶν ἐντέρων τὴν κατάσχεσιν. Διότι ἐπὶ τῇ ἐλαχίστῃ βλάβῃ τῆς ἐνεργείας αὐτῶν ἀλλοιοῦται ταχέως· πολλάκις ἡ ἰδέα τῆς πυορροούσης ἐπιφανείας, αἱ κεγχροειδεῖς σάρκες ἀπομαραίνονται καὶ γίνονται ὠχραί, τὸ πῦον γίνεται λεπτόν, ὕδαρες καὶ παύεται ὅλως, καὶ γεννῶνται τὰ ἐπικινδυνωδέστατα συμπτώματα τῆς παθῆσεως τοῦ ἔγκεφάλου, τῶν πνευμόνων καὶ τοῦ βλεννογόνου χιτῶνος τῶν ἐντέρων, ὧν τὸ τέλος εἶναι ταχυθάνατον.

§. 209.

Ὅταν δὲ ἀρχίσῃ νὰ γείνη συνούλωσις, ἀνάγκη νὰ προσέξωμεν πολὺ μὴ γείνωσιν οὐλαὶ εὐμορφοὶ· δεόν λοιπὸν τὰ πεπονθότα μόρια νὰ κρατῶνται εἰς τὴν κατὰ φύσιν αὐτῶν θέσιν καὶ νὰ ἐμποδίζηται ἡ σύμφυσις τῶν μαρτίων πρὸς ἀλληλα, οἷον τοῦ ἐνός δακτύλου τῆς χειρὸς ἢ τοῦ ποδὸς μετὰ

τοῦ ἐτέρου, διὰ τῆς μεταξὺ αὐτῶν ἐνθέσεως ὀθονίου ἢ μοτοῦ ἠλειμαμένου μετὰ ἀλοιφῶν. Τῆς σαρκοφύιας δὲ ἡ συζόλη εἶναι πολλάκις τόσῳ μεγάλη, ὥστε, ὅσον καὶ ἂν ἐπιμεληθῶμεν καὶ προσέξωμεν, δὲν δυνάμεθα νὰ ἐμποδίσωμεν τὰς ἀγκυλώσεις καὶ τὰς συμφύσεις. Ἐκ τούτου ἐξ πάσα ἀνάγκη νὰ προσέξωμεν πολὺ εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ χυτοῦ νιτρικοῦ ἀργύρου, δι' οὗ αὐξάνεται τῶν κεγχροειδῶν σαρκῶν ἡ συστολή. Ἐνίοτε δὲ, ὅποτεν γείνηται μεγάλων ἐγκαυμάτων συνούλωσις, ἀκολουθοῦσι πόνοι τῆς κοιλίας καὶ συχνὰι διάρροιαι, ἃς ὅμως δεόν νὰ μὴ ἐμποδίζῃ ὁ ἰατρός.

Γ'

Περὶ ψύξεως.

§. 210.

Ψύξις σφοδρὰ καὶ συνεχὴς φέρει δυσαισθησίαν καὶ ἀκίνησίαν εἰς τὰ μέρη τοῦ σώματος, νάρκην δὲ, ἤτοι ἀναισθησίαν καὶ ἀκίνησίαν αὐτῶν παντελῆ, ὅταν ἡ δραστικὴ αὐτῆς ἐπιμένῃ ἐπὶ πολὺ· αἱ ἀρτηρίαι δὲν σφύζουσιν πλέον· τέλος δὲ ἔρχεται καὶ ὁ θάνατος, τοῦ πεπονθότος μέρους διαρρίκνουμένου καὶ ἀποξηραίνουμένου. Ὅταν δὲ ἡ ψύξις καταλάβῃ ὅλον τὸ σῶμα, τὸ δέρμα ἄρχεται νὰ γείνηται κατὰ μικρὸν ὠχρόν καὶ ἀναισθητόν, τὸ αἷμα νὰ ἐπιρρέῃ πρὸς τὰ ἔσω τοῦ σώματος μέρη, καὶ κατ' ἔξοχὴν πρὸς τὸν ἔγχεον κέφαλον καὶ πρὸς τὸν πνεύμονα, καὶ ἐκ τούτου νὰ προξενῆται εἰς τὸν κρυσταλλῆ ἀνθρωπὸν ἀγωνία, ἀτονία, νυσταγμὸς καὶ θάνατος, εἰς οὗτος ἀποκοιμηθῆ, διαρκούσης· ἔτι τῆς ψύξεως. Ἀκολουθεῖ δὲ τοῦτο· μάλιστα, ὅταν ὁ ἄνθρωπος τυγὸν ἐπιμεθυστικῶς, καὶ δὲν ἐκινήθῃ ἔπειτα ἀρκούντως· καὶ

§. 211.

Τοῦ κρυσταλλῆ μέρους ἢ καὶ τοῦ σώματος ὅλου ἐπέχεται ἡ ζωτικὴ ἐνέργεια διὰ τῆς πήξεως τῶν χυμῶν, καὶ εἶναι ἀσφύξια, ἐξ ἧς δύνάται μὲν νὰ ἀναζωωθῆ, ἀλλὰ καὶ νὰ γαγγραινωθῆ ἢ νὰ νεκρωθῆ, εἰς μείνη χωρὶς ἰατροῦ βοήθειας. Ὑπὸ τῆς ψύξεως βλάπτονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῶν μερῶν ὅσα ἀπέχουσι πολὺ τῆς καρδίας, καὶ ὅσων τὸ θερμογόνον εἶναι κατὰ φύσιν ὀλίγον, οἷα εἰσὶν αἱ χεῖρες, οἱ πόδες, τὰ ὦτα, ἢ ῥίσι· βλάπτονται δ' ἔτι μᾶλλον ταῦτα, ὅταν ὑπὸ τυχερᾶς συμπίεσεως ἐμποδισθῆ καὶ ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος αὐτῶν.

§. 212.

Ἡ ταχεῖα θέρμανσις κρυσταλλῆς ἢ νερκωθέντος μέρους ἐπάγει φλεγμονὴν ἰσχυρὰν κατὰ τρόπον ὥστε πρήσκειται πολὺ τὸ μέρος καὶ γίνεται μέλαν ἔρυθρόν, ἄρχονται πόνοι σφοδροὶ καὶ σφυγμῶδεις (χειμέτλα), γίνεται ἐκ χύμωσις εἰς τὸν κυτταρώδη ἴστον, ἐκπύσις, καὶ ὅταν ἡ ψύξις ἢ παυ-

τελής, γάγγραινα. Ταῦτά δὲ συμβαίνουνσι καὶ εἰς ὄλον τὸ σῶμα, εὐθὺς μετὰ σφοδρὰν ψύξιν θερμανθῆν, ὀγκοῦται δηλαδὴ τὸ δέρμα, ἐρυθρίᾳ καὶ γίνετ' ἐπώδυνον, ἐγγίνονται ἐρυθήματα καὶ ἐπιρροή· τοῦ αἵματος εἰς διάφορα μέρη, ἐκ τούτου δὲ σκοτοδινία, λειποψυχία, αἱμοπτυσία, πνευμονία καὶ τὰ παρόμοια. Ἡ ταχεῖα θέρμανσις σώματος, ὅπως ναρκαθέντος, ἐπάγει ἀρεύκτως τὸν θάνατον καὶ ταχεῖαν τὴν εἰς σήψιν μετάστασιν.

§. 213.

Ἴνα λοιπὸν ἀναζωώσωμεν ἄνθρωπον ὅπως κρουπαγῆ, ἀνάγκη νὰ προσφέρωμεν αὐτῷ πάντοτε κατ' ἀρχὰς θερμασίαν τὴν ἐλαχίστην. Ὅθεν πρῶτον φέρομεν αὐτὸν εἰς οἶκημα ψυχρὸν, ἐκδύομεν καὶ περιπλάσσομεν αὐτὸν μὲ χιόνα, ἢ περιειλίσσομεν αὐτὸν μὲ ὀνόνια διάβροχα εἰς ὕδωρ κατάψυχρον, ἢ ἐμβάλλομεν αὐτὸν ἐν αὐτῷ, ἀφίνοντες αὐτοῦ τὸ στόμα καὶ τὴν ρίνα ἐλεύθερα. Εἰς τὸ σῶμ' αὐτοῦ, ὅταν ἀνατμίση ὀλίγον, περιγίνεται συνήθως ἐπίπαγος, μεθ' οὗ τὴν γένεσιν ἐκβάλλομεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὕδατος, καὶ ἀνατριβομεν μὲ ὕδωρ ἥττον ψυχρὸν, καὶ μετ' ὀλίγου οἴνου ἢ οἰνόπνευματος ἀναμεμιγμένον. Ὅταν δὲ ὁ ἄνθρωπος ἀρχίσῃ νὰ δεικνύῃ σημεῖα ζωῆς, καὶ νὰ παύηται τῶν μελῶν αὐτοῦ ἡ ἀκαμψία, ἐξαπλοῦμεν αὐτὸν, ἀφ' οὗ πρῶτον ἀποσπογγίσωμεν καλῶς, ἐπὶ κλίνης, ἥτις ἔστω εἰς οἶκημα ψυχρὸν, βάλλομεν εἰς τὴν ρίνα αὐτοῦ ὄσφραντήρια καὶ πταρμικά, ἐμφυσῶμεν αὐτῷ μετὰ προσοχῆς ἀέρα εἰς τοὺς πνεύμονας, ὅταν δὲν δύναται νὰ ἀναπνεύσῃ, ἐμβάλλομεν διὰ κλυσμάτων ὕδωρ καθαρὸν μετὰ καφουρῶδους ὄξους, γαργαλίζομεν τὸν φάρυγγα μὲ πτερόν, ῥαντίζομεν εἰς τὸ προκάρδιον ὕδωρ ψυχρὸν, καὶ μεταφέρομεν αὐτὸν ἔπειτα κατὰ μικρὸν εἰς τόπον θερμότερον, καὶ δίδομεν διαφορητικὰ ἥπια, οἶον ἔγχυμα τοῦ κανόπου, τῆς μελίσης μετὰ πνεύματος τοῦ Μινδερήρου, θερμὸν οἶνον καὶ τὰ παρόμοια πρὸς μικρὰν διαφορῆσιν.

§. 214.

Παρομοίως κατὰ μικρὸν πρέπει ν' ἀνατμίση καὶ κρουπαγῆς μόριον, ἀνατριβόμενον μὲ χιόνα, ἢ ἐμβάλλομενον εἰς ψυχρὸν ὕδωρ, ἕως ἂν ἀναλάβῃ κίνησιν τε καὶ αἰσθησιν, καὶ μετὰ τοῦτο ἀνατριβόμενον αὐτὸ μὲ ψυχρὸν καφουρῶδες οἰνόπνευμα, μὲ οἰνόπνευμα, μὲ πετρέλαιον, ἢ μὲ αἰθέριον ἔλαιον τοῦ ἠλέκτρου, καὶ προσφέρωμεν τῷ ἀσθενεῖ, κοιτάζοντες αὐτὸν εἰς οἶκημα μὴ θερμασμένον, ἔγχυμα διαφορητικὸν ἐλαφρὸν, οὗ τῇ προποσίσει δύναται νὰ προξενηθῇ εἰς τινὰς ὥρας διαφορῆσις. Δέον δὲ νὰ λαμβάνωμεν τὰ κρουπαγῆ μόρια πεφυλαγμένως καὶ μὴ βιαίως, ὅπως μὴ θραύσωμεν αὐτὰ, ὅπερ εὐκόλως συμβαίνει.

§. 215. *Ἐπιπολήσας ἐν τῷ μέλει ἡ γάγγραινα...*

Κρυσταλλοειδὴ μόριον, ὅταν, θερμανθὲν ταχέως, ἐξογκωθῆ πολὺ, καὶ γένη ἐπώδυνον, ἐρυθρὸν, πελιδνόν, ἢ καὶ κατὰ τινὰς τόπους μέλαν καὶ ρικνόν ὡσπερ τάρικος, ἢ ὅταν ἢ κατὰ τὰ ἐξωθεν σημεῖα γαγγραινωμένον, ἄλλως νὰ λυτρωθῆ πολλάκις δὲν δύναται, εἰμὴ διὰ μόνης τῆς χρήσεως τοῦ ψύχους, καὶ τῆς κατὰ μικρὸν εἰς τὴν θερμασίαν μεταβάσεως. Ὅταν δὲ γαγγραινωθῆ, χρεῖαν ἔχει τῆς συνήθους πρὸς τὴν γαγγραιναν θεραπείας· καὶ ὅταν ἡ γάγγραινα ἢ κατ' ἐπιπολήν, ἢ ἐσχάρα ἀποπίπτει κατὰ μικρὰν· ὅταν ὁμως ἀλωθῆ ὅλον τὸ μέλος, ἀνάγκη νὰ γένη ἡ ἐκκοπὴ αὐτοῦ, εὐθὺς ἀφ' οὗ ἐπισηχθῆ ἡ γάγγραινα. Ἀνάγκη δὲ πᾶσα, ἐπειδὴ τῶν γειτνιαζόντων μορίων ἡ ζωικὴ ἐνέργεια εἶναι καθ' ὑπερβολὴν ἀσθενής, νὰ περιμείνωμεν ἕως ἂν γένη τῆς γαγγραίνης ἡ περιχάραξις, καὶ ἔπειτα νὰ ἐνεργήσωμεν τὸν ἀκρωτηριασμόν.

Ἐνίοτε ἀποχωρίζεται αὐτομάτως τὸ γαγγραινωμένον μέλος, ἢ ἐκκόπτομεν μόνον τὸ δασυὸν κατὰ τὸν τόπον τοῦ ἀποχωρισμοῦ. Ἄλλ' ἐκ τούτου δὲν ἔπεται ὅτι ἡ ἐκκοπὴ τοῦ τοιοῦτου μέλους δέον νὰ μὴ γίνηται. Περὶ τῆς ἐπιτυχούς ἐκκοπῆς, γενομένης ἐγκαίρως, καὶ περὶ τῆς ἐπιδαθούσης ἀναβολῆς ἔχω ἀρκετὰς δοκιμάς, αἵτινες συμφωροῦσι καθ' ὅλα πρὸς τὰς τοῦ Δαρρέους (εἰ. τ. μ. τ. σελ. 72).

§. 216.

Τὰ χεῖμετλα φλεγμοναί ἐρυσιπελατώδεις τοῦ δέρματος εἰσὶν, αἵτινες ἀναλόγως τῷ μεγέθει ἐπάγουσιν ὅτε μὲν ἔπαρμα μικρὸν καὶ αἰσθησιν θερμασίας καὶ νύξως, ἄπερ μετ' ὀλίγον χρόνου διάστημα συναπέρχονται ἀφ' ἑαυτῶν ὅτε δὲ πρήσματα μεγάλα, μέλανα, ἐρυθρά, ἢ πελιδνά, καὶ πόνους σφοδρούς· καὶ ποτε δὲ προξενούσιν ἀποδάρσεις, αἵτινες γίνονται ἐκ μικρῶν φυκταινῶν, ἢ σχάσεων τοῦ δέρματος, καὶ ἀπεργάζονται νομὰς δυσίατους. Πολλάκις δὲ μεταπίπτουσι καὶ εἰς γάγγραιναν τὰ χεῖμετλα, πολὺ ἀμεληθέντα.

Τὰ χεῖμετλα γεννῶνται τὸν χειμῶνα μόνον καὶ εἰς τὰς αἰφνιδίους μάλιστα μεταβολὰς τοῦ καιροῦ, καὶ πολλάκις καταντῶσι τὸσφ δυσάρεστα, ὥστε καθιστῶσιν ἄχρηστον καὶ αὐτὸ τὸ πεπονηδὸς μόριον, καὶ πολλάκις φέρουσι τὸν χαρακτήρα τῆς ἐνούσης ἐν τῷ σώματι δυσκрасίας.

§. 217.

Τὰ χεῖμετλα γεννῶνται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς ἀνθρώπους νέους καὶ ἀδυνάτου· εἰς γυναῖκας ἔχουσας δέρμα εὐαίσθητον καὶ ἀπαλὸν καὶ μὴ συνειθισμένον οὖσας εἰς τὸ κρύος. Τόπος δὲ τούτων εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ πόδες, αἱ χεῖρες, τὰ ὠτα, ἢ ῥίς καὶ τὰ χεῖλη, καὶ αἴτιον αὐτῶν ἡ αἰφνιδίος τῆς θερμότητος καὶ τοῦ ψύχους μεταβολή, καὶ μάλιστα ὅταν τὸ

μόριον ἔτυχε νὰ εἶναι ἰδρωμένον. Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ὁμῶς ἔχουσι, φαίνεται, ἰδιαιτέραν εἰς τὴν γένεσιν αὐτῶν διάθεσιν.

§. 218.

Τὰ μικρὰ χείμετλα θεραπεύονται διὰ συχῶν ἀνατρίψεων μὲ χιόνα, μὲ συχνὰς πλύσεις μὲ ὕδωρ κατάψυχρον, μὲ ὕδωρ καὶ οἰνόπνευμα, μὲ κάφουρῶδες οἰνόπνευμα, μὲ ὕδωρ μολυβδῶδες, μὲ ὄξος, μὲ πνεῦμα τοῦ Μινδερήρου, μὲ διάλυμα τοῦ ἀμμωνιακοῦ ἁλατος, μὲ δι' ἤλεκτρου θάμμα, μὲ κεκραμμένον ἀλυκὸν ἢ θεικὸν ὄξύ, μὲ πετροέλαιον, μὲ τερεβινθέλαιον, καθ' ἑαυτὸ ἢ μετ' ἀλεύρου σινάπεος (ὅσον οὐγκίας εἰς λίτραν), μὲ μίγμα ἀλκάλους, οἰνοπνεύματος τοῦ ἀμμωνιακοῦ ἁλατος καὶ βάμματος δι' ὀπίου. Πρὸς δὲ τὰ ὑπερώδυνα ὠφελουσι μᾶλλον ἀκεσῶδυνα, προσβολὴ βδέλλων ἐπὶ τοῦ πεπονθότος τόπου, ἀνατρίψεις αὐτοῦ μὲ ἔλαιον κικάϊνον, μὲ ἐλάφειον στέαρ, καταπλάσματα ἐκ χαμαιμήλων καὶ ἀνθῶν φιλύρας, ἐκ σεσηπότων μήλων καὶ κοπανιστῶν σκορόδων, καὶ ἄλλαι μαλθακῶδεις ἀλοιφαί· ἐπίχρισις τοῦ τόπου μὲ ἰχθυοκόλλαν κ. τ. λ. μάλιστα δὲ πάντων ὠφελουσιν αἱ ἀνατρίψεις ἅπασ ἢ δις τῆς ἡμέρας μὲ τὸ διὰ σάπωνος μύρον, ἠνωμένον μετὰ μέρους τοῦ διὰ κανθαρίδων βάμματος, καὶ αἱ θερμαὶ ἔπειτα τῶν μορίων ἐπιδέσει· αἱ ἀνατρίψεις ὁμῶς αὐταὶ γίνονται εἰς τὰ περίξ μόρια, ὅταν τὸ πεπονθὸς μόριον ἢ ἠλωμένον ἐν αὐτῷ δὲ γίνεται ἡ χρῆσις τῶν ῥηθέντων φαρμάκων, ἀπαιτεῖται νὰ μείνη τὸ μόριον ἀκίνητον καὶ νὰ προφυλάσσεται ἀπὸ τοῦ ψύχους.

§. 219.

Τὰ δὲ ἐλκώδη χείμετλα ζητοῦσιν ἀλοιφὰς ξηραίνουσας, οἷα ἡ διὰ μολυβδου, ἡ διὰ ψευδαργύρου ἀλοιφή, ἀγαμειμιγμένη μετὰ σμύρνας, κάφουρας ἢ ὀπίου, τὸ Περουβιανὸν βάλαμον, ἡ διὰ κοκκίνης ὑποστάθμης τοῦ ὑδραργύρου ἀλοιφή, καὶ ὅταν γείνη ὑπερσάρκωσις, ἡ ἐπίθιξις αὐτῆς μὲ τὸν χυτὸν χιτρικὸν ἄργυρον. Τὰ τοιαῦτα δὲ πεπαλαιωμένα ἔλκη ἀπαιτοῦσι, πρὶν ἔτι συνουλωθῶσιν, ἄλλα τεχνητὰ ἔλκη, καὶ θεραπείαν γενικὴν ἀναλόγως πρὸς τὰς καθολικὰς τοῦ σώματος κακοχυμικὰς ἀσθενείας, ἃν τοιαῦτα ὑπάρχωσιν. Πολλοὶ δὲ ἐπαινοῦσι καὶ τὸν ἤλεκτρισμόν.

Τὰ δὲ γαγγραινώδη χείμετλα ἀπαιτοῦσι τὴν θεραπείαν τῆς γαγγραινῆς.

§. 220.

Προφυλακτικὰ δὲ τῆς γενέσεως καὶ ὑποτροπιάσεως αὐτῶν εἰσι νὰ συνεθίσωμεν τὰ μόρια εἰς τὸ ψύχος, νὰ προφυλάσωμεν αὐτὰ ἀπὸ παχέων ἢ θερμῶν ἐνδυμάτων, καὶ ἀπὸ πάσης αἰφνιδίου αὐτῶν θερμάνσεως, ὅταν κρυολογήσωσιν, καὶ νὰ πλύνωμεν τέλος αὐτὰ μὲ τοχωτικά ὑγρά.

Δ'.

Περὶ δοθιήνος.

§. 221.

Δοθιήν λέγεται ὄγκος σκληρός, περιφερής, λίαν ἐρυθρός, μετέωρος καὶ ὀδυνηρότατος· ἐδρεύει δὲ εἰς τοὺς στεατοφόρους ἀδένας τοῦ δέρματος, γεννᾶται εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ σώματος, καὶ ἔρχεται πάντοτε εἰς ἐμπύσιν.

Κατὰ πρῶτον γεννᾶται κατὰ τίνα τόπον τοῦ δέρματος πόνος μικρός, καὶ πρήσιμα μικρὸν, ὅπερ ἐγείρεται κατὰ μικρὸν κωνοειδῶς, γίνεται σκληρὸν, ὀδυνηρότερον καὶ ἐρυθρότερον, μεγεθύνεται μὲν διαφόρως, υπερβαίνει δὲ σπανίως τὸ μέγεθος τοῦ περιστερήνου ὠοῦ, καὶ ἐπάγει, εἰς ἀνθρώπους εὐαισθητοὺς, εἰς παιδία, ἢ εἰς εὐαίσθητα μόρια ὄν, ἀγρυπνίαν, πυρετὸν, ἀνορεξίαν, σπασμούς καὶ τὰ παρόμοια· τέλος δὲ ἀπαλύνεται ἢ κορυφή αὐτοῦ, σχάζει καὶ οὕτως ἐκρέει πῦον αἱματούφουρον· μετ' αὐτὸ δὲ ἐξωθεῖται τὸ ὑμενώδες θυλάκιον τοῦ ἀδένος, ὥσει ἔμβολον ὑπόλευκον, καὶ οὕτως ἐξαλείφεται ἡ σκληρότης τοῦ δοθιήνος κατὰ τὴν περιφέρειαν.

Οἱ στεατώδεις ἀδένες τοῦ δέρματος δὲν ἀλλοιοῦνται κατὰ τύχην ὑπὸ τῆς φλεγμονῆς τοῦ δοθιήνος, ὅταν ἡ δοθιηνώδης φλεγμονὴ τοῦ κυτταρώδους ἱστοῦ ἢ πλησίον αὐτῶν (λέγει ὁ Οὐάλληρος). Ἄλλ' οἱ στεατώδεις ἀδένες εἰσὶν ἡ κυρία καὶ πρώτη τοῦ δοθιήνος ἔδρα καὶ ἀπ' αὐτῶν μεταδίδεται αὕτη καὶ εἰς τὸν περίε κυτταρώδη ἱστόν· μαρτυρεῖ δὲ τοῦτο τὸ σκληρὸν καὶ μικρὸν φυματίον, ἐξ οὗ γεννᾶται πάντοτε ὁ δοθιήν· ὁ δοθιήν εἶναι μέλος μόνον τῶν γινομένων διὰ τῆς φλεγμονῆς ἀλλοιώσεων τῶν στεατωδῶν ἀδένων, καὶ διαφέρει τῶν ἰόντων καὶ τῶν ἐρυθρῶν φυματίων μάλιστα τοῦ προσώπου μόνον κατὰ βαθμὸν. Τοὺς ἰόντας καύτους, οἵτινες εἰσὶ φλεγμονὴ τοῦ πόρου τῶν στεατωδῶν ἀδένων, θυνάμεθα πάντοτε νὰ ἀφαιρέσωμεν, καὶ νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν μετάπτωσιν αὐτῶν εἰς μικρὰν ἔμπυον φλύκταιναν, ἐὰν ἐκθλίψωμεν αὐτοὺς ἐγκαίρως, ἐξ οὗ ἐκπηθεῖ πάντοτε στεατώδης ὕλη ἐκ τοῦ πόρου τῶν ἀδένων τούτων· ὅν λόγον ἔχουσιν οἱ ἰόντες πρὸς τὸν δοθιήνα, ἀμφοτέρω φλεγμονώδεις παθήσεις τῶν στεατωδῶν ἀδένων καὶ τῶν πόρων αὐτῶν ὄντα, τὸν αὐτὸν λόγον ἔχουσι καὶ οἱ φαγέσωροι, οἵτινες εἰσὶ ἀποφράξεις τῶν πόρων, καὶ τὰ μικρὰ μαργαριταεῖδη, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διαφανῆ φλυκταινίδια, ἅπερ γεννῶνται εἰς ἀπαλόχρωτας, καὶ πάμπολλα πολυλάκεις κατὰ τὸ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ ἐντεμνόμενα ἢ καθαιρόμενα ἐμφαίνουσιν ὕλην στεατώδη εἰς θυλάκιον, ὑπὸ τὴν ἐπιδερμίδα ἐμπεριεχομένην, πρὸς τοὺς στεατώδεις ὄγκους, οἵτινες εἰσὶ χρόνιαι ἀλλοιώσεις τῶν στεατωδῶν ἀδένων.

§. 222.

Ὁ δοθιήν γεννᾶται μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν οἷς τόποις τοῦ σώματος τὸ δέρμα εἶναι ἄδρὸν καὶ φέρει πολὺ πιμελώδες πλέγμα, ἐπειδὴ ἡ φλεγμονὴ ἐνταῦθα εὐκόλως ἀπὸ τοῦ ἀδένος μεταδίδεται εἰς τὸν κυτταρώδη ἱστόν· ἀνάληθες ὅμως εἶναι, ὅτι οὗτος δὲν γεννᾶται ἐν οἷς τόποις δὲν ὑπάρχει πιμελή, ἀλλὰ μόνον ἐξαπλώσεις κυτταρώδους ἱστοῦ, καὶ ὅτι ἡ αὕτη πάθησις γεννᾶτ' ἐνταῦθα ἐν εἴδει ἐρυσσιπέλατος οἰδηματώδους. Εἰς τὰ

βλέφαρα λ. χ. γεννᾶται μὲν ὁ δοθιὴν πολλάκις, πλὴν μετὰ ἐρυσιπελατώδους ἐξογκώσεως συγχρόως, ἐν ἣ ὁμοῦς δυνάμεθα διὰ τῆς ἀφῆς πάντοτε νὰ διακρίνωμεν τὴν περιγεγραμμένην ἐξογκωσιν, ἣν πολλῶ εὐκολώτερον παραβλέπομεν, ὅταν ἐξετάσωμεν τὸν δοθιῆνα οὐχὶ εἰς τὴν ἀρχὴν, ἀλλ' ὅταν ἡ ἐρυσιπελατώδης ἐξογκώσις ἐγένετο ἤδη μεγάλη. Ἡ διαφορὰ δὲ τῶν ἐν τῷ δοθιῆνι φαινομένων πηγάζει, ὅτε μὲν ἐξ οὗ τόπου ἐδράζει οὗτος, ὅτε δὲ ἐκ τῆς γενέσεως πλειόνων δοθιῆνων ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, καί ποτε δὲ ἐξ αἰτίων ἐσωτερικῶν καὶ σχέσεων τῆς κράσεως, ἐν ἣ πάμπολλοις πολλάκις γεννῶνται δοθιῆνες, ὡς ἀληθῆς δοθιηνῶδες νόσημα (morbus furunculosis) μετ' ἐπισημοτάτων πολλάκις καθολικῶν συμπτωμάτων. Ἐκ τούτου δὲ ἡ παρά τινων διάφορος τῶν δοθιῆνων διαίρεσις.

Ὁ Ἀλιβέρτος (Alibert) διαίρει τοὺς δοθιῆνας 1) εἰς τὸν ἀνωτέρω διαγραφέντα συνήθη δοθιῆνα 2) εἰς τὸν ἀνθρηνιώδη δοθιῆνα, ὅστις διὰ τῆς προαθηραεῶς πλειόνων δοθιῆνων ἀπεργάζεται ἐνοσφῶς ὄγκον σκληρὸν μετ' ἐρυθρᾶς ἄλω, ἐφ' ᾧ ὄγκω φλύκταιναί πληρεῖς δέρου ἐπανίστανται, καὶ εὐθὺς μετὰ πόνων σφοδρῶν, νυγματωδῶν καὶ καυστηρῶν γίνεται κλύδων, καὶ τὸ ἐπιλείμενον δέρμα προφαίνεται διὰ πολλῶν τρημάτων διάτρητον δι' ὧν ἐξαλοῦνται λακίδες ὑπόλευκοι νεκρωθέντος ἤδη κυτταρώδους ἰστού. Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος δοθιὴν γεννᾶται συνήθως εἰς ἀνθρώπους ἡραιότερους ἐνεκα γαστρικῶν καὶ ἄλλων νοσηρῶν καταστάσεων, καὶ προβαίνει πολλάκις βραδύτερον τοῦ συνήθους δοθιῆνος. Ἐλαβα δὲ τοῦ κακοήθους δοθιῆνος, ἡ τοῦ χρῆσῶν ἄνθρᾶς τὴν ἐπίκλησιν 3) εἰς τὸν φλυκταινώδη δοθιῆνα, ὅστις εἶναι μικρὸν μὲν ἀλλὰ λευκὸν, φλυκταίνη προσόμοιον μετ' ὀδόνης ἔπαρμα, περισπάσεως ἢ ἐνίοτε μετὰ πυρετοῦ ελαφροῦ, προβαίνει δὲ βραδύτατα ἢ φθάνει τὴν τελείαν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν μετὰ μῆνας καὶ μετὰ ἔτος. Τὸ δὲ κατὰ τὴν κορυφὴν διανοιγόμενον στόμιον εἶναι τῇ κερκίδι προσόμοιον τέλος δὲ ἀποξηραίνεται καὶ ἀποπίπτει ὡς περ κόνια 4) εἰς τὸν ἀσθενικὸν δοθιῆνα, (κατὰ τὸν Γυερσέντην (Guersent) καὶ Κοπέλανδον (Copeland), ὅστις γεννᾶται εἰς φιλάσθενα παιδιά, εἰς ἀδυνατοὺς ἀνθρώπους, γαστρεντερίτιδα πάσχοντας, εἰς τὰς εὐλογίας καὶ εἰς τὴν ὑπουλον πνευμονίαν, κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸν κορμὸν καὶ εἰς τὰ πλάγια μέρη τοῦ τραχήλου καὶ τῶν σκελῶν, σπανιώτερον δὲ εἰς τὰς κνήμας, πολυπληθῆς ἐν εἴδει μικροῦ καὶ περιγεγραμμένου ἐπάρματος, ἰσιδῆς, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀνευ ἀλλοιώσεως τῆς χροῖας τοῦ δέρματος. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς γεννᾶται φλύκταινα, μετ' ἧς τὴν διαβραχὴν προφαίνεται τὸ ὑποκείμενον δέρμα ὡσεὶ κηλὶς ὑποπόλιος ἢ διάτρητον ὡς ἐπὶ τῷ κοινῷ δοθιῆνι. Κενοῦται ὑγρὸν ὀρρώδες ἢ σίματωδες, ὁ ὄγκος γίνεται μαλακώτερος, τὸ σχᾶσμα μεγεθύνεται, ὥστε ἐν ἡμέραις δυοῖν ἢ τριοῖν, ἐνίοτε δὲ καὶ μᾶ, ἔχει ὅσον πέντε ἢ ἕξ γραμμῶν διάμετρον· εἶναι δὲ τοῦτο στρογγύλον καὶ κοῖλον, ὁ ὄγκος ἐλαττοῦται ταχέως, ὁ κυτταρώδης ἰστός δὲν ἀπωθεῖται ὡς ἔμβολον καὶ σπανίως ἀποπίπτουσιν αὐτοῦ τεμάχια τινα. Ὁ πυθμὴν τοῦ ἰδιαζόντως στρογγύλου καὶ σπανίως ἐμφαίνεται ξηρὸς, ὑποπόλιος καὶ ἰχωρῶδης, πέριξ δὲ τῶν ἀκριβῶς περιγεγραμμένων χειλῶν εἶναι τὸ δέρμα μαλακώτερον καὶ ἄχρότερον τοῦ συνήθους, καὶ ὅσον πλειόνων γραμμῶν ἀπὸ τοῦ ὑποκείμενου κυτταρώδους ἰστού, κύκλω ἀπολύεται. Τὸ ἔλκος, ἀνώδυνον τὸ πλεῖστον, μένει ἀναλόγως τῷ ἔξει τοῦ ἀρρώστου στάσιμον ἐν ἡμέραις ὀκτῶ ἢ δέκα, ἐνίοτε δὲ γίνεται καὶ λίαν ἀνατρεπτικόν. Τῶν βδελλῶν τὰ δῆγματα δίδουσι πολλάκις εἰς τὴν γένεσιν τοῦ δοθιῆνος τοῦτου ἀφορμὴν.

§. 223.

Ὁ δοθιὴν πολλάκις μὲν γεννᾶται εἰς ἀνθρώπους ὑγιαίνοντας, καὶ τὸ αἷτιον αὐτοῦ ἄδηλον· συχνότερα δὲ εἰς ἀνθρώπους, ὅσοι ἀναλαμβάνουσι ἤδη ἐκ νοσημάτων ὀξέων, ἢ ἀναφαίνεται ὡς κρίσις· προσέτι δὲ γεννᾶται εἰς ἀνθρώπους, ὧν ἡ διαπνοὴ εἶναι παρεμποδισμένη, καὶ ἡ καθαριότης τοῦ δέρματος παρημελημένη, ἢ τὸ δέρμα καθ' ὑπερβολὴν ἠρεθισμένον δι' ἐκδορίων κ. τ. τ. εἰς ἀνθρώπους, ὅσοι ζῶσι ζωὴν ἄτακτον, καὶ εἰς γυναῖκας, ὅταν ἔχωσι τὴν ἐμμήνιον ῥοὴν καὶ μάλιστα ἐν καιρῷ ἔαρος. Πολλάκις δὲ γεννῶνται πιθανῶς ἐκ τῆς κράσεως τοῦ ἀέρος, κατ' ἐξοχὴν δὲ εἰς νέους ἀνθρώπους, δοθιῆνες πολλοὶ καὶ ἐκ θραχυτέρων ἢ μακροτέρων διαλειμάτων εἰς διάφορα μέρη τοῦ σώματος, μετὰ σφοδροῦ πυρετοῦ ἐνίοτε· εἰς ἀνθρώπους κακοχύμους καὶ τοιούτους, ὅσοι μετεχειρίσθησαν ὑπερμέτρως τὸν ὑδράργυρον, ὅσοι εἰσὶ λελωθημένοι ὑπὸ τοῦ ἀφροδισίου πάθους, ὅσοι εἰσὶ χοιραδῶδεις, καὶ ὅσοι τέλος πάσχουσι στομακάκην (Scorbut). Ὁ δοθιὴν γίνεται τότε πολλάκις χρόνιος, εἶναι ὀλίγον ὀδυνηρὸς καὶ ἐμπύσκειται βραδύτατα.

§. 224.

Τῆς θεραπείας τοῦ δοθιῆνος ἔνδειξις εἶναι νὰ φέρωμεν αὐτὸν εἰς ἐμπύησιν πρὸς τοῦτο δὲ προσφέρομεν, ὅταν ἡ μικρὰ ἢ φλεγμονή, ἐψημένα κρόμμυα, ἄλευρον καὶ μέλι, τὸ διὰ κανεῖου καὶ ἀμμωνιακοῦ κόμμεος ἔμπλαστρον, τὸ διὰ χυλῶν σύνθετον ἔμπλαστρον καὶ τὰ παρόμοια· δευτέρου δὲ, ὅταν ὁ δοθιὴν ἢ ὑπερώδυνος, μαλθακῶδη καταπλάσματα, εἰς δ' ἀναμιγνύομεν ὑοσκύαμον ἢ τοῦ μήκωνος κωδίας. Τοῦ δοθιῆνος ἡσχάσις γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αὐτόματος, δύναται δὲ νὰ γείνη καὶ μὲ τὸ υυερίον· τὸ πυῶδες ἔμβολον ἐξωθεῖται διὰ τῆς συνεχοῦς ἐπιθέσεως τῶν καταπλάσμάτων, δ' ἀέρον νὰ ἐπιβάλλωνται ἀδιακόπως, ἕως ἂν ἔκτακῃ ὅλη ἡ σκληρότης αὐτοῦ· ἐπιμένει δὲ σκληρότης αὐτοῦ, ἢ σκληρότης αὐτῆ διαλύεται συνήθως μὲ δευτέραν φλεγμονὴν καὶ ἐμπύησιν, ἣν ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἐνεργήσωμεν· εἶναι δὲ ὁ δοθιὴν ὀδυνηρὸς καὶ περιτενής, ἀφαιροῦμεν τὴν περιτένειαν καὶ οὕτω βραχύνομεν τὴν διάρκειάν αὐτοῦ, ἐὰν ἐντάμωμεν αὐτὸν καθ' ὅλον τὸ μῆκος, καὶ μεταχειρισθῶμεν ἔπειτα μαλθακῶδη καταπλάσματα.

§. 225.

Ὁ δοθιὴν ζητεῖ γενικὴν θεραπείαν, μόνον ὅταν ἢ περιττωμάτων τῆς κοιλίας ἢ δυσχρασίας τινὸς ἔκγονος, ὥστε τότε, ἐκτὸς τῶν ῥηθέντων τοπικῶν βοηθημάτων, πρέπει νὰ δώσωμεν καὶ τὰ οἰκεία πρὸς τὰ αἷτια ταῦτα βοηθήματα.

Ε'.

Περὶ ἄνθρακος.

§. 226.

Ἄνθραξ δὲ εἶναι τοῦ δέρματος καὶ τοῦ ὑποκειμένου κυτταρώδους ἰστοῦ φλεγμονή· συνεδρεύοντα ἐξ ταύτης σημεῖα, ἐπίσημος καὶ σκληρὸς ὄγκος δι' ἰνώδους ἀποθέσεως, ὅστις γαγγραινοῦται ὀλοσχερής· διαφέρει δὲ ὁ ἄνθραξ τοῦ μὲν θρομβίνου μόνον καθ' ὅτι γαγγραινοῦται πάντοτε, τῆς δὲ κακοήθους φλυκταίνης (ἴδ. §. 104), πρὸς ἣν ἔχει μεγάλην ὁμοιότητα καὶ παρὰ πολλῶν συγχέεται, μόνον καθ' ὅτι ἡ κακοήθης φλύκταινα εἶναι μεταλαμβάνομένου τινὸς μιάσματος ἔκγονος.

Μετὰ πόγων καυστηροτάτων καὶ ὁμοίων τοῖς ἐξ ἐπιτιθημένου διαπύρου ἄνθρακος, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἐγγίνεται εἰς τὸ δέρμα ὄγκος περιφερῆς καὶ σκληρὸς, ἐφ' οὗ ἐγείρονται φλύκταιναι, αἵτινες διαρρήγνυνται καὶ οὕτως ἐγγίνονται εἰς τὸ δέρμα ἡθμοειδῆ τρήματα, ἐξ ὧν ἀπορρέουσιν ἰχώρες διαίτησι, καὶ εἰς ὧν τὸ βάθος βλέπομεν τὸν νεκρωμένον κυτταρώδη ἰστόν, τὸ δέρμα γίνεται ὑπομέλαν, ἢ μέλαν καὶ γαγγραινοῦται ταχέως· ἐνίοτε ὅμως εἰσὶν ὅλα τὰ κατὰ βάθος ὑποκείμενα μέρη γαγγραινωμένα· ἥδη πρὶν εἶτε ἀναφανῆ γαγγραινώδες τι κατὰ τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν τοῦ δέρματος. Τοῦ δέρματος δὲ διὰ συμβολῆς τῶν καθ' ἕκαστα στομιῶν ἢ διὰ τῆς γαγγραινῆς ἀνεξελροτός, προκύβηται ὁ νεκρὸς κυτταρώδης ἰστός ὡσεὶ θρόμβος λευκόψαρος, ἢ, μείζονος ὄντος τοῦ ἄνθρακος, ὡσεὶ μέλαινα, ξηρὰ, καὶ μετὰ λακίδων αἱματηρῶν σύμμικτος ὕλη, μετὰ σφοδρᾶς κατὰ τὴν περιφέρειαν φλεγμονῆς, εἰς πύησιν ἐξωστικὴν μεταπιπτούσης, ἐξ οὗ μετὰ τὴν ἀπόπτωσιν τοῦ νεκρωθέντος κυτταρώδους ἰστοῦ μέγα γίνεται ἔλκος, ἐν δὲ τῷ πυθμένι τούτου γυμνὰ κεῖνται μῦς, τένοντες, ὅσα καὶ κυριώτερα ὄργανα. Τὸ μέγεθος τοῦ ἄνθρακος εἶναι διάφορον, καὶ ὅτε μὲν ὅσον παλάμης, ὅτε δὲ καὶ μείζον. Ἐπιφαίνεται δὲ ὁ ἥπιος, ἄνθραξ εἰς τὸν αὐχένα, μεταξὺ τῶν ὠμοπλατῶν, εἰς τὴν βράχιον, εἰς τὴν ἔδραν, μετὰ προηγουμένου ἢ ἐπιγινομένου πυρετοῦ, ὅστις εἶναι ὅτε μὲν ἥπιος ὅτε δὲ νευρικός ἢ σηπεδονώδης, ἐξ οὗ καὶ τὰ διάφορα αὐτοῦ ὀνόματα ἰδιοπαθῆς, συμπτωματικός, καλὸς, κακοήθης καὶ λοιμώδης.

§. 227.

Ὁ καλὸς ἄνθραξ γεννᾶται πολλάκις, χωρὶς νὰ εἶναι πρόδηλος ἡ αἰτία αὐτοῦ, καὶ εἰς ἀνθρώπους ὑγιαίνοντας κατὰ πάντα. Συχνάκις ὅμως γεννᾶται εἰς ἀνθρώπους τῆς τάξεως τῶν πεγήτων ὄντας, εἰς τόπους νοσώδεις

κατοικούντας, κακῶς τρεφομένους, διὰ προηγουμένης βλάβας ἐξησθησμένοις, καὶ τέλος κοιλιακοὺς ὄντας· ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁμοῦς ὁ ἀνθραξ εἶναι ἀποσκήψεως δηλητηρίου τινὸς ὕλης (ῥευματικῆς ἢ ἀρθριτικῆς) ἔκγονος, καὶ γεννᾶται εἰς πάσης ἡλικίας καὶ παντὸς γένους ἄνθρωπον, καὶ εἰς πάντα καιρὸν, κατ' ἐξαιρέτον δὲ εἰς τὰ μεγάλα καύματα τοῦ θέρους· ὁ δὲ κακοήθης δὲν φυλάσσει τάξιν πρὸς τὸν προηγούμενον αὐτοῦ πυρετόν.

§. 228.

Τὸ μᾶλλον ἢ ἦ-τον ἐπικίνδυνον αὐτοῦ προέρχεται ἐκ τοῦ μεγέθους αὐτοῦ, ἐκ τοῦ πεπονηθότος τόπου, ἐκ τῶν ταυτοχρόνως συνόντων πλειόνων ἀνθρακικῶν ὄγκων, ἐκ τῆς κράσεως τοῦ ἀρρώστου, καὶ ἐκ τοῦ γενικοῦ νοσήματος, μεθ' οὗ εἶναι ἠνωμένος ὁ ἀνθραξ. Μέγιστος δὲ ὁ κίνδυνος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὅταν ἦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἢ ἐπὶ τοῦ αὐχένος ὁ ἀνθραξ.

§. 229.

Τῆς θεραπείας τοῦ καλοῦ ἀνθρακος ἡ ἐνδείξις λαμβάνεται ἐκ τῆς διαφορῆς φύσεως καὶ τῆς αἰτίας τοῦ πυρετοῦ· ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προσφέρομεν πρὸς ἴασις φάρμακα διαφορητικὰ ὀλίγον καὶ ὑπακτικὰ ταυτοχρόνως, ἐμετικά καὶ κεκραμμένα ὀξεῖα, καὶ, ὅπερ σπανίως ἀπαιτεῖται, ἀφλέγμαντα. Ὅταν ὁμοῦς ἐκλείψωσιν αἱ δυνάμεις τοῦ ἀρρώστου, τοῦτο δὲ γίνεται πάντοτε, ὅταν ἔλθῃ ἡ γάγγραινα, ἀνάγκη πᾶσα νὰ δώσωμεν αὐτῷ φάρμακα τονωτικά.

§. 230.

Τὰ δὲ τοπικὰ βοηθήματα εἰσὶν αἱ ἐγκαίρως καὶ ὡς εἰκὸς βαθέως καὶ χιαστί ἐμβαλλόμεναι τομαί, δι' ὧν αἴρεται τοῦ κυτταρώδους ἰστοῦ ἡ σφήνωσις. Μετὰ ταύτας δὲ ἐπίδομεν τὴν πληγὴν μ' ἐρεθιστικὰς καὶ πεπαντικὰς ἀλοιφὰς, ἀποσπογγίζομεν προσηνῶς τὸν ἀποπίπτοντα κυτταρώδη ἰστόν, καὶ προσπαθοῦμεν νὰ φέρωμεν πῦον χρηστόν. Ἐὰν δὲ τὸ μέρος ἡσυχάρωθῃ ἤδη, ἀνάγκη νὰ ἐμβληθῶσιν αἱ αὐταὶ ἐντομαί, ἢ νὰ μεγαλυθῶσιν αἱ ὑπάρχουσαι ἤδη σχάσεις, καὶ νὰ καθαριθῶσι (καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην προτιμότερα εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ καυτηρίου σιδήρου τῆς τοῦ ὕγρου ὑπεξειδωμένου ἀλυκοῦ στίμμεος καὶ τῶν ἄλλων ἐσχαρωτικῶν φαρμάκων), ὅπως δυνηθῶμεν νὰ ἐνεργήσωμεν ἔκρυσιν ἐλευθέραν τῶν ὑποκειμένων γαγγραινωδῶν ἰχώρων, καὶ ἐμποδίσωμεν οὕτω τὴν βλαβερὰν αὐτοῦ πρὸς ὅλον τὸ σῶμα δρᾶσιν. Μετὰ τοῦτο δὲ δίδομεν τὰ δραστηριώτερα ἀντισηπτικὰ φάρμακα ὡς καὶ εἰς τὴν γάγγραιναν. Ὅτι δὲ ὅλα τὰ καταπλάσματα, ὅσα μαλακτικὰ μόνον εἰσὶν, βλάπτουσι καὶ σφυγτείνουσι εἰς τὴν περαιτέρω τοῦ νοσήματος διάδοσιν, δὲν ἀληθεύει·

ἐπειδὴ ἐκ πείρας γνωρίζω, ὅτι μετὰ τὴν χιαστί καὶ ὡς εἰκὸς γενομένην σχάσιν τοῦ ἄνθρακος, ἢ ἴασις αὐτοῦ γίνεται ἀπλούστατα καὶ τάχιστα διὰ μόνης τῆς συνεχοῦς χρήσεως τῶν μαλθακῶδων καταπλασμάτων.

Ὅτι δὲ ἐντομαὶ οὔτε ἀναγκαῖαι εἰσὶν εἰς τὸν ἄνθρακα, οὔτε ὠφέλιμοι, κατὰ τὸν Οὐάλθρον, εἶναι ἀξίωμα τὸ ἐπιπλαθέστατον εἰς τὴν θεραπείαν τοῦ ἄνθρακος. Πολλὰκις ἐβεβαιώθη, ὅτι ἦτο δυνατόν διὰ σταυροειδοῦς τομῆς, ἐγκαίρως ἐμβληθείσης, νὰ περισωθῇ τὸ δέρμα, οὗ τὰ χεῖλη συνέφυσαν ταχέως μετὰ τὴν ἀπόπτωσιν τοῦ γαγγραινωθέντος κυτταρώδους ἰστού, καὶ ὅτι δι' οἰκείων τομῶν μόνον ἦτο δυνατόν νὰ ἐνεργήσωμεν πόρον πρὸς τὰ ἐκτὸς εἰς τοὺς ἐπισταμένους ἰχῶρας καὶ εἰς τὸν νεκρῶντα κυτταρῶδη ἰστόν.

§. 231.

Ἡ δὲ θεραπεία τοῦ κακοήθους ἄνθρακος εἶναι γενικῶς μὲν ἢ προσήκουσα εἰς τὸν συνεδρεύοντα αὐτῷ πυρετόν, τοπικῶς δὲ τὰ ἐρεθιστικὰ ἐπιθέματα καὶ αὐτὸς ὁ καυτήριος σίδηρος, ἢ τὰ ἄλλα ἐσχαρωτικά, ὅταν τὸ πρῆσμα δὲν ὀγκῶται· ἢ δὲ λοιπὴν θεραπεία εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν τοῦ καλοῦ ἄνθρακος.

ΠΕΡΙ ΦΛΕΓΜΟΝΗΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΩΝ ΤΙΝΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ.

Α.

Περὶ φλεγμονῆς τῶν ἀντιάδων.

§. 232.

Ἡ φλεγμονὴ τῆς ἐτέρας ἢ καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἀντιάδων ἐμποδίζει, ὅταν ὁ ὄγκος αὐτῶν ἦ ἐπίσημος, τὴν κατάποσιν καὶ ἀναπνοήν· ὁ ἄρρώστος λαλεῖ διὰ τῆς ρινός, καὶ ἐνοχλεῖται πολὺ ὑπὸ τοῦ ἀβροζομένου ἐν τῷ φάρυγγι αὐτοῦ φλέγματος. Ἐνίοτε δὲ βομβοῦσι καὶ ἀλγοῦσι τὰ ὦτα, ἐπειδὴ ἐμφράσσεται ὁ λεγόμενος Εὐστάθειος πόρος. Ὁ ὄγκος τῶν ἀντιάδων γνωρίζεται καὶ ἔξωθεν διὰ τῆς ἀφῆς ὑπὸ τὴν γένυν, καὶ ἔσωθεν διὰ τῆς αὐτοψίας, ὅταν ἀνοιξώμεν τὸ στόμα τοῦ ἀρρώστου καὶ θλιψώμεν πρὸς τὰ κάτω τὴν γλώσσαν αὐτοῦ. Ὁ ὄγκος οὗτος ἐνίοτε γίνεται τόσῳ μέγας, ὥστε ἐμφράσσει τὸν φάρυγγα ὀλοσχερῶς, ἀναλόγως δὲ τῷ μεγέθει τῆς φλεγμονῆς εἶναι καὶ πυρετὸς μᾶλλον ἢ ἥττον σφοδρὸς.

§. 233.

Γεννᾶται δὲ ἡ φλεγμονὴ αὕτη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ ψύξεως, εἰς ἀνθρώπους μάλιστα αἰσθητικούς καὶ μὴ συνειθισμένους εἰς τὸ ψύχος· προέρ-

ἔχεται ἐκ παντός σφοδροῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ φάρυγγος, ἐκ μεταδόσεως τῆς φλεγμονῆς ἄλλων μορίων, ἐξ ἀρρώστιας λώθης, ἐξ ἐξανθημάτων τοῦ δέρματος κ. τ. λ.

§. 234.

Ἡ φλεγμονὴ αὕτη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν λύεται· πολλὰκις δὲ ἔρχεται καὶ εἰς ἐμπύησιν οὐχὶ τόσον ἐξ αἰτίας τῆς ἑαυτῆς σφοδρότητος, ὅσον ἐξ αἰτίας ἰδιαιτέρας ἐπιβροπείας, ἣν ἔχουσιν εἰς πολλοὺς αἰ φλεγμοναί, καὶ μάλιστα ὅταν ἤδη προηγουμένως ἡ φλεγμονὴ ἦλθεν εἰς ἐμπύησιν. Εἰκάζομεν δὲ τὴν ἐμπύησιν, ὅταν ἡ φλεγμονὴ ἐπιμένῃ πολλὰς ἡμέρας, οὐδόλως ἐλαττουμένη· ὅταν ὁ ἄρρώστος αἰσθάνηται μείζονα θλίψιν εἰς τὸν λαιμόν, καὶ ὅταν ἀθροίζηται πλείοτερον αὐτοῦ φλέγμα. Ἡ φλεγμονὴ αὕτη ἔρχεται καὶ εἰς σκίρρωσιν, γίνεται δὲ τοῦτο οὐχὶ, ὅταν ἡ σφοδρὰ καὶ ὀξεῖα, ἀλλ' ὅταν ὑπουλος ἢ καὶ συχνάκις ὑποτροπιάζῃ· εἶναι δὲ ὑπερσάρκωσις μᾶλλον ἢ ἀληθινὴ σκίρρωσις τῶν ἀντιάδων. Ἡ φλεγμονὴ αὕτη ἔρχεται καὶ εἰς γάγγραιναν, ἣτις εἶναι λίαν ἐπικίνδυνος καὶ τοῦ κακοῦθους πυρετοῦ ἀκόλουθος.

§. 235.

Τῆς θεραπείας τὴν ἐνδείξιν λαμβάνομεν ἐκ τοῦ μεγέθους τῆς φλεγμονῆς καὶ τοῦ συνεδρευούτος πυρετοῦ. Τῆς φλεγμονῆς λοιπὸν μικρᾶς μὲν οὐσης, δίδομεν εἰς τὸν ἄρρώστον ἐλαφρὰ διαφορητικά, οἷον τὸ ἔγχυμα τοῦ κανώπου, ἢ τῶν ἀνθῶν τῆς φιλύρας, τὸ οἶνοπνευμα τοῦ Μινδερῆρου, τὸ ἄμμωνιακὸν ἄλας, καὶ τὰ παρόμοια· μεγάλης δὲ, μεταχειριζόμεθα φλεβοτομίας, προσβολᾶς βδέλλων, νίτρον ἀναλελυμένον εἰς θιασον καὶ τὸ καλόμελι. Τοπικῶς δὲ μαλθακῶδη ἀφειψήματα ἐν εἴδει γαργαρισμάτων ἢ ἐνέσεων, ἅτινα κενοῦσι τὸ ἀθροιζόμενον φλέγμα εὐκολώτερον καὶ χωρὶς νὰ κοπιᾶσσι πολὺ τὰ πεπονθότα μόρια ἐν τῇ ἀποπτύσει αὐτοῦ. Τὴν αὐτὴν δὲ ὠφέλειαν δύναται νὰ λάβῃ ὁ ἄρρώστος καὶ ἐκ τῆς ἀναπνεύσεως μαλακτικῶν ἀτμῶν.

§. 236.

Ὅταν δὲ ὁ ὄγκος τῶν ἀντιάδων ἢ ἐπίσημος, ὠφελοῦσι κατ' ἐξάαιρετον αἰ σχάσεις, γινόμεναι διὰ τοῦ λεγομένου ὑπερωῦτου νυστερίου, ἢ διὰ συνήθους μαχαιρίου, οὗ περιπλάσσομεν τὸν ἀθήρα μὲ κηρωτὴν, ἀφίνοντες γυμνὸν μόνον ὅσου τῆς αἰχμῆς αὐτοῦ χρεῖαν ἔχομεν, ἢ διὰ τοῦ φαρυγοτόμου. Πρὸς τοῦτο καθίζομεν τὸν ἄρρώστον οὕτως, ὥστε νὰ ἐμπέτῃ τὸ φῶς εἰς τὸ στόμ' αὐτοῦ, ὅπερ κρατοῦμεν ἀνοικτὸν, ἐμβάλλοντες μεταξὺ τῶν μυλοδόντων αὐτοῦ τεμάχιον φελλοῦ, καὶ θλίβοντες ἔπειτα μὲ σπάθην τὴν γλῶσσαν πρὸς τὰ κάτω, ἐντέμνομεν προσηνῶς δι' ἐνὸς τῶν

ἄνω ῥηθέντων ὀργάνων τὰς ἐξωγκωμένας ἀντιάδας· πρὸς ἔκρυσιν δὲ τοῦ ἀπαιτουμένου αἵματος διδομεν εἰς τὸν ἄρρώστον γαργαρίσματα μαλακτικὰ καὶ χλιαρὰ.

Αἱ ἀμυχαι τῶν ἀντιάδων γενέσθωσαν πάντοτε πεφυλαγμένως· μήτε πολὺ κατὰ βάθος, μήτε πρὸς τὴν γωνίαν τῆς γένουο, ἀλλ' ἀπὸ τῶν πρόσω πρὸς τὰ ὕψισα νὰ κατευθύνωμεν τὰς τομάς, καὶ νὰ προσέξωμεν πολὺ, ὥστε νὰ κρατῆται στερεῶς καὶ ἀκινήτως ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀρρώστου. Ἄλλως δὲ φόβος εἶναι μὴ βλάψωμεν τὴν καρμπίδα ἢ ἄλλην τινὰ ἐπίσημον ἀρτηρίαν. Ὁ Σούθος διηγεῖται περὶ δύο τοῦ Οὐτίσωνος περιστατικῶν, ἐν οἷς ὁ μὲν τῶν ἀρρώστων ἀπεβίωσεν ὀλίγας στιγμὰς τῆς ὥρας μετὰ τὴν βλάβην τῆς καρτωτίδος, ἐν τῷ ἑτέρῳ δὲ τὴν ἐπιούσαν μετὰ τὴν ἐγγείρησιν δεινὴ ἐγένετο αἰμορραγία καὶ ἐκ τινος στενῆς σχισμῆς τῆς ἀντιάδος μικρὸς αἷματος κρουὸς ἐξηκόντιζετο σφυγματωδῶς, καὶ μόλις μετὰ μόχθου ἠδυνήθη ἐντόνῳ ἐν τῇ πληγῇ πιέσει τοῦ χυτοῦ νιτρικοῦ ἀργύρου νὰ ἐπιτραχῆ ἡ αἰμορραγία. Ὁ Σούθος λέγει δικαίως, ὅτι χρησιμώτερον ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εἶναι τοῦ διαπύρου σιδήρου ἢ χρῆσις.

§. 237.

Ἐὰν δὲ ἐλαττώθῃ μὲν ἡ φλεγμονή, ἐμμένωσι δὲ αἱ ἀντιάδες εἰς ἐτι ἐξωγκωμένα, ἀναμιγνύομεν κατὰ μικρὸν εἰς τὰ ῥηθέντα γαργαρίσματα καὶ φάρμακα σταλτικά, εἶον τὸ πνεῦμα τοῦ Μινδερέρου, τὸ ἀμμωνιακὸν ἄλας, τὸ ἔγχυμα τοῦ ἐλελισφακού, ὅςος καὶ τὰ παρόμοια, καὶ ἐμποδίζομεν τοιοῦτοτρόπως ἢν διαθέσειν λαμβάνουσι τὰ μόρια ταῦτα πρὸς τὴν χρονίαν ἐξόγκωσιν.

§. 238.

Ὅταν δὲ γεννηθῇ ἀπόστημα, γνωρίζομεν δὲ τοῦτο ἐξ ὧν εἴρηται ἐν τῷ 234 παραγράφῳ γνωρισμάτων, ἐκ τοῦ γνωμένου εἰς τὰς διωγκωμένας ἀντιάδας κλύδωνος, ὅταν ἐπιψάσωμεν αὐτοῦ μετὰ τοῦ σακτύλου, καὶ ἐκ τῆς διαφανείας καὶ αὐτοῦ τοῦ πύου πολλάκις· καὶ ὅταν τὸ ἀπόστημα δὲν σχάσῃ αὐτόματον διὰ τῆς χρήσεως μόνων τῶν μαλακτικῶν γαργαρίσμάτων, καὶ ἢ κίνδυνος μέγας πνιγμονῆς καὶ φόβος καθέσεως τοῦ πύου, δεόν νὰ σχάσωμεν αὐτό, καθὼς εἴπομεν εἰς τὰς σχάσεις τῆς φλεγμονῆς, δι' ἐνός τῶν ἐκεῖ ῥηθέντων μαχαιρίων. Ἡ σχάσις τοῦ ἀποστήματος τούτου δύναται νὰ γείνη πολλάκις καὶ δι' ἐρεθισμὸν τοῦ φάρυγγος, ἢ δι' ἀγῶνα τοῦ ἀρρώστου πολλὸν πρὸς τὴν ἔμεσιν. Ἀρ' οὗ δὲ κενωθῇ τὸ πῦον, διδομεν εἰς τὸν ἄρρώστον μαλακτικὰ γαργαρίσματα, εἰς δ' ἀναδεύομεν καὶ μέλι, καὶ δι' ὧν λαταὶ συνήθως ἢ πληγῇ ταχέως. Τὸ ἀπόστημα τοῦτο πρήσκει ἔνιότε ἐξώθεν ὑποκάτω τῆς σιαγόνης, ὅθεν ἢ θεραπείᾳ αὐτοῦ ἀπαιτεῖ τότε ὅ,τι εἴπομεν ἐν τῇ περὶ τοῦ ἀποστήματος θεραπείᾳ.

Τὸ ἀπόστημα δύναται ἢ ἀνολεῖν ὀδόν καὶ διὰ τοῦ ὑπερώϊου ἰστίου, ἐξ οὗ γίνεται ἔλκος κατὰ πάντα τῷ ἀρροδίσιμῳ προσόμοιον. Ὅταν τὸ ἀπόστημα τῆς ἀντιάδος ὑπεράρρηται οὐχὶ ἀνὰ μέσον τῶν δύο σπηλῶν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐμπρόσθιον πλευρὰν τοῦ ὑπερώϊου ἰστίου, δεόν νὰ μὴ περιμένωμεν τὴν αὐτόματον σχάσιν, ἐπειδὴ τὸ πῦον

κατὰ βάθος κείμενον, δύναται νὰ ἐπαγάγη πνιγμονήν. Ἀνάγκη λοιπὸν ἐνταῦθα νὰ κατασχάσωμεν τὸ ἀπόστημα εὐθὺς, ἂν οὐ ἐμφανισθῶσι δυσπνιὰς συμπτώματα καὶ πεισθῶμεν περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ κατὰ βάθος κειμένου πύου διὰ κλυδαμοῦ, ἔστω καὶ ἀσαφοῦς. Μεγάλων ἀποστημάτων τῆς ἀντιάδος ἢ αὐτόματος οχλαίσις εἶναι πολλάκις, μάλα ἐπικίνδυνος, ἐπειδὴ τὸ πῦον δύναται νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν καὶ νὰ ἐπαγάγη πνιγμονήν. Πολλοῦ δὲ λόγου ἄξιον εἶναι τοῦτο, ὅτιαν εἴμεθα μὲν βέβαιοι περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀποστήματος, δὲν δυνάμεθα δὲ νὰ κατασχάσωμεν αὐτὸ ἐντέχνως, διότι ὁ κάμνων δὲν δύναται νὰ ἀνοίξῃ ἀρκούντως τὸ στόμα. Ὁ Βύρνης διηγείται περὶ τινος κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀποθανόντος, καὶ ἐγὼ αὐτὸς γνωρίζω δύο τοιαῦτα περιστατικά. Ἀναγκαῖον λοιπὸν νὰ ἐπιτηρώσῃν εἰδήμονες ἄνθρωποι τοὺς ἀρρώστους, ἐν οἷς δὲν δυνάμεθα νὰ κατασχάσωμεν τὸ ἀπόστημα. Ὅτι δὲ καὶ ἐκ τῆς παρακίνησης τῶν ἀποστημάτων τούτων δύναται νὰ συμβῇ ἐπικίνδυνος καὶ θανάσιμος αἰμορραγία, καθὼς καὶ ἐκ τῆς ἀμύξεως τῶν ἀντιάδων, μαρτυροῦσι τὰ παρὰ τοῦ Πορτάλου, Βύρνου, Τυρέλου, Βροδίου καὶ Λαυρεντίου ἀναφερόμενα περιστατικά.

§. 239.

Ὅταν δὲ ἡ φλεγμονὴ αὕτη τῶν ἀντιάδων ἔλθῃ εἰς γάγγραιναν, ἡ μὲν καθολικὴ θεραπεία ἔστω πρὸ πάντων ἀνάλογος πρὸς τὴν φύσιν τοῦ συνειδρεύοντος πυρετοῦ, ἡ δὲ τοπικὴ, τῆς ἐσχάρης καὶ τῶν κακῶν ἐγχεύματων ἀπὸ τοῦ φάρυγγος ἢ ἐκβολῆ δι' ἐνέσεων ἀφροσημάτων τοῦ Περουβιανοῦ φλοιοῦ, τοῦ σκόρδιου, ἠνωμένων μετὰ στυπτηρίας, μετὰ καφουράδους ὄξους καὶ τῶν παρομοίων, μεγάλην ὠφέλειαν εἶδει εἰς τοῦτο καὶ τὸ ἀλυκὸν ὄξυ, ἠνωμένον μετὰ μέλιτος, ὡπερ ἐπιχρίομεν τὰ γαγγραινωμένα μόρια διὰ μοτου, ἐν εἶδει γραφίδος διακεπλασμένου.

§. 240.

Αἱ μετὰ τὰς φλεγμονὰς τῶν ἀντιάδων ἀπομένουσαι σκληριάσεις εἰσὶ μὲν καλαὶ καὶ ὀλιγον ὀδυνηραὶ, ἐμποδίζουσιν ὅμως καὶ ἀλλοιοῦσιν ἐπισήμως πολλάκις τὴν λαλίαν, ἐπάγουσι βαρυηκτεῖαν δι' ἀποφράξεως τοῦ βύσταλειοῦ πόρου, διασώζουσιν ἀφθονον βλέννης ἐκκρίσιν, ἐκ τούτου δὲ καὶ συνεχῆ ἀπόχρεμψιν καὶ μάλιστα τὸ πρῶτ, καὶ εἰσὶν ὁ τόπος ἐπιμόνου ἐρεθισμοῦ, ἐκ τούτου δὲ καὶ εἰς νέας φλεγμονὰς ὑποκειμέναι, σπαινώτατα δὲ μεταπίπτουσιν εἰς καρκίνον. Τὴν διάλυσιν τῶν σκληριῶν τούτων δυνάμεθα πολλάκις νὰ ἐνεργήσωμεν διὰ γαργαρισμάτων, ἐκ κωνείου, βελλαδόνης, ἀμμωνιακοῦ ἁλατος καὶ τῶν παρομοίων κατεσκευασμένων δι' ἀνατρίψεων τῆς δι' ὑδραργύρου ἢ τῆς δι' ἰώδους ἀλοιφῆς, ἔξωθεν εἰς τὸν λαιμὸν, διὰ τῆς ἔσω προσφορᾶς τοῦ κωνείου, καὶ διὰ τῶν παροχρευτικῶν τέλους φαρμάκων, ἐγγαράσσοντες ταύτας κατ' ἐπαγάληψιν καὶ προσβάλλοντες βδέλλας. Πάν δὲ αἱ σκληρίαι αὗται φλογισθῶσι καὶ ἐμπύησιν, ἀνάγκη πᾶσα νὰ ταχύνωμεν τότε πρεπόντως τὴν ἐμπύησιν αὐτῶν, καὶ γ' ἀναβάλωμεν τὴν σχάσιν τοῦ ἀποστήματος ἕως ἂν γείνη

μαλακή ἅπασα ἢ σκληρά αὐτοῦ περιφέρεια. Εἰς τὰς σκιρρώσεις τῶν ἀντιάδων ὠφέλησαν ἐμπράκτως αἱ πολλακίς τῆς ἡμέρας γεγόμεναι ἐπιχρίσεις τῷ προσώτῳ τοῦ χελιδονίου χυλῷ, κατ' ἀρχάς μετὰ ῥοδομέλιτος ἀναμειγμένῳ, ἔπειτα δὲ καὶ χωρὶς αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἡ κατ' ἐπανάληψιν γενομένη ἐπιθίξις τῶν διωγκωμένων ἀντιάδων ὀξύτεναι τεμαχίῳ τοῦ χυτοῦ νιτρικοῦ ἀργύρου. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ χρονίᾳ ταύτῃ τῶν ἀντιάδων ἔξογκῶσαι ἐνέχεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χοιραδικὴ διάθεσις, ἀνάγκη γὰρ μεταχειρισθῶμεν συγχρόνως καὶ τὰ οἰκεία πρὸς ταύτην βοθηήματα.

Ἐπὶ τῇ φλεγμονῷδαι καὶ χρονίᾳ τῶν ἀντιάδων ἔξογκῶσαι ἀξιωμακόμενους εἶναι καὶ ἢ ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτῶν λίθων πῆξις. Πρῶτος μὲν ὁ Π. Φράγκος προσέσχε τὸν νοῦν εἰς ταύτην, ὁ Βύρνης ὅμως διέγραψε ταύτην ἀκριβέστερον. Τὰ συμπήγματα ταῦτα γίνονται σπάνιως ὑπερμεγέθη· ἀλλ' ἢ παρουσία αὐτῶν ἐπάγει ἐρεθισμὸν καὶ κινῆσιν κατ' ἐπανάληψιν. Ἡ φλεγμονὴ μεταπίπτει εἰς πύησιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. Μετὰ πᾶσαν κένωσιν πυοειδοῦς ὕλης ἀπομένει σκληρά τις καὶ περιγεγραμμένη ἐξόγκωσις, καὶ ἐνίοτε δυνάμεθα, μῆλην εὐοδιάσαντες, γὰρ αἰσθανθῶμεν τὸν λίθον. Ὁ Βύρνης διηγείται περὶ τριῶν τοιούτων μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς οἰκογενεῖας περιστατικῶν· ἐν τῷ πρώτῳ μὲν ἐν ἀισθηματι μηνῶν δέκα καὶ ὀκτὼ ἐγένοντο πολλακίς φλεγμοναὶ τῶν ἀντιάδων, εἰς πύησιν ἅπασαι μεταπεσοῦσαι, ἤς τ' ἀπόστημα πρὸς τὰ ἔκτος διεβράχυσιν· ἔπειτα ἐπάνη ἔπαρμα κανονικόν, σκληρὸν καὶ τὸ δέρμα πρὸς τὰ πρόσω ἀπωθοῦν ὑπὸ τὴν γωνίαν τῆς κάτω γένυος, καὶ χωρὶς αἰτίας τινὸς ἐγενήθη φλεγμονὴ τῶν ἀντιάδων σφοδρὰ, ἣτις μετέπεσεν εἰς πύησιν, ἤς τὸ ἀπόστημα διαβράχθη πρὸς τὰ ἔκτος, ἐκ τούτου δὲ ἀπέρριπεν ἐπὶ ἔτος δλοκλήρον ἐξ ὀκτὼ στομιῶν ὕγρον πυῶδες. Ἰατρὸς δὲ τις, πρὸς τοῦτο προσκληθεὶς, εὗρεν ἐπὶ τῇ μηλώσει τῶν ἐλκῶν εὐθὺς λίθον ἐν τῇ ἀντιάδι, καὶ ὅπως ἐξτίρσθη αὐτὸν ἐξέβαλε τομῆν ἀπὸ τῶν ἔξω, ἀλλ' ἔνεκα τῆς αἰμορραγίας φοβηθεὶς ν' ἀνευρύνῃ τὴν τομῆν, ἐξέτελε μικρὸν τι μόνον μέρος τοῦ λίθου. Ἐπὶ τῇ χρῆσει δὲ τῶν ἐξωθεν καταπλασμάτων καὶ τῶν συχῶν γαργαρισμάτων ἀπέπεσον ὁ λίθος μετὰ 14 ἡμέρας ἐκ τῆς ἀντιάδος εἰς τὸ στόμα, ἐξ οὗ τὰ ἐλκῆ λάθησαν ἔπειτα ταχέως. Οὐδεμίαν δ' ἔπειτα ἐπὶ 12 ἔτη φλεγμονὴ τῶν ἀντιάδων ἐπηκολούθησεν. Καὶ εἰς τὰς ἄλλας δύο περιπτώσεις ὡσαύτως ἀπέπεσον οἱ λίθοι ἐκ τῶν ἀντιάδων εἰς τὸ στόμα. Διὰ τομῆς τῆς ἀντιάδος δυνάμεθα ν' ἀφαιρέσωμεν εὐκολώτατα τὸν λίθον, ὅμα βεβαιώθωμεν περὶ τῆς παρουσίας αὐτοῦ. Ἐξωτερικῶς δὲ συγχωρεῖται τῆς τομῆς ἢ ἐμβολῆ μόνον, ὅταν ὁ λίθος, ἐξωσθεὶς πρὸς τὰ ἔξω, κατέχεται μόνον ὑπὸ τοῦ ἔκτος δέρματος. Τὰ συμπήγματα ταῦτα ἔχουσι ὁσμὴν ἰδιαζόντως δυσώδη καὶ κοπρανῶδη, εἰσι δὲ ἐνίοτε οὐχὶ τόσῳ σκληρά, διαπλάσσονται ἐν τοῖς θύλαξι τῶν ἀντιάδων, διατείνουσι καὶ ἀπωθοῦσιν αὐτὰς ἐν τῷ φάρυγγι. Τὰς ξηρὰς ταύτας ἀμώδεις οὐσίας δυνάμεθα ν' ἀφαιρέσωμεν εὐκόλως μὲ πᾶσαν ἀμβλυῖαν μῆλην· Ἡ δὲ πλάσις αὐτῶν ἔχει φαινεται σχέσιν πρὸς ἀταξίαν τοῦ ἐντερικοῦ σωλήνος, ἢ δὲν ν' ἀφαιρέσωμεν· ἢ δὲ γένεσις αὐτῶν δὲν εἶναι σπάνια.

§. 241.

Ὅταν δὲ ὁ ὄγκος τῶν σκληρωθέντων πᾶρισθμίων ἢ τόσῳ μέγας, ὥστε γὰρ φέρῃ δυσκολίαν εἰς τὴν κατάποσιν καὶ ἀναπνοὴν τοῦ ἀρρώστου, ἀνάγκη πᾶσα γὰρ γελνῆ ἢ κατὰ μέρος αὐτῶν καθαίρεισις. Ὅταν δὲ δὲν εἶναι μέγας, ἀρκεῖ ἢ διαίρεισις αὐτοῦ διὰ δύο ἢ τριῶν ἐπικαρσίως καὶ οὐχὶ βλά-

Θέως ἐμβαλλομένων τομῶν, μεθ' ἧς οὗτος ἐν ὀλίγαις ἡμέραις συμπίπτει. Γίνεται δὲ αὕτη ἢ καθαίρεσις κάλλιχα μὲ στενὸν καὶ ὀλίγον κυρτὸν ἀμβλύ-
αιχμον ἢ πυρηνωτὸν μαχαίριον, ἢ μὲ στενὸν εὐθύωρον καὶ πυρηνωτὸν μα-
χαίριον. Ἄφ' οὗ δὲ βοθηθὸς μὲν τοῦ ἰατροῦ κρατήσῃ ἐστηριγμένην ἐπὶ τοῦ
ἑαυτοῦ στήθους καὶ μικρὸν τι πρὸς τὰ ὀπίσω ἀνακεκλιμένην τὴν κεφαλὴν τοῦ
ἄρρώστου, ὅστις κάθηται ἐπὶ δίφρου ἀντικρὺ τοῦ ἐμπύπτοντος φωτός, καὶ
εἰς οὗ τὸ στόμα, ὅπως μὲν ἄνοικτὸν, ἐμβάλλεται μεταξύ τῶν ὀπισθίων
μυλοδόντων κομμάτιον φελλοῦ, ἕτερος δὲ θλίψῃ μὲ σπάθην πρὸς τὰ κάτω
τὴν γλώσσαν τοῦ ἄρρώστου, διωθεῖ δὲ χειρουργὸς εἰς τὴν διωγκωμένην
ἀντιὰδα διπλάγκιστρον ὀξύ, ἢ τὴν ἀντιὰδάγραν τοῦ Μυζεύσου, (κάλλιστα
δὲ μὲ ἄγκιστρα ἐπὶ τὰ πλάγια κυρτά), καὶ κράτων τοῦτο τῇ μιᾷ τῶν
χειρῶν, φέρει τῇ ἑτέρᾳ τὸ μαχαίριον τοιοῦτοτρόπως, ὥστε νὰ ἐκκοπῇ
διὰ μιᾶς τομῆς ἀπὸ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω ὅσον δεῖ μέρος τῆς ἀντιὰδος·
(τὸ διπλάγκιστρον κρατεῖται τῇ ἀριστερᾷ καὶ τὸ μαχαίριον τῇ δεξιᾷ,
ὅταν ἢ καθαίρεσις πρέπει νὰ γείνη εἰς τὴν ἀριστερὰν ἀντιὰδα, τὰνάπαλιν
δὲ, ὅταν αὕτη δεῖν νὰ γείνη εἰς τὴν δεξιάν). Ἐὰν δὲ τὸ ἐκκοπτόμενον
μέρος μὲν ἔτι κρεμάμενον, ἀποκόπτεται διὰ δευτέρας τομῆς μὲ τὸ
μαχαίριον ἢ μὲ τὸ ψαλλίδιον τοῦ Κωπήρου.

Ὅταν ὁ ἄρρώστος ἢ ἀνήσυχος, μεταχειριζόμεθα τὸ κιονοδοτόμον τοῦ
Δεσώλου, ὅπερ, ἀφ' οὗ ὁ ἄρρώστος καθίση καθ' ὃν εἴρηται τρόπον, καὶ
τὸ στόμ' αὐτοῦ κρατεῖται ἀνοικτὸν, καὶ ἀγκιστρῶθῃ ἢ ἀντιὰς ὡς προει-
ρηται, εὐδοιάζομεν μὲ τὴν κοπὴν αὐτοῦ πρὸς τὰ ὀπίσω ἀνεσταλμένην
οὕτως, ὥστε ἡ ἀντιὰς φέρεται εἰς τὴν ἐκτομὴν τοῦ κολεοῦ καὶ τῇ πρώτῃ
τοῦ μαχαίριου ἐκκόπτεται τὸ πρόεχον μέρος τῆς ἀντιὰδος. Πολλάκις
τὸ ἀγκιστρωμα γαργαλίζει πολὺ, ἐρεθίζει πνιγμονὴν κ. τ. λ. πρὸς ἀπο-
φυγὴν δὲ τούτων γίνεται ἡ ἐκκοπή χωρὶς ν' ἀγκιστρῶμεν τὴν ἀντιὰδα.
Ἐὰν δὲ ἡ ἀντιὰς διὰ τὸ μέγεθος αὐτῆς δὲν φέρεται ὅλη εἰς τὴν ἐκτομὴν
τοῦ κιονοδοτόμου, δυνάμεθα νὰ καθαιρέσωμεν μέρος, ἐμβάλλοντες δύο
λοξὰς τομὰς, εἰς γωνίαν συνερχομένας, ἢ πρῶτον ἐπικαρσίαν τομὴν ἄνω,
ἑτέραν δὲ ὅμοιαν κάτω, καὶ ἔπειτα φέρομεν τὴν οὕτω διαιρεθεῖσαν ἀντι-
ὰδα εἰς τὴν ἐκτομὴν τοῦ κιονοδοτόμου, καὶ ἐνοῦμεν τὰς δύο προλαβοῦ-
σας ἐπικαρσίας τομὰς μετὰ τρίτης τοῦ κιονοδοτόμου ἐπιμήκουσ' τὸ κατ'
αὐτὸν τὸν τρόπον βαθεῶς γινόμενον σχᾶσμα συμπίπτει ἐν ἡμέραις πέντε
ἢ ἕξ. Χρησιμώτερον δὲ τοῦ κιονοδοτόμου τοῦ Δεσώλου εἶναι τὸ ἀντιὰδο-
τόμον τοῦ Φανεστόκου (Fahnestock) τὸ παρὰ τοῦ Ῥιχόρδου καὶ Οὐέλπε-
αίου διορθωθέν. Τὸ ὄργανον τοῦτο βάλλεται κλειστὸν, (τουτέστιν ἔχον
κρυπτήν τὴν δακτυλοειδῆ κοπὴν καὶ πρὸς τὰ ὀπίσω συσταλμένον τὸ

ἀγκιστρον) ἐπὶ τῆς ἀντιάδος ἀγκιστροῦται δὲ ἡ διὰ τοῦ δακτυλίου τοῦ ὄργανου προβάλλουσα ἀντιάς, καὶ προωθείται ἔπειτα τὸ κινήτῳ μέρος τοῦ ὄργανου ἐπὶ τοῦ ἀκινήτου καὶ ἐπὶ τὰ ὀπίσω ταυτοχρόνως ἐλκυσμένου, ὥστε καθαιρεῖται οὕτως ἡ ἀντιάς διὰ τοῦ ἔσω τέμνοντος δακτυλίου τοῦ ὄργανου. Ὑποδεστέρα δὲ εἶναι ἡ περίδεσις τῆς ἀντιάδος τῆς ἐκκοπῆς αὐτῆς, καὶ ἀποδοκιμαστέα ἡ καταφθορὰ αὐτῆς διὰ τῶν καυτηρίων. Μόνον δὲ, ὅταν ἡ ἀντιάς δὲν εἶναι ὑπερβαλλόντως ἐξωγκωμένη, δυνάμεθα πολ- λάκις γὰ σμικρύνωμεν ταύτην ἐπικαίοντες αὐτὴν κατ' ἐπανάληψιν μὲ τὸν χυτὸν νιτρικὸν ἄργυρον, δι' οὗ γίνεται κατ' ἐπιπολὴν ἐσχάρα.

Ἡ κατὰ μέρος καθάρσις τῶν ἐκφύλων γενομένων ἀντιάδων ἐνηργεῖτο ἔκκαλαι· ἐνηργεῖτο δὲ διὰ τῆς τομῆς, διὰ τῆς ἐκρίζωσεως, διὰ τῆς περιδέσεως καὶ διὰ τῆς ἀναθρώσεως ἐσχαρωτικῶς φαρμάκοις.

Ὁ Κέλσον παραγγέλλει ἀγκιστρῶσαντες ταύτας νὰ ἐκκόπωμεν μὲ τὸ μαχαίριον καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐνηργεῖτο ἡ ἐγχείρησις αὕτη ὀλίγον τι τροποποιημένη. Κατὰ μὲν τὸν Λουδοβίκον (Louis) νὰ καθαιρῶμεν αὐτάς, ἐμβάλλοντες τὴν τομὴν ἀπὸ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω· κατὰ δὲ τὸν Ρίχτερ (Richter) ἀπὸ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω, ἀφαιροῦντες μὲ τὸ ψαλλίδιον ἔπειτα τὸ μὴ ἐντελῶς διαιρεθῆν· κατὰ δὲ τὸν Μοσκάτην (Moscati) νὰ ἐνεργῶμεν τὴν ἐκκοπὴν εἰς διαφόρους καίρους, ἤγην ἐνεργῶμεν διάσχασιν ἀπὸ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω, καὶ ἀπὸ τῶν πλαγίων, παρεμβάλλομεν μοτὸν εἰς τὸ σχῆμα, ἀφαιροῦμεν ταῦτα τμηματικῶς καὶ ἐπικαίομεν τὸν βυθὸν μὲ τὸν χυτὸν νιτρικὸν ἄργυρον.

Πρὸς ἀγκιστροσιν μὲν τῶν ἀντιάδων χρησιμεύει μονάγκιστρον ἢ διπλάγκιστρον, καὶ ἄγκιστρον τοῦ Κακουῆ (Cague), ἢ ἀγκιστροειδῆς ἀντιαδάγρα τοῦ Μυζεύσου (Muzey), ἢ ἀντιαδάγρα τοῦ Οὐασερφόου (Wasserfuhr) μετὰ παχέων καὶ μὴ ὑξέων ἀγκιστρῶν, πρὸς ταχὺν αὐτῶν ἐξελκυσμὸν ἂν ταχὺ ἐπιγεῖν ἔμεσις. Εἰς τομὴν δὲ πᾶν κινήτῳ ἢ εὐθύρῳ στενὸν πυρηνομαχαίριον, ἰσχυρῶς δὲ πρὸς τοῦτο μαχαίριον εἰς Πάυλου τοῦ Αἰγινήτου, τοῦ Κακουῆ, τοῦ Βέλλου (Bell), τοῦ Βοῦέρου (Boyer), τὸ κιο- νιδοτόμου τοῦ Δεσώλτου, τροποποιηθῆν εἰς τὰ ἀντιαδοτόμου τοῦ Φανεστόχου καὶ Φυσικοῦ (Physick), τὸ ψαλλίδιον τοῦ Σολιγγέου (Solingen), τοῦ Πέρσου (Persy) καὶ τοῦ Λευρέτου, τὸ ὄργανον τοῦ Ριβιέρου (Rivieri) καὶ τοῦ Κλοκουέτου (Cloquet) μετὰ δὲ ὡσπερ γινώσκονται, καὶ ὧν ἕκαστος εἶναι πρὸς τὸ ἄκρον τμητικόν, τὸ ψαλλίδιον τοῦ Φυσικοῦ μετὰ μηνοειδῶν σκελῶν, τοῦ Σχμιθου (Schmith) καὶ Γίβσονος (Gibson).

Ἡ ἐκρίζωσις τῶν ἀντιάδων ἐνεργεῖται κατὰ μὲν τὸν Κέλσον μὲ τοὺς δακτύλους, κατὰ δὲ τὸν Φαβρίκιον Ἀθακουαπενδέντην μὲ ἄγκιστρα ἢ μὲ ὀγκούς. Ἡ δὲ περίδεσις, ἣν ἤδη προέτεινεν ὁ Γυλλεμεαῦς (Guillemeau), ἐνηργήθη ὑπὸ μὲν τοῦ Σχάρπα (Sharp) μὲ σύρμα ἀργυροῦν, ἢ μὲ χορδὰς, ὑπὸ δὲ τοῦ Χεσελδέου (Cheselden) πε- ριετέθη μὲν ὁ βρόχος μὲ τοὺς δακτύλους, περιεσφιγθῆ δὲ μὲ διάτρητον κατὰ τὸ πέρασ μήλην· ἐὰν δὲ ὁ ὄγκος ἔχη πλατεῖαν τὴν βᾶσιν, διεκβάλλομεν εἰς τὴν βᾶσιν αὐτοῦ βελόνην, κατὰ τὴν ἑαυτῆς ἀκίδα ὡπίον φέρουσαν, εἰς δὲ διετρημένον δύο ῥίμματα, ὧν ἕκαστω περιεσφιγόμεν τὸ ἥμισυ ἐκατέρωθεν μέρος τοῦ ὄγκου· ὑπὸ δὲ τοῦ Βιβρακίου (Bibrac) μὲ τοῦ Λευρέτου τὸ διαυλόν, ὑπὸ δὲ τοῦ Σιεβόλδου (Siebold) μὲ ἀγκύλην, διὰ λαβίδος προωθουμένη, δι' ἧς βοηθὸς κρατεῖ τὴν λαβίδα περιελιγμένην· ὑπὸ δὲ τοῦ Βέλλου μὲ βρόχον, ὅστις εὐοδιάζεται διὰ τῶν ῥινῶν καὶ περιτεθέμενος εἰς τὴν ἀντιάδα μὲ τοὺς διαύλους περιεσφιγγεταί μὲ πολυτικὸν σωληνᾶριον, διὰ τῶν ῥινῶν

ἐνοδιαζόμενον· ὑπὸ δὲ τοῦ Χεβαλιέρου (Chevalier) μὲ διπλοῦν βάρμα, κατὰ τὸν Σε-
σέλδενον εἰς τὴν βίαν τοῦ ὄγκου διεμβαλλόμενον καὶ μὲ κρικοιδὲς ἀμματοςφιγκτή-
ριον περισφιγγόμενον.

Ὁ δὲ καυτηριασμὸς τῶν ἀντιάδων γίνεται μὲ τὸ πεπυρακτωμένον σιδήριον, ἢ μὲ
ἐσχαρωτικά κατὰ τὸν Σεβέρινον (Severin) καὶ Βιεσέμανον (Wieseman).

§. 242.

Τὴν συμβαίνουσαν ἐκ τῆς ἐγχειρήσεως ταύτης αἰμορραγίαν ἐπέχομεν
διὰ συχνῶν γαργαρισμάτων ἐξ ὕδατος ψυχροῦ καὶ ὄξους, ἢ ἐπιθλιβομεν
κατὰ τοῦ αἰμορραγοῦντος τόπου διὰ λαβίδος μοτὸν διάβροχον εἰς στυ-
πτικὰς ὑγρότητας. Ἀλλ' ἡ αἰμορραγία ἐνίοτε εἶναι ἐπισημοτάτη· ἐγὼ ἅπας
εἶδον ταύτην ἐπὶ δύο ἡμέρας διαρκέσασαν· ἐὰν ἐνταῦθα τ' ἄνω ῥηθέντα
βοηθήματα μείνωσιν ἀτελεσφόρητα, μεταχειρίζομεθα τὸν καυτηριασμόν.
Ἐν καιρῷ δ' ἔπειτα τῆς φλογώσεως καὶ ἐμπύσεως τοῦ μέρους τούτου
δίδομεν μαλακτικὰ, καὶ μεταβαίνομεν ἔπειτα κατὰ μικρὸν εἰς τὰ στυ-
πτικὰ ὑγρὰ, μετὰ βόρακος καὶ τῶν παρομοίων συντεθειμένα. Ἐὰν δὲ κατὰ
τῆς πυορροούσης πληγῆς τὴν ἐπιφάνειαν φανῇ ὑπερσάρκωσις, προσφέρομεν
βοηθήματα μᾶλλον στυπτικὰ, μεταχειρίζομεθα τὸν χυτὸν νιτρικὸν ἄρ-
γυρον καὶ τὸ πεπυρακτωμένον σιδήριον.

§. 243.

Ἡ κιονίς χαυνοῦτ' ἐνίοτε καὶ γίνεται ἐπιμηχῆς διὰ χρονίων καὶ ἀλ-
λεπαλλήλων φλογώσεων, ὥστε ὁ ἄρρωστος βῆσσει ἀκαταπαύστως, ἐμεῖ
καὶ δυσκολεύεται εἰς τὴν κατάποσιν. Ὅταν λοιπὸν ὁ ὄγκος τῆς κιονίδος
ἦ μικρὸς, ἀρκεῖ ἡ χρῆσις τῶν πάνυ στυπτικῶν γαργαρισμάτων ἐξ ἀφεψή-
ματος δρύος καὶ στυπτηρίας συγκειμένων, ἢ τὸ διὰ καχοῦ βάρμα, ἢ ἡ
θίξις αὐτῆς μὲ δριμυεῖας καὶ ἐρεθιστικὰς ὕλας, μὲ τὸν χυτὸν νιτρικὸν ἄρ-
γυρον καὶ τὰ παρόμοια. Ὅταν ὅμως ὁ ὄγκος ἦ μέγας καὶ τὰ ῥηθέντα
βοηθήματα μείνωσιν ἀτελεσφόρητα, ἀποκόπτομεν μέρος τῆς κιονίδος πρὸς
ἐκτέλεσιν δὲ τῆς ἐκκοπῆς ταύτης καθίζομεν πρῶτον τὸν ἄρρωστον, ὡς καὶ
ἐν τῇ τῶν ἀντιάδων ἐκτομῇ, συλλαμβάνομεν ἔπειτα τὴν διωγκωμένην
κιονίδα μὲ ἄγκιστρον, καὶ ἀποκόπτομεν τὸ περισσεῦον αὐτῆς μέρος μὲ τὸ
φαλλιδιον, ἢ μὲ τὸ κιονιδοτόμον· ἡ δὲ ἀποθεραπεία γίνεται ὡς καὶ ἡ
τῶν ἀντιάδων μετὰ τὴν ἐκτομήν.

Οὐδμίαν, λέγει ὁ Ἄ. Κώππηρος, εἶδεν ἔμμονον ὠφέλειαν ἐκ τῆς συντόμης τῆς στα-
φυλῆς, ἐπειδὴ αὕτη μὴκύνεται καὶ αὖθις εἰς ὃν ἦτο καὶ πρότερον βαθμὸν νομίζει
δὲ περιττὴν ἐν γένει τὴν σταφυλοτομίαν, ἐπειδὴ τῆς σταφυλῆς ἡ αὖξις ἔχει σχέσηιν
πρὸς ἐρεθισμόν τῶν ἐντέρων, δι' οὗ τῆς ἀφαιρέσεως λαμβάνει αὕτη τὸ κατὰ φύσιν μή-
κος. Ἐὰν δὲ ἡ σταφυλή, ὡς ἐνίοτε συμβαίνει, γένη ἐρυθρὰ καὶ ἐνδοσ μίαν ὄρακ
ἐξογκωθῇ πολὺ καὶ ἐπιμηκυνθῇ, ὥστε διὰ τῆς ἀκαταπαύστου ἐπαρήσεως τῆς ἐπιγλωτ-

τιδος ἐπάγει βήχα και πνιγμονήν, παύονται ταχέως τὰ συμπτώματα ταῦτα, ἂν δ' ἀρ-
 ρωστος κλίση τὸ στόμα και ἀναπνέη διὰ τῶν ρινῶν. Σταλτικά φάρμακα ὀλίγον
 ὠφελουσι, και μόνον ἐπίχρισις ἅπαξ ἢ δις γενομένη μετ' ἰσχυρὸν διάλυμα τοῦ χυτοῦ
 νιτρικοῦ ἀργύρου ὠφελεῖ, λέγουσιν. Εἰς ὁξείαν τινα φλεγμονήν μετ' ἐπισήμου μηκυ-
 σμοῦ τῆς σταφυλῆς εἶδον ὅτι πνιγμονῆς συμπτώματα τὰ σφοδρότατα, ἠφρανίσθησαν
 διὰ τῆς σταφυλοτομίας ὡς διὰ μαγικῆς τινοσ βάδδου, και ἡ ἐπαύθησις τῆς σταφυλῆς
 δὲν ἀνεφάνη πλέον.

Ἡ ἐπλή σταφυλοτομία ἐνηργεῖτο ἤδη και πρὸ τῶν χρόνων τοῦ Ἰπποκράτους, και
 μετέπειτα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὑπὸ τοῦ Κέλσου, Γαληνοῦ, Ὀριβασίου, Δετιοῦ και
 Παύλου τοῦ Αἰγινήτου διὰ τῶν διαφόρων και ἐν τῇ τομῇ τῶν ἀντιάδων μνημονευ-
 θέντων ὀργάνων, ἐν αἷς προστίθενται και ταῦτα. Παῦλος ὁ Αἰγινήτης μετεχειρίζετο
 πρὸς μὲν τὴν διακράτησιν τῆς σταφυλῆς τὴν σταφυλάγραν, πρὸς δὲ τὴν τομὴν
 αὐτῆς τὸ σταφυλοτόμον· τοῦ Τορβένου (Torbens) τὸ ὄργανον, τοῦ Σκυλητήτου
 (Scullet) μετὰ τῶν ἀλλοιώσεων ὑπὸ τοῦ Ραύου (Rau) γενομένων, τοῦ Βάσσου (Bass)
 και τοῦ Φρίτσου (Fritze)· ὁ δὲ καυτηριασμός, περὶ οὗ ἀνέφερον ἤδη Δημοσθένης ὁ
 Μασσιλιήνος, ἐνηργήθη ὑπὸ μὲν τοῦ Παύλου τοῦ Αἰγινήτου διὰ τοῦ σταφυλακαύ-
 στου, ὑπὸ δὲ τῶν Ἀράδων ὅτε μὲν διὰ τῶν καυστικῶν, ὅτε δὲ διὰ τοῦ δαπύρου
 σιδηροῦ· ὁ δὲ Παραῖος (Pare) μετεχειρίσθη τὴν περιέσειν ἀμφοτέροι δὲ οἱ Φαβρί-
 κιοι ἐναλλάξ, τὸ ψαλλίδιον, τὸ καυτήριον, και τὴν περιέσειν.

Περὶ φλεγμονῆς τῶν παρωτίδων.

§. 244.

Ἡ φλεγμονὴ τῶν παρωτίδων διατρέχει διαφόρως, καθὰ συνοδεύεται
 ὑπὸ πυρετοῦ καταρροϊκοῦ, ἢ εἶναι συμπτωματικὴ ἢ ἰδιοπαθῆς, ἢ κρῖσις
 ἄλλων ὁξείων νοσημάτων.

§. 245.

Ἡ δὲ παρωτίδιος λεγομένη κυνάγχη (Cynanche parotidea)
 εἶναι ὅτε μὲν ψυχρὸν και ὀλίγον οἰδηματώδες, ὅτε δὲ θερμότερον, περι-
 τενέστερον, ὀδυνηρότερον και ἐπίπεδον ἢ ἐπηρμένον διόγκωμα τῶν πα-
 ρωτίδων και τῶν ὑπὸ τὴν σιαγόνα ἀδένων, ἐν ᾧ διογκοῦνται και αἱ ἀν-
 τιάδες ἐνίοτε, ὅπερ ἐμποδίζει ἔσιν ὅτε τὴν κατάποσιν και τὴν ἀνοιξιν τοῦ
 στόματος τοῦ πάσχοντος. Τὸ ἐπικείμενον δέρμα μένει ἀναλλοίωτον ἢ
 ἀλλοσκεται ὑπὸ φλεγμονῆς ἐρυσιπελατώδους. Ὁ ὄγκος οὗτος πολλακίς εἶναι
 ἄνευ πυρετοῦ, λυεται ταχέως και δὲν ἔρχετ' εὐκόλως εἰς ἐκπύσιν.
 Πρόδρομοι αὐτῆς συνήθως εἰσὶ συμπτώματα καταρροϊκὰ, ὅσον φρίκια και
 κόπωση, συνοδεύεται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπὸ καταρροῶδους και σφοδροῦ
 ἐνίοτε πυρετοῦ· ἀλλὰ τότε ἀποσκήπτει εὐκόλως, ἤγουν συμπύπτει ὁ ὄγκος
 τῶν παρωτίδων, και ἐγγίνεται μετὰ νέον προξυσμὸν ἄλλος νέος ὄγκος
 φλεγμονώδης εἰς τοὺς ὄρχεις, εἰς τὰς νύμφας και εἰς τοὺς μαστοὺς τῶν
 γυναικῶν μετὰ πόνων εἰς τὰς σιαγόνας, μετὰ κνησμοῦ και καύσεως εἰς

τὰ αἰδοῖα, καὶ μετὰ προώρου πολλάκις ῥοῆς τῶν ἐμμηνίων· πολλάκις δὲ, ἐν ᾧ γίνεται ὁ ὄγκος οὗτος, μένουσι καὶ αἱ παρωτίδες ἐξωγκωμέναι· ἐνίοτε ἀνενοσκήπτει καὶ πάλιν εἰς τὰς παρωτίδας, ἐξ ὧν εἶχεν ἤδη ἀποσκήψει, καὶ ἐνίοτε ἀποσκήπτει καὶ ἐκ τοῦ δευτέρου τούτου τόπου (τῶν γεννητικῶν μορίων) εἰς ἄλλα μόρια καὶ ἐπάγει λήθαργον, κεφαλαλγίαν σφοδρὰν, παραφροσύνην, φλεγμονῶδες ἢ σπασμῶδες πάθος τοῦ θώρακος, σφοδρὸν ἔμετον, ὑδερῶδη ὄγκον ὅλου τοῦ σώματος μετ' ἄσθματος καὶ πυρετοῦ σφοδροῦ.

Ἡ φλεγμονή, ἐὰν μὴ ᾖ βαρεῖα, λύεται πολλάκις ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ βραδύτερον, μεθ' ἰδρώτων, ἢ μόνον καθ' ὄλον τὸ πρῆσμα, ἢ καθ' ὄλον τὸ σῶμα ἐμφαινομένων, μετὰ κριτικῶν οὕρων ἢ μετ' ἐπιστάξεως. Σπανίως δὲ μεταπίπτει εἰς ἐμπύησιν ἢ σκληρίαν· καὶ ποτε δὲ παρετήρηθη καὶ ἀτροφία τοῦ ὄρχους.

§. 246.

Τὸ νόσημα τοῦτο εἶν' ἐπίδημον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ συχνότερον εἰς τὰ μεσημβρινὰ ἢ εἰς τὰ βόρεια κλίματα, εἰς αἰωνίδιους μεταβολὰς τοῦ καιροῦ, καὶ μάλιστα εἰς ὑγρὰς καὶ βροχεὰς ὥρας, καὶ ἐν καιρῷ τοῦ ἔαρος· ἐνίοι δὲ νομίζουσι τοῦτο κολλητικόν, λέγουσι τοῦλάχιστον, ὅτι ἀλλοσκεῖ ἐπάπαξ μόνον τὸν ἀνθρώπον. Περιπίπτουσι δὲ εἰς αὐτὸ πάσης ἡλικίας καὶ παντὸς γένους ἄνθρωποι, κατ' ἐξαιρετικὸν δὲ νέοι ἄνδρες. Κατὰ τὰς διαφορὰς δὲ τῶν ἐπιδημιῶν διαφέρει πολὺ καὶ ἡ σφοδρότης αὐτοῦ.

§. 247.

Συχνάκις γεννᾶται ἡ φλεγμονή αὕτη εἰς πυρετοὺς τυφώδεις, ὅτε μὲν βελτίονας, ὅτε δὲ χείρονας γενομένους, καὶ ἔτι συνεχέστερον διὰ χοιράδας, ἀφροδισίαν λώβην, ἐμποδισμένα ἐξανθήματα, ἢ ὑπέριμετρον χορῆσιν τοῦ ὑδραργύρου, τερηδονισμένους ἄδόντας, εὐσκολον ἄδοντοφυΐαν, κρουλόγημα, ἢ ἄλλας ἐξωθεν βλάσας.

Τῆς γεννωμένης δ' ἐκ τῶν αἰτίων τούτων φλεγμονῆς ἡ φύσις καὶ διάρκεια εἰσὶ διάφορα· ὅθεν αὕτη, ἐὰν μὲν ᾖ φλεγμονώδης, δύναται νὰ φθάσῃ εἰς τόσην σφοδρότητα, ὥστε νὰ ἔλθῃ καὶ εἰς γάγγραιναν ἢ εἰς φθοροποιὸν πύησιν· ἐὰν δὲ μᾶλλον ὑπόυλος καὶ δὲν λύηται, ἔρχεται συνήθως εἰς ἐμπύησιν, σπανιώτερον δὲ εἰς σκληρίαν καὶ εἰς σαρκωματώδη ἔκφυσιν τῆς παρωτίδος. Ἡ δὲ διὰ τῆς γαγγραινῆς καὶ πύησεως φθορὰ, εἰς καχεκτικὰ ἄνθρωπος μάλιστα, αἱ καθέσεις τοῦ πύου, καὶ αἱ μεταστάσεις δύνανται νὰ ἐπαγάγῃσι τὸν θάνατον.

§. 248.

Όταν ἡ παρωτίτιδος κυνάγχη ἢ μικρά, ἀρκεῖ πρὸς ἴασιν νὰ δοθῶσιν, ἔλαφρά διαφορητικὰ εἰς τὸν ἄρρωστον, νὰ φυλαχθῇ ὁ ὄγκος θερμὸς, σκεπαζόμενος μὲ θόνα μάλλινα, ἢ μὲ σακκίδια κνώπου καὶ τῶν τοιούτων ἔμπλεα. Όταν ὅμως οὗτος ἢ φλεγμονώδης καὶ ὁ συνδρεύων πυρετὸς ἐπίσημος, ἀνάγκη νὰ μεταχειρισθῶμεν τ' ἀφλέγμαντα, ἐτι δὲ καὶ αὐτὰς τὰς φλεβοτομίας, μετρίως ὅμως πάντοτε καὶ πεφυλαγμένως· ἂν δὲ ὁ ἄρρωστος ἢ λίαν ἀδύνατος καὶ ὁ πυρετὸς αὐτοῦ ἐπιρρέπη μᾶλλον εἰς τὸν νευρικόν, ἀνάγκη νὰ δώσωμεν ἔλαφρά τῆς μελλίσσης, τῆς νάρδου μετὰ οἰνοπνεύματος τοῦ Μινδερῆρου, μετὰ καφουράς καὶ τῶν τοιούτων ἠνωμένα ἐγγύματα. Όταν δὲ ὁ ὄγκος οὐ μόνον δὲν ἐγείρηται, ἀλλὰ καὶ διωγκωμένος ἤδη ἀρχίσῃ νὰ συμπίπτῃ, καὶ ὁ ἰδρῶς αὐτοῦ ἐμποδίζεται, δεῖον ἄνευ ἀναβολῆς νὰ προσκολληθῶμεν ἐκδόριον. Ἐὰν δὲ ἡ φλεγμονὴ ἀποσκήψῃ ἀπὸ τῶν παρωτίδων εἰς τοὺς ὄρχεις, χρεῖα νὰ φυλάξωμεν αὐτοὺς θερμοὺς, σκεπάζοντες αὐτοὺς μὲ θόνα μάλλινα, καὶ ἀναστριζόντες δι' ἀναζώστρας· ἂν δὲ γείνῃ ἀπόσκηψις εἰς τὸν ἐγκέφαλον, προσβάλλομεν ἐκδόρια εἰς τοὺς ὄρχεις καὶ εἰς τὰς παρωτίδας, καὶ δίδομεν θερμὰ ποτὰ, ἀναμειγμένα μετὰ τοῦ οἰνοπνεύματος τοῦ Μινδερῆρου, καὶ ὅταν συγχρόνως ἐκλείψωσι τοῦ ἀρρώστου αἱ δυνάμεις, τὸν διὰ στίμμεος οἶνον, τὴν καφουράν καὶ τὰ παρόμοια. Ὁ ἔμετος δὲ, ὅστις προέρχεται ἐξ ἐρεθισμοῦ τῶν νεύρων, ἀπαιτεῖ ἔσω καὶ ἔξωθεν ἀκεσώδυνα βοθηήματα· ἂν δὲ οἱ ὄγκοι οὗτοι ἐπιμένωσι πολὺν καιρὸν, χωρὶς νὰ τείνωσι παντάπασιν εἰς τὴν λύσιν, ὠφελοῦσιν ἀνατριψεῖς πτητικῆς τινος ἀλοιφῆς, μετὰ καφουράς ἠνωμένης.

§. 249.

Όταν δὲ ἡ φλεγμονὴ τῶν παρωτίδων ἢ μετὰ δυσκρασίας τινὸς ἠνωμένη, ἢ μὲν καθόλου θεραπεία γίνεται ἀναλόγως τῆς δυσκρασίας· τὰ δὲ τοπικῶς προσφερόμενα βοθηήματα εἰσὶν ἀναλόγως πρὸς τὰ διάφορα συμπτώματα· προσβολαὶ βδελλῶν, ἀνατριψεῖς τῆς δι' ὑδραργύρου φαιᾶς ἀλοιφῆς, διαλυτικὰ ἔμπλαστρα, σακκίδια διαφορητικῶν βοτάνων ἔμπλεα καὶ παροχτετευτικὰ φάρμακα.

Ἄν ὅμως ἡ φλεγμονὴ αὕτη κρίσις ἢ νοσήματός τινος, δεῖον ν' ἀποφεύγωμεν τότε πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ μεταστήσῃ αὐτὴν καὶ σκεπάζομεν τὸν ὄγκον, ὅταν ἢ κατὰ τὸ εἶδος φλεγμονώδης μὲ μαλακτικὰ μόνον καταπλάσματα, εἰς ἃ προστίθενται, ἔὰν ἢ ἄτονος ὁ ὄγκος, ἐρεθιστικὰ φάρμακα, ἢ ἐπιβάλλομεν ἐρεθιστικὰ ἔμπλαστρα.

§. 250.

Όταν δὲ ἡ φλεγμονὴ αὕτη ἔλθῃ εἰς ἐκπύησιν, τότε ἡ σφάζει τὸ ἀπόστημα αὐτόματον διὰ μόνης τῆς χρήσεως τῶν βροθέντων φαρμάκων, καὶ ἡ ἴασις γίνεται παραυτικά· ἢ ἐν τῇ γενέσει τοῦ ἀποστήματος ἔρχονται συμπτώματα σφοδρά, ὡς παραφροσύνη, τρισμός καὶ τὰ παρόμοια, καὶ τότε πρέπει ἄνευ ἀναβολῆς καιροῦ νὰ διαιρέσωμεν τὸν ὄγκον, καὶ ἡ διαίρεσις αὐτοῦ πρέπει νὰ γείνη μεγάλη, ὅπως ἀφαιρεθῇ ἡ διάτασις τοῦ περιέχοντος ἀπονευρώδους περιελήματος· κατὰ τὴν φύσιν δὲ τοῦ ἀποστήματος προσφέρομεν ἔπειτα μαλακτικὰ ἢ ἐρεθιστικὰ βοθηήματα. Ἡ θεραπεία εἶναι πάντοτε πολυχρόνιος, ἐπεὶδὴ εὐκόλως γίνονται φυματώδεις οὐλαὶ καὶ μερικαὶ σκληραὶ. Ἐὰν ὅμως ἐπιμείνῃ συριγγῶδες στόμιον, ἀφ' οὗ ἐκρέει σίελος, πρέπει νὰ συνουλώσωμεν τοῦτο, ἐπικαίοντες μὲ τὸν χυτὸν νιτρικὸν ἄργυρον, καὶ ἐπιδέοντες μετὰ τῆς προσηκούσης πιέσεως.

Όταν δὲ ὁ ἀδὴν σκληρωθῇ, ἡ σκλήρωσις αὕτη πρέπει νὰ θεραπευθῇ κατὰ τοὺς γενικοὺς κανόνας.

Περὶ φλεγμονῆς τῶν μαστῶν.

§. 251.

Οἱ μαστοὶ τῶν γυναικῶν φλεγμαίνονται ἐν καιρῷ θηλασμοῦ ἢ ἐκτὸς αὐτοῦ· ἐδρεύει δὲ ἡ φλεγμονὴ ἢ εἰς τὸ παρέγχυμα τοῦ ἀδένος, ἢ εἰς τὸν κυτταρώδη αὐτοῦ ἴστον, ἢ εἰς τὸ ἐπικείμενον αὐτοῦ δέρμα.

§. 252.

Ὁ μαστός ὅταν φλογωθῇ ἐν καιρῷ θηλασμοῦ, διατείνεται παραυτικά, ἐρυθιά καὶ ὄγκουται· καὶ ὁ ὄγκος εἶναι, τῆς φλεγμονῆς κατ' ἐπιπολὴν αὐσης, στιλπνός καὶ συμμετρως λείος, χωρὶς γὰ ἐμποδίζεται πάντοτε τοῦ γάλακτος ἢ διάκρισις· ἐὰν ὅμως ἢ τὸ παρέγχυμα τοῦ ἀδένος πεφλογωμένον, ὁ ὄγκος εἶναι σκληρότερος, τῆδε κάκεισε αἰσθανόμεθα φυματώδη τινὰ ὄγκώματα, ἢ διάκρισις τοῦ γάλακτος ἐμποδίζεται παντελῶς, καὶ ἡ φλόγωσις αὕτη ἔχει συνοδίτας πολλάκις καὶ πυρετώδη συμπτώματα.

§. 253.

Ἡ φλεγμονὴ αὕτη λύεται μὲν ὅταν ἢ κατ' ἐπιπολὴν, ἔρχεται δὲ πάντοτε εἰς ἐμπύησιν, ὅταν ἐδρεύῃ ἐν τῷ παρεγχύματι καὶ ἢ ὀπωσοῦν ἰσχυρά· συχνάκις δὲ ἀπομένουσι καὶ σκληραὶ τινές.

§. 254.

Γεννᾶται δὲ συγγήθως ἐκ φύξεως, ἐκ ψυχικῶν παθῶν, ἐκ μηχανικῆς

βίας και τῶν παρομοίων κατ' ἔσοχὴν εἰς γυναῖκας, ὅσαι δὲν θηλάζονται, ἢ ὅσαι ἀπογαλακτίσωσι πρῶτως τὸ βρέφος. Πρὸς προφυλακὴν λοιπὸν ταύτης, δεόν αἱ γυναῖκες αὗται νὰ διαιτῶνται διαίταν αὐστηρὰν, ν' ἀξάνωσι τὴν διαφόρησιν, καὶ νὰ λαμβάνωσι καθάρσια, τοπικῶς δὲ νὰ βάλλωσιν ἐπὶ τῶν μαστῶν βαμβάκιον καπνισμένον μὲ σάκχαρι καὶ ν' ἀναστηρίζωσιν αὐτοὺς, ἐξ οὗ ἐλαττοῦται τοῦ γάλακτος ἢ διακρίσις. Ἴνα δὲ ταχύνωμεν συγχρόνως καὶ τὴν διαφόρησιν τοῦ ἐκκριθέντος γάλακτος παραγγέλλομεν τῶν μαστῶν ἀποπλύσεις μὲ ὑγρὰ ἐξατμιζόμενα, οἶον οἶνον, Κολονικὸν ὕδωρ κ. τ. τ. Ἐνεργητικώτατα δὲ πρὸς τοῦτο εἶδον τὰς ἀνατρίφεις τοῦ ὕδατος τῆς δαφνοκεράσου μετὰ ἐκχυλίσματος τῆς βελλαδόνης καὶ θεικοῦ αἰθέρος, ἔτι δὲ καὶ καφουρῶδες βαμβάκιον. Ἀλλὰ τὴν καφουρὰν δεόν ὀλίγην νὰ μεταχειρίζομεθα καὶ ἐπ' ὀλίγον χρόνου διάστημα ἄλλως δὲ δύναται αὕτη ν' ἀφανίσῃ τὸν μαστὸν, ἢ νὰ ἐλαττώσῃ τὸ σφρίγμ' αὐτοῦ.

§. 255.
Τὰ βοηθήματα ταῦτα προσφέρονται καὶ ἐν ἀρχῇ τῆς φλεγμονῆς. Ὅταν δὲ αὕτη γείνη μεγάλη καὶ ὁ ὄγκος ἢ περιτενεστερος καὶ σκληρότερος, βάλλομεν ἐπ' αὐτοῦ θερμὰ καὶ μαλακτικὰ καταπλάσματα, ἢ μεταχειρίζομεθ' ἄμους, καὶ ἀλείφομεν ἀλοιφὰς μαλακτικὰς. Ἡ διάτασις δὲ καὶ ὁ ὄγκος ἐλαττοῦνται κατα μικρὸν, ὅταν γείνη τῆς φλογώσεως ἢ λύαις, καὶ μόνον σκληρώματά τινα βραδύνουσι νὰ παύσωσι διὰ τῆς ἀδιακόπου χρήσεως τῶν μαλακτικῶν καταπλάσμάτων καὶ τῆς δι' ὑδραργύρου ἀλοιφῆς ὅταν δὲ ἡ φλεγμονὴ γεννηθῇ εἰς μαστὸν ὑπὸ βρέφους ἔτι θηλάζομενον, δεόν τὸ βρέφος νὰ βάλληται συχνάκις εἰς τὸν μαστὸν ἐνώσω ὁ ὄγκος καὶ ὁ πόνος δὲν ἐμεγαλύνθησαν. Ἐὰν δὲ τὸ βρέφος δὲν κενώσῃ τὸ ἀφθόνως συλλεγόμενον γάλα, καλὸν εἶναι νὰ κενῶται τὸ πλεονάζον διὰ τοῦ βυζολόγου. Ἐμεγαλύνθη δὲ ἡ φλεγμονή, βλαβερὰ τότε πᾶσα δοκιμὴ κενώσεως τοῦ γάλακτος.

§. 256.

Ἄν δὲ ἡ φλεγμονὴ ἔλθῃ εἰς ἐμπύησιν, ἐξακολουθοῦμεν ἀδιακόπως νὰ ἐπιβάλλωμεν τὰ μαλακτικὰ καταπλάσματα, τὸ διὰ κωνείου ἢ τὸ δι' ὑδραργύρου ἔμπλαστρον, καὶ ἀφίνομεν τὸ ἀπόστημα νὰ σχάσῃ ἀφ' ἑαυτοῦ. Τοῦτου δὲ συνήθως γίνονται πλείονα σχάσματα κατὰ διαφόρους τόπους τὴν ῥηθεῖσαν δὲ θεραπείαν ἐξακολουθοῦμεν ἕως ἂν ἀποφραχθῶσι ταῦτα θεραπευόμενα. Ἐὰν δὲ εἰς τὴν ἐμπύησιν τοῦ μαστοῦ γείνωσι συρίγγια καὶ ὁ μαστὸς μείνῃ πολλὰ σκληρὸς, συμβαίνει δὲ τοῦτο πολλάκις, ὅταν σχασθῇ τὸ ἀπόστημα χειρουργικῶς, ἢ ὅταν ἐμβληθῇ μοτὸς εἰς

τὸ στόμιον τῆς πληγῆς, ἐυνάμεθα μόνον διὰ τῆς ῥηθείσης θεραπείας νὰ ἐνεργήσωμεν τὴν διαφόρησιν τῶν σκληρωμάτων καὶ τὴν συνούλωσιν τῶν στομίων τῆς πληγῆς.

Ἐξ ἰδίας πολλῆς πείρας ἀποδοκιμάζω ἢ ἐνιοὶ παραγγέλλουσι σχάσιν τῶν ἀπορημάτων τῶν μασῶν, ἐκτός μόνον, ὅταν τὸ ἀπόρημα γίνηται μᾶλλον εἰς τὸν ὑπὸ τὸ βέρμα κυσταρώδη ἰσόν, ὅταν κεῖται πολὺ κατὰ βάθος, γίνηται βραδέως, ὅταν ὁ τοπικὸς πόνος ἢ ὑπερβολικὸς, ὁ πυρετὸς σφοδρὸς, καὶ ὅταν ἡ πάσχουσα δι' ἀφθόνους ἰδρωτας καὶ δι' ἀγρυπνίαν ἀπέκαμεν ἤδη· ἀλλὰ καὶ τότε μετὰ τὴν χειρουργικὴν σχάσιν ἐξακολουθοῦμεν νὰ ἐπιβάλλωμεν τὰ καταπλάσματα. Ὁ λαγκεμβέκιος παραγγέλλει μὲν, ὅταν εἰς τοὺς μαστοὺς ὦσιν ἐκτεταμένα συρίγγια, ν' ἀποβροχίζωμεν ταῦτα· ἀλλ' ἐγὼ εἰς τοιαύτας περιπτώσεις, εἴτε δὲ καὶ ὅταν τὰ συρίγγια ἔχωσι μεγάλην καὶ ἐκτεταμένην σκληρίαν, ἐπέτυχον πάντοτε τοῦ σκοποῦ διὰ τῆς ἄνω ῥηθείσης θεραπείας. Ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν συριγγωδῶν πόρων ἐκρῆ γάλα, πρέπει νὰ λαττώσωμεν τὴν διάκρισιν τοῦ γάλακτος διὰ τῶν παροχευτικῶν καὶ διὰ λεπτοτέρων τρωπῶν· οὐδὲν μᾶλλον ἀξιόμιμνον ἢ νὰ ἐμβάλλωμεν σφηνίσκους εἰς τοὺς τοιοῦτους πόρους ἢ, ὅπερ ἐκ νέου πάλιν ἤρχισαν νὰ παραγγέλλωσιν, νὰ ἐμβάλλωνται σωληνάρια πρὸς ἔκρυσιν τοῦ πύου, δι' ὧν αὐξάνεται πάντοτε ὁ ἐρεθισμὸς καὶ διδεται ἀφορμὴ εἰς σκληρίσεις καθ' ὅλην τὴν περιοχὴν.

Πολλάκις δὲ, μετὰ προηγουμένην φλεγμονὴν, ἐπιμένουσι σκληρῶματά τινα, τὰ λεγόμενα γαλακτώδη φύματα, ἢ ἐγγίνονται ταῦτα τάχιον ἢ βράδιον μετὰ τὴν ἐπίσχεσιν τῆς ἐκκρίσεως τοῦ γάλακτος, ἢ μετὰ τὴν ἀπογαλάκτισιν τοῦ βρέφους, καίτοι φαίνεται, ὅτι τοῦ γάλακτος ἡ ἐκκρῖσις ἐπαύσατο ἤδη τελείως. Ἡ σκληρότης αὐτῶν εἶναι διάφορος, πολλάκις δὲ χονδρώδης, εἰ καὶ εἰς ταῦτα δὲν εἶναι εἰμὴ γάλα ἠθροισμένον. Αἱ σκληρώσεις αὗται ἐμμένουσι πολὺν χρόνον, καὶ δύνανται, θεωρούμεναι ἐπιπολαίως, νὰ νομισθῶσιν ὡς σκίρρος. Τὸ τέλος αὐτῶν εἶναι λύσις, ἣτις δύναται νὰ γείνη καὶ μετὰ πολὺν χρόνον, ἢ ἐμπύησις, ἂν τυχὸν φλογωθῶσιν. Ἐκ τῶν φαρμάκων, ὅσα συνεργοῦσιν εἰς τὴν λύσιν αὐτῶν, εἰσὶ προσηνεῖς ἀνατρίψεις τῶν μαστῶν κατὰ τὰς ῥάγας, θήλασις αὐτῶν, μαλακτικὰ καταπλάσματα, κατ' ἐξαιρετον ἐξ ἀλεύρου τῆς κριθῆς, τοῦ λινοσπέρμου, ἐκ κωνελίου, ὑσχυάμου, κρόκου καὶ ἐλαίου κατεσκευασμένα, καὶ ἀνατρίψεις χοιρείου λίπους καὶ ἁλατος τοῦ ἐλαφόκερος· ἔσω δὲ προσφέρουσι ἐνιοὶ καὶ τὴν βελλαδόναν. Ἡ διαφόρησις αὐτῶν ὁμως γίνεται πάντοτε μετ' ἐκρῦσεώς τινος τοῦ γάλακτος· πολλάκις δὲ ἀφανίζονται κατὰ τὴν ἐφεξῆς λοχείαν γαλακτώδη φύματα, ἅπερ κατ' οὐδένα τρόπον ἠδυνήθησαν νὰ διαφορηθῶσιν.

§. 258.

Ἡ φλεγμονὴ τῶν μὴ θηλαζομένων μαστῶν εἶναι χρονία. Ὁ πόνος κατὰ τὴν περιοχὴν εἶναι μικρότατος, ὁ ὄγκος ὁμως τοῦ μαστοῦ εἶναι

σκληρότατος καὶ ἡ φλεγμονὴ ἐπιρρέπει εἰς σκληρίασιν. Σπανίως δὲ μεταπίπτει εἰς πύησιν, καὶ ἡ βραδεία τοῦ ἀποστήματος γένεσις, ἡ μικρὰ ἀλγησις, ἡ ἔλλειψις τῆς ἐρυθρότητος, τῆς αὐξήσεως τῆς θερμότητος καὶ τῶν συνοδούντων συνήθως τὴν πύησιν καθολικῶν φαινομένων, πρὸς δὲ καὶ ἡ ἐπίσημος σκληρότης, δύναντ' εὐκόλως νὰ μᾶς ἐξαπατήσωσιν, ὥστε νὰ νομίσωμεν, ὅτι τοῦτο εἶναι κακοήθης ὄγκος (1). γεννᾶται δὲ δι' ἐξωτερικὰς βίας, διὰ δυσκрасίαν, οἷον χοιράδας, ἀρθρίτιν, ἀφροδισίαν λώθην, κ. τ. λ. πολλάκις ὅμως καὶ δι' αἰτίας ἀδηλούς. Ὅθεν εἰς τὴν περίστασιν ταύτην τῶν μαστῶν ὁ ἐρεθισμὸς εἶναι γέννημα μᾶλλον τῆς συμπαθείας αὐτῶν πρὸς τὴν μήτραν, ἥτις φαίνεται μάλιστα, ὅταν τὸ γυναικεῖον σῶμα ἀρχίσῃ νὰ παρακμάζῃ, καὶ εἰς γυναικας στείρας, ἐν αἷς ἡ ἐνέργεια τῆς μήτρας οὐδέποτε' ἐξετελέσθη πρεπόντως.

§. 259.

Ἡ θεραπεία τῆς τοιαύτης φλεγμονῆς δεῖν νὰ γείνη κατὰ τὰ διάφορ' αὐτῆς αἰτία· προσβολαὶ βδελῶν ἀλλεπάλληλοι, ἀνατρίψεις τῆς δι' ὑδραργύρου ἀλοιφῆς, σκέπαισι τῶν μαστῶν με θερμὰ ὀθόνια καὶ τὰ οἰκεία πρὸς τὴν δυσκрасίαν ἔσω προσφερόμενα φάρμακα εἰς τὰ ἀπαιτούμενα βοηθήματα, καίτοι ταῦτα δὲν δύνανται πάντοτε νὰ προφυλάξωσι τὴν σκλήρωσιν, ἥς συστάσης, ἡ θεραπεία δεῖν νὰ γείνη κατὰ τοὺς γενικοὺς κανόνας.

§. 260.

Ἐνίοτε δὲ γινῶνται, εἴτ' ἐν καιρῷ, εἴτε μετὰ τὴν παῦσιν τῆς θηλάσεως, ἀποστήματα κατὰ βάθος τοῦ ἀδένος τοῦ μαστοῦ ἢ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ὑποκειμένου μυός, ὧν ἡ ἀρχὴ γίνεται μετὰ πόνου βυθίου, ἢ περιπλανοῦς κατ' ἀρχὰς, δακνωδούς καὶ διαίssonτος, μετ' ἐπισήμου ἄχρου ὄγκου τοῦ μαστοῦ ὅλου καὶ μετ' ὀδυνηρᾶς κινήσεως τοῦ βραχίονος, καὶ παρέρχεται χρόνος πολὺς, ἕως ἂν καταλάβωμεν ἔξωθεν τὸν κλύδων' αὐτῶν. Ἐνίοτε δὲ γίνοντ' ἀποστήματα χωρὶς ἰδιαιτέρας τινὸς ἀλγήσεως, ἀλλὰ μετ' ἐπισήμου τοῦ ἀδένος τοῦ μαστοῦ ἐξογκώσεως* εἰς δὲ ταῦτα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπότοκα παρημελημένης ἐν τῷ κυτταρώδει ἰσθῷ ἀνά μέσον τοῦ μεγάλου στήθικου μυός καὶ τοῦ ἀδένος τοῦ μαστοῦ φλεγμονῆς, ἐκγόνου φύξεως. Ὅθεν ἐκφύζει συνήθως τὸ πῦον εἰς πλεονα μέρη κατὰ τὴν περιοχὴν τοῦ ἀδένος τοῦ μαστοῦ, ἢ γίνονται συγχρόνως ἀποστήματα καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἀδένα, πρὸς ᾧ σκληρότατος εἶναι ὁ μαστὸς ὅλος. Ὅταν

(1) Ὁ Σούθος ἀνεφέρει παράδειγμα, ἐν ᾧ ἐγένετο ἡ πλάνη αὕτη καὶ ἐνηργήθη ἡ ἔκκοπή.

αί πυοφόροι αὔται ὑπόνομοι σχάσωσιν, ἀναφαίνεται ἀπαλὸς καὶ ἐρυθρὸς μύκης· ὅθεν δέον γὰ διαιρέσωμεν τὰ ἀποστήματα ταῦτα, ἅμα αἰσθανθῶμεν τοῦ ἐνεχομένου πύου τὸν κλύδωνα. Ἐὰν δὲ ἐγένοντο σύριγγες, γὰ διαιρέσωμεν ταύτας καθ' ὅλον τὸ μῆκος, ταυτοχρόνως δὲ μεταχειριζόμεθα μαλθακῶδη καταπλάσματα καὶ ἀνατρίψεις τῆς δι' ὑδραργύρου ἀλοιφῆς· καὶ ἂν μέρος τοῦ μαστοῦ περικυκλοῦται ὑπό τιος τῶν συρίγγων τοιοῦτοτρόπως, ὥστε γὰ συνέχηται τοῦτο ὡς ὑπὸ μίσχου μόνον, ἀποκόπτομεν τοῦτο καὶ ἡ ἴασις γίνεται παραυτίκα. Προφύλαξις δὲ ἀπὸ τῆς ἐκπυήσεως δύναται γὰ γείνη ἴσως μόνον διὰ τῆς πρῶτως γενομένης χρήσεως τῶν διαφορητικῶν, καὶ τῶν ἐμετικῶν φαρμάκων, διὰ τῆς ξηρᾶς θερμασίας, καὶ διὰ τῆς παροχετεύσεως, διὰ προσβολῆς ἐκδορίων πηλίσιον τοῦ στήθους.

§. 261.

Ἐλαττώματα τῶν θηλῶν, ὅταν π. χ. ὦσιν αὔται μικρόταται, πεφλογωμέναι, ἢ ὑπὸ φλυκταίνωδους ἐξάνθηματος περικεκυκλωμέναι, ἐπιφέρουσι πόνους εἰς τὴν θήλασιν ἢ καθιστῶσι ταύτην ἀδύνατον, καὶ γίνονται πολυλάκις ἀφορμὴ εἰς τὴν φλεγμονὴν τοῦ ἀδένου τῶν μαστῶν. Μικραὶ καὶ βαθέως ἐν τῷ μαστῷ κείμεναι θηλαὶ ἀνασπῶνται κάλλιστα, ὅταν ἐν καιρῷ τῆς κυφορίας ἐπιβληθῶσι κρικοὶ ἐκ κέρατος ἢ ἐξ ὄστου ἐλέφαντος κατεσκευασμένοι, εἰς ὧν τὸ τρῆμα εἰσέρχεται ἡ θηλή. Φλεγμονὴ τῶν θηλῶν ἐν ἀρχῇ τῆς γενέσεως ζητεῖ ἐπιθέματα ἐξ ὕδατος ψυχροῦ, μετ' οἰνοπνεύματος ἢ μετὰ μέλανος οἴνου ἀναμεμιγμένου· ἂν δὲ αὔται ἐσχασαν, ἐνεργεῖ πολὺ εἰς ἴασιν ἢ ἀναφερομένη παρὰ τοῦ Ὑφελάνδου (Hufeland) (1) ἀλοιφή· ἀλλὰ πρὸς τοῦτω, κατὰ τὴν ἰδίαν μου πείραν, δέον εὐθύς ἀφ' αὐτῆς ἐπιχρισθῶσιν αἱ θηλαὶ ταύτης, γὰ καλύπτωνται μὲ τὰ λεγόμενα τῶν θηλῶν πιλλίδια, ὅπως ἐμπροδίζηται οὕτως ἡ συγκόλλησις τῶν ἐπικειμένων ὀθονίων. Δύνανται δὲ γὰ προφυλαχθῶσιν αἱ σχάσεις αὔται τῶν θηλῶν, ὅταν αὔται πλύνωνται κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τῆς κυφορίας μὲ μέλανα οἶνον, ἢ μὲ ὕδωρ ἀναμεμιγμένον μετ' οἰνοπνεύματος. Πολλάκις φλυκταίνωδες· καὶ εἰς ἐσχάρας ἀποξηραινόμενον ἐξάνθημα περικυκλῶναι τὴν θηλήν τοῦ μαστοῦ· γίνεται δὲ τοῦτο εἰς γυναῖκας, ὅσ' ἐνόσησαν πρότερον ὑπὸ ψωρικῶν ἢ ἐρπητικῶν ἐξάνθημάτων. Ἡ προσή-

(1) Δάβ. Κόμμεος ἀραβικοῦ λείου δραχ. 2.

βαλσάμου Περουβιανοῦ " 1.

ἐλαίου ἀμυγδάλων " 1 1/2.

ὑδατος διὰ ῥόδων οὐγ. " 4.

μ. δ. καὶ σημ. γὰ ἐπιχρῆθαι μὲ ταύτην ἐξάκις ἢ ὀκτάκις τῆς ἡμέρας τὴν θηλήν.

κουσα καθαριότης και αἱ συχναὶ ἀνατρίψεις μὲ ἀλοιφήν ἐκ χοιρείου γέατος και ἄνθους θείου συκευμένην, συχνὴ ἐπίθιξις μὲ ὕδωρ ἄχνης ὕδραργύρου ἀρκοῦσι ν' ἀφαιρέσωσι τὸ ἐξάνθημα τοῦτο, και οὐδέποτε ἤναγκάσθην νὰ μεταχειρισθῶ εἰς ἴασιν αὐτοῦ γενικὰ πρὸς τοὺς ἔρπητας ἀντιφάρμακα.

Πρὸς ταύτας τὰς ἀβληροτάτας βραγάδας τῶν θηλῶν παραγγέλλει ὁ μὲν Κώπηρος διάλυμα βόρακος μετ' ὀλίγου οἶνοπνεύματος, ὁ δὲ Ἄννιεύς (Παυρεῖ) ἐπίθιξιν μὲ τὸν χυτὸν νιτρικὸν ἄργυρον και ἐπίδωσιν μὲ ὀλίγην διὰ ψευδαργύρου ἀλοιφήν, και ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀπόπλυσιν αὐτοῦ μὲ διάλυμα πυκνὸν βόρακος πρὸ τῆς θηλάσεως τοῦ βρέφους.

Δ'.

Περὶ φλεγμονῆς τῆς οὐρήθρας.

§. 262.

Ἡ φλεγμονὴ τοῦ ἐντὸς χιτῶνος τῆς οὐρήθρας (οὐρηθρίτις ἢ βλεννόρροια τῆς οὐρήθρας) γεννᾶται μὲν ἐκ παντὸς ἐξωθεν ἐπιγενομένου ἐρεθισμοῦ τῆς οὐρήθρας, ἐξ ἀρθριτικῆς, ρευματικῆς και χοιραδῶδους κκοχυμίας, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ ἐκ μiasμοῦ ἀκαθάρτου συνουσίας.

§. 263.

Ἡ βλεννόρροια διαφέρει πολὺ και κατὰ τὰ συμπτώματα, και κατὰ τὴν διάρκειαν. Ὀλίγον ἢ πολὺ χρόνου διάστημα, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ τὴν ἕκτην, ὀγδόην ἢ δεκάτην ἡμέραν μετὰ τὴν ἀκαθάρτον συνουσίαν αἰσθάνεται τὸ μὲν ἄρρην κνησμόν κατὰ τὸ στόμιον τῆς οὐρήθρας. Ὁ κνησμός οὗτος ἐκτείνειτ' ἐνίοτε εἰς ὀλην τὴν βάλανον· τὰ χεῖλη τοῦ στομίου τῆς οὐρήθρας πρήσκονται και φλογουῦνται ὀλίγον, ἢ δὲ ἔκρυσις τῶν οὔρων γίνεται ὀδυνηρά. Μετ' ὀλίγον δὲ χρόνου διάστημα ἄρχεται νὰ ἐκρέη ὕγρον, ὅπερ κατ' ἀρχὰς μὲν εἶναι ὀρρώδες και ξανθόλευκον. Ὁ πόνος εἶναι ὅτὲ μὲν ὀλίγος και μόνον κατὰ τὸ πρόσθιον μέρος τῆς οὐρήθρας ἐν διαστήματι ἑνὸς και ἡμίσεος ἢ δύο δακτύλων περιοριζόμενος, ὅτὲ δὲ λίαν σφοδρός, και μέχρι τῆς ῥίξης τοῦ καυλοῦ ἐκτεινόμενος, ὥστε τότε πρήσκειται και αὐτὸς ὁ καυλός· τὸ στόμιον τῆς οὐρήθρας φλογουῦται πολὺ και ἀποδείρεται· ὁ πόρος τῆς οὐρήθρας στενοῦται ἐξ αἰτίας τοῦ πρήσματος, και οὕτω σμικρύνεται, ἐνίοτε δὲ και διακόπτεται ἢ ἀκτις τῶν ἐκχεομένων οὔρων. Ὁ ἄρρῶστος ἐνοχλεῖται ὑπὸ συχνῶν και ὀδυνηρῶν στύσεων τοῦ καυλοῦ, ὑπὸ αἰμορραγίας τῆς οὐρήθρας, και, ὅταν τὰ σπογγώδη αὐτῆς σώματα ὡσι διωγκωμένα, ὑπ' ὀδυνηρᾶς τοῦ καυλοῦ λορδῶσεως γίνεται δὲ τοῦτο, ὁτιοί τὰ σώματα ταῦτα δὲν δύνανται νὰ διαταθῶσιν ἐν ᾧ στύεται ὁ καυλός. Ὁ ἄρρῶστος αἰσθάνεται πολλὰκις βάρος κατὰ τὴν λεκάνην· ὁ ὄσχεος, οἱ ὄρχεις και τὸ περίναιον εἰσὶ λίαν εὐαίσθητα, οἱ προστάται και οἱ

βουβῶνες ἐξοιδαίνονται καὶ ἀλγοῦσιν. Ἐξωθεν δὲ προφαίνοντ' ἐνίοτε μικρὰ ἐξογκώματα πλησίον τῆς οὐρήθρας, ἀναμφιβόλως ἐξογκώσεις τῶν βλεννογόνων ἀδένων, αἵτινες συνήθως μὲν κενοῦνται πρὸς τὰ ἔσω, σπανίως δὲ σχάζουσι καὶ πρὸς τὰ ἔξω· μέζονες δὲ ἢ ἐλάσσονες ἐξογκώσεις κατὰ τὴν περιοχὴν τῆς οὐρήθρας δύνανται νὰ γεννηθῶσι δι' ἐξιδρώσεως ἐν τῷ ὑπὸ τὸν βλεννογόνον χιτῶνα κυτταρῶδει ἰσθμῷ ἢ ἐν τοῖς σπογγώδεσι σώμασιν· ἐνίοτε δὲ φλογοῦται καὶ ἡ ἐκτὸς ἐπιφάνεια τῆς βαλάνου, πρήσκειται καὶ ἐκκρίνει πυῶδες ὑγρὸν. Ἄλλ' ἡ φλεγμονὴ αὕτη καὶ ῥοὴ ὀνομάζεται βαλανοβλεννόρροια. Πολλάκις φλογοῦται καὶ ἡ ἀκροποσθία, πρήσκειται καὶ φιμοῦται, ὥστε ἀδυνατεῖ ν' ἀπαχθῆ ὀπίσω· λέγεται δὲ τοῦτο φρίμωσις, ἢ καὶ ἀπαχθεισα ὀπίσω βιαίως, φιμοῦται περὶ τὴν βάλανον τοιουτοτρόπως, ὥστε πρήσκειται ἡ βάλανος καὶ κινδυνεύει νὰ περιπέσῃ εἰς γάγγραιναν· λέγεται δὲ τοῦτο περιφρίμωσις. Ὄταν ἡ φλεγμονὴ τῆς οὐρήθρας ἢ σφοδρὰ, τὸ πυῶδες ὑγρὸν γίνεται πρασινωπὸν ἢ μελανωπὸν, ἐλαττοῦται, ἐνίοτε δὲ παύεται καὶ ὅλως· τοῦτο δὲ λέγεται ξηρὰ βλεννόρροια. Ἐκ τῆς ἐλαττώσεως τῆς ἐκκρίσεως ταύτης, ἢ νὰ εἴπω κάλλιον, ἐκ τῆς ἰσχυρότητος τῆς φλεγμονῆς ταύτης, γεννᾶται παροξυσμὸς, φλογοῦνται οἱ ὄρχεις καὶ οἱ ὀφθαλμοί, καὶ πρήσκονται τὰ ἄρθρα· καὶ ὅταν ἡ βλεννόρροια ἦ μεγάλη, ἡ φλεγμονὴ δύναται νὰ μεταδοθῆ καὶ εἰς τὴν κύστιν, καὶ οὕτω νὰ ἐπαγάγῃ ἰσχυορίαν ἐπικίνδυνον.

§. 264.

Τὰ συμπτώματα ταῦτα, ὅταν ἡ φλεγμονὴ δὲν εἶναι ἰσχυρὰ, παύονται ταχέως, ἢ ἔκρυσις ἐλαττοῦται κατὰ μικρὸν, καὶ παύεται τέλος μετὰ τριῶν ἢ τεσσάρων ἑβδομάδων παρέλευσιν, ἂν ὁ ἄρρώστος φυλαχθῆ. Ἢ ἔκρυσις αὕτη γίνεται πολλάκις χρονία, καὶ ἡ μὲν ποιότης αὐτῆς εἶναι λεπτή, ὀρρώδης καὶ ἰξώδης, ἡ δὲ ποσότης ὀλιγίστη· γίνεται δὲ ἡ ἔκρυσις μόνον τὸ πρῶτ' μετὰ τὴν οὐρησιν, ἢ μετὰ τινὰ ἐρεθισμὸν τῆς οὐρήθρας, καὶ διαμένει οὕτω μῆνας καὶ ἔτη ὀλόκληρα.

§. 265.

Ἡ οὐρηθρίτις ἐδράζει κατ' ἀρχὰς πάντοτε πλησίον τοῦ στομίου τῆς οὐρήθρας, ἐν τῷ σχαφοειδεῖ λάκκῳ (fossa navicularis), ἐν ᾧ πολλάκις αἰσθανόμεθα καὶ διὰ τοῦ δέρματος τὰς ἐξογκωμένας ἀδένας. Ἄλλ' ἡ φλεγμονὴ δύναται νὰ ἐκταθῆ διαφόρως πέραν τοῦ βλεννογόνου χιτῶνος τῆς οὐρήθρας πρὸς τὰ ὀπίσω, εἰς τοὺς προστάτας, εἰς τοὺς ἐκφορητικοὺς πόρους τῶν σπερματικῶν κυστίγκων καὶ εἰς αὐτῆς τῆς οὐροδόχου κύστεως τὸν βλεννογόνον χιτῶνα. Ἐπὶ ταύτῃ δὲ τῇ ἐξαπλώσει ἐλαττοῦται ἢ καὶ ἀφανῆς γίνεται ἡ φλεγμονὴ ἀπὸ τοῦ πρώτου αὐτῆς τόπου. Σφοδρὰ δὲ οὕτα,

ἐξαπλοῦται καὶ εἰς τὸν ὑπὸ τὸν βλεννογόνον χιτῶνα κείμενον κυτταρώδη ἰστόν, καὶ εἰς τ' ἀπνευρώδη μέρια τῶν σπογγωδῶν σωμάτων καὶ εἰς αὐτὰ ταῦτα. Ὅθεν ἐπὶ τῇ ἐξετάσει μετὰ τὴν ἀποθίωσιν εὔρον τὴν αὐτῶ διαφόρως εἰς τὴν οὐρήθραν ἐξηπλωμένην φλεγμονὴν ἰσχυροτέραν μὲν εἰς τοῦτου ἢ εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ εἰς τὸν τόπον τοβολθοῦ ἐν εἴδει κηλίδων· ἔτι δὲ στερεὰ ἐξιδρώματα διαφόρως ἐξηπλωμένα εἰς τὸν ὑπὸ τὸν βλεννογόνον χιτῶνα κείμενον κυτταρώδη ἰστόν, ἐπὶ τῶν σπογγωδῶν σωμάτων, ἢ ἐν αὐτοῖς τούτοις τοῖς σώμασιν. Ὡς τοπικὰ δὲ νοσήματα, τῆς βλεννορροίας ἀπότοκα, εὐνανται κατὰ τὰς διαφόρους ταύτας περιστάσεις ἢ ἀπομείνωσι σομφότης καὶ ἀδρότης τοῦ βλεννογόνου χιτῶνος τῆς οὐρήθρας, αὔξεις τοῦ μεγέθους καὶ σκληρότης τῶν ἀδένων, σκληρότης τοῦ ἐξιδρώματος ἐν τῷ ὑπὸ τὸν βλεννογόνον χιτῶνα κυτταρώδει ἰσῶ ἢ ἐν τοῖς σπογγώδεσι σώμασιν· ἐκ τούτου δὲ, στενώσεις τῆς οὐρήθρας, ἐξόγκωσις καὶ σκληρία τῶν προστατῶν.

§. 266.

Ἐν τῷ θήλει δὲ τῆς βλεννορροίας τόπος εἶναι ὁ κολεός, ἐξ οὗ ἡ φλεγμονὴ ἐκτείνεται πρὸς τὰ ἔξω, εἰς τὴν οὐρήθραν, εἰς τὴν κλειτορίδα καὶ εἰς τὰς νύμφας. Κατὰ πρῶτον ἀρχεται εἰς τὰ μέρια ταῦτα κνησμός οἰδηρός καὶ μετὰ τοῦτον βλεννορροία διαφόρος τὴν ποιότητα, ἥτις προξενεῖ ἐκδάρσεις, καὶ μεταδίδεται εὐκόλως καὶ εἰς τὸ ἀπευθυμένον· ἢ δὲ οὔρησις εἶναι οἰδηρά· ἐν γένει δὲ ἡ βλεννορροία εἰς τὸ θήλυ ἐπάγει μὲν μικρότερα τὰ συμπτώματα, ἀλλὰ γίνεται καὶ εὐκολώτερον χρονία καὶ λίαν ἐπίμονος· ἐκ τῶν ρηθέντων συμπτωμάτων, ἐκ τοῦ τρόπου τῆς αἰφνιδίου, ἄνευ προδήλου αἰτίας ἢ μετὰ συνουσίαν ὑποπτον γενέσεως, καὶ εὐθὺς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς μετὰ πόνων ἐν τῇ οὐρήσει ἠνωμένης, διακρίνεται εὐκόλως ἡ γυναικεία βλεννορροία τοῦ λευκοῦ ροῦ καὶ τῆς καταρροϊκῆς φλεγμονῆς τοῦ βλεννογόνου χιτῶνος τοῦ κολεοῦ.

Πολλοὺ δὲ λόγου ἄξιον εἶναι ἡ πάθησις τοῦ βλεννογόνου χιτῶνος τῆς οὐρήθρας πρὸς τὴν διάγνωσιν τῆς βλεννορροίας ἐν τῷ θήλει. Ἐὰν ἐπιθλώσωμεν μὲ τὸν ἐν τῷ κολεῷ παραπεμφθέντα δάκτυλον τὴν ὀπισθίαν πλευρὰν τῆς οὐρήθρας, ἐκπύζει ἀπὸ τοῦ στομίου τῆς οὐρήθρας πυώδης βλέννα καὶ τὸ ἐντὸς αὐτῆς ἀμφίεσμα προφαίνεται διωγκωμένον. Ἡ διάγνωσις ὁμοῦς θύναται νὰ εἶναι δυσκολωτάτη καὶ ἀδύνατος, ὅταν τὸ πάθος γένη χρόνιον καὶ ὅταν, καλῶς λευκὸς ροῦς, ἕνεκα τυχηρῶν περιστατικῶν, γένη ὀμιμύς καὶ προξενήσῃ ἐρεθισμὸν καὶ ἀναξασμούς. Ἡ ἐξέτασις τοῦ κολεοῦ μὲ τὴν δίστηραν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εἶναι τῶν ὧν οὐκ ἄνευ δι' αὐτῆς ἀνακαλύπτομεν πολλάκις ἐκτὸς τῆς ἐξογκώσεως καὶ παχύτητος τοῦ βλεννογόνου χιτῶνος τοῦ κολεοῦ καὶ τῆς ἐπαυξήσεως τῶν βλεννογόνων ἀδένων, ἔκρυσιν πυώδη ἀπὸ τοῦ στομίου τῆς μήτρας, ἐλκώσεις, πλείονα κατὰ βάθος διαθεβρωμένα σημεῖα μετ' ἐπιφανείας ὑποπολλίου ἢ μετ' ἐπιχρίσματος ὑπολευκοῦ, ἐπιπολαίας ἐλκώσεως εἰς τὸ κοίλωμα τοῦ αὐχένος τῆς μήτρας εἰς θαλλούσας, ἢ ἀναξασμούς κατὰ διαφόρους τρόπους.

§. 267.

Ἡ βλεννόρροια κατὰ τὸ ποῖον καὶ κατὰ τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὴν ἀφροδισίαν λώβην διαιρεῖται.

1) Εἰς βλεννόρροϊαν, ἣτις γεννᾶται οὐχὶ ἐκ μολυσμοῦ ἀκαθάρτου συνουσίας, ἀλλ' ἐξ ἄλλων ἔσω καὶ ἔξωθεν βλαβῶν· ἐκ δυνατῆς π. χ. ἰσπασίας, ἐκ τύψεως τῆς οὐρήθρας, ἐκ μαλακίας, ἐκ συγχῆς συνουσίας, ἐξ ἐνέσεων ἀλλοτρίων σωματίων εἰς τὴν οὐρήθραν, ἐξ ἐρπητικῆς καὶ ἀρθριτικῆς κακοχυμίας, ἐξ ἀποκρουσθέντων ἐξανθημάτων, ἐξ ἐπισχέσεως τῶν διακρίσεων καὶ τῶν παρομοίων.

2) Εἰς βλεννόρροϊαν, ἣτις γεννᾶται ἐξ ἰδιαιτέρας τινὸς κολλητικῆς ὕλης, ἥς ὁμοῦς ἢ δρασῖς δὲν ἐκτείνετ' ἐπέκεινα τῆς οὐρήθρας· καὶ

3) Εἰς βλεννόρροϊαν, ἣτις γεννᾶται ἐξ ἀφροδισιακῆς λώβης, καὶ εἶναι ἢ καθολικῆς λώβης ἔκγονος, ἢ πρωτόγονος μόνον μετὰ ἢ ἄνευ ἔλκους· ἢ βλεννόρροια αὕτη δύναται νὰ μεταπέσῃ εἰς καθολικὴν ἀφροδισίαν λώβην. Τὰ παρεπόμενα τῆς βλεννόρροϊακῆς εἶδός ἐξογκώσεις καὶ σκληριάσεις τῶν βουβωνικῶν ἀδένων, ἐκτεταμένη φλεγμονὴ τοῦ ὑπερώτου ἰστίου καὶ τῆς κιονίδος μετὰ σφοδρῶν ἐρεθισμοῦ, ἣτις μεταπίπτει εἰς μικρὰς καὶ ἐπιπολαίους ἐλκώσεις, κατ' ἐξοχὴν τῶν ἀντιάδων, τῆς κιονίδος, τῶν χειλέων καὶ τοῦ ἄκρου τῆς γλώσσης, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ ἐκκεματώδη ἢ ἐσχαρῶδη, σπανιώτερον δὲ φυλκταίνωδη ἢ φυματώδη ἐξανθήματα τοῦ δέρματος.

Περὶ τῆς φύσεως τῆς κολλητικῆς βλεννόρροϊακῆς, καὶ περὶ τῆς σχέσεως αὐτῆς πρὸς τὴν ἀφροδισίαν λώβην καὶ πρὸς τὰ κατὰ τὴν ἔξιν τοῦ ἀφρώστου φαινόμενα, οἱ ἰατροὶ διχογνωμονοῦσι μεγάλως εἰσέτι. Οἱ μὲν τούτων δοξάζουσιν ὅτι διαφέρει ὅλως ἢ βλεννόρροια τῆς ἀφροδισίας λώβης καὶ βεβαίως τὴν γνώμην ταύτην διὰ τῶν γενομένων δοκιμῶν τοῦ ἐνοφθαλμισμού τῆς βλεννόρροϊακῆς, καθ' ἃς ἡ ἐνοφθαλμιζομένη βλέννα, καὶ μάλιστα ὅταν ἢ αὕτη πυώδης, εἰς ὑγιᾶ βλεννογόνον ὕμενα, ἐπιγεννᾷ βλεννόρροϊκὴν μόνον φλεγμονὴν διὰ τοῦ ἐρεθισμοῦ, εἴτι δὲ καὶ ἀναξασμούς, κατ' οὐδένα δὲ τρόπον ἔλκος ἰδιογενές. Αἱ δὲ σωματικαὶ παθήσεις ἐκ τῆς ἀφροδισίας λώβης οὐδέποτε, λέγουσιν, εἶσι τῆς βλεννόρροϊακῆς ἀπότοκοι, ἀλλὰ τῶν συγγράως κεκρυμμένων ὄντων ἐλκῶν, ἅπερ παρορῶμεν μὴ ἐξετάζοντες εἰκότως. Οἱ δὲ ὅτι εἶναι ἰδιαιτέρα, τῆς ἀφροδισίας λώβης διάφορος, βλεννόρροϊκὴ λύμη. Οἱ δὲ πάλιν ὅτι ἡ βλεννόρροια εἶναι εἶδος μόνον ἰδιαιτέρον τῆς ἀφροδισίας λώβης. Θέλονται λοιπὸν νὰ κρίνωμεν περὶ τῶν διαφορῶν τούτων γνώμῶν, χρεῖα πρὸ πάντων νὰ συλλογισθῶμεν ὅτι, ἐὰν αἱ δοκιμαὶ τοῦ ἐνοφθαλμισμού τῆς ὕλης τῆς βλεννόρροϊακῆς ἐπαγάγωσι μόνον φλεγμονὴν καὶ ἀναξασμούς, οὐδὲν δὲ ἰδιογενές ἔλκος, δὲν ἔπεται ὅτι καὶ ἀδύνατον εἶναι τ' ἀπότοκ' αὐτῆς νὰ ὑπάρχωσιν ὁμοίαν πρὸς τὰς ἀπογεννήσεις τῶν ἐλκῶν, καὶ ὅτι, ἂν τοῦτο ὑπάρχῃ, γίνετ' ἐκ τῆς συνυπάρξεως κεκρυμμένων (ἀφανῶν) ἐλκῶν, ἀπάθει τῇ μέχρι τοῦδε πείρας. Καθὼς ἐν γένει τὰ εἶδη τῶν πρωτογενῶν ἀφροδισίων ἐλκῶν διαφέρουσι τὰ μέγιστα, τὰ δὲ ἀπογεννήματ' αὐτῶν ἔχουσιν ὁμοιότητά τινα πρὸς ταῦτα, τοιοῦτοτρόπως καὶ εἰς τὴν ἀφροδισίαν βλεννόρροϊαν καὶ τ' ἀπογεννήματ' αὐτῆς παρέχουσι μὲν ἰδιότητα, ἀλλ' οὐ ταυτίαν, ὥστε νὰ θεωρήσωμεν ταύ-

την ιδιάζουσαν, και τῆς ἀφροδισίας λώθης διάφορον λύμην· κατ' οὐδένα δὲ τρόπον δύναται νὰ ὀρθῆ ἂν ἡ διαφορὰ ἀμφοτέρων τῶν εἰρημένων εἰδῶν τῆς κολλητικῆς βλεννορροίας, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, πηγάζη ἐκ διαφορᾶς τινος τῆς κολλητικῆς ὕλης, ἢ ἐκ τούτου, ὅτι ἐν ἐκείνῳ τῷ εἶδει, ἐν ᾧ ἡ ἐνέργεια τοῦ μiasμοῦ δὲν ἐκτείνεται πέραν τῆς οὐρήθρας, ἢ μiasματικῆ ὕλης, ὡς περ ἐνίοτε συμβαίνει ἔς εἰς τ' ἀφροδισια ἔλκη, ἐξηνελήθη ἐν τῷ τόκῳ τοῦ μiasμοῦ.

§. 268.

Δύσκολος ὁμως εἶναι πολλάκις ἡ ὀρθή μεταξύ τῶν εἰδῶν τούτων τῆς βλεννορροίας διάγνωσις· ἀλλ' ἐκ τοῦ ἡπίου αὐτῆς καὶ ἐκ τοῦ ὀλιγοχρονίου τῆς ἐκρύσεως, ἐκ τῆς διαθέσεως τοῦ ἄρρώστου πρὶν ἀσθενήσῃ, καὶ ἐκ τῆς γνωστῆς ἴσως ἡμῖν καταστάσεως τοῦ μεταδόσαντος εἰς τὸν ἄρρώστον τὸ μiasμα ἀνθρώπου, δυνάμεθα νὰ ποδηγετηθῶμεν εἰς τὴν ὀρθὴν διάγνωσιν. Πᾶσα λοιπὸν βλεννορροία, ἧς ὁ δρόμος εἶναι κακός, καὶ ἐν ἣ πρήσκονται οἱ ὄρχεις καὶ φλογοῦνται οἱ βουβῶνες καὶ οἱ προστάται, δύναται νὰ εἶναι ἀφροδισίας λώθης ἔκγονος. Ἄλλ' ἐπὶ τούτοις δεόν νὰ μὴ παραβλέψωμεν, ὅτι διὰ τῆς ἀμελείας καὶ τῆς κακῆς ἀγωγῆς ὅλα ταῦτα δύναται νὰ ἐπέλθωσιν ἐρεθισμοῦ ἕνεκα καὶ αὐξήσεως τῆς φλεγμονῆς. Ὁ κίνδυνος δὲ νὰ γείνη καθολικὸν τὸ τοπικὸν μiasμα εἶναι μείζων εἰς τὸ θῆλυ ἢ εἰς τὸ ἄρρεν. Γίνεται δὲ τούτο διὰ τὴν μείζονα εἰς τὸ θῆλυ ποσότητα τῆς βλεννορροίας, καὶ διὰ τὰς ἐκ ταύτης γεννωμένας ἐκδάρσεις τῶν πεπονθῶτων μορίων.

§. 269.

Τῆς βλεννορροίας ἡ θεραπεία καὶ ἐκπαλαὶ καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους μάλιστα ὀρθῆ πάνυ διαφόρως. Ὅθεν δυνάμεθα τοὺς διαφόρους τούτους τρόπους τῆς θεραπείας νὰ ὀρίσωμεν· 1) εἰς συμπτωματικὴν· 2) εἰς ἐμπειρικὴν· καὶ 3) εἰς ἐκβάλιον θεραπείαν.

§. 270.

Ἡ συμπτωματικὴ θεραπεία γίνεται κατὰ τὴν σφοδρότητα τῶν συμπτωμάτων τῆς φλεγμονῆς καὶ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ κακοῦ. Ὅταν λοιπὸν τὸ νόσημα ἦ ἐλαφρὸν, προσφέρομεν εἰς τὸν ἀσθενῆ ὄρρον, γαλάκτωμα ἐξ ἀμυγδάλων, λινοσπέρμου καὶ τῶν παρομοίων διατάσσομεν διαίταν λεπτήν, καὶ ἀπαγορεύομεν ὅλα τὰ δριμέα καὶ θερμαίνοντα φαγησιπέσια διατάσσομεν προσέτι νὰ κἀθηται αὐτος ἡσυχῶς καὶ νὰ ἀναστηρίζῃ δι' ἀναζώσρας τὸν ὄσχεον, νὰ μεταχειρίζεται τοπικὰ λουτρά εἰς τὸ μόριον ἐξ ὕδατος χλιαροῦ, ἅπερ δεόν καὶ ἐφεξῆς ν' ἀκολουθῆ χάριν τῆς καθαριότητος. Ὅταν δὲ ἡ μείζων ἢ φλεγμονὴ καὶ ὁ πόνος σφοδρότερος, ζητεῖ, ἐκτός τῆς ῥηθείσης θεραπείας, καὶ κένωσιν αἵματος ἀναλόγως τῶν περιστάσεων διὰ φλεβοτομίας ἢ διὰ προσβολῆς βδελλῶν ἐπὶ τῆς ρίζης τοῦ μορίου ἢ

ἐπὶ τῶν περὶς αὐτοῦ μερῶν, καὶ ἐπιθέσιν μαλακτικῶν καταπλάσμάτων εἰς τὸ μῦριον.

Τὰ ὑπακτικά, ἅπερ πολλοὶ συμβουλεύουσιν ὡς ὠφέλιμα εἰς τὴν βλεννόρροϊαν, βλάπτουσι μᾶλλον ἢ ὠφελοῦσιν· δεόν λοιπὸν, καὶ ὅταν ᾖ ἀνάγκη νὰ γείνη κένωσις τῶν ἐνοχλοῦντων τὴν κοιλίαν περιττωμάτων, νὰ προσφέρωμεν εἰς τὸν ἄρρωστον τὰ μᾶλλον ἢ πια ἐξ αὐτῶν, ὅσον τὸ μάγνα, τοὺς ὄξυφοίνικας (Tamarindes) καὶ μὴ τὰ διουρητικά ἅλατα.

§. 271.

Ὅταν δὲ ὁ καυλὸς ᾖ λορδωμένος, καὶ ἡ λορδῶσις αὐτὴ ἐπάγῃ πόνους πολλοὺς, δεόν νὰ μεταχειρισθῶμεν φλεβοτομίας, προσβολὰς βδέλλων, καὶ ἐπιθέσεις μαλακτικῶν καταπλάσμάτων· καὶ ἐὰν ταῦτα δὲν ἐλαττώσωσι τοὺς πόνους, ἐὰν ὁ ἄρρωστος δὲν εἶναι πληθωρικός, οἱ δὲ πόνοι ὡς μᾶλλον σπασμῶδεις, μεταχειριζόμεθα, πεφυλαγμένως ὅμως τὸ ὄπιον, τὸν ὑσκούαμον, τὴν κηφουράν, καταπλάσματα ἐκ ναρκωτικῶν βοτάνων κατεσκευασμένα καὶ παρηγορικά κλύσματα. Ἐπὶ τῇ λορδῶσει ταύτῃ γίνετ' ἐνίοτε καὶ αἱμορραγία αὐτόματος, ἥτις, ὠφελιμωτάτῃ οὖσα, δεόν νὰ μὴ ἐπέχηται· ὅταν δὲ αὕτη ᾖ ὑπέμετρος, καὶ ἀρχίσῃ οὕτω νὰ ἐπαγάγῃ ἀτονίαν, δεόν ἄνευ ἀναβολῆς καιροῦ ν' ἀναχαιτίσωμεν αὐτὴν δι' ἐπιθλίψεως τοῦ μορίου, δι' ἐνέσεων διαλυματος τοῦ ἀραβικοῦ κόμμεος, καὶ, εἰς μεγάλην μόνον ἀνάγκην, δι' ἐνέσεων στυπτικῶν φαρμάκων. Ἡ δὲ ἰσχυρία ζητεῖ, κατὰ τὸν φλεγμονώδη ἢ σπασμῶδη χαρακτῆρα, φλεβοτομίας, βδέλλας, μαλακτικά καταπλάσματα, ἐγκαθίσματα καὶ κλύσματα μετ' ὀπίου, καὶ ἂν οὕτω δὲν γείνη πρόβσις τῶν οὖρων, εὐδοιάζομεν ὡς δυνατόν πεφυλαγμένως τὸν καθετῆρα. Αὐτὰ δὲ ταῦτα ζητεῖ καὶ τῶν προστατῶν ἢ φλεγμονῇ.

§. 272.

Παυσαμένων δὲ τῶν πόνων, καὶ τῆς ἐκρύσεως ὀλίγης γενομένης, πρὸς παντελῆ τοῦ ἀσθενοῦς ἴασιν ἀρκεῖ νὰ φυλαχθῇ οὗτος καλῶς, καὶ, ἀποφεύγων πᾶσαν ἐξάφην, νὰ μετριάσῃ τὴν αὐστηράν διαίταν. Ἄλλ' ἵνα μὴ γείνη ἡ βλεννόρροια χρόνια (ἢ ὅστερο βλεννόρροια λεγομένη), δεόν νὰ ἐλαττώσωμεν τὰς συχνὰς καὶ μεγάλας δόσεις τῶν λεπτυνότων πομάτων, ἅπερ ἐπὶ τέλους ἐπάγουσι μεγάλην χαύνωσιν, ἐξ ἧς γίνεται τῆς βλεννορροίας ἡ μετάπτωσις εἰς τὴν ὑστεροβλεννόρροϊαν, μᾶλλον δὲ νὰ πράξωμεν τοῦτο, ὅταν ᾖ χαῦνος καὶ χοιραδῶδης ὁ ἄρρωστος. Εἰς ὅλας ταύτας τὰς περιπτώσεις ὠφελεῖ ἢ παρὰ πολλῶν ἰατρῶν ὠφέλιμος ἐγκριθεῖσα πρὸς τὸ γυλισματὸς τῆς ἀρκευθίδος, τοῦ γλυκυπίκρου, τῆς κόμμι-

ρήτινης τοῦ ἱεροξύλου, τῶν διαφορητικῶν εἰδῶν κ. τ. λ. Ὄταν δὲ ἐπιμένῃ ἔτι μικρὰ ἔκρυσις ὑγροῦ ὀρρώδους, ὠφελούσιν ἐνέσεις εἰς τὴν οὐρήθραν ἐλαφρῶν σταλτικῶν, οἷον τοῦ ὄξυκοῦ μολύβδου, τοῦ θεικοῦ ψευδαργύρου καὶ τῶν παρομιῶν μετ' ὀπίου, ἅπερ προφυλάττουσιν ἀπὸ τοῦ γενέσθαι χρόνιαν τὴν ἔκρυσιν ταύτην.

§. 273.

Ὄταν δὲ ἡ βλεννόρροια ἦ ἀφροδισιακῆς λώθης ἔκγονος, δεόν νὰ δώσωμεν εὐθὺς μετὰ τὴν παῦσιν ἢ ἐλάττωσιν τῆς φλεγμονῆς χρόνον τιὰ ὑδράργυρον, ἢ τὰ διαφορητικὰ εἶδη, συγχρόνως δὲ νὰ ἐπιτάξωμεν καὶ ἡσυχίαν ἄκραν καὶ διαίταν αὐσ τηρὰν, ὅπως ἐμποδίσωμεν τὴν εἰς ὄλον τὸ σῶμα καθολικὴν τοῦ ἀφροδισίου μιάσματος μετάδοσιν. Ὄταν δὲ ὑπάρχωσι σκληρῶματα κατὰ τὴν περιοχὴν τῆς οὐρήθρας, μεταχειριζόμεθα ἔσω καὶ ἔξωθεν τὸν ὑδράργυρον μέχρι σιελισμοῦ.

§. 274.

Εἰς τὴν βλεννόρροϊαν τῶν γυναικῶν πράττομεν ὅτι καὶ εἰς τὴν τῶν ἀνδρῶν, ἐξαιρεῖται δὲ μόνον ἡ μεγάλη αὐστηρότης τῆς διαίτης, ἥτις δὲν εἶναι τόσοσ ἀναγκαῖα εἰς αὐτάς· ἀρκουσι δὲ πρῶτον πρὸς ἐλάττωσιν τῆς φλεγμονῆς ὑπατμοὶ ἢ ἐνέσεις μαλακτικῶν, ἔπειτα δὲ σταλτικῶν, ἃς κατασκευάζομεν ἰσχυροτέρας, ὅταν ἢ κίνδυνος νὰ γείνη χρόνία ἢ ἔκρυσις.

Εἰς τοὺς πολλάκις εἰς αὐτάς γινομένους ἀναξασμούς ἐπιβάλλομεν μόνον τὸν ἠλειμμένον μετὰ τὴν δι' ὑδράργυρου κίτρινὴν ἀλοιφήν (ung. Hydrarg-citriņ.), ἢ τὴν ἐρυθρὰν (ung. Hydrarg. rubr.)· πρὸς τοῦτοις δὲ εἶναι ἀναγκαῖον νὰ λαμβάνῃ ἡ ἀρρώστος ἔσω τὸν ὑδράργυρον, ἢ τὰ διαφορητικὰ εἶδη, φυλάσσοῦσα καὶ διαίταν αὐστηράν.

§. 275.

Ἡ βλεννόρροια ἔγεινεν ἤδη χρόνία, ἐφ' ᾧ φαίνεται τὸ πρῶτ' μόνον μικρὰ ἢ στάγδην γινομένη πρόεσις βλένης, ἢ νηματοειδῆς ἐν τοῖς οὔροις βλέννα, ἐπιμένει πολὺν χρόνον ἕως ἂν ἰαθῇ ἐντελῶς, καθ' ὃ διάστημα ἐλαχίστη ἀταξία ἀναγεννᾷ πόνους καὶ καῦσιν ἐν τῇ οὐρήσει. Ἐπὶ τῇ προσφορᾷ λοιπὸν ὧν συμβουλευόουσιν οἱ ἱατροὶ πρὸς ταύτην βοηθημάτων, ἀπαιτεῖται σκέψις πολλή περὶ τῆς ἀναλόγου πρὸς τὰ ὑποθάλλοντ' αὐτὴν αἰτία χρήσεως αὐτῶν· τὰ δὲ αἰτία ταῦτα δύνανται νὰ εἶναι ἐν γένει χαύνωσις, ὑπερμυξήμενη αἰσθησις καὶ ὀργανικαὶ ἀλλοιώσεις τοῦ ὑπαλείφοντος τὴν οὐρήθραν καὶ τοὺς προστάτας βλεννογόνου ὕμενος.

Εἰς μὲν τὴν πρῶτην λοιπὸν περίπτωσιν χρησιμεύουσι βαλσαμώδη καὶ τονωτικὰ φάρμακα, οἷον τὸ κοπάϊον βάλαμον, οὗ ἡ δόσις αὐξάνεται

κατὰ μικρόν, τὸ κίνον, ἐνέσεις σταλτικῶν, οἶον τοῦ ὄξυκοῦ μολύβδου, τοῦ θειικοῦ φευδαργύρου καὶ χαλκοῦ, τῆς ἄχνης τοῦ ὑδραργύρου, καὶ πλύσεις τοῦ καυλοῦ μὲ οἶονπνευματώδη ὑγρά.

Εἰς δὲ τὴν δευτέραν περίπτωσιν (γίνεται δὲ τοῦτο μάλιστα εἰς ἀνθρώπους αἰσθητικούς, ὅταν ἡ βλεννόρροια ἐθεραπεύθη κακῶς ἐν καιρῷ τῆς φλεγμονῆς), βλάπτουσιν ἅπαντα τὰ σταλτικά καὶ ἐρεθιστικά. Ἐπαινεῖται δὲ ἔσω μὲν τὸ ὄξύ οἶνόπνευμα τοῦ Ἀλλήρου (elix. acid. Haller.), ἢ τὸ ἀφέψημα τῆς διδύμης (rad. salep.) καὶ, μεγάλης οὔσης τῆς εὐαίσθησίας, τὸ ὄπιον, πολλάκις τῆς ἡμέρας, ἢ τὸ ὕδωρ τῆς δαφνοκεράσου ἐν γαλακτώματι ἔξωθεν καὶ τοπικῶς αἰ ἐνέσεις ἐγγύματος τῆς ἐρυθρᾶς δακτυλίτιδος, γαλακτώματος ἐκ τῶν σπερμάτων τοῦ μήκωνος, ἠνωμένου μετὰ ὕδατος τῆς δαφνοκεράσου, ὀπίου κ. τ. π. πρὸς τούτοις δὲ δέον καὶ ὁ ἀσθενὴς νὰ εἶναι ἐγκρατέστατος.

Εἰς δὲ τὴν τρίτην περίπτωσιν, ὅπῃ ὑπάρχωσιν ἐλκώσεις καὶ φέμοι καὶ νοσηραὶ ἀλλοιώσεις τῶν προστατῶν, ὁ δὲ ἄρρώστος αἰσθάνηται πόνους κατὰ τι μέρος τοῦ καυλοῦ ὀριστῶν, ὁσάκις διαβαίνουσιν ἐκεῖθεν τὰ οὖρα, καὶ ὁσάκις ψαύεται ὁ καυλὸς κατὰ τὸν τόπον τοῦτον, τοῦ ἔλκουσ ἢ διὰ γνώσεως γίνεται μᾶλλον βεβαία, ὅταν ἡ ἀποκρινομένη ὕλη ἢ μετὰ νηματίων αἵματος ἀναμεμιγμένη ᾖ ἐν εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην κρίνονται ἀναγκαῖα ἔσω μὲν ἡ πόσις τῶν πρὸς τὴν ἀφροδίσιαν λύβην φαρμάκων, ἔξωθεν δὲ, ἢ τοπικῶς, ἡ ἐνεσις τῆς ἄχνης τοῦ ὑδραργύρου καὶ ἡ ἐνθεσις τῶν κηρίων. Πρὸς τὰ στενώματα δὲ, περὶ τῶν τῆς ὑπάρξεως βεβαιούμεθα ἐκ τε τῆς ἐλαττωθείσης παχύτητος τῆς ἀκείνης τῶν οὔρων καὶ ἐκ τῆς ἐξετάσεως τῆς οὐρήθρας, δέον νὰ μεταχειρισθῶμεν ὡς εἰκὸς τὰ κηρία. Ἄπαντα δὲ τ' ἄλλα βοηθήματα οὐδεμίαν ἔχουσιν ἐνέργειαν πρὸς τὴν ἔκρυσιν, ἣτις παύεται, ὅταν ἡ οὐρήθρα ἀναλάβῃ τὴν οἰκείαν εὐρυχωρίαν. Ἐπὶ δὲ τῇ ἐξογκώσει τῶν προστατῶν ὑπάρχει ἔκρυσις βλέννης, ἀφθόνου μᾶλλον ἢ ἥττον, ἐκ τῆς οὐρήθρας, κατ' ἐξοχὴν ὁμως ἐπὶ τῇ οὐρήσει ἢ μετὰ τὴν οὐρησιν, καθὼς καὶ ἐπὶ τῇ ἀσπατήσει κενοῦται βλέννα πολλή. Τοῦτο δὲ νομίζεται πολλάκις γονῆς ἔκρυσις, ἣτις δύναται νὰ εἶναι καὶ ἠνωμένη, ἐπεὶδὴ ὁ ἐπίμονος παρὰ τῶν προστατῶν εἰς τὰ ἐκφορητικά τοῦ σπέρματος ἀγγεῖα καὶ εἰς τὰς σπερματικὰς κύστιγκας ἐκτεινόμενος ἐρεθισμὸς δύναται νὰ ἐπαγάγῃ ἀλλοιώσεις εἰς ταῦτα, ἐξ οὗ προξενεῖται ἡ εὐκολος τοῦ σπέρματος πρόεσις. Βεβαίαν διάγνωσιν, ἂν ἢ τοῦτο γονὴ ἢ ἔκγονον ἠϋξημένης διακρίσεως βλέννης τῶν προστατῶν, παρέχει ἡμῖν ἢ διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἐξέτασις καὶ ἢ ἐν τῷ ὑγρῷ ἀναγνώρισις τῶν σπερματικῶν ζωῶν. Τὴν κατάστασιν δὲ τῶν προστατῶν διαγιγνώσκωμεν μὲ τὸν εἰς τὸ ἀπειυσιμέ-

νον εὐοδιαζόμενον δάκτυλον. Κατὰ τὸν ἐνόητα ἐν τῇ διογκώσει τῶν προ-
στατῶν διάφορον ἐρεθισμόν καὶ κατὰ τὴν σωματικὴν τοῦ ἀρρώστου κα-
τάστασιν δύνανται νὰ ἐνδειχθῶσι προσβολὴ βδελλῶν ἐπὶ τοῦ περιναίου
κατ' ἐπανάληψιν, ἀνατρίψεις τῆς δι' ὑδραργύρου καὶ ἰώδους ἀλοιφῆς, ὑπο-
θετὰ μετὰ ὑδριωδικοῦ κάλεος κατεσκευασμένα, ἔσω δὲ προπότισις ἀμμω-
νιοῦ ἁλατος εἰς ἀνιούσαν δόσιν, ἀλυκῆς ἐνσιδήρου ἀμμωνίας, ἰωδούχου
ὑδραργύρου, ἰωδούχου σιδήρου, καὶ τῶν βαλσαμωδῶν καὶ τονωτικῶν
βοηθημάτων. Ἐκ τοῦ πολυτρόπως ἐπαινουμένου καυτηριασμοῦ μὲ τὸν
χυτὸν νιτρικὸν ἄργυρον οὐδέποτε εἶδον ἰδιαίτερον τινὰ ὠφέλειαν.

§. 276.

Ἡ δ' ἐμπειρικὴ θεραπεία συνίσταται εἰς τὴν χρῆσιν φαρμάκων ἐρεθι-
στικῶν, αἰθεροελακωδῶν καὶ βαλσαμωδῶν, ὅσον τὸ κοπάϊον βάλσαμον,
τὸ μυρτίδανον κ. α. χωρὶς νὰ σκοπήσωμεν εἰς τὸν καιρὸν τῆς φλεγμονῆς.
Πρὸ πάντων δὲ δραστηριώτατον ἀντιφάρμακον εὗρηκαν τὸ μυρτίδανον (Cu-
bebae) καὶ περὶ τῆς καλῆς αὐτοῦ ἐνεργείας εἰμι σύμφωνος καὶ ἐγὼ πρὸς
τοὺς ἐπαινεσάντας αὐτὸ ἰατροὺς, καὶ μάλιστα πρὸς τὸν Δελπέχιον.
Ἄφελει δὲ τοῦτο οὐ μόνον ὅταν παρέλθῃ ὁ φλεγμονώδης καιρὸς τῆς βλεν-
νορροίας, ὡς ἐνιοὶ τῶν ἰατρῶν δοξάζουσιν, ἀλλ' εἰς ὅλους τοὺς καιροὺς
αὐτῆς, ἀρκεῖ μόνον νὰ εἶναι ἀγνὸν καὶ νὰ δίδηται πολὺ, διότι ὀλίγον
διδόμενον αὐξάνει τὴν βλεννορροίαν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς
δέον νὰ εἴσωμεν αὐτοῦ τοῦλάχιστον ὅσον ἡμισείας οὐγκείας τὴν ἡμέραν
καὶ πολλῶ πλεόν ἔπειτα, ἂν δὲν ἀκολουθήσῃ ἰδιαίτερον τι σύμπτωμα· ὃ
δὲ Δελπέχιος ἔδωκεν αὐτοῦ ἐνίοτε τετράκις τῆς ἡμέρας ἀνὰ δύο καὶ
τρεῖς δραχμάς, οὐδεμίαν ἐκ τούτου βλάβην ἰδών. Σκοπιμώτερον ὅμως
εἶν' ἐν γένει νὰ δίδωμεν αὐτοῦ μικροτέρας μὲν, ἀλλὰ συχνοτέρας μοῖρας.
Ἐὰν δὲ θέλωμεν τὴν δρασιν αὐτοῦ μεγάλην εἶναι καὶ ἐπίμονον, δέον νὰ
δίδωμεν αὐτοῦ ὅσον δύο δραχμῶν κατὰ πᾶσαν τρίτην ἢ τετάρτην ὥραν,
κανονίζοντες κατὰ τοῦτο τὰς ὥρας τοῦ γεύματος, ἢ δίδοντες καὶ μίαν
αὐτοῦ μοῖραν τὴν νύκτα. Τὸ μυρτίδανον ἐπάγει συνήθως θερμασίαν μι-
κρὰν εἰς τὴν γαστέρα, καὶ ἡ δίψα, ἀντὶ ν' αὐξηθῇ, ἐλαττοῦται παντελῶς,
ἔτι δὲ καὶ ὅταν αὐξάνωνται αἱ διδόμεναι αὐτοῦ μοῖραι· ὅθεν δέον νὰ
μὴ παύωμεν τὴν δόσιν αὐτοῦ, ὅταν ἡ πρόσκαιρον τὸ φαινόμενον τοῦτο.
Ἐὰν ὅμως ἢ ἐπίμονον, ἂν ἐπέλθωσι στρόφοι, δίδομεν δύο ἢ τρεῖς μοῖ-
ρας αὐτοῦ ὀλιγώτερον· καὶ τότε λαμβάνει μὲν εὐκολώτερον τοῦτο ὁ ἄρ-
ρώστος, ἀλλ' εἶναι καὶ ἥττον δραστήριον τοῦτο πρὸς τὸ νόσημα. Ἐνίοτε
δὲ ἐπάγει πολλὰς καὶ ἄδραρεῖς κενώσεις τῆς κάτω κοιλίας μετὰ ἢ καὶ

ἄνευ πόνων αὐτῆς· σπανιώτατα δὲ τεινεσμόν, καὶ οὐδέποτε κένωσιν αἱματώδη· Ὅθεν, ὅταν τοῦτο ἐπαγάγη τὰς τοιαύτας κενώσεις, παύομεν πρὸς ὥραν αὐτό· ὁ δὲ ἄρρώστος λαμβάνει τότε πόματα μυξώδη καὶ μικροτέρας αὐτοῦ μοίρας, ἀπέχων τῆς στερεᾶς καὶ θρεπτικῆς τροφῆς ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας· ἀλλ' αἰτίον ἐνόησε τούτων εἶναι περιπτώματα· ἐν τῇ κοιλίᾳ, ἅπερ ἀπομακρύνονται δι' ἐμετικῶν, καὶ οὕτω δυνάμεθα νὰ δώσωμεν καὶ πάλιν τὰς πρώτας ἢ καὶ μείζονας αὐτῶν μοίρας. Πολλοὶ τῶν ἀρρώστων δύνανται νὰ λάβωσι τὸ μυρτιδανόν μόνον, ἂν λάβωσιν εὐθὺς καὶ τροφὰς μετ' αὐτό· ἄλλοι δὲ κατ' οὐδένα τρόπον δύνανται νὰ λάβωσι τοῦτο, καὶ τότε ὠφελεῖ αὐτοὺς τὸ κοπάϊον βάλσαμον· ἐνόησε δὲ ὠφελεῖ τὸ μυρτιδανόν, ὅταν τὸ κοπάϊον βάλσαμον ἐπαγάγη διαρροίας. Τὸ μυρτιδανόν δὲν ὠφελεῖ μὲν ἐνόησε, ἀλλ' οὐδέποτε καθιστᾷ καὶ χεῖρονα τὴν βλεννόρροϊαν· Ὅταν ἡ βλεννόρροια ἢ ἀρτιγενὴς, τὸ μυρτιδανόν παύει εὐθὺς τὸ καύσωμα τὴν θερμασίαν, τοὺς μεγάλους πόνους, καὶ τὴν ἔκρυσιν τῆς βλένης, ἣτις γίνεται ὀρρώδης, καὶ ἐντὸς δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν παύονται ὅλα ἐντελῶς. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ ὅταν ἡ βλεννόρροια ἢ χρονία μὲν, ἀλλ' ἐλαφρά· ὥστε τρεῖς μοῖραι τοῦ μυρτιδανού, ἀνὰ δύο δραχμάς ἐκάστη, ἐξαρκοῦσιν εἰς τὰς τοιαύτας περιπτώσεις. Ὅταν ὁμως ἡ βλεννόρροια ἢ σφοδρά, διήρκεσε δύο ἢ τρεῖς εβδομάδας, καὶ προξενῇ πόνους, λόρῶσιν κ. τ. λ. τὸ μυρτιδανόν παύει ταῦτα βραδύτερον καὶ πλείοτερον διδόμενον· ἢ λόρῶσις ἐπιμένει μᾶλλον τῶν ἄλλων συμπτωμάτων καὶ παύεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετὰ προσκόλλησιν εκδορίου, ἀφ' οὗ τ' ἄλλα συμπτώματα ἐξαλειφθῶσιν.

Τὸ μυρτιδανόν ὠφελεῖ καὶ ὅταν ἡ φλεγμονὴ ἐπεκτείνηται καὶ μέχρι τοῦ αὐχένος τῆς κύστεως, ὅταν τὸ ἐκκρινόμενον ὑγρὸν ἢ αἱματοφύρτον, οἱ προστάται πεφλογωμένοι, καὶ οἱ πόνοι· οὐχὶ ὑπὲρ τὸ μέτρον σφοδροί· ὠφέλησε δὲ καὶ ὅταν οἱ ὄρχεις ἦσαν ἐξωγκωμένοι. Τὸ μυρτιδανόν ἰάτρευσε καὶ πρήσματα τῶν ὄρχεων μὴ ἐπώδυνα, ἅπερ εἶχον μείνει ἐξ ὀξείας βλεννόρροιας, ἦσαν ἠνωμένα μετὰ συμπτωμάτων καθολικοῦ μολυσμοῦ, καὶ δὲν ἐπαύσαντο οὐδὲ μετὰ τὴν χρῆσιν τῶν ἀντιφαρμάκων τῆς ἀφροδισίας λώθης, καὶ ἂν τὸ καθολικὸν τοῦ σώματος ἀφροδισίον πάθος ἐμείνει· τοῦτ' αὐτὸ δ' ἐνήργησε καὶ πρὸς τοὺς βουθῶνας, οὔτινες ἦσαν ἐκγονοὶ τῆς βλεννόρροιας. Ἐν ᾧ δὲ λαμβάνει ὁ ἀρρώστος τὸ μυρτιδανόν, χρειάν ἔχει μεγάλης ἡσυχίας καὶ τροφῆς μὴ ἐρεθιστικῆς. Δέον δὲ νὰ λαμβάνῃ τοῦτο ὀκτὼ ἡμέρας ἐτι κατὰ συνέχειαν, καὶ μετὰ τὴν τελείαν παῦσιν τῆς βλεννόρροιας. Ἴνα δὲ λάθῃ ὁ ἀρρώστος ποσότητα μικροτέραν τῆς ἐν τῇ κοινῇ χρῆσει τοῦ μυρτιδανού δοτέας, ἐκήνεσαν τὸ αἰθέριον καὶ οἶνο-

πνευματώδες ἐκχύλισμα τοῦ μυρτιδάνου, ὅσον δέκα ἢ εἴκοσι κόκκων ἐν ἐκάστη δόσει, καὶ τὸ αἰθέριον ἔλαιον τοῦ μυρτιδάνου, ὅσον ὀκτώ ἢ δυοκαίδεκα σταγόνων ἐν ἐκάστη δόσει.

*Ἐνιοὶ τῶν ἱατρῶν εἶπον, ὅτι τὸ μυρτιδανὸν ἐπάγει φλεγμονὴν τῶν ὄρχεων, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀληθεύει κατὰ τὰς πολλὰς παρατηρήσεις. Ὁ Δελπέχιος ἔδωκεν ἐπιτυχῶς, πρότερον καὶ τοῦ κοπαίου βαλσάμου, μεγάλας μοίρας καθ' ὅλους τοὺς καιροὺς τῆς βλεννορροίας. Κατὰ τὰς νεωτέρας δοκιμὰς, ἐνέχουσιν ὅμοιον συστατικὸν ἀμφοτέρω ταῦτα τὰ φάρμακα· ἄρα γὰρ δὲν δύναται τὸ ἀνενεργὲς τοῦ μυρτιδάνου, εἰκότως διδομένου, νὰ χρησιμεύσῃ ὡς διαγνωστικὸν τῆς ἀφροδισιολώβου φύσεως τῆς βλεννορροίας. Ὁ Δελπέχιος, ἵνα ἐμποδίσῃ τὴν ἀνάδοσιν τοῦ ἀφροδισίου μιάσματος εἰς τὸ σῶμα, ὅταν ἡ φλεγμονὴ τῆς βλεννορροίας δὲν εἶναι σφοδρὰ, μεταχειρίσθη συγχρόνως 12 ἕως 15 ἀνατριψίμεις τῆς δι' ὑδραργύρου ἀλοιφῆς ἐκατέρωθεν τοῦ καυλοῦ, ὅσον ἡμισίαις δραχμῆς πρῶτ' καὶ ἑσπέρας.

*Ὁ Οὐέλπεαυὸς μετεχειρίσθη τὸ μυρτιδανὸν καὶ τὸ κοπαῖον βάλσαμον ὅσον 2, 4 6, καὶ 8 δραχμῶν εἰς κλύσματα μετὰ λεκίθου ἢ μετὰ τοῦ ἀφεψήματος τῆς ἀλθαίας ἀναδιδευμένον. Ἐπὶ τῇ προποτίσει τοῦ κοπαίου βαλσάμου ἐπιγίνοντ' εὐκόλως διάρροιαὶ καὶ ἐκτεταμένον ἐξάνθημα τοῦ δέρματος, ἅπερ ὅμως ἐξαλείφονται, παυομένου τοῦ φαρμάκου.

§ 277.

*Ἡ δὲ ἐκβόλιος θεραπεία τῆς βλεννορροίας συνίσταται εἰς τὴν χρῆσιν ἰσχυρῶν ἐνέσεων τοῦ χυτοῦ νιτρικοῦ ἀργύρου (ὅσον γράμματος εἰς 30 γράμματα ὕδατος ἀπεσταγμένου, καὶ ὅσον 5 γραμμάτων εἰς 45 γράμματα ὕδατος), αἷς διὰ τινος μικροῦ κλυστηρίου ἐγχέομεν, ἀφ' οὗ κενωθῶσι τὰ οὖρα καὶ πιεσθῇ ὡς εἶκος ἢ οὐρήθρα, ὅπως μὴ εἰσέλθῃ τὸ ἔνεμα εἰς τὴν κύστιν. Πόνοι σφοδρότατοι γίνοντ' εὐθὺς μετὰ τὴν ἔνεσιν, καὶ ἐξιδρώσεις ὀρρώδους, ὀρρώδους τε καὶ αἱματώδους, ἢ καὶ αἱματώδους ὕγρου ἐκ τοῦ βλεννογόνου ὑμένος, μετὰ τοῦτο δὲ ἔκρυσις πυώδης, πυατώδης καὶ μετὰ θρομβωμάτων ἀναμεμιγμένη. Ἡ ἔνεσις ἐπαναλαμβάνεται, καὶ ὅταν ἀπομείνῃ μικρὰ ἔτι ἔκρυσις, γίνοντ' ἐνέσεις μολυβδίνου ὕδατος ἢ τανίνης, μεταχειριζόμεθα δὲ καὶ τὸ μυρτιδανὸν ἢ τὸ κοπαῖον βάλσαμον.

§. 278.

*Ἐκιστα δ' ἐπαινετέα εἶναι τῆς βλεννορροίας ἡ ἐκβόλιος αὕτη θεραπεία. Διότι οὔτε ἡ ἐνέργει' αὐτῆς εἶναι, ὡς λέγεται παρὰ τῶν ἐπαινετῶν αὐτῆς, βεβαία, οὔτε τὰ ἐν καιρῷ ταύτης ἐπιγινόμενα περιορίζονται ὀπίσωσιν. Ἡ φλεγμονὴ δύναται νὰ γείνη σφοδρότατη, καὶ νὰ ἐξαπλωθῇ εἰς τοὺς προστάτας, εἰς τοὺς ὄρχεις κ. ο. κ. ἐξ ὧν δύναται νὰ προξενηθῶσιν οἱ σφοδρότατοι πόνοι ἐν τῇ οὐρήσει, ἰσχυρὰ κ. τ. λ. Βεβαίως δὲ μετὰ τοιαύτας ἐνέσεις ἐπίφοβοι μᾶλλον εἶπὶ καὶ τῆς ὀργανώσεως τοῦ βλεννογόνου χιτῶνος τῆς οὐρήθρας ἀλλοιώσεις.

§. 279.

Ἡ βαλανοβλεννόρροια εἶναι ἡ ἔκγονος τῆς ἀκαθαρσίας, δι' ἣν συλλεγομένη ἀδιακόπως ἢ ἐκ τῶν ἀδένων τῆς βαλάνου διακρινόμενη ὕλη γίνεται δριμεῖα· γίνεται δὲ τοῦτο κατ' ἐξοχὴν εἰς τοὺς ἔχοντας μακροστενον τὸ σκέπον τὴν βάλανον δέρμα, ἢ ἀκόλουθος τῆς ἀφροδισίας λώθης, ἢ βέβαιον διαγνωστικὸν ἔχομεν πρῶτον τὴν γένεσιν αὐτῆς μετὰ συνουσίαν ὑποπτον, δεύτερον τὰς ταυτοχρόνως συνεδρευούσας ἀποδόρσεις τῆς βάλανου, καὶ τρίτον τὸ ἐπίμονον αὐτῆς.

Πρὸς θεραπείαν τῆς ἐξ ἀκαθαρσίας γεννωμένης βαλανοβλεννόρροιας ἀρκεῖ ἡ μεγίστη καθαριότης, ἀποπλύσεις τῆς βαλάνου συχναὶ μὲν χλιαρὸν γάλα, ὕδωρ τοῦ μολύβδου καὶ τὰ παρόμοια. Εἰς δὲ τὸ δεύτερον εἶδος ἡ τοῦ τῆς ἀφροδισίας λώθης, χρησιμεύει ἡ ἔσω καὶ ἔξωθεν τοῦ ὑδραργύρου χρῆσις.

§. 280.

Ἡ δὲ θεραπεία τῆς βλεννόρροιας, ἥτις γεννᾶται ἐξ αἰτίας ἀρθριτικῆς, ἐρηθητικῆς καὶ τῶν παρομοίων, οὐδόπως διαλλάσσει τῆς θεραπείας τῆς μὴ ἐξ ἀφροδισίας λώθης γεννωμένης βλεννόρροιας καὶ διαφέρει κατὰ τοῦτο μόνον, ὅτι ἡ φλεγμονὴ αὐτῆς ἐμμένει συνήθως πολὺν ἔτι χρόνον, καὶ ἀφ' οὗ τὸ πάθος ἐγένετο ἤδη χρόνιον. Χρησιμεύουσι δὲ τότε πολὺ τὰ παροχευτικὰ βοηθήματα, θερμὰ λουτρά, θερμοκυστιμικὰ παρασκευάσματα καὶ τὰ τοιαῦτα.

Εἰς δύο ἄνδρας εἶδον ἐκ συμφύου καὶ ἐπανεληθμένως, ὅτι ἐγεννήθη σφοδρὰ βλεννόρροια, ἥτις μετὰ πλείονος ἡμέρας αἰφνιδίως ἀφανῆς ἐγένετο μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τῶν συμπτωμάτων ἀρθριτικῆς καταβολῆς.

Ε'

Περὶ φλεγμονῆς τῶν ὀρχεων ἢ περὶ ὀρχίτιδος.

§. 281.

Τὰ γεννῶντα τὴν ὀρχίτιδα αἷτια εἰσὶ διάφορα.

1) Ἡ βλεννόρροια ἐγγίνεται δὲ τοῦτο, ὅταν ἡ φλεγμονὴ τῆς οὐρήθρας ἢ σφοδρὰ, ὅταν ὁ ἄρρώστος αἰσθάνηται πόνους ὀλίμους κατὰ τὴν κοιλίαν καὶ τὴν λεκάνην, ὅταν κινῆται πολὺ καὶ δὲν ἀναστηρίξη τοὺς ὀρχεις μὲ ἀναζώστραν. Ἡ φλεγμονὴ αὕτη μεταδίδεται πρῶτον εἰς τὰς ἐπιδιδυμίδας καὶ ἔπειτα εἰς τοὺς ὀρχεις, ἢ ἐμμένει μόνον εἰς τὰς ἐπιδιδυμίδας, ἢ δεύτερον, ἀφ' οὗ ἐλαττωθῆ μὲν ἡ φλεγμονὴ τῆς οὐρήθρας, ἐρεθισθῶσι δὲ οἱ ὀρχεις δι' ἄλλας παντοιοτρόπους αἰτίας, διὰ σφοδρὰν π. χ. κίνησιν καὶ τὰ παρόμοια.

2) Ἡ καθολικὴ ἀφροδισία λώθῃ, ἢς σύμπτωμα δύναται νὰ εἶναι αὕτη.

3) Αἱ ἐξωθεν γενόμεναι βλαί.

4) Ἡ φύξις, καὶ μάλιστα εἰς ἀνθρώπους συνιδρώσει ἀφθόνους κατὰ τὸ περίναιον καὶ κατὰ τὴν ἔσω ἐπιφάνειαν τῶν μηρῶν ἔχοντας.

5) Οἱ σφοδροὶ ἀγωνισμοί, ἐπειδὴ δύνανται νὰ ἐπαγάγωσιν εἰς τοὺς ὄρχεις μεγάλην ἐπιρροὴν αἵματος καὶ φλεγμονὴν ἔτι ἐξ αἰτίας τῆς δυσκόλου ἐκείθεν μεταγωγῆς αὐτοῦ.

§. 282.

Τῶν ὄρχεων ἡ φλεγμονὴ αὐξάνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεγάλως καὶ ἐν μικρῷ χρόνῳ διαστήματι. Ὁ ὄρχις ἐξογκοῦται πολὺ, καὶ ὁ ὄγκος αὐξάνεται διὰ γενομένην ἐξιδρωσιν εἰς τὸ κύτος τοῦ ἐλυτροειδοῦς χιτῶνος· ὁμοίως περιτείνεται πολὺ καὶ τοῦ ὄσχεου τὸ δέρμα, γίνεται ἐρυθρὸν καὶ ἐπώδυνον· συνεδρεύουσι πρὸς τούτοις πυρετός, στρόφοι τῆς κοιλίας καὶ ναυτία ὀχληρά.

Τῆς φλεγμονῆς ταύτης τέλος εἶναι συνήθως ἡ λύσις. Συλλογὴ ὕδατος ἐν τῷ ἐλυτροειδεῖ χιτῶνι τοῦ ὄρχεως ἀπομένει ἐνίστε, ὅταν ἡ φλεγμονὴ θεραπευθῇ κακῶς, ἢ ἐπιμεινῇ ἐπὶ πλείονα χρόνον μικρά· ἐμπυήσεως δὲ φόβος εἶναι, ὅταν, τῆς φλεγμονῆς ἰσχυρᾶς οὐσης, ὁ πόνος γείνη σφυγμώδης. Ἀλλὰ πρὸς τὴν πύσιν ἐπερρέπειαν ἔχει ἢ ἐξ ἄλλων, μάλιστα δὲ ἢ ἐκ τραυματικῆς αἰτίας, οὐδέμιαν δὲ ἢ ἐκ τῆς οὐρηθροίτιδος γεννωμένη ὄρχιτις· τὸ ἐπικείμενον δέρμα ἐπανίσταται τότε, γίνεται κατὰ τόπους λεπτὸν, σχάζει τέλος καὶ τὸ πῦον ἐκρέει· πολλάκις δὲ προβάλλουσιν ἐκ τῆς σχισμῆς τοῦ ἀποστήματος ὡς ἂν φαϊόλευμα καὶ κροκιδοειδῆ σωματῖα τὰ ἀγαθιδοειδῶς συνειλιγμένα τοῦ ὄρχεως ἀγγεία, ἅπερ ἐλκυσόμενα ἐκτυλίσσονται τοιοῦτοτρόπως, ὥστε μένει κενὸς ὁ ἐλυτροειδῆς χιτῶν.

Ἐξ αἰτίας τῆς ἰδιαίτερας κατασκευῆς τοῦ ὄρχεως μεταπίπτει συχάκις καὶ εἰς σκληρίαν ἢ φλεγμονὴν, ὅταν δὲν θεραπευθῇ πρεπόντως, καὶ ὅταν τοῦ ἀρρώστου τὸ σῶμα κατέχηται ὑπὸ ἀρθριτικῆς ἢ χοιραδώδους δυσκρασίας. Ἡ σκληρία αὐξάνει πολλάκις τὸν ὄγκον τοῦ ὄρχεως ἐπισήμως, καὶ ὅτε μὲν ἐμμένει ἡ σκληρία εἰς μόνην τὴν ἐπιδιδυμίδα, ὅτε δὲ ἐκτείνεται καθ' ὅλον τὸν ὄρχιν, καὶ εἰς μικρὸν ἢ μέγα μέρος τοῦ σπερματίτου λώρου.

Σπανιωτάτη δὲ ἡ μετάπτωσις τῆς φλεγμονῆς εἰς γάγγραιναν, καὶ δυνατὴ μόνον, ὅταν ἡ θεραπεία τῆς φλεγμονῆς ᾖ σφαλερά.

§. 283.

Ἡ θεραπεία γίνεται ἀναλόγως τοῖς αἰτίοις καὶ τῇ ἰσχύϊ τῆς φλεγμονῆς. Ὅταν λοιπὸν αὕτη, ἔκγονος τῆς βλεννορροίας, ἢ ἐν τῷ γεννώσθαι καὶ μετὰ μικροῦ ὄγκου τοῦ ὄρχεως, χρειαν ἔχει ὁ ἀρρώστος νὰ ἡσυχάζῃ εἰς τὴν κλίνην, καὶ ἀναστηρίζων τὸν ὄρχιν, νὰ ἐπιβρέχῃ αὐτὸν με' ὕδωρ τοῦ μολύβδου, νὰ βάλῃ μαλακτικὰ καταπλάσματα ἐπὶ τοῦ καυλοῦ, καὶ νὰ

πίνη συχνάκις ύπακτικὰ διαψύχοντα. Πολλάκις ὁμοῦς ὁ ἄρρωστος δὲν ἀνέχεται τὰ ψυχρὰ ἐπιθέματα, ἅπερ δέον ἐξ ἀρχῆς καὶ πρὶν εἶτι γείνη μέγας ὄγκος νὰ μεταχειριζώμεθα, καὶ χρησιμώτερα εἰσὶ τότε τὰ καταπλάσματα καὶ τὰ μαλακτικὰ πυριάματα· ὅταν δὲ τῆς φλεγμονῆς ἡ ἰσχὺς αὐξηθῆ ἐπὶ μᾶλλον, καὶ ὁ ἄσθενὴς ἢ εὐρῶστος, ὠφέλιμος κρίνεται τότε ἡ κένωσις τοῦ αἵματος καὶ ἡ ἐπιβολὴ θερμῶν καὶ μαλακτικῶν καταπλάσμάτων ἐπὶ τοῦ ὀγκώματος· γίνεται δὲ ἡ κένωσις τοῦ αἵματος ἢ διὰ φλεβοτομίας, ἢ διὰ προσβολῆς τῶν ἀναγκαίων βδελλῶν ἐπὶ τοῦ περιναίου καὶ κατὰ τὴν ἔνδον πλευρὰν τῶν μηρῶν. Ἐὰν δὲ μετὰ ταῦτα ἐλαττωθῆ μὲν ἡ φλεγμονή, ἐπιμένῃ δὲ πόνος πολὺς εἰσέτι, προσφέρομεν εἰς τὸν ἄσθενῆ ὅπιον μετὰ νίτρου ἢ μετὰ καλομέλιτος, ἐμβάλλομεν κλύσματα μετ' ὀπίου, καὶ ἐπιβάλλομεν καταπλάσματα ἐκ ναρκωτικῶν βοτάνων κατεσκευασμένα ἐπὶ τοῦ πεπονθότος τόπου, καὶ εἰς ταῦτα προστίθεται, ὅταν ἐλαττωθῆ τοῦ ὄγκου ἡ περιτένεια, καὶ ὕδωρ τοῦ μολύβδου. Πολλάκις, καίτοι λύεται ἡ φλεγμονή, ἐπιμένει ὁμοῦς ἐπὶ πλείονα χρόνον τοῦ ὄρχεως ἐξόγκωσις. Πρὸς διαφόρησιν ταύτης οὐδὲν ἔχομεν νὰ πράξωμεν, εἰμὴ νὰ στηρίξωμεν αὐτὸν διὰ προσηκούσης ἀναξώστρας, ἐπαλείφοντες αὐτὸν ἐπιμελῶς μὲ τὴν εἰς ὕδραργύρου ἀλοιφήν, ἠνωμένην μετὰ καφουράς. Κατὰ τοῦ Δελπεχίου δὲ τὴν κείραν, ἀρκεῖ πρὸς ἀφαίρεσιν τῆς συνεδρευούσης μετὰ τῆς βλεννογόρου φλεγμονῆς τῶν ὄρχεων, ἢ ἀνω ρηθεῖσα θεραπεία διὰ τοῦ μυρτιδάνου.

§. 284.

Ἐὰν δὲ μὴ λυθῆ, ἀλλ' ἔλθῃ εἰς ἐμπύησιν ἡ φλεγμονή, ἐκ ταύτης δὲ γεννηθῆ ἀπόστημα, δέον τοῦτο μὲν νὰ σχασθῆ καὶ θεραπευθῆ κατὰ τοὺς γενικούς κανόνας· αἱ προβάλλουσαι δὲ εἰς τὴν σχισμὴν αὐτοῦ λευκάφαιοι κροκίδες νὰ μένωσιν ἀνέπαφοι, ἐπειδὴ αὐταὶ ἐπισαρκίζονται πολλάκις καὶ συνουλοῦνται μετὰ τῶν χειλέων τῆς πληγῆς· ἐπανίστανται δὲ μυκητώδη ἐκφύματα ἐκ τῆς σχισμῆς τοῦ ἀποστήματος, ἐπικαλομεν μὲ χυτὸν νιτρικὸν ἄργυρον, ἢ ἀποκόπομεν αὐτὰ κατὰ τὴν βάσιν καὶ συνάγομεν τὰ χεῖλη τῆς πληγῆς μὲ ταινίας κολλητικῆς ἐμπλάστρου. Ἐν ὁμοῦς ἡ ἐμπύησις φθάσῃ νὰ γείνη ἀνεπίσχετος, ἢ ὁ ὄρχις νὰ ἔλθῃ εἰς ἐκφύλωσιν δύσμορφον, ἐνδείκνυται τότε τοῦ ὄρχεως ἡ ἐκτομή.

§. 285.

Ἡ σκληρία, εἰς ἣν μεταπίπτει ἡ φλεγμονή, δὲν ἐκτείνεται συνήθως ὑπὲρ τὴν ἐπιδιδυμίδα, καὶ ἐν ταύτῃ δύναται νὰ μένῃ πολλάκις ἐφ' ὅλης τῆς ζωῆς ἀναλλοίωτος χωρὶς νὰ προξενήσῃ ἐνόχλησιν τινα. Τοῦ πάσχοντος ὁμοῦς τὸ φιλάσθενον καὶ δύσκρατον, αἱ βλάβαι, αἵτινες ἀναγεννῶσιν

ἐκ νέου φλεγμονὴν ἐπάγουσιν, ἐξόγκωσιν τοῦ σπερματίτου λώρου, ὕδρωπα εἰς τὸν ἐλυτροειδῆ χιτῶνα, καὶ ἀλλοιώσεις σαρκωματώδεις καὶ καρκινώδεις· ἐνεργοῦμεν δὲ τῆς σκληρίας τὴν λύσιν, ὅταν προσφέρωμεν μετὰ τῆς προσηκούσης προσυχῆς, ὅσ' ἀνεφέραμεν ἐν γένει ἐν τῷ 166. §. καὶ ἀναστηρίζομεν καθ' ὅλον τῆς θεραπείας τὸν χρόνον τὸν ὄρχιν διὰ τῆς ἀρμοζούσης ἀναζώστρας. Ὅταν ὅμως ἐπέλθωσιν εἰς τὸν ὄρχιν πόνοι σφοδροὶ καὶ νυγματώδεις, καὶ ὅταν ἦ ἀνώμαλον τὸ πρῆσμα καὶ ὑβῶδες, παρὰ τοῦ ὄρχεως τὴν ἐκτομὴν πρὸς ἀποφυγὴν τῆς μεταπτώσεως εἰς περαιτέρω καρκινώδη φθορὰν οὐδὲν ἔχομεν ἄλλο βοήθημα.

Πολλάκις δὲ ἐπιγενᾶται κατὰ μικρὸν καὶ ἀνεπαισθήτως, ὡς φαινόμενον τῆς καθολικῆς ἀφροδισίας λώθης, πρῆσμα σκληρὸν, ἀλλὰ τοῦτο διαφορεῖται συνήθως διὰ τῆς μεθοδικῆς χρήσεως τοῦ ὑδραργύρου ἢ τοῦ μурτιδιάνου (ἴδ. §. 276). Ἐνλοτε δὲ διαφορεῖται σκληρὰ, ἥτις εἶναι τῆς βλενορροίας ἀπότοκος, νέας βλενορροίας ἀνακτῆσει, διὰ τοῦτο προτείνεται ἢ ἐκ νέου γένεσις τῆς φλεγμονῆς τῆς οὐρήθρας διὰ τῆς ἐν ταύτῃ τῶν κηρίων ἐνθέσεως, ἀπερ' ἀλείφονται μετὰ τὴν διὰ κοκκίνης ὑποσάθμης τοῦ ὑδραργύρου ἀλοιφήν, καὶ μὴ μετὰ τὸ ὑγρὸν τῆς βλενορροίας.

§. 286.

Τὴν δὲ φλεγμονὴν τῶν ὄρχεων, ἥτις γεννᾶται διὰ μηχανικὰς βλάβας, ἢ διὰ ψύξιν, θεραπεύομεν ὡς ἐν τῷ 283. §. εἴρηται, χωρὶς ν' ἀποβλέψωμεν παντάπασιν εἰς τὴν φλεγμονὴν τῆς οὐρήθρας.

§. 287.

Καθὼς ἐδοκίμασαν νὰ θεραπεύσωσι τὰς διαχύτους φλεγμονὰς τοῦ κυτταρώδους ἰστού διὰ πίεσεως ἐπιμόνου (§. 198.), οὕτω καὶ ὁ Φρίκκης ἐπήνεσε τὴν πίεσιν ὡς βοήθημα ἀνυσιμώτατον πρὸς ὅλα τὰ εἶδη τῶν φλεγμονωδῶν ὄγκων, ἐξ οἷαςδήποτε αἰτίας γεννηθέντων. Ὁ βαθμὸς καὶ ὁ χρόνος τῆς φλεγμονῆς οὐδεμίαν ἀποτελοῦσιν εἰς τοῦτο διαφορὰν μόνον δὲ ὅταν ὑπάρχη καθολικὴ νόσσις, οἷον γαστρικὴ κατάστασις, ἠνωμένη, δεόν πρῶτον ν' ἀφαιρέσωμεν ταύτην. Ἀντένδειξις δὲ τῆς πίεσεως οὔτε τῶν ἀγγείων ἀντ' ἰπάθεια, οὔτε βουβῶνες εἰσίν, οὔτε ἔλκη. Ὁ πόνος εὐθὺς μετὰ τὴν πίεσιν γίνεται μὲν ἐνλοτε σφοδρότερος, καὶ σφοδρότατος, ὅταν ἡ πίεσις ἦ υπερβάλλουσα, ἀλλὰ διαρκεῖ ὀλιγον καιρὸν, καὶ πολλάκις ὁ ἄρρωστος μετὰ τεταρτημέριον τῆς ὥρας οὐδένα πλέον αἰσθάνεται πόνου. Ἐνλοτε δὲ γεννῶνται μετὰ τὴν πίεσιν γαστρικὰ σημεῖα, οἷον ναυτία, πικρὰ γεῦσις κ. τ. π. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην δεόν νὰ ἀφαιρέσωμεν τὴν πίεσιν καὶ νὰ προποτίσωμεν ἐμετικόν. Ἐπιμένει δὲ ὁ πόνος μετὰ τὴν πίεσιν ἀκατάπαυστος, τὸ αἷτιον τῆς ἀποτυχίας τότε, λέγουσιν,

εἶναι καθολικὴ τις τοῦ σώματος πάθησις. Ἐν τῇ σφοδρᾷ τραυματικῇ ὀρχίτιδι προηγούνται τῆς πίεσεως προσβολὴ βδελλῶν καὶ ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας ἐπίθεσις καταπλασμάτων.

§. 288.

Πρὸς πίεσιν δὲ τοῦ φλεγμαίνοντος ὄρχεως μεταχειρίζομεθα ταινίας ἐκ νέου λίνου μακρὰς μὲν ὅσον πήχεως, πλατείας δὲ ὅσον δακτύλου, ἐπηλειμμένας μὲ ἔμπλαστρον κολλητικόν μὲν ἀλλὰ μὴ λίαν ἐρεθιστικόν. Ὁ ἄρρώστος, εἰ μὲν ἡ φλεγμονὴ τοῦ ὄρχεως ἡ μικρὰ, ἔστω ὀρθιος πρὸς τοῖχόν τινα πρόσθεν τοῦ ἱατροῦ ἑστηριγμένος, εἰ δὲ μεγάλη, ἔστω οὕτως ἐπὶ τοῦ γέλιου τῆς κλίνης, ἢ τοῦ κλιντροῦ κείμενος, ὥστε ὁ ὄρχις αὐτοῦ νὰ κρεμάται ἀκωλύτως πρὸς τὰ κάτω. Ἀποξυρίζονται δὲ καὶ αἱ τρίχες τοῦ αἰδοίου, εἰ μὴ ὡσι μεγάλαι. Ὁ ἱατρός δὲ λαμβάνει τῇ μὲν τῶν χειρῶν τὸν ὄρχιν καὶ ἀποχωρίζει αὐτὸν τοῦ ἀπαθοῦς, τῇ δ' ἑτέρα ἀνασπᾷ τὸ ἐπικείμενον δέρμα τοῦ πεπονθότος. Ἐὰν δὲ ὁ ὄρχις ἢ καθ' ὑπερβολὴν ἐξώγκωμένος, κρατεῖ βοηθὸς αὐτὸν, ἀλλῶς δὲ δύναται καὶ αὐτὸς ὁ ἄρρώστος νὰ κρατῇ τὸν ἀπαθῆ ὄρχιν ἀποκεχωρισμένον τοῦ πεπονθότος. Καθ' ὃν δὲ τόπον διὰ τῆς ἀνασπάσεως τοῦ δέρματος τοῦ ὄσχεου ἀπεχωρίσθη ὁ σπερματίτης λῶρος ὅσον δακτύλου ἄνωθεν τοῦ ὄρχεως, ἄρχεται ἡ ἐπιβολὴ τῆς πρώτης ταινίας, ἧς τὸ ἄκρον ἐπικρατεῖται μὲ τὸν ἀντίχειρα, καὶ φέρεται αὕτη κατὰ κύκλον περὶ τὸν σπερματίτην λῶρον κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἐπιβάλλεται καὶ δευτέρα ταινία, σκεπάζουσα τὴν πρώτην καθόλου ἢ κατὰ μέρος. Ἡ πράξις αὕτη τῆς πίεσεως πρέπει νὰ γένη πεφυλαγμένως, αἰ περιβολαὶ τῶν ταινιῶν νὰ ἐγκλείωσι καλῶς τὸν σπερματίτην λῶρον, ὥστε νὰ μὴ δύναται ὁ ὄρχις (πιεζόμενος ἔπειτα κατὰ τὸ κάτω ἄκρον μάλιστα) ν' ἀναδράμῃ πρὸς τὸν βουβωνικὸν σωλήνα διὰ τῆς γενομένης μὲ τὰς ῥηθείσας ταινίας ἀγκύλης. Ἐξακολουθοῦμεν δὲ τὰς ἐπιβολὰς τῶν ταινιῶν πρὸς τὰ κάτω τοιοῦτοτρόπως, ὥστε τὸ τρίτημόριον τοῦ πλάτους πάσης ἀκολουθοῦ ταινίας νὰ κεῖται ἐπὶ τῆς προηγουμένης, ἕως ἂν φθάσωμεν εἰς τὴν μείζονα περιφέρειαν τοῦ ὄγκου, ἐξ ἧς ὁ ὄγκος μειοῦται ταχέως ἐπὶ τὰ κάτω πρὸς τὸν πυθμένα, καὶ αἱ ταινίαι τοῦ κολλητικοῦ ἔμπλαστρου δὲν ἐφαρμόζονται πλέον κυκλοτερόως. Ἐπειτα δὲ συλλαμβάνομεν τῇ ἀριστερᾷ τῶν χειρῶν τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἐτέθησαν αἱ πρώται ταινίαι, καὶ ἐπιβάλλομεν τὰς ταινίας τοιοῦτοτρόπως, ὥστε, ἀρχόμενοι αἷται ἀπὸ τοῦ τόπου τούτου, φέρονται πρὸς τὰ κάτω κατὰ τὴν ἐπιμήκη διάμετρον τοῦ ὄρχεως ἐπὶ τοῦ πυθμένος αὐτοῦ καὶ ἐκείθεν κατὰ τὴν ὀπισθίαν πλευρὰν πρὸς τὰ ἔνω, ὅπου ἐπικεκλῶμεν τὸ ἕτερον ἄκρον τῆς ταινίας. Κατὰ τὴν εὐθύντην ταύτην βάλλονται τόσαι ταινίαι, ὥστε

νά καλύπτηται εϊκότως πᾶς τόπος τοῦ ὄρχεου, καὶ ὁ ὄρχις νά ἐγκλείηται καὶ νά πιέζηται ἀρκούντως καθ' ὅλας τὰς διαστάσεις. Ἄλλ' αἱ ἐπὶ τοῦ ὄρχεως φερόμεναι ταινίαι δέον νά μὴ ἐπιβάλλωνται ὑπερβαλλόντως σφραγῶς. Ἐὰν δὲ ὡσιν ἐξωγκωμένοι ἀμφοτέροι οἱ ὄρχεις, ἐπιβάλλομεν τὰς ταινίας ἐπὶ τοῦ ἐνὸς καθ' ὃν εἴρηται τρόπον· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἐτέρου δὲν μένει τόπος πρὸς ἐπίθεσιν τῶν κατὰ κύκλον ἐπιβολῶν· ὅθεν πρέπει αὐταὶ νά ἐπιβληθῶσι τοιοῦτοτρόπως, ὥστε νά ἐμπεριλαμβάνωσι καὶ τὸν ἤδη πιεσθέντα ὄρχιν, ἐπομένως νά φέρωνται αἱ ταινίαι ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὄρχεων, καὶ ὁ ἤδη περιπιασθεὶς ὄρχις νά χρησιμεύῃ ὡς στήριγμα τῶ ἐτέρῳ. Αἱ δὲ κατὰ μῆκος ἐπιβολαὶ γίνονται καθ' ὃν εἴρηται τρόπον.

§. 289.

Ὁ ἄρρώστος εὐνᾶται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εὐθύς μετὰ τὴν ἐπιβολὴν τῶν ταινιῶν ν' ἀφήσῃ τὴν κλίνην, καὶ ἐὰν ἡ φλεγμονὴ ἦ ἐν τῷ ἄρχεσθαι καὶ ἐλαφρὰ, νά ἐξέλθῃ καὶ τῆς οἰκίας. Ἡ ἐκ νέου ἐπιβολὴ τοῦ ἐπιδέσμου, ἐὰν ἡ πρῶτη δὲν ἐξαρκεῖ, γίνεται ὅταν αἱ ταινίαι τοῦ κολλητικῆς ἐμπλάστρου χαλαρωθῶσιν, ὥστε νά δυνάμεθα νά παρεμβάλωμεν ψαλίδιον καὶ νά διακόψωμεν αὐτάς. Ἄν δὲ τὸ ἐμπλαστρον ἐρεθίσῃ ἀναξασμοὺς, γίνεται δὲ τοῦτο εἰς ἀνθρώπους εὐερέθιστον δέρμα ἔχοντας, ἐντέμνομεν τὸ ἐμπλαστρον κατὰ τοὺς τόπους τούτους καὶ ἐπιβρ' ἐχομέν αὐτοὺς μὲ Γουλλάρδιον ὕδωρ.

§. 290.

Δέον δὲ νά ἐπιμελωμεθα μεγάλως, ὥστε ἡ πίεσις νά γίνηται ἀπανταχοῦ ὁμοτίμως. Ἐγνώρισα κακὰ τῆς πίσεως ταύτης ἀποτελέσματα, ἅπερ ἐγεννήθησαν εἰς ἄλλων ἰατρῶν θεραπείαν διὰ τὴν παραμέλησιν τοῦ κανόνος τούτου. Ἡ ἀγωγὴ αὕτη, κατὰ τὰς πολλὰς τοῦ Φρίκκου παρατηρήσεις, ἔχει τὸ καλὸν ὅτι οἱ πόνοι καὶ ἡ φλεγμονὴ ἀφαιροῦνται ταχέως, ὅτι αὕτη εἶναι ἀπλῆ, καὶ ἀπαιτεῖ ὀλιγωτέραν δαπάνην τε καὶ ἐπιμέλειαν.

Ὁ Σοῦθος ὑπερασπίζεται τὴν διὰ τῆς πίσεως ταύτην θεραπείαν, νομίζει δὲ μόνον ὅτι κάλλιον εἶναι νά ἐπιβάλλωμεν τὰς ταινίας πρῶτον κάτω καὶ ἐκεῖθεν ἔπειτα νά προχωρῶμεν πρὸς τὰ ἄνω. Εἶναι μὲν δυσκολώτερον, ἀλλ' ὅμως, ὅταν ἐπιτείνωμεν ὁμοτίμως ἐπὶ τοῦ ὄρχεως τὸ δέρμα, δύσκολος εἶναι μόνον τῶν πρώτων ταινιῶν ἡ ἐπιβολή, τῶν ἄλλων δὲ ἔπειτ' εὐκόλως. Αἱ ταινίαι, λέγει, οὐδέποτε ἐφαρμόζονται κατὰ τὴν πρώτην ἐπιβολὴν, ὡς κατὰ τὴν δευτέραν, ὁμοτίμως· ἔτι δὲ λέγει ὅτι δὲν ἀρκεῖ τῶν ταινιῶν ἡ ἀπὸ καὶ δις γενομένη ἐπιβολή, ἀλλ' ἀνάγκη νά ἐπιβληθῶσιν αὐταὶ καὶ αὖθις μετὰ τινὰς ἡμέρας.

§. 291.

Ἡ δόξα, ὅτι ὁ ἐπὶ τῇ φλεγμονῇ τοῦ ὄρχεως γενόμενος ὄγκος εἶναι κατὰ μέρος τοῦλάχιστον τῆς ἐν τῷ ἐλυτροειδεῖ χιτῶνι ὀρθῶδους συλλογῆς

ἔχγονος, ἔδειξεν ὠφέλιμον τὴν κένωσιν ταύτης διὰ παρακεντήσεων, Συλλαμβάνομεν τὸν ὄγκον μὲ τοὺς δακτύλους τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς, καὶ διατείνοντες ὁμοτίμως τὸ δέρμα ἐμβάλλομεν νύγματα τινα μὲ τὸ νυστέριον κατὰ τὸν σαφέστατον ὑποκλυδάζοντα τόπον, ἐξ οὗ κενοῦται καθαρὸς ἢ αἱματώδης ὀρρός. Ἐπειτα ἐκ καταπλάσσομεν τὸν ὄγκον μὲ κατὰπλασμα ἐπιρραντιζόμενον μὲ Γουλλάρειον ὑδῶρ (κατὰ τὸν Οὐέλπε-αῦον). Ὁ τρόπος αὗτος τῆς θεραπείας πηγάζει ἐξ ὑποθέσεως ἐσφαλμένης, καὶ μεγάλης μὲν ὠφελείας οὐδέποτε, βλάβης δὲ οὐ σμικρᾶς εὐκόλως δύναται νὰ γείνη πρόξενος· ὀξυτάτου δὲ τοῦ πάθους ὄντος, ἀξίαν συστάσεως ἔκριναν καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐλυτροειδοῦς χιτῶνος τὴν ἐντομὴν (κατὰ τὸν Βιδάλην).

Κατὰ τὸν Ροχούξον (Rochoux, Archives générales de Médecine, Mai, 1833. p. 81) τοῦ ὄγκου ἡ ἐξόγκωσις, ἣτις εἶναι βλενορροίας ἀπότοκος, δὲν γεννᾶται, ὡς κοινῶς δοξάζουσιν, διὰ φλεγμονὴν τοῦ ὄρχεως, ἀλλὰ δι' ὑδροκήλην ἐκ φλεγμονῆς τοῦ ἐλυτροειδοῦς χιτῶνος (ἐλυτροειδίτιδος (vaginalite), ὡς αὐτὸς προτείνει νὰ τὴν ὀνομαζώσιν) πηγασούσης. Οἱ περὶ τῆς γνῶμης ταύτης λόγοι αὐτοῦ εἰσὶν. Ὁ ὄρχις ὑπὸ στέρεοῦ, ἀδρού καὶ ἀπονευρώδους χιτῶνος ἀμπεγόμενος, δὲν δύναται νὰ ἐξογκωθῆί τόσοσιν εἰς ἡμέρας τινὰς, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς ὥρας τινὰς, ὥστε νὰ γείνη διπλάσιος καὶ ἐπέκεινα τοῦ φυσικοῦ μεγέθους· ἐξόγκωσις τοιαύτη, λέγει, τοῦ ὄρχεως μεταπίπτει σπανίως εἰς ἐμπύσην, ἐν ἧ' αἱ ἐξ ἄλλων αἰτίων γεννιόμεναι φλεγμοναὶ τῶν ὄρχεων ἐμπύσκονται πολλάκις κατ' ἀρχὰς, λέγει, φαίνεται πάντοτε κλύδων ἐπὶ τῇ ἐξογκώσει καὶ ἡ γενομένη ἐνίοτε ἐξέκασις ἀπέδειξε τὸ ὑγρὸν τὴν παρουσίαν. Ὁ Γαυσείλιος (Gauseil, e. t. t. XXVII. p. 188) εὑρεν ὑγρὸν ἀνάλογον τῇ περιφερείᾳ τοῦ ὄγκου, ὁλόν, παχὺ καὶ μικρὸν τι αἱματώδες, καὶ ὕλην παχυσίαν καὶ γλοιώδη, καὶ ὁ Ροχούξος (Académie de Médecine, Séance du 27 Septembre 1836) ἀπέδειξε δι' ἐξετάσεων ἐξ νεκρῶν, ὅτι τοῦ ὄρχεως ἡ φλεγμονὴ ἐγεννήθη σχεδὸν μόνον διὰ τοῦ ἐν τῷ ἐλυτροειδοῦ χιτῶνι ὑγροῦ. Δοξάζει δὲ ὅτι, ὅταν, τοῦ πάθους προϊόντος, δὲν αἰσθανώμεθα τὸν κλύδωνα πλέον, τρῦτο γίνεται μόνον διὰ τὴν εὐαίσθησιν τῶν μορίων, οὐδεμίαν οἰκίαν ἐξέτασιν συγχωρούντων, καὶ ὅτι τὸ ὄγκωμα ἐπὶ τῇ ἐπιγενομένη λύσει διὰ τῆς ἀναπόσεως τοῦ λεπτοτέρου ὑγροῦ, ἔχει ὡς ἂν ἐγεννήθη δι' ἐξόγκωσιν ὀργάνου στερεοῦ. Ὁ δὲ Οὐέλπεαῦος δοξάζει, ὅτι ὑπάρχει μὲν ἐν τῷ ἐλυτροειδοῦ χιτῶνι παρέγχυμα, ἀλλὰ μικρὸν εἶναι τοῦτο καὶ δὲν ἀποτελεῖ τὸ νόσημα, ὅτι τὸ βάρος φλεγμαίνοντος ὄρχεως εἶναι μείζον ἢ ὥστε νὰ εἶναι μόνον τοῦ ὑγροῦ ἔχγονον, ὅτι οὐδεμίαν ἔχει διαφάνειαν, καὶ ὅτι ἡ ἐξέτασις τοῦ ὄγκου μὲ τοὺς δακτύλους δείκνυσιν, ὅτι τοῦτου μετέχει πολὺ ἢ ἐπιδιδυμίς. Ὁ δὲ Πλανδίνος (Blandin, Gazette médicale, 1836, p. 638, N°. 40) δοξάζει ὅτι τῶν μορίων ἡ κατάστασις εἶναι διάφορος, καθ' ὃν καιρὸν ἐξετάζομεν ταῦτα, ὅτι ἐν ἀρχῇ μὲν καιτέρχεται ἡ φλεγμονὴ διὰ τῶν σπερματοφόρων ἀγγείων εἰς τὴν ἐπιδιδυμίδα καὶ εἰς τὸν ὄρχιν καὶ γίνεται ὄγκος τῆς ἐπιδιδυμίδος ἢ τοῦ ὄρχεως, ἔπειτα δὲ καὶ ὅταν ἡ λύσις ἀρχηται, τὸ κύριον τῆς νόσου τότε ἀποτελεῖ ἡ παρέγχυσις. Ὁ δὲ Πίγγης (ἐν τῇ Γαλλικῇ μεταφράσει τοῦ παρόντος ἐχειριδίου) λέγει κατὰ τῶν λόγων τούτων, ὅτι εἰς νέον τινὰ ἄρρωστον, οὗ τὴν ὑδροκήλην ἐνεχείρησαν διὰ μεταλλίνοις διασύρτου, καίτοι τὸ ὑγρὸν ἐξεχύθη ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στομιῶν, ἐσχηματίσθη σκληρὸν, ἀκανόνιστον, ἐπώδυνον, καὶ ὅσον ὡσὺ ἰνδικῆς ἀλεκτροῦνος ὄγκωμα, ὅπερ μόνον διὰ τῆς διογκώσεως τοῦ ὄρ-

χεως ἠδύνατο νὰ γείνη. Ἐγὼ δὲ λέγω πρὸς τούτους, ὅτι μετὰ γενομένην διὰ τομῆς ἐγχείρησιν τῆς ὑδροκλήτης πληροφορούμεθα βεβαίωτατα πολλάκις, ὅτι τοῦ ὄρχεως ἡ ἐξόγκωσις εἶναι ὅσον μέγας ἦτο καὶ πρότερον ὁ ὄγκος.

ΣΤ.

Περὶ φλεγμονῆς τῶν ψοιῶν.

§. 292.

Τόποι τῆς φλεγμονῆς ταύτης εἰσὶν οἱ μῦς ψοῖαι, οἱ τετράγωνοι τῆς ὀσφύος μῦς, καὶ ὁ περιβάλλων αὐτοὺς κυτταρώδης ἰστός. Ἡ γένεσις αὐτῆς ὅτε μὲν εἶναι ταχεῖα καὶ αἰφνίδιος, ὁ ἄρρώστος αἰσθάνεται πόνους κατὰ τὸν κενεῶνα, βαδίζει δ' ἐπιπόνως, ὥστε οὔτε νὰ ἄρῃ οὔτε νὰ ἐκτείνει τὰ σκέλη δύναται καλῶς καὶ ἀνωδύνως· ὅτε δὲ κατὰ μικρὸν ὁ ἄρρώστος αἰσθάνεται πόνους κνησμῶδεις, ὅτινες βαλμηδὸν ὑπεραυξηθέντες ἐκτείνονται μέχρι τῆς ὀσφύος, τῶν μηρῶν καὶ τῶν γονάτων. Καίποτε δὲ εἶναι τόσον ὑπουλος, ὥστε ὁ ἄρρώστος οὐδὲν αἰσθάνεται τῆς φλογώτεως σύμπτωμα, καὶ μόνον διὰ τῆς φυλλιογῆς τοῦ πύου βεβαιοῦται περὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς νόσου. Ἐρχεται δὲ ἡ φλόγωσις αὐτὴ εἰς ἐμπύησιν, ἀναλόγως τῷ μεγέθει, ὅτε μὲν τάχιον, ὅτε δὲ βράδιον. Τὸ πῦον διακρινόμενον ἐναποτίθεται εἰς τὸν περιελίσσοντα τὰς ψοῖας κυτταρώδη ἰστόν, καὶ καταρρέον διὰ τοῦ βάρους κατ' εὐθὺ τῶν μῦων τούτων ἀπεργάζεται ὄγκον ὑποκάτω τοῦ Πουπαρτίου συνδέσμου, ἢ πλησίον τοῦ περιναίου, ἐπὶ τῆς ῥάχεως κ. τ. λ. Ἐπὶ τῇ ἐκ τοῦ πύου ταύτης διογκώσει ὁ ἄρρώστος αἰσθάνεται πόνους κατὰ τὸν κενεῶνα καὶ ἐνόχλησιν ὅταν βαδίζει· ἐν τῷ ὄγκῳ δὲ γίνεται κλύδων τοῦ ἐνεχομένου πύου ὁσάκις ὁ ἄρρώστος βῆσση, καὶ ὁ ὄγκος σμικρύνεται, ὅταν ὁ ἄρρώστος σχηματίζεται ὑπτίος· τὸ ἐπικείμενον δέρμα μένει κατ' ἀρχὰς ἀναλλοίωτον, καὶ, ὅταν ὁ ὄγκος δὲν εἶν' ἐπίσημος, σπανίως ἐμφαίνονται τὰ καθόλου τῆς ἐμπυήσεως σημεῖα, ὡς ἰσχνότης τοῦ δέρματος, νυκτεριναὶ ἰδρώτες, ἐκτικὸς πυρετὸς κ. τ. λ. Ἐὰν δὲ τῇ αὔξει τοῦ ὄγκου φλογωθῇ τὸ ἐπικείμενον δέρμα καὶ σχάσῃ, ἐκρέει πῦον, κατ' ἀρχὰς μὲν ἄοσμον, ἔπειτα δὲ δυσώδες· ἐπὶ τῇ ἐκρῦσει ταύτῃ τοῦ πύου ὁ ἄρρώστος ἐκτῆκεται ταχέως, ἢ συστέλλεται ἢ πληγῇ αὐτοῦ καὶ δύναται νὰ μείνῃ ἐπὶ πολὺ συριγγώδης.

§. 293.

Τὰ γεννῶντα τὴν φλεγμονὴν ταύτην αἷτια εἰσὶν ἐξωθεν βίαι, σφοδροὶ ἀγῶνες, ψύξις, ρευματισμὸς, ἀρθρίτις καὶ παντός εἶδους δυσκρασίαι. Ἐν ταυτῷ δὲ μετὰ τοῦ ἀποστήματος τῶν ψοιῶν εἶναι συγγότατα καὶ τερηδῶν τῶν σπονδύλων τῆς ὀσφύος, ἧτις δύναται νὰ εἶναι ἢ αἷτιον ἢ αἷτιατὸν τῆς ἐμπυήσεως ταύτης.

§. 294.

Τῆς φλεγμονῆς τῶν φoῶν ἡ λύσις ἦτον ἂν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατορθωτῆ, εἰὰ τὰ σημεῖα, πρὶν ἔτι αὕτη προχωρήσῃ, δὲν ἦσαν τόσον ἀνεπαίσθητα. Ἡ θεραπεία λοιπὸν τροποποιεῖται κατὰ τε τὸ μέγεθος καὶ τὰ αἵτι' αὐτῆς. Ὅταν ἡ μεγάλη αὕτη, ἀπαιτεῖται ἡ προσήκουσα ἀφλέγμαντος μέθοδος, φλεβοτομῖαι, προσβολαὶ βδελλῶν, ἢ σικυῶν. Ὅταν δὲ γεννηθῶσι ταχέως κατὰ τὸν κενεῶνα πόνοι σφοδροὶ, μετ' ἀγῶνα μάλιστα ἐπὶ ἀρσει φόρτων βαρέων κ. τ. τ. ἐλαττοῦνται τὰ συμπτώματα πολλάκις ὀλίγον μὲν δι' ἀφαϊμάξεων κ. τ. τ. τάχιστα δὲ διὰ προποτίσεως ὑπακτικῶν ἀλατωδῶν. Εὐθύς δὲ ἀφ' οὗ αὕτη ἐλαττωθῆ, ἐνεργοῦμεν τὴν λύσιν διὰ μύρων πτητικῶν καὶ ἐκδορίων πολυχρονίως ῥεόντων. Ὅταν δὲ τὸ αἷτιον ἢ ἀρθριτικὸν ἢ ρευματικόν, ἢ δὲ φλεγμονὴ μᾶλλον ὑπουλος, μεταχειριζόμεθα τὸ οἰνόπνευμα τοῦ Μινδερῆρου μετὰ τοῦ ἐγγύματος τοῦ κανώπου, τῆς ἐμετικῆς τρυγὸς μικρὰς μοίρας, τὸ ξηρίον τοῦ Δοθήρου, τὴν κηφουράν καὶ τὰ παρόμοια, κατ' ἐξαιρετὸν δὲ θερμὰ λουτρά, ἀνατρίψεις πτητικῶν μύρων, ἐκδόρια καὶ βοθρία.

§. 295.

Ὅταν δὲ ἡ φλεγμονὴ ἔλθῃ εἰς ἐμπύρην καὶ ἐγγίνωσιν ὄγκοι διὰ τῆς καθέσεως τοῦ πύου, δυναμέθα ἐνίστα, εἰ καὶ σπανίως, νὰ διαλύσωμεν τὰ τοιαῦτα, καὶ μεγάλα πολλάκις γινόμενα ἀποστήματα, δι' ἐπιπίσεως ἐκδορίων, διὰ καυτηριασμῶν ἐπὶ τῆς σφύρας, καὶ διὰ τῆς καθολικῆς θεραπείας, διευθετούσης τὰς ἐνεργείας τῶν ὀργάνων τῆς κοιλίας καὶ ἐνισχυούσης τὸν ἄρρωστον. Ὅταν ὅμως αὐξάνηται τὸ μέγεθος τοῦ ἀποστήματος, σχάζομεν αὐτὸ διὰ λεπτοτάτης τριγώνου ἀκίδος, ἢ διὰ φλεβοτόμου, ἅπερ ἀπευθύνομεν λοξῶς, καὶ κενοῦμεν τὸ πῦον, προσέχοντες ὅμως μὴ διακοπῆ ἢ ἔκρυσις. Ἐπικολλῶμεν δ' ἔπειτα εἰς τὸ σχασθὲν ἀπόστημα κολλητικὸν ἔμπλαστρον καὶ ἐπιβάλλομεν τὰ προσήκοντα σπληνία καὶ ἐπίδεσμα. Δείον δὲ ὁ ἄρρωστος νὰ ἡσυχάζῃ ἡμεῖς δὲ νὰ ἀκολουθῶμεν τὴν ἄνω ῥηθεῖσαν θεραπευτικὴν μέθοδον. Ἡ πληγὴ ἀπουλοῦται συνήθως ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν, τὸ πῦον ὅμως συλλέγεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ πάλιν, ἀλλ' οὐχὶ ὡς καὶ πρότερον πολὺ. Ὅταν δὲ ὁ ὄγκος ἐγερθῆ καὶ αὐθις ἐξαρκούντως, σχάζομεν αὐτὸν καὶ δεῦτερον, καθ' ὃν εἰρηται τρόπον, καὶ τοῦτο γίνεται ὡσάκις ὁ ὄγκος ἀναγίνεται· εἶναι δὲ τὸ ἀπόστημα ἐξ ἀρχῆς οὐχὶ ὑπερμέγεθος, ἢ ἐσμικρύνθη δι' ἐπανειλημμένης παρακεντήσεως, οἰκειότερον πολλάκις εἶναι τότε νὰ σχάζωμεν ἐξαρκούντως αὐτὸ καὶ νὰ θεραπεύωμεν ἀπλῶς μὲ ἐπιπλάσματα, ἀνορθοῦντες συγχρόνως καὶ τὰς δυνάμεις τοῦ ἄρρώστου μὲ τονωτικά καὶ διαίταν τὴν οἰκείαν.

§. 296.

Κακὸν δὲ, ὅταν ὁ κόλπος τοῦ ἀποστήματος φλογωθῇ μετὰ τὴν κένωσιν τοῦ πύου· ὅθεν ἀνάγκη τότε νὰ ἐλαττώσωμεν τὴν φλεγμονὴν διὰ τῆς προσηκούσης προσφορᾶς τῶν ἀφλεγμάντων, διὰ τῆς κενώσεως τοῦ πύου, καὶ διὰ τῆς ἔσυχλας τοῦ ἀρρώστου. Ἐὰν δὲ τὰ σημεῖα τοῦ ἐκτικῆς πυρετοῦ γείνωσιν ἐπίσημα, ἢ τὸ στόμιον τοῦ σχασθέντος ἀποστήματος ἢ συριγγῶδες, (γίνεται δὲ τοῦτο, ὅταν ἡ γεννώσα τὸ ἀπόστημα αἰτία ἐπιμένη εἰσέτι, ἤγουν ὅταν ἡ τερηδῶν τῶν σπονδύλων τῆς ὀσφύος, ἢ χονδρῆσις τῶν ὑμένων τοῦ ἀποστήματος), ἀνάγκη τότε νὰ προσφέρωμεν, ἐὰν εὐρωμεν καθολικὴν τινα τοῦ νοσήματος αἰτίαν, τὰ οἰκεία ἀντιφάρμακα.

Ζ'.

Περὶ φλεγμονῆς τῶν ριζονύχων.

§. 297.

Ἡ δὲ φλεγμονὴ τῶν ριζονύχων λέγεται παρωνυχία (Panaris, Paronitium), ἥτις, διάφορος εὔσα κατὰ τὸν τόπον καὶ τὴν ἐπίτασιν, διαιρεῖται συνήθως εἰς βαθμοὺς τέσσαρας· καὶ

Πρῶτος μὲν εἶναι, ὅταν ἡ φλεγμονὴ ἢ κατ' ἐπιπολὴν εἰς τὴν ρίζαν ἢ εἰς τὰ πλάγια τοῦ ὄνυχος ὁ συνεδρεύων πόνος εἶναι μικρὸς καὶ τὸ πρήσμα δὲν ἐκτείνεται ὑπὲρ τῆς πρώτης φάλαγγος τὴν διάρθρωσιν· ἡ φλεγμονὴ αὕτη ἔρχεται εὐθὺς εἰς ἐκπύησιν, καὶ ἡ πυώδης ὕλη φαίνεται ὑπὸ τὴν ἐπίδερμίδα κυανοειδῆς, ἐπάγει δὲ πόνους σφοδροὺς, ὅταν τὸ πῦον ἀθροίζηται ὑποκάτω τοῦ ὄνυχος, καὶ εὗτος μὲν ἀποπίπτει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἀναφύεται δὲ μετ' ὀλίγον νέος.

Δεύτερος δὲ, ὅταν ἡ ὑποκάτω τοῦ δέρματος εἰς τὸν κυτταρώδη ἴστον κατὰ τὸ κορνῶδες μάλιστα ἄκρον τοῦ δακτύλου ἡ φλεγμονὴ. Ὁ συνεδρεύων πόνος εἶναι σφοδρὸς διὰ τὸ ἀνένδοτον τοῦ παχέος δέρματος· καὶ ὅταν ἡ φλεγμονὴ ἔλθῃ εἰς ἐμπύησιν, ὁ κλύδων τοῦ ἑνότος ἐν τῷ ἀποστήματι πύου δὲν εἶναι ἐπαισθητὸς, καὶ τὸ πῦον δυσκόλως εὐρίσκει διέξοδον, ἐνίοτε διασχᾷ τὸ δέρμα καὶ παρεκχεῖται ὑπὸ τὴν ἐπίδερμίδα, ἥτις ἐπανίσταται εἰς φλύκταιναν μεγάλην.

Τρίτος δὲ, ὅταν ἡ φλεγμονὴ εἰς τῶν τενόντων τὸ εἶλημα. Ὁ συνεδρεύων πόνος, ὅστις εἶναι εἰς τὸ πρὸς τὴν παλάμην μέρος τοῦ δακτύλου, εἶναι ὑπέμετρος, καὶ ἐκτείνεται δι' ὅλου τοῦ βραχίονος ἄχρι τοῦ ὤμου, τὸ πρήσμα εἶναι μὲν μικρὸν εἰς τὸν δάκτυλον, ἀλλ' ἐκτείνεται κατὰ μέγα μέρος τῆς χειρὸς ἄχρι τοῦ καρποῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀγκῶνος. Ἡ φλεγμονὴ αὕτη ἐπάγει συνήθως καὶ σφοδρὸν πυρετὸν, καὶ ὅταν μὲν

ἢ εἰς τὸν ἀντίχειρα, λιγανὸν καὶ μέσον δάκτυλον, ὁ πόνος ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ θέναρος πρὸς τὰ ἄνω· ὅταν δὲ εἰς τὸν παράμεσον ἢ εἰς τὸν μικρὸν δάκτυλον, ὁ πόνος ἐκτείνεται κατὰ τὸ προπήχιον εἰς τὸν ἀγκῶνα καὶ φθάνει μέχρι τῆς μασχάλης. Ὅταν δὲ γείνη πύησις, δὲν αἰσθανόμεθα κλύδωνα τοῦ πύου, ἐπειδὴ τοῦτο κεῖται κατὰ βάθος. Ὑπὸ τῆς φλεγμονῆς ταύτης ἀλίσκετ' εὐκόλως τὸ περιόστεον, ἐξ οὗ φθίρεται πολλάκις καὶ ἡ φάλαγξ.

Τέταρτος δὲ βαθμὸς εἶναι, ὅταν ἡ φλεγμονὴ ἢ εἰς τὸ περιόστεον. Ὁ συνεδρεύων πόνος εἶναι μὲν εἰς ἄκρον σφοδρὸς, ἀλλὰ ἐν ἐκτείνεται ὑπὲρ τὴν ἄκρον χεῖρα· ὁ πεπονηὸς δάκτυλος οὐδέλως εἶναι ἐξωγκωμένος, καὶ ἡ φλεγμονὴ ἔρχετ' εὐθὺς εἰς ἐκπύησιν, βλάπτεται δὲ καὶ τὸ ὄστυον.

Τὰ διάφορα εἶδη τῆς παρωνυχίας δύναται νὰ εἶναι ἠνωμένα, ἐπειδὴ ὁ μικρότερος αὐτῆς βαθμὸς δύναται νὰ μεταβῆ εἰς τὸν μεγαλύτερον, καὶ διὰ τῆς ἐκτάσεως τῆς φλεγμονῆς εἰς τὴν χεῖρα δύναται νὰ γεννηθῶσι εἰς διαφόρους τόπους ὄγκοι ἐπώδουνοι.

Παρατήρησαν δὲ πλησίον τοῦ ὄνυχος τοῦ μικροῦ δακτύλου, ἄνευ προηγουμένης αἰτίας, ὀδυνηρὰν κατάστασιν, ἣν ὁ ῥιχτερός ἀνόμοσε εἰρηρὸν σκώληκα. Οἱ πόνοι διαρκοῦσι στιγμὰς ἢ ὥρας τινὰς, καὶ εἰτα διαλείπουσιν ἐπ' ἡμέρας καὶ ἐπὶ ἐβδομάδας ὀλοκλήρους. Μετὰ τὴν ἀποκοπὴν δὲ τοῦ δακτύλου εὐρέθησαν τὰ μὲν σαρκώδη αὐτοῦ μέρη κατὰ φύσιν, τὰ δὲ ὄστυον μεταβεβλημένον εἰς λιπώδη οὐσίαν.

§. 298.

Ἡ παρωνυχία πολλάκις μὲν γιγνᾶται δι' αἰτίας ἀσήλους, πολλάκις δὲ φαίνεται συχνοτέρα εἰς ὥρας τινὰς τοῦ χρόνου, καὶ ποτὲ δὲ δι' αἰτίας γενικὰς, οἷον δι' ἀρθρίτιδα καὶ διὰ ῥευματισμὸν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὅμως δι' αἰτίας τοπικὰς, οἷον διὰ θλάσεις, δι' αἰφνίδιον θερμασίαν τῶν δακτύλων εὐθὺς μετὰ προηγουμένην ψύξιν αὐτῶν, διὰ βλάβας ὑπὸ λεπτῶν καὶ κεντροειδῶν ὀργάνων, ὑπ' ἀκίδων κ. ο. κ.

§. 299.

Ἡ δὲ θεραπεία διαφέρει κατὰ τοὺς βαθμοὺς τῆς παθήσεως. Ὅθεν ἐν τῷ πρώτῳ μὲν βαθμῷ καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν μάλιστα τῆς παρωνυχίας, δυνάμεθα νὰ φέρωμεν τὴν λύσιν διὰ ψυχρῶν μόνον ἐπιθεμάτων· ἂν δὲ ἐκπυηθῇ, παρακεντοῦμεν εὐθὺς αὐτὴν, ὅπως μὴ ἐκταθῇ τὸ πῦον περὶ τὸν ὄνυχα· ἐὰν δὲ ὁ ὄνυξ ἐξωσθῇ, ἐκκόπτομεν αὐτὸν κατὰ μέρος μετὰ τὸ ψαλίδιον καὶ ἐπιβάλλομεν μετὰ τοῦ χεῖλους τοῦ ὄνυχος καὶ τῶν ἀπαλῶν μορίων τοῦ δακτύλου τεμάχιον ὀθονίου λεπτοῦ, ἠλειμμένου μετ' ἀπλὴν ἀλοιφήν, πρὸς παρεμποδισμὸν παντὸς ἐρεθισμοῦ τῶν ἀπαλῶν τούτων μορίων. Ἄν δὲ ἀθροισθῇ πῦον ὑποκάτω τοῦ ὄνυχος, ἀνάγκη τότε ἢ ν'

ἀναξύσωμεν τὸν ὄνυχα τοιοῦτότρόπως, ὥστε νὰ ἐυνηθῶμεν νὰ παρακεν-
τήσωμεν αὐτὸν καὶ νὰ ἐκχύσωμεν τὸ ὑποκείμενον πῦον, ἢ ἀποσπῶμεν
τὸν ὄνυχα, ἂν ἦ ἐκλυτός· ἀναφύεται δὲ νέος ὄνυξ καθ' ὅσον οὗτος ἀπω-
θεΐται πρὸς τὰ ἔξω· ἐπικαλύπτομεν δὲ τὸν ἀναφύομενον μὲ κηρίον ὅπως
μὴ γείνη εὐσμορφος. Ἐν καιρῷ δὲ τῆς πύθσεως ἀφαιροῦμεν κάλλιστα
τοῦ ἐρεθισμοῦ τὰ συμπτώματα διὰ μαλακτικῶν καταπλασμάτων καὶ
διὰ λουτρῶν ἐκ χαμαιμήλων συγκειμένων.

§. 300.

Ὁ δὲ δεύτερος τῆς παρωνυχίας βαθμὸς ζητεῖ, ἀναλόγως τῷ μεγέθει
τῆς φλεγμονῆς κένωσιν αἵματος διὰ φλεβοτομίας ἢ διὰ προσβολῆς βδελ-
λῶν ἐπὶ τοῦ πεπονθότος τόπου, ψυχρὰ ἐπιθέματα, καὶ ἀνατρίψεις μὲ
τὴν δι' ὑδαργύρου ἀλοιφήν. Ἐὰν δὲ ἡ παρωνυχία ἐγεννήθη ὑπὸ κεντή-
ματος, χρεωστοῦμεν νὰ παρατηρήσωμεν μὴ ἀπέμεινεν ἀκίς τις ἐν τῷ
παρακενηθέντι τόπῳ, ἢν ἀνάγκη νὰ ἐκβάλωμεν. Ὡσαύτως δέον, ἐὰν
εἰσεχώρησεν εἰς τὴν πληγὴν βλαβερὰ τις ὕλη, ν' ἀποπλύνωμεν αὐτὴν
ὑδατι χλιαρῷ. Ἐὰν δὲ ἡ φλεγμονὴ δὲν λυθῇ μετὰ ταῦτα κατὰ τὰς
πρώτας τρεῖς ἡμέρας, ἐμβάλλομεν τομὴν εἰς τὸν πεπονθότα τόπον, καὶ
ὁ ἄρρωστος ἀνακουφίζεται εὐθὺς ἐκ τῶν πόνων ἢ διὰ τῆς ἐκρύσεως τοῦ πύου,
ἢ ἂν ἡ ἐκπύσις δὲν ἐγείνηται εἰς ἐντελῆς, διὰ τῆς διαιρέσεως τοῦ στεφ-
ροῦ καὶ διατεταμένου δέρματος, καὶ διὰ τῆς ἀφαίμαξσεως. Αἱ δὲ ἐντομαὶ
γενέσθησαν πάντοτε κατὰ τὸ εἶκος μεγάλαι, καὶ τὸ πεπονθὸς μῦρον
καταπλάσσει· ἔπειτα μὲ μαλακτικὰ καταπλάσματα ἕως ἂν ἐκλείψωσιν
οἵτε πόνοι καὶ ὁ ὄγκος· ἂν δὲ τὸ ἐπικείμενον δῆμα λεπτυνῆ πολὺ καὶ
ἐγερωθῇ εἰς φλύκταιναν, ἐκκόπτομεν μετὰ τὴν ἔκρυσιν τοῦ πύου ὅλον τὸ
λεπτὸν γενόμενον δῆμα. Ἐὰν δὲ, ὅπερ μάλιστα γίνετ' εὐκόλως εἰς μικρὰ
σχάσματα, προβάλλῃ μυκητώδης ἐκσάρκωσις, δυνάμεθα ν' ἀφαιρέσωμεν
ταύτην δι' ἐπικαύσεως μὲ τὸν χυτὸν νιτρικὸν ἄργυρον, τῇ χρήσει δὲ
τῶν καταπλασμάτων καὶ τῶν λουτρῶν ἐξαλείφετ' αὐτομάτως ὡς ἐπὶ
τὸ πολὺ.

§. 301.

Ὁ δὲ τρίτος βαθμὸς τῆς παρωνυχίας ζητεῖ τὴν θεραπείαν τοῦ δευτέ-
ρου, ἀλλ' αἱ ἐντομαὶ δέον νὰ μὴ ἀναβάλλωνται ὑπὲρ τὴν τρίτην ἡμέραν,
ἐπειδὴ φθίρεται ὁ τένων, καὶ ἡ ἐντομὴ πρέπει νὰ φθάσῃ μέχρι τοῦ πε-
ρειλήματος τοῦ τένοντος. Ἡ συνεχὴς μετὰ τὴν ἐντομὴν κατάπλασις
τοῦ πεπονθότος μορίου μὲ μαλακτικὰ καταπλάσματα παύει ταχέως ὡς
ἐπὶ τὸ πολὺ τοὺς πόνους. Ἐπειδὴ δὲ ἡ φλεγμονὴ ἀλίσκει πολλάκις ὅλην

τὴν χεῖρα, δέον ἂν ἢ κατὰ τόπον τινὰ πόνος πολὺς, πρήσιμα καὶ κλύδων, νὰ ἐντέμνωμεν τὸν τόπον τοῦτον καὶ νὰ ἐκχύσωμεν τὸ ὑποκείμενον πῦον. Ἄλλ' ἐπειδὴ, ὅταν φθαρῇ ὁ τένων, παύεται ἡ κίνησις τοῦ δακτύλου, δέον τότε νὰ δοθῇ εἰς τὸν ῥηθέντα δάκτυλον σχῆμα καμπτόν.

§. 302.

Πρὸς δὲ τὸν τέταρτον βαθμὸν τῆς παρωνυχίας πρῆττομεν, ὅτι καὶ πρὸς τοὺς προειρημένους· τὸ μόνον δὲ καὶ κύριον πρὸς ἀποφυγὴν τῆς φθορᾶς τοῦ ὄστου εἶναι ἡ πρῶτως γενομένη ἐντομὴ τοῦ πεπονθότος τόπου, ἔαν διὰ τῆς προειρημένης θεραπείας δὲν ἐλαττωθῶσιν οἱ πόνος καὶ ἡ μεγάλη διάτασις· γενέσθω δὲ αὕτη καθ' ὃ μέρος ὁ πόνος εἴν' ἐπισημότερος, καὶ μέχρι τοῦ ὄστου διήκουτα. Μετὰ τὴν ἐντομὴν ἀποπλύνεται ὁ δάκτυλος μὲ ἔγχυμα χαμαιμήλων, καὶ ἔαν τὸ πῦον δὲν εἶναι χρηστὸν, μὲ ἄλυσίαν, καὶ καταπλάσσειται συνεχῶς μὲ τὰ μαλακτικὰ καταπλάσματα. Πολλάκις δὲ ἀπωθεῖται ἡ δύναται, ν' ἀποσπασθῇ χωρὶς τινος δυσκολίας τὸ ὄστυν· τῆς πρώτης φάλαγγος, ὁ δὲ δάκτυλος φυλάσσει μὲν τὴν ἑαυτοῦ μορφήν, γίνεται δὲ ὀλίγον τι βραχύτερος· ἔαν δὲ ἢ βεβλαμμένον τὸ ὄστυν τῆς δευτέρας ἢ τρίτης φάλαγγος, τότε δύναται νὰ γείνη ἀναγκαῖα ἡ ἐξάρθρωσις τοῦ δακτύλου. Ἀλλ' ὅμως διὰ τῆς ἀδιακόπου καταπλάσεως αὐτοῦ μὲ τὰ μαλακτικὰ καταπλάσματα καὶ τῆς πλύσεως μὲ ἔγχυμα χαμαιμήλων θεραπεύονται πολλάκις αἱ τοιαῦται ἀμέλειαι, ὡς περ καὶ εἰς τὰ ἄλλα εἶδη τῆς παρωνυχίας γίνεται, ὅταν ἡ φθορὰ ἐφθασε μέχρι τοῦ ὄστου.

§. 303.

Καιρὸς ἤδη ν' ἀναφέρωμεν καὶ περὶ δύο νοσηρῶν καταστάσεων, γενομένων δι' ἀλλοίωσιν τῆς μορφῆς, διὰ κακὴν εὐθυσίν, καὶ διὰ παράφυσιν κατασκευὴν τοῦ ὄνυχος, τούτεστι περὶ τῆς εἰσφύσεως τοῦ ὄνυχος εἰς τὰ πέριξ ἀπαλὰ μέρη τοῦ δακτύλου καὶ περὶ τῆς φλεγμονῆς καὶ ἐκφυήσεως τῆς γεννώσεως τὸν ὄνυχα ἐπιφανείας.

§. 304.

Ἡ εἰσφυσις τοῦ ὄνυχος εἰς τὴν πέριξ σάρκα τοῦ δακτύλου γεννᾶται μᾶλλον, διότι ἐπιθλιβταὶ ἡ σὰρξ ἐπὶ τοῦ ὄνυχος, ἢ διότι ὁ ὄνυξ γίνεται πλατύτερος. Γίνεται δὲ τοῦτο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ τὴν σύνθλιψιν τῶν δακτύλων τοῦ ποδὸς ὑπὸ στενῶν ὑποδημάτων, καὶ μάλιστα, ὅταν ἀποκόπτωμεν πολὺ βαθέως τοὺς ὄνυχας, καὶ σχεδὸν πάντοτε γίνεται τοῦτο εἰς τὸν μέγαν μόνον δάκτυλον τοῦ ποδὸς καὶ εἰς τὴν πρὸς τὸν δεύτερον δάκτυλον πλευρὰν αὐτοῦ. Τὸ χεῖλος τοῦ ἀποκοπέτου ὄνυχος ἐπάγει

φλεγμονήν και δι' αὐτῆς πρῶτον ἔκκρισιν ὀρρώδους ὑγροῦ, ὅπερ ξηραίνον-
μενον μεταβάλλεται εἰς πωρώδη σχεδόν ὕλην, ἔπειτα δὲ, και εἰς ἔκκρι-
σιν πύου· ἐκ τούτου δὲ γεννῶνται ἀκολούθως μυκητώδη ἔκσαρκώματα,
ἅπερ ἐξαπλῶνται ἐπὶ τοῦ ὄνυχος, και τὸ κακὸν δύναται νὰ μεταπέση και
εἰς καρκίνωμα, ἢ ἡ φλεγμονὴ νὰ καταλάβῃ και αὐτὸ τὸ ὄστουν τοῦ δα-
κτύλου: Ὁ ὄνυξ αὐξάνεται ἐπὶ μᾶλλον και μαλακύνεται πολλάκις εἰς τὴ
ἐλκῶδες μέρος. Οἱ πόνοι γίνονται ἀφόρητοι, ὅταν τὸ κακὸν προχωρήσῃ,
και τὸ βᾶδισμα ἐμποδίζεται παντελῶς.

§. 305.

Τὸ κακὸν, μικρὸν ἔτι ὄν, θεραπεύεται, ἐὰν θέσωμεν ὑποκάτω τῆς
ἄκρας τοῦ ὄνυχος πεταλίδιον ἐκ μολύβδου, ὅπερ κρατοῦμεν, περιβάλλον-
τες αὐτὸ μὲ κολλητικὸν ἔμπλαστρον. Διὰ τῆς ὑποβολῆς τοῦ πεταλιδίου
τούτου ὁ μὲν ὄνυξ ἐγείρεται πρὸς τὰ ἄνω, ἢ δὲ γειννιάζουσα σὰρξ ὀλι-
βεται πρὸς τὰ κάτω· ἐὰν δὲ ταυτοχρόνως ὡσι και μυκητώδη ἔκσαρκώ-
ματα, δέον, πρὶν ὑποθέσωμεν τὸ πεταλίδιον, νὰ ἐπικαύσωμεν μὲ χυτὸν
νιτρικὸν ἀργύρον, ἢ ν' ἀφαιρέσωμεν ταῦτα μὲ τὸ μαχαίριον. Ἄλλ' ἡ ὑπο-
βολὴ αὕτη τοῦ πεταλιδίου εἰς ὅλην τὴν ἄκραν τοῦ ὄνυχος εἶναι ὀδυνηρά,
προσέει δὲ και ἀνωφελῆς· ἐπειδὴ, ὅταν ὑποβάλωμεν τὸ πεταλίδιον κατὰ
τὸ ἐμπρόσθιον μόνον μέρος τῆς ἄκρας τοῦ ὄνυχος, τὸ ὀπίσθιον αὐτοῦ μέ-
ρος αὐξανόμενον ἐγείρεται κατὰ μικρὸν πρὸς τὰ ἄνω, και τότε ὠθεῖται
εὐκολώτερον τὸ πεταλίδιον και πρὸς τὰ ὀπίσω. Εὐθὺς δὲ ἀφ' οὗ ὁ ὄνυξ λάβῃ
πάλιν τὴν προσήκουσαν εὐθυσιαν, δέον νὰ μὴ κόπτηται πολὺ βαθέως,
μηδὲ νὰ στρογγυλῶται πρὸς τὰ πλάγια, ἀλλὰ ν' ἀποκόπτηται ἐγκαρσίως
μόνον. Ἀκολουθῶν ταύτην τὴν παρά τοῦ Δεσώλου και Ῥιχεράνδου (Ri-
cherand) ὠθεῖσαν ἀγωγὴν, ἐπέτυχον πάντοτε τοῦ σκοποῦ μου. Ἀνωφελῆς
δὲ εἶναι ἡ ὑποβολὴ μοτοῦ ἢ κηρίου ὑπὸ τὸ χεῖλος τοῦ ὄνυχος.

Ὁ Βιέσσυς (Biessy) πρῶτον μὲν ἐκρινεῖ ὅλην τὴν ἑλευθέραν ἐπιφάνειαν τοῦ ὄνυ-
χος, ἕως ἂν ἐξαλειφθῇ τὸ ἥμισυ τοῦ πάχους αὐτοῦ, ἢ τοῦλάχιστον κατὰ τὴν με-
σότητα μόνον· ἔπειτα δὲ ἐπικαυτηριάζει μᾶλλον ἢ ἤτηον ἐντόνως πεντάκις ἢ ἑξάκις
ὅλον τὸ δὲ τῆς βίνης λεπτόν γεγόμενον μέρος μὲ τὸν χυτὸν νιτρικὸν ἀργυρον. Τὰ
οὕτω καυτηριασθέντα χεῖλη τοῦ ὄνυχος ἄρχονται μετ' οὐ πολὺ νὰ πλησιάζωσι πρὸς
ἄλληλα, και οὕτω ν' ἀποτύρῳνται ἀλειοπεφυκυῖαι εἰς τὴν σάρκα ἄκραι τοῦ ὄνυχος.
ὑπεβάλλει δ' ἔπειτα εἰς τὰς ἄκρας ταύτας μοτόν, ἕως ἂν ὁ ὄνυξ αὐξανόμενος ὑπερβῇ
τὴν συμφορμένην μετ' αὐτοῦ σάρκα τοῦ δακτύλου. Ὁ δὲ Ζεϊς (Zeis, Drei Chirurg-
Abhandlungen u. s. vv. Dresden 1813.) ἐπαινεῖ κατ' ἐξοχὴν τὴν εἰσβολὴν μοτοῦ
ὑπὸ τὸ χεῖλος τοῦ ὄνυχος και τὴν ποδολοσίαν.

§. 306.

Ἄλλ' ἐνίοτε δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν τοῦ σκοποῦ διὰ τῶν βοηθη-
μάτων τούτων, διότι ὁ ὄνυξ εἶναι βαθύτατα διωσμένος εἰς τὴν σάρκα και

ὑπὸ πολλῶν μυκητωδῶν παρασαρκωμάτων περιεχόμενος, ἢ διότι οἱ ἐκ τούτου προξενούμενοι πόνοι εἰσὶν ἀφόρητοι. Διὰ τοῦτο τότε κρίνεται ἀναγκαία ἡ ἐξῆς θεραπευτικὴ μέθοδος τοῦ Δυπιυτρένου. Ἀφ' οὗ διὰ τῆς ἡσυχίας τοῦ ποδός, διὰ τῶν μαλακτικῶν καταπλασμάτων κ. τ. λ. ἐλαττωθῆ ὀπωσοῦν ἡ φλεγμονή, διωθεῖ ὁ χειρουργὸς ψαλίδιον ὀξύστομον, ἔχον ἑπακμον τὸ ἕτερον σκέλος, βιαίως ἀπὸ τῶν ἔμπροσθεν πρὸς τὰ ὀπίσω κατὰ τὴν μεσότητα τοῦ ὄνυχος, καὶ διακόπτει αὐτὸν ἐκ τῶν ἔμπροσθεν πρὸς τὰ ὀπίσω ὅσον τριῶν γραμμῶν τοῦλάχιστον πέραν τοῦ ὀπισθίου αὐτοῦ πέρατος εἰς δύο μέρη· ἔπειτα συλλαμβάνεται μὲ λαβίδα τὸ νοσηρὸν ἡμισυ μέρος τοῦ ὄνυχος, καὶ ἀποσπᾶται, ἀφ' οὗ ἀναστραφῆ πρὸς τὸν πεπονθότα τόπον καὶ λυθῆ ἢ συνέχει· αὐτοῦ. Τοῦτ' αὐτὸ πράττομεν καὶ εἰς τὸ ἕτερον ἡμισυ μέρος, ἐὰν ἦ ἀνάγκη. Ἐὰν δὲ τὰ μυκητῶδη παρασαρκώματα ἐξέχῃσι πολὺ, καθαιρούνται διὰ τοῦ καυτηρίου τὸ ὑποκάτω τοῦ ὄνυχος κείμενόν δέρμα. Ἐνθάδε εὐθὺς, ἢ ἔλκωσις παύετ' ἀμέσως καὶ συνουλοῦτ' ἐν εἴκοσι καὶ τεσσαράρων ἢ τεσσαράκοντα καὶ ὀκτώ ὥρων διαστήματι. Καὶ εἰς μὲν τοὺς νέους ἀναφέετ' ἐνίοτε νέος ὄνυξ, εἰς δὲ τοὺς γέροντας οὐχί πλέον. Σπανίως δὲ μετὰ τὴν χειρουργίαν ταύτην γίνεται ὑποτροπιασμός.

Κατὰ τὸν Σκουτέτιενον (Scoutetten) θέον, ὅταν σκοπὸν ἔχωμεν νὰ ἐξαλείψωμεν τὴν ρίζαν τοῦ ὄνυχος, νὰ διώσωμεν τὴν αἰγμὴν εὐθύρου μαχαίριου ὅσον τεσσαράων γραμμῶν μακρὰν τῆς ἀρχῆς τοῦ ὄνυχος κατὰ μέσην γραμμὴν τοῦ πεπονθότος ἄκρου τοῦ δακτύλου, καὶ νὰ διαιρώμεν τὸ δέρμα μέχρι τῆς ρίζης τοῦ ὄνυχος καὶ μὴ βαθυτέρω αὐτῆς, ἐπειδὴ αὕτη μόνον θέον ν' ἀποφιλωθῆ. Ἐπειτα δὲ ἀπάγομεν τὰ χεῖλη τῆς πληγῆς ἀπὸ τοῦ ὄνυχος καὶ παρεμβάλλομεν μετὰ αὐτῶν μοτὸν, τὴν δὲ ἀκόλουθον ἡμέραν παραπληροῦμεν τὸ μικρὸν σγάσμα μὲ καυστικὴν πάστην, ἐκ 5 μοιρῶν καυστικοῦ κάλιος καὶ 6 ἀοδέζου συνισαμένην, εὐθὺς δὲ πρὸ τῆς χρήσεως εἰς οἴνθ' πνευμα διαβραχεῖσάν, καὶ καλύπτομεν τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου μὲ κολλητικὸν ἔμπλαστρον· τὸ ὑπερσάρκωμα φθίρεται διὰ τῆς κατὰ μικρὸν ἐνεργείας τοῦ ἐσχάρωτικοῦ, καὶ μετὰ τῆς ἐσχάρσεως τὴν ἀπόπτωσιν, τὴν 24 ἡμέραν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γινόμενην, οὐδὲν ἔχομεν νὰ πράξωμεν, εἰμὴ ν' ἀφαιρέσωμεν μὲ τὸ ψαλίδιον τὴν ἀποφιλωθεῖσαν ἄκρον τοῦ ὄνυχος.

Ἄς ἀναφέρωμεν ἤδη καὶ τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον τοῦ Παραίου καὶ Φαύου (Faye), ὧν ὁ μὲν πρῶτος διωθεῖ μαχαίριον κατὰ τὴν βάσιν τῶν καλυπτόντων τὸν ὄνυχα ἀπαλῶν μερῶν, ἐντέμνει ταῦτα ἀπὸ τῶν ἔμπροσθεν πρὸς τὰ ὀπίσω, ἔπειτα στρέφει τὸ μαχαίριον ἀπὸ τῶν ὀπισθεν πρὸς τὰ πρόσω καὶ οὕτω τελειώνει τὴν ἐκκοπὴν τῆς ὑπερεχούσης σαρκός, μετὰ ταῦτα δὲ καυτηριάζει. Ὁ δὲ δεύτερος ἀποκόπτει τεμάχιον τοῦ ὄνυχος, πρότερον δι' ἀναξύσεως λεπτυνθέντος, ἐν εἴδει Ῥωμαϊκοῦ V. ἔπειτα ἐμβάλλει νῆμα μετάλλινόν εἰς τὰ δύο χεῖλη τῆς ἀποκοπῆς, συστρέφει τὰ δύο τοῦ νήματος ἄκρα, καὶ διὰ τῆς συστρώσεως ταύτης πλησιάζουσι τὰ χεῖλη τῆς ἀποκοπῆς πρὸς ἄλληλα, καὶ ἀποσφύεται πρὸς τὰ ἄνω ἢ ἐν τῇ σαρκὶ ἄκρα τοῦ ὄνυχος.

§. 307.

Ἡ φλεγμονὴ καὶ ἐκπύσις τῆς ἐπιφανείας, ἣτις γεννᾷ τὸν ὄνυχα (ἢ

ρίζα ἢ ἡ μήτηρ τοῦ ὄνυχος κατὰ τὸν Δυπιύτρενον), ἣν ὁ Οὐάρδροπος (Wardrop) ἀναφέρει ὡς ἰδιαίτερον εἶδος παρωνυχίας (κακοήθης παρωνυχία), ἐγγίνεται μετ' ἐρυθήματος καὶ ὄγκου μελανωποῦ τῆς πέριξ τοῦ ὄνυχος ἀπαλῆς σαρκός· μεταξὺ δὲ τῆς σαρκός καὶ τοῦ ὄνυχος διακρίνεται ὑγρὸν ἰχωρῶδες, ἐλκοῦνται τὰ κατὰ τὴν ρίζαν τοῦ ὄνυχος μέρη, διογκοῦνται, γίνονται ἐρυθρομέλανα, καὶ τὸ ἐκκρινόμενον ἐκ τοῦ ἔλκους πῦον γίνεται κακὸν καὶ δυσῶδες. Ὁ ὄνυξ ἀποβάλλει τὸ χρῶμα, γίνεται φαίος ἢ μέλας, δὲν αὐξάνει πλέον, ὥστε μένει σχεδὸν ὅσον ἡμισυς μικρὸς καὶ στενός· καὶ ὅτε μὲν ἐξαλείφεται ὅλως καὶ μένουσι τῆδε κάκεισε τεμάχια κερατοειδῆ, ὅτε δὲ μένει μέρος αὐτοῦ μόνον κεκρυμμένον εἰς τὰ μυκητώδη σαρκώματα, ὅτε δὲ πάλιν ἀποπίπτει ὅλος. Ἡ νοσηρὰ αὕτη κατάστασις τοῦ δακτύλου διαμένει ἐπὶ πολλὰ ἔτη, καὶ ὁ δάκτυλος μεταμορφοῦται εἰς οὐσίαν δύσμορφον. Τὸ κακὸν τοῦτο εἶναι ἐνλίτε ὀδυνηρότατον καὶ μάλιστα ὅταν ὁ δάκτυλος ψαύηται. Τὰ μυκητώδη σαρκώματα, ἅπερ εἰσὶ καθ' ὅλην τὴν βᾶσιν τοῦ ὄνυχος, ἐξαιματῶνται, ἰσταμένου ἢ βαδίζοντος τοῦ ἀρρώστου, ἐδράζουσι δὲ οὐ μόνον, ὡς ἐπὶ τῇ εἰσφύσει τοῦ ὄνυχος, ἐπὶ τὰ πλάγια, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὴν βᾶσιν τοῦ ὄνυχος.

§. 308.

Τὰ γεννῶντα τὸ πάθος τοῦτο αἷτια εἰσὶν ἢ τοπικὰ, μηχανικὰ ἢ χημικὰ, εἰς ἀνθρώπους π. χ. οἵτινες ψαύουσι μετὰ τὰς χεῖρας συχνάκις ἀλκάλια ἢ δεύτερον καθολικὰ τοῦ σώματος, ἐρηπτικὴ π. χ. κατ' ἐξοχὴν δὲ ἀφροδισία κακοχυμία, καὶ τότε ἀλίσκονται πλείονες τῶν δακτύλων τῶν χειρῶν ἢ ποδῶν ταυτοχρόνως. Ἐνλίτε δὲ ἀρχεται τὸ κακὸν μετὰ μικρὰ ἔλκη μεταξὺ τῶν δακτύλων, ἐξαπλούμενα πέριξ τῶν ὄνυχων ὁ ὄνυξ γίνεται ἔκλυτος κατὰ τὴν ρίζαν καὶ τὸ κακὸν μένει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀνίατον διὰ τῶν δι' ὑδραργύρου φαρμάκων. Συχνάκις δὲ γίνεται τοῦτο καὶ εἰς τὰ παιδία σχέσιν ἔχον, φαίνεται, πρὸς τὴν χοιραδικὴν ἔξιν.

§. 309.

Πρὸς ἴασις τοῦ πάθους τούτου δεόν νὰ προταχθῶσιν ἔσω μὲν, ἀναλόγως πρὸς τὰ διάφορα αἷτια, τὰ προσήκοντα φάρμακα, τοπικῶς δὲ, ἀναλόγως τῷ συνόντι ἐρεθισμῷ, μεταχειριζόμεθα μαλακτικὰ καταπλάσματα, λουτρά κ. τ. λ. καὶ τὸ πεπονθὸς μόριον ἔστω ἡσυχον. Ὁ Ἄ. Κώπηρος προσφέρει ἔσω μὲν καλομέλιτος καὶ ὀπίου ὅσον κόκκου πρῶτ' καὶ ἐσπέρας, καὶ ἀφέψημα σαρσαπαρίλλης δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, τοπικῶς δὲ βάλλει μοτὸν διάβροχον εἰς ὕδωρ τιτάνου καὶ μετὰ καλομέλιτος ἀναμεμιγμένου, ἐπ' αὐτοῦ δὲ μέταξαν ἐλαιοβραχῆ. Ἐὰν δὲ ταῦτα μένωσιν ἀτελεσφόρητα, ἀνάγκη τότε κατὰ τὸν Δυπιύτρενον καὶ Κώπηρον νὰ ἐκκοπῆ ὅλος ὁ ὄνυξ

μετὰ τῆς γεννώσης αὐτὸν ἐπιφανείας. Κατὰ τὸν Δυπύιτρενον στηρίζεται ὁ πούς καὶ συλλαμβάνεται ὁ πεπονθὼς δάκτυλος τῇ ἀριστερᾷ τῶν χειρῶν, ἔπειτα γίνεται με εὐθύωρον μαχαίριον ἐντομὴ ὅσον τριῶν γραμμῶν ὀπίσω τοῦ περιέχοντος τὸν ὄνυχα δέρματος παραλλήλως τῆς ἐνδιπλώσεως αὐτοῦ. Ἄφ' οὗ δὲ ἐμβληθῆ ἡ ἐντομὴ αὕτη, βοηθὸς μὲν κρατεῖ τὸν δάκτυλον, ὁ χειρουργὸς δὲ ἀποδαίνει τὸ ἐγκοπὲν μέρος ἀπὸ τῶν ὀπισθεν πρὸς τὰ πρόσω, ἀνασπῶν αὐτὸ πρὸς τὰ ἄνω με λαβίδα. Ἐὰν δὲ ἀπομείνωσιν ὀπίσω λείψανά τινα τοῦ ὄνυχος, ἐξαλείφονται ταῦτα κατὰ μικρὸν καὶ ἀνεπαισθήτως. Ἡ χειρουργία αὕτη γίνεται μὲν ταχέως, ἀλλ' εἶναι ὀδυνηροτάτη. Ἐπειτὰ ἐπικαλύπτεται ὁ δάκτυλος με τεμάχιον ὀθονίου, θυριδοειδῶς ἐγκεκομμένου καὶ ἠλειμμένου με ἀπλῆν ἀλοιφήν ἐπ' αὐτοῦ δὲ βάλλεται μοτὸς ἀπαλὸς καὶ σπληνίον, ἔπειτα δὲ φέρεται ὁ ἀρρώστος εἰς τὴν κλίνην καὶ στηρίζεται ὁ πούς αὐτοῦ εἰς σχῆμα ἡμίκαμπτον ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου. Ὀλίγας δὲ ὥρας μετὰ τὴν χειρουργίαν παύονται οἱ πόνοι τὴν τρίτην δὲ ἢ τετάρτην ἡμέραν, ἀφελόντες τὰ ἐπίδεσμα, εὐρίσκομεν τὴν πληγὴν ἐσκεπασμένην με πῦον χρυστόν. Ἡ σάρκωσις ἐπικαίεται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν με χυτὸν νιτρικὸν ἄργυρον, καὶ ἂν ἀναφανῶσι κερατοειδῆ τοῦ ὄνυχος τεμάχια, ἀποσπῶνται ταῦτα, ἀποκόπτεται δὲ καὶ ἡ γεννώσα ταῦτα ἐπιφάνεια. Ὁ ἀρρώστος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δύναται νὰ βαδίση μετὰ δέκα καὶ πεσσάρων, ἢ δέκα καὶ ὀκτὼ ἡμερῶν παρέλευσιν. Ἡ δὲ οὐλὴ συνίσταται εἰς δέρμα λεῖον καὶ παχὺ ἄνευ ὄνυχος πλέον, ὅπερ ὅμως ἐνίοτε λαμβάνει σύστασιν κερατοειδῆ. Ὅταν δὲ τοῦτο ἢ ἀφροδισίας λώθῃς ἔκγονον, ἐπικαίει αὐτὸ ὁ Δυπύιτρενος με ὑγρὸν νιτρικὸν ὠξειδωμένον ἄργυρον. Ἀπλούστερον καὶ ἐξίσου ἀσφαλῶς πρὸς τὸν σκοπὸν συντεῖνον εἶναι ἡ ἐκρίζωσις τοῦ ὄνυχος. Συλλαβόντες ὡς δυνατὸν βαθέως με πολυπάγραν ἀποσπῶμεν αὐτὸν, ἀνασρέφοντες τὴν πυλυπάγραν. Μόνη δὲ τῆς πολυπάγρας ὀλκὴ δὲν ἀρκεῖ πρὸς τὴν αἰκίαν ἀφαίρεσιν τοῦ ὄνυχος. Ἐὰν δὲ ἀπομείνωσι τεμάχια τινα, ὡς ἐνίοτε γίνεται, δεόν νὰ καθαιρεθῶσι ταῦτα ἰδίᾳ. Ἡσυχία, καταπλάσματα, λουτρά ἐκ χαμαιμήλων ἀρκούσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν ἴασιν ἀπομένει δὲ τὸ πῦον κακόν, ἢ δ' αἰτία τούτου δὲν εἶναι λείψανα τοῦ ὄνυχος ἀφαιρετέα, χρησιμώτατον εἶναι ἐπιθέματα ἐξ ὕδατος τιτανίου μετὰ καλομέλιτος καὶ συχνῆ ἐπικαυσίς με τὸν χυτὸν νιτρικὸν ἄργυρον.

Ὁ Κόλλης ἐπαινεῖ ἡσυχίαν τοῦ ἀρρώστου ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας ἐν τῇ κλίνῃ, καταπλάσματα, καθαρισμὸν με χλιαρὸν ὕδωρ, καθάρσειν τοῦ ἐκλύτου ὄνυχος, καθ' ὅσον αὕτη δύναται νὰ γείνη ἄνευ ἐρεθισμοῦ, καὶ καπνισμὸν με τὸ δι' ὕδραργυρου κηρίον (ἐκ μιᾶς δραχμῆς κινναβίρεος καὶ δύο οὐγκιῶν κηροῦ συγκαίμενον) πρωτὶ καὶ ἐσπέρας γινόμενον, καὶ περιελθῆσιν τοῦ δακτύλου με ὀθόνιον λιγὸν καὶ τῇ διὰ σπέρματος κήτους ἀλοιφῇ ἐπλημμένον.

Ὁ Σοῦθος νομίζει, ὅτι τῆς μητρὸς τοῦ ὄνυχος ἡ καυτηρίασις μὲ νιτρικὸν ὀξύ ἐπάγει ἐξίσου, βράδιον δὲ μόνον, τὴν ἴασιν ὡς ἡ ἐκρίζωσις. Ἐπιβάλλομεν ταχέως, μὲ ξυλάριον περίε τῆς ρίζης τοῦ ὄνυχος τὸ νιτρικὸν ὀξύ ἀρκούντως πρὸς τὴν φθορὰν αὐτῆς, ἄλλως δὲ ἀνάγκη πᾶσα νὰ δευτερώσωμεν τοῦτο. Ἄφ' οὗ δὲ ἀποξηρανθῆ, ἐπιβάλλομεν καταπλάσματα. Ἐν μίᾳ δὲ ἡ δύο ἡμέραις ὁ ὄνυξ ἐπανίσταται ἀπὸ τῆς ρίζης καὶ λύεται κατὰ μικρὸν ἀπὸ τῆς συνεχείας αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ τοῦτο δὲν γείνη, ἐπαναλαμβάνομεν καὶ αὖθις τὴν ἐπιβολὴν τοῦ νιτρικοῦ ὀξέος.

Η'.

Περὶ φλεγμονῆς τῶν ἀρθρώσεων.

§. 310.

Τὰ ἀποτελοῦντα τὰς ἀρθρώσεις μόρια συνέχονται στερεῶς πρὸς ἄλληλα, ἐξ οὗ καὶ ὅλα ταῦτα νοσοῦσι κατὰ συμπάθειαν τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο, ἐὰν τυχὸν νοσήσῃ ἓν ἐξ αὐτῶν. Εἰσὶ δὲ ταῦτα ἀρθρικοί σύνδεσμοι, θυλακοειδεῖς ὑμένες, καὶ τὰ σπογγώδη ἄκρα τῶν ὀστέων. Ἐκαστον αὐτῶν δύναται ν' ἀλωθῇ κατὰ πρωτοπάθειαν καὶ ὅλα τὰ λοιπὰ ἐπειτα κατὰ δευτεροπάθειαν ὑπὸ φλεγμονῆς, ἧτις δύναται νὰ ἐπαγάγῃ διαφόρους ὀργανικὰς ἀλλοιώσεις, γνωστὰς ὑπὸ τὰ ὀνόματα ἀρθρικός μύκης (Fungus articular.), λευκὸς ὄγκος τῶν ἀρθρῶν (tumor albus articular.), ἀρθροκάκαι, ἐξarthρώσεις-ἐξ. αἰτίων ἐν τῷ σώματι ὄντων (Luxationes spontaneae). Δι' γινόμεναι δὲ κατὰ τὰς παθήσεις ταύτας ἀλλοιώσεις καὶ φθοραὶ τῶν ἀρθρικῶν χόνδρων γίνονται μόνον κατὰ δευτεροπάθειαν.

§. 311.

Ἡ φλεγμονὴ τῶν ἀρθρῶν εἶναι ἡ ἰδιοπαθὴς, ἡ συμπτωματικὴ, ὀξεῖα, ὑποξεία, ἡ χρόνια· γεννᾶται δὲ δι' ἐξωθεν βίαν, διὰ ψύξιν, διὰ καθολικὰς τοῦ σώματος ἀρρώστιας, αἷτιγες ἐπάγουσι τὰ ἀρθρικά πάθη, ἢ αὐταὶ καθ' ἑαυτὰς, ἢ μετὰ προηγουμένην τοπικὴν βλάβην, οἷον εἶναι ἡ χοιραδῶδης ἀρθρική, ρευματικὴ, ἀφροδισία, ἐξανθηματικὴ αἰτία, ἀποσκήψεις, ἐπίσχεςις φυσικῶν ἐκκρίσεων κ. τ. λ. καὶ ἡ αἰτία τοῦ νὰ πρωτογεννᾶται ἡ φλεγμονὴ ὅτε μὲν εἰς τὰ σαρκώδη, ὅτε δὲ εἰς τὰ ὀστώδη μέρη ἔνεστιν, ὡς φαίνεται, εἰς ἣν ἔχουσι διάφορον ἀναλογίαν τὰ τε καθολικὰ καὶ τοπικὰ αἷτια πρὸς τὴν γένεσιν τῆς νόσου.

Α'.

Περὶ τῆς φλεγμονῆς τῶν κατὰ τὰ ἄρθρα συνδέσμων.

§. 312.

Ὅταν ἡ φλεγμονὴ γεννηθῇ εἰς τὰ τενοντώδη μέρη τῶν ἀποτελούντων τὴν συσκευὴν τῆς ἀρθρώσεως μορίων, κατ' ἀρχὰς μὲν μένει εἰς ταῦτα

ἔπειτα δὲ αὐξανόμενη ἐκτείνεται εἰς τὸν κυτταρώδη ἴσον, τὸν περιέχοντα τὸν θυλακοειδῆ ὑμένα τοῦ ἄρθρου, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ὑμένα βαθυτέρω προχωροῦσα. Εἶναι δὲ αὕτη μᾶλλον ἢ ἥττον ὀξεῖα, ἢ χρονία.

§. 313.

Καὶ ὅταν μὲν ἡ φλεγμονὴ τῶν κατὰ τὰ ἄρθρα συνδέσμων ἢ ὀξεῖα, γεννᾶται πόνος μᾶλλον ἢ ἥττον σφοδρός, ὅστις αὐξάνεται διὰ τῆς ἐπιθλίψεως καὶ κινήσεως μετ' αἰσθήσεως καύσου καὶ θερμασίας μετ' ὀλίγον δὲ ἐγγίνεται ὄγκος, ὅστις εἶναι μαλακός, ἐλαστικός, στίλβων καί, ἐὰν ἡ σφοδρὰ ἢ φλεγμονή, ἐρυθρός καὶ ὑπερώδυνος ἐπὶ τῇ ἐπαφήσει, καὶ ὅστις ὑπερέχει μάλιστα καθ' ὃν τόπον ἡ θυλακοειδὴς τοῦ ἄρθρου κάψα καλύπτεται ἀπὸ τοῦ ἐκτὸς μόνον δέρματος καὶ τοῦ ὑποκειμένου κυτταρώδους ἴσου. Τὸ μέλος συγκάμπτεται, οἱ πόνοι ἐκτείνονται καὶ ἐπέκεινα τῆς ἄρθρώσεως καὶ ἀλλοκοῦσι μέρος τοῦ μέλους, διὰ τοῦ περισστέου κατὰ τὴν φορὰν τῶν τενόντων παρατεινόμενοι, ἐνίοτε δὲ ἐξογκοῦται καὶ τὸ πεπονθὸς μέλος οἰδηματωδῶς. Συνεδρεύει δὲ καὶ πυρετὸς πάντοτε, ὅταν ἢ μείζων ἢ φλεγμονὴ ἐνίοτε δὲ προηγείται οὗτος ἐκείνης. Ἡ φλεγμονὴ αὕτη, μὴ λυθεῖσα, ἢ μεταδίδεται εἰς τὴν θυλακοειδῆ τοῦ ἄρθρου κάψαν καὶ ἐπάγει εἰς ταύτην τὰς ἐφεξῆς ῥηθησομένας ἀλλοιώσεις, ἢ γίνεται χρονία, ἐν ᾧ ἐλαττοῦται μὲν ὁ πόνος, αὐξάνεται δὲ ἡ ἐξόγκωσις. Ἡ φλεγμονὴ αὕτη μὴ ἰσχυρὰ, ἢ γοῦν ὑπόξεῖα οὕσα, δύναται νὰ διαρκήσῃ ἐπὶ πολὺ.

§. 314.

Ἡ δὲ χρονία γεννᾶται ἢ ἐκ τῆς ὀξεῖας, ἢ κατὰ μικρὸν μετὰ πόνου μικροῦ, (ὅστις γίνεται μὲν αἰσθητός, ἐπιθλιβομένου ἢ κινουμένου τοῦ ἄρθρου, παύεται δὲ, τοῦ ἀρρώστου ἡσυχάζοντος) καὶ μετ' ὄγκου ἀπαλοῦ, σταιτωδούς καὶ ἄχρου, ὅστις ἐνίοτε μὲν εἶναι, καθὼς καὶ ὁ πόνος, κατὰ μέρος, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ καθ' ὅλην τὴν συνάρθρωσιν, καὶ αὐξανόμενος γίνεται στίλβων καὶ μετὰ κίρσωδων ἀγγείων διαπεπλεγμένος, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ θερμὸ τέρος τῶν λοιπῶν ἀπαθῶν μορίων, μετ' ὧν συνέχεται. Ἐπὶ τῇ αὐξήσει τοῦ ὄγκου γίνεται ἰσχυρὸν τὸ πεπονθὸς μόριον, συγκάμπτεται καὶ οὐδὲως δύναται νὰ ἐκταθῇ διὰ τὴν χονδρίασιν τῶν συνδέσμων καὶ τοῦ κυτταρώδους ἴσου. Ὁ ἀρρώστος αἰσθάνεται τὸ μέλος ὄλον βαρὺ, κοπῶδες καὶ θερμὸν, ἐνίοτε δὲ καὶ πόνους σφοδροὺς ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν.

§. 315.

Ἡ ὀξεῖα τῶν ἀρθρικῶν συνδέσμων φλεγμονή, καλῶς θεραπευομένη, δύναται νὰ λυθῇ, καὶ μετὰ τὴν λύσιν, καθ' ἣν ἐμφαίνονται συγχρόνως

καὶ κριτικὰ σημεῖα τοῦ πυρετοῦ, παύονται αὐτῆς τὰ σημεῖα, καὶ ἀπομένει πλείοτερον χρόνον ὄγκος ἐλαφρὸς καὶ ἀκαμψία μικρὰ τοῦ μορίου. Σπανίως δὲ, καὶ μόνον ὅταν ἡ φύσις τῆς φλεγμονῆς ἢ ρευματικὴ ἢ ἀρθριτικὴ, γίνεται μετástασις εἰς ἄλλα μόρια. Ἡ φλεγμονὴ αὕτη, ὑπερμεγέθης οὖσα, ἔρχεται ἢ εἰς ἐμπύησιν καὶ ἀπόστημα κατὰ τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν τῆς θυλακοειδοῦς κάψης, ἢ εἰς ἐμπύησιν καὶ τερηδονώδη φθορὰν τῶν ἐντὸς τῆς κάψης ἀρθρικῶν μορίων, καθ' ἣν περιπτώσιν γεννῶνται ὅσα ἐφεξῆς θέλομεν ἀναφέρει τοπικὰ τε καὶ καθολικὰ συμπτώματα. Ὅταν δὲ ἡ φλεγμονὴ ἢ χρονία, εὐνανται οἱ σύνδεσμοι καὶ ὁ περὶ αὐτοὺς κυτταρώδης ἰστός νὰ γείνωσι παχύτατοι, χωρὶς νὰ βλαφθῶσι, τὰ βαθυτέρω μόρια τοῦ ἄρθρου ὁ τοιοῦτος ὄγκος σπανίως λύεται ἐντελῶς, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ ἀπομένει παχύτης τῶν συνδέσμων, ἧς ἕνεκα ἐμποδίζεται ἡ κίνησις τοῦ ἄρθρου καὶ μένει τὸ μόριον μᾶλλον ἢ ἥττον συγκεκαμμένον, ὡς οἱ ὄγκοι καὶ τόφοι εἰς τὰς ἀρθριτικὰς φλεγμονὰς δι' ἀπόθεσιν γαιωδῶν ὑλῶν. Ἡ χρονία φλεγμονὴ, ὅταν ἐκταθῇ καὶ εἰς τὸν θυλακοειδῆ ὑμένα, ἔρχεται τάχιον ἢ βράδιον εἰς διαπύησιν τῆς συναρθρώσεως, καὶ εὐτυχὲς αὐτῆς τέλος εἶναι ἡ ἀγκύλωσις, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπιγίνεται σύντηξις ἐκτικὴ.

§. 316.

Ἐν τῇ μετὰ θάνατον ἀνατομικῇ τοῦ ἄρθρου ἐξετάσει εὐρίσκομεν διαφορὰς ἀλλοιώσεις τῶν πεπαρηθῶτων μορίων, ἀναλόγως τῷ μεγέθει καὶ τῇ διαρκείᾳ τῆς φλεγμονῆς, καὶ μικρὰς μὲν ταύτης οὖσης, εἰσὶν οἱ σύνδεσμοι καὶ ὁ περὶ κυτταρώδης ἰστός κατ' ἀρχὰς μὲν παχεῖς, ὑστέρον δὲ εἰς πολτώδη ἢ στεατώδη ὑποπόλιον, ὑπόξανθον ἢ ὀρφνώδη ὕλην μεταβεβλημένοι. Ὁ δὲ θυλακοειδῆς ὑμῆν μένει πολὺν χρόνον ἀναλλοίωτος, τὸ πολὺ δὲ φαίνεται μόνον ῥυτιδώδης. Ἀλλὰ διὰ τῆς περαιτέρω αὐξήσεως τοῦ κακοῦ συναλίσκεται καὶ αὐτός εἰς τὴν αὐτὴν στεατώδη ἐκφύλωσιν, ὥστε ὅλη τῆς συναρθρώσεως ἡ περιοχὴ ἐμφαίνει ὁμογενῆ ὕλην, εἰς ἣν διήκουσι λευκαὶ καὶ ὑμενώδεις ταινίαι, ἀγγεῖα καὶ τένοντες, πολλὰκις δὲ φαίνονται καὶ ἀποστημάτια ὅσον ἐρεβίνθου ἢ λεπτοκαρού τοῦ μεγέθους. Ἡ ὕλη αὕτη μεταβαίνει κατὰ μικρὸν εἰς τὸν ἀπαθῆ κυτταρώδη ἰστόν, μέχρι τῶν μυῶν παρατεινομένη. Ὅταν δὲ τὸ κακὸν ἐπὶ μᾶλλον προέβη, τότε γίνονται ὡς θέλομεν ἀναφέρει εἰς τὰ ἄλλα εἶδη τῆς φλεγμονῆς τῶν ἄρθρων ἀλλοιώσεις.

§. 317.

Αἷτια τῆς φλεγμονῆς τῶν ἐν τοῖς ἄρθροις συνδέσμων εἰσὶν ὅσα ἤδη ἐν γένει (ἰδ. §. 311.) ἀνεφέραμεν κατ' ἐξοχὴν δὲ εἰς τραυματικὰ ἢ

ρευματικά εἰς χοιραδιώδεις μάλιστα καὶ λεμφώδεις ἀνθρώπους, ἐν οἷς γεννᾶται κατ' ἐξαιρετόν ἢ χρονία αὐτῆ φλεγμονή, ἥτις γεννᾶται εἰς ὅλα τὰ ἄρθρα, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁμοῦς εἰς τὸ κατὰ τὸν ἀγκῶνα καὶ τὸ γόνα.

§. 318.

Ἡ δὲ θεραπεία γίνεται κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὰ αἰτία τῆς φλεγμονῆς. Ὅταν λοιπὸν αὐτῆ ἢ σφοδρὰ καὶ τραυματικῆ, πρέπει νὰ μεταχειρισθῶμεν ἀφαιμάξεις καθολικὰς, κατ' ἐξοχὴν δὲ τοπικὰς πολλάκις καὶ ἀφθόνους, γινομένης διὰ προσβολῆς βδελλῶν, ἔτι δὲ ψυχρὰ ἐπιθέματα καὶ οἰκείαν καθολικὴν θεραπείαν. Κυριώτατον δὲ, ὅπερ ἡ φλεγμονὴ αὐτῆ ζητεῖ μᾶλλον τῶν ἄλλων εἰδῶν τῆς φλεγμονῆς τῶν ἁρθρῶν, εἶναι τοῦ πεπονθότος μορίου ἢ ἄκρα τρυχία. Μικροτέρας δὲ ταύτης καὶ ρευματικῆς ἢ ἀρθριτικῆς αἰτίας ἐκγόνου αὔσης, τὸ μόριον πρέπει νὰ φυλάσσεται θερμὸν, περιελισσόμενον μὲ μάλλινον ὄθονιον ἢ ἕριον κ. τ. π. Ἔσω δὲ προποτιζόμεν τὸν ἄρρωστον διαφορητικῶς, ἅλας ἀμμωνιακόν, ἐμετικὴν τρύγα εἰς μικρὰς μοίρας, ἢ τὸν κολχικίτην οἶνον. Εἶναι δὲ αὐτῆ σφοδροτέρα, τότε ἐνδείκνυται μὲν ἡ δραστήριος ἀφλέγμαντος ἀγωγή, ἀλλὰ μετὰ προσοχῆς καὶ μετὰ τῆς προσηκούσης συστολῆς. Ἐὰν δὲ ἡ χρονία ἢ φλεγμονή, χρησιμεύουσιν ἀφαιμάξεις διὰ προσβολῆς ὀλίγων βδελλῶν ἢ τῆς μετ' ἀμυχῶν σικυῶς. Καὶ ἂν τὸ αἷτιον αὐτῆς ἢ ρευματικόν ἢ χοιραδικόν, προσφέρονται ἔσω κατ' ἐξαιρετόν ὁ κολχικίτης οἶνος καὶ τὸ ἐκ τοῦ ἥπατος τοῦ ὀνίσκου ἔλαιον (Ol. Jecor. Aselli). Ἐλαττωθείσης δὲ τῆς φλεγμονῆς, ἀνυσιμώτατον εἶναι αἱ ἀνατρίψεις τῆς δι' ὑδραργύρου φαιᾶς ἀλοιφῆς καὶ τὰ ἐκδόρια.

§. 319.

Εἶναι δὲ παχύτης καὶ ὄγκος τῶν συνδέσμων καὶ τοῦ κυτταρώδους ἰστού ἄνευ τινὸς φλεγμονῆς πλέον, χρεῖα νὰ δοκιμάσωμεν τὴν διάλυσιν αὐτῶν αὐξάνοντες τὴν ἀνάπνοιν διὰ διαφορῶν ἀνατρίψεων, πυριάσεων καὶ ἐμπλάστρων. Τὰ ἐνεργητικώτερα βοηθήματα κατ' ἐμὲ εἰσὶν ἢ κατ' ἐπανάληψιν προσκόλλησις κούρων ἢ μετ' ἀμυχῶν σικυῶν, αἱ ἀνατρίψεις τῆς δι' ὑδραργύρου ἀλοιφῆς καθ' ἑαυτὴν ἢ μετὰ τῆς ὑγρᾶς καυστικῆς ἀμμωνίας ἢ καφουράς, τῆς αἰ' ἰώδους ἀλοιφῆς, καὶ προσήκων πιεστικὸς ἐπίδεσμος ἐκδόρια πολυχρονίως βέοντα, καὶ οἰκεία ταυτοχρόνως πρὸς τὴν ἐν τῷ σώματι ἐμφωλεύουσαν αἰτίαν καθολικὴν θεραπείαν. Οὐδεμίαν δὲ ἐξοχὸν ἐνεργεῖαν εἶδον ἐκ τῆς μόδας οὐδὲ ἐκ τοῦ πεπρακτωμένου σιδηρίου, κατ' ἐπιπολὴν τοῦ δέρματος ἐφελκυομένου.

§. 320.

Ἐὰν δὲ ἡ φλεγμονὴ ἦλθεν εἰς ἐμπύησιν κατὰ τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν

τῆς θυλακοειδοῦς κάψης, δεόν νά σχάσωμεν κατὰ τὸ εἶκος τὸ ἀπόστημα ἅμα γείνη αἰσθητὸς κλύδων, καὶ φροντίζοντες περὶ τῆς ἀκωλύτου ἐκρύσεως, νά μεταχειριζώμεθα καταπλάσματα· ἐγένετο δὲ ἐμπύσις εἰς τὴν συνάρθρῳσιν ἐντὸς τῆς κάψης, καὶ δὲν εἶν' ἐλπίς διὰ τῆς τοπικῆς χρήσεως τῶν καταπλασμάτων, οὐδὲ διὰ τῆς οἰκείας πρὸς τὰς δυνάμεις τοῦ ἀρρώστου καθολικῆς θεραπείας νά γείνη ἀγκύλωσις, ἀλλὰ γίνονται χεῖρονα τὰ συμπτώματα καὶ εἶναι φόβος μὴ γείνη ἐκτικὴ σύντηξις, τὸ μόνον βοήθημα εἶναι ὁ ἀκρωτηριασμός ἢ ἡ ἀπόπρισις τῶν τερηδονισμένων ἀρθρωδῶν κονδύλων. Πάντοτε δὲ νά προσέχωμεν τὸν νοῦν, ἐν καιρῷ τῆς θεραπείας τῆς ἐν τοῖς ἄρθροις φλεγμονῆς, εἰς τὸ νά κρατῶμεν τὸ πεπονθὸς μόριον ὡς δυνατόν ἐν σχήματι τῷ ἥκιστα ὀχληρῷ, ἐὰν τυχόν γείνη ἀκαμψία καὶ ἀγκύλωσις· οἷον ἐν μετρίᾳ μὲν κάμψει δι' ὑποβολῆς προσκεφαλαίου ὑπὸ τὴν ἰγνὺν, ἐὰν πάσχῃ τὸ κατὰ γόνυ ἄρθρον, ἐν ἡμικάμπτῃ δὲ σχήματι, ἐὰν τὸ κατὰ τὸν ἀγκῶνα.

Περὶ φλεγμονῆς τῶν θυλακοειδῶν ὑμένων.

§. 321.

Ἡ φλεγμονὴ τῶν θυλακοειδῶν ὑμένων ἢ γεννᾶται κατὰ πρωτοπάθειαν εἰς τοὺς ὑμένας τούτους, ἢ μεταδίδεται κατὰ δευτεροπάθειαν εἰς αὐτοὺς ἐξ ἄλλων ὀργάνων. Οἱ θυλακοειδεῖς ὑμένες δυνάμει τῆς ζωτικῆς αὐτῶν ἐνεργείας εἰσὶν ἐπιρρέπεις πρὸς τὰς φλεγμανάς, αἰτινες εἰσὶν ὀξεῖαι, ὑποξείαι, ἢ χρόνιαι· ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ εἰσὶν αἱ χρόνιαι, ἐν αἷς κατ' ἀρχὰς δὲν βλέπτεται πολὺ τοῦ πεπονθότος ἄρθρου ἢ ἐνέργεια.

Ἐν ἀρχῇ τῆς φλεγμονῆς γεννᾶται πόνος μικρὸς, ὅστις, καίτοι ἀλίσκει ὅλην τὴν ἀρθρωσιν, εἶναι κατὰ τινα τόπον αὐτῆς σφοδρότατος. Τὸ ἄρθρον ἐξογκοῦται μετ' ὀλίγον, καὶ ὁ ὄγκος, ἐν ᾧ γίνεταί κλύδων, εἶναι διάφορος κατὰ τὴν μορφήν τοῦ ἄρθρου, καὶ φανερώτερος καθ' ὃ μέρος τὰ ἀπαλὰ μόρια εἰσὶν ἤττον ἀνένδοτα. Ὄταν δὲ ἡ φλεγμονὴ ἐπιμένῃ πολλὸν χρόνον, ἢ ὅταν ὑποτροπιᾶσθαι πάλαις, ὁ ὄγκος γίνεταί τότε καὶ μείζων καὶ στερεώτερος, διὰ τὴν παχύτητα καὶ ἐκφύλωσιν τοῦ θυλακοειδοῦς ὑμένος καὶ τῶν ἀρθρικῶν συνδέσμων. Οἱ πόνοι γίνονται σφοδροὶ, ὁ ἀρρώστος κυριεύεται ὑπὸ ἀϋπνίας καὶ ὑπὸ πυρετοῦ ἐκτικοῦ. Μετ' ὀλίγον δὲ ἢ πολλὸν χρόνον ἔπειτα σχάζει ὁ ὄγκος εἰς διαφόρους τόπους καὶ ὁ ἀρρώστος ἐξασθενεῖ μεγάλως. Εὐτύχημα δὲ τοῦ ἀρρώστου εἶναι τότε, ἐὰν τὸ πεπονθὸς μόριον ἀγκυλωθῇ. Ὄταν δὲ ἡ φλεγμονὴ ἢ λίαν ὑπουλος καὶ δὲν ἐπιφέρῃ παχύτητα τοῦ θυλακοειδοῦς ὑμένος, ἐπάγει ὕδρον τῆς ἀρθρώσεως καὶ

χαύνωσιν τῶν ἀρθρικῶν συνδέσμων· παρομοίως ἐπιφέρει, ὅταν αὐτὴ καταλάβῃ τοὺς ἀρθρικούς συνδέσμους, παχύτητ' αὐτῶν, δυσκινησίαν καὶ μικρὰν ἢ μεγάλην κάμφιν τοῦ ἄρθρου· προσέτι ὄγκους καὶ φύματα δι' ἀποθέσεως γαιωδῶν μορίων, ὅταν ἢ μάλιστα ἀρθριτικῆς δυσκρασίας ἔκγονος.

§. 322.

Ἡ ὀξεία φλεγμονὴ τοῦ ἀρθρικοῦ ὑμέρος γεννᾶται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐξ αἰτίας τραυματικῆς μετὰ σφοδροῦ πόνου, (ὅστις αὐξάνεται ἐπὶ πάσῃ κινήσει καὶ ἀναγκάζει τὸν κάμοντα νὰ κρατῇ τὸ πεπονθὸς μέλος ἡμίκαμπτον) μετὰ ταχέως γινομένου ὑποκλυδάζοντος ὄγκου τοῦ ἄρθρου καὶ μετ' ἐρυθρότητος αὐτοῦ καὶ πυρετοῦ. Ἡ φλεγμονή, μὴ λυθεῖσα ἐντελῶς, μεταπίπτει εἰς τὴν χρονίαν, ταχέως δ' αὐξηθεῖσα, εἰς τὴν ἐμπύησιν.

§. 323.

Ὅταν δὲ ἡ φλεγμονὴ τοῦ ἀρθρικοῦ ὑμέρος ἢ ὑπόξεια, ὁ πόνος εἶναι μικρὸς κατ' ἀρχάς καὶ αὐξάνεται κατὰ μικρὸν ἐν ταῖς πρώταις ὀκτῶ ἢ δέκα ἡμέραις, ἀλλὰ καὶ τότε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲν εἶν' ἐπίσημος οὗτος. Τὴν δευτέραν δὲ ἢ τρίτην ἡμέραν μετὰ τοῦ πόνου τὴν ἐμφάνισιν φαίνεται ὁ ὄγκος τοῦ ἄρθρου σαφῶς ὑποκλυδάζων· ὁ ὄγκος γίνεται στερεὸς ἔνεκα τῆς παχύτητος τοῦ ἀρθρικοῦ ὑμέρος. Ἡ φλεγμονὴ αὕτη τοῦ ἀρθρικοῦ ὑμέρος εἶναι τῆς ἀρθριτικῆς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἢ τοῦ ρευματισμοῦ ἔκγονος, ἀλλίσκει δὲ πολλάκις πλείονα ταυτοχρόνως ἄρθρα, καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐν τῇ γειτνιάσει τῶν ἄρθρων κειμένους βλεννογόνους θύλακας καὶ τὰ εἰλήματα τῶν τενόντων.

§. 324.

Ἐν τῇ μετὰ θάνατον ἐξετάσει τοῦ ἄρθρου εὐρίσκομεν διαφόρους ἀλλοιώσεις κατὰ τὸν βαθμὸν καὶ τὴν διάρκειαν τοῦ πάθους καὶ κατὰ τὴν ποιότητα τοῦ ἐν τῇ ἀρθρώδει κοιλότητι ἐξιδρώματος. Ὅταν μὲν ἡ φλεγμονὴ ἢ μικρὰ, ὁ ἀρθρώδης κόλπος εὐρίσκεται πλήρης ὑγροῦ μετρίως θολοῦ, λεπτοῦ, ἐνλοτε δὲ καὶ ὑπερύθρου. Ὅταν δὲ μείζων, τὸ ὀρρώδες ἐξιδρώμα εἶναι μετὰ πλαστικῶν ὑλῶν ἀναμειγμένον, ὁ ἀρθρικός ὑμὴν ἐξωγκωμένος καὶ ὑψηλειμμένος μετὰ διαφόρων παχεῖαν στρώσιν πλαστικοῦ ἐξιδρώματος, ὅπερ κατὰ τινὰς τόπους εἶναι καὶ ὀζῶδες. Κατὰ τὸ διάφορον πάχος τοῦ ἐξιδρώματος τούτου εἶναι λαχνώδης ἢ ἐπιφάνει' αὐτοῦ καὶ λάσιος καὶ πολλάκις κεκαλυμμένη μετὰ ἀπαλωτέραν τινὰ καὶ εὐλυτον ὑπόστασιν, ἐκ τοῦ παρεκχύματος γενομένην. Ὅταν δὲ τὸ πάθος ἢ χρόνιον καὶ ὀπωσοῦν πεπαλαιωμένον, εὐρίσκομεν τοὺς ἀρθρικούς συνδέσμους παχεῖς, τὸν θυλακοειδῆ ὑμένα μᾶλλον ἐξωγκωμένον, πλήρη λευκῶν ταινιῶν καὶ μετὰ διαφόρων ἐσχηματισμένα μαλλωτὰ ἢ ρακώδη ἐκσαρκώματα

περιφραντον. Τὸ ἐν τῇ ἀρθρώδει κοιλότητι ἀθροισθὲν ὑγρὸν θολώτερον, ῥυπαρῶς πολιδόν. καὶ κροκιδωτόν. Ὅταν δὲ τὸ ἐξίδρωμα ἢ πυῶδες ἢ ἰχωρῶδες, ὁ θυλακοειδὴς ὑμὴν φέρει σπερεωτέρας ἢ θυσανοειδεῖς ὑπεροχάς, ὁ δὲ ἀρθρώδης χόνδρος κεκαλυμμένος με' ὑπόστασιν ἀπαλωτέραν καὶ εὐαπόξυστον, αὐτὸς δὲ ὁ χόνδρος ἄτονος, ἀμαυρὸς καὶ διαφόρως διεσθωρῶς, ὡσαύτως καὶ τὰ σπογγώδη ἄκρα τῶν ὀστέων, καὶ, ὅταν ἡ πάθησις ἐξηπλώθη, καὶ εἰς τοὺς ἀρθρικοὺς συνδέσμους, εὐρίσκονται εἰς αὐτοὺς τε καὶ εἰς τὸν περιεπίσσοτον αὐτοὺς κυτταρώδη ὑμένα αἰ ἄνω (§. 316) μνημονευθεῖσαι ἀλλοιώσεις. Ἐπὶ τῇ φυματώδει δὲ διαθέσει μετασχηματίζονται τὰ ἐξιδρώματα εἰς φυμάτια ἐνίοτε, ἅπερ τηχόμενα ἐπάγουσι πύησιν ἢ ἰχώρῳσιν. Πολλάκις δὲ ὑπάρχει συγχρόνως καὶ τῶν ὀστέων φυμάτωσις. Εἰς τὰ μεγάλα ἄρθρα, εἰς τὸν θυλακοειδῆ ὑμένα τοῦ γόνατος φαίνεται καὶ αἰμορραγικὸν ἐξίδρωμα μετὰ παρομοίων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παρεκχυμάτων εἰς τοὺς μεγάλους ὀφρογόνους θύλακας.

§. 325.

Ἡ φλεγμονὴ τῶν θυλακοειδῶν ὑμένων γεννᾶται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὰ κατ' ἐπιπολὴν ἄρθρα, κατ' ἐξαιρετικὸν δὲ εἰς τὸ κατὰ τὸ γόνα ἄρθρον διὰ μηχανικὰς βλάβας, διὰ φύξιν, διὰ ρευματισμὸν, δι' ἀρθρίτιν, δι' ἀφροδισίαν λάβην, καὶ δι' ὑπέμετρον χρῆσιν τοῦ ὑδαργύρου. Ἐγγίνεται δὲ πολλάκις εἰς πολλὰ ταυτοχρόνως ἄρθρα ἢ εἰς ἓν μετὰ τὸ ἄλλο. Συνήθως δὲ εἶναι χρονία αὕτη, ὅταν γεννᾶται δι' αἰτίαν ἐν τῷ σώματι ἐπικρατοῦσαν. Ἡ φλεγμονὴ τοῦ θυλακοειδοῦς ὑμένου γεννᾶται σπανίως μὲν εἰς νέα παιδία, συγχρότερον δὲ εἰς τοὺς ἐφήβους καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς ἡλικιωμένους.

§. 326.

Ἡ πρόγνωσις εἶναι ἤττον κακὴ, ὅταν ἡ φλεγμονὴ γεννᾶται δι' ἐξωθεν αἰτίας μᾶλλον ἢ δι' ἔσωθεν. δύναται δὲ νὰ λυθῇ, εἴαν ἡ θεραπεία γείνη εἰς τὴν ἀρχὴν ὡς εἰκόσ' ἔπειτα ὁμως, ἀφ' οὗ γείνη συλλογὴ ὑγροῦ, ἢ λύσις αὐτῆς εἶναι βραδεῖα, καὶ ἐπιμένει πολὺν χρόνον, πολλάκις δὲ καὶ διὰ παντός, ὄγκος τοῦ ἄρθρου. Ὅταν δὲ ὁ θυλακοειδὴς ὑμὴν καὶ οἱ ἀρθρικοὶ σύνδεσμοι ἐπαχύνθησαν ὑπερβαλλόντως, ἢ ἠλκώθησαν οἱ χόνδροι καὶ τὰ ὀστᾶ ἐβλάφθησαν, καὶ ὁ ὄγκος ἔσχασεν εἰς πολλοὺς τόπους, τότε τὸ ἐπιθυμητότερον πάντων εἰς τὸν ἄρρωστον εἶναι ἡ ἀγκύλωσις· ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ μόνον σωτήριον βοήθημα εἶναι ἡ ἀποκοπὴ τοῦ μέλους.

§. 328.

Ἡ ἐνδείξις τῆς θεραπείας λαμβάνεται ἐκ τῶν γεννώντων τὴν φλεγμονὴν αἰτίων καὶ ἐκ τοῦ βαθμοῦ αὐτῆς. Εἶναι δὲ τὸ γόσημα καθολικῆς τιγος

δυσκρασίας ἔκγονον, ἀναγκαῖον νὰ προσφέρωμεν τὰ προσήκοντ' αὐτῇ ἀντιφάρμακα, οἷον πρὸς μὲν τὴν ρευματικὴν καὶ ἀρθριτικὴν τὸν κολχικίτην οἶνον, πρὸς δὲ τὴν χοιραδικὴν τὸ ἐκ τοῦ ἥπατος τοῦ ὄνισκου ἔλαιον, πρὸς δὲ τὴν ἀφροδισίαν τὸ Ζιτράννιον ἀφέψημα. Καὶ εἴαν ἡ φλεγμονὴ ἦ μεγάλη, ἐνδείκνυται κένωσις αἵματος διὰ φλεβοτομίας, καὶ μάλιστα διὰ κατ' ἐπανάληψιν γενομένης προσβολῆς βδέλλων, ἢ μετ' ἀμυχῶν σικυῶν καὶ ψυχραὶ ἐπιβροχαὶ μὲ μολύβδινον ὕδωρ. θερμαὶ δὲ ἐπιβροχαὶ ἢ μαλακτικὰ καταπλάσματα, ὅταν ἦ ἐπίσημος ὁ ὄγκος. Ὅταν δὲ ἡ φλεγμονὴ ἦ χρονία, ἐξαρκοῦσιν εἰς τὴν ἀρχὴν αἱ σικυάσεις.

§. 328.

Ἐὰν δὲ παρέλθῃ μὲν ἡ φλεγμονὴ, ἀπομεινῇ δὲ ὁ ὄγκος (οὗτος δὲ εἶναι παρέγχυσις ὑγροῦ εἰς τὸν κόλπον τοῦ ἄρθρου), προσπαθοῦμεν νὰ φέρωμεν τὴν διαφόρησιν αὐτοῦ δι' ἐκδόριων, τιθεμένων ἐφ' ὅλου τοῦ ἄρθρου ἢ πλησίον αὐτοῦ, ἃ δεόν νὰ μένωσιν ἀκατούλωτα πολὺν χρόνον, ἐπιτυγχάνομεν δὲ τούτου μάλιστα διὰ τῆς διὰ βράθους ἀλοιφῆς προσπαθοῦμεν δὲ νὰ φέρωμεν δεύτερον τὴν διαφόρησιν δι' ἀνατρίψεων τῆς δι' ὑδραργύρου ἀλοιφῆς, ἠνωμένης μετὰ κηφουράς καὶ ὑγρᾶς καυστικῆς ἀμμωνίας, δι' ἐπιβροχῶν ἐκ τοῦ ὑγροῦ τοῦ Μινδεργέρου, δι' ἐρεθιστικῶν καὶ διαφορητικῶν ἐμπλάστρων, οἷον τὰ δι' ἀμμωνιακοῦ μετ' ὄξους σκίλλης ἀναμειγμένον κ. τ. λ. Τὴν δὲ ἀκαψίαν, ἧτις ἐπιμένει πολὺν χρόνον εἰς τὸ ἄρθρον, δυνάμεθα νὰ διαφορήσωμεν δι' ἀνατρίψεων πτητικῶν ἀλοιφῶν, διὰ λουτρῶν καταρράκτου ὕδατος, καὶ διὰ πεφυλαγμένης κινήσεως τοῦ ἄρθρου.

§. 329.

Ἐπαχύνθη δὲ ὁ θυλακοειδὴς ὑμὴν καὶ ἐγένετο ἡ ὄξεϊα τοῦ νοσήματος κατάστασις χρονία, ἀναγκαῖον νὰ προσβάλωμεν βδέλλας, ἀλλ' ὀλίγας πάντοτε καὶ κατ' ἐπανάληψιν· δεόν δὲ, ὅταν ἐπαναβάλωμεν ταύτας, νὰ περιμένωμεν ἕως ἂν παρέλθῃ τὸ ἐκ τῆς προτέρας προσβολῆς γεννηθὲν ἐρσιπέλας· εἴαν δὲ ὁ ὄγκος ἦ μαλακός, τότε ἐπιθλιβόμεν αὐτὸν μὲ ἀπαλὰ σπληνία, ἀνατρίθοντες μὲ ἀλοιφὰς πτητικὰς καὶ ὑδραργυρεῖους, ἢ τοῦ ἰώδους· ἐπιβάλλομεν ἐκδόρια καὶ ἐμβάλλομεν βοθρία, καυτηριάζοντες μὲ τὴν μόξαν καὶ μὲ τὸ διάπυρον σιδήριον. Ὅταν δὲ ὁ ὄγκος ἐκπυηθῇ καὶ φθαρῶσιν οἱ χόνδροι καὶ τὰ ὀστέα, χρεῖαν ἔχομεν τότε νὰ φροντίζωμεν νὰ γίνηται ἀκωλύτως ἡ ἔκρυσις τοῦ πύου, νὰ ἱσυχάζῃ πολὺ τὸ πεπονθὸς μόνιον, νὰ ἐνισχύηται ὁ ἀσθενὴς μὲ δαιταν θρεπτικὴν καὶ μὲ φάρμακα τονωτικά· εἴαν ὁμως ἐπίκειται κίνδυνος τελείας ἐξαντλήσεως τῶν δυνάμεων τοῦ ἀρρώστου, τότε ἀνάγκη πᾶσα γ' ἀποκόψωμεν τὸ ἀρρώστον μέλος·

Περὶ φλεγμονῆς τῶν κατὰ τὰ ἄρθρα ἄκρων
τῶν ὀστέων.

§. 330.

Ἡ φλεγμονὴ ἄρχεται εἰς τὸ πολλὰ αἰμοφόρα ἀγγεῖα ἔχον σπογγώδες μέρος τῶν ἀρθρωδῶν ἄκρων τῶν ὀστέων, καὶ ὁ πόνος εἶναι κατ' ἀρχὰς μὲν μικρὸς καὶ ἀνεπαίσθητος· μετὰ τινα δὲ καιρὸν ἐξογκοῦνται τὰ ἐκτὸς μέρη τοῦ ἄρθρου, ἀλλ' ὁ ὄγκος εἶναι ἐλαστικὸς καὶ ἀνόμιος, γινόμενος ἐκ τῆς διογκώσεως τῶν ἀρθρωδῶν κεφαλῶν τῶν ὀστέων, καὶ αὐξανόμενος μὲν, κινουμένου τοῦ ἄρθρου, σμικρυνόμενος δὲ, ἡσυχάζοντος· ἡ δὲ κίνησις τοῦ ἄρθρου δὲν εἶναι πολὺ ἐμποδισμένη. Μετ' ὀλίγον ἔπειτα ἢ πολὺν χρόνον καὶ μετὰ πλείονων πόνων ἐρυθραίνεται τὸ ἐπικείμενον δέρμα, σχάζει τέλος καὶ ἐκχέει κακὸν πῦον, πηγάζον ἐκ τοῦ τερηδονισμοῦ τοῦ πάσχοντος ὀστοῦ, μαρτυρεῖται δὲ τοῦτο ἐκ τῆς μηλώσεως, καὶ πολλάκις συνουλοῦνται μὲν αἱ πυορροῦσαι πληγαί, ἀναφαίνονται δὲ ἄλλαι νέαι, καὶ ὁ ἄρρώστος ἐκτίκεται ὑπὸ τῶν συμπτωμάτων τοῦ ἐκτικτοῦ πυρετοῦ. Ἄλλ' ἢ φλεγμονὴ αὕτη τῶν σπογγώδων ἀρθρικών ἄκρων τῶν ὀστέων εἶναι καὶ ὀξεῖα ἐνίοτε, ὁ πόνος εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐπίσημος καὶ ἐπὶ τῇ ἐπιθλίψει αὐξανόμενος, καὶ ὅλη τοῦ σώματος ἡ ἕξις κατατεθραυσμένη. Μετὰ τινας δὲ ἑβδομάδας ἢ πάθησις αὕτη δύναται νὰ ἐκταθῇ καθ' ὅλον τὸ ἄρθρον, ἐξ οὗ τότε προοδεύει ταχέως ἢ πάθησις, γίνεται πύσις εἰς τὸ ἄρθρον, ἔλκωσις τοῦ θυλακοειδοῦς ὑμένος, κάθεισις τοῦ πύου κατὰ διαφόρους φοράς, γίνονται συριγγώδεις πόροι, καὶ ἐπάγεται σύντηξις ἐκτικῆ.

§. 331.

Κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ πάθους εὐρίσκομεν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἄρρώστου τὰ ἀρθρώδη ἄκρα τῶν ὀστέων μαλακά, παχέα καὶ ἐρυθρομέλινα, τὰ εἰς ταῦτα διεσπαρμένα ἀγγεῖα πολλὰ, καὶ συλλογὴν λέμφου εἰς τοὺς πόρους τοῦ ὀστοῦ· οἱ περικείμενοι χόνδροι εἰσὶν ἔξωθεν μὲν ἀναλλοίωτοι, ἔσωθεν δὲ ἐκλυτοὶ ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῶν διεφθορότων ὀστέων· καὶ ὅταν τὸ κακὸν ἢ μέγα, εὐρίσκονται χόνδροι τε καὶ ὀστᾶ κατεφθορά, ὁ θυλακοειδὴς ὑμὴν καὶ οἱ ἀρθρικοὶ σύνδεσμοι παρὰ φύσιν μεταμεμορφωμένοι, καὶ ὁ κόλπος τοῦ ἄρθρου πύου ἰχωρῶδους ἔμπλεως.

Μετὰ τὴν ὀξεῖαν δὲ φλεγμονὴν εὐρίσκομεν τὰ ἀρθρώδη ἄκρα τῶν ὀστέων κατὰ φύσιν στερεὰν τὴν ὑφὴν ἔχοντα, καὶ μόνον ἐπὶ τῇ διαπρίσει μίαν ἢ πλείονας κοιλότητας, γενεκρωμένα τεμάχια ὀστοῦ ἐνεχούσας καὶ διὰ λεπτοῦ πολλάκις συριγγώδους στομίου μετὰ τῆς ἀρθρώδους κοιλό-

τητος συγκοινωνούσας. Πέριξ τῶν κοιλοτήτων τούτων ἔχει κατὰ φύσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ κατέχεται ὑπὸ ἀγγειοφόρων κεγχροειδῶν σαρκῶν ὁ χόνδρος εἶναι κατὰ τινὰς μὲν τόπους μεγάλως βεβλαμμένος, κατ' ἄλλους δὲ ἀμετάβλητος, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπόνομος· ὁ δὲ θυλακοειδὴς ὑμῆν ἐμφαίνει δις ἀλλοιωσεις ἔχουσα μετὰ τὴν ὀξείαν φλεγμονὴν λέγει ὁ Κεῦς (Key). Πολλάκις δ' εὐρίσκομεν κοιλότητάς ἐν ταῖς ἀρθρικοαῖς κεφαλαῖς τῶν ὀστέων πλήρεις ἐκτακείσης φυματώδους ὕλης.

Ἡ χοιραδικὴ φλεγμονὴ τῶν ἀρθρωδῶν ἄκρων τῶν ὀστέων συγγέει' εὐκόλως κατὰ τὸν Βρόδιον (Brodie) μετὰ τῆς ἐλκώσεως τῶν χόνδρων, ἐπειδὴ τὰ φαινόμενα ἀφοπέρων τῶν παθήσεων τούτων συμφωνοῦσι κατὰ τινὰ τρόπον. Ἄλλ' ὅμως ὑπάρχουσι σημεῖα τινὰ, δι' ὧν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν ἀπ' ἀλλήλων ταύτας, τοῦλάχιστον ὅταν δὲν προώδευσε μεγάλως ἡ πάθης. Τὸ κύριον διαγνωστικὸν εἶναι, λέγει, ἡ ἄλγησις, ἥτις ἐπὶ τῇ χοιραδικῇ παθῆσει τῶν ἀρθρωδῶν ἄκρων τῶν ὀστέων ὑπερφύως ὀλίγη εἶναι, καὶ γίνεται σφοδρότερα μόνον ἐπὶ τῇ προϊούσῃ φθορᾷ τοῦ ἄρθρου. Οὐδέποτ' εἶναι, λέγει, ἡ βασανιστικὴ ἐκείνη ἄλγησις, ἥτις ἐπὶ τῇ ἐλκώσει τῶν χόνδρων εἰς τοσοῦτον ἀπαντρεῖ τὸ σῶμα. Ἐκτός δὲ τούτου ἐμπεδουσι τὸ προγνωστικὸν ἡ βραδυπορία τῆς παθῆσεως, ἡ χοιραδικὴ ἔτις καὶ ὅτι ἡ πύσις δὲν ἀπεργάζεται ἐν μόνον ἀλλὰ πολλαπλᾶ καὶ ἀλλεπάλληλα γινόμενα ἀποστήματα· Ὅ,τι δὲ ἀνωτέρω περὶ τοῦ διαφόρου δρόμου τῆς φλεγμονῆς τῶν ἀρθρωδῶν ἄκρων τῶν ὀστέων εἴρηται, καὶ ὅ,τι κατωτέρω περὶ τῆς ἐλκώσεως τῶν χόνδρων ῥηθήσεται, ἀποδείξουσιν ἀρκούντως πόσον ὀλίγην ἀκρίθειαν ἔχει τὸ πορὰ τοῦ Βροδίου ἀναφερόμενον διακριτικὸν σημεῖον πρὸς βεβαίαν διάγνωσιν.

§. 332.

Τὸ νόσημα γεννᾶται σπανιώτερον μὲν εἰς τὴν διάρθρωσιν τοῦ μηροῦ καὶ τοῦ ὤμου, συνεχέστερον δὲ εἰς τὰς λοιπὰς διάρθρωσεις καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὰ σπογγώδη ὀστᾶ τοῦ καρπού καὶ ταρσοῦ· σπανιώτερον μὲν εἰς τοὺς ἡλικιωμένους, συνεχέστερον δὲ εἰς τὰ παιδιά καὶ εἰς τοὺς νεανίας· αἷτια δὲ ταύτης εἰσὶν ἐξωθεν βίαι καὶ δυσκρασίαι, μάλιστα δὲ χοιραδῶδης.

§. 333.

Ὅταν ἡ κατ' ἀρχὰς σφοδρὸς ἐρεθισμὸς τοῦ ἄρθρου, μεταχειριζόμεθα βδέλλας, σικύας καὶ φλεβοτομίας, θερμὰ λουτρά κ. ο. κ. Ἠλαττώθη δὲ δι' αὐτῶν ἡ φλεγμονή, ἡ τὸ πάθος εἶν' ἐξ ἀρχῆς ἤδη χρόνιον, ἐπαινοῦνται τὰ παροχτετευτικά, καὶ ἐκ τούτων τὰ βοθρία καὶ τὸ πεπουρακτιωμένον σιδήριον. Πολλάκις μὲν εἶναι ταχίστη τῶν βοηθημάτων τούτων ἡ ἐμπεργεια· ἀλλ' ὅμως ἡ κατὰ τὴν ἐπιτολήν πύσις ἀνάγκη νὰ ἐκρηθῆ ἐπὶ πλείονα χρόνον καὶ τὸ πεπονθὸς μόριον ἡσυχον. Ἐνίοτε γίνεται μὲν παραυτίκα βελτίωσις, ἀλλὰ τὰ συμπτώματα ἐπέργονται καὶ αὖθις· καὶ τότε πιθανὸν ὅτι ἐγεννήθη ἡδη πύσις ἐν τῷ ἄρθρῳ. Ἐσχηματίσθησιν δὲ ἀποστήματα, ἡ ἀγωγή ἔστω κατὰ τὸν ἤδη ῥηθέντα τρόπον, καὶ ἡ πρὸς τὸ πάθος τοῦ ἄρθρου σχέσις ἔχουσα καθολικὴ πάθης ὡς εἰκὸς θεραπευτέα.

Περὶ φλεγμονῆς τῶν χόνδρων.

§. 334.

Οἱ ἄρθρικοὶ χόνδροι διὰ τε τὴν ἀνατομικὴν ποιότητα καὶ τὴν ζωικὴν αὐτῶν κατάστασιν, οὔτε γεῦρα, οὔτε ἀγγεῖα ἔχοντες, καὶ μόνον ἐκ σωματίων χόνδρου καὶ λεπτοπυρήνου μεσουσίας συγκείμενοι, δὲν ἀλλοιοῦνται πρωτοπαθῶς ὑπὸ φλεγμονῆς. Περιπίπτουσι δὲ μόνον εἰς ἀλλοιώσεις ἕνεκα φθορᾶς τῶν μορίων, παρ' ὧν οὔτοι λαμβάνουσι τὴν τροφήν, ὅσον τοῦ θυλακοειδοῦς ὑμένος καὶ τῶν σπογγωδῶν ἄκρων τῶν ὀστέων, ἔτι δὲ καὶ ἕνεκα τῶν ἀπογεννήσεων τῆς φλεγμονῆς αὐτῶν τῶν μορίων καὶ τῶν μεταβολῶν τῆς κράσεως τοῦ ἄρθρικοῦ χυμοῦ.

Περὶ τῆς φλεγμονῆς τῶν ἄρθρικῶν χόνδρων λίαν διάφοροι εἰσι αἱ τῶν λατρῶν γνώμαι, ὧν οἱ μὲν ἀρνοῦνται, οἱ δὲ παραδέχονται τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς. Ἀπαράδεκτον δὲ ἔκριναν τὴν γένεσιν τῆς φλεγμονῆς εἰς τοὺς ἄρθρικοὺς χόνδρους ἐκ τῶν γενομένων δοκιμῶν, καθ' ἃς οὔτοι ἔχουσιν ὡς τὰ νεκρὰ σώματα, τὰ μὴ περιπίπτοντα εἰς τὴν φλεγμονὴν, μένουσιν ἀναίσθητοι εἰς τὴν ἐκ τῶν ἐρεθιστικῶν φαρμάκων ὄρᾳσιν, καὶ ὅταν ὁ θυλακοειδῆς ὑμὴν ἢ τὸ ὑπ' αὐτοῦς ὀστέωδες πλέγμα ὡς βεβλαμμένα, ἀποφθίζουσι καὶ φθείρονται μόνον. Τῶν πειραμάτων τοῦ Δορνιέρου (Dornier), Σχυμήρου (Schumer), Σαλιζμάννου (Salzmann) καὶ ἄλλων τὸ συμφωνον περιγενομένον εἶναι, ὅτι εἰς τοὺς ἄρθρικοὺς χόνδρους, ἦν τε ἀποψιλωθῶσιν οὔτοι, ἦν τε βλαφθῶσιν, ἦν τε καὶ εἰς συνάφειαν μετὰ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος ἔλθωσιν, οὐδέποτε φαίνονται φλεγμονῆς ἔχνη· ἀλλ' ὅτι αὕτη γεννᾶται μόνον εἰς τὰς ὀστώδεις ἐπιφύσεις καὶ εἰς τὸν θυλακοειδῆ ὑμένα. Ὁ Γένδρινος (Gendrin) εἰσείδει τὴν γνώμην ταύτην καὶ εἰς τοῦτο μάλιστα, ὅτι οἱ ἄρθρικοὶ χόνδροι δὲν περιεϊλισσονται ὑπὸ τοῦ θυλακοειδοῦς ὑμένος· γνώμη, ἥτις, καὶ τοὶ καὶ ἄλλοι ταύτην εἶχον, ἀνθρῆθη δι' ἀκριβῶν ἐξετάσεων. Καὶ αἱ δοκιμαὶ περὶ τῆς τῶν χόνδρων ἀναγεννήσεως, ἥς οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον σημεῖον ἐφάνη ποτέ, καθὼς καὶ ἡ παντελής ἔλλειψις ἀγγείων καὶ νεύρων, συμφωνοῦσι μετὰ τῶν ἄνω εἰρημένων δοκιμῶν, καὶ ἐπομένως (ἐκτὸς τῶν ἤδη ῥηθέντων) ἠρνήθησαν τὴν φλεγμονὴν τῶν χόνδρων ὁ Ρύσσελος (Russel), Κρυβειλιερος (Cruveilhier), Λορρέύς (Larrey), Ἀνδράλης (Andral), Μαλγαίγνης (Malgaigne), Οὐαλπεαῦος (Welpeau), Γέρδως (Gordy), Ἑλλης (Henle), Ῥοκιτάνσκις (Rokitanski), Ἐκκερος (Ecker) καὶ Ῥίχτος (Riche). Ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ παρεδέχθησαν τὴν φλεγμονὴν τῶν χόνδρων καὶ τὴν φθορὰν αὐτῶν δι' ἐλακτώσεως πολλοὶ, φέροντες πρὸς βεβαίωσιν τῆς γνώμης ταύτης τὴν ἀγγειοφορίαν τῶν χόνδρων, τὸν χρωματισμὸν αὐτῶν ἐν τῇ ἰκτέρῃ, τὴν φθορὰν αὐτῶν ἐν τῇ πύσει, τὴν ἐρυθρότητ' αὐτῶν καὶ τὴν ἐξ αὐτῶν ἀνάφυσιν κεχροειδῶν σαρκῶν μετ' ἀγγείων. Τὴν γνώμην ταύτην ὑπερασπίσθησαν ὁ Βίχατος (Bichat), Πορτάλης (Portal), Λαίννεκος (Laennec), Μέκκελος (Meckel), Βρόδιος, Λαυρέντιος (Lawrence), Β. Κώπρος (B. Cooper), Μάγος (Mayo), καὶ ἄλλοι.

§. 335.

Οἱ ἄνω ῥηθέντες λόγοι, δι' ὧν δικαιολογοῦσι τὴν ἐν τοῖς ἄρθρικοῖς χόνδροις γένεσιν τῆς φλεγμονῆς, δὲν εἶναι ἱκανοί. Διότι αἱ διὰ τοῦ μικροσκοπίου γεγόμεναι ἐξετάσεις ἀπέδειξαν τρανώτατα τὸ ἐν τοῖς χόνδροις

ἀνύπαρκτον τῶν ἀγγείων, καὶ ἂν εἶδον ἐρυθρότητα τῶν χόνδρων, τοῦτο κατὰ τὸ περιγεγόμενον τῶν γεγομένων διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἐξετάσεων εἶναι οὐχὶ ἀγγείων ἔκγονον, ἀλλ' ἢ τῆς ἀναπόσεως τῆς ἐν τῷ ὀρθρῷ ἀναλελυμένης χρωματιστικῆς ὕλης τοῦ αἵματος, ἢ δευτερογενές. Καὶ αὐτὸ τὸ ἐν ἰκτέρῳ ξανθὸν χρῶμα τῶν χόνδρων εἶναι τῆς ἀναπόσεως ἔκγονον. Ἡ δ' ἐν τῇ πυήσει γινομένη ἀνάλυσις τοῦ χόνδρου γίνεται ἄνευ φλεγμονῆς κατὰ τὸν ἀκολούθως ῥηθησόμενον τρόπον· αἱ δὲ φαινόμενα ἐπὶ τοῦ χόνδρου κεγχροειδεῖς σάρκες, οὐδέποτε πηγάζουσιν ἐκ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ, ἀλλὰ γεννῶνται κατὰ τὸ χεῖλος αὐτοῦ καὶ κείνται ὅλως χαλαρῶς ἐπ' αὐτῷ.

Τῆν παρά τοῦ Μεκκέλου, Διστωνος καὶ Βροδίου παρατηρηθεῖσαν τῶν χόνδρων ἀγγειοφορίαν ἐξήγησαν διὰ τοῦ ὅτι ἐν τῇ συνήθει καταστάσει ἀόρατα ἀγγεῖα γίνονται ὁρατά. Ὁ Βρόδιος παρομοιοῖ ταύτην τῶν χόνδρων τὴν κατάστασιν πρὸς τὴν τοῦ κερατοειδοῦς χιτῶνος, ἐν ᾧ ὕγιως μὲν ἔχοντι οὐδὲν ἀγγεῖον ἐμφαίνεται, ἀσθενοῦντι δὲ γίνονται πάμπολλα ὁρατά. Ὡσαύτως βλέπομεν, ἀλλὰ σπανίως, ἀγγεῖα ἀπὸ τοῦ νοσοῦντος ὄστου εἰς τὸν χόνδρον διήκοντα. Ὁ Ροκίτάνσκις νομίζει, ὅτι ἡ ἐρυθρότης αὕτη τῶν χόνδρων εἶναι κατὰ δευτεροβάθειαν, κατάστασις, ἣτις γεννᾶται κατὰ πρῶτον ἐν τῷ ἀλλοιωθέντι ἤδη τὴν ὑφὴν χόνδρῳ, καὶ ἐν τῇ δευτερογενεῖ ταύτῃ καταστάσει δύναται τῷ ὄντι νὰ εἶναι τὸ πλέγμα φλεγμονῆς ἕδρα, ὥστε ἐπὶ τῇ ἐπιφανείᾳ τῶν διαφορουμένων τόπων εὐρίσκομεν τῆδε κακείσε ἐλεύθερον ἀπογέννημα ἐκκρίβεν.

§. 336.

Ἡ φθορὰ τῶν χόνδρων γίνεται ὡς ἑξῆς· 1) ἀπὸ τῆς ἐπιφανεῖας αὐτῶν διὰ φλεγμονῆς τοῦ θυλακοειδοῦς ὑμένος καὶ δι' οὕτω γεννωμένων ἐξιδρωμάτων· 2) διὰ φλεγμονῆς τῶν σπογγωδῶν ἄκρων τῶν ὀστέων· 3) ἐν τῷ βαθεῖ γήρατι καὶ δι' ἐπιμόνου ἰσχυρίας τοῦ ἄρθρου· ἐνεργεῖται δὲ ἡ φθορὰ διὰ τῆς ἀναλύσεως καὶ ἀναπόσεως.

§. 337.

Ἐπὶ χρονίᾳ φλεγμονῇ τοῦ θυλακοειδοῦς ὑμένος χοιραδικῶν μάλιστα ἀνθρώπων ἢ ἀποπλάσσεται στρώμα πλαστικοῦ λέμφου, ὅπερ κατ' ἀρχὰς μὲν εὐκόλως ἀπὸ τοῦ ὄστου λύεται, ἔπειτα δὲ ὀργανοῦται καὶ φέρει πλῆθος ἀγγείων, ἢ γεννᾶται ἀπὸ τοῦ θυλακοειδοῦς ὑμένος ἀγγειοφόρος ὕμην, ὅστις φθείρει τὸν χόνδρον κατὰ μικρὸν, καθ' ὃ μέρος συνάπτεται οὗτος μετὰ τοῦ χόνδρου. Τὸν ὑμένα τοῦτον εὐρίσκομεν πάντοτε εἰς τὸν χόνδρον ἐμπεπιεσμένον, καὶ βάθυσμα ἐν αὐτῷ ἀνάλογον τῇ ἐκτάσει καὶ τῷ πάχει τοῦ ὑμένος. Ὁ χόνδρος φθίρεται ὅλως καὶ ὁ ὕμην οὗτος συνάπτεται μετὰ τοῦ ὄστου, ὅπερ ὡσαύτως φθίρεται ἢ διὰ τοῦ ὑμένος τούτου, ἢ διὰ συγχρόνου φλεγμονῆς τῶν σπογγωδῶν ἄκρων τῶν ὀστέων· ἡ τοιαύτη φλεγμονὴ τοῦ θυλακοειδοῦς ὑμένος ἂν γείνη κατὰ τύχην ὀξεῖα, ἐπάγει ταχέως ἔλκωσιν καὶ ἐκφύλωσιν τοῦ ἄρθρου. Εὐρίσκομεν δὲ τότε κατὰ τινὰς μὲν τόπους τὸν ὑμένα τοῦτον μετὰ τοῦ χόνδρου ἢ μετὰ τοῦ ψιλοῦ.

ὄστου συνεχόμενον, κατ' ἄλλους δὲ παντελῆ τοῦ χόνδρου ἀπώλειαν ἄνευ ὕμενος. Ἐγενήθη δὲ πύησις ἐν τῷ ἄρθρῳ, ὁ χόνδρος δύναται ν' ἀναλυθῆ τότε καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ πύου, εἰς οὐσίαν ξανθὴν, ῥυπαρὰν καὶ χυνώδη μεταβαλλόμενος, ἐν ἧ κεῖνται μικρὰ πυρήνων σωρεύματα ὅσον $\frac{1}{30}$ χιλιομέτρου καὶ καθ' ἕκαστα πυρήνια ὅσον $\frac{1}{30}$ χιλιομέτρου διεσπαρμένα χωρὶς πλάσεως ἀγγείων ἢ ἄλλης τινὸς ἀλλοιώσεως. Ἐπί τούτοις δ' εὕρισκομεν τὸν θυλακοειδῆ ὕμενα, κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος ὑπὸ πλαστικοῦ ἐξιδρώματος κεκαλυμμένον καὶ στερεῶς μετ' αὐτοῦ συνεχόμενον καὶ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ ἀκανόνιστον, κατὰ πλείονας τόπους λαχνώδη καὶ μετ' ἀγγειοφόρων καὶ θυσανῶδων ὑπεροχῶν οὖσαν (λέγει ὁ Σαλισμάννος).

Ὁ Ῥοκίτάνσκι παραδέχεται τὰς ἀκολουθοῦσας ἀλλοιώσεις τῶν χόνδρων ἐπὶ τῇ φλεγμονῶδι παθῆσι τοῦ θυλακοειδοῦς ὕμενος. Ὄταν μὲν ἡ μικροτέρα φλεγμονή, καὶ πιθανῆ συγχρόνως ἀνωμαλία τῆς κράσεως τοῦ ἀρθρικοῦ χυμοῦ, οἷον ἐν βαθεῖ τῇ γήρατι καὶ ἐν τοῖς ἀργυῖς γενομένοις ἄρθροις, οἱ χόνδροι γίνονται χωρὶς ἐρυθρότητος καὶ αἰσθητῆς παρεγχύσεως κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν θολώτεροι καὶ ἐπὶ τῇ περαιτέρῳ προόδῳ τοῦ ἐξιδρώματος ὑπόξανθοι, ἢ δὲ ὑφ' αὐτῶν ἀραιότερα, ὑγρότερα, καὶ ἐμφαίνονται ὡσεὶ πύλημα βραχύχουν. Ἐπὶ τῇ ἀκριβεστερᾷ δὲ ἐξετάσει προφαίνεται ἡ μεσοκυτταρώδης οὐσία κατὰ πρῶτον μὲν θολώτερα ἕνεκα λεπτῆς στιξεως καὶ ἀσαφοῦς ἰνώσεως· ὑστερώτερον δὲ φαίνεται σαφεστέρα ἡ ἰνωσις, ὅτῃ μὲν ἐν εἴδει μετεωρισμένων ἰνιδίων κυτταρώδους ἰστού, καὶ εἰς ταῦτα διαλυομένων πλατειῶν ἰνῶν, ἄπερ μεθ' ὅλης τῆς λοιπῆς μεσοκυτταρώδους οὐσίας ὀγκοῦνται διὰ τοῦ ὀξέος καὶ γίνονται διαφανῆ· ὅτῃ δὲ ἐν σχήματι λεπτοφυῶν πυρήναιων, ἐπὶ μεμβράνης ἐξηπλωμένων: Τὰ κύτταρα εἰσι στρογγύλα ὡς ἂν περυστημένα καὶ ἐκπίπτουσιν ἀπὸ τοῦ ἰνώδους βλαστήματος. Εἰς πολλὰ δὲ ὁ πυρῆν γίνεται ἀσαφής, διαλύεται εἰς μικρὰ στρογγύλα στίγματα καὶ ἑτεροιοῦται εἰς σταγόνῃ πιμελῆς ὁμοῦ μετὰ πολλῆς ἐλευθέρως ἐν τῷ βλαστήματι κειμένης πιμελῆς, ἐν ᾧ τὰ κύτταρα πληροῦντ' ἐν γένει μικρῶν καὶ στυλινῶν πιμελομορίων. Τοιοῦτοτρόπως ἀπόλλυται παρατυκία ὁ χόνδρος διὰ τῆς ἀποτριβῆς. Ὄταν δὲ ἐξιδρωθῆ πῦον ἐν τῇ ἀρθρώδι κοιλότητι καὶ ἐμπυηθῆ ὁ θυλακοειδῆς ὕμην, γίνεται τὸ ἐξω στρώμα τοῦ χόνδρου διὰ τῆς συναφείας μετὰ τοῦ πύου, ἀποβάλλον τὴν στιλπνότητ' αὐτοῦ καὶ διαφάνειαν, κατ' ἀρχὰς μὲν ῥυπαρὸν, ξανθοχρῶν, ἔπειτα δὲ, καὶ χωρὶς ν' ἀποβάλῃ τὸ χρῶμα τοῦτο, διαφανές, μεθ' οὗ συγχρόνως μεταβάλλεται εἰς πηκτωματώδη οὐσίαν. Ἐν τῷ στρώματι τούτῳ ἡ ὑφ' αὐτοῦ χόνδρου εἶναι ὅπως ἀνατετραμμένη καὶ εἰς οὐσίαν λεπτὴν καὶ κεγχροειδῆ ἀναλελυμένη. Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ οὐσίᾳ φαίνονται αἱ ἄνω ῥηθεις ἀλλοιώσεις, ἢ ἰνωσις τῆς μεσοκυτταρώδους οὐσίας, πρὸς τούτοις δὲ καὶ ἀλλόκοτος γένεσις πιμελῆς κατὰ τὸν ἄνω ῥηθέντα τρόπον. Αἱ ἀλλοιώσεις αὗται γίνονται ὅτῃ μὲν ὀπωςοῦν ὁμοτίμως καθ' ὅλον τὸν χόνδρον, ὅτῃ δὲ, ὅπερ καὶ συνηθέστερον εἶναι, κατὰ τόπους τινὰς κατ' ἐξοχὴν καὶ διαφόρως ἐκτεταμέναι.

§. 338.

Ὄταν δὲ ἡ φθορὰ τοῦ χόνδρου ἀρχηται ἀπὸ τοῦ ὄστου, ὁ χόνδρος τότε ἀποχωρίζεται ἢ διατριπᾶται ὑπὸ τοῦ ὑπ' αὐτὸν ἐπὶ τοῦ λεπτοῦ φλοιοῦ τοῦ ὄστου ἀποτεθειμένου ἀπογεννήματος, ἢ ὑπὸ πύου καὶ μυκητωμάτων καὶ ἢ ἀναλύεται ὑπὸ τοῦ πύου, ἢ περιπίπτει εἰς τὰς ἄνω ῥηθεις ἀλλοιω-

σεις, ἂν ἡ φλεγμονὴ ἐξαπλωθῇ ταυτοχρόνως καὶ εἰς τὸν θυλακοειδῆ ὑμένα. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ ἀποπίπτει συγχρόνως μετὰ τοῦ χόνδρου καὶ τὸ λεπτόν καὶ συμπαγές ὀστέωδες πέταλον, τὸ ἀποχωρίζον τὸν χόνδρον ἀπὸ τῶν σπογγωδῶν ἄκρων τῶν ὀστέων. Ὁ χόνδρος δύναται ν' ἀναλυθῇ κατὰ διαφόρους τόπους καὶ ὑπὸ μικρῶν ἐστιῶν φλεγμονῆς, ἐκ τοῦ ὅστω πηγαζούσης. Ἡ φθορὰ διήκει καθέτως διὰ τοῦ χόνδρου, ὅστις φαίνεται ὡς ἂν στικτός, ἕνεκα τῆς διαφανείας τῶν τόπων τούτων. Οἱ μικροὶ οὔτοι ὄχεται διαρρήγνυνται καὶ πληροῦντ' ἐνίοτε κεγχροειδῶν σαρκῶν γίνεται δὲ καὶ ἀνάχυσις πύου ἐν τῇ κοιλότητι τοῦ ἄρθρου, φλεγμονὴ τοῦ θυλακοειδοῦς ὑμένος καὶ τὰ παρεπόμεν' αὐτῆς (λέγει ὁ Πρίχτες).

§. 339.

Ἡ κατὰ πρωτοπάθειαν φθορὰ τοῦ χόνδρου, ἣν πολλοὶ τῶν ἰατρῶν παραδέχονται, εἶναι ἀνάλογος τῇ ἐλκώσει τῶν ἀπαλῶν μορίων, καὶ μεταδίδεται τάχιον ἢ βράδιον εἰς τὰ λοιπὰ τῆς ἀρθρώσεως μέρη. Ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται, λέγουσιν, κατ' ἀρχὰς μικρὸν μόνον καὶ πρόσκαιρον πόνον, ὅστις αὐξάνεται μὲν, κινουμένου τοῦ ἄρθρου, παύεται δὲ, ἡσυχάζοντος. Ὁ πόνος οὗτος γίνεται κατὰ μικρὸν ἐπίμονος, καὶ ἐξαπλοῦται ἀπὸ τῆς διαρθρώσεως εἰς τὰ ὀστέα. Μετὰ πολλὰς δ' ἐβδομάδας ἢ μῆνας γίνεται ὄγκος τοῦ ἄρθρου μετ' ἐλαφρᾶς καὶ ἐπιπολαιᾶς φλεγμονῆς, ὅστις δὲν εἶν' ἐπίσημος, δὲν ὑποκλυδάξει, καὶ ἔχει ἀκριβῶς τὴν μορφήν τοῦ ἄρθρου. Μετ' ὀλίγον δὲ ἢ πολὺ χρόνον διάστημα γίνεται ἐκπύσις ἐν τῷ ἄρθρῳ, σχάζει ὁ ὄγκος καὶ ὁ συνεδριῶν ἐκτικὸς πύρετος κατατρύχει τὰς δυνάμεις τοῦ ἄρρώστου. Ἡ φλεγμονὴ αὕτη εἶναι κατ' ἀρχὰς σχεδὸν πάντοτε βραδεία· ἀλλ' ὅμως ὑπάρχουσι καὶ περιστάσεις ἰδιαιτέραι, αἵτινες δύνανται ν' αὐξήσωσιν ὑπερβαλλόντως τὴν σφοδρότητα τῶν συμπτωμάτων καὶ νὰ καταστήσωσιν ὀξείαν ταύτην (λέγει ὁ Μάυος). Ἐπὶ τῇ μετὰ θάνατον ἐξ ἄλλων αἰτίων συμβάντα, γενομένη ἐξετάσει τοῦ ἄρθρου, εὐρίσκονται λέγουσιν, ὅταν μὲν τὸ κακὸν ᾖ ἐπὶ τῇ ἀρχῇ ἔτι, οἱ χόνδροι ἀναλελυμένοι εἰς οὐσίαν ἀπονευρώδη, κατὰ τινα ἢ κατὰ πλειονας τόπους εἰς οὐσίαν ἰνώδη μετάθεβλημένοι, ἠλκωμένοι, ἀπαλοὶ, μηκητώδεις καὶ ἀθαρῶδεις· ὅταν δὲ προβεβηκός, τὰ ἄκρα τῶν ὀστέων ἀπεψιλωμένα, τεμάχια τινα τοῦ χόνδρου ὅλως ἀποκεχωρισμένα, τὸ ἄρθρον πλήρες ἰχώρων, καὶ ὁ θυλακοειδῆς ὑμὴν καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ ἄρθρου ἔκφυλα.

Ὁ Μάυος διαιρεῖ τὴν ἐλκωσίν τῶν ἀρθρωδῶν χόνδρων εἰς τρία εἶδη, πολλὰκις μὲν ἠνωμένα, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ χωριστὰ ὄντα. Εἰσι δὲ ταῦτα. 1) Ταχὺς λαφυγμός τοῦ χόνδρου, ἀπὸ τῆς ἀπευθυμένης πρὸς τὸν θυλακοειδῆ ὑμένα ἐπιφανείας τῶν χόνδρων ἀρχόμενος καὶ μετὰ διαπύσεως τοῦ θυλακοειδοῦς ὑμένος ἠνωμένος ἀπομένει δὲ λείπον τὸ ὑπόλοιπον μέρος τοῦ χόνδρου, καὶ ἀπαθές τὸ ὑποκείμενον ὄστω.

Τὸ εἶδος τοῦτο, λέγουσιν, εἶναι σπάνιον, δὲ ὑπερώδυνον, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετὰ δια-
 πυήσεως τοῦ περιέχοντος τὸ ἄρθρον κυτταρώδους ἰστού, καὶ τὸ μόνον εὐτυχές αὐτοῦ
 τέλος εἶναι ἡ ἀγκύλωσις. 2) χρονία ἔλκωσις τῶν χόνδρων, ἀπὸ τῆς ἀπλευθομένης
 μὲν πρὸς τὸν θυλακοειδῆ ὑμένα ἐπιφανείας τῶν χόνδρων ἀρχομένη, ἀνώμαλον δὲ
 καὶ ἄνισον, καὶ μετ' ὑπεροχῶν καὶ κοιλωμάτων ἐπιφανείαν ἀπεργαζομένη, καὶ μετὰ
 φλεγμονῆς τῆς ἀρθρώδους κάψης καὶ τοῦ ὑπολείποντος τοὺς χόνδρους θυλακοειδοῦς
 ὑμένος οὔσα, ἐν ᾧ τὸ ὄστον καὶ ἡ πρὸς αὐτὸ ἀπλευθομένη ἐπιφάνεια τοῦ χόνδρου
 εἰσὶν ἀπαθῆ. 3) Ἡ ἔλκωσις ἄρχεται ἀπὸ τῆς πρὸς τὸ ὄστον ἀπλευθομένης ἐπιφα-
 νείας τοῦ χόνδρου, μετὰ φλεγμονῆς τοῦ ὄστου, τοῦ θυλακοειδοῦς ὑμένος, καὶ ποτε
 δὲ καὶ μετ' ἐπισήμου ἐν τῷ χόνδρῳ ἀγγαιοφύιας ἠνωμένη. Κατὰ τὸν Κεῦν (on
 ulceration of cartilages of Joints. in Medico-chirurgical Transactions vol.
 XVIII. XIX.) ἡ γένεσις τῆς ἔλκωσεως τοῦ χόνδρου εἶναι τετραπλῆ· καὶ κατὰ μὲν
 τὰ τρία εἶδη ὁ χόνδρος δὲν ἀναπίπτει ἀφ' αὐτοῦ ἀλλ' ἐνεργεῖα πλάσεως, ἥτις πρὸς
 τὸν εἰδικόν τοῦτον σκοπὸν γίνεται. Τὸ τέταρτον δὲ εἶδος εἶναι τῆς ἐκφυλώσεως
 τοῦ κλέγματος τοῦ χόνδρου ἕκγονον. Τὰ πρῶτα δύο εἶδη, ἦγουν ἡ ἐξάλειψις τοῦ
 χόνδρου ἐπὶ χρονίᾳ φλεγμονῇ τοῦ θυλακοειδοῦς ὑμένος, καὶ ἡ μᾶλλον ἐνεργητικῆ
 καταστροφή τῶν χόνδρων ἐπὶ ὀξείᾳ φλεγμονῇ, φαίνονται τροποποιήσεις μόνον μιᾶς
 καὶ τῆς αὐτῆς ἐνεργείας, κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς φλεγμονῆς γενομένης, καὶ ἐπομένως
 ὡς ἐν εἶδος θεωρεῖται, ἥς γέννημα εἶναι ἡ ἐκ τοῦ θυλακοειδοῦς ὑμένος γένεσις ὑμέ-
 νος ἀγγειοφόρου καὶ διαφορητικοῦ. Τὸ τρίτον δὲ εἶναι ἡ φθορὰ τῶν χόνδρων διὰ
 πρωτοπαθείας τῶν σπογγωδῶν ἀρθρικῶν ἄκρων τῶν ὀστέων. Τὸ τέταρτον δὲ εἶναι
 σπάνιον· ἐν τούτῳ, λέγεται, περιπίπτει ὁ χόνδρος εἰς ἀλλοίωσιν τῆς αὐτοῦ ὀργα-
 νώσεως ἀνευ ἐξωτερικῆς ἐνεργείας, διάφορον τῆς ἀναπόσεως καὶ ἀνάλογον τῇ μαλα-
 κία τῆς μεσοσπονδύλου οὔσιας. Τὴν αὐτὴν δὲ γνῶμην ἔχει καὶ ὁ Γῶσδιορος (The
 process of ulceration in articular cartilages, in anatomical and pathological
 observations. Edinburg 1848). Τὰ νοσήματα δὲ, καθ' ἃ τὸ πλεῖμα τῶν χόνδρων
 περιπίπτει πρωτοπαθῶς εἰς ἔλκωσιν, εἰσὶ τὸ πλεῖστον ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς ὀξείας ἢ
 ἐν τοῖς τραύμασι τῶν ἁρθρῶν συνευρέθησα φλεγμονῇ ἐπάγει, λέγουσιν, ταχέϊα τῶν
 χόνδρων ἔλκωσιν καὶ ἀποστήματα φθόρια. Ἐνταῦθα πολλάκις εἶναι κατεφθαρμένους
 ὁ χόνδρος ἐν μεγάλῃ τῇ ἐκτάσει χωρὶς σημείου τινὸς ὑμένος· καὶ οἱ ἐνυπάρχοντες
 εἰς χόνδροι προφαίνουσι διαφοροῦς βαθμοὺς φθορᾶς, ὥστε οἱ μὲν εἰσὶν εἰς κατὰ
 φύσιν, οἱ δὲ μαλακοί, μυκητώδεις καὶ κεγχροειδεῖς· κατὰ τινὰς μὲν τόπους ὁ χόν-
 δρος εἶναι κατὰ μέρος ἀποκεχωρισμένος, κατ' ἄλλους δὲ καθόλου, καὶ τὸ ὄστον
 ψιλόν. Ὁ δὲ Βρόδιος νομίζει, ὅτι ἀπέδειξεν ἀρκούντως, ὅτι οἱ χόνδροι δύνανται ν'
 ἀναποθῶσιν ἐνεργεῖα τῶν ἰδίων αὐτῶν ἀγγείων. Ὁ δὲ Οὐίλσον δὲν θέλει μὲν ν'
 ἀρνηθῆ τὸ δυνατόν τῆς ἀναπόσεως τῶν χόνδρων κατὰ μέρος ὑπὸ πῶν ἀγγείων τῆς
 ἰδίας αὐτῶν οὔσιας, δι' ὧν φαίνεται, ὅτι γίνεται ἡ οὕτω δὴ λεγομένη ἔλκωσις
 τῶν χόνδρων, ἐπιφέρει δὲ μᾶλλον πρὸς τὴν γνῶμην τοῦ Ἰντέρου, ὅτι τῶν χόνδρων
 ἡ φθορὰ γίνετ' ἐν γένει διὰ τῶν ἀγγείων τῶν γεινιάζοντων μορίων, τῶν μᾶλλον ἀγ-
 γείων πλουτοῦντων, ἦγουν διὰ τοῦ θυλακοειδοῦς ὑμένος, διὰ τῶν ὀστέων καὶ, ὅταν τύχη,
 διὰ τῶν ἀγγείων πλαστικῶν καὶ ὄργανωμένου λέμφου. Ὁ δὲ Λαυρέντιος (Lectures
 in surgery, in Lancet. 1829-30, vol. 2) παραδέχεται τὴν ἔλκωσιν τῶν χόνδρων
 ὡς ἀρχῆθεν πάθησιν αὐτῶν, ἥτις δύναται νὰ γένη ἀνευ νοσήσεως τοῦ θυλακοειδοῦς
 ὑμένος, ἀνευ ἐνεργείας βίας τινὸς ἢ βλάβης. Δύο δὲ περιστατικὰ διακρίνουσι ταύ-
 την ἀπὸ τῆς ἔλκωσεως τῶν ἀπαλῶν μορίων, ὅτι οὐδεμία φαίνεται πύησις ἐν ταύτῃ
 καὶ οὐδεμία κεγχροειδῶν σαρκῶν ἀνάφωσις, οὐδεμία τῆς ἀναγεννήσεως προσπάθεια. Ἡ
 ἔλκωσις τῶν χόνδρων, καίπερ ἐν αὐτοῖς κατ' ἀρχὰς καθειργμένη οὔσα, βλάπτει μετ'
 οὐ πολὺ καὶ τ' ἄλλα μόρια, τὰ ὄστα, τὸν θυλακοειδῆ ὑμένα καὶ τοὺς συνδέσμους·

§. 340.

Ἄξιονημόνευτος ἐνταῦθα εἶναι καὶ ἰδιαιτέρα τις (νευρική ἢ ὑστερική) πάθησις τῶν ἄρθρων, ἣτις γεννᾶται ἐν παντὶ μὲν ἄρθρῳ, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν τῷ κατὰ τὸ ἰσχίον καὶ γόνυ. μετὰ σφοδρότατων πόνων, καὶ δύναται διὰ τοῦτο καὶ εὐκολώτερον νὰ συγχισθῇ μετ' ἄλλων τοῦ ἄρθρου παθήσεων, ἐπειδὴ πολλάκις αὕτη νομίζεται ἕκγονος ἐνεργείας βίας τινὸς ἐξωθεν, ὥσεως, κόπου τοῦ ἄρθρου, ὀλισθήματος τοῦ ποδὸς κ. τ. τ. Ὁ ἄρρώστος ἔχει κατ' ἀρχὰς πόνον ἐν τῷ κατὰ τὸ ἰσχίον, τὸ γόνυ, ἢ ἄλλῳ ἄρθρῳ, χωρὶς ὅμως νὰ βλέπωμεν, ἐξετάζοντες, ἀλλοίωσιν τινα ἐν αὐτῷ. Ὁ πόνος γίνετ' εὐθὺς σφοδρότατος καὶ κατὰ μικρὸν γεννᾶται ὄγκος ἐνεκεν ἀναχύσεως ὀρροῦ εἰς τὸν κυτταρώδη ὑμένα, ἣτις, καίπερ μικρὰ τὸ πλεῖστον, παραλλάσσει κατὰ τὸν βαθμὸν καὶ δύναται νὰ ἐξαπλωθῇ κατὰ μέγα μέρος τοῦ μορίου. Πρὸς τούτοις δὲ ὡς χαρακτηριστικὸν φαινόμενον ὑπάρχει ὑπερμεγέθης εὐαισθησία, ἰδιόζον τοῦτο ἐμφαίνουσα, ὅτι ψηλάφησις τοῦ δέρματος ἐλαφρὰ, ὥστε νὰ μὴ φθάνῃ τὰ κατὰ βάθος μόρια ἢ πίεσις, ἐπάγει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πολλῶν μείζονα πόνον ἢ σφοδρότερα ἐπιθλίψις καὶ ἀνεπιεικεστέρα ἐξέτασις. Ὁ πόνος ἐπὶ τῇ ἐπιθλίψει σπανίως εἶναι ἐν τόπῳ ὠρισμένῳ ἐμπεπαρμένον. Ἐν τῇ γειτνιασίᾳ τοῦ πεπονθότος ἄρθρου δύναται νὰ ὑπάρχῃ καὶ ἀναισθησία, ὡς ἔτυχεν νὰ ἴδῃ ὁ Βρόδιος ἐν τινι τοιαύτῃ νευρικῇ παθίσει τοῦ κατὰ τὸ γόνυ ἄρθρου νάρκην κατὰ τὴν μεσότητα τοῦ μηροῦ καὶ ὅσον δύο ἢ τριῶν δακτύλων ἕκτασιν. Οἱ πάσχοντες τοῦτο ἄνθρωποι αἰτιῶνται τὸ πλεῖστον καὶ ἄλλας ἐτι νευρικὰς ἐναγλήσεις, καὶ τὸ πάθος φαίνεται ὅτι αὐξάνεται διὰ τῆς ἀθημονίας καὶ τῆς ἐπιμόνου αὐτῶν προσοχῆς. Πολλάκις δὲ γίνεται καὶ συστολή τῶν καμπτήρων τῆς κνήμης, ὥστε πρόσκειται εἰς τὸ γλουτίον ὁ πούς. Φαινόμενον δὲ ἀξιονημόνευτον καὶ διαγνωστικὸν ἀξιόλογον εἶναι ὅτι τὸ πεπονθὸς μῦρον ἐμφαίνει παράδοξον ἄμοιψιν φύχους καὶ θερμῆς ὥστε ἐν ᾧ κατὰ τινα τόπον αἰσθανόμεθ' αὐτὸ ψυχρὸν, γεννᾶται κατ' ἄλλον θερμὴ ἐρυθρότης καὶ μετ' αὐτὴν ἰδρῶς. Τῆς θερμοκρασίας ταύτης ἢ μεταβολῆς εἶναι ἥττον αἰσθητὴ εἰς τὸν ἄρρωστον ἢ εἰς τὴν ἐπιψηλαφούσαν ἡμῶν χεῖρα· ἅπαντα δὲ τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα φαίνονται πλήρη αἵματος, σφριγῶντα καὶ ἢ ἐρυθρότης εἶν' ἐνίοτε κατὰ τινὰς τόπους μέλαινα καὶ ἰανθίνη. Ἐν ταιαύτῃ παθίσει κατὰ τὸ ἄρθρον τοῦ ἄκρου ποδὸς εἶδον τὴν ἄμοιψιν ταύτην κρυμῶδους φύχους καὶ θερμασίας μετ' ἐρυθρότητος ἐμπύρου ἐν εἴδει ὠρισμένων περιοδικῶν παροξυσμῶν γενομένην. Εἰς ταύτην δὲ, καθὼς καὶ εἰς ἄλλας περιπτώσεις, εἶδον τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος εὐαίσθησίαν κατὰ τὴν φορὰν τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ νεύρου κατ' ἐξοχὴν ἐηλουμένην.

§. 341.

Ἡ Τῆς περι ἧς ὁ λόγος παθήσεως τὴν διάγνωσιν βεβαιούσιν, ἐκτὸς τῶν ἤδη ρηθέντων φαινομένων, ἡ ἕξις τοῦ ἀρρώστου, προηγουμένη νευρική πάθησις, φαινόμενα ἐρεθισμοῦ τῆς ράχews, μεγάλη εὐαισθησία ἀκανθῶν τινῶν τῶν σπονδύλων τῆς ράχews κ. ο. κ. Πολλάκις ἐπὶ τούτοις εἶναι καὶ ἀταξία ἢ ἐποχὴ τῶν ἐμμηνίων καὶ κωθρότης τῶν ἐντέρων. Τὴν θεραπείαν κατευθύνομεν πρὸς τὴν κακίην τοῦ νευρικοῦ συστήματος διάθεσιν, τακτοποιοῦντες τῶν ἐμμηνίων τὴν ῥύσιν καὶ τῶν ἐντέρων τὴν ἐνέργειαν διὰ τῶν προσηκότων βοθημάτων. Τοπικῶς δὲ χρησιμεύουσι ψυχραὶ καὶ ταχέως ἐξατμιζόμεναι πλύσεις, τὸ διὰ βελλαδόνης ἐμπλάστρον, ἀνατρίψεις Ξηρίου τοῦ ὀπίου μετὰ σιέλου, τῆς δι' ὑδραργύρου ἀλοιφῆς μετὰ ναοκατικῶν ἐκχυλισμάτων, ἐπίδεματα τοῦ διὰ δαφνοκράσου ὕδατος μετὰ βελλαδόνης ἐκχυλισματος. Εἰς τινὰς δὲ περιπτώσεις εἶδον μεγίστην ὠφέλειαν ἐκ μετρίας πιέσεως ὄλου τοῦ πεπονηθότος μορίου δι' ἐνειλίσεως αὐτοῦ μετὰ μάλλινα ὀθόνια. Ἐπὶ ἐρεθισμῷ τῆς ράχews ὠφελοῦσι χλιαρὰ πλύσεις τῆς ράχews καὶ ταινίαι τοῦ διὰ βελλαδόνης ἐμπλάστρου ἐκατέρωθεν αὐτῆς προσβαλλόμεναι. Πρὸ πάντων ὁμως ἀναγκαῖον εἶναι ἢ ψυχικὴ τοῦ ἀρρώστου ἡσυχία καὶ παρηγορία ἐκ μέρους τοῦ ἱατροῦ καὶ τῶν οἰκείων. Ἐὰν δὲ ἔγεινεν ἤδη ἀγκύλωσις τῆς κνήμης, διατέμνομεν ὑπένδοθεν τοῦ δέρματος τὸν δικέφαλον, τὸν ἡμιτενοντώδη καὶ ἡμιμεμβρανώδη μῦν, ἐξ οὗ πάντοτε ταχέαν τῆς ἀγκυλώσεως καὶ τῆς νευρικῆς παθήσεως ἴασιν εἶδον. Ἐν καιρῷ δὲ τῆς ἀναρρώσεως πρὸς βελτίωσιν τῆς ἕξεως τοῦ ἀρρώστου μεταχειρίζομεθα κατὰ τὰς περιστάσεις λουτρά σιδηροῦχα ἢ θαλάσσια.

§. 342.

Θεωροῦντες δὲ τὰς νοσηρὰς ταύτας καταστάσεις εἰς τὰ καθ' ἕκαστα ἄρθρα, ἐν οἷς αὐταὶ ἐνδιαλαμβάνονται ὑπὸ τὰς ἐν τῷ §. 310 μνημονευόμενας ὀνομασίας, θέλομεν δεῖξει ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ δρόμου αὐτῶν καὶ τῶν παθολογικῶν ἀλλοιώσεων, ποῖον ἐκ τῶν μορίων τούτων εἶναι τὸ πρωτοπαθές· ἴσως δὲ πολλῶν αἱ διάφοροι γνώμαι περὶ τῆς οὐσίας τοῦ πάθους ἀληθεύουσι κατὰ μέρος καὶ εἰς περιπτώσεις τινὰς μόνον, εἰ καὶ ἐν γένει δὲν δύνανται νὰ εἶναι ἀληθεῖς.

Περὶ φλεγμονῆς τοῦ κατ' ἰσχίον ἄρθρου.

§. 343.

Τὸ πάθος, καθὰ ὄξυ ἢ χρόνιον, διατρέχει τρεῖς πάνυ διαφορούς καιροῦς.

§. 344.

Ἐν τῇ ὀξείᾳ μὲν τῆς κατ' ἰσχίον διαρθρώσεως φλεγμονῇ ἐγγίνονται ταχέως μετὰ πρόδηλόν τινα πρόφασιν πόνοι σφοδροὶ ἐν τῇ κατ' ἰσχίον διαρθρώσει, οἵτινες παρεκτείνονται ἀπὸ τοῦ κατ' ἰσχίον ἄρθρου κατὰ τὴν ἔνδον πλευρὰν τοῦ μηροῦ μέχρι τοῦ κατὰ τὸ γόνυ, καὶ αὐξάνονται μὲν, κινουμένου καὶ ἐπιθλιβομένου τοῦ κατ' ἰσχίον ἄρθρου, μένουσι δὲ ἀναύητοι, ἡρεμοῦντος τούτου καὶ ἐπιθλιβομένου τοῦ γόνατος. Ὁ κατ' ἰσχίον τόπος, καὶ μάλιστα τὸ γλουτίον, εἰσὶ μᾶλλον ἢ ἥττον διωγκωμένα, ἐξ οὗ καὶ ἡ πτυχὴ αὐτοῦ κεῖται κατωτέρω τῆς τοῦ ἀπαθοῦς. Τὸ σκέλος εἶναι πρὸς τὴν κοιλίαν νεῦον, καὶ πᾶσα δοκιμὴ τῆς ἐκτάσεως αὐτοῦ ἐρεθίζει πόνους σφοδρούς· ὁ δὲ πῶς εἶναι μικρόν τι πρὸς τὰ ἔξω ἐγκεκλιμένος καὶ δὲν δύναται νὰ κινήθῃ πρὸς τὰ ἔσω ἀνωδύνως. Τὸ μήκος αὐτοῦ πρὸς τὸ τοῦ ἀπαθοῦς εἶναι ἢ ἴσον, ἢ φαίνεται μικρόν τι ἐκείνου μακρότερον ἢ βραχύτερον· ἀναλόγως δὲ πρὸς τὰ τοπικὰ συμπτώματα εἶναι καὶ πυρετός. Ἡ στάσις καὶ τὸ βάδισμα εἰσὶν ἀγλήροτατα, ἢ ἐμποδίζονται παντελῶς, ἐξ οὗ ὁ ἄρρωστος, ταῦτα ποιῶν, στήριζει τὸ βάρος ὅλον τοῦ σώματος ἐπὶ τοῦ ἀπαθοῦς σκέλους, σὺρει πολὺ πρὸς τὰ ἄνω τὸν πεπονθότα μηρὸν, κάμπτει τὸ γόνυ καὶ προσεγγίζει τὸ ἔδαφος μὲ μόνον τὸ ἄκρον τοῦ ποδός.

§. 345.

Ἡ φλεγμονή, μὴ λυθεῖσα, ἔρχεται εἰς ἐμπύησιν μετὰ μεγάλης αὐξήσεως τῶν τε καθόλου καὶ τῶν κατὰ μέρος συμπτωμάτων· γίνεται συλλογὴ πύου ἐντός τε καὶ ἐκτός τῆς θυλακοειδοῦς κάψης τοῦ ἄρθρου· ὁ συνεδρεῦν πυρετός γίνεται ἐκτικός, ἐλαττοῦνται αἱ δυνάμεις τοῦ ἀρρώστου, ὅστις γίνεται ἰσχνότατος, οἱ δὲ μῦς τῆς ἐμπαθοῦς διαρθρώσεως καὶ τοῦ μηροῦ εἰσὶ χαῦνοι, καὶ τὸ πεπονθὸς σκέλος, πρὸς τὸ ἀπαθὲς παραβαλλόμενον, φαίνεται τῷ ὄντι μακρότερον. Τ' ἀποστήματα φαίνονται ἔξωθεν, πλησίον ἢ μακρὰν τῆς κατ' ἰσχίον διαρθρώσεως, διάφορα τὸ μέγεθος, καὶ τὸν καιρὸν τούτον ἢ ὑστερώτερον, ὅταν ταῦτα διαβραγῶσιν, ἢ ἀρθρώδης κεφαλὴ τοῦ μηροῦ ἀφίγῃ τὴν κοτύλην καὶ μεθίσταται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πρὸς τὴν ὀπίσθιον πλευρὰν τοῦ ὀστοῦ τῆς λαγόνος, καὶ τὸ σκέλος τότε εἶναι βραχύτερον τοῦ ἀπαθοῦς, πρὸς τὰ ἔνδον ἐγκεκλιμένον καὶ μικρόν τι κατὰ τὸ γόνυ καμπτόν. Ὁ ἄρρωστος ἀφανίζεται ἤδη ὑπὸ τῆς ἀκαταπαύστου ἐκτικῆς συγτήξεως, ἢ, ὅτι σπανιώτερον γίνεται, ἐλαττοῦται ἢ πύησις ἀποπίπτουσι τεμάχια τινὰ τοῦ ὀστοῦ, καὶ οὕτως ἀποφράσσονται τὰ στόμια τῶν ἀποστημάτων.

§. 346.

Ἐν τῇ χρονίᾳ δὲ, διὰ τὴν κατὰ μικρὸν αὐξήσιν τῶν σημείων, δια-

κρίνονται σαφέστερον οἱ τρεῖς καιροί. Ὁ ἄρρώστος κατ' ἀρχὰς αἰσθάνεται πόνον μικρὸν κατὰ τὸ ῥιζομήριον, ἐλαφρὰν κόπωσιν τοῦ σκέλους καὶ ἰδιαιτέραν ἀκαμψίαν τοῦ ῥιζομηρίου τὸ πρῶτ', ἥτις παύεται, προϊούσης τῆς ἡμέρας. Ὁ πόνος δὲν εἶν' ἐπίμονος, αὐξάνεται δ' ἐνίστε τὸ ἑσπέρας, ἐπάγων καὶ ἐλαφρὸν πυρετὸν, καὶ εἶναι ὅμοιος πρὸς πόνον ρευματικὸν περὶ τὸ σκέλος πλανώμενον. Ἐκτὸς δὲ τοῦ πόνου, ὅστις ἐγγίνεται εἰς τὸ ῥιζομήριον ἐπὶ τῇ ἐπιθλίψει ὀπισθεν τοῦ μεγάλου τροχαντήρος, ἢ κατὰ τὴν ἐμπροσθίαν ἐπιφάνειαν τοῦ μηροῦ, καθ' ὃ μέρος ἐξέρχεται ὑπὸ τὸν Πουπάρτιον σύνδεσμον ἢ μηριαία ἀρτηρία, οὐδὲν ἄλλο βλέπομεν νοσηρὸν. Τὰ σημεῖα ταῦτα, ὅταν τὸ νόσημα ἦ χρόνιον, ἐπιμένουσιν ἐπὶ μῆνας καὶ ἐπὶ ἔτη ὀλόκληρα, ἐπὶ τὸ κρεῖττον καὶ χειρὸν ἀλληλοδιαδόχως ἀλλοιούμενα. Τὸ βᾶδισμα τοῦ ἄρρώστου εἶναι μικρὸν τι σεσουσμένον καὶ ὁ πούς αὐτοῦ μικρὸν τι πρὸς τὰ ἔξω ἢ πρὸς τὰ ἔνδον ἐγχεκλιμένος.

§. 347.

Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ καιρῷ τὸ βεβλαμμένον σκέλος γίνεται μακρότερον τοῦ γλουτίου τοῦ πεπονηθότος σκέλους δὲν εἶναι πλέον σφαιροειδὲς ὡς τὸ τοῦ ἀπαθοῦς, ἀλλὰ πεδινώτερον ἢ πτυχή εἶναι κατωτέρω, ὅλον δὲ τὸ σκέλος εἶναι ἰσχυρὸν καὶ χαῦνον, ὁ μέγας αὐτοῦ τροχαντήρ εἶναι μᾶλλον πρὸς τὰ ἔξω καὶ κάτω. Πᾶσα δὲ κίνησις τοῦ σκέλους, δι' ἧς συνεφάπτονται αἱ ἀρθρώδεις ἐπιφάνειαι τοῦ πεπονηθότος σκέλους, εἶναι ὀδυνηροτάτη καὶ τὸ βᾶδισμα τοῦ ἄρρώστου χωλόν. τούτῳ ὅλον τὸ βᾶρος τοῦ σώματος ἐπερείδεται εἰς τὸ ἀπαθὲς σκέλος, τὸ δὲ μακρότερον σκέλος εἶναι κατὰ μὲν τὸ γόνυ καμπτόν καὶ πλησιέστερον πρὸς τὸ ἀπαθὲς, κατὰ δὲ τὸν πόδα πολὺ πρὸς τὰ ἔξω ἐγχεκλιμένον. Πόνοι σφοδροὶ ἀλίσκουσι νῦν τὸ γόνυ, ὅπερ ἔχει κατὰ φύσιν, καὶ οὐ ἢ μορφὴ ἀλλοιοῦται σπανίως, ὡς παρετήρησεν ὁ Ῥύστος καὶ Ἄλβηρος (Alber). Ὁ κατὰ τὸ γόνυ πόνος εἶναι σχεδὸν πάντοτε μείζων τοῦ κατὰ τὸ ῥιζομήριον· ἀλλ' ὅμως μόνον ὁ κατὰ τὸ ῥιζομήριον αὐξάνεται διὰ τῆς ἐπιθλίψεως μὲ τὴν χεῖρα.

§. 348.

Ἀπὸ τοῦ δευτέρου τούτου καιροῦ μεταβάλλει κατὰ μικρὸν τὸ πάθος εἰς τὸν τρίτον· τὸ βεβλαμμένον μακρότερον σκέλος γίνεται τότε βραχύτερον· γίνεται δὲ τοῦτο ἢ διότι ἐκτοπίζεται ἢ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ, ἢ διότι αὐτὴ διὰ τερηδωνώδη φθορὰν βραχυτέρα γενομένη, ἐμπήγεται εἰς τὴν μεγαλύτεραν ἤδη γενομένην κοτύλην τοῦ ἰσχίου. Τῇ βλάβῃ ταύτῃ παύει ἐνίστε τὸ νόσημα, οἱ πόνοι ἐλαττοῦνται, ὁ τόπος, ἐν ᾧ ἐπάκειται ἢ ἐκτοπισθεῖσα κεφαλὴ τοῦ μηροῦ, κοιλίνεται, ἢ ἢ ἐν τῇ κοτύλῃ ἀνασυρομένη

κεφαλή τοῦ μηροῦ συμφύεται μετ' αὐτῆς, καὶ οὕτως ὁ ἄρρωστος ἀπαλλάσσεται τοῦ κινδύνου, μένων διὰ βίου χωλός. Ἀλλὰ τὸν καιρὸν τούτων ἐγγίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὄγκος ὀδονηρὸς καὶ υποκλυδάζων καθ' ὅλην πῆν κατ' ἰσχίον διάρθρωσιν· ὁ ὄγκος οὗτος σχάζει τέλος καὶ ἐκχεῖται πῦον πολὺ καὶ ἀχρεῖον· εὐοδιάζοντες δὲ τὴν μύλην, αἰσθανόμεθα τὸ τερηδονισμένον ὄστον, ὁ ἄρρωστος ἐκτίθεται ὑπὸ τοῦ ἐκτικοῦ πυρετοῦ, καὶ σπανίως συνουλοῦνται αἱ πληγαὶ αὐταί· γίνεται δὲ ἡ συνούλωσις τούτων, ἀφ' οὗ ἐλαττωθῆ τὸ πῦον, ἐξωσθῶσι τεμάχια τοῦ τερηδονισμένου ὄστου κ. τ. λ. Ἐνίοτε δὲ καθιέται τὸ πῦον εἰς τὴν κοιλότητα τῆς λεκάνης, ὅταν φθαρῆ τῆς κοτύλης ὁ πυθμῆν, δύναται δὲ τοῦτο καὶ τὴν κύστιν, καὶ τὸ ὄρθον ἢ τὸν κολεόν ν' ἀνατρέψῃ.

Ἡ ἀκριβὴς τοῦ πεπονθότος σκέλους καταμέτρησις γίνεται κατὰ τὸν Φρίκην (Fricke. Ueber Coxalgie und Coxarthrocace. in Annalen der chirurgischen Abtheilung des allgemeinen Krankenhauses in Hamburg, Bd. II. S. 21.) τὸν δε τὸν τρόπον. Ὁ ἄρρωστος κοιτάζετ' ἐπὶ τραπέζης μετ' ἄλλινον ὀδόνιον κεκαλυμμένης· βοηθὸς δὲ τις στήριζει τὴν λεκάνην καὶ βάλλει τὸν ἀντίχειρα ὑπὸ τὴν ἐμπρόσθιον ἄνω ἄκανθαν τοῦ ὄστου τῆς λαγόνος πρὸς στήριξιν τοῦ δέρματος· ἔπειτα δὲ ἐπιβάλλομεν κεχρωματισμένην σειρίδα ἢ κρυσταλλοὺς ξύλινον, μετὰ δύο ὀξευενῶν καὶ κινητῶν ἐγκαρσίων ξύλων καὶ μετὰ Παρισιανοῦ μέτρου συνεχόμενον, ὑπεράνω τοῦ ἀντίχειρος τοῦ βοηθοῦ εἰς τὴν ἄκανθαν, καὶ διακρατοῦντες αὐτὸ ἐκεῖ, φέρομεν τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ μέτρου πρὸς τὸ ἔσω σφυρὸν εὐθὺς ὑποκάτω αὐτοῦ. Τοῦτ' αὐτὸ δὲ πράττομεν καὶ εἰς τὸ ἀπαθὲς σκέλος· ἔπειτα δὲ καταμετροῦμεν κατὰ τὴν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸν μηρὸν, φέροντες τὸ μέτρον μέχρι τοῦ ἄνω χεῖλους τῆς περόνης, καὶ ἔπειτα τὴν κνήμην καθ' ἑαυτήν· εἶναι δὲ τοῦτο μάλα σ' ἀναγκαῖον, ὅταν ὁ ἄρρωστος δὲν δύναται νὰ ἐκτείνῃ τὸ σκέλος.

§. 349.

Ἐκ τῶν σημείων τῆς φλεγμονῆς τῆς κατ' ἰσχίον διάρθρωσεως, ἡ βραχυτύτης καὶ ἡ μακρότης τοῦ πεπονθότος σκέλους προσελλικυταν πολὺ τὴν προσοχὴν τῶν ἰατρῶν, καὶ ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς διαφοροὺς ἐξηγήσεις, ἃς ἐργόμεθα νῦν ἀκριβέστερον νὰ ἐξετάσωμεν.

§. 350.

Ἡ βραχυτύτης τοῦ σκέλους, ἥτις (ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον) γίνεται τὸν πρώτον καιρὸν τῆς ὀξείας φλεγμονῆς, εἶναι πάντοτε κατὰ τὸ φαινόμενον μόνον· γίνεται δὲ τοῦτο, διότι ἀποκινεῖται πρὸς τὰ ἄνω ἢ ἐμπροσθῆς πλευρὰ τῆς λεκάνης. Ἀπασαὶ δὲ αἱ ἄλλαι ἐξηγήσεις εἰσὶ σφαιραὶ καὶ ἀσύμφωνοι πρὸς τὴν σχέσιν τῆς κατ' ἰσχίον διάρθρωσεως, ὅσα ἢ τοῦ Ρύστου καὶ Φρίκκου, ὅτι τοῦ μηροῦ ἢ κεφαλῆ διὰ τὴν μείζονα σύσπασιν τῶν μῶν (ὑπερ γίνετ' ἐν τῇ ὀξείᾳ ταύτῃ φλεγμονῇ) ἐμπήγετ' ἐν τῇ κοτύλῃ βαθυτέρω, καὶ ἐκ τούτου τὸ σκέλος γίνεται βραχυτέρον.

Ὁ Φρίκκης (ε. τ. μ. τ.) ζητεῖ νὰ ἐπικυρώσῃ ταύτην διὰ τοῦ ὅτι βραχύνομεν τὸ σκέλος, καὶ ἀπαθῶς ἔχοντες, διὰ τῆς κατὰ προαίρεσιν συσπάσεως τῶν μυῶν τοῦ μηροῦ, ὡς ἕκαστος δύναται νὰ βεβαιωθῇ τοῦτο καὶ εἰς ἐμπτὸν δοκιμάζων. Ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη ἀναλήθης εἶναι, καὶ ἕκαστος, ἐὰν δοκιμάσῃ τοῦτο εἰς ἑαυτὸν ἢ εἰς ἄλλον, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν τὸ σκέλος σύρεται πρὸς τὰ ἄνω, ἐπιβάλλῃ τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ὁσῶν τῆς λαγόνος, θέλει πεισθῆ εὐκόλως τε καὶ ὠρισμένως, ὅτι τοῦ σκέλους ἡ συστολὴ πρὸς τὰ ὀπίσω γίνεται μόνον διὰ τῆς πρὸς τὰ ἄνω ἀποκινήσεως τοῦ ὁστοῦ τῆς λαγόνος. Εἶναι δὲ πάντῃ ἀνοίκειον νὰ δεχθῶμεν πρὸς ἐξήγησιν αὐτῆς τῆς βραχύτητος, ὅτι οἱ ὑπαλείφοντες τὴν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ καὶ τὴν κοτύλην χόνδροι ἔχουσι τὴν δύναμιν τοῦ συμπιέζεσθαι. Ἐν τοῖς μεγάλοις πόνοις τῆς ὀξείας φλεγμονῆς τῆς κατ' ἰσχίον διαθρώσεως εἶναι τὸ σκέλος μᾶλλον ἢ ἦτοον πρὸς τὴν κοιλίαν συγκολλημένον καὶ ἀνεσταλμένον, καὶ οἱ μῦς τῶ ὄντι συνεσταλμένοι, ἀλλ' ὁ ἄρρωστος θέλει ἀποκινήσῃ ταυτοχρόνως καὶ τὴν λεκάνην πρὸς τὰ ἄνω, μέλλουσα δὲ ἐὰν, ὡς συνήθως γίνεται, κείται ἐπὶ τὴν ὑγῖα πλευρὰν, καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἀποκινήσεως τῆς λεκάνης γίνεται ἀκριβῶς κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ πόνου καὶ καθ' ἣν ὁ ἄρρωστος ἔχει ἀδιακόπως θέσιν. Ἐκ τούτου βλέπομεν τὴν ἀποκίνησιν ταύτην καὶ ἐν τοῖς θλάσμασι τῶν περιεχόντων τὴν κατ' ἰσχίον διαθρώσιν μοριῶν, καὶ ἐν πάσῃ ἄλλῃ ὀδυνῆσιν τοῦ μηροῦ καὶ τοῦ ῥιζομηρίου παθήσει. Ἀτάραχος λοιπὸν παρατήρησις καὶ ἀκριβὴς καταμέτρησις θέλει πείσει πάντα περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς ἡδῆ ῥηθείσεως γνώμης. Δις εἶδον τραυματικὴν φλεγμονὴν τῆς κατ' ἰσχίον διαθρώσεως, ἐν ἣ ἡ φαινόμενη αὕτη τοῦ σκέλους βραχύτες ἐδόκον ἀφορμὴν εἰς τοὺς ἰατροὺς νὰ ὑπολάβωσιν αὐτὴν ὡς ἐξάρθρωσιν καὶ νὰ δοκιμάσωσιν ἐπιπλασῶς τὴν ἐμβολήν.

§. 351.

Ἢ δὲ μακρότης τοῦ σκέλους, ἣτις γίνετ' ἐν τῇ χρονίᾳ φλεγμονῇ καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ καιρῷ τῆς ὀξείας φλεγμονῆς τοῦ ῥιζομηρίου, ὅταν ἡδῆ ἐγένοντο νοσηραὶ ἀλλοιώσεις ἐν τῇ διαθρώσει, δύναται νὰ εἶναι καὶ ὄντως καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον μόνον. Ἢ κατὰ τὸ φαινόμενον μόνον μακρότης γίνεται διὰ τῆς ἀποκινήσεως τῆς λεκάνης, ἐν ᾧ ὁ ἄρρωστος, ἐπὶ τῇ βραδείᾳ προχωρήσει τοῦ κακοῦ τούτου, περιφέρειτ' ἔτι ἐπερείδων ὅλον τοῦ σώματος τὸ βάρος εἰς τὸ ἀπαθὲς σκέλος, καὶ διὰ τούτου, καθὼς καὶ διὰ τῆς θέσεως, ἣν ἀκαταπαύστως ἔχει ἐν τῇ κλίνῃ, ἀποκινεῖ τὴν λεκάνην τοιοῦτοτρόπως, ὥστε αἶρεται μὲν τὸ ὄστον τῆς λαγόνος ἐπὶ τὴν ὑγῖα πλευρὰν, καταβιβάζεται δὲ τὸ ἐπὶ τὴν ἐμπαθῆ. Ἐν δὲ τῷ μετέπειτα χρόνῳ τῆς φλεγμονῆς τοῦ ῥιζομηρίου, ὅταν αἱ νοσηραὶ ἀλλοιώσεις ἐν τῇ διαθρώσει προέβησαν ἐπὶ μᾶλλον, γίνεται τῶ ὄντι μακρότερον τὸ σκέλος γίνεται δὲ τοῦτο οὐχὶ διὰ μηχανικὴν δυσαναλογίαν τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ πρὸς τὴν κοτύλην, καὶ δι' ἐκπτώσιν τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ ἕνεκα μείζονος ἐξογκώσεως αὐτῆς, ἀλλὰ δι' ἕκτασιν τῆς θυλακοειδοῦς κάψης, διὰ συλλογὴν ὑγρότητος ἐν ταύτῃ, διὰ χαύνωσιν τοῦ θυλακοειδοῦς συνδέσμου, καὶ διὰ χάλασιν τῶν μυῶν.

Διάφορα, εἶπον, εἶσι τὰ αἷτια τῆς μακρότητος τοῦ σκέλους, ἣν ὑπέλαβον ὡς

ἔκγονον τῆς ἐκπτώσεως τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ ἀπὸ τῆς κοτύλης· οἷον συλλογὴ τοῦ ἀρθρικοῦ ὕγρου, εἶπεν ὁ Πετίτος (Petit), ὁ Κάμπηρος (Camper), καὶ ἄλλοι· ἐξόγκωσις καὶ ἐκφύλωσις τῆς ἔγκειμένης ἐν τῇ κοτύλῃ πιμελῆς, τῆς κακῶς τὸ ὄνομα τῶν ἀρθρικών ἀδέων φεροῦσης, εἶπεν ὁ Βαλσάλβας (Valsalva), ὁ Μορβᾶυος (Morveau), ὁ Βαν-δεράρης (Van der Haar), ὁ Δεαῖνος (De Haen), ὁ Βερμανδοῖσιος (Vermandois), ὁ Σχουένκης (Schwencke), ὁ Καλλίσιος, ὁ Πλέγκης (Pleuck), ὁ Πορτάλης (Portal), ὁ Φίκερος (Ficker) καὶ ἄλλοι· φλεγμονὴ καὶ ἐξόγκωσις τῆς θυλακοειδοῦς κάψης, εἶπεν ὁ Δυβερνέυς (Duvernoy), ὁ Κλόσιος (Clossius)· ἐξόγκωσις τῶν χόνδρων τοῦ στορογγύλου συνδέσμου· καὶ τῆς πιμελῆς, ὁ Βοῦέρος· ἐξόγκωσις τῶν χόνδρων καὶ τοῦ περιστεύου τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ καὶ τῆς κοτύλης, ὁ Φαλκόνηρος (Falconer)· ἐξόγκωσις τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ ὑπὸ ἐγκαρδίου τερηδόνας, ὁ Ῥύστος· φθορὰ τῆς κάτω ὀφρύος τῆς κοτύλης· ὁ Λαγκεμβέκκιος· ἐπὶ δὲ τῇ φθορᾷ τῆς ἄνω ὀφρύος γίνεται, λέγει, βραχύτερον τὸ σκέλος· χαύνωσις καὶ παρὰ φύσιν ἔκτασις τῶν συνδέσμων καὶ μυῶν, ὁ Ῥίχτερος, ὁ Σχραύηρος, Λαρεύς καὶ Χέλιος· χαύνωσις τῶν μυῶν, ὁ Φρίκκης· ὁ δὲ Βρόδιος ἐπέστησε πρῶτως τὴν προσοχὴν εἰς τὴν κατὰ τὸ φαινόμενον βραχύτητα τοῦ σκέλους δι' ἀποκινήσιν τῆς λεκάνης, ἣτις γίνεται, λέγει, διὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἀρρώστου, καὶ εἶναι μετ' ἀποκινήσεως τῆς στήλης τῶν σπονδύλων ἐπὶ τὰ πλάγια. Ἀλλὰ τὴν γνώμην ταύτην παρέβλεψαν καὶ ἐθεώρησαν ὡς ἀληθινὴν εἰς περιπτώσεις τινὰς μόνον ὁ Φαλκόνηρος, ὁ Κρόυθιερς (Crowthier) καὶ ὁ Ῥύστος, ἐν ᾧ ἡ ἐξήγησις τοῦ Ῥύστου δι' ἐξόγκωσιν τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ ἔνεκεν ἐγκαρδίου τερηδόνας ἐνομίσθη παρὰ τοῖς πλείστοις ἀληθινή· Ἄλλ' ἡ γνώμη αὕτη δὲν ἀληθεύει, καὶ ἀνῆρέθη πρότερον μὲν ὑπ' ἐμοῦ διὰ παραδειγμάτων τῆς παθολογικῆς ἀνατομίας, ἐσχάτως δὲ ὑπὸ τοῦ Φρίκκου διὰ πειραμάτων ἐν τοῖς νεκροῖς.

Τοῦ Οὐεβῆρου (Weber) τὰ ἀξιολογὰ πειράματα ἀποδεικνύουσιν, ὅτι ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ κρατεῖτ' ἐν τῇ κοτύλῃ κυρίως διὰ πίεσιν τοῦ ἀέρος· ἐπειδὴ, ἐὰν διατέμνω-μέν ὅλους τοὺς μῦς καὶ συνδέσμους περὶ τὴν κατ' ἰσχίον διάρθρωσιν, καὶ αὐτὸν τῆς κάψης τὸν σύνδεσμον, ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ δὲν ἐκπίπτει ἀπὸ τῆς συναρθρώσεως ἔνεκα τοῦ βάρους τοῦ πρὸς τὰ κάτω κρεμαμένου σκέλους, ἐν ᾧ αὕτη, ἀκεραίων ὄντων τῶν συνδέσμων καὶ μυῶν, ἐκπίπτει παραυτίκα ὅσον τριῶν ἢ τεσσάρων γραμ-μῶν ἀπὸ τῆς κοτύλης, εὐθὺς ἀφ' οὗ δι' ἀνατρήσεως τῆς κοτύλης ἐνεργήσῃ ὁ ἀτμο-σφαιρικός αἶθρ, εἰσελθὼν ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς λεκάνης ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς (Z. Muellers Archiv fuer Anatomie 1836. II. 1. S. 34, Muellers Handbuch der Physiologie Bd. II. S. 124. Lauer in Hamburger Zeitschrift fuer die gesammte Med. Bd. II. H. 3. S. 283.) Τὰ πειράματα ταῦτα εἶα πολλοῦ λόγου ἄξια διὰ τὰ πάθη τοῦ ῥιζομηρίου, ὡς ἀπέδειξεν εὐφρεστάτα ὁ Γαιδέχενος (Gaidechen. die Physiologie des Huestgelenkes in ihrer Beziehung zur Lehre von den Coxarthrocacem. in Haburger Zeitschrift. Bd. VI. H. 1.) Ἐκ τούτου δὲ γίνε-ται δῆλον, ὅτι ἀνοικεῖον εἶναι, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, νὰ πιστεῦσωμεν ὅτι δύναται τὸ σκέλος νὰ γείνη βραχύτερον δι' ἰσχυρότεραν ἐντύπωσιν τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ ἐν τῇ κοτύλῃ, καθὼς καὶ ἀφ' ἑτέρου μέρους, ὅτι δύναται νὰ γείνη μακρότερον διὰ μόνην τὴν χαύνωσιν τῶν μυῶν, ὡς δοξάζει ὁ Φρίκκης· ἐπειδὴ μεταξὺ τῆς κοτύλης καὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ δὲν ὑπάρχει, ὡς πρότερον ἐπιστεύετο, κενὸς τόπος, ὅστις ἀλλοιοῦ-ται ἐν πάσῃ τῶν μυῶν ἐνεργείᾳ καὶ αὐξάνετ' ἐν τῇ χαύνωσει αὐτῶν, ἀλλὰ πάντοτε εἶναι συνάφεια αὐτῶν ἐντελεσάτῃ καὶ ἀκριβεστάτῃ· ἔπεται δὲ ἐκ τούτου περαιτέρω, ὅτι, ἐὰν τῷ ὄντι· γείνη τὸ σκέλος μακρότερον, πρέπει πρῶτον νὰ βλαφθῇ τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ ἡ σχέσις πρὸς τὴν κοτύλην διὰ νοσηρῶν ἀλλοιώσεων, καὶ δυνάμεθα νὰ ζητήσωμεν τὸ αἴτιον τῆς ἀληθοῦς μακρότητος τοῦ σκέλους μόνον ἐν τῇ α υ γ ρ ὄ ν φ

χαυνώσσει καὶ ἐκτάσει τοῦ θυλακοσιδοῦς συνδέσμου διὰ συλλογῆν ὑγροῦ καὶ ἐν τῇ χαυνώσει τῶν μυῶν.

Ἡ παρατήρησις τοῦ Φρίκκου, ὅτι ἐν τῇ κατὰ τὸ φαινόμενον μακρότητι τοῦ σκέλους (διὰ τῆς καταβιάσεως τῆς λεκάνης) ἢ καταμέτρησις, δεικνύει βραχύτητα τοῦ σκέλους, στηρίζεται εἰς τοῦτο, καθὼς ὀρθότατα παρατήρησεν ὁ Γαιδέγενος, καὶ καθὼς ἕκαστος ἐν τῇ κατὰ προαίρεσιν καταβιάσει τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης πλευρᾶς τῆς λεκάνης εἰς ἑαυτὸν δύναται νὰ πεισθῇ, ἐὰν ἐπιθέσῃ ἓνα μὲν δάκτυλον ἐπὶ τῆς ῥάχews τοῦ ὀστού τῆς λαγόνος, ἕτερον δὲ ἐπὶ τοῦ μεγάλου τροχαντήρος, ὅτι ὄλον τὸ ὀστοῦν τῆς λαγόνος τῆς καταβιασθείσης πλευρᾶς γίνεται πλησιέστερον τοῦ μεγάλου τροχαντήρος, ἐν ᾧ ἐπὶ τὴν ἀντικειμένην πλευρὰν ἀφίσταται κατὰ φύσιν ἀπὸ τοῦ τροχαντήρος, ὡς ἐκ τούτου ἔχομεν ἐνταῦθα μὲν βραχύτητα, ἐκεῖ δὲ μακρότητα τοῦ μεταξὺ τοῦ τροχαντήρος καὶ τῆς ἀκάνθης τοῦ ὀστού τῆς λαγόνος ἀποστήματος, ἐπομένως δὲ καὶ τοῦ ὅλου σκέλους.

§. 352.

Ἡ ἐξάρθρωσις τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ δὲν εἶναι τῶν ἀναγκαίων σημείων τοῦ τρίτου καιροῦ τῆς φλεγμονῆς τοῦ ῥιζομηρίου. Εἶναι δὲ αὕτη μᾶλλον τυχηρὸν σήμειον, γινόμενον ἐκ τῆς θέσεως τοῦ πεπονθότος σκέλους, ἐκ τῶν κινήσεων τοῦ ἄρθρου καὶ ἐξ ἄλλων ἐνεργειῶν, παρουσίας τῆς χαυνώσεως τῶν μυῶν, τῆς χαυνώσεως καὶ φθορᾶς τῶν συνδέσμων, κατ' ἐξοχὴν δὲ τοῦ στρογγύλου συνδέσμου, ἐξ οὗ ὁ ἐκτοπισμὸς δύναται νὰ γείνη κατὰ φοράς διαφόρους, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν ἐπὶ τὰ ἄνω καὶ ὀπίσω, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἰσχυακὴν ἐκτομὴν κατὰ τὸν Ἐάρλην (Earle) ἐπὶ τὰ κάτω καὶ ἔνδον εἰς τὸ ὠσειδῆς τρήμα, κατὰ τὸν Νέστερον (Nester), Βανδεράρην, Βερδότον (Berdot), Σχραιγερὸν καὶ Τέξτορα (Textor), Βουῆρον, Βρόδιοι, Κούλσωνα (Coulson) ἐπὶ τὸν ὀριζόντιον κλάδον τοῦ ὀστού τῆς ἕβης κατὰ τὸν Δύκρον (Ducros), καὶ ἦν περιπτώσιν ἢ ἄκανθα καὶ τὸ μήκος τοῦ σκέλους ἔχουσι διαφόρους. Σπανίως δὲ δύναται ἢ κατ' ἐπιπολὴν ὑπὸ τερηδόνας φθαρεῖσα κεφαλὴ τοῦ ὀστού νὰ μείνῃ καὶ νὰ συμφύσῃ εἰς τὴν ὠσαύτως διὰ τῆς τερηδόνας στερηθεῖσαν τοῦ χονδρώδους αὐτῆς ἐλύτρου κοτύλην. Μάρτυρας τῆς τοιαύτης ἐκβάσεως τῆς φλεγμονῆς τοῦ κατὰ τὸ ἰσχύον ἄρθρου ἔχω δύο προπαρασκευάσματα. Ἡ αὐτόματος δὲ ἀποχώρισις καὶ ἔξωσις τῆς ἄρθρώδους κεφαλῆς ἢ τῆς ἐπιφύσεως αὐτῆς δίδεται νὰ συμβῇ καὶ τῇ διαστολῇ τῶν ἐλκιδῶν στομάτων.

§. 353.

Ἡ φλεγμονὴ τῆς κατ' ἰσχύον διαρθρώσεως εἶναι εὐδιάγνωστος, ἀλλ' ὅμως ὑπάρχουσι καὶ πάθη, μεθ' ὧν δυνάμεθα νὰ συγχύσωμεν αὐτήν, οἷον ἢ ἐκ γενετῆς ἐξάρθρωσις, ἢ βραχύτης τοῦ σκέλους διὰ παραγωγὴν ἢ δι' ἀποκλίησιν τοῦ ὀστού τῆς λαγόνος, ἢ νευρικὴ ἰσχυὰς καὶ ἢ τῶν γερόντων

ισχιαλγία. Ἀλλὰ τὸ σκέλος εἶν' εὐθύς ἐξ ἀρχῆς βραχύτερον, ὅταν ἡ ἐξάρθρωσις ἢ ἐκ γενετῆς καὶ ἔκγονος τῆς παρά φύσιν διαπλάσεως τοῦ κατ' ἰσχίον ἄρθρου· δυνάμεθα δέ, σχημάτισαυτες τὸ παιδίον, ὀριζοντίως καὶ στηρίζαντες τῇ μιᾷ τῶν χειρῶν τὴν λεκάνην, νὰ μακρύνωμεν τὸ σκέλος διὰ μικρᾶς ὀλκῆς, τῇ ἑτέρᾳ τῶν χειρῶν γενομένης, καὶ πάλιν δι' ἀφέσεως νὰ βραχύνωμεν αὐτό· ὁ γλουτός εἶναι ἢ κατὰ φύσιν ἢ πεδινός, τὸ σκέλος κινεῖται ἀκωλύτως, καὶ ἡ πτέρνα αὐτοῦ φθάνει κατὰ γῆς. Ὅταν δὲ ἡ ἐκ γενετῆς ἐξάρθρωσις ἢ κατ' ἀμφοτέρα τὰ σκέλη, ὅπερ ὑπάρχει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἢ διάγνωσις εἶναι δι' αὐτὸ τοῦτο εὐκόλος· ἐὰν δὲ αὕτη ἢ εἰς τὸ ἕτερον μόνον, δύναται τις ν' ἀπατηθῆ εἰς τὴν διάγνωσιν μόνον, ὅταν ἐξετάσῃ τὸ πρᾶγμα ἐπιπολαίως· ἀλλ' ὅμως εἶδον δύο κατὰ τὸ ἕτερον μόνον σκέλος ἐκ γενετῆς ἐξαρθήσεις, ἃς ἐθεράπευσαν τῶ ὄντι ὡς φλεγμονὴν τοῦ κατ' ἰσχίον ἄρθρου. Ὅταν τὰ ὀστέα τῆς λαχόνος ἀποκινήθωσι (γίνεται δὲ τοῦτο δι' ἀτονίαν καὶ χαύνωσιν τῶν συνδέσμων), ὁ ἄρθρωστος ἐνοχλεῖται ὑπὸ πόνων τὸ ἑσπέρας μᾶλλον ἢ τὸ πρωί, τὸ ἕτερον τῶν ἰσχιῶν κεῖται ἀνωτέρω τοῦ ἀντικειμένου, καὶ τὸ σκέλος ἐπομένως γίνετ' εὐθύς ἐξ ἀρχῆς βραχύτερον, ἀλλὰ δύναται νὰ λάθῃ τὸ κατὰ φύσιν μῆκος διὰ μικρᾶς ὀλκῆς. Εἰς τὴν ἰσχιάδα ὁ πόνος γίνεται κατὰ τὴν φορὰν τοῦ κατ' ἰσχίον ἢ τοῦ μηριαίου νεύρου, ὁ ἄρθρωστος αἰσθάνεται παράλυσιν τινα καθ' ὅλον τὸ σκέλος, καὶ οὔτε εἰς τοὺς τροχαντήρας ὑπάρχει ἀνωμαλίαι τις, οὔτε εἰς τὸ μῆκος τῶν σκελῶν· ἐν δὲ τῇ τῶν γερόντων ἰσχιαλγίᾳ, ἣτις συνίσταται εἰς παντελῆ ἐξάλειψιν καὶ λάφωσιν τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ αὐχένος τοῦ ὀστού τοῦ μηροῦ, φαίνεται κατ' ἀρχὰς ὀδύνη καὶ ἀκαμψία εἰς τὸ ἰσχίον, καὶ ἡ μὲν ὀδύνη θέν ἔχει τὴν αὐτὴν σφοδρότητα, ἡ δὲ ἀκαμψία ἐλαττοῦται καὶ ἐξαλείφεται, ὅταν ὁ ἄρθρωστος βαδίζῃ, γίνεται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πρὸς τὸ ἑσπέρας χείρων· τοῦτο δὲ παρατηρεῖται πάντοτε, ὅταν ἡ ὥρα τοῦ χρόνου ἢ ψυχρὰ καὶ ὑγρὰ, ἢ καύτων πνιγηρός· κατὰ μικρὸν ἄρχεται τὸ σκέλος νὰ βραχύνηται, ὁ ἄρθρωστος χλωαίνει μὲν, ἀλλὰ δύναται νὰ πατήσῃ κατὰ γῆς, οἱ δάκτυλοι εἰσὶ πρὸς τὰ ἔξω ἐγκεκλιμένοι, οἱ σπόνδυλοι τῆς ὀσφύος εἰς ἄκρον εὐκίνητοι, τὸ δὲ τῆς πασχούσης πλευρᾶς γλουτίον πεδινώτερον· καταμετρήσαντες δὲ τὸ σκέλος ἀκριβῶς, εὐρίσκομεν αὐτὸ τῶ ὄντι βραχύτερον. Πολλάκις ἐπατιῶνται οἱ ἄρθρωστοι πόνον κατὰ τὸ γόνυ, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἰγνὺν μᾶλλον ὄντα, καὶ γενομένου κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἄρθρωστου διὰ συστολὴν τῶν μυῶν. Τὸν πόνον τοῦτον οὐδέποτε εἶδον αὐξανόμενον ἐπὶ τῇ ἐπιθλίψει τοῦ κατ' ἰσχίον ἄρθρου (1).

(1) Ἡ τῶν γερόντων ἰσχιαλγία, περὶ ἧς αἱ παρατηρήσεις μου συμφωνοῦσι πρὸς τὰς τοῦ Σχμίθου (Schmidt Dublin Journal of medical Science, Vol. VI. Sep-

Μετά τῆς λευκῆς καὶ ἐπωδύνου λεγομένης φλεγμοσίας, μετὰ τοῦ ἀποστήματος τῶν ψοῶν, καὶ μετὰ τῆς πρωτοπαθοῦς ἑξαρθρῆσεως τοῦ σκέλους οὐδόλως συγγέεται ἡ φλεγμονὴ τῆς κατ' ἰσχίον διαρθρώσεως. Εὐκόλως δὲ μετὰ τοῦ κατάγματος τοῦ αὐχένου τοῦ ὄστου τοῦ μηροῦ, ὅταν ἡ βραχύτης τοῦ σκέλους ἦ μικρά, ὅταν ὁ ἄρθρωτος δύναται νὰ βαδίσῃ ἔτι, ὅταν τὸ ἄνω ἄκρον τοῦ κατάγματος ἐνωθῆται εἰς τὸ κάτω, καὶ ὅταν ἐπιγείνωσι τῆς φλεγμονῆς τὰ σημεῖα.

§. 354.

Ἀναλόγως δὲ τῷ μεγέθει τοῦ νοσήματος καὶ τῆς πρωτοπαθείας αὐτοῦ εὐρίσκομεν καὶ τὰς ἀλλοιώσεις τοῦ βεβλαμμένου μορίου διαφόρους μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ ἄρθρωτου. Ὅθεν, ἐὰν μὲν τὸ νόσημα ἦτον εἰς τὸν πρῶτον καιρὸν, εὐρίσκομεν τὸ ἄρθρον μᾶλλον ἢ ἦτον πλήρες ὑγροῦ διαφόρως κεχρωματισμένου, ῥυπαροῦ καὶ ὀρφνώδους, τὸν θυλακοειδῆ ὑμένα πεφλογωμένον καὶ διωγκωμένον, καὶ μάλιστα τὸ περιβάλλον τὸν στρογγύλον σύνδεσμον μέρος αὐτοῦ· κατὰ τὰς καταφύσεις δὲ τοῦ στρογγύλου συνδέ-

ισemb. 1834.) καὶ τοῦ Ουερνέρου (Werneher) (Schmil. Jahrbuecher), δὲν δύναται, ἐὰν παρατηρήσωμεν ἀκριβῶς τὰ ἄνω ῥηθέντα σημεῖα, νὰ ὑποληφθῇ εὐκόλως ὡς ἰσχυαλγία, ἀλλ' ὅμως εἶδον δις τοῦτο. Γεννᾶται δὲ τοῦτο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς γηραιότερους ἀνθρώπους, σπανίως δὲ πρὸ τοῦ 50 ἔτους. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶδον αὐτὸ γεννώμενον μετὰ διακινήσεις καὶ θλάσεις τοῦ κατ' ἰσχίον ἄρθρου, κατ' ἐξοχὴν εἰς τὰς γυναῖκας, ἀλλὰ καὶ ἄνευ ἕλλησιν τινὸς προφάσεως. Ἐνίστε δὲ μ' ἐφάνη ὅτι ἦτον ἠνωμένον μετ' ἀρθρίτιδος. Οὐδέποτε δὲ ἔρχεται εἰς ἐμπύησιν, οὐδ' ἐπάγει ἐπικίνδυνα συμπτώματα. Ἐξετάζοντες τὸ τοιοῦτον ἄρθρον, εὐρίσκομεν τὸν θυλακοειδῆ σύνδεσμον παχύν, τὸν κοτυλοειδῆ σύνδεσμον ἀπωστειωμένον ἢ λελαφυγμένον, τὸν στρογγύλον σύνδεσμον διεφθρόστα, τὴν ἐν τῇ κοτύλῃ πιμελωδῆ ὕλην ἠφανισμένην, τὸν χόνδρον τῆς κοτύλης λελαφυγμένον καὶ ἀντ' αὐτοῦ στερεάν τινα στιλπνότητα, καὶ τὴν κοτύλην ἠλλοιωμένην τὴν τε ἰδέαν καὶ τὴν περιοχὴν· τὸν ἐπικείμενον εἰς τὴν ἀρθρώδην ἐπιφάνειαν τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ χόνδρον λελαφυγμένον, τὴν δὲ ἐπιφάνειαν τοῦ ὄστου πορώδη· ἀλλὰ καὶ ἀναλλοιώτον εὔρον τὸν χόνδρον, καὶ ὅταν τὸ πάθος ἦτο μᾶλλον προβεβηκός. Ὅταν τὸ πάθος διαρκέσῃ μᾶλλον, ἐναποτίθεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς κεφαλῆς τοῦ ὄστου τοῦ μηροῦ στερεὰ τις καὶ ὑαλώδης ὕλη· τὸ στρογγύλον τῆς κεφαλῆς τοῦ ὄστου τοῦ μηροῦ εἶναι ἠλλοιωμένον, κατ' ἀρχὰς μὲν εἶναι αὐτὴ ἀπὸ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω ἐπιπεδωμένη, ἔπειτα δὲ σχηματίζεται κατὰ τὴν περιοχὴν τῆς κοτύλης. Ὁ αὐχὴν τοῦ ὄστου τοῦ μηροῦ λαφύσεται κατὰ μέρος ἢ καθ' ὅλου, καὶ ἡ κεφαλὴ συμπίπτει μετὰ τοῦ σώματος τοῦ ὄστου τοῦ μηροῦ εἰς ὀρθὴν γωνίαν, καὶ φαίνεται ὡς ἂν ἐκφύεται ἀπ' αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ ἀποπρίσωμεν τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν αὐχένα καθέτως, φαίνεται ὁμοία πρὸς κατάγμα τοῦ αὐχένου τοῦ ὄστου τοῦ μηροῦ, ἐκτὸς τῆς θυλακοειδοῦς κάψης γανομένου, ἅπαρ συνήθη καὶ πάλιν· ἡ ὀστώδης οὐσία εἶναι ὑπερβαλλόντως ἐλαφρά, καὶ ὁ αὐλὸς τοῦ ὄστου σύγκειται ἐκ λεπτοτάτου ὀστέινου φλοιοῦ, ὃ δὲ μυελούχος σωλὴν εἶναι πλατύτατος. Ὁ Ἄ. Κώπηρος καὶ Βέλλος ἐπέστησαν τὴν προσοχὴν εἰς τὰς ἀλλοιώσεις ταύτας τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ αὐχένου τοῦ ὄστου τοῦ μηροῦ, ὡς ὁ Σχμίθης παρετήρησε καὶ εἰς τὸ κατ' ὄμων ἄρθρον

σμου τὸν χόνδρον τῆς κεφαλῆς τοῦ ὀστοῦ καὶ τῆς κοτύλης διεφθορότα, τὸν θυλακοειδῆ σύνδεσμον διωγκωμένον διεφθορότα προσέτι κατ' ἔκτασιν καὶ βαθμὸν διάφορον τὸν ὑπαλείφοντα τὴν κοτύλην καὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ χόνδρον τὴν σπογγώδη οὐσίαν τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ πεφλογωμένην, καὶ τὸν χόνδρον κατὰ διαφόρους τόπους ἀποκεχωρισμένον ὁ ἐπικείμενος εἰς τὴν ἀρθρώδη ἐπιφάνειαν τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ χόνδρος εἶναι πεφλογωμένος καὶ ἠλωμένος· πεφλογωμένον προσέτι εὐρίσκεται καὶ τὸ σπογγώδες μέρος τοῦ ῥηθέντος ὀστοῦ, καὶ οἱ ἀρθρικοί σύνδεσμοι, σπανίως δὲ καὶ ὁ θυλακοειδῆς σύνδεσμος· ὁ θυλακοειδῆς σύνδεσμος εἶναι διωγκωμένος, καὶ ὁ στρογγύλος σύνδεσμος συνάπτει εἰσέτι τὴν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ μετὰ τῆς κοτύλης τοῦ ἰσχίου. Εἰς δὲ τοὺς ἐφεξῆς καιροὺς εὐρίσκεται κατεφθορῶς ὁ ὑπαλείφων τὴν ἀρθρώδη ἐπιφάνειαν τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ καὶ τῆς κοτύλης χόνδρος, τὰ ὀστώδη μέρη τῆς διαρθρώσεως τερηδονισμένα, ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ κεχωρισμένη πολλάκις ὄλως ἀπὸ τοῦ αὐχένος αὐτοῦ, καὶ ἡ τερηδὼν ἐκτείνεται μέχρι τῆς λεκάνης· ὁ θυλακοειδῆς ὑμῆν καὶ ὁ ἀρθρικός σύνδεσμος ὄλως ἠλλοιωμένα, διωγκωμένα, καὶ κατεφθορότα. Ἐκτός δὲ τούτων εὐρίσκεται καὶ συλλογῇ πύου οὐ μόνον εἰς τὸν κόλπον τῆς διαρθρώσεως, ἀλλὰ καὶ ἀνά μέσον τῶν μυῶν. Ἐὰν δὲ ἔγεινε καὶ ἐκπτώσις τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ ἀπὸ τῆς κοτύλης, εὐρίσκεται ἡ κοτύλη πλήρης ὕλης στεατωματώδους ἢ πύου μελανοφαίου.

Ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τῇ μετὰ θάνατον ἐξετάσει σπανίως εὐρίσκομεν τὸ πάθος τοῦτο ἐν τῷ πρώτῳ αὐτοῦ καιρῷ, δυσκολώτατον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἀθάνατον, προεβεηκότος τούτου ὄντος, νὰ ὀρίσωμεν βεβαίως τὴν ἐξ ἀρχῆς ἔθραν τῆς φλεγμονῆς καὶ φορᾶς. Κατὰ τὸ περίγεγόμενον τῶν περαιτέρω ἐξετάσεων, ἀναίρω, ὅτι ὁ θυλακοειδῆς ὑμῆν σπανιώτερον ἀλλισκεται ὑπὸ τῆς φλεγμονῆς ἐν τῷ πρώτῳ καιρῷ τοῦ πάθους, γνῶμη ἦν καὶ ἐγὼ αὐτὸς πρότερον ἔσχον. Ἡ κατὰ πρωτοπάθειαν ἔλκωσις τῶν χόνδρων ἔχει καὶ ἐνταῦθα, ὡσπερ καὶ ἐν γένει εἴπομεν. Ὁ Βρόδιος, ὅστις παραδέχεται τὴν κατὰ πρωτοπάθειαν ἔλκωσιν τῶν χόνδρων, λέγει ὅτι, ἐπειδὴ τὰ φαινόμενα ἔχουσι μέγιστην ὁμοιότητα, καὶ ὅταν τὸ πάθος γεννᾶται ὡς ἔλκωσις τῶν χόνδρων, καὶ ὅταν ὡς χοιραδικὴ πάθῃσις τῆς σπογγώδους οὐσίας τῆς ἀρθρώδους κεφαλῆς, ὁ μικρότερος πόνος πρὸ πάντων, καὶ ἡ βραδυτέρα πρόοδος τοῦ κακοῦ ἐπὶ τῷ χοιραδικῷ παθήσει, εἰσι τὰ σημεῖα, δι' ὧν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν ἀπ' ἀλλήλων ἀμφοτέρων τὰς παθήσεις. Ἀλλὰ ταῦτα τὰ σημεῖα δὲν ἐξαρκοῦσι νὰ βεβαιώσωσι τοιαύτην διάγνωσιν τοσοῦτον διαφόρως διατρέχοντος πάθους.

§. 355.

Αἷτια δὲ, γεννῶντα τὴν φλεγμονὴν ταύτην, εἰσὶν ὅσα ἐν γένει εἴπομεν ἐν τῷ περὶ φλεγμονῆς τῶν ἀρθρων. Ἄν δὲ οἱ χόνδροι καὶ τὰ ὀστᾶ ἀλλισκονται μᾶλλον πρωτοπαθῶς ὑπὸ τῆς φλεγμονῆς ταύτης ἢ τὰ λοιπὰ

σαρκώδη μέρη τῆς κατ' ἰσχίον διαθρώσεως, ἀδύνατον εἶναι κατὰ τῶ περιγεγόμενα τῶν ἐξετάσεων νὰ ὀρίσωμεν βεβαίως. (1).

§: 356.

Ἡ πρόγνωσις εἶναι πάντοτε κακὴ, καὶ ἤττον κακὴ, ὅταν πρωτοπαθὴς τόπος ὧσιν οἱ ἀρθρικοὶ σύνδεσμοι καὶ ὁ θυλακοειδὴς ὑμῆν. Μόνον ἐν τῷ πρώτῳ καιρῷ εἶναι τελείας ἰάσεως ἐλπίς, ἔπειτα δὲ, καὶ τῆς ἰάσεως ἐπιτυχούσης, ἀπομένει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μικρὸν ἢ μέγα χωλὸν βάδισμα· καὶ ἡ χωλότης αὕτη εἶναι μεγάλη, ὅταν ἐγεινεν ἢ ἐξάρθρησις ἢ ἀγκύλωσις. Τὸ νόσημα τοῦτο εἶναι ἤττον κινδυνῶδες εἰς τὰ παιδιά ἢ εἰς τοὺς ἡλικιωμένους, καὶ ἤττον κακόν, ὅταν γεννηθῇ εἰς ἀνθρώπους εὐρώστους, καὶ δι' ἔξωθεν βίας, ἢ ὅταν γεννηθῇ εἰς καθολικὰς δυσκρασίας παθήσεις. Ὅταν ὁμως τὸ κακὸν προχωρήσῃ πολὺ, ὅταν ἔλθῃ εἰς τερηδονισμόν τοῦ ὀστοῦ, καὶ εἰς ἄκμήν τῶ κατ' ἰσχίον ἄρθρου, σπανίως ἐλπίζεται πλέον ἡ σωτηρία.

§. 357.

Ἡ θεραπεία γίνεται κατὰ τοὺς ἤδη ρηθέντας γενικοὺς κανόνας· γίνεται δὲ διαφόρως κατὰ τὴν σφοδρότητα, τὸν καιρὸν, καὶ τὴν σχετικὴν τῆς φλεγμονῆς καθολικὴν αἰτίαν.

§. 358.

Ἐν τῷ πρώτῳ καιρῷ τῆς ὀξείας φλεγμονῆς ἡ θεραπεία ἔστω ἀναλόγως τῷ βαθμῷ τῆς φλεγμονῆς ἀσπλέγμαντος, καὶ τὸ πεπονηδὸς σκέλος εἰς ἄκρον ἤσυχον. Ἐὰν δὲ ἡ φλεγμονὴ ἦ τραυματικὴ καὶ σφοδρὰ, ὁ δὲ ἄρρώστος εὐρωστος, μεταχειρίζομεθα φλεβοτομίας, προσβάλλομεν πολλὰς καὶ κατ' ἐπανάληψιν βδέλλας, καὶ ἐπιβάλλομεν ἀδιακόπως ψυχρὰ ἐπιθέματα, φυλάσσομεν δίαιταν τὴν οἰκείαν, καὶ προσφέροντες ἔσω διαψύχοντα φάρμακα. Ἐὰν δὲ μὴ ἦ σφοδρὰ ἡ φλεγμονή, καὶ μάλιστα ὅταν αὕτη ἦ ρευματικὴ, ἢ ἐγεννήθη εἰς χοιραδῶδεις ἀνθρώπους, τότε ἐξαρκοῦσι πάντοτε ἢ κατ' ἐπανάληψιν γενομένη προσβολὴ τῶν βδέλλων ἢ ἡ προσκόλλησις τῶν μετ' ἀμυγῶν σικυῶν. Ὅταν δὲ ἐλαττωθῇ ἡ φλεγμονὴ καὶ ὁ πόνος, τὸ δὲ σκέλος τότε ἀναλάβῃ τὴν φυσικὴν αὐτοῦ ἰσχύτητα καὶ

(1) Ὁ Φρίκκης διαίρει τὸ πάθος τοῦτο εἰς δύο εἶδη, ἐξ ὧν τὸ μὲν ὀνομάζει ἰσχυαλιαν (coxalgie), τὸ δὲ ἰσχυαρθροκάκην (coxarthrocace). Καὶ ἐν τῷ πρώτῳ μὲν οὐδεμία γίνεται (λέγει) φλεγμονώδης πάθησις ἐν τῷ κατ' ἰσχίον ἄρθρῳ, ἀλλὰ μόνον χαύνωσις τῶν μυῶν, ἧς ἕνεκα γεννᾶται ἔπειτα κατὰ δευτεροπάθειαν φλεγμονὴ ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ εἶν' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς φλεγμονὴ μετὰ τῶν φανερῶν συμπτωμάτων τῆς φλεγμονῆς τοῦ κατ' ἰσχίον ἄρθρου. Καθ' ἃ ἀνωτέρω ἀνεφέρομεν περὶ τῆς μακρότητος τοῦ σκέλους, καὶ κατὰ τὰ περιγεγόμενα τῆς ἰδίας ἡμῶν πείρας, δὲν δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν ἰσχυαλιαν κατὰ τὴν σημασίαν ταύτην.

μακρότητα, μεταχειριζόμεθα ανατρίψεις τῆς δι' ὑδραργύρου τεφρόχρου ἀλοιφῆς καὶ ἐκδόρια, ἐναλλάξ περὶ τὸ σκέλος ἐπιτιθέμενα. Πολλοὶ τῶν ἱατρῶν παραγγέλλουσι καὶ χλιαρὰ λουτρά, ἀλλὰ ταῦτα πρέπει νὰ γίνωνται πάνυ πεφυλαγμένως, ἐπειδὴ ἢ ἐν τούτοις γινομένη κίνησις τοῦ σκέλους καὶ φύξις ἐνεργοῦσι πολλάκις ἐπιδιδῶς. Ἐὰν δὲ ἡ φλεγμονή, μικρὰ οὖσα, διαρκῆ πολὺν χρόνον, καὶ μάλιστα εἰς χοιραδῶδεις ἀνθρώπους, μεταχειριζόμεθα παροχέτευσιν ἐπίμονον καὶ ἰσχυρὰν, ἐμβάλλοντες βοθρίον ὀπισθεν τοῦ μεγάλου τροχαντήρος. Ὅταν δὲ ἐξαλειφθῶσιν ὀλοὶ οἱ πόνοι, καὶ τὸ σκέλος κινῆται ἀκωλύτως εἰς τὴν κατ' ἰσχίον ἄρθρωσιν, συγχωροῦμεν τὴν κατὰ μικρὸν καὶ πεφυλαγμένως γινομένην κίνησιν τοῦ σκέλους πρὸς ἀποφυγὴν ὑποτροπῆς τοῦ πάθους, ἢ τῆς μεταπτώσεως αὐτοῦ εἰς τὸ χρόνιον, ὅπερ εὐκόλως γίνεται, ὅταν γεινώσι πρῶιμοι καὶ ἀρύλακτοι κινήσεις τοῦ σκέλους.

§. 359.

Ἐὰν δὲ ἡ φλεγμονὴ ἐξ ἀρχῆς ἢ χρόνια, τὸ κυριώτατον τότε βοήθημα, καὶ καθ' ἑαυτὸ δυνατόν νὰ θεραπεύσῃ τὸ πάθος, μικρότερον ὄν, ἐντὸς ὀκτώ ἢ δέκα ἑβδομαδῶν, εἶναι ἢ ὡς δυνατόν μεγαλὴ ἰσχυρία τοῦ πεπονθότος σκέλους, ὅπερ περιελίσσομεν οἰκίῳ ἐπιδέσμῳ. Ἀναλόγως πρὸς τὰς ἀλγηδόνας τοῦ ἄρθρου, καὶ πρὸς τὰ συμπτώματα τῆς φλεγμονῆς ἐν γένει, ἐνδείκνυται πολλάκις προσβολὴ βδέλλων ἢ προσκόλλησις σικυῶν μετ' ἀμυχῶν. Ἐπειτα δὲ ανατρίψεις τῆς δι' ὑδραργύρου τεφρόχρου ἀλοιφῆς, ἠνωμένης μετὰ τῆς ὑγρᾶς καυστικῆς ἀμμωνίας, ἐκδόρια, ἢ βοθρίον, ὀπισθεν τοῦ μεγάλου τροχαντήρος ἐμβάλλομενον.

Ὁ Νικόλαος (Nikolai, Journal von Graeffe and Walther Bd. III. H. 2.) ὁ Κλείνιος (Klein) (αὐτόθι Bd. IV. S. 23.) καὶ ἄλλοι, πρὸς ἐπίμονον ἠσυχον κράτησιν τοῦ πεπονθότος σκέλους, παραγγέλλουσι τοὺς ἐπιδέσμους τοῦ κατάγματος τοῦ αὐχένος τοῦ μηροῦ, οὓς καὶ μετεχειρισθῆσαν ἐπιτυχῶς. ὁ δὲ Φυσικός (Physick, American Journal of medical Sciences. Febr. 1831) ἐπρότειναν ἰδίαν θεραπείαν τοῦ πάθους, ἧς τὸ κυριώτατον εἶναι ἡ στερέωσις τοῦ πεπονθότος σκέλους ἐν ἐπιδέσμῳ. Ἐὰν δὲ τὸ ἄρθρον ἢ ἐξωγκωμένον καὶ πεφλογωμένον, προσβάλλει βδέλλας, καὶ προποτίζει τὸν ἄρθρῳστον καθάρσιον (ἐκ κεκαθαρμένης τρυγῆς καὶ λαλάπης συγκεκλιμένον) ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ὥστε νὰ γίνωνται κενώσεις τῆς κάτω κοιλίας ἄφθοι. Ὁ ἄρθρῳστος πρέπει, ἐν ᾧ μεταχειρίζεται τὸ καθάρσιον, νὰ μένῃ πάντοτε ὑπτιος ἐπὶ τῆς κλίνης, ἐστρωμένης μετὰ στρωμνῆν πλήρη τριγῶν ἵππου, νὰ μὴ ἀφήσῃ δὲ τὴν κλίνην πρὶν ἢ ἀναλάβῃ ἐντελεῶς. Ἐβουλεύσασθε δὲ ὁ ἄρθρῳστος τὴν κλίνην ἐνὸσφ λαμβάνει τὰ καθάρσιμα; προσαρμόζομεν καλῶς ὑπεστρωμένον νάρθηκα, ὅστις διήκων ἀπὸ τῆς μεσότητος τοῦ θώρακος μέχρι τοῦ ἐξω σφυροῦ, προσαρμόζεται οἰκίως καὶ ἐμπεριλαμβάνει τὸ ἡμισὺ μέρος τῶν μοριῶν. ἂν δὲ τὸ σκέλος ἢ καμπτόν, ὁ νάρθηξ προσαρμόζεται κατὰ τὴν κάμψιν αὐτοῦ. Ἄφ' οὗ δὲ ὁ ἄρθρῳστος φέρῃ ἐπὶ τινα καιρὸν τὸν γωνιώδη νάρθηκα, ὀρθιοῦται τότε τὸ σκέλος καὶ προσαρμόζεται εἰς αὐτὸ νάρθηξ ὀρθιος. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπαιτοῦνται δύο νάρθηκες μόνον. Ὁ νάρθηξ στηρίζεται δι' ἐπιδέσμου περὶ τὸν θῶ-

ρακα, καὶ δι' ἑτέρου, ἀπὸ τοῦ σφυροῦ μέχρι τοῦ ἰσχίου βαλλομένου. Ὁ ἐλάχιστος μὲν τῆς θεραπείας ταύτης ὅρος εἶναι ὅσον μηνῶν ἕξ· ὁ μέγιστος δὲ ὅσον ἑτῶν δύο, καὶ ὁ μέσος ὅσον ἑτοῦς. Ὁ περὶ αὐτὸ ὁ λόγος νάρθηξ πρέπει νὰ φορῆται ἀκαταπαύστως, ἀφαιρεῖται δὲ μόνον, ὅταν παύσῃσι παντελῶς τὰ συμπτώματα· τὸ σκέλος δὲ ἔπειτα κινεῖται κατὰ μικρὸν καὶ πεφυλαγμένως. Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος θεραπεία εἶναι οἰκεία μόνον, ὅταν ἡ κεφαλὴ τοῦ ὀστέου τοῦ μηροῦ δὲν ἐξέπεσεν ἀπὸ τῆς κοτύλης, καὶ δὲν ἐφθάρη ὑπὸ τῆς τερηδόνας, ὅταν δὲν ἔγεινεν ἀπόσθημα καὶ ὁ ἄρθρωτος δὲν εἶναι προφανῶς χοιραδικός. Ὁ δὲ Σκόττος (Skott. Cbirurgische Beobachtungen ueber die Behandlung chronischer Entzuendungen in verschwaerenden Gelenken. aus d. Engl. Weimar, 1834.) ἀνατρίβει τὸν τόπον τοῦ ἄρθρου, ὅταν δὲν ὑπάρχῃ πλέον φλεγμονὴ ἐνεργητικὴ, μὲ σπογγάριον εἰς κηφουῶδες οἰνόπνευμα διάβροχον, ἔπειτα δὲ περιελάσσει τὸ σκέλος μὲ δρόνιον, ἐκτεινόμενον ὑπεράνω καὶ κατωτέρω τῆς ἀρθρώσεως, καὶ ἐπαλειφόμενον μὲ ἴσας μοίρας τῆς διὰ σάπωνος καὶ τῆς ἰσχυρᾶς δι' ὑδραργύρου καὶ μετὰ κηφουρᾶς ἠνωμένης ἀλοιφῆς· ἐπ' αὐτοῦ δὲ περιβάλλονται ταινίαι ἐπηλειμμέναι μὲ τὸ διὰ μολύβδου ἔμπλαστρον κατὰ τὴν τοῦ Λονδίνου φαρμακοποιάν. Αἱ ταινίαι δὲ αὗται δέον νὰ ἐπιβληθῶσιν οὕτως, ὥστε νὰ ἐμποδίζωνται αἱ κινήσεις τοῦ σκέλους· ἔπειτα δὲ βάλλονται τέσσαρες ἔτι νάρθηκες ἐκ δέρματος, καὶ μὲ τὸ διὰ σάπωνος ἔμπλαστον ἐπηλειμμένοι, οὕτινες κρατοῦνται ἀκινήτως δι' ἐπίδεσμον. Τέλος δὲ βάλλονται καὶ νάρθηκες ἐκ παπύρου· ὁ ἐπίδεσμος οὗτος ἀνανεοῦται, ἢ ὅταν ἡ σφοδρότης τοῦ πόνου ἐνδείκνυσιν ἀφαιμασιν, ἢ ὅταν παύσῃ ὁ τυχὼν τοῦ δέρματος ἐρεθισμός, ἢ ὅταν μετὰ 14 ἡμέρας· ἢ ἐκ τούτου πλείσις ἔστω τοιαύτη, ὥστε νὰ ἡδύνῃ τὸν ἄρθρωτον. Ἡ καλὴ τοῦ ἐπίδεσμου τούτου ἐνέργεια πηγάζει ἐκ τῆς ἡσυχίας, ἐκ τῆς ὁμοιότητος πίστεως τῶν ἐκ τῆς πολυχρονίου παθήσεως ἐξησθημένων ἠδὴ ἀγγελίων, ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς διαπνοῆς, καὶ ἐκ τῆς ἐνεργείας τοῦ ὑδραργύρου. Καὶ ὁ Φρίκκς (ε. τ. μ. τ. σελ. 114) λέγει, ὅτι εἶδε καλὴν ἐνέργειαν ἐκ τοῦ ἐπίδεσμου τούτου. Τὸ θναντίον δὲ λέγει τοῦ Λαυρεντίου ἡ πείρα, ὅτι δηλ. πρέπει νὰ γίνηται πεφυλαγμένως ἡ θεραπεία αὕτη, ἐπειδὴ τῶν ἀρθρώσεων τινὲς βλέπονται μεγάλως ὑπὸ τοῦ ὑδραργύρου καὶ τὸ κακὸν γίνεται χεῖρον.

§. 360.

Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ καιρῷ, καθ' ὃν ἐπαχύνθησαν ἤδη καὶ ἔγειναν σφοβοὶ οἱ σύνδεσμοι, καθ' ὃν ὑπάρχει παρέκχημα καὶ ἀρχὴ παθήσεως τῶν ὀστέων, ἀφ' οὗ κατευνασθῶσιν εἰκότως τὰ φλεγμονώδη συμπτώματα, ὅπως ἀναχαιτήσωμεν τὸ κατὰ βάθος πάθημα, μετὰγοντες αὐτὸ εἰς τὰ κατ' ἐπιπολὴν μέρη τοῦ σώματος, καὶ ὅπως αὐξήσωμεν τὴν διαφορῆσιν τῶν κατὰ βάθος παρεκχυθέντων ὑγρῶν, εἶναι ἀνάγκη νὰ καυτηριάσωμεν ἔξωθεν τὸν πεπονθότα τόπον μὲ τὸ πεपुरακτωμένον σιδήριον, καὶ νὰ ἐμβάλωμεν βοθρία. Ἀφ' οὗ διάπυρώσωμεν τὸ πρισματώδες σιδήριον ἕως ἂν γείνη λευκόν, φέρομεν αὐτὸ τριχῶς ἐπὶ τοῦ πεπονθότος τόπου τοιοῦτοτρόπως, ὥστε ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆς μεσότητος τοῦ σφαιρώματος τοῦ γλουτοῦ, ἐρχόμεθα πρὸς τὰ κάτω ἔμπροσθεν τοῦ μεγάλου τροχαντήρος, καὶ παύομεν ὀπισθεν αὐτοῦ, ὅπου, ἐπιθλίβοντες αὐτὸ, διακαίομεν τὸ δέρμα, ὥστε ἀπεργαζόμεθα ἐσχάραν, μεθ' ἧς τὴν ἀπόπτωσιν ἐμποιοῦμεν βοθρίον ἐν τῷ ὑποκειμένῳ ἐλκώματι.

Τὴν ἑσχάρην ταύτην σκεπάζομεν ἔπειτα- με ὀνόμιον ἐκ λίνου, ἢ με ἀκεσώδυνα καταπλάσματα, ἐὰν οἱ πόνοι ὡς σφοδροί. Ἄφ' οὗ δὲ ἀποπέση ἢ ἑσχάρα, φυλάσσομεν τὴν ὑποκειμένην ἐλκώδη ἐπιφάνειαν χρόνον πολὺν ἀνούλωτον (πυορροοῦσαν), δι' ἐρεθιστικῶν ἀλοιφῶν καὶ μάλιστα διὰ τῆς διὰ βράβυος ἀλοιφῆς.

Πρὸς ἐμβολὴν βοθρίου ἀνατρέβομεν ὀπισθεν τοῦ μεγάλου τροχαντήρος με τὸ χυτὸν νιτρικὸν κάλι (ἀφ' οὗ διαβρέζωμεν ὀλίγον αὐτὸ) τὸ δέρμα, ἕως ἂν γείνη μέλαν· καὶ ἀφ' οὗ ἀποπέση ἢ ἑσχάρα μετὰ τινος ἡμέρας, ἐμβάλλομεν πίσσα ἀρκετὰ, ὅπως μένη τῆς πληγῆς ἢ ἐπιφάνεια πυορροοῦσα. Πολλάκις δὲ ἐπιψαύομεν με τὸ χυτὸν νιτρικὸν κάλι τὴν πυορροοῦσαν ταύτην ἐπιφάνειαν.

Προτιμότερα τῶν ῥηθέντων τούτων οὔτε τὰ ἐπιπαστικά ἐκδόρια, οὔτε αἱ ἀνατρίψεις με τὴν δι' ἐμετικῆς τρυγός ἀλοιφῆν εἰσιν, οὔτε οἱ ζέοντες ἀτμοὶ τοῦ ὕδατος, οὔτε ἡ διεκβολὴ τοῦ λημνίσκου διὰ τοῦ δέρματος κατὰ τὸν βουβῶνα, ὅταν οἱ πόνοι ἐκτεινῶνται παρὰ τὸ μηριαῖον νεῦρον (κατὰ τὸν Φόρδην [Ford], Βρόδιον, Δαρρέϊν καὶ ἄλλους πολλούς).

Τῆς καύσεως τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι κάκιστον· πολλάκις ὁ ῥύστος μέμμεται τὴν χρῆσιν τοῦ κάλεος, λέγων, ὅτι ταῦτα διὰ τὴν φθειροσάν τὴν ὀργανικὴν ὕλην δράσιν αὐτοῦ, δὲν δύναται νὰ ἐρεθίσῃ τὸσον, ὥστε νὰ φέρῃ ἀλλοίωσιν εἰς τὰ ἀπαλά καὶ σφιγγὰ μέρη τοῦ ἄρθρου· ἀλλ' ἡ περὶ πολλῶν μαρτυρεῖ, ὅτι ἔχει τὸ χυτὸν νιτρικὸν κάλι τὴν ῥηθείσαν δύναμιν. Παραβάλλοντες τὰ δύο ταῦτα, δεῖν νὰ θεωρήσωμεν οὐ μόνον τὴν στιγμιαίαν καὶ σφοδρὰν δράσιν τοῦ πεπυρακτωμένου σιδήρου, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπίμονον παροχέτευσιν, ἣτις γίνεται κάλλιον διὰ τοῦ βοθρίου, ἢ διὰ τοῦ πεπυρακτωμένου σιδήρου. Ὅθεν ἐγὼ προτιμῶ τὸ μὲν βοθρίον κατὰ τὸν δεῦτερον τοῦ νοσήματος καιρὸν, ὅταν τοῦ σκέλους ἡ μακρότης δὲν εἶναι μεγάλη· τὸ δὲ πεπυρακτωμένον σιδήριον ἢ τὴν μόξαν (παρὰ τοῦ Λαρέϊους καὶ Ἀλθέρου ἐπαινεθεῖσαν) πάντοτε, ὡσάκις ἔχομεν μεγάλην τοῦ σκέλους μακρότητα, μεγάλην τῶν μυῶν χαύνωσιν, καὶ μέγαν ὄγκον, προξενούμενον ὑπὸ συλλογῆς ὑγρῶν.

Ὁ Οὐόλπιος λέγει, ὅτι οὐδέποτε εἶδεν ὠφέλειαν ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ πεπυρακτωμένου σιδήρου, ὡσάκις τὰ πρόδρομα σημεῖα τῆς κατ' ἰσχίον φλεγμονῆς εἴσι πρωτοφανῆ εἰς τὸ γόνυ καὶ οὐχὶ εἰς τὸ ριζομήριον.

§. 361.

Ἡ καλὴ τῶν καυτηρίων ἐνέργεια φαίνεται ἐκ τούτου, ὅτι οἱ πόνοι ἐλαττοῦνται καὶ τὸ σκέλος λαμβάνει κατ' ὀλίγον τὸ οἰκειὸν μάκρος. Βοηθοῦμεν δὲ τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν, ἀνατρίβοντες συγχρόνως τὸν πεπονηθέντα τόπον με τὴν δι' ὑδραργύρου καὶ τὴν δι' ἰώδους ἀλοιφῆν. Ἄκρα δὲ ἡσυχία εἶναι τῶν ὧν οὐκ ἄνευ. Ἐὰν δὲ μετὰ τὴν φανεῖσαν ταύτην βελτίωσιν ἀναφανῶσι κακὰ σημεῖα ἄνευ τινός ὄρισμένης προφάσεως, τὸ προγνωστικὸν τότε εἶναι κάκιστον. Ἐνίοτε φαίνεται ὠφέλιμος ὁ ἐκ γέου καυτηριασμός με τὸ πεπυρακτωμένον σιδήριον. Καὶ ἀφ' οὗ ἐκλείψωσιν δλα τῶν νοσήματος

τὰ φαινόμενα, ὃ ἄρρωστος δέον νὰ μὲνῃ πολὺν ἔτι χρόνον ἡσυχος, καὶ τὰ πευρρῶσυντα ἔλκη πολὺν χρόνον ἀνούλωτα. Καὶ ἐν καιρῷ τῆς ἀναρρώσεως ὠφελουσί πολὺ πὼν ἄρρωστον τὰ θεουῖχα λουτρά, καὶ τὰ βοθρία εἰς τοὺς βραχιόνας, ὅπως γίνηται ἐπίμονος δι' αὐτῶν παροχέτευσις.

Καὶ κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν νομίζω ἀνοίκεια τὰ χλιαρὰ λουτρά (κατὰ τὸν Ῥύστον, Βρόδιον καὶ ἄλλους) διὰ τὴν γινομένην ἐν τούτοις κίνησιν τοῦ πεπονθότος σκέλους. Ἡ δὲ χρῆσις τῆς δι' ὑδραργύρου τεπρόχρου ἀλοιφῆς εἶναι διάφορος· ὥστε ὁ μὲν Φρίτσης μεταχειρίζεται ταύτην (Fritz Salb. med. chir. Zeitung. 1828 Nro. 37.) κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Λυβριέρου (Luvrier), ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἐπαγάγῃ σιελισμόν· ὁ δὲ Ῥύστος ἀνατρίβει καθ' ἑκάστην ὅσον μιᾶς ἢ δύο δραχμῶν τῆς ἀλοιφῆς· ὁ δὲ Ἰαίγηρος νομίζει τὴν ποσότητα ταύτην τῆς ἀλοιφῆς μεγάλην, ἐπειδὴ πολλάκις ἐπιγενῶνται τάχιστα σιελισμὸς, ὃν δέον πάντοτε νὰ ἀποφεύγωμεν, καὶ κατ' ἔξοχὴν εἰς τοὺς χοιραδικούς. Ὅθεν οὗτος ἀνατρίβει ταύτην εἰς δόσιν αὐξανομένην, ἀρχόμενος ἀπὸ δέκα ἕως ἐξήκοντα κόκκων, καὶ ἀνατρίβων αὐτὴν τοιουτοτρόπως, ὥστε τὴν πᾶσαν τρίτην ἢ τετάρτην ἡμέραν αὐξάνει ταύτην ὅσον πέντε κόκκων· ὥστε ἡ καθ' ὅλην τὴν θεραπείαν ποσότης αὐτῆς εἶναι ὅσον μιᾶς ἢ τριῶν οὐγκιῶν ἀνταλλάσσει δὲ ταύτην, ἐὰν ἀρχίσῃ σιελισμὸς, μὲ τὴν δι' ἰώδους ἢ μὲ τὴν διὰ κοκκίνης ὑποστάθμης τοῦ ὑδραργύρου ἀλοιφῆς.

§. 362.

Ἡ καθόλου θεραπεία κατὰ τοὺς πρώτους δύο καιροὺς τοῦ πάθους γίνεται κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς φλεγμονῆς καὶ τὴν φύσιν τῶν αἰτίων αὐτῆς. Ὅθεν ἐν τῇ ὀξείᾳ μὲν καὶ σφοδρᾷ φλεγμονῇ, ἔστω δὲ αὕτη τραυματικὴ ἢ ἄλλης τινὸς αἰτίας ἔκγονος, παρὰ τὴν οἰκείαν ἀφλέγμαντον θεραπείαν καὶ δλαιταν, εἶναι περιετὴ πᾶσα ἄλλη βοήθεια. Ἐν τῇ χρονίᾳ δὲ δίδονται τὰ βοηθήματα κατὰ τὴν φύσιν τῶν αἰτίων· ἐξ οὗ, πρὸς μὲν τὴν ρευματικὴν καὶ χοιραδικὴν, ὠφέλιμον εὗρηκα τὸ ἐκ τοῦ ἥπατος τοῦ ὀνίσκου ἔλαιον κατ' αὐξομένην δόσιν, πρὸς δὲ τὴν ἄτονον, τὸ ἰώδες κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Δυγόλου· πρὸς ταῦτα πᾶ δύο αἴτια ἐνεργοῦσι καὶ τὰ ἐπειθεύοντα διάφορα πρὸς τὴν φλεγμονὴν τῆς κατ' ἰσχίον ἀρθρώσεως βοηθήματα.

Ὁ Ἰαίγηρος ἐπαινεῖ τὴν ἐμετικὴν τρύγα εἰς μεγάλας ἡμικράς δόσεις καὶ τὸ ἀπέψημα τοῦ Ζιττμάννου ἐπικρατικῶς· ὁ δὲ Ῥύστος, Διεφεμβάχιος καὶ ἄλλοι, τὸ ἐκ τοῦ ἥπατος τοῦ ὀνίσκου ἔλαιον, τὸ ἐχυλίσιμα τῶν οἰνάρων, ὅσον 1-2 δραχμῶν καθ' ἡμέραν, ἢ τὸν ὄπὸν αὐτῶν, τὸ καλόμελι, τὸ κόκκινον ἐνστίμιον θεῖον, τὸ χρυσίζον ἐνστίμιον θεῖον, τὴν περεβίνθην κ. ο. κ.

Ὁ δὲ Φρίκκης ἐπαινεῖ πρὸς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἀρθροκάκην (κατὰ τὴν παρ' αὐτοῦ δοθεῖσαν ἀνωτέρω σημασίαν), ἡσυχίαν καὶ στήριξιν τοῦ πεπονθότος σκέλους δι' ἐπίδεσμοι· ἀπομένει δὲ τὸ σκέλος μακρότερον, δὲν ἐξέρκεϊ τότε ἢ παθητικῇ αὐτῇ θεραπείᾳ, καὶ κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην πρέπει νὰ διακρίνωμεν διπλὴν τινα τοῦ σκέλους κατάστασιν· 1) ἐρεθισμόν τῶν νεύρων, ἐν ᾧ ὁ ἄρρωστος ἐπαιτιᾶται ὅτε μὲν τοῦτο, ὅτε δ' ἐκεῖνο, πάσχων βλάβην τῆς πέψεως, τῆς χυλοποιίας καὶ τῆς ἐξομοιώσεως, καὶ ἐμφράξεις τῆς κοιλίας, πρὸς ἃ πρέπει νὰ μεταχειρισθῶμεν διάφορα ἐλαφρὰ ὑπακτικά, θερμὰ λουτρά καὶ τοπικὰ καταπλάσματα· ἢ 2) ἄτονίαν τῶν μυῶν·

πρὸς ἣν ἐπαινεῖ ἀνατριψείσ πεπτικῶν ἀλοιφῶν, τὸ δι' ἐματικῆς τρυγῆς ἔμπλαστρον, ἐκδόρια, σικύας κούφας, ἐρεθιστικά λουτρά, ζέοντος ὕδατος ὑπατιμῆς, μόβαν, καὶ τὸ πεπυρακτωμένον σιδήριον, ἀλλὰ κατ' ἐπιπολὴν μόνον συρόμενον.

§. 363.

Ἐὰν δὲ ἐξετοπίσθῃ ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ, καὶ τὸ κακὸν ἔπαυσεν ἤδη, γίνεται, ἡρεμούντος ἀκαταπαύστως τοῦ ἀρρώστου, παρὰ φύσιν ἄρθρωσις καὶ ὅταν ἔπειτα ὁ ἀρρώστος ἀρχίσῃ νὰ βαδίξῃ, δεόν νὰ στηρίξῃ ὡς δυνατόν τὸν πόδ' αὐτοῦ κατ' ἀρχάς μὲν δι' ἐδράνων, ἔπειτα δὲ δι' ὑψηλοτέρου, ἀναλόγως τῇ βραχύτητι τοῦ σκέλους, σανδάλου. Ἡ ἐπίσημος χολότης καὶ ἡ γινομένη πολλάκις, εἰς τὰ παιδία μάλιστα, συστολὴ τοῦ σκέλους, ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὴν κατάταξιν τοῦ ἐξάρθρωματος, ἥς τὰ ἀποτελέσματα ἐναρρύνουσι νὰ δοκιμάζωμεν πεφυλαγμένως τὴν κατάταξιν, καὶ νὰ φυλάσσωμεν ἔπειτα τὸ σκέλος εὐθὺ δι' οἰκείου ἐπιδέσμου, κάλλιφα δὲ διὰ τοῦ παρὰ τοῦ Ἀγεδόρνου πρὸς τὸ κάταγμα τοῦ αὐχένου τοῦ μηροῦ διορισθέντος. Ἐὰν δὲ δὲν γείνη ἡ κατάταξις, δυνάμεθα δι' ἐλαφρῶς καὶ κατὰ μικρὸν ἀυξανομένης ἐκτάσεως διὰ τοῦ ἤδη ρηθέντος, ἢ δι' ἄλλου τινὸς ἐπιδέσμου, νὰ ἐκτείνωμεν τὸ σκέλος καὶ νὰ στηρίξωμεν τὴν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ πλησίον τῆς κοτύλης, ὥστε αὐτὰ διορθῶνται μεγάλως μετὰ τὴν ἔασιν ἢτε εὐθύτης καὶ τὸ μῆκος τοῦ σκέλους.

Αἱ περιστάσεις πολλάκις εἰσι τοιαῦται, ὥστε δὲν ἐπιτυγχάνει ἡ δοκιμασθεῖσα κατάταξις, καὶ βλέπει πολλάκις αὕτη, ἐὰν δὲν γείνη πολὺ πεφυλαγμένως. Ἀλλὰ δι' αὐτὸ τοῦτο ν' ἀποδοκιμάζωμεν τὰς δοκιμὰς ταύτας, καὶ νὰ νομίζωμεν αὐτὰς ἀδυνάτους, ἢ νὰ πιστεύωμεν ὅτι, ὅταν ἡ κατάταξις ἐπιτύχῃ τῶ ὄντι, ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ δὲν δύναται νὰ στηριχθῇ εἰς τὴν κοτύλην, εἰναίκατὰ τὸν Ἰαίτηρον (ε. τ. μ. τ. σελ. 597) ἐναντίον τῶν ὑπαρχόντων παρατηρημάτων. Ὁ Βέρδοτος (Act. Helvet. vol. II. pag. 236.) κατέταξε τὴν ἐπὶ τὰ ἄνω ἐκτοπισθεῖσαν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ διὰ πίεσεως ὁ Ἄγενος (Hagen Wahrnehmungen Mielau, 1772) μετὰ τοῦ Ῥαβάντωνος τὸν εὐδυντήρα, ὁ Φίικερνος (Salzb. med. chir. Zeitung. 1807, Bd. IV. S. 381.) καὶ ὁ Τιλένιος (Hufelands journal 1816. Mai. S. 102.) ἀναφέρουσι τοιαῦτα παραδείγματα· ὁ δὲ Μοζιλεύσκος (Mozilewsky, Schraeger in Horns archiv. 1817, Bd. I. S. 316.) ἐνήργησε τρεῖς ἐπιτυχῶς τὴν κατάταξιν. Εἰς μὲν τὴν πρώτην περιπτώσει ἐπέτυχεν εὐκόλως εἰς ἐξάρθρωσιν πρὸ τινῶν ἐβδομάδων γενομένην, καὶ ὅσον δακτύλων τινῶν ἀπέχουσαν, ἥτις ὁμως καταταχθεῖσα ἔπρεπε νὰ στηριχθῇ δι' ἀκαταπαύστου πίεσεως· εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἔγεινε μετὰ μῆνας 9, καὶ εἰς τὴν τρίτην ἐπέτυχε μετὰ πέντε ἐβδομάδων ἕκτασιν· ὁ Σχνεϊδερνος (Chirurgische Geschichten. Chemnitz. 1763, Bd. II. S. 77.) κατέταξε τὴν ἐκτοπισθεῖσαν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ, ἀλλ' αὕτη ἐξετοπίζετο πάντοτε· ὁ Β. Ἐίνης (Heine. Jaeger a. a. o.) μετεχειρίσθη εἰς ἐνδεκαετὸς κοράσιον, ἔχον ὅκτω ἤδη ἔτη ἐξάρθρωμ' αὐτόματον, καὶ μετ' ὅσον τριῶν δακτύλων βραχύτητος τοῦ σκέλους, καὶ μετ' ἐπισήμου σχολιώσεως τῆς βράχως, τὴν ἀδιάκοπον καὶ κατὰ μικρὸν ἀυξανομένην, ἕκτασιν ὀλόκληρον ἔτος καλοῦ μόνον ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ ἀνέλαβε μόνιμον τὸν οἰκεῖον αὐτῆς ἀρθρῶδη τόπον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ σκέλος ἐκινεῖτο κατὰ πάντα ἐντελῶς ὡς τὸ ἕτερον, ὥστε τὸ κοράσιον ἠδύνατο καὶ νὰ χορεύῃ· ὁ Φ. Ὑμβέρτος (Humbert) καὶ ὁ Μ. Ν. Ἰακκιέρος (Jackier Essai et obser-

vations sur la manière de réduire les luxations spontanées ou symptomatiques de l'articulation iléofemorale; methode applicable aux luxations anciennes par cause externe. Paris, 1838. Atlas in Folio) διυρίζουσι τὸν τρόπον, καθ' ὃν δυνάμεθα δι' ἰδιαιτέρας οὐσκευῆς νὰ δώσωμεν εἰς τὸ βραχύτερον σκέλος ἴσον μῆκος πρὸς τὸ τοῦ ἀπαθοῦς, νὰ φέρωμεν τὴν ἐκτοπισθεῖσαν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ εἰς τὴν ἀρθρώδη κοιλιότητα, καὶ νὰ στηρίξωμεν αὐτὴν ἐνταῦθα; ἕως ἂν, δυνάμει τῆς αὐξήσεως τῆς ἐνεργείας πᾶν μυῶν, γείνη ἡ ἀναγκαία σύνδεσις καὶ στηρίξις. Πολλοῦ δὲ λόγου ἀξία εἶναι τοῦ Τέξτορος ἡ παρατήρησις, ἣν εὐγνωμόνως ἤκουσα παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, ὅτι ἡ πρὸ πολλοῦ χρόνου ἐκτοπισθεῖσα κεφαλὴ τοῦ μηροῦ κατετάχθη εἰς τὴν ἀρθρώδη κοιλιότητα διὰ πτώσιν ἐπὶ τοῦ γλουτοῦ· προσήνῃ καὶ ἐπίμονον ἔκτασιν καὶ δι' ἀκριβοῦς στηρίξεως τοῦ σκέλους ἐπήνεσαν ὁ Οὐόλπιος, Σχραϊγῆρος, καὶ ὁ Οὐίνταρος (Harsless. Jahrb. der Deutschen Medicin Bd. III. H. 1.) καὶ ὁ Φρίκκς (Fuenster Bericht ueber die Verwaltung. des allgem. Krankenhauses zu Hamburg). Μεγάλως δὲ πάντοτε ὠφελεῖται ὁ ἄρρωστος, ἴαν, ὅταν δὲν ἐπιτύχη ἡ κατάταξις, ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ μεταχθῆ ἀπὸ τῆς βάχειος τοῦ ὀστέου τῆς λαγόνος εἰς τὸν εἰλεακὸν λάκκον καὶ στηριχθῆ ἐνταῦθα. Τὰ ἀξιολογώτατα δὲ καὶ αἰσιώτατα παρατηρήματα διεκοίνωσεν ὁ I. Ἐβνς (ueber spontane und congenitale Luxationen. u. s. w. Stuttgart. 1842), ὅστις εἰς τέσσαρας περιπτώσεις ἐνήργησεν ἐπιτυχῆ καὶ ἔμμονον ἐμ-
βολήν. Εἰς μίαν ἐξ αὐτῶν ἔτυχε νὰ βεβαιωθῆ μετὰ τὸν θάνατον, ἀκολούθως συμβάνατο διὰ νεκροτομίας περὶ τῆς ἐμβολῆς καὶ τῆς ποιότητος τοῦ ἄρθρου.

§. 364.

Ἄν. δὲ γείνη συλλογὴ πύου, ἣτις πολλάκις ἐξαπλοῦται μεγάλως καὶ εἶναι ἠνωμένη μετὰ πόνων σφοδρῶν καὶ μετ' ὑψημένης συντήξεως, κατασγάζομεν τὸ ἀπόστημα, ἐμβάλλοντες τοιμὴν εἰκότως μεγάλην, καὶ φροντίζομεν ἔπειτα περὶ τῆς ἀκωλύτου ἐκρῦσεως τοῦ πύου, μεταχειριζόμενοι κατὰ τὸ εἶδος ὑγρᾶς πυριάσεως, καὶ τονοῦντες τὸν ἄρρωστον διὰ τονωτικῶν καὶ καλῆς τροφῆς. Εἰς τοὺς χοιραδικοὺς εἶναι χρησιμώτατον τὸ ἐκ τοῦ ἥπατος τοῦ ὀνίσκου ἔλαιον. Ἐὰν τὸ ἀπόστημα ἦτον ὀξείας φλεγμονῆς ἔκγονον, ἡ ἴασις μετὰ τὴν σχάσιν καὶ διὰ τῆς ἄνω ῥηθείσης θεραπείας γίνεται ταχέως· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον θεραπεύονται καὶ οἱ συριγγώδεις πόροι.

Περὶ τῆς θεραπείας αὐτῶν τῶν ἀποστημάτων εἰσι διάφοροι γνῶμαι. Ἐκ τῆς χρήσεως τῶν καυτηρίων πρὸς διάλυσιν αὐτῶν (κατὰ τὸν Φόρδην), τοῦ λημνίσκου κατὰ τὸν Οὐένδην [Wendt] καὶ Βανδεράρην), τοῦ διαπύρου σιδήρου (κατὰ τὸν Ῥύστον), ὁ Βρόδιος καὶ ὁ Ἰαίγῆρος, καθὼς καὶ ἐγὼ, οὐδεμίαν εἶδον, καὶ μάλιστ' ἐκ τοῦ διαπύρου σιδήρου, ὠφέλειαν. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἰατρῶν λέγουσι ν' ἀφίνωμεν τ' ἀποστήματα ταῦτα νὰ σχάζωνται αὐτομάτως· ἐπειδὴ τότε τὸ πῦον ἀπορρέει βραδέως καὶ ἡ σύντηξις δὲν αὐξάνεται, καθὼς μετὰ τὴν τεχνητὴν σχάσιν παραγγέλλουσι δὲ μόνον, ὅταν ἡ σφοδρὰ διάτασις καὶ ἐπίμονοι καὶ κατ' οὐδένα τρόπον πρᾶξι-
νόμενοι πόνοι, νὰ ἐνεργῶμεν ἀπλὴν παρακέντησιν, ἐν' ᾧ ἄλλοι ἐπαινοῦσι τὴν ἔχκαίρωσιν γινομένην σχάσιν. Καὶ τὴν σχάσιν ταύτην παραγγέλλουσι νὰ γίνηται, ὁ μὲν Σαβατιέρος καὶ Φικκερος διὰ τῶν καυτηρίων, ὁ δὲ Λαρβίς διὰ διαπύρου τριγώνου ἀκίδος, ὁ δὲ Ῥύστος διὰ τοῦ διαπύρου σιδήρου· ὁ Ῥύστος λέγει προσέτε νὰ διεκβάλλωμεν λημνίσκον διὰ τριγώνου ἀκίδος καὶ ὠτίον φεροῦσης βελόνης δι'

Ἰλοῦ τοῦ σκέλους, ὅπως δι' αὐτοῦ, ἡμέρας τινὰς ἐμείνεντος, ἐρεθίσωμεν καὶ κατὰ βάθος ἰσχυρὰν φλεγμονήν· ἀγωγή ἱκανὴ νὰ φέρῃ τάχιον τὸν θάνατον ἢ βελτίωσιν τινα. Μείζονες δὲ τομαί, ὡς παραγγέλλονται ὑπὸ τοῦ Βροχίου καὶ ΐαιγῆρου, εἰσι μετὰ τῆς ἄνω ῥηθείσης θεραπείας προτιμητέαι, καὶ βοηθοῦμεν δι' αὐτῶν ἀπλούστερον καὶ οἰκειότερον εἰς ἔξωσιν τοῦ νοσηροῦ ὄστου· τὰ δὲ ἐνέματα ἐξ ἀρεψήματος τοῦ Περουβιανοῦ φλοιοῦ, τοῦ φλοιοῦ τῆς δρυὸς, ἢ τῶν φύλλων τῆς καστανέας μετὰ τοῦ διὰ σμύρνης βάμματος, ἐκ τοῦ τερεβινθελαίου καὶ τ. παρομ. ὠφελοῦσι μὲν οὐδόλως, βλάπτουσι δὲ πάντοτε.

§. 365.

Ἐὰν δὲ διὰ τῆς θεραπείας ταύτης βελτιωθῇ μὲν ἡ καθ' ὄλου καὶ ἡ κατὰ μέρος κατάστασις καὶ ἐκλυθῶσι τεμάχια τοῦ ὄστου, ἃ δέον ν' ἀφαιρεθῶσι κατὰ τὸ εἶκος, ἀπομένει δὲ πολλάκις τὸ ἐν ἢ τὸ ἕτερον σχᾶσμα συριγγῶδες καὶ δύναται, χωρὶς νὰ προξενήσῃ ἄλλην τινα ἐνόχλησιν, νὰ ἐπιμὲν χρόνον πολὺν, ἀποφρασσόμενον πολλάκις μετὰ τὴν κατ' ἐπανάληψιν γενομένην ἔξωσιν τῶν ὄσταριων ἢ, εἰς νεωτέρους ἀνθρώπους, μετὰ τὴν ἐφήθωσιν. Ἐὰν δὲ ὑπάρχῃ φθορὰ τερηδονώδης καὶ ἀνεπίσχετος σύντηξις, καὶ ἐὰν, ἐξετάζοντες μετὰ τὸν δάκτυλον, εὐρίσκωμεν μόνον τερηδόνα τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ, τὰ δὲ ἀπαλὰ μόρια οὐχὶ πολὺ ἐσκαμμένα καὶ διεφθορότα, τὸ μόνον βοήθημα τότε εἶναι ἡ ἀπόπρισις τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ, ἐπὶ μείζονι δὲ τῇ φθορᾷ τῶν ἀπαλῶν μερίων, ἢ ἀπεξάρθησις τοῦ μηροῦ, τὸ μόνον, ἃν καὶ ἀμφίβολον βοήθημα, πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀρρώστου. Ἀντενδείκνυται δὲ εἰς τὴν ἐγχείρησιν ταύτην ἡ ταυτόχρονος τερηδονώδης φθορὰ τῆς κοτύλης.

Τὴν ἀπόπρισιν τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ (κατὰ τὸν ΐαιγῆρον) ὑπὸ τοῦ Κιρκλάνδου (Kirkland), Ριχτέρου καὶ Οὐερμανθούσιου, ἀπὸ τῆς κινδυνώδους ἀπεξάρθησεως προβληθεῖσαν, ἐνήργησεν ἐπιτυχῶς μὲν ὁ Οὐίτης (Wite), ἀτυχῶς δὲ ὁ Ἔβσον (Hewson)· ὁ δὲ Κέρρης (Kerr) καὶ Βάφφος (Ballfos) ἐνήργησαν ἀτυχῶς τὴν ἀπεξάρθησιν· καὶ κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιστάσεις ἦτο βεβλαμμένη καὶ ἡ κοτύλη. Ὁ θάνατος ὅμως εἰς τὸν χειρισθέντα παρὰ τοῦ Βίφφου ἠκολούθησε τρεῖς μῆνας μετὰ τὴν ἐγχείρησιν καὶ μετὰ τὴν ἐντελῆ τῆς πληγῆς ἀπούλωσιν· ἤττον δὲ ἐπωφελεῖς εἶναι ἢ πρότασις τοῦ Χ. Βέλλου (London, medical gazette, 1828 Jan.) ν' ἀποπρίωμεν τὸν αὐχένα τοῦ μηροῦ, ὅπως δι' ἡσύχου θέσεως τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ ἐπαγάγωμεν ἀγκύλωσιν.

B.

Περὶ φλεγμονῆς τοῦ κατ' ὤμον ἄρθρου (ἢ περὶ τῆς ὠμαλγίας, ἢ ἀρθροκάκης τοῦ ὤμου).

§. 366.

Καὶ τὸ νόσημα τοῦτο (ἢ κατ' ὤμον ἀρθροκάκη) ἔχει τρεῖς καιροὺς ὡς καὶ ἡ κατ' ἰσχίον ἀρθροκάκη.

Ὁ πόνος, ὅστις ἐν ἀρχῇ τοῦ νοσήματος εἶναι μονιμώτερος ἢ ἐν τῇ

κατ' ἰσχυρίον ἀρθροκάκη, ἀλίσκει ὅτε μὲν τοῦτον, ὅτε δὲ ἐκείνον τὸν τόπον τοῦ ἄρθρου, εἶναι διασπῶν καὶ νυγμα τῶδης, ἐκτείνεται μέχρι τοῦ ἀγκῶνος, καὶ αὐξάνεται πολὺ, ὅταν ἐπιθλίψωμεν μὲ τὸν δάκτυλον κατὰ τὴν μασχάλην πρὸς τὰ πρόσω καὶ ἔμπροσθεν τῆς διαρθρώσεως. Ἡ μικροτέρα κίνησις ἀποκάμνει τὸν βραχίονα, κατ' ἐξοχὴν δὲ ἢ ἄρσις αὐτοῦ. Εἰς δὲ τὸν ὦμον οὐδὲν φαίνεται νοσηρόν. Οἱ πόνοι αὐξάνονται μετ' ὀλίγον χρόνου διάστημα, καὶ μάλιστα τὴν νύκτα ἢ δὲ ἀτονία καὶ εὐαισθησία τοῦ βραχίονος γίνοντ' ἐπίσημα.

§. 367.

Ὁ βραχίον συγκάμπτεται κατὰ μικρὸν, ἀπάγεται τοῦ κορμοῦ καὶ γίνεται ἰσχυρὸς, χαῦνος καὶ ἐπώδυνος ὡσάντις κινεῖται. Ἡ ἐξοχὴ τοῦ ὦμου ἀποβάλλει τὸ στρογγύλον αὐτῆς σχῆμα, αἱ πτυχαὶ τῆς μασχάλης φέρονται κατωτέρω, μεταξύ δ' αὐτῶν αἰσθανόμεθα τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος, καὶ ἐκ τούτου γίνεται μᾶλλον ἐμπλεως ἢ κοιλότης τῆς μασχάλης. Ὁ πεπονθὸς βραχίον, παραβαλλόμενος πρὸς τὸν ἀπαθῆ, φαίνεται μακρότερος· πολλάκις δὲ ἐξογκοῦται καὶ ὁ ὦμος καὶ γίνεται στρογγυλώτερος, ἔρυθραίνεται δὲ καὶ πυροῦται καὶ τὸ ἐπικείμενον δέρμα· προΐουσης δὲ τῆς φλεγμονῆς, ὁ ἄρρώστος ἀλίσκεται καὶ ὑπὸ συγχῶν παροξυσμῶν.

§. 368.

Ἐὰν δὲ ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος ἐκπέσῃ ἐκ τῆς ὠμοκοτύλης, γίνεται ἀφανὲς τὸ στρογγύλον τοῦ ὦμου, καὶ ἐξέχει τὸ ἀκρώμιον· εἰς τὸ κώλωμα τῆς μασχάλης ἐπιψαύομεν τὴν ἐκτοπισθεῖσαν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος, ἣτις φέρεται κατὰ μικρὸν ἐπὶ τὰ ἄνω πρὸς τὴν κλειδα, ἐκ τούτου δὲ γίνεται βραχύτερος ὁ βραχίον, παρεγκλίνεται πρὸς τὰ ὀπίσω, καὶ ἐμποδίζονται αἱ κινήσεις αὐτοῦ, ἢ αὐξάνεται ὁ ὄγκος τοῦ ὦμου καὶ γίνεται σκληρότερος καὶ δυνήρτερος, ἐπιθλιβομένου ἢ κινουμένου τοῦ βραχίονος. Καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἀρθροκάκῃ, καθὼς καὶ ἐν τῇ προλαβούσῃ, γίνετ' ἐμπύημα, ὅπερ σχάζει ἐπὶ τέλους καὶ ἀπεργάζεται διάφορα συρίγγια. Ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος, ἢ ὠμοκοτύλη, αἱ πλευραὶ κ. τ. λ. εἰσὶ τερηδονισμένα, καὶ ἡ ὑπερβολικὴ ἐκπύσις ἐξασθενεῖ κατ' ὑπερβολὴν τὸν ἄρρώστον. Ἐνίοτε δὲ, καὶ τοῦτο κατ' εὐτυχίαν τοῦ ἄρρώστου, γίνεται νέα ἄρθρωσις τῆς κεφαλῆς τοῦ βραχίονος, ἢ σύμφυσις αὐτῆς μετὰ τῆς ὠμοπλάτης.

§. 369.

Ὁ ἐπικείμενος εἰς τὰς ἀρθρώδεις ἐπιφανείας τῆς κεφαλῆς τοῦ βραχίονος καὶ τῆς ὠμοπλάτης χόνδρος· εὐρίσκεται, μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ ἄρρώστου, ἢ καθόλου ἢ κατὰ μέρος διεφθαρῶς, τὰ ὅσα τῆς διαρθρώσεως

βεβλαμμένα ὑπὸ τῆς τερηδόνας, ἥτις συνήθως δὲν ἐκτείνεται πολὺ εἰς τὸ σῶμα τοῦ ὀστέου τοῦ βραχίονος· ἐνίοτε δὲ εἶναι ἡ ἀρθρώδης κεφαλή ἐξωγκωμένη καὶ πλήρης ἐκφυμάτων, οἱ πόροι αὐτῆς ἀνευρυσμένοι καὶ πλήρεις αἵματος ἢ ἐρυθροζάνθου παρεκχύματος· ὁ ἀρθρώδης σύνδεσμος καὶ ὁ περιέχων αὐτὸν κυτταρώδης ἰστός παχεῖς καὶ σωμαῖοι, καὶ ὁ θυλακοειδὴς ὑμὴν παρὰ φύσιν· ἐκτὸς δὲ τούτων εἶναι καὶ συλλογὴ πύου ἐν τε τῇ κοιλότητι τοῦ ἄρθρου καὶ ἀνὰ μέσον τῶν μυῶν.

§. 370.

Τὰ αἷτια τοῦ νοσήματος τούτου, ἡ πρόγνωσις καὶ ἡ θεραπεία εἰσὶν ὡς καὶ τὰ τοῦ προειρημένου.

Γ'.

Περὶ φλεγμονῆς τῆς κατὰ τὸ γόνυ διαρθρώσεως (περὶ τῆς κατὰ τὸ γόνυ ἀρθροκάκης, γοναλγίας, ἢ περὶ τοῦ λευκοῦ ὄγκου).

§. 371.

Ἐν τῇ κατὰ τὸ γόνυ διαρθρώσει τὰ συμπτώματα τῆς φλεγμονῆς, κατὰ τὴν διάφορον αὐτῆς ἑδραν, εἰς τοὺς ἀρθρικούς συνδέσμους, εἰς τὸν θυλακοειδῆ ὑμένα καὶ εἰς τὰ σπυγγώδη ἄκρα τῶν ὀστέων, φαίνονται σαφέστερα καὶ παρέχουσι βεβαιότεραν διάγνωσιν τῆς ἀρχῆθεν ἑδρας τῆς φλεγμονῆς καὶ τῶν ὑπὸ αὐτῆς γενομένων ἐν τοῖς μορίοις ἀλλοιώσεων· εἶναι δὲ ὀξεῖα ἢ χρονία ἡ φλεγμονή.

§. 372.

Ἡ ὀξεῖα τῶν ἐν τῷ γόνατι συνδέσμων φλεγμονῆ γεννᾶται ἢ αἰφνιδίως, ἢ ἀφ' οὗ προηγήθησαν ἐπὶ πλείονας ἡμέρας πόνοι διαφόρων ἄρθρων καὶ ἐνεπάρθησαν ἔπειτα ἐν τῇ διαρθρώσει τοῦ γόνατος. Τὸ κατὰ τὸ γόνυ ἄρθρον ἐξογκοῦται, ὁ δὲ ὄγκος εἶναι ἐλαστικός. Τὸ δέρμα στυλπνὸν καὶ, ἐπὶ σφοδρότερα τῇ φλεγμονῇ, ἐρυθρόν. Οἱ πόνοι αὐξάνονται διὰ πάσης κινήσεως καὶ ἐξωθεν ἐπαφήσεως, καὶ διὰ τῆς ἐν τῇ κλίνῃ θερμασίας, καὶ δὲν ἐμμένουσι πολλάκις εἰς τὸ ἄρθρον μόνον, ἀλλ' ἐξαπλοῦνται καὶ πέραν αὐτοῦ εἰς μέρος τοῦ πεπονηθότος μέλους, ὅπερ ἐνίοτε διογκοῦται οἰδηματώδως. Ἐὰν μὴ προηγήθῃ τῆς φλεγμονῆς πυρετός, συνεδρεῖει πάντοτε οὗτος, ὅταν αὕτη γένηται μείζων. Ὁ ὄγκος γίνεται πολλάκις ἐπισημότερος καὶ ἐκτείνεται πέραν τῆς διαρθρώσεως εἰς τὰ γειτνιαζόμενα μέρη· ἐνίοτε δὲ φαίνεται καὶ ὑποκλυδασμός, ὅταν διὰ τῆς παθήσεως τοῦ θυλακοειδοῦς ὑμένος γένηται παρέκχυσις ἀφθονιώτερα ἐν τῇ ἀρθρώσει κοιλότητι. Μὴ λυθεῖσα δὲ ἡ φλεγμονή, μεταδίδεται καὶ εἰς τὸν θυλακοειδῆ ὑμένα καὶ ἐπάγει

πύησιν τοῦ ἄρθρου, καὶ φθείρει τοὺς χόνδρους καὶ τὰ ἀρθρώδη ἄκρα τῶν ὀστέων ἢ γίνεται χρονία, ἐν ᾧ ὁ πυρετός ἐλαττοῦται, ἢ ἐξαλείφεται ἢ ἐρυθρότης τοῦ δέρματος ἐξαλείφεται, ὁ ὄγκος δὲ οὐ μόνον δὲν ἐλαττοῦται, ἀλλὰ μᾶλλον αὐξάνεται, γίνεται μαλακὸς καὶ χαλαρὸς καὶ ὑπέκει· ἐστὶν ὅτε τῇ ἀφῇ.

§. 373.

Ἡ δὲ χρονία φλεγμονὴ τῶν χόνδρων τοῦ ἄρθρου, εἴτ' ἐξ ἀρχῆς, εἴτ' ἐκ τῆς προηγουμένης ὀξείας γείνη, χαρακτηρίζεται δι' ὄγκου μαλακοῦ, σταιτώδους, καὶ ἄχρου μετὰ μικρᾶς ὀδύνης, ἥτις μόνον ἐπὶ τῇ ἐπιθλίψει γεννᾶται ἢ αὐξάνεται. Τῇ αὐξήσει δὲ τοῦ ὄγκου τὸ δέρμα γίνεται στιλπνόν, πλήρες φλεβῶν κεκισωμένων, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μικρόν τι τῶν γεινναζόντων μερῶν θερμότερον τῇ αἰσθήσει. Ἐπὶ μᾶλλον δὲ τοῦ ὄγκου αὐξανομένου, τὸ πεπονθὸς σκέλος ἰσχυνοῦται, συγκάμπτεται κατὰ τὴν διάρθρωσιν, καὶ δὲν δύναται νὰ ἐκταθῇ. Ὁ ἄρρωστος ἔχει αἰσθήσιν βάρους, κοπώσεως καὶ ζέστης καθ' ὅλον τὸ σκέλος· ἐνίοτε δὲ γεννῶνται πόνοι σφοδρότεροι ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν. Τὸ κακόν, οὕτως ἔχον, δύναται νὰ ἐπιμείνη χρόνιον πολὺν, ἕως οὗ τέλος αὐξάνονται μεγάλως οἱ πόνοι καὶ τὰ φαινόμενα τοῦ ἐκτικῆς πυρετοῦ, καὶ ὁ ὄγκος γίνεται κατὰ τινὰς τόπους ἐρυθρότερος καὶ μαλακώτερος, τὸ ἐπικείμενον δέρμα λεπτόνεται καὶ ὑποκλυδάζει, καὶ ἡ κνήμη γίνεται αἰδηματώδης. Τέλος δὲ σχάζει ὁ ὄγκος κατὰ τινὰ ἢ κατὰ πλείονας τόπους, ἐξ οὗ κενοῦται πῦον ἰχωρῶδες, ἢ εὐοδιαζομένη μῆλη μαρτυρεῖ τερησονώδη σφοδρὰν τῶν ὀστέων, καὶ ὁ ἐκτικὸς πυρετός κατατρύχει τὸν ἄρρωστον.

§. 374.

Τὰ φαινόμενα τῆς φλεγμονῆς τοῦ θυλακοειδοῦς ὑμέρος εἰσὶ διάφορα, καθὰ αὕτη εἶναι μᾶλλον ὀξεία, ἢ χρονία· τὸ κυριώτερον δὲ ταύτης χαρακτηριστικόν καθ' ὅλας τὰς περιστάσεις εἶναι ἢ μετὰ τῆς ὀδύνης ἐμφαινόμενη ἐλαστικὴ περιτένεια καὶ ὁ σαφὴς ὑποκλυδασμὸς τοῦ ὄγκου, ὅστις δὲν εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὰς φυσικὰς διαστάσεις τοῦ ἄρθρου, ἀλλ' ὑπερέχει μάλιστα καθ' ὃ μέρος οἱ τένοντες καὶ οἱ σύνδεσμοι μᾶλλον ὑπέκουσιν, ἢ γοῦν ἐπὶ τὴν πλευρὰν τῆς ἐπιγονατίδος κατ' ἐξοχὴν καὶ τοῦ τένοντος αὐτῆς. Ἡ ὀξεία φλεγμονή, μὴ λυθεῖσα, μεταπίπτει εἰς ἐμπύησιν τοῦ ἄρθρου μετὰ τῶν μνημονευθέντων συμπτωμάτων, ἢ γίνεται χρονία· χρονίας δὲ οὐσης τῆς φλεγμονῆς τοῦ θυλακοειδοῦς ὑμέρος, ἀφανίζεται μετὰ μακρότερον ἢ βραχύτερον χρόνου διάστημα ὁ ὑποκλυδασμὸς τοῦ ὄγκου, ὅστις γίνεται στερεώτερος ἕνεκα τῆς ἀδρότητος τοῦ κυτταρώδους ὑμέρος, καὶ τῆς ἐναποθέσεως πλαστικοῦ ἐξιδρώματος. Ὁ πόνος εἶναι κατ' ἀρχὰς

ἀσθήμαντος, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αὐξανόμενος ἐπὶ τῇ κινήσει καὶ ἐπὶ τῇ ἐξώλει ἐπιθλίψει τοῦ ἄρθρου. Ἐνίοτε δὲ ἡ χρονία φλεγμονὴ τοῦ θυλακοειδοῦς ὑμέρος εἶναι τόσον ἀβλήχρᾳ, ὥστε κατ' ἀρχὰς μικρὰ μόνον ὑπάρχει ἀκαμψία χωρὶς πόνου τινός οὐδὲ μεγάλου ἐξιδρώματος κατὰ τὸ γόνυ. Ὁ ὄγκος μαλακός, ἐλαστικὸς καὶ οὐδεὶς ὑποκλυδασμός αἰσθητὸς ἐπὶ τῇ ἐναλλαγῇ ἐπιθλίψει τοῦ γόνατος δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν, ἐν ᾧ ὁ θυλακοειδὴς ὑμὴν μεταμορφοῦται, χωρὶς νὰ γείνη αὐξήσις μεγάλη τοῦ ἐξιδρώματος, εἰς μυκητώδη οὐσίαν. Ἡ χρονία φλεγμονὴ τοῦ θυλακοειδοῦς ὑμέρος θαί νει πάντοτε βραδύτατα, καὶ σφοδρότερα συμπτώματα φθίνονται μόνον ὅταν γείνη πύησις καὶ ἔλκωσις. Ἐὰν δὲ ἐπὶ τῇ χρονίᾳ φλεγμονῇ συναλωθῶσι καὶ οἱ σύνδεσμοι, αὗτοι μὲν ἀδρῶνται παράυτικα, ὁ δὲ κυτταρώδης ἰστός μεταβάλλεται εἰς στεατώδη οὐσίαν.

§. 375.

Ἡ φλεγμονὴ δὲ, ὅταν ἀρχῆται ἐκ τῶν ἀρθρωδῶν ἄκρων τῶν ὀστέων, βαίνει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ βραδύτατα, ὁ πόνος εἶναι κατ' ἀρχὰς μικρὸς, πολυλάκις κατὰ τοῦτο μόνον ἢ κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ ἄρθρου ἐμπεπαρμένους. Μετὰ τινα δὲ χρόνον ἀόριστον ἐξογκοῦται τὸ ἄρθρον ἀνίσως, ὁ δὲ ὄγκος εἶναι ἀνάλογος τῇ ἐξογκῶσει τῶν ἀρθρωδῶν κεφαλῶν τῶν ὀστέων. Προϊόντος δὲ τοῦ πάθους, συγγίγνεται ὄγκος ἐλαστικὸς καὶ οἰδαλέος, ἕνεκεν ὀρθρώδους ἢ πλαστικῆς ἐν τῇ κυτταρώδει ὑμένι ὑπὸ τὸ δέρμα παρεκχύσεως. Τέλος δὲ μετ' αὐξομένων πόνων γίνεται τὸ δέρμα ἐρυθρόν, πλάσσανται ἀποστήματα, ἢ ἐν αὐτοῖς εὐδοιαζομένη μὴλῃ μαρτυρεῖ τερηδόνα, καὶ ἐπιφαίνονται τὰ συμπτώματα τῆς ἐκτικῆς συντήξεως. Ὅταν δὲ τὸ πάθος ἢ ὀξύ, ὅπερ ὁμῶς σπανίως ἐμφαίνεται, δύναται μετὰ πόνων σφοδρῶν καὶ μετ' ἐπισήμου παθήσεως ὅλου τοῦ σώματος νὰ γεννηθῇ ἐν βραχεί τῷ χρόνῳ πύησις τοῦ ἄρθρου.

Ἡ διαίτηρον εἶδος τῆς φλεγμονῆς τῶν ἄκρων τῶν ὀστέων εἶναι τῷ ὄντι ὅ,τι ὡς ἔλκωσιν πρωτοπαθῆ τῶν χόνδρων ἐθεώρησαν, ὡς ἐκ τῶν φαινομένων ἐξάγεται, ἄπερ ὡς χαρακτηριστικὰ τῆς ἐλκώσεως τῶν χόνδρων ἠθέλησαν νὰ παραστήσωσιν. Κατὰ τὸν Βρόδιον εἶναι κατ' ἀρχὰς πόνος μικρὸς, ὅστις παύεται μὲν ὅλος, ἡσυχάζοντας, ἀναγεννᾶται δὲ καὶ αὐθις, κινουμένου τοῦ ἄρθρου. Κατὰ μικρὸν δὲ γίνετ' ἐπίμονος καὶ σφοδρότατος τὴν νύκτα μάλιστα, δι' οὗ ἀφαιρεῖται πᾶσα τοῦ ἀρρώστου ἀνάπαυσις. Ὁ πόνος κυρίως μὲν εἶναι κατὰ τὴν ἔνδον πλευρὰν τῆς κεφαλῆς τῆς κνήμης, ἀλλ' ἐνίοτε παρατείνεται καὶ καθ' ὅλον τὸ ὄστυν πόνος τις ἐλαφρὸς. Ὁ πόνος αὐξάνεται διὰ πάσης κινήσεως, ὥστε ὁ ἀρρώστος ἀναγκάζεται νὰ κρατῇ τὸ σκέλος πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ἀκίνητον καὶ ἡμικαμπτὸν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, οὐδέποτε δοκιμάζων νὰ στηρίξῃ τὸ βᾶρος τοῦ σώματος ἐπὶ τοῦ πεπονήθους ποδός· διακρίνεται δὲ, λέγουσι, τῆς φλεγμονῆς τοῦ θυλακοειδοῦς ὑμέρος διὰ τούτου, ὅτι ἐν ταύτῃ ὁ πόνος εἶναι κατ' ἀρχὰς μικρὸς καὶ γίνεται κατὰ μικρὸν σφοδρότερος, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἄλλων παθήσεων διὰ τούτου, ὅτι μετὰ τοῦ πόνου κατ' ἀρχὰς οὐδεμία ὑπάρχει ἐξογκῶσις, ἥτις οὐδέ-

ποτε γίνεται πρότερον, εἰμὴ μετὰ τέσσαρας ἢ πέντε ἑβδομάδας, πολλάκις δὲ καὶ μετὰ μῆνας. Ἡ ἐξόγκωσις αὕτη, ἐξ ἐλαφρᾶς φλεγμονῆς τοῦ ὑπὸ τὸ δέρμα κυτταρώδους ἱσοῦ, τῆς ἐσωτερικῆς παθήσεως ἐγκόνου πηγάζουσα, εἶναι λέγουσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μικρὰ φαίνεται δὲ μείζων ἢ ὅ,τι τῷ ὄντι εἶναι ἕνεκα τοῦ μαρασμοῦ τῶν μυῶν τοῦ σκέλους. Εἶναι δὲ κατὰ τὴν μορφήν τῶν ἀρθρωδῶν κεφαλῶν, τούτεστι κατὰ τὴν φυσικὴν μορφήν τοῦ ἄρθρου· οὐδένα δ' ἐμφαίνει ὑποκλυδασμὸν, ὡς ἐπὶ τῇ φλεγμονῇ τοῦ θυλακοειδοῦς ὑμέου, οὐδὲ τὸ ἰδιάζον ἐλαστικὸν αἰσθημα, ὡς ἐπὶ τῇ μηκητώδει αὐτοῦ ἑτεροιώσει. Πᾶσα δὲ κίνησις, δι' ἧς προστρέφονται πρὸς ἀλλήλας ἀμφοτέρωι οἱ ἀρθρώδεις κεφαλαί, προξενεῖ σφοδρὸν πόνον, καὶ ὅταν γείνη μείζων ἢ φθορὰ τῶν χόνδρων, ἀκούεται καὶ κριγμός. Ἡ πάθησις βραίνει μὲν διαφόρως, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ βραδέως.

§. 376.

Αἷτια τοῦ πάθους εἰσὶν ὅσα προηγουμένως ἐρρέθησαν ἤδη. Ὁ διάφορος ἐξ ἀρχῆς τόπος τῆς φλεγμονῆς πηγάζει κατ' ἐξοχὴν ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ γενεῶντος αὐτὴν αἰτίου. Ὅταν λοιπὸν τὸ αἷτιον ᾖ ρευματικὸν, ἢ τραυματικὸν, ἀλλισκονται ἰδίως οἱ σύνδεσμοι καὶ ὁ θυλακοειδῆς ὑμῆν' ὅταν δὲ χοιραδικόν, τὰ σπογγώδη ἄκρα τῶν ὀστέων, ἐξ οὗ ἐπήγαγε καὶ ἡ πρότερον διαίρεσις τῶν κατὰ τὸ γόνυ λευκῶν ὄγκων, εἰς ὄγκους ρευματικούς καὶ χοιραδικούς. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ᾖ ρευματικὴ καὶ τραυματικὴ φλεγμονή, αἱ χοιράδες εἰσὶ τὸ σύνηδες αἷτιον, δι' ὃ αὕτη μεταπίπτει εἰς τὴν χρόνιαν καὶ ἐπάγει τὰς εἰρημένους ἀλλοιώσεις τῶν ἀρθρικῶν μορίων.

§. 377.

Ἡ ἀνατομικὴ ἐξέτασις τοῦ πεπονθότος ἄρθρου μαρτυρεῖ πᾶν διαφόρους τὰς ἀλλοιώσεις κατὰ τὴν διαφορὸν ἑδραν τῆς φλεγμονῆς. Ἀπαντα τὰ ἀπαλὰ τοῦ ἄρθρου μέρη καὶ ὁ ἐπὶ τὴν ἐξω ἐπιφάνειαν τοῦ θυλακοειδοῦς συνδέσμου κυτταρώδης ἰστός εἰσὶν ἀδρά καὶ διὰ τινος γλοιώδους καὶ πηκτοῦ λέμφου τοιοῦτοτρόπως πρὸς ἀλληλα συνδεδεμένα, ὥστε ἀπεργάζονται οὐσίαν μυκητώδη ἢ στεατώδη ἢ ἀρθρώδης κοιλότης πλήρης ὑγροῦ ὀρφνώδους καὶ κροκιδώδους. Πολλάκις δὲ εἶναι ὁ θυλακοειδῆς ὑμῆν' πεφλογωμένος ἢ εἰς οὐσίαν μυκητώδη μεταβεβλημένος καὶ μεθ' ὅλων τῶν πρότερον εἰρημένων ἀλλοιώσεων. Πολλάκις δὲ αἱ ἐπιφάνειαι τῶν χόνδρων εἰσὶ κατὰ μέρος ἢ καθόλου διεφθαρμένα καὶ τὰ ὀστᾶ τερηδονισμένα ἢ κεφαλὴ τῆς κνήμης εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μᾶλλον τερηδονισμένη, ἢ οἱ κόνδυλοι τοῦ ὀστέου τοῦ μηροῦ. Πολλάκις δὲ εἰσὶν ὅλως διεφθαρμένα τὰ ἀπαλὰ μόρια καὶ προπίπτουσι τὰ τερηδονισμένα ἀρθρώδη ἄκρα τῶν ὀστέων.

§. 378.

Καθ' ὅ,τι δὲ ἀφορᾷ τὸ προγνωστικὸν καὶ τὴν θεραπείαν, ἀρμόζουσιν οἱ ῥηθέντες ἤδη κανόνες κατὰ τὸν διάφορον ἐξ ἀρχῆς τόπον τῆς παθήσεως καὶ κατὰ τὸ μέγεθος αὐτῆς.

Δ'.

Περὶ φλεγμονῆς τῶν ἄρθρων τῶν σπονδύλων, ἢ περὶ ἄρθρο-
κάκης τῶν σπονδύλων, ἢ περὶ τοῦ Ποττείου κακοῦ.

§. 379.

Ἡ ἄρθροκάκη αὕτη γεννᾶται εἰς ὅλους τοὺς τόπους τῆς στήλης τῶν σπονδύλων, καὶ κατὰ τὸν πεπονητότα τοῦτον τόπον διαφέρει καὶ τὰ ση-
μεῖα αὐτῆς. Μετὰ πτώσιν τινα τοῦ σώματος μετὰ θλάσιν, μετὰ φύξιν,
ἢ μετὰ μεγάλην ἐξασθένησιν τοῦ σώματος, ἐνεκα μαλακίας, πολλάκις
δὲ καὶ ἄνευ προδήλου αἰτίας, γεννᾶται πόνος κατὰ τὴν ῥάχιν ἄστατος
καὶ οὐχὶ λίαν ἐπαισθητός, ὅτε μὲν αὐξανόμενος, ὅτε δὲ ἐλαττούμενος,
οὐδέποτε δὲ καὶ παντελῶς παυόμενος. Ἐξετάζοντες δὲ τὴν ῥάχιν, οὐδε-
μίαν βλέπομεν ἀλλοίωσιν νοσηρὰν, οὐδὲ αὐξήσιν τοῦ πόνου, ἐπιθλίβοντες
αὐτήν. Μετὰ τινα δὲ καιρὸν βλέπομεν ὑπεροχὴν μιᾶς ἢ πλειοτέρων τῶν
ὀπισθίων ἀποφύσεων τῶν σπονδύλων, καὶ τοῦ σώματος αἰ κινήσεις γί-
νονται σφαλεραὶ, καὶ ὁ ἄρρώστος βαδίζει μὲν, ἀλλ' ἀποκάμνει εὐθύς. Οἱ
πόννοι αὐξάνονται καὶ ἐμπεύονται κατὰ τὴν ῥηθειῶσαν ὑπεροχὴν τῆς ἀπο-
φύσεως· τὰ σκέλη γίνονται δυσκινήτοτερα, τέλος δὲ ἀναίσθητα καὶ πα-
ράλυτα. Παράλυτα συγχρόνως γίνονται καὶ ἡ κύστις καὶ τὸ ὄρθον
ἐντέρον. Καθ' ἃ τὸ κακὸν ἐδράζει εἰς τοὺς σπονδύλους τῆς ὀσφύος ἢ τοῦ
θώρακος, ἐνοχλεῖται ὁ ἄρρώστος ὑπὸ μετεωρισμοῦ τῆς κοιλίας, ὑπὸ ὀλί-
ψεως κατὰ τὸν σῆμαχον, καὶ πόνου κατὰ τὰς διηκούσας πλευράς καὶ κατὰ
τὰ κάτω ἄκρα, ὑπὸ δυσπνοίας, ὑπὸ παροξυσμῶν πνιγῶς, καὶ ὑπὸ συμπτω-
μάτων φθίσεως· τέλος δὲ φαίνονται καὶ ἀποστάσεις πύου κατὰ τὸν Πευ-
πάρτιον σύνδεσμον, κατὰ τὸν ὀχετὸν τοῦ βουβῶνος, πλησίον τοῦ ὄρθου
ἐντέρου, ἐκατέρωθεν τῆς ῥάχews κ. τ. λ. Ὁ ἐκτικὸς πυρετὸς ἀφαιρεῖ
ταχέως τὰς δυνάμεις τοῦ ἄρρώστου. Σπανίως δὲ τὸ πῦον διήκει καὶ πρὸς
τὰ ἐνδον, εἰς τὸ κύτος τῆς κοιλίας, εἰς ἓν τῶν ἐντέρων, εἰς τὸ κύτος τοῦ
θώρακος, ἢ εἰς τοὺς πνεύμονας, ὡς ἔτυχον· νὰ ἴδω ἄπαξ. Πολλάκις δὲ
ἀρχεται τὸ νόσημα τοῦτο καὶ ἄνευ πόνου, καὶ ὑπερέχουσιν αἱ ὀπίσθιοι
ἀποφύσεις τῶν σπονδύλων, χωρὶς νὰ ὑποπτευθῶσι παντάπασι οἱ ἀσθε-
νεῖς τὸ ἑαυτῶν πάθος. Ἐπειτα δὲ ἀρχονται νὰ ἐνοχλῶνται ὑπὸ βάρους
τῶν σκελῶν, ὑπὸ ἐλαφρᾶς κοπώσεως καὶ ὑπὸ σπασμῶδων συνολκῶν
αὐτῶν, καὶ αἱ ἀποστάσεις τοῦ πύου γίνονται ταχέως. Πολλάκις ὅμως δὲν
ἐξέχουσιν αἱ ῥηθειῶσαι ἀποφύσεις, ὅταν μέγιστα ἐλκωθῶσι κατὰ μέγα με-
ρος οἱ σπόνδυλοι. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ γίνεται ἡ κύρτωσις τῆς ῥάχews κατὰ
τοὺς ῥαχίτας καὶ ὀσφυακοὺς σπονδύλους πρὸς τὰ ὀπίσω ἐν εἴδει γωνιώδους

ὑπεροχῆς, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπὶ τὰ πλάγια συγχρόνως, ἢ ἐπὶ τὰ πλάγια μόνον, σπανιώτατον δὲ ἐπὶ τὰ πρότω.

§. 380.

Μετὰ θάνατον εὐρίσκομεν ἐν τῇ ἀνατομῇ τοῦ νεκροῦ τὸ σῶμα ἐνὸς ἢ πλειόνων σπονδύλων ὑπὸ τερηδόνης διεσθαρῶς, τοὺς δὲ γειτνιαζοντας σπονδύλους κατεσθιομένους καὶ ἐπὶ τὰ πρόσω συνωθουμένους, ἐξ οὗ καὶ ἐξέχουσι αἱ οἰσθίαι τῶν σπονδύλων ἀποφύσεις. Ἀντὶ δὲ τῶν σπονδύλων σχηματίζεται ἐκ τῶν ἐμπροσθίων συνδέσμων τῶν σπονδύλων, ἐκ τοῦ κυτταρώδους ἰσθῦ κ. τ. λ. θύλαξ, ὅσιν ἐμπεριέχει ὕλην τινα πυώδη καὶ τυροειδῆ, καὶ συνέχεται δι' ἐνὸς ἢ πλειόνων πόρων μετὰ τοῦ ἐκτὸς ἀποστήματος. Ἐν τῷ θύλακι τούτῳ εὐρίσκονται πολλάκις καὶ τεμάχια ὀστέων ἀφωρισμένων, ἅπερ εὐρίσκονται καὶ εἰς ἀπωτέρας καθέσεις τοῦ πύου, ὡς ἐγὼ εὔρον τοιοῦτον τεμάχιον ἐντὸς ἀποστήματος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὀστέου τοῦ μηροῦ. Τὰ ὀστᾶ εὐρίσκονται πολλάκις μεταθεβλημένα εἰς ὕλην μυκητώδη καὶ εὐτμητον. Ἐνίοτε δὲ εὐρίσκονται κατ' ἐξοχὴν οἱ μεσοσπονδυλοὶ χόνδροι βεβλαμμένοι, χαυνοὶ καὶ διεσθαρμένοι. Ἀλλ' εἰς τὰς περιστάσεις ταύτας ἀκριβεῖς ἐξετάσεις μ' ἔπεισαν, ὅτι τὸ πάθος δὲν εἶν' ἐξ ἀρχῆς ἑλκωσις τῶν μεσοσπονδύλων χόνδρων, ἀλλὰ χρονία φλεγμονὴ ἐν τῇ ἀπευθυσμένῃ πρὸς τοὺς μεσοσπονδύλους χόνδρους ἐπιφανείᾳ τῶν σωματίων τῶν σπονδύλων εἶναι ἡ κυρία τῆς νοσησεως ἀρχή, ἢ δὲ ἑλκωσις τῶν μεσοσπονδύλων χόνδρων τὸ ἀπότοκον μόνον τῆς τερηδονώδους φθορᾶς τῶν σπονδύλων, τὸ πρόσθιον μέρος αὐτῶν κατ' ἐξοχὴν ἀλίσκουσης. Ἐνίοτε δὲ ὑπάρχουσι εἰς τὰ σώματα τῶν σπονδύλων κοιλώματα βαθέα, καλῶς περιγεγραμμένα, καὶ ὕλης τυροειδοῦς ἔμπλεα, ἅπερ, συμφώνως πρὸς τὸν Δελπέχιον καὶ ἄλλους, νομίζω φύματα. (1) Ὁ δὲ σωλὴν τῆς βράχως ἔχει μὲν τὴν κατὰ φύσιν διάμετρον, ἐνίοτε ὅμως σμικρύνεται αὕτη, καὶ τότε φαίνονται ἴχνη χρονίας φλεγμονῆς, ἐρυθρότης ἢ παχύτης τοῦ βράχιτου μυελοῦ, τῶν ἐκφυομένων νεύρων καὶ τῶν ὑμένων αὐτῶν.

§. 381.

Τὰ γενῶντα τὸ πάθος αἰτία εἰσὶ χοιράδες, μαλακία, ρευματισμός,

(1) Ὁ Νίχτος (Nichel, gazette medicale 1835 N° 34, 35,) ἐξήγησε νὰ ἐπικυρώσῃ τὴν γνώμην ταύτην διὰ πολλῶν δοκιμῶν· ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ δοξάζει ὁ Ἱαίγηρος (Handwoerterbuch. Bd. I, S. 572), ὅτι τὰ νομιζόμενα ταῦτα φύματα εἰσὶ μόνον τροποποιήσεις τοῦ διδρώματος τοῦ πύου ἐντὸς τῶν κυττάρων τῶν ὀστέων καὶ ὑπὸ τὸ περισσότερο; ἢ φλεγμαίνοντες καὶ διάπτωι ἀλένες λεμφώδεις κατὰ τὴν βράχιν.

ἀρθρίτις καὶ ἐξώθεν βίαι. Καὶ ὅταν τοῦτο προσέρχεται ἐκ χοιράδων, πρωτοπαθῆς τότε τόπος εἰσὶ τὰ ὀστά· ὅταν δὲ ἐξ ἀρθρίτιδος, ἐξώθεν βίας κ. τ. λ. οἱ σύνδεσμοι καὶ τὰ ἐνώδη μέρια.

§. 382.

Εἰς τὴν διάγνωσιν τοῦ ὑπόουλου τούτου νοσήματος δέον ὁ ἰατρός νὰ εἶναι λίαν προσεκτικὸς, καὶ νὰ προσπαθήσῃ ν' ἀναχαιτήσῃ τὸ κακὸν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. Τῆς μορφῆς δὲ βλαφθείσης ἀπαξ, τὸ καλλίτερον τότε τέλος αὐτοῦ εἶναι ἡ ἐλάττωσις τοῦ ὄγκου τῶν μορίων, ἡ παῦσις τῆς θλίψεως τῶν νεύρων ἐκ μέρους αὐτοῦ, καὶ ἡ σύμφοιτις τῶν συμπεπτωκότων σπονδύλων. Ἐὰν δὲ ἐγεινεν ἤδη ἀπόστημα, ἡ πρόγνωσις τότε εἶναι κακῆ, καὶ τὸ ἀπόστημα τοῦτο, ἀμεληθὲν, ἐπάγει πυρετὸν, μαρasmus, καὶ ταχεῖαν τοῦ ἀρρώστου ἀπώλειαν· ἢ ἀπεργάζεται πόρους συριγγώδεις, ἐξ ὧν ἀπορρέει ὀλίγον ὑγρὸν ὀρρώδες ἢ πυώδες· ὁ ἀρρώστος δύναται τότε νὰ ζήσῃ πολὺν ἔτι χρόνον ἀθλιῶς. Πολλάκις ὁμοῦς οὐδεμία θεραπεία δύναται νὰ ἐμποδίσῃ τὸ λυπηρὸν τέλος τοῦ ἀρρώστου. Ὁ ἰατρός ὀφείλει μάλιστα νὰ προσέξῃ πολὺ, ὅταν ὑπὸ τοῦ νοσήματος τούτου πάσχωσι παιδία, οὐπω βαδίζοντα, ἐπειδὴ τότε στερεῖται οὗτος τοῦ κυριωτέρου διαγνωστικοῦ σημείου. Πρὸς βεβαίαν διάγνωσιν τῆς ἔδρας τοῦ πάθους, ὅταν δὲν ἐξέχωσιν αἱ ἄκανθαι τῶν σπονδύλων, ἀναφέρουσι πολλὰ διαγνωστικὰ σημεῖα. Εἰσὶ δὲ ταῦτα· κατὰ μὲν τὸν Κοπέλανδον (Copeland), οἱ πεπονθότες σπόνδυλοι ἀλγοῦσιν ἐὰν ἐπιθλίψωμεν αὐτούς, ἢ ἐὰν σύρωμεν ἐπὶ τοῦ ἐπιχειμένου δερματος σπόγγον διάβροχον εἰς ζέον ὕδωρ· κατὰ δὲ τὸν Βένζελον (Wenzel), οἱ πόνοι αὐξάνονται, ἂν ἐπιθλίψωμεν μὲ τὰς δύο χεῖρας τοὺς ὤμους τοῦ ἀρρώστου, ἢ ἀνατρίψωμεν αὐτούς μὲ ἀλοιφὰς ἐρεθιστικὰς, καὶ πρὸ πάντων μὲ τὰς διὰ τῆς ἀμμωνίας· κατὰ δὲ τὸν Στιέβελον (Stiebel), θερμὸν λουτρὸν, ἀναμειγμένον μετὰ διαλύματος χυτοῦ νιτρικοῦ κάλιο, καθιστᾷ ἀναμφίβολον τὴν ἔδραν τοῦ νοσήματος. Ἄλλ' ὅλα ταῦτα ἀποβαίνουσιν ἐπὶ ματαίῳ, καὶ ἐγὼ εἶδον περιπτώσεις, καθ' ἃς τὸ περιγεγόμενον ἀπέδειξεν ὅτι δὲν ἦτο σπονδυλαρθροκάκη, ἐν ᾧ κατὰ τὰς δοκιμὰς ταύτας ἐνομήσθη ὅτι ἦτον αὐτῆ. Σημεῖον ἄξιον λόγου μοὶ φαίνεται πρὸς τὴν βεβαίαν τοῦ πάθους τούτου διάγνωσιν ἡ ἰδιαιτέρα ρᾶσις τοῦ σώματος τοῦ ἀρρώστου, ἣτις πολλάκις μὲν φαίνεται πρότερον, πάντοτε δὲ συγχρόνως μετὰ τῆς ἀδυναμίας τῶν κάτω ἄκρων, ὥστε ἵσταμένου μὲν τοῦ ἀρρώστου, τὰ μὲν γόνατα συγκάμπτονται ὀλίγον, ἡ δὲ κεφαλὴ παραβάλλεται πρὸς τὰ ὀπίσω, ὥστε ὁ αὐχὴν ἐμπήγεται μετὰ τῶν ὤμων· βαδίζοντος δὲ, οἱ βραχίονες συγκάμπτονται κατὰ τοὺς ἀγκῶνας, οἷτινες εἰσὶ πλησιέστεροι

εἰς τὸν κορμὸν, καὶ οἱ ἄρρώστοι ζητοῦσι νὰ στηρίζωνται πάντοτε μὲ τὰς χεῖρας, ὡς ἐπιβάλλουσι συχνάκις ἐπὶ τῶν ριζομηρίων καὶ ἐπὶ τῶν μηρῶν, ὅταν θέλωσι νὰ προσκύψωσιν. Ὁ ἄρρώστος κοιτῶμενος αἰσθάνεται πόνους, ὅταν ἀλλάσῃ τὸ σχῆμα, καὶ ἰδρῶνει πολλάκις δι' ὄλης τῆς νυκτός. Τὸ νόσημα τοῦτο διακρίνεται μὲν εὐκόλως τῆς σχολιώσεως, ἣτις γεννᾶται ἐξ αἰτίας ραχιτικῆς, ἢ ἐξ ἀνωμάλου τῶν μυῶν ἐνεργείας· ἀλλ' ὅμως εἶναι πολλάκις καὶ ἠνωμένον μετὰ τούτων. Τὸ νόσημα εἶναι μᾶλλον εἰς τοὺς ἡλικιωμένους ἢ εἰς τὰ παιδιά ἐπικίνδυνον.

Εἰς τὰ παιδιά, ὅσων ἡ κεφαλὴ καὶ τὸ ἄνω μέρος τοῦ κορμοῦ εἰσὶν ὑπερμεγέθη, βλέπομεν ἐνίοτε, καθ' ὃν καιρὸν ταῦτα πρέπει ν' ἀρχίσωσι νὰ βαδίζωσιν, σχολίωσιν κατὰ τὴν ράχιν καὶ ἀτονίαν τῶν ποδῶν τοιαύτην, ὥστε οἱ πόδες αὐτῶν, ἐν ᾧ ταῦτα προσπαθοῦσι νὰ κινήσωσιν αὐτοὺς πρὸς τὰ πρόσω, στρέφονται πρὸς τὰ ὀπίσω. Ἡ κατάστασις αὕτη, ἣτις προέρχεται ἐξ ἀδυναμίας τῶν μυῶν τῆς ράχως, καὶ ἐκ τοῦ βάρους τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ ἄνω μέρους τοῦ σώματος, οὐδὲν ἄλλο εἶναι, εἰμὴ ἀρθροκάκη τῶν σπονδύλων, ὅπερ ἐβεβαιώθην ἐκ πολλῆς ἐρεῦνης. Ἐκτὸς δὲ τούτου, ἐὰν οὐδεμίαν σχολίωσιν ἢ, οὐδὲ ἀπόστημα, πρὸς βεβαίαν διάγνωσιν οὐδὲν ἔχομεν ἄλλο, εἰμὴ νὰ προσέξωμεν καλῶς εἰς τὴν κορμοστασίαν, νὰ ἐξετάσωμεν ἀκριβῶς τὴν ράχιν τοῦ ἀρρώστου πρηνοῦς ὄντος, καὶ τὴν γενομένην ὑπεραχίαν τῆς ράχως αὐτοῦ, ἰσταμένου, ἢ καθημένου.

§. 383.

Ἡ θεραπεία γίνεται κατὰ τοὺς ἀνωτέρω ρηθέντας κανόνας. Ὅθεν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ νοσήματος, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ἀρρώστου, προσβάλλομεν βδέλλα, σικκάζομεν καὶ προσφέρομεν ἔσω ὅτι χρησιμεύει εἰς ἀντιφάρμακον τῆς ἐνούσης καθολικῆς δυσκρασίας. Ἐὰν δὲ ἡ φλεγμονὴ ἢ τραυματικῆς αἰτίας ἔκγονος, ἀνάγκη νὰ μεταχειρισθῶμεν μετὰ τῆς οἰκείας ἀφλεγμάντου ἀγωγῆς, ἐξ ἀρχῆς ψυχρὰ ἐπιβρέγματα, καὶ ἀφ' οὗ μετὰ ταῦτα ἐλαττωθῇ ἡ φλεγμονή, ὠφελουσιν αἱ ἀνατρίψεις μὲ τὰς δι' ὑδραργύρου ἀλοιφάς, καὶ τοῦ ἰώδους τὰ παρασκευάσματα (ἐὰν ὁ ἀρρώστος ἢ χοιραδῶδους ἕξως). Πλείστην δὲ τὴν ὠφελειαν παρέχουσι καὶ αἱ ἐπίμονοι παροχετεύσεις, πρὸ πάντων δὲ τὰ βοθρία, ἅπερ ἀπεργαζόμεθα καυτηριάζοντες μὲ χυτὸν νιτρικὸν κάλι ἐκατέρωθεν τῆς στήλης τῶν σπονδύλων, ἢ διὰ πλειόνων καὶ κατὰ τὸ εἶκος μακρῶν ὀλκῶν τοῦ πεπυρακτωμένου σιδηρίου ἐκατέρωθεν καὶ κατὰ μῆκος τῆς ράχως. Δέον δὲ νὰ διατηρήσωμεν τὴν ἔκρυσιν τῶν βοθρίων πολὺν χρόνον, καὶ ἀφ' οὗ ἡ κατάστασις τοῦ ἀρρώστου βελτιωθῇ καὶ ἡ ἀδυναμία τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἐλαττωθῇ. Ἐὰν δὲ ὑπάρχῃ ἀνωμαλία τις ἐκ μέρους τῶν πεπτικῶν ὀργάνων τοῦ ἀρρώστου, δεόν νὰ φροντίζωμεν περὶ τῆς τακτικῆς κενώσεως τῆς κοιλίας, καὶ νὰ ἐνισχύσωμεν τὸν ἀρρώστον ἐξασθενοῦντα, προσφέροντες τὸν Περουβιανὸν φλοιὸν καὶ θρεπτικὰ βρώματα, καὶ νὰ κενῶμεν τὰ

ἀθραιζόμενα εἰς τὴν παράλυτον γενομένην κύστιν οὖρα διὰ τοῦ καθετηριασμοῦ. Παραγωνρίζομεν δὲ εἰς τὸν ἔσχατον βαθμὸν τὸ πάθος, θέλοντες νὰ διορθώσωμεν μὲ μηχανὰς ὅσας δυσμορφίας ἐπάγει τὸ νόσημα τοῦτο. Ἀναγκαῖον ὅμως εἶναι καὶ πρὸς ἀποφυγὴν πάσης κινήσεως τῶν βεβλαμμένων μορίων, καὶ πρὸς προφυλακὴν μεγάλης σκολιωτέως, νὰ κοιτῆται ὁ ἄρρωστος εἰς τὴν κλίνην καθ' ὅλον τῆς θεραπείας τὸν χρόνον, ὅτε μὲν ὑπτιος, ὅτε δὲ πρηγής.

Ἐὰν δὲ γείνωσιν ἀποστήματα, ἀφίνομεν αὐτὰ, μὴ ὄντα ὑπερμεγέθη, νὰ σχάσωσιν αὐτόματα· ἐπειδὴ διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν ῥηθέντων δραστηρίων βοηθημάτων θεραπεύετ' ἐνίστε ἢ τερηδῶν, καὶ τὸ ἀπόστημα λύεται τότε, τὸ ἐνὸν πῦον διαφορεῖται, καὶ αἱ ἐντὸς ἐπιφάνειαι τοῦ ἀποστήματος συμφύονται πρὸς ἀλλήλας· ἐνίστε ὅμως, ἀλλὰ τοῦτο συμβαίνει σπανίως, τὸ ἐνὸν πῦον, πολὺν χρόνον ἐν τῷ ἀποστήματι μείναν, μεταβάλλεται εἰς οὐσίαν κηροστεατώδη. Τὰ ἀποστήματα ὅμως ταῦτα, ὅταν γείνωσιν ὑπερμεγέθη καὶ ὥσιν ἐτοιμὰ ῥῥαγῆ, σχάζομεν, παρακεντοῦντες αὐτὰ μὲ τὸ φλεβοτόμον, καὶ κενούμεν τὸ ἐνεχόμενον πῦον, ἀποπιέζοντες κατὰ τάξιν καὶ προσέχοντες μὴ εἰσέλθῃ ἀήρ εἰς τὸ ἀπόστημα, ἐν ᾧ γίνεται ἢ κένωσις τοῦ πύου· ἐπισκεπάζομεν δ' ἔπειτα τὸ σχάσμα μὲ τὸ διὰ χυλῶν ἔμπλαστρον. Τὰ χεῖλη τοῦ σχάσματος συγκολλῶνται ταχέως ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ· ἐὰν λοιπὸν ἀθραισθῇ καὶ ἐκ δευτέρου, κενούμεν αὐτὸ, ὡς καὶ πρότερον.

§. 384.

Ἡ ἀρθοκάκη αὕτη γεννᾶται, καθὼς εἰς τοὺς σπονδύλους τῆς ὀσφύος καὶ τοῦ θώρακος, οὕτω καὶ εἰς τοὺς σπονδύλους τοῦ τραχήλου, καὶ μάλιστα εἰς τὴν διάρθρωσιν τοῦ ἄτλαντος καὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ εἰς τὴν τοῦ ἄτλαντος καὶ ἐπιστροφέως· προσέτι δὲ καὶ εἰς τὴν σύμφυσιν τοῦ ἱεροῦ ὀστού μετὰ τῶν ὀστῶν τῆς λαγόνος. Ὅταν ἡ φλεγμονὴ αὕτη ἐπιλάβῃ τοὺς σπονδύλους τοῦ τραχήλου, ὁ πόνος εἶναι πολὺς ἐν καιρῷ τῆς νυκτός, αὐξάνεται δὲ καὶ ὅταν ᾗ ὁ καιρὸς ὑγρός, ὅταν ὁ ἄρρωστος καταπίνῃ μεγάλας καψίας, καὶ ὅταν ἀναπνέῃ βαθείως. Τὰ συμπτώματα ταῦτα ἐλαττοῦνται καὶ ἐξαλείφοντ' ἐνίστε κατὰ τὸ φαινόμενον διὰ τῶν ἀνατρίψεων μὲ πτητικὰς ἀλοιφὰς καὶ διὰ προσβολῆς ἐκδορίων, ἀλλ' ἐπ' ἀνέρχονται καὶ πάλιν μετ' οὐ πολὺ· ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται πόνους, ὅταν ἀνακλίνῃ τὴν κεφαλὴν πρὸς τοὺς ὤμους, καὶ πόνος ὀλκιμος ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ λάρυγγος ἄχρι τοῦ αὐχένος ὀπίσω καὶ μέχρι τῶν ὤμων. Ἐξῶθεν δὲ εἰς τὸν αὐχένα οὐδεμία φαίνεται νοσηρὰ ἀλλοίωσις, πλὴν τοῦ πόνου, ὃν αἰσθάνεται ὁ ἄρρωστος, ὅταν ἐπιθλίψωμεν αὐτὸν μὲ τοὺς

δακτύλους ἐπὶ τῆς συνδέσεως τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου σπονδύλου. Ἡ κατάποσις καὶ ἡ ἀνάπνοή γίνονται ἡμέραν ἐξ ἡμέρας δυσκολώτεραι, ἡ φωνὴ βραγχώδης, καὶ οἱ πόνοι συγκεντροῦνται ὀπίσω κατὰ τὸ ἰνίον καὶ καταντῶσιν ἀπόρητοι εἰς πᾶσαν κίνησιν τῆς κεφαλῆς, ἣτις τέλος ἀνακλίνεται κατὰ τὸν ὤμον τοῦ ἀπαθοῦς μέρους, χωρὶς νὰ δύνηται ὁ ἄρρωστος διὰ τοὺς πόνους ν' ἀνακινήσῃ αὐτήν. Ὅλον δὲ τὸ σῶμα πάσχει ὑπερβαλλόντως.

Ἐνίοτε φαίνεται, ὅτι τὸ πάθος βελτιοῦται, ἀλλὰ τοῦτο εἶναι πρόσκαιρον, ἐπειδὴ τὰ συμπτώματα ἐπανερχονται σφοδρότερα, ὁ ἄρρωστος ἐνοχλεῖται κατὰ τὸν αὐχένα, ὡς ἂν σφίγγεται ὑπὸ κρίκου, ἀνακλίνεται τέλος ἡ κεφαλὴ κατὰ τὸν ἀπαθῆ ὤμον, καὶ ὁ ἄρρωστος φοβούμενος τοὺς πόνους, ἐν θέλει ν' ἀνακινήσῃ πλέον αὐτήν. Ὁ ἄρρωστος ἔχει συρισμούς εἰς τὰ ὦτα, σκιτοδινίαν, καὶ περιπίπτει εἰς σπασμούς, εἰς τοπικὰς παραλύσεις καὶ κατ' ἐξοχὴν τῶν ἄνω ἄκρων, γίνεται ἄφωνος, καὶ τέλος ἐπέρχονται ὅλα τὰ συμπτώματα τοῦ ἐκτικοῦ πυρετοῦ καὶ πολλάκις ὁ θάνατος αἰφνιδίως. Σπανίως δὲ ἐγγίνονται συριγγώδη στόμια εἰς τὸν αὐχένα. Συνήθως ὁμως οὐδεμία φαίνεται νοσηρὰ ἀλλοίωσις εἰς τὴν ἐκτός ἐπιφάνειαν τοῦ αὐχένος, πλὴν ὅτι ὁ ἄρρωστος οὐδεμίαν δύναται νὰ ὑποφέρῃ θλίψιν αὐτοῦ.

§. 385.

Ἀνατομικῶς ἐξετάζοντες εὐρίσκομεν καταβεβλαμμένα τὸ περίστυον καὶ τοὺς ἀρθρώδεις συνδέσμους τοῦ ἀτλαντος καὶ τοῦ ἐπιστροφῆως, τερηδονισμένας τὰς κονδυλοειδεῖς ἀποφύσεις τοῦ ἰνίου, τοῦ ἀτλαντος καὶ τῆς ὀδοντοειδοῦς ἀποφύσεως, συλλογὴν πύου εἰς τὰ πλησίον σαρκώδη μέρη, ἐνίοτε δὲ καὶ παρέκχυσιν αἵματος ἐκ τῆς κατεσθιομένης σπονδυλίτιδος ἀρτηρίας κάθασιν πύου εἰς τὸ κύτος τοῦ θώρακος, ἢ νοσηρὰ ἀλλοιώσει τῶν ὑμένων καὶ τῆς οὐσίας τοῦ ραχίτου μυελοῦ καὶ τοῦ ἐγκεφάλου.

§. 386.

Ἡ κατὰ τὴν σύμφυσιν τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ μετὰ τῶν ὀστέων τῆς λαγόνος γεννωμένη φλεγμονὴ καὶ ἔλκωσις διὰ πτώσιν ἢ πληξιν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ, δι' ἄρσιν σώματος βαρυτάτου, διὰ τοκετὸν κοπῶδη καὶ διὰ ρευματισμὸν, ἄρχεται μετὰ πόνου ἐμπεπαρμένου πλησίον τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ, ὅστις γίνεται ὑπερβάλλον πρό πάντων, ὅταν τὸ σῶμα ἀνίσταται, ἐξ οὗ ὁ ἄρρωστος ἀναγκάζεται νὰ κολιτῆται πάντοτε, καὶ νὰ κάθηται ὅσον ἐνεστὶν ὀλιγώτερον τὸ βᾶδισμά αὐτοῦ εἶναι δύσκολον, ὀδυνηρὸν καὶ σφαλερὸν ἢ ῥάχις ἀκαμπτος, ἀλλ' ἡ ἀκαμψία αὕτη ἐλαττοῦται ἀφ' οὗ κινήθῃ· αἱ πόνοι ἀκολουθοῦσι διὰ τοῦ γλουτίου τὴν φορὰν τοῦ ἰσχιακοῦ νεύρου καὶ φθάνουσιν ἐνίοτε μέχρι τοῦ πέλματος τοῦ ποδὸς ἢ πρὸς τὸν βουβῶνα,

καὶ αὐξάνονται, ὅταν θλίβωμεν ἐπὶ τῆς συμφύσεως τοῦ ἱεροῦ ὀστού μετὰ τῶν ὀστῶν τῆς λαγόνος ἢ ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ ὀστού· ἐνίοτε πρήκονται τὰ ἀπαλὰ μόρια τῆς διαθρώσεως ταύτης. Τὸ σκέλος τοῦ βεβλαμμένου μέρους εἶναι νεναρκωμένον καὶ ἄκαμπτον, καὶ ἄνευ πόνων σφοδρῶν οὐδὲν δύναται νὰ κινήθῃ. Ἡ φλεγμονὴ εἶναι ὑπερμεγέθης ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἐπάγει πυρετὸν, καὶ πρὸ πάντων ὅταν γεννηθῇ διὰ κοπῶδη τοκετὸν, ἢ δι' ἐξωθεν βίαν. Διὰ τοκετὸν κοπῶδη εἶδον ὅτι ἐγεννήθη ἡ φλεγμονὴ αὕτη συγχρόνως καὶ εἰς τὰς δύο συμφύσεις τοῦ ἱεροῦ ὀστού μετὰ τῶν ὀστῶν τῆς λαγόνος· τὸ βᾶδισμα ἦτο δυσκολώτατον, καὶ πᾶν βῆμα ἐδείκνυεν ἀκριβῶς τὸ βᾶρος τοῦ σώματος πίπτον ἀπὸ τοῦ ἐνὸς σκέλους εἰς τὸ ἕτερον. Σπανίως δὲ παρετηρήθη εἰς τὸ νόσημα τοῦτο παράλυσις τοῦ ἀπευλισμένου καὶ τῶν κάτω ἄκρων, καὶ τὰ ἀποστήματα ἐγγίνονται ἢ εἰς τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν τῆς ἀρθρώσεως, ἢ πλησίον τοῦ ἀπευλισμένου.

§. 387.

Αἷτια δὲ καὶ θεραπεία εἰσὶν τὰ καὶ ἐν τοῖς προηγουμένοις λεχθέντα. Αἱ ἀρθροκάκαι δύναται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον νὰ γεννηθῶσι καὶ εἰς ὅλα τὰλλα ἄρθρα, οἷον τὸ τοῦ ποδός, τῆς ἄκρας χειρός, τοῦ ἀγκῶνος κ. τ. λ. καὶ ἀπαιτοῦσι τὴν αὐτὴν θεραπείαν.

Περὶ ἐλκῶν ἐν γένει.

§. 388.

Ἐλκος εἶναι, καθὰ προηγουμένως ἐν τῷ §. 76 εἴρηται, πύησις μετ' ἀνωμαλίας τῆς πλαστικῆς ἐνεργείας καὶ ἀναπόσεως, δι' ἧς ἐμποδίζεται ἡ ἴασις ἢ αὐξάνεται ἢ ἐπίδοσις αὐτοῦ. Ὅθεν τὰ ἔλκη διαφέρουσι μὲν τῶν ἀποστημάτων καὶ τραυμάτων, δύνανται ὅμως νὰ γεννηθῶσι καὶ ἐξ αὐτῶν, ὅταν διὰ τῆς ἀλλοιώσεως τῆς ζωῆς τῆς πυορροούσης ἐπιφανείας προκληθῇ ἢ ἄνω ῥηθεῖσα ἀνωμαλία καὶ ἡ ἀναγέννησις μεταβληθῇ εἰς ἔλκωσιν ἢ εἰς ἐλκώδη ἀνάποσιν.

§. 389.

Τὰ γεννῶντα τὰ ἔλκη αἷτια εἰσὶν ἐν τῷ σώματι ἢ ἐκτὸς αὐτοῦ. Καὶ τὰ μὲν ἐν τῷ σώματι συνίστανται εἰς ἰδίαν τινὰ τοῦ κατὰ φύσιν τύπου ἐκτραπεῖσαν διάθεσιν τοῦ ὀργανώματος ὅλου ἢ ὀργάνων τινῶν, ὅταν ὑπάρχη ἀτομία καὶ χυανότης μεγάλη, ἢ νοσήματα τοιαῦτα, ἅπερ πηγάζουσιν

ἐξ ὀριστῆς τινος ἀλλοιώσεως τῆς κράσεως τῶν χυμῶν, οἷά εἰσι τὰ ἐξαν-
θήματα, ὀξέα τε καὶ χρόνια, αἱ χοιράδες, ἡ ἀφροδισία λώβη, ἡ ἀρθρίτις,
ἡ στομακάκη, ἡ ὑδρωπικίαισις, ἡ ἐπίσχεσις συνήθων ἐκκρίσεων κ. τ. λ.
τὰ νοσήματα ταῦτα γεννῶσι τὰ ἔλκη ἢ αὐτόματα, ἢ μετὰ προηγουμέ-
νην αἰτίαν. Τὰ δὲ ἐκτός τοῦ σώματος αἰτία τῶν ἐλκῶν εἰσι πᾶσα βλάβη,
ἣτις ἐπάγει φλεγμονήν, πύξιν καὶ λύσιν τῆς συνεχείας τῶν μορίων,
οἷον τραύματα, ἀποστήματα, (ὧν ἡ ἴασις ἐμποδίζεται δι' ἐνοῦσαν νοση-
ρὰν διάθεσιν ἢ δι' ἄσκοπον θεραπείαν), καὶ τοπικῶς ἐνεργῶσαι ἰδιογενεῖς
νοσηρὰ ὕλαι καὶ τὰ παρόμοια.

§. 390.

Τὰ ἔλκη δύνανται νὰ γεννηθῶσιν εἰς ὅλα τοῦ σώματος τὰ μέρη, ὡς
ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ γεννῶνται εἰς τὸ δέρμα, εἰς τὸν κυτταρώδη ἰστόν, εἰς
τοὺς ἀδένους, εἰς τοὺς βλεννογόνους ὑμένας καὶ εἰς τὰ ὅστα· εἰς τ' ἀπο-
νευρώδη δὲ μόρια καὶ εἰς τοὺς μῦς σπανίως, καὶ ἔκγονα τότε ὡς ἐπὶ τὸ
πολὺ τρώσεως ἢ ἐπίδοσεως εἰς ταῦτα ἐλκώτεως καταστρεπτικῆς ὄντα.
Ἰπάρχουσι δὲ παντοῖαι διαφοραὶ τῶν ἐλκῶν κατὰ τὸ ἐξωτερικὸν αὐτῶν
σχήμα καὶ ποιόν, δηλ. κατὰ τὴν αἰτίαν, κατὰ τὴν ζωτικότητα, καὶ κατὰ
τὴν ποιότητα τῆς ἐκκρινομένης ὕλης. Καὶ κατὰ τὸ σχῆμα μὲν εἰσι ταῦτα
στρογγύλα, ἀκανόνιστα, ἐπιπόλαια, βαθέα, ἐπηρημένα, τὰ γειτνιάζοντα
μέρη ὑπονομεύοντα, συριγγώδη, τυλώδη, οἰδηματώδη, κισώδη, μυκη-
τώδη. Κατὰ δὲ τὴν αἰτίαν εἰσὶν ἢ κατὰ ἰδιοπάθειαν, ἐξ αἰτίας τοπικῆς
μόνον γεννώμενά τε καὶ ὑποθαλάπόμενα, ἢ κατὰ δευτεροπάθειαν, σχέσιν
αἰτιατικὴν ἔχοντα πρὸς καθολικὰ νοσήματα καὶ δυσκрасίας (ἴδ. §. 389),
οἷα τὰ ἄτονα, τὰ σκορβουτικὰ, τὰ χοιραδικὰ τ' ἀρθρίτικα, τ' ἀφροδισία,
τὰ καρκινωματώδη καὶ λειχηνώδη (συμπτωματικὰ, καὶ ἰδιογενῆ). Κατὰ
δὲ τὴν ἐν τῷ ἔλκει ἐνοῦσαν ζωτικότητα, εἰσι ταῦτα φλεγμονώδη, ἐρεθι-
στικά, ἄζωα καὶ γαγγραινώδη. Κατὰ δὲ τὴν ποιότητα τῆς ἐκκρινομένης
ὕλης πάμπολλαι εἰσὶν αἱ διαφοραὶ, ἧγουν ἡ ἐλκώδης ὕλη, ὅτε μὲν εἶναι
ὀλίγη, ὅτε δὲ ἄφθορος (ἐξ οὗ τὸ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν ἔλκος)· εἶναι λεπτή,
μυξώδης, ἰχωρώδης, αἱματώδης, δυσώδης, δριμεῖα, ἄλμυρα, καὶ καυ-
τηρά· μένει ῥευστή, ἢ ἀποξήραινεται εἰς ἐσχάρας καὶ λέπια, ἐνίοτε δὲ
ἀπεργάζεται στεατώδης ἢ ὑμενογονῶδες στρώμα. Ἐκ τοῦ βαθμοῦ δὲ τῆς
ἀνωμαλίας τῆς πλαστικῆς ἐνεργείας πρὸς τὴν ἀνάποσιν ἐξαρτᾶται τοῦ
ἔλκους τὸ στάσιμον, ἢ ἡ ἀδιάκοπος ἐπίδοσις (διαθιθροσκόμενα ἔλκη).

Ἐξ ὅλων τούτων ἐξάγεται, ὅτι τὰ ἔλκη δύνανται νὰ εἶναι πάθη τοπικὰ καὶ κα-
θολικά· σημειωτέον δὲ, ὅτι τὰ ἔλκη, ἄπερ ἐξ ἀρχῆς πηγάζουσιν ἐξ ἰδιαζούσης τινὸς
ἐν τῷ σώματι αἰτίας, γίνονται τοπικὰ πρὶν ἰαθῶσι, καὶ τοπικὰ πάλιν δύνανται ἰδιά-
της ἐπίδοσεως ν' ἀναδύωσιν εἰς ὅλον τὸ σῶμα τὸ νοσηρὸν αὐτῶν μίασμα.

§. 391.

Κατὰ τὴν διάφορον ποιότητα τῶν ἐλκῶν διάφορος εἶναι καὶ ἡ ἀντιπάθει' αὐτῶν πρὸς ὅλον τὸ σῶμα. Βίς τὰ ἰδιογενῆ ἔλκη ἢ συμπάθεια τοῦ σώματος ὅλου αὐξάνεται διὰ τῆς ἀναδόσεως τοῦ διακρινομένου ἐν τῷ ἔλκει καὶ μετὰ τοῦ ἰδιογενοῦς αὐτοῦ μιάσματος μεμολυσμένου πύου. Βίς ὅσα δὲ ἔλκη ἢ ἔκκρισις τοῦ πύου εἶναι μεγίστη ἐν γένει καὶ τὸ πῦον κακόν, γεννᾶται ἀφ' ἐνὸς μὲν μέρους διὰ τὴν ἀδιάκοπον ἀπώλειαν τῶν χυμῶν, ἀφ' ἐτέρου δὲ διὰ τὴν εἰς ὅλον τὸ σῶμα ἀνάποσιν τοῦ ὀρροῦ τοῦ πύου, ἀτονία καθολικὴ καὶ ἐπὶ τέλους καχεξία καθολικὴ, ἐν ἣ ἀλλοιοῦνται οἱ σφυγμοί, ἔρχονται ἐναλλάξ φρίκια καὶ καύσων, δύσπνοια, ὀγκίμοι πόνοι τῶν ἄκρων, ἀποξηρασμός ἢ ὑπερβάλλουσα ἔκκρισις πύου ἐν τῷ ἔλκει, πυοειδῆ οὔρα, οἰδηματώδεις ὄγκοι, ἐκθήκοντες ἰδρωῖτες καὶ διάρροιαί. Τὰ ἔλκη, ὅταν ἐπιμείνωσι πολὺν χρόνον, καταλέγονται τρόπον τινὰ εἰς τὰ κατὰ φύσιν διακριτικὰ ὄργανα, καὶ μάλιστα, ὅταν ὧσι ταῦτα εἰς γηραιούς ἀνθρώπους, ἐν αἷς διὰ τῆς πολυχρονίου ἐκκρίσεως τῶν ἐλκῶν ἐλαττωταὶ μεγάλως τῶν οὔρων ἢ ἔκκρισις καὶ τοῦ δέρματος ἢ διαπνοή. Τὰ ἔλκη λοιπὸν δύναται κατὰ τινὰς περιπτώσεις γὰ εἶναι ἐκκρίσεις ἀγαθοεργοί, καὶ κατὰ σχετικὸν λόγον γὰ συντείνωσιν εἰς τὴν εὐεξίαν τῶν πασχόντων ταῦτα.

§. 392.

Ἡ πρόγνωσις τῶν ἐλκῶν διαφέρει·

1) Κατὰ τὴν φύσιν τῆς γεννώσεως ἢ διατηρούσεως ταῦτα αἰτίας.

2) Κατὰ τὸν πεπονηθέντα τρόπον κατὰ τοῦτο πρέπει γὰ θεωρήσωμεν τὸ ἐπίσημον τοῦ πεπονηθέντος καὶ τῶν γειτνιαζόντων αὐτῷ μορίων. Ὅθεν ἔλκη τοῦ δέρματος καὶ τῶν σαρκωδῶν μορίων εἰσὶν εὐιατώτερα τῶν ὄντων εἰς τενοντώδη καὶ ἀδενώδη ὄργανα· ἔλκη δὲ τῶν ὀστέων εἰσὶ πολὺ ἐπίμονα· δυσθεράπευτα δὲ, ὅσα εἰσὶν εἰς μόρια πόρρω τῆς καρδίας κείμενα.

3) Κατὰ τὴν διάρκειαν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν αὐτῶν σχῆμα· ὅσῳ παλαιότερον εἶναι τὸ ἔλκος, τόσῳ χρονιωτέρα ἢ ἴασις αὐτοῦ καὶ δύναται αὕτη, ἂν γείνη ἀναγκαστικὴ, γὰ ἐπαγάγη συμπτώματα ἐπικίνδυνα διὰ τὴν ἐπίσχεσιν τῆς συνήθους ἐκκρίσεως· ὅσῳ δὲ βυπαρτώτερον εἶναι τὸ ἔλκος, ὅσῳ στεατωδέστερον τὸ βάθος, ὅσῳ σκληρότερα καὶ ὀχλωδέστερα τὰ χεῖλη, ὅσῳ χείρων ἢ ἔκκρισις αὐτοῦ, ὅσῳ μείζον τὸ βάθος αὐτοῦ καὶ ἡ βλάβη τῶν ἀπαλῶν μορίων, τόσῳ δυσκολωτέρα καὶ ἡ ἴασις αὐτοῦ. Στρογγύλα δὲ ἔλκη εἰσὶ δυσθεραπευτότερα τῶν ὠσειδῶν.

4) Κατὰ τὴν κρᾶσιν καὶ τὴν ἡλικίαν τοῦ ἀρρώστου·

εἰς νέους ἀνθρώπους, ὧν ἡ κρᾶσις δὲν ἐβλάφη πολὺ διὰ τῆς ἀναδόσεως τῆς ἐκκρίσεως τοῦ ἔλκους, εἰσὶ τὰ ἔλκη εὐθεραπευτότερα ἢ εἰς γηραλίουσ καὶ καθ' ὑπερβολὴν ἀτόνους ἀνθρώπους.

§. 393.

Σκοπὸς τῆς θεραπείας τῶν ἔλκων ἐν γένει εἶναι ἄριστος τῶν γεννώντων ταῦτα αἰτίων καὶ μεθάρμοσις τῆς ζωτικῆς ἐνεργείας κατὰ τὸν ἔλκωδὴ τόπον τοιαύτη, ὥστε νὰ δύνηται νὰ ἐπενεχθῇ διὰ τῆς κατὰ φύσιν σαρκοφυΐας ἢ ἐξίσωσις τῆς γενομένης βλάβης τῆς συνεχείας τῶν μορίων καὶ ἡ ἀπούλωσις αὐτῶν.

Ὁ χρόνος δὲ, καθ' ὃν ἡ ἴασις τῶν ἔλκων γίνεται, διαιρεῖται εἰς τρεῖς καιροὺς καὶ 1) εἰς τὸν καιρὸν τῆς ῥύψεως τοῦ ἔλκους, καθ' ὃν τοῦτο ῥιπτεται καὶ ἀντὶ ἰχώρος ἐκκρίνει χρηστὸν πῦρον 2) εἰς τὸν τῆς σαρκώσεως καὶ 3) εἰς τὸν τῆς ἀπουλώσεως, καθ' ὃν αἱ κεγχροειδεῖς σάρκες γίνονται στερεώτεραι, συστέλλονται καὶ ἐπικαλύπτονται μὲ λεπτὸν ὑμένιον, ἐπιθηλίδα.

§. 394.

Ἡ δὲ θεραπεία γίνεται διαφόρως, κατὰ τὰ αἰτία, κατὰ τὴν ζωτικότητα καὶ κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ ἔλκους. Καὶ πρῶτον μὲν ἐξετάσομεν τὴν θεραπείαν κατὰ τὴν ζωτικότητα καὶ τὸ σχῆμα τοῦ ἔλκους.

§. 395.

Πᾶν ἔλκος δύναται νὰ εἶναι ἢ φλεγμονῶδες, ἢ ἐρεθιστικόν, ἢ ἄτονον.

Ὅταν μὲν τὸ ἔλκος ἢ φλεγμονῶδες, (γίνεται δὲ τοῦτο ἢ διὰ τὴν κρᾶσιν τοῦ ἀρρώστου, ἢ διὰ τὴν κακὴν χρῆσιν ἐρεθιστικῶν βοθημάτων), τὰ περιεχόμενα μέρη εἰσὶν ὠγκωμένα, θερμὰ καὶ περιώδυνα, τὸ βάθος αὐτοῦ ἐρυθρότατον, εὐαίσθητον καὶ μετὰ λευκῶν τινων βραδύσεων, ἡ δὲ ἐκκρίσις αὐτοῦ ὀλίγη. Πρὸς θεραπείαν ἀναγκαῖον εἶναι ν' ἀφαιρέσωμεν πάντα τοπικὸν καὶ καθολικὸν ἐρεθισμόν, νὰ ἐπιθέσωμεν εἰς τὸ ἔλκος πυρίασις ὑγρὰ καὶ μαλθακῶδεις, καταπλάσματα, ἢ ἀνωδύνους ἀλοιφὰς, καὶ ὅταν ὁ ἀρρώστος ἢ εὐρωστος, νὰ μεταχειρισθῶμεν καὶ τὴν ἀφλέγμαντον ἀγωγὴν ἢ ἐκκρίσις ἄρχεται ν' αὐξάνηται καθ' ὅσον ἡ φλεγμονὴ ἐλαττοῦται,

Ὅταν δὲ ἐρεθιστικόν, εἶναι ὑπερβαλλόντως εὐαίσθητον καὶ τὸ βάθος αὐτοῦ καθ' ὑπερβολὴν ἐρυθρόν. Αἷτιον δὲ τοῦ ἐρεθισμοῦ εἶναι τοῦ κάμνοντος εὐαίσθητος ἔξις, τοῦ πεπονθότος μορίου μεγάλη εὐαίσθησις, ἢ νεύρων τινῶν ἀποψίλωσις. Πρὸς θεραπείαν ὠφελοῦσι τὰ ναρκωτικῆς δυνάμεως φάρμακα, ἔσω καὶ ἔξωθεν προσφερόμενα, ἀνατρίψεις μὲ χλιαρὸν ἔλαιον

ύοσκυάμου, καταπλάσματα ἐκ κωνείου, ύοσκυάμου καὶ τῶν τοιούτων. Πρὸ πάντων δὲ νὰ ἐμποδίζωμεν τὸν ἀέρα, καλύπτοντες τὸ ἔλκος ὡς εἰκὸς, ἐξ οὐ ὠφέλιμος νὰ εἶναι δύναται ἡ ἐπάλειψις αὐτοῦ μετὰ τὸ κολλώδιον. Ἡ ἐπιθίξις μετὰ τὸν χυτὸν νιτρικὸν ἄργυρον, μετὰ ἄχνης ὑδραργύρου διάλυμα, ἐπίπασις τῆς κοκκίνης ὑποστάθμης τοῦ ὑδραργύρου πολλάκις ἐλαττοῦσι τάχιστα τὴν ὀδύνην, ὅταν μάλιστα κείνται κατὰ βάθος τοῦ ἔλκους ἀπεψιλωμένα νεῦρα.

Ὅταν δὲ ἄτονον, (γίνεται δὲ τοῦτο δι' ἀτονίαν καθολικὴν ἢ τοπικὴν), εἶναι χαῦνον, τὰ παρακείμενα μέρη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὠχρὰ, χαῦνα καὶ οἰδηματώδη· τὸ ἔλκος εἶναι ἀναισθητὸν καὶ ἐκκρίνει πολλοὺς κακοὺς καὶ δυσώδεις ἰχώρας. Πρὸς ταῦτα πρέπει νὰ μεταχειρισθῶμεν τοπικῶς καὶ καθολικῶς τοιαῦτα φάρμακα, ἅπερ αὐξάνουσι τὴν ζωτικὴν ἐνέργειαν καὶ διὰ τούτου ἐπιγενῶσιν ἐκκρίσιν χρυσοῦ πύου (ἰδ. §. 155).

§. 396.

Διάφορον δὲ θεραπείαν ἀπαιτεῖ καὶ τὸ διάφορον εἶδος τοῦ ἔλκους.

Τοῦ σηπεδονώδους ἢ γαγγραινώδους ἔλκους χαρακτηρὲς εἰσὶν ἐπιφάνεια ῥυπαρὰ, φαιόξανθος ἢ ὀφρῶδης, ἀναισθησία τοῦ πεπονηθότος μορίου καὶ ἐκκρίσις ἰχώρων κάκοχρῶν καὶ ὑπερβαλλόντως δυσόσμων· ἡ γαγγραινα νέμεται καθ' ὅλην τὴν ἐλκος τὴν περιοχὴν καὶ τὰ μόρια γαγγραινοῦνται ἢ σφακελιζοῦνται. Αἷτια τῆς ἀλλοιώσεως ταύτης τοῦ ἔλκους δύναται νὰ εἶναι παραμέλησις τῆς καθαριότητος αὐτοῦ, κακὴ θεραπεία, ἐμποδισμένη κυκλοφορία τοῦ αἵματος, διεφθαρὸς ἀήρ, κακὴ τροφή, γαστρικαὶ ἀκαθαρσίαι, ἐξησθημένη κρῆσις τοῦ ἀρώστατου, ὑπερβάλλουσα ἀδυναμία τῶν ἀγγείων, καχεξία κ. τ. λ.

Σκοποὶ τῆς θεραπείας εἰσὶν ἄριστι τῶν αἰτίων καὶ προσφορὰ βοηθημάτων τοιούτων, ἅπερ ταχύνουσι τὴν ἀποβολὴν τῶν ἐσφακελισμένων μορίων, ἢ μετὰγουσιν εἰς τὴν κατὰ φύσιν ζωτικότητα τὰ οὕτω ἐντελῶς νεκρωθέντα μόρια. Τὰ βοηθήματα ταῦτα προσφέρονται ἔσω καὶ ἔξωθεν· καὶ ἔσω μὲν δίδονται ὁ Περουβιανὸς φλοιὸς, ἡ ἀγρία νάρδος, ἡ καφουρά, οἱ αἰθέρες, τὰ ἐξ ὀρυκτῶν ὀξεῖα καὶ τὰ παρόμοια· ἔξωθεν δὲ ἀφέψημα Περουβιανοῦ ἢ ὀρυκτοῦ φλοιοῦ, ἀναμεμιγμένον μετὰ τιτανίου ὕδατος, ἀφέψημα τῶν κελύφων τῶν λεπτοκαρῶν, τοῦ σκορδίου μετ' οἶνοπνεύματος, ὄξος καὶ τὰ τοιαῦτα· ἐπιπὶ ἀποπλύσεις τῶν περικειμένων μορίων μετ' οἶνοπνευματώδη καὶ ἀρωματικὰ ὑγρά, ἡ ἀνθρακοκονία ἀναμεμιγμένη μετὰ ξηρίου τοῦ Περουβιανοῦ φλοιοῦ, τὸ τερεβινθέλαιον, αἱ πεπαντικαὶ ἀλοιφαὶ μετὰ σμύρνης, ἡ καφουρά, διάλυμα ἐγγλῶρου τιτανίου, καταπλάσματα ἐξ ἀλεύρου, τρυγὸς καὶ μέλιτος, ἅπερ ἐκπέμπουσιν ἀερικὸν ὄξύ· ἐν γένει δὲ ἐνεργητι-

κώτερα εἰσὶ τὰ ῥητινώδη καὶ αἰθεροειδῆ ἢ τὰ ὑγρά. Ἐὰν δὲ καὶ ὄλον τὸ σῶμα ἢ κακόχυμον, δεόν νὰ μεταχειρισθῶμεν τὰ οἰκεία πρὸς τὴν κακοχυμίαν ἀντιφάρμακα· ἀφαιρούμεν δὲ τὰ ἀπολυόμενα ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἔλκουσ σφακελώδη μόρια, καὶ ἐντένομεν τοῦτο, ὅταν φοβώμεθα μὴ συλληχθῶσιν ἰχώρες ὑποκάτω τῶν διεφοροτότων μορίων. Πρὸς δὲ τοὺς σκώληκας καὶ τὰς σχαδόνας, ἅπερ γεννῶνται πολλάκις ἐν τούτοις τοῖς ἔλκεσιν, ὠφελεῖ ἡ συχνὴ καθαριότης αὐτῶν, καὶ ἡ τοπικὴ χρῆσις τοῦ τερεβινθελαίου, τῶν οἰοπνευματωδῶν ὑγρῶν, τοῦ δι' ἀλοῆς βάμματος, ἢ τῆς ἄχνης τοῦ ὑδραργύρου· οἰκειότερα δ' ὄλων τούτων τῶν πολλῶν καὶ διαφόρως ἐνεργούντων βοθημάτων εἰσὶ τὰ ἀρωματικὰ ἐν εἶδει ἐπιβροχῶν ἢ καταπλασμάτων προσφερόμενα, δι' ὧν καὶ ἡ ζωτικὴ ἐνέργεια αὐξάνεται, καὶ ἡ κακὴ ὄσμη ἐλάττουται, ὡς εἴρηται ἐν τῷ περὶ γαγγραινῆς ἐν γένει (ἴδ. §. 171).

Ἡ ἐγγλωρὸς τίτανος διαλελυμένη ἀναλόγως τῆ ζωτικότητι τοῦ ἔλκουσ διαφόρως εἰς ὕδωρ, ἐπληθῆ πολὺ πρὸς τὰ γαγγραινώδη καὶ ἐν γένει πρὸς τὰ ῥυπαρὰ καὶ ἄτονα ἔλκη παρὰ τοῦ Πέραου καὶ Λαβαζζάκου. Ὁ Λίσφρακος (ἴδ. *Penue médicale*, 1824), ἐπιδέει τὸ ἔλκος μὲ σπλήνα θυρωτόν, ἐφ' οὗ ἐπιβάλλει μοτὸν εἰς διάλυμα ἐγγλώρου τίτανου διάβροχον· ὁ δὲ Λίμαιρος (Lemaire) μεταχειρίζεται διάλυμα ἐκ μιᾶς μοίρας ἐγγλώρου τίτανου καὶ τριῶν ὕδατος· ὁ δὲ Ἑκλής κατὰ πρῶτον ὅσον δέκα καὶ πέντε κόκκων εἰς μίαν οὐγκίαν ὕδωρ, ἔπειτα δὲ ὅσον τεσσάρων εἰς μίαν. Κατὰ τὸν Κλιματίσιον πρὸς τὴν μεταχειρισθῆμεν τὸ διάλυμα τοῦτο καὶ μετὰ τὴν παντελῆ παύσιν τῆς φλεγμονῆς ὁ Βιέττης καὶ Κλοκέτης μετεχειρίσθησαν αὐτὸ μετὰ μεγάλης ὠφελείας, καὶ κατὰ τὸν Κυλλβιέρον (Quillvier) καὶ Βουλάϊν (Boulay) ἐξαλείφεται παραυτίκα ἡ κακὴ τοῦ ἔλκουσ ὄσμη, λέγει ὁ Πίγνης (Pigné).

§. 397.

Τὸ τυλώδες ἔλκος φέρει χεῖλη λευκὰ, ξηρὰ καὶ ἀναίσθητα, ἅπερ πολλάκις εἰσὶ πολὺ παχέα καὶ χονδρώδη. Ἡ τύλωσις αὕτη περιτείνεται πολλάκις καθ' ὄλον τὸ ἔλκος. Αἴτιον δὲ τῆς τυλώσεως ταύτης εἶναι στέρησις αἵματος χρηστοῦ κατὰ τὰ χεῖλη τοῦ ἔλκουσ, ἐξ οὗ ταῦτα γεννῶνται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς ἀνθρώπους γηραλέους καὶ εἰς μέρη τοιαῦτα, ἐν οἷς τὸ αἷμα κατὰ φύσιν κυκλοφορεῖται βραδέως, ἢ ἐμποδίζεται ὑπὸ τυχερᾶς πίεσεως· ἡ τύλωσις προέρχεται διὰ κακὴν θεραπείαν, διὰ κατάχρησιν χανωτικῶν βοθημάτων, ἢ δι' ἐπίμονον ἐρεθισμόν τῶν χειλέων τοῦ ἔλκουσ, δι' οὗ ἐρεθισμοῦ γίνεται ἐπίστασις τῶν χυμῶν καὶ ἀλλοίωσις καθὼς καὶ εἰς τὴν ακληρίαν. Ἡ τύλωσις αὕτη, ἐμποδίζουσα τὴν ἴασιν τοῦ ἔλκουσ, πρέπει νὰ λύθῃ ἢ νὰ καθαιρεθῇ. Καὶ ὅταν μὲν αὕτη δὲν εἶναι πολὺ σκληρὰ καὶ ὄλωσ ἀναίσθητος, δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν πρὸς λύσιν αὐτῆς μαλθακώδη καὶ ἐρεθιστικὰ ταυτοχρόνως ἐπιθέματα ἐξ ἀρωματικῶν βοτάνων, τὸ διὰ κωνείου καὶ ἀμμωνιακοῦ ἔμπλαστρον, τὸ δι'

ὕδραργύρου, τὸ διὰ κόμμεος, τὸ διὰ σάπωνος, τὸ διὰ χυλῶν μετὰ κόμμεος, ἀνάλυμα τοῦ ἀμμωνιακοῦ ἄλατος. Τούτων δὲ μὴ τελεσφορησάντων, μεταχειρίζομεθα τὰ ἐσχαρωτικά, οἷον τὸ ὑγρὸν ὑπωξειδωμένον ἀλυκὸν στίμμι (Butyr. antim.), τὸν χυτὸν νιτρικὸν ἄργυρον (Iar. infernalis), τὴν ὑγρὰν καυστικὴν ἀμμωνίαν (spirit. sal. ammoniac. caustic.), ἀνάλυμα τῆς ἐμετικῆς τρυγός, ἀμύξεις ἢ καθαίρεσιν τελείαν τοῦ τυλώματος μετὰ το μαχαίριον, ἐὰν μὴ ἐμποδίζῃ ὁ πεπονθὼς τόπος.

§. 398.

Τὸ οἰδηματώδες ἔλκος περιέχεται ὑπὸ αἰδήματος, ὅπερ ὑπέκει καὶ βοθροῦται πιεζόμενον· τὰ χεῖλη αὐτοῦ εἰσὶ χαῦνα, ὠχρὰ καὶ πολλάκις οἰδηματώδη· ἢ φυομένη σὰρξ ὠχρὰ, καὶ ἢ ἔκκρισις ὕδαρῶν ἰχώρων ὑπερβάλλουσα. Τὰ γεννῶντ' αὐτὸ αἰτία εἰσὶ τόπικα, μηχανικά, ἢ ἐσωτερικά, οἷον πίεσις τῶν φλεβῶν ἢ τῶν λεμφοφόρων ἀγγείων, ἀτονία καθολικὴ ἢ τοπικὴ, διάθεσις λεμφώδης κ. τ. λ.

Τὰ ἔλκη ταῦτα ζητοῦσιν εὐθὺς τὴν ἀφαίρεσιν τῶν αἰτίων, τὴν χρῆσιν τῶν βοηθημάτων, ὅσα μελαρμόζουσι τὸν ἄτονον χαρακτήρα, καὶ ἐπίδεσμον πιέζοντα ἐπιμόνωσιν καὶ ὁμοτίμως τὸν πεπονθότα τοῦ ἔλκους τόπον.

§. 399.

Τὰ μυκητώδη ἔλκη περιέχονται καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν περιοχὴν, ἢ κατὰ τινὰς τόπους αὐτῶν, ἢ κατὰ μόνον τὰ χεῖλη ὑπὸ διαφόρων ἐκσαρκωμάτων, ὅτε μὲν χαῦνων, ὠχρῶν ἢ μελανερυθρῶν, ἀναισθητῶν καὶ ἐξαιμῶν, ὅτε δὲ σκληροτέρων, κυανθεῶς ἐρυθρῶν καὶ περιωδύνων. Κεῖ τὰ μὲν πρῶτα εἰσὶν ἀπλῆ τῆς σαρκὸς ὑπερφύσις, τὰ δὲ δευτέρα κακοήθους ἐξίστασις ἀπὸ τοῦ κατὰ φύσιν τύπου. Αἴτιον δὲ τῆς μυκητώδους ταύτης μεταμορφώσεως εἰσὶ πολυχρόνιος ἄτονος κατάστασις τοῦ ἔλκους, κατάχρησις μαλθακῶδων φαρμάκων, χαῦνος ἐπίδεσμος, τερηδῶν γειννιάζοντος ὄστου καὶ καρκινώδους διάθεσις τοῦ ἔλκους. Ἡ ἀναγκαία πρὸς ἴασιν τοῦ ἔλκους καθαίρεσις τῶν ἐκσαρκωμάτων τούτων ἐπιτυγχάνεται, ὅταν ταῦτα ὡς μόνον ὑπερφύσεις σαρκώδεις, δι' ἐπιχρίσεως συχνῆς τοῦ χυτοῦ νιτρικοῦ ἄργυρου, ἐπιθέσεως μοτοῦ ξηροῦ καὶ ἐπιδέσεως πιεστικῆς ταυτοχρόνως καὶ διὰ τῆς οἰκείας εἰς τὴν ζωτικότητα τοῦ ἔλκους ἀγωγῆς ὅταν δὲ τὰ ἐκσαρκώματα ταῦτα ὡς κακοήθους ἐκφύλωσις, πρέπει νὰ μεταχειρισθῶμεν μᾶλλον ἐντόνως τὰ ἐσχαρωτικά φάρμακα, ἢ νὰ ἀποκόψωμεν, ἢ νὰ διαδέσωμεν ταῦτα. Ἐσχαρωτικά συνήθως ἔχομεν τὸν χυτὸν νιτρικὸν ἄργυρον, τὸ χυτὸν καυστικὸν κάλι, τὸ ὑγρὸν ὑπωξειδωμένον ἀλυκὸν στίμμι, τὸ ἀγοραῖον θεικὸν ὀξὺ (ol. vitriol.), τὸν θεικὸν ψευδάργυρον, τὴν κεκαυμένην στυπτηρίαν κ. τ. λ. εἰσὶ δὲ ταῦτα μάλιστα

εὐχρηστα, ὅταν ἡ μυκητώδης ὑπερσάρκωσις παρατείνεται καθ' ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἔλκουσ ἐξίσου· τὰ δὲ ξηρὰ ἐσχαρωτικά ἐπιπάσσονται, ἢ προσφέροντ' ἐν εἴδει ἀλοιφῆς· τὰ δὲ ὑγρά ἐπιχρίονται μὲ γραφίδα, ἀφ' οὗ πρῶτον καθαρισθῆ τὸ ἔλκος εἰκότως ἐκ τῶν ἰχώρων αὐτοῦ. Καὶ τὰ μὲν ξηρὰ ἀρμόζουσι μᾶλλον, ὅταν ἢ τὸ μυκητώδες ἐσάρκωμα χαῦνον καὶ ἡ ἰχωρώδης ἔκκρισις τοῦ ἔλκουσ πολλή· τὰ δὲ ὑγρά, ὅταν ἐκεῖνο μὲν ἦ σκληρόν, ἡ ἔκκρισις δὲ ὀλίγη. Ἄν δὲ τὸ ἐσάρκωμα ἀναφύηται κατὰ μέρος μόνον, καθαιρούμεν αὐτὸ εὐκόλως, ἐκκόπτοντες αὐτὸ μὲ τὸ μαχαίριον κατὰ τὴν βάσιν· καθαιρούμεν δὲ αὐτὸ δεύτερον διὰ τῆς διαδέσεως, ὅταν ἢ μισχωτόν, ὅταν ὁ ἄρρωστος φοβῆται τὸ μαχαίριον, καὶ ὅταν εἰς τὴν ἐκκοπὴν αὐτοῦ φοβώμεθα αἰμορραγίαν μεγάλην. Ὅταν δὲ τὰ μὲν ἐσχαρωτικά δὲν τελεσφορῶσιν, ἢ βλάβπτωσιν ἀναλυόμενα καὶ ἀναχεόμενα, ἢ δὲ ἐκκοπὴ μὲ τὸ μαχαίριον καὶ ἡ διάδεσις δὲν δύναται νὰ γείνη, δυνάμεθα νὰ καθαιρέσωμεν τὸν μύκητα, ἐπικαίοντες αὐτὸν μὲ τὸ πεπυρακτωμένον σιδήριον. Πρὸς παῦσιν δὲ τῆς αἰμορραγίας, ἣτις γίνεται πολλάκις ἐκ τῆς ἄνω ῥηθελῆς θεραπείας, ἢ αὐτόματος ἐκ τῆς μυκητώδους ἐπιφανείας τοῦ ἔλκουσ, μεταχειρίζομεθα τὰ στυφόνα φάρμακα, τὴν πίεσιν δὲ ἐπίδεσμων, τὴν ἐπίκασιν μὲ τὸ πεπυρακτωμένον σιδήριον, ἢ τὴν παντελῆ τοῦ μύκητος ἀποκοπὴν.

§. 400.

Τὰ κιστώδη ἔλκη γεννῶνται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ τὰ κάτω ἄκρα· εἰσὶ τὸ πλείστον ὡσειῶν καὶ ἀβαθῆ, ὁ πυθμὴν αὐτῶν ὑποκυανοῦς, ἢ ἔκκρισις ὀρρώδης τε καὶ αἱματώδης· τὰ δὲ χεῖλη αὐτῶν, πεπαλαιωμένων ὄντων, τυλώδη· τὸ δέρμα περὶ τὸ ἔλκος ὀφρῶδες· συγχρόνως δὲ εἰσὶν ἐν τῇ κνήμῃ, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν περιοχὴν τοῦ ἔλκουσ κισσοὶ καὶ ὄγκοι οἰδηματώδεις. Τὰ ἔλκη ταῦτα αἰμορραγοῦσι πολλάκις περιοδικῶς, εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀνωδυνῆ, ἐνίοτε ὅμως ὑπερβαλλόντως ἐπώδυνα καὶ ἄνευ ἵχνους φλεγμονῆς. Τὰ ἔλκη ταῦτα ἔχουσι σχέσιν ὀριστικὴν πρὸς τὸ κιστώδες πάθος, γεννῶνται δὲ διὰ πᾶσαν βλάβην ἐμποδίζουσιν τὴν ἐπάνοδον τοῦ αἵματος, οἷα ἢ πίεσις, ἢ συνεχὴς στάσις, ἢ διαμονὴ εἰς θερμὴν ἢ ψυχρὰν ὑγρασίαν· ἐπομένως ἐπιτηδεύματά τινα, πίεσις τῆς κυοφορούσης μήτρας κ. τ. λ. Εἰς τὴν κιστώδη κατάστασιν προδιατίθησι τὸ σῶμα κατ' ἐξοχὴν πληθώρα, πολυχυμία, ἐπιστάσεις φλεβώδους αἵματος καὶ ἐμφράξεις τῶν ἐντοσθίων τῆς κοιλίας, αἰμορροϊδικὴ κατάστασις, ἐπίσχεσις τῶν αἰμορροϊδῶν καὶ τῶν ἐμμήνων· ἐξάγεται δὲ ἐκ τούτου, ὅτι οἱ κισσοὶ οὗτοι εἰσὶ πολλάκις σημεῖα βαυτεροῦ πάθους καὶ δύναται νὰ εἶναι πρὸς τοῦτο ὡφέλιμα· γεννῶνται δὲ τὰ κιστώδη ταῦτα

ἔλκη ἐκ τυχηρᾶς βλάβης παρόντων τῶν κισσῶν, καὶ ἐκ πεφλογμένων καὶ ἠλωμένων κισσῶν, ἢ διὰ βράδύσεις μ ελανερύθρους καὶ κηλίδας, ἐν αἷς ἐγείρονται φλύκταιναι, αἵτινες διαρρήγνυνται ἢ ἀναξαίνονται, ἢ διὰ φλεγμονὴν τοῦ δέρματος καὶ τοῦ ὑποκειμένου κυτταρώδους ἰστού μετ' ἐμπύσεως ἢ μετ' ἀποπτώσεως τῆς ἐπιδερμίδος, ἢ ἐξ ἄλλων ἰδιογενῶν ἔλκων, εἰς ταῦτα μεταπεπτωκότων. Ἐν τῇ θεραπείᾳ αὐτῶν πρέπει νὰ ἐπιβλέψωμεν πρῶτον τὴν αἰτίαν, ν' ἀφαιρέσωμεν τὰς ἐπιστάσεις τοῦ αἵματος καὶ τὰς ἐμφράξεις διὰ διαλυτικῶν φαρμάκων, νὰ τακτοποιήσωμεν τὴν δ αἰταν τοῦ ἀρρώστου, νὰ ἀπαγορεύσωμεν αὐτῷ τὴν ὀρθοστασίαν καὶ ν' ἀπομακρύνωμεν πᾶσαν πίεσιν κ. τ. λ. Τὸ δὲ ἔλκος καλύπτεται ἀπλῶς μὲ ξηρὸν μοτ ὄν, πρὸς δὲ τοὺς κισσοὺς καὶ τοὺς οἰδηματώδεις ὄγκους μεταχειρίζομεθα κατ' ἐξάαιρετον τὴν περιεὶλησιν τοῦ μορίου μὲ ἐπιδήσμοις καὶ τὴν περιβόλην αὐτοῦ μὲ ταινίας κολλητικῆς ἐμπλάστρου. Ἐὰν δὲ γείνη ἴασις δέον, ἀποφεύγοντες μετὰ προσοχῆς τὰς προφάσεις, νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν ἐκ νέου αὐτῶν γένεσιν διὰ τῆς ἐπιμόνου περιεὶλήσεως τοῦ μορίου μὲ περισφιγγούσας περικημητὰς, ἐκ δέρματος κυνὸς κατεσκευασμένας. Τὰ ἔλκη ταῦτα διὰ τὴν αἰτιατικὴν αὐτῶν σχέσιν πρὸς τὰς ἐν τῇ κοιλίᾳ ἐμφράξεις, καὶ πρὸς τὰς ἀνωμαλίας τῶν αἱμορροϊδῶν καὶ τῶν ἐμμήνων, ὠνομάσθησαν καὶ ἔλκη κοιλιακά, αἱμορροϊδικὰ καὶ ἐμμήνια, καὶ μάλιστα διότι τὰ ἐμμήνια πολλὰκις αἱμορραγοῦσι περιοδικῶς ἐν καιρῷ τῆς ἐμμήνου καθάρσεως. Ἀλλ' ἡ αἰτιατικὴ αὕτη ἰδιαιτέρα σχέσις οὐδόλως ἐν τῷ σχήματι καὶ τῇ ποιότητι τῶν ἔλκων τούτων ἐμφαίνεται.

Πρὸς θεραπείαν τῶν συριγγωδῶν ἔλκων ἐνεργοῦμεν ὅσα ἐν τῷ περὶ ἀποστημάτων (ἴδ. §. 188) εἴρηται.

§. 401.

Ὅταν δὲ τὰ ἔλκη ἐπιμείνωσι χρόνον πολὺν, καὶ φθάσωσι νὰ λάβωσι τρόπον τινὰ φύσιν δια κριτικῆς ὀργάνου, πρέπει ἡ ἐκκρίσις αὕτη νὰ διατηρηθῆ πρὶν ἔτι ἀπουλωθῶσι ταῦτα, διὰ βοθρίων καὶ δι' ἄλλων παροχετεύσεων. Ἄν δὲ γεννηθῶσι συμπτώματα ἀποσκήψεως δι' αἰφνίδιον ἐπίσχεσιν τῆς ἐκκρίσεως τοῦ ἔλκους, δέον νὰ μεταγάγωμεν τάχιστα ταύτην εἰς τὸ ἔλκος διὰ χρήσεως ὀριμέων καὶ ἐρεθιστικῶν φαρμάκων. Ὅταν λοιπὸν διὰ τοιούτους λόγους δὲν εἶναι δυνατὸν μηδὲν πρέπον ν' ἀπουλώσωμεν τὸ ἔλκος, οὐδὲν ἔχομεν νὰ πράξωμεν πρὸς τοῦτο, εἰμὴ νὰ φυλάσωμεν αὐτὸ καθαρὸν, νὰ ἐμποδίσωμεν πᾶσαν αὐτοῦ ἐπιπλοκὴν τοπικὴν καὶ νὰ ἐλαττώμεν τὰ βάσανα τοῦ ἀρρώστου.

ΚΕΦΑΛ. Β'.

ΠΕΡΙ ΕΛΚΩΝ ΕΝ ΜΕΡΕΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΓΕΝΝΩΝΤΩΝ ΑΥΤΑ ΑΙΤΙΩΝ.

Α'.

Περὶ ἀτόνων ἑλκῶν.

§. 402.

Τὰ ἄτονα ἑλκη διατηροῦνται ὑπὸ καθολικῆς ἢ τοπικῆς ἀτονίας, μαρτυρουμένης διὰ χαλαρᾶς καὶ χαύνης διαθέσεως τοῦ σώματος, καὶ ἑδρεύουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς ὅσα μέρη τοῦ σώματος καὶ ἐν τῇ κατὰ φύσιν αὐτοῦ καταστάσει ἔχουσιν ὀλίγην ζωτικότητα. Ἐκ τούτου βλέπομεν ταῦτα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τοὺς πόδας, καὶ εἰς τὸν ἀριστερὸν συχνότερα ἢ εἰς τὸν δεξιόν. Ἐπιτηδεύματά τινα, ὅσα ἐμποδίζουσι τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος εἰς τὰ κάτω ἄκρα, καὶ ὅσα ἐξ ἀνάγκης ζητοῦσι τὴν ὀρθίαν στάσιν τοῦ σώματος, προετοιμάζουσι τὴν γένεσιν τῶν ἑλκῶν τούτων.

Γεννῶνται δὲ ἢ δι' ἐξωθέν τινα βλάβην, ἢ αὐτόματα. Ὁ πεπονθὼς τόπος γίνετ' ἐρυθρὸς καὶ διαγκούται ὀλίγον, τὸ δ' ἐπικείμενον δέρμα λεπτόνεται καὶ διαρρήγνυται· τὸ ἑλκος μεγεθύνεται κατὰ μικρὸν, εἶναι μᾶλλον ἢ ἡ ττον ἐπώδυνον, καὶ δύναται νὰ φέρῃ τὰς ἀνωτέρω εἰρημένας καθολικὰς τε καὶ τοπικὰς ἀλλοιώσεις.

Τὰ ἑλκη ταῦτα εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετ' ὄγκου οἰδηματώδους ἢ κίρσωματώδους τῶν κάτω ἄκρων καὶ μετὰ χειλέων τυλωδῶν καὶ ἔχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χαρακτῆρα ἄτονον, ἐνίοτε ὅμως διὰ τυχηρὰ αἰτία δύνανται νὰ λάβωσι ταῦτα καὶ ἐρεθιστικὸν ἢ φλεγμονώδη χαρακτῆρα.

§. 403.

Ἡ πρόγνωσις αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν ἐν τῷ 392 παραγράφῳ ἐν γένει μνημονευθέντων περιστατικῶν, κατ' ἐξοχὴν δὲ ἐκ τῆς δυνατῆς ἄρσεως τῶν γεννησάντων αὐτὰ αἰτίων.

§. 404.

Ἡ ὠφελιμωτέρα μοι φανεῖσα θεραπεία τῶν ἑλκῶν τούτων εἶναι ἡ ἐξῆς· ὅταν τὸ ἑλκος φαίνεται καλὸν καὶ χωρὶς τινος ἰδιαζούσης ἐπιπλοκῆς, δέον ὁ ἄρρωστος νὰ μένῃ ἡσυχος, νὰ ἔχη διαιτᾶν τὴν προσήκουσαν, νὰ πλύνῃ τὸ ἑλκος μὲ χλιαρὸν ἑγγυμα χαμαιμήλων καὶ νὰ ἐπιδέῃ αὐτὸ πιεστικῶς μὲ ταινίας κολλητικοῦ ἐμπλάστρου, ὡς θέλομεν εἰπεῖ ἐφεξῆς. Ἐὰν δὲ τὸ ἑλκος ἢ πολὺ ἄτονον καὶ ῥυπαρὸν, ἀνάγκη τὸ πεπονθὸς μέρος νὰ σχηματίζεται ὑπτιον, καὶ νὰ καταντλήται ἀδιακόπως μὲ χλιαρὸν ἑγγυμα χαμαιμήλων, ἕως ἂν καθαρισθῇ δεόντως τὸ ἑλκος, καὶ νὰ

ἐπιβληθῆ ἔπειτα ὁ πιεστικός ἐπίδεσμος κατὰ τὸν τρόπον τοῦ Βαῦντωνος. Ἦγουν ἐπιβάλλομεν κατὰ τὸ πεπονθὸς μόριον κολλητικῆ ἐμπλάστρου ταινίας ἀρκούντως μακρὰς, βάλλοντες τὴν πρώτην αὐτῶν ἐπιβολὴν ὅσον δακτύλου κάτωθεν τοῦ ἔλκους, καὶ ποιούντες τὰς περιβολὰς ἀνιούσας ἐν εἶδει σκεπάρνου καὶ κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ καλύπτηται ἐντελῶς τὸ ἔλκος ἐπ' αὐτῶν δὲ τῶν ταινιῶν περιβάλλομεν ἔτι μὲ ἐπίδεσμούς ἐκ λίνου τὴν κνήμην ὅλην μέχρι τοῦ γόνατος, ὅπως πιέζεται συμμετρῶς ὅλον τὸ μόριον· εἶναι δὲ τοῦτο ἀναγκαιότατον εἰς τὴν οἰδηματώδη ἢ κίρσωματώδη κνήμην. Κατὰ τὸ ποσὸν δὲ τοῦ ἐκκρινομένου πύου ἀλάσσομεν τὰ ἐπίδεσμα καθ' ἡμέραν, ἢ μεθ' ἡμέρας, καθαρίζομεν τὸ ἔλκος δεόντως, καὶ ὅταν ἀρχίσῃ ἡ οὐλωσις, ἐπιβρέχομεν αὐτὸ μὲ ἀραιὸν διάλυμα ἄχνης· ὑδροαργύρου, ἢ ἐπικαίομεν αὐτὸ μὲ χυτὸν νιτρικὸν ἄργυρον. Δέον δὲ, ὅταν τὰ ἔλκη ταῦτα ὄσι φλεγμαίνοντα ἢ περιουδονούντα, ἢ καὶ ἄλλως, ὡς ἤδη εἴρηται, ἐπιπεπλεγμένα, πρῶτον νὰ καταστήσωμεν αὐτὰ διὰ τῆς οἰκείας θεραπείας ἀπλά, καὶ ἔπειτα νὰ περιβάλωμεν αὐτὰ μὲ τὰς εἰρημένας ταινίας. Τοῦτο δὲ μὴ ἀμελήσαντες, καὶ τὰς ταινίας τοῦ κολλητικῆ ἐμπλάστρου ἀκριβῶς ἐπιβάλλοντες, οὔτε πόνον ποτὲ θέλομεν ἰδεῖ; οὔτε ἀναξασμούς, οὔτε νέας ἐλκώσεις, οὔτε ζέστην (ἥς ἔνεκεν ἀναγκαζόμεθα νὰ ἐπιβρέχωμεν μὲ ψυχρὸν ὕδωρ, ἐν ᾧ αὕτη αὐξάνεται), οὔτε τέλος ἄλλο κακὸν σύμπτωμα. Ὅταν δὲ τὸ ἔλκος διὰ τῆς θεραπείας ταύτης σμικρυνθῆ μὲν πολὺ, χωρὶς δὲ νὰ κατουλωθῆ ἐντελῶς, ἢ γαίην ἐκ νέου χειρόν, τὸ αἶτιον τότε πρέπει νὰ εἶναι ἡ κακὴ τοῦ ἄρρώστου ἀγωγὴ, καὶ μάλιστα αἱ παράκαιροι αὐτοῦ κινήσεις, ἢ νόσημα καθ' ὅλον τὸ σῶμα, οὗ ἡ ἐπιβροία ἐμποδίζει τὴν ἴασιν, ἢ τέλος ἡ ἐλκωσις αὕτη ἔγεινεν ἐθὰς εἰς τὸν ἄρρώστον. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ θεραπεία δέον νὰ τροποποιηθῆ κατὰ τὰ αἰτία ταῦτα. Τὴν ἄνω ῥηθεῖσαν θεραπευτικὴν μέθοδον μετεχειρίσθη εἰς τὰ τοιαῦτα ἔλκη, ἅπερ διήρκεσαν δέκα καὶ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη, καὶ οὐδέποτε εἶδον κακὸν τι, ὅπερ ἐδύνατο νὰ προκύψῃ ἐκ τῆς ἐπισχέσεως συνήθους ἐκκρίσεως.

Ὁ Ὑνδερβόδης καὶ Βουέρος (Rapport ou conseil des hopitaux. Paris. 1834). ἀφίνουσι τὸν ἄρρώστον νὰ βαδίξῃ ἐν ᾧ φέρει τὴν Βαῦντωνίαν περιελησιν, λέγοντες ὅτι οὕτω γίνεται οὐλὴ τῶν ἐλκῶν στερεὰ καὶ σύμμετρος, ἐν ᾧ ἐκ τοῦ ἐναντίου ἢ οὐλῆ, ἣτις γίνεται θανὸν ὁ ἄρρώστος κάθηται φέρων τὴν ἄνω περιελησιν, διαρρήγνυται ὅταν οὗτος ἀρχίσῃ ἔπειτα νὰ ἴσταται καὶ νὰ βαδίξῃ, δι' ἣν πάσχει ἐν τῷ βαδίξειν διάτασιν.

Τοπικῶς δὲ μεταχειρίζονται συνήθως εἰς τὰ ἔλκη ταῦτα ὅλα τὰ ἀρωματικά καὶ σύφοντα φάρμακα, οἷον πλύσεις τοῦ ἔλκους μὲ ἀπόζεμα φλοιοῦ τῆς δρυός, τῆς ἰτέας, τῶν φύλλων ἢ τῶν κελύφων τῶν λεπτοκαρύων, τῆς πόας τοῦ σκορδίου, καὶ τοῦ πηγάνου, ἀπλοῦν ἢ ἠνωμένον μετὰ τοῦ διὰ σμύρνης βάμματος κ. τ. λ. καὶ ὅταν τὸ ἔλκος ἐκκρίνη πολὺ, ὠφελιμώτερον, λέγουσιν, εἶναι νὰ μεταχειρίζομεθα ταῦτα ἐν εἶδει

ξηρίου, ἤγουν νὰ ἐπιπάσσωμεν εἰς τὸ ἔλκος κόνιν τοῦ Περουβιανοῦ φλοιοῦ, τοῦ φλοιοῦ τῆς θρυός, τῶν χαμαιμήλων μετὰ καφουράς, μετὰ σμύρνης κ. τ. λ. ἢ ἀντὶ τούτων μεταχειρίζονται καὶ ἐρεθιστικὰ ἀλοιφὰς καὶ ἔμπλαστρα, τὴν πεπαντικὴν ἀλοιφὴν μετὰ καφουράς, τὴν διὰ κοκκίνης ὑποστάθμης τοῦ ὑδραργύρου ἀλοιφὴν κ. τ. λ.

Ὅσάκις δὲ διὰ περιστάσεις ἰδιαιτέρας τοῦ ἀρρώστου, οὔτε ἡ ἀπαιτουμένη ἡσυχία δύναται νὰ δοθῇ, οὔτε ἡ προσήκουσα ἐπίδεξις νὰ γείνη, μεταχειρίζομαι ἀναλόγως τῇ ῥυπαρότητι τοῦ ἔλκους καθ' ἡμέραν λουτρά τῶν ποδῶν ἐκ χαμαιμήλων, ἐξ ἀλυσίας, καὶ ἐπιδέω τὸ ἔλκος μὲ ἀλοιφὴν συγκειμένην ἐκ τῆς διὰ μολυβδίνου ὄξους καὶ ἑλαίου, καὶ τῆς διὰ κοκκίνης ὑποστάθμης τοῦ ὑδραργύρου ἀλοιφῆς.

Ὁ δὲ ῥύστος μεταχειρίζεται εἰς τὰ χρόνια ἔλκη τῶν ποδῶν τὴν νηστείαν (ὅσον ἐνός τεταρτημορίου τῆς μερίδος τὴν ἡμέραν), δις δὲ τῆς ἐβδομάδος καθάρισον, καὶ τὴν ἐπιούσαν μετὰ ταῦτα λουτρὸν τοῦ σώματος χλιαρὸν, καὶ ψυχρὰς ἐπιβροχὰς ἐξ ὕδατος ποταμίου εἰς τὸ ἔλκος.

Πρὸς ἀπειρίην τοῦ ἀέρος καὶ σύγχρονον πίεσιν παρήνεσαν νὰ ἐπιβάλωμεν εἰς τὰ ἔλκη ταῦτα καὶ πέταλα κασιτέρου ἢ ἐλαστικοῦ κόμμεος, ἢ νὰ ἐπαλειφωμεν τὸ ἔλκος μὲ κηρὸν ἢ μὲ κολλώδιον.

Μετὰ τῶν τοπικῶν τούτων βοηθημάτων εἶναι χρεῖα νὰ μεταχειριζώμεθα ταυτοχρόνως καὶ ἐσωτερικὰ, οἰκεία εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ ἀρρώστου καὶ τονωτικὰ μὲν ὅταν οὗτος ἦ ἄτονος, διαλυτικὰ δὲ καὶ ὀλίγον τονοῦντα, ὅταν πάσχη ἐμφράξεις τῆς κοιλίας, αἰτινες πολλάκις ἔχουσι σχέσιν μεγάλην πρὸς τὰ ἔλκη τῶν κάτω ἀκρῶν, καὶ διαίταν ταυτοχρόνως τακτικὴν. Ἡ Ἑρακλεῖα πόα (Herb. gratiol.) ἐμμέτρως διδομένη ὠφελεῖ εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας καὶ εἰς ὅσας ἔτι δὲν εἶναι μὲν ἐμφράξεις τῆς κοιλίας, ὑπάρχει δὲ καθολικὴ τοῦ σώματος νωθρότης καὶ φλεγματώδης κράσις.

§. 406.

Τὰ ἔλκη ταῦτα ὑποτροπιάζουσι μετὰ τὴν ἴασιν συχνότατα, καὶ μάλιστα ὅταν τὰ προηγούμενα αἰτία δὲν ἀφαιρῶνται· συνήθως δὲ ἀναγεννῶνται τὸ φθινόπωρον ἢ τὸν χειμῶνα· ἀνυσιμώτατον εἰς προφυλακὴν αὐτῶν βοήθημα εἶναι ἡ διηνεκὴς καὶ σύμμετρος πίεσις τῶν ποδῶν μὲ σφιγκτηρίους περικνημίδας ἐξ ἀνευδύτου δέρματος κατεσκευασμένας· ταυτοχρόνως δὲ ἀπαιτεῖται καὶ διαίτα τακτικὴ, καὶ ἀποφυγὴ πάσης κοπιάδους κινήσεως τῶν ποδῶν. Ὅταν ἔλκη τοιαῦτα μείνωσιν ἐπὶ πολὺ ἢ ἐπανέρχωνται πάντοτε, ὑπερρέφεται κατὰ μικρὸν ὄλου τοῦ μέλους ὁ κυτταρώδης ἰστός, σκληρύνεται καὶ μεταπίπτει εἰς ἑτεροίωσιν ἑλεφαντοειδῆ, οἱ μῦς δὲ καὶ οἱ τένοντες στερεοκονταί τῆς εὐκινήσεως, τὰ γειτνιαζόντα ἄρθρα, κατ' ἐξοχὴν δὲ τὸ τοῦ ποδός, γίνονται ἀκαμπῆ καὶ ὄλον τὸ μέλος ἄχρηστον ἀποκαθίσταται. Ταῦτὰ τε τὰ περιστατικὰ καὶ ἐκεῖνα, ἐν οἷς ἕνεκα παραμελήσεως τὰ ἔλκη ταῦτα ἐξαπλοῦνται καθ' ὑπερβολὴν, καταφθείρουσι

τὸ δέριμα καὶ τὸν κυτταρώδη ἰστὸν καθ' ὅλην τοῦ μέλους τὴν περιοχὴν, καὶ ἂν διὰ πολυχρονίου θεραπείας καὶ περιποιήσεως ἰαθῶσιν, ὑποτροπιάζουσι πάντοτε, ὅταν ὁ ἄρρώστος δοθῇ εἰς τὰ συνήθη αὐτοῦ ἔργα, καὶ ἀποκαθιστῶσιν αὐτὸν εἰς πᾶσαν κίνησιν καὶ εἰς πάντα κόπον ἀνεπιτήδειον ταῦτα, λέγω, τὰ περιστατικὰ προκαλοῦσι τὴν ἀνάγκην τῆς ἀκρωτηριάσεως, ἣν καὶ αὐτὸς ὁ ἄρρώστος ζητεῖ πολλάκις ἐπιμόνως.

B'.

Περὶ τῶν ἐκ στομακάκης ἐλκῶν.

§. 407.

Τὰ ἐκ στομακάκης ἔλκη μάρτυρες εἰσὶ τῆς ἐπικρατούσης μᾶλλον ἢ ἦττον ἐν τῷ σώματι δυσκρασίας τῆς στομακάκης· προσεχῆς δὲ ταύτης αἷτιον εἶναι ἡρόπη τοῦ αἵματος καὶ τῶν λοιπῶν χυμῶν πρὸς τὴν διάλυσιν μεθ' ὑπερβαλλούσης ἀτονίας τῶν τριχρειδῶν ἀγγείων δι' ἐλαττώσεως τῆς ἰνώδους οὐσίας καὶ πλεονάσεως τῶν ἀλκάλων (κατὰ δὲ τὸν Ὀφμαννον δι' ὑπερβολικῆς πλάσεως ἀμμωνίας) γενομένης. Ὅλα λοιπὸν αὐτῆς τὰ συμπτώματα πηγάζουσιν ἐξ ἀτονίας, χυανώσεως, ἐλαττώσεως ἢ τελείας ἀπωλείας τῆς συνελκτικότητος τῶν μορίων, μάλιστα δὲ τῶν ἀγγείων.

Τὸ δέριμα ἀποβάλλει τὸ κατὰ φύσιν χρῶμα, γίνεται ὠχρὸν καὶ ἐξοδαίνεται· ὁ ἄρρώστος αισθάνεται κόπῳσιν καθ' ὅλον τὸ σῶμα, καὶ ἡ ἐλαχίστη κίνησις ἀποκάμνει εὐθὺς αὐτόν· τὰ οὔλα γίνοντ' ἐπώδυνα, ἐξογκοῦνται καὶ αἱμορραγοῦσιν εὐκόλως· ἡ ἀναπνοὴ εἶναι δυσώδης καὶ κατὰ τοῦ σώματος τὴν ἐπιφάνειαν ἐπιγεννῶνται τῆδε κάκεισε, καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς πόδας, κηλίδες κυανωπαὶ καὶ διάφοροι τὸ μέγεθος, αἵτινες ἐξαπλοῦνται κατὰ μικρὸν καὶ φαίνονται ὡς ἂν μώλωπες· εἰς τὰ θερμὰ κλίματα γίνεται πολλάκις καὶ οἴδημα τῶν ἄκρων, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὅμως γεννῶνται εἰς τὸ δέριμα φύματα, φέροντα ἐφ' ἑαυτῶν φλυκταινίδιον, ὅπερ συμπύπτει καὶ μεταβάλλεται εἰς κηλίδα πορφυρόχρουν. Μετ' ὀλίγον δὲ οἱ πόδες γίνοντ' ἐπώδυνοι, τὰ γόνατα ἐξογκοῦνται καὶ τὰ οὔλα ἐλκοῦνται καὶ αἱμορραγοῦσιν· ὁ ἄρρώστος γίνεται εἰς ἄκρον ἀδύνατος, πτύει, βήσσει, ἐμεῖ, οὐρεῖ καὶ ἀποπατεῖ αἷμα· τὰ οὔλα γαγγραινοῦνται πολλάκις· τὸ αἷμα ἐκχυμοῦται εἰς τ' ἀνά μέσον χωρία τῶν μορίων, πεπαλαιωμένα οὔλα ἀναρρήγγυνται ἐκ νέου, καὶ ἡ ἀδυναμία τοῦ ἄρρώστου γίνεται πολλάκις διὰ τὰς κατ' ἐπανάληψιν γενομένας αἱμορραγίας τοσαύτη, ὥστε ἡ παραμικρὰ κίνησις ἐπάγει λειποθυμίας εἰς τὸν ἄρρώστον, ὥστε οὗτος ἀποθνήσκει ἢ ἐν καιρῷ τῶν τοιούτων λειποθυμιῶν, ἢ ὑπὸ φθίσεως.

§. 408.

Τὰ ἔλκη τῆς στομακάκης εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπιπόλαια καὶ μόνον εἰς τὸ δέρμα· τὰ χεῖλη αὐτῶν καὶ τὰ περικείμενα μέρη εἰδηματώδη· ὁ πυθμὴν ῥυπρὸς, καλύπτεται ὑπὸ μύκητωδῶν ἀναβλαστημάτων, καὶ αἱμορραγεῖ ἐπιφαιόμενος· οἱ ἐκκρινόμενοι ἰχῶρες εἰσὶ λεπτοί, δυσωδέστατοι καὶ συμπεφυμένοι μετὰ μέλανος αἵματος· πολλάκις διαβιβρώσκονται καὶ φθείρονται τὰ γεινιάζοντα ὅσῳ· γεννῶνται δὲ τὰ ἔλκη ταῦτα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὰ οὖλα, εἰς τὰς κνήμας καὶ εἰς τοὺς μηρούς, ἢ ἐξ αὐτομάτου, ὅταν ἡ στομακάκη προχωρήσῃ πολὺ, ἢ ἐξ ἄλλων ἐλκῶν, ὅταν ἡ κακοχυμία τῆς στομακάκης ἀνεδόθῃ καθ' ὅλον τὸ σῶμα.

§. 409.

Τὰ γεννῶντα τὴν στομακάκην αἷτια εἰσὶν ἔνδεια ὀξυγονούχου ἀέρος, ὑγρὸς καὶ νεφελώδης ἀήρ, κακὴ τροφή, μάλιστα δὲ τοιαύτη, δι' ἧς προ-γίνεται πλεόνασις ἀλκάλειος ἐν τῷ αἵματι, ὡς κρέα ταριχευτά· ῥαθυμία, ἀκίνησία καὶ κόποι συνεχεῖς. Γεννᾶται δὲ αὕτη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν εἰς μακρὰς θαλασσοπορίας, καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν ἀρκτικὴν θάλασσαν. Πολλάκις δὲ καὶ εἰς τὴν ξηρὰν εἰς ἀνθρώπους φλεγματώδεις, οἵτινες κατοικοῦσιν ὑγρὰς καὶ ἀφεγγεῖς οἰκίας καὶ λαμβάνουσι κακὴν καὶ διεφθαρμένην τροφήν, ἐξ αὐτῆς βλέπομεν τὴν στομακάκην εἰς τὴν ξηρὰν ἐν καιρῷ σπανοκαρπίας, εἰς πολιορκουμένας πόλεις κ. τ. λ. Καὶ ἡ ὑπέρμετρος χρῆσις τοῦ ὑδαργύρου γεννᾷ νόσημα προσόμοιον τῇ στομακάκῃ.

§. 410.

Σκοπὸς τῆς θεραπείας ἔστω πρῶτον ἡ ἀφαίρεσις τῆς ἐνούσης κακο-χύμου διαθέσεως· πρὸς τοῦτο δὲ ἀπαιτεῖται ἀήρ θερμότερος καὶ καθαρὸς, τροφή καλλιτέρα, ἐξ ὀξυνῶν μάλιστα καρπῶν συνισταμένη, καὶ βίος ἐργα-τικός· ἔπειτα δὲ ἡ χρῆσις τῆς πῶας τοῦ Σισυμβρίου (*pasturium aquaticum*) τῆς κοχλιαρίδος, τῆς Βεκαβύγγης (*Beccabunga*), τῆς στυπτηρίας, τῶν ἀρωματικῶν καὶ πικρῶν φαρμάκων, ὡς τοῦ εὐώδους καλάμου, τῆς μη-νυανθοῦς πῶας (*trifol. fibrin.*) τοῦ Περουβιανοῦ φλοιοῦ κ. τ. λ. συγχρόνως δὲ καὶ αἱ ἀνατρίψεις τοῦ σώματος ὅλου μὲ ὀξυπνευματώδη ὑγρὰ, καὶ πλύσεις αὐτοῦ μὲ ψυχρὸν ὕδωρ, ὅπερ ἀποδίδει εἰς τὰ μέρη τὸν ἀπολω-λότα τόνον, καὶ αὐξάνει τὴν πλαστικότητα τοῦ αἵματος.

§. 411.

† Πρὸς τὰ ἔλκη δὲ μεταχειρίζομεθα τοπικῶς τονωτικὰ καὶ σταλτικὰ φάρμακα, ὡς ξηρίον Περουβιανοῦ φλοιοῦ μετὰ στυπτηρίας, καφουράς, σμύρνης, στυπτηρίαν μετ' ἀφειψήματος σταλτικῶν φαρμάκων, κίνον

ἀναλελυμένον εἰς μέλινα οἶνον, Θεδένου τὸ ἀντιτραυματικὸν ὕδωρ, ἀνθρακοκονίαν ἠνωμένην μετὰ Περουβιανοῦ φλοιοῦ, σμύρνης, στυπτηρίας καὶ στύρακος, καὶ ὄξέα μετ' ἀφεψήματος σταλτικῶν φαρμάκων ἀνυσιμώτατον δὲ εἶναι ἢ περιελλησις τοῦ πεπονθότος μορίου με' ἐπιδέσμους διαβρόχους εἰς τονωτικὰ φάρμακα.

Τὰ δὲ ἠλκωμένα καὶ ἐξωγκωμένα οὔλα ζητοῦσι διακλύσματα ἐξ ἀφεψήματος Περουβιανοῦ φλοιοῦ, φλοιοῦ ὀρυζοῦ ἢ ἰτέας, ἐξ ἐγχύματος τοῦ ἐλελισφάκου ἠνωμένου μετ' οἴνοπνεύματος κοχλιαρίδος ἢ μετὰ στυπτηρίας, καὶ ἐπιχρίσεις με' ἠραιωμένον ἄλυκόν ἢ θεικὸν ὄξύ ἀναμειγμένον μετὰ μέλιτος.

Γ.

Περὶ τῶν χοιραδικῶν ἐλκῶν.

§. 412.

Τὰ χοιραδικὰ ἔλκη σημαίνουσιν, ὅτι τὸ σῶμα εἶναι μᾶλλον ἢ ζῆτον κυριευμένον ὑπὸ χοιράδων, εἰς ὧν τὴν γένεσιν συντελοῦσιν ἐκκλισις τῆς ἐνεργείας τῆς θρέψεως ἀπὸ τοῦ κατὰ φύσιν τύπου, ἐξ ἧς γίνεται κακὴ ἐξομοίωσις καὶ παρὰ φύσιν σύγκρασις τοῦ λέμφου, ἄτακτος αὐτοῦ κυκλοφορία, ἐπιστάσεις καὶ ὀγκώματα τῶν ἀδένων.

§. 413.

Δὶ χοιράδες εἰσὶ νόσημα τῶν παιδῶν ἐν γένει· οἱ παῖδες γανῶνται μετὰ τῆς διαλέσεως εἰς ταύτας, αἵτινες ἀναπτύσσοντ' ἐφεξῆς, ὅταν οὔτοι μάλιστα διαιτῶνται ἀμελῶς, ὡς ῥυπαροὶ καὶ τρέφονται κακῶς.

Τὰ σημεῖα τῆς ἐξέως ταύτης εἰσὶ διπλά.

1) Οἱ παῖδες ἀναπτύσσονται ταχέως τὴν τε διάνοιαν καὶ τὸ σῶμα, ἔχουσι δέρμα λευκόν, παρειὰς ἐρυθράς, ὀφθαλμοὺς ζωηροὺς· ὅλα τὰ μέλη τοῦ σώματος στρογγύλα, τὴν κόμην ξανθὴν, ξανθομέλινα, λεπτοφυῆ καὶ οὐλωμένην, καὶ εἰσὶν εἰς ἄκρον εὐαίσθητοι ἢ

2) Εἰσὶ χαῦνοι, λεμφώδεις καὶ βουθωνιασμένοι κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸ πρόσωπον· τὰ χεῖλη αὐτῶν εἰσὶν ὀγκώδη καὶ αἱ γωνίαι τῆς κάτω γένυος ὑπερβαλλόντως ἐξέχουσαι. Οἱ παῖδες οὔτοι ἀναπτύσσονται βραδέως τὸ τε σῶμα καὶ τὴν διάνοιαν, πάσχουσι δυσπεψίαν, περιπίπτουσι συνεχῶς εἰς βλεννορροίας καὶ ἐξανθήματα. Ἐν τούτοις αἱ χοιράδες εἰσὶ δυσειδέσταται, καὶ ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν ἄτονος.

§. 414.

Δὶ χοιράδες γεννηθεῖσαι μεγάλα ἐπάγουσι δεινὰ· ὅσον ἐπιμόνους φλεγμονὰς καὶ βλεννορροίας τῶν βλεννογόνων ὑμένων, ἐξανθήματα τοῦ δέρμα-

τος, έξογκώσεις και έμπτυσεις τῶν αδένων, μαρασμόν, φθίσιν, έξογκώσεις και έμπτυσεις τῶν ὀστέων και τῶν ἄρθρων.

§. 415.

Τὰ χοιραδικὰ ἔλκη γεννῶνται ἢ διὰ φλεγμονήν, έμπτύσιν και σχάσιν τῶν ὠγκωμένων αδένων, ἢ δι' αὐτόματον φλεγμονήν και ἔλκωσιν τοῦ δέρματος κατὰ διαφόρους τόπους· εἰσὶ δὲ ταῦτα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀνώδυνα, τὰ χεῖλη αὐτῶν σκληρὰ, ἄνισα και ἀνεσκαμμένα, τὸ ἔλκος και ἡ περιοχὴ αὐτοῦ ὠχρὰ, ἢ ἰοειδῆ ἐρυθρά· τὸ βάθος ἔχει τῆδε κακεισε ταινίας τινὰς λέμφου διαπεπηγότες, και τὸ πῦον εἶναι λεπτόν, ἐκτός δὲ τούτου εἰσὶ και ἀδένες ὠγκωμένοι ἢ ἕξις χοιραδική.

§. 416.

Πρὸς ἴασιν τῶν ἔλκων τούτων ἀπαιτεῖται νὰ βελτιώσωμεν τὴν κρᾶσιν τοῦ ἀρρώστου, και ἡ βελτίωσις αὕτη ἐλπίζεται, ὅταν δὲν ἐφάρησαν ἐπίσημα μόρια, και ἡ ἀδυναμία τοῦ ἀρρώστου δὲν εἶναι μεγάλη. Δί χοιράδες ἐξαλείφονται πολλάκις αὐξήσει τοῦ σώματος και κατ' ἐξοχὴν ἐν καιρῷ τῆς ἐφηβοσύνης, εἰς τὰς γυναίκας δὲ γίνονται εὐθὺς ἀφανεῖς, ἅμα συλλάθωσιν.

§. 417.

Πρὸς θεραπείαν χρεῖαν ἔχομεν πρῶτον διαίτης καλῆς, τροφῆς εὐπέπτου και τονωτικῆς, ἀέρος καθαροῦ, καθαριότητος κ. τ. λ. και φαρμάκων τονωτικῶν τοιούτων, ἅπερ ἐνεργοῦσιν ἰδιαζόντως εἰς τὰ λεμφοφόρα ἄγγεῖα· οἶον κάλαμος ὁ εὐώδης, τῆς δρυός, τῆς καστανέας ἢ ὁ Περουβιανὸς φλοιός, τὰ πικρὰ ἐκχυλίσματα, ὁ ἐκ δρυοθαλάμων καφφές, ὁ σίδηρος, διάφοροι τοῦ ὕδραργύρου και στίμμεός σκευασαί, ἡ ἀλυκὴ βαρύτις (baryta murialis), τὸ κώνειον, ἡ βελλαδόνα, τὸ γλυκύπικρον, τὰ κάλα, ὁ κεκαυμένος σπόγγος κ. τ. λ. Ὅσα δὲ τῶν φαρμάκων ἐνεργοῦσιν εἰς τὰ λεμφοφόρα ἄγγεῖα και εἰς τοὺς αδένες ἀρμόζουσι μᾶλλον, ὅταν ὁ ἀρρώστος ἢ λεμφώδους ἕξεως και οἱ ἀδένες αὐτοῦ πολὺ ὠγκωμένοι. Ὅλα δὲ τὰ ἀνωτέρω μνημονευθέντα δύνανται ν' ἀναμιχθῶσι πρὸς ἄλληλα διαφόρως κατὰ τὴν κατάστασιν τοῦ ἀσθενοῦς, και ἡ καλὴ αὐτῶν ἐνέργεια βοηθεῖται κατ' ἐξοχὴν ὑπὸ κατὰ καιροὺς διδομένων καθαρσίων ἐκ καλομέλιτος, ῥήου και ἱαλάπτης συγχειμένων. Ὁρελιμώτατα δὲ εἰσὶ και τὰ λουτρά, και μάλιστα τὰ ἐξ ἀρωματικῶν βοτάνων, ἢ τὰ οἰνοῦχα, θειοῦχα, σιδηροῦχα κ. τ. λ. και μάλιστα ὅταν σὺν τούτοις γίνωνται και ἀνατρέψεις τοῦ ὄλου σώματος με μᾶλλον ὀθόνιον ἢ με οἰοπνευματώδη ὑγρά.

§. 418.

Τοὺς ὄγκους τῶν αδένων δεόν νὰ διαλύωμεν ἀνατρέποντες τὸ δι' ἀμμωνίας ἄλειμμα (liniment. volat.), τὴν δὲ ὕδραργύρου τεφρόχρουν ἀλοιφήν,

ἤνωμένα μετὰ καφουράς καὶ ὑγράς καυστικῆς ἀμμωνίας· νὰ διαλύωμεν προσβάλλοντες ἐρεθιστικά ἔμπλαστρα, οἷον τὸ δι' ὑδραργύρου, τὸ διὰ κωνείου καὶ ἀμμωνιακοῦ, τὸ διὰ σάπωνος, ἀναμειγμένα μετὰ καφουράς, ὀπλίου κ. τ. λ. καὶ ὅταν ὁ ὄγκος ᾖ χρόνιος, ἀνατρίβομεν τὴν δι' ἰώδους ἀλοιφήν. Τὰ αὐτὰ μεταχειρίζομεθα καὶ πρὸς διάλυσιν τῆς ἐνούσης περὶ τὰ χοιραδικὰ ἔλκη σκληρίας. Ὅταν ὁμῶς οἱ εἰρημένοι ὄγκοι φλεγμαίνωσι καὶ περιδυνῶσι, προσβάλλομεν κατ' ἐπανάληψιν βδέλλας τινάς, ἀνατρίβομεν τὴν δι' ὑδραργύρου τεφρόχρουν ἀλοιφήν, καὶ ἐπιβάλλομεν πυριάσεις ξηρὰς ἢ ὑγράς, ὅταν ὁ πεπονθὸς τόπος ᾖ πολὺ ἐντεταμένος.

Ὅταν τὰ ἔλκη ταῦτα ᾖσιν ἄτονα, ἐπίδεομεν αὐτὰ μὲ ἀφεψήματα τοῦ Περουβιανοῦ φλοιοῦ, τοῦ φλοιοῦ τῆς δρυός, τῆς κασανέας ἢ τῶν χλωρῶν κελύφων τῶν λεπτοκαρύων, εἰς ἀ ἀναμειγνύομεν καὶ ἐκχύλισμα τοῦ κωνείου, τῆς βελλαδόνης ἢ τῶν χαμαιμήλων. Προσέτι δυνάμεθα καὶ ν' ἀποπλύνωμεν τὰ ἔλκη ταῦτα μὲ τὰ αὐτὰ ἀφεψήματα, εἰς ἀ ἀναμειγνύομεν καὶ διάλυμα τῆς ἄχνης τοῦ ὑδραργύρου, τοῦ χυτοῦ νιτρικοῦ ἀργύρου, ἢ ἐπιμοτοῦμεν τὰ ἔλκη μὲ τὴν διὰ κοκκίνης ὑποστάθμης τοῦ ὑδραργύρου κ. τ. λ. ἀλοιφήν ἐξόχως δὲ ταχύνομεν τὴν συνοῦλῶσιν αὐτῶν ἀκροθιγγάνοντες πολ- λάκις ταῦτα μὲ τὸν χυτὸν νιτρικὸν ἀργύρον, ἢ καθαιροῦντες ὅλως τὰ ἀπὸ λυτα καὶ ἀνεσκαμμένα χεῖλη αὐτῶν. Ὅταν ὁμῶς ταῦτα φλεγμαίνωσι καὶ περιδυνῶσι, ἐντελλόμεθα ἡσυχίαν ἄκραν καὶ διαίταν τὴν προσήκουσαν, προσφέρομεν πυριάσεις ὑγράς καὶ ἀφαιροῦμεν πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ ἐρεθίσῃ ταῦτα. Ἄνυσιμώτατα δὲ βοηθήματα πρὸς τὰς διαφόρους χοιραδικὰς παθήσεις ἐδείχθησαν νεωτὶ τὸ ἰώδες καὶ τὸ ἐκ τοῦ ἥπατος τοῦ ὄνισκου ἔλαιον.

Ὁ Λύγολος (Lugol) ἀνυσιμώτατον, ἐξ ᾧν δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν πρὸς τὰς χοιράδας βοηθημάτων, κρίνει τὸ ἰώδες καὶ λέγει ὅτι οὐδέποτε κακὸν εἶδεν ἐκ τῆς χρήσεως αὐτοῦ, ἔτι δὲ οὐδ' ὅταν ἐπὶ πολλοὺς μῆνας κατὰ συνέχειαν μετεχειρίσθη τοῦτο. Γίνονται δὲ τὰ κακὰ ταῦτα μόνον ἐκ τῆς προποτίσεως τοῦ δι' ἰώδους βάρματος· πῶς εἰ δὲ τὴν δόσιν αὐτοῦ, ὅταν ἐν καιρῷ τῆς χρήσεως αὐτοῦ τύχη ν' ἀκολουθῆσῃ καρδιαγία, ἀνετ' αὐτοῦ δὲ προποτίζει τότε τὸν οἶνον τοῦ Περουβιανοῦ φλοιοῦ.

Ἄναγκρῆ τοῦ φαρμάκου τούτου κατ' αὐτὸν εἶναι.

Α. Ἰώδους » » ὄω τεταρτημόρια, ὄω τριτημόρια τοῦ κόκκου ἢ ὀλόκληρον κόκκον.

Ἦδατος ἀπεσταγμένου λίτρ. μίαν.

Σ. νὰ πίνῃ τούτο καθ' ἐκάστην.

Α. Ἰδρωϊδικοῦ κάλιος οὔγκ. τέσσαρ. ἢ πέντε ἢ ἕξ.

Ἰώδους » » » γράμ. 4, ἢ 14, ἢ 16.

Στέατος χοιρείου λίτρ. 2.

Σ. ν' ἀνατρίβῃ μὲ τοῦτο δις τῆς ἡμέρας τὸν πεπονθότα τόπον.

Α. Ἰώδους » » » κόκκους 2 ἢ 3 ἢ 4.

Ἦδατος ἀπεσταγμένου λίτρ. μίαν.

Σ. ν' ἀποπλύνῃ τὸ πεπονθὸς μόριον, ἢ νὰ ἐπιβάλλῃ πτύγματα ὀθονίου διάδροχα εἰς τοῦτο. Ὁ ἄρρωστος χρῆσται νὰ φυλάσῃ δαιταν τὴν προσήκουσαν, ν' ἀναπνέῃ ἄερα ὡς δυνατόν καθαρὸν.

Εἰς λουτρὰ τῶν παιδίων διαιρεῖται ὅπερ πρέπει νὰ ἐμβάλωμεν εἰς τὴν οἰκείαν ποσότητα τοῦ ὕδατος διάλυμα εἰς βαθμοὺς τέσσαρας· καὶ 1) εἰς ἕξ οὔγκιας ὕδατος ἀπεσταγμένου τοῦ μὲν ἰώδους γράμματα δύο, τοῦ δὲ ὑδροϊωδικοῦ κάλεος γράμματα τέσσαρα· 2) δύο καὶ ἡμισυ γράμματα ἰώδους καὶ πέντε ὑδροϊωδικοῦ κάλεος· 3) ἰώδους γράμματα τρία καὶ ὑδροϊωδικοῦ κάλεος γράμματα ἕξ· 4) ἰώδους γράμματα τέσσαρα καὶ ὑδροϊωδικοῦ κάλεος γράμματα ὀκτώ. Διὰ δὲ τοὺς ἠξήτημένους εἰς τὴν αὐτὴν ποσότητα τοῦ ὕδατος· 1) τοῦ μὲν ἰώδους δραχμ. 2, τοῦ δὲ ὑδροϊωδικοῦ κάλεος δραχμ. τέσσαρας· 2) τοῦ μὲν ἰώδους δραχμ. 2 $\frac{1}{2}$, τοῦ δὲ ὑδροϊωδικοῦ κάλεος δραχμ. 8. 3) τοῦ μὲν ἰώδους δραχμ. 3, τοῦ δὲ ὑδροϊωδικοῦ κάλεος δραχμ. 6· 4) τοῦ μὲν ἰώδους δραχμ. 4, τοῦ δὲ ὑδροϊωδικοῦ κάλεος δραχμ. 8. Τὸν τέταρτον βαθμὸν ὁ Λύγολος δὲν μεταχειρίζεται πλέον, ἐπειδὴ ὡς ἰσχυρότατον μεταχειρίζεται τὸν 3ον. Καὶ αἱ ἴδιαί μου, ὡς καὶ πολλῶν ἄλλων ἰατρῶν παρατηρήσεις, ἐπικυροῦσι τὴν ἐπιτυχὴ τοῦ φαρμάκου τούτου ἐνέργειαν. Τοῦ δὲ ἐκ τοῦ ἥπατος τοῦ ὄνισκου ἔλαιον δίδεται δις τῆς ἡμέρας ὅσον κοχλιάριου τῆς τραπέζης. κατὰ μικρὸν δὲ αὐξάνεται ἢ ὀδοῖς αὐτοῦ ἕως ἂν δώσωμεν ὅσον ἕξ κοχλιάρων· εἰς δὲ τὰ παιδιά εἰς ἀναλόγως μικροτέρας δόσεις. Πρὸς ἐλάττωσιν δὲ τῆς κακῆς γύσεως δύναται ὁ ἄρρωστος εὐθὺς πρὸ τῆς πόσεως μὲν νὰ διακλύσῃ τὸ στόμα μὲ ψυχρὸν ὕδωρ ἢ μὲ οἰνόπνευμα, μετὰ τὴν πόσιν δὲ νὰ πῆ φιάλην ἐγχύματος κενταυρίου τοῦ ἐλάσσονος, κινναμόμου, ἢ ἀγθῶν τῆς πορτογαλέας. Καὶ ἠέξωθεν προσφορὰ τοῦ ἔλαιου ἐν εἰδει ἀνατριψέων εἶναι ὠφελιμοτάτη πρὸς διάλυσιν τῶν ὕγκων. Ἄλλ' ὅπως ἐνεργήσῃ τὸ ἔλαιον, πρέπει νὰ ληθῆ πολὺν καιρὸν κατὰ συνέθειαν. Τὰ παιδιά λαμβάνουσι τὸ ἔλαιον εὐχαρίστως, πάντοτε δὲ εὐκολώτερον ἢ οἱ ἠξήτημένοι, οἵτινες ἐνίοτε δὲν δύναται νὰ καταπονήσωσι τὴν ἑαυτῶν ἀπέχθειαν πρὸς αὐτό. Μετὰ τὴν λήψιν τοῦ ἔλαιου τούτου βλέπομεν πολλάκις, καθὼς καὶ μετὰ τὴν τοῦ ἰώδους, περισσότερο εὐπεψίαν, καλλίτερον ὄρεξιν καὶ ἀληθινὴν ἀσφαλαίαν. Καὶ τοὶ διάφορον εἶναι τῶν χημικῶν ἐξετάσεων τὸ περιγενομένον, περὶ τοῦ ἂν ὑπάρχῃ ἢ οὐ ἰώδες ἐν τῷ ἔλαιῳ τοῦ ὄνισκου, βέβαιον ὅμως φαίνεται, ὅτι ἀφορμὴν εἰς τὴν διαφορὰν ταύτην ἔδωκαν τὰ διάφορα εἶδη τοῦ ἐμπορευομένου ἔλαιου, ἐπειδὴ τὸ γνήσιον τοῦ ὄνισκου ἔλαιον ἐνέχει ἰώδες, τὸ δὲ ὑπόλευκον ἔλαιον τοῦ ὄνισκου δὲν ἐνέχει συνήθως τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι ὄνισκου, ἀλλὰ φώκης ἔλαιον, διὸ δέον ν' ἀναγράφωμεν μόνον τὸ τοῦ ὄνισκου. Ἐκ τούτου δὲ δῆλον γίνεται καὶ ἡ πολλῶν ἰατρῶν διάφορος κρίσις περὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἔλαιου τούτου. Ἐσχάτως δὲ ἐπηνέθησαν κατ' ἐξοχὴν πρὸς τὰς χοιράδας τὰ νεαρὰ φύλλα τῆς καρύας καὶ τὸ ἐκχύλισμ' αὐτῶν· δίδονται δὲ δύο ἢ τρεῖς φιάλαι καθ' ἑκάστην ἐγχύματος τῶν φύλλων μετὰ σεραπίου, ἢ μετὰ μέλιτος ἐγγλυκασμένου. Παρομοίως πρῶι καὶ ἐσπέρας καταπότια ἐκ τοῦ ἐκχυλίσματος τῶν φύλλων ὅσον τριῶν καὶ ἡμίσεος κόκκων, ἢ κοχλιάριον τοῦ ἕξ αὐτοῦ τοῦ ἐκχυλίσματος κατεσκευασμένου σεραπίου. Καὶ ἡ πολλάκις ἐπίσημος φανεῖσα ἐνέργεια τοῦ Πολυλινίου ἀφεψήματος πρὸς τὰς χοιράδας πρέπει ν' ἀποδοθῆ κατὰ μέγα μέρος εἰς τὰ ἐν αὐτῷ κελύφῃ τῶν καρῶν.

§. 419.

Ἡ δὲ χοιραδικὴ φλεγμονὴ τοῦ ἄνω χεῖλους, τῆς ῥινὸς καὶ τῶν παρειῶν, ἧτις μεταπίπτουσα εἰς ἔλκωσιν κατάφθειρει τὰ πεπονθότα μόρια, καὶ διὰ τῆς φθορᾶς ταύτης ῥινοῖ τοὺς χόνδρους τῆς ῥινὸς, ζητεῖ καθολικὴν καὶ τοπικὴν ταυτοχρόνως Θεραπείαν· τοπικὸν δὲ βοήθημα ἀνω-

σιμώτερον πρὸς ἀναχαίτισμα τοῦ κακοῦ δὲν ἔχομεν, εἰμὴ τὰς πλύσεις τῶν πασχόντων μορίων μετ' ἀπόξεμα τῶν φύλλων τοῦ μέλανος στρόχνου (*solan. nigr.*) ἀπλοῦν ἢ ἠνωμένον μετὰ τῆς ἄχνης τοῦ ὑδραργύρου, ἢ τὴν κατ' ἐπανάληψιν καὶ ἀκρολιγῶς γινομένην ἐπίκαυσιν τοῦ ἔλκουσ μετὸν χυτὸν νιτρικὸν ἄργυρον. Ὅταν δὲ αἱ χοιράδες ὡς πεπαλαιωμένα καὶ μετ' ἐπισήμων ἀλλοιώσεων, ὀυνάμεθα πολλακίς μόνον διὰ τῶν ἀκολούθως μνημονευθησομένων ἀγωγῶν, ὅσον διὰ τῆς νηστείας, διὰ τῆς ἀνατριπτικῆς μεθόδου, διὰ τοῦ Ζιτμαννείου ἀφεψήματος κ. τ. π. νὰ μεταρρῦθμίσωμεν εὐτυχῶς ὅλον τὸ σῶμα καὶ νὰ ἰάνωμεν αὐτό.

Δ'.

Περὶ τῶν ἀρθριτικῶν ἐλκῶν.

§. 420.

Τὰ ἀρθριτικὰ ἔλκη εἰσὶν ἔκγονα τῆς ἐνούσης ἐν τῷ σώματι ἀρθριτιδος· εἰσὶ δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπιπόλαια, ἔχουσι πυρμένα πλατύν, μελανέρυθρον καὶ λεῖον, ὅστις ὁ μὲν διὰ τῆς ἐξαλειψτικῆς τοῦ κυτταρώδους ἰσοῦ καὶ τῆς συμφύσεως τοῦ δέρματος μετὰ τῶν ὑποκειμένων ἐνωδῶν μαρῶν συστέλλεται καὶ φαίνεται λίαν βαθύ· διακρίνουσι δὲ ἐγγρότητα πολλὴν καὶ ὀρρώδη, ἣτις ἀναβιβρώσκει τὰ περικείμενα μέρη, μελαίνει δὲ πολλακίς καὶ τὰ ὀνότια. Τὰ χεῖλη αὐτῶν εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀκανόνιστα, ὠχρὰ καὶ σκληρὰ· γίνονται δὲ περιοδικῶς χεῖρονα, ὅταν ὁ καιρὸς ἦ ὑγρὸς, ἢ ἡ ἀρθριτις γίνεται χεῖρων, ὅταν ταῦτα βελτιῶνται.

§. 421.

Γενῶνται δὲ ἢ διὰ τυχρὰν βλάβην, ἐν ᾧ ὁ ἄνθρωπος πάσχει ὑπὸ τῆς ἀρθριτιδος, ἢ δι' ἀρθριτικὰς φλεγμονὰς καὶ ὄγκους εἰς ἔλκωσιν μεταπίπτοντα· ἐδρεύουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὰ κάτω ἄκρα καὶ πληστον τῶν ἀρθρώσεων. Ἢ διάγνωσις αὐτῶν εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν εὐκολος, ἐνίοτε δὲ δυσκολωτάτη, ὅταν ὁ ἄρρώστος, ἐκτὸς τῶν ἐλκῶν, οὐδέποτε ἔπαθε τὴν συστάσαν ἀρθριτιν. Ὅθεν εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην δεόν νὰ λάβωμεν τὴν διάγνωσιν ἐκ τῶν σημείων τῆς ἀνωμάλου ἀρθριτιδος, ὅσον ἐκ τῆς βεβλαμμένης ἐνεργείας τῶν ἐντέρων καὶ τοῦ ἥπατος, ἐκ τῆς ἀτάκτου κενώσεως τῶν οὔρων καὶ ἐκ τῶν ὀκλίμων καὶ περιοδικῶς εἰς τὰς ἀρθρώσεις ἀναγεννωμένων πόνων, ἐκ τῶν βλεννορροϊῶν, ἐκ τῶν ἐξανθημάτων κ. τ. λ. ἄπερ συνέχονται πολλακίς μετὰ τῆς καταστάσεως τοῦ ἔλκουσ.

§. 422.

Τὰ ἔλκη ταῦτα εἰσὶ τὰ μαῶλλον ἐπίμονα, καὶ ὑποβίβονται πολλακίς ὑπὸ ἐγκαπολίσεως τιτανώδους ὕλης κατὰ τὸν πεπονητότα τόπον, ἢ δὲ θερα-

πεία πρέπει νὰ γείνη πολὺ πεφυλαγμένως, ἐπειδὴ ὁ ἄρρώστος εὐκόλως δύναται νὰ κινδυνεύσῃ ἐξ αἰτίας τῆς ἀποσκήψεως αὐτῶν.

§. 423.

Σκοπὸς τῆς θεραπείας ἔσω πρῶτος ἡ ἴασις τῆς ἐνούσης καὶ ὅλον τὸ σῶμα ἀρθρίτιδος καὶ πρῶτον πάντων πρέπει νὰ κανονίσωμεν τὰς τροφὰς τοῦ ἀρρώστου, δίδοντες αὐτῷ ἐνίοτε τὰς ἐναντίας τῶν προτέρων ἐπομένως ὅτὲ μὲν διορίζομεν τροφὰς ἐρεθιστικὰς καὶ κρεατώδεις, ὅτὲ δὲ, καὶ τοῦτο γίνεται συχνότερα, ἀπλᾶς καὶ φυτικὰς μᾶλλον. Προσφέρομεν δὲ καὶ φάρμακα, ὅσα αὐξάνουσι τὴν ἀδηλον διαπνοὴν τοῦ δέρματος καὶ τὴν διάκρισιν τῶν οὐρῶν, οἷον τοῦ Μινδερῆρου τὸ οἰνόπνευμα, τὸν στιμμίτην οἶνον, τὸ ἀκόνιτον, τὸ ἱερόξυλον, τὴν καφουράν, διαφόρους σκευασίας τοῦ στίμμιος, τὰ κάλεια, κατ' ἐξοχὴν δὲ τὸν κολχικίτην οἶνον κ. τ. λ. ἢ ὅσα εἰσὶ πικρὰ καὶ τονωτικά, οἷον κάλαμον τὸν εὐώδη, φλοιὸν τὸν Περουβιανόν, τὰ πικρὰ ἐκχυλίσματα, τὸν σίδηρον ἢ ὅσα εἰσὶν ὑπακτικά καὶ διαλυτικά, Ὁφελοῦσι δὲ πολὺ καὶ τὰ λουτρά, καὶ μάλιστα τὰ θειοῦχα.

Ἄνυσιμώτατον βοήθημα πρὸς τὰς ἀρθριτικὰς καὶ ρευματικὰς παθήσεις ἐδείχθη εἰς ἐμὲ ἐν γένει ὁ κολχικίτης οἶνος· τὸ περιγεγόμενον δὲ τῶν παρατηρήσεων καὶ τῶν περὶ αὐτοῦ γενομένων δοκιμῶν μου, ὅτι δηλ. ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ στηρίζεται εἰς τὴν ἐπὶ τῇ χρήσει αὐτοῦ παραδόξως αὐξομένην ἐκκρίσιν τοῦ ἐν τοῖς οὐροῖς οὐρικοῦ ὕδατος, περὶ οὗ ἐγένετο λόγος, ἐν τῇ ἐφημερίδι (Heidelberg. Klinische Annalen 1827. Bd. III, S. 345) ἐπεκυρώθη ἐσχάτως διὰ τῶν δοκιμῶν τοῦ Λεβισοῦ (Lewins) ἐντελῶς. Αἱ αἰτιατικαὶ σχέσεις τῆς ἀρθρίτιδος, ἢ κατὰ τὴν πληθῆρα, ἢ βλάβη τῆς πίψεως, ἢ γένεσις τῆς δέιδος, ἢ πλεόνασις τοῦ οὐρικοῦ ὕδατος, ὅπερ δὲν ἀποκρίνεται, διὰ τὰ συστατικά αὐτοῦ μετατόνται εἰς τὸ αἷμα, ὅπερ ἔχει πλείονα τὴν ἰνώδη οὐσίαν, δηλοῦσιν ἀρκούντως τὴν καλὴν ἐνέργειαν τοῦ κολχικοῦ.

§. 424.

Ἡ ἐπὶ τοπικῇ θεραπείᾳ τοῦ ἔλκος γίνεται ἐν μέρει ἀναλόγως τῇ καθολικῇ. Ὄταν τὸ ἔλκος φέρῃ χαρακτῆρα φλεγμονώδη, πρέπει σὺν τῇ ἀφαίρεσει παντὸς ἐρεθισμοῦ καὶ τῇ προσηκούσῃ καθολικῇ θεραπείᾳ νὰ πυριάζηται ξηρῶς μὲ σακκίδια πλήρη βοτάνων, ἐπειδὴ ὅλα τὰ ὑγρά ἐπιθέματα εἰσὶ βλαβερά· ὅταν δὲ τοῦτο ἦ ἄστονον, προσβάλλομεν ἐπ' αὐτοῦ τὸ δι' ὑδραργύρου, ἢ τὸ διὰ κωνείου ἔμπλαστρον, τὸ δι' ἀμμίου (minium) ἔμπλαστρον ἠνωμένον μετὰ καφουράς καὶ ὀπίου, ἐπιπάσσομεν καθ' ἡμέραν εἰς τὸ ἔλκος ξηρὸν Περουβιανοῦ φλοιοῦ μετὰ καφουράς καὶ λευκοῦ σακχάρους, ἀνατρίβομεν τὰ περιεχόμενα μέρη μὲ τὴν δι' ὑδραργύρου τεφρόχρουν ἀλοιφήν, καὶ περιβάλλομεν τὸ ἠλωμένον μόριον μὲ κηρωτὴν ὀθόνην ἢ μὲ σακκίδια πλήρη ἀρωματικῶν βοτάνων καὶ μὲ καφουράν ἐπίχριστα. Πολλάκις δ' ὠφελεῖ πολὺ καὶ τὸ ἔμπλαστρον τοῦ Σχμυκῆρου

ἐκ μηδικοῦ σιλφίου (ass. foetid.), σάπωνος, ἀμμωνιακοῦ κόμμεος καὶ ὄξους σκίλλης συγκείμενον, καὶ ἐὰν τὰ ὀσῆα ὦσιν ἤδη ἐξωγκωμένα. Μετὰ τῆς θεραπείας δὲ ταύτης πρέπει νὰ ἐγῶθῃ καὶ ἡ παροχέτευσις διὰ τῶν βοθρίων, τοῦ δαφνοειδοῦς φλοιοῦ κ. τ. λ.

Ἐὰν δὲ διὰ τούτων δὲν γείνη συνούλωσις τῶν ἐλκῶν, δὲν πρέπει νὰ φέρωμεν βιαίως τὴν συνούλωσιν διὰ σταλτικῶν καὶ ξηραίνοντων φαρμάκων, ἐπειδὴ πολλάκις ἐπιμένουσι ταῦτα ἐξ αἰτίας τοπικῆς τινος ἐπιπλοκῆς· γίνονται δὲ πολλάκις καὶ ἀγίατα, ὅταν ὦσιν εἰς μόρια ὅλως ἤδη παραμορφωθέντα.

Ἡ γαιώδης ὕλη (νάτρον μετὰ οὐρικοῦ ὑξέος), ἣτις πολλάκις ἀποκαθίσταται εἰς τὰς ἀρθρώσεις, εἰς τὸν κυτταρῶδη ὕμνον καὶ εἰς τοὺς βλενωδεις θύλακας τῶν ἀρθρικῶν, εἶναι ἀπότοκον τῶν γεννωμένων κατ' ἐπανάληψιν φλεγμονῶν. Ἡ ὕλη αὕτη ὅταν συλλεθῇ πολλή, ἐμποδίζει μᾶλλον ἢ ἥττον τὴν κίνησιν τοῦ πεπονηότος μαρίου, καὶ ἐπάγει διὰ τὸν ἀλλότριον αὐτῆς ἐρεθισμὸν, ἢ ὅταν ἔλθῃ νέα καταβολὴ ἀρθρίτιδος, φλεγμονῆν καὶ ἐμπύησιν, ὥστε οὕτω διαρρήγνυται τὸ δέρμα καὶ αὕτη ἀνακενοῦται κατὰ μικρὸν. Ἐνίοτε δὲ μόριον ξηρὸν αὐτῆς διωθεῖ πρὸς τὰ ἐξω τὸ δέρμα, καὶ μένει οὕτως, οὔτε φλεγμονὴν αὐτὴ πύησιν ἐπάγον· ὅταν ὅμως ἡ συλλογὴ τῆς ὕλης ταύτης ἐπαγάγῃ φλεγμονὴν καὶ πύησιν, πρέπει νὰ ἀφαιρέσωμεν ταύτην μεταχειριζόμενοι φάρμακα ἥπια· καὶ ὅταν ἡ αὕτη ὑπὸ τὴν ἐπιδερμίδα, ἀναγκαῖον νὰ κατασχάσωμεν τὸν γενόμενον ἐκ ταύτης ἔγκον. Ἀλλὰ δὲν πρέπει ν' ἀποπιέζωμεν αὐτὴν μετὰ τὴν σχάσιν, ἐπειδὴ αὕτη κενοῦται κατὰ μικρὸν μετὰ τοῦ πύου καὶ ἐπιθέσει τῶν μαλακωθῶν καταπλασμάτων· ὅταν ὅμως ἐξαλειφθῇ ἡ φλεγμονὴ, δυνάμεθα νὰ ἐκπιέσωμεν ταύτην ἐκκόπτοντες μέρος τῆς ἐπιδερμίδος· καὶ ὅταν γείνη ἔλκος πλατὺ, εἰς οὗ τὸ ἔδαφος ἐναποτίθεται ἡ γαιώδης αὕτη ὕλη, ἀφαιροῦμεν διὰ τῆς χρήσεως ἐσαρωτικοῦ, δι' οὗ ἐπικαίωμεν τὰ ἐνέχοντα ταύτην κύτταρα.

Περὶ τῶν λειχηνωδῶν ἐλκῶν.

§. 425.

Λειχηνώδη ἔλκη (ulcera impetiginosa) λέγονται ὅσα γίνονται διὰ χρόνια ἐξανθήματα. Βίς ταῦτα λοιπὸν καταλέγονται ὁ ἔρπης, ὁ ἀχώρ, ὁ ἐμπυοφύτης καὶ ἡ ψώρα.

Τὰ ἔλκη ταῦτα εἰσι πάντοτε τοῦ χρόνου ἐξανθήματος σύμπτωμα, καὶ ἐπιγίνονται διὰ τὴν μεγάλην ἐπίτασιν καὶ διάρκειαν τῶν ἐξανθημάτων, διὰ τὴν ταχείαν αὐτῶν ἀπόσκηψιν, ἢ διὰ μηχανικὴν τινα δρᾶσιν, οἷον ἀναξασμὸν καὶ τὰ τοιαῦτα.

§. 426.

Τὰ γεννῶντα τὰ χρόνια ἐξανθήματα εἰσιν ἐν γένει κακὴ πέψις τῶν ἐντέρων, ἐμφράξεις τοῦ ἥπατος καὶ τῆς φλεβῶς τῶν πυλῶν, βλάβη τῶν διακρίσεων, δυσκρασία, κακαί, διεφθαρμένα καὶ δριμύτη τροφαί καὶ

ποτά, διεφθαρμένος ἀήρ, ἀκαθαρσία, ῥυπαρά ἐπιτηδεύματα, ἐριουργία, δριμεία δράσις ὑλῶν τινῶν ἐπὶ τοῦ δέρματος καὶ μιάσματα. Ἐκ τούτων λοιπὸν δύνανται τὰ λειχηνώδη ἔλκη νὰ διαιρεθῶσιν 1) εἰς τοπικὰ ἀπλῶς· 2) εἰς παραγόμενα ἐξ αἰτίας ἐν ὄψῳ τῷ σώματι ἐνούσης· καὶ 3) εἰς γεννώμενα ἐκ μiasμοῦ.

§. 427.

Διάφοροι δὲ πρέπει νὰ εἶναι οἱ σκοποὶ τῆς θεραπείας, καθὼς διάφορος εἶναι καὶ ἡ κατάστασις τῶν ἐλκῶν καὶ τὰ γεννῶντα τὰ ἐξανθήματα αἰτία. Ὅθεν ὅταν τὰ ἔλκη φλεγμαίνωσι καὶ περιδυνῶσι, πρέπει ἡ καθόλου θεραπεία νὰ εἶναι παρηγορική· δραστήριος δὲ ἀφλέγμαντος ἀγωγὴ σπανίως γίνεται ἀναγκαία· δίαιτα δὲ τακτικὴ καὶ χρῆσις διαψυχόντων ὑπακτικῶν ἐφαρκουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ· καὶ κατὰ τὰ αἰτία δεόν νὰ μεταχειριζόμεθα ὅτε μὲν φάρμακα διαλυτικά, ὅτε δὲ ὅσα βελτιοῦσι τὴν πέψιν καὶ ἐξομοίωσιν, καὶ ποτε δὲ ὅσα ἐκκενοῦσι τὴν ἐπισχεθεῖσαν διάκρισιν. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὰ ἐνδημικά· καὶ μὴ μiasματικά ἐξανθήματα γεννᾶται πάντοτε ὕλη τις νοσηρὰ, ἧτις τρόπον τινὰ ἐκκενοῦται, πρέπει νὰ ἐνεργῶμεν τὴν κένωσιν ταύτης διὰ τῶν κατὰ φύσιν πόρων τοῦ δέρματος, τῶν οὐροποιητικῶν ὀργάνων καὶ τῶν ἐντέρων· οἰκεία δὲ πρὸς τὴν κένωσιν ταύτην εἰσὶ τὸ θεῖον καὶ αἱ διάφοροι αὐτοῦ σκευασίαι, αἱ σκευασίαι τοῦ στίμμεος, τὸ γλυκύπικρον, τὸ σασάφρινον ξύλον, ἡ ἄρκευθος (juniperus), ἡ ῥίζα τῆς σαρσαπαρίλλης, τοῦ ἀμμοφύτου (cat. aren.), ὁ φλοιὸς τοῦ δαρφνειδοῦς (cort. mezerei), ἡ ῥίζα τοῦ τριχρόου ἴου (Herb. Jaceae) κ. τ. λ. Ὅταν δὲ τὸ ἐξανθήμα ἦ πεπαλαιωμένον, καὶ τὸ δέριμα παρὰ φύσιν μεταμεμορφωμένον, ὠφελοῦσι μάλιστα αἱ σκευασίαι τοῦ ὕδραργύρου, ἡ ἄχνη αὐτοῦ, τὸ ἀρσενικόν, καὶ πολλάκις τοιαῦτα φάρμακα, ἅπερ ἐνεργοῦσι δραστηρίως καθ' ὅλον τὸ σῶμα καὶ μεθαρμοῦζουσιν ὅλην αὐτοῦ τὴν κρᾶσιν, οἷον ἡ ἀνατριπτικὴ μέθοδος, ἡ διὰ τῆς νηστείας θεραπεία, τὸ ἀφέψημα τοῦ Ζιτμάννου κ. τ. λ. περὶ ὧν ἀκολούθως ὁ λόγος.

§. 428.

Τῆς δὲ τοπικῆς θεραπείας σκοπὸς πρῶτος ἔστω ἡ λύσις τῆς φλεγμονῆς, ἧτις, ἐν ὄψῳ εἶναι, δὲν ζητεῖ εἰμὴ ἥπια καταπλάσματα καὶ ἀλοιφὰς, χλιαρὰ λουτρά καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἀφ' οὗ δὲ παύσῃ ὁ τοπικὸς ἐρεθισμὸς, πρέπει, ἐν ὄψῳ δὲν ἀφαιρεθῇ τὸ ἐν τῷ σώματι αἷτιον, νὰ μεταχειριζόμεθα πολὺ πεφυλαγμένως τὰ τοπικὰ φάρμακα, ἐπειδὴ εὐκόλως δύναται μετὰ ταῦτα νὰ γείνη ἀπόσκηψις· πρὸ πάντων δὲ δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν τὸ θεῖον, τὴν ἄχνην τοῦ ὕδραργύρου, τὴν κοκκίνην καὶ λευκὴν ὑποστάθ-

μην αὐτοῦ, τὰ κάλεα κ. τ. λ. ἐν εἴδει ἀλοιφῶν, διαλυμάτων καὶ λουτρῶν. Ὄταν δὲ ἐγείνη παντελής μεταμόρφωσις τοῦ δέρματος, ἀναγκαία κρίνεται πολλάκις ἡ χρῆσις τῶν ἐσχαρωτικῶν καὶ ἡ παντελής δι' αὐτῶν καθαίρεσις τοῦ πεπονθότος μέρους τοῦ δέρματος. Ἐν ὄσφ δὲ γίνεται ἡ ῥηθεῖσα θεραπεία, δεόν ὁ ἄρρωστος νὰ φυλάσῃ καθαριότητα καὶ διαίταν τακτικὴν, ν' ἀποφεύγῃ ὄλας τὰς εἰρημένας βλάβας κ. τ. λ. καὶ νὰ μὴ ἀμελῇ ταυτοχρόνως καὶ τὰ παροχτετευτικά διὰ τῶν βοθρίων, τοῦ δαφνοειδοῦς φλοιοῦ, καὶ τῶν τοιούτων.

Α'.

Περὶ τῶν ἐρπητικῶν ἐλκῶν.

§. 429.

Σημεῖα τοῦ ἐρπητικοῦ ἔλκους εἰσὶν. Κατὰ τόπον τινὰ τοῦ δέρματος ἐπιγίνεται πρῶτον φλεγμονή τοῦ δέρματος ἢ μικρὰ φλυκταινίδια, ἅπερ ἐσχαροῦνται καὶ ἀποπίπτουσιν ἢ ὡσεὶ πίτυρα λεπτά, ἢ καὶ ὡσεὶ μεγαλείτερα κομμάτια, ἀπολείπουσι δὲ τὸ ὑποκείμενον δέρμα φλεγμαῖνον, ἐξ οὗ διδρῶνται ὑγρὸν, ἔχον χρῶμα καὶ ὄσμήν ἰδιάζουσαν τὸ ὑγρὸν τοῦτο ξηραίνονμενον διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἀέρος, ἀπεργάζεται νέας ἐσχάρας, αἵτινες ἀποπίπτουσιν ὡς καὶ αἱ πρῶται, καὶ οὕτως ἐλκοῦται τὸ δέρμα κατ' ἐπιπολὴν μᾶλλον ἢ κατὰ βάθος μετὰ πολλοῦ καύσωνος καὶ κνησμοῦ.

Ὄταν ὁ ἔρπηξ ἐξαπλωθῇ πολὺ εἰς τὸ σῶμα, ἡ ἀδηλος διαπνοή τοῦ δέρματος ἐλαττοῦται, ὁ ἄρρωστος ἀτραφεῖ, ἡ κοιλία εἶναι πάντοτε στεγνή, τὰ ὄργανα τῆς κοιλίας σκληρύνονται ἐπὶ τέλους, οἱ πόδες οἰδαίνονται καὶ γεννᾶται ἐκτικὸς πυρετός κ. τ. λ.

§. 439.

Ὁ ἔρπηξ διαιρεῖται κατὰ τὴν διάφορον αὐτοῦ ἰδέαν εἰς διάφορα εἶδη, οἷον εἰς ἔρπητα πιτυρώδη, ἐσχαρώδη, λεπιδώδη, φλυκταινώδη καὶ ἐρυθματώδη, καθ' ὅσον αὕτη ἐξ ἀρχῆς συνίσταται εἰς ἀποφιλίδωσιν πιτυροειδῆ, εἰς ἐσχάρας, εἰς λεπίδας, εἰς χαδαρίδας ἢ εἰς ἐρύθημα· ἀναθιβρωσκόμενος δὲ λέγεται, ὅταν ἡ ἔλκωσις (ἣτις ἐδράζει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὸ ἄκρον τῆς ῥίνος, εἰς τὰς παρειὰς καὶ εἰς τὰ χεῖλη) νέμεται ταχέως, ἐσχαροῦται παχέως καὶ ὑπὸ τὴν ἐσχάραν ἐκκρίνεται ὑγρῶτης δριμεῖα, ἣτις φθείρει καὶ καταθιβρώσκει τὰ μόρια· ἢ ὅταν ἐξ ἐλκῶν στρογγύλων μετὰ κύκλου ὑπογλαύκου, μετὰ χροιάς μελαίνης καὶ ἐξογκώσεως τῶν περικειμένων πλάσσωσιν' ἐσχάραι παχεῖαι, ὄρφνώδεις ἢ ὑπομέλαιναι, αἵτινες μεγαλύνονται καὶ ἀναθιβρώσκουσι τὰ μόρια διχως ἐκφύσεως ἰχώρός τινος, ἀλλὰ διὰ σπηδεονώδους τρόπον τινὰ διαφθορᾶς. Ὁ ἔρπηξ οὔτος, τὸ γένειον ἀλίσκων, λέγεται γαινεϊάγρα.

Ἡ διαίρεσις ὁμῶς αὕτη τοῦ ἔρπητος κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν αὐτοῦ ἰδέαν εἶναι μικροῦ λόγου ἀξία, ἐπειδὴ ἡ ἰδέα αὕτη παραλλάσσει πολυειδῶς.

§. 431.

Δὲν εἶναι δὲ βέβαιον ἂν τὸ προσεγὲς αἷτιον τοῦ ἔρπητος συνίσταται εἰς εἰδικὴν τινα δυσκρασίαν, ἂν ἡ δυσκρασία αὕτη ὑπάρχῃ εἰς ὅλα τὰ εἶδη τοῦ ἔρπητος ἢ αὐτῇ, ἢ ἂν ἐκ τῆς διαφορᾶς αὐτῆς γεννᾶται καὶ ἡ ἰδιαιτέρα ἰδέα τῶν ἐρπητῶν. Εἶδη τινὰ τούτου, καὶ μάλιστα ὁ ἐσθιόμενος ἔρπηξ, γίνοντ' ἐπὶ τέλους, ὅταν μάλιστ' ἀναπτυχθῶσιν ὑπερβαλλόντως κολλητικά.

Ἡ ἐπιρρόπεια εἰς τοὺς ἔρπητας, ἥτις πολλάκις εἶναι καὶ ἐκ διαδέξεως γονέων, στηρίζεται πολλάκις εἰς τὸ τρυφερὸν καὶ εὐαίσθητον τοῦ δέρματος, ἐξ οὗ γεννᾶται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁ πιτυρώδης ἔρπηξ. Οἱ ἔρπητες ἐπιγίνονται τὰ πλεῖστα εἰς ὅσα μέρη τοῦ σώματος εἰσὶν εὐαίσθητα καὶ ἐπηρέαζονται πάντοτε ἀπὸ τοῦ ἀέρος, ἐξ οὗ οὗτοι ἐπιγίνονται κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸ πρόσωπον καὶ εἰς τὰς χεῖρας. Προκατάρχοντα δ' αἷτια εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐμφράξεις τῶν ὀργάνων τῆς κοιλίας, ἐπίσχεσις φυσικῶν ἢ πολυχρονίων ἐκκρίσεων, ὡς τῶν αἰμορραϊδῶν, τῶν συνιδρώσεων τῶν ποδῶν, τῶν ἐμμήνων κ. τ. λ. ἐλάττωσις τῆς ἀδήλου διαπνοῆς τοῦ δέρματος καὶ τῆς ἐκκρίσεως τῶν οὐρῶν, καὶ μάλιστα εἰς τοὺς γηραιούς ἀνθρώπους, προηγούμενα δὲ ἀ ἐξανθήματα ἢ νοσήματα ἐν γενεῖ ἀκαθαρσία καὶ μάλιστα τοῦ δέρματος, ἐρεθισμὸς αὐτοῦ ὑπὸ τραχέων μάλιστα μαλλίνων ἱματίων, ἢ ὑπὸ τῆς ἐριουργίας ἢ φαγησιποσιῶν ὀσμῶν. Πολλάκις οἱ ἔρπητες εἰσὶν ἐπιπεπλεγμένοι μετὰ χοιράδων, μετὰ τῆς ἀφροδισίας λώδης, μετὰ τῆς ἀρθρίτιδος, καὶ ταῦτα εἰσὶ φαίνεται καὶ ἡ αἰτία αὐτῶν, καίτοι τοῦτο φαίνεται ἐκ τῶν καθολικῶν ἰδίων τῶν νοσημάτων τούτων σημεῖων μᾶλλον ἢ ἐκ τῆς ἰδίας ἰδέας τοῦ ἐξανθήματος καὶ τοῦ ἔλκους· ἐπιγίνονται δὲ οἱ ἔρπητες συχνότερα εἰς τὰ θερμὰ κλίματα, διὰ τοῦτο καὶ παρ' ἡμῖν (ἐν Γερμανίᾳ) εἰσὶν ἐν καιρῷ τοῦ θέρους κατ' ἐξοχὴν, ἐν ᾧ ἐν καιρῷ χειμῶνος ἢ γίνονται παντελῶς ἀφανεῖς, ἢ ἐμμένουσιν ἀνεξάλειπτοι.

Ἐκ τῶν εἰρημένων γίνεται φανερὸν, διὰ τί οἱ ἔρπητες γίνοντ' ἐπικίνδunami, ὅταν ἀποκρουσθῶσιν, ἢ ὅταν δὲν ἐκπλασθῶσι προσηκόντως, ἐπιγεννῶσι φλεγμονὰς καὶ ὀδύνας εἰς τὰ ἐντὸς μέρη τοῦ σώματος, σπασμοὺς, ἀσπληξίαν, παράλυσιν, αἰφνιδίον θάνατον, ἐμφράξεις τῆς κοιλίας, ὕδρωπα, φθίσιν κ. τ. λ.

Πολλοὺ δὲ λόγου ἀξία κατὰ τε τὴν γένεσιν καὶ τὴν θεραπείαν τῶν ἐρπητῶν εἶναι ἢ παρὰ τοῦ Βειέλου (Veiel, Ansichten ueber Flechten im Allgemeinen, in Caspers' Wochenschrift fuer die gesammte Heilkunde. Mai 1842) διαίρεσις αὐτῶν, καθ' ἣν οἱ ἔρπητες εἰσὶν ἢ τοῦ αἵματος ἔκρυσις ἄμεσος, ἢ τῶν καθ' ἕκαστα τῶν δέρματι προσηκόντων μορίων νοσηρὰ ἀλλοιώσεις· κατὰ μέρος μὲν ἔμφυτοι ἐκ δια-

δέξεως γονέων και βαθέως ἐν τῷ ὀργανώματι ἐρρίζωμένοι, κατὰ μέρος δὲ ἐπικτήτοι, ἦγουν ἢ κρίσεις αὐτοτελεῖς διαφόρων νοσημάτων, οἷον ἀρθρίτιδος, ρευματισμοῦ κ. ο. κ. ἢ ἀπότοκα νοσήματα τῶν ὀστέων και μiasματικῶν ἐξανθημάτων, οἷον τῆς ὀστρακιάς, τῆς ψώρας, κ. ο. κ.

Οἱ αἱματέρπητες γεννῶνται πρωτογενῶς δι' ὀφθαλμοφανοῦς ρευστῆς ὑπὸ τὸ δέρμα ἢ ἐπὶ τοῦ δερμάτος καταυλίσεως, ὡσπερ ἀπεικόνισμα βλάβης τῆς κράσεως τοῦ αἵματος, ὡς ἐκρίσεις ἄμεσοι ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν αἰμοφόρων ἀγγείων. Οἱ δὲ δερματέρπητες δευτερογενεῖς εἰσὶν ἀλλοιώσεις τῆς κατασκευῆς τῶν πυκνῶν τοῦ δερμάτος, διὰ νόσου πρῶτον τῶν προσηκόντων τῷ δέρματι ὀργάνων προκαλούμενοι· γίνεται δὲ τοῦτο ἢ διότι τὸ αἷμα τὰ ὄργανα ταῦτα ὡς καταθήκην ἐξελέσαστο, ἢ διότι αὐτὰ ταῦτα τὰ ὄργανα αὐτοπαθῆ εἰσιν. Οἱ αἱματέρπητες, κατὰ κληρονομίαν συνήθως γεννῶμενοι, ἐμφαίνονται ἐν καιρῷ μὲν τῆς ὀδοντοφύας ἐν εἴδει ὀλοφυκτιδος και ἐπιμόνου ἀχῶρος, πρὸ τῆς ἐφηβοσύνης δὲ πολλάκις ἐν εἴδει χοιράδων, κατ' ἐξοχὴν δὲ ἐν εἴδει χοιραδικῆς ὀφθαλμίας, μετὰ τὴν ἐφηβοσύνην δὲ ἐν εἴδει λειχήνης, και τέλος ἐν εἴδει ἀρθρίτιδος. Οἱ δὲ δερματέρπητες, ἐπικτήτοι ὡς ἐπὶ τὸ πρῶτον ὄντες, γεννῶνται ἐξ ἄλλων ἐξανθημάτων, οἷον τῆς ζύμης, τῆς ψώρας και τῆς κνιδώσεως. Οἱ αἱματέρπητες, μάλιστα δὲ τὸ χρόνιον ἔκζεμα και ὁ ἀχῶρ, γεννῶνται διὰ βλάβην τῆς ἀδήλου διαπνοῆς, δι' ἀταξίαν τῆς διαίτης κ. τ. τ. εἰσὶν εὐμετάβλητοι, γίνονται ἀφανεῖς και ἐμφαίνονται ταχέως ἐξαπλούμενοι ἀνευ αἰτίας προδήλου· φιλοῦσι δὲ τὰ ἀγγείων και ἀδένων πλουτοῦντα μέρη τοῦ σώματος, και ὡς πρωτότυπον ἰδέαν τῆς ἐαυτῶν ἐμφανίσεως ἐκλέγουσι τὴν φλύκταιναν. Οἱ δὲ δερματέρπητες ἐξαπλοῦνται ἐνδελεχῶς και ἐπιμόνωσ, κατ' ἐκλογὴν εἰς τὴν τῆς ἐκτάσεως πλευρὴν και οὐχὶ εἰς τὰ ἄρθρα ἐν εἴδει λεπίδων και ἀτελῶν καρπῶν. Οἱ αἱματέρπητες ὡς ἡμικριτικὴ ἀπόρροια τῆς δυσκρασίας τοῦ αἵματος, ἀποκρῶνεται δι' ἐξῶθεν βοηθημάτων και διενδ' ἐπάγουσιν ἐπακόλουθα διὰ τῆς μεταστάσεως, ἐν ᾗ οἱ δερματέρπητες ἰῶνται δι' ἐξῶθεν βοηθημάτων, οὐδέποτε θειῶν τι ἐκ τούτου ἐπάγουσιν. Οἱ αἱματέρπητες ὑποτροπιάζουσι πολλάκις ἀνευ αἰτίας προδήλου μετὰ νόσου, μάλιστα δὲ μετὰ τὴν γρίπην. Οἱ δὲ δερματέρπητες μετὰ διαμερείας τῆς διαίτης, μετὰ βλάβην τῆς ἀδήλου διαπνοῆς, μετὰ ρευματικούς πυρετούς κ. ο. κ. Οἱ αἱματέρπητες ἀνάκινται:

- 1) ἐπὶ ἀνωμάλῳ ποσότητι τοῦ αἵματος α) μετὰ πλεονασμοῦ τοῦ λευκώματος ὁ νοσηρὸς ἔρπηξ· και τὸ χρόνιον ἔκζεμα, ἐν οἷς σύμπλεγμα τριχοειδῶν ἀγγείων ἐξιδίει ὀρθρὸν, ἐξ οὗ ἢ ἐπιδερμὶς ὑπαίρεται εἰς φλυκταίνας, αἵτινες ἐμφαίνονται συμπεπλεγμέναι· β) μετὰ πλεονασμοῦ τῆς ἰνώδους οὐσίας ὀφλυκταίνωδης ἔρπηξ, ὁ βλεννοχόος ἀχῶρ, ἐν οἷς ἐξιδροῦται ἀπὸ τῶν ἀγγείων τοῦ δερμάτος ἐν τῷ πλέγματι αὐτοῦ ἰνώδης ὀρθρὸς, δι' οὗ γέννεται ἐκάστη κυτταρώδης φλύκταινα· γ) ἐπιμοφύτης δὲν εἶναι, εἰμὴ τροποποιήσις τούτου διὰ τῆς παιδικῆς ἡλικίας· δ) μετὰ πλεονασμοῦ τῶν ἀλάτων τοῦ αἵματος τὸ ἀχρῶρ εἰδὲς ἔκζεμα τῶν ποδῶν, ἐν ᾗ ἀπὸ τῶν φλεβῶν τοῦ δερμάτος ἐξιδροῦται ὑπ' αὐτὸ ἀλάτωδης ὀρθρὸς, τὸ δέρμα ἐρυθραίνων και φθέρων, και μόνον κατὰ τὸ γὰτλος τοῦ ἔλκου φλυκταίνας τινὰς ἀπεργαζόμενος· ε) μετὰ πλεονασμοῦ τοῦ ὀρθροῦ τοῦ αἵματος ὁ χρόνιος φλυκταίνωδης ἀχῶρ, ἡ πέμφιξ, ἡ χρονία κνιδώσις, ὁ χρόνιος λειχήν, ἐν οἷς παρέκχουσι ὕδατος ἐν ταῖς κυτταραῖς τοῦ δερμάτος, τὸ φῦμα ἢ τὸ ἔκζεμα τοῦ λειχήνης ἀπεργάζεται· εἶτι δὲ ἢ ἐν τῇ ὀδοντοφύᾳ ὀλοφυκτιδος· 2) ἐπὶ ἀνωμάλῳ ποιότητι τοῦ αἵματος α) τὸ μετὰ ψώρας ἐπιπεπλεγμένον ἔκζεμα, ἡ ζύμη ἢ ἡ νόσος ψώρα, ἐν οἷς ἐξιδροῦσιν ὀρθρὸν οὐχὶ συμπλέγματ' ἀγγείων, ἀλλὰ φάδες τινὲς ἰδίως, και γεννῶνται ὑπὸ τὸ δέρμα φλυκταίνιδια τινὰ μόλις ὀρατά· β) ὁ μετὰ λειχηνώδους ἰοῦ ἐπιπεπλεγμένους βλεννοχόος ἀχῶρ, ὁ βλεννώδης ἀχῶρ τῶν ἐρήθων, μικραὶ φλύκταιναι τοῦ δερμάτος τῆς κεφαλῆς. Οἱ δὲ δερματέρπητες

γεννῶνται 1) ἐκ νοσήσεως τῶν ἀπεργαζομένων τὴν ὕλην τοῦ δέρματος ἀδενιδίων, α) ἡ πιτυρίασις καὶ ἡ χυθύσις, ἐν αἷσι ἀποκρίνεται μόνον νοσηρὰ λεπιδώδης ἐπιδερμὶς, χωρὶς νὰ συμπίσχω τὸ πλέγμα τοῦ δέρματος· β) ἡ ψωρίασις, ἐν ἣ καταυλίζεται παρὰ φύσιν λεπίς ἐπὶ τοῦ νοσοῦντος δέρματος· γ) ἡ λέπρα, ἐν ἣ καταυλίζονται παρὰ φύσιν λεπίδες ἐπὶ τοῦ νοσηροῦ δέρματος καὶ τῆς νοσηρᾶς ἐπιδερμίδος, καὶ ἡ ἐλεφαντίασις, ὅταν πρὸς τούτοις ὁ κυτταρώδης ἰστός οὐ μόνον φλεγμαίνων, ἀλλὰ καὶ ἔκφυλος ᾖ· 2) ἐκ νοσήσεως τῶν ἰδρωτικῶν ἀδένων, ὁ χροῖονις καὶ ἡ χροῖασις· 3) ἐκ νοσήσεως τῶν στεατοφόρων ἀδένων ὁ Ἰονθοσ· 4) ἐκ νοσήσεως τῶν ριζῶν τῶν τριχῶν, ἡ σύκωσις· 5) ἐκ νοσήσεως τοῦ ὑποδερματικοῦ κυτταρώδους ἰστοῦ, α) ὁ κατ' ἐπιπολὴν ἐσθιόμενος ἔρπηξ, ἐν ᾧ ἐξαλείφεται κατὰ μικρὸν ὁ κυτταρώδης ἰστός, καὶ οὕτω βλάπτονται τῆς δερματικῆς οὐσίας οἱ ἀδένες, ὥστε ἀπολειπιδούται νοσηρῶς ἡ ἐπιδερμὶς, ἐπὶ τέλους δὲ καταφθείρεται καὶ τὸ δέσμα καὶ οὕτω συμπίπτει ὄλος ὁ τόπος, γίνεται λεῖος, στυλπνός, καὶ διαφανής· περὶ τὸ χεῖλος δὲ πλάσσονται μικρὰ καὶ μετὰ τοῦ ὑποκειμένου κυτταρώδους ἰστοῦ συνεχόμενα φυλκταινίδια, ἅπερ ἐλκοῦνται ὅλως κατ' ἐπιπολὴν· β) ὁ κατὰ βάθος ἐσθιόμενος ἔρπηξ ἐν ᾧ ὁ ὑπὸ τὸ δέσμα κυτταρώδης ἰστός ἐμπύσκεται, καὶ ἀπεργάζεται φύματα καὶ φυλκταινας, πολλαπλῶς τὸ δέσμα ἀνατιτραίνοντα· γ) τὸ ἐρπητικὸν ἔλκος, ἐν ᾧ κατ' ἀρχὰς γεννῶνται ἀραιὰ καὶ ἔπειτα συναπτόμενα φυμάτια.

UNIVERSITATEA
S. 432.

Τὰ ἐρπητικά ἔλκη ζητοῦσι πρὸς ἴασις πρώτον ἀφαίρεσιν τοῦ αἰτίου ὄθην, ὅταν μὲν ὦσιν ἐμφράξεις τῆς κοιλίας, δίδομεν διαλυτικά καὶ ὑπακτικά φάρμακα· ὅταν δὲ ἐλάττωσις τῆς ἀδήλου διαπνοῆς καὶ τῆς ἐκκρίσεως τῶν οὐρῶν, τὰ οἰκτεῖα πρὸς τακτοποίησιν αὐτῶν φάρμακα· καὶ ὅταν τέλος ᾧσι μετὰ χοιράδων, ἀφροδισίας λώδης, ἢ μετ' ἄλλης ἐπιπλοκῆς, δίδομεν τὰ προσήκοντα πρὸς ταῦτα, ἀλλάσσοντες ταυτοχρόνως καὶ τὴν δίαιταν τοῦ ἀρρώστου, ὅταν αὕτη γίνηται αἰτία τοῦ ἐρπητος· ἐν γένει δὲ κανονίζομεν ἀκριβῶς ταύτην, ἐντέλλοντες τροφήν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν μᾶλλον φυτικὴν, ἤττον δὲ ἰκρεώδη, ἄλλοτε δὲ πάλιν μᾶλλον δυνατὴν μὲν ἀλλ' ἀπλὴν ἐν τοσοῦτω.

Ἐν γένει δὲ ὠφελουσι τὸ ζίμμι, ὁ ὑδράργυρος, τὸ θεῖον, καθ' ἑαυτὰ ἢ συμμιγῆ· ὁ μετὰ ζίμμιος ἔνθειος ὑδράργυρος (aethiops antimonial.), ὁ ἔνθειος μέλας ὑδράργυρος (aethiops mineral.), τὸ καλόμελι μετὰ τοῦ ἐνστιμίου χρυσιζόντος θείου (sulph. aurat. antimonii), ὁ γραφίτης, τὰ διαφορητικά καὶ διουρητικά ποτά, ὅταν ἢ μάλιστα ἡ ἐκκρίσις τῶν οὐρῶν ὀλίγη, ἢ ὅταν γίνηται συλλογὴ ὑγρῶν. Ὡς τοιαῦτα ποτά δυνάμεθα νὰ δώσωμεν τὸ ἔγχυμα τοῦ γλυκυπίκρου, τὰ διαφορητικά εἶδη (species pro decoct. lignor.), τὴν πῶαν τοῦ τριχρούου ἴου, τὸ ξύλον τῆς ἀρκεύθου, τὸν φλοιὸν τοῦ δαφνοειδοῦς, τὸ διὰ καθαρίδων βάμμα κ. τ. λ. Ὅταν δὲ τὸ δέσμα ἢ φλεγμαίνον, μεταχειρίζομεθα τὸ ἄκθος τοῦ θείου μετὰ κεκαθαρισμένης τρυγῆς καὶ μετὰ τοῦ ἱεροζύλου.

§. 433.

Ἡ ἐξωτερικὴ θεραπεία, ἣτις ἀπαιτεῖ ἐν γένει μεγάλην προσοχὴν, πρέπει, ὡς ἔρητος ἔσται γεννηθῆναι ἐξ αἰτίας ἐν τῷ σώματι ἐνούσης, νὰ γίνηται μόνον μετὰ προηγουμένην ἐσωτερικὴν θεραπείαν καὶ κατὰ τὴν κατάστασιν τοῦ ἔλκος. Ὅταν ἦ τοῦτο φλεγμαῖνον καὶ ἐπώδυνον, μεταχειρίζομεθα μόνον χλιαρὰ λουτρά, ἥπιας ἀλοιφᾶς καὶ πυριάσεις· ἀφ' οὗ δὲ ἡ φλεγμονὴ ἐλαττωθῆ, μεταχειρίζομεθα λουτρά θειούχα, διάλυμα τῆς ἄχνης τοῦ ὑδραργύρου, τὸ φαγεδαϊνικὸν ὕδωρ, τὴν διὰ κοκκίνης ἢ λευκῆς ὑποστάθμης τοῦ ὑδραργύρου ἀλοιφήν, ἢ τὴν δι' ἄνθους θείου μετὰ στέατος ἢ μετὰ σάπωνος καὶ ὕδατος ἀλοιφήν, τὴν δι' ὑδραργύρου τεφρόχρον ἀλοιφήν, τὴν κίρραν κηρωτὴν ἀλοιφήν, τὴν διὰ νιτρικοῦ ὀξέος ἀλοιφήν (ung. oxygenatum), τὴν διὰ γραφίτου ἀλοιφήν, διάλυμα τοῦ χυτοῦ νιτρικοῦ ἀργύρου κ. τ. λ. Ὅταν δὲ ὁ ἔρητος ἦ πεπαλαιωμένος, τὴν καταρρακτὴν ἐπιβροχὴν (douche) ἐξ ὕδατος θειούχου, ἢ προσβολὴν ἐκδορίου ἐπὶ τοῦ τόπου τοῦ ἔρητος πρὸς παντελῆ αὐτοῦ ἐξάλειψιν, ὅπερ δυνάμεθα νὰ ἐνεργήσωμεν καὶ ἐπιψύχοντες συχνάκις τοῦτον μὲ τὸν χυτὸν νιτρικὸν ἄργυρον. Ὅλων δὲ τούτων ἀνοσιμώτατον εὕρηκα τὸ θεῖον μετὰ σάπωνος καὶ ὕδατος ἐν εἴδει ἀλείμματος κατεσκευασμένον, καὶ τὸ διάλυμα τῆς ἄχνης τοῦ ὑδραργύρου. Πάντοτε δὲ εἰς τὴν θεραπείαν ταύτην εἰσὶν ἀναγκαῖα καὶ αἱ παρασκευασεις, διὰ τῶν βοθρίων καὶ τοῦ φλοιοῦ τοῦ δαφνοειδοῦς γινόμεναι, καὶ ἡ εὐδαιμονία τοῦ ἀρρώστου. Ἄν δὲ γείνη ἀπόσκηψις τοῦ ἔρητος, πρέπει νὰ ἐνεργήσωμεν τὴν ἐκ νέου εἰς τὸν πρῶτον τόπον αὐτοῦ ἐνσχηψιν· ὅταν δὲ ὁ ἔρητος ἔγεινεν ἤδη ἐξίς εἰς τὸ σῶμα, καὶ πρὸς ὃν ὅλα τὰ βοηθήματα ἀπέβησαν τάχιστα εἰς μάτην, ὠφελεῖ πολλάκις συχνὴ λούσις τοῦ πεπονθότος μορίου μὲ ἀφέψημα πιτύρων τῶν ἀμυγδάλων· καὶ ὅταν τὰ ἔλκη ταῦτα ὡς πεπαλαιωμένα πολὺ καὶ ἐξηλωμένα, ἐν οἷς ἠλλοιώθη πολὺ τὸ δέρμα, ὠφελουσι λίαν λουτρά ἐξ ἄχνης τοῦ ὑδραργύρου, ἢ νηστεία, τὸ ἀφέψημα τοῦ Ζιτμάννου, καὶ εἰς τοιαύτας περιπτώσεις κρίνουσι πολὺ ὠφέλιμον καὶ τὴν δόσιν, ἐσωτερικὴν τε καὶ ἐξωτερικὴν, τοῦ ἀρσενικοῦ· ὃ δὲ κατὰ τὸ πρόσωπον ἐσθιόμενος ἔρητος ἴσται μόνον διὰ τῆς παντελοῦς φθορᾶς τοῦ πεπονθότος τόπου μὲ τὰ ἐσχαρωτικά, κάλλιστα δὲ μὲ τὸ Ἐλλμύνδιον.

B.

Περὶ τοῦ ἀχώρου.

§. 434.

Ἄχωρ δὲ λέγεται ἔλκος, ὅπερ γίνεταί εἰς τὸ τριχωτὸν δέρμα τῆς κεφαλῆς· καλύπτεται δὲ μὲ ἐσχάρας διαφόρους τὸ πάχος καὶ τὸ χρῶμα,

καὶ ἐκκρίνει ἰχώρας, ἰδίαν τινὰ ὀσμὴν ἐκπέμποντας. Πρὶν συσταθῶσι τὰ ἔλκη ταῦτα, γεννᾶται κνησμὸς μᾶλλον ἢ ἦτοιν σφοδρὸς, ἐρυθρότης καὶ πολλακίς ὄγκος κατὰ τόπους τινὰς τῆς κεφαλῆς, μεθ' ὧν πολλακίς εἶναι καὶ κεφαλαλγία καὶ ὄγκος τῶν ἀδένων τοῦ αὐχένος. Ἐπι τῇ αὐξήσει τῶν συμπτωμάτων τούτων ἐπιγίνονται μεταξύ τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς ὅτε μὲν φλυκταινίδια, περιεχόμενα ὑπὸ φλεγμαινούσης ἄλω, ὅτε δὲ περιγεγραμμένοι πισσοειδεῖς ὄγκοι, ἔχοντες κορυφὴν μαλακὴν καὶ κιτρινωπὴν. Ὄταν ταῦτα ἐκρήγνυται, ἐκρέει ὑγρὸν ἰχωρῶδες καὶ γλισχρον, δι' οὗ συγκολλῶσιν αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐξ οὗ ξηραίνομένου ἐπιπλάσσοντ' ἐσχάραι ὑπὸ τὰς ἐσχάρας ταύτας συλλέγεται ὁ ἰχώρ, ὅστις ἀναβιβρώσκει τὸ δέρμα καὶ ἐπάγει πολλακίς πόρους μεγάλους καὶ ὄγκους τῶν ἀδένων τοῦ αὐχένος, καὶ ὅπου ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γεννῶνται καὶ φβεῖρες πολλοί.

§. 435.

Κατὰ τὴν διάφορον ἰδέαν τοῦ ἀχώρου διακρίνομεν

1) Τὸ κηρίον. Εἶναι δὲ τοῦτα μικρὰ φλυκταινίδια, ἅπερ περιέχουσιν ὑγρὸν ἰχωρῶδες, ἐμπλάσσονται ἐκ τοῦ ξηραίνομένου τούτου ὑγροῦ ἐσχάραι κιτρινωπαί, στρογγύλαι καὶ κεχωρισμέναι ἀπ' ἀλλήλων οὖσαι, πολλακίς δὲ καὶ μεγάλην περιοχὴν διὰ τῆς συνάψεως ἀπεργαζόμεναι, τὴν μὲν μεσότηα ἐμπεπισμένην, τὸν δὲ κύκλον μετέωρον ἔχουσαι, κνησμὸν ὀδυνηρὸν πρόξενουσαι, καὶ ἰχώρα φέροντα τὴν ὀσμὴν τῶν οὖρων τῆς γαλῆς ἐκκρίνουσαι. Ὄταν τὸ πάχος ἢ πεπαλαιωμένον, καλύπτεται ὅλος ὁ ἠλωκόμενος τόπος μὲ ἐσχάρας λευκάς, αἵτινες συνέχονται μετὰ τοῦ δέρματος στερεῶς. Εἰς τὰ μεταξύ αὐτῶν διαστήματα τὸ δέρμα εἶναι σκεπασμένον μὲ πιτυροειδῆ λεπίδια· οἱ ἰχώρες ἀθροίζονται μεταξύ τῶν ἐσχαρῶν τούτων, καὶ ἀναβιβρώσκουσι τὸ δέρμα μέχρι τοῦ ὅστου ἐνίοτε. Τοιαῦται ἐσχάραι ἐμπλάσσοντ' ἐνίοτε καὶ εἰς τὸ πρόσωπον καὶ εἰς ἄλλα μέρη τοῦ σώματος. Ὄταν δὲ ἀφαιρέσωμεν ταύτας, εὐρίσκομεν τὸ ὑποκείμενον δέρμα φλεγμαιῖνον, ἐξ οὗ ἀπορρέει γλισχρον ὑγρὸν.

2) Τὸν κερχρίαν ἀχώρα. Συνίσταται δὲ οὗτος εἰς μικρὰς φυματώδεις, ἀκανόνιστους, ὅτε μὲν πολιὰς, ὅτε δὲ ὑποπολίους ἐσχάρας, αἵτινες δὲν ἔχουσι κοίλην τὴν κορυφὴν, καὶ ἐπιγίνονται κατὰ τὴν κορυφὴν καὶ κατὰ τὸ ὀπίσθιον μέρος τῆς κεφαλῆς αἱ ἐσχάραι αὗται περιέχονται ὑπὸ πιτυροειδῶν λεπισμάτων, καὶ ἀποπέμπουσιν ὀσμὴν ὁμοίαν πρὸς τὴν τοῦ σαπροῦ βουτύρου ἢ τοῦ διεσφορότος γάλακτος. Τὰ φύματα ταῦτα εἰσὶ κατ' ἐπιπολὴν τοῦ δέρματος, ἐπιφέρουσι κνησμὸν ὀδυνηρὸν, καὶ σπανιώτατα μὲν ἀλίσκουσι τὸ πρόσωπον οὐδέποτε δὲ ἄλλο μέρος τοῦ σώματος.

3) Τὸν πιτυρώδη ἀχώρα. Εἰς τὸ τριχωτὸν μέρος τῆς κεφαλῆς ἐμπλάσσονται πιτυρειδῆ ὑπόλευκα μᾶλλον ἢ ἤττον παχέα λέπια, ἅπερ ὅτε μὲν εἰσι ξηρά, ὅτε δὲ ἔχουσι νοτίδα κακόσμου καὶ γλισχροῦ ὑγροῦ, προξενουσι κνησμὸν δύνηρόν, καὶ ἐκτείνοντ' ἐνίοτε καὶ εἰς τὸ μέτωπον καὶ εἰς τὰς ὀφρῦς.

4) Τὸν ἀσβεστώδη ἀχώρα. Συνίσταται δὲ οὗτος εἰς λέπια ἀργυρόλευκα, στυλινὰ καὶ ὅμοια πρὸς τὴν ἀσβεστον, ἅπερ γίνονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὸ ἐμπρόσθιον καὶ ἄνω μέρος τῆς κεφαλῆς, συγκολλῶσι τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς καὶ καλύπτουσι ταύτας καθ' ὅλον τὸ μῆκος αὐτῶν· ἀνευ πόνου καὶ ἀνευ νοτίδος ὑγροῦ ὄντα.

5) Τὸν βλενωχόον ἀχώρα. Οὗτος συνίσταται εἰς φλυκταινίδια καὶ μικρὰ ἀποστήματα, ἅπερ ἐκρήγνυνται καὶ ἐκχέουσι κιτρινωπὸν καὶ γλισχρον ὑγρὸν, ἐξ οὗ ξηραίνομένου γίνοντ' ἐσχάραι ξανθόλευκοι· ἀπαρ-
 ῥέει δὲ ὑγρὸν πολὺ, βλενωδὲς καὶ ὅμοιον πρὸς διεφθορὸς μέλι, ὅπερ κολλᾷ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς. Αἱ ἐλκώσεις αὐταὶ ἐκτείνονται πολλάκις καὶ καθ' ὅλον τὸ πρόσωπον.

§. 436.

Ὅταν ὁ ἀχώρ μείνη ἐπὶ πολὺ, ἢ ὅταν ἀμεληθῆ, φθίρει μεγάλως τὸ δέρμα τῆς κεφαλῆς, ἀφανίζει τὰς τρίχας αὐτῆς, βλάπτει τὴν θρέψιν, ἐμποδίζει τὴν αὐξάνειν τοῦ σώματος, φέρει νοσηρὰς ἀλλοιώσεις εἰς τοὺς ὄνυχας, κ. τ. λ. Εἰς τὸν βλενωχόον ἀχώρα προξενεῖται καθολικὴ κόπωση, ὅταν ἐλαττωθῆ ἢ ἐκρυσίς, καὶ πάλιν ἀναλαμβάνει ὁ ἄρρωστος τὴν πρό-
 τέραν αὐτοῦ εὐεξίαν, ὅταν ἡ ἐκρυσίς ἀναφανῆ ὡς καὶ πρότερον.

§. 437.

Ὁ ἀχώρ γεννᾶται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὰ παιδιά μέχρι τοῦ δεκάτου ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν· ὁ βλενωχόος γεννᾶται συχνάκις, ἐν ᾧ ταῦτα γαλακτοτροφουῖνται· πολλάκις δὲ καὶ ὑστερώτερον, καὶ μάλιστα τὸ κη-
 ρίον· ὁ δὲ ἀσβεστώδης γεννᾶται μόνον εἰς τοὺς ἡλικιωμένους.

Προσεχὲς αὐτοῦ αἴτιον εἶναι φλεγμὴν τοῦ δέρματος, δι' ἧς ἐκκρίνεται ὑγρότης νοσηρὰ, ἐξ ἧς ξηραίνομένης ἐμπλάσσοντ' ἐσχάραι· προηγούμενα δ' αἴτια δύνανται εἶναι· ὑπερβάλλουσα ἐπιρροή τοῦ αἵματος πρὸς τὴν κεφαλὴν τῶν παιδίων, ὑπερτρέφουσα δίαιτα, τὸ γάλα τροφοῦ ἀκολάστου καὶ ἐμπαθοῦς, ἀκαθαρσία, κακὸς καὶ διεφθορὸς ἀήρ, ἐρεθισμὸς τῆς κε-
 φαλῆς ὑπὸ τῶν φθειρῶν, καὶ καλύμματα τῆς κεφαλῆς ὑπερμέτρως θερμά·
 χοιραδῶδης ἢ ἀφροδισίας λώθης κακοχυμία ἢ καὶ μολυσμὸς αὐτῆς, ὅστις δὲν εἶναι μὲν πάντοτε, ἀλλὰ κατὰ τινὰς περιπτώσεις γίνεται.

§. 438.

Ὁ ἀχώρ εἶναι πολλάκις εἰς τὰ παιδιά κένωσις ἀγαθοεργός, καὶ γίνετ' ἐπικίνδυνος, ὅταν ἐπισχεθῆ ταχέως· τὸ δὲ δυσθεράπευτον προέρχεται ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν αἰτίων αὐτοῦ. Καὶ ἂν μὲν ταῦτα ὧσιν εὐαφαίρετα, ἀρκεῖ πολλάκις πρὸς ἴασιν ἀπλή μόνον καὶ τοπικὴ θεραπεία· δυσίαιτος δὲ, ὅταν ἡ χοιράδων ἢ ἀφροδισίας λώθῃς ἔκγονος, πολλάκις δὲ ἐξαιλείφεται ἐν καιρῷ τῆς ἐφηβοσύνης.

§. 439.

Διάφορος δὲ εἶναι ἡ θεραπεία κατὰ τὰ γεννῶντ' αὐτὸν αἷτια. Ὅθεν πρέπει ὁ ἄρρώστος ν' ἀλλάσῃ τὰς τροφάς, νὰ ζῆ εἰς καθαρὸν ἀέρα καὶ νὰ κινῆται, νὰ εἶναι καθάριος, νὰ λαμβάνῃ ἐλαφρὰ ὑπακτικά, διουρητικά καὶ ἐν γένει διαφρητικά φάρμακα, καὶ ὅταν συγχρόνως πάσχη χοιράδας ἢ ἀφροδισίαν λώθῃν, τὰ οἰκεῖα πρὸς ταύτας φάρμακα.

§. 440.

Τῆς δὲ τοπικῆς θεραπείας σκοπὸς ἔστω ἡ μείωσις τοῦ ἐρεθισμοῦ, ἡ ἀπόλυσις τῶν ἐσχάρων, καὶ ὁ καθαρισμὸς τῶν ἑλκῶν· ἐπιτυγχάνεται δὲ τοῦτο διὰ συχῶν πλύσεων τῆς κεφαλῆς μὲ μαλακῶδη ἀφεψήματα, δι' ἀνατρίψων μὲ ἡπίας ἀλοιφᾶς, μὲ βούτυρον νωπὸν, μὲ χοίρειον στέαρ μετ' ἄνθους θείου, καὶ διὰ μαλακτικῶν καταπλασμάτων ἐκ μαλάχης καὶ κωνείου· ἡ ἀγωγή αὕτη καὶ ὁ συγχρόνως γινόμενος καθαρισμὸς τῆς κεφαλῆς διὰ τοῦ κτενισμοῦ, τῆς κουρεύσεως τῶν συγκεκολλημένων τριχῶν, καὶ τῆς ἀφαίρέσεως τῶν φθειρῶν, ἀρκεῖ πολλάκις πρὸς ἴασιν. Ὅταν δὲ τὰ ἔλκη ὧσιν ἐπίμονα, μεταχειρίζομεθ' ἀδιακόπως τὴν δι' ἄνθους θείου ἀλοιφήν, ἢ διάλυμα τῆς ἄχνης τοῦ ὑδραργύρου. Ἡ τοπικὴ αὕτη καὶ ἡ συγχρόνως ἐσωτερικῶς γινομένη προσήκουσα θεραπεία καὶ ἡ εὐδαιμόνητος δίαίτα ὠφέλησαν πάντοτε εἰς ὅσους μέχρι τοῦδε μετεχειρίσθη αὐτάς. Ἔτερα δὲ φάρμακα, ὅσα προσέτι παραγγέλλονται, εἰσὶ· διάλυμα τῆς ἄχνης τοῦ ὑδραργύρου μετὰ τοῦ ἰοῦ τοῦ χαλκοῦ (aerugo), διάλυμα τοῦ θειωμένου κάλεος (Hepar sulphur.), ἀφέψημα τῶν φύλλων τῆς νικοτιανῆς, ἢ διὰ κοκκίνης ἢ λευκῆς ὑποστάθμης τοῦ ὑδραργύρου ἀλοιφή, ἢ διὰ νιτρικοῦ ὀξέος ἀλοιφή, ἢ δι' ἰοῦ χαλκοῦ ἀλοιφή (unguent aegyriacum), ἢ κηρωτὴ κίρρᾶ ἀλοιφή, διάλυμα κάλεος θειικοῦ ἀγοραίου μετὰ τιτανίου ὕδατος, σάπωνος καὶ οἰνοπνεύματος κ. τ. λ. Εἰς ἔλκη δὲ λίαν ἐπίμονα ὠφελεῖ, κατὰ τὸν Ἀστρούκην καὶ ἄλλους, ἐμπλαστρον διὰ κόμμεος ἀμμωνιακοῦ καὶ ὄξους, ὅπερ ἐπιχρίομενον παχὺ εἰς δέρμα μένει ὅσον 6 ἢ 8 ἐβδομάδων ἐπὶ τοῦ πεπονηθότος τόπου. Ἡ ἐκρίζωσις τῶν τριχῶν μὲ

τὴν τριχολαβίδα ἢ μὲ ταινίας κολλητικῶν ἐμπλάστρου σπανίως γίνεται ἀναγκαία, καὶ τότε μόνον, ὅταν αὐταὶ διὰ τοῦ ἔρθεϊσμου ἐμποδίζωσι τὴν ἴασιν ἀποδοκιμάζομεν δὲ τὴν ταχεῖαν ἀπόσπασιν τοῦ διὰ πύσης ἐμπλάστρου, ὅπερ ἐπιβάλλεται καθ' ὅλην τὴν κεφαλὴν ἐπὶ σκοπῶν νὰ ἐκρίζωθῶσιν ἐκ μιᾶς ἅπασα τῆς κεφαλῆς αἱ τρίχες. Ὅταν δὲ ὁ ἀχώρ ἦ χρόνιος, πρέπει, πρὶν ἢ ἐπιχειρήσωμεν τὴν ἴασιν, νὰ ἐλκώσωμεν ἐντέχνως τὸ σῶμα δι' ἐμβολῆς βοθρίων, διὰ τοῦ φλοιοῦ τοῦ θαφνοειδοῦς κ. λ.

Γ.

Περὶ τοῦ ἐμπυοφύτου.

§. 441.

Ὁ ἐμπυοφύτης, ἢ ὁ κατὰ τὸ πρόσωπον ἀχώρ, συνίσταται εἰς ἕλλη κνήθηοντα καὶ ῥέοντα, ἅπερ γεννῶνται εἰς τὰς παρειάς, εἰς τὰ ὠτα, εἰς τὸ μέτωπον ἢ εἰς τὸ γένειον ἐκ μικρῶν φλυκταινιδίων, ἐξ ὧν διεργώγῳ ἀπορρέει ὑγρότης κιτρινωπῆ· ἐκ ταύτης δὲ ξηραίνουμένης ἐμπλάσσονται ὑπόλευκοι ἢ ὑπόξανθοι ἐσχάρα. Ἡ ἐκ τῶν ἐλκώσεων τούτων ἀπόρροια εἶναι ὅτε μὲν μικρὰ, ὅτε δὲ μεγάλη, καὶ τὸ ἐξάνθημα ἐκτείνεται κατὰ μικρὸν εἰς ὅλον τὸ πρόσωπον, εἰς μέρος τῆς κεφαλῆς, εἰς τὸν αὐχένα, εἰς τὸ στήθος καὶ εἰς ἄλλα μέρη τοῦ σώματος, ἐξ οὗ γεννῶνται φλεγμοναὶ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ τὰ παιδία διὰ τὴν ἀδιάκοπον ἀνησυχίαν περιπίπτουσιν εἰς μαρασμόν.

Λέγεται δὲ ἐρπυστικὸς ὁ ἀχώρ οὗτος, ὅταν ἢ μᾶλλον νοτερός καὶ ἐσθιόμενος, ὅταν συνίσταται εἰς φλυκταινίδια μικρὰ, ἅπερ, ὅμοια πρὸς κέγχρον, ἐξέχουσιν ὀλίγον ὑπὲρ τὸ δέρμα, καὶ εἰσὶ μελανώτερα· ὅταν ἐπάγῃ κνησμόν σφοδρόν, νέμεται ταχύτερον εἰς τὸ πρόσωπον καὶ εἰς ἄλλα μέρη τοῦ σώματος καὶ ἀπεργάζεται μελανώτερας ἐσχάρας, καὶ τὰ παιδία διὰ τὴν διηνεκὴν ταραχὴν ἰσχυαίνονται, πυρετιῶσι συχνάκις καὶ γίνονται εἰδεχθῆ.

§. 442.

Ὁ ἐμπυοφύτης εἶν' ἐν γένει νόσημα ἀκίνδυνον καὶ ἡ διάρκει' αὐτοῦ ἀόριστος· ἐνίοτε παύει αὐτόματος (καὶ τότε τὰ οὔρα τοῦ ἀρρώστου ἀποπέμπουσιν ὄσμήν, ὡς τὰ οὔρα τῆς γαλῆς) χωρὶς νὰ καταλείψῃ οὐλὰς· γεννᾶται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ζωῆς, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς τὸ πέμπτον καὶ ἑβδομὸν ἔτος, καὶ ποτε δὲ καὶ ὑστερώτερον, δι' ὑπερτροφίαν, πολυχυμίαν (καὶ τότε οὗτος μὲν εἶναι ὠφέλιμος, ἐπιβλαβεστάτη δὲ ἡ αἰφνιδίως ἐπίσχεσις αὐτοῦ), διὰ κακὴν ἐξομοίωσιν, ὀδοντοφυίαν καὶ χοιραδῶδη ἔξιν.

Ὁ ἐρπυστικός ἀχώρειναι ἐμπυοφύτης ἐπιπλεκόμενος μετὰ ἀφροδισίας κακοχυμίας, ἣν λαμβάνει τὸ παιδίον παρὰ τῶν γονέων ἐκ διαδέξεως, ἢ παρὰ τῆς τροφῆς, καὶ εἶναι πάντοτε νόσημα δεινότερον, ὅπερ διαρκεῖ περισσότερον, καὶ δύναται νὰ ἔξη δεινὰ ἐπακόλουθα.

Ὁ Ἀυθέρβειθος δοξάζει, ὅτι ὁ ἐρπυστικός ἀχώρ εἶναι γέννημα ψώρας, καὶ εἶναι ἡ ψώρα τῶν θηλαζομένων· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀληθεύει ἐν γένει, ἐπεὶ εὐρίσκονται τῶν θηλαζομένων βρεφῶν, ἄλλα μὲν μετὰ ψώρας ἀληθινῆς, χωρὶς νὰ ἔχωσι τὸν ἐρπυστικὸν ἀχώρα, ἄλλα δὲ πάλιν μετὰ τούτου, χωρὶς νὰ δοθῇ οὐδεμίᾳ πρὸς γένεσιν τῆς ψώρας αἰτία.

§. 443.

Ἡ θεραπεία τοῦ ἐμπυοφύτου εἶναι καθολικὴ τε καὶ τοπικὴ· αὕτη πρέπει νὰ παραλλάσῃ κατὰ τὰ γεννῶντα τὸν ἐμπυοφύτην αἷτια. Ὅθεν ἀναγκαῖον εἶναι ν' ἀλλάσωμεν τὴν τροφήν τοῦ βρέφους, νὰ βελτιώσωμεν τὴν κατάστασιν τῆς τροφῆς, ν' ἀλλάσωμεν ταύτην, ἢ ὅταν ἡ τῶν ἀδυνάτων τοῦτο, ν' ἀπογαλακτίζωμεν τὸ βρέφος.

Καὶ ἂν μὲν ἡ ὄξις ἐν τῇ κοιλίᾳ, προποτίζωμεν τὴν ὑπανθράκικην μαγνησίαν, ἐὰν δὲ χοιραδάδες πάθος, τὰ οἰκεία πρὸς τοῦτο φάρμακα ὥστε ἡ ἄνω ῥηθεῖσα ἀγωγή ἀρκεῖ εἰς ἴασιν, ὅταν ἡ ἐλαφρὸς ὁ ἐμπυοφύτης· ἀλλ' ὅταν αὕτη δὲν ὠφελῆσῃ, δίδομεν τὴν πῶαν τοῦ τριχρόου ἴου ἀφεψημένην (ὅσον ἡμισελας δραχμῆς τῆς πῶας προσφάτου) μετὰ γάλακτος, ἢ ξηρὰν ὡς κόνιν (ὅσον ἡμισελας δραχμῆς αὐτῆς) εἰς τὸ γάλα ἢ εἰς τὸν ζωμὸν ἀναμεμιγμένην· ἂν δὲ ὁ ἐμπυοφύτης ἐπιμένῃ, ἢ ἂν ἡ ὁ ἐρπυστικός μεταχειριζόμεθα σκευασίας τοῦ στίμμεος, τοῦ θείου ἢ τοῦ ὑδραργύρου, ἀλλὰ πεφυλαγμένως καὶ ἀναλόγως τῇ ἡλικίᾳ καὶ τῇ καταστάσει τοῦ βρέφους· ἐκτὸς δὲ τούτου μεταχειριζόμεθα καὶ τὰ διαφορητικά. Τὰ δὲ τοπικά βοθηήματα πρέπει νὰ προσφέρωνται μετὰ πολλῆς προσοχῆς, ὅπως μὴ γείνη ἐπίσχεσις ταχέια τοῦ ἐξανθήματος· ἀλλ' ἀφ' ἐτέρου μέρους μηδὲ ταῦτα ἀμελήσωμεν, ὅταν ἡ πεπαλαιωμένον τὸ ἐξάνθημα. Πρὸς ἀπόπτωσιν τῶν ἐσχάρων μεταχειριζόμεθα πῦρ τοῦ γάλακτος μετὰ μαλακτικῶν ἀλοιφῶν, ἔλαια, μαλθακώδη καταπλάσματα, καὶ πλύσεις μετὰ ταῦτα μὲ διάλυμα τῆς ἄγνης τοῦ ὑδραργύρου. Ὅταν δὲ τὸ δέρμα ἡ πολὺ εὐαίσθητον, καὶ τὰ ἔλκη μεθ' ὑπερσαρκώσεων, ὠφελεῖ πολὺ τῆς δι' ὠξειδωμένου ὑδραργύρου, διὰ λευκῆς ὑποστάθμης τοῦ ὑδραργύρου, τῆς δι' ἔλαιου καὶ τιτανίου ὑδατος ἀλοιφῆς, τοῦ διαλύματος τοῦ θειωμένου κάλεος κ. τ. λ. τέλος δὲ καὶ τῶν θειούχων λουτρῶν ἢ χρῆσις.

Ὁ Οὐδέκινδος (Wedekind) νομίζει ἀπρακτὸν τὴν χρῆσιν τῆς πῶας τοῦ τριχρόου ἴου καὶ ἀνυσιμώτατον τὴν πλύσιν τῶν ἐλκῶν, δις τῆς ἡμέρας γινομένην, μὲ ὑδατώδες διάλυμα τῆς ἄγνης τοῦ ὑδραργύρου, ἧτις ἀρκεῖ νὰ φέρῃ τελείαν ἴασιν ἐν διαστήματι τεσσάρων ἑβδομάδων, χωρὶς νὰ βλ. οὐδὲως τὴν ὑγίαν τοῦ βρέ-

φους. Ἐάν δὲ μετὰ τὴν ἴασιν τοῦ ἐμπυοφότου ἀπομείνωσιν ὄγκοι ἀδένων, ἢ ἕλκη κατὰ τὸν αὐχένα, πρέπει νὰ πλύνωμεν αὐτὰ ἐπιμελῶς με ὕδατῶδες διάλυμα τῆς ἄγνης τοῦ ὑδραργύρου· καὶ σπανίως γίνεται ἀναγκαία ἡ χρῆσις τοῦ μετὰ στίμμιος ἐνθείου ὑδραργύρου.

Δ.

Περὶ τῶν ψωρικῶν ἐλκῶν.

§. 444.

Ψώρα λέγεται ἐξάνθημα, ὅπερ ἐγείρει εἰς τὸ δέρμα φλυκταινίδια, ὅτε μὲν μικρὰ καὶ κεγχροειδῆ, ὕγρου διαφανοῦς ἔμπλεα, καὶ ὑπὸ ἄλλω σκληρᾶς καὶ ἐρυθρᾶς περιεχόμενα, ὅτε δὲ μείζονα, βλῆς πυώδους ἔμπλεα καὶ μᾶλλον ἢ ἥττον κατὰ τὴν περιοχὴν φλεγμαίνονται· τὸ ἐξάνθημα τοῦτο γίνεται κατὰ πρῶτον μεταξύ τῶν δακτύλων, εἰς τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς καὶ εἰς τὰς ἀρθρώσεις, ἔπειτα δὲ ἐξαπλοῦται κατὰ μικρὸν εἰς ὅλον τὸ σῶμα, σπανιώτατα δὲ καὶ εἰς τὸ πρόσωπον· δάκνει πολὺ καὶ ἐρεθίζει κνησμὸν ἐπιτεταμένον τὸ ἑσπέρας, ἢ ὅταν τὸ σῶμα θερμανθῇ. Τὰ φλυκταινίδια ξηραίνονται καὶ ἐμπλάσσουν ἐσχάρας (λέγεται δὲ τοῦτο ψώρα ξηρὰ), ἢ ἐκρήγνυνται καὶ ἐκχέουσιν ὕγρον ὀριμὸν, ὅπερ ἀναβιβρώσκει τὰ μόρια (λέγεται δὲ ψώρα ὕγρα).

Ἄν δὲ ἡ ψώρα παραμεληθῇ ἢ ἐπισηχεθῇ βιαίως, ἐπανίστανται κατὰ τόπον τινὰ τοῦ δέρματος φλυκταινίδια πολλὰ, ἅπερ συνάπτονται πρὸς ἄλληλα, ἐκρήγνυνται καὶ κενουσὶν ἰγῶρας ὀριμῆς, ὅστινες ἀλίσκουσι τὰ γεινιάζοντα μέρη, καὶ οὕτω γεννῶσιν ἕλκη μεγάλα, ἅπερ σκεπάζονται μὲν ὑπὸ ἐσχαρῶν, ἀλλὰ μεταξύ αὐτῶν ἀποβρέει πάντοτε τὸ ὀριμὸν ὕγρον, ἐξ οὗ παχύνεται ὁ κύκλος τῶν ἐσχαρῶν καὶ κατὰ τὴν περιοχὴν ἀνίστανται φλύκταιναι. Ταῦτα δὲ εἰσὶ τὰ ψωρικὰ ἕλκη. Ἡ ἰδέα αὐτῶν, ἢ προηγουμένη καὶ βιαίως ἐπισηχεῖσα ἢ καὶ εἰσέτι παρούσα ψώρα εἰσὶ τὰ διαγνωστικὰ τῶν ἐλκῶν τούτων σημεῖα.

§. 445.

Αἴτιον δὲ τῆς ψώρας εἶναι μίασμα, ὅπερ δύναται νὰ μεταδοθῇ μόνον διὰ τῆς ἐπαφήσεως ἢ τοῦ πάσχοντος ὑπὸ ψώρας, ἢ πράγματος τοῦ φέροντος τὸ μίασμα αὐτῆς, οἷον ἱματίου, κλίνης καὶ τῶν τοιούτων. Ἡ ἐπιδεκτικότης τοῦ μολύσματος εἶναι διάφορος μὲν, ἀλλ' αὐξάνεται ἐκ τῆς ἀκαθαρσίας, ἐκ τοῦ διεφοροῦτος ἀέρος, ἐκ κακῆς τροφῆς κ. τ. λ. ἐξ οὗ καὶ ἡ ψώρα ἐπιπολάζει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὰ ἐργαστάσια, εἰς τὰς οἰκίας τῶν πτωχῶν, εἰς ἀκάθαρτα νοσοκομεῖα, εἰς ἰδιαιτέρα ἐπιτηδεύματα κ. τ. λ. Διχογνωμοῦσι δὲ μέχρι τῆς σήμερον οἱ ἱατροὶ περὶ τοῦ ἐν τῷ πύφ τῶν ψωρικῶν φλυκταινιδίων εὐρισκομένου ἀκάρους, καὶ οἱ μὲν

φρονεῦσιν ὅτι τοῦτο γεννᾷ τὴν ψώραν, οἱ δὲ ὅτι γεννᾶται ἐφεξῆς ἐν τῷ πύῳ τῶν φλυκταινιδίων.

Ἡ οὖτω δὴ νόθος λεγομένη ψώρα εἶναι μὲν κατὰ τὰ σημεῖα ὁμοία πρὸς τὴν γνησίαν, ἀλλὰ δὲν ἐμφαίνεται ὡς ἐκείνη πρῶτον μεταξύ τῶν δακτύλων, δὲν ἐρεθίζει τόσον ἐπιτεταμένον κνησμὸν, ὅταν τὸ σῶμα θερμανθῇ, καὶ κολλητικὴ δὲν εἶναι μὲν, ἀλλὰ γίνεται, ἐπειδὴ διὰ τινὰ περιστατικά δύναται νὰ μετατραπῇ εἰς τὴν γνησίαν ψώραν. Αὕτη φαίνεται ὅτι εἶναι εἶδος ἐρπητος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ γεννᾶται κατ' ἐξοχὴν ὅταν ὁ ἄρρωστος ἢ λιαν ἀκάθαρτος, τρέφεται κάκιστα, κατοικῇ εἰς οἰκίαν πλήθουςαν διεφθορότος ἀέρος· γεννᾶται δὲ μετὰ τὴν ἐπίσχεσιν συνήθων ἐκκρίσεων εἰς ἀνθρώπους πάσχοντας ὑπὸ ἐμφράξεων τῆς κοιλίας, χοιράδων, ἀφροδισίας κακοχυμίας ἢ ἀρθρίτιδος, κατὰ τὸ ἔαρ, καὶ εἰς ἀναλαμβάνοντας ἐκ παθῶν ὀξείων, καὶ δύναται διὰ τῆς ἐξανθήσεως ν' ἀπαλλάξῃ τὸν ἀσθενῆ ἀπὸ ἄλλων νοσημάτων (ἢ κριτικὴ ψώρα).

Τὸ ψωρικὸν ἄκαρι (acarus scabiei), ὅπερ πρότερον ἄλλοι μὲν διέγραψαν ἀκριθῶς, πρὸ πάντων δὲ ὁ Οὐδέμαννος (Wichmann, Actiologia der Kraetze 2. Auflage Hannover 1791), ἄλλοι δὲ (ὁ Βαυτεμαννος, Βάκκηρος καὶ Κάρτων, δὲν ἐδυνήθησαν νὰ εὕρωσιν, ἢ δὲν ἐθεώρησαν ὡς γεννήτριά της ψώρας, ἔγεινε διὰ φιλονεικίας τοῦ Ἀλιδέρτου πρὸς τὸν Λύγολον διὰ τῶν τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ δημολογοῦσῶν ἐξετάσεων τοῦ Ρενουκίου 1834) διὰ τῶν γενομένων παρὰ τοῦ Ἀλβίνου Γρασσοῦ (Albin Gras, Recherches sur l'acarus ou sarcopte de la gale de l'homme. Paris 1834) σοφῶν ἐποικιστικῶν δοκιμῶν, καὶ διὰ τῶν ἀκριθῶν ἐξετάσεων τοῦ Ἔβλου (Jahrbuecher des Oesterr. Staates. Neueste Folge. Bd. IX. St. 3) καὶ ἄλλων, ἐπισημότερον εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους, καὶ διώρθησε πολλὰς πρότερον ἀντιθέτους γνώμας. Ἐκ τῶν ἐξετάσεων τοῦ Ἔβλου γίνεται φανερόν, ὅτι τὸ ψωρικὸν ἄκαρι οὐτ' ἐν τῷ λέμφῳ οὐτ' ἐν τῷ πύῳ, οὔτε τέλος ἐν τοῖς ψωρικοῖς φυματίοις καὶ φλυκταινιδίοις εὐρίσκεται· οὐδέποτε δ' εὐρίσκεται τοῦτο εἰς τὴν φυματιοειδῆ, ἀλλ' εἰς τὴν φλυκταινοειδῆ πάντοτε, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν μόνον, ὅταν ἐμορφώθῃ ἤδη τὸ φλυκταινίδιον καὶ ἐπληρώθῃ λέμφου.

Ὁ Ἔβλος εὗρηκεν αὐτὸ μόνον ἐν τῇ μεταξύ τῶν δακτύλων καὶ ἐν τῇ κατὰ τὸν καρπὸν ψώρα, οὐχὶ δὲ καὶ ἀλλαγῆ τοῦ σώματος· ἀλλ' ὅμως εὐρίσκεται καὶ ἀλλαγῆ. Εἰς μάτην ζητοῦμεν αὐτὸ ἐν τοῖς ἐντελῶς στρογγύλοις, ἀκριθῶς περιγεγραμμένοις καὶ ἀφωρισμένοις φλυκταινιδίοις· ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ εὐρίσκομεν αὐτὸ ἐν φλυκταινιδίοις, ἅπερ αὐξάνονται καὶ μόνον ἐπὶ τὴν μίαν πλευρὰν εἰς στρογγύλα καὶ περιγεγραμμένα, ἐν ᾧ ἐπὶ τὴν ἑτέραν φαίνεται αὐλάκιον μακρὸν μὲν ὅσον γραμμῆς ἢ ὅσον τριῶν τεταρτημορίων αὐτῆς, πλατὺ δὲ ὅσον ἡμισείας γραμμῆς, καὶ ὀλίγον ὀρθὸν ἐνέχον, διὸ καὶ θολὸν καὶ φαῖδν φαίνεται· κατὰ τὸ ἀντικείμενον τυφλὸν πέρασ αὐτοῦ εὐρίσκεται σωματίον ἀκαριαῖον καὶ ὀλίγον ἀμαυρότερον τῆς λοιπῆς ἐπιδερμίδος· ἐὰν δὲ διενόσωμεν τὸ βῆθὲν αὐλάκιον μὲ λεπτὸν μαχαίριον, χωρὶς νὰ βλάψωμεν τὸ ἀμαυρὸν σωματίον, τουτέστι τὸ ἄκαρι, ἐκρέει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σταγῶν καθαρῶ ὀρθοῦ, καὶ ἐὰν θελήσωμεν νὰ βάλωμεν ὑποκάτω τοῦ ἀκέρους τὸ μαχαίριον δυνάμεθα νὰ ἄρωμεν τὸ ἄκαρι καὶ νὰ βάλωμεν αὐτὸ ἐπὶ πλακὸς ὑελίνου καὶ δι' ἀπλοῦ καὶ πολὺ αὐξητικῶ μικροσκοπίου πληροφορούμεθα ἂν τὸ τεθὲν ἐπὶ τῆς πλακὸς ἢ τὸ ἄκαρι ἢ τεμάχιον ἐπιδερμίδος ἢ ζῆρου λέμφου· ἐπειδὴ τοῦ ἀκέρους φαίνονται ἢ

προνομαία και οι λαϊοίτριχες πόδες, οτινες κινούνται ήδη. Διά του μικροσκοπίου δὲ θεωροῦντες τὸ ἄκαρι, βλέπομεν ὅλ' αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἀπαραλλάκτως ὡς περιέγραψεν ὁ Οὐίλχμιοι ταῦτα, καὶ τὰ ἀκριβέστερα αὐτοῦ ἀπεικάσματα ἔργειαν ὑπὸ τὰ καλλίτερα μικροσκοπία.

Ὁ ἀριθμὸς δὲ τῶν ἀκάρων οὐδεμίαν ἔχει ἀναλογίαν πρὸς τὴν ἐπίτασιν τῆς ψώρας· ὀλίγα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοιαῦτα ζῶντα ζῶσιν εἰς πάσχοντα ὑπὸ τῆς ψώρας· ἀλλ' ὅμως ὑπάρχουσι καὶ ἑκατὸν εἰς τὰς χεῖρας ψωριῶντων, ἐν αἷς ὀλίγα μόνον ψωρικά φλυκταινίδια εἰσι (Gras in annales des sciences naturelles, tom. vi, pag. 122).

Ἡ ψώρα μεταδίδεται, λέγουσιν, μόνον διὰ τοῦ ἀκάρου καὶ οὐχὶ διὰ τοῦ ἐμπριεχομένου εἰς τὰ φλυκταινίδια ὑγροῦ ἔγκεντρίσεως ἐπομένως μὲ τὸ πῦον τῶν φλυκταινιδίων οὐδέποτε, λέγεται, ἐγέννησαν τὴν ψώραν.

Τὸ ἄκαρι εἶναι τῆς τάξεως τῶν νυκτερινῶν ζῶων. Ἐπειδὴ δὲ αὐτὸ μετακινεῖται μόνον τὴν νύκτα, καὶ ἡ μετάδοσις τῆς ψώρας γίνεται σχεδὸν μόνον διὰ τῆς συγκοιμήσεως μετὰ τῶν ψωριῶντων.

Πρὸς ἐπίκρισιν δὲ τῆς ἐγκεντρίσεως τῆς ψώρας διὰ τῆς μεταθέσεως τοῦ ἀκάρου λόγου ἄξιον εἶναι, ὅτι τὸ ἄκαρι δύναται νὰ εὔρεθῃ εἰς τὴν εὐπω δι' ἐξωτερικῶν βοηθημάτων θεραπευθεῖσαν καὶ ἐπιμένουσαν εἰς αἰεὶ ψώραν· δεύτερον δὲ ὅτι, ἐὰν μεταθέσωμεν ὀλίγα ἀκάρη, δὲν γεννᾶται ψώρα, ἀν δὲ πολλὰ, γεννᾶται (ἴδ. Gras.)· τρίτον δὲ, ὅτι δὲν ὑπάρχει ὀρθὴ ἀναλογία τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀκάρων πρὸς τὴν τῶν φυματίων· ὅτι τὸ ἄκαρι δὲν εὕρισκται εἰς τὴν φυματιώδη ψώραν (κατὰ τὸν "Ἐθλην"), ἤτις ὅμως μεταδίδετ' ἐπίσης ὡς καὶ ἡ φλυκταινώδης.

§. 446.

Ἡ ψώρα εἶναι ὅτε μὲν εὐθεράπευτος, ὅτε δὲ δυσθεράπευτος, οὐδέποτε δὲ κινδυνώδης, ἀν ἡ θεραπεία γείνη ὀρθῶς· ἀν ὀκως ἀμεληθῇ, καὶ μάλιστα τοῦ ἀρρώστου ἀκαθάρτου διαμένουτος, ἀλλάσσει μεγάλως πολλάκις τὴν ἰδέαν, ὥστε εἰσι φυμάτια ὀλιγώτερα ἢ παχέαι· ἐσχάραι καὶ διάφοροι τοῦ δέρματος ἀλλοιώσεις, εἶναι δὲ αὐτὴ πολλάκις ὅμοια πρὸς τὴν λεπιδοειδῆ λέπραν μετ' ἐπισήμου παχύτητος τοῦ δέρματος καὶ τοῦ κυτταρώδους ἰστοῦ, μετ' ἐκτεταμένων ἐλκώσεων καὶ μετὰ σημείων καθολικῆς παθήσεως, ὡς συμβαίνει εἰς τὰ χρόνια ἔλκη (ἴδ. §. 391.), μετ' ἀνορεξίας, ἀτονίας, ἐκτικῆς πυρετοῦ, ἐξογκώσεως τῶν ἀδένων καὶ ἐμφράξεων τῶν ὀργάνων τῆς κοιλίας. Ἐπιμένει δὲ πολὺ καὶ γίνεται χεῖρων, ὅταν ἐπιπλεχθῇ μετ' ἄλλων νοσημάτων, οἷον μετὰ χοιράδων, ἀφροδισίας λώδης, στομακᾶκης, ἀρθρίτιδος, ρευματισμοῦ καὶ καταρροῆς· καὶ ταχέως ἐπισχεθεῖσα, δύναται νὰ ἐπαγάγῃ ἀσθμα, πνευμονίαν, φθίσιν, ὑδρωπα, σπασμούς, τύφλωσιν, ἀρθροκάκην κ. τ. λ.

§. 447.

Πρὸς θεραπείαν τῆς ψώρας διαιροῦμεν ταύτην εἰς ψώραν ἀπλῆν καὶ εἰς ψώραν ἐπιπεπλεγμένην. Καὶ ἡ μὲν ἀπλῆ, γεννηθεῖσα εἰς ἄνθρωπον ἄλλως ὑγιῶς ἔχοντα, καὶ ὀλίγον ἢ πολὺν χρόνον διαρκέσασα, εἶναι πάντοτε τοπικὸν νόσημα καὶ ζητεῖ πρὸς ἴασιν μόνον τοπικὰ βοή-

θήματα ἢ δ' ἐπιπεπλεγμένη ἔχει πάντοτε σχέσιν πρὸς τὰς ἄνω ῥηθείσας νόσους καὶ δυσκρασίας, ἐπομένως καὶ εἰς τὴν ἴασιν δεόν νὰ ἐπιβλέψωμεν καὶ ταύτας.

§. 448.

Ἡ ἀπλὴ ψώρα θεραπεύεται διὰ παντός ἐξωτερικοῦ βοηθήματος, ὅπερ φθίρει τὰ ψωρικά φλυκταινίδια καὶ ἐρεθίζει εἰς τὸ δέρμα φλεγμονήν τοιαύτην, ὥστε ν' ἀπονεκρωθῇ καὶ ν' ἀποπέσῃ ἡ ἐπιδερμὶς. Ἐκ τούτου δὲ ἐξηγεῖται τὸ πλῆθος τῶν πρὸς τὴν ψώραν διδομένων βοηθημάτων καὶ τῶν θεραπευτικῶν μεθόδων, ἅπερ ὠφελοῦσι μόνον, ὅταν ἔχωσιν οὐσίας δυνατὰς νὰ ἐνεργήσωσι τὴν ἄνω ῥηθεῖσαν ἀπονεκρωσιν καὶ ἀπόπτωσιν τῆς ἐπιδερμίδος, ἢ ἀνατρίθονται τοιοιτοτρόπως, ὥστε ἀπεργάζονται τοῦτο διὰ τῆς τριβῆς αὐτῶν.

Καὶ ἐξωθεν μὲν βοηθήματα εἰσὶ πρὸς τῇ συχνῇ πλύσει μὲ σαπωνώδες ὕδωρ, σαπωνώδη λουτρά, συχνὴ ἀλλαγὴ τῶν πλυστικῶν καὶ μεγάλη καθαριότης· τὸ ἄνθος τοῦ θεοῦ μετὰ σάπωνος καὶ ὕδατος, ἐν εἶδει ἀλείμματος μετὰ στέατος κατεσκευασμένον καθ' ἑαυτὸ, ἢ μετὰ λευκῆς ὑποστάθμης τοῦ ὕδαργύρου, μετὰ τοῦ θεικοῦ ψευδαργύρου, μετὰ τοῦ ὕγρου ὑποξικοῦ μολύβδου (exli. saturni), μετὰ τοῦ καρποῦ τῆς δάφνης, μετὰ τοῦ ἀμμωνιακοῦ ἁλατος κ. τ. λ. Ἔτι δὲ αἱ δι' ὤξειδωμένου μαγγανησίου, δι' ἐλλεβοροῦ λευκοῦ καὶ μέλανος, διὰ νιτρικοῦ ὀξέος ἀλοιφαὶ πλύσεις μὲ διάλυμα τῆς ἄχνης τοῦ ὕδαργύρου, τοῦ θεικοῦ ψευδαργύρου (vitriol. alb.), καὶ τοῦ θειωμένου κάλεος· οἱ παρὰ τοῦ Γαλιη καὶ Δεκάβρου (Gale. et de Carro) ἐπαινεθέντες τοῦ θειοῦ ὑποκαπνισμοί· ἡ Ἀγγλικὴ θεραπευτικὴ μέθοδος, καθ' ἣν οἱ ἄρρώστοι ἐνεκλίσσονται γυμνοὶ εἰς μάλλινα σκεπάσματα, καὶ ἀνατρίθονται τὸ σῶμα τρίς τῆς ἡμέρας ὅσον μιᾶς οὐγκίας ἀλοιφῆς, συνισταμένης εἰς χοίρειον στέαρ, σάπωνα, θεῖον, νίτρον καὶ ἐλλεβορον, καὶ λούονται χλιαρῶς μόναν εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς θεραπείας· τέλος δὲ καὶ ἡ ἀνάτριψις τοῦ σώματος μὲ μέλινα ἢ πράσινον σάπωνα.

§. 449.

Ἐξ ὄλων τῶν θεραπευτικῶν τούτων μεθόδων προτιμότερα εἶναι ἡ ἀνάτριψις τοῦ δέρματος μὲ τὸ ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Ὄρνου (Horn) ἀλείμμα καὶ μὲ σάπωνα μέλινα. Ἀμφότερα τὰ βοηθήματα καὶ ὀλιγοδάπανα εἰσὶ καὶ εὐχρηστά, καὶ οὐδὲ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς καθαριότητος τοῦ δέρματος ἐμποδίζουν.

Αἱ λιπώδεις ἀλοιφαὶ εἰσὶ τὰ βλαβερώτερα πάντων, πρῶτον μὲν διότι, ἐὰν μάλιστα ἐμφυλάσσωνται πρὸ καιροῦ κατεσκευασμένοι, ἀποξηραίνουσι ταχέως τὴν ψώραν

καὶ ἐνεργοῦσι μετάστασιν αὐτῆς· δεύτερον δὲ, διότι ἡ χρῆσις αὐτῶν εἶναι ἀτερπε-
στάτη εἰς τὸν ἄρρωστον, καὶ τρίτον, διότι ἔνεκα τούτων δυσκόλως φυλάττουσιν οἱ
ἄρρωστοὶ τὴν προσήκουσαν καθαριότητα. Μάρτυρες δὲ τῶν λόγων ἡμῶν εἰσὶν οἱ
κοιτῶνες τῶν ψωρικῶν, ἐν οἷς νοσοκομείοις γίνεται ἡ βηθεῖσα θεραπεία.

§. 450.

Τοῦ ἀναφερομένου ὑπὸ τοῦ Ὄρνου ἀλείμματος (ἐκ μιᾶς μοίρας ἀνθῶν
θείου, ἐκ δύο μοιρῶν μέλανος σάπωνος καὶ ἐκ τοῦ ἐξαρκοῦντος ὕδατος εἰς
κατασκευὴν ἀλείμματος συγκειμένου) ἀνατρίβεται τετράκις τῆς ἡμέρας ὅσον
τεσσάρων ἢ ἕξ δραχμῶν κατὰ τὸν πεπονήτοτα τρόπον, ἕως ἂν ὁ ἄρρωστος
αἰσθανθῇ καύσωνα, καὶ ἕως ἂν ἡ ἐπιδερμὶς αὐτοῦ διαβράγῃ· σὺν τούτῳ δὲ
ὠφελουσι πολὺ καὶ τὰ θερμὰ λουτρά συγχρόνως, καὶ ἡὼς δυνατὸν μεγίστη
καθαριότης.

Ἡ ἐντόνωσις γινομένη ἀνάτριψις τοῦ βηθέντος ἀλείμματος, ὥστε νὰ γείνωσι κατὰ-
δηλα τὰ ἀνω βηθέντα σημεῖα, δεόν νὰ μὴ παραμεληθῇ, ἐπομένως εἰς τὰ νοσοκομεία
νὰ μὴ ἐμπιστεύηται νὰ γίνηται κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἄρρώστου, ἀλλ' ὑπὸ τὴν
ἐπιτήρησιν ἀξιόπιστου νοσοκόμου. Τελευτηριῶς ἐθεράπευσα πεπαικωμένας ψώρας
ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ διαστήματι, πρὸς ἃς ἀνωφελῶς εἶχον μεταχειρισθῆ διαφόρους
μεθόδους.

§. 451.

Ἡ ἀνάτριψις τοῦ σάπωνος (μέλανος ἢ πρασίνου) γίνεται, κατὰ τὸν
Πίσχυρον, τὸν δε τὸν τρόπον.

Ὁ ἄρρωστος ἀπογυμνοῦται καὶ ἐπαλείπει ὅλον τὸ σῶμα μὲ ὅσον δύο
καὶ ἡμισείας ἕως τριῶν οὐγγίων σάπωνα, ἔπειτα ἐνδύεται καθαρὸν ὑπο-
κάμισον καὶ κοιτάζου ἐν τῇ κλινῇ, ἕξ ἧς πρέπει, ἕως ἂν τελειώσῃ ἡ
θεραπεία νὰ ἀνεγείρηται μόνον πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ σώματος.
Καθὼς τὸ πρῶτ', γίνεται καὶ τῆ ἑσπέρας ἀνάτριψις μὲ τὴν αὐτὴν ποσότητα
τοῦ σάπωνος. Τὴν δευτέραν δὲ καὶ τρίτην ἡμέραν γίνονται ὡσαύτως δύο
τέλειαι ἀνάτριψεις (μὲ ἅσον δύο οὐγγίων σάπωνα ἐκάστη) καθ' ὅλον τὸ
σῶμα καὶ κατὰ τὰ φέροντα καὶ κατὰ τὰ μὴ φέροντά ψωρικὰ ἐξανθή-
ματα μέρη τὴν τετάρτην δὲ ἡμέραν, ἥτοι μετὰ τὴν ἕκτην ἀνάτριψιν,
γίνεται μὲν πρῶτ' καὶ ἑσπέρας ἡ ἀνάτριψις, ἀλλὰ μόνον καθ' οὗς τόπους
εἶναι εἰσέτι κνησμὸς καὶ ἐξάνθημα. Ἐπαρομοίως τὴν 5ην καὶ 6ην ἡμέραν.
Ἀπὸ τῆς 4ης ἄχρι τῆς 6ης ἡμέρας δὲν ἀνατρίβεται σάπων πλείων τῶν
τεσσάρων οὐγγίων. Τὴν 8ῃ ἐβδόμην ἡμέραν, καθ' ἣν οὔτε ἐξάνθημα οὔτε
κνησμὸς ὑπάρχει πλέον, γίνεται πρὸς προφυλακὴν ἔτι τὸ πρῶτ' ἀνάτριψις.
Μετὰ δὲ τὴν μεσημβρίαν γίνεται λουτρὸν σαπωνῶδες, καὶ οὕτω τελειώνει
ἡ θεραπεία, καὶ ὁ ἀναλαμβάνων ἐνδύεται καθαρὰ ἱμάτια. Ἄν δὲ
μετὰ τὸ σαπωνῶδες λουτρὸν ὡπιτηθεὶς κάκεισε ψωρικὰ φλυκταινίδια, ἀνα-
τρίβονται οἱ τόποι οὗτοι μίαν ἔτι ἢ δύο ἡμέρας, καὶ ἔπειτα γίνεται καὶ

δεύτερον σαπωνῶδες λουτρόν ὁ ἄρρώστος, ἂν μὲν ἢ θέρος, ἀπέρχεται εὐθὺς, ἂν δὲ χειμῶν, ἤσυχάζει ἡμέρας τινὰς ἔτι.

Ὁ ἄρρώστος, καθ' ὅσον καιρὸν ἀνατρίβεται, οὐδὲν λαμβάνει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἱ τροφαὶ αὐτοῦ ἔστωσαν ἀπλαῖ, ἤγουν βροφήματα, λαχανικά καὶ κρέας, ποτὸν δὲ ἔστω τὸ ὕδωρ ὃ δὲ κοιτῶν ἔχει κατὰ πάντα καιρὸν 18-21 βαθμῶν θερμότητος κατὰ τὸν Ῥεωμῦρον.

§. 452.

Κατὰ τὸν καιρὸν τῆς θεραπείας ταύτης φαίνονται τὰ ἐξῆς συμπτώματα· ὀλίγας ὥρας μετὰ τὴν πρώτην ἀνάτριψιν γεννᾶται διάτασις τοῦ δέρματος μετὰ μικροῦ καύσωνος, ὅστις κατὰ μικρὸν γίνεται σφοδρότερος, μετὰ τὴν τρίτην δὲ καὶ τετάρτην ἀνάτριψιν σφοδρότατος, ὥστε εὐαίσθητοι ἄρρώστοι ἔχουσι τὴν αἰσθησιν ὡς ἂν ἔκειντο ἐπὶ πυρὸς. Ἡ τρίτη ἡμέρα εἶναι ἡ ὀδυνηροτάτη τὸ δέρμα φλογοῦται καὶ ἐπανίσταται εἰς μικρὰ καὶ πυκνὰ διαφανῆ φλυκταινίδια, μεθ' ὧν συνάπτονται τὰ ψωρικά· τὴν τετάρτην ἡμέραν ἐπιμένει κατὰ μέγα μέρος ἡ ἐρυθρότης τοῦ δέρματος, καὶ τὰ φλυκταινίδια κατὰ τινὰς μὲν τόπους γίνονται μείζονα, κατ' ἄλλους δὲ διαρρήγγυνται, καὶ τὸ δέρμα διαρρήγγνεται εἰς βράκη, ὥσπερ ἐν τῇ γνησίᾳ καὶ λείᾳ ὀστρακίᾳ. Ὁ ἄρρώστος αἰσθάνεται μόνον σπανίως ἐν καιρῷ νυκτὸς ὀλίγον κνησμόν. Μόνον δὲ εἰς ὅσα μέρη δὲν ἔγεινεν ἐντόνωσιν ἢ ἀνάτριψιν, καὶ ἡ φλεγμονὴ τοῦ δέρματος καὶ τὰ διαφανῆ φλυκταινίδια δὲν ἀνεπτύχθησαν ἐντελῶς, μένουσι κατὰ μέρος ψωρικά φλυκταινίδια ἢ γεννῶνται νέα. Τὴν πέμπτην δὲ καὶ ἕκτην ἡμέραν ἐλαττοῦται ἡ φλεγμονὴ καὶ ἡ ἐρυθρότης καὶ ὁ καύτων τοῦ δέρματος, ὅπερ ἀπολεπίσκειται μεγάλως, ὥστε φαίνονται τόποι τινὲς τοῦ σώματος, ὅσον δακτύλου μῆκος καὶ πλάτος ἔχοντες, μετὰ νέας καὶ ὑγιοῦς ἐπιδερμίδος κεκαλυμμένοι· οἱ ὕπνοι εἰσὶν ἤσυχοι καὶ ὁ ἄρρώστος εὐθυμος. Εἰς τὸ λουτρόν ἀποπίπτει ὅλη ἡ ἐπιδερμὶς τὸ νέον δέρμα εἶναι καθαρὸν ἐξανθήματος· καὶ ἡ συνεχὴς ἔτι παλαιὰ ἐπιδερμὶς εἶναι νεκρὰ καὶ ἀποπίπτει ἐφεξῆς αὐτόματος.

Ὁ Γράφος πρὸς φύλαξιν τῆς ὀχληρᾶς ἐνίοτε διασπάσει τοῦ ερυφεροῦ καὶ νέου δέρματος, καὶ πρὸς ἀπόπτωσιν τῆς συνεχοῦς ἔτι παλαιᾶς ἐπιδερμίδος κατὰ τόπους τινὰς τοῦ σώματος, διορίζει ἡμέρας κατὰ συνέθειαν ἀνατρίψεις τοῦ νέου δέρματος κατὰ πᾶσαν ἐσπέραν μὲ βρυστὸν στέαρ.

Ἄν δὲ τὸ ἐξάνθημα ἐπιμείνῃ ἔτι τινα, προποτίζει τὸν ἄρρώστον ἐμετικὴν τρύγα μετὰ θειικοῦ νάτρου, ἔπειτα δὲ, καθ' ὅσον καιρὸν γίνονται αἱ ἀνατρίψεις, θεῖον δις τῆς ἡμέρας καὶ παρατείνει τὰς ἀνατρίψεις ἐπὶ δύο ἡμέρας ἔτι.

Ὁσάκις δὲ τὸ ἐξάνθημα ἔμεινε καὶ μετὰ ἐτῶν διάρκειαν τοπικὸν, ἔξαρκει μόνον ὁ σάπων ἀνατριβόμενος.

Εἰς ὅσας δὲ περιπτώσεις πάρεσι τὰ ἄνω ῥηθέντα καθολικὰ σημεῖα, πρέπει νὰ προσφέρωμεν ἔσω τὰ οὐκεία πρὸς ταῦτα φάρμακα.

Ἐν ἡμέραις ἑπτὰ ἐθεράπευσεν ὁ Γράφος ἑλεφαντίασιν καθ' ὄλον τὸ σῶμα ἐξη-
πλωμένην.

Ἡ ἐνέργεια τῶν εἰρημένων ἀγωγῶν ἐπικρίνεται κατὰ τοὺς ἄνω δοθέντας λόγους·
εἰς ταύτας δὲ τὰς ἀγωγὰς προστίθενται καὶ τινες ἔτι, ὡς μάλιστα ἐπωφελεῖς κατὰ
τοὺς νεωτέρους χρόνους ἐπικινεῖσθαι· ὅσον ἡ ἀγωγή τοῦ Οὐεζίνου θερμὸν λουτρόν,
ἐν ᾧ ὁ ἄρρωστος ὀρθῶς ἰστάμενος ἀνατρίβει μὲ θερμὸν ὕδωρ καὶ μέλανα σάπωνα
δι' ἀδροῦ μαλλίνου ὀθονίου ὄλον αὐτοῦ τὸ σῶμα, προσέχων ν' ἀποτριψῇ τὰ παρὸντα
ψωρικά φυμάτια καὶ φλυκταινίδια· μετὰ τοῦτο δὲ ἐνειλίσσεται ὁ πάντῃ γυμνὸς ἄρ-
ρώστος εἰς μανθῶαν μετὰ παχέος μαλλίνου ὀθονίου ἔσθωθεν ἡμφιεσμένον, καὶ κοιτά-
ζεται ἐπὶ δώδεκα ὀλοκλήρους ὥρας ἐπὶ στρωμνῆς μετὰ προσκεφαλαίου, ἐπισκεπτόμε-
νος καὶ μὲ ἕτερον ἔτι μάλλινον σκέπασμα. Μετὰ παρέλευσιν τῶν εἰρημένων δώδεκα
ὥρῶν ἀπογυμνοῦται καὶ αὖθις, καὶ πλησίον τῆς θερμάστρας ἀνατρίβεται μὲ ἐξερ-
κοῦσαν ποσότητα τῆς ἐξῆς ἀλοιφῆς

Α. θείου κεκαθαρμένου λειοτριβέντος οὐγκ. 1.

ρίζης ἑλλεβόρου λευκοῦ » » » δρ. 2.

κάλειος νιτρικοῦ » » » » κόκκ. 10.

σάπωνος μέλανος » » » » οὐγκ. 1.

στέατος χοιρείου » » » » » 3.

καθ' ὄλον αὐτοῦ τὸ σῶμα, μάλιστα δὲ καθ' οὓς τόπους εἰσὶ τὰ ψωρικά φλυκται-
νίδια· ἔτα δὲ ἐνειλίσσεται καὶ αὖθις τὸν μανθῶαν καὶ κοιτάζεται, ὡσπερ καὶ πρότερον·
μετὰ 12 ὥρας ἐπαναλαμβάνει τὴν αὐτὴν ἀνάτριψιν, καὶ μετὰ 12 ὥρας καὶ πάλιν·
ἔπειτα δὲ μετὰ παρέλευσιν ὥρῶν δώδεκα λαύεται κατὰ δευτέραν καὶ ὑστάτην φορᾶν,
ὡσπερ καὶ κατὰ πρῶτον, καὶ οὕτω τελεῖται ἡ θεραπεία· καθ' ὄλον δὲ τὸν καιρὸν
τοῦτον τῆς θεραπείας ἔστω ἡ κοιτὴν τοῦ ἀρρώστου ὅσον 28 ἢ 30 βαθμῶν κατὰ τὸν
Ῥωμῦρον Ὁσμῶς. Ὁ ἄρρωστος ἐνδύεται καθαρά πλυστικά καὶ τὰ ἑαυτοῦ ἀποκαθα-
ρισθέντα ἤδη ἐνδύματα. Ὁ δὲ Πενολίνος (Pentzlin) μεταχειρίζεται τὸν διὰ πίσσης
σάπωνα (ἐκ μιᾶς μοίρας καλῆς καὶ παχέας πίσης, ἐκ δύο μοιρῶν παλαιοῦ καὶ
ἀλμυροῦ βουτύρου, εἰς ὀλίγον πυρ εἰμωατέρων συντακέντων, καὶ ἐκ μιᾶς μοίρας
ἀπλῶς λειοτριβείσης ποτάσης καὶ κατὰ μικρὸν μετὰ τῶν προτέρων ἀναδευομένης
συγκείμενον), ὃν ὁ ἄρρωστος, βοηθούμενος ὑπὸ ὑπέρτου, ἀνατρίβει καθ' ὄλον
τὸ σῶμα, χωρὶς ν' ἀφήσῃ μέρος αὐτοῦ ἀτριπτον· ἔπειτα ἐνδύεται καθαρὸν ὑπο-
κάμισον καὶ κοιτάζετε ἐπὶ κλίνης, ἐξ ἧς ἐξεγείρεται μετὰ 24 ὥρῶν παρέλευσιν,
ὁπότε ἀνατρίβεται καὶ ἐκ δευτέρου, ὡσπερ καὶ τὸ πρῶτον. Μετὰ τὴν πρώτην ἤδη ἡ
δευτέραν ἀνάτριψιν βλέπομεν τὰ καθ' ἕκαστα ψωρικά φλυκταινίδια συβρίκνουμένα
καὶ ἐπίπεδον καὶ λείαν ἐσχάραν ἀπεργαζόμενα· οὔτε φλεγμονήν, οὔτε ἐρεθισμόν τοῦ
δέρματος βλέπομεν ποτε, οὐδ' ὁ ἄρρωστος ἐπαιτιᾶται ἀτερπῆ ἀσθησιὴν κατ' αὐτὸ, τὸ
πολὺ ἔως ἐπαιτιᾶται διὰ τὴν ὀπωσθὺν κολλητικὴν ἀλοιφήν. Μετὰ τὴν τετάρτην, ἢ
τὸ πολὺ μετὰ τὴν ἐβδόμην ἀνάτριψιν, βλέπομεν ὅλα τὰ ψωρικά φλυκταινίδια εἰς λε-
πτὰς, λείας καὶ ὀρθῶς ἐσχάρας μεταπλασθέντα, τὸ δὲ ὑπόλοιπον δέρμα εἶναι λείον
καὶ κατὰ φύσιν. Ὁ ἄρρωστος ἔπειτα ἀποπλύνεται εἰς λουτρόν, ὅσον 28 βαθμῶν κατὰ
τὸν Ῥωμῦρον θερμὸν, ἐξ οὗ, ἐπιμείνας ὀλίγον καὶ ἐπιμελῶς ἀνατριβεῖς, ἐξέρχεται,
καὶ ἀνατρίβας καλῶς ὄλον τὸ σῶμα μὲ πράσινον σάπωνα, φέρεται εἰς τὴν κλίνην,
ἐν ἧ ἐπιμελῶς ἀνατριβόμενος μὲ μάλλινον βάκος, ἀφαιρεῖ ἀπὸ τοῦ δέρματος πᾶν
ὅ, τι νοσῶδες ἔτι συνέχεται μετ' αὐτοῦ.

§. 253.

Ἄν δὲ ἡ ψώρα ἦ ἐπιπεπλεγμένη, προποτιζόμεν πρὸ τῆς τοπικῆς
θεραπείας τὸν ἀσθενῆ τὸ θεῖον καθ' ἑαυτὸ ἢ μετὰ τοῦ στίμμεως, ὑπακτικῶς,

διαφορητικά εἶδη κ. τ. λ. Ἄν δὲ ὁ ἄρρώστος διὰ τὴν πολυκαιρίαν τοῦ νοσήματος ἢ ἐξησθενημένος πολὺ, ἢ ἂν πάσχη συγχρόνως καὶ κακοχυμίαν τῶν χοιράδων, τῆς ἀφροδισίας λώθης, τῆς στομακάκης, τῆς ἀρθρίτιδος ἢ τῶν ρευματισμῶν, πρέπει νὰ δώσωμεν συγχρόνως καὶ τὰ οἰκεία πρὸς ταῦτα φάρμακα.

§. 454.

Τὰ δὲ ψωρικά ἔλκη πλύνομεν μὲ ὑδατῶδες διάλυμα τῆς ἄχνης τοῦ ὑδραργύρου, μὲ τὸ φαγεδαϊνικὸν ὕδωρ καὶ διαμοτοῦμεν αὐτὰ μὲ τὴν διὰ θείου ἀλοιφήν, ἢ μὲ ἄλλην τινὰ τῶν ἀνωτέρω εἰρημέων ἂν δὲ τὰ ἔλκη ὡς πεπαλαιωμένα, πρέπει, πρὶν ἐπιχειρήσωμεν τὴν συνουλίωσιν αὐτῶν, νὰ ἐμβάλωμεν βοθρία, ὅπερ ἐν γένει ἐν πάσῃ πεπαλαιωμένῃ ψώρα ἰέον νὰ πράττωμεν.

§. 455.

Ὅταν δὲ ἡ ψώρα ἐπισχεθῇ ταχέως, ἰέον νὰ φέρωμεν καὶ πάλιν τὸ ἐξάνθημα εἰς τὸν πρότερον αὐτοῦ τόπον διὰ προσβολῆς ἐκδορίων, δι' ἀνατρίψεων τῆς δὲ ἐμετικῆς τρυγῆς ἀλοιφῆς, διὰ πλύσεων καὶ ἀνατρίψεων τοῦ δέρματος μὲ δριμύνα φάρμακα καὶ δι' ἐγκεντρῶσεως αὐτῆς τῆς ψώρας, δίδοντες συγχρόνως καὶ διαφορητικά, καὶ μάλιστα τὸ θεῖον καὶ στίμιμι.

Περὶ τῶν ἀφροδισίων ἔλκων.

§. 456.

Τὰ ἀφροδισία ἔλκη διαίρουσιν εἰς πρωτόγονα καὶ εἰς δευτερόγονα· καὶ τὰ πρῶτα μὲν εἰσὶ γέννημα τοῦ ἐνοφθαλμισμοῦ τοῦ ἀφροδισίου ἰοῦ, καὶ γεννῶνται ἐν ᾧ τόπῳ ἐγένετο καὶ ὁ διὰ συγχρωτισμοῦ μολυσμὸς· τὰ δευτέρα δὲ, φαινόμενα τοῦ καθόλου μολυσμοῦ τοῦ σώματος, δι' ἀναπόσεως τοῦ ἰοῦ γενομένου.

§. 457.

Πρὸς μετάδοσιν τοῦ ἀφροδισίου μιάσματος ἀπαιτεῖται ἡ μεγάλη τρυφερότης τοῦ μορίου, ἐν ᾧ γίνεται ἡ ἐπάφησις, ἢ γύμνωσις αὐτοῦ ἐκ τῆς ἰδίας ἐπιδερμίδος. Ὅθεν τὰ πρωτόγονα ἀφροδισία ἔλκη γεννῶνται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν ἀκροποσθίαν, εἰς τὴν βάλανον, εἰς τὴν ἔδραν, εἰς τοὺς τιθούς, εἰς τὰ χεῖλη καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν διὰ τῆς συνουσίας, διὰ τοῦ θηλασμοῦ, διὰ τοῦ φιλήματος κ. τ. λ.

§. 458.

Δύω ἢ τέσσαρας ἡμέρας, ὅτε μὲν καὶ πλειότερον, ὅτε δὲ καὶ ὀλιγώτερον καιρὸν μετὰ τὴν μετάδοσιν τοῦ ἀφροδισίου μιάσματος, ὡς ἐπὶ τὸ

πολύ δὲ μετ' ἀκάθαρτον συνουσίαν, γεννᾶται (εἰς τὴν βάλανον μὲν ἢ εἰς τὴν ἀκροποσθίαν εἰς τὸ ἄρβρον, εἰς τὰς μεγάλας δὲ ἢ μικρὰς νύμφας εἰς τὸ θήλυ), ἢ μικρὸν ἐρύθημα, ὅπερ μετὰ κνησιμώδους αἰσθήσεως καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετὰ στύσεων συχνῶν τοῦ καυλοῦ ἐγείρεται εἰς φλύκταιναν, περιέχουσαν ὑγρὸν διαυγές, ἢ δὲ φλύκταινα αὕτη ἐκρήγνυται μετὰ τινα καιρὸν, καὶ ἀπολείπει ἐπιπόλαιον ἀναξασμόν ἢ μικρὸν, σκληρὸν καὶ ἐπώδυνον φῶμα, ὅπερ ἐκρήγνυται καὶ μεθίσταται εἰς ἔλκος. Ἐνίοτε δὲ ἐπιπόλαιος ἀναξασμὸς ἢ ἐπιπόλαιος ῥήξις, τῆς ἐν τῇ συνουσίᾳ ἀγωνίας ἔκγονος. Τὰ ἐλκώματα ταῦτα μεγεθύνονται, ἔχουσι χεῖλη μᾶλλον ἢ ἥττον σκληρὰ καὶ ἐκτεταμένα, περιοχὴν φλεγμαίνουσαν καὶ πυθμένα ῥυπαρὸν; πολλάκις δὲ καὶ στεατώδη, ἢ ἐσχαροῦνται πολλάκις καὶ ἀναθιβρώσκουσι μεγάλως, ἢ ἔχουσι χεῖλη ἐκτετραμμένα μὲν, οὐχὶ δὲ καὶ σκληρὰ γέμονται ὅτε μὲν τάχιον, ὅτε δὲ βράδιον καὶ κατὰ βίθος καὶ κατὰ πλάτος, εἰσι μᾶλλον ἢ ἥττον ἐπώδυνα καὶ φλεγμαίνοντα, ἐνίοτε δὲ γαγγραινοῦνται καὶ προξενουσι μεγάλην βλάβην, πολλάκις δὲ καὶ αἰμορραγίαν. Κατὰ τὰς διαφορὰς ταύτας διείλον τὸ ἀφροδίσιον ἔλκος εἰς ἀπλοῦν, εἰς ἐπιπόλαιον, εἰς ὑπερτροφές, εἰς σκληρὸν, εἰς φαγέδαινικὸν καὶ ἀναθιβρώσκομενον.

Τὸ πῦον, ὅπερ ἐκκρίνουσι τὰ διαφορὰ ἔλκη, εἶναι ὅτε μὲν λεπτότερον, ὅτε δὲ παχύτερον, ξανθόλευκον, πρασινόξανθον καὶ κηλιδόνει τὰ ὀθόνια ὡς ἂν ἡμίτηκτον στέαρ ἐκκρίνεται ἑ πάντοτε πλέον ἢ ὅσον δύναται τις γὰ συμπεράνη ἐκ τοῦ μεγέθους τοῦ ἔλκους· ἄλλως δὲ τὸ ἐκ τῶν ἀφροδισίων ἐλκῶν πῦον κατ' οὐδένα τρόπον δύναται γὰ διακριθῆ ἄψευδῶς τοῦ ἐκ τῶν ἄλλων ἐλκῶν. Τὰ ἐν αὐτῷ εὐρέθητα σμικρότατα ζώοντα δὲν εἶναι τοῦ μιάσματος οἱ φορεῖς, ἐπειδὴ ταῦτα πολλάκις ἐν τῷ μiasματικῷ πύφῳ δὲν εὐρίσκονται, καὶ τὸ πῦον διασώζει καὶ μετὰ τὴν θανάτωσιν αὐτῶν τὴν μiasματικὴν αὐτοῦ δύναμιν. Τὰ ἔλκη ταῦτα συνουλωθέντα ἀπολείπουσιν οὐλὰς ἰσομεγεθεῖς πρὸς ταῦτα.

§. 459.

Τὸ πῦον τῶν ἐλκῶν εἶναι ὁ φορεὺς τοῦ ἀφροδισίου μιάσματος, οὗ ἡ φύσις μὲν ἀέηλος, ἢ ἀνάδοσις δὲ γεννᾷ τὴν καθολικὴν λώθην, ἣτις γίνεται πρόδηλος διὰ πολλῶν σημείων.

§. 460.

Οἱ ὄγκοι τῶν γεινιαιζόντων ἀδένων (βουδῶνες) εἰσι πολλάκις τὸ πρῶτον σημεῖον τῆς καθ' ὅλον τὸ σῶμα ἀναδοθείσης ἀφροδισίου λώθης, καὶ γίνονται ἢ διὰ τῆς ἀναπόσεως τοῦ ἀφροδισίου ἰοῦ ἀπὸ τινος ἔλκους, ἢ

σπανίως και άνευ τούτου (βουβώνες ιδιοπαθείς), ή διά του μεταδοθέντος κατά συμπάθειαν έρεθισμού (βουβώνες συμπαθείς). Οί ὄγκοι οὔτοι γίνονται ὡς ἐπί τό πολὺ εἰς τοὺς ἀδένας τῶν βουβῶνων ἐν ὄσῳ τὸ ἔλκος εἶναι εἰσέτι εἰς τὰ γεννητικὰ μόρια, και ὡς ἐπί τό πολὺ τότε, ὅταν ἡ φλεγμονὴ τοῦ ἔλκους δὲν εἶναι πλέον μεγάλη, τὸ ἔλκος δὲν νέμηται περισσότερο, ἢ και ἀφ' οὗ τούτο συνουλωθῆ. Ὁ βουβῶν διέρχεται διαφόρως κατά τό μέγεθος τῆς φλεγμονῆς, μεθ' ἧς ἐμφαίνεται ὁ ἄρρώστος αἰσθάνεται περισπασμὸν και πίεσιν κατά τοὺς βουβῶνας, γίνεται δὲ ὄγκος σκληρὸς και ἐπώδυνος ἐνὸς ἢ πλείονων ἀδένων, κινουμένων τῆδε κἀκείσε ὑπὸ τό δέρμα. ὁ ὄγκος οὔτος αὐξάνεται, τό ἐπικείμενον δέρμα γίνεται ἐρυθρόν, οἱ πόνοι διηνεκεῖς, και πολλάκις ἔρχεται και πυρετός· οἱ ὄγκοι κατά τοὺς βουβῶνας δύνανται μὲν νὰ διαφορηθῶσιν, ἀλλ' ὅταν ὁ πόνος ἢ υπερβάλλων και σφυγμῶδης, τότε εἶναι σημεῖον βέβαιον, ὅτι ἤρχισεν ἤδη ἡ πύησις, και τότε ὁ ὄγκος γίνεται μαλακὸς κατά τὴν κορυφὴν, τό δέρμα λεπτύνεται και ἐκρήγνυται, ἐξ οὗ ἐπιγίνεται ἔλκος, ἔχον σκληρὰ μὲν και ἐκτετραμμένα χεῖλη, ῥυπαρὸν δὲ και μεθ' ὑπερσαρκώσεων κατεσπαρμένον πυθμένα. Ἐνίοτε δὲ γίνονται και ὑπορρύσεις τοῦ πύου και μεγάλαι βλάβαι. Οἱ ὄγκοι οὔτοι δύνανται και νὰ γαγγραινωθῶσιν, ὅταν ἡ φλεγμονὴ ἢ υπερμεγέθης, και ὅταν τὰ ἐντὸς τε και ἐκτὸς τοῦ σώματος αἰτία ἐνεργήσωσιν ἐπιβλαβῶς· ἐπὶ μικρᾷ δὲ φλεγμονῇ εἰς χροιαδικούς μάλιστ' ἀνθρώπους εὐκόλως γεννᾶται σκληρὰ.

§. 461.

Ἡ ἀφροδισία λώβη, ὅταν ἀναδοθῆ καθ' ὅλον τό σῶμα, ἐπισκῆπτει ἢ εἰς τό δέρμα κατ' ἐξοχήν, ἢ εἰς τοὺς βλεννογόνους ὑμένας, ἢ εἰς τὰ ὅσῳ. Τὸ διάστημα δὲ τοῦ χρόνου ἀπὸ τῆς πρώτης ἐμφανίσεως τῶν τοπικῶν τῆς ἀφροδισίου νόσου σημείων μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τῶν σημείων τῆς ἀναδοθείσης καθ' ὅλον τό σῶμα ἀφροδισίου λώβης, δὲν εἶναι πάντοτε ἴσον. Ὡς ἐπὶ τό πλείστον γίνεται τούτο εἰς ἐξ ἑβδομάδας μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τῶν πρωτογόνων σημείων, ἀλλὰ και τάχιον και βράδιον και εἰς τὰ διαστήματα ταῦτα τοῦ χρόνου δικαίως ὑπάγεται ἡ ὑποουλος ἀφροδισία λώβη, ἣτις ὑπὸ τό πρόσχημα τῆς ἴσεως τῶν πρωτογόνων παθῶν, ἔως ἂν γείνωσι καταφανῆ τὰ σημεῖα τῆς καθ' ὅλον τό σῶμα ἀναδοθείσης τε και ἐνούσης λώβης, οὐδὲν ἐνδείκνυσιν ὀριστικὸν σημεῖον. Ἀρχὴ δὲ τῆς ἐμφανίσεως τῆς καθολικῆς γενομένης ἀφροδισίου λώβης γίνεται ὡς ἐπὶ τό πολὺ μετὰ πυρετοῦ μικροῦ και μετὰ δάκνοντος καύματος κατά τὰς παλάμας τῶν χειρῶν.

Ὁ Ριχάρδος διαίρει τὰ ἐπακόλουθα συμπτώματα τῆς ἀφροδισίου λώβης εἰς δ ε υ-

τερόγωνα και τρίτογωνα. Καί εἰς τὰ πρῶτα μὲν κατατάσσει ἑξογκώσεις τῶν ἀδένων, δευτερόγωνα ἔλκη τοῦ βλεννογόνου ὑμένος καὶ κονδυλώματα· εἰς τὰ τρίτογωνα δὲ, ἔξανθήματα, καὶ φλεγμονὰς τοῦ περισστέου καὶ τῶν ὀστέων. Ἄλλ' ἡ διαίρεσις αὕτη δὲν εἶναι βεβαία καὶ κατὰ πάντα οἰκεία πρὸς τὴν γένεσιν καὶ προχώρησιν τῶν ἐπακολούθων φαινομένων τῆς ἀφροδισίου λώβης, ἐπειδὴ ἡ προχώρησις αὐτῶν τῶν φαινομένων εἶναι πάνυ διάφορος.

§. 462.

Συχνότατα δὲ γεννᾶται φλεγμονὴ εἰς τὸν βλεννογόνον χιτῶνα τοῦ φάρυγγος, ἣτις ἐμφαίνεται ὡσεὶ καταρροϊκὴ πάθησις μετ' ἐμφράξεως τῆς ρίνος, μετὰ δυσκόλου καταπόσεως, μετὰ βράγχους, μετὰ δακρυρροούντων ὀφθαλμῶν καὶ μετὰ λαλιᾶς διὰ τῶν ρινῶν ἐπιφοφούσης. Αὐτοπτούντες δὲ τὸν φάρυγγα, βλέπομεν τὸν βλεννογόνον χιτῶνα ἐρυθρὸν, τὰ παρίσθμια καὶ τὴν κιονίδα ἐξωγκωμένα, ἡ ἐρυθρότης τοῦ χιτῶνος περιορίζεται κατὰ τόπους τινάς, καὶ εἶναι κατὰ τινὰς ζωηρότερα ἢ κατ' ἄλλους· τὰ ἐρυθρὰ ταῦτα μέρη ἐκρήγνυνται καὶ μελίστανται εἰς ἔλκη, ἅπερ χαρακτηρίζονται ἱκανῶς διὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῶν θέας. Πολλάκις ἐγείρονται κατὰ τὴν ἐντὸς ἐπιφάνειαν τῶν γνάθων ἢ κατὰ τὰς γωνίας τοῦ στόματος φλυκταινίδια, ταχέως εἰς ἔλκη μεθιστάμενα, ἅπερ νέμονται ταχέως, ἀναθιβρώσκουσι τὴν ὑπερίαν καὶ ἀλίσκουσι τὰ ὄστα τῆς ρίνος, ἐξ ὧν ἀπορρέει διὰ τῆς ρίνος ὑγρὴς συσώδης (ὄζαινα ἀφροδισία) γεννῶσι τερηδόνα καὶ καταφθεύρουσι ταῦτα.

§. 463.

Ἐπὶ τοῦ ἐκτὸς δέρματος τοῦ σώματος ἐπιγίνονται κηλίδες, ψυδράκια, ἢ φλύκταιναι, ἅπερ συχνάκις εἰσὶ κατ' ἐξοχὴν ἐπὶ τοῦ προσώπου καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου (ὁ στέφανος τῆς Ἀφροδίτης), καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ζωηρῶς ἐρυθρὰ, ἔπειτα δὲ χαλκόχρσα. Τὰ ψυδράκια περιέχονται ὑπὸ ἄλω ἐρυθροφαλοῦ καὶ ἴστανται καθ' ἑαυτὰ, ἢ ἐν εἴδει συμπλεγμάτων συσσωρευμένα· ἐρεθίζουσι πολλάκις, καὶ κατ' ἐξοχὴν τὴν νύκτα, καῦσιν μεγάλην, καὶ μεθίστανται πολλάκις εἰς ἔλκη, ἅπερ περιέχονται ὑπὸ πορφυρόχρου κύκλου, ἐκκρίνουσιν ἰχώρας κακοὺς καὶ νέμονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ πλάτος, ἐνίοτε δὲ καὶ κατὰ βάθος, ἀλίσκοντα καὶ αὐτὰ τὰ ὄστα. Ὅταν δὲ ταῦτα ἐπιγείνωσιν εἰς τριχωτὰ μέρη τοῦ σώματος, ἀποπίπτουσι αἱ τρίχες, καὶ ὅταν ὑπὸ τοὺς ὄνυχας, ἀποπίπτουσι οὗτοι, ἢ ἀπολύονται δι' ἐλκώσεων, οἱ δὲ μεταφύμενοι φύονται κακῶς. Πολλάκις δὲ ἐπιγίνονται ταῦτα ἐν εἴδει δοθιήνων, οἵτινες δὲν πυορροοῦσιν, ἀλλὰ μόνον διυδροῦσιν. Ἐν τῷ δέρματι δὲ καὶ ἐν τῷ ὑποκειμένῳ κυτταρώδει ἰσθμῷ γεννῶντ' ἐνίοτε σκληριάματα, φύματα, ἀπὸ ὅταν ἐρεθίνθου μέχρῃς ὡὺ περισσότερᾶς μεγάλα, καθ' ἑαυτὰ ἢ συμπεπλεγμένα τὸ ἐπικεί-

μενον δέρμα είναι κατά φύσιν ἢ μελανέρυθρον. Σπανίως μὲν διαλύονται, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ μεθίστανται εἰς ἔλκη.

§. 464.

Πολλάκις δὲ γεννῶνται κατὰ τὸ δέρμα λειχηνώδη ἔξανθήματα λεπιδωδῶς ἀποπίπτοντα· κατ' ἔξοχὴν δὲ ἐν ταῖς παλάμαις τῶν χειρῶν (ράγάδες), κατὰ τὰ σκέλη, πλησίον τῶν γεννητικῶν μορίων καὶ κατὰ τὴν ἔδραν. Τὸ δέρμα διαβρῆγνυται πολλάκις καὶ αἰ διαρρήχαι· ἔχουσι χεῖλη χαλκόχροα, τυλώδη καὶ ἐπώδυνα, καὶ ἐξιδροῦσιν ὑγρὸν κακόχρουον καὶ δριμύ· ἢ ἐπιγίνονται φύματα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ τὰ γεννητικὰ μόρια καὶ κατὰ τὴν ἔδραν, ἅπερ ἐκ τῆς διαφοροῦ ἰδέας αὐτῶν καὶ συστάσεως ἔλαβον καὶ ὀνόματα διάφρα, οἷον ἀκροχορδῶνες, σῦκα, κ. τ. τ. καὶ κατὰ τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῶν ποιότητα δύναται νὰ διακριθῶσι κάλλιστα εἰς κονδυλώματα ὀξυτενῆ καὶ πλατέα· ταῦτα δὲ ἢ ὑπάρχουσι ταυτοχρόνως μετὰ τῶν πρωτογόνων ἀφροδισίων ἐλκῶν ἢ βλεννορροϊῶν τῆς οὐρήθρας καὶ τοῦ κολεοῦ (λέγονται δὲ τότε πρωτόγονα κονδυλώματα), κατὰ τὰ γεννητικὰ μόρια ἢ πλησίον αὐτῶν ἐδράζοντα, ἢ εἰσὶν ἀπογεννήματα τῆς καθολικῆς ἀφροδισίας γλώθης (λέγονται δὲ τότε δευτερόγονα κονδυλώματα), ὡσαύτως μὲν κατὰ τὰ γεννητικὰ μόρια, κατὰ τὴν ἔδραν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰ χεῖλη, τὴν γλώσσαν, τὰς ἀντιάδας, τὴν ἐπιγλωττίδα, τὴν ἰσθμίδα, τὴν θηλήν τοῦ μαστοῦ, καὶ κατὰ τὴν μασχάλην ἐδράζοντα. Δύνανται δὲ νὰ γεννηθῶσι ταῦτα καὶ εἰς αὐτὰ τὰ βλεννοφόρα θυλάκια τῶν βλεννογόνων ὑμένων καὶ εἰς τοὺς στεατοφόρους ἀδένας τοῦ δέρματος. Τὰ κονδυλώματα, τὰ τε ὀξυτενῆ καὶ πλατέα, συμφωνοῦσι πρὸς ἀλληλὰ κατὰ τὴν ἔσω πλάσιν, ἐξ ἀφθόνων τριχοειδῶν ἀγγείων καὶ ἐκ κυττάρων ἐπιθηλίδος συγκεῖμενα, καὶ κατὰ τὰ ἔνδον ἐξ ἰνῶν κυτταρώδους ἰστοῦ κυλινδρικῶν, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι κυτταροπυρῆνες στρογγύλοι, καὶ πρὸς τὴν ἐπιπολὴν αὐτῶν κύτταρα ὠοειδῆ καὶ ἀτρακτοειδῆ. Τὰ ὀξυτενῆ κονδυλώματα γεννῶνται ἐκ μικρῶν σπειριῶν, ἅπερ αὐξανόμενα διεκρυσθῶνται καὶ αὐξάνονται μεγάλως. Τὰ δὲ πλατέα γεννῶνται ἐκ μελανερύθρου καὶ κακοχρόου κηλίδος τοῦ δέρματος, τὸ κατ' ἐπιπολὴν στρῶμα τοῦ δέρματος ἐκφύει ἐκφύματα, πλατεῖαν τὴν βάσιν ἔχοντα καὶ ὑπερβαλλόντως ἔξαπλούμενα. Ἐπὶ τῶν βλεννογόνων ὑμένων ἐμφαίνονται τὰ πλατέα κονδυλώματα πρῶτον ὡσεὶ λευκόφαροι κηλίδες, αἵτινες αἴροντ' ἐπὶ τὰ ἄνω αὐξήσει τοῦ πολιοῦ τούτου αὐξήματος. Ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας δὲ τῶν κονδυλωμάτων καὶ κατὰ τὴν περιοχὴν αὐτῶν, καὶ μάλιστα τῶν ὀξυτενῶν καὶ τῶν γεννωμένων ἐπὶ τῶν βλεννογόνων ὑμένων, γίνεται διάκρισις ὑγροῦ λεπτοῦ,

βλενωδους και κακοδμου· τὸ ὑγρὸν τοῦτο και τὸ ἀπορρέον ἐξ αὐτῶν αἷμα ἐπιγεννᾷ κονδυλώματα, ἅπερ ἀποδεικνύουσι τὴν μiasματικὴν τοῦ διακρίματος τούτου δύναμιν, εἰ και ἡ ἐγκέντρωσις αὐτοῦ οὐδὲν ἄχρι τοῦδε παρέσχε βέβαιον ἀποτέλεσμα. Τὰ κονδυλώματα ἔλκονται ἐνίοτε και ἐμφαίνουσι κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῶν ἕληκ βαθέως ἐσκαμμένα και κακόχροα.

§. 465.

Ἡ ἀφροδισία πάθησις τῶν ὀστέων σημαίνεται διὰ τῶν νυκτερινῶν ὀρεξοκόπων, οἵτινες ἀνατιτρώσι και δάκνουσιν, εἰσι δὲ κατ' ἐξοχὴν κατὰ τὴν μεσότητά τῶν αὐλοειδῶν ὀστέων, ἅπερ περιβάλλονται ὑπὸ σαρκῶν ὀλίγων, οἷα ἡ κνήμη, τὰ ὀστᾶ τῶν χειρῶν, τὸ στέρνον, ἡ κλείς και τὰ ὀστᾶ τοῦ κρανίου. Τὰ ὀστᾶ ταῦτα, μάλιστα δὲ τὰ τῆς κνήμης και τοῦ κρανίου, διογκοῦνται πολλάκις, και εἰς τὴν ἐξόγκωσιν τῶν ὀστέων τοῦ κρανίου προηγεῖται ἡ συνακολουθεῖ μεγάλη κεφαλαλγία. Αἱ ἐξογκώσεις αὗται ὅτε μὲν εἰσι μαλακαὶ ἐξ αἰτίας ὕλης τεκτωδούς, ἢ ἡς ἐκχυμοῦται ὑπὸ τὸ περιόστεον, ὅτε δὲ σκληραὶ, και περιέχουσι ἐνίοτε γαιώδη ὕλην. Πολτάκις ἐκτείνεται ἐπὶ πολὺ ἡ ἐξόγκωσις αὕτη πολλάκις γεννᾶται φλεγμονὴ εἰς τὴν μυελουχον κοιλότητά τῶν αὐλοειδῶν ὀστέων και ἐξόγκωσις αὐτῶν (παιδαρροζακή [srpiv. venios]. Ἄν δὲ αἱ ἐξοστώσεις αὗται φλεγμαίνωσι και ἐλκωθῶσι, γεννᾶται τετηδὸν (caries syphilitica) ἐπικίνδυνος· ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὅμως ἐξ αἰτίας τῆς εθόρας τῶν ἀπαλῶν μορίων και τοῦ περιόστεου ἀπογυμνῶνται ταῦτα κατὰ μέγα μέρος, και νεκρούμενα ἐξωθῶνται εἰς μικρότερα ἢ εἰς μεγαλειότερα τεμάχια. Συχνότατα δὲ γεννῶνται και φλεγμοναὶ τῶν ἄρθρων.

§. 466.

Ἄφ' οὗ δὲ ἡ ἀφροδισία λώθη συσταθῆ μεγάλως, δύναται διὰ τῶν βασιανιστικῶν πόνων, διὰ τῆς μεγάλης στερήσεως τῶν χυμῶν, οἵτινες ἀπορρέουσιν ἐκ τῶν ἐλκῶν, νὰ ἐπαγάγη ἐκτικὸν πυρετὸν, παντελῆ ἢ βλάβην τῆς πέψεως, ἀτονίαν και θάνατον.

§. 467.

Τὰ συμπτώματα τῆς ἀφροδισίας λώθῃς τροποποιῶνται ποικιλοτρόπως, ἀλλ' ἡ τροποποίησις αὕτη προέρχεται ἐκ τῆς διαφόρου κράσεως και ἡλικίας τοῦ ἀρρώστου, ἐκ τῆς διαφόρου ἐπιδεκτικότητος τοῦ σώματος, ἐκ τοῦ κλίματος και ἐξ ἄλλης ἐπηρείας, ἐκ τῆς ἐπιπλοκῆς τοῦ πάθους μετ' ἄλλων νοσημάτων, ἴσως δὲ και ἐξ ἀλλοιώσεώς τινος τῆς ποιότητος τοῦ ἰοῦ, γενομένης ἐξ αἰτίας μὴ ἐξαρκούσης θεραπευτικῆς μεθόδου. Ὅσῳ ἐρωστώτερος και ἰσχυρότερος ὁ μολυνόμενος, τόσῳ τάχιον προοδεύει τοῦτο

καὶ φθείρει τὸν πάσχοντα. Εἰς τὰ θερμὰ κλίματα εἰσὶν ἡμερώτερα μὲν τὰ συμπτώματα τοῦ καθολικοῦ πάθους, ἀλλίσκει δὲ τοῦτο μᾶλλον τὸ δέρμα τὰς συνεχείας αὐτοῦ, καὶ τὸν κυτταρώδη ἰστόν, ἐν ᾧ εἰς τὰ ψυχρὰ μᾶλλον τὰ ὅσπια. Ἄλλ' ἐξ ἐτέρου βλέπομεν εἰς τὰ θερμὰ κλίματα ἐπιτατικώτερα τὰ πρωτόγονα συμπτώματα, ἐν οἷς πολλάκις ἀκολουθεῖ φλεγμονὴ μεγάλη καὶ γάγγραινα. Τὴν διάθεσιν τῶν πρωτογόνων συμπτωμάτων πρὸς τὰς ἐρυσιπελατώδεις φλεγμονὰς καὶ πρὸς τὴν γάγγραιναν βλέπομεν συνεχῶς καὶ ὅπου ὁ ἀρρ εἶναι κακός, διεφθορῶς καὶ πεπληθῶς τελματωδῶν ἀναθυμιάσεων. Ἡ στομακάκη, ἡ ὅμοιον ταύτῃ πάθημα, γενόμενον διὰ τὴν πολλὴν χρῆσιν τοῦ ὑδραργύρου, αἱ χοιράδες, ἡ ἀρθρίτις καὶ τὰ ρευματικά εὐνῶνται νὰ δώσωσιν ἀφορμὴν νὰ ἐκκλίνη πολὺ τὸ ἀφροδίσιον νόσημα ἀπὸ τοῦ συνήθους αὐτῷ δρόμου, καὶ νὰ καταστήσωσιν οὕτω δύσκολον τὴν διάγνωσιν αὐτοῦ.

Τὰ πρωτόγονα ἀφροδίσια ἔλκῃ ἐν γένει οὐδένα ἔχουσιν ἰδιαίοντα χαρακτηριστῆρα· πάνυ διάφορος εἶναι ἡ θεὰ αὐτῶν, καὶ δὲν εὐνῶνται ταῦτα διὰ μόνῃς τῆς αὐτοψίας νὰ διακριθῶσιν ἐξ ἄλλων ἀπλῶν ἢ ἄλλῃς φύσεως ἔλκων.

Ὁ Ἄβερνέθους ζητεῖ νὰ σαφηνίσῃ ἀκριθέστερον τὴν γνώμην τοῦ Ἰντέρου λέγοντος, ὅτι οἱ ζωϊκοὶ χυμοὶ ἀλλοιούμενοι ἰδιαζόντως (ζωϊκοὶ οἱ) εὐνῶνται, ἐπιφανείας τινὸς τοῦ σώματος ἡμῶν ἐπιδεικτικῆς ἐπαπτόμενοι, νὰ ἐπαγάγωσιν ἔλκῃ ὅμοια κατὰ τὴν ἰδέαν πρὸς τ' ἀφροδίσια ἔλκῃ· ὅθεν ὁ Ἄβερνέθους χωρίζει τῆς γνησίας ἀφροδίσιας λώθῃς τὴν νόθον, ἣτις ἔχει μὲν τὰ αὐτὰ ἀκόλουθα κατὰ τὴν ὁρᾶσιν τῆς γνησίας πρὸς τὸ σῶμα, δὲν γεννᾶται, δὲ ὡς ἐκείνη ἐκ τῆς βολῆς τοῦ ἀφροδισίου ἰοῦ. Τὰ διαγνωστικὰ σημεῖα ἀμφοτέρων εἰσὶν ὁμοιώματα, ὥστε δυσκόλως εὐνῶνται καὶ νὰ εὐρῆ διαφορὰν τινα μεταξὺ αὐτῶν, καὶ τὸ μόνον βέβαιον διακριτικὸν σημεῖον κατὰ τὸν Ἄβερνέθου εἶναι, ὅτι ἡ μὲν γνησία ἀφροδίσια λώθῃ γίνεται χείρων ἄνευ τῆς χρήσεως τοῦ ὑδραργύρου, τῆς δὲ νόθου τὰ ἔλκῃ λαίονονται καὶ διὰ τῆς ἱαματικῆς δυνάμεως τῆς φύσεως καὶ διὰ τῆς χρήσεως ἄλλων φαρμάκων. Ἐκτὸς τῶν συμπτωμάτων τῆς νόθου ἀφροδίσιας λώθῃς, ἅπερ εἰσὶν ἔχονα ἰδιαιτέρων μiasμάτων καὶ οὐχὶ ἀπλοῦ ἐρεθισμοῦ, χωρίζει ὁ Ἄβερνέθους ἔτι καὶ τοιαῦτα παθήματα, τὰ μὴ γεννώμενα ἐκ τινος ἰδιαζόντος μiasματος, ἀλλ' ἐξ ἀπλοῦ μόνου ἐρεθισμοῦ, οἷον ἐκ δυσπεψίας, καχεξίας κ. τ. λ. καὶ κατὰ τὴν ἰδέαν ὅμοια πρὸς τὰ ἀφροδίσια ὄντα. Τὴν γνώμην ταύτην ἠθέλησεν ἐσχάτως ὁ Καρομιαχῆλ νὰ βεβαιώσῃ ἔτι μᾶλλον, διελὼν ἐπιμελῶς τὰ διάφορα τοπικὰ παθήματα τῶν γέννητικῶν μορίων καὶ τὰ ἐκ τούτων ἐπόμενα καθολικὰ συμπτώματα, καὶ παράγων ταῦτα οὐχὶ ἐξ ἐνδὸς (τοῦ ἀφροδισίου), ἀλλ' ἐκ τριῶν διαφόρων μiasμάτων. Ὅλα τὰ πάθη ταῦτα ὀνομάσας γενικῶς ἀφροδίσια, διείλεν εἰς δύο τάξεις, καὶ τὰ μὲν ὀνόμασε κυρίως ἀφροδίσια, τὰ δὲ ἀφροδισιοειδῆ. Τὸ κυρίως ἀφροδίσιον ἔλκος χαρακτηρίζεται λοιπὸν κατ' αὐτὸν διὰ στρογγύλου καὶ κοίλου σχήματος, διὰ περιγεγραμμένης σκληρᾶς περιοχῆς καὶ διὰ βάθους, πύου πεπληθότος, καὶ ἄνευ σαρκοφύας. Τὰ δὲ ἀφροδισιοειδῆ εἰσὶν δύο εἰδῶν, καὶ τοῦ μὲν πρώτου εἶδους εἰσὶν 1) ἐπιπόλοιοι ἐναεασμοὶ ἄνευ σκληρίδας καὶ σαρκοφύας, μετὰ μετεώρου περιβολῆς, καὶ ὅτε μὲν

μεθ' ὑπολεύκου, ὅτε δὲ μετ' ἐρυθρομέλανος ἐπιφανέας· 2) ἔλκη ἄνευ σκληρῆς καὶ ἄνευ περιβολῆς μετεώρου· 3) ἀνοξασμός τῆς βαλάνου καὶ πόσθης μετὰ πυώδους ἐκκρίσεως καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετὰ φιδώσεως καὶ βλεννορροίας· 4) γονόρροια τοι-
δής· τοῦ δὲ δευτέρου εἶδους εἰσὶ· 1) φαγεδαϊνὰ ἔλκη ἄνευ σαρκουφίας καὶ σκλη-
ρίας, ταχέως νεμόμενα καὶ ἀναβιδρώσκοντα, καὶ διὰ τῆς χρήσεως τοῦ ὑδραργύρου
χείρωνα γινόμενα· 2) γαγγραινώδη ἔλκη, μετὰ μελαινῶν καὶ ταχέως αὐξανομένων
κηλίδων ἀρχόμενα, καὶ διὰ τῆς χρήσεως τοῦ ὑδραργύρου ὡσαύτως χείρωνα γινόμενα.
Ἐκτὸς δὲ τούτων τῶν ἐκ διαφορῶν μiasμάτων, γεννωμένων, καὶ μεθ' ἐλκώσεων τῶν
γεννητικῶν μορίων ἀρχομένων παθημάτων, παραδέχεται καὶ ὁ Καρομικα ἡλ, ὡς καὶ
ὁ Ἀβερνέθους, καὶ τοιαῦτα, ἅπερ δύνανται νὰ γείνωσιν ἐκ δυσκρασίας καὶ ἄνευ ἐλκώ-
σεως τῶν γεννητικῶν μορίων.

Ἡ διαίρεσις αὕτη εἶναι ἀγχινοστάτη μὲν, ἀλλὰ δὲν ἐπικυροῦται κατὰ πάντα ἐκ
τῆς πείρας. Ἐκτὸς τῶν ἐν τῷ παρόντι §. μνημονευθέντων περιστατικῶν, ἅπερ τρο-
ποποιοῦσι τὸ ἀφροδίσιον νόσημα, συμβάλλει πολὺ, κατὰ τῶν παραδεχομένων διάφορα
ἀφροδίσια μιάσματα, ἔτι καὶ τοῦτο, ὅτι πολλοὶ πολλάκις μολύνονται διαφόρως ἐξ
ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου. Τὸ κεφάλαιον ὅμως τῆς διαιρέσεως ταύτης, ὅτι τὰ
μὲν ἀφροδίσια πάθη ἰαίνονται διὰ μόνου τοῦ ὑδραργύρου, τὰ δὲ ἀφροδισιοειδῆ χωρὶς
αὐτοῦ, οὐδεμίαν ἔχει σήμερον ἀξίαν πλέον, ἐπειδὴ ἀπεδείχθη καθαρῶτατα, ὅτι ὅλα τ'
ἀφροδίσια ἔλκη δύνανται νὰ λαθῶσι καὶ ἄνευ τοῦ ὑδραργύρου.

Ἄν δὲ πρέπη νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἐκ τῆς συνουσίας δύνανται νὰ πάθωσι τὰ
γεννητικὰ μόρια, χωρὶς νὰ φανῇ τι νοσήρῳ εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν γεννητικῶν μο-
ρίων ἐκεῖνου, ὑφ' οὗ οὐ ἐβλόφθησαν τὰ τοῦ ἐσέρου· καὶ ὅτι εἰς πολλοὺς διὰ δυσκρασίαν
τοῦ σώματος δύνανται νὰ γεννηθῶσιν ἔλκη καὶ ἄλλα παθήματα ὅμοια πρὸς τὸ
ἀφροδίσιον νόσημα· τοῦτο, λέγω, δὲν ἀγαστεῖ τοὺς πρᾶσισημένους λόγους, καὶ εἰς
ταῦτα δεῖν νὰ μὴ λησμονήσωμεν, ὅτι παλλάκις οἱ ἀρρώστατοι ἀπατώσι τὸν ἰατρὸν
ἐπίτηδες, καὶ ὅτι ἐν γένει ὅλα τὰ περιστατικά, ὅσα συνεργοῦσιν εἰς τὸν μολυ-
σμὸν, δὲν ἐσαφηνίσθησαν ἐξαρκούντως, ὡς μαρτυρεῖται ἐκ τῆς γενέσεως τῶν πρω-
τογόνων βουθῶνων ἄνευ προηγουμένης τινὸς παθήσεως τῶν γεννητικῶν μορίων ἅπερ
δὲν δυνατόμεθα ν' ἀρνηθῶμεν.

Ἡ δὲ ἐξήγησις τῆς γενέσεως τοῦ ἀφροδισίου νοσήματος δι' ἀπλοῦν ἐρεθισμὸν καὶ
ἄνευ μιάσματος (ἴδ. Ricord) εἶναι ματαία καὶ σχολαστικὴ ὑνειροπολία.

§. 468.

Πρὸς διασάφησιν τῶν ἀξιολόγων τούτων περὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς
μιασματικῆς δυνάμεως τῶν ἀφροδισίων ἐλκῶν λόγων ἐ-τράπησαν καὶ αὐ-
θις ἦν ἐβάδισεν ἤδη ὁ Ὑντερος κ. α. ὁδὸν τοῦ ἐνοφθαλμισμοῦ τοῦ
ἀφροδισίου ἰοῦ, καὶ νεωστὶ ὁ Ῥικόρδος (Ricord) μάλιστα μετεχειρίσθη
αὐτὸν ὡς βοήθημα τὸ ἀσφαλέςτατον πρὸς τὴν βεβαίαν τοῦ πάθους δι-
αγνώσιν, ὅπερ ἠκολούθησαν καὶ ἄλλοι πολλοί. Μόνον τὸ ὄντως ἀφροδίσιον
ἔλκος ἐν καιρῷ τῆς στασίμου ἢ προοδευτικῆς ἐλκώσεως εὐρισκόμενον ἔχει,
λέγουσιν, μιασματικὴν δυνάμιν, ἣν ἀποβάλλει ἐν καιρῷ τῆς ῥύψεως καὶ
ἐν ἀρχῇ τῆς ἀναγεννήσεως, εἰς ἔλκος ἀπλοῦν τότε μεταβαλλόμενον. Ὁ
ἐνοφθαλμισμὸς γίνεται, ὡς περ καὶ ὁ τῆς δαμαλίδος, διὰ τοῦ γυσταρίου
κατὰ τὴν ἔνδον μὲν πλευρὰν τῶν μηρῶν, ὅταν τὸ ἀφροδίσιον ἔλκος
ὑπάρχη κατὰ τὰ γεννητικὰ μόρια, κατὰ τὴν ἔνδον δὲ πλευρὰν τοῦ βρα-

χίονος, ὅταν τὸ ἀφροδίσιον ἔλκος κατέχη τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος καὶ μάλιστα τὸν μαστὸν, ὥστε, ἐὰν μετὰ τὸν ἐνοφθαλμισμὸν γείνωσιν ἐξογκώσεις τῶν ἀδένων, αἱ ἐξογκώσεις αὐτὰν νὰ γείνωσιν εἰς ἀδένας, ἐν οἷς αὐταὶ καὶ διὰ τοῦ ὑπάρχοντος ἤδη ἀφροδισίου ἔλκους ἤθελον γείνει. Φαινόμενα μετὰ τὸν ἐνοφθαλμισμὸν εἰσὶ τὰδε· ὁ ἐνοφθαλμισθεὶς τόπος ἐρυθροῦται τὰς πρώτας εἴκοσι καὶ τέσσαρας ὥρας, ἐξογκοῦται δὲ τὴν δευτέραν ἢ τρίτην ἡμέραν ὀλίγον, καὶ φαίνεται ὡσπερ μικρὸν καὶ μετ' ἐρυθρᾶς ἄλλω περιεχόμενον φῦμα· τὴν τρίτην δὲ ἢ τετάρτην ἡμέραν ἡ ἐπιδερμὶς ἐπανίσταται εἰς φλυκταινίδιον, ὑγροῦ μᾶλλον ἢ ἤττον διαυγοῦς πλήρες, καὶ κατὰ τὸν τόπον τῆς νύξεως ὑπομέλαν στίγμα φέρον, ὅπερ οὐδὲν εἰμὴ ἀποξηρανθὲν αἷμα εἶναι· τὴν τετάρτην δὲ ἢ πέμπτην ἡμέραν ἐπὶ μᾶλλον αἴρεται τὸ φλυκταινίδιον, τὸ ὑγρὸν ἐν αὐτῷ γίνεται πυώδες, ἐν τῷ μέσῳ δὲ τοῦ φλυκταινιδίου γίνεται βάθυσμα ὀμφαλοειδές, δι' οὗ κατὰ πάντα προσόμοιον φαίνεται τῷ ἐκ τῆς δαμαλτίδος φλυκταινιδίου. Ἡ ἐρυθρὰ ἄλλως ἀρχεται νῦν νὰ σμικρύνηται καθ' ἑαυτήν, ἀλλὰ μετὰ τὴν πέμπτην ἡμέραν τὰ βαθυτέρω κείμενα στρώματα τοῦ δέρματος, ἀπαθῆ μέχρι τοῦδε μέινοντα, ἢ μικρὸν μόνον οἰδηματώδη γεγόμενα, γίνονται σκληρὰ παρκαχύσεως πλαστικοῦ λέμφου ἕνεκα, καὶ τῇ ἐπιθλίβει μὴ ὑπείκοντα. Μετὰ τὴν ἕκτην ἡμέραν συνήθως παχύνεται τὸ πῦον, τὸ φλυκταινίδιον συρρικνοῦται καὶ μικρὰν ἀπεργάζει ἐσχάραν, ἥτις, ἐὰν δὲν ἀποπέσῃ, αὐξάνεται κατὰ τὴν βᾶσιν, καὶ διὰ πλάσεως νέων στρωμάτων λαμβάνει μορφήν κώνου ἀμβλυκορύφου. Ὅταν δὲ ἡ ἐσχάρα ἀπολυθῇ ἀφ' ἑαυτῆς ἢ ἀποπέσῃ, ἔλκος προφαίνεται, χεῖλη μὲν σκληρὰ ἔχον καὶ ἐκτεταμένα, πυθμένα δὲ βαθύν, στεατώδη καὶ δι' ὅλου τοῦ πάχους τοῦ δέρματος διήκοντα. Ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον ἐμφαίνουσι τὸ δξύτηματα καὶ μᾶλλον ἢ ἤττον ὑπεσκαμμένα χεῖλη μικρὰ χηλώματα καὶ τῷ πυθμένι προσομοίαν ἐπιφάνειαν, καὶ λέγνην ρούσιον μᾶλλον ἢ ἤττον ἰανθίνην ἔχοντα. Ἄλλ' ὁ ἐνοφθαλμισμὸς δὲν ἐπιτυγχάνει πάντοτε καὶ εἰς τὰ ὄντως ἀφροδισία ἔλκη, μάλιστα δὲ, ἐὰν ἔτιχε νὰ γείνη τοπικὴ τις ἢ καθολικὴ θεραπεία, ἔτι δὲ καὶ εἰς ὅσα ἐπέμειναν χρόνον τινὰ καὶ ἂν οὔτε τοπικὴ τις, οὔτε καθολικὴ θεραπεία ἐγένετο. Δευτερόγονα δὲ ἀφροδισία πάθη οὐδέποτε, λέγουσιν, μεταδίδονται διὰ τοῦ ἐνοφθαλμισμοῦ.

§. 469.

Αὐτὰ δὲ ταῦτα εἰσὶ τὰ παρακαλοῦντα ἡμᾶς οὐ μόνον μηδενὸς ἀξίους πρὸς τὴν βεβαίαν τοῦ πάθους διάγνωσιν νὰ νομίζωμεν τοὺς ἐνοφθαλμισμοὺς τούτους τοῦ ἀφροδισίου ἰοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐπικινδύνους. Διότι ἐκτός ὅτι διὰ τῆς πολλαπλασιασέως τῶν ἐλκῶν αὐξάνει ἐξ ἀνάγκης μεγάλως ὁ

κίνδυνος τοῦ καθολικοῦ μολυσμοῦ, καὶ ὅτι τὸ ἐκ τοῦ ἐνοφθαλμισμοῦ ἔλκος λαμβάνει χαρακτῆρα πολλῶ καταστρεπτικώτερον ἢ τὸ πρωτόγονον ἔλκος, καὶ ἀνθίσταται ἐπιμόνως εἰς τὴν ἴασιν, ἐν ᾧ τὸ πρωτόγονον ἰάθη ἤδη (ὡς πολλάκις ἔτυχε γὰρ ἰδῶ εἰς ἄλλων ἰατρῶν πράξιν): πολλάκις, ἐὰν λάθωμεν ὡς βέβαιοι τὸ ἀποφατικὸν ἀποτέλεσμα τοῦ ἐνοφθαλμισμοῦ τούτου καὶ κατ' αὐτὸ θελήσωμεν γὰρ ὑπολάβωμεν τὸ ἔλκος ὡς μὴ ἀφροδισιον, θέλομεν περιπέσει εἰς ἀπάτην ἐπικίνδυνον. Τροποποιήσεις τῆς ἀφροδισίου λώθης, διὰ τε τῆς θεραπείας καὶ δι' ἄλλων περιστατικῶν γινόμεναι, δύνανται μὲν τῷ ὄντι γὰρ καταστήσωσι διαφορὰς τῆς μiasματικῆς αὐτῆς δυνάμεως, καὶ γὰρ ἐλαττώσωσιν ἢ καὶ γὰρ παύσωσιν αὐτὴν ὅλως, καὶ εἰς αὐτὰ ταῦτα τὰ πρωτόγονα ἔλκη, ἀλλ' ἡμεῖς ἐκ τῆς ἕξεως τοῦ ἐνοφθαλμισμοῦ ἐπὶ τῷ πεπονητότῳ ἤδη σώματι οὐδὲν ἔχομεν βέβαιοι, ὅπως διορίσωμεν ὅποιαν οὕτως ἐνέργειαν ἔχει πρὸς ἄλλο μὴ πεπονητὸν σῶμα.

Ὅτι δὲ ὁ ἀφροδισιος ἰδὸς δύναται γὰρ μεταδοθῆναι ἀνυσίμως ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰ ζῶα, τοῦλάχιστον εἰς τὸν πίθηκον, καὶ ἀπ' αὐτῶν πάλιν εἰς τὸν ἀνθρώπον, ἀπειχθη τρανώτατα ἐναντίον τῆς γνώμης τοῦ Ἰντέρου, Τυρνεύλλου (Turnebull) καὶ Ἰκέρδου. διὰ τῶν δοκιμῶν τοῦ Δυξίου Τυρέννου (Auzias Turenne, Gazette des Hopitaux 1844, November, December) καὶ πρὸ πάντων διὰ τῶν εἰς αὐτὸν γενομένων ἐνοφθαλμισμῶν τοῦ Οὐέλζου (Welz. de l' inoculation delà syphilis aux animaux. Paris, 1850).

§. 470.

Τὴν αὐτὴν διαφορὰν βλέπομεν καὶ εἰς τὰ δευτερογόνα (κατὰ δευτεροπάθειαν) συμπτώματα ὡς καὶ εἰς τὰ πρωτόγονα (κατὰ πρωτοπάθειαν). Ἡ πεῖρα μᾶς διδάσκει τῷ ὄντι, ὅτι μετὰ τὴν ἀφροδισίαν βλεννόρροϊαν μὲν καὶ μετὰ ἐπιπολαιούς ἀναξασμούς, γεννᾶται ἀχωροειδὲς ἐξάνθημα, φλεγμονὴ καὶ ἔλκωσις τοῦ αὐχένου, καὶ φλεγμονὴ τῶν θυλακοειδῶν ὑμένων· μετὰ τὰ πρωτόγονα δὲ ἔλκη μετ' ὀχθωδῶν χειλέων καὶ ἄνευ σκληρίας, φλυκταινώδες ἐξάνθημα, ὑπόλευκα ἔλκη κατὰ τόπους τινὰς τοῦ οὐρανίσκου, πόνοι κατὰ τὰ ἄρθρα καὶ ἐξογκώσεις τῶν ὀστέων ἀπαλαί· μετὰ ἐσθιόμενα δὲ καὶ ἐσχαρῶδη ἔλκη, φυματώδη σαρκώματα τοῦ δέρματος, φλύκταιναι καὶ ἔλκη κατὰ τὸν αὐχένα, ἅπερ νέμονται εἰς τὴν βίνα καὶ φθείρουσι τὰ ὀστέα ταύτης, πόνοι κατὰ τὰ ἄρθρα καὶ ἐξοστώσεις. Ἀλλ' ὅλαι αὗται αἱ σχέσεις· μεταξύ τῶν πρωτογόνων καὶ δευτερογόνων παθημάτων οὐδόλως εἰσὶ μόνιμοι· ἐπειδὴ πολλάκις πρωτόγονον πάθημα γεννᾷ εἰς τὸν αὐτὸν ἄρρωστον καὶ ἐξανθήματα ὅλως διάφορα, καὶ εἰς διάφορα μέρη τοῦ σώματος συγχρόνως ὄντα, ἢ γεννῶνται ταῦτα ἀλλεπαλήλως.

§. 471.

Ἡ ἀφροδισία λώθη τῶν νεογνῶν γεννᾶται, κατὰ διαφόρους ἰδιαιτέρους

τρόπους μεταδιδόμενου τοῦ ἰοῦ. Αὕτη δύναται νὰ γεννηθῆ διὰ μολυσμῶν γενομένου ἐν ᾧ, τὸ τικτόμενον διεξέρχεται διὰ τῶν ἀφροδισιολόβων γεννητικῶν μορίων τῆς τικτούσης, ἢ ἐν ᾧ τοῦτο θηλάζει θηλάς, τὸ ἀφροδισιον ἔλκος ἐχούσας ἢ ὡς ἀπογέννημα δευτερογόνου ἀφροδισίας λώβης τῆς μητρὸς ἢ τοῦ πατρὸς. Ἐκτὸς δὲ τούτων αὕτη δύναται νὰ μεταδοθῆ εἰς τὸ βρέφος διὰ θηλασμοῦ τροφοῦ, τὴν καθολικὴν ἀφροδισιαν λώβην πασχούσης ἢ διὰ τοῦ ἐνοφθαλμισμού τῆς δαμαλίδος ἀπὸ παιδὸς ἀφροδισιολώβου. Ὅταν ὁ μολυσμὸς ἐν καιρῷ τοῦ τοκετοῦ γείνη, τὸ νόσημα γεννᾶται συνήθως τὰς πρώτας ὀκτῶ ἢ δώδεκα ἡμέρας, σπανίως δὲ ὑστερώτερον, μετ' ἑλκῶν κατὰ τὰ χεῖλη καὶ ἐντὸς τοῦ στόματος, μετὰ βλεννόρροιας καὶ ἑλκῶν κατὰ τὰ γεννητικὰ μέρη, μετ' ἀφθῶν κ. ο. κ. Σπανίως δὲ γεννῶνται κονδυλώματα. Ὅταν δὲ ὁ μολυσμὸς γείνη διὰ τοῦ θηλασμοῦ ἠλωμένων θηλῶν, γεννῶνται ἑλκη κατὰ τὰ χεῖλη καὶ τὸ στόμα. Χρόνῳ δὲ ὑστερον φαίνονται φυματώδη καὶ φλυκταίνωδη ἐξανθήματα. Τὴν ἀφροδισιαν λώβην θεωρητέον ὡς ἑμψυτὸν, ὅταν αὕτη γεννηθῆ ἐν ᾧ ἐγκυμονεῖται τὸ ἔμβρυον, ἢ ὀλίγον καιρὸν μετὰ τὴν γέννησιν αὐτοῦ, ἀπαλῶς ἐχόντων τῶν γεννητικῶν μορίων τῆς μητρὸς. Χαρακτηρίζεται δὲ αὕτη τότε διὰ κηλίδων ὑποσκληρῶν καὶ ὑσγινοβαφῶν, δι' ἐξανθημάτων φλυκταίνωδων, καὶ δι' ἐπάρσεων τοῦ δέρματος κονδυλωματωδῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπιπέδων κατὰ διαφόρους τόπους τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος. Αἱ διαυχοῦς ἢ κακοχρόου ὑγροῦ πλήρεις φλύκταιναι διαρρήγγονται καὶ μεταβάλλονται εἰς ἑλκη στρογγύλα καὶ χεῖλη στεατώδη καὶ χαλκόχροα ἔχοντα. Ἐνίοτε δὲ γεννῶνται καὶ φλύκταιναι καὶ ἑλκη κατὰ τὸ στόμα καὶ τὸν φάρυγγα, κακοήθεις ἀφθαι, αἰδηματώδεις ἐξογκώσεις τῶν νυμφῶν, βλεννόρροια τῶν ὀφθαλμῶν, τῶν ὠτων, τοῦ κολεοῦ κ. ο. κ. Αὐξήσει δὲ τῶν φαινομένων τούτων ἐπιγίνονται ἔμετοι, μαρασμὸς καὶ διάρροια κατατρύχουσαι, τέλος δ' ἐπέρχεται καὶ ὁ θάνατος διὰ φθίσεως ἢ διὰ σπασμῶν. Ἐπὶ τῇ ἐμφύτῳ ἀφροδισίᾳ λώβῃ ἐμφαίνοντ' εὐθὺς μετὰ τὴν γέννησιν πρόσοφισ τοῦ παιδὸς γεροντικὴ καὶ ρικνὴ, κακόχρους ἐρυθρότης τοῦ δέρματος, ἀναξασμοὶ κατὰ διαφόρους τόπους, πολλάκις δὲ καὶ ἐξάνθημα φυματώδες ἢ φλυκταίνωδες. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον γεννᾶται καὶ ἡ ἐκ τοῦ θηλασμοῦ γεννωμένη ἀφροδισία λώβη. Ὅταν δὲ αὕτη γεννηθῆ διὰ τοῦ ἐνοφθαλμισμού τῆς δαμαλίδος, αἱ χαδαρίδες μεταβάλλονται εἰς ἀφροδισία ἑλκη καὶ τάχιον ἢ βράδιον ἐπιγίνονται φυματώδη ἢ φλυκταίνωδη ἐξανθήματα.

§. 472.

Προγνωτικὰ τῶν ἀφροδισίων παθημάτων ἔχομεν τὰ ἑξῆς.

Τὰ κατὰ πρωτοπάθειαν ἑλκη εἰσὶν εὐικτώτερα τῶν κατὰ δευτεροπά-

θειαν. Τὸ μετ' ἄλλης τινὸς δυσκρασίας ἀφροδίσιον πάθος εἶναι δυσίατον, πολλάκις δὲ καὶ ἀνίατον ὅσῳ δὲ νεαρώτερον τὸ νόσημα, τόσῳ καλλίτερον τὸ προγνωστικόν.

Τὰ πάσχοντα ὅσῳ εἰσὶ δυσιατώτερα τοῦ δέρματος, καὶ τούτων τὰ τῆς ῥινὸς περιπίπτουσι συχνότερα εἰς ὑποτροπιώσεις ἢ τὰ αὐλοειδῆ ἐν καιρῷ θέρους καὶ εἰς τὰ θερμὰ κλίματα ἢ ἴασις εἶναι εὐκολωτέρα ἢ εἰς τὰ ψυχρὰ κλίματα καὶ ἐν καιρῷ χειμῶνος. Αἱ πάσχουσαι δεινῶς ὑπὸ τοῦ ἀφροδισίου νοσήματος ἐγκυοὶ ἐξαμβλοῦσιν ἢ τίκτουσιν ἀδύνατα καὶ ἄθλια βρέφη. Τὰ κατὰ τὸν αὐχένα καὶ τὴν ῥίνα ἔλκη προξενούσιν εὐκόλως δυσειδεστάτας βλάβας. Ὅλα τὰ ἀφροδίσια ἐκφύματα εἰσὶν ἐπίμονα, καὶ ἀναγεννῶνται εὐκόλως. Ἄν μετὰ τὴν ἴασιν τῶν κατὰ πρωτοπάθειαν ἐλκῶν ἐπιμείνωσιν οὐλαὶ σκληραὶ, εἶναι πάντοτε φόβος ὑποτροπιώσεως. Εἰς τὸ νεογνὸν δὲ, ὅταν ὁ μολυσμὸς ἐγένετο ἐν καιρῷ τοῦ τοκετοῦ ἢ διὰ τοῦ θηλασμοῦ, καὶ τὸ βρέφος ἢ δυνατόν καὶ ὑγιές, ἢ πρόγνωσις δὲν εἶναι κακῆ· κακῆ δὲ, ὅταν τὸ βρέφος ἢ ἀδύνατόν καὶ ἀτελές, καὶ τὸ κακὸν συνεστηκός. Οἱ αὐτοὶ δὲ λόγοι ἰσχύουσι καὶ ἐπὶ τῇ ἐμφύτῳ ἀφροδίσια λώθῃ, ἄξιον δὲ λόγου εἶναι ἂν ἢ μῆτηρ ἔλαβε πολὺν ἢ ὀλίγον ὑδραργύρον. Κακῆ δὲ πάντοτε εἶναι ἡ πρόγνωσις, ὅταν τὰ φαινόμενα φαίνωνται ὡς ἀφροδισίας λώθῃς, διὰ τοῦ ὑδραργύρου ἐκφύλου γενομένης.

§. 473.

Μεγάλῃ διχογνωμίᾳ εἶναι μεταξύ τῶν ἱατρῶν περὶ τῆς θεραπείας τοῦ ἀφροδισίου πάθους· ὅθεν διαιρεῖται αὕτη.

- 1) Εἰς θεραπείαν δι' ὑδραργύρου· καὶ
- 2) Εἰς θεραπείαν ἄνευ ὑδραργύρου.

Α'.

Περὶ θεραπείας δι' ὑδραργύρου.

§. 474.

Ἐν τῇ θεραπείᾳ τῶν κατὰ πρωτοπάθειαν ἀφροδισίων ἐλκῶν πρώτη καὶ κυρία ἔνδειξις εἶναι πάντοτε νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν ἀνάδοσιν τοῦ μιάσματος καθ' ὅλον τὸ σῶμα. Διὰ τοῦτο μετὰ τῆς προσηκούσης τοπικῆς θεραπείας δεόν νὰ ἐνόσωμεν καὶ τὴν εἰς τοῦτο συντελουσαν καθολικὴν.

§. 475.

Τῆς τοπικῆς θεραπείας σκοπὸς ἔστω νὰ σθέσωμεν τὸν ἰὸν τοῦ ἀφροδισίου μιάσματος ἐν τῷ ἔλκει, νὰ καθαρίσωμεν τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἔλκους καὶ νὰ φέρωμεν αὐτὸ εἰς συνούλωσιν διὰ τῆς συνεχοῦς χρήσεως τῶν οἰκείων φαρμάκων· ἐπιτυχάγομεν δὲ τούτου σιζόντες τὸ ἔλκος μὲ

τόν χυτόν νιτρικόν ἄργυρον ἢ μὲ τὸ χυτόν νιτρικόν κάλι, ἢ ὠφελιμώτατα μὲ διακορῆς διάλυμα τοῦ ὑδραργύρου εἰς νιτρικόν ὄξύ, ἢ μὲ ἰσχυρόν διάλυμα τῆς ἄχνης τοῦ ὑδραργύρου, καὶ ἀποπλύνοντες ἔπειτα πολλάκις τῆς ἡμέρας τὸ ἔλκος μὲ ἀσθενέστερόν διάλυμα τῆς ἄχνης τοῦ ὑδραργύρου, ἢ μὲ τὸ φαγεδαϊνικόν ὕδωρ, καὶ ἐπιβάλλοντες μοτόν διάβροχον εἰς τὰ ὄγρὰ ταῦτα ἢ ἠλοιμμένον μὲ τὴν διὰ κοκκίνης ἢ διὰ λευκῆς ὑποστάθμης τοῦ ὑδραργύρου ἀλοιφήν, μὲ τὴν κινρᾶν κηρωτὴν ἀλοιφήν, κ. τ. λ. καὶ ἐπιμελούμενοι ἐν γένει. περὶ τῆς προσηκούσης καθαριότητος. Πρέπει ἐξ ἡ θεραπείας αὐτῆ γὰ γίνηται πάντοτε ἀναλόγως τῷ μεγέθει τῆς φλεγμονῆς τοῦ ἔλκους· καὶ ὅταν ἢ τοῦτο σφόδρα φλεγμαῖνον καὶ περιώδυνον, μεταχειρίζομεθα μόνον παρηγορικὰ φάρμακα.

Ἡ ἐπίκαισις μόνη τοῦ ἔλκους μὲ τὸν χυτόν νιτρικόν ἄργυρον, ἥτις ἐσχάτως εἰρηκε συνηγόρους ἰσχυροὺς τὸν ἱκρόθρον καὶ ἄλλους, δύναται νὰ ὠφελήσῃ μόνον, ὅταν τὸ κακὸν ἢ τοπικόν-ἔτι, χρόνου διάστημα, ὅπερ ἐν γένει βραχύτατον εἶναι καὶ δυσπρόθεμον. Ἡ γνώμη τοῦ Ἱκρόθρου, ὅτι μέχρι τῆς πέμπτης ἡμέρας τὸ ἔλκος μένει τοπικόν, εἶναι ἀσφαίρετος, καὶ ἐπικίνδυνος. Ἐγὼ τοῦλάχιστον, ἐξ ὧν γνωρίζω δεινῶν, συμβάντων μετὰ τὴν γενεμένην διὰ μόνης τῆς καυτηρίασεως θεραπείαν ἄλλων ἰατρῶν, ἐπὶ τῆς γνώμης ταύτης ἀσπείρομένων, ἀναγκάζομαι νὰ ἀποδοκιμάσω θαρραλέως ταύτην.

§. 476.

Προποτίζομεν δὲ συγχρόνως τὰς ἀσθενέστερας σκευασίας τοῦ ὑδραργύρου, οἷον τὸν μέλανα ὠξειωμένον ὑδραργύρον (Mercur. solubil. Han-nemannii) ὅσον κόκκου, ἢ ὅσον ὄβω τεταρτημορίων αὐτοῦ αὐξάνοντες τὴν δόσιν ταύτην ἀναλόγως πρὸς τὰς περιστάσεις· ὁ δὲ ἄρρωστος ἀνάγκη πᾶσα, ἐν ὅσῳ μεταχειρίζεται τὴν θεραπείαν ταύτην, νὰ κάθηται ὡς δυνατόν ἡσύχως καὶ ἐν συμμέτρῳ θερμοκρασίᾳ, νὰ ζῆ ἐγκρατῶς, νὰ μὴ λαμβάνῃ διαθερμαίνοντα μηδὲ ὀξυνὰ φαγησιπόσια, καὶ νὰ πίνῃ πρὸς αὔξησιν τῆς ἀδήλου διαπνοῆς ἀφέψημα τῶν διαφορητικῶν εἰδῶν.

§. 477.

Ὅταν δὲ τὸ ἔλκος ἢ ἐπίμονον, ἢ ὅταν ὁ ἄρρωστος ἐξ αἰτίας τῶν περιστάσεων ἐν δύναται νὰ φυλάξῃ τὴν εἰρημένην διαίταν, δίδομεν τὴν ἄχνην τοῦ ὑδραργύρου κατ' ἄρχας ὅσον ὀκτῆμορίου τοῦ κόκκου τὴν ἡμέραν, ἔπειτα δὲ αὐξάνομεν τὴν δόσιν αὐτῆς κατὰ μικρόν. Πρὸς ἀναχαλτίσμα δὲ καὶ καθαρισμὸν τοῦ ἔλκους, ὅπερ, καὶ ἂν μεταχειρίζομεθα ἔσω καὶ ἔξωθεν τὴν ἄχνην τοῦ ὑδραργύρου, νέμεται τάχιστα, καὶ οὐ τὰ χεῖλη εἰς σκλήρῳτατα καὶ ἢ ἐπιφάνεια φαίνεται ὡς ἂν καρκινωματοῦδος, μεταχειρίζομεθα πολλάκις ἔσω μὲν τὴν κοκκίνην ὑποστάθμην τοῦ ὑδραργύρου, τοπικῶς δὲ δραστηρίαν ἐπίκαισιν ὅλης τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἔλκους μὲ τὸν χυτόν νιτρικόν ἄργυρον. Ἄλλ' ἢ τοπικὴ αὕτη θεραπεία εἶν' ἐπιβλαβής,

ὅταν ἢ συγχρόνως καθολικὸς ἐρεθισμὸς, πρὸς ὃ μόνον μαλακτικὴν τε καὶ παρηγορικὴν θεραπείαν δεῖν νὰ μεταχειρισθῶμεν.

Ἀποδοκιμάζεται δὲ ἡ συμβουλή τοῦ μηδὲν νὰ μεταχειριζώμεθα τοπικῶς εἰς τὰ κατὰ πρωτοπάθειαν ἀφροδίσια ἔλκη, πρὸς βεβαιότεραν δὴθεν πληροφορίαν περὶ τῆς ἀποδείξεως τοῦ νοσήματος, δίδοντες μόνον ἔσω τὸν ὑδράργυρον, ἐπειδὴ διὰ τῆς τοπικῆς θεραπείας μεταβάλλομεν τὸ ἔλκος ταχέως εἰς ἀπλοῦν ἔλκος, καὶ ὅτε μᾶλλον ἐπιμένει τοῦτο, τόσῳ μείζων ὁ φόβος εἶναι μὴ ἀναδοθῇ ὁ ἀφροδίσιος ἴδς καθ' ὅλον τὸ σῶμα.

Ἐὰν Δελπέχιος ἔχει τὴν γνώμην, ὅτι εἰς τὰ κατὰ πρωτοπάθειαν ἀφροδίσια ἔλκη πρὸς κώλυσιν τῆς ἀναδόσεως τοῦ μιάσματος καθ' ὅλον τὸ σῶμα, ὠφελιμώτατον εἶναι νὰ μεταχειριζώμεθα τὸν ὑδράργυρον εἰς τοὺς πλησίον τοῦ ἔλκους τόπους, ὅσον ἀνατρίψεις τῆς δι' ὑδραργύρου τεφρόχρου ἀλοιφῆς.

§. 478.

Ἐὰν οὖν διὰ ταύτης τῆς τοπικῆς καὶ καθολικῆς θεραπείας συνουλωθῇ τὸ ἔλκος, ἀναγκαῖον εἶναι νὰ δώσωμεν ἐπὶ καιρὸν τινα ἔτι ἔσωτερικῶς τὸν ὑδράργυρον εἰς μικροτέρας δόσεις.

§. 479.

Ἡ θεραπεία τῶν βουβῶνων γίνεται ἀναλόγως τῇ μεγέθει τῆς φλεγμονῆς. ὅταν μὲν ὦσιν οὗτοι ἔλκην ἐπώδυνον, πρέπει ὁ ἄρρωστος νὰ κάθηται ἡσυχῶς, νὰ ἐπιβάλλῃ κρυερά καταπλάσματα ἐκ ψυχρῆς ἄρτου μετὰ Γουλαρδέιου ὕδατος, ἢ πτύγματα διάβροχα εἰς τοῦτο, νὰ προσβάλῃ βδέλλα, ἔτι δὲ καὶ νὰ φλεβοτομηθῇ, εἰάν ἢ εὐρωστος, καὶ φλεγμαινῇ τὸ σῶμα αὐτοῦ ὅλον. Ὅταν δὲ ὁ ὄγκος ἢ ψυχρότερος, ἀνατρίβομεν τὴν δι' ὑδραργύρου τεφρόχρου ἀλοιφήν, καὶ ἐπιβάλλομεν τὸ διὰ κωνείου καὶ ὑδραργύρου ἔμπλαστρον· καὶ ὅταν ἢ σκληρὸς, ὠφελουσί συγχρόνως καὶ τὰ μαλακώδη καταπλάσματα.

Οἱ ἰδιοπαθεῖς βουβῶνες ῥέπουσιν ἰδιαζόντως πρὸς τὴν πύησιν. Ὅθεν ὅταν βουβῶν τις δὲν διαφορῆται εὐκόλως καὶ ταχέως, δὲν πρέπει νὰ ἐνεργῶμεν τὴν διαφορῆσιν αὐτοῦ διὰ βιαιῶν βοηθημάτων, ἀλλὰ τὴν πύησιν, ἐπιβάλλοντες μαλακτικὰ καταπλάσματα, τὰ διὰ κωνείου καὶ ὑδραργύρου ἔμπλαστρον, ἕως ἂν ὁ βουβῶν ἐκραγῇ αὐτομάτως· αὐτὰ δὲ ταῦτα μεταχειριζώμεθα, καὶ ἄφ' οὗ ἐκραγῇ, πρὸς διάλυσιν τῆς σκληρᾶς αὐτοῦ περιόχης. Τὸ δὲ ἐπιμένον ἔλκος θεραπεύεται ὡσεὶ ἀφροδίσιον. Ὅπως δὲ μὴ γείνη κάθεις τοῦ πύου, ἀναγκαῖον πολλάκις εἶναι νὰ πλατύνωμεν τὸ στόμιον τοῦ ἔλκους. Ἡ μετὰ βίας δὲ γινομένη διαφορῆσις τοῦ βουβῶνος δύναται νὰ καταστήσῃ ταχέως τὸ πάθος καθολικόν· εἰάν δὲ ὁ βουβῶν σκληρυνθῇ, πρέπει, ἐκτὸς τῆς οἰκείας δι' ὑδραργύρου θεραπείας, νὰ μεταχειρισθῶμεν καὶ ἀνατρίψεις μὲ τὴν δι' ὑδραργύρου τεφρόχρου ἀλοιφήν,

ἡνωμένην μετὰ καφουράς. ἐπιθεσιν τοῦ διὰ κωνείου καὶ ὑδραργύρου ἐμπλάστρου, ἢ ἀνατρίψεις μὲ τὴν διὰ τοῦ ἰώδους ἀλοιφήν κ. τ. λ.

Ἡ παρὰ πολλῶν παραγγελλομένη σχάσις τῶν βουδῶνων δι' ἀπλῆς κεντήσεως ὡς καὶ τῶν ἀποστημάτων, ἢ διὰ τῆς διεκβολῆς μεταξυτῶν ραμμάτων, ἢ δι' ἐσχαρωτικῶν δὲν εἶναι κατὰ τὴν ἰδίαν μου πείραν προτιμότερα.

Τὴν παρὰ τοῦ Φεργύσσωνος ἐπαινεθεῖσαν ἤδη πλείσιν τῶν βουδῶνων μετεχειρίσθη κατ' ἐξοχὴν ὁ Φρίκκης μετ' ἀφλεγμάντου συγχρόνως ἀγωγῆς. Πρὸς τοῦτο δὲ δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν πᾶν σῶμα σκληρὸν καὶ κατὰ τὸ εἶδος ἐσχηματισμένον, εἶον, κατὰ τὸν Φρίκκην, τεμάχιον ξύλου ἢ λίθον ἐν ὑθονίῳ ἐμπεριβεβλημένον. Πρὸς διάλυσιν δὲ τῶν βουδῶνων, ἀδιαφόρως τῆς φύσεως καὶ τοῦ χρόνου αὐτῶν, παρήνεσαν ὁ Ρ'ιναύδιος, ὁ Ρ'ικόρδος καὶ ἄλλοι νὰ προσκολλῶμεν ἐπὶ τῆς μεσότητος τοῦ ὄγκου ἐκδόριον ὅσον ἐνὸς ἢ δύο φράγκων (νομίσματος) τὸ μέγεθος· νὰ ἐπιβίλλωμεν δὲ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς ἐγερθείσης εἰς φλύκταιναν ἐπιδερμίδος μοτὸν διὰ βροχον εἰς διάλυμα τῆς ἄχνης τοῦ ὑδραργύρου (ὅσον 20 κόκκων ἄχνης εἰς οὐγκίαν ὕδατος ἀπεσταγμένου). Ἐὰν δὲ μετὰ παρέλευσιν ὥρων δύο μὴ ἀπεργασθῇ ἐσχάραν, ἀνανεοῦμεν καὶ αὖθις τὸν μοτὸν, ἐπιβίλλοντες καὶ κατάπλασμα. Ἡ πυορροοῦσα ἐπιφάνεια ἰᾶται ἐντὸς ἡμερῶν τινῶν, καὶ ἡ ἀδιαλείπτω χρῆσις τῶν καταπλάσμάτων ὁ βουδῶν ἢ ἐξαλείφεται παντελῶς, ἢ ἐλαττωθῆται, καὶ ἐξαλείφεται ἀκολούθως μετὰ δευτέραν ἢ τρίτην προσκόλλησιν τοῦ ἐκδόριου.

§. 480.

Τοῦ δὲ καθολικοῦ πάθους ἡ θεραπεία ἀπαιτεῖ δραστηριωτέραν χρῆσιν τοῦ ὑδραργύρου ἢ ἢ τοῦ τοπικοῦ· μεταχειριζόμεθα δὲ τοῦτον ἢ ἐσωτερικῶς ἢ ἐξωτερικῶς.

§. 481.

Ἐξωθεν δὲ μεταχειριζόμεθα τὸν ὑδραργυρον, ὅταν ὁ ἄρρώστος δὲν ὑποφέρῃ αὐτὸν ἐσωτερικῶς οὐδὲ μετὰ τοῦ ὀπίου καὶ τῶν μυζωδῶν φαρμάκων κ. τ. λ. ἡνωμένον, ὅταν συνήθως πάσχη διάρροϊαν, κατὰ τινὰς δὲ, καὶ ὅταν ὁ ἄρρώστος πάσχη καὶ ὀστεοκόπους. Ἄλλ' ἡ μέθοδος αὕτη ἐρεθίζει σιελισμὸν εὐκόλως, καὶ τινες, διὰ τὸ ἰδιαζόντως εὐαίσθητον τοῦ δέρματος αὐτῶν, οὐδὲν ὑποφέρουσι ταύτην. Ἀνατρίβομεν δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὅσον ἡμισείας ἢ ὅσον μιᾶς δραχμῆς καὶ ἔτι πλέον τῆς δι' ὑδραργύρου τεφρόχρου ἀλοιφῆς εἰς διάφορα μέρη τοῦ σώματος καθ' ἡμέραν, ἢ μεταχειριζόμεθα λουτρά ἐξ ἄχνης τοῦ ὑδραργύρου συγκείμενα, καὶ ἀνατρίψεις τῶν πελμάτων καθ' ἑσπέραν μὲ ὅσον ἡμισείας δραχμῆς ἄχνης ὑδραργύρου καὶ ἄλλο τόσον ἄλατος ἁμμωνιακοῦ (ἄφ' οὗ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας πρότερον μαλακύνωμεν τὰ πέλματα μὲ λουτρά καθ' ἑσπέραν γινόμενα) ταυτοχρόνως δὲ καὶ λουτρά χλιαρὰ τὴν πᾶσαν ἐπιούσαν, καὶ τὸ διὰ σαρσαπαρίλλης ἀφέψημα· καθὼς καὶ τὰς ἀνατρίψεις μὲ κοκκίνην ὑποστάθμην τοῦ ὑδραργύρου, καθ' ἑαυτὴν ἢ μετὰ σιέλου συμπεφυρμένην· αἱ εὖα αὗται ὑπεραι μέθοδοι δὲν εἶναι δραστήριαι ὅσον αἱ ἀνατρίψεις μὲ τὴν δι' ὑδραργύρου τεφρόχρου ἀλοιφήν.

§. 482.

Εἰς τὰς συνήθεις περιπτώσεις τοῦ καθολικοῦ ἀφροδισίου πάθους, μὴ ὄντος πεπαλαιωμένου, ἢ ἔσω προσφορά τοῦ ὑδραργύρου εἶναι προτιμότερα τῆς ἔξωθεν. Ὅθεν δίδομεν πρὸς ἴασι τὸν μέλανα ὠξειδωμένον ὑδραργύρον, τὸ καλόμελι, ἢ, ἐπειδὴ ταῦτα ἐρεθίζουσι σιελισμόν ἐμποδίζοντα τὴν περαιτέρω αὐτῶν ἀναγκαίαν ἔτι χρῆσιν, προποτίζομεν τὴν ἄχνην τοῦ ὑδραργύρου. Ὁ ἄρρώστος, ἐν ὄσφ λαμβάνει τὰ φάρμακα ταῦτα, πρέπει νὰ φυλάσῃ ἀκριβῶς τὴν προειρημένην δίαιταν, καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ κρᾶσιν ν' ἀλλάσῃ ἐνίοτε τὰς σκευασίας τοῦ ὑδραργύρου.

§. 483.

Ἐκτὸς τῆς εἰρημένης ταύτης ἐν γένει θεραπείας πρέπει νὰ προσέξωμεν καὶ εἰς τοὺς ἰδιαιτέρους τοῦ ἀφροδισίου πάθους χαρακτήρας.

Πρὸς μὲν τὰ κατὰ τὸν φάρυγγα καὶ οὐρανίσκον ἀφροδίσια ἔλκη ἀνυ-
συμώτατον εἶναι τὸ φάρμακον τοῦ ῥύστου, ὅπερ προσφέρομεν ἅπαξ ἢ δις
τῆς ἡμέρας ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἔλκους με μόνον ἐν εἴδει γραφίδος. (1).
Πρὸς δὲ τὰ ἀφροδίσια ἐξανθήματα μεταχειρίζομεθα ἀποπλύσεις αὐτῶν
μὲ διάλυμα ἄχνης ὑδραργύρου καὶ μὲ φαγεδαίνικόν ὕδωρ· τὰ λουτρά ἐξ
ἄχνης ὑδραργύρου, ἀνατρίψεις διαφόρων δι' ὑδραργύρου ἀλοιφῶν, καὶ τὰ
διαφορητικά.

Τὰ δὲ ἐκφύματα, ὅταν διὰ τῆς καθολικῆς θεραπείας μὲ τὸν ὑδραργύ-
ρον δὲν ἐξαλείφονται, ἀποπλύνονται μὲ διακορῆς διάλυμα τῆς ἄχνης τοῦ
ὑδραργύρου, ἢ ἐπιπάσσονται μὲ τὸ ξηρίον τοῦ βράθυος (pulv. sabin.), ἢ
ἐπικαίονται μὲ ἐσχαρωτικά καὶ κατ' ἐξοχὴν μὲ τὸ ὑγρὸν τοῦ νιτρικοῦ
ὑδραργύρου, ἢ καθαιροῦνται καὶ ταῦτα μὲ τὸ μαχαίριον ἢ μὲ τὸ ψαλλίδιον,
ἐπικαίεται δ' ἔπειτα ὁ τόπος αὐτῶν μὲ ἐσχαρωτικά. Τὰ ἐκφύματα ταῦτα
ἐπιμένουσι πολὺν ἔτι χρόνον καὶ ἀφ' οὗ ἰαθῆ τὸ καθ' ὅλον τὸ σῶμα ἐνὸν
ἀφροδίσιον πάθος.

Τὰ δὲ πάσχοντα ὄσῃ ζητοῦσι χρῆσιν τοῦ ὑδραργύρου ἐμπρακτοτέραν
καὶ κατὰ τινὰς τὸν νιτρώδη μάλιστα ὑδραργύρον καὶ τὰ διαφορητικά
ποτά. Πρὸς τὰς μαλακὰς τῶν ὄστων ἐξογκώσεις μεταχειρίζομεθα κατα-
πλάσματα ἐκ κωνείου καὶ ἀνατρίψεις τῆς δι' ὑδραργύρου τεφρόχρου καὶ

(1) Α. Ἄχνης ὑδραργύρου κόκ.	» »	6 ἕως 12.
ἐκχυλίσματος κωνείου	» »	
— ἀνθ. χαμαιμήλ. ἀνά δραχ.	» »	2.
βάμματ. δι' ὀπίου ἀπλ. δραχ.	» »	1.
μέλιτ. διὰ ῥόδων οὐγκ.	» »	1.

Μ. Δ.

μετὰ ὀπίου ἠνωμένης ἀλοιφῆς· αἱ ἐξογκώσεις αὐται, αἱ γινόμεναι διὰ τῆς διιδρώσεως ὑπὸ τὸ περίστυον, γίνονται ἀπαλώτεραι, ἤττον ἐπώδυνοι, καὶ ἐξαλείφονται κατὰ μικρὸν, ἀπολείπεται κοῖλον καὶ ἀνώμαλον τὸν τόπον αὐτῶν. Πρὸς δὲ τὰς σκληρὰς ἐξογκώσεις μεταχειρίζομεθα ἐρεθιστικὰ φάρμακα, τὸ δι' ὑδραργύρου μετὰ κινείου καὶ ἀμμωνιακοῦ ἔμπλαστρον ἢ τὰ ἐκδόρια. Ταῦτα δὲ μεταχειρίζομεθα καὶ πρὸς τὴν ἐξόστωσιν καὶ μόνον ὅταν εἰς τὰς ἐξογκώσεις τούτας ἦ φλεγμονή, προσβάλλομεν βδέλλας καὶ ἀνατρίβομεν τὴν δι' ὑδραργύρου ἀλοιφήν. Πρὸς δὲ τοὺς ὀστεοκόπους διδομεν ἔσω καὶ ἔξωθεν τὸν ὑδραργύρον μετὰ ὀπίου καὶ τὰ διαφορητικά, τὴν κοκκίνην ὑποστάθμην τοῦ ὑδραργύρου μετὰ τοῦ στίμμεος, κατ' ἐσχίην δὲ τὸν ἰωδοῦχον ὑδραργύρον μετ' ὀπίου καὶ ἐκχυλλισματος τοῦ ἱεροξύλου.

§. 484.

Ἐπεμελήθη μὲν νὰ προσδιορίσω, ὡς δυνατὸν ἀκριβέστερον, τίς ἡ ἐνέργεια τῶν διαφορῶν σκευασίων τοῦ ὑδραργύρου πρὸς τὰ διάφορα εἶδη τῆς ἀφροδισίας λήθης. Ἄλλ' ἐν τοσούτῳ ὑπάρχουσι καὶ ἴδιο συγκρασίαι τινὲς πρὸς τὰς σκευασίας τούτας. Ὅθεν ἢ ἀλλάσσωμεν αὐτὰς δέον ὁσάκις μία ἐξ αὐτῶν, ὠφελήσασα κατ' ἀρχάς, δὲν ὠφελεῖ πλέον, ἐὰν μεταχειρισθῶμεν αὐτὴν κατὰ συνέχειαν, αὐτὴν ἔστωμεν καὶ μεγαλειτέρας αὐτῆς δόσεις, ἢ ὁσάκις ἐξ αὐτῆς οὐδεμίαν βλέπωμεν ὠφέλειαν· εἰς τὴν περίπτωση ἢ σκευασία δὲν ἀρμόζει πρὸς τὴν κράσιν τοῦ ἀρρώστου. Τοῦ ὑδραργύρου ἡ ἄχνη εἶν' ἐν γένει τὸ δραστικώτερον πρὸς τε τὰ πρωτόγονα καὶ τὰ δευτερόγονα τοῦ ἀφροδισίου πάθους συμπτώματα. Τὸ κυριώτερον δ' ἐν πάσῃ διὰ τοῦ ὑδραργύρου θεραπεία τοῦ ἀφροδισίου πάθους εἶναι τοῦ ἀρρώστου ἡ οἰκεία ἀγωγή. Τούτου δὲ παραμεληθέντος, καὶ τοῦ ἀρρώστου ἐπὶ τῇ διὰ τοῦ ὑδραργύρου θεραπείᾳ κατὰ τὸ σύνθημα αὐτῶν διαιτωμένου, τὴν μεγίστην ἀφορμὴν τότε διδομεν πρὸς τε τὴν κακίστην τοῦ ἀφροδισίου πάθους ἀλλοίωσιν, καὶ πρὸς τὴν καταστροφὴν τῆς ὑγείας τοῦ ἀρρώστου. Ὅταν τὰ ἔλκη φλεγμαίνωσιν ὑπερμέτρως, βλάπτει πᾶσα τοῦ ὑδραργύρου σκευασία, καὶ πρέπει τότε νὰ μεταχειρισθῶμεν μόνον λουτρά, μαλακτικὰ καὶ κατευνάζοντα φάρμακα, προσέτι δὲ καὶ κενώσεις αἵματος, ὅταν ὁ ἀρρώστος ἦ εὐρωστος.

Ἐκτὸς δὲ τῶν εἰρημένων σκευασίων τοῦ ὑδραργύρου μεταχειρισθῆσαν εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους ὁ Σιάρχης μὲν τὸν φωσφορικὸν ὑδραργύρον, ὅσον κόκκου εἰς πᾶσαν δόσιν, ὁ Γραϊφφὴς δὲ τὸν ἰωδοῦχον καὶ βρωμιούχον ὑδραργύρον τρίς τῆς ἡμέρας, ὅσον ἑκτημορίου τοῦ κόκκου ἑκάστοτε. Ὁ δὲ Μενδάγης (Mentaga) καὶ Παρέντης (Pareni) τὸν κυανικὸν ὑδραργύρον ὅσον τριτημορίου ἢ ὅσον δεκαεκτημορίου τοῦ κόκκου.

§. 485.

Πρὸς ἴασιν τοῦ πάθους δὲν εἶναι ἀναγκαῖος ὁ σιελισμὸς, ὃν ἐν γένει δέον ν' ἀποφεύγωμεν τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ οὗτος ἐμποδίζει τὴν περαιτέρω χρῆσιν τοῦ ὑδραργύρου, καὶ προξενεῖ πολλάκις μεγάλας βλάβας εἰς τὸ στόμα καὶ εἰς τοὺς ὀδόντας. Ὅθεν πρέπει, ἅμα ἰδωμέν. τοὺς προδρόμους τοῦ σιελισμοῦ, ὅν ἐξόγκωσιν τῶν οὐλῶν, μεταλλώδη γέυσιν καὶ ἀποφορὰν τοῦ στόματος, νὰ ἐλαττώσωμεν τὴν δόσιν τοῦ ὑδραργύρου, ν' ἀλλάξωμεν τὴν σκευασίαν αὐτοῦ, ἢ καὶ νὰ παύσωμεν αὐτὸν ὅλως. Ὁ ἄρρώστος νὰ φυλαχθῆ θερμὸς, ν' ἀρχίσῃ δὲ καὶ πάλιν νὰ λαμβάνῃ τὸν ὑδράργυρον, ἅμα παύσωσι τὰ συμπτώματα τοῦ σιελισμοῦ. Πρὸς δὲ τὸν γενόμενον σιελισμόν παραγγέλλονται πολλὰ βοηθήματα, ὅν ὑπακτικὰ, θεῖον, καφουρά, ὄπιον, ἐκδόρια κ. τ. λ. ὧν τὴν ἐνέργειαν ὅμως δὲν βεβαίῳ καὶ ἡ πείρα ἀνυσιμώτατον δὲ πάντων εἶναι ἡ θερμὴ τοῦ ἄρρώστου ἀγωγή, θερμὸν λουτρὸν, ἀλλαγὴ τῶν πλυστικῶν, εὐκοιλία, χρῆσις σταλτικῶν διακλυσμάτων καὶ προπόσις τοῦ Περουβιανοῦ φλοιοῦ, τῶν ὀξέων καὶ μάλιστα τοῦ φωσφορικοῦ ὀξέος. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ παραβλέψωμεν ὅτι πρέπει, ὅταν ἡ ἀφροδισία λῶθῃ ἢ πεπαλαιωμένη, νὰ μεταχειρισθῶμεν τὸν ὑδράργυρον μέχρι σιελισμοῦ, ὃν νὰ διατηρήσωμεν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ἐπειδὴ οὗτος πολλάκις εἶναι ἡ μόνη βεβαίωσις ὅτι ὁ ὑδράργυρος ἐνήργησε καθ' ὅλον τὸ σῶμα πρεπόντως.

§. 486.

Ἡ δὲ θεραπεία τοῦ ἀφροδισίου πάθους τῶν νεογνῶν γίνεται ἀπλῶς διὰ τοῦ ὑδραργύρου, ὅστις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπιτυχάνει, τῶν πραγμάτων ὡς προεῖρητ' ἐχόντων. Ἐὰν μὲν ὑπάρχωσιν ἔλκη πρωτόγονα κατὰ τὰ γεννητικὰ μόρια τῆς μητρὸς, δέον ν' ἀποπλύνωμεν εὐθὺς μετὰ τὸν τοκετὸν τὸ βρέφος μὲ σαπωνῶδες ὕδωρ ἢ μὲ κεκραμμένον διάλυμα ἐγγλῶρου τιτάνου, καὶ ν' ἀποκαθαρίσωμεν εἰκότως αὐτό. Πρὸς τὰς διαφόρους δὲ ἀφροδισίας παθήσεις τῶν νεογνῶν ἀρκεῖ πάντοτε τοῦ καλομέλιτος ἢ ἔσω προπόσις· ἐγὼ τοῦλάχιστον οὐδέποτε ἠναγκάσθην ἄλλο τοῦ ὑδραργύρου σκεύασμα νὰ μεταχειρισθῶ. Προποτίζομεν δὲ τοῦ καλομέλιτος δις τῆς ἡμέρας ὅσον $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{6}$, ἢ $\frac{1}{4}$ τοῦ κόκκου ἐκάστοτε, μεθ' ὃ ἐλαττοῦνται συνήθως τὰ ἔλκη καὶ τὰ ἐξανθήματα, καὶ βελτιοῦται τοῦ παιδὸς ἢ καθόλου κατάστασις. Πρὸς μὲν τὰ ἔλκη καὶ τὰ ἐξανθήματα ὠφελοῦσιν αἱ ἀποπλύσεις μὲ διάλυμα τῆς ἄχνης τοῦ ὑδραργύρου, πρὸς δὲ τὰ σαρκοφουῦντα ἔλκη ἢ κηρῶδη κηρωτῆ ἀλοιφή, καὶ, ὅταν ὦσιν ἀνώδυνα ταῦτα, ἡ ἐπίκασις μὲ τὸν χυτὸν νιτρικὸν ἄργυρον. Ἡ θεραπεία διαρκεῖ ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς μῆνας, καὶ ὁ ὑδράργυρος δέον νὰ δίδητ' ἐπὶ τινα χρόνον ἔτι καὶ ἀφ' οὗ ἐξαλειφθῶσιν ὅλα τοῦ

ἀφροδισίου πάθους τὰ φαινόμενα. Ἐπὶ κακῇ δὲ τοῦ παιδὸς ἔξει, καὶ ὅταν τὰ φαινόμενα ἐμφαίνωντ' ἐν εἴδει ἀφροδισίας λώθης, ἐκφύλου διὰ τοῦ ὑδραργύρου γενομένης, ἡ θεραπεία ἔστω ἀντισκορβουτική. Βρέφη δὲ ἀφροδισιδύωβα ὑπὸ τῆς μητρὸς ἢ ὑπὸ τινος τροφῆς θηλαζόμενα, προφυλακτικῶς ἕνεκα, δεόν ν' ἀπομακρύνωμεν ταῦτα τούτων καὶ γὰρ διατρέφωμεν αὐτὰ μὲν γάλα δαμάλεως (ἢ αἰγός).

§. 487.

Ὅσακις δὲ πρὸς τὸ λίαν πεπαλαιωμένον πάθος αἱ εἰρημέναι μέθοδοι ἀπέβησαν εἰς μάτην, ἔχομεν διαφορὰς ἄλλας δραστηριώτερας μεθόδους, ἐν αἷς εἰσὶ 1) ἡ δι' ἀνάτριψως καὶ νήσειας 2) ἡ θεραπευτικὴ μέθοδος τοῦ Βεϊνόλδου καὶ 3) ἡ διὰ τῆς προπότσεως τοῦ ἀφεψήματος τοῦ Ζιττμάννου.

§. 488.

Ἡ ἀνάτριψις καὶ πρότερον εἶχε φημισθῆ καὶ νῦν ἐφημισθῆ πολὺ παρὰ τοῦ Λουδριέρου καὶ Ῥύστου, ὅστις μετεχειρίσθη ταύτην καὶ εἰς ἄλλα νοσήματα, μὴ προερχόμενα ἐκ τοῦ ἀφροδισίου μιάσματος, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀλλοιώσεως καὶ βλάβης τῆς ἐξομοιώσεως.

Ὁ ὑδράργυρος, λέγει ὁ Ῥύστος, ὠφελεῖ οὐχὶ ὡς ἴδιον φάρμακον πρὸς τὰ χοιραδικὰ, ἀρθριτικὰ, ἀφροδισια καὶ ἄλλα πάθη, ἀλλὰ μόνον ὡς φάρμακον, ὅπερ ζωπυρεῖ τὴν ἐνέργειαν τῶν λευκοφύλων ἀγγείων, καὶ διὰ τῆς ζωπυρήσεως ταύτης αὐξάνει ὑπερβαλλόντως τὴν ἀνάποσιν, φέρει εἰς τὸν κατὰ φύσιν τύπον τὰ παρὰ φύσιν ἤδη γεγνημένον, ἀποβάλλει τὸ ἄχρηστον, καὶ οὕτως ἀναρρυθμίζει τὰς ὀργανικὰς ἐνεργείας.

§. 489.

Ἡ μέθοδος αὕτη ἐνδείκνυται πρὸς μὲν τὴν ἀφροδισίαν λώθην ὅσακις ἡ βεβλαμμένη πέψις ἐμποδίζει τὴν ἔσω χρῆσιν τοῦ ὑδραργύρου· ὅσακις ἡ ἔσω χρῆσις αὐτοῦ ἐρεθίζει ἢ οὐδόλως ἐρεθίζει τὴν κοιλίαν ἢ ὄλον τὸ σύστημα αὐτῆς, καὶ ὅσακις τὸ ἀφροδισιον νόσημα συνέστη καθ' ὄλον τὸ σῶμα, κατέλαβε τὰ ὀστά καὶ τοὺς τένοντας, ἤγουν ἐπήγαγε τερηδόνα καὶ ἐξιδρώσιν εἰς τὰς ἀρθρώσεις, σκληρίας καὶ ἀλλοιώσεις διαφορῶν μορίων, καὶ ὅσακις τὸ ἀφροδισιον νόσημα οὐδόλως ὑπέκει εἰς τὸν ὑδράργυρον ἐσωτερικῶς διδόμενον. Πρὸς δὲ τὰ μὴ ἀφροδισια πάθη, ἐν οἷς διὰ χοιραδικὴν ἢ ἀρθριτικὴν αἰτίαν ἐπιγίνονται εἰς τὸ δέρμα, εἰς τοὺς ἀδένας καὶ τὰ ὀστά ὄγκοι, ἐκφύματα ἢ ἄλλαι νοσηραὶ παθήσεις, ἔκγονα ἀνωμάλου ἐξομοιώσεως ὄντα, καὶ δι' οὐδενὸς ἄλλου φαρμάκου ἰώμενα, ὥσπερ εἰσὶ π. χ. ὄγκοι καὶ ὑδρωπεῖς τῶν ἀρθρώσεων, ἐρπητικὰ καὶ λεπροειδῆ

ἐξανθήματα, ἐξοστώσεις, ἔλκη πολὺ ἐξηπλωμένα, μεταμορφώσεις τῶν ὄρχεων, τῶν μαστῶν κ. τ. λ. ἐτι δὲ καὶ ὅπου ἐξ ἀπλῶν νοσημάτων γεννῶνται σκληραὶ καὶ μεταμορφώσεις τοῦ κυτταρώδους ἰστοῦ, τυλώδεις μεταμορφώσεις, τερηδῶν, συριγγώδη ἔλκη, κ. τ. λ. ἄπερ διὰ τὴν ἀνωμαλίαν αὐτῶν καὶ τὴν θέσιν πολλάκις ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἀνθίστανται εἰς πᾶσαν θεραπευτικὴν μέθοδον, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν κατ' ἐπανάληψιν γενομένην χρῆσιν τοῦ μαχαιρίου, ἣ δὲν συγχωροῦσιν αὐτήν.

§. 490.

Ἡ διὰ τῆς ἀνατρίψεως θεραπεία εἶναι βοήθημα καὶ βίαιον καὶ ὀχληρὸν εἰς τὸν ἄρρωστον. Ὅθεν δὲν πρέπει νὰ μεταχειριζώμεθα αὐτὴν εἰς πολὺ ἐξησθενημένους καὶ εὐαισθήτους ἀνθρώπους, εἰς ὑστερικούς καὶ ὑποχονδριακούς, εἰς πάσχοντας σκοτοδινίας ἢ ἄλλα νοσήματα, οἷον ἐνοχλήσεις τοῦ στήθους, αἰμόπτυσιν, ἐκτικὸν πυρετὸν, ὑδρωπα, στομακάκην κ. τ. λ. μεταχειριζώμεθα ὁμως ταύτην, ὅταν ταῦτα ὧσιν ἔχγονα ἀφροδισίας λώθης. Πολλῶν δὲ ἀνθρώπων τὸ δέρμα εἶναι ἢ πολὺ ἢ ὀλίγον ἐπιδεκτικὸν τῆς δράσεως τοῦ ὑδραργύρου, ὅπερ δυσκόλως προορίζεται· ὥστε ἡ θεραπεία, ὅταν μὲν ἦ τὸ πρῶτον, μένει ἀτελής, ὅταν δὲ τὸ δεύτερον, ἀποβαίνει ἀνωφελής.

§. 491.

Πρὶν δὲ ἀρχίσωμεν τὰς ἀνατρίψεις πρέπει νὰ προετοιμάσωμεν τὸν ἄρρωστον μὲ λουτρά, μὲ ὑπακτικά καὶ μὲ διαίταν λεπτοτάτην, δι' ὧν τὸ σῶμα γίνεται ἐπιδεκτικώτερον τοῦ ὑδραργύρου, καὶ ἡ ἀνάπνοσις αὐξάνεται οὕτως, ὥστε καὶ μικροτέρα δόσις τοῦ ὑδραργύρου ἐνεργεῖ δραστηρίως πρὸς ὅλον τὸ σῶμα. Ὅθεν προποτίζεται πρῶτον ὁ ἄρρωστος ὑπακτικὸν καὶ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν μεταχειρίζεται λουτρὸν οὐχὶ θερμότερον τῶν 29 βαθμῶν κατὰ τὸν Ῥεωμῦρον, καὶ δύναται νὰ μεταχειρισθῇ ταιαῦτα λουτρά δώδεκα μὲν, ὅταν διὰ περιστατικά δὲν ἐμποδίζηται, ὀλιγώτερα δὲ μόνον, ὅταν ἦ φόβος βλάβης μεγάλης ἐπισήμου τινὸς ὄργανου· αὐξάνεται δὲ δραστηρίως ἡ ἐνέργεια τῆς θεραπείας καὶ διὰ μιᾶς ἢ διὰ δύο φλεβοτομιῶν, ὅταν ὁ ἄρρωστος ἦ εὐρωστος καὶ αἱματώδης· ὅταν ὁμως ὁ ἄρρωστος ἦ φλεγματώδης καὶ βουβωνίων, βλάπτεται ὑπὸ τοῦ λουτροῦ· ὅθεν ἀνάγκη πᾶσα νὰ μεταχειρίζηται ταῦτα πᾶσαν τρίτην ἡμέραν· ἐν ᾧ δὲ μεταχειρίζεται ταῦτα καὶ τὰς ἀνατρίψεις, ἐφεξῆς νὰ λαμβάνη τρεῖς τῆς ἡμέρας πρὸς τροφὴν ὀρύζιον, ἢ χόνδρον ἐψημένον εἰς δέκα καὶ ὀκτῶ οὐγκίας ζωμοῦ κρέατος, ἢ ἀντὶ τούτων μίαν φιάλην καφφέ, εἰς τὰς πρώτας ἡμέρας ὀλίγα ὀπωρικά γλυκὰ ἐψημένα ἢ λάχανα, καὶ εἰς πόσιν ἀφεψήμα ῥίζης ἀρκείου (Rad. Bardan.) γλυκυρρίζης, ἢ ἀλθαίας· ἀλλὰ τὸ ποτὸν μηδέποτε νὰ

ὑπερβαίνει τὰς τρεῖς λίτρας καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῶν 24 ὥρῶν. Σπανίως δὲ θέλομεν ἀναγκασθῆ νὰ δώσωμεν εἰς γηραιούς καὶ ἀδύνατους ἀρρώστους τροφήν τονωτικωτέραν, ὅσον ζωμὸν κρέατος μετ' ὠν κ. τ. λ. Ἡ προπαρασκευὴ πρὸς τὰς ἀνατρίψεις πρέπει νὰ τελειωθῆ εἰς τὰς γυναῖκας πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τῶν καταμηνίων, καὶ μετὰ ταῦτα ν' ἀρχίζωσιν αἱ ἀνατρίψεις· ἐὰν δὲ ταῦτα ἔρχωνται πᾶσαν δεκάτην τετάρτην ἡμέραν, ἡ θεραπεία γενέσθω οὕτως, ὥστε νὰ παρέλθωσι τὰ καταμήνια πρὸ τῶν κριτικῶν ἡμερῶν, καὶ μῆτε εἰς τὰς ἡμέρας ταύτας, μῆτε εἰς τὰς ἐσπέρας ἑκείνας, καθ' ἃς γίνονται αἱ ἀνατρίψεις, νὰ συμπέσωσιν· ἐὰν ὅμως παρεμπέσωσι παρὰ προσδοκίαν, ἐν ᾧ γίνονται αἱ ἀνατρίψεις, παύομεν ταύτας. Μετὰ τὴν χρῆσιν δὲ τῶν λουτρῶν δίδομεν ὑπακτικόν, καὶ μετ' αὐτὸ ἀρχίζομεν τὰς ἀνατρίψεις.

§. 492.

Δώδεκα ἀνατρίψεις ἀρκοῦσι σχεδὸν πάντοτε εἰς ἴσιν τῆς πεπαλαιωμένης ἀφροδισίας λώθης, ἐνίοτε δὲ πέντε ἕως ἑξ, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔννεα· εἰς δὲ τὰ μὴ ἀφροδισία πάθη ἀπαιτοῦνται ἐνίοτε πλείοτεροι. Ἀλλὰ περὶ τοῦ ποσοῦ τῶν ἀνατρίψεων δὲν δυναίμεθα νὰ εἰπωμέν τι ὀριστικῶς, ἐπειδὴ τοῦτο πρέπει νὰ γίνηται κατὰ τὰς περιστάσεις. Πρὸς ἀνάτριψιν δὲ λαμβάνομεν τῆς καλῶς κατεσκευασμένης δι' ὑδραργύρου τεφρόχρου ἀλοιφῆς, κατ' ἀρχὰς μὲν ὅσον μίας δραχμῆς, ἔπειτα δὲ ὅσον μίας καὶ ἡμισείας καὶ ὅσον δύο δραχμῶν· ἡ ἀνάτριψις δὲ γίνεται ὅσον πέντε στιγμῶν τῆς ὥρας διὰ τῆς θερμαινομένης πρώτον χειρός.

Τὰ πεπαλαιωμένα καὶ ἐπίμονα τῆς ἀφροδισίας νόσου πάθη ἔχουσι χρεῖαν, κατὰ τὸν Βεδεμεύηρον, πρὸς ἴσιν 18 ἕως 20 ἀνατρίψεων, μίᾳ δὲ καὶ ἡμισείας δραχμῆς ἀλοιφῆς εἰς πᾶσαν ἀνάτριψιν· καὶ τὰ πολὺ πεπαλαιωμένα καὶ ἐπίμονα, καὶ μάλιστα δταν ὁ σιελισμὸς ἔλθῃ βραδέως καὶ ὀλίγος, ἔχουσι χρεῖαν 24 ἕως 30 ἀνατρίψεων, μίᾳ δὲ καὶ ἡμισείας δραχμῆς ἀλοιφῆς εἰς πᾶσαν ἀνάτριψιν· σπανιώτατα δὲ ἀπαιτοῦνται περισσότεραι· ὁ δὲ Ῥῦστος ἐκ τοῦ ἐναντίου λέγει, ὅτι οὐδέποτε ἔχρησθη τόσας ἀνατρίψεις, μεγαλειτέραν ὅμως ποσότητα τῆς ἀλοιφῆς, ἤγουν ὅσον 2 ἢ 2 1/2 καὶ ποτε δὲ καὶ ὅσον 3 δραχμῶν· τοῦτο δὲ συμφωνεῖ καὶ πρὸς τὰς ἰδίας μου παρατηρήσεις.

§. 493.

Αἱ δὲ ἀνατρίψεις γίνονται κατὰ τὴν ἐξῆς τάξιν.

Τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν ἀνατρίβει ὁ ἀρρώστος μὲ τὴν εἰρημένην δόσιν τῆς ἀλοιφῆς, εἰς ἴσας μοίρας διηρημένην, τὰς δύο κνήμας, τὴν δὲ τρίτην τοὺς δύο μηρούς, τὴν δὲ ἕκτην τὰ ἄνω ἄκρα ἀπὸ τοῦ καρποῦ μέχρι τῶν ὤμων, τὴν δὲ ὀγδόην ἢ ἐνάτην τὴν ῥάχην ἀπὸ τῶν λαγόνων μέχρι τοῦ αὐχένου· ἀπὸ τῆς ἐβδόμης ὅμως μέχρι τῆς δεκάτης καὶ πέμπτης ἡμέρας δύνανται νὰ γείνωσι δύο, τρεῖς ἢ καὶ τέσσαρες ἀνατρίψεις κατὰ τὸν εἰρη-

μένον ἤδη τόπον καὶ τρόπον. Μεταξὺ δὲ τῆς δεκάτης τετάρτης καὶ δεκάτης ἕκτης ἡμέρας γίνεται ἀλλοίωσις μᾶλλον ἢ ἦττον ἐπισθητὴ εἰς τὸν ἄρρωστον, ἦγουν ἄρχεται οὗτος ν' ἀνησυχῆ καὶ νὰ ἀδημονῆ, ἢ ἀναπνοὴ αὐτοῦ νὰ ἐπέχεται, οἱ σφυγμοὶ νὰ εἶναι πλήρεις, ἢ γλῶσσα νὰ γίνηται ῥυπαρὰ, καὶ ἡ κοιλία μετέωρος· σύγχρόνως δὲ ἐπιγίνονται κώλικες, παλμοὶ τῆς καρδίας, τρόμοι κατὰ τοὺς ὕπνους, ὀχληρὰ ὄνειρατα, παραχαί τῆς κοιλίας κ. τ. λ. ἀφ' ὧν ἀπάντων ἀπαλλάσσεται ὁ ἀσθενὴς δι' ἰδρώτων, 24 πολλάκις δὲ καὶ 48 ὥρας διαρκούντων, καὶ διὰ κενώσεων τῆς κοιλίας καὶ τῶν οὖρων. Τὴν δεκάτην δὲ ἕκτην ἡμέραν ἀνατρέθεται καὶ αὐθις ὁ ἄρρωστος, ἀλλὰ τὸ ἑσπέρας τὴν πρώτην δὲ τῆς ἐπιούσης λαμβάνει ὑπακτικόν, καὶ οὕτως ἐξακολουθεῖ μέχρι τῆς εἰκοστῆς καὶ πέμπτης ἡμέρας, ἐὰν μὴ ἐμποδίζωσι τοῦτο σπασμοί, σφοδρὸν ἄγχος, μεγάλη ἀτονία κ. τ. λ. τὴν δὲ εἰκοστὴν ἕκτην ἡμέραν λούεται θερμῶς καὶ ἀποπλύνεται μετὰ ἡμισίαν ὥραν μὲ σαπωνῶδες οἰνόπνευμα, ἀνατριβόμενος μὲ σπόγγον· ἔπειτα δ' ἐνδύεται καθαρὰ φορέματα, καὶ μεταφέρεται εἰς ἄλλον κοιτῶνα. Καθ' ὅλον δὲ τὸν χρόνον τῆς θεραπείας πρέπει οὗτος νὰ οἰκῆ κοιτῶνα πάντοτε συμμέτρως θερμὸν καὶ μηδολῶς ἀεριζόμενον, καὶ νὰ φορῆ πάντοτε τὰ αὐτὰ φορέματα χωρὶς νὰ καθαρῆσιν παντελῶς τὰ ῥυπαρὰ ὑπὸ τῆς ἀλοιφῆς γενόμενα μέρη τοῦ σώματος.

§. 494.

Καθ' ὃν δὲ καιρὸν γίνονται αἱ ἀνατρίψεις δύνανται ν' ἀκολουθήσωσι τὰ ἐξῆς· ὁ σιελισμὸς ἐπιγίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεταξὺ τῆς τετάρτης καὶ πέμπτης ἀνατρίψεως, καὶ πρέπει νὰ ἐμποδισθῆ μόνον, ὅταν ἢ ὑπερβάλλων. Τὰ συνοδεύοντ' αὐτὸν δεινὰ μετριάζονται κάλλιστα διὰ διακλυσμάτων τοῦ στόματος, ἐκ μαλακτικῶν ἢ σταλτικῶν ἀφεψημάτων γενομένων. Ἐὰν δὲ ἡ γλῶσσα ἐξογκωθῆ τόσο, ὥστε νὰ σφηνωθῆ μεταξὺ τῶν ὀδόντων, παρεμβάλλομεν μεταξὺ τῶν γομφίων ὀδόντων τεμάχιον φελλοῦ· ἐὰν ὅμως διὰ τὴν ἐξόγκωσιν τῆς γλώσσης ἢ φόβος πνιγμονῆς, παύομεν τὰς περαιτέρω ἀνατρίψεις, ἀμύσσομεν δὲ τὴν γλῶσσαν, καὶ ἐπιχρίομεν τὰ κατ' αὐτὴν τε καὶ τὰ οὖλα γεννώμενα ἔλκη μὲ μίγμα ἐκ μιᾶς δραχμῆς καφουραῶς καὶ μιᾶς οὐγκίας ἐλαίου ἀμυγδάλων συγκείμενον. Ὁ ἄρρωστος δὲ πρέπει νὰ κινή συνεχῶς τὴν ἠλωμένην γλῶσσαν πρὸς ἀποφυγὴν τῆς συμφύσεως αὐτῆς.

Ὅταν δὲ ὁ σιελισμὸς ἀρχίσῃ πρὸ τῆς τρίτης ἀνατρίψεως, πρέπει ἢ μὲν ἀνατρίψις νὰ γίνηται ἐκ μακροτέρων διαλειμμάτων καὶ ἡ ποσότης τῆς ἀλοιφῆς νὰ εἶναι μικροτέρα· πολλάκις ὅμως ἐλαττοῦται ὁ σιελισμὸς, διατελουμένων τῶν ἀνατρίψεων, καὶ σχεδὸν πάντοτε, ὅταν μεταβαίνομεν

εις τὰς ἐσπερινὰς ἀνατρίψεις· ἐνίοτε δὲ διαρκεῖ ὁ σιελισμὸς καὶ μετὰ τὴν τελείωσιν τῶν ἀνατρίψεων, ἀλλὰ παύεται κατὰ μικρὸν αὐτόματος. Ἐὰν ὅμως καθ' ὄλον τὸ διάστημα τῶν ἀνατρίψεων δὲν ἐπιγείνη, δὲν εἶναι τῶν φρονίμων νὰ ἐνεργήσωμεν αὐτὸν βιαίως· ἀλλὰ καὶ ἡ ἐλπίς καλῆς ἐκβάσεως τῆς θεραπείας τότε εἶναι μικρά· καὶ πολλάκις εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἐπιγίνονται πολλαὶ κενώσεις τῆς κοιλίας καὶ τῶν οὖρων, πολλοὶ ἰδρωτῆς καὶ τὰ κριτικὰ σημεῖα· σπασμοὶ δὲ, λειποθυμῖαι, σφοδρὸς πυρετὸς, ἰδρωτῆς ἀτονοῦντες κ. τ. λ. ὅταν ἐπέλθωσι πρὸ τῆς τρίτης ἀνατρίψεως, καὶ δὲν παύσωσι προποτίσει ἐγγύματος χαμαιμήλων ἢ καλαμίνθης, οἴνου παλαιοῦ, τοῦ καφφέ, τοῦ διὰ θεικοῦ ὀξέος καὶ οἶνοπνεύματος αἰθέρος (liquor. apod. mineral. Hoffmann.) κ. τ. λ. ἀπαιτοῦσι τὴν παῦσιν τῶν ἀνατρίψεων.

Κατὰ τὴν ἰδίαν μου πείραν δὲν εἶναι ἀξία λόγου ἢ παρά τινων ἐπαινουμένη (καὶ ἡ μέθοδος τοῦ Μομπελιέρου ἢ ἡ σβεστηρία πρότερον καλουμένη) τροποποιήσις τῆς μεθόδου ταύτης· εἶναι δὲ αὕτη, ὅτι ὁ ἄρρωστος δὲν φυλάσσει τὸσον αὐστηρὰν δίαιταν, ἢ δὲν ἀνατρίβεται κατὰ τὴν εἰρημένην τοῦ Λουβριέρου καὶ Ρύστου τάξιν, οὐδὲ λαμβάνεται ἡ εἰρημένη δόσις τῆς ἀλοιφῆς κατὰ πᾶσαν ἀνάτριψιν· ὅτι πρὸς κώλυσιν τοῦ σιελισμοῦ μεταχειρίζεται ὁ ἄρρωστος ἐναλλάξ τὰς ἀνατρίψεις καὶ τὰ ὑπακτικά· καὶ ὅτι ἐν καιρῷ τῶν ἀνατρίψεων καὶ μετὰ ταύτας λαμβάνει καὶ διαφορητικά.

§. 495.

Ἐὰν δὲ ἐμποδισθῇ διὰ τὴν καὶ τὰ τοιαῦτα ὁ σιελισμὸς ἢ οἱ κριτικοὶ ἰδρωτῆς, ἐξ οὗ δύναται νὰ ἐπέλθωσι σπασμοὶ καὶ αἰφνίδιος θάνατος, πρέπει εὐθὺς ὁ ἄρρωστος νὰ βληθῇ εἰς θερμὸν λουτρόν, νὰ τεθῇ ἔπειτα εἰς καθαρὰν καὶ θερμὴν κλίνην, νὰ ἀνατριφθῇ καθ' ὄλον τὸ σῶμα με θερμὰ ὀθόνια, καὶ νὰ μεταχειρισθῇ ἔπειτα σιναπισμοὺς, διαφορητικά καὶ αὐτὰ τὰ ἐμετικά.

§. 496.

Πολλάκις δὲ, ὅταν γίνωνται αἱ ἐσπεριναὶ ἀνατρίψεις, περιπίπτει ὁ ἄρρωστος εἰς λειποθυμίας, ἀδημονίας, σπασμοὺς, ναυτίας, καὶ οἱ σφυγμοὶ αὐτοῦ γίνονται μικροὶ καὶ συνεσταλμένοι· τὰ συμπτώματα ταῦτα εἰσὶν ἢ πρόδρομοι δευτέρας κρίσεως, ὅταν μάλιστα ἢ κατὰ τὴν δεκάτην πέμπτην ἡμέραν συμβᾶσιν ἢν ἀτελής, ἢ ἀκολούθημα τοῦ δοθέντος ὑπακτικού· καὶ ὅταν μὲν ἢ τὸ πρῶτον, δίδομεν ἀναληπτικά φάρμακα, ὅταν δὲ τὸ δεύτερον, περιμένομεν τὴν ἐνέργειαν τοῦ ὑπακτικού καὶ δίδομεν ἐφεξῆς οὐχί τὸσον δραστήριον· ἐὰν ὅμως δὲν παύωνται διὰ τούτων, διακόπτομεν τὰς ἀνατρίψεις.

§. 497. Ὁ ἄρρωστος ἀναλαμβάνει εὐθὺς καὶ γίνεται ἀνθηρὸς μετὰ τὴν τελείω-

σιν τῶν ανατρίψεων, λαμβάνων τροφὰς εὐπέπτους καὶ θρεπτικὰς, καὶ ἀποφεύγων μετὰ πολλῆς προσοχῆς τὴν πολυφαγίαν· ἂν ὅμως δὲν ἀναλάβῃ, δυνάμεθα νὰ προειπώμεν μετὰ μεγάλης πιθανότητος ὅτι δὲν ἐγένον ἴσας ἐντελής. Καὶ ἂν εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἡ ἀνάγκη νὰ ἀνανεωθῇ καὶ ἐκ δευτέρου ἢ δι' ἀνατρίψεως θεραπεία, ἀνάγκη πᾶσα νὰ περιμείνωμεν ἕως ἂν ἀναλάβῃ ὁ ἄρρωστος.

§. 498.

Ὁ δὲ Βεινόλδος παραινεῖ ἄλλην μεγάλην θεραπευτικὴν μέθοδον χρῆσαι τοῦ καλομέλιτος, ἣτις ὡσαύτως ὠφελεῖ μεγάλως οὐ μόνον πρὸς τὰ πεπαλαιωμένα πάθη τῆς ἀφροδισίας νόσου, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς ρευματικὰς, χοιραδικὰς καὶ ἀρθριτικὰς δυσκρασίας, καὶ εἰς τοιαύτας ἐπιπεπτώσεις, ἐν αἷς πολλάκις δὲν γνωρίζομεν τὸ καθ' ἑαυτὸ νοσῶδες αἷτιον.

Ὅλη δὲ ἡ ἀρετὴ τῆς μεθόδου ταύτης εἶναι νὰ λάβῃ ὁ ἄρρωστος μεγάλας μὲν δόσεις τοῦ καλομέλιτος, ἀλλ' εἰς μεγάλας διακοπὰς οὕτως, ὥστε οὗτος νὰ ἐνεργήσῃ μὲν δραστηρίως εἰς τὸ σῶμα, χωρὶς δὲ νὰ ἐπαγάγῃ σιελισμόν, ὅστις ἐμποδίζει τὴν περαιτέρω αὐτοῦ δόσιν, καὶ πᾶναι τὴν δρᾶσιν αὐτοῦ πρὸς τὴν παρὰ φύσιν ἀλλοιωθεῖσαν ἀναγεννητικὴν τῆς φύσεως ἐνέργειαν.

§. 499.

Κατὰ τὴν μέθοδον ταύτην ὁ ἄρρωστος λαμβάνει, ὀλίγας ὥρας πρὶν κοιμηθῆ καὶ μηδὲν φαγὼν, ξηρίον συγκεῖμενον ἐκ δέκα κόκκων καλομέλιτος καὶ δέκα καὶ πέντε σακχάρους, καὶ πίνει φιάλας τινὰς θερμοῦ ζωμοῦ κρέατος· μετὰ ἡμίσειαν δὲ ὥραν λαμβάνει ξηρίον ὅμοιον, καὶ ἂν ἡ εὐρωστος, λαμβάνει μετὰ ἡμίσειαν ὥραν καὶ τρίτον ξηρίον, τὸ ἡμισυ τῆς πρώτης ποσότητος ἀποτελοῦν, ὥστε λαμβάνει ὅλον ὄμοῦ 25 κόκκους καλομέλιτος καὶ 25 φιάλας ζωμοῦ κρέατος· ἔπειτα κατακλινῆται εἰς ὕπνον· τὸ πρῶτ' δὲ τῆς ἐπιούσης πίνει δύο φιάλας ὀλίγον ἰσχυροῦ ἀφεψήματος καφφέ, μεθ' ὃ ἀκολουθοῦσι τρεῖς ἢ τέσσαρες κενώσεις τῆς κοιλίας ὑδατώδεις, καὶ ἂν τοῦτο δὲν γένη, λαμβάνει ὁ ἄρρωστος τὴν δεκάτην ἢ δωδεκάτην ὥραν μετὰ τὴν λήψιν τοῦ καλομέλιτος ξηρίον συγκεῖμενον ἐκ δέκα καὶ πέντε ἕως εἴκοσι κόκκων ἰαλάπτης καὶ ἄλλων τόσων τρυγικοῦ κάλειος (tartar. tartarizat.), ὅπως γένη μία τοῦλάχιστον κένωσις τῆς κοιλίας. Μετὰ δύο δὲ ἡμέρας λαμβάνει ὁ ἄρρωστος κατὰ τὰς περιστάσεις τὴν αὐτὴν δόσιν τοῦ καλομέλιτος εἰς δύο ἢ τρεῖς μοῖρας διηρημένην· τὴν δὲ ἐβδόμην ἡμέραν λαμβάνει τὴν τρίτην, τὴν δεκάτην τὴν τετάρτην, τὴν δεκάτην τρίτην τὴν πέμπτην, τὴν δεκάτην ἕκτην τὴν

ἕκτην· ἔπειτα δὲ τὴν δεκάτην ἑνάτην ἢ τὴν εἰκοστὴν δευτέραν τελειώνει μετὰ τὴν ἑβδόμην ἢ ὀγδόην δόσιν. Ἄλλ' ἐπειδὴ διὰ τῆς λήψεως τῆς τρίτης ἢ τετάρτης δόσεως ὁ στόμαχος συνεθίζει εἰς τὸν ἐρεθισμόν τοῦ καλομέλιτος, πρέπει ν' ἀναμιγνύωμεν εἰς πᾶν ξηρὸν ὅσον πέντε ἢ ἕξ κόκκων ἱαλαάπτης, ταυτοχρόνως δὲ προποτιζόμεν τὸν ἄρρωστον καὶ ἔλαφρὸν ἀφέψημα τοῦ Περουδιανοῦ φλοιοῦ πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἀναγεννητικῆς δυνάμεως τῆς φύσεως, ἐν ᾧ ὁ ὑδράργυρος καταπολεμεῖ τὴν δυσκрасίαν. Καὶ ἐν ᾧ ὁ ἄρρωστος μεταχειρίζεται τὴν θεραπείαν ταύτην, πρέπει νὰ μὲνη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦλάχιστον δύο ἕως τρεῖς ὥρας πρὸ τῆς μεσημβρίας χάριν διαφορήσεως τοῦ δέρματος, δυνάμενος νὰ ἐνασχολῆται εἰς τὰ ἑαυτοῦ ἔργα, ὅταν ὁ καιρὸς δὲν εἶναι τόσῳ κακός. Τὸ κυριώτερον δὲ τῆς θεραπείας ταύτης εἰσὶν αἱ κενώσεις τῆς κοιλίας, ἐπειδὴ αὗται ἐμποδίζουν βεβαίως τὸν σιελισμόν· καὶ ὅταν οὗτος γένη, παύομεν παραυτίκα ταύτην· ἀκολουθεῖ δὲ τοῦτο πολλάκις εἰς ἀνθρώπους, οἵτινες ἔλαβον πολὺν ὑδράργυρον.

§. 500.

Τὸ δὲ ἀφέψημα τοῦ Ζιτμάννου (1) δίδεται τὸνδε τὸν τρόπον. Ὁ ἄρρωστος λαμβάνει τὴν πρώτην ἡμέραν δέκα καὶ ἕξ καταπότια ἐξ ὑδραρ-

(1) Α. ρίζης σαρσαπαρίλλης οὖγκ. 12.
ἔψησ. μετὰ ὕδατος πηλ. λίτρ. 24 ἕως 1/4 τῆς ὥρας.

πρόσθετες
Σακχάρους στυπτηριώδους οὖγκ. " " " " 1 1/2.
Καλομέλιτος οὖγκ. " " " " 1/2.
κινναβάρεος παρεσκευασμένου δραχ. " " " " 1.
Καὶ ἐνθεῖς εἰς σάκχον πρόσθετες κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐψήσεως
φύλλων σέννης " οὖγκ. " " " " 3.
ρίζης γλυκυρρίζης " οὖγκ. " " " " 1 1/4.
σπέρματος ἀνίσου

μαράθρου, ἐκάστου συντεθλασμένου οὖγκ. 1 1/2
τὸ ὅσον λίτρῶν 16 διήθημα δὸς εἰς λαγήνια 8, καὶ σημειώσον ἀφέψημα
ισχυρότερον.

Α. ρίζης σαρσαπαρίλλης " " " " οὖγκ. 6
ἔψησον εἰς ὕδατος " " " " λίτρ. 24.
Κατὰ δὲ τὸ τέλος τῆς ἐψήσεως
πρόσθετες
μηδικῶν μῆλων φλοιοῦ, κινναμώμου τοῦ ξυλώδους, καρδαμώμου τοῦ μικροῦ, ρίζης γλυκυρρίζης ἐκάστου συντεθλασμένου καὶ συγκεκομημένου δραχ. 3.
τὸ ὅσον λίτρῶν 16 διήθημα δὸς εἰς λαγήνια 8, καὶ σημειώσον ἀφέψημα
ἰσχυρότερον.

γύρου ύπακτικὰ, τὰς δὲ τέσσαρας ἀκολουθοῦς ἡμέρας πίνει πρωτὶ μὲν ἐν βωκάλιον ἀφέψημα ἰσχυρὸν καὶ θερμὸν, μετὰ μεσημβρίαν δὲ δεύτερον βωκάλιον ἀφέψημα ἀσθενὲς καὶ μὴ θερμὸν· τὴν ἕκτην ἡμέραν λαμβάνει πάλιν τὰ ύπακτικὰ καταπότια, καὶ τὰς ἀκολουθοῦς ἡμέρας τὸ ἀφέψημα ὡς εἴρηται. Εἰς τροφήν δὲ λαμβάνει ὁ ἄρρωστος ὅσον δύο οὐγκιῶν κρέατος ἀρνὸς ἐφθοῦ καὶ ἄλλας τόσας ἄρτου τὴν πᾶσαν ἡμέραν, καθ' ἣν δὲ ἡμέραν λαμβάνει τὰ καταπότια, μόνον τρεῖς τῆς ἡμέρας ζῶμον, καὶ μένει καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς θεραπείας εἰς τὴν κλίνην χάριν τῆς προσηκούσης διαφορήσεως, καὶ ἐὰν ὁ ἄρρωστος ἢ εὐρυστος, λαμβάνει τὴν ἑνδεκάτην ἡμέραν καὶ ἐκ τρίτου τὰ ύπακτικὰ καταπότια. Ἐκτὸς τούτου δὲ μένει ὁ ἄρρωστος ἐπὶ καιρὸν τινα ἔτι εἰς τὸ δωμάτιον, πίνων τὰ διαφορητικὰ εἶδη ἢ ἀφέψημα σαρσαπάριλλης, καὶ λαμβάνων τροφήν λεπτήν. Ἄν δὲ οὕτω δὲν ἰαθῆ, μεταχειρίζεται καὶ ἐκ δευτέρου τὴν θεραπείαν ταύτην. Τὰ κατὰ τὸ σῶμα ἔλκη πλύνονται καθ' ὅλον τῆς θεραπείας τὸν καιρὸν μὲ μόνον χλιαρὸν ὕδωρ, ἢ ἐπιμοτοῦνται μὲ μοτὸν ξηρὸν, ἢ ἠλειμμένον μὲ ἀπλὴν καὶ μὴ ἐρεθιστικὴν ἀλοιφήν. Ἐν γένει δὲ γίνονται πέντε ἢ ἕξ κενώσεις τῆς κοιλίας καὶ ἰδρώτες μᾶλλον ἢ ἦττον ἀφθονοί, ὥστε οὐδέποτε εἶδον νὰ γεννηθῶσιν ἐκ τῆς θεραπείας ταύτης συμπτώματα τοιαῦτα, ὥστε ν' ἀναγκασθῶ νὰ παύσω ταύτην. Ὅταν δὲ ὁ ἄρρωστος ἢ ἀδύνατος καὶ τὰ ἔλκη πολὺ ἐξηλωμένα, λαμβάνει ἐν μόνον βωκάλιον ἀφέψημα τὴν ἡμέραν καὶ ἐπιμηκύνει τὸν καιρὸν τῆς θεραπείας λεπτοτροφόμενος. Ἐνίοτε ἐξέμετ' ὁ ἄρρωστος τὰ καταπότια, ἀλλὰ τότε πρέπει εὐθὺς νὰ λάβῃ ταῦτα πλεονάκις εἰς διηρημένας ὀσείας· ναυτία δὲ καὶ ἔμετος, γεννώμενα ἐκ τοῦ ἀφεψήματος, παύονται ὅταν ὁ ἄρρωστος πίνῃ ὀλιγώτερον ἐκάστοτε· ἀπαξ μὲν ἔτυχε νὰ ἴδω, ὅτι ὁ ἄρρωστος ἦνωχλεῖτο πάντοτε μετὰ τὴν πόσιν τοῦ ἀσθενοῦς ἀφεψήματος, ἀπαξ δὲ ὅτι ἠκολούθησε σιελισμὸς ἐλαφρὸς καὶ χωρὶς νὰ προξενήσῃ ἐνόχλησιν εἰς τὸν ἄρρωστον.

Ἐξιοσημειωτὸς δὲ εἶναι ἔτι καὶ ἡ μέθοδος τοῦ Ζονδίου (Zondi) ἢ ἐξῆς· ὁ ἄρρωστος λαμβάνει εἰς τὰς πρώτας δύο ἡμέρας, εὐθὺς μετὰ τὸ φαγεῖν, πεμπτημέριον κόκκου ἄχνης τοῦ ὑδραργύρου, εἰς τέσσαρα καταπότια ἐνόν· ἔπειτα δὲ λαμβάνει ἡμέραν παρ' ἡμέραν δύο καταπότια πλείονερα, ὥστε τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῆς θεραπείας, ἥτις διαρκεῖ ἡμέρας εἴκοσι καὶ ἑπτὰ, λαμβάνει καταπότια 30, ἡγουν ἄχνης ὑδραργύρου ὅσον ἐνὸς καὶ ἡμίσεος κόκκου ἐκ μιᾶς. Ὅφειλει δὲ καθ' ὅλην τὴν θεραπείαν ὁ ἄρρωστος νὰ διατεῖται μετρίως, νὰ φυλάσσῃται θερμῶς, καὶ νὰ πίνῃ ἐγγύμα σαρσαπάριλλης. Καὶ ἐὰν διὰ τὸν ἐπιγιγνόμενον σιελισμὸν ἀναγκασθῆ νὰ διακόψῃ τὴν θεραπείαν, πρέπει πάλιν μετὰ τὴν παύσιν αὐτοῦ ν' ἀρχίσῃ νὰ λαμβάνῃ τὸν ἀριθμὸν ἐκείνων τῶν καταποτίων ἐν ᾧ ἔγεινεν ἡ διακοπή. Ἐὰν δὲ, πρὶν ἀρχίσῃ τὴν θεραπείαν κατὰ τὴν μέθοδον ταύτην, ἐποτίσθῃ ὑπερμέτρως καὶ ἀτάκτως ὑδραργυρον, πρέπει νὰ λάβῃ θεῖον ἢ ἐσωτερικῶς ἢ εἰς λουτρὰ ἐξωτερικῶς.

Ἡ μέθοδος αὕτη, κατὰ τὸν Κλύγην, δὲν εἶναι μὲν ἀψευδῆς καθόλου, ἀνυσιμωτάτη δὲ εἰς περιπτώσεις τινές, κατ' ἐξοχὴν δὲ πρὸς τὰ ἔλκη τῶν ὀστέων καὶ τῆς ρινός.

§. 501.

Ἐκ τῶν τριῶν θεραπευτικῶν μεθόδων, τῆς διὰ τῆς ἀνατρίψεως τοῦ ὑδραργύρου, τῆς διὰ τῆς προποτίσεως τοῦ ἀφειψήματος τοῦ Ζιττμάννου καὶ τῆς τοῦ Βεϊνόλδου, ἐνεργητικώτεραι καὶ προτιμότεραι εἰσὶν αἱ δύο πρότεραι. Διότι ἡ τοῦ Βεϊνόλδου, κατὰ τὴν πειρᾶν μου, καταστέλλει μόνον καὶ δὲν θεραπεύει ἐντελῶς τὸ πάθος· οἱ ἄρρώστοι δὲ δύνανται νὰ ὑποφέρωσιν αὐτὴν, καὶ προξενεῖ μεγάλας καὶ δυσιάτους πολλάκις βλάβας τῆς ἐνεργείας τῶν ἐντέρων, μαρτυρεῖ δὲ τοῦτο καὶ ἰδία καὶ ξένη πειρα. Ἡ δὲ ἀνατρίψεως καὶ ἡ διὰ προποτίσεως τοῦ ἀφειψήματος τοῦ Ζιττμάννου μέθοδος ἐνεργουσίην ἀσφαλέστερον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ· ἀλλ' ἡ δευτέρα εἶναι καὶ εὐκολωτέρα εἰς τὸν ἄρρώστον καὶ ἀκινδυνωτέρα, ἐξ οὗ καὶ προτιμότερα κατὰ τὰς νῦν παρατηρήσεις μου. Ὅθεν πρέπει νὰ μεταχειριζώμεθα τὴν δι' ἀνατρίψεως μέθοδον, ὅταν δὲν τελεσφορήσῃ τὸ ἀφειψήμα τοῦ Ζιττμάννου, ὅπερ μ' ὠφέλησεν οὐ μόνον πρὸς ἅπαντα τὰ εἶδη τῆς ἀφροδισίας νόσου, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄλλα πεπαλαιωμένα ἤδη πάθη. Ἐὰν δὲ ἡ ἀπαξ γενομένη χρῆσις τοῦ ἀφειψήματος τοῦ Ζιττμάννου δὲν τελεσφορήσῃ ἐντελῶς, δυνάμεθα νὰ δευτερώσωμεν τοῦτο μετὰ τινα καιρὸν. Ἀλλ' εἰς τοιαύτας περιπτώσεις μ' ἐφάνη κατ' ἐξοχὴν ὠφέλιμος καὶ τοῦ ἰωδούχου ὑδραργύρου μετὰ τοῦ ἱεροξύλου καὶ ὀπίου ἡ χρῆσις.

Περὶ τῆς θεραπείας τῆς ἀφροδισίας νόσου ἀνευ ὑδραργύρου.

§. 502.

Ἀφ' ἐνός μὲν μέρους διάφορα νοσήματα, ἀσύμφωνα πρὸς τὸν ὑδραργυρον θεωρούμενα, εἶον ὑπερβάλλουσα ἀτονία καὶ ἐπιβρόπεια τῶν χυμῶν πρὸς διάλυσιν, ἐμπυήσεις τῶν ἐντὸς ὀργάνων, ἀνευρύσματα καὶ στομακάκη· ἀφ' ἐτέρου δὲ βλάβαι, ἐπιγενόμεναι ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ ὑδραργύρου, ἠνάγκασαν ἔκπαλαι τοὺς ἰατροὺς νὰ ἐφεύρωσι διαφόρους μεθόδους πρὸς ἴασιν τοῦ ἀφροδισίου νοσήματος καὶ ἀνευ ὑδραργύρου. Εἰς ταῦτα λοιπὸν ὑπάγονται τὰ διαφορητικὰ ἀφειψήματα τῆς σαρσαπαρίλλης, τοῦ ἀμμοφύτου, τοῦ ἀρκείου, τοῦ ἱεροξύλου, τοῦ δαφνοειδοῦς, τοῦ γλυκυπίκρου καὶ τῶν χλωρῶν κελύφων τῶν λεπτοκαρύων, τὸ Πολλίνιον ἀφειψήμα, τὸ πρὸς τὸ ἀφροδίσιον νόσημα χύλισμα τοῦ Λαφφεκτεῦρου (Roob antisyphtilique de Laffecteur), ἡ διὰ τῆς σαρσαπαρίλλης θεραπεία κατὰ τὸν τρόπον τῆς Σαιμμαρίας (κάθ' ὃν τὸ ποτὸν πίνεται ὡς τὰ αὐτοφυῆ ὕδατα), τὸ ποτὸν τοῦ Βιγαρούξου, ἡ διὰ τῆς νηστείας θεραπεία (κατὰ τὸν Ὀσθόρ-

γην και Στρώβην), τὰ κάλεα (τὸ πρὸς τὸ ἀφροδίσιον νόσημα βάμμα τοῦ Βεσνάρδου (Besnards tinclura antisiphilitica), διάφοροι τοῦ σιμμεως σκευασαίαι, τὰ ὀξέα, καὶ μάλιστα τὸ νιτρικὸν ὀξύ, ὁ χρυσὸς καὶ μάλιστα ὁ ἀλυκὸς, τὸ ὑδροϊωδικὸν κάλι καὶ πολλὰ ἄλλα φάρμακα. Ὅλαι αἱ μέθοδοι αὗται ἐσκόπουν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν ἴασιν μᾶλλον τῶν δευτερογενῶν καὶ πεπαλαιωμένων παθῶν τοῦ ἀφροδίσιου νοσήματος, ἢ τὴν τῶν ἀρχιγενῶν, καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐκείνων, πρὸς ἃ ἐδόθη πολὺς ὑδράργυρος ἀνωφελῶς, ἢ πρὸς ὅσα διὰ τὴν κρᾶσιν τοῦ ἀρρώστου δὲν ἐδύνατο νὰ δοθῇ ὑδράργυρος. Ἀλλὰ τῶν βοηθημάτων τούτων τὰ πλεῖστα μὲν ἔλαβον ἐφήμερον ἱαματικὴν δόξαν, οὐδὲν δ' ἀντάξιον τοῦ ὑδραργύρου ἐγένετο.

Ἴδε τὴν πραγματείαν μου περὶ τοῦ ἀφεψήματος τοῦ Ζιτμάννου, ἐν ᾗ γίνεται πλατύτερον ὁ λόγος περὶ ἔλων τούτων τῶν μεθόδων καὶ περὶ τῆς ἐνεργείας αὐτῶν παραβολικῶς.

Ἐκ τοῦ γρυσσοῦ, ὃν ἐπρότεινε μὲν κατὰ πρῶτον ὁ Πιτκάρνης (Pitcarn) ἀντὶ τοῦ ὑδραργύρου, μετεχειρίσθη δ' ἐπειτα κατ' ἐξοχὴν ὁ Χριστιανὸς (Chrestien), δίδεται ἢ ὁ λειοτριβεῖς, ἢ ὁ ὤξειδωμένος, ἢ ὁ ἀλυκὸς πρὸς ὅλα τὰ τε πρωτόγονα καὶ δευτερόγονα τοῦ ἀφροδίσιου νοσήματος εἶδη· οὗτος αὐτῶν τὴν ὄρεξιν, ἀνεγείρει τοὺς σφυγμοὺς καὶ τὴν θερμασίαν, προξενεῖ δίψαν, ἐπιφέρει καύσιν τῶν οὔλων, σιελισμόν, (ὅστις δὲν εἶναι δριμύς, οὐδεμίαν δ' ἔχει ἀποφορὰν, αὐτ' ἔλκοι τὸ στόμα ὡς ὁ ἐκ τοῦ ὑδραργύρου) μικρὸν πυρετὸν, ἰδρωτὰς καὶ οὔρα πολλὰ· ἀναγεννᾷ δὲ τὸ ἐπισχεθὲν πρότερον ἀφροδίσιον νόσημα, καὶ ἡ ἴασις εἶναι ἐπίμονος, ἐὰν γείνη ἐνεργετὶ δὲ ἰσχυρότερον μὲν ὁ ἀλυκὸς, ἀσθενέστερον δὲ ὁ ὤξειδωμένος, καὶ ἀσθενέστατα ὁ λειοτριβεῖς. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ μεταχειρισθῶμεν αὐτὸν, ὅταν ὁ ἀρρώστος ᾖ ἠρεθισμένος· καὶ ὅταν θέλωμεν νὰ δώσωμεν τὸν ἀλυκὸν, δίδομεν αὐτοῦ τὸν μὲν πρῶτον κόκκον εἰς δώδεκα μοίρας, τὸν δὲ δεύτερον εἰς ἔνδεκα, τὸν δὲ τρίτον εἰς δέκα· καὶ τὸν τέταρτον εἰς ἑννέα μοίρας διηρημένον· ἐκ τούτων δὲ ἀνατρίβομεν τὴν πᾶσαν ἡμέραν μίαν μοίραν εἰς τὴν γλώσσαν, εἰς τὰ οὔλα ἢ εἰς τὰ εὐαίσθητα μέρη τῶν γεννητικῶν μορίων· εἰς δὲ τοὺς βουβῶνας καὶ τὰ περιδουλώνα ἔλκη ἀνατρίβομεν τὸν λειοτριβῆ ἢ τὸν ἀλυκὸν, ἀναμειγμένον μετ' ἀλοιφῆς. Ἀλλὰ, κατὰ τὰς πολλὰς παρατηρήσεις, ὁ χρυσὸς δὲν εἶναι τόσο δραστήριος οὐδὲ τόσο βέβαιος, ὅσῳ ἐκήρυξαν αὐτὸν ὅτε Χριστιανὸς καὶ ὁ Νιέλς (Niël)· καὶ εἰς τὸ ἡμέτερον κλίμα, ὅσον ἐξ ἰδίας μου πείρας δύναμαι νὰ εἴπω, χρειάζονται μεγαλύτεραι δόσεις αὐτοῦ πρὸς γένεσιν ὅσων ἀνωτέρω εἴπομεν συμπτωμάτων· κινδυνώδης δὲ γίνεται οὗτος, διδόμενος εἰς ἀνθρώπους εὐερεθίστους.

Ὁ Ρικάρδος (Journal complément. Tom. XIX.) ὤμίλησεν ἤδη κατὰ τὸ 1824 περὶ τῆς ὠφελείας τοῦ ἰώδους πρὸς τε τὴν βλεννόρροϊαν καὶ πρὸς τοὺς βουβῶνας· ὁ δὲ Εὐσέβιος Δεσάλης ἐπήνεσε τὸ ἰώδες πρὸς τοὺς σκληροὺς ὄγκους τῶν ὄρχεων· πορομοίως δὲ καὶ ὁ Δαλεμάνδος, Βιέττης καὶ Παλλαύδιος (Paillaud)· πρὸ πάντων δὲ μετεχειρίσθησαν ἐπιτυχέστατα τὸ ὑδροϊωδικὸν κάλι εἰς διάφορα εἶδη τῆς ἀφροδίσιας καθολικῆς λώθης ὁ Βαλάσης, ὁ Ρώθης, ὁ Βιλλιὰμ, ὁ Ἰοῦδ, ὁ Τυρέλλης, ὁ Ἐθηρος, ὁ Ἀσελβέργης κ. α. παρομοίως μετεχειρίσθησαν καὶ τὸ δι' ἰώδους βάμμα, τὸ ἰωδικὸν ὀξύ, καὶ τὸ ἰωδικὸν ἄμυλον· ἀλλὰ μετ' ἐξαιρέτου ἐπιτυχίας τὸ ὑδροϊωδικὸν κάλι. Κατὰ τὸν Βαλάσην δίδεται τοῦ ὑδροϊωδικοῦ κάλεος

» δρ. 2.

Ἰδατος ἀπεσταγμένου » » » οὐγκ. 8.

Σ. 2, 3, ἢ 4, κοχλιάρια τῆς τραπέζης τὴν ἡμέραν, 8 δὲ καὶ 9 τὴν ἡμέραν κατὰ τὸν Ἀκερον· Ἐνεργεῖα δὲ αὐτοῦ ἔσ' ἔνεστι εἶναι αὐτῆς τῆς ζωτικῆς ἐνεργείας,

νά μεταχειρισθῶμεν ἔτι δραστηριώτερα τοπικά βοηθήματα. Διὰ τῆς θεραπευτικῆς ταύτης μεθόδου θεραπεύεται, ὡς λέγουσιν, πᾶν ἕλκος κατὰ τὰ γεννητικὰ μόρια ἀδιακρίτως καὶ εἰς ὀλίγον χρόνον διάσθημα τῶν ἐξ βουβῶνων τῆν διαφόρησιν, καὶ περιοδουόντων, ἐνεργουσι, λέγεται, μετὰ προσβολὴν βδελλῶν, ἐπιβολῇ πιστικοῦ ἐπιδέσμου· ἐμπυθέντας δὲ κατασχάζουσι πρῶτον μὲ χυτὸν νιτρικὸν ἄργυρον, καὶ θεραπεύουσιν αὐτοὺς ἔπειτα ὡς τὰ κατὰ πρωτοπάθειαν ἕλκη. Τὰ δὲ κατὰ δευτεροπάθειαν συμπτώματα, ὅταν γεννηθῶσι μετὰ τὴν εἰρημένην θεραπείαν, ἐμφαίνονται ὡς φλεγμοναὶ καὶ ἐλκώσεις τοῦ αὐχένος, ὡς ἐξανθήματα διαφόρου εἴδους, ὡς ὀφθαλμοί, ὡς φλεγμοναὶ καὶ ἐξογκώσεις τῶν ὀστέων. Ὅλα ταῦτα εἰσὶ, λέγουσιν, ἡπιώτατα, καὶ θεραπεύοντ' εὐκόλως διὰ διαφορητικῶν, σιμιμιούχων, διαίτης καλῆς, καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις δι' ἀφλεγμάντου ἀγωγῆς, καὶ τὰ κατὰ τὸν φάρυγγα ἕλκη δι' ὑπόξυνων καὶ σταλτικῶν γαργαρισμάτων· οὐδέ ποτε δὲ παρετήρησαν μεγάλα καὶ ἐπικινδύνα συμπτώματα, μεγάλους καὶ ἀδιακόπους ὀστεοκόπους, περιθῶνας, ἀναθιδρώσκοντα ἕλκη τοῦ αὐχένος καὶ ἄλλων μορίων μετὰ τὴν θεραπείαν ταύτην.

Περὶ τῆς διαρκείας δὲ τῆς θεραπείας ταύτης, περὶ τῆς συχνῆς γενέσεως τῶν βουβῶνων ἡμοῦ μετὰ τῶν κατὰ πρωτοπάθειαν ἕλκων, καὶ περὶ τῆς γενέσεως τῶν κατὰ δευτεροπάθειαν συμπτωμάτων διγογνωμοῦσιν οἱ Ἄγγλοι ἰατροί. Καὶ κατὰ μὲν τὸν Ἰλλον (Mill) ἰάθησαν γνήσια τοῦ ἀφροδισίου νοσήματος ἕλκη ἐν διαστήματι ὀκτὼ ἕως 25 ἡμερῶν. Κατὰ δὲ τὸν Ἐννεον (Nenneu) καὶ μὲν πρωτόγονα ἐν διαστήματι 55, τὰ δὲ δευτερόγονα ἐν διαστήματι 55 ἕως 85 ἡμερῶν. Εἰς δὲ τὸ δυσθεράπευτον αὐτῶν λέγουσιν, ὅτι συντελουσὶ πολὺ ἢ προηγουμένη ὑδραργύρεος θεραπεία αὐτῶν, καὶ ἡ χοιραδικὴ ἔξις. Καὶ τὰ κατὰ δευτεροπάθειαν συμπτώματα ἔχουσι λόγον πρὸς τὰ κατὰ πρωτοπάθειαν, κατὰ μὲν τὸν Ῥόσην (Rose) 1 πρὸς 3, κατὰ δὲ τὸν Γούρην (Guthrie) 1 πρὸς 12, κατὰ δὲ τὸν Ἐννεον 1 πρὸς 5, καὶ κατὰ τὸν Ἰλλον 1 πρὸς 10.

§. 504.

Ἐξ ὧν εἴρηται κατὰ τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου, ὅτι δηλαδὴ δὲν ἔγιναν ἀρκεταὶ δοκιμαίαι, καὶ ὅτι ταύτη ἰώνται τὰ νόθα λεγόμενα τοῦ ἀφροδισίου νοσήματος πάθη, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ κατ' ἑαυτὸ ἀφροδισιον νόσημα, οὐδενός λόγου ἄξια εἰσὶ τὴν σήμερον, ἀνσυλλογισθῶμεν πόσον καιρὸν καὶ μεγάλοι καὶ ἐμπειροὶ ἰατροί Ἄγγλοι μεταχειρίζονται τὴν ἀγωγὴν ταύτην· ὅτι δὲ κυρίως δύναται τις νὰ εἴπῃ κατ' αὐτῆς εἶναι, ὅτι γεννῶνται συχνάκις τὰ κατὰ δευτεροπάθειαν συμπτώματα τοῦ ἀφροδισίου νοσήματος. Ἀλλὰ καὶ πρὸς τοῦτο, ἐκτός ὅτι δὲν ἔχομεν ἀρκετὰς καὶ ἀκριβεῖς παρατηρήσεις τῶν ἀκολουθημάτων τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου διὰ τοῦ ὑδραργύρου, δέον ν' ἀντιτάξωμεν τὴν ἡπίαν καὶ οὐχὶ τόσῃ καταστρεπτικὴν φύσιν τῶν κατὰ δευτεροπάθειαν μετὰ τὴν θεραπείαν γεννωμένων συμπτωμάτων, ὡς μαρτυροῦσιν ἤδη ῥητῶς οἱ Ἄγγλοι ἰατροί. Δὲν ἀρνού-

μαι μὲν, ὅτι τὸ ἀφροδίσιον νόσημα γίνεται πολὺ ὀλέθριον διὰ τῆς ἀσκόπου θεραπείας διὰ τοῦ ὑδραργύρου, ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ συμφωνήσω πρὸς τοὺς θέλοντας νὰ καταργήσωσιν ὅλως τὴν χρῆσιν τοῦ ὑδραργύρου πρὸς ἴασιν τοῦ ἀφροδίσιου νοσήματος· ἐπειδὴ ἐκ πείρας γνωρίζω, ὅτι τὰ πάθη ταῦτα θεραπεύονται καὶ ταχύτερον καὶ βεβαιότερον τῇ πρεπούσῃ χρῆσει τοῦ ὑδραργύρου καὶ τῇ οἰκείᾳ πρὸς τοῦτο διαιτητικῇ ἐπιμελείᾳ. Τὰ δὲ κατὰ τοῦ ὑδραργύρου λεγόμενα, ὅτι ὀθλαδὴ οὗτος καθιστᾷ ἀγριώτερον καὶ ὀλεθριώτερον τὸ ἀφροδίσιον νόσημα, ἀρμόζουσι μόνον εἰς τὴν κακὴν καὶ ἀνάριστον εἰς τὴν κρᾶσιν τοῦ ἀρρώστου καὶ χωρὶς τῆς οἰκείας διαίτης γινόμενῃ χρῆσιν τοῦ ὑδραργύρου. Ἀρκετὰ παρηγορικὸν ὁμῶς εἰς ἡμᾶς εἶναι, ὅτι ἐμποδιζόμενοι διὰ περιστατικὰ νὰ δώσωμεν τὸν ὑδράργυρον, δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν θαρρύντως τὴν ἤδη ῥηθεῖσαν θεραπευτικὴν μέθοδον.

Περὶ ὑδραργυρίασεως (νόσου).

§. 505.

Ὅταν ὁ ἀρρώστος μεταχειρισθῇ ἀσκόπως καὶ πολὺν καιρὸν τὸν ὑδράργυρον, ταυτοχρόνως δὲ διαιτᾶται κακῶς καὶ κρυολογῇ, γεννᾷτ' ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἴδια τις καχεξία, ὑδραργυρίασις (Morbus mercurialis), ὑδραργυρικὸν ἐξάνθημα, ἐρύθημα, ὑδραργυρικὸς ἐρεθισμὸς κ. τ. λ. λεγομένη. Τὸ πάθος τοῦτο, ὅπερ κατὰ τὰς τελευταίας τρεῖς δεκαετηρίδας διεγράφη ἀκριβέστερον, γεννᾶται διαφόρως· καὶ

Πρῶτον μὲν ἐν εἴδει ἐξάνθηματος. Γεννᾶται δὲ τοῦτο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετὰ αἰφνίδιον ψύξιν τοῦ ἀρρώστου, τὸν ὑδράργυρον λαμβάνοντος, ὡς ἐρυθρὰ ἢ ὡς ἐρυθρομέλανα φλυκταινίδια, καὶ ποτε δὲ καὶ ὡς πορφυροῦν ἐξάνθημα χωρὶς φλυκταινῶν, ἢ προσόμοιον τῇ κνιδώσει, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατὰ τὸ ὄψιχρον πρῶτον, κατὰ τὰ ἔνδον τῶν μηρῶν ἢ τῶν πτέρυγων, καὶ περιτείνεται κατὰ μικρὸν ἔπειτα κατ' ὅλον τὸ σῶμα· προηγούνται δ' αὐτοῦ αἰσθησις μεγάλης κοπώσεως, ἀλυσμὸς κατὰ τὸ προκάρδιον, συχνὰ φρίκια καὶ θέρμη μετὰ ταῦτα, ταχεῖς σφυγμοί, κεφαλαλγία, ναυτία καὶ εἴψα. Πολὺν ἢ ὀλίγον χρόνον μετὰ τὴν ἐμφάνισιν αὐτῶν ἀποφολιδοῦται ἡ ἐπίδερμις ἐν εἴδει λεπτῶν καὶ ὑπολευκῶν λεπιδίων. Ἄλλ' ὅταν ἀμελήσωμεν ταῦτα, γεννῶνται πλείοτερα φλυκταινίδια ἢ φυσκαλίδες, αἵτινες περιέχουσι δριμύ καὶ δυσῶδες ὑγρὸν, ἐρεθίζουσι κνησμὸν μέγαν, καὶ ἐκρηγνύμενα ἀφιεῖσι τὸ περιεχόμενον ὑγρὸν, ὅπερ ἀποξηραινόμενον μεταπλάσσεται εἰς ἐσχάρας μᾶλλον ἢ ἥττον παχειάς.

Δεύτερον δὲ ἐν εἴδει ἐλκῶν, κατὰ τὸν φάρυγγα καὶ κατὰ τὴν

κοιλότητα τοῦ στόματος, γνωρίζομένων ἐκ τῆς φαίολεύκου καὶ χαύνης καὶ ἐξ ἄλλης ἐν γένει τῆς ἐξωτερικῆς αὐτῶν ἰδέας εὐκολώτερον, παρ' ὅ,τι δύναται τις νὰ περιγράψῃ ταῦτα διὰ λόγων. Ἐπιγίνονται δὲ πόνοι καὶ τάσις κατὰ τὸ ἰστίον τῆς ὑπερφίας καὶ κατὰ τὰ παρίσθμια μετὰ βράγ-
χους καὶ ἰδιάζοντος ἔλκυσμοῦ ἀπὸ τῆς ὑπερφίας μέχρι τοῦ ὀπισθίου μέρους τῆς κοιλότητος τῶν ῥινῶν· ἀναξασμοὶ μεγάλοι κατὰ τὸ ἰστίον τῆς ὑπε-
ρφίας, κατὰ τὴν κιονίδα καὶ κατὰ τὰ παρίσθμια, καὶ ἔλκη ὅμοια πρὸς κηλίδας ὑπολεύκου καὶ κακοχρόους κατὰ τὴν ὀπίσθιον μάλιστα πλευρὰν τοῦ φάρυγγος· χαρακτηριστικὸν δ' αὐτῶν σημεῖον εἶναι μάλιστα ἡ διά-
θεσις τοῦ μεταφέρεσθαι ἀπὸ τόπου εἰς τόπον· καὶ γνήσια τοῦ ἀφροδίστου νοσημάτων δύνανται διὰ τῆς πολυχρονίου χρήσεως τοῦ ὑδραργύρου νὰ μεταμορφωθῶσιν εἰς ὑδραργυρικὰ ἔλκη· ὅταν δὲ τὸ κακὸν προχωρῇ, φθει-
ρεται ἡ ὑπερφία, καὶ γεννᾶται ὄζαινα, τερηδῶν τῶν ὀστέων τῆς ῥινός, πόνοι τῶν ὀστέων, μὴ ὄντες ὅμως σφοδρότεροι τὴν νύκτα, ἐξογκώσεις καὶ τερηδῶν.

§. 506.

Ἡ ὑδραργυρίασις εἶναι ἀτονία καὶ χαύνωσις προσομοία τῇ στομακάκῃ, ἐμφαίνουσα, ὡσπερ ἐκείνη, ἐλάττωσιν τῆς πλαστικότητος καὶ μεγάλην στέρησιν τῆς ἰνώδους οὐσίας τοῦ αἵματος. Ἀντιφάρμακον δὲ ταύτης εἶναι παῦσις τοῦ ὑδραργύρου, δίαιτα προσεκτικὴ, θερμὴ ἐνδύμασις καὶ προ-
πόσις τῆς σαρσαπαρίλλης, τοῦ στρουθίου (*sarponaria*), τῆς ῥίζης τῆς κίνας (*smilax chinae*), τοῦ γλυκυπικρού, τῆς ῥίζης τοῦ ἀρκείου, τοῦ ἱερο-
ξύλου, τῶν ἐξ ὀρυκτῶν ὀξέων μετὰ τῶν διαφορητικῶν εἰδῶν, τοῦ ὀξέος ἀρωματικοῦ βάμματος (*unctur. aromatica acida*), τοῦ ἀφεψήματος τῶν στροβίλων τῆς πίτους, ἢ τοῦ ἀφεψήματος τοῦ χόνδρου· ὀλίγον τονω-
τικά καὶ σταλτικά, ἢ κίνα, ἀφέψημα ἢ ἔγχυμα φλοιοῦ τῆς κασκαρίλλης, τῶν φύλλων τῆς πορτογαλέας, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ σίδηρος. Καὶ εἰς τὴν ὑδραργυρίασιν βλάπτεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ τοῦ ἥπατος ἡ ἐνέργεια καὶ πρὸς τὴν βλάβην ταύτην δίδονται τὰ διαλυτικὰ ἐκχυλίσματα, καὶ κατ' ἐξαιρέτον τὸ φημιζόμενον παρὰ τῶν Ἀγγλων ἰατρῶν ἐκχυλίσμα τοῦ μείζονος χελιδονίου μετὰ τοῦ νάτρου κ. τ. λ. Τοπικῶς δὲ ὠφελουσιν ἢ ἐπίχρισις τοῦ ἀλυκοῦ ὀξέος ἐπὶ τῶν ἐλκῶν, τὰ διὰ κωνείου καὶ μέλιτος διακλύσματα. Πρὸς δὲ τὰ ἐξανθήματα τὸ μὲν ὠφελουσιν αἶ τοῦ στίμμεος σκευασίαι, τὸ δὲ αἶ τοῦ ἱεροξύλου, τὸ δι' ἐνστιμμίου σάπωνος οἰνόπνευμα (*liquor. saponis sibiiali*), τὸ ἐναμμώνιον βάμμα τοῦ ἱεροξύλου (*unctur. guajaci ammoniata*). Πρὸς δὲ τοὺς πόρους τῶν ὀστέων ἢ κίνα, τὸ ὄπιον, καὶ τὰ ἐξ ἀρωματικῶν βοτάνων λουτρά· ἐξαιρέτον δὲ ἀντιφάρμακον εἶναι

ἢ διὰ τῆς νηστείας θεραπευτικὴ μέθοδος τοῦ Στρώβου, καὶ τὰ σιδηροῦχα καὶ θειοῦχα λουτρά· καὶ ὅταν μετὰ τὴν ἐξάλειψιν τῆς ὑδραργυριάσεως ἐνυπάρχη εἰσέτι τὸ ἀφροδίσιον νόσημα, ἀνυσιμώτατον βοήθημα λέγεται ἡ κοκκίνη ὑποσάθμη τοῦ ὑδραργύρου μετὰ τῶν διαφορητικῶν. Καίτοι: ἐξ ἰδίων τῆς ὑδραργυριάσεως εἶναι νὰ γίνηται χεῖρων διὰ τῆς χρήσεως τοῦ ὑδραργύρου, καί τοι αὕτη γεννᾶται καὶ διὰ τῆς υπερβαλλούσης ἐνεργείας τοῦ ὀρυκτοῦ τούτου χωρὶς νὰ συνυπάρχη καὶ ἀφροδίσιον νόσημα, καθὼς συμβαίνει π. χ. διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν ἀτμῶν τοῦ ὑδραργύρου· ἀλλ' ὅμως εἶναι καὶ βέβαιον ἀφ' ἑτέρου μέρους, ὅτι αὕτη εἶναι πολλάκις μόνον τῆς ἀσκόπου καὶ μὴ ἐπαρκούς θεραπευτικῆς μεθόδου διὰ τοῦ ὑδραργύρου ἔκγονος, ἢ τοῦ πολλάκις κατευνασθέντος μόνον ἀφροδισίου νοσήματος, ὅπερ ἐπιμένει εἰσέτι ὑπ' ἄλλην μορφήν· ὅθεν δραστήριος καὶ μεθοδικῶς γινόμενη θεραπεία διὰ τοῦ ὑδραργύρου δύναται νὰ ἰάνῃ τὴν ὑδραργυρίασιν καὶ τὸ ἀφροδίσιον νόσημα ταυτοχρόνως. Καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν μου πείραν ἡ χρῆσις τοῦ ἀφεψήματος τοῦ Ζιτταμανου εἶναι προτιμότερα πάσης ἄλλης θεραπείας.

Ὁ Σχμάσης (Schmalz) ἠλεκτρίζων πάσχοντας ὑπὸ ὑδραργυριάσεως, καὶ μὴ εἰδὼς μετὰ βεβαιότητος ὅ,τι συνετέλεσεν εἰς ταύτην αὐτῶν τὴν πάθησιν, τὸ ἀφροδίσιον νόσημα, ἢ ἡ ἀσκόπως καὶ ἀτάκτως γενομένη χρῆσις τοῦ ὑδραργύρου, εἶδε, χωρὶς νὰ μεταχειρισθῇ τὸν ὑδραργυρον, νὰ ἐπιγείνη σιελισμὸς τοσοῦτος, ὥστ' ἐπῆλθε καὶ πυρετὸς καὶ κατὰ τὴν δεκάτην πέμπτην ἡμέραν ἰδρῶς ὑπερβολικός· ἐνήργησε δὲ τοῦτο ἢ ἐπιβάλλων εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀρρώστου περικεφαλαίαν, καὶ διὰ ταύτης μεταδίδων εἰς αὐτὸν τὴν ἠλεκτρικὴν αὔραν, ἢ δίδων εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν αἰλουσον καὶ οὕτως ἠλεκτρίζων αὐτὸν κατ' ἀρχὰς ὅσον τεταρτημορίου τῆς ὥρας· καὶ πρὸς ἴασιν τελείαν οὐδὲν αὐτοῖς δίδων, εἰμὴ τρεῖς μόνον τῆς ἡμέρας ζωμὸν ὑδατώδη, ἐπιμελούμενος ταυτοχρόνως τὴν κένωσιν τῆς κάτω κοιλίας, καὶ τὴν θερμασίαν το σιχίματος, ἐξ οὗ ὁ ἀρρώστος μεθόλως πρέπει νὰ ἐξέλθῃ.

Δ΄.

ΠΕΡΙ ΕΛΚΩΝ ΤΩΝ ΟΣΤΩΝ.

Α΄.

Περὶ τῆς τερηδόνης (Caries.).

§. 507.

Τερηδὼν λέγεται ἀλλοίωσις νοσηρὰ τῆς οὐσίας τῶν ὀστέων, ἀνάλογος πρὸς ἣν πάσχουσι τὰ ἀπαλὰ μόρια ἐλκωθέντα. Τὸ ὄσυν, ὅταν γυμνωθῇ ἀπὸ τῶν σκεπόντων αὐτὸ ἀπαλῶν μορίων, γίνεται ὀφρυνῶδες, πολλάκις δὲ ὑπομέλαν· ἢ ἐπιφάνει' αὐτοῦ τραχεῖα καὶ ἄνισος, ὑπικτικὴ, θριπόβρωτος, καὶ κατ' ἕκτασιν τινα ὠρισμένην βεβλαμμένη· αἱ ὄσ' εἶναι πλάκες εὐθραυσοί, δια-

τρυπῶντ' εὐκόλως δι' ἀργυρᾶς μήλης καὶ ἀφιεῖσιν ἰχώρα ὑποπόλιον, ὀφρῶ-
δη ἢ ὑπομέλανα, ὅστις ἐκπέμπει ὄσμην ἰδιαζόντως ἀηδῆ· καὶ ποτε δὲ γίνον-
ται αἱ ὄστέϊνα πλάκες χαῦναι, καὶ ἀναφύοντ' ἐκ τῆς ἐλκώδους αὐτῶν ἐπι-
φανείας μυκητώδη ἢ σαρκώδη ἐκφύματα (τερηδῶν μυκητώδης).

§. 508.

Αἱ ἀλλοιώσεις αὐται τῶν ὀστέων εἰσὶν ἢ ἔκγονοι προηγουμένης φλεγ-
μονῆς, ἐπιπεπλεγμένης μετὰ τινος γεννήματος, τὸ πλέγμα τοῦ ὄστου δια-
τήκοντος, ἢ φλεγμονῆς ἀπλῆς καὶ πυήσεως, δι' αἷτια τοπικὰ ἢ καθολικὰ
εἰς ἔλκωσιν μεταπεσούσης, ἢ φλεγμονῆς δι' ἐλκώσεως τῶν ἀπαλῶν μο-
ρίων κατὰ δευτεροπάθειαν γεννηθείσης· ἢ ἔκγονοι τήξεως καὶ ἐλκώδους
φλεγμονῆς τῶν παρὰ φύσιν ἀπογεννημάτων, φυματίων. κ. ο. κ. Τόπος δὲ
τῆς φλεγμονῆς εἶναι ἢ τὸ περιστότεον· καὶ ἢ ἐξω πλάξ τοῦ ὄστου, ἢ ὁ μυε-
λοῦχος χιτῶν καὶ τὸ παρέγχυμα τοῦ ὄστου. Κατὰ τὸν διάφορον μὲν τοῦτον
τόπον ἢ τερηδῶν εἶναι ἢ κατ' ἐπιπολὴν (*Caries superficialis, periferica*),
ἢ κατὰ βάθος τοῦ ὄστου (*Caries profunda, centralis*)· κατὰ τὴν ἑαυτῆς δὲ
περιοχὴν καθολικῆ, ὅταν ὅλον τὸ ὄστυν, ἢ μερικῆ, ὅταν μέρος μόνον ὄστυ
τινος μεγάλου ἀλίσκη.

§. 509.

Κατὰ τὸν διάφορον τῆς τερηδῶνος τόπον διάφορα καὶ τὰ συνοδεύοντα
τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς φαινόμενα. Ὅταν μὲν ἢ τερηδῶν ἢ κατ' ἐπιπολὴν
τοῦ ὄστου, προηγοῦνται πόνοι ἀμβλεις, ἐνίοτε δὲ ὀξύτατοι καὶ περιτενεῖς,
καὶ ὄγκος μικρὸς καὶ κατὰ μικρὸν αὐξανόμενος. Μετ' ὀλίγον δὲ ἢ πολὺν
χρόνον, ἐπὶ τοῦ πεπονθότος τόπου, ἢ μικρὸν τι ἀνωτέρω τούτου, ἐπιγίνεται
ὄγκος διὰ συλλογὴν ὑγροῦ πυώδους, ὅπερ φαίνεται, ὅταν τὸ ὄστυν σκε-
πάζεται ὑπ' ὀλίγων ἀπαλῶν μορίων, ὅτι συνέχεται μετὰ τοῦ ὄστου, καὶ
περιέχεται κατὰ τὴν βάσιν ὑπὸ σκληροῦ κύκλου. Τάχιον δὲ ἢ βράδιον
ἐρυθροῦται τὸ δέρμα, ὁ ὄγκος διαρρήγνυται καὶ ὑγρὸν ἀπορρέει κακόν,
ποικιλόχρουν, καὶ παραυτικά, δυσῶδες γινόμενον. Τὸ ὄστυν, ἀρτίως μὲν
ὑπὸ παχειᾶν στρώσιν ἰχώρος ἐξεταζόμενον, φαίνεται τραχὺ ὡς περ κατα-
θεβρωμένον, οἱ μυελούχοι πόροι εἰσὶν ἄνισοι, μετρίως ἀνευρυσμένοι, πλή-
ρεις ἰχώρων ἢ κεχροειδῶν σαρκῶν χαύνων, καὶ ἐπὶ τῇ τραχείᾳ τοῦ ὄστυ
ἐπιφανείᾳ ἐξηλωμένων· τὸ ὄστυν εἶναι σηραγγῶδες, σπογγῶδες, καφε-
χρουν, ἐρυθρόν. Τὰ δὲ γειτνιάζοντα ἀπαλά μόρια κατὰ διάφορον ἔκτασιν
εἰσὶν ὑπὸ πηκτωματώδους ἢ στεατώδους ὕλης διενεσταγμένα, ἐσκληρυ-
σμένα, ἐλκώδη. Διάβροχον δὲ ἢ ξηρὸν ἐξεταζόμενον τὸ τερηδονισμένον
ὄστυν, εἶναι τραχὺ ὡσεὶ καταθεβρωμένον, καὶ ὑπὸ τῶν μειζόνων γενομένων
καὶ κατὰ μέρος διερρώγοτων μυελούχων πόρων διάτρητον ὡς περ θριπό-

θρωτον', τὰ δὲ κύτταρα τῆς σπογγώδους οὐσίας εἰσὶν ἀνευρυσμένα. Κατὰ διαφοροὺς δὲ τόπους ἐμφαίνονται καταυλίσεις ὡσώδεις ὡς ἐόφυτα, ἀποφράξεις τῆς μυελούχου κοιλότητος ὀστεοπώρωσις, ὑπερτροφία τοῦ ὀστού, τῆς περαιτέρω ἐπὶ τοῦ ὄσου ἐξαπλωθείσης φλεγμονῆς ἔκγονα.

§. 510.

Ὅταν δὲ ἡ τερηδὼν γενῶνται ἐν τοῖς ἐντὸς τοῦ ὄστου ἀπὸ τοῦ μυελούχου χιτῶνος, καὶ ἡ φθορὰ τοῦ ὄστου προβαίη ἀπὸ τῶν ἔνδον πρὸς τὰ ἔξω, ὅπερ λέγεται ἐγκοιλίω τερηδῶν (*Caries centralis, spina ventosa*), προηγούνται χρόνον πολὺν ἢ ὀλίγον πρὶν ἐπιγεῖνη ὄγκος, πόνοι ἀμβλείς καὶ κατὰ βάθος τοῦ ὄστου, αὐτομάτως ἢ κατὰ τινα ἔξωθεν δοθεῖσαν ἀφορμὴν. Ἡ τάχιον ἢ βράδιον ἐπιγινομένη ἐξόγκωσις ἐμφαίνεται ἐν εἴδει κορυδαίνης κωνοειδοῦς ἢ σφαιροειδοῦς, ἢ ὡσπερ ἐξόγκωσις σύμμετρος, καὶ ὅλην τὴν περιοχὴν τοῦ ὄσου καταλαμβάνουσα. Οἱ πόνοι γίνονται ἐναλλάξ σφοδρότεροι καὶ φθάνουσι πολλάκις ἐπὶ τῇ ἀδιακόπῃ αὐξήσει τοῦ ὄγκου βαθμὸν τὸν ὑπέριστατον. Τὰ περιέχοντα τὸ ὄστυν ἀπαλὰ μόρια ἐξογκοῦνται, τὸ δέρμα γίνεταί ἐπώδυνον, ἐρυθρὸν καὶ λεπτὸν κατὰ τοὺς μᾶλλον ὑπερέχοντας τόπους, τέλος δὲ διαρρήγνυται καὶ κενεῖται ὑγρὸν ἰχωρῶδες. Τὰ χεῖλη τῶν στομίων τῶν ἑλκῶν λεπτόνυται καὶ συμπύπτουσι πρὸς τὰ ἔνδον, ἐν ᾧ τὸ λοιπὸν ὄγκωμα διατηρεῖ τὸν τε ὄγκον αὐτοῦ καὶ τὴν σύστασιν. Ἡ διὰ τῶν στομίων τούτων εὐδιαζομένη μὴλη δύναται εὐκόλως νὰ διωσθῆ κατὰ βάθος, καθ' ἀπάσας τὰς φοράς διερχομένη τὴν πληροῦσαν τὰ ἐντὸς τῆς κοιλότητος τοῦ ὄστου οὐσίαν καὶ μόνον ὀλίγον ὑπὸ τεμαχίων τοῦ ὄστου εὐθραύστων ἐπεχομένη. Κατὰ τὴν διάφορον τῆς παθήσεως τοῦ ὄστου ἔκτασιν γενῶνται διὰ τῆς ἀπωλείας τῶν χυμῶν καὶ διὰ τῆς ἀντενεργείας τῆς κακῆς πυήσεως, τάχιον ἢ βράδιον, ἐκτικὰ συμπτώματα· ἐκφύονται δὲ πολλάκις ἐκσαρκώματα μυκητώδη ἀπὸ τῶν στομίων εἰς ἄκρον εὐάλσθητα, εὐκόλως αἰμορραγοῦντα, καὶ τοὺς σφοδροτάτους πόνους ἐπὶ μᾶλλον αὐξάνοντα.

§. 511.

Αἱ φαινόμενα τοῦ ὄστου ἀλλοιώσεις ἐπὶ τῇ ἐγκοιλίῳ τερηδῶν εἰσὶν διάφοροι κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς προβάσεως τοῦ κακοῦ. Κανονικὴ τις καὶ σερὰ σρῶσις ὄσου, διάτρητος ἐνίοτε κατὰ τινα μέρη, ἀποτελεῖ ἔστιν ὅτε τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν τοῦ ὄγκου, ἐν δὲ τῇ κοιλότητι τούτου εὐρίσκεται οὐσία στεατώδης ἢ χονδρώδης μετ' ἀκανονίστων κεχωρισμένων ἢ συνεχομένων ὀστεώσεων. Ἐνίοτε δὲ τὸ ἐξωτερικὸν πλεῦρωμα τοῦ ὄγκου ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ ὑπερβαλλόντως ἐκτεταμένου περιστέου, ἡ δὲ ἔνδον οὐσία εἶναι ἢ ἀνωτέρω ῥηθεῖσα. Ἐν τοῖς ἔνδον αὐτοῦ ἐμφαίνει ἐνίοτε ὁ ὄγκος ἐν ἡ πλείονα κοιλώματα, ὑγροῦ ποικιλόχρου, ἰχωρῶδους, οὐσίας ὑπερύβρου καὶ

πηκτωματώδους, ἢ αἵματος διαλελυμένου καὶ τεθρομβωμένου ἔμπλεα. Κατὰ τὰ πλευρώματα δὲ τῶν κοιλωμάτων τούτων εὐρίσκομεν ὅτε μὲν χονδρώδη, ὅτε δὲ στεατώδη οὐσίαν, καὶ ποτε δὲ τεμάχια νενεκρωμένου ἢ τερηδονισμένου ὄστω, μέρος δὲ ὡς νεόπλαστα ὄστᾶ θεωρητέα.

§. 512.

Ἐκτὸς δὲ τούτων ἡ διάγνωσις τῆς τερηδόνης γίνεται βεβαία διὰ τῆς μηλώσεως, ἐν ἣ τὸ ὄστυν τραχὺ καὶ διαφορῶς ἠλλοιωμένον εὐρίσκεται· ἔτι δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἰδιαίτερου σχήματος τῶν ἐν τοῖς ἀπαλοῖς μορίοις στομίων τῶν ἐλκῶν, ἅτινα φαίνονται μεμαραμμένα καὶ σεσυρμένα, γίνονται τυλώδη, ἢ περιέχονται ὑπὸ μυκητωδῶν ἐκφυμάτων. Αἱ μῆλαι, δι' ὧν γίνεται ἡ μήλωσις, μελανοῦνται συνήθως. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι σημεῖον βέβαιον, ἐπειδὴ γίνεται καὶ εἰς πᾶν ἄλλο διαλελυμένον καὶ διεσπορόν πῦον. Ὁ ἄρρώστος αἰσθάνεται βῦθιον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πόνον.

Ὡς αἷτια τῆς τερηδόνης δύνανται γὰρ θεωρηθῶσιν ὅσαι βλάβαι γεννῶσι φλεγμονὴν τῶν ὀστέων, ἧτις μεθίσταται εἰς ἐλκῶσιν. Αὕτη δὲ γεννᾶται ἢ ἀμέσως ἐκ τῆς φλεγμονῆς, ἢ ἐξ ἀπλῆς τοῦ ὄστω πυήσεως, ἧτις ἔνεκα τοπικῆς ἢ ἐσωτερικῆς βλάβης μεθίσταται εἰς ἐλκῶσιν. Τὰ αἷτια δὲ ταῦτα εἰσὶν ἢ ἐν τῷ σώματι ἢ ἐκτὸς αὐτοῦ· καὶ ἐκτὸς μὲν εἰσὶν ἐξωθεν γινόμεναι βλάβαι, οἷον πληγῆς, τραύσεως, ὤσεως, ρῆξεως τοῦ περισστέου, κατάγματα, συνεχῆς πύεσις, ἐμπύησις πλησίον τῶν ὀστέων, ψίλωσις αὐτῶν, καὶ μάλιστα ὅταν ταῦτα ἐλθῶσιν εἰς συνάφειαν μετὰ τοῦ ἀέρος, ἢ ὅταν ἡ θεραπεία αὐτῶν γείνη κακῶς· ἐντὸς δὲ αἷτια εἰσὶ χοιράδες κατ' ἐξοχὴν, ἀφροδισία λώθη, στομακάκη, ῥαχίτις, ἀρθρίτις, ῥευματισμός, ἐπίσχεσις συνήθων κενώσεων, ἀποσκῆψις μετὰ προηγούμενα ὀξεῖα ἢ χρόνια ἐξανθήματα. Γεννᾶται δὲ ἡ τερηδὼν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν εἰς τὰ ἀπαλὰ σπογγώδη ὄστᾶ, ἀλλὰ καὶ εἰς πᾶν ὄστυν. Ἡ γένεσις τῆς ἐπιπολαίας ἢ τῆς ἐγκοιλίου τερηδόνης ἐξαρτᾶται κατὰ μέρος ἐκ τῆς σχέσεως τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν αἰτίων· ἡ ἐγκοιλίος τερηδὼν γεννᾶται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν ἐκ τῶν χοιράδων οὐχ' ἦττον δὲ καὶ ἐκ τῆς ἀφροδισίας λώθης, ἐκ τῆς ἀρθρίτιδος, ἐκ τῆς ῥαχίτιδος, ἐκ τῆς στομακάκης καὶ ἐκ τῶν εὐλογιῶν, ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν θλάσεων καὶ διακινήσεων. Τὰ αὐλοειδῆ ὄστᾶ, μάλιστα δὲ τὰ ὄστᾶ τοῦ μετακαρπίου, τοῦ μεταταρσίου καὶ τῶν δακτύλων, περιπίπτουσιν εἰς ταύτην ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, σπανιώτατα δὲ τὰ βραχέα καὶ σπογγώδη, τοῦ καρπού καὶ ταρσοῦ π. χ. Ἡ ἀλλοίωσις τῶν σπογγωδῶν ἀρθρωδῶν ἄκρων τῶν ὀστέων, ἧτις γεννᾶται εἰς τὰς φλεγμονὰς τῶν ἀρθρων, εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν

ἔγκοιλιον τερηδόνα τῆς μᾶλλον συμπαγούς οὐσίας τῶν αὐλοειδῶν ὀστέων. Τὸ πλεῖστον δὲ ἡ ἔγκοιλιος τερηδὼν γεννᾶται εἰς τοὺς χοιραδικούς δι' ἀποσκλήψεως τῆς φυματιώδους οὐσίας εἰς τὰ ὀστᾶ, καὶ κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς μαλακίας αὐτῆς διάφορος εἶναι καὶ ἡ ποιότης τῶν ἐνότων τοῦ ὄγκου.

Περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν ἑλκῶν, τῶν πυοφόρουντων τραυμάτων καὶ τῆς ψιλώσεως τῶν ὀστέων, οὐδὲν ἔχομεν ἄλλο νὰ εἰπωμεν εἰμὴ ὅτι ἐν τῷ 388 §. περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν ἑλκῶν ἐν γένει καὶ τῶν ἀποστημάτων εἴρηται.

Ὁ Δελπέχιος (Delpech, Chirurgie clinique de Montpellier. Paris et Montpellier 1823, p. 454) δοξάζει, ὅτι αἱ νοσηραὶ ἀλλοιώσεις, ἃς ἐπάγει τὸ ἀφροδίσιον πάθος εἰς τὰ ὀστᾶ, δὲν ἀξίζουσι νὰ ὀνομάζωνται τερηδῶν, ἐπειδὴ ἐν τούτῳ γίνε-ται μᾶλλον νέκρωσις τῶν ὀστέων, ἥτιον δὲ ἀλλοίωσις τῆς κατασκευῆς αὐτῶν. Καὶ τοὶ πολλῶν συμβαίνει τοῦτο, ὡς καὶ ἐν τῷ 363 §. εἴρηται, δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ ὀνομασθῶμεν ἐν γένει μετ' αὐτοῦ.

Τὴν πλάσιν τῶν φυματιῶν εἰς τὰ ὀστᾶ, περὶ ἧς ἐγένετο λόγος πρὸ πάντων ἐν τῷ περὶ ἀρθροκάκης τῶν σπονδύλων καὶ περὶ ἔγκοιλίου τερηδόνας, ἠντίκαστο μὲν ἤδη καὶ ἀρχαιότεροι ἰατροὶ (ὁ Γαληνός, ὁ Σεβρίνος, ὁ Γέρβερτος [Gerber] καὶ ὁ Ἄγκης [Hauke]), διέγραφαν δὲ ἀκριβέστερον ὁ Δελπέχιος καὶ ὁ Νεϊβερτος (Neibert). Κατ' ἐξοχὴν ὅμως διεσέφησαν ταύτην ἐπιμελῶς ἡ ἐν Παρισίαις ἀνατομικὴ εἰσαίρεια (Bulletin de la société anatomique de Paris. Août et Novemb. 1837. Mai, Juin, Juillet 1838) καὶ ὁ Νελάτιν διὰ τῆς ἀξιολόγου αὐτοῦ πραγματείας Recherches sur l'affection tuberculeuse des os, Paris 1837. Διὰ τούτων δὲ ἐβεβαιώθησαν τινὲς τῶν πρότερον λόγων μου.

Τῆς φυματιώσεως τῶν ὀστέων αἰτία εἰσὶ τὰ τῶν φυματιῶν ἐν γένει. Φαίνεται μὲν αὕτη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τοὺς παῖδας, πολλῶν ὅμως καὶ εἰς τοὺς ἡξήμενους. Ἄπαντα μὲν τὰ ὀστᾶ ἀλλοιοῦνται, τὸ σφικτότερον δὲ τῆς ἀλώσεως αὐτῶν ἔχει κατὰ τὴν ἐξῆς τάξιν. Οἱ σπόνδυλοι, τὸ ὄστον τῆς κνήμης, τοῦ μηροῦ, τῆς ὠμοπλάτης (εἰς τὰ παιδία), αἱ φάλαγγες τῶν δακτύλων, τὰ μετακάρπια καὶ μετατάρσια ὀστᾶ, τὸ στέφνον, αἱ πλευραὶ, τὰ ὀστᾶ τῆς λαγόνος, τὸ λιθοειδές, τὰ βραχέα ὀστᾶ τοῦ καρποῦ καὶ τῆς ὀστέου. Ἐχομεν δὲ τῆς φυματιώσεως τῶν ὀστέων εἶδη δύο, τὰ κυστεώδη φυματιῶδη (Tubercoula cystica), ἐν οἷς ἡ φυματιώδης ὕλη συναλίσσεται εἰς ἐν ἢ εἰς πλείονα κοιλώματα ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὀστέου οὐσίας καὶ δεύτερον τὴν φυματιώδη ἐνσταξιν (infiltratio tuberculosa), ἐν ἧ ἡ φυματιώδης οὐσία ἐνστάσσεται ἐν τοῖς τῶν ὀστέων κυττάρσι.

Τοῦ μὲν πρώτου εἶδους ὁ χρόνος διαίρειται εἰς πέντε καιροὺς καὶ ἐν τῷ πρώτῳ μὲν εἶναι ἡ πολεὶα κερχρίωσις. Κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ πεπονήτου ὀστέου εὐρίσκουσι ἀφελόντες τὸ περιόστεον, στίγματα, ἀγγεῖα ἔχοντα, καὶ κηλίδας ὑπογλαύκουσ ἢ ἐπάρσεις μικρὰς ἀπεργαζόμενα. Ἀφελόντες δὲ τὴν συμπαγὴ οὐσίαν τοῦ ὀστέου κατὰ πύχας καὶ τὸ κυτταρῶδες ἔπειτ' αὐτοῦ πλέγμα, ἀπαντῶμεν οὐσίαν τινὰ, ὅσον γραμμῶν τινας περιοχὴν ἔχουσαν. Ἡ οὐσία αὕτη πλάσσεται δι' ἐνώσεως μικρῶν μαργαριτοειδῶν ὀκαλλιολεῦκων καὶ ὅσον ἡμισείας γραμμῆς διάμετρον ἔχοντων κερχρίων, ὧν πολλὰ, κατὰ τὴν περιφέρειαν μάλιστα, περιβάλλονται ὑπὸ μικρῶν, λεπτοτάτων καὶ διαφανῶν ὀστεῖνων κελύφων. Πολλῶν δ' εὐρίσκουσι τινὰ τῶν κερχρίων τούτων στίγμα ξανθὸν καὶ ἑμαυρότερον ἐν τῷ μέσῳ ἐμφαίνοντα. σημαίνει δὲ τὸ στίγμα τοῦτο ἀρχὴν μεταμορφώσεως. Εἰς τὰ χωρὶα δὲ τὰ διαχωρίζοντα ταῦτα,

διασπείρονται ὀγγυτά τινα λεπτοφύεστατα, μετὰ τῶν ἀγγείων τοῦ περίε ὀστείου πλέγματος συνεχόμενα καὶ σαφειστάτην ἔνεσιν ἐμφαίοντα. Ἡ δὲ ἐπιφάνεια τοῦ ὀστού, ἡ ἔγγυτάτω τοῦ φυματιώδους τούτου ἀποσκήμματος κειμένη, φαίνεται διπλασίως παχέα διὰ νεοπλάστου ὀστεινῆς πτυχός. Τὰ κεγχρία ταῦτα εἰσι κατὰ πάντα σύμφωνα πρὸς τὰ ἀρχόμενα πνευμονικὰ φυμάτια, καὶ πολλάκις εὐρίσκωμεν ἐκ τούτων εἰς τὸ ὀστοῦν, ἄπερ εἰς ἄλλα μέρη καλῶς διασπασμένα φυμάτια ἐμφαίονσι, καθὼς καὶ εἰς τοὺς πνεύμονας τοιούτων ἀρρώστων συνήθη φυμάτια. Τὰ ἰστέϊνα διαφράγματα, τὰ διαχωρίζοντα τὰ καθ' ἕκαστα τῶν κεγχρίων τούτων, λαφύσσονται παραυτίκα, γίνοντ' ἐντελῶς ἀφανῆ, καὶ ἐμφαίνοσιν ἔπειτα τὰ ἐν τῷ δευτέρῳ καιρῷ γνήσια ἢ λεπυρὰ φυμάτια· ἡγουν τὰ κεγχρία ταῦτα ἐνούμενα εἰς οὐτίαν, ἀποβάλλουσι τὴν ἀρχήθεν χροιάν αὐτῶν καὶ πρόσοψιν, τὰ διαχωρίζοντα ταῦτα ἀγγεῖα καὶ διαφράγματα γίνονται ἀφανῆ, καὶ τὸ ὅλον εἶναι οὐσία μὴ διαφανῆς, λευκῆ καὶ εἰς τὸ μηλινοειδὲς βέπουσα, ὅμοια τῇ κόλλῃ τῶν ὑελουργῶν, οὐδόλως ἐλαστικῆ, καὶ τῇ ἐπιθλίψει τοῦ δακτύλου ὑπέκουσα, ὁμογενῆς, οὐδὲν ὀστώδες ἐνέχουσα, καὶ κηλίδας ἐνίοτε λευκάς ἢ πολιὰς ἐμφαίνοσα. Τὴν οὐσίαν ταύτην περιαιμπέχει λέπυρον ἢ θυλακίς, ἥτις ὑπαλείπει πάσας τὰς ἀνωμαλίας τῆς κοιλότητος τοῦ φυματίου, εἶναι λεπτή, κατ' ἀρχὰς μὲν πηκτωματώδης, διαφανῆς, ἔπειτα δὲ συστατικώτερα, καὶ τόσῳ μᾶλλον ἀγγεῖων ἀφθονούσα, ὅσῳ μαλακώτερον γίνεται τὸ φυμάτιον. Τὸ ὀστεῖνον κοιλίωμα εἶναι μᾶλλον ἢ ἥτεον κανονικῶς στρογγύλον, ἐνίοτε δὲ γωνιωδὲς, καὶ ἐμφαίνει πλεονα παρακοιλώματα, μετὰ τοῦ κυρίου κοιλώματος συνεχόμενα. Ἡ ἐπιφάνει' αὐτοῦ φέρι ἐνίοτε πλήθος μᾶλλον ἢ ἥτεον λεπτῶν ὀστεινῶν ἀκίδων, αἵτινες ἅπασαι παράλληλοι καὶ πρὸς τὸ κέντρον τοῦ κοιλώματος ἀπειθυμέναι εἰσι. Τὰ πλευρώματα τοῦ κοιλώματος εἰσὶν ἐνίοτε ὀστώδη, ἰνώδη καὶ χονδρώδη, ὅταν τὸ φυμάτιον ἀεθῆθεν ἔφθασε πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὀστού· ὅταν κείται ὑπὸ τὸ περίοστεον, ὅπερ παχύνεται καὶ συνεχεται στερεῶς μετὰ τοῦ θυλακίου. Ἄλλως δὲ τὸ περίε τοῦ κοιλώματος πλέγμα τοῦ ὀστού ἔχει τὴν φυσικὴν αὐτοῦ στερεότητα καὶ ὕψην. Τὰ φυματιώδη ταῦτα ἀθροίσματα ἔχουσιν ἕκαστιν ἄσιν δύο, τριῶν, δέκα καὶ πέντε ἢ εἰκοσι γραμμῶν. Ἐν γένει δὲ ταῦτα ὄν εἶναι τόσῳ συχνά, καὶ συνηθέστερον εὐρίσκειται ἐν ἀρκούντως μέγα ἢ πολλὰ μικρότερα. Ἐπὶ τῇ φυματιώσει τῶν ὀστῶν, τὸ περίοστεον ἔχει ἀφθονώτερον ἀγγεῖα, καθὼς καὶ αὐτὸ τὸ περίε αὐτοῦ ὀστού· τῇ ἀγγειοφύτιᾳ δὲ ταύτῃ ἔπεται παραυτίκα ἀπόθεις νεοπλάστων στρωμάτων ὀστού. Διὸ τὸ γεννώμενον ἐν τοῖς ἄκροις τῶν ὀστῶν εὐκολώτερον εἰσέρχεται εἰς τὴν ἀρθρώδη κοιλότητα, ἢ πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὀστού, ἐπειδὴ τὸ φυμάτιον, τὸ ἀρχιγενὲς ὀστοῦν διελθὼν, ἔχει νὰ διέλθῃ εἰς καὶ εἰς τὸ δευτερογενὲς, ἐν ᾧ πρὸς τὴν κοιλότητα τοῦ ἄρθρου ἀπειθυνόμενον, οὐδὲν τοιοῦτον ἐμπόδιον εὐρίσκει.

Ἐν τῷ τρίτῳ δὲ καιρῷ εἰσι τὰ ἐντηκτα φυμάτια. Ἡ φυματιώδης οὐσία ἐντήκεται ὑστερον, ὅτ' ἐν ἀπὸ τοῦ μέσου πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν, ὅτ' ἐν ἀπὸ τόπου τινὸς τῆς περιφερείας πρὸς ἅπασαν τὴν οὐσίαν.

Ἐν τῷ τετάρτῳ δὲ, ἢ πρὸς τὴν ἔξωσιν ὀρμῆ. Ἡ σύλληψις τότε τῆς φυματιώδους οὐσίας ἔχει ὡς πραγματικὸν ἀπόστημα, ὅπερ, ὑπὸ τὸ δέρμα ἐλθὼν, ἐπάγει φλεγμονὴν αὐτῷ, διαρρήξιν ἔπειτα, καὶ ἔκρυσιν ὑγροῦ θρομβώδους καὶ μετὰ λευκῶν καὶ τυροειδῶν κροκιδῶν ἀνκυμαμιγμένου. Μετὰ τὴν παντελῆ δὲ κένωσιν τῆς φυματιώδους οὐσίας ἀπομένει συρίγγιον, ἀδιακόπως διάφορον ποσότητα ὑγροῦ ὀστροῦ ἐκχέον.

Ἐν τῷ πέμπτῳ δὲ, ἢ πρὸς ἴασιν προσπάθειαι. Μετὰ διάφορον καιρὸν, ἀπ' οὗ ὁ ἀρρώστος ὑπερνικήσῃ τὴν ἀφθονον πύσιν, φαίνεται ῥοπή τις πρὸς τὴν ἴασιν· ἢ κύστις μεγεθύνεται καὶ παχύνεται, ὥστε ἀναπληροῖ ὅλον τὸ ὑπ' αὐτῆς ὑπαλειφό-

μενον κοίλωμα και φαίνεται τέλος ως πλέγμα ἰνωδεις και μυελωδεις· τὸ αἷσιον τοῦτο τέλος γίνεται ως ἐπὶ τὸ πολὺ, ὅταν ἡ ἀρχὴθεν ἐστία τοῦ κακοῦ κίτται πλησιέστερον τοῦ δέρματος.

Τοῦ δὲ δευτέρου εἶδους, ἧτοι τῆς φυματιώδους ἐνστάσεως, ἐμφαίνονται τρεῖς κα-
ταστάσεις· καί

Πρώτη μὲν εἶναι ἡ πολὺ ἀ ἔ ν σ τ α ξ ι ς. Τὰ ὑπ' αὐτῆς ἀλωθέντα μέρη τοῦ ὄστου ἐμφαίνουσι ἀπανταχοῦ τῆς παθήσεως ὀπκλιόχρους, μικρὸν τι ὑπερύθρους και διὰ φανεῖς, ἐκ τῆς ἀποσκήψεως τῆς φυματιώδους οὐσίας πλασσομένας, και διὰ τῆς παραλλαγῆς τῆς χροῖας ἀκριβῶς περιγεγραμμένας κηλίδας. Διὰ τοῦ μικροσκοπίου δὲ βλέπομεν ταύτας ἀγγεῖοις λεπτοτάτοις ἔχομένας, ἐνίοτε δὲ ὑπὸ κύκλου σαφεστάτης ἐνέσεως περιαμπεγομένας. Τῆς πυκνότητος δὲ τοῦ ὄστου οὔτε αὔξεσις οὔτε ἐλάττωσις ὑπάρχει.

Δευτέρα δὲ ἡ πυώδης ἔ ν σ τ α ξ ι ς. Ἡ οὐσία κατὰ μακρότερον ἢ βραχύτερον χρόνον διάστημα γίνεται λευκῶξανθος και οὐδόλως διαφανῆς· κατ' ἀρχὰς στερεὰ ἐντήκεται κατὰ μικρὸν, ἐνίοτε δὲ εἶναι ὀλως ῥευστὴ και πυώδης. Καί ἡ συλλογὴ αὕτη εἶναι ἀκριβῶς περιωρισμένη· τὰ ἀγγεῖα ἐξαλείφονται, τὸ πλέγμα τοῦ ὄστου ὑπερτρέφεται κατὰ τὰ ἀνὰ μέσον αὐτοῦ χωρία, χωρὶς νὰ γίνηται τοῦ ὄγκου αὐτοῦ αὔξεσις. Τὰ κύτταρα αὐτοῦ συστέλλονται, ἐξαλείφονται σχεδὸν ὅλως, και τοῦ ὄστου ἡ ὕψη γίνεται ἐλεφαντοειδῆς.

Τρίτη δὲ εἶναι ἡ νέκρωσις ἢ ἀπόλυσις. Τὸ ὄστου, οὕτως ἀλλοιωθὲν, φαίνεται ὁμοίωτατον πρὸς ἀπόλυμα· οὔτε ἀγγεῖον, οὔτε ἄλλο τι σημεῖον ζωῆς φαίνεται ἐν αὐτῷ. Διὸ κύκλος ἐξωστικός γίνεται περὶ τὸ διενεσταγμένον μέρος τοῦ ὄστου, και ἐν τῷ ἀπολύματι γίνονται ὅσα και τὴν νέκρωσιν χαρακτηρίζουσι συμπτώματα· ἀποστήματα, συρίγγια, ἄσθνος πύησις κ. ο. κ. εἰσι τ' ἀφευκτα ἐπακόλουθα. Ἐνίοτε ὁμως γίνεται μὲν ἡ νέκρωσις, ἀλλ' ἡ ἐξωσις βαίνει βραδέως, και τότε τὸ ὄστου ἐξωθεῖται πολλάκις εἰς μικρὰ τεμάχια, και ἐν τῇ περιαμπεγούσῃ τὸ ἀπόστημα θήκη εὐρίσκειται πλήθος μορίων ὄστου ὡς περὶ ψάμμου. Ἐνίοτε δὲ διαδίδεται ἡ πυώδης αὕτη ἐνστάσις εἰς τὰ γειτνιαζόντα μόρια και ἀλλοίωσις μέγα μέρος τοῦ ὄστώδους πλέγματος· σπανίως αἱ συλλογαὶ αὗται περιορίζονται ὡς τὰ λεπυρὰ φυμάτια, και πολλάκις γεννᾶται τερηδὼν εἰς τὰ γειτνιαζόντα μέρη.

Ἡ φυματιώδης αὕτη ἀλλοίωσις συγγέεται, λέγουσι, πολλάκις μετὰ τῆς τερηδόνης, διαφέρει δὲ οὐσιωδῶς ταύτης· ἡ τερηδὼν φέρεται ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας πρὸς τὸ μέσον τοῦ ὄστου, ἐν ᾧ ἡ φυματιώδης ἐνστάσις ἔχει τάνάπλιν· ἐν ταύτῃ γίνεται μεσόστεος ὑπερτροφία, αὔξεσις τῆς πυκνότητος τοῦ ὄστου, ἔνδειμα ἀγγείων, ἐν ᾧ ἐν τῇ τερηδὼνι λεπτύνεται τὸ ὄστου και ἐντήκεται, και αὐξάνονται τ' ἀγγεῖα τοῦ ὄστώδους πλέγματος. Ἀλλ' ἡ μεσόστεος ὑπερτροφία ἀρκεῖ, λέγουσι, νὰ διακρίνη τὴν πάθεισιν ταύτην ἀπὸ τῆς νεκρώσεως και ἀπὸ τῆς φλεγμονῆς και πυήσεως τοῦ μυελώδους πλέγματος τῶν ὄστων.

Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ θανάσιμον εἶναι τὸ τέλος τῆς φυματιώσεως τῶν ὄστων, ὅταν μετ' αὐτῆς ὑπάρχη και ἄλλων κυρίων ὀργάνων φυματίωσις. Μόνον δὲ, ὅταν ἡ τοιαύτη πάθησις τῶν ὄστων ἢ κατὰ μόνας, και ὁ ἄρρωστος εὐεκτή ἔτι, δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν, ὅτι οἰκεία διαιτητικὴ ἐπιμέλεια, ὅταν ἡ χοιραδικὴ πάθησις ζητεῖ, θέλει βοηθῆσει τῆς φύσεως τὴν προσπάθειαν. Τὸ αἷσιον δὲ τοῦτο τέλος γίνεται συχνότερον ἐν καιρῷ τῆς ἐφηβοσύνης, ἢ ἐν πάσῃ ἄλλῃ ἡλικίᾳ, ὡς και ἀνωτέρω ἐν τῷ περὶ ἔγκοιλου τερηδόνης ἐγένετο περὶ τούτου λόγος.

S. 514.

Τὸ προγνωστικὸν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς κράσεως, τῆς ἡλικίας και τῶν περὶ

ριστατικῶν τοῦ ἄρρώστου, ἐκ τῶν γεννῶντων τὴν τερηδόνα αἰτίων, καὶ ἐκ τοῦ πεπονθότος μορίου· χειρὸν δὲ πάντων εἶναι ὅταν ἡ τερηδὼν ἢ πλησίον τῶν ἀρθρώσεων, καὶ ὅταν ὁ ἄρρώστος πάσχη καθ' ὅλον τὸ σῶμα καὶ μάλιστα ὑπὸ χοιράδων. Τὸ μόνον βοήθημα εἶναι ἡ ἀποκοπὴ τοῦ μορίου, ὅταν ὁ ἐκτικὸς πυρετὸς συντήκη τὸν ἄρρώστον. Πολλάκις ὅμως, καὶ μάλιστα ὅταν ὁ ἄρρώστος ἦ νέος καὶ ἀρχίζῃ νὰ ἐφηβῆ, ἡ φύσις αὐτόματος λαίνει τὴν τερηδόνα τὸν δετὸν τρόπον· τὰ μυκητώδη χεῖλη τοῦ στομίου τοῦ ἔλκουσ συστέλλόμενα ἐμποδίζουσι τὸν ἀέρα πρὸς τὸ πεπονθὸς ὄστουν, ὅπερ ἡ νεκροῦται ὄλως καὶ ἐξωθεῖται ἐν εἰδει ἄμμου μετὰ τοῦ πύου, ἢ ἐν εἰδει πετάλων, ἢ τέλος ὅλον ἐκ μιᾶς· ὁ δὲ τρόπος οὗτος τῆς ἐξώσεως λέγεται ἡ π ρ ὀ ὄ η λ ο ς ἀ π ο φ ο λ ἰ ὀ ω σ ι ς· ἡ δεῦτερον ἀπάγεται διὰ τῆς διαφορήσεως, καὶ τότε λέγεται ἡ ἄ δ η λ ο ς ἀ π ο φ ο λ ἰ ὀ ω σ ι ς. Συγχρόνως δὲ μετὰ τῆς ἀποφολιδώσεως ἀναφύονται ἐκ τοῦ ὄστου κεγχροειδεῖς σάρκες, τὸ πῦον γίνεται χρηστότερον καὶ ὀλιγώτερον, καὶ τὸ ἔλκος ἀπουλοῦται κατὰ μικρόν. Ἐπὶ δὲ τῇ ἐγκοιλίῳ τερηδόνι γίνεται σπανιώτερον ἢ ἴσας αὐτῆ. Μόνον δὲ ὅταν, ἐπὶ ἀποσκήψει τῶν φυματίων εἰς μικρὰ ἀυλοειδῆ ὄστα τῆς χειρὸς καὶ τοῦ ποδός, νεκρωθῇ τὸ ὄστουν καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν περιοχὴν, γίνεται ἴσας μετ' ἐντελοῦς ἐξώσεως ὅπερ συνήθως μετὰ ἔτη ἀκολουθεῖ. Ἄλλ' ἐν τοῖσι οὐδὲν νέον ὄστουν γεννᾶται, ἐπειδὴ φθείρονται συγχρόνως τὸ τε περίστυον καὶ ὁ μυελουχος χιτῶν. Διὸ καὶ τὸ ὄστουν μετὰ τὴν ἴσιν πάντοτε βραχύτερον γίνεται, καὶ ὁ προσήκων δάκτυλος συστέλλεται.

§. 515.

Σκοπὸς τῆς θεραπείας εἶναι ν' ἀφαιρέσωμεν τὸ γεννῶν τὴν τερηδόνα αἷτιον, δίδοντες τὰ πρόσφορα πρὸς τὰς χοιράδας, πρὸς τὴν ἀφροδισίαν λῶβην, πρὸς τὴν ῥαχίτιν, πρὸς τὴν ἀρθρίτιν κ. τ. λ. ἀντιφάρμακα, καὶ συντηροῦντες τὰς δυνάμεις τοῦ ἄρρώστου δι' οἰκείων βοθημάτων, καὶ μάλιστα διὰ καλῆς καὶ θραπευτικῆς διαίτης καὶ καθαροῦ ἀέρος.

§. 516.

Σκοπὸς δὲ τῆς τοπικῆς θεραπείας τῆς τερηδόνας εἶναι νὰ ὑπάρχωσι καθαρὰ τὰ ἐπίδερμα, νὰ ἐμποδίζηται ἡ συνάφεια τοῦ ἀέρος μετὰ τοῦ τερηδοσιμένου ὄσου, καὶ νὰ γίνηται ἡ ἔκρυσις τῶν ἰχώρων ἀκωλύτως, καὶ πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται νὰ πλατύνωμεν τὸ στόμιον τοῦ ἔλκουσ ὅσας οἱ ἰχώρες δὲν ἀπορρέουσι κατὰ τὸ εἶκόσ· ἄλλως δὲ ἡ τοπικὴ θεραπεία συμφωνεῖ κατὰ πάντα πρὸς τὴν τοπικὴν τῶν ἐλκῶν, ὡς ἤδη εἴρητ' ἐν γένει. Δέον λοιπὸν νὰ ἐπιμοτῶμεν ἐπιπολαιῶς τὸ στόμιον τοῦ ἔλκουσ καὶ, χωρὶς νὰ ἐμπληρωμῆν αὐτό, μηδὲ νὰ ἐμβάλλωμεν ἐν αὐτῷ μοτὸν στρεπτὸν (bourdonets), νὰ ἐπιβάλ-

λωμεν πυριάσεις ὑγρὰς ἐκ χαμαιμήλων ἢ ἐξ ἄλλων ἀρωματικῶν βοτάνων. Ἐπι κακίστη δὲ πηθεῖ καὶ ἀτόνια, μάλιστα δὲ ἐπὶ τερηδόνη τῶν ὀστέων τῆς χειρὸς καὶ τοῦ ποδός, ν' ἀνατρίβωμεν κατὰ τὰ γεινιάζοντα μόρια πητικὰς ἀλοιφὰς ἢ οἰνοπνευματώδη ὑγρὰ, καὶ νὰ μεταχειριζώμεθα λουτρὰ ἐξ ἄχνης ὑδραργύρου, θερμὰ λουτρὰ τοπικῶς καὶ καθ' ὅλον τὸ σῶμα. Μύξα δὲ καὶ ἄλλα ἰσχυρὰ παροχτετευτικά ἐνεργοῦσι κατ' ἐξοχὴν πρὸς τερηδόνα βαθυτέρω ἐνοῦσαν. Ἐὰν δὲ ταῦτα ὥσι φλεγμαίνοντα, προσβάλλομεν βδέλλα κατὰ τὴν περιοχὴν, ἀνατρίβομεν τὴν δι' ὑδραργύρου τεφρόχρουν ἀλοιφήν καὶ ἐπιβάλλομεν μαλθακῶδη καταπλάσματα. Ἐκ τῆς θεραπείας ταύτης ἐλπίζεται ἀλλοίωσις τῆς ζωτικότητος τοῦ πεπονθότος ὀστού, καὶ ἔξωσις αὐτοῦ διὰ τῆς προδήλου ἢ ἀδήλου ἀποφολιδώσεως· καὶ ὅταν γίνηται κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον, πρέπει νὰ φρονιζώμεν περὶ τοῦ ἐξελκυσμοῦ τοῦ ἀπολυομένου ὀστού· αὕτη δὲ ἡ ἀγωγή εἶναι προσφορωτέρα παρὰ τὰς ἐνέσεις χλιαροῦ ὕδατος, ἐλαφρῶν ἀποζεμάτων, στυπτικῶν ἢ ἀρωματικῶν βοτάνων, ὡς εἶναι τῶν χαμαιμήλων, τοῦ φλοιοῦ τῆς δρυός, τῆς καστανέας, τῆς κίνας, τῶν χλωρῶν λεπύρων τῶν καρύων, τοῦ κεκραμένου φωσφορικοῦ ὀξέος, ἀσθενούς διαλύματος ἄχνης ὑδραργύρου, τιτανίου ὕδατος, σωσικρέατος κ. τ. λ. ἢ λειοτριβημένα ἀρωματικά βότανα ἐπιπασσόμενα κατὰ τοῦ ἔλκουσ, ὅταν οἱ ἰγῶρες ὡσιν ἀπθονοὶ καὶ δυσωδέστατοι. Καὶ μόνον ὅταν ἡ ῥηθεῖσα ἀγωγή μείνη ἀτελεσφόρητος, καὶ τὸ ἔλκος δὲν υποβάλληται ὑπὸ νοσήματος ἐνόητος καθ' ὅλον τὸ σῶμα, καὶ ὅταν ὁ πεπονθὸς τόπος δὲν ἐμποδίζῃ, δυνάμεθα νὰ ἐπιτελώμεν τὴν θεραπείαν, ἀφαιροῦντες τὸ τερηδονισμένον ὀστόν καὶ θεραπεύοντες ἔπειτα ἀπλῶς τὸ ἀπογυμνούμενον μέρος τοῦ ὀστού, ἢ γοῦν ἀποπρίνοντες τὸ τερηδονισμένον μέρος τῶν πλευρῶν, τοῦ στέρνου, τῆς κλειδός, τῶν ὀστέων τοῦ κρανίου καὶ τοῦ προσώπου, τῶν μετακαρπίων ὀστέων, τῶν ὀστέων τοῦ τάρσου, τῶν ἀρθρωδῶν κεφαλῶν, ἐὰν μὴ ἢ ἡ τερηδὼν ὑπερβαλλόντως ἐξηλωμένη. Ἐὰν δὲ τοῦτο ὑπάρχῃ εἰς τὰ ὀστὰ τῶν ἄκρων, καὶ μάλιστα εἰς τὰ ἄρθρα, καὶ φόβος ἐξαντλήσεως δι' ἐκτικῶν πυρετοῦ, τὸ μόνον σωτήριον εἶναι ἡ ἀποκοπὴ ἢ ἡ ἀπεξάρθρωσις.

Τὰ πολλὰ φάρμακα, ἅπερ ἐφημίσθησαν πρὸς τὴν τερηδόνα ὡς καλὰ, οἷον τὸ Μηδικὸν σίλφιον, τὸ φωσφορικὸν ὀξύ, τὸ ἐρυθρόδανον, τὸ φηλανδρίου σπέρμα, ἢ ἀλυκὴ βαρύτις, δὲν ἀπεδείχθησαν διὰ τῆς πείρας τοιαῦτα. Ὁ Ρύστος (Haldbuch der Chirurgie. Bd. II. S. 398) ἐπαινεῖ ὡς ἀνυσιμώτατον καταπότια εἰς ἴσας μοίρας μηδικοῦ σιλφίου, φωσφορικοῦ ὀξέος καὶ ρίζης τοῦ εὐώδους καλάμου συνιστάμενα, ὧν δίδονται τρεῖς τῆς ἡμέρας 6 ἕως 10, ὅταν μάλιστα ὡσι· χοιράδες τὸ αἷτιον τοῦ κακοῦ. Ἀξιόμειπτος δὲ εἶναι ἡ χρῆσις τῶν δριμέων φαρμάκων, οἷον τοῦ δι' εὐφορβίου, τοῦ δι' ἀλοῆς, τοῦ διὰ σμύρνης βάμματος, τῶν δριμέων αἰθεροειδῶν ἐλαίων κ. τ. λ. πρὸς τελείαν νέκρωσιν τοῦ πεπονθότος ὀστού, πρὸς ὃ μετεχειρίσθησαν ἔτι καὶ τὸν πεπυρα-

κτωμένον σίδηρον. Διότι ἡ δρασίς αὐτῶν δὲν φθάνει μόνον εἰς τὸ νοσηρὸν μέρος τοῦ ὄστου, ἀλλὰ δύναται νὰ ἐκταθῆ καὶ εἰς τὸ ὑποκείμενον ὑγιές μέρος. Μόνον δὲ εἰς τὴν μυκητώδη τερηδόνα εἶδον πολλάκις ὠφέλειαν ἐκ τοῦ πεπυρακτωμένου σιδηρίου· ὁ δὲ Φρίκκης (Fuenster Bericht ueber die Verwaltung des allgemeinen Krankenhauses zu Pambourg 1832. S. 237). οικειότερον βοήθημα πρὸς ταχεῖαν ἀπορρολίωσιν τοῦ ὄστου κρίνει τὴν ἀποψίλωσιν τοῦ πεπυρακτώτος ὄστου.

§. 517.

Ὅταν δὲ διὰ τῆς μηλώσεως καταλάβωμεν, ὅτι τὸ νοσηρὸν ὄστου ἀπολύεται κατὰ μέρος ἢ καθόλου, ἐξεγκύσωμεν αὐτὸ μὲ τὴν λαβίδα ἢ μὲ τὴν ριζάγραν· καὶ πρὸς τὸν ἐξεγκυσμὸν ἀνάγκη πολλάκις εἶναι νὰ πλατύνωμεν τὸ ἐπικείμενον εἰς τὰ ἀπαλὰ μόρια ἔλκος. Μετὰ τὸν ἐξεγκυσμὸν τούτου εὐρίσκομεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν ὑποκείμενην ἐπιφάνειαν ἐσκεπασμένην μὲ κεγχροειδεῖς σάρκας, ἃς δεόν νὰ μὴ βλάψωμεν δι' ἐρεθιστικῶν φαρμάκων· ὅταν δὲ μέγα μέρος ὄστου ἐνεκρῶθη ὅλως καὶ δὲν ἀπολύεται, δυνάμεθα ν' ἀπολύσωμεν αὐτὸ, διακινούντες αὐτὸ κατὰ πᾶσαν ἐπίδρασιν τῆδε κάκεισε μὲ τὴν λαβίδα ἢ, ὅταν τοῦτο δὲν ἐξαρκῆ, μὲ τὸ τρυπάνιον, καὶ μὲ τὸν ξυστήρα, ὅταν ὁ πεπυρακτῶς τόπος δὲν μᾶς ἐμποδίζῃ.

§. 518.

Ἡ δὲ θεραπεία τῆς ἐγκοιλίου τερηδόνας ἔστω κατ' ἀρχάς, ἀναλόγως πρὸς τὸν βαθμὸν καὶ τὰ φαινόμενα, ἀφλέγμαντος· διὰ προσβολῆς βδελλῶν, κατ' ἐπανάληψιν γενομένης, δι' ἀνατρίψεω τῆς δι' ὑδραργύρου τεφρᾶς χρου ἀλοιφῆς ἢ τῆς δι' ἰωδούς, καὶ δι' ἔσω καὶ κατὰ τῆς δυσκρασία-ἐνεργούντων βοηθημάτων, προσπαθοῦμεν νὰ ἐνεργήσωμεν τὴν λύσιν, ἥτις ὁμῶς σπανιώτατα ἐπιτυγχάνει. Διεσφάγγη δὲ ὁ ὄγκος, μεταχειριζόμεθα, κατὰ τὸν βαθμὸν τοῦ ἐρεθισμοῦ, μαλθακῶδη ἐπιθέματα καὶ λουτρά, κατ' ἐξοχὴν δὲ λουτρά ἐξ ἀχνῆς ὑδραργύρου. Ἡ αὐτὴ δὲ θεραπεία γίνεται ἐπὶ μακρότερον ἔτι χρόνον καὶ μετὰ τὴν ἀπόπτωσιν τοῦ νεκροῦ ὄστου. Κατ' ἐξοχὴν δὲ μεγάλην ἐνέργειαν εἶδον πάντοτε ἐκ τῶν ἐν Ἑβμῆσιν θερμῶν λουτρῶν πρὸς τὴν χοιραδικὴν ἐγκοιλίον τερηδόνα.

B'.

Περὶ τῆς νεκρώσεως τῶν ὀστέων.

§. 519.

Τὰ ὀστᾶ νεκροῦντ' εὐκόλως ἐξ αἰτίας τῆς μικρᾶς αὐτῶν ζωτικότητος, ὅταν φλεγμανθῶσιν ἢ ἐμπυήσωσιν, ἢ ὅταν διαρραγῆ μεγάλως τὸ περίσσειον αὐτῶν ὅθεν ἡ νέκρωσις εἰς τὰ ὀστᾶ εἶναι ὅ,τι ἡ γάγγραινα εἰς τὰ ἀπαλὰ μόρια· εἶναι δὲ ἢ κατὰ πρωτοπάθειαν, ἢ κατὰ δευτεροπάθειαν, καθ' ὅσον αὕτη γεννᾶται διὰ φλεγμονὴν ἢ ἐμπύησιν, ἢ διὰ λύσιν τῆς συνεχείας τῶν συντελούντων εἰς τὴν θρέψιν τῶν ὀστέων ἀγγείων.

§. 520.

Γεννᾶται δὲ ἡ νέκρωσις εἰς πᾶσαν περίσασιν καὶ εἰς πάσης ἡλικίας καὶ παντὸς γένους ἄνθρωπον, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὅμως εἰς τὰ παιδιά καὶ εἰς τοὺς ἐφήβους· καὶ συχνότατα μὲν εἰς τὰ συμπαγῆ μέρη τῶν αὐλοειδῶν ὀστέων, ὡς τοῦ τῆς κνήμης, τοῦ μηροῦ, τῆς κάτω γένους, τῆς κλειδός, τοῦ βραχίονος, τῆς κερκίδος καὶ τοῦ πήχεως, σπανίως δὲ εἰς τὰ σπογγώδη αὐτῶν μέρη· συχνάκις δὲ ἀλίσκονται καὶ τὰ πλατέα ὀστᾶ, καὶ ὅτε μὲν ἡ ἐντὸς, ὅτε δὲ ἡ ἐκτὸς πλάξ, ἢ καὶ ὅλη αὐτῶν ἡ οὐσία. Ἐὰ γεννῶντ' αὐτὴν αἰτία δύναται νὰ εἶναι πᾶσα βλάβη, ἣτις ἀφαιρεῖ τὴν τροφὴν τοῦ ὀστοῦ διὰ τοῦ περιστέου ἢ διὰ τοῦ μυελούχου χιτῶνος· εἰσὶ δὲ ταῦτα ἢ ἐκτὸς τοῦ σώματος, οἷον μηχανικαὶ βίαι, διαρρήξεις τοῦ περιστέου, φιλώσεις τῶν ὀστέων, καὶ μάλιστα ὅταν μείνωσιν αὐτὰ πολὺν καιρὸν εἰς συνάφειαν μετὰ τοῦ ἀέρος, ἢ ὅταν θεραπευθῶσι διὰ ὀρμίων καὶ ἐρεθιστικῶν φαρμάκων, συνθλάσεις κ. τ. λ. ἢ ἐν τῷ σώματι, οἷον ἄπασαι αἱ περὶ ὧν ἐν τῷ § 512 ὁ λόγος ἐγένετο, καὶ φλεγμονὴν καὶ νέκρωσιν τῶν ὀστέων γεννῶσαι δυσκрасίαι. Καὶ τὰ μὲν ἐκτὸς τοῦ σώματος ἐπάγουσι νέκρωσιν μᾶλλον εἰς τὰς ἐκτὸς πλάκας τῶν ὀστέων, τὰ δὲ ἐντὸς μᾶλλον εἰς τὰς ἐντὸς· πολλάκις δὲ ἐνεργοῦσιν ἀμφότερα συγχρόνως.

§. 521.

Ἡ προηγουμένη τῆς νεκρώσεως φλεγμονὴ εἶναι ἢ ὀξεῖα ἢ χρονία, καὶ ἔχει συμπτώματα μᾶλλον ἢ ἥττον μεγάλα. Καὶ ὅταν μὲν ἐδράζη ἐν τοῖς ἔνδοις τοῦ ὀστοῦ, προξενεῖ κατ' ἀρχὰς πάνους σφοδρούς, βυθίους, μὴ αὐξανόμενους δὲ ἐπιθλιβομένου τοῦ ὀστοῦ καὶ κινουμένου τοῦ μορίου, καὶ πυρετὸν ἐνίοτε σφοδρὸν καὶ ἰδρώτας ἀτονούντας· ἐπιγίνεται δὲ κατὰ τὸν πεπονθότα τόπον καὶ ὄγκος σκληρὸς, ὅστις περιτείνεται κατὰ μικρὸν, καὶ οὗ τὸ ἐπικείμενον δέρμα δὲν εἶναι ἐρυθρὸν οὐδὲ διατεταμένον. Κατὰ τὸ μέγεθος δὲ τῆς φλεγμονῆς, ὀλίγον ἢ πολὺν χρόνον ἔπειτα, γίνονται κατὰ διαφόρους τόπους ἀποστήματα, ἅπερ ἐκρήγνυνται καὶ ἀπορρέουσι πῦσιν, χωρὶς ὅμως νὰ σμικρυνθῇ ὁ ὄγκος. Τὰ στόμια τῶν διερρωγόντων ἀποστημάτων κεῖνται πολλάκις μὲν κατ' εὐθείαν ἐπὶ τοῦ πεπονθότος τόπου τοῦ ὀστοῦ, πολλάκις δὲ, καὶ ὅταν μάλιστα τὸ ὄστον περιέχεται ὑπὸ πολλῶν σαρκῶν, ἀπεργάζονται συριγγώδεις πόρους, ὧν τὰ ἐκτὸς στόμια περιστοιχίζονται ὑπὸ κυκλοτεροῦς χείλους, γραμμῆς πάχος ἔχοντος. Τῶν στομιῶν τούτων ἕνια μὲν ἀπουλοῦνται αὐτόματα, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ διανοίγονται ἕτερα.

§. 522.

Ἡ διάγνωσις τῆς νεκρώσεως εἶναι βεβαία μὲν, ὅταν τὸ πεπονθὸς ὄστον

φαίνηται διὰ τοῦ στομίου τῆς πληγῆς καὶ εἶναι μέλαν, ἀθίβαιος δὲ, ὅταν ἢ τοῦτο λευκὸν καὶ ξηρόν· τὰ προηγούμενα δὲ συμπτώματα καὶ ἡ διάρκεια τοῦ νοσήματος πρέπει τότε νὰ μᾶς ἐνδείξωσιν ἕαν ἢ ψιλῶσις, ἢ ἀληθῆς νέκρωσις τοῦ ὄστου. Καθ' ὅλας δὲ τὰς περιπτώσεις δυνάμεθα νὰ πληροφορηθῶμεν εἰκότως περὶ τούτου διὰ τῆς μηλώσεως ἢ διὰ τῆς ἐξετάσεως μὲ τὸν δάκτυλον, ὅταν τὸ στόμιον τῆς πληγῆς ἐγγωρῇ τοῦτον, δι' οὗ αἰσθανόμεθα τὸ νεκρωθὲν ὄστον, ὅπερ ἐνίστε κινεῖται. Ὅταν τὰ προηγούμενα συμπτώματα ὡς μικρὰ, πιθανόν εἶναι, ὅτι ἡ νέκρωσις εἶναι ἐπιπόλαιος, καὶ ἔτι μᾶλλον βεβαιούμεθα, τοῦτο, ὅταν ὁ προηγούμενος ὄγκος δὲν ἐξετείνεται καθ' ὅλον τὸ ὄστον, καὶ ὁ πόνος ἦτο κατ' ἐπιπολὴν· τὸ δὲ μέγεθος τῆς νεκρώσεως τοῦ ὄστου συμπεραίνεται ἐκ τῆς ἐκτάσεως τοῦ ὄγκου καὶ ἐκ τῶν μεταξὺ τῶν στομίων τῶν ἐλκῶν διαστημάτων. Ἄν δὲ ὡς πολλὰ τεμάχια τοῦ ὄστου νεκρὰ, αἰσθανόμεθ' αὐτὰ μηλοῦντες διὰ τῶν παρόντων κατὰ διαφόρους τόπους ἡνευγμένων στομίων· ἐκτὸς δὲ τούτου διακρίνονται καὶ ἰδιαιτέροι ἐνδὲς ἑκάστου ὄγκου· οἱ εἰς τὰ νεκρὰ μέρη φέροντες συριγγώδεις πόροι δὲν αἰσθάνονται, καὶ ὅταν μέρη τινὰ τοῦ νεκρωθέντος ὄστου ἐξαιρεθῶσιν· ἀλλ' ἐνίστε δὲν αἰσθάνονται ταῦτα οὐδ' ὅταν ἐξαιρεθῶσιν ὀλόκληρα τὰ τεμάχια τοῦ ὄστου, ἐπειδὴ τὰ συρίγγια ταῦτα διήκουσι βαθύτερον καὶ ἢ πύσις εἶναι ἄφθονος. Πῦον δὲ κακόν, δυσῶδες καὶ μελανωπὸν δὲν εἶναι πάντοτε σημεῖον τῆς νεκρώσεως βέβαιον, ἐπειδὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ πῦον εἶναι χρηστὸν, γίνεται δὲ κακόν μόνον, ὅταν ἡ καθόλου κατάστασις τοῦ σώματος γείνη χειρῶν.

Εἰ καὶ ὁμοιότητά τινα πρὸς ἀλλήλας ἔχουσιν ἡ τερηδῶν καὶ νέκρωσις, ἐπειδὴ ἀμφότεραι γεννῶνται ἐκ τῶν αὐτῶν αἰτίων, καὶ εἰς ἀμφοτέρας ἀπογυμνοῦται τὸ ὄστον, φθίρεται μικρὸν ἢ μέγα μέρος αὐτοῦ, καὶ γίνεται πύσις· διαφέρουσιν ὅμως ἀλλήλων κατὰ τὰ ἀκόλουθα· ἡ μὲν τερηδὼν γεννᾶται εἰς τὰ σπογγώδη ὄστα, ἡ δὲ νέκρωσις εἰς τὰ μᾶλλον συμπαγῆ· ὁ ἐγγινόμενος ὄγκος ἐπὶ τῇ ἐπιπολοῦ τερηδόνι δὲν εἶναι κατ' ἀρχὰς τόσοσ ἐκτεταμένος, ὡς ἐπὶ τῇ νεκρώσει. Καὶ ἐν τῇ τερηδόνι μὲν διασχᾶται οὗτος πλατυτέρως, καὶ τὰ χεῖλη τοῦ σχάσματος γίνονται τυλῶδη, ἐν τῇ νεκρώσει δὲ γεννῶνται συριγγώδεις πόροι, ὧν τὰ στόματα περιέχονται ὑπὸ σαρκωδῶν ἐκφυμάτων. Ἐπὶ τῇ τερηδόνι μὲν ἀπορρέει ἰχώρ δυσῶδης, ἐπὶ τῇ νεκρώσει δὲ πῦον ἀληθές, ὅπερ γίνεται ἀχρεῖον μόνον, ὅταν κακῶς θεραπευόμενον ἐπικρατηθῇ πολὺν καιρὸν, ἢ ὅταν τὰ περιεχόμενα μέρη ἐρεθισθῶσιν ὑπερβαλλόντως, ἢ ὅταν συγχρόνως μετ' αὐτῆς ἢ καὶ τερηδῶν. Ἐπὶ τῇ τερηδόνι μὲν εἰσὶ ζωϊκὰ φαινόμενα, ἐμπλησις τῶν ἀγγείων, χαύνωσις, πύσις, καὶ ἐπακόλουθος φθορά, ἐξ οὗ ἡ ἐπάφησις τοῦ ὄστου μετὴν μῆλην εἶν' ἐπώδυνος, -ἐν ᾧ τὸ νεκρωμένον ὄστον οὐδὲν αἰσθάνεται, πόνος δὲ μόνον ἐπὶ τῇ ἰσχυροτέρᾳ ἐπαφῆσει, ὅπερ γίνεται διὰ τῆς μεταδόσεως αὐτῆς εἰς τὰ περαιτέρω ἀνέκρωτα μέρη. Ἡ μαλακία, ἥτις συνακολουθεῖ τὴν τερηδῶνα, ἢ προηγεῖτ' αὐτῆς, ἐξαπλοῦται ἐπὶ πολὺ καὶ γίνεται ἀνεπαισθήτως ἀφανής, καὶ ἀπανταχοῦ ὅπου αὕτη ὑπάρχει, εἰσὶ τὰ κύτταρα τοῦ ὄστου ὑπερῆθρον ὑγροῦ ἐμπλεα. Ἐπὶ τῇ νεκρώσει δὲ γεννᾶται αὕτη εἰς τὰ ὑγιᾶ μέρη, ἐξαπλοῦται ὀλιγότερον, καὶ

ὑπάρχει μόνη ὑπόστρωσις πεγχροειδῶν σαρκῶν, αἵτινες ἀναφύονται μεταξὺ τῶν ὑγιῶν καὶ νεκρῶν μερίων. Αἱ μυκητώσεις τοῦ τερηδονισμένου ὄστου εἰσὶν ὀπαλώτεραι, ψαρότεραι καὶ κακοχρωώτεραι ἢ αἱ γινόμεναι ἄνω καὶ κάτω τοῦ νεκρωθέντος ὄστου, καὶ φαίνονται αὐταὶ μᾶλλον ὡσανεὶ σάρκες πυοβροῦντος τραύματος. Ἐπὶ τῇ τερηδόνι μὲν τὸ ὄστου εἶναι τραχὺ, ἄνισον, μαλακόν, χαῦνον, μυκητώδες καὶ ἡ μήλη διατρυστῆ εὐκόλως αὐτό· ἐπὶ τῇ νεκρώσει δὲ τὸ ὄστου εἶναι ἴσον, καὶ σκληρόν, καὶ ἂν μὲν τραχὺ, δὲν εἶν' ὅμως μαλακόν, οὐδὲ ὑπεικτικόν· αἱ παρασχίδες τῶν ὀστέων, ὅσαι ἐξωθοῦνται, εἰσὶν ἐν τῇ τερηδόνι μὲν μικραὶ, κονιώδεις καὶ εὐθρυπτοὶ· ἐν τῇ ἐπιπολαίῳ δὲ νεκρώσει πεταλώδεις, καὶ ἐν τῇ βαθυτέρῳ μείζονες, στεραὶ, καὶ ἔχουσι τὴν φυσικὴν κατασκευὴν τοῦ ὄστου. Τὸ περίοιστον δὲ ἢ ὁ μυελουχοῦς ὡμὴν εἰσὶν ἐν τῇ τερηδόνι μὲν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, μεγάλως ἠλλοιωμένα ἢ βεβλαμμένα, ἐν τῇ νεκρώσει δὲ εἰσὶν ἀκέραια τὸ ἓν ἢ τὸ ἕτερον ἢ καὶ ἀμφότερα, ἐξ οὗ καὶ ἡ φύσις ἐνεργεῖ ὀλίγον· μόνον εἰς τὴν τερηδόνα· καὶ ὅταν αὕτη βοηθήσῃ ἐπιτυχῶς, γίνονται τὰ χεῖλη τῆς πληγῆς τυλώδη, καὶ παρόμοιοι μεταβολαὶ εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ ὄστου, ἢ ἀναφύονται· σάρκες κεγχροειδεῖς ἐκ τοῦ ὄστου, αἵτινες συμφύονται μετὰ τῶν ἐκ τοῦ ὄστου, ἀλλὰ σπανίως μεταβάλλονται εἰς ὀστώδη οὐσίαν, καὶ ἀπεργάζονται ἀμόρφους μόνον οὐσίας, ἐν ᾧ εἰς τὴν νέκρωσιν γίνεται ἀναγέννησις τοῦ ἐξωσθέντος ὄστου μᾶλλον ἢ ἤττον ἐντελής· ἢ νέκρωσις βαίνει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν βραδέως, πολλάκις δὲ καὶ ταχέως καὶ μετὰ σφοδρᾶς φλεγμονῆς, ἢ περ εἶναι σπάνιον ἐν τῇ τερηδόνι. Μετὰ τὴν σχάσιν τοῦ ἀποστήματος ἐν τῇ νεκρώσει μὲν παύεται συνήθως ὁ πόνος, ἐν τῇ τερηδόνι δὲ αὐξάνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ.

Ἡ γνώμη τοῦ Δελπερίου, Πουγέτου καὶ ἄλλων, ὅτι ἐν τῇ τερηδόνι ἀφανίζεται ὅλως τὸ ὀργανικὸν στοιχεῖον (ἢ ὀστώδης πηκτῆ), ἀντ' αὐτοῦ δὲ γεννᾶται ἡ ἰδιάζουσα παχίτη ὕλη, ἣτις ἐμπληροῖ τὰ κύτταρα τοῦ τερηδονισμένου ὄστου, ἐν ᾧ ἐν τῇ νεκρώσει τὰ πλαστικὰ στοιχεῖα δὲν ἀλλοιοῦνται, ἀλλ' ἔχουσιν ὡς καὶ ἐν τῇ ὑγιεῖ καταστάσει, δὲν ἐπεκυρώθη ὑπὸ τῶν δοκιμῶν τοῦ Μουρέτου, ἐπειδὴ κατ' αὐτὰς ἡ παχίτη ἀκίνητη ὕλη, ἣν ἀναφέρουσιν οἱ ῥηθέντες συγγραφεῖς, εὐρίσκειται μὲν πάντοτε εἰς τὴν ἀρτιγενῆ τερηδόνα καὶ ἔχει χαρακτηριστικὸν τὴν τοῦ σαρκῶς στέατος ὀσμὴν· ἅπαντα δὲ τὰ ἐξετασθέντα ὄστα ἐνεῖχον ὕλην ἰνώδη καὶ πηκτωματώδη, καὶ τὰς ἀλατώδεις ὕλας ὡς καὶ τὰ ὑγιᾶ ὄστα, καὶ πάντοτε ἐστάθη ἀδύνατον, διὰ τῶν ῥηθέντων χημικῶν χαρακτήρων νὰ διακριθῇ ἡ τερηδὼν τῆς νεκρώσεως.

§. 523.

Ἡ φύσις προσπαθεῖ ν' ἀποχωρήσῃ τὸ νεκρωθὲν μέρος τοῦ ὄσου, ἀπόλυμα (sequester) συνήθως λεγόμενον, ἀπὸ τοῦ ὑγιούς· ἀπεργάζεται δὲ τοῦτο διὰ τῆς ἀναπόσεως, ἣς δυνάμει ἀπόλλυται ἢ μεταξὺ τῆς συνεχείας τοῦ νεκρωθέντος ὄστου μετὰ τοῦ ὑγιούς οὐσία. Ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ἰγνέρου ἦτο κοινὴ σχεδὸν ἡ δόξα, ὅτι ἡ ἀπόλυσις γίνεται δι' ἀναπόσεως, δι' ἣς κατὰ τὴν μεθόριον γραμμὴν, τὴν συνάπτουσαν τὸ νεκρωθὲν ὄστου μετὰ τοῦ ὑγιούς, γίνεται τῆς οὐσίας ἀπώλεια, δι' ἣς ἀπολύεται τὸ νεκρὸν ὄστου. Ἀλλ' ὁ Ῥοκιδάνσκησ κ. α. νομίζουσι τοιαύτην τῆς ἀναπόσεως πρᾶξιν ἀνάρμοστον πρὸς τὴν ἐνέργειαν τῆς ἐνούσης κατὰ τὰ μεθόρια τοῦ νεκροῦ ὄστου φλεγμονῆς· παράγουσι δὲ τὴν ἀπόλυσιν ἐκ τῆς φθορᾶς τοῦ πλέγματος, διὰ τῆς ἐνεργείας αὐτῆς τῆς φλεγμονῆς γενομένης. Γίνεται δηλαδὴ κατὰ τὰ μεθόρια τοῦ νεκρωθέντος ὄστου ἀραιότης τοῦ πλέγματος τοῦ

ὕγιους ὀστού, ἐν ᾧ ἀνευρόνονται οἱ μυελούχοι αὐτοῦ πόροι· τὸ ὀστοῦν γίνετ' ἐρυθρόν καὶ ἔγχυλον, ἡ ἀραιότης αὐξάνεται ἐν ᾧ τοῦτο λαμβάνει κυτταρώδη κατασκευὴν, τέλος δὲ ἐξαλείφεται καὶ αὕτη, καὶ ἀντ' αὐτῆς ἐμφανεται οὐσία ἐρυθρὰ, ἀπαλὴ καὶ μυκητώδης, στρώσις ὁμοιωθὴ κεγχροειδῶν σαρκῶν. Διὰ τῆς ἐνεργείας ταύτης τῆς φλεγμονῆς, τῆς γεννώσης πύθσιν καὶ σαρκοφυΐαν, περιπίπτει τὸ πλέγμα τοῦ ὀστοῦ ἀπὸ τῶν μυελούχων πόρων εἰς τῆξιν διὰ τοῦ διακρινομένου ἐν αὐτοῖς πύου, ἐν ᾧ τ' ἀνευρομένον αὐτοῦ χωρία πληροῦνται ὑπὸ τῶν ταυτοχρόνως φουομένων κεγχροειδῶν σαρκῶν. Αἱ κεγχροειδεῖς αὗται σάρκες διαρρήγνυσιν ἐνίοτε λεπτοτέρους τόπους τοῦ νεκρωθέντος ὀστοῦ, καὶ τούτου εἰς πλείονα μέρη γενόμενου, ἀμφικαλύπτουσιν αὐτὸ κατὰ μέρος. Καὶ ἐνταῦθα, λέγουσιν, ἡ διάρρηξις γίνεται διὰ τήξεως τοῦ πλέγματος, ἐξηλωμένης διὰ τοῦ πύου ἐπὶ τοῦ νεκρωθέντος ὀστοῦ· ἐν ὧσιν δὲ γίνεται ἡ ἀπόλυσις καὶ ἡ κεγχροειδῆς σαρκοφυΐα, τὸ περιέχον τὸν συριγγώδη πόρον σαρκοφυματώδες χεῖλος τοῦ ἔλκουσ μένει, κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Ζονδίου, ἀναλλοιωτόν, ἐξαλείφεται δ' εὐθὺς, ἀφ' οὗ τελειώσῃ αὕτη καὶ ἐξωσθῇ τὸ ἀπόλυτον ὀστοῦν, καθ' ὃν καιρὸν μεγεθύνεται ἀκανονίστως τὸ μέχρι τούδε μικρὸν καὶ στρογγύλον ὃν στόμιον τοῦ ἔλκουσ. Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν ταύτην τοῦ ἀπολύματος ἐξωθεῖται τούτο εὐκόλως καὶ ἀνευ καλύματος, πλὴν τοῦ κωλύματος, ὅπερ δύνανται νὰ ἐπαγαγῶσι τὰ ἀπαλὰ μόρια, ὅταν τὸ νεκρωθὲν ὀστοῦν ἢ κατὰ τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν πλατέων ἢ αὐλοειδῶν ὀστῶν. Ἀναπληροὶ δὲ διαφόρως ἡ φύσις τὸ ἀπολωλὸς ὀστοῦν. Ἄν ἡ νέκρωσις ἐκτελεγηταὶ μόνον κατὰ τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν τοῦ ὀστοῦ, ἀπαθῶς ἐχούσης τῆς ἐντὸς, (γίνεται δὲ τοῦτο μόνον εἰς μικρὰς βλάβας τοῦ ὀστοῦ, γινομένης μετὰ μηχανικὰς βλάβας, ἀποστήματα κ. τ. λ.), περικλείεται τὸ νεκρωθὲν ὀστοῦν, ἐὰν μὴ ὥσι βεβλαμμένα τὸ περισστέον καὶ τὰ ἀπαλὰ μόρια, ὑπὸ τοῦ νεοπλασσομένου ἐκ τοῦ περισστέου ὀστοῦ, καὶ ἀποχωρίζεται διὰ τῆς ἐντὸς γενομένης κεγχροειδοῦς σαρκοφυΐας· τὸ δὲ ἀποχωριζόμενον ὀστοῦν ἔχει ἐπιφάνειαν τραχεῖαν καὶ ἀραιάν ἐξ αἰτίας τῆς ἐναποθέσεως. Ὅταν ὅμως τὸ περισστέον καὶ τὰ κατὰ τὸν πεπονηθῶτα τόπον ἀπαλὰ μόρια ὥσι βεβλαμμένα οὕτως, ὥστε τὸ ὀστοῦν ἀπογυμνοῦται, ἡ ἀναπλήρωσις τοῦ ὀστοῦ ἐξαρτᾶται τότε ἐκ τῆς ἀκεραιότητος τῶν ἐκτὸς περικειμένων ἀπαλῶν μορίων. Ἡ γεννωμένη ἐκ τῶν συμπαγῶν ὀστῶν σαρκοφυΐα ἀναπληροῖ ἀτελῶς τὸ ἀπολωλὸς ὀστοῦν, ἐξ οὗ ἀπομένει κοίλος ἢ κενὸς ὁ πεπονηθὼς τόπος καὶ τὸ νεκρούμενον ὀστοῦν διασώζει τὴν λείαν αὐτοῦ ἐπιφάνειαν καὶ ἀκέραιον τὸ πάχος αὐτοῦ. Πᾶς δυνατὸς καὶ φλεγμονώδης ἐρεθισμὸς κατὰ τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν τοῦ ὀστοῦ αὐξάνει κατὰ

συμπάθειαν τὴν πλαστικὴν ἐνεργείαν καὶ εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ ὀστέου, ἐξ οὗ γεννᾶται νέον ὀστέον, ὅπερ ἐμπληροῖ τὴν μυελουχοῦν κοιλότητα καθ' ὅν τρόπον εἶναι ὁ ἰσχυρότερος ἐρεθισμός. Ὅταν δὲ ἡ νέκρωσις γίνηται ἐν τῇ ἐντὸς ἐπιφανείᾳ τοῦ ὀστέου, τότε ἡ ἀναπλήρωσις γίνεται ἐκ τοῦ περισσέτου καὶ ἡ νεόπλαστος αὕτη ὀστώδης ὕλη συμφύεται μετὰ τῶν ἐκτὸς ὑγιῶς ἀπομενόντων πετάλων εἰς ἓν ὅλον, χωρὶς γὰρ ἐξογκωθῶσι ταῦτα, οὐδὲ γὰρ γείνωσι μαλακὰ, καὶ οὕτως ἀναπληροῦται τὸ ἐλλείψαν. Ὅταν δὲ ἡ νέκρωσις γείνη καθ' ὅλον τὸ πάχος τοῦ ὀστέου, τότε τὸ νέον ὀστέον πλάσσεται ἐκ τοῦ περισσέτου περὶ τὸ πρῶτον, ὅπερ διὰ τῆς δραστηρίου καὶ ἀλλήλων ἐνεργείας τῶν ἀγγείων μετὰ τοῦ περισσέτου ἀναπίνεται καὶ ἀραιοῦται, καὶ οὕτως ἐλαττοῦται καθ' ὅσον προοδεύει ἡ νέα πλάσις τοῦ ὀστέου ἐκ τοῦ περισσέτου. Ὅταν δὲ μέρος αὐλοειδοῦς τινος ὀστέου βλαφθῇ μετὰ τοῦ ἰδίου περισσέτου καὶ ἀπολεσθῇ, ἡ ἀναπλήρωσις τοῦτου γίνεται τότε οὐχὶ τόσο ἐκ τῶν ἀντικειμένων ἄκρων τοῦ ὀστέου, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ τῶν ἀπαλῶν μορίων. Ἡ ἀναπλήρωσις τὸ μεταξὺ διάστημα σαρκοφυτὰ πικνουται κατὰ μικρὸν εἰς χονδρῶδη οὐσίαν, ἧς ἀπὸστεύεται μετέπειτα. Ἐν δὲ τῇ περιεχοσῇ τὸ ἀπόλυμα θῆκη ἐπιγίνονται στόμια, ὧν ἡ γένεσις δὲν μᾶς ἐσαφηνίσθη ἐτι ἐξαρκούντως, τὰ στόμια ταῦτα εἰσὶ διάφορα τὸν ἀριθμὸν, τὸ σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος, καὶ συγκοινωνοῦσι μετὰ τῶν ἐκτὸς συριγγωδῶν πόρων τῶν ἀπαλῶν μορίων.

§. 524.

Διάφορον δὲ κατὰ τὰ αἷτια καὶ κατὰ τὸν πεπονήτοτα τρόπον εἶναι καὶ τὸ προγνωστικὸν τῆς νεκρώσεως, ἧτις εἶναι νόσημα ἐπίσημον, οὗ ἡ διάρκεια ἀόριστος. Ἡ νέκρωσις δύναται γὰρ ἰαθῆ ἐνῆκει τῆς φύσεως μόνον ἢ καὶ βοηθείᾳ τῆς τέχνης, ὅταν ἡ ἐπιπόλαιος καὶ μικρὰ, μακρὰν ἐπίσημων μορίων, καὶ ἐν ὅσῳ μὴ ἐπίσημου ἐνεργείας, ὅταν γεννᾶται ἐκ βλάβης ἐξωτερικῆς, καὶ ὅταν ὁ πάσχων εὐεκτῇ. Ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ οὐσίματος καὶ τὸ προγνωστικὸν αὐτῆς ἀμφίβολον, ὅταν ἡ μεγάλη καὶ μετὰ βλάβης ἄλλης ὀστέων ἐτέρων ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ πεπονήτοτος, ὅταν ἡ ἐνεργεία τοῦ ὀστέου ἢ ἐπίσημος, καὶ ὅταν ἡ νέκρωσις ἢ ἐν τοῖς ἐντὸς τοῦ ὀστέου καὶ κατὰ πολλὰ μέρη αὐτοῦ ὅταν αὕτη γεννᾶται ἐξ αἰτίας ἐν τῷ σώματι ἐπικρατούσης, ὡς εἰσὶν αἱ μνημονευθεῖσαι δυσχρασαίαι, πρὸς ἃς δὲν ἔχομεν βοηθήματα ἀσφαλῶς ἐνεργούντα, καὶ ὅταν ὁ ἀρρώστος ἢ γηραιὸς καὶ ἀδύνατος. Ἡ νέκρωσις σπανίως μὲν ἀλίσκει τὰ ἀρθρῶδη ἄκρα τῶν ὀστέων, ἀλλ' ὅταν τοῦτο τύχη, ζητεῖ πάντοτε τὸν ἀκρωτηριασμόν. Τὸ ἀπόλυμα φέρει διάφορα συμπώματα· αἱ κεγχροειδεῖς σάρκες, αἵτινες γεννῶνται ἐκ τῆς ἐντὸς ἐπιφανείας τῆς θῆκης, ἐγκλείουσι τὸ ἀπόλυμα, τοῦτο δὲ

ἐξαιλείφεται κατὰ μικρὸν ὄλως, συνεργεία τῆς ἀναπόσεως· ἢ τὸ ἀπόλυμα ἐνεργεῖ ὡς ἄλλοτριον σῶμα πρὸς τὰς ἐπιφανείας τῆς περιεχοῦσης αὐτὸ κοιλότητος, καὶ διατηρεῖ οὕτως ἐν τάτῃ τε καὶ ἐν ταῖς γειτνιαζούσιν ἀπαλοῖς μορίοις πύησιν, ἄφθονον, ἥτις συντήκει τὸν ἄρρώστον· ἢ τέλος φυλάσσεται τοῦτο εἰς κοιλότητα εὐρύχωρον, ἥς τὰ πλευρώματα ἐγένοντο κατὰ τινα τρόπον τυλώδη, χωρὶς νὰ προξενῇ εἰς ταύτην ἐρεθισμόν ἄλλον, εἰμὴ μικρὰν μόνον ἐξιδρωσίν λεπτοῦ καὶ πυρείδους ὑγροῦ.

§. 525.

Σκοπὸς τῆς θεραπείας ἔστω νὰ βοηθήσωμεν τὴν φύσιν εἰς τὸ ν' ἀπολύσῃ τὸ ἀπόλυμα, καὶ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν νὰ ἐξαιρέσωμεν αὐτό. Ὄταν κατ' ἀρχὰς ὦσι πόνοι σφοδροὶ καὶ πυρετός, οφείλομεν κενώσει αἵματος καθολικῆ τε καὶ τοπικῆ ἀναλόγως πρὸς τὴν εὐεξίαν τοῦ ἄρρώστου, καὶ χρῆσει μαλακτικῶν καταπλασμάτων κ. τ. λ. νὰ μετριάσωμεν ταῦτα. Ὄταν δὲ ἡ νέκρωσις ἢ μετ' ἀφροδισίας λώθῃς ἠνωμένη, μετ' ἀρβρίτιδος καὶ μετ' ἄλλων δυσκρasiῶν, αἰσθάνομεν τὰ κοίτικα πρὸς ταύτας φάρμακα καὶ ἢ ἐξωσις τοῦ νεκρωθέντος ὄστου γίνετ' εὐκόλως, ὅταν ἡ καθόλου κατὰστάσις τοῦ ἄρρώστου ἢ καλῆ, ὅταν ἡ νέκρωσις προῆλθεν ἐξ αἰτίας ἐξωπερικῆς, φθάνει μόνον νὰ μὴ ἐνοχληθῇ ἡ φύσις εἰς τὸ ἔργον αὐτῆς ὑπὸ κακῆς θεραπείας. Ὄταν ὅμως ὁ ἄρρώστος ἢ ἀδύνατος, ἐνισχύομεν αὐτὸν διὰ καλῆς καὶ θρεπτικῆς διαίτης καὶ διὰ φαρμάκων τονωτικῶν· ἢ δὲ τοπικῆ θεραπείᾳ ἔστω μαλακῆ· ὅθεν ἐπιβάλλομεν, ὡς ἐν τῇ τερηδόνι, πυριάσεις ὑγρὰς ἐξ ἐλαφρῶν ἀρωματικῶν βατάνων, καὶ ἐπιμοτοῦμεν τὸ συριγγῶδες στόμιον μὲ μοτὸν ἠλειμμένον μὲ μαλακτικὴν ἀλοιφήν.

Ἐπιπλαθῆς δὲ εἶναι πᾶσα ἐρεθιστικὴ θεράπεια πρὸς ἐξωσίν τοῦ ἀπολύματος, ὅταν ἡ διαστολὴ τῶν συριγγωδῶν στομιῶν, ἢ χρητὶς δριμύων καὶ οἰνοπνευματωδῶν φαρμάκων, τοῦ πεπυρακτωμένου σιδήρου, καὶ ἢ κατ' ἐπανάληψιν γινομένη ἀνάτρησις τοῦ νεκρωθέντος ὄστου· ἐπειδὴ ταῦτα διὰ τῆς ἐνεργείας αὐτῶν πρὸς τὰ ὄργανα ἔχοντα μέρη αὐξάνουσι τὴν φθοράν, χωρὶς νὰ ἐνεργήσωσι παντελῶς πρὸς τὸ νεκρωμένον ὄστυον.

§. 526.

Τὸ ἀπόλυμα, ὅταν ἀποχωρισθῇ ἐντελῶς τῶν ὑγιῶν μερῶν, (καταλαμβάνομεν δὲ τοῦτο εὐδοιάζοντες μὴ λην, δι' ἧς αἰσθανόμεθα ὅτι κινεῖται ὄλον) ἐξωθεῖται πολλάκις δυνάμει τῆς φύσεως αὐτῆς, ἢ ἐξαιλείφεται κατὰ μικρὸν δυνάμει τῆς ἀναπόσεως. Ἄλλ' ὅταν τοῦτο ἢ τῶν ἀδυνάτων ἐξ αἰτίας τῆς θέσεως αὐτοῦ καὶ τῶν περιεχόντων αὐτὸ ἀπαλῶν μορίων, ἢ τῆς ἐγκλειούσης αὐτὸ ὀστώδους θήκης, πρέπει νὰ ἐξαιρέσωμεν αὐτὸ ἐντέχνως· πρὸς τοῦτο δὲ ἀρκεῖ ἐντομὴ ἀρκούντως μεγάλη. Ἄλλ' ὅταν τὸ ἀπόλυμα ἢ ἐγκλεισμένον ὑπὸ θήκης ὀστώδους, ἀπογυμνοῦμεν αὐτὴν πρῶτον, καὶ ἐὰν μὲν ἢ αὕτη μαλακῆ, ἐντέμνομεν αὐτὴν κατὰ μῆκος, καὶ πλα-

τύνομεν τὰ στόμια αὐτῆς τῷ μαχαίρι· ἐὰν δὲ σκληρὰ, καθαίρουμεν μέρος αὐτῆς πῆ σμήλη καὶ σφύρα ἢ τῷ πρίονι τοῦ Εὐού (Πεγ), ἢ τῷ ὀστεοτόμῳ καὶ ἐξελκύομεν τὸ ἀπόλυμα μὲ τὴν ὀστάγραν ἢ μὲ τοὺς δακτύλους πρῶως, προσέχοντες μὴ ἐγκαταλείψωμεν μέρος αὐτοῦ, μηδὲ βλάψωμεν τὴν ἐντὸς ἐπιφάνειαν τῆς θήκης· ἂν δὲ τὸ ἀπόλυμα ᾖ τοιοῦτον, ὥστε ἀπαιτεῖται μεγάλη ὀπή τῆς θήκης πρὸς ἐξελκυσμὸν, καλὸν εἶναι νὰ τεμαχίσωμεν αὐτὸ μὲ τὴν ὀστάγραν, ὅπως ἐξελκύσωμεν αὐτὸ διὰ μικρᾶς ὀπῆς. Μετὰ δὲ τὸν ἐξελκυσμὸν, ἐπιμοτοῦμεν τὴν πληγὴν, φροντίζοντες νὰ γίνηται ἡ ἔκρυσις τοῦ πύου ἀκωλύτως, καὶ ἀφαιροῦντες πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ βλάψῃ τὴν σαρχοφυΐαν.

§. 527.

Ὅταν δὲ ἡ νέκρωσις ᾖ ἐκ πολλοῦ χρόνου, καὶ ἡ ἔκρυσις τοῦ πύου ἐκ τῶν συριγγωδῶν στομιῶν ὀλίγη, ὅταν δὲν αἰσθανώμεθα τὸ ἀπόλυμα, καὶ ὅταν ἐξώσθησαν ἤδη ὀστάρια, δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν μετὰ βεβαιότητος, ἂν ἔτι ᾖ ἀπόλυμα, ἢ ἂν τοῦτο ἐξηλελυθῇ δυνάμει τῆς ἀναπόσεως. Ἐν ταύτῃ τῇ περιπτώσει ἠθέλην εἶσθαι ματαία ἢ ἀπογύμνωσις καὶ ἀνάτρησις τοῦ ὀστού, καὶ κάλλιον εἶναι, μεταχειριζόμενοι θεραπείαν ἀπλήν, νὰ παρατηρήσωμεν τοῦτο ἐπὶ χρόνον τινὰ πρὸς βεβαίαν αὐτοῦ διάγνωσιν.

§. 528.

Ὁ ἀκρωτηριασμὸς ἐνδείκνυται μόνον ὅταν ἡ περιέχουσα τὸ ἀπόλυμα κοιλότης συγκοινωνῇ μετὰ τῶν πλησίον ἀρθρώσεων· ὅταν ὦσι πλεονα ἀπολύματα, καὶ ἕκαστον τῶν ἀπολυμάτων περιέχεται ὑπὸ ἰδίας κοιλότητος· ὅταν τὸ ἀπόλυμα κεῖται βελῶς, ὥστε δὲν δύναται νὰ ἐξελκυσθῇ, καὶ ὅταν αἱ δυνάμεις τοῦ ἀρρώστου ἐκλείπωσι τόσον, ὥστε δὲν δυνάμεθα νὰ περιμεινώμεν τὴν ἐξωσιν τοῦ ἀπολύματος, ἢ νὰ ἐπιχειρήσωμεν τὸν ἐξελκυσμὸν αὐτοῦ, χωρὶς νὰ κινδυνεύσῃ ὁ ἀρρώστος μετὰ πιθανότητος νὰ ἀπολεσθῇ.

Α'.

Περὶ τερηδόνης τῶν ὀστέων τοῦ κρανίου.

§. 529.

Ἡ τερηδὼν ἀλλίσκει ἅπαντα μὲν τοῦ κρανίου τὰ ὀστᾶ, πρὸ πάντων δὲ τὴν μαστοειδῆ ἀπόφυσιν καὶ τὸ ὄσον τοῦ ἰνίου· γεννᾶται δὲ κατὰ τὴν ἐκτὸς ἢ ἐντὸς πλάκα τῶν ὀστέων· καὶ ὅταν μὲν κατὰ τὴν ἐκτὸς, ἔκγονος ἐξωτερικῆς βλάβης εἶναι, ψιλώσεως τοῦ ὀστού κ. τ. λ. ἢ τήφου, ἢ ἐξοστώσεως, ἣτις μεθίσταται εἰς ἐμπύησιν ἢ διάγνωσιν αὕτη γίνετ' εὐθὺς διὰ τῆς ἐξετάσεως· ὅταν δὲ ᾖ κατὰ τὴν ἐντὸς πλάκα ἢ συλλογὴ τοῦ πύου, ἀνά μὲ-

σον τῆς παχείας μῆνιγγος καὶ τοῦ κρανίου, ἐπάγει μεγάλα δεινά· ὁ ἄρρωστος ἐπαιτιᾶται ὀδύνην ἀδιάκοπον καὶ ἀπλανῆ, χωρὶς νὰ φαίνηται τι νοσῶδες· πολλάκις δὲ ἐπιγίνεται σκοτοδίνια, σπασμοί, κάρος, ἐν ἐνὶ λόγῳ ἅπαντα τὰ σημεῖα τῆς πίεσεως τοῦ ἐγκεφάλου· τέλος δὲ ἐγγίνεται καὶ ἕξω, καθ' ὃν τόπον ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται ἕσωθεν τὴν ὀδύνην, ὄγκος μικρὸν τι ἐπώδυνος καὶ ἐξ ἀρχῆς κλυδάζων. Ὅταν ὁ ὄγκος ἐκραγῆ καθ' ἑαυτὸν, ἢ διασχασθῆ, βλέπομεν ὀπὴν τινα ἐν τῷ κρανίῳ, ἣς τὸ χεῖλος εἶναι λεπτὸν καὶ ἄμισον, ἐπειδὴ ἡ βλάβη τῆς ἐντὸς πλακῆς εἶναι μεγαλειτέρα παρὰ τὴν τῆς ἐκτὸς ἀπὸ τῆς ὀπῆς ταύτης ἐκθλίβεται ὑπὸ τοῦ ἀνακινουμένου ἐγκεφάλου πῦον πλειότερον ἢ ὅσον δύναται νὰ ἐκκριθῆ ἐκ τῆς ἐκτὸς ἐλκώσεως· ἡ παχεῖα μῆνιγιξ ἀναφύει σάρκα κακόχρουν, εἶναι πολλάκις ἐμπεπισμένη καὶ μᾶλλον ἢ ἤττον τοῦ κρανίου ἀποκεχωρισμένη, πολλάκις δὲ καὶ ἠλκωμένη· ὅταν δὲ ἡ τερηδὼν καταλάβῃ τὴν μαστοειδῆ ἀπόφυσιν, βλάπτεται σχεδὸν πάντοτε ἡ ἀκοή· Ἐξ αἰτίας δὲ τῆς κοινωνίας, ἣν ἔχουσι τὰ κύτταρα τῆς μαστοειδοῦς ἀποφύσεως μετὰ τῆς κοιλότητος τοῦ τυμπάνου, δύναται νὰ γείνη κάθῃσις τοῦ πύου ἐν ταύτῃ, καὶ τοῦτο νὰ ἐλκώσῃ καὶ νὰ φθείρῃ τὸ τυμπανον.

§. 530.

Αἷτια τῆς τερηδόνης τῶν ὀστέων τοῦ κρανίου εἰσὶν ὅσα ἐν γένει εἴρηται· ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὅμως τὸ ἀφροδίσιον νόσημα· τὸ δὲ προγνωστικὴν αὐτῆς γίνεται ἀναλόγως πρὸς τὰ αἷτια καὶ πρὸς τὸ μέγεθος αὐτῆς. Καὶ ὅταν μὲν αὕτη γεννηθῆ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ κρανίου πλάκα, ἢ ὅταν τὸ κρανίον ἀναθιβρώσκηται ἀπὸ τῶν ἐκτὸς πρὸς τὰ ἔνδον, πρέπει νὰ φθώμεθα πάντοτε πρὸς τὸ ἐγκεφάλου καὶ ἔλκωσιν τῶν μνηγγῶν αὐτοῦ, ἣτις μεταδίδετ' ἐνίοτε καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἐγκέφαλον.

§. 531.

Ἡ θεραπεία γίνεται κατὰ τοὺς γενικοὺς κανόνας, καὶ μόνον ὅταν βλαφθῶσιν ἀμφότεραι τοῦ κρανίου αἱ πλάκες, καὶ μάλιστα ὅταν ἡ τερηδὼν γεννηθῆ κατὰ τὴν ἐντὸς πλάκα, γίνεται πολλάκις ἀναγκαῖα τοῦ κρανίου ἡ ἀνάτρησις πρὸς ἀποφυγὴν πάσης ὑπὸ τὸ κρανίον συλλογῆς τοῦ πύου, ἢ πρὸς ἀφαίρεσιν ὄλου τοῦ νοσοῦντος μέρους τοῦ ὀστέου. Ὅταν δὲ ἡ τερηδὼν καταλάβῃ τὴν μαστοειδῆ ἀπόφυσιν, κυρίως ὀφείλομεν νὰ φροντίσωμεν περὶ τῆς προσηκούσης ἐκρύσεως τοῦ πύου, ὅπως μὴ συλλεχθῆ τοῦτο εἰς τὴν κοιλότητα τοῦ τυμπάνου. Ἄν δὲ ἠλκώθῃ καὶ αὕτη ἡ παχεῖα μῆνιγιξ καὶ ἀνέφυσε σάρκας ἀχρείας, ὀφείλομεν νὰ μεταχειρισθῶμεν τοπικῶς ὀλιγον ἐρεθιστικὰ φάρμακα, ἀρέψημα κίνας, τιτάνιον ὑδῶρ, πεπαντικὰ ἄλοι-

φας κ. π. λ. και να ενισχύσωμεν τὴν ζωτικὴν ἐνέργειαν χρῆσει ἀρωμα-
πικῶν καταπλασμάτων.

§. 532.

Ἡ νέκρωσις τῶν ὀστέων τοῦ κρανίου ἐκτείνεται πολλὰκις μεγάλως, ἀλί-
σκοῦσα ἢ μόνον τὴν ἑτέραν ἢ ἀμφοτέρας ὀμοῦ τὰς πλάκας. ἑδράζει δὲ
αὐτῆώς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὰ ὀστά τοῦ μετώπου καὶ τῶν κροτάφων, καὶ
ἐκ τῶν ἐν γένει μνημονευθέντων αἰτίων ἢ ἀφροδισία λῶθη εἶναι τὸ συ-
χνότερον. Εἶναι δὲ ἡ νέκρωσις μόνον κατὰ τὴν ἐκτὸς πλάκα, τὸ ὅσπουν
ὑπάρχει λευκόφαρον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἢ ὑπόξανθον, καὶ τὰ ἀπαλὰ μόρια καθ'
ὄλην αὐτοῦ τὴν περιοχὴν ἀπόλυτα. Συνήθως πλάσσονται κατὰ τὴν περιο-
χὴν τοῦ νεκρωθέντος ὀστού κεγχροειδεῖς σάρκες, ἢ ἀναφύονται αὐταὶ
κατὰ τινα μέρη διὰ τῆς πλακὸς τοῦ ὀστού, δι' οὗ τὸ ὅσπουν ἀπολύεται
καὶ δύναται ν' ἀφαιρεθῆ πεμαχιστόν ἢ ὅλον, μεθ' ἧ ἡ ὑποκειμένη πλάξ
φαίνεται μὲ κεγχροειδεῖς σάρκας κεκαλυμμένη ἢ δὲ ἴσας γίνεται τότε
συνήθως δι' ἀπλῆς θεραπείας. Ὅταν δὲ νεκρωθῶσιν ἀμφοτέροι τοῦ κρανίου
αἱ πλάκες, ἡ νέκρωσις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκτείνεται κατὰ τὴν ἑνδον πλάκα
μᾶλλον ἢ κατὰ τὴν ἔξω, καὶ δύναται νὰ προηγηθῶσιν ἢ νὰ συνοδύσωσι
ταύτην ἐπίσημα ἐγκεφαλικά συμπτώματα. Τοῦ συλλεγομένου ἀνά μέτον
τῆς παχείας μὴνιγγος καὶ τοῦ νεκρωθέντος ὀστού διέξοδος γίνεται ὡς ἐπὶ
τὸ πολὺ κατὰ τὴν περιοχὴν αὐτοῦ τοῦ ὀστού, καὶ εἰς τὸ ἑκρέον τοῦτο
πῦον μεταδίδονται καὶ οἱ σφυγμοὶ τοῦ ἐγκεφάλου. Αἱ ἐκ τῆς παχείας
μὴνιγγος ἀναβλαστάνουσαι κεγχροειδεῖς σάρκες ἐξικονοῦνται διὰ τοῦ ὀστού,
κατὰ διαφόρους τόπους αὐτὸ διαρρηγνύουσαι. Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν δὲ καὶ
ἀφαίρεσιν τοῦ ὀστού ἐμφαίνεται ἡ παχεῖα μὴνιγξ ὅπως ὑπὸ κεγχροειδῶν
σαρκῶν κεκαλυμμένη, αἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἴρονται ταχέως καὶ ἐπισή-
μως ἐκ τοῦ τρήματος τοῦ ὀστού, ἐνίοτε δὲ περισφίγοντ' ἐν αὐτῷ καὶ
δύναται νὰ δώσωσιν εἰς ἐπισήμους τοῦ ἐγκεφάλου παθήσεις ἀφορμήν.
Εἰσὶ δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μυκητώδεις, λευκέρυθροι ἢ υπόχλωροι. Ἐὰν αἱ
ὑπερσαρκώσεις αὐταὶ δὲν δύναται ν' ἀφαιρεθῶσι διὰ ζηραντικῶν φαρμά-
κων καὶ δι' οἰκείας πιέσεως, δεόν νὰ ἐπικαύσωμεν αὐτὰς ἐπανειλημμένως
μὲ τὸν χυτὸν νιτρικὸν ἄργυρον, ἢ μὲ τὸ χυτὸν νιτρικὸν κάλι, ἢ ν' ἀποκό-
ψωμεν αὐτὰς μὲ τὸ μαχαίριον καὶ νὰ μεταχειρισθῶμεν οἰκείον ἔπειτα
πιεστικὸν ἐπίδεσμον. Σπανίως ἀποφράσσεται τὸ τρήμα, μέγα ὀπωσοῦν
ὄν, οἱ ὀστώδους οὐσίας, διὸ ἀνάγκη νὰ προφυλάσσωμεν τὴν οὐλὴν διὰ
κίνοιο οἰκείου ἐπίδεσμου.

B'

Περὶ τῆς τερηδόνης τῶν ὀδόντων.

§. 533.

Οἱ ὀδόντες εἰσὶ τῆς τάξεως τῶν ὀστέων, καὶ ὡς τοιαῦτα περιπίπτουσιν εἰς ἀνάλογα νοσήματα. Ἡ τερηδὼν ἀλίσκει ὅλους τοὺς ὀδόντας, κατ' ἐξοχὴν δὲ τοὺς γομφίους, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γεννᾶται αὐτὴ εἰς τὴν στεφάνην αὐτῶν, πολλάκις δὲ καὶ εἰς τὴν ρίζαν.

§. 534.

Ἐν τῇ στεφάνῃ τῶν ὀδόντων γεννᾶται ἡ τερηδὼν ἢ ἀπὸ τῶν ἐξωπρὸς τὰ ἔνδον, ἢ ἀπὸ τῶν ἔνδον πρὸς τὰ ἔξω καὶ ὅταν μὲν ἢ ἀπὸ τῶν ἐξωπρὸς τὰ ἔνδον, ἄρχεται ὁ ὀδὸς κατὰ τι, ἢ κατὰ πολλὰ μέρη ταυτοχρόνως, κατὰ τὰ πλάγια ἢ κατὰ τὴν κορυφὴν, ἢ ἀποβάλλῃ τὸ κατὰ φύσιν λευκὸν καὶ στιλπνὸν αὐτοῦ χρῶμα, καὶ νὰ γίνωνται κατὰ τοὺς ῥηθέντας τόπους ῥωγμὴ ἢ κοιλώματα ὀφρῶδη ἢ ὑπομέλανα, ἅπερ μεγαθύνονται κατὰ μικρὸν. Ὁ οὕτω βεβλαμμένος ὀδὸς ἀναπέμπει ὀδὴν κακὴν, καὶ ὅταν ἡ τερηδὼν προχωρήσῃ μέχρι τῆς ἐντὸς οὐσίας τοῦ ὀδόντος, ἀπογυμνοῦνται τὸ νεῦρον, οὗ καθάπτονται τὰ βρώματα καὶ ὁ ἀήρ, ἐκ τούτου δὲ γεννῶνται πόνοι διάφοροι κατὰ τὴν σφοδρότητα καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν· πολλάκις δὲ φλεγμονὴ τῶν οὐλῶν κ. τ. λ. Ὅταν δὲ ἡ τερηδὼν ἄρχηται ἀπὸ τῶν ἔνδον πρὸς τὰ ἔξω, οὐδεμίαν φαίνεται ἀλλοίωσιν ἐν τῇ στεφάνῃ τοῦ ὀδόντος, ἀλλὰ γεννᾶται κατὰ πρῶτον πόνος μᾶλλον ἢ ἥττον σφοδρὸς καὶ ἡ διάρκει' αὐτοῦ εἶναι ἀόριστος, καὶ ἐπανέρχεται πάλιν εὐθὺς ἐρεθιζόμενος πολλάκις ὑπὸ ψυχροῦ ἀέρος, ψυχροῦ ποτοῦ κ. τ. λ. τέλος δὲ φαίνεται κατὰ τὸν ὀδόντα στίγμα ὀφρῶδες ἢ ὑπομέλαν, ὅπερ κεῖται μᾶλλον ἢ ἥττον βαθυτέρω τοῦ στιλθοντος μέρους τοῦ ὀδόντος, μεγαθύνεται κατὰ μικρὸν, ἢ γίνεται μελανώτερον οὕτως, ὥστε φθίρεται ἡ ἐντὸς οὐσία τοῦ ὀστέου, καὶ τὸ στιλθον μέρος τοῦ ὀστέου μεταβάλλεται εἰς λεπτὸν κέλυφος, εὐκόλως ἀποθραυόμενον.

Ὅταν δὲ ἡ τερηδὼν βλάβῃ τὴν στεφάνην τοῦ ὀδόντος, ἡ βλάβη αὐτῆς ἐκτείνεται καὶ μέχρι τῆς ρίζης αὐτοῦ, ἥτις φθίρεται κατὰ μικρὸν καὶ πολλάκις συμπάσχουσι τὰ οὐλα καὶ τὰ φατνία τῶν ὀδόντων τὸ περιέχον τὴν πάσχουσαν ρίζαν τοῦ ὀδόντος οὐλον φλεγμαίνει, ἐξογκοῦται καὶ ἐμπυῖσκειται πολλάκις (παρουλις), καὶ ὁ ὑπαλείφων τὸ φατνίον ὑμῆν φλεγμαίνει ὁμοίως, καὶ ἀπορρέει πολλάκις πῦρον ἀνά μέσον τοῦ οὐλου καὶ τῆς ρίζης τοῦ ὀδόντος· πολλάκις δὲ προσγίνονται καὶ πόνοι σφοδροὶ καθ' ὅλον τὸ ἥμισυ μέρος τοῦ προσώπου, καὶ ἐξόγκωσις τῆς γνάθου.

§. 535.

Ἡ κατὰ τὴν ρίζαν τοῦ ὀδόντος γεννωμένη τερηδὼν ἀηλοῦται πολλάκις ἐπὶ πολὺν χρόνον διὰ σημεῖων λιᾶν ἀμφιβόλων. Ἐπιγίνονται πόνοι τῶν ὀδόντων ὀλιγοχρόνιοι, φλεγμονὴ καὶ ὄγκος τῶν οὐλῶν κατὰ τὸν τόπον τοῦ πάσχοντος ὀδόντος, ὅστις ἐξανίσταται ἐνίοτε ὑπὲρ τοὺς ἄλλους, ἀποστήματα τῶν οὐλῶν, ἢ ἐκτὸς τοῦ στόματος κατὰ τὰς γνάθους εἰς ἀντίστοιχον τόπον τοῦ πάσχοντος ὀδόντος. Ἡ ἀτεφάνη τῶν τοιούτων ὀδόντων εἶν' ἐν τοσοῦτῳ ὑγιᾶς, καὶ ἡ βεβαία διάγνωσις δύναται νὰ γείνη μόνον διὰ τῆς ἀκριβοῦς παρατηρήσεως τῶν εἰρημένων σημεῖων καὶ τοῦ πόνου, ὃν αἰσθάνεται ὁ ἄρρώστος, ὅταν ἐπικρούσωμεν τὸν πάσχοντα ὀδόντα μὲ μῆλην μετάλλινον.

§. 536.

Ἐκτὸς δὲ τῶν εἰρημένων συμπτωμάτων, ἅπερ προξενεῖ ἡ τερηδὼν τῶν ὀδόντων, ἀλίσκει πολλάκις αὕτη καὶ τὴν φατνιοῦχον ἀπόφυτιν, βλάπτει τὸ Ἰγμόριον ἄντρον, ὅταν πάσχωσι τῆς ἄνω γένους οἱ ὀδόντες, ἐπιγίνονται ὄγκοι καὶ ἐκσπαρώσεις τῶν οὐλῶν (ἐπούλις), ὅτε μὲν μαλακαὶ καὶ μυκητώδεις, ὅτε δὲ σκληραὶ καὶ στερεαὶ, καὶ ὅτε μὲν ὑπερβαλλόντως ἐπώδυνοι, ὅτε δ' ὀλίγον ὀδυνηταί, καὶ ποτε δὲ ὅλως ἀνώδυνοι· καὶ ὅτε μὲν ἔχουσαι πλατεῖαν τὴν βᾶσιν, ὅτε δὲ στενήν καὶ ἐν εἶδει μίσχου, οὐσαι διάφοροι μὲν κατὰ τὸ μέγεθος, ἐρυθραὶ δὲ πάντοτε καὶ συχνότερον εἰς τὰ τῆς κάτω ἢ εἰς τὰ τῆς ἄνω γένους οὐλα.

§. 537.

Τὰ γεννῶντα τὴν τερηδόνα τῶν ὀδόντων αἰτία εἰσὶν ἢ ἐκτὸς ἢ ἐντὸς τοῦ σώματος· καὶ ἀπὸ μὲν τῶν ἐκτὸς τοῦ σώματος εἰσὶ κατάχρησις ἐριμῶν καὶ ὀξέων πραγμάτων, ἀμέλεια τῆς καθαριότητος τῶν ὀδόντων, βρῶσις ἐδεσμάτων θερμῶν καὶ ψυχρῶν, ἐναλλάξ γινομένη, καπνισμὸς καὶ πᾶσα μηχανικὴ βλάβη τῶν ὀδόντων, ἥτις φθίρευσα τὴν ὑελώδη τῶν ὀδόντων οὐσίαν ἐκτίθησι τὴν ἔσω ὀσεινήν αὐτῶν οὐσίαν εἰς τὴν ἐπήρεια τοῦ ἀέρος. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὅμως ἡ τερηδὼν τῶν ὀδόντων γεννᾶται ἐξ αἰτίων ἐντὸς τοῦ σώματος ἐπικρατούντων, καὶ μάλιστα ἐκείνη, ἥτις γεννᾶται εἰς τὰ ἐντὸς τοῦ ὀδόντος. Μαρτυρεῖται δὲ τοῦτο μάλιστα ἐκ τῶν ἐξῆς· πρῶτον μὲν ὅτι πολλάκις ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας ἔχουσι βεβλαμμένους τοὺς ὀδόντας, δεῦτερον δὲ, ὅτι βλάπτονται συγχρόνως οἱ ἀντιστοιχοῦντες ὀδόντες ἐκατέρωθεν, καὶ τρίτον ὅτι ἡ βλάβη αὕτη εἶναι μετὰ νοσημάτων ἐν τῷ σώματι ὄντων, οἷα εἶναι ἡ ραχίτις, ἡ σομακάκη, ἡ ὑδραργυρίασις, κακὴ ἔξις, σῆθος ἀδύνατον, κ. τ. λ. ἡ δὲ νέμσις τῆς τερηδόνης εἰς τοὺς γειτνιαζόντας ὀδόντας γίνεται, ὡς φαίνεται, διὰ συλλογὴν μορίων τῶν βρωμάτων, ἅπερ

ἐμμένοντα φθείρονται, ἢ διὰ τὴν ἐν ὄλω τῷ σώματι δυσκрасίαν μᾶλλον, ἢ δι' ἰδιάζουσαν μετάδοσιν τῆς φθορᾶς τοῦ κατὰ πρῶτον φθαρέντος ὀδόντος.

Ὁ Κοφφινιέρης (Coffiniere) δοξάζει, ὅτι εἰς τοὺς ἔχοντας στήθος ἀδύνατον δὲν πρέπει νὰ ἰατροῦμεν τὴν ὀδονταλγίαν αὐτῶν ἐξαιρέσει τῶν βεβρωμένων ὀδόντων, ἐπειδὴ διὰ τῆς διατηρήσεως αὐτῶν δύναται νὰ γίνηται εἰς αὐτοὺς παροχέτευσις ἀπὸ τοῦ στήθους ἀγαθοεργός.

§. 538.

Πρὸς προφυλακὴν τῆς περαιτέρω προχωρήσεως τῆς τερηδόνης τῶν ὀδόντων οὐδὲν ἔχομεν ἄλλο νὰ πράξωμεν εἰμὴ ἢ ἀφαιρέσωμεν τὰ αἰτί' αὐτῆς, καὶ νὰ διορθώσωμεν τὴν κράσιν τοῦ ἀρρώστου. Τοῦτο ὁμῶς δὲν δύναμεθα πάντοτε νὰ ἐνεργήσωμεν, ἐπειδὴ πολλάκις οὐδεμίαν αἰτίαν ἀνευρίσκομεν φανεράν.

§. 539.

Πρὸς παρεμποδισμόν δὲ τῆς περαιτέρω βλάβης τοῦ ὀδόντος, μετεχειρίσθησαν οἱ ἰατροὶ πολλὰ βοηθήματα, σκοπὸν ἔχοντα ἢ νὰ ἐξαλειψῶσι τὸ τερηδονισμένον μέρος τοῦ ὀδόντος, ἢ νὰ προφυλάξωσιν αὐτὸν ἀπὸ τῆς βλάβης τοῦ ἀέρος καὶ τῶν βρωμάτων· εἰσι δὲ ταῦτα οἶνοπνευματώδη καὶ ἀρωματικά βάρματα, αἰθέρια ἔλαια, καὶ αὐτὸ τὸ πεπυρακτωμένον σιδήριον. Τῆς τερηδόνης δὲ κατ' ἐπιπολὴν οὐσης, ὠφελεῖ, λέγουσι, καὶ ἡ ξέσις τοῦ βεβρωμένου μέρους τοῦ ὀδόντος· τῶν βοηθημάτων τούτων τὰ μὲν πρῶτα δύναται διὰ τῆς ἐνεργείας αὐτῶν νὰ ἐλαττώσῃ μὲν τὴν αἰσθησιν τοῦ φερομένου εἰς τὸν πάσχοντα ὀδόντα νεύρου καὶ οὕτω νὰ ἐμπειήσῃσιν ἀνωδυνίαν, συνάμα δὲ καὶ εὐωδίαν, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν πρὸδον τῆς τερηδόνης νὰ ἐμποδίσωσιν· ἡ δὲ ξέσις τοῦ βεβρωμένου ὀδόντος ὠφελεῖ μὲν, ἀλλὰ προσκαιρῶς, ἐπειδὴ τὸ κακὸν ἀναγεννᾶται μετ' οὐ πολὺ καὶ προσδεύει τάχιον· ἡ δὲ περιπλήρωσις τοῦ βεβρωμένου ὀδόντος μετὰ μολύβδου κ. τ. λ. ἢ ἡ ἐμμολύβδωσις, ἐξαλειφομένης πρῶτον διὰ δριμέων φαρμάκων τῆς αἰσθήσεως τοῦ νεύρου, ἐμποδίζει μὲν τὸν ἀέρα καὶ τὰ βρώματα, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν τερηδόνα· διὰ τοῦτο ὁ ὀδὸς κοιλαίνετ' ἐπὶ μᾶλλον καὶ ὁ μολύβδος ἀποπίπτει.

Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ τῆς ἐξαιρέσεως τῶν ὀδόντων καὶ πρὸς κώλυσιν τῶν πόνων, μὴ ἐξαιρουμένων τῶν ὀδόντων, μετεχειρίσθησαν τὴν φθορὰν τοῦ νεύρου μετὰ πεπυρακτωμένον πλατυνόσμημα, ἢ μὲ τὸ πεπυρακτωμένον σιδήριον, τὴν ἀνάτρησιν τοῦ ὀδόντος, ἀπαθοῦς οὐσης τῆς στεφάνης αὐτοῦ, κατὰ τὴν ῥίζαν, ἐξ οὗ φθείρεται τὸ φερόμενον εἰς τὸν ὀδόντα νεῦρον, καὶ μετέπειτ' αὐτὴν μετὰ μολύβδου περιπλήρωσιν τοῦ ὀδόντος· προσέτι δὲ μετεχειρίσθησαν καὶ σταγόνος ὕδατος νιτρικοῦ ἀκράτου ἕνσταξιν.

§. 540.

Χρησιμώτατον δὲ εἶναι νὰ ἐπιμελῶνται διόντως οἱ πάσχοντες τοὺς ὀδόντας· ἡ δὲ ἐπιμέλεια συνίσταται εἰς τὸ νὰ διακλύζῃσι πολλάκις, καὶ

κατ' ἐξοχήν μετὰ τὸ φαγεῖν, τοὺς ὀδόντας αὐτῶν ὕδατι χλιαρῷ καὶ ν' ἀφαιρῶσι δι' ὀδοντογλυφίδος ἐκ καυλοῦ περοῦ πᾶν ὅτι βρῶμα παρεμπίπτει ἀνὰ μέσον τῶν ὀδόντων. Πρὸς καθαρισμὸν δὲ τῶν ὀδόντων, ὅστις πρέπει νὰ γίνηται καθ' ἡμέραν, ὀφείλουσι νὰ μεταχειρίζονται ὀδοντότριμμα λεπτότατον, συνιστάμενον ἐκ κόνης Περουβιανῶ φλοιοῦ καὶ ἠνθρακισμένου ξύλου τῆς φιλύρας, ἀνατρίβοντες αὐτὸ δι' ἀπαλῆς ὀδοντοφήκτρας, καὶ νὰ διακλύζωσι τὸ στόμα πολλάκις μετὰ ἀπόξεμα ἐλελιςφάκου μετὰ διὰ λυκίου (Catechu) ἢ διὰ σμύρνης βάμματος χάριν εὐωδίας καὶ καταστολῆς τῶν οὐλῶν.

§. 541.

Όταν δὲ ὁ ὀδὸς ὀδονᾶται, ἡ θεραπεία γίνεται κατὰ τὸ ἐμποιοῦν τὴν ὀδύνην αἴτιον, ἣτις προέρχεται πολλάκις ἐκ ρευματισμοῦ, ἀλίσκει δὲ οὐ μόνον τὸν βεβρωμένον, ἀλλ' ἅπαντας μᾶλλον ἢ ἥττον τοὺς συσπείχους ὀδόντας καὶ πλεον τοῦ ἡμίσεος προσώπου, καὶ ζητεῖ θερμὴν ἀγωγὴν, περιείλησιν τοῦ πεπονθότος τόπου τοῦ προσώπου μετὰ μᾶλλινον ὀθόνιον, προσβολὴν ἐκδορίου ὀπισθεν τῶν ὠτῶν, καὶ ὅταν ἦ καὶ φλεγμονώδης ἐρσιθισμὸς, προσβολὴν βδέλλων κατὰ τοῦ πεπονθότος τόπου. Ἄλλ' ἡ ὀδύνη γεννᾶται πολλάκις καὶ διὰ μόρια βρωμάτων ἐν τῇ κοιλοτητι τοῦ ὀδόντος διωσθέντα. Δέον λοιπὸν ν' αὐτοπτῶμεν πάντοτε τὸν ὀδόντα καὶ ν' ἀποκαθαρίζωμεν αὐτὸν τῶν τοιούτων ἀκαθαρσιῶν. Μὴ παυομένης δὲ τῆς ὀδύνης μετὰ τοῦτο, μεταχειρίζομεθα φάρμακα, ἢ ἐλαττοῦντα τὴν ὑπερξημένην εὐαισθησίαν, (ταῦτα δὲ εἰσὶ τὰ διακλύσματα τοῦ στόματος ὕδατι χλιαρῷ ἠνωμένῳ μετὰ τοῦ δι' ὀπίου βάμματος, ἢ ἢ ἐν τῷ κοιλώματι τοῦ ὀδόντος ἐνθεσίς σφαιρίου βαμβακίνου, νεοτισμένου μετὰ δι' ὀπίου βάμματος, μετὰ καφουρώδους χλωριόφορμου, ἢ μικροῦ καταποτίου ἐξ ὀπίου), ἢ ἐξαλείφοντα παντελῶς τὴν αἴσθησιν τοῦ νεύρου, ὅσον ἐστὶν ἐνθεσίς σφαιρίου βαμβακίνου, νεοτισμένου μετὰ δριμῶν ὑγρῶν, αἰθέρων ἐλαίων, σωσικρέατος καὶ τῶν πλείστων πρὸς τὴν ὀδονταλγίαν διδομένων ἐμπυρευματιῶν φαρμάκων.

§. 542.

Δέον ἐε, ὅταν οἱ πόνοι δὲν παύονται κατ' οὐδένα τρόπον, ἢ ὅταν οἱ βεβλαμμένοι ὀδόντες δύνανται νὰ δώσωσιν ἀφορμὴν εἰς πάθη τῆς γένουος τῶν χειλέων, τῶν κοιλοτήτων τῶν γενύων κ. τ. λ. νὰ ἐξαιρέσωμεν αὐτούς. Τοῦτ' αὐτὸ δὲ πράττομεν καὶ ὅταν οἱ γαλαξίαι ὀδόντες ἐμποδίζωσι τὴν ἐκφορσιν τῶν ἐμμόνων.

Όταν δὲ ἡ ρίζα μὲν τοῦ ὀδόντος ἦ ἀπαθῆς, ἡ στεφάνη δὲ διαβεβρωμένη, δυνάμεθα ν' ἀποκόψωμεν ἢ ν' ἀποπρίσωμεν αὐτὴν (γίνεται δὲ τοῦτο τμητικῇ ὀδοντάγῃ)

ἢ λεπτῶ πριονῷ συνήθως) καὶ νὰ καυτηριάσωμεν τὴν οὐτως ἀποψιλωθεῖσαν μυελούχον κοιλότητα, ὅταν θέλωμεν νὰ ἐνθέσωμεν ὀδόντα.

§. 543.

Ἡ ἐξαιρέσις τῶν ὀδόντων γίνεται κατὰ διαφορὰς τρόπους, καὶ καθ' ἑμταχειριζόμεθα ὄργανα· εἰσὶ δὲ ταῦτα, ἡ ὀδοντάγρα, ἡ ὀδοντοκλείς, τὸ γυποπόδιον ἢ ὁ πύραμιδοσειδῆς μοχλός.

Ποῖον δὲ ταύτων εἶναι προτιμότερον, ἔνδυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν, ἐπειδὴ τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἰδίας καταστάσεως τοῦ ἐξαιρηθησομένου ὀδόντος, καὶ ἐκ τῆς δεξιότητος, ἣν ἔχει ὁ χειρουργός νὰ ἐνεργῇ τούτῳ ἢ ἐκείνῳ τῷ ὄργανῳ εὐκολώτερον. Ἐν γενεῇ δὲ ἡ ὀδοντάγρα βλάπτει μὲν ἡττον τῶν ἄλλων τοὺς ὀδόντας, ἀλλ' εὐχρηστός εἶναι μόνον πρὸς τοὺς ἐμπροσθίους ἢ πρὸς τοὺς κινουμένους γομφίους· ἡ δὲ ὀδοντοκλείς χρησιμεύει κάλλιστα πρὸς ἐξαιρέσιν τῶν γομφίων, ἐπειδὴ δι' αὐτῆς δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν μεγάλην βίαν χωρὶς νὰ βλάψωμεν τοὺς ἄλλους ὀδόντας, οὐδένα τῶν παρακειμένων ὀδόντων ὡς ὑποπόδιον αὐτῆς μεταχειριζόμενοι· ἔχει ὅμως τὸ κακόν, ὅτι συνθλά πολύ τὰ οὖλα, καὶ ἀποθραύει τὸν ἐξαιρούμενον ὀδόντα· τὸ δὲ γυποπόδιον καὶ τὸν πύραμιδοσειδῆ μοχλὸν μεταχειριζόμεθα μόνον πρὸς ἐξαιρέσιν τῶν αἰζῶν τῶν ὀδόντων.

Ἄχρηστα δὲ πρὸς ἐξαιρέσιν τῶν ὀδόντων εἰσὶ τὸ ἀναβόλαιον καὶ ὁ πελεκίν, ἐξ αὐ καὶ κατέλιπον ταῦτα.

§. 544.

Θέλοντες δὲ νὰ ἐξαιρέσωμεν τοὺς ἐμπροσθίους τῆς κάτω γένους ὀδόντας, ἰστάμεθα ἐμπροσθεν τοῦ καθημένου ἐπὶ δίφρου ἀρρώστου, θλίβωμεν πρὸς τὰ κάτω τὸ χεῖλος διὰ τοῦ λιχανοῦ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς, βάλλομεν τὸν μὲν ἀντίχειρα εἰς τὸν παρακείμενον ὀδόντα, τοὺς δὲ λοιποὺς δακτύλους ὑποκάτω τῆς γένους, καὶ συλλαμβάνομεν μὲ τὴν καμπύλην ὀδοντάγραν τὸν αὐχένα τοῦ ἐξαιρηθησομένου ὀδόντος ὡς δυνατὸν βαθυτέρως· διακινουῦντες δὲ κατὰ μικρὸν πρὸς τὰ ἔνδον καὶ ἔξω, ἐξελκύομεν αὐτὸν διὰ μιᾶς πρὸς τὰ ἄνω. Θέλοντες δὲ νὰ ἐξαιρέσωμεν τοὺς ἐμπροσθίους τῆς ἄνω γένους ὀδόντας, ἰστάμεθα ὀπισθεν τοῦ καθημένου ἐπὶ ταπεινοῦ δίφρου ἀρρώστου, ἀπάγομεν μὲ τὸν ἀντίχειρα τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τὸ χεῖλος, καὶ συλλαμβάνομεν μὲ τὴν εὐθείαν ὀδοντάγραν τὸν ἐξαιρηθησομένον ὀδόντα, διακινουῦμεν κατὰ μικρὸν πρὸς τὰ ἔνδον καὶ ἔξω, καὶ ἐξελκύομεν αὐτὸν διὰ μιᾶς πρὸς τὰ κάτω.

§. 545.

Οἱ δὲ γομφιοὶ ἐξαιροῦνται μὲ τὴν ὀδοντοκλείδα τὸν δὲ τὸν τρόπον· Ὁ χειρουργός, προσαρμόσας πρῶτον εἰς τὸν πώγωνά τῆς κλειδῆς τὸ ἀρ-

μόδιον ἄγκιστρον, πε ριελίσσει αὐτὸν μὲ λεπτόν ὀθόνιον καὶ ἴσταται ἔμπροσθεν τοῦ καθημένου ἐπὶ κοινοῦ δίφρου ἀρρώστου, ἔπειτα λαμβάνει τὴν λαβὴν τῆς κλειδὸς τῇ δεξιᾷ μὲν τῶν χειρῶν, ὅταν ὁ ἐξαιρεθσόμενος ὀδούς ἢ ἐν τῇ ἀριστερᾷ πλευρᾷ τῆς γένυος, τῇ ἀριστερᾷ δὲ, ὅταν οὗτος ἢ ἐν τῇ δεξιᾷ, ἔχων τὸν λιχανὸν δάκτυλον ἐπιτεταμένον εἰς τὸ στελαιὸν τῆς κλειδὸς, ἐπιβάλλει τὴν αἰχμὴν τοῦ ἄγκιστροῦ ὀδηγῶν αὐτὴν μὲ τὸν λιχανὸν τῆς ἐλευθέρως χειρὸς εἰς τὴν ἐντὸς πλευρὰν τοῦ ὀδόντος, καὶ κρατεῖ αὐτὸ διὰ τοῦ εἰρημένου δακτύλου ἀπαρακίνητον· μετὰ τοῦτο δὲ στρέφει τὴν λαβὴν τῆς κλειδὸς ἡμικυκλίως πρὸς τὰ κάτω μὲν ὅταν ὁ ὀδούς ἢ ἐν τῇ κάτω γένυϊ, πρὸς τὰ ἄνω δὲ ὅταν ἐν τῇ ἄνω, καὶ οὕτως ἐξελκύει τὸν ὀδόντα· καὶ ἢ ἐξελκύεται οὗτος ὀλως, ἢ μένει συνεχόμενος ἔτι εἰς τὰ οὐλα· ἐξαιρούμεν δ' αὐτὸν τότε ἢ μὲ τὴν ὀδοντάγραν ἢ μὲ τὸν δάκτυλον. Ὅταν δὲ, διὰ τὴν βλάβην τοῦ ὀδόντος κατὰ τὴν ἐντὸς πλευρὰν αὐτοῦ, θέλωμεν νὰ ἐξελκυσώμεν αὐτὸν πρὸς τὰ ἔνδον, ἐπιβάλλομεν τὸ ἄγκιστρον εἰς τὴν ἔκτος πλευρὰν τοῦ ὀδόντος καὶ στρέφομεν τὴν λαβὴν τῆς κλειδὸς πρὸς τὰ ἔνδον.

§. 546.

Ὅταν δὲ ἡ ἐξείρεσις γίνηται μὲ τὸ γυποπόδιον, δι' οὗ πρέπει νὰ ἐξαιρῶνται μόνον σειόμενοι ὀδόντες, ὁ χειρουργὸς ἴσταται ἔμπροσθεν μὲν τοῦ καθημένου ἐπὶ συνήθους δίφρου ἀρρώστου, ὅταν μέλλῃ νὰ ἐξελκύσῃ ὀδόντας τῆς κάτω γένυος, ὀπίσθεν δὲ τοῦ καθημένου ἐπὶ ταπεινοῦ δίφρου ἀρρώστου, ὅταν μέλλῃ νὰ ἐξελκύσῃ ὀδόντας τῆς ἄνω γένυος· ἐμπήγει δὲ τὸν ἦνυχα τοῦ ἐργαλείου εἰς τὴν ρίζαν τοῦ ἐξαιρεθσόμενου ὀδόντος, βάλλων καὶ τὸν λιχανὸν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς εἰς τὴν ἐντὸς πλευρὰν τοῦ ὀδόντος, καὶ οὕτως ἐξελκύει πρὸς τὰ ἔνδον μὲν καὶ ἄνω, ὅταν ὁ ὀδούς ἢ τῆς κάτω γένυος, τ' ἀνάπαλιν δὲ, ὅταν ἢ τῆς ἄνω γένυος.

§. 547.

Οἱ ἀποτεθραυσμένοι ὀδόντες καὶ αἱ ρίζαι αὐτῶν, ὅταν μὲν σειώνται, ἐξελκύνονται μὲ τὴν ὀδοντάγραν καὶ τὸ γυποπόδιον, ὅταν δὲ δὲν σειώνται, μὲ τὴν ὀδοντοκλειδα. Μόνον δὲ, ὅταν οὕτω δὲν ἐξαιρηταὶ ὁ ἀποτεθραυσμένος ὀδούς, μεταχειρίζομεθα τὸν μοχλὸν, οὗ τὸ ἄκρον, στηρίζαντες πρῶτον τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀρρώστου εἰς τόπον τινὰ στερεόν, ἐμπήγομεν ἄρκουόντως βαθέως ἀνὰ μέσον τοῦ φατνίου καὶ τῆς ρίζης, καὶ διασειάντες μοχλικῶς τὸν ὀδόντα καθ' ὃ μέρος οὗτος δὲν ἀνθίσταται πολὺ, ἐξελκύομεν αὐτὸν, καὶ ὅταν ἡ ρίζα δὲν σείηται, ἐμπήγομεν δύω μοχλοὺς ἐκατέρωθεν τοῦ ὀδόντος, ὡς ἤδη εἴρηται.

§. 548. Κακά δ' ἐν καιρῷ τῆς ἐξαιρέσεως καὶ μετὰ τὴν ἐξαιρέσιν τοῦ ὀδόντος
 δύναται νὰ συμβῶσι ταῦτα· ἀπόθραυσις τῆς κεφαλῆς τοῦ ὀδόντος, κάταγμα
 τοῦ φατνίου, θλάσις, ρήξις ἢ καὶ παντελής ἀφαίρεσις τῶν οὐλῶν, σείσις
 τῶν παρακειμένων ἀπαθῶν ὀδόντων, ἀτελής ἐξαιρέσις τοῦ ὀδόντος, κάτα-
 γις τῆς σιαγόνος, παρολίσθησις τοῦ ἀγκίστρου ἀπὸ τοῦ βεβλαμμένου ὀδόν-
 τος πρὸς τινα τῶν ἀπαθῶν καὶ ἐξαιρέσις αὐτοῦ τοῦ ἀπαθοῦς· μεγάλη αἰ-
 μορραγία, φλεγμονὴ καὶ ἐμπύσις τῶν οὐλῶν καὶ τερηδῶν τῆς φαττιούχου
 ἀποφύσεως. Ὄταν ἀποθραυσθῇ ἡ κεφαλὴ τοῦ ὀδόντος, ὀφείλομεν νὰ ἐξαι-
 ρέσωμεν τοῦτον κατὰ τὸν εἰρημένον ἤδη τρόπον· ὅταν δὲ παρασχισθῇ τὸ
 φατνίον, ἐξελκόμεν εὐθύς τὰς ἀπολύτους παρασχίδας, καὶ ἐπιπιέζομεν
 εἰκότως τὰς ἔτι συνεχομένας εἰς τὸν οἰκείον τόπον· πρὸς δὲ τὴν θλάσιν
 τῶν οὐλῶν μεταχειριζόμεθα διακλύσματα σταλτικά· ὅταν δὲ πρὸς τὸν
 ἐξαιρούμενον ὀδόντα συνέχῃται μέρος μικρὸν τῶν οὐλῶν, καθαιρούμεν
 τοῦτο μὲ τὸ ψαλλίδιον· τοὺς δὲ διασεισθέντας παρακειμένους ὀδόντας στη-
 ρίζομεν μὲ νῆμα πρὸς τοὺς πλαγίους αὐτῶν στερεοὺς, καὶ ἐμποδίζομεν
 τὴν μάσσησιν στερεῶν τροφῶν. Ὄταν δὲ ὁ ὀδὸς διασεισθῇ χωρὶς νὰ
 ἐξαιρεθῇ, οἱ πόνοι μὲν παύονται πολλάκις καὶ ὁ ὀδὸς μένει στερεὸς ἐν
 τῷ φατνίῳ αὐτοῦ ἢ ἐν τερηδῶν αὐτοῦ προσδεύει. Ἀλλὰ πολλάκις ὁ δια-
 σεισθεὶς ὀδὸς ἐνεργεῖ πρὸς τὸ φατνίον αὐτοῦ ὡς ἄλλότριον σῶμα, καὶ
 δύναται νὰ προξενῇ ἐπιμένως πόνους, νὰ πάθωσι δ' ἐκ τούτου τὰ οὐλα
 καὶ ὁ ἐντὸς τοῦ φατνίου ὕμης, καὶ οὕτω νὰ γείνη ἀναγκαία ἡ ἐξαιρέσις
 τοῦ ὀδόντος. Τὸ δὲ κάταγμα τῆς κάτω γένυος ἀπαιτεῖ τὴν αὐτὴν θερα-
 πείαν. Τὸν δ' ἐξαιρεθέντα ἀπαθῆ ὀδόντα ἐμβάλλομεν καὶ πάλιν εἰς τὴν
 οἰκείαν θέσιν καὶ προσεπιδέομεν αὐτὸν νῆματι πρὸς τοὺς παρακειμένους
 ὀδόντας. Εἰς παντὸς ὀδόντος ἐξαιρέσιν γίνεται μικρὰ αἰμορραγία, ἣν δεόν
 νὰ μὴ ἐπιστήσωμεν εὐθύς, ἐπειδὴ δι' αὐτῆς ἐμποδίζεται ἡ γένεσις τῆς
 φλεγμονῆς τῶν οὐλῶν κάλλιστα, καὶ εἰς ἐπίσχεσιν αὐτῆς ἀρκεῖ διάκλυ-
 σμα τοῦ στόματος ἐξ ὕδατος καὶ ὄξους, καὶ συμπιέσις τοῦ κενοῦ γενομένου
 τόπου. Ἀλλ' ἡ αἰμορραγία εἶν' ἐνίοτε μεγάλη, καὶ τοῦτο ἴσως διότι διαρ-
 ρήγνυται ἡ καταφερομένη εἰς τὸν ἐξαιρούμενον ὀδόντα ἀρτηρία, καὶ κεῖται
 ἔτι εἰς τὸ ὄστρον χωρὶς νὰ δύναται νὰ συσταλῇ, ἢ δεύτερον διὰ τὴν
 ἐνυπόρχουσαν τῆς στομακάκης διάθεσιν. Πρὸς ἐπίσχεσιν τῆς αἰμορραγίας
 ἀνάγκη νὰ συμπιέσωμεν ἰσχυρῶς τὸν κενὸν γενομένον τόπον, ἐμπωματι-
 ζοντες αὐτὸν μοτῶ διαβρόχῳ εἰς διάλυμα στυπτηρίας, εἰς τοῦ Θεϊδένου τὸ
 ἀντιπυραματικὸν ὕδωρ κ. τ. λ. ἢ ἀγαρικῶ, ἐφ' ᾧ ἐπιπάσσομεν ξηρίον τι
 στυπτικόν, ἢ σφαιρίῳ κηροῦ, καὶ βάλλοντες ἐπὶ τοῦ ἐπιπώματος τούτου

σπληνιον μικρόν, ὃ δὲ ἄρρωστος συσφίγγει στερεῶς τὰς σιαγόνας. Ὅταν δὲ ἡ ἀνεπίσχετος ἡ αἱμορραγία, μεταχειρίζομεθα καὶ τὸ πεπυρακτωμένον σιδήριον, καὶ ὅταν αὕτη προέρχεται ἐκ στομακάκης καθολικῆς, προπορίζομεν ταυτοχρόνως τὸν ἄρρωστον καὶ τὰ ὄζα. Ἡ δὲ ἐπιγενομένη φλεγμονὴ τῶν οὐλῶν ζητεῖ μαλακτικὴν θεραπείαν, πυριάσεις ὑγρὰς ἐκ γάλακτος, ἢ ἐκ σύκων εἰς γάλα ἐφημένων κ. τ. λ. ἀλλ' ἡ φλεγμονὴ αὕτη ἔρχεται εἰς ἐκπύσιν, ἧς τὸ ἀπόστημα θέον νὰ κατασχάσωμεν μὲ τὸ φλεβοτόμον, ἂν δὲν σχάσῃ ἀφ' ἑαυτοῦ. Τὸ στόμιον τοῦ κατασχασθέντος ἀποστήματος ἀποφράσσεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χρήσει τῶν μαλακτικῶν διακλυσμάτων τοῦ στόματος· τὴν αὐτὴν θεραπείαν ζητεῖ καὶ ἡ παρουλὶς, ὅταν προέρχεται ἐξ ὀδόντος βεβλαμμένου, ἂν ὁμως ἐξ αἰτίας αὐτοῦ δὲν ἀποφράσσεται, ἀνάγκη πᾶσα τότε νὰ ἐξαιρέσωμεν αὐτόν· ὅταν ὁμως γεννηθῇ τερηδὼν τῆς φατνιούχου ἀποφύσεως τῆς σιαγόνος, ἢ τερηδὼν αὕτη χρεῖαν ἔχει τῆς κατὰ τοὺς γενικοὺς κανόνας θεραπείας.

§. 549.

Τὰ συρίγγια τῶν ὀδόντων (ἰδ. §. 535) ἀπαγοῦσι τὴν ἐξάφρῃσιν τοῦ βεβλαμμένου ὀδόντος καὶ τὴν χρήσιν ἐπέιτα τῶν στυπτικῶν διακλυσμάτων καὶ ἂν διὰ τούτων δὲν ἱαθῇ τὸ συρίγγιον, αἰτία τούτου πρέπει νὰ εἶναι ἢ καὶ ἄλλος βεβλαμμένος καὶ ὡσαύτως ἐξαιρέτεός ὀδούς, ἢ τερηδὼν τῆς φατνιούχου ἀποφύσεως, κατὰ τοὺς γενικοὺς κανόνας θεραπευτέα. Τὰ δὲ σαρκώματα τῶν οὐλῶν εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔκγονα βεβλαμμένου ὀδόντος ἢ μέρους τινὸς τῆς φατνιούχου ἀποφύσεως, καὶ ταῦτα πρέπει νὰ καθαιρεθῶσιν ἀπὸ τῆς βάσεως μὲ τὸ μαχαίριον ἢ δ' ἐκ τούτου γενομένη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεγάλη αἱμορραγία ἐπέχεται διὰ στυπτικῶν φαρμάκων καὶ διὰ τῆς πίσεως ἢ διὰ τοῦ πεπυρακτωμένου σιδήριου, ὅπερ συντείνει καὶ πρὸς κώλυσιν τῆς ἐκ νέου γενέσεως τοῦ σαρκώματος· ἂν δὲ μετὰ τὴν καθάφρῃσιν τῆς ἐπουλίδος ἀνακαλύψωμεν ὀδόντα τινὰ βεβλαμμένον ἢ τερηδὼνα τῆς φατνιούχου ἀποφύσεως, θέον τὸν μὲν ὀδόντα νὰ ἐξαιρέσωμεν, τὴν δὲ τερηδὼνα νὰ θεραπεύσωμεν κατὰ τοὺς γενικοὺς κανόνας.

§. 550.

Ἄξιον δὲ νὰ εἰπῶμεν ἰδίως ἐνταῦθα περὶ τῆς χαλαρότητος τῶν ὀδόντων, ἧτις εἶναι φλεγμονώδους παθήσεως τοῦ περιαμπέχοντος τὰ φατνία τῶν ὀδόντων ὕμενος, καὶ τῆς συλλεγομένης τρυγᾶς ἔκγονος. Ἡ φλεγμονὴ τοῦ περιαμπέχοντος τὰ φατνία ὕμενος γεννᾶται πολλάκις μὲν ἄνευ προδήλου αἰτίας, πολλάκις δὲ μετὰ ψύξιν εἰς ἓνα τῶν ὀδόντων ἢ εἰς πλείονας ὁμοῦ μετ' ὀδύνης, μετὰ μείζονος ἐρυθρότητος καὶ ἐξογκώσεως τῶν

οὔλων, καὶ μετ' αἰσθήσεως ὡς ἂν οἱ ὀδόντες μακρότεροι ἐγένοντο. Ἡ ὀδύνη γίνεται κατ' ἐξοχὴν ἐπὶ τῇ ἐπιθλίψει τοῦ ὀδόντος, καὶ ἐπὶ τῇ μασ-
σῆσει. Μετὰ πολὺ δὲ ἢ ὀλίγον χρόνου διάστημα προφαίνεται πῦον μεσηγῶ
τοῦ ὀδόντος καὶ τοῦ οὔλου. Τὸ οὔλον ἐξογκοῦτ' ἐπισημότερον καὶ ἀπόλυται
τοῦ ὀδόντος πρὸς τὴν ρίζαν. Ὁ ὀδὸς γίνεται χαλαρὸς καὶ τέλος ἀποπί-
πτει χωρὶς νὰ ὑπάρχη ἀλλοιώσις τις αὐτοῦ. Ἡ θεραπεία γίνεται διὰ
προσβολῆς βδελλῶν καὶ μαλθακῶδων διακλυσμάτων τοῦ στόματος. Σταλ-
τικὰ βοθηήματα αὐξάνουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ κακόν· ἢ δὲ ἔσω προπό-
τισις τοῦ ἰώδους ἐφάνη μοι ἐνίοτε χρησιμώτατη. Τῆς τρυγῆς ἢ καταύλισις
εἰς τοὺς ὀδόντας, ἥτις κατὰ τινὰς περιπτώσεις πλάσσεται ταχέως εἰς
ἀνθρώπους τινὰς καὶ ὑπερβαλλόντως· ἔνεκεν ἰδιαζούτης τοῦ σιέλου ποιότη-
τος, ἀπωθεῖ κατὰ μικρὸν τὸ οὔλον ἀπὸ τῶν ὀδόντων, τοῦτο δ' εὐρίσκεται
χαλαρὸν πάντοτε καὶ κατὰ μικρὸν ἐξαλείφεται· ὁ ὀδὸς γίνεται χαλαρὸς
καὶ ἀποπίπτει τέλος. Οἰκεία τῆς τρυγῆς ἀφαίρεισις, καὶ διακλύσματα σταλ-
τικὰ εἰσὶν ἂ μόνον βοθηήματα δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν. Ἡ ξανθὴ
τρυξ εἶναι πολλῶ ἀδολαβεσερα, ἢ ἡ μέλαινα. Ἐγείναν δὲ οἱ ὀδόντες χαλα-
ροί, δυνάμεθα νὰ στηρίζωμεν αὐτοὺς, δι' ἐπιέσεως καὶ οὕτω νὰ διατηρή-
σωμεν αὐτοὺς ἐπὶ χρόνον πολλὸν πολλάκις. Περὶ δὲ τοῦ καρκινωματώδους
καὶ σχιρῶδους ἔλκους ὁ λόγος ἔστω ἐν τῷ περὶ τῶν ὀργανικῶν ἀλλοιώ-
σεων τῶν μορίων.

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Π' αὐτοῦ ἐστὶν ἡ ἀφορμὴ τοῦ ἐπιπέδου καὶ τοῦ ὀρθογώνου τῆς ἐπιπέδου ἐπιπέδου

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΕΡΙ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ, ΟΣΑ ΒΛΑΠΤΟΥΣΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑ ΦΥΣΙΝ ΣΥΝΕΧΕΙΑΝ ΤΩΝ ΜΟΡΙΩΝ.

ΠΕΡΙ ΛΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΣΥΝΕΧΕΙΑΣ:

Α'.

ΠΕΡΙ ΑΡΤΙΓΕΝΟΥΣ ΛΥΣΕΩΣ.

ΠΕΡΙ ΤΡΑΥΜΑΤΩΝ

ΚΕΦΑΛ. Α'.

ΠΕΡΙ ΤΡΑΥΜΑΤΩΝ ΕΝ ΓΕΝΕΙ.

§. 551.

Τραῦμα λέγεται πᾶσα αἰφνίδιος λύσις τῆς συνεχειᾶς μορίου τινός ὀργανικοῦ, ἥτις γίνεται διὰ μηχανικῆν βίαν καὶ εἶναι κατ' ἀρχὰς μᾶλλον ἢ ἥττον ἑναιμος.

§. 552.

Τὰ τραύματα διαίρουνται διαφόρως κατὰ τὰ ὅργανα, δι' ὧν ἐμποιοῦνται ταῦτα, κατὰ τὴν φύσιν τῶν βλαπτομένων μορίων, κατὰ τὸ σχῆμα, κατὰ τὴν φοράν, καὶ κατὰ τὸν τόπον αὐτῶν τῶν τραυμάτων.

§. 553.

Καὶ κατὰ τὴν διαφορὰν μὲν τῶν βλαπτόντων ὀργάνων διαίρουνται τὰ τραύματα εἰς ἐγκοπὰς μὲν καὶ νύγματα, ὅταν ἐμβάλλωνται δι' ὀργάνων τμητικῶν ἢ νυσσόντων. Εἰς θλάσματα δὲ καὶ ῥήγματα, ὅταν τὰ μέρια διαιρῶνται δι' ὀργάνων μὴ τμητικῶν, ἢ ὅταν ταῦτα διασπῶνται καὶ διατείνωνται πολὺ πρὶν ἢ σχισθῶσιν.

Πᾶσα διαίρεσις γενομένη διὰ τομῆς ἢ νύξεως γίνεται πάντοτε μετὰ θλάσεως τινός τοῦ διαιρουμένου μορίου. Ἄλλ' ὅσοι λεπτοτέρα εἶναι ἡ ἀκὴ καὶ ἡ αἰχμὴ τοῦ ὀργάνου, καὶ ὅσοι μᾶλλον κατὰ συμμόν ἐνεργεῖ τούτο, τόσοι μικροτέρα εἶναι καὶ ἡ θλάσις. Ὅθεν εἰς τὰς ἐγκοπὰς καὶ τὰ νύγματα συνεδριεῖ καὶ θλάσις, ὅταν τὰ ἐνεργοῦντα ὅργανα δὲν εἶναι πολὺ λεπτά οὐδὲ ὀξεία.

§. 554.

Κατὰ τὴν ποιότητα δὲ τῶν βλαπτομένων μορίων διαίρουσται τὰ τραύματα εἰς ἀπλᾶ καὶ εἰς ἐπιπεπλεγμένα. Καὶ ἀπλᾶ μὲν λέγονται, ὅταν τὰ μόρια, παρὰ τὴν ἀπλὴν λύσιν τῆς συνεχείας αὐτῶν, οὐδεμίαν ἄλλην φέρωσιν ἀλλοίωσιν, καὶ παρὰ τὴν σύμφυσιν τῶν χειλέων, οὐδενὸς ἄλλου πρὸς θεραπείαν ἔχωσι χρεῖαν· σύνθετα δὲ, ὅταν ἐν τούτοις ἢ ἐν ὄλῳ τῷ σώματι ὦσιν ἀνωμαλλίαι, θεραπείαν ἄλλην παρὰ τὴν τῶν ἀπλῶν τραυμάτων ζητοῦσαι. Αἱ ἐπιπλοκαὶ τῶν τραυμάτων εἰσὶ παντοειδεῖς, ἐπειδὴ ἐξαρτῶνται κατὰ μέρος ἐκ πολλῶν τυχηρῶν περιστατικῶν, ἐκ θλάσεως π. χ. ἐκ δυσμορφίας τοῦ τραύματος, ἐξ αἰμορραγίας, ἐξ ἐκρύσεως διαφόρων ὑγρῶν, ἐξ ἀπωλείας οὐσίας, καὶ ἐξ ἀλλοτρῶν ἐν τῷ τραύματι σωμάτων, ὧν ἡ ἐνέργεια εἶναι ἢ μόνον μηχανικῆ, ἢ ἰδίως δηλητηρίου πρὸς ὅλον τὸ σῶμα, τὰ ἰόθλητα ἢ φαρμακερὰ τραύματα. Τὰ τραύματα, ἐν ᾧ διεξέρχονται τοὺς καιροὺς αὐτῶν, δύνανται νὰ εἶναι μετὰ σφοδροῦ πυρετοῦ, μετὰ νευρικῶν συμπτωμάτων κ. τ. λ. ἡνωμένα.

§. 555.

Κατὰ δὲ τὴν φορὰν καὶ τὸ βάθος τῆς λύσεως διαίρουσται τὰ τραύματα εἰς ἐπιμήκη, εἰς ἐπικάρσια, εἰς λοξὰ, εἰς ἐπιόλαια, εἰς βαθέα, εἰς διασχόντα (διαμπερῆ) καὶ εἰς κρημνώδη. Κατὰ δὲ τὴν διαφορὰν τῶν βλαπτομένων μορίων διαίρουσται ταῦτα ἐν γένει, εἰς τραύματα τοῦ δέρματος καὶ τοῦ κυτταρώδους ἰσοῦ, τῶν μυῶν, τῶν τερόντων, τῶν ἀγγείων, τῶν νεύρων, τῶν ἐντοσθίων, τῶν ὀστέων. Καὶ τέλος κατὰ τὸν τόπον τῶν τραυμάτων, εἰς τραύματα τῆς κεφαλῆς, τοῦ τραχήλου, τοῦ θώρακος, τῆς κοιλίας, τῶν ἄκρων, κ. τ. λ.

§. 556.

Σημεῖα δὲ τῶν τραυμάτων εἰσὶ. Πόνος, αἰμορραγία, χασμὸς τῶν χειλέων τοῦ τραύματος, φλεγμονὴ καὶ τὰ παρεπόμενα αὐτῆς, πυρετὸς καὶ νευρικὰ συμπτώματα. Καὶ ὁ μὲν πόνος ἐγγίνεται εἰς τὴν ἀρχὴν μὲν ἐκ τῆς βλάβης τῶν νεύρων, ἔπειτα δὲ ἐκ τῆς φλεγμονῆς. Διαφέρει δὲ οὗτος, πρῶτον μὲν κατὰ τὸ εἶδος τῆς λύσεως τῆς συνεχείας, δεύτερον δὲ κατὰ τὴν αἴσθησιν τοῦ βλαπτομένου μορίου καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ δὲ αἰμορραγία εἶναι μᾶλλον ἢ ἥττον ἐπίσημος ἀναλόγως πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὸ πλῆθος τῶν βλαπτομένων ἀγγείων· καὶ μείζων μὲν ἐν τοῖς διὰ τομῆς, ἥττων δὲ ἐν τοῖς διὰ θλάσεως καὶ ῥήξεως τραύμασιν.

Ὁ δὲ χασμὸς τῶν χειλέων τοῦ τραύματος γίνεται πρῶτον μὲν ἐκ τῆς παρεμπτώσεως τοῦ ἐνεργοῦντος ὄργάνου, δεύτερον δὲ καὶ κυρίως ἐκ τῆς

ἐλαστικότητος καὶ συστολῆς τῶν διαιρουμένων μορίων· ὅσῳ δὲ μᾶλλον διατεταμένα ἔτυχον τὰ μόρια κατὰ τὴν στιγμήν τῆς τρώσεως, ἢ ὅσῳ μᾶλλον ἐρεθίζοντ' ἐπὶ τῇ τρώσει ἢ μετ' αὐτήν, τόσῳ μείζων καὶ ὀχασμὸς τῶν χειλέων.

Ἡ δρᾶσις τῆς λύσεως καὶ τοῦ προσπίπτοντος ἀέρος εἰς ἀποψιλούμενα μέρη ἐρεθίζουσι γενικὴν ἀντιπάθειαν καὶ ἐπιρροὴν αἵματος μείζονα εἰς τὸν πεπονθότα τόπον, τουτέστι φλεγμονὴν, ἐξ οὗ ἐγγίνεται ὄγκος, ἐρυθρότης, ξηρότης τοῦ τραύματος καὶ πόνος πολὺς. Ἀναλόγως δὲ τῷ μεγέθει τῆς τρώσεως, τῇ κράσει τοῦ τραυματισθέντος ἀνθρώπου, καὶ τῇ αἰσθήσει τοῦ βλαφθέντος μορίου γίνεται καὶ ἡ ἀντιπάθεια αὕτη μικρὰ ἢ μεγάλη, καὶ ἐπάγει ἀναλόγως πρὸς τὰ συμπτώματα ταῦτα πυρετὸν τραυματικὸν, ὅστις εἶναι πάντοτε τῇ φλεγμονῇ τοῦ τραύματος ἰσομεγέθους· ἡ δὲ φλεγμονὴ φθάνει ἢ μόνον εἰς τὸν βαθμὸν ἐκείνον, ὅστις ἀπαιτεῖται εἰς τὴν σύμφυσιν τῶν χειλέων τοῦ τραύματος, καὶ συναπέρχεται εὐθὺς ἀφ' οὗ συκολληθῶσι καὶ συμφύσῳσι τὰ καλῶς συναχθέντα χεῖλη τοῦ τραύματος, ἢ ὑπερβαίνει τὸν βαθμὸν τοῦτον· καὶ ἂν μάλιστα τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος δέν δύνανται νὰ συναφῶσιν, ἔρχεται εἰς ἐκπύησιν καὶ ποτε δὲ καὶ εἰς γάγγραιναν. Ἡ φλεγμονὴ αὕτη δύναται νὰ εἶναι, κατὰ τὴν διαφορὰν τῆς κράσεως καὶ ἄλλων περιστατικῶν, φλεγμονώδης, ἢ ἐρεθιστικῆ, ἢ ἄτονος. Ὡσαύτως δὲ εἶναι καὶ τοῦ πυρετοῦ ἡ φύσις διάφορος κατὰ τὴν κράσιν τοῦ ἀνθρώπου, κατὰ τὸν ἐπικρατοῦντα τῶν νόσων χαρακτήρα κ. ο. κ. Οὗτος δύναται νὰ λάβῃ καὶ τὸν τύπον τοῦ διαλείποντος

Τὰ δὲ νευρικὰ συμπτώματα εἰσὶν. Πόνος σφοδρὸς, ὅστις δέν εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸ μέγεθος τῆς φλεγμονῆς, ἀνησυχία, ἀγρυπνία, παραλήρησις, σπασμὸς, τρισμὸς, τέτανος κ. τ. λ. Τὰ δὲ ἐπάγοντα τὰ συμπτώματα ταῦτα αἷτια εἰσὶν· ὑπὲρ τὸ δέον μεγάλη εὐαισθησία τοῦ σώματος ὅλου ἢ τοῦ βεβλαμμένου μορίου· βλάβη τῶν νεύρων, τῶν ἀπονευρώσεων καὶ τῶν τενοντωδῶν μορίων, ἐπίδρασις τῶν νεύρων μετὰ τῶν ἀγγείων, ἀλλότρια σώματα ἐντὸς τοῦ τραύματος, συλλογὴ κακοῦ πύου ἐν αὐτῷ, ἀήρ ψυχρὸς, ὑγρὸς καὶ διεφθαρῶς, ψύξις, αἰμορραγία μεγάλη καὶ, κατὰ συμπάθειαν, ἐρεθισμὸς τῶν ὀργάνων, μάλιστα τῆς πέψεως κ. τ. λ.

§. 557.

Ἡ θεραπεία τῶν τραυμάτων γίνεται διττῶς.

1) Ὅταν μὲν ἦ ἀπλοῦν τὸ τραῦμα, τὰ βεβλαμμένα μέρη δέν ἐθλάσησαν, τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος συνάγονται οἰκείως πρὸς ἀλλήλα καὶ ἡ φλεγμονὴ δέν εἶναι μεγάλη, ὥστε νὰ ἔλθῃ εἰς ἐκπύησιν, ἀλλὰ μόνον εἰς ἐκκρισιν ὑγροῦ λευκωματώδους καὶ λεμφώδους, τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος

ἔνωονται συνεργείᾳ τοῦ λευκώματος καὶ συμφύονται στερεῶς καθ' ὅσον τὰ ἀγγεῖα μεταβαίνουσιν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέρους εἰς τὸ ἕτερον λέγεται δὲ ἡ ἔνωσις αὕτη ἢ κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἔνωσις (*Reunio per primam intentionem*).

2) Ὅταν δὲ τὸ τραῦμα δὲν ἐνοῦται εἰς τὰς πρώτας ἡμέρας, διδρῶνται ἐξ ὅλης τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ ὑγρὸν ὀρρώδες, ὑπέρυθρον, ὅπερ μεταβάλλεται, εἰς πυώδη ἔκκρισιν. Εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ τραύματος ἀναφύεται τρυφερὸς κυτταρώδης ἰστός, ὅστις ἔπειτα διὰ τῆς διασπορᾶς τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων μεταβάλλεται εἰς κεγχροειδεῖς σάρκας, αἵτινες κατ' ἀρχὰς μὲν εἰσὶ τρυφεραὶ καὶ ἐξαιματοῦνται ἐπὶ τῇ ἐλαχίστῃ ἐπαφῇ, ἔπειτα δὲ γίνονται στερεώτεροι, συστέλλονται κατὰ τὸ μέσον, καὶ οὕτω σμικρύνεται τοῦ τραύματος ἡ περιοχὴ. Ἡ σάρκωσις αὕτη ἐπισκεπάζεται λεπτοτάτῃ ἐπίδερμίδι, ἣτις μεταβάλλεται εἰς δέρμα λευκόν, στιλπνόν καὶ ἀδιάπνευστον, ὅπερ λέγεται οὐ λή. Ἡ ἴασις αὕτη τοῦ τραύματος διὰ τῆς ἐκπύσεως καὶ συνουλώσεως λέγεται ἢ κατὰ δευτέρον σκοπὸν ἔνωσις (*Reunio per secundam intentionem*). Δὲ ἐν τῇ ἐξιδρωθελῇ ὕλῃ ἐπὶ τῇ γινομένην διὰ τῆς κατὰ πρῶτον καὶ κατὰ δευτέρον σκοπὸν ἐνώσεως ἴασις τῶν τραυμάτων μεταβολαὶ εἰπὶ κατὰ πάντα σύμφωνα πρὸς τὰς ἐπὶ τῇ ἴασις τῶν ἀποστημάτων (ἰδ. §. 54 κ. κ.) γινομένας.

Ὁ Ὑντερος καὶ ὁ Μέκελος (*Handb. der pathologischen Anatomie Bd. II. Abtheil. 2. S. 47*) καὶ ἄλλοι πολλοὶ παράδονται τρία εἶδη ἴασεως τῶν διαιρουμένων μορίων, ἦγον τὴν διὰ ταχέως ἐνώσεως, τὴν διὰ συμφύσεως καὶ τὴν διὰ σαρκώσεως. Καὶ ἐν μὲν τῇ διὰ ταχέως ἐνώσεως ἐκρέει μεταξύ τῶν χειλέων τοῦ τραύματος αἷμα, ὅπερ διαπῆγνυται, καὶ οὗ τὰ συστατικὰ χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων, προσφύονται εἰς τὰς κεχωρισμένας ἐπιφανείας τοῦ τραύματος, καὶ οὕτω γίνεται ἡ ἔνωσις τοῦ τραύματος· τὸ αἷμα ξηραίνεται κατὰ τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν καὶ ἀπεργάζεται' ἐσχάραν, τὴν ἐπιφάνειαν τῆς πληγῆς καλύπτουσιν. Ἐκ τοῦ ὑποκειμένου δὲ μέρους τοῦ αἵματος γεννῶνται τὰ νέα μέρη, ἐν ᾧ διαφορεῖται μὲν τὸ ἐρυθρὸν μέρος τοῦ αἵματος, ἀπομένει δὲ ὁ πηκτὸς λέμφος, ἐξ οὗ πλάσσονται τὰ ὄργανα. Ἡ ἔνωσις αὕτη διὰ τοῦ πηκτοῦ ὑγροῦ γίνεται ἄνευ αὐξήσεως τῆς ἐνεργείας τῶν ἀγγείων, ἐπειδὴ ἡ ἐνοῦσα τὰ κεχωρισμένα μέρη ὕλη ἰσχυρίζεται ὁμοῦ μετὰ τοῦ αἵματος. Ἐν ὅμως τοῦτο δὲν ἐπιτύχει, ἐπειδὴ τὸ αἷμα διὰ τῆς ἑαυτοῦ συναφείας μετὰ τοῦ περιέχοντος ἀέρος ἐνεκρῶθη ἤδη, ἡ τοῦλάχιστον ἀπέβαλε τῆς ὀργανώσεως τὴν δύναμιν, καὶ ἡ διαίρεσις ἐπιμείνη τόσον, ὥστε ν' ἀποφραχθῶσι τ' ἀνοικτὰ στόμια τῶν βεβλαμμένων ἀγγείων, - γεννᾶται φλεγμονή, ἐν ᾗ γίνεται ἔκκρισις λέμφου πηκτοῦ ἢ ἐκ τῶν ἡμικλειστων στομίων τῶν χωρισθέντων ἀγγείων, ἢ ἐκ τοῦ βλεννοποιοῦ ὑφάσματος· ὁ λέμφος οὗτος διαπῆγνυται, καὶ εἰς τὸ διάπηγμ' αὐτοῦ πλάσσονται ἀγγεῖα συνδετικά. Ἡ ταχέια ἔνωσις γίνεται προσέτι, καὶ ὅταν τὰ χεῖλη τῆς πληγῆς δὲν συνάγονται πρὸς ἀλλήλα ἐξ αἰτίας τοῦ παρεμπροσθέντος αἵματος, ἐν ᾧ διαφορεῖται τὸ περισσεῦον αἷμα, ἐλαττοῦται ἐπομένως ὁ ὄγκος, καὶ τὰ νεοπλασασόμενα ἐκ τοῦ πηκτοῦ λέμφου ἀγγεῖα καὶ τῶν περίξ μερῶν διασπείρονται εἰς τὸ οὕτω διαφορηθὲν αἷμα, οὗ τὸ ἐρυθρὸν μέρος διαφορεῖται τέλος. Εἰς ἕκαστον χεῖλος τοῦ τραύματος, ὅπερ

ἐνοῦται διὰ τῆς κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἐνώσεως, εὐρίσκεται στιβάς πλαστικοῦ λέμφου, καὶ ἀνὰ μέσον τῶν δύο τούτων στιβάδων εὐρίσκονται δύο, εἰς μίαν μεσαίαν ἐνίοτε ἐνούμεναι, στιβάδες αἵματος. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον γίνεται καὶ ἡ ἐνωσις τῶν κατ' ἐπαγότων ὁστέων, λέγει ὁ Μέκκελος. Τὸ παρεγγεόμενον αἷμα εἶναι καὶ εἰς ταῦτα ἡ βάσις τῆς ἐνώσεως, καθότι τὸ ἐρυθρὸν αὐτοῦ μέρος διαφορεῖται, τὸ δὲ ὑπόλοιπον μεταβάλλεται εἰς πήκτωμα. Πρὸς τούτοις ὅμως λέγει ὁ Μέκκελος. Πρὸς δὲ τούτους φαίνεται, ὅτι καὶ τὰ ἀγγεῖα, μεταρρυθμιζομένου τοῦ ἑαυτῶν τόνου, παρεκχέουσι τὸ πρὸς τὴν ἐνωσιν καὶ ἀνόρθωσιν ἕμμεσον ἀλέξημα. Ἄλλ' ἡ γνώμη αὕτη περὶ τῆς κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἐνώσεως τῶν τραυμάτων δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὴν πείραν, ἐπειδὴ ἡ παρέμπυσις τοῦ αἵματος μεταξύ τῶν χειλέων τοῦ τραύματος ἐμποδίζει τὴν ταχέαν αὐτῶν ἐνωσιν, ἀν καὶ, ὡς γίνεται ἐνίοτε, ἐπιμένη μεταξύ τῶν χειλέων τοῦ τραύματος μικρὰ στιβάς αἵματος, ἥτις οὐδόπως ἐμποδίζει τὴν συγκόλλησιν αὐτῶν. ἀλλ' ὅμως ἡ ἐνωσις αὐτῶν δὲν γίνεται πρὶν διαφορηθῆ τὸ παρεκχυθὲν αἷμα, καὶ πρὶν τὰ χεῖλη αὐτῶν σκεπασθῶσιν ὁμοίμως ὑπὸ λέμφου πηκτοῦ. Τὸ μεταξύ τῶν χειλέων αἷμα ἀποτελεῖ μόνον πρὸς τὸ φαινόμενον τὴν ἐνωσιν, ἥτις εἶναι πρόσκαιρος. Μεταξὺ δὲ τῶν χειλέων τοῦ τραύματος εὐρίσκεται μὲν ἐνίοτε τὸ παρεκχυθὲν αἷμα, περικυκλωμένον ὑπὸ στιβάδος πλαστικοῦ λέμφου, ὅστις ἐκκρίνεται ἐν καιρῷ τῆς φλεγμονῆς, καὶ ὅστις δυσκόλως διακρίνεται· ἡ ἐνωσις ὅμως γίνεται, ἀπ' οὗ ἐξωσθῆ ἢ διαφορηθῆ τὸ αἷμα. Ὅπως δὲ ἀπίθανον φαίνεται καὶ ὅτι ὁ πηκτὸς λέμφος, ἀπ' οὗ διαφορηθῶσι τὰ ἐρυθρὰ μέρη τοῦ αἵματος, ἀπεργάζεται τὴν ἐνωσιν τῶν χειλέων τοῦ τραύματος ἀνευ αὐξήσεως τῆς ἐνεργείας τῶν ἀγγείων, ἐπειδὴ ὁ ἐνὼν τὸ τραῦμα λέμφος δὲν εἶναι μόνον λέμφος παχυθεῖς καὶ ἀπλοῦς ὡς εὐρίσκεται εἰς τὴν κυκλοφορίαν, ἀλλὰ τὸ ἀπότοκον τῆς φλεγμονῆς, ἥτις συνεδρεῖ μετὰ τινος ἐπιτάσεως κατὰ πάντα καιρὸν τῆς ἐνώσεως. Ὅτι δὲ τὸ αἷμα καθ' ἑαυτὸ δὲν δύναται νὰ ἐνώσῃ τὴν πληγὴν, μαρτυρεῖται ἐκ τοῦ παρεγγεομένου ἐν τοῖς διαφοροῖς κοιλώμασι τοῦ σώματος, καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐν τῇ κοιλίᾳ, αἵματος. Ὁ αὐτὸς λόγος εἶναι καὶ κατὰ τῆς ἐνώσεως τῶν καταγμάτων ἀνευ αὐξήσεως τῆς ἐνεργείας τῶν ἀγγείων, ὅπερ παραδέχεται καὶ ὁ Ζόνδιος (Zonzi, Lehrbuch der Chirurgie §. 209).

Εἰς ὅλα τὰ τελειότερον ὀργανωμένα σώματα κυρία ἀναγέννησις τῶν ἀπολωλότων μορίων δὲν εἶναι δυνατὴ, πλην τῆς τοῦ κυτταρώδους ἱστοῦ· ὁ κυτταρώδης οὗτος ἱστός ἐν' ἐκείνοις, ὅστις ἀναπληροῖ τὰ βεβλαμμένα μόρια, ἐν αὐτῷ ἀποτίθεται ἡ φώσφορυχος τίτανος καὶ οὕτως ἀναγεννῶνται κατὰ μέρος τὰ ὀστέα. Τὰ δὲ λοιπὰ, ὡς εἴρηται, ἀναπληροῦνται διὰ κυτταρώδους οὐσίας, ἥτις λαμβάνει μὲν σύγκρισιν στερεάν, οὐδέποτε δὲ καὶ τὴν ὀργάνωσιν τῶν ἀπολωλότων ἢ διατρεθέντων μορίων (ἰδ. §. 57). Εἰς μόνην τὴν ἀναγέννησιν τῆς οὐσίας τῶν νεύρων εἰσὶν αἱ γνώμαι διάφοροι, ὡς θέλομεν ἰδεῖ ἐφεξῆς.

§. 558.

Ἐπὶ τῇ προγνώσει τῶν τραυμάτων θεωρητέον.

1) Τὸ ποῖόν τοῦ τραύματος. Ὅσῳ καθαρώτερα εἶναι ἡ διαίρεσις τοῦ μορίου, τόσῳ ταχύτερα καὶ εὐκολωτέρα ἢ ἴσως· ὅσῳ δὲ μεγαλειότερα θλάσις ἔγεινεν εἰς τὴν τρωσιν, τόσῳ βαρυτέρα εἶναι ἡ βλάβη, καὶ χρονιωτέρα ἢ ἴσως. Τὰ διὰ νύξεως τραύματα ἐν γένει δὲν εἶναι ἐπικινδυνωδέστερα τῶν διὰ τομῆς· εἰσὶν ὅμως συχνώτερα μετὰ θλάσεως ἠνωμένα, καὶ διαιροῦσι πολλακίς κατὰ βάθος καὶ ὄργανα κύρια· ἐκτός δὲ τούτου ἢ

ἐν τούτοις προξενουμένη αἱμορραγία εἶναι μᾶλλον δυσεπίσχετος, καὶ ἂν ἡ ἴασις δὲν γείνη διὰ τῆς κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἐνώσεως, τὸ συριγγῶδες σχῆμα τοῦ τραύματος συμβάλλει εἰς καθέσεις καὶ ἐπιστάσεις τοῦ πύου. Ὅταν δὲ ἐντὸς τοῦ τραύματος ᾧτιν ἀλλότρια σώματα, ἢ πρόγνωσις τότε ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς δυσκόλου ἢ εὐκόλου ἐξαιρέσεως, καὶ ἐκ τῆς προφυλάξεως τῆς ἐν ὄλῳ τῷ σώματι δηλητηρίου ἀναδόσεως αὐτῶν, ἂν ταῦτα ᾧτι δηλητήρια.

2) Τὴν ἡλικίαν καὶ κρᾶσιν τοῦ τραυματίου. Τὰ τραύματα ὅταν ᾧτιν εἰς ἀνθρώπους νέους καὶ ὑγιεῖς, εἰσὶν εὐϊατώτερα, ἢ ὅταν ᾧτιν εἰς γηραλέους, καχεκτικούς, ἀφροδισίαν νότον, χοιράδας, στομακάκην κ. τ. λ. πάσχοντας, ἐν οἷς σπανίως γίνεται ἡ ἴασις διὰ τῆς κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἐνώσεως, ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ μεταβάλλεται τὸ τραῦμα εἰς ἔλκος, τὸν τύπον τοῦ καθολικοῦ νοσήματος φέρον.

3) Τὴν ἀξίαν τοῦ βεβλαμμένου μορίου. Ὅσοῦ ἐπισημότερον τὸ βεβλαμμένον ὄργανον καὶ ὅσοῦ μεγαλειότερα αὐτὴ κατ' ἑαυτὴν ἢ βλάβη, τόσῳ μεγαλιέτερος εἶναι καὶ ὁ κίνδυνος τοῦ τραύματος. Ὅθεν ἐκ τούτου διαιροῦνται τὰ τραύματα εἰς τραύματα ἀπολύτως θανάσιμα (*vulnera absolute lethalia*), καὶ εἰς τραύματα σχετικῶς θανάσιμα (*vulnera per accidens lethalia*). Καὶ εἰς μὲν τὰ πρῶτα ἡ ἴασις δὲν γίνεται, καὶ ἡ ὥρα τοῦ θανάτου δύναται κατὰ τινα τρόπον νὰ προσδιορισθῇ· εἰς δὲ τὰ δευτέρα ἐπέρχεται ὁ θάνατος διὰ περιστατικά τινα τυχηρὰ, ὅσον δι' ἰδιαιτέραν τοῦ τραυματίου ἰδιοσυγκροσίαν, διὰ κακὴν καὶ ἐσφαλμένην θεραπείαν, ἢ διὰ νοσήματά τινα, ἅπερ ἐπιπλέκονται μετὰ τοῦ τραύματος. Ἡ διαίρεσις αὐτῆ τῶν τραυμάτων εἶναι ἔργον τῆς χειρουργικῆς καὶ οὐχὶ τῆς ἰατροδικαστικῆς. Καὶ τῆς χειρουργικῆς ἴδιον εἶναι ν' ἀποφασίσῃ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην καὶ περὶ τῆς ἐμμόνου βλάβης (*damnum permanens*) μετὰ τὴν ἴασιν, καὶ περὶ τοῦ ποιοῦ τῆς βλάβης ταύτης.

4) Τὴν σύγκρισιν τοῦ βεβλαμμένου μορίου. Ἡ συμβαίνουσα αἱμορραγία εἶναι ὑπερμεγέθης, ὅταν τραυματισθῶτιν ὄργανα, ἐν οἷς εἰσὶ πολλὰ ἀγγεῖα διεσπαρμένα. Ἐὰν βλαφθῶσι τὰ πρῶτα ἀγγεῖα τοῦ τραυματισθέντος μορίου, ἢ κυκλοφορία τοῦ αἵματος εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἐξαρτᾶται, μετὰ τὴν ἐπίσχεσιν τῆς αἱμορραγίας, ἐκ τοῦ ἀνευρισμοῦ καὶ ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς ἐνεργείας τῶν δευτέρων ἢ τρίτων κατὰ τὸ μέγεθος ἀγγείων τοῦ μορίου, καὶ ἂν ταῦτα δὲν ἀνευρισθῶσι, τὸ μέρος στερεῖται τότε τοῦ προσήκοντος αἵματος, καὶ ἐπομένως νεκροῦται. Ὅταν δὲ σχασθῶσι μόνον αἱ ἀρτηρίαι, γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀνευρυσματώδης μόνον

ἐξόγκωσις. Ὄταν δὲ βλαφθῶσι τὰ μεγαλειτέρα τοῦ βεβλαμμένου μορίου νεῦρα, τὸ μόνιον παραλύεται καὶ ἀτροφεῖ, καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ προείπωμεν, ἂν καὶ πότε τὰ νεῦρα θέλωσιν ἀναλάβει τὴν πρώτην αὐτῶν ἐνέργειαν. Ἐν γένει τῶν νεύρων αἱ βλάβαι, καὶ μάλιστα ὅταν ταῦτα χωρισθῶσι κατὰ μέρος καὶ οὐχὶ καθόλου, ἐπιφέρουσι συνήθως σφοδροὺς σπασμούς κ. τ. λ. Τὰ τραύματα τῶν ὀστέων δὲν διαφέρουσι κυρίως τῶν τραυμάτων τῶν ἀπαλῶν μορίων, πλὴν ὅταν τὸ περισότερον τύχη νὰ βλαφθῆ πολὺ, καὶ γείνη ἐκπύησις, τότε ἡ ἐκπύησις αὕτη εἶναι πολὺ χρονία καὶ ἡ σύγκρισις τοῦ ὀστέου ἀλλοιοῦται ἐπισήμως. Τὰ τραύματα τῶν ἀδένων καὶ τῶν διακριτικῶν ὀργάνων θεραπεύονται δυσκόλως· συνήθως γίνεται διαπύησις, καὶ τὸ πῦον, ἀναμιγνύμενον μετὰ τοῦ ὕγρου, ὅπερ ἐκκρίνεται τῶν ὀργάνων τούτων, ἀλλοιοῦται. Τὰ δὲ τραύματα τῶν ἄρθρων, καὶ κατ' ἐξοχὴν τῶν μεγαλειτέρων, εἰσὶν ἐπικίνδυνα πάντοτε.

5) Τραύματα, ὅσα διασχῶσι τὰ κύττη τοῦ σώματος, εἰσὶν ἐπικίνδυνα ἐξ αἰτίας τῆς γενομένης ἐνταῦθα φλεγμονῆς, ἀθροίσεως αἵματος, πύου κ. τ. λ. καὶ ἐξ αἰτίας βλάβης τινὸς τῶν ἐντοσθίων.

6) Ἐκτὸς τούτων ἡ πρόγνωσις ἐξαρτᾶται προσέτι πολὺ καὶ ἐκ τῶν βιωτικῶν σχέσεων τοῦ ἀρρώστου, ἐκ τῆς διαίτης αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν συνακολουθούντων εἰς τὸ τραῦμα σημείων.

§. 559.

Σκοπὸς τῆς θεραπείας τῶν τραυμάτων ἔστω ἡ ἀκριβὴς ἐξέτασις τοῦ τραύματος, ἡ ἐπίσχεσις τοῦ αἵματος, ἡ ἐξάρσεις τῶν ἀλλοτρίων σωμάτων, καὶ καθ' ὃν φέρει τὸ τραῦμα πύπον, ἡ ἔνωσις αὐτοῦ ἢ διὰ τῆς συμφύσεως, ἢ διὰ τῆς ἐκπύησεως καὶ συνουλώσεως· τέλος δὲ καὶ ἡ προφυλακὴ ὅλων τῶν κακῶν ἐπακολουθῶν.

§. 560.

Διὰ τῆς ἐξετάσεως τοῦ τραύματος καταμανθάνομεν ἀκριβῶς τὸ σχῆμα, τὸ βάθος, τὴν φορὰν αὐτοῦ, τὴν κατάστασιν τῶν βεβλαμμένων μορίων καὶ τὴν ἐν τῷ τραύματι παρουσίαν ἀλλοτρίων σωμάτων. Τὸ ἀπλοῦν τοῦ τραύματος ἔμβλημα ἀρκεῖ πολλάκις εἰς τὴν διάγνωσιν τῶν ἄνω ρηθέντων συμπτωμάτων. Ὁ οἰκειότερος εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ τραύματος καιρὸς εἶναι ὁ εὐθὺς μετὰ τὴν τρωσιν, πρὶν ἔτι ἐγγεῖνη φλεγμονὴ ἄλλως δὲ ἡ ἐξέτασις εἶναι καὶ δύσκολος καὶ ὀδυνηρά. Βίς τὰ διὰ τομῆς καὶ πληξέως τραύματα ἡ ἐξέτασις αὕτη εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εὐκόλος· δυσκολωτέρα δὲ εἰς τὰ διὰ νόξεως καὶ εἰς τὰ διὰ πυροβόλων ὄπλων. Ἄλλ' ὅπως γείνη ἀκριβὴς ἡ ἐξέτασις, δεόν ὁ χειρουργὸς νὰ γνωρίζῃ καλῶς πρῶτον ἀνατομικῶς τὰ βεβλαμμένα μέρη, καὶ δεύτερον τὴν στάσιν, ἐν ἣ εὐρ' ἔθη ὁ

τραυματίας, ὅταν ἐτρώθῃ τὴν φορὰν καὶ τὴν βίαν τοῦ βλάφαντος ὄργανου, τὴν ποιότητα τῶν παρεκχυθέντων ὑγρῶν, καὶ τῶν συνακολουθούτων εὐθὺς μετὰ τὴν τρώσιν σημείων. Ὅταν ὅμως οὗτος καὶ διὰ τούτων ὄλων δὲν δύναται νὰ λάβῃ ἀκριβῆ γνώσιν τῆς φύσεως τοῦ τραύματος, ἀναγκαῖον τότε, ἀποκαθαρίσας καλῶς τὸ τραῦμα, νὰ ἐξετάσῃ τοῦτο μὲ τοὺς δακτύλους, ἢ μὲ τὴν μήλην. Ἄς ἐξετάσῃ δὲ πάντοτε, ὅσάκις δύναται, μὲ τοὺς δακτύλους, διότι ἢ δι' αὐτῶν ἐξέτασις εἶναι καὶ βεβαιότερα καὶ ἤττον ἐπώδυνος. Ἡ δὲ μήλη, ἣν μέλλει νὰ μεταχειρισθῇ πρὸς τὴν ἐξέτασιν τοῦ τραύματος, ἔστω ἀργυρᾶ, κατὰ τὸ ἄκρον πυρηνοειδῆς, καὶ κατὰ τὸ εἶκος παχειᾶ καὶ εὐκαμπτος· γίνεται δὲ ἡ μήλωσις τὸν δε τὸν τρόπον. Ἀφ' οὗ ὁ ἄρρωστος σχηματισθῇ, καθὼς εὐρέθη κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς τρώσεως, εὐδοιάζει ὁ χειρουργός τὴν μήλην, κρατῶν αὐτὴν ἐλαφρῶς μεταξὺ δύο δακτύλων. Ὅταν δὲ ὁ ἄρρωστος δὲν ἐνθυμῆται πῶς ἦτον ἐσχηματισμένος ὅταν ἐτρώθῃ, δεόν ὁ χειρουργός τότε νὰ ἐμβάλῃ τὴν μήλην, διευθύνων αὐτὴν ἐμφρόνως πάντοτε κατὰ διαφόρους τόπους. Μηδέποτε δὲ νὰ ἐξετάσῃται τὸ τραῦμα διὰ τῆς μήλης, ἐὰν μὴ ὑπάρχῃ λόγος καὶ σκοπὸς κύριος. Διότι δι' αὐτῆς αὐξάνεται εὐκόλως ὁ ἐρεθισμὸς, ἀναγεννᾶται ἡ αἱμορραγία κ. ο. κ.

§. 561.

Ἡ αἱμορραγία εἰς ὅλα τὰ τραύματα ζητεῖ πρὸ πάντων τὴν μεγαλειτέραν προσοχὴν, καὶ ἐπίσημος οὖσα, τὴν ταχίστην βοήθειαν παρὰ τοῦ ἱατροῦ. Τὰ ἀγγεῖα, ἐξ ὧν αὕτη πηγάζει, εἰσὶν ἢ κατὰ μέρος βεβλαμμένα ἢ καθόλου διρημένα. Καὶ τὸ μὲν ἐξ ἀρτηρίας ἀπορρέον αἷμα, ἂν μὴ παρεγγῆται εἰς τὸν κυτταρώδη ἴσθον, κενούται σφυγματωδῶς, καὶ εἶναι ἀφρώδες καὶ ἐρυθρόν· τὸ δὲ ἐκ φλεβῶν, εἶναι μελανώτερον, καὶ δὲν ῥέει σφυγματωδῶς. Καὶ ὅταν μὲν ἡ αἱμορραγία πηγάζῃ ἐξ ἀρτηρίας βεβλαμμένης, τὸ αἷμα παύει νὰ ῥέῃ, ἂν ἐπιπιέσωμεν τὸ ἀγγεῖον μεταξὺ τοῦ τραύματος καὶ τῆς καρδίας· ὅταν δ' ἐκ φλεβῶν, ἂν ἐπιπιέσωμεν τὸ ἀγγεῖον μεταξὺ τοῦ τραύματος καὶ τῆς περιφερείας. Ἐπέχεται δὲ ἡ αἱμορραγία ἢ αὐτομάτως ἢ διὰ διαφορῶν βοηθημάτων.

§. 562.

Καὶ αὐτομάτως μὲν ἐπέχεται ἡ αἱμορραγία, πολλάκις δὲ καὶ ἡ ἐκ μεγάλων ἀγγείων πηγάζουσα, τόνδε τὸν τρόπον.

Ἡ ἀρτηρία, διαιρεθεῖσα καθόλου, συστέλλεται πρὸς τὰ ὀπίσω ἐντὸς τοῦ κυτταρώδους αὐτῆς περιεληήματος· ἐκτὸς δὲ τῆς συστολῆς ταύτης γίνεται καὶ ἑτέρα κυκλοτερὴς κατὰ τὰ διαιρεθέντα αὐτῆς ἄκρα. Ἄλλ' ἡ συστολὴ αὐτῆ δὲν δύναται ν' ἀντίσχη εἰς τὴν φορὰν τοῦ αἵματος· ὅθεν

τοῦτο ἀπορρῖει ἐκ τοῦ χωρισθέντος ἄκρου τῆς ἀρτηρίας εἰς τὸ κυτταρῶδες αὐτῆς περιεῖλημα, ἐκ τούτου δὲ φέρεται πρὸς τὰ ἔξω. Διὰ τῆς συστολῆς τῆς ἀρτηρίας διατείνεται τὸ κυττάρῶδες αὐτῆς περιεῖλημα κατὰ τρόπον, ὥστε ἡ ἐντὸς αὐτοῦ ἐπιφάνεια γίνεται ἄνισος. Εἰς τὰς ἀνισότητας ταύτας ἐνθουλακίζεται τρόπον τινὰ τὸ ἀπορρῖον αἷμα, θρομβοῦται, καὶ οὕτω γίνεται ἀδιαλείπτως στενωτέρον τὸ περιεῖλημα, ἕως οὗ ἀποφράσσεται τέλος. Εἰς τὴν θρόμβωσιν τοῦ αἵματος συμβάλλουσι, φαίνεται, προσέτι καὶ ὁ προσπίπτων εἰς τὸ τραῦμα ἀήρ, καὶ ἡ ἐλάττωσις τῆς δυνάμεως τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος ἕνεκα τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ. Ἀπὸ τοῦ διακοπέντος ἄκρου τῆς ἀρτηρίας μέχρι τῶν πλησιεστάτων ἐκφυάδων αὐτῆς γίνεται ἐπίστασις καὶ θρόμβωσις τοῦ αἵματος εἰς τὸν σωληνᾶ τῆς ἀρτηρίας· ὁ θρόμβος οὗτος χωρὶς ν' ἀποφράσῃ ἐντελῶς ὅλον τὸ κενὸν τῆς ἀρτηρίας, συνέχεται μόνον χαλαρῶς μετὰ τοῦ διαιρηθέντος στομίου αὐτῆς. Ἀπὸ τοῦ κοπέντος ἄκρου τῆς ἀρτηρίας ἐκκρίνεται προσέτι καὶ πλαστικὸς λέμφος, ὅστις παρεμπίπτει μετὰ τοῦ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς θρόμβου καὶ ἀποφράσσει στερεῶς τὸ στόμιον τῆς διακοπείσης ἀρτηρίας, ἥτις διὰ τοῦ ἐκκρινόμενου πλαστικοῦ λέμφου συγκολληθῆναι ταυτοχρόνως καὶ μετὰ τῶν πέριξ μερῶν, καὶ οὕτως ἀνθίσταται εἰς τὴν φορὰν τοῦ αἵματος. Τὸ μέρος ὅλον τῆς διακοπείσης ἀρτηρίας ἀπὸ τοῦ τόπου τῆς διακοπῆς μέχρι τῆς πλησίον ἐκφυάδος μεταβάλλεται εἰς συνδεσμοειδῆ ὑμένα, οὗ ἡ ἐντὸς κενότης ἀποφράσσεται παντελῶς· διαφορεῖται τὸ ἐνταῦθα τεθρομβωμένον αἷμα· κατὰ μικρὸν δὲ διαφορεῖται καὶ ὁ ἐκκρίεις εἰς τὰ πέριξ μέρη λέμφος, καὶ οὕτως ἀναλαμβάνουσι ταῦτα ἐκ νέου τὴν προτέραν κυτταρῶδη αὐτῶν φύσιν. Τοῦτο δὲ γίνεται εἰς ὅλας τὰς ἀρτηρίας, ὅσον μακρὰν καὶ ἂν ἀπέχουσιν αὐταὶ τῆς καρδίας.

Ὁ θρόμβος τοῦ αἵματος ἐντὸς τοῦ σωληνός τοῦ ἀγγείου ἀλλοιοῦται τὸν δὲ τὸν τρόπον. Ἐντὸς δέκα καὶ πέντε ἢ τριάκοντα ὥρων γίνεται κατὰ τὴν μεσότητα καὶ κατὰ τὸ ἄκρον μάλιστα ἐρυθρότερος ἐν εἴδει μεγαλειτέρων ἢ μικροτέρων στρογγύλων ἢ ἀκανόνιστων κηλίδων κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν. Ἐν αὐτῷ δὲ προάγονται ἀγγεῖα, ἀπερ ἔγειναν ὁρατὰ μὲν διὰ τοῦ μικροσκοπίου, καταληπτὰ δὲ διὰ τῆς παρεγγύσεως (ἴδ. Στίλλιγγον Stilling) καὶ Βλανδίνον (Blandin). Ἐκ τούτου δὲ φαίνεται τὸ θρόμβωμα ὡσεὶ σὰρξ κεχρροειδῆς καὶ κρεώχρους. Μετὰ τῶν ἀλλοιώσεων τούτων ἰσοχρόνως προσδύει καὶ ἡ πρόσφυσις τοῦ θρομβώματος εἰς τὴν ἐντὸς ἐπιφάνειαν τῶν πλευρωμάτων τοῦ ἀγγείου. Τὸ ἄκρον τοῦ ἀγγείου ἀποβάλλει τέλος τὴν αὐτοῦ κατασκευὴν καὶ συρρικνοῦται ἐπὶ μᾶλλον μετὰ τοῦ θρομβώματος· ὁ πλαστικὸς λέμφος ὁ ἀναμέσον τῶν χιτῶνών τοῦ ἀγγείου παρεκχυθεὶς, διαφορεῖται, καὶ τὸ ἄκρον τοῦ ἀγγείου ἀποτελεῖ ἰνώδες τι καὶ συνδεσμῶδες τεμάχιον ὁμοῦ μετὰ τοῦ θρομβώματος. Αἱ μεταμορφώσεις αὗται ἀποπεράτουνται εἰς τὰ μικρὰ μὲν ἀγγεῖα ἐντὸς 20 ἢ 22 ἡμερῶν, εἰς τὰ μεγάλα δὲ ἐντὸς 40 ἢ 60. Κατὰ μικρὸν δὲ διαφορεῖται παντελῶς ὁμοῦ μετὰ τοῦ θρομβώματος τὸ ἄκρον τοῦ ἀγγείου μέχρι τῆς ἐγγυτάτης ἐκφυάδος, ἀφ' οὗ τοῦ

κολοβώματος ἐκφύονται νέα ἀγγεία, ὁρσιειδῶς διήκοντα, ὡς παρετήρησαν ὁ Ἐβελος (Ebel), ὁ Ἴωνης (Jones) καὶ ἄλλοι· (V. Stilling, die Bildung und Metamorphose des Blutpfropfes, oder Thrombus in verletzten Blutgefassen Eisenach 1834).

Αὕτη εἶναι ἡ ἀκριβὴς καὶ διὰ πολλῶν δοκιμῶν βεβαία γενομένη ἐξήγησις τοῦ τρώπου, καθ' ὃν ἡ φύσις ἐπέχει τὰς αἱμορραγίας. Ὅλοι οἱ πρὸ ἡμῶν, ὅσοι ἠθέλησαν νὰ ἐξηγήσωσι τὰ φαινόμενα ταῦτα, δὲν ἐπέστησαν τὴν προσοχὴν εἰς ὅλα ἐξίσου τὰ φαινόμενα, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ μὲν ἢ τὸ δέ· οὕτω, π. χ., ὁ Πετίτος ἐνόμισεν, ὅτι σχηματίζεται στόπωμα ἐκ τοῦ τεθρομβωμένου αἵματος μέρος μὲν ἐντὸς, μέρος δὲ ἐκτὸς τῆς διακοπίσεως ἀρτηρίας· τὸ στόπωμα τοῦτο συμφύεται μετὰ τῆς ἐκτὸς ἐπιφανείας τῆς ἀρτηρίας, μετὰ τῶν ἐπιφανειῶν τῆς τομῆς αὐτῆς καὶ μετὰ τῶν περὶ μερῶν.

Ὁ Μοράνδης εἶπε μὲν, ὅτι ὁ θρόμβος τοῦ αἵματος συντρίνεται ἐν μέρει εἰς ἐπίσχεσιν τῆς αἱμορραγίας· κυρίως ὅμως ἐνόμισεν, ὅτι ἡ ἐπίσχεσις γίνεται ἐκ τῆς κυκλοτερουῆς συστολῆς τοῦ διακοπέντος ἄκρου τῆς ἀρτηρίας, δι' ἧς σμικρύνεται ἡ χωρητικότης τοῦ ἀγγείου, ἐκ τῆς συστολῆς τῆς ἀρτηρίας πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἐκ τῶν ἐκ τῆς συστολῆς ταύτης παχυτέρων γινομένων καὶ κατὰ μῆκος ἰθυνομένων ἰνῶν τῆς ἀρτηρίας. Τῆς αὐτῆς γνώμης ἦσαν καὶ ὁ Σχάρπας, ὁ Γῶχος (Gooch), ὁ Κιρχλάνδος κ. λ. π. ὁ δὲ Πουτεαῦδος οὔτε θρόμβου τοῦ αἵματος, οὔτε συστολῆς τοῦ ἀγγείου τὴν ἐνέργειαν παραδέχεται, ἀλλ' ὅτι ἡ αἱμορραγία ἐπέχεται ἐκ τῆς ἐξογκώσεως τοῦ κυτταρώδους ὕμενος καὶ τῶν περὶ μερῶν τῆς ἀρτηρίας· αὐτὴν δὲ τὴν γνώμην ἔχει καὶ ὁ Βέλλος· ὁ δὲ Τέζτωρ (V. Grunddzuwege zur Lehre der Chirurg. Operationen. Wuerzburg 1835) καὶ Ἰμμελλος (Hummel. Aug. Abh. ueber traumatische Gefaessblutungen, Wuerzburg 1838.) δοξάζει, ὅτι ἐκτὸς τῶν ἤδη ρηθέντων καὶ μὴ συμβαίνοντων πραγμάτων, ἐνεργῶσι καὶ ἄλλα εἰς τὴν ἐπίσχεσιν τῆς αἱμορραγίας, ἅπερ ἔχει· εἰς τὴν ἐκείτης ἐξουσίαν ἡ φύσις, καὶ ἐπὶ τῶν νόμων τῆς παραχτεύσεως στηρίζονται. Φέρει δὲ ἐν τῷ μέτῳ τρεῖς λόγους πρὸς τοῦτο· 1) ὅτι οἱ χιτῶνες τῶν ἀγγείων ἀπίκνουνται ἀπ' ἀλλήλων, ἐξ οὗ μεγαλύτερα καὶ ἀναλογίαν αἱμορραγία· 2) ὅτι ἐλαττοῦται ἡ αἱμορραγία, ἡ δὲ προχέτεσις ἄρχεται καὶ τὰ σφαιρίδια τοῦ αἵματος παύουσι νὰ ἐκρέωνται εἰς τὸ ἐπ' ἀπειρον, ἐπειδὴ τότε ὀδεμίαν ἂν εἶχον σημασίαν, καὶ ἠθέλον ἀφανίζεσθαι· 3) τὸ αἶμα διαπηγνύται, ἡ δὲ παροχέτεσις ἐγίναν ἐντελῶς καὶ ἡ αἱμορραγία ἐπέχεται· ἡ δὲ συνουλώσις τῶν ἀγγείων εἶναι ψευδῆς λέγει. Ἐὰν πρέπη νὰ πιστεῦσωμεν τοιαύτην θεολογικὴν δόξαν, χρεῖα νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι αἷτιον τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ αἵματος, ἀφ' οὗ ἡ αἱμορραγία διήρκεσεν καιρόν τινα, εἶναι ἡ αὔξησις τῆς ἀντικατάστατικῆς ἐνεργείας τῶν ἀπαθῶν ἀγγείων· καὶ εἰς τελείαν ἀφαιρέσιν μορίου τινὸς ἢ ἄλλειψις τῆς πρὸς τὰ ἀπώτερα μέρη τὸ αἶμα ἐλκυοῦσης δυνάμεως καὶ ἡ ἐκ τούτου ἐλαττωθεῖσα ἐπιρροή τοῦ αἵματος.

§. 563.

Ἡ φύσις σπανίως ἐπέχει αἱμορραγίαν ἐκ τῆς κατὰ μέρος βλάβης τῆς ἀρτηρίας καὶ μάλιστα εἰς ἐπικάρσια τραύματα γινομένην. Τέλεια δὲ διαρρήξεις τῶν ἀρτηριῶν, σπανίως φέρουσιν αἱμορραγίας μεγάλας, ἐπειδὴ ἡ ἐντὸς αὐτῶν ἐπιφάνεια σχίζεται, συστέλλεται εἰς πολλὰ μέρη καὶ ἐμπεριέχει τεθρομβωμένον αἶμα. Ὅταν δὲ ἡ ἀρτηρία τραῦθῃ διὰ νόσεως, τὸ αἶμα σπανίως ἀπορρέει διὰ τοῦ ἔξω στομίου τῆς τρώσεως, ἀλλὰ παρεκχρεῖται ἀπὸ μέσον τῆς ἀρτηρίας καὶ τοῦ κυτταρώδους αὐτῆς περιειλήματος, θρομβοῦται καὶ ἀποφράσσει τὸ στόμιον τῆς τραύσεως ἀρτηρίας.

Ἡ ἔμφραξις αὕτη ἐπιμένει πλείοτερον ἢ ὀλιγώτερον καιρὸν, καὶ, ἂν δὲν γείνη σύμφυσις τῶν χειλέων διὰ τῆς συμφυτικῆς φλεγμονῆς, ἀφαιρεῖται καὶ τὸ αἷμα παρεκχέεται τότε ἀνὰ μέσον τῆς ἀρτηρίας καὶ τοῦ κυτταρώδους αὐτῆς περιειλήματος, ὅπερ ἐκτεινόμενον ἀποτελεῖ ὄγκον περιγεγραμμένον, ὅστις γίνεται ἀκαταπαύστως μεγαλείτερος, καὶ σφύζει· καὶ ὁ μὲν σφυγμὸς αὐτοῦ παύεται, ὅταν ἐπιθλίψωμεν τὴν ἀρτηρίαν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς καρδίας, ὁ δὲ ὄγκος ἐξαλειφετ' εὐθὺς τελείως ἢ σμικρύνεται, ὅταν ἐπιθλίψωμεν αὐτὸν ἀρκούντως· λέγεται δὲ τοῦτο ἀνεύρησμα νόθον περιγεγραμμένον (*aneurysma spurium circumscriptum s. consecutivum*): ἂν δὲ τὸ αἷμα παρεκχῆται ἀμέσως οὐχὶ ἀναμέσον τῆς ἀρτηρίας καὶ τοῦ κυτταρώδους αὐτῆς περιειλήματος, ἀλλ' ἀναμέσον αὐτῆς καὶ τοῦ κυτταρώδους ἰστοῦ ὅλου τοῦ μορίου, ὅπερ διογκοῦται ὑπερβαλόντως· λέγεται δὲ τότε ἀνεύρησμα νόθον διάχυτον (*aneurysma spurium diffusum, s. primitivum*).

Ἐκ πείρας εἶναι ἀποδεδειγμένον, ὅτι μικραὶ τρώσεις τῶν ἀρτηριῶν καὶ μάλιστα ἐπιμήκει, δύνανται γὰρ ἰαθῶσι διὰ μόνης τῆς συμψύσεως τῶν χειλέων τοῦ τραύματος, καὶ ἄνευ ἀποφράξεως τοῦ αὐλώνος αὐτῆς τοιούτοτρόπως, ὥστε μετὰ τινα χρόνον οὔτε κατὰ τὴν ἐντὸς οὔτε κατὰ τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν τῆς ἀρτηρίας οὐλῆς ἴχνος φαίνεται. Ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ εἰς ὄλας τὰς μεγάλας τρώσεις ἀποφράσσεται ὁ σωλὴν αὐτῶν διὰ διακρίσεως πηκτοῦ λέμφου.

Κατὰ τὴν πείραν τοῦ Σαβιάρδου (Saviard) Πετίτου Φουβέρτου (Fouber) καὶ Σκάρπα φαίνεται, ὅτι, ἂν ἡ τραυθεῖσα ἀρτηρία ἰαθῇ χωρὶς ν' ἀποφραχθῇ ὁ σωλὴν αὐτῆς, δὲν ἰαταὶ πάντοτε διὰ τῆς συνουλώσεως, ἀλλ' ἀποφράσσεται διὰ τινος ἐμβόλου, ἐκ πλαστικῆς ὕλης συνισταμένου, καὶ μετὰ τῆς ἀρτηρίας στερεῶς συνεχομένου.

§. 565.

Βοηθήματα δὲ ἰσχαιμὰ εἰσὶν, ἡ πίεσις, ἡ ἀπολίνωσις, ἡ περιστροφή τῆς ἀρτηρίας, στυπτικὰ καὶ σταλτικὰ φάρμακα καὶ ὁ καυτηριασμός.

§. 566.

Ἡ πίεσις τῆς ἀρτηρίας γίνεται ἢ ἐμμέσως ἢ ἀμέσως. Καὶ ἐμμέσως μὲν, ὅταν ἐπιπίσωμεν τὴν ἀρτηρίαν μεταξὺ τοῦ πεπονθότος τόπου καὶ τῆς καρδίας μὲ τοὺς δακτύλους, ἢ μὲ τὸ ἰσχαιμον πίεστρον (*Tourniquet*), μὲ ἰδιαίτερα πίεστρα, μὲ κλιμακωτὰ σπληνία, καὶ μὲ σφιγκτοὺς ἐπιδέσμους. Διὰ τῆς ἐμμέσου πίεσεως ἐπέχομεν ἀσφαλῶς τὸ αἷμα εἰς τὰς ἐγχειρήσεις π. χ. ἢ ἐπέχομεν τοῦτο προσκαίρωι, ἕως ἂν προσφέρω-

μεν ἄλλο οἰκειότερον καὶ ἀσφαλέστερον ἰσχαιμον βοήθημα, ἐπειδὴ τὸ περισφιγγόμενον μὲ τὸ ἰσχαιμον πίεστρον μῦρον δὲν δύναται: νὰ ὑπομείνῃ ἀβλαβῶς πολὺν καιρὸν πιεζόμενον.

§. 567.

Τὴν πίεσιν μὲ τοὺς δακτύλους ἐνεργοῦμεν ἐπιβάλλοντες τὸν ἕτερον ἢ ἀμφοτέρους τοὺς ἀντίχειρας ἐπὶ τῆς ἀρτηρίας, ὅταν αὕτη κῆται κατ' ἐπιπολὴν καὶ ἐπὶ ὅστου· ὡς π. χ. εἰς τὴν μηριαίαν ἀρτηρίαν ἐπὶ τοῦ ὀριζοντείου κλάδου τοῦ ὅστου τῆς ἡθης, εἰς τὴν βραχιόνιον ἐπὶ τοῦ ὅστου τοῦ βραχιόνος, τὴν ὑποκλείδιον ὑπεράνω τῆς κλειδός ἐπὶ τῆς πρώτης πλευρᾶς. Ἄντι δὲ τῶν δακτύλων δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν καὶ ἄλλα πιστικά ὄργανα, περὶ ὧν ἔσεται λόγος ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ὡς τὸ τοῦ Ἐβρλίχου (Ehrlich), ἀνθ' οὗ ὁμῶς ἐν καιρῷ ἀνάγκης δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν καὶ κλειδίον περιειλιγμένον μὲ ὀθόνιον.

§. 568.

Τὰ ἰσχαιμαπίεστρα (Torsular, Tornaculum) διαιροῦνται εἰς δύο εἴδη· ἡγουν εἰς ταιαῦτα, ἅπερ πιέζοντα τὸ ἀγγεῖον περιθλίβουσι κυκλωτερώς καὶ ὅλον τὸ μέλος, καὶ δεύτερον εἰς ταιαῦτα, ἅπερ θλίβουσι μόνον τὴν ἀρτηρίαν. Καὶ εἰς μὲν τὰ πρῶτα κατατάσσονται τὸ κυκλωτερές κατὰ τὸ στρατόπεδον ἢ τὸ πασσαλιωτὸν πίεστρον, ὅπερ ἐφευρέθη ὑπὸ τοῦ Μορέλλου (Morell) κατὰ τὸ 1674, ἐν τῇ πολιορκίᾳ τοῦ Βεσαγκῶνος (Besancon), ὅπερ ἔπειτα μετεποιήθη εἰς τὸ μετὰ στρόφιγγος πίεστρον. Τὸ πίεστρον τοῦ Μορέλλου συγκολληταὶ ἐξ ἐνόος πιλωτοῦ, ἐκ μιᾶς ὅσον ἐνόος καὶ ἡμίσεως ἢ δύο πηγῶν μακρᾶς καὶ δυνατῆς ταινίας ἐξ ἐνόος πασσαλίσκου, ἐκ στέρσευ ξύλου κατεσκευασμένου, καὶ ἐξ ἐνόος πετάλου δέρματος, ὅπερ εἶναι διάτρητον κατ' ἀμφοτέρ' αὐτοῦ τ' ἄκρα πρὸς διέρσιν τῆς ταινίας. Τὰ δὲ μετὰ στρόφιγγος πίεστρα συμφωνοῦσι πρὸς ἄλληλα κατὰ τοῦτο, ὅτι ἡ διερχομένη ἐπὶ τοῦ πιλωτοῦ ταινία συσφιγγεται διὰ στρόφιγγος, ὅστις βάλλεται εἰς τὸ μέλος κατὰ τὴν ἀντικειμένην πλευρὰν τοῦ πιλωτοῦ. Ἐκ τῶν πίεστρον, ἅπερ πιέζουσι τὴν ἀρτηρίαν χωρὶς νὰ περιθλίψουσι κυκλωτερώς ὅλον τὸ μέρος, καλλίτερον εἶναι τὸ τοῦ Πεττίου, ὅστις δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ὁ ἐφευρετῆς τῶν μετὰ στρόφιγγος ἰσχαιμίων πίεστρον, καθότι καὶ ἐκεῖνος, ὅπερ αὐτὸς ἐφεύρηκεν, εἶναι μετὰ στρόφιγγος. Τὸ κάλλιστον δὲ πάντων εἶναι τὸ μετὰ στρόφιγγος πίεστρον, ἐν ᾧ ἡ ἄνω ὀρυχάλκινος πλάξ συνέχεται μετὰ τῆς κάτω διὰ δύο ἢ τεσσάρων ἐκ χάλυθος σκιμπόνων πρὸς καλὴν στήριξιν τῆς ἄνω πλακὸς ἐπὶ τῇ στροφῇ.

§. 569.

Όταν θέλωμεν νὰ προσαρμώσωμεν τὸ πλέστρον, πρῶτον πρέπει νὰ εὐρωμεν τὴν θέσιν τῆς ἀρτηρίας, ἣν θέλομεν νὰ πιέσωμεν (καὶ εἰς μὲν τὸν βραχίονα πρὸς τὰ ἔνδον τοῦ δικεφάλου μυός, εἰς δὲ τὸ ἄνω μέρος τοῦ μηροῦ εἰς τὸ μεταξύ τῶν προσαγωγῶν μυῶν καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ πλατέος τρίγωνον χωρίον, κατὰ δὲ τὸ γόνυ ὀπίσω μικρὸν τι ἀνωτέρω τῆς ἰγνύος κατὰ τὴν κοιλότητα, ἣν ἀπεργάζονται ἐπὶ τὴν ἔξω μὲν πλευρὰν ὁ τένων τοῦ δικεφάλου μυός, ἐπὶ τὴν ἔνδον δὲ, οἱ τένοντες τοῦ ἡμιτενοντώδους καὶ ἡμιμεμβρανώδους μυός· ἐπ' αὐτῆς δὲ κατ' εὐθυρίαν βάλλομεν ἔπειτα τὸ πιλωτόν τοῦ πιάστρου, ἐπὶ τοῦ πιλωτοῦ δὲ καὶ κύκλῳ τοῦ μέλους τὴν ταινίαν, ἥς τὰ ἄκρα, ὅταν ἔχωμεν τὸ πιάστρον τοῦ Μορέλλου διείρονται εἰς τὰς δύο ἔντομάς τοῦ δερματινοῦ πετάλου καὶ ἐπιδέονται εἰς αὐτό· ἔπειτα δὲ βάλλομεν μεταξύ αὐτοῦ τοῦ πετάλου καὶ τῆς ταινίας τὸν πασσαλίσκον, συστρέφωμεν καὶ στηρίζομεν αὐτὸν μετὰ τοῦτο ἐπιδέοντες μὲ ταινίας. Όταν δὲ ἔχωμεν τὸ πιάστρον μετὰ τοῦ στρόφιγγος, στηρίζομεν τὴν ταινίαν διὰ μέσου τῆς πόρπης· καὶ ὅταν πάλιν ἔχωμεν τὸ πιάστρον, οὐ αἱ δύο πλάκες εἰσὶ πλησίον ἀλλήλαις, ὅταν τοῦτο δὲν εἶναι συνεσραμμένον, πρέπει νὰ θέσωμεν τὸν στρόφιγγα εἰς τὸ μέλος ἀντιθέτως πρὸς τὸ πιλωτόν, καὶ πρὸς ἀποφυγὴν πάσης ὀδυνηρᾶς ἐκ τούτου θλίψεως βάλλομεν κατὰ τὸ μέρος τοῦτο ὑποκάτω πετάλου δερματος ἢ παπύρου. Καὶ ὅταν στρέφωμεν τὸν στρόφιγγα κρατοῦμεν στερεῶς τῇ μὲν τῶν χειρῶν τὴν ὑποκάτω πλάκα, καὶ προσέχομεν μὴ ἀπαχθῆ τὸ πιλωτόν ἀπὸ τῆς ἀρτηρίας. Ἡ δὲ πίεσις διὰ τοῦ στρόφιγγος γίνεται, ἕως ἂν παύσῃ ὁ σφυγμὸς τῆς ἀρτηρίας κάτωθεν τοῦ πιάστρου, ἢ ἕως ἂν παύσῃ ἡ αἰμορροαγία.

Δυνατὸν κατὰ τὸ εἶδος πιλωτόν εἶναι προτιμότερον καὶ δρασηριώτερον κυκλοτεροῦς ἐπιδέμου ἢ κλιμακωτοῦ σπληνίου.

§. 570.

Ὅσάκις δὲ δὲν προσαρμύζεται τὸ πιάστρον, καὶ ὁσάκις ἢ πίεσις αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ ἐνεργήσῃ πολὺν χρόνον χωρὶς νὰ συνθλίψῃ καὶ ὄλον τὸ μέλος κυκλοτερῶς, πολλοὶ ἐπρότειναν πολυειδῆ πιάστρα, ὁ Λαγκεμβέκιος καὶ ὁ Βερδιέρος (Verdier), διὰ τὴν ἐξωτερικὴν εἰλεακὴν ἀρτηρίαν ὁ Μορρενίμιος (Morrenheim), καὶ Δάλας (Dahl), διὰ τὴν ὑποκλείδιον ἀρτηρίαν, ὁ Βεγεαύσενος (Wegehausen) καὶ Μῶρος (Moore) διὰ τὰ ἄνω καὶ κάτω ἄκρα, καὶ ὁ Γραίφης (Graeffe), διὰ τὴν παλαμιαίαν ἀρτηρίαν.

Ἐνταῦθα ἀνάγονται καὶ τὰ διάφορα πιάστρα, ἅπερ ἀναφέρουσι διὰ μὲν τὴν ἀρτηρίαν τοῦ βραχίονος κατὰ τὴν καμπὴν τοῦ ἀγκῶνος βλαφθεῖσαν ὁ Σκύλητος (Scullei) Ἡστειρος (Heister), Δύρηρος (Auyer), κ. λ. διὰ δὲ τὴν κραταρτίδα ὁ Βέλλος· διὰ δὲ τὰς φλέβας τοῦ λαιμοῦ ὁ Σχάβερος (Schaberger), διὰ δὲ τὴν αἰμορροαγίαν τῆς

γλώσσης ὁ Λάμπης (Lampe), διὰ δὲ τὴν μνηγικίτιδα ὁ Φωλκυιέρος (Faulquier), καὶ ὁ Γραίφφης· διὰ δὲ τὴν ἐπιγάστριον ὁ Σχίνδλερος (Schindler), καὶ ὁ Ἑσελβάχιος (Hesselbach), καὶ διὰ τὴν αἰμορραγίαν τοῦ καυλοῦ ὁ Ἰωακὴμ (Joachim).

§. 571.

Ἡ δὲ ἐπὶ τοῦ πεπονθότου τόπου πιστήριος ἐπίδεσις γίνεται ἢ διὰ τῶν ἰδιαιτέρων ἤδη ῥηθέντων πύεστρον, ἢ δι' ἐπιβολῆς ἐπίδεσμου, ὅστις περιβάλλει ὅλον τὸ μέλος. Ἀλλὰ τὰ πύεστρα εἰσὶ βλαβερά, ἐπειδὴ πρῶτον μὲν, δὲν δύνανται νὰ μείνωσι πολὺν χρόνον χωρὶς νὰ προξενήσωσι πόνους καὶ φλεγμονήν, δεύτερον δὲ, ἐμποδίζουσι τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος καθ' ὅλον τὸ μέλος, καὶ δὲν δύνανται νὰ συμπίεσωσι τὴν ἀρτηρίαν, ὅταν αὕτη δὲν εἶναι κατ' ἐπιπολὴν καὶ ἐπὶ ὄστω. Ὅθεν ὅταν θέλωμεν νὰ μεταχειρισθῶμεν τὸν πιστήριον ἐπίδεσμον καὶ κατ' ἐξοχήν εἰς βλάβην, γενομένην εἰς τὴν κατὰ τὸν ἀγκῶνα καμπήν, προτιμότερα τῶν πύεστρον εἶναι τοῦ ὅλου μέλους ἢ περιελλήσις. Ἀφ' οὗ ἐπιστήσωμεν τὸ αἷμα διὰ τῶν πύεστρον ἐπὶ τῆς ἀρτηρίας μεταξὺ τῆς καρδίας καὶ τοῦ τραύματος ἐπιβληθέντων, καθαρῖζομεν τὴν πληγὴν καὶ δι' ἀνωδύνου ἀποπίεσεως ἀφαιροῦμεν ὅσον αἷμα ἔτυχε νὰ παρεκχυθῆ· ἔπειτα ἐνοῦμεν ἀκριβῶς τὰ χεῖλη αὐτῆς μετὰ ταινίας καλλητικῆς ἐμπλάστρου, περιβάλλοντες μὲ αὐτὰς κυκλοτερώς τὸ μέλος, ἢ ἐπιβάλλομεν εἰς τὸν βεβλαμμένον τόπον μικρὸν σπληνίον, καὶ ἔπειτα περιβάλλομεν μὲ μακρὸν ἐπίδεσμον ὅλον τὸ μέλος φέροντες τὰς περιβολὰς αὐτοῦ ἐν εἶδει 8 ἐπὶ τῆς ἀρθρώσεως· ἐπ' αὐτοῦ δὲ βάλλομεν ἔπειτα σπληνίον κλιμακωτὸν κατ' εὐθυρίαν τῆς ἀρτηρίας καὶ μετὰ τὸν λοιπὸν ἐπίδεσμον περιβάλλομεν τὸ μέλος. Ἀφίνομεν δὲ τὸν ἐπίδεσμον, ἕως ἂν χαλαρωθῆ αὐτομάτως καὶ τότε ἐπιδένομεν αὐτὸν πάλιν ἐκ νέου κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ἡ πληγὴ συνουλοῦται εἰς ὀλίγον χρόνον διάστημα, ἤγουν εἰς πέντε ἢ ἕξ ἡμερῶν. Λύσαντες δὲ τὴν πληγὴν εὐρίσκομεν συνήθως ὄγκον σκληρὸν καὶ εἰς τὸν κυτταρώδη ἰστὸν μικρὸν, ἢ μέγα ἐκχύμωμα, ὅπερ διαφορεῖται τάχιον ἢ βράδιον διὰ τῆς διαρκούσης ἐπιλάφρας ἐπίδεσεως. Ὅτι τοῦτο γίνεται εἰς μόνας τὰς μικρὰς καὶ ἐπιμήκεις διὰ νύξεως γινομένης τρώσεις τῆς ἀρτηρίας, ἀπεδείχθη πρὸ πάντων ἐκ τῶν παρατηρήσεων τοῦ Οὐίντηρου. (1)

§. 572.

Ἡ δὲ ἀμεσος γίνεται ὅταν βάλωμεν ἐπὶ τοῦ αἰμορραγοῦντος ἀγγείου

(1) Ὁ Οὐίντηρος κρίνει καλὸν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον σπληνίον μακρὸν καὶ ὅσον δύο δακτύλων πλατὺ, καὶ ἐπ' αὐτοῦ τὴν περιβολὴν τοῦ μέλους μὲ τὸν κυκλοτερεῖ ἐπίδεσμον, ἐπειδὴ, λέγει, ὁ ἐπίδεσμος οὗτος δὲν λύετ' εὐκόλως ὡς ὁ συνήθης τοῦ Θεδένου.

μοτου σύστρεμμα ἐν εἴδει βώλου, ἢ κομμάτια ἀγαρικοῦ, ἐπιπασσόμενα ἢ διαβρεχόμενα εἰς σιύφροντα φάρμακα, καὶ ἐπιπέσωμεν αὐτὰ ἐξαρκούντως δι' ἐπιπέσωμου καταλλήλου. Ἄλλ' ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἐπισχέσεως τοῦ αἵματος εἶναι ὀλίγον ἀσφαλῆς καὶ ἐπιβλαβῆς εἰς τὴν ἴασιν τοῦ τραύματος. Ὅθεν ἀναγκαῖον νὰ γίνηται αὕτη μόνον, ὅταν ἦ τῶν ἀδυνάτων νὰ γείνη τοῦ αἱμορραγούντος ἀγγείου· ἢ ἀπολίνωσις, ὅταν π. χ. τὸ αἷμα ῥέη ἐξ ὅλης τῆς ἐπιφανείας τοῦ τραύματος, ὅταν βλαφθῇ ἢ μηνιγγίτις ἀρτηρία, εἰς αἱμορραγίας μεγάλας τῆς ῥινός, εἰς τὰς συμβαινούσας αἱμορραγίας ἐκ τῆς λιθοτομίας. Ἀσφαλέστατα δὲ γίνονται ἢ ἐπίσχεσις αὕτη τοῦ αἵματος, ὅταν τὸ αἱμορραγοῦν ἀγγεῖον πιέζεται ἐπὶ ὅσπου.

§. 573.

Ἡ δὲ ἀπολίνωσις τοῦ αἱμορραγούντος ἀγγείου εἶναι τὸ ἀπλούτερον ἀσφαλέστερον καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εὐχρηστον ἴσχυαιμον· αὐτῆς δὲ ἐνέργεια εἶναι πρῶτον, ὅτι ἐμποδίζει τὴν ἔκρυσιν τοῦ αἵματος, καὶ δεύτερον, ὅτι ἐπάγει φλεγμονὴν, ἔκκρισιν πλαστικοῦ λέμφου, καὶ σύμφυσιν τῶν χιτῶνων τῆς ἀρτηρίας· γίνεται δὲ τοῦτο οὐ μόνον, ὅταν οἱ χιτῶνες οὗτοι ἐφάπτωνται ἀλλήλων διὰ τῆς ἀπολινώσεως ἀλλὰ καὶ ὅταν δι' αὐτῆς διαβραγῶσιν ὁ ἐντὸς καὶ μέσος τῆς ἀρτηρίας χιτῶν, καὶ μείνη ἀδιάρρηκτος ὁ ἐξωτερικὸς μόνον.

Ὁ Ἴωνης κατὰ τὰς γενομένας παρ' αὐτοῦ δοκιμὰς ἔχει τὴν γνώμην, ὅτι ὅπως ἐπέλθῃ ὅση φλεγμονὴ ἀπαιτεῖται εἰς σύμφυσιν τῶν συμψαυομένων ἐσωτερικῶν χιτῶνων τῆς ἀρτηρίας, εἶναι ἀνάγκη νὰ διαβραγῶσιν ἐν τῇ διαδόσει τοῦ ἀγγείου ὁ ἐντὸς καὶ ὁ μέσος αὐτοῦ χιτῶν, καὶ ὅτι καὶ αὕτη μόνη ἢ ῥῆξις αὐτῶν ἐν τῇ διαδόσει ἀρκεῖ νὰ φέρῃ τὴν σύμφυσιν, καὶ ἂν ἐπαρβῇ εὐθὺς ἔπειτα ὁ βρόχος. Ἄλλ' ἡ περὶ μᾶς διδάσκει, ὅτι ἡ ῥῆξις αὕτη δὲν εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὸ νὰ γείνη σύμφυσις αὐτῆς· ἐπειδὴ ἀποφράσσονται αἱ ἀρτηρίαι καὶ διὰ μόνης τῆς ἐμμόνου ἐπιπέσεως ἢ διὰ ἀπολινώσεως αὐτῶν μὲ πλατὺν βρόχον, καὶ χωρὶς νὰ διαβραγῶσιν ὁ ἐντὸς καὶ μέσος αὐτῶν χιτῶν.

Ὁ Κράμπτων (Crampton) καὶ ὁ Σκάρπας (Scarpa) ἀπέδειξαν διὰ δοκιμῶν ὅτι ὁ ἐντὸς χιτῶν τῶν ἀρτηριῶν, ὅστις εἶναι ὀρθῶθης ὑμῆν, δύνατ' εὐκόλως νὰ ἔλθῃ εἰς φλεγμονὴν καὶ εἰς ἔκκρισιν πλαστικοῦ λέμφου καὶ χωρὶς νὰ διαβραγῇ, καὶ ὅτι συνεχῆς πίεσις δύναται νὰ φέρῃ εἰς σύμφυσιν τὰς ἐπιφανείας τοῦ ἐντὸς ὑμέμου τῆς ἀρτηρίας.

§. 574.

Ἐκ τῆς διαφορᾶς ταύτης τῶν γνωμῶν περὶ τῆς ἐνέργειας τῆς ἀπολινώσεως τῶν ἀγγείων πηγάζει καὶ ἡ διάφορος περὶθεσις τοῦ βρόχου. Ὅστε ὅσοι μὲν τῶν ἰατρῶν φρονοῦσιν, ὅτι ἐν τῇ διαδόσει τῶν ἀρτηριῶν ἀναγκαῖα εἶναι ἡ ῥῆξις τῶν ἐντὸς χιτῶνων τῶν ἀρτηριῶν, λαμβάνουσιν εἰς βρόχον νήματα στρογγύλα οὐχὶ πολὺ παχέα, ἀλλὰ δυνατὰ, δι' ὧν περισφίγγουσι τὴν ἀρτηρίαν τοιοῦτοτρόπως, ὥστε νὰ μὴ κόπηται μόνον ὁ ἐκτὸς χιτῶν αὐτῆς· ὅσοι δὲ ἔχουσιν ἐναντίαν γνώμην θέλουσι διὰ περι-

θέσεως πλατέων βρόχων, εἰς μεγάλας δὲ ἀρτηρίας καὶ διὰ παρενθέσεως κυλινδρῆσκου ἐκ ξύλου ἢ ἐξ ὀθονίου μεταξύ τοῦ βρόχου καὶ τῆς ἀρτηρίας, νὰ πλατύνωσι τὸ στρογγύλον σῶμα τῆς ἀρτηρίας, καὶ διὰ τοῦ πλατυσμοῦ τούτου νὰ φέρωσιν εἰς συνάφειαν τὰς ἐντὸς ἐπιφανείας αὐτῆς, περισφίγγοντες τὸν βρόχον, ὅσον ἀπαιτεῖται μόνον πρὸς παρεμποδισμόν τῆς ἐκρῶσεως τοῦ αἵματος. Οἱ δεῦτεροι οὗτοι κατακρίνουσι μάλιστα τὴν διαίρεσιν τῶν ἐντὸς χιτῶνων τῆς ἀρτηρίας, ἐπειδὴ (λέγουσιν), ἡ προξενουμένη ἐκ τῆς περιθέσεως τοῦ βρόχου διαίρεσις τῶν χιτῶνων τῆς ἀρτηρίας, εἶναι μᾶλλον πρὸς τὰ διὰ ῥήξεως καὶ θλάσεως ἢ πρὸς τὰ διὰ τομῆς γενόμενα τραύματα ὅμοια, καὶ ἐπομένως ἐπιρρέπει μᾶλλον πρὸς ἐκπύησιν· καὶ ὅτι τὸ περιτιθέμενον νῆμα φέρει εἰς συνάφειαν οὐχὶ τοὺς δύο διηρημένους χιτῶνας τῆς ἀρτηρίας, ἀλλὰ μόνον τὰς ρυτιδώδεις ἐκτὸς ἐπιφανείας τοῦ ἐκτὸς χιτῶνος αὐτῆς. Ὅθεν ἂν τυχὸν γείνη διαπύησις, γίνεται ταχύτερον αἰμορραγία, ἐπειδὴ ὁ ἐκτὸς χιτῶν τῆς ἀρτηρίας ὀλίγον ἀνθίσταται εἰς τοῦ αἵματος τὴν ἐπιρροήν.

§. 576.

Μ' ὅλας αὐτάς τὰς ἀντιλογίας κατὰ τῆς περιθέσεως τοῦ ἀπλοῦ καὶ στρογγύλου βρόχου, ὅστις διατέμνει τοὺς ἔσω χιτῶνας τῆς ἀρτηρίας, οὐχ' ἦττον ὅμως ἡ πείρα λαλεῖ ὑπὲρ αὐτοῦ, ἐπειδὴ διὰ τῆς ἐρεθιζομένης δι' αὐτοῦ φλεγμονῆς γίνεται βεβαιότερα ἡ ἀπόφραξις τῆς ἀρτηρίας καὶ προφυλάσσεται ἀσφαλέστερον ἢ μετέπειτα αἰμορραγία, ἐπειδὴ τὸ ἀγγεῖον εἶναι ἤδη ἐντελῶς ἀποπεφραγμένον, ὅταν διὰ τῆς ἐλκώσεως τοῦ ἔσω χιτῶνος τῆς ἀρτηρίας ἀποπίπτῃ ὁ βρόχος. Περὶ τούτου δὲ θέλομεν ὁμιλήσει πλατύτερον ἐν τῷ περὶ ἀνευρυσμάτων.

§. 576.

Ὅταν δὲ θέλωμεν νὰ περιθέσωμεν τὸν βρόχον εἰς τὴν αἰμορραγοῦσαν ἀρτηρίαν, δεόν νὰ προσέχωμεν πολὺ μὴδὲν τῶν περικειμένων μορίων νὰ συμπεριλάβωμεν, μὴδὲ ν' ἀπογυμνώσωμεν ταύτην ὑπὲρ τὸ δεόν. Συλλαμβάνομεν δὲ τὸ στόμιον τοῦ βεβλαμμένου ἀγγείου μὲ τοὺς δύο βραχίονας τῆς λαβίδος, καὶ ἀνατείνομεν αὐτὸ μετρίως, βοηθός τις βάλλει περὶ τοῦ ἀγγείου στρογγύλον, μετρίως παχὺν, κηρωτὸν καὶ ἐκ μετάξης συνιστάμενον βρόχον, δένει ἔπειτα κόμπον ἀπλοῦν καὶ κρατῶν μὲ ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας τὰ ἄκρα τοῦ βρόχου, συσφίγγει ὀλίγον τὸν κόμπον, ὥθει αὐτὸν μὲ τοὺς δύο λιχανοὺς ἐπὶ τοῦ ἀγγείου, σφίγγει αὐτὸν ἰσχυρῶς καὶ δένει καὶ δευτέρον κόμπον.

Τὸ κάλλιστον ὄργανον εἰς τὸ νὰ συλλάβωμεν τὸ βεβλαμμένον ἀγγεῖον εἶναι βεβαίως ἡ κοινὴ χειρουργικὴ λαβὴ, ἥτις καθίστησιν ἄχρηστα καὶ περιττὰ τὰ ἄγχιετρα

καὶ ἅπαντα τὰ τεχνάσματα, ὅσα προσέθηκαν εἰς τὴν κοινὴν λαβίδα. Ὅταν δὲ ὁ ἰατρὸς ἀναγκάζεται νὰ περιθέσῃ τὸν βρόχον αὐτὸς ἄνευ βοηθοῦ, ἡ περιθέσις τούτου γίνεται τότε διὰ τῆς μετ' ἐμβολέως λαβίδος. Ἐκτὸς τῶν πολλῶν πλατέων λαβίδων ἀξιολογηθέντα εἰσὶ τὸ ἀγκίστρον τοῦ Βρομφιλδέου (Bromfield) μετὰ τῶν γενομένων ὑπὸ τοῦ Ζάγγου καὶ Βέλλου τροποποιήσεων, ἡ μετ' ἀγκίστρου λαβὶς τοῦ Ἀσαλλίνου, ἡ λαβὶς τοῦ Βρυνιγγαυσέου (Brueeninghausen) τοῦ Ῥύστου, καὶ ἡ λαβὶς μετὰ τοὺς κινητοὺς βραχίονας πρὸς πρόωσιν τοῦ βρόχου ὑπὸ τοῦ Βλοϊμήρου καὶ Ἀσαλλίνου, ἡ λαβὶς τοῦ Βεϊνόλδου (Weinhold), ἡ διπλὴ λαβὶς τοῦ Βεῖρου (Weir), τὸ βροχοφόρον τοῦ Ἰακώσσονος.

§. 577.

Ὅταν δὲ τὸ στόμιον τοῦ ἀγγείου ἐσύρῃ πρὸς τὰ ὀπίσω κατὰ τρόπον, ὥστε δὲν δυνάμεθα νὰ συλλάβωμεν αὐτὸ, οἰκειότερον εἶναι τότε νὰ ἀπογυμνώσωμεν καὶ ἀπολινώσωμεν αὐτὸ, ἢ νὰ διακεντήσωμεν αὐτὸ, τοῦτ' ἔστι νὰ διείρωμεν δι' ἀγκίστρου, εἰς οὗ τὸ ὄπιον εἶναι νῆμα διειρημένον, τὰ περικείμενα ἀπαλᾶ μέρη τῆς ἀρτηρίας, καὶ νὰ περιδέσωμεν ἔπειτα στερεῶς ὁμοῦ μετὰ τῆς ἀρτηρίας καὶ τὰ περικείμενα μέρη· ἡ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον περιθέσις τοῦ βρόχου εἶναι ἀναγκαῖα τότε μόνον, ὅταν τὸ αἰμορῶρα γοῦν ἀγγεῖον εἶναι τοιοῦτοτρόπως εἰς τὰ περικείμενα προσπεφυκὸς, ὥστε δὲν δυνάμεθα νὰ συλλάβωμεν αὐτὸ. Ὅταν ὁμοῦ τὸ αἰμορῶρα γοῦν ἀγγεῖον ἢ μεγάλη ἀρτηρία, ἣν ἀδυνατούμεν νὰ περιδέσωμεν ἐν τῷ πεπονθότι τόπῳ, ἀνάγκη νὰ δέσωμεν αὐτὴν ἐν τῷ μεταξύ τοῦ πεπονθότος τόπου καὶ τῆς καρδίας.

Διηρέθησαν δὲ καθόλου ἢ κατὰ μέρος ἀρτηρίαι μεγάλαι, αἵτινες ἀναστομοῦνται πολυειδῶς, ἀναγκαῖον τότε νὰ περιδένωμεν ἀμφοτέρω τὰ ἄκρα τοῦ διηρημένου ἀγγείου πρὸς ἀποφυγὴν βεβαίαν τῆς αἰμορραγίας, ἥτις δύναται νὰ γένη ἀπὸ τοῦ κάτω ἄκρου τῆς ἀρτηρίας, ὅταν δέσωμεν μόνον τὸ ἄνω αὐτῆς. Διὰ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῇ διαίρεσει μεγάλων ἐκφυάδων ἐπισημοῦ ἀρτηρίας, καὶ ἂν αὕτη ἀπολινωθῇ ἄνωθεν τῆς διαίρεσιως, δύναται νὰ γένη ἡ μετέπειτα αἰμορραγία διὰ τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος γινομένης διὰ τῶν παραφύδων τῆς ἀρτηρίας.

§. 578.

Ἀφ' οὗ δὲ ἀπολινώσωμεν τὸ αἰμορῶρα γοῦν ἀγγεῖον, κόπτομεν πλησίον τοῦ κόμπου τὸ ἕτερον μόνον τοῦ βρόχου ἄκρον, καὶ φέρομεν τὸ ἄκοπον ἔξω εἰς τὴν ἀνωτέρω γωνίαν τῆς πληγῆς. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δένοντες τὰ αἰμορῶρα γοῦντα ἀγγεῖα οὐδέποτε θέλομεν ἶδει, ὅσα κακὰ προέρχονται ἐκ τῆς κακῆς περιθέσεως τοῦ βρόχου. Ὁ περιτιθέμενος βρόχος ἀπολύεται συνήθως ἀπὸ μὲν τῶν μεγάλων ἀγγείων ἐν δέκα καὶ τεσσάρων ἢ δέκα καὶ ἕξ ἡμερῶν, ἀπὸ δὲ τῶν μικρῶν καὶ ἐν ὀλιγωτέρων διαστήματι. Ὅταν δὲ ἐπιμείνωσι περισσότερον, τότε κατέχονται ὑπὸ τῶν νεοφουσιμένων σαρκῶν, ἀφ' ὧν ἀπολύομεν στρέφοντες καὶ ἔλκοντες αὐτὸν συχνάκις πρὸς τὰ ἔξω.

1. Ὁ Λαυρέντιος, Ἕννενος (Hennen), Δελπέχιος (Delpech), Οὐάλλθηρος καὶ πολλοί

ἄλλοι γνωματεύουσι ν' ἀποκόπωμεν ἀμφότερα τὰ ἄκρα τοῦ βρόχου πλησίον τοῦ κόμπου, ἐπειδὴ τότε δὲν ἐμποδίζεται ἡ διὰ τῆς κατὰ πρῶτον σκοπὴν ἐνώσεως ἴσας τοῦ τραύματος, καθότι εἰς τὸ τραῦμα μένοντες οἱ κόμποι ἢ ἐγκλείονται εἰς θυλάκιον ἐκ τοῦ κ υτταρώδους ἰστού πλασσόμενον, ἢ διαλύονται καὶ διαφοροῦνται. Ἄλλ' ἡ πρᾶξις αὕτη δὲν εἶναι ἀξιολύμητος, ἐπειδὴ ἐκ πολλῶν πειραμάτων διδασκόμεθα, ὅτι οἱ ὀπίσω μένοντες κόμποι ἀναβρῆγγύουσι τὸ ἀπουλούμενον τραῦμα, καὶ ἐμποιοῦσι διαπυήματα, συρίγγια κ. τ. λ. ἐν ᾧ κατὰ τὸν ἄνω ῥηθέντα τρόπον οὐδεμίαν βλέπομεν βλάβην προερχομένην ἐκ τοῦ εὗρισκομένου ἐν τῷ τραύματι νήματος. Ἴνα δὲ γίνῃ εὐκολωτέρα ἡ λύσις καὶ διαφόρησις τοῦ ἐν τῷ τραύματι μένοντος κόμπου, ἐσμβούλευσαν πολλοὶ νὰ περιδένωμεν τ' ἀγγεῖα μὲ βρόχους κατεσκευασμένους ἐκ μεμαλακυσμένων χορδῶν, ἢ ἐξ ὕλης, ἣν οἱ Ἄγγλοι ὀνομάζουσι (Schilkwurmgut) ἢ ἐκ δερματίνου λεπτοῦ νήματος, καὶ τέλος ἐδοκίμασαν εἰς τοῦτο καὶ νῆμα μετάλλου.

§. 579.

Ἡ δὲ περιστροφὴ τῆς αἰμορρογούσης ἀρτηρίας, ἣν ἀναφέρει καὶ ὁ Γαληνός (1) ἐπηνέθη πολὺ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους παρὰ τοῦ Ἀμυσσάτου (Amyssat) καὶ Θιέρους (Thierry), ὡς τὸ ἀσφαλέστερον ἰσχυριόμενον βοήθημα εἰς τὰς γινομένας διὰ βλάβην τῶν ἀρτηριῶν αἰμορρογίας· πειράματα γινόμενα εἰς ζῶα ἐβεβαίωσαν τὴν γνώμην αὐτῶν. Ὁ Δίθηρος (Liber) ἐδοκίμασεν ἐν Γερμανίᾳ τὰ πειράματα ἐκείνων εἰς τὰ ζῶα· ὁ δὲ Θυέλπεαῦος ἐπεχείρησε πρῶτον τὴν περιστροφὴν εἰς ἄνθρωπον, ὁ δὲ Ἀμυσσάτος, Φρίκκης, Διεφεμβάχιος καὶ ἄλλοι ἐδοκίμασαν πολυειδῶς ταύτην.

§. 580.

Ἐνέργειαι τῆς περιστροφῆς τῶν ἀρτηριῶν εἰσὶν αἱ ἑξῆς.

1) Ὁ ἔσω καὶ μέσος χιτῶν τοῦ ἀγγείου διατέμνονται ἢ διασχίζονται ὅσον γραμμῶν τινων ὑπεράνω τοῦ στομίου τῆς ἀρτηρίας, καὶ αἱ ἐπιφάνειαι αὐτῶν κυκλωτερῶς συμψαύονται. Οἱ ὑμένες οὗτοι ἀποχωρίζονται τοῦ κυτταρώδους χιτῶνος, καὶ σύρονται ὀπίσω ἐντὸς τοῦ σωλήνος τοῦ ἀγγείου, ὅπου ἀπεργάζονται εἶδος τυφλοῦ θύλακος ἢ βαλβίδος, ἣν ὀνομάζουσιν ἔσω τερικὴν βαλβίδα.

2) Ὁ κυτταρώδης χιτῶν ἀπεργάζεται τὴν ἔξω τερικὴν βαλβίδα ἔχουσαν τὸ σχῆμα μοναχικῆς κυνῆς, καὶ φράσσουσαν ὅλως τὸ στόμιον τῆς ἀρτηρίας.

3) Γίνεται πάντοτε θρόμβος αἵματος, ἐμπληρῶν τὴν κενότητα τῆς ἀρτηρίας.

4) Ὁ ἔσω καὶ μέσος χιτῶν ἀλίσκονται ὑπὸ φλεγμονῆς, δι' ἣς γίνεται ἔκκρισις πλαστικοῦ λέμφου, ἐμπληροῦντος τὴν κενότητα τῆς ἀρτηρίας, καὶ συγκολλῶντος τὰς ἐντὸς ἐπιφανείας αὐτῆς.

(1) Καὶ πότερα φλέψ, ἢ ἀρτηρία ἐστὶ, μετὰ ταῦτα διαπεύρας ἀγχιστρῶ ἀναττεινέτω τε καὶ περιστρεφέτω μετρίως. Γαλην. περὶ θεραπ. μεθοδ. τομ. 10. βιβλ. 5. σελ. 318. Ἐκδός. Kuehn.

5) Τὰ ἄκρα τῆς περιστραφείσης ἀρτηρίας δύνανται μὲν νὰ ἔλθωσιν εἰς ἐκπύησιν καὶ ἔλκωσιν, ἀλλὰ μέχρι τῆς σήμερον δὲν εἶδον τοῦτο εἰς τὸν ἄνθρωπον, διὸ οὐδ' ἀναγκαῖον εἶναι.

6) Ὁ πόρος τῆς ἀρτηρίας ἀποφράσσεται ὅλος μέχρι τῆς πλησίον ἐκφυάδος αὐτῆς, καὶ μεταμορφοῦται εἰς ἀδιάβατον σύνδεσμον. Καὶ ἡ περιστροφή λοιπὸν ἐπάγει ὅ,τι καὶ ἡ ἀπολίνωσις. Ἄν ὅμως ἡ περιστροφή δὲν γεινῆ ἀρκούντως τελεία, οἱ χιτῶνες δύνανται νὰ ἐκλυθῶσιν, ἐκ τούτου δὲ δύνανται νὰ προέλθῃ αἰμορραγία. Ὁ ἐγγινόμενος οὗτος ἐκ τῆς περιστροφῆς κόμπος σύρεται πρὸς τὰ ὀπίσω παρὰ τῆς ἰδίας συστολῆς αὐτῆς τῆς ἀρτηρίας, καὶ παρὰ τῆς βραχύτητος, ἣν ἐπάγει ἡ περιστροφή κατὰ βάθος τῶν ἀπαλῶν μορίων, ἐφ' ὧν ἐπερείδεται πρὸς τὴν ὀρμὴν τοῦ αἵματος εἰ καὶ εἰς πάντα σφυγμὸν ὠθεῖται μικρόν τι πρὸς τὰ ἔξω.

§. 581.

Ἡ περιστροφή γίνεται κατὰ πολλοὺς τρόπους. Καὶ ὁ μὲν Ἄμυσ σατος συλλαμβάνων τὴν ἀρτηρίαν ἀνατείνει αὐτὴν ὅσον πέντε, ἢ ἕξ γραμμῶν ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ τραύματος μὲ λαβίδα, ἣς οἱ βραχιόνες εἰσὶ κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ ἀγγείου παχεῖς, καὶ ἥτις φυλάσσεται διὰ τοῦ τυχόντος μηχανήματος κεκλεισμένη, καὶ μὲ ἄλλην ἔπειτα λαβίδα, ἣς τὰ ἄκρα δὲν εἶναι ὀξεῖα, ἢ μὲ μικρὸν μαχαίριον, ἀπογυμνώνει ταύτην ἀπὸ τῶν περικειμένων μορίων. Ἐν τῷ δὲ τόπῳ εἶναι εἰς συνάφειαν εἰσέτι μετὰ τῶν ἀπαλῶν μορίων ἡ ἀρτηρία, συλλαμβάνεται μὲ τὴν δευτέραν λαβίδα ἢ μὲ τοὺς δακτύλους τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς καὶ κρατεῖται στερεῶς. Ἡ οὕτω κατεχομένη ἀρτηρία περιστρέφεται περὶ τὸν ἑαυτῆς ἄξονα ἕως οὗ ἀποπέσῃ τὸ ἐχόμενον ὑπὸ τῆς λαβίδος ἄκρον, καὶ οὕτως ἐπέχεται ἡ αἰμορραγία. Ἐν τῇ περιστροφῇ δεῖον νὰ προσέξωμεν ὅπως μηδὲλως μείνῃ αἷμα εἰς τὴν ἀρτηρίαν μετὰ τῆς ἐχούσης τὸ ἄκρον αὐτῆς καὶ τῆς περιστρεφούσης αὐτὴν λαβίδος. Ἐν ἐλλείψει δὲ λαβίδος περιστρέφομεν τὸ ἀγγεῖον μὲ ἄγκιστρον, ὡς καὶ ὁ Γαληνὸς λέγει. Ὁ δὲ Θιέρυς λαμβάνει τὴν ἀρτηρίαν μὲ λαβίδα, ἥτις ἔχει μηχανήματι, δι' οὗ φυλάσσεται κεκλεισμένη, ἀφ' οὗ συλλάβῃ τὴν ἀρτηρίαν, καὶ χωρὶς νὰ ἀνατείνῃ ταύτην πρὸς τὰ ἔξω, περιστρέφει αὐτὴν μικρὰν μὲν οὖσαν τετράκις, μεγάλην δὲ ἑξάκις, καὶ μεγίστην δεκάκις, χωρὶς ὅμως νὰ διακόψῃ αὐτήν.

Ὁ δὲ Φρίκκης ἀνατείνει μετρίως τὴν ἀρτηρίαν ὅσον τεσσάρων ἢ πέντε γραμμῶν ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ τραύματος, μὲ δευτέραν δὲ λαβίδα χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τῶν περικειμένων μερῶν λαμβάνει δὲ τὴν ἀρτηρίαν μὲ λαβίδα κοινήν, ἣς τὰ λεπτὰ ὀδόντια ἐπίκεινται. ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ, καὶ ἥτις κατὰ τὸ ἄνω μέρος τοῦ ἐτέρου τῶν βραχιόνων φέρει περὶ τὴν, ἥτις

ἐπὶ τῇ πιέσει τῆς λαβίδος εἰσέρχεται εἰς ὅπην τοῦ ἀντικειμένου βραχιόνου, καὶ ἐμποδίζει τὴν ἀπ' ἀλλήλων ἐκτροπὴν τῶν βραχιόνων αὐτῆς. Ἐν τῇ περιστροφῇ τῆς ἀρτηρίας οἱ δάκτυλοι τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τίθενται δακτυλοειδῶς ἐπὶ τῆς λαβίδος, καὶ ἡ περιστροφή γίνεται, ἕως ἂν ἀποκοπῇ τὸ ἐχόμενον ὑπὸ τῆς λαβίδος μέρος, ὅπερ γίνεται συνήθως ἐν τῇ ὀγδόῃ ἢ ἐννάτῃ περιστροφῇ. Δύναται δέ τις τότε, νὰ εἶναι βέβαιος ὅτι ἡ ἐκτὸς βαλθίς ἐγένετο, ὅπερ δὲν δύναται νὰ εἶναι, κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Θιέρους, μετὰ τινα ἀριθμὸν περιστροφῶν. Βίς μικροτέρας ἀρτηρίας γίνονται ἀναλόγως τῇ διαμέτρῳ αὐτῶν περιστροφῶν τινες ὠρισμένοι, ἢ ἕως ἂν ἀποκοπῇ τὸ κατεχόμενον.

Ὁ δὲ Διεφεμβάχιος μεταχειρίζεται τὴν λαβίδα τοῦ ῥύστου, ἧς οἱ βραχιόνες εἰσὶν ὀλίγον πλατεῖς. Ὁ δὲ Κλύγης ἐπρότεινεν ἐργαλεῖον ἰδιαίτερον, ὅπερ ἀπεργάζεται τὴν περιστροφὴν τοῦ ἀγγείου δι' ἐλατηρίου σπειροειδοῦς εἰς τὴν λαβίδα προσηρμοσμένου.

§. 582.

Ἡ μέχρι τοῦδε πείρα λέγει, ὅτι ἡ περιστροφή ἐπέχει τὴν αἰμορραγίαν, ἧτις γίνεται καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν μεγάλων ἀρτηριῶν ὑπερτερῆ δὲ τὴν ἀπολίνωσιν κατὰ τοῦτο.

1) Ὅτι, ἐπειδὴ ἐνταῦθα οὐδὲν ἐν τῷ τραύματι ἀπομένει ἀλλότριον, ἢ ἴσσις διὰ τῆς κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἐνώσεως εἰν' εὐκολωτέρα, ὅπερ ἐν τῇ ἀπολίνωσει δὲν γίνεται, διότι τὰ ἀπομένοντα νήματα, εἴτε κοπῶσι ταῦτα πλησίον τοῦ κόμπου, εἴτε ἀχθῶσιν εἰς τὰ ἐκτὸς χεῖλη τοῦ τραύματος, ἐρεθίζουσιν ὡς ἀλλότρια σώματα.

2) Ὅτι εἰς περιπτώσεις ἀπροσδοκήτους ὁ χειρουργὸς δύναται αὐτὸς μόνος καὶ ἄνευ βοηθοῦ νὰ ἐνεργήσῃ τὴν περιστροφὴν. Ἀλλ' ὅμως μοι φαίνεται, ὅτι οἱ λόγοι οὗτοι δὲν εἶναι ἀρκούντως ἰσχυροὶ νὰ πείσωσιν ἡμᾶς νὰ δεχθῶμεν τὴν περιστροφὴν καὶ ν' ἀποβάλωμεν τὴν ἀπολίνωσιν. Καὶ πρῶτον μὲν ὅτι ἀφορᾷ τὴν ἴσιν τοῦ τραύματος διὰ τῆς κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἐνώσεως ἐρωτᾷ ὁ Διεφεμβάχιος, ἂν καὶ τὸ εἶδος τοῦ κόμπου, ὅστις γίνεται ἐκ τῆς περιστροφῆς τῆς ἀρτηρίας εἰς τὸ ἄκρον αὐτῆς δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀλλότριον σῶμα τῷ ὄντι, ὅπερ παρεμποδίζει τὴν κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἐνωσιν, ἂν ὁ κόμπος οὗτος δὲν δύναται νὰ ἐπαγάγῃ ἐκπύσιν εἰς τὰ πέριξ αὐτοῦ μέρη, καθὼς ἐπάγει συμφύσεις, καὶ τέλος ἂν αὕτη ἢ κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἐνωσις δὲν δύναται νὰ γείνη καὶ αἰτία ἐκπύσεως τοῦ περιστραφέντος καὶ διεβρωγότες ἀγγείου, καὶ ἐπακολούθου αἰμορραγίας.

Ὅτι ἐκ πείρας γνωρίζω περὶ τῆς περιστροφῆς τῶν ἀρτηριῶν δὲν εἶναι πρὸς καλὸν αὐτῆς, καὶ μάλιστα εἰς τὰ τραύματα τοῦ προσώπου, καθότι αὕτη ἐπήγαγε συχνότερα ἐκπύσιν ἢ ἡ ἀπολίνωσις. Ἡ ἀνάτασις τῆς ἀρ-

τηρίας, ὅσον 6 ἢ 8 γραμμῶν δύναται εἰς μεγάλας ἀρτηρίας μέχρι τῶν πρώτων πλησίον ἐκφυάδων αὐτῶν νὰ βλάψῃ τὴν συνέχειαν μετὰ τοῦ περιειλήματος αὐτῶν, καὶ οὕτω νὰ γεννηθῶσι δεινὰ ἐπακόλουθα, εἰς δὲ τὰς μικρὰς ἀρτηρίας δὲν εἶναι ὁ φόβος οὗτος. Ἡ διάτασις καὶ ἡ θλάσις, ἅπερ ἐνεργοῦμεν ἐπὶ τῶν χιτώνων τῆς ἀρτηρίας ἀποκολλῶσι μόριά τινα αὐτῶν, ἅπερ νεκροῦνται καὶ διαπυοῦνται. Ἡ περιστροφή, ἣτις γίνεται εἰς τὴν ἀρτηρίαν πλησίον μιᾶς τῶν πλαγίων μεγάλων ἐκφυάδων αὐτῆς δὲν ἐπιτυγχάνει πολλάκις, ἐπειδὴ ὁ γινόμενος ἐκ τῆς περιστροφῆς κόμπος ἐνταῦθα οὐδόλως ἀφίνει μεταξὺ τόπον πρὸς γένεσιν τοῦ θρόμβου.

Τὸ δεύτερον πλεονέκτημα τῆς περιστροφῆς, ὅτι δηλαδὴ δύναται νὰ γείνη ὑπὸ τοῦ χειρουργοῦ ἄνευ βοήθου, εἶναι τῶ ὄντι μέγα· ἀλλ' ἔχομεν τοῦτο καὶ ἐν τῇ διαδόσει, γενομένη μὲ τὰς διαφόρους κλειθριώδεις, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, λαβίδας. Ἐκτὸς τούτου δεόν νὰ μὴ ἀποσιωπήσωμεν μηδὲ ὅτι, ὅσην καὶ ἂν ἔχωμεν πρὸς τοῦτο ἐπιτηδεϊότητα, συμβαίνει ὅμως πολλάκις νὰ μὴ δυνάμεθα νὰ συλλάβωμεν εὐκόλως, ν' ἀνατείνωμεν, οὐδὲ ν' ἀποχωρίσωμεν τὰς διεσπαρμένας εἰς πυκνὰ πλέγματα ἀρτηρίας, καὶ νὰ περιστρέφωμεν μετὰ πολλῆς δυσκολίας τὰς κειμένας ἀρτηρίας κατὰ βάθος, ἅς εὐκολώτερον δυνάμεθα ν' ἀπολερώσωμεν. Ἐν γένει λοιπὸν ἡ ἀπολίνωσις τῶν ἀγγείων εἶναι καὶ βεβαιότερα καὶ εὐκολωτέρα τῆς περιστροφῆς. Ὁ ἐκ τῆς ἐγχειρήσεως προξενούμενος πόνος εἶναι ἴσος καὶ εἰς τὰς δύο ἐγχειρήσεις, καὶ μείζων ἐν τῇ περιστροφῇ μόνον, ὅταν δυσκολευώμεθα νὰ συλλάβωμεν καὶ ν' ἀποχωρίσωμεν τὴν ἀρτηρίαν.

Ὁ Δυπύτερος (Leçons orales. vol. III. p. 464), λέγει, ὅτι, κατὰ τὴν πείραν ἐπισημῶν ἰατρῶν, ἐπιγεννήματα τῆς περιστροφῆς τῶν ἀρτηριῶν εἰσι φλεγμοναὶ καὶ ἐκπυήσεις παρὰ τὸ περιεἶλημα τῶν ἀγγείων, ὅτι πολλάκις αὕτη εἶναι ἄχρηστος, ἐνίοτε δὲ διὰ πολλοὺς λόγους ἀκατόρθωτος, καὶ ὅτι μετὰ ματαίαις δοκιμαῖς ἔπρεπε νὰ γείνη ἡ ἀπολίνωσις τοῦ ἀγγείου· ῥ δὲ Λόρχιος (Lorch, Rusts Mrgzin. Bd. XXXVII), ἀναιρεῖ τὰ κακὰ ἀποτελέσματα, ἅπερ ἐπήγαγεν ἡ περιστροφή ὑπὸ τοῦ Δελπεχίου εἰς διαφόρους περιστάσεις ἐνεργηθεῖσα, καὶ δὲν πιστεύει, ὅτι αἱ γινόμεναι ἐντὸς τῶν περιειλημάτων τῶν ἀγγείων διαπυήσεις, ἦσαν τῆς περιστροφῆς ἔγχοι. Παρομοίως δὲ καὶ ὁ Τέζτωρ (Frorieps Notizen. Mai 1831. Neo 723.) κατ' ἐξοχὴν δὲ ὁ Φρίκκης (Annalen der chirurgischen Abtheilung des allg. Krankenhauses in Hamburg Bd. II. S. 150), ὅστις διὰ πολλῆς πείρας ἐξηκρίβωσε τὴν ἐνέργειαν τῆς περιστροφῆς· καὶ ἀνῆρσέ τινων ἀλόγους κατ' αὐτῆς ἐναντιώσεις· ἀγνώσθι δὲ πρὸς τούτους καὶ (Elster Commentatio de arteriarum torsione. Goetting 1832. B r a m b e r g e r, neber die Torsion der arterien, in Horns Archiv 1835 Heft. I. u. 2.

§. 583.

Ὁ παραλληλισμὸς τῶν πλεονεκτημάτων καὶ ἐλαττωμάτων τῆς περιστροφῆς ἀποδεικνύει σαφῶς, ὅτι ἡ περιστροφή τότε μόνον πρέπει νὰ ἔχη ἀπόλυτον προτίμησιν τῆς διαδόσεως, ὅταν πρόκηται λόγος νὰ μὴ μείνῃ

ἐν τῇ πληγῇ ἀλλοτρίον τι σῶμα, ὡς ἐν τῇ τρώτει τῶν ἀρτηριῶν τοῦ ἐπιπλόου, τοῦ μεσεντερίου καὶ τῶν παρομοίων ὀργάνων. Εἰς δὲ τὰς φλεγμονάς, τὰς ἀποστεώσεις καὶ πάσας τὰς ἄλλας ἀλλοιώσεις τῶν ἀρτηριῶν, ἡ περιστροφή οὐδεμίαν ἐπάγει μείζονα ὠφέλειαν τῆς διαδόσεως, καὶ τοὶ ὁ Κοίληρος (Koehler) εἶναι τῆς γνώμης, ὅτι ἡ περιστροφή ἀρτηρίας ἀποστεωμένης δύναται νὰ εἶναι ἐπωφελής, ἐπιθεδαιοῖ δὲ τοῦτο καὶ ὁ Φρίκκος διὰ τῆς πείρας. Ἐκ τῶν διαφορῶν μεθόδων τῆς περιστροφῆς καλλιτέρα εἶναι ἡ τοῦ Φρίκκου.

§. 584.

Ἰσχυαίμον βοήθημα εἶναι καὶ ὁ νεωστὶ παρὰ τοῦ Στιλλίγγου ἐφευρεθείς, διαγκυλισμὸς τῶν ἀγγείων, καθ' ὃν τὸ εὐαιρεθὲν ἄκρον τοῦ ἀγγείου διειρῶμενον εἰς σχισμὴν ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πλευρᾷ ἐμβαλλομένην, οὕτως ἀποφράσσεται, ὥστε ἐπέχεται ἡ αἱμορραγία. Ἀνατείναντες μικρὸν τὸ ἀγγεῖον, καὶ ἀποφιλώσαντες ἀπὸ τοῦ περικεκμημένου κυτταρώδους ἴστου συλλαμβάνομεν αὐτὸ μὲ τὴν πιεστήριον λαβίδα μακρὰν τοῦ στομίου κατὰ τὸ διπλοῦν τῆς ὄλης αὐτοῦ διαμέτρου. Ὑστερον δὲ λαμβάνομεν τὸ στόμιον αὐτοῦ ἐπικαρσίως, ἐπιπλατύνομεν ὀλίγον τὸ ἀγγεῖον, καὶ παρακεντοῦμεν τὸ οὕτω πλατυνθὲν ἀγγεῖον ὅσον ἡμισείας ἢ ὅσον μιᾶς γραμμῆς κατὰ τὸ μέγεθος αὐτοῦ μακρὰν τῆς παραπλευροῦ ἄκρας, καὶ ἀναλόγως τῇ διαμέτρῳ, ἐξίσου μακρὰν τοῦ ἄκρου τοῦ στομίου μὲ μαχαιρίδιον λογχοειδὲς παραλλήλως τοῦ ἄξονος τοῦ ἀγγείου τὴν ἄνω καὶ κάτω πλευρὰν, ὥστε ἀποτελεῖται γεφύριον ἴσον τῇ διαμέτρῳ τοῦ ἀγγείου· εἰς τὸν ἐξελευκισμὸν δὲ τοῦ μαχαιριδίου μεγεθύνομεν τὴν σχισμὴν τῆς κάτω πλευρᾶς διὰ τὴν σύμπτωσιν τῶν στομάτων τοῦ μαχαιριδίου μακροτέραν οὕταν. Ὑστερον δὲ ἀπὸ τῆς σχισμῆς τῆς κάτω πλευρᾶς διεκβάλλομεν εἰς τὴν τῆς ἄνω λαβίδα ἀναλόγως πρὸς τὰς σχισμὰς μεγάλην, ὥστε ἀναλόγως τῇ διαμέτρῳ τοῦ ἀγγείου νὰ ἐξέχη αὕτη τῆς ἄνω σχισμῆς ὅσον μιᾶς ἢ ὅσον τριῶν γραμμῶν· διανοίγομεν αὐτὴν, καὶ μὲ ὀπητιοειδὲς ὄργανον, ὅσον μιᾶς ἢ ὅσον δύο γραμμῶν κατὰ βίθος τοῦ σωλήνος τῆς ἀρτηρίας διεμπεριόμενον, πύσσομεν τὸ χεῖλος τῆς ἄνω πλευρᾶς αὐτῆς καὶ παρεμβάλλομεν αὐτὸ μετὰ τῶν βραχιόνων τῆς λαβίδος, οὓς συγκλείσαντες διείρομεν δι' ἀμφοτέρων τῶν σχισμῶν τὸ οὕτω κατασχεσθὲν ἄκρον τῆς ἀρτηρίας. Ἐπειτα δὲ ἀφαιροῦμεν τὴν πιεστήριον λαβίδα καὶ τὴν ἐτέραν ἔπειτα, ἔαν, ἀφ' οὗ ἀφήσωμεν χαλαρὸν τὸ κατεχόμενον μὲ ταύτην χεῖλος τῆς ἀρτηρίας, δὲν ῥέῃ πλέον αἷμα. Ἐνέργειαι τοῦ διαγκυλισμοῦ εἰσὶν ὡς καὶ αἱ τῆς ἀπολινώσεως καὶ περιστροφῆς. Ἄλλ' ὁ διαγκυλισμὸς ζητεῖ ἀγγεῖα, ὅσον μιᾶς γραμμῆς διάμετρον ἔχοντα, καὶ ὀρατὰ καὶ εὐχείριστα ὄντα.

Τούτ' αὐτὸ γνωματεύει καὶ εἰς τὰς διηρημένας φλέβας ὁ Στίλιγγος, ὅστις ἐνήργησε τούτο μόνον εἰς ζῶα καὶ εἰς ἀνθρώπινους νεκρούς.

§. 585.

Τὰ δὲ σταλτικὰ καὶ στύφοντα βοηθήματα, ὅσα προσφέρομεν πρὸς ἐπίσχεσιν τῆς αἱμορραγίας, συστέλλουσι ταχύτερον τὰ αἱμορραγοῦντα ἀγγεῖα, ἴσως δὲ καὶ ἐπιπήσσουσι ταχύτερον τὸ αἷμα. Τῆς μερίδος τούτων δὲ εἶναι τὸ ψυχρὸν ὕδωρ, τὸ οἰνόπνευμα, τοῦ Θεδένου τὸ τραυματικὸν ὕδωρ, ἡ στυπτηρία, ὁ θεϊκὸς χαλκὸς κ. τ. λ. Ὅσα δὲ ψυχρότερα προσφέρονται ταῦτα, τόσῳ δραστηριώτερον ἐνεργοῦσι. Προσφέρομεν δὲ ταῦτα, καὶ ἐν εἴδει ξηροῦ, καὶ τότε ἐνεργοῦσι καὶ μηχανικῶς, ἐμφράσσοντα τὰ στόμια τῶν αἱμορραγοῦντων ἀγγείων, ἀναμειγμένα π. χ. μετὰ τοῦ κίνου, τοῦ ἀραβικοῦ κόμμεος, τοῦ κολοφονίου κ. τ. λ. Ἀλλὰ ταῦτα καὶ μετὰ πιέσεως τοῦ τραύματος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἠνώμενα, ἐνεργοῦσιν ἐπιβλαβῶς πάντοτε πρὸς τοῦ τραύματος τὴν ἴασιν, ἐπειδὴ αὐξάνουσι τὴν φλεγμονήν, ἐμποδίζουσι τὴν ταχεῖαν ἔκωσιν, καὶ δὲν ἀσφαλίζουσιν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς μετέπειτα αἱμορραγίας. Ὅθεν ὠφέλιμα ταῦτα μόνον, ὅταν προσφέρωνται εἰς αἱμορραγίας, ὅσαι γίνονται διὰ βλάβην μικρῶν ἀγγείων, βλεννογόνων ὑμένων καὶ παρεγχυματικῶν ὀργάνων. Αἱ γενόμεναι ὑπὸ τοῦ Γραίφου εἰς τὰ ζῶα καὶ εἰς τὸν ἀνθρώπον ἰσχυαίμοι δοκιμαί διὰ τοῦ ὕδατος τοῦ Βινελλίου (Binelli) εἰσὶ πολλοῦ λόγου ἄξια. Ὅσον πέντε ἢ δέκα σιγμῶν τῆς ὥρας ἐπιθίγων οὗτος αἱμορραγοῦσας ἐπιφανείας μὲ μοτὸν διάβροχον εἰς τὸ ῥῆθὲν ὕδωρ, ἔπαυσε παραυτίκα τὴν αἱμορραγίαν, προερχομένην ἐκ μικρῶν τε καὶ μεγάλων ἀγγείων, (ἔτι δὲ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς μηριαίας ἀρτηρίας μετὰ τὴν ἀποκοπὴν τοῦ σκέλους, καὶ ἐκ τῆς καρωτίδος ἵππου τινος), χωρὶς νὰ μεταχειρισθῇ πρὸς τούτο ἄλλο τι. Οὔτε πόνος τις ἐκ τούτου προήλθεν, οὔτε ἀλλοίωσις τοῦ χρώματος, οὔτε ἐσχάρα ἐγένετο, οὔτε ἄλλο τι σημεῖον καθολικὸν ἢ τοπικὸν ἐφάνη. Τὰ αἱμορραγοῦντα ἀγγεῖα εὐρέθησαν ἐντελῶς ἀποπεφραγμένα ὑπὸ θρόμβου αἵματος, ὅστις κατεῖχε μέγα μέρος τοῦ σωλήνος τοῦ ἀγγείου. Αἱ χημικαὶ ἐρευναι, ἐκτὸς ἐλαφροῦ ἐμπυρεύματος, οὐδεμίαν ἄχρι τοῦδε ἠδυνήθησαν ν' ἀνακαλύψωσιν ἐν αὐτῶν οὐσίαν τῶ ὄντι δραστηρίαν, οὐδὲν ἄλκαλι, οὐδὲν ὀξειδίου, οὐδὲν ἄλας καὶ οὐδὲν μέταλλον. Εἶναι δὲ ἀναμφίβολον, ὅτι τὸ ἐνεργὸν αὐτοῦ μέρος εἶναι τὸ σωσικρέας, καὶ τὸ ὕδωρ τοῦ σωσικρέατος ἐνεργεῖ τούτ' αὐτό. Ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν ἐξ ἰδίας καὶ ἄλλοτρίας πείρας, οὔτε παρὰ τοῦ Βινελλίου, οὔτε παρὰ τοῦ σωσικρεατίου ὕδατος εἶδον τὴν ποθητὴν ταύτην ἐνέργειαν.

*Ὁ δὲ Σίμων (Simon. Diss. de aquae Binelli et Kreosoti virtute styptica, Berol.

1833) ἀρνείται, κατὰ τὰς γενομένας παρ' αὐτοῦ δοκιμὰς, πᾶσαν τοιαύτην ἐνέργειαν λέγων, ὅτι τὸ ὕδωρ τοῦτο δὲν ἔχει μείζονα τοῦ ψυχροῦ ὕδατος ἴσχαμον δύναμιν.

§. 586.

Ὁ καυτηριασμός, τουτέστιν ἡ καῦσις τοῦ στομίου τοῦ αἰμορραγούντος ἀγγείου μὲ τὸν πεπυρακτωμένον σιδήρον, ἀπεργάζεται ἑσχάρα ἀποφράττουσαν τὸ στόμιον τοῦ ἀγγείου. Ἐν τῷ σωλῆνι τοῦ ἀγγείου ἐγγίνεται θρόμβος αἵματος, φλεγμονή, καὶ δι' αὐτῆς ἔκκρισις πλαστικοῦ λέμφου, ὅστις ἐνόει πρὸς ἀλλήλους τοὺς χιτῶνας τοῦ ἀγγείου. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ ἑσχάρα ἀποπίπτει πρωίμως καὶ ἐκ τούτου δύναται νὰ ἐπανεέλθῃ ἢ αἰμορραγία, καὶ ἐπειδὴ ἐκ τῆς καύσεως μὲ τὸ σιδήριον γεννᾶται πάντοτε πύησις μεγάλη, πρέπει νὰ καυτηριάζωμεν μόνον εἰς αἰμορραγίας, ὅσαι πηγάζουσι ἐκ πολλῶν καὶ μικρῶν ἀγγείων, ἅπερ δὲν δυνάμεθα νὰ δέσωμεν, ἢ εἰς ὧν τὴν ἐπίσχεσιν δὲν ἐξαρκούσι τὰ στύφοντα φάρμακα οὐδὲ ἡ ἐπιπλείσις, ὡς εἰς τὰς αἰμορραγίας, ὅσαι εἰσὶν ἔκγονοι χειρουργιῶν τοῦ στόματος. Τὰ δὲ λοιπὰ καυτήρια, ὅσα πρότερον ἦσαν ἐν χοίρει ὡς ἴσχαίμα ὑποδοκιμάζονται παντελῶς.

§. 587.

Ὅλη δὲ ἡ φροντίς τοῦ χειρουργοῦ μετὰ τὴν ἐπίσχεσιν τῆς αἰμορραγίας ἔστω νὰ προφυλάξῃ τὴν ὑποτροπίαν αὐτῆς (τὴν μετέπειτα αἰμορραγίαν). Ὅθεν ὁ ἄρρωστος πρέπει νὰ ἡσυχῆ καὶ νὰ ἐπιβλέπηται εἰς δεινὰς περιστάσεις ὑπὸ φρονιμῶν ἀνθρώπων, ὅταν μάλιστα ὁ τραυματικός πυρετός ᾖ μέγας. Ἐὰν δὲ γείνη αἰμορραγία, τὸ αἷμα ῥεεῖ ἢ ἐξ ἀγγείων, μὴ δεθέντων πρότερον, ἢ ὧν δεθέντων ὁ βρόχος ἐλύθη, ἢ ἐξ ὅλης τῆς ἐπιφανείας τοῦ τραύματος, χωρὶς νὰ δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰ αἰμορραγούντα ἀγγεῖα. Ἐκ τοῦ μεγέθους τῆς φλεγμονῆς λαμβάνεται ἡ ἔνδειξις τοῦ νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν μετέπειτα αἰμορραγίαν διὰ τοῦ ἴσχαίμου πιάστρου, διὰ τῆς πίεσεως τοῦ τραύματος, δι' ἐπιθρεγμάτων μὲ ψυχρὸν ὕδωρ, διὰ τῆς ἐκ νέου διαδέσεως τοῦ ἀγγείου. Ὅταν ὁ φλεγμονώδης πυρετός ᾖ σφοδρός, ἡ αἰμορραγία ἐπέχεται μετὰ μεγάλην φλεβοτομίαν καὶ τῇ ἐπιθέσει τῶν ψυχρῶν ἐπιθρεγμάτων. Αἱ δὲ ἐφεξῆς συμβαίνουσαι αἰμορραγίαι ἀκολουθοῦσι διὰ λύσιν πρωίμου τοῦ βρόχου, δι' ἔλκωσιν τῶν ἀρθριῶν ἢ διὰ μεγάλην ἀτονίαν τῶν ἀγγείων, καὶ ῥοπήν τοῦ αἵματος εἰς σῆψιν. Καὶ εἰς μὲν τὸ πρῶτον ἡ ἔνδειξις τῆς ἐπισχέσεως γίνετ' ἐκ τῆς μᾶλλον ἢ ἦρτον προόδου τῆς ἰάσεως τοῦ τραύματος, ἐκ τοῦ μεγέθους καὶ τῆς θέσεως τοῦ ἀγγείου, ἃν πρέπη νὰ περιθέσωμεν τὸν βρόχον εἰς τὸ τραῦμα, ἢ ὑπεράνω τοῦ τραύματος εἰς τὴν μεγαλειτέραν ἐκφύδα τῆς αἰμορραγούσης ἀρθρίας, ἢ ἂν πρέπη νὰ ἐπιπίεσωμεν καὶ νὰ προσφέρωμεν τὰ

στύφοντα βοηθήματα. Εἰς δὲ τὸ δεύτερον τοπικῶς μὲν προσφέρομεν τὰ στύφοντα φάρμακα, ἐπιπιέζομεν καὶ καυτηριάζομεν ἢ διαδένομεν τὸν στέλεχον, ἐξ οὗ φύεται ἡ αἰμορραγοῦσα ἀρτηρία ὑπεράνω τοῦ τραύματος· καθολικῶς δὲ τὰ τονωτικὰ μετὰ τῶν ὀξέων.

Ὁ Σούθος ἐπαινεῖ πρὸς τὰς μετέπειτα αἰμορραγίας, μετὰ τοὺς ἀκρωτηριασμοὺς μάλιστα, τὸν καυτηριασμόν, κατὰ τρόπον ἰδιαιτερον γινόμενον, καὶ ἐπιθεβαιοῖ τὴν καλὴν τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ ἐνέργειαν διὰ πολλῶν παρατηρημάτων· ἡγουν, ὅταν, εἰς τοιαύτας μετέπειτα αἰμορραγίας ἐν τῷ γενομένῳ διὰ τοῦ ἐκχυθέντος αἵματος κοιλώματι, εἰς τοιαύτην εὐρίσκεται κατάστασιν ἡ ἀρτηρία, ὥστε οὐδεμία πλέον ἐκ τῆς δευτέρας ἀπολινώσεως αὐτῆς ἐλπίζεται ὠφέλεια, νὰ προσχίζωμεν τὸ στόμιον τῆς ἀρτηρίας, καὶ νὰ εὐδοιάζωμεν εἰς αὐτὴν ἔπειτα σωληνάριον τυφλὸν πρὸς τὰ πρόσω, ὅπως μὴ ἐκχέται δι' αὐτοῦ τὸ αἷμα. Ἐν τῷ σωληναρίῳ τούτῳ ἐμβάλλομεν ἔπειτα τὸ πεπυρακτωμένον σιδήριον καὶ ἐγκαλομεν κατὰ τι διάστημα τὸν σωλῆνα τῆς ἀρτηρίας. Τῆς καυτηριάσεως σκοπὸς δὲν εἶναι νὰ φθειρωμεν μόρια, οὐδ' ἐσχάραν νὰ ἐνεργήσωμεν, ἀλλὰ φλεγμονὴν καὶ πλασικὴν ἔκκρισιν. Μετὰ τὸν καυτηριασμόν δὲ ἐξαιροῦμεν τὸ σωληνάριον ἢ, ἐγκαταλείπομεν αὐτὸ, ἂν συνέχεται στερεῶς, ὅπερ ἀποπίπτει μετέπειτα.

Εὐκόλως ἐπιγίνονται αἰμορραγίαι, ὅταν ἡ περίθεσις τοῦ βρόχου ἐγένετο πλησίον τινός τῶν ἐπισημῶν πλαγιῶν ἀγγείων τῆς αἰμορραγοῦσας ἀρτηρίας, ὅταν οἱ χιτῶνες τῆς ἀρτηρίας ὡς νοσηρῶς ἠλλοιωμένοι, ἢ ὡς εὐκόλως γίνονται ἔλκωσις αὐτῶν. Ὅταν δὲ ἡ αἰμορραγοῦσα ἀρτηρία τύχῃ ἀποστειωμένη ἀτραλιζόμεθα κατὰ τῆς αἰμορραγίας, ἂν παρεθέσωμεν πρῶτον εἰς τὸ στόμιον ἀγγείου κυλινδρῖσκον ἐξ ὀθονίου καὶ περιθέσωμεν ἔπειτα βρόχον πλατύν εἰς αὐτὸ χωρὶς νὰ σφίξωμεν πολὺ, ἢ διὰ τῆς περιστροφῆς (ἴδ. §. 583).

§. 588.

Καὶ ἡ ἐκ φλεβῶν αἰμορραγία, καὶ περ ὀλιγορρομένη, δύναται νὰ γείνη ἐπικίνδυνος. Διαγνωστικὰ ταύτης σημεῖα εἰσὶ μὲν τὰ ἄνω ἐν τῷ 591. §. μνημονευθέντα, διάφορα ὅμως πράγματα δύνανται πολλάκις νὰ καταστήσωσιν αὐτὴν δυσδιάγνωστον. Ὅταν μὲν δὲν ἐμπο δίζηται τοῦ αἵματος ἢ μεταφορὰ, τὸ αἷμα ῥέει τότε ἀδιακόπως, πρόκειται δὲ εἰς ταύτην ἐμποδίσθη, τὸ αἷμα τότε ἐξακοντίζεται, καθὼς τὸ ἀρτηριῶδες, σφυγματωδῶς. Γίνεται δὲ τοῦτο ἢ διὰ τὴν σύσπασιν τῶν περιεχόντων τὴν φλέβα μυῶν καὶ ἀναλόγως ταύτη γίνεται καὶ ἡ ἐξακόντισις τοῦ αἵματος, ἢ διὰ τὴν μετάδοσιν τῶν σφυγμῶν μεγάλης τινός, παρὰ τὴν φλέβα κειμένης ἀρτηρίας, ὥστε εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, ἡ ἐξακόντισις τοῦ αἵματος δύναται νὰ μᾶς ἀπατήσῃ κατὰ πρώτην στιγμὴν, ἀλλ' ἡ κἀτωθεν ἢ ὑπεράνω τοῦ τραύματος πίεσις βεβαίως πάντοτε τὴν διάγνωσιν.

§. 589.

Ἡ ἐκ μικροτέρων φλεβῶν αἰμορραγία ἐπέχεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αὐτομάτως, ἐὰν ὁ τραυματίας ἡσυχάζῃ, τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος συναχθῶσι πρὸς ἀλλήλα, καὶ ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος δὲν ἐμποδισθῇ. Τὸ θρομβῶδες τοῦ

αἵματος πῶμα, ὅπερ γίνετ' ἐν τῷ στομίῳ τοῦ διαιρεθέντος ἀγγείου ἐμποδίζει τὴν ἔκρυσιν τοῦ αἵματος· μετὰ τῆς συνουλώσεως δὲ τοῦ ἐκτὸς τραύματος συνεργεῖται καὶ ἡ τῆς φλεβός. Κατὰ τὴν φύσιν δὲ τῆς βλάβης, κατὰ τὸ μέγεθος τῆς φλεβός καὶ κατὰ τὰ παρόντα εἰς τὴν μεταγωγὴν τοῦ αἵματος ἐμποδία, οἷον ἔκκρεμῆς σχηματισμὸς τοῦ πεπονθότος μορίου, πίεσις τῆς φλεβός μεταξὺ τοῦ πεπονθότος τόπου καὶ τῆς καρδίας, ἀγὼν τοῦ τραυματίου, ἔξ ὧν γίνεται σύσπασις τῶν μυῶν τοῦ πεπονθότος μορίου τοῦ θώρακος, καὶ ἐμποδίζεται ἡ μεταφορὰ τοῦ αἵματος κ. τ. π. γίνεται ἡ αἰμορραγία ἐπίσημος καὶ ζητεῖ τὴν βοήθειαν τῆς τέχνης. Βλάβη δὲ μεγάλων φλεβῶν, οἷον ἡ τῆς ἐσωτερικῆς σφαγιτίδος, τῆς ὑποκλειδίου, τῆς μηριαίας, γίνεται ταχυθάνατος.

§. 590.

Ἡ πίεσις εἶναι τὸ σύνηδες πρὸς τὰς φλεβώδεις αἰμορραγίας βοήθημα, σπανιώτερον δὲ ἡ ἀπολίνωσις. Ἡ πίεσις δὲ πρέπει νὰ γείνη ἐπὶ τοῦ πεπονθότος τόπου καὶ τόση μόνον, ὥστε νὰ μὴ ἐπιπλατύνωμεν ἐντελῶς τὰ πλευρώματα τῶν φλεβῶν, ὅπερ ἐμποδίζει ὄλως τὴν μεταγωγὴν τοῦ αἵματος. Δέον δὲ πρὸ πάντων νὰ προσέξωμεν, ὥστε ἡ ἀναπνοὴ νὰ γίνητ' ἐλευθέρως. Ἡ ἀπολίνωσις νὰ γείνη πρῶτον εἰς τὸ κάτω ἄκρον τῆς διαιρεθείσης φλεβός, καὶ ἔπειτα εἰς τὸ ἄνω, ἂν τὸ αἷμα ἐπαναμακρτόμενον ῥέη ἐξ αὐτοῦ. Ἡ ἀπολίνωσις ἔχει τὸ κινδύνον, ὅτι ἐμποδίζει τὴν μεταφορὰν τοῦ αἵματος, καὶ δύναται ἐκτὸς τούτου νὰ συντείνῃ καὶ εἰς γένεσιν τῆς φλεβίτιδος· ὅθεν πρέπει γὰρ ἐνεργῆται μόνον, ὅταν ἡ πίεσις ἦ δυσσεύραγτος. Τραῦμα, τὸ ἡμισυ ἢ τὰ δύο τριτημόρια τῆς φλεβός διαιροῦν, ἐπάγει μεγάλην καὶ θανασίμον αἰμορραγίαν, ὅταν μάλιστα τὸ σχῆμα τοῦ μορίου διασπᾶ ἀπ' ἀλλήλων τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος. Οἰκειότερος δὲ σχηματισμὸς τοῦ μορίου καὶ ἐλαφρὰ πίεσις δύναται εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην νὰ ἐπίσχωσι τὴν αἰμορραγίαν. Ἄλλ' ἐνίοτε δὲν παύεται αὕτη ἕως οὗ δὲν διακοπῇ ἐντελῶς ἡ φλέψ. Φλεβώδεις αἰμορραγαίαι, αἵτινες γίνονται ὅταν γίνηται καθαιρέσις ὄγκων ἢ ἀκρωτηριασμός, ἐπίσχονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὅταν ὁ ἄβρωστος παύση τοῦ νὰ φωνάζῃ, ἢ ὅταν ἀναπνεύσῃ βαθέως πολλάκις· ἐπιμένει δὲ πολὺν χρόνον ἢ ἐκ μεγαλειτέρων φλεβῶν γενομένη αἰμορραγία, οἰκειότερον εἶναι τότε ἡ ἀπολίνωσις. Οὐδέποτε ἔδον σημεῖα φλεβίτιδος, ἐπιδέσας πολλάκις μεγαλειτέρας φλέβας εἰς ἐνεργηθέντας ἀκρωτηριασμούς.

§. 591.

Ἄξια δὲ λόγου ἰδιαιτέρου εἰσὶν αἱ αἰμορραγαίαι, ὅσαι λίαν ἐπικινδύνως πολλάκις δὲ καὶ θανασίμως συμβαίνουσι ἐπὶ ἰδίᾳ τοῦ σώματος διαθέσει, ἣν

δυσκρασίαν αἰμορροϊκὴν ἐπικαλοῦσι, τοὺς δὲ ταύτην πάσχον-
 τας αἰμορρόους. Ἡ διάθεσις αὕτη εἶν' ἐκ γενετῆς καὶ πολλαὶ γενεαὶ
 φέρουσι ταύτην ἀλληλοδιαδόχως. Πόθεν ὁμως αὕτη πηγάζει, τοῦτο κατ'
 οὐδένα λόγον ἐξηγεῖται. Ἀνάληθες δὲ, ὅτι ταύτης αἴτιον εἶναι παρὰ φύσιν
 μίξις τοῦ αἵματος, τὸ ἀθρόμβωτον αὐτοῦ, ἢ τῶν πλευρωμάτων τῶν ἀγγείων
 ἢ λεπτότης· ἐγὼ τοῦλάχιστον οὔτε παρὰ φύσιν τῶν ἀγγείων ποιότητα, οὔτε
 παρὰ φύσιν τοῦ αἵματος μίξιν ἠδυνήθην νὰ εὑρω ἐν ταῖς ἀκριβῶς γενο-
 μέναις ἐρεῦναις τῶν νεκρῶν τῶν τοιουτοτρόπως ἀποβιωσάντων. Γυναῖκες
 ἐκ γενεῶν αἰμορρόων, καίπερ αὗται μὴ αἰμορροοὶ οὔσαι, δύνανται νὰ με-
 ταδώσωσι ταύτην εἰς τὰ τέκνα. Ἡ περὶ τῆς ὀλόγος διάθεσις, ἐμφαίνεται
 καὶ εἰς τὰς γυναῖκας, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μικροτέρα, καὶ, ἐκτὸς τῆς
 ὑπὲρ τὸ δέον μεγάλης αἰμορρόσεως ἐπὶ μικρᾷ βλάβῃ, χαρακτηρίζεται
 ἰδίως διὰ λίαν ἐκτεταμένων ἐχυρωμάτων ἐπὶ μικροτάτῃ ὥσει ἢ θλίψει,
 καὶ δι' ἀφθόνου καὶ ἐπὶ πολὺ διαρκούσης ἐμμήνου καθάρσεως. Συχνότατον
 δὲ φαινόμενον εἰς τοὺς αἰμορρόους εἶναι ἄδუნηρά, τῇ ρευματικῇ προσομοίᾳ,
 ἐξόγκωσις τῶν ἀρθρώσεων, μάλιστα δὲ τῆς τοῦ γόνατος, πολλάκις ὑπο-
 τροπιάζουσα, καὶ τέλος ἀκαμψίαν τοῦ ἀρθροῦ ἐπάγουσα. Προϊούσης δὲ
 τῆς ἡλικίας ἐλαττοῦται ἡ δυσκρασία αὕτη, δύνανται δὲ καὶ ὅλως νὰ ἐξα-
 λειφθῇ, ὡς ἔτυχε νὰ ἴδω δύο τοιαῦτα περιστατικά. Ἐξ ὅλων δὲ τῶν ἔσω
 προσφερομένων βοηθημάτων οὐδὲ τὴν ἐλάχιστην ἴδον ἐνέργειαν, καὶ μό-
 νον αἱ ψυχραὶ ἀποπλύσεις ὄλου τοῦ σώματος με' ὄξος, καὶ τὰ ψυχρὰ λουτρά
 ὠφέλησαν ἐνίοτε. Πρὸς τὴν ἐκ τρώσεως αἰμορραγίαν ἐνεργητικώτερον
 πάντων ἐφάνη μοι ὁ ἔντονος διὰ τοῦ πεπυρακτωμένου σιδήρου καυτηρια-
 σμός. Θανάσιμον δὲ ἴδον αἰμορραγίαν ὑπένδοθεν τοῦ δέρματος, μετὰ θλά-
 σιν ἰσχυρὰν ὅλης τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς τοῦ σώματος παιδός, κατὰ γῆς
 πεσόντος, καὶ ἄνευ τραύματος γενομένην.

§. 592.

Μετὰ τὴν ἐπίσχεσιν τοῦ αἵματος γίνεται τῶν ἀλλοτρίων σωμάτων ἢ
 ἐξαίρεσις, ἐπειδὴ τὰ μένοντα ἐν τῷ τραύματι ἀλλότρια σώματα ἐμποδι-
 ζοῦσι τὴν ἴασιν αὐτοῦ, καὶ δύνανται νὰ ἐρεθίσωσι σφοδρὰν φλεγμονὴν,
 ἐκπύησιν, γάγγραιαν, νευρικὰ συμπτώματα κ. τ. λ. Ἀλλότρια δὲ σώματα
 δύνανται νὰ εἶναι, ἄμμος, ἱμάτια, βόλια, τεμάχια τοῦ τιτρώσκοντος ὄρ-
 γάνου. Διὰ τῆς ἐξετάσεως τῆς πληγῆς βεβαιούμεθα περὶ τῆς παρουσίας,
 καὶ περὶ τῆς θέσεως τῶν ἀλλοτρίων τούτων σωμάτων, εὐκόλως μὲν εἰς τὰ
 διὰ τομῆς καὶ πλήξεως τραύματα, δυσκόλως δὲ εἰς τὰ διὰ νύξεως καὶ
 πυροβολισμοῦ. Ἐξαιρούμεν δὲ ταῦτα με' τὴν κοινὴν λαβίδα, ἢ με' τὴν
 βεζάγραν, ἢ με' τινὰ τῶν βολιολικῶν (ὧν ὁ καλλίτερος εἶναι ὁ τοῦ Πέρ-

σους, ὅστις χρησιμεύει καὶ ὡς κυθίσκος, καὶ ὡς λαβίς καὶ ὡς βολιο-
στρόφιγξ). Ὄταν δὲ τὸ ἀλλότριον σῶμα κηται εἰς τὸ ἀντικείμενον μέρος
ὑπὸ τὸ δέρμα, ἐξελκόμεν αὐτὸ διατέμνοντες τὸ δέρμα. Ὄταν ὅμως τὸ
σχῆμα τοῦ τραύματος ἐμποδίζῃ τὸν ἐξελκυσμὸν τοῦ ἀλλοτρίου σώματος,
ἐξελκόμεν τοῦτο ἀφ' οὗ πρῶτον ἀναστομώσωμεν κατ' οἰκείαν φθορὰν τὸ
τραῦμα. Τὸ ἀλλότριον σῶμα, βόλιον π. χ. ἐξαιρεῖται δυσκόλως μὲν, ὅταν
ἦ ἐμπεπαρμένον εἰς ὄστου, εὐκόλως δὲ, ὅταν κηται κατ' ἐπιπολήν· ἐξελ-
κόμεν δὲ τοῦτο τότε διὰ κυθίσκων ἢ δι' ἀναβολαίων. Ἐὰν δὲ τὸ σῶμα
τοῦτο ἦ πολὺ κατὰ βάθος, ἢ ἀναμέσον δύο ὄστων καταπεπαρμένον, δο-
κιμάζομεν τὸν ἐξελκυσμὸν αὐτοῦ διὰ τοῦ μετὰ στρόφιγκος βολιουλικού.
Καὶ ἂν οὐδὲ τότε δυνηθῶμεν νὰ ἐπιτύχωμεν, παραιτούμεθα τοῦτου ἐλπί-
ζοντες τὴν ἀπόλυσιν αὐτοῦ, ὅταν γελῆ διαπύησις· τοῦτο τοῦλάχιστον εἶναι
ὠφελιμώτερον ἢ νὰ ἐπιχειρήσωμεν τὸν ἐξελκυσμὸν διὰ τοῦ ἐκκοπέως καὶ
τῆς σφύρας ἢ διὰ τοῦ τρυπάνου, ἐξαιρουμένου μόνον, ὅταν τὸ ἀλλότριον
σῶμα ἦ ἐν τῷ κρανίῳ καταπεπαρμένον. Ὄταν δὲ ἐν τῷ τραύματι εὐρί-
σκωνται παρασχίδες ὄστων, ἐξαιρούμεν αὐτῶν μόνον τὰς ἐκλύτους, ἐπι-
πιέζομεν δὲ τὰς συνεχεῖς εἰς τὴν οἰκείαν αὐτῶν θέσιν, ἐλπίζοντες, ὅτι
αὐταὶ θέλουσι συγκολληθῆναι ἢ θέλουσιν ἀπολυθῆναι, ὅταν τὸ τραῦμα ἔλθῃ
εἰς ἐκπύησιν.

Τῶν ἀλλοτρίων σωμάτων ὁ ἐξελκυσμὸς ἀπαιτεῖ προσοχὴν τὴν μεγίστην. Σπανίως
μόνον μένουσιν ἐν τῷ τραύματι ταῦτα χωρὶς νὰ βλάψωσι, περικλειόμενα ὑπὸ θυλα-
κίου, ἐκ κυτταρώδους ἰστού πλάσσομένου. Συχνάκις ὅμως μετωθοῦνται ταῦτα εἰς
διαφόρους τόπους καὶ ἐπιφέρουσι πύεσιν, φλεγμονὴν καὶ ἐμπύησιν. Ἀντενδείκνυται
δὲ ὁ ἐξελκυσμὸς αὐτῶν, ὅταν οὗτος θέλῃ βλάψαι μᾶλλον ἢ ἡ διαμονὴ αὐτῶν ἐντὸς
τοῦ τραύματος· γίνεται δὲ τοῦτο, ὅταν ὁ ὄγκος τοῦ τραύματος ἦ ὑπερμεγέθης, καὶ ὁ
ἐξελκυσμὸς ἀπαιτῆ μεγάλην βίαν, ἢ ὅταν τὸ ἀλλότριον σῶμα ἐπιπομάξῃ ἐπίσημα
ἀγγεῖα.

§. 593.

Μετὰ τὴν ἐπίσχεσιν τοῦ αἵματος, μετὰ τὸν ἐξελκυσμὸν τῶν ἐνόνητων
ἀλλοτρίων σωμάτων, καὶ μετὰ τὸν ἀποκαθαρισμὸν τοῦ τραύματος, χρεῖαν
ἔχομεν νὰ ἐξετάσωμεν τὴν ποιότητα τοῦ τραύματος, καὶ ἐξ αὐτῆς νὰ με-
τρήσωμεν καλῶς, ἐὰν ἢ ἴσως αὐτοῦ πρέπει νὰ γείνη διὰ τῆς κατὰ πρῶτον
σκοπὸν ἐνώσεως, ἢ διὰ τῆς διαπύησεως καὶ συνουλώσεως. Ἡ πρώτη εἶναι
τῷ ὄντι ἢ ὠφελιμώτερα, ἐπειδὴ γίνεται τάχιον, ἥκιστα διακόπτεται ὑπὸ
δυσαρέστων ἐπακολούθων, τέλος δὲ ἀφίνει καὶ μικρότατον ἔχνος βλάβης.

§. 594.

Ὅσα ἀπλουτέρα εἶναι ἢ λύσις τῆς συνεχείας τοῦ μορίου, τόσα προ-
σφορωτέρα ἢ διὰ συμφύσεως ἔγωσις αὐτοῦ. Ὅσα δὲ τοῦτο, πρὶν λυθῆναι ἢ

συνέχει' αὐτοῦ, μᾶλλον διετάθη καὶ ἐβλάβη, τόσω ἤττον συγχωρεῖ τὴν διὰ συμφύσεως ἔνωσιν ἢ ἐπιγινομένη φλεγμονή, ἣτις ἔρχεται εἰς ἐκπύησιν. Ἄλλ' ἀπὸ τῆς ἀπλῆς διὰ τομῆς γενομένης λύσεως τῆς συνεχείας τῶν μορίων μέχρι τῆς διὰ θλάσεως βλάβης αὐτῶν εἰςί παντοῖοι βαθμοί. Εἰς τὰ μικρὰ λοιπὸν τραύματα ἐνδείκνυται ἡ ταχεῖα ἔνωσις, ἐν ᾧ εἰς τὰ μεγάλα ἀντενδείκνυται. Ὄφελούμεθα δὲ ἐκ τῆς διὰ συμφύσεως ἐνώσεως, καὶ ἂν αὕτη διὰ περιστατικά τινα δὲν ἐλπίζεται νὰ ἐπιτύχη, ὅταν δι' αὐτῆς γείνη συγκόλλησις τῶν χειλέων τοῦ τραύματος κατὰ τόπους τινάς, ἐπειδὴ διὰ τῆς συγκολλήσεως ταύτης, ἐλαττοῦται ὁ ὄγκος αὐτοῦ, καὶ ἡ πύησις γίνεται πολὺ ὀλιγωτέρα. Μόνον δὲ εἰς τὰ διὰ μεγάλης θλάσεως καὶ ῥήξεως τῶν μορίων γενομένα τραύματα δὲν ἐλπίζεται ἡ διὰ συμφύσεως ἔνωσις τῶν χειλέων αὐτῶν, μηδὲ πρέπει νὰ ἐπιχειρῶμεν ταύτην.

Οὐδὲ ἡ ταυτοχρόνως γενομένη βλάβη τῶν ὀστέων ἐμποδίζει τὴν ἐνδειξιν τῆς διὰ συμφύσεως ἐνώσεως, ἐπειδὴ συγχωροῦσι ταύτην καὶ ὅλως ἀποσκεπαρισμένα τεμάχια ὀστέων, ἅπερ συνεχόνται μετὰ τῶν κρημνῶν τῶν ἀπαλῶν μορίων, ἀρκεῖ μόνον νὰ προσαρμοσθῶσι ταῦτα κατὰ τὸ εἶκος, ὅπερ δύσκολον καὶ μάλιστα, ὅταν οἱ κρημοὶ τοῦ τραύματος ὦσιν ὀπωποῦν ἐξογκωμένοι. Διὰ τοῦτα πολλοὶ τῶν ἱατρῶν γνωματεύουσι ν' ἀφαιρῶμεν πρῶτον τὰ ἀποσκεπαρισμένα ταῦτα τεμάχια ἐκ τῶν κρημνῶν τῶν ἀπαλῶν μορίων, καὶ ἔπειτα νὰ ἐνώσωμεν μόνον τὰ ἀπαλά μόρια.

Τὸ σχῆμα δὲ καὶ τὸ μέγεθος τοῦ τραύματος δὲν ἀντενδείκνυται εἰς τὴν ἔνωσιν, ἣτις ἐπέχει καὶ τὴν αἱμορραγίαν, οὐκ ἐπίσημον οὗσαν. Ὅταν δὲ ἡ αἱμορραγία ᾖ μεγάλη, πρέπει πρῶτον νὰ γείνη ἐπίσχεσις αὐτῆς, καὶ ἔπειτα ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ἐπισχέσεως αὐτῆς νὰ σκεφθῶμεν, ἐὰν γίνηται ἡ ἔνωσις τοῦ τραύματος ἡ οὐ.

Τὰ ἐν τῷ τραύματι ἀλλότρια σώματα ἀντενδείκνυται εἰς τὴν ἔνωσιν αὐτοῦ, ἐν ὧσιν ταῦτα πάρεισι· ἀνεξαιρέτως δὲ ἀντενδείκνυται ταῦτα, ὅταν ὦσιν ἰόβλητα. Προσέτι δὲ ἀντενδείκνυται εἰς τὴν ἔνωσιν τοῦ τραύματος καὶ ὑγρὸν κατὰ βάθος τοῦ τραύματος ἐνόν, ὅπερ δύναται νὰ γείνη ἐπικίνδυνον, ἂν δὲ ἐξαιρεθῇ, ἐκτὸς μόνον, ὅταν τοῦτο δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἔασιν τοῦ τραύματος.

§. 595.

Ὅταν λοιπὸν θέλωμεν νὰ ἐνώσωμεν τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος, πρέπει πρῶτον νὰ καθαρίσωμεν αὐτὸ, νὰ ἐξαιρέσωμεν τὸν ἐν αὐτῷ θρόμβον, καὶ ἔπειτα νὰ ἐνώσωμεν πρὸς ἀλληλα τὰ χεῖλη αὐτοῦ τοιοῦτοτρόπως, ὥστε νὰ ᾖναι ὁμογενῆ τὰ συμψηφόμενα μέρη. Πρόσφορα δὲ εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον βοηθήματα ἔχομεν τὸ οἰκείον σχῆμα τοῦ μορίου, τὰ

ἔνωτικὰ ἐπίδεσμα, τὰ κολλητικὰ ἔμπλαστρα, καὶ τὰς ἐναίμους ραφάς. Ἡ ἔνωσις γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ τῆς ταυτοχρόνου χρήσεως πλειοτέρων ἐξ αὐτῶν.

§. 596.

Τὸ βεβλαμμένον μόριον πρέπει νὰ σχηματισθῆ οὕτως, ὥστε νὰ χωνώνωνται τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος καὶ μηδὲν νὰ ἐκτρέπωνται. Ἀπαιτεῖται δὲ μάλιστα τοιοῦτος σχηματισμὸς εἰς ἐπικάρσια μυωδῶν μορίων τραύματα. Ἐπομένως εἰς μὲν τὰ ἐπικαρσίως καὶ κατὰ τὴν ἔκτασιν τοῦ μορίου ἐμποιούμενα τραύματα, πρέπει τὸ μόριον νὰ ἐκτεινῆται, εἰς δὲ τὰ ἐπικαρσίως καὶ κατὰ τὴν κάμψιν τοῦ μορίου, νὰ κάμπτηται. Εἰς δὲ τὰ ἐπιμήκη τραύματα οὐδὲν ἀπαιτεῖται συνήθως σχῆμα τοῦ μορίου ἰδιαιτέρον, ἐπειδὴ εἰς ταῦτα δὲν ἐξίστανται τὰ χεῖλη πολὺ ἀπ' ἀλλήλων. Ἐν γένει ὅμως πρόσφορον εἰς ταῦτα σχῆμα εἶναι τὸ τῆς διατάξεως τοῦ μορίου. Ἀλλὰ τὸ σχῆμα, ὅπερ πρέπει νὰ λάβῃ τὸ μόριον χρησιμεύει μόνον εἰς προπαρασκευὴν καὶ βοήθειαν τῆς ἐνώσεως τοῦ τραύματος αὐτοῦ.

§. 597.

Ἐνωτικὰ ἐπίδεσμα, (Fasciae unientes) πρὸς διαστολὴν τῶν ὄσων πρὸς συνοχὴν τῶν ἐπιδέσμων χρησιμεύουσιν, εἰσὶν, ὅσα συναγοῦσιν ἀμέσως τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος καὶ φυλάττουσιν αὐτὰ συνηγμένα. Ἡ ἐπίδεσις αὐτῶν ὑπαλλάσσει διαφόρως κατὰ τὸ σχῆμα, τὴν φορὰν καὶ τὴν θέσιν τοῦ τραύματος. Καὶ εἰς μὲν τὰ ἐπικάρσια τῶν ἄκρων τραύματα λαμβάνομεν δύο μικρὰ ὀθόνια, ἔχοντα τὸ πλάτος τοῦ τραύματος· τούτων τὸ μὲν διαιροῦμεν ἄχρι τῆς μεσότητος εἰς τόσα σκέλη, ὅσων δακτύλων πλάτος ἔχει τὸ τραῦμα· εἰς δὲ τοῦ ἑτέρου τὴν μεσότητα ἐμβάλλομεν σχισμὰς ἰσαριθμούς πρὸς τὰ σκέλη τοῦ πρώτου. Τὰς δύο ταύτας ταινίας ἐπιβάλλομεν ἄνω καὶ κάτω τοῦ τραύματος καὶ ἐπιδένομεν ταύτας μὲ τὰς ἐν κύκλῳ ἐν εἴδει σκεπάρνου περιβολάς. Ἐπειτα διεκβάλλομεν τὰ σκέλη τοῦ ἑνὸς εἰς τὰς σχισμὰς τοῦ ἑτέρου, διατείνομεν ἀντιθέτως ταῦτα, καὶ ἐπιδένομεν μὲ τὰς περιβολάς τοῦ κυκλοτεροῦς ἐπιδέσμου. Εἰς δὲ τὰ ἐπιμήκη τῶν ἄκρων τραύματα λαμβάνομεν ἐπίδεσμον κυκλοτερῆ, καὶ τὸ μὲν τῶν ἄκρων αὐτοῦ χωρίζομεν εἰς σκέλη, δακτύλου πλάτος ἔχοντα, καὶ ἀναλόγως πρὸς τὸ πάθος τοῦ βεβλαμμένου ἄκρου ἐμβάλλομεν εἰς τὸ προσῆκον ἀπόστημα τοῦ ἐπιδέσμου ἰσαριθμούς σχισμὰς. Τὴν μεταξὺ τῶν σκελῶν καὶ σχισμῶν μεσότητα τοῦ ἐπιδέσμου βάλλομεν εἰς τὸ ἀντικείμενον μέρος τοῦ τραύματος· διεκβάλλομεν ἔπειτα τὰ σκέλη εἰς τὰς σχισμὰς ἐπὶ τοῦ τραύματος, διατείνομεν ταῦτα καὶ ἐπιδένομεν μὲ ἐν κύκλῳ περιβολάς.

Όταν δὲ θέλωμεν νὰ ἐνεργήσωμεν κατὰ βίθος τοῦ τραύματος διὰ τοῦ ἐπιδέσμου, ἐπιβάλλομεν ἑκατέρωθεν τοῦ τραύματος σπληνία κλιμακωτὰ, καὶ ἐπ' αὐτῶν περισφιγγομεν τὸν ἐν κύκλῳ ἐπίδεσμον. Ἀλλὰ δεόν νὰ προσέχωμεν, ὅταν μεταχειρίζομεθα τὰ ἐνωτικὰ ἐπίδεσμα, ἐπειδὴ ἐκτοπιζοῦντ' εὐκόλως ταῦτα, καὶ γίνονται μᾶλλον ἢ ἦττον χαλαρά. Ὅθεν σκοπὸς τῆς ἐπιδέσεως αὐτῶν εἶναι μετὰ τὴν ἔνωσιν τοῦ τραύματος δι' ἄλλων βοηθημάτων, νὰ συντηρῇ τὴν ἔνωσιν ταύτην καὶ νὰ ἐμποδίξῃ τὴν ἐκκόλλησιν τῶν μερῶν· ἐξωστικὸς δὲ ἐπίδεσμος συντείνει πολλάκις εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον, οἷον μετὰ τὰς ἀκρωτηριάσεις.

§. 598.

Ἀσφαλεστέρα δὲ τῆς ἐνεργείας τούτων εἶναι ἡ τῶν κολλητικῶν ἐμπλάστρων, ἅπερ μεταχειρίζομεθα συχνότερον. Ἀποπλύναντες καὶ ἀποσπογγίσαντες καλῶς τὸ τραῦμα καὶ σχηματίσαντες τὸ πεπονηδὸς μόριον κατὰ τὸ εἶδος, ἐπικολῶμεν τὸ ἄκρον ταινίας κολλητικοῦ ἐμπλάστρου εἰς τόπον κατὰ τὸ εἶδος μακρὰν τοῦ τραύματος, ἔπειτα δὲ συναγαγόντες καλῶς τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος, ὑπερβαίνομεν ταῦτα μὲ τὴν ῥηθεῖσαν ταινίαν καὶ κολλῶμεν τὸ ἕτερον αὐτῆς ἄκρον εἰς τὸν ἀπέναντι τόπον τοῦ τραύματος. Καὶ εἰς μὲν τὴν μεσότητι αὐτοῦ ἐπικολῶμεν τὴν πρώτην κολλητικὴν ταινίαν, εἰς δὲ τὰ ἄκρα ἐπιβάλλομεν ταινίας τόσας, ὅσαι ἀπαιτοῦνται εἰς τὸ νὰ συγκολλήσωσιν ὁματίως τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος, ἀφίνοντες κενὸν τὸν τόπον μεταξὺ τῶν ταινιῶν πρὸς ἔκρυσιν τοῦ τραυματικοῦ ἐκκρίματος. Εἰς τὰ ἐπιμήκη δὲ τραύματα τῶν ἄκρων ἐπιβάλλομεν τὴν μεσότητα τῆς κολλητικῆς ταινίας εἰς τὸ ἀντικείμενον μέρος τοῦ τραύματος, καὶ φέρομεν τὰ δύο αὐτῆς ἄκρα ἑκατέρωθεν πρὸς τὸ τραῦμα, ὅπου διείρομεν τὸ ἐν εἰς τὴν σχισμὴν τοῦ ἑτέρου, καὶ οὕτως ἐνεργοῦμεν συγκόλλησιν ἀκριβῆ καὶ ἔμμονον. Ὅταν δὲ θέλωμεν νὰ μεταχειρισθῶμεν τὸ κολλητικὸν τοῦτο ἐμπλάστρον εἰς τριχωτὸν τι μέρος τοῦ σώματος, ἀποξυρίζομεν πρῶτον τὰς τρίχας. Τὸ κολλητικὸν τοῦτο ἐμπλάστρον ἀλείφομεν συμμετρῶς καὶ μὴ παχέως ἐπὶ ὀθονίου στερεοῦ. Εἰς δὲ τὰ μικρὰ τραύματα μεταχειρίζομεθα τὸ Ἀγγλικὸν ἐμπλάστρον.

§. 599.

Ἡ ῥαφή, ἣν πάλαι ποτε μετεχειρίζοντο κοινῶς, ἔπειτα δὲ ἀπεδοκίμασαν ὄλως πολλοὶ τῶν χειρουργῶν, ἐρεθίζει πάντοτε μέγαν τὸ τραῦμα. Τὰ ῥάμματα ἐντὸς τοῦ τραύματος ἐρεθίζουσι πολλάκις φλεγμονὴν καὶ αὐξάνουσι τὴν ἀνολικὴν τῶν χειλέων τοῦ τραύματος τοιοῦτοτρόπως, ὥστε δὲν γίνεται συγκόλλησις αὐτῶν, ἀλλ' ἐκπύησις. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ περιορισθῇ ἡ χρῆσις αὐτῆς· ἀναγκαῖα δὲ εἶναι·

1) Εἰς τραύματα τοῦ προσώπου μὴν κεχρηγμένα, ἐν αἷς θέλομεν νὰ ἐνεργήσωμεν ἔνωσιν ἀκριβῆ, μάλιστα δὲ, ὅταν ὦσιν ὁ Στενωσιανὸς ἀγωγὸς βεβλαμμένος ἢ τὰ χεῖλη τοῦ στόματος ὅλως διηρημένα.

2) Εἰς ἐπικάρσια τραύματα μορίων μεγάλως ἀνθελκομένων.

3) Εἰς ἐπικάρσια τραύματα κατὰ βάθους τῆς γλώσσης.

4) Εἰς ἐπίσημα κρημνώδη τραύματα.

5) Εἰς μεγάλα καὶ διαμπερῆ τραύματα τῆς γαστροῦ.

6) Εἰς τραύματα μορίων, ὅσα δὲν ἐπιδέχονται ἄλλο εἶδος ἐνώσεως, οἷον εἰς τὰ σχίσματα τοῦ χόνδρου τοῦ ὠτός καὶ τῶν βλεφάρων.

7) Εἰς τελείαν σχίσιν τοῦ περιναίου διὰ εὐσκόλον τοκετόν.

§. 600.

Αἱ συνηθέστεραι ῥαφαὶ εἰσὶν ἡ δι' ἄμματος, ἡ περιειλᾶς, ἡ ἡλωτῆ, καὶ ἡ γαστροῦ ῥαφία· Ἐνταῦθα δὲ γίνεται λόγος μόνον περὶ τῆς δι' ἄμματος καὶ τῆς ἡλωτῆς ῥαφῆς, ἃς μεταχειρίζομεθα συνήθως εἰς τὰ ἀπλᾶ τραύματα· περὶ δὲ τῶν λοιπῶν δύο ἔσεται ἀκολούθως καὶ ἰδιαιτέρως ὁ λόγος.

Νεωστὶ μετεχειρίσθησαν πρὸς ἔνωσιν ἐλαστικὰ μεκάλλινα ἄγκιστρα, ὧν τὰ κέντρα ἐμπέρονται ἀντιθέτως παρὰ τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος, ἅπερ διὰ τῆς ἐλαστικότητος τῶν ἄγκιστρων συμπιέζονται πρὸς ἄλληλα.

§. 601.

Πρὸς τὴν δι' ἄμματος ῥαφὴν μεταχειρίζομεθα βελόνην, ἥτις εἶναι μνησοειδῶς καμπτή, ἑπακρῆς μέχρι τῶν δύο τριτημορίων τοῦ σώματος ἰστομοῦ, καὶ εἰς τὸ ὀπίσθιον λεπτότερον στρογγύλον αὐτῆς πέρασ ὠτίον ἔχουσα, καὶ ἐκ καλοῦ χάλυθος κατεσκευασμένη. Τὴν βελόνην ταύτην λαμβάνομεν τῇ δεξιᾷ τῶν χειρῶν, φέροντες τὸν μὲν ἀντίχειρα εἰς τὸ καμπτόν, τὸν δὲ λιχανὸν καὶ μέσον δάκτυλον εἰς τὸ κυρτόν αὐτῆς μέρος, ἔπειτα ὀλίγον μακρὰν τοῦ ἐτέρου τῶν χειλέων τοῦ τραύματος, (ὅσον 3 ἢ 8 γραμμῶν μακρὰν, ἀναλόγως τῇ διαστάσει τῶν χειλέων) διεκβάλλομεν τὴν βελόνην ἀπὸ τῶν ἔξω πρὸς τὰ ἔσω, καὶ ἀφ' οὗ ἡ ἀκμὴ φθάσῃ τὸ βάθος τῆς πληγῆς στρέφομεν αὐτὴν πρὸς τὸ ἀντικείμενον χεῖλος τοῦ τραύματος καὶ διεκβάλλομεν αὐτὴν· ἀλλ' ἵνα εὐκολύνωμεν τὴν διεκβολὴν αὐτῆς ἀπὸ τῶν ἔσω πρὸς τὰ ἔξω, πιέζομεν μὲ τὸν ἀντίχειρα καὶ λιχανὸν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τὸ δέρμα πρὸς τὴν βελόνην. Ἐξελεύοντες δὲ αὐτὴν διεκβάλλομεν εἰς τὸ τραῦμα τὸ διειρημένον ἐν τῷ ὠτίῳ αὐτῆς κηρωτὸν ῥάμμα, ἔπειτα συνάγομεν οἰκείως πρὸς ἄλληλα τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος, καὶ συνάπτομεν τὰ δύο ἄκρα τοῦ ῥάμματος τοιοῦτοτρόπως, ὥστε τὸ ἄμμα νὰ ἔλθῃ μεταξὺ τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου χεῖλους, μηδέποτε δὲ ἐπὶ τῆς σχισμῆς

τοῦ τραύματος, Δέον δὲ εἰς τὴν ἐγχείρησιν ταύτην νὰ μὴ συσφιγγωμεν παρὰ τὸ εἶκος τὰ δὺα ἄκρα τοῦ ῥάμματος, καὶ νὰ συναγάγωμεν ἀκριβῶς πρὸς ἄλληλα τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος. Ὅταν δὲ τὸ τραῦμα ἦ πολὺ κατὰ βάθος καὶ τὰ χεῖλη αὐτοῦ διεσῶτα, διειρόμεν ἕκαστον ἄκρον τοῦ ῥάμματος εἰς χωριστὴν βελόνην, ὧν ἑκάστην διεκβάλλομεν εἰς ἕκαστον χεῖλος ἀπὸ τῶν ἔσω τοῦ τραύματος πρὸς τὰ ἔξω. Τὸ μέγεθος δὲ καὶ ἡ θέσις τοῦ τραύματος θέλει διορίσει τὸ ποσὸν τῶν τοιούτων ῥαφῶν. Συνήθως ὁμοῦς ἑκάστη ῥαφή δέον ν' ἀπέχη τῆς ἄλλης ὅσον δακτύλου. Πολλάκις ὁμοῦς ἀρκεῖ μία ῥαφή εἰς ἔνωσιν μεγάλου τραύματος κατὰ τὴν μεσότητ' αὐτοῦ γενομένη, ἐπειδὴ τὸ ἐπίλοιπον μέρος τῆς διαστάσεως αὐτοῦ ἐνοῦται διὰ τοῦ ἐπιβάλλομένου κολλητικοῦ ἐμπλάστρου.

Ἡ πρώτη λοιπὸν ῥαφή βάζεται κατὰ τὴν μεσότητα τοῦ τραύματος, ἢ καθ' ὃ μέρος τὰ χεῖλη κατὰ τὴν ἐκυτῶν μορφήν πρέπει νὰ συναχθῶσιν οἰκείως.

Δὲν εἶναι δὲ ἀξιολίμητος ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἐνεργοῦμεν τὴν ῥαφήν με ῥάμμα μέγα, δι' οὗ ἀπεργαζόμεθα ἀγκύλας ἐπὶ τοῦ τραύματος, ἃς ἔπειτα διακόπτομεν, ἐπειδὴ τὸ τοιουτοτρόπως διειρόμενον ῥάμμα ἐρεθίζει πολὺ τὴν πληγήν.

§. 602.

Ἡ δὲ ἡλωτὴ ῥαφή, ἣν ἄλλοτε μὲν μετεχειρίζοντο μόνον πρὸς τὴν ἔνωσιν τῶν τραυμάτων τῆς γαστροῦ, νῦν δὲ οὐδόλως, διαφέρει τῆς δι' ἄμματος ῥαφῆς κατὰ τοῦτο, ὅτι τὰ διειρόμενα ῥάμματα εἰσὶ δὺα ἀντ' ἑνός, ἅπερ χωρίζονται ἐκατέρωθεν τῆς πληγῆς, καὶ μεταξὺ αὐτῶν τίθενται κατὰ μῆκος τῆς πληγῆς κυλινδρῖσκοι ἐκ ξύλου ἢ ἐξ ἄλλων ὑλῶν, ἐφ' ὧν δένονται τὰ κεχωρισμένα ἐκατέρωθεν ῥάμματα, ὥστε οὕτως πιέζονται τὰ χεῖλη τῆς πληγῆς ἐκατέρωθεν καὶ καθ' ὅλον αὐτῆς τὸ μῆκος.

§. 603.

Ἀφ' οὗ δὲ γείνη ἡ ῥαφή βοηθοῦμεν ἔτι τὴν συγκόλλησιν τοῦ τραύματος καὶ με ταινίας κολλητικοῦ ἐμπλάστρου, ἃς ἐπιβάλλομεν εἰς τὰ μεταξὺ τῶν ῥαφῶν διαστήματα. Ἐπειτα δὲ ἐπιβάλλομεν μοτὸν ἀπάλον καὶ σπληνῖον, καὶ ἐπιδένομεν τὸ τραῦμα με τὸν ἐν κύκλῳ ἐπίδεσμον.

§. 604.

Μετὰ τὴν ἔνωσιν τοῦ τραύματος, ὡς εἴρηται, δέον ὁ ἄρρώστος νὰ κἀθήται ἡσυχος, καὶ νὰ διαιτᾷται ἀφλεγμάντως. Ἐὰν δὲ ὁ ἐκ τοῦ τραύματος ἐρεθισμὸς ἦ μέγας, τότε ἀπαιτεῖται αὐστηρὰ ἀφλέγματος ἀγωγή. Ἐὰν δὲ γεννηθῇ πόνος πολὺς καὶ ὄγκος μέγας, ἐκλύομε ν ὀλίγον τὸν ἐπίδεσμον, καὶ ἐπιβρέχομεν αὐτὸν με μολύβδινον ὑδωρ, καὶ ἂν μετὰ τὴν ῥαφήν τὰ ῥάμματα τείνωσιν εἰς τὸ νὰ διαβράγῶσιν, ἀφαιροῦμεν ταῦτα καὶ

συνάγομεν τὰ χεῖλη τῆς πληγῆς πρὸς ἄλληλα διὰ τοῦ κολλητικοῦ ἔμπλαστρου. Ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἀναγκαῖα ἡ λύσις τοῦ ἐπίδεσμου διὰ τὰ ἄνω ῥηθέντα συμπλώματα ἢ διὰ μετέπειτα αἱμορροῶσαν, ἀφίνομεν τὸν ἐπίδεσμον ἀνέπαρον ἕως οὐ δὲν διαβραχῇ ὑπερβαλλόντως ὑπὸ τοῦ τραυματικοῦ ἔκκριματος. Τὸ τραυματικὸν ἔκκριμα, ὅπερ κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας διανοτίζει τὸν ἐπίδεσμον, ἀποξηραίνεται μετέπειτα, καὶ δυνάμεθα ν' ἀφίσωμεν τὸν πρῶτον ἐπίδεσμον πολλὰκις καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἐπίσημα τραύματα, οἷον εἰς τὰς ἀκρωτηριάσεις, ἄχρι τῆς τελείας ἰάσεως (κυριολεκτικῶς, τῆς διὰ τῆς κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἐνώσεως γενομένης). Διαθρέχεται δὲ ὑπερβαλλόντως ὁ ἐπίδεσμος ὑπὸ τοῦ τραυματικοῦ ἔκκριματος, ἐνδείκνυται κακὴ ὁδμή, ἐν καιρῷ ζέστης μάλιστα, ἀφαιροῦμεν τὸν ἐξ ἐπιπολῆς ἐπίδεσμον, καὶ ἀφίνομεν ἀνέπαρον τὸ κολλητικὸν ἔμπλαστρον, ἂν δι' αὐτοῦ φυλάσσωνται καλῶς συγκεκολλημένα τὰ χεῖλη τῆς πληγῆς. Ἐὰν δὲ ἀνάγκη ν' ἀνανεώσωμεν τὴν ἐπίδεσιν, ἀφαιροῦμεν πρῶτον τὰ δύο ἄκρα ἐκατέρωθεν τοῦ τραύματος, καὶ ἔπειτα τὸ κατὰ τὴν μεσότητά μέρους αὐτῆς, προστέλλοντες ἀνωδύνας τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος. Καθὼς δὲ ἀφαιρεθῇ μία ταινία καὶ ἀποκαθαρισθῇ ἡ πληγὴ, ἐπιβάλλομεν εὐθὺς ἄλλην, καθότι, ἂν ἀφαιρέσωμεν ἐκ μιᾶς ὅλας τὰς κολλητικὰς ταινίας, τὰ συγκεκολλημένα ἤδη χεῖλη δύνανται νὰ χωρισθῶσιν ἀπ' ἀλλήλων. Κατ' αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον ἀνανεοῦμεν τὴν ἐπίδεσιν καθημέραν ἢ παρ' ἡμέραν ἀναλόγως τῇ τραυματικῇ ἔκκρισει, ἥτις ἀποθρέχει ταῦτα. Πρὶν ὅμως ἀφαιρέσωμεν τὰ συγκεκολλημένα εἰς τὸ τραῦμα ἐπίδεσμα, πρέπει νὰ ἐπιθρέχωμεν ταῦτα μὲ χλιαρὸν ὕδωρ, χωρὶς μηδὲως νὰ μετακινῶμεν τὰ ῥάματα τῆς ῥαφῆς, ἄπερ ἀπολύομεν τὴν τρίτην ἢ πέμπτην ἡμέραν μετὰ τὴν ῥαφήν, διακόπτοντες ταῦτα πλησίον τοῦ ἄμματος, καὶ ἐξελεύοντες μὲ τὴν λαβίδα διὰ τοῦ ἀπέναντι μέρους.

§. 605.

Ἔσα δὲ τραύματα δὲν ἐνοῦνται ἢ δὲν δύνανται νὰ ἐνωθῶσιν ἕνεκα τῆς ἐκυτῶν ποιότητος (ἴδ. §. 594) διὰ τῆς κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἐνώσεως, ἀλλὰ διὰ τῆς διαπυσησεως καὶ σαρκώσεως, θεραπεύονται τὸν δε τὸν τρόπον. Ἀποπλύναντες αὐτῶν τὸ αἷμα, ἐπιβάλλομεν μοτὸν ἀπαλὸν καὶ ἠλειμμένον μὲ μαλακτικὴν ἀλόφην, ὃν ἐπιφυλάσσομεν ἀμετακίνητον διὰ κολλητικοῦ ἔμπλαστρου ἢ δι' ἐπίδεσμου. Τὴν τρίτην δὲ ἢ τετάρτην ἡμέραν λύομεν τὰ ἐπίδεσμα, ἀφ' οὗ πρῶτον διαθρέξωμεν ταῦτα μὲ χλιαρὸν ὕδωρ, καὶ ἐπιβάλλομεν ἐκ νέου μοτὸν ξηρὸν, ἂν τὸ τραῦμα ἦλθεν εἰς ἐκπύησιν. Ὁ ἐπιτιθέμενος μοτὸς συγκολλᾷ ἐνίοτε στερεῶς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς πληγῆς, καὶ ἐὰν αὕτη ἦλθεν εἰς ἐκπύησιν. Γίνεται δὲ τοῦτο μάλιστα εἰς τὰ

κατὰ βάθος τραύματα, ὅσον εἰς ὅσα τραύματα γίνονται μετὰ τὴν ἔκκοπὴν τῶν ὄγκων κ. τ. λ. Εἰς τὰ τοιαῦτα τραύματα ἐμβάλλομεν πρῶτον ὀθόνιον λεπτότατον ἢ λεπτοτάτην ἴσκαν, καὶ ἐπ' αὐτῶν μοτόν. Ὅταν δὲ ἀρχίσῃ ὁ ἀναφύηται τρυφερὰ σὰρξ, ταχύνομεν τὴν ἔνωσιν τοῦ τραύματος προστέλλοντες πρῶτος τὰ χεῖλη αὐτοῦ διὰ τοῦ κολλητικῆς ἐμπλάστρου. Καὶ ὅταν μὲν τὸ πῦον ἢ μέτριον, ἀνανεοῦμεν τὴν ἐπίδωσιν ἕπαξ τοῦ νυχθημέρου, ὅταν δὲ πολὺ, δὶς. Εἰς ἔκκρισιν τοῦ χυμοῦ πύου ἀπαιτεῖται πάντοτε νὰ εἶναι μετρία φλόγῳσις. Καὶ ὅταν αὕτη μὲν ἦ ὀλίγη, ἢ πληγὴ δὲ πελιδνὴ, τὰ χεῖλη αὐτῆς πλαδαρὰ καὶ ἐπὶ τῇ ἐλαχίστῃ ἐπαφῇ ἐξαιματούμενα, μεταχειρίζομεθα φάρμακα ἐρεθιστικά, δι' ὧν αὐξάνομεν τὴν φλόγῳσιν, ὅσον τὴν πεπαντικὴν ἀλοιφὴν, τὴν βασιλικὴν, τὸ ἀφέψημα τοῦ Περουβιανοῦ φλοιοῦ, τὸ τοῦ φλοιοῦ τῆς ἐρυδὸς κ. τ. λ. Προτιμότερα ὁμῶς εἶν' ἐν γένει ἢ εἰρημένῃ εἰς τὴν θεραπείαν τῶν ἀποστημάτων καταπλαστικὴ ἀγωγή. Ὅταν δὲ ἡ φλεγμονὴ ἢ ὑπερμεγέθης, ἢ δὲ ἐπιφάνεια τῆς πληγῆς ξηρὰ, καὶ τὰ περίεξ αὐτῆς ἐξωγκωμένα, ἀφαιροῦμεν ἀπὸ ταύτης πᾶν ὅ,τι ἐρεθίζει, καὶ προσφέρομεν μαλακτικὰ ἀλοιφὰς καὶ καταπλάσματα· ἂν δὲ γένη ὑπερσάρκωσις, ἐπιθίγομεν ταύτην μὲ χυτὸν νιτρικὸν ἄργυρον, καὶ περιβάλλομεν τὴν πληγὴν μὲ πιστικώτερον ἐπίδεσμον, δι' οὗ ταχύνεται ἡ ἴασις. Ὅταν δὲ ἡ ἔκκρισις τοῦ πύου καὶ ἡ ἀνάδοσις αὐτοῦ εἰς τὸ σῶμα ἐπαγάγῃ ἐκτικὸν πυρετὸν, προσφέρομεν εἰς τὸν ἀρρώστον πρὸς ἀνάληψιν φάρμακα τονωτικά, ὅσον τὸν Περουβιανὸν φλοιὸν, τὸν ἀρωματικὸν κέλαμον, οἶνον, καλὴν τροφὴν καὶ καθαρὸν αἶρα.

Α'.

Περὶ τῶν διὰ τομῆς καὶ πλήξεως τραυμάτων.

§. 606.

Καὶ τὰ στερεὰ καὶ τὰ ἀπαλὰ μέρη δύνανται νὰ διαιρεθῶσι κατὰ τομὴν καὶ πλήξιν. Ἡ δὲ θεραπεία αὐτῶν γίνεται κάλλιστα διὰ τῆς κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἐνώσεως. Ὅθεν χρησιμεύουσιν εἰς ταῦτα ὅσα ἐν γένει περὶ τῆς ἐνώσεως τῶν τραυμάτων εἴρηται. Ἀξιοσημεῖωτα δὲ πρὸς τούτοις εἰσὶ καὶ τὰ ἑξῆς.

§. 607.

Εἰς τὰ ἐπιμήκη τραύματα τῶν τενόντων οὐδὲν συνεδρεῖει συνήθως ἰδιαιτέρον σύμπτωμα, πλὴν τῆς φλεγμονῆς τοῦ θυλακοειδοῦς ὑμένος, ὅστις περιελλίσσει πολλοὺς ἐξ αὐτῶν. Εἰς δὲ τὰ ἐπικάρσια τῶν τενόντων τραύματα λύεται ἡ συνέχεια τῶν τενόντων ἢ κατὰ μέρος ἢ καθόλου. Καὶ ὅταν μὲν ἡ λύσις τῆς συνέχειας αὐτῶν ἢ καθόλου, τότε ἀνθελκονται τὰ διαιρεθέντα ἄκρα πρὸς τὰ ὀπίσω, τὸ μὲν διὰ τῆς συσπάσεως τοῦ μυός, τὸ δὲ

διὰ τῆς κινήσεως τοῦ μέλους, ἥτις γίνεται διὰ τῆς ἐπικρατούσης βίας τῶν ἀνταγωνιστῶν μυῶν. Τὰ διηρημένα ἄκρα τῶν τενόντων συναχθέντα πρὸς ἄλληλα, ἢ συμφύονται ἢ συνδέονται διὰ τῆς ἐπιγενομένης μεταξὺ αὐτῶν κυτταρώδους οὐσίας, ἥτις γίνεται κατὰ μικρὸν στερεωτέρα, ἢ τέλος συμφύονται ταῦτα μετὰ τῶν παρακειμένων μερῶν, δι' ἧς συμφύσεως ὅμως ἀφαιρεῖται ἡ κίνησις τοῦ πεπονηθότος μορίου. Συνάγονται δὲ τὰ διαιρεθέντα ἄκρα τῶν τενόντων πρὸς ἄλληλα διὰ τοῦ σχήματος τοῦ μορίου, πρὸς ὃ οὗτοι συμφύονται. Ὅταν π. χ. γείνη λύσις τῆς συνεχείας τῶν τενόντων μυῶν, τὸ σχῆμα τοῦ μορίου ἔστω ἡ ἕκτασις αὐτοῦ, ὅταν δὲ ἡ βλάβη ἢ εἰς τοὺς τένοντας τῶν καμπτήρων, τότε τὸ σχῆμα ἔστω ἡ κάμφσις. Ὅταν δὲ χωρισθῶσι πολλοὶ τένοντες ταυτοχρόνως, δυνάμεθα μὲν νὰ συνάψωμεν πρὸς ἄλληλα τὴν ἀντικείμενα ἄκρα, δὲν δυνάμεθα ὅμως καὶ νὰ εἴμεθα βέβαιοι, εἰν τὰ συνηγμένα ὡσι τὰ κατὰ φύσιν οἰκεία ἄκρα τῶν τενόντων. Ἡ ῥαφή τῶν τενόντων δὲν εἶναι πλέον ἐν χρήσει. Νεωστὶ ὅμως μετεχειρίσθησαν ταύτην ἐπωφελῶς. Ἡ ἴασις τῶν τραυματῶν τῶν τενόντων γίνεται τὸν δετὸν τρόπον. Τὸ μεταξὺ τῶν διηρημένων ἄκρων τῶν τενόντων διὰ τῆς συστολῆς τῶν μυῶν γεγόμενον χάσμα πληροῦται ἐκκρίματος, ὅπερ, ἐκ τοῦ τραυματισθέντος τένοντος καὶ τῶν ἄλλων μὴ κακωθέντων μορίων ἐκκρινόμενον, καὶ ἅπαντα τὰ ἐν τῇ γειτνιάσει ἀντιπεπονηθότα μόρια πρὸς ἄλληλα συνάπτον, ἀποχωρίζεται κατὰ μικρὸν, ἐν ᾧ διαπλάσσειτ' ἐν αὐτῷ νέα τενοντώδης οὐσία.

Ἦ Ὅταν διαιρεθῶσιν αἱ τένοντες τῶν ἐκτεινόντων τὴν ἄκραν χεῖρα καὶ τοὺς δακτύλους μυῶν μεταχειρίζομεθα· τὸ σανίδιον τοῦ Εὐήρου (Eyer), ἐφ' οὗ ἐπιδένεται ὁ πῆχυς δι' ἐπιδέσμου τοιοῦτοτρόπως, ὥστε ἡ ἄκρα χεῖρ πρὸς τὸν πῆχυν ἀποτελεῖ σχεδὸν ὀρθὴν γωνίαν. Διὰ τοῦ σανιδίου τούτου ἐπέτυχον παντελῆ ἴασιν τῆς λύσεως τῆς συνεχείας τῶν τενόντων τῶν ἐκτεινόντων τὸν καρπὸν κατὰ τὸ προπήχιον καὶ παραπήχιον μυῶν, διὰ πῶσιν ἐπὶ τῆς βέχης τῆς χειρὸς καὶ ἀνευ βλάβης τοῦ δέρματος γενομένην.

§. 608.

Ὅταν διακοπῶσι μεγάλα νεῦρα γίνεται παράλυσις τοῦ μορίου, καθ' ὃ διάσπείρονται ταῦτα, ἐπειδὴ τὰ διαιρεθέντα ἄκρα τῶν νεύρων ἀνθέλκοντ' εὐθὺς πρὸς τὰ ὀπίσω, ὥστε ἢ οὐδὸλως ἢ δυσκόλως ἐνοῦνται. Ἐὰν ὅμως ἐνωθῶσι τὰ ἄκρα τῶν νεύρων ἐπακριθῶς, ἢ μεταδοτικῆ τῆς αἰσθήσεως δυνάμεις τῶν νεύρων παύεται προσκαιρῶς μόνον, ἐπανορθοῦται δὲ ἐφεξῆς.

Σῶζεται μέχρι τὴν σήμερον ἔτι. ἐκ τῶν χρόνων τοῦ Κρουισάγγου (Kruikshank) ἡ φιλονεικία ὑπὲρ καὶ κατὰ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς οὐσίας τῶν νεύρων καὶ τῆς ἀνορθώσεως τῆς ἐνεργείας αὐτῶν, ἀπλωσθεΐσης μετὰ γενομένην λύσιν τῆς συνεχείας αὐτῶν. Ἀλλὰ τὰ ἀκόλουθα περιστατικὰ ἐπικυροῦσι τὴν ἀνω ῥηθεῖσαν γνώμην. Τὰ ἄκρα τῶν διατεμνομένων νεύρων συστέλλονται ἔνεκα τῆς συσπαστικῆς δυνάμεως τοῦ νευρῆ-ἀλήματος καὶ τοῦ περιερίλασσοντος καὶ τὰς δεσμίδας τοῦ νεύρου συνδέοντος κυτταρῶ-

δους Ιστού, ὅσον δύο ἢ ἕξ γραμμῶν καὶ ἐπέκεινα πρὸς τὰ ὀπίσω. Ἐκ τῶν εἰλημμάτων τῶν διηρημένων τοῦ νεύρου δεσμίδων προβάλλει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μικρόν τι μυελώδους οὐσίας ἐρυθρότης δὲ καὶ ἐξόγκωσις ἐκτείνονται ὅσον ἡμίσεος ἢ ἐνὸς δακτύλου πρὸς τὸ ἄνω μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ κάτω ἄκρον. Παρκεχεῖται δὲ εὐπικτος λέμφος καὶ διαπλάσσονται ἀγγεῖα. Διὰ τῆς παρεκχύσεως τοῦ πλαστικοῦ λέμφου ἐν τῷ κυτταρώδει εἰλήματι, καὶ τοῦ συνδέοντος τὰ νήματα κυτταρώδους Ιστού ἐγγίνεται μικρὰ κορύνη, καὶ μεγαλειτέρα μὲν κατὰ τὸ ἄνω, μικροτέρα δὲ κατὰ τὸ κάτω ἄκρον. Ἐν οὗτοις δὲ ἡμέραις ἐνοῦνται τὰ διηρημένα ἄκρα συνεργεῖα τοῦ λέμφου· ἡ συνδέουσα οὐσία γίνεται στερεωτέρα καὶ τ' ἀγγεῖα φέρουσιν ὀλιγώτερον αἷμα· αἱ κορύναι πλησιάζουσι πρὸς ἀλλήλας καὶ συγχωνεύονται, καὶ οὕτως ἀνορθοῦται ἡ συνέχεια τοῦ νεύρου· ἡ δὲ αἰσθητικὴ αὐτῶν δύναμις ἔρχεται τόσῳ ταχύτερον, ὅσῳ ὀλιγώτερον διασταναται τὰ διηρημένα ἄκρα τοῦ νεύρου. Ὅτι δὲ ἡ ἀνόρθωσις τῆς ἐνεργείας τῶν νεύρων δὲν γίνεται δι' ἀναστομώσεων τῶν νεύρων, ἀποδεικνύεται ἐκ τούτου, ὅτι παύεται καὶ πάλιν ἡ ἐνέργεια τοῦ νεύρου, ἐκ νέου διαιρεθέντος. Ἐκ τῶν πειραμάτων τοῦ Ἀίγτωνος (Haighton) μανθάνομεν, ὅτι ἔρχεται εὐθὺς ὁ θάνατος ἐκ τῆς ταυτοχρόνως ἐκατέρωθεν γενομένης διατομῆς τοῦ πνευμονογαστρικοῦ νεύρου, ὅπερ δὲν γίνεται, ὅταν ἡ ἐκατέρωθεν αὐτοῦ τομὴ δὲν γείνη ταυτοχρόνως. Ὁ Μαύρος λέγει, ὅτι τὸ νιτρικὸν ὀξύ ἐνεργεῖ καὶ εἰς τὰς οὐλὰς τῶν νεύρων, ὅπως ἐνεργεῖ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν οὐσίαν αὐτῶν· Καὶ ὁ Λαρβιὺς εἰρηκε καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀκρωτηριασμούς, ὅτι τὰ διηρημένα ἄκρα τῶν διαφόρων νεύρων τοῦ κολεδώματος ἦσαν τοιοῦτοτρόπως βροχοσιδῶς ἠνωμένα, ὥστε διὰ τῆς ἀνατομῆς δὲν ἐδυνήθη νὰ εὕρη ἔχνος οὐλής.

§. 609.

Εἰς τὰ κρημνώδη τραύματα ἡ ἔνωσις πρέπει νὰ γίνηται ἀκριβῆς, καὶ ὁ κρημνὸς νὰ διατηρηταὶ καλῶς πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ τραύματος, συνηγμένος διὰ τῆς προσηκούσης πιέσεως. Ἡ ἔνωσις αὕτη εἶναι ἀνάγκη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ νὰ γίνηται διὰ πλειοτέρων ῥαφῶν, τὰ συνηγμένα πρὸς ἀλληλα χεῖλη τοῦ τραύματος νὰ φυλάσσωνται ἐπὶ μᾶλλον ἠνωμένα διὰ κολλητικοῦ ἐμπλάστρου, καὶ νὰ ἐπιμοτῶται ὁ κρημνὸς καὶ νὰ πιέζηται κατὰ τὸ εἶκόσ δι' ἐπιδέσμου. Ἄν δὲ τοῦτο ἔλθῃ ἔπειτα εἰς ἐκπύησιν, πρέπει νὰ ἐμποδίζηται διὰ πιστικοῦ ἐπιδέσμου, δι' ἀντικειμένων σχάσεων κ. λ. πᾶσα τοῦ πύου συλλογῆ καὶ κάθεις.

§. 610.

Ὅταν ἀποκοπῇ ἐντελῶς ἐκ τοῦ σώματος μέρος αὐτοῦ, ἐνδείκνυται πάντοτε ἡ προσκόλλησις τοῦ ἀποκοπέντος μέρους, ἐπειδὴ ἐκ πείρας γνωρίζομεν τὴν ἐπιτυχῆ αὐτοῦ ἴασιν, φθάνει μόνον ἡ προσκόλλησις αὐτοῦ τοῦ μέρους νὰ γίνηται οἰκείως, καὶ ἡ ζωτικὴ αὐτοῦ ἐνέργεια καὶ ἡ κατὰ φύσιν θερμότης νὰ μὴ εἶναι ὀλιγῶς πεπαυμένη. Γίνεται δὲ ἡ ἔνωσις αὐτοῦ προσφορώτερον διὰ πλειοτέρων ῥαφῶν, ὅταν ταυτοχρόνως προσπαθῶμεν νὰ φυλάσσωμεν ἀμετακίνητον τὴν ἀκριβῆ αὐτοῦ ἔνωσιν διὰ τοῦ προσήκοντος ἐπιδέσμου. Πλείστου δὲ λόγου ἄξιόν εἶναι νὰ γίνηται τοῦ αἵματος ἐντελής ἐπίσχεσις πρὸ τῆς ἐνώσεως, καὶ εἰ δυνατόν ἄνευ ἀπολινώσεως. Πρὸ-

υπορα δὲ εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς ζωτικῆς αὐτοῦ ἐνεργείας βοηθήματα εἰσὶ, θερμαὶ ἐπιβροχαὶ μετ' οἴνου, ἢ ἡ ἐπίθεσις ἀρωματισμένου βαμβακίου. Πολιὸν δὲ καὶ ὑπομέλαν χρῶμα, ἀπόπτωσις τῆς ἐπιδερμίδος καὶ κατὰ μέρος γαγγραινώσις τοῦ ἀνακολληθέντος μέρους δὲν πρέπει νὰ μᾶς πείσωσι νὰ ἀφαιρέσωμεν τὰς βράφας, ἐπειδὴ ἡ ἔνωσις δύναται νὰ γείνη, καὶ ἐὰν ταῦτα ἐφάνησαν.

Ὅταν τὸ τοιοῦτον τραῦμα γείνη μετ' ἀπωλείας τῆς οὐσίας εἰς τόπον τοῦ σώματος, ὅπου τὸ περικείμενον δέρμα δύναται νὰ ἐκταθῆ, προστέλλομεν ταῦτα ἐκατέρωθεν τοῦ τραύματος· καὶ ἐὰν ἡ ἔασις δὲν ἐπιτύχη διὰ τῆς ἐνώσεως ταύτης, ἡ θεραπεία γίνεται κατὰ τοὺς δοθέντας ἐν τῷ 605 §. κανόνας.

B'.

Περὶ τῶν διὰ νύξεως τραυμάτων.

§. 611.

Διὰ νύξεως τραύματα εἰσὶν ὅσα γίνονται δι' ὄργανου λεπτοῦ καὶ ἐπάκμου, ὅπερ διαίρει μόνον τὰ μέρη ἐκεῖνα, εἰς ὅσα ἡ ἀκμὴ αὐτοῦ προσπίπτει.

Ἡ διὰ νύξεως λύσις τῆς συνεχείας τῶν μορίων δύναται νὰ εἶναι ἀπλῆ καὶ καθαρὰ ὡς καὶ ἡ διὰ τομῆς, ἐὰν ἢ τὸ νύσσον ὄργανον ὀμαλὸν, δίστομον καὶ λεπτόν. Ἄλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίνεται μᾶλλον ἢ ἤτον διάσπασις καὶ διάρρηξις τοῦ πεπονήτοτος μορίου διὰ τοῦ διωσμοῦ τοῦ παχυτέρου μέρους τοῦ ὄργανου· καὶ ἐκ τούτου τὰ διὰ νύξεως τραύματα εἰσὶ μᾶλλον ἐπικίνδυνά τῶν διὰ τομῆς, καὶ ἡ ἐξέτασις αὐτῶν δυσκολωτέρα. Ταῦτα ἐρεθίζουσι μεγαλειτέρας φλεγμονάς, ἐπίσημον πυρετόν, νευρικὰ συμπτώματα καὶ ἐμπύησιν. Διὰ τοῦ μᾶλλον κατὰ βάθος διωσμοῦ τοῦ ὄργανου βλάπτονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κύρια ὄργανα. Ὅσα λοιπὸν διὰ νύξεως τραύματα γίνονται δι' ὄργανου ὀμαλοῦ καὶ τμητικοῦ θεραπεύονται ὡσαύτως διὰ τῆς κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἐνώσεως ὡς καὶ τὰ διὰ τομῆς· ὅσα δὲ ἐκ τοῦ ἐναντίου γίνονται δι' ὄργανου, ὅπερ διὰ τῆς νύξεως διασπᾶ καὶ θλᾶ μεγάλως τὰ διανυσσόμενα μόρια, θεραπεύονται διὰ τῆς κατὰ δευτέρον σκοπὸν ἐνώσεως. Ἐὰν δὲ πρὸς τούτοις ἐθλάσθησαν καὶ ἐσπάσθησαν τὰ μόρια, ἐμπυῖσκεται ὁ διὰ νύξεως γενόμενος πόρος.

§. 612.

Ἡ θεραπεία τῶν διὰ νύξεως τραυμάτων ἔστω ἀπλῆ ἐν γένει. Ἀφ' οὗ ἀποτιέσωμεν πρῶτος τὸ αἷμα καὶ καθαρίσωμεν καλῶς τὸ τραῦμα ἐπιβάλλομεν εἰς τὸ στόμιον αὐτοῦ κολλητικὸν ἔμπλαστρον, φέρομεν ἔπειτα τὸ μόριον εἰς προσῆκον σήχημα, καὶ ἐπιβάλλομεν κατὰ τὴν θέσιν τοῦ πόρου τῆς νύξεως σπληγνίον κλιμακωτόν, ὅπερ ἐπιδέομεν μετρίως μετὸν ἐν κύκλῳ

ἐπίδεσμον. Ὁ ἄρρωστος θεραπεύεται ἀφλεγμάντως, ἐπιβάλλων εἰς τὸ τραῦμα ψυχρὰ ἐπιβρέγματα πρὸς προφυλακὴν τῆς φλεγμονῆς. Διὰ τῆς ἀγωγῆς ταύτης θεραπεύονται πολλάκις τὰ διὰ νύξεως τραύματα διὰ τῆς κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἐνώσεως, χωρὶς νὰ ἐπέλθῃ ἰδιαίτερόν τι σύμπτωμα. Ἐὰν δὲ ἐπέλθῃ φλεγμονὴ μεγάλη καὶ ὄγκος, δεόν ἐπὶ οἰκείᾳ ἀφλεγμάντῳ ἀγωγῇ, καὶ ἀφ' οὗ προηγηθῶσι φλεβοτομίαι, νὰ προσβάλλωμεν βδέλλας περὶ τὸ τραῦμα καὶ μαλακτικὰ καταπλάσματα. Ἐὰν δὲ τὸ τραῦμα διαπυθῆ, κενούμεν τὸ πῦον διὰ τοῦ προσφόρου σχήματος τοῦ μορίου καὶ διὰ καταλλήλου ἀποπίεσεως τοῦ τραύματος ἀπὸ τοῦ βάθους πρὸς τὸ στόμιον. Ἄν ὅμως γείνη συλλογὴ καὶ κάθεις τοῦ πύου, δεόν τότε ν' ἀλλάξωμεν τὸ σχῆμα τοῦ μορίου, νὰ πλατύνωμεν τὸ στόμιον τοῦ τραύματος, νὰ σχάσωμεν αὐτὸ εἰς τὸ ἀντικείμενον μέρος, ἢ νὰ διακοψώμεν ὅλον τὸν τραυματικὸν συριγγώδη πόρον, ἢ πράττοντες ἐγγένει ὡς εἴρηται εἰς τὰς συριγγώδεις ὑπονόμους (ἴδ. §. 159).

§. 613.

Ὅταν τὸ νύσσον ὄργανον διαπερῇ ἀδρὰ μόρια ἢ τὰ ὑπὸ ἀνευδότων ἀπονευρώσεων περιεχόμενα, ὁ ἐπιγενόμενος ὄγκος δύναται νὰ ἐπαγάγῃ δεινὰ συμπτώματα, ἅπερ ἐνάντητα ν' ἀραιρώσωμεν καὶ ν' ἀποφύγωμεν μόνον ἂν πλατύνωμεν εἰκότως τὸ τραῦμα.

§. 614.

Εἰς τὰ διὰ νύξεως τραύματα τῶν τεσσάρων δὲν ἔχομεν ἀξιὸν τι λόγου πλὴν τῆς σφοδρᾶς φλεγμονῆς, ἥτις γεννᾶται συνήθως εἰς τὰ τραύματα τῶν τεσσάρων, ὅσοι περιειλίσσονται ὑπὸ θυλακοειδῶν συνδέσμων.

Ἡ βλάβη τῶν νεύρων εἰς τὰ διὰ νύξεως τραύματα ἐρεθίζει πάντοτε δεινὰ συμπτώματα. Τὰ νεῦρα χωρίζονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ μέρος μόνον.

Εἰς ὅσα μόρια διασπείρεται τὸ τρωθὲν νεῦρον περὶ γίνεται ἰδιαίτερόν τι αἰσθημα νάρκης, καὶ γεννᾶται κατὰ τὴν διασποράν αὐτοῦ ἄνω καὶ κάτω τοῦ πεπονηθότος τόπου ὀδύνη καὶ φλεγμονώδης ἐρυθρότης· ὁ ἐπιγενόμενος πυρετὸς εἶναι ὑπερβάλλον, σπασμοὶ ἀλίσκουσι τὸ βεβλαμμένον μῶριον καὶ ὅλον τὸ σῶμα, καὶ εἰς τὸ τραῦμα δύναται νὰ γεννηθῇ φλεγμὰ νῆ τόση, ὥστε νὰ ἔλθῃ εἰς γάγγραιαν. Ἡ ἀγωγή ἔστω σφόδρα ἀφλέγμαντος· ὅθεν ἀνάγκη νὰ κενώσωμεν αἷμα καθολικῶς τε καὶ τοπικῶς, νὰ ἐπιθέσωμεν μαλακτικὰ καταπλάσματα, νὰ προσφέρωμεν φάρμακα δυνάμειος ἀφλεγμάντου, ἠνωμένα μετὰ τῶν ναρκοτικῆς δυνάμειος, κατ' ἐξαιρέτην δὲ τὸ καλόμελι μετὰ τοῦ ὀπίου. Τὸ δὲ τελευταῖον σωτήριον βοήθημα εἶναι κατὰ τινὰς ἰατροὺς ἢ διακοπὴ τοῦ τρωθέντος νεύρου.

§. 615.

Πλατύνομεν δὲ τὰ διὰ νύξεως τραύματα, (ἄπερ ἄλλοτ' ἐπλάτυνον πάντοτε, ὅπως μεταβάλωσιν αὐτὰ εἰς ἄπλᾶ τραύματα, καὶ διατέμωσι τελείως τὰ ἡμικεκρημένα κ. τ. λ.) μόνον ὅταν, ὡς ἐκ τῶν εἰρημένων θέλωμεν νὰ ἐξαιρέσωμεν ἀλλότρια σώματα, ἢ ὅταν θέλωμεν νὰ ἐπίσχωμεν τὴν αἰμορροχίαν ὅταν θέλωμεν ν' ἀφαιρέσωμεν εἰς τὰ διὰ νύξεως τραύματα μορίων ἀνεγδότων τὴν σφήνωσιν τῶν κατὰ βάθος κειμένων μορίων, ἢ ὅταν θέλωμεν ν' ἀποφύγωμεν τὴν συλλογὴν καὶ κάθωσιν τοῦ πύου. Διεκβάλλομεν δὲ τὸν λημνίσκον μόνον, ὅταν ἐτυλώθῃ ὁ πόρος τοῦ τοιούτου τραύματος.

Γ'.

Περὶ τῶν διὰ ῥήξεως καὶ θλάσεως τραυμάτων.

§. 616.

Ῥήγματα μὲν λέγονται ὅσα τραύματα γίνονται δι' ὑπερβάλλουσαν διάτασιν τῶν μορίων, ἅτινα μὴ δυνάμενα νὰ διαταθῶσιν ἐπὶ πλέον, ῥήγνυνται· θλάσματα δὲ ὅσα γίνονται διὰ πρόπτωσιν σώματος μὴ ἐπάκμου, καὶ τὰ μόρια συμπίεζονται σφοδρὰ πρὶν διαιερωθῶσι.

§. 617.

Τὰ τραύματα ταῦτα ἔχουσι τοῦτο κοινόν, ὅτι ἡ ζωτικὴ δύναμις τῶν οὕτω διαιρουμένων μορίων ἀλλοιοῦται· μετὰ τὴν σφοδρὰς διατάσεως, θλάσεως καὶ ῥήξεως. Ἡ μορφή αὐτῶν καὶ ἡ ἐπιφάνεια εἶναι πάντοτε ἀνώμαλος, τὰ χεῖλη ἄνιστα καὶ ἐκκρημίνονται ὡσεὶ κρημνοί· πολλάκις ἀποχωρίζεται καὶ μέρος ὀλόκληρον ἐκ τοῦ σώματος. Τὰ πεπονηότα μόρια στεροῦνται διὰ τῆς θλάσεως καὶ διατάσεως τῆς ἐρεθιστικῆς καὶ αἰσθητικῆς αὐτῶν δυνάμεως, καὶ διὰ τοῦτο τὰ τραύματα ταῦτα κατ' ἀρχὰς εἰσὶν ὀλίγον ὀδυνηρά, καὶ τὰ χεῖλη δὲν δύσανται πολὺ ἀπ' ἀλλήλων. Αἰμορροχία εἰς ταῦτα εἶναι ἢ μικρὰ ἢ οὐδεμία, καὶ ὅταν βλαφθῶσι κύρια ἀγγεῖα. Μετ' οὐ πολὺ δ' ἐπιγίνεται ὄγκος, ὀδύνη, φλεγμονὴ καὶ πυρετός. Πολτάκις ὅμως συνεδρεύουσι καὶ συμπτώματα μεγάλα καὶ ἔκτονα διακινήσεως, περὶ ἧς ἔσεται ἐφεξῆς ὁ λόγος ἐν τοῖς διὰ πυροβολισμοῦ τραύμασιν. Ἡ φλεγμονὴ αὐτῶν ἔρχεται ταχέως εἰς γάγγραιναν, ἣτις ἐκτείνεται τόσῳ ταχύτερον, ὅσῳ μᾶλλον διεκινήθησαν τὰ παρακείμενα μόρια. Εἶναι δὲ αὕτη ἢ ἄμεσον ἐπακόλουθον τῆς φθορᾶς τῶν μορίων, ἢ ἀπογέννημα τῆς ἐν τῷ μορίῳ συνουλώσεως τῶν ὑγρῶν, ἢ σφοδρᾶς φλεγμονῆς ἔπειτά. Ἐπιγεννῶνται δὲ καὶ νευρικὰ συμπτώματα συγχνάκις εἰς τὰ τραύματα ταῦτα, καὶ μάλιστα εἰς τὰ διὰ ῥήξεως γινόμενα. Ἡ δὲ διαπύησις δύναται νὰ εἶναι συνηκτική.

§. 618.

Μόνον εἰς τὰ μικρὰ διὰ θλάσεως καὶ ῥήξεως τραύματα δυνάμεθα νὰ δοκιμάσωμεν τὴν κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἔκωσιν διὰ τοῦ κολλητικοῦ ἐμπλάστρου, συνάγοντες τὰ χεῖλη αὐτῶν πρὸς ἄλληλα, χωρὶς νὰ προστελώμεν ταῦτα πολὺ. Τῶν τραυμάτων τούτων ἐνοῦται κατὰ μέρος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁ πυθμῆν μόνον, τὸ δὲ λοιπὸν μέρος θεραπεύεται διὰ πυήσεως καὶ σαρκώσεως. Τὰ δὲ μεγάλα διὰ θλάσεως καὶ ῥήξεως γινόμενα τραύματα ἄπερ ἄλλως δὲν θεραπεύονται, εἰμὴ διὰ τῆς διαπύσεως, ἐπιμοτοῦμεν πρῶτος καὶ διατηροῦμεν ἐγκεκολλημένα μὲ κολλητικοῦ ἐμπλάστρου ταινίας, ἢ μὲ ἐπίδεσμον, μὴ στερεῶς ἐπιβαλλόμενον. Ἡ δὲ λοιπὴ ἀγωγὴ, ἢ καθόλου τε καὶ κατὰ μέρος, ἔστω ἀφλέγμαντος. Ὅθεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐπιθρέχομεν ταῦτα ἀδιακόπως μὲ ψυχρὰ ἐπιθρέγματα, φλεβοτομοῦμεν καὶ προσβάλλομεν βδέλλας ἐπανειλημμένως, ὅταν ἡ φλεγμονὴ ἦ ὑπερμεγέθης. Ὅταν ὅμως ὁ ὄγκος καὶ ἡ διάσσις ὧσιν ὑπερβάλλοντα καταπλάσσομεν τὸ μόριον μὲ μαλακτικὰ καταπλάσματα, καὶ, ὅταν τὸ τραῦμα ἔλθῃ εἰς ἐκπύησιν, θεραπεύομεν αὐτὸ κατὰ τοὺς προηγουμένως δοθέντας κανόνας. Πρὸ πάντων ὅμως οφείλομεν εἰς τὰ τραύματα ταῦτα νὰ προσέχωμεν πολὺ νὰ μὴ ἀφίνωμεν τὰ ἐν τούτοις συχνάκις εὐρισκόμενα ἀλλότρια σώματα. Περὶ δὲ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ πλατύνωμεν τὰ τραύματα ταῦτα, περὶ τῆς ἐπιπλοκῆς αὐτῶν μετὰ καταξέων καὶ περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ ἀκρωτηριάζωμεν, ἀρμόζουσιν ὅσα θέλομεν εἰπεῖ ἐφεξῆς ἐν τοῖς διὰ πυροβολισμοῦ τραύμασι.

§. 619.

Αἱ θλάσεις καὶ χωρὶς νὰ βλάψωσι παντελῶς τὸ δέρμα, ἐπάγουσι πολλὰκις μεγάλην βλάβην εἰς τὰ ὑποκείμενα μέρη, διαρρήγνυσιν τὸν κυτταρῶδῃ ἰστὸν καὶ τὰ ἀγγεῖα, καὶ ἐκ τούτου γίνονται ἐκχυμώσεις, αἷτινες διαφοροῦνται πολλάκις ταχέως, ἔτι δὲ καὶ ὅταν ἦ παρῶν κλύθων καὶ σφυγμὸς διαρρήγνυνται δὲ τὰ διὰ τῶν ἐκχυμώσεων τούτων ἐπάρματα, καὶ ἐκχέουσιν αἱματόφυρτον πῦον, καὶ θεραπεύονται διὰ τῆς σαρκώσεως, ὅταν δὲν διαφορηθῶσιν. Πρὸς ἴασιν λοιπὸν τούτων προσφέρομεν κατ' ἀρχὰς μὲν τὰ δυνάμει ἀφλεγμάντου φάρμακα καὶ τὰ ψυχρὰ ἐπιθρέγματα, ἔπειτα δὲ, ὅταν ἡ φλεγμονὴ καὶ ὁ ὄγκος ἐλαττωθῶσι, τὰς οἰνοπνευματώδεις ἐπιβροχὰς, τὸ διὰ καφουράς, τὸ διὰ σάπωνος οἰνόπνευμα, τὸ τραυματικὸν ὕδωρ, τὸ δι' ἀμμωνιακοῦ οἰνόπνευμα μεθ' ὕδατος ἀναμειγμένον, ἢ τὰ ἐπιθρέγματα ἐξ ἐγχυματισμῶν ἀρωματικῶν βοτάνων. Ὅταν δὲ ἡ αἰμόρραγία προέρχεται διὰ βλάβην ἀγγείου μεγάλου, ὁ ὄγκος αὐξάνεται κατὰ μικρὸν ἐπὶ μᾶλλον, γίνεται στερεώτερος ἕνεκα θρομβώσεως τοῦ αἵματος,

καὶ ὑποκλυδάζει, ἐνίοτε δὲ καὶ σφύζει μόνον πλησίον τοῦ διαιρεθέντος ἀγγείου. Ἐνταῦθα δύναται νὰ γείνη ἀναγκαία ἡ ἀποφίλωσις καὶ ἀπολί-
νωσις αὐτοῦ. Βοηθείας δὲ μὴ δοθείσης, δύναται νὰ γεννηθῆ γάγγραινα διὰ
τῆς αὐξανομένης ἐξογκώσεως καὶ ἐνηθίτεως ὄλου τοῦ μορίου. Λόγου δὲ
ἄξιον εἶναι, ὅτι συλλογῆ αἵματος ὑπὸ τὸ δέρμα δύναται νὰ γείνη πολλα-
κίς πολὺν καιρὸν μετὰ τὴν θλάσιν, μάλιστα δὲ κατὰ τὴν κεφαλὴν. Ὅταν
δὲ τῇ ῥηθείσει θεραπεία δὲν διαφορηθῆ τὸ αἷμα, δεόν νὰ κενώσωμεν αὐτὸ
διὰ παρακεντήσεως, καὶ ἐπανειλημένως πολλάκις, ἔπειτα δὲ νὰ γείνη
πίσις ἢ οἰκεία. Ὅταν δὲ τὸ ἔπαρμα μὴ διαφορηθῆν, ἔλθῃ εἰς ἐμπύησιν,
τότε γίνεται ἀναγκαία τῶν ἀποστημάτων ἡ θεραπεία.

Δ'.

Περὶ τῶν διὰ πυροβόλων ὀπλῶν τραυμάτων.

§. 620.

Διὰ πυροβόλων τραύματα (vulnera sclopetaria) λέγονται ὅσα γίνονται
διὰ πρόπτωσιν σκληροῦ, συνήθως δὲ μεταλλικοῦ σώματος, οἷον βολίων, δια-
φόρως μεγάλων τεμαγίων μολύβδου καὶ τῶν τοιούτων, διὰ τῆς ἐκκρούσεως
τῆς πυρίτιδος διακοντιζομένων. Ταῦτα λοιπὸν εἰσὶ τὰ μετὰ μεγίστης θλά-
σεως καὶ ῥήξεως ἐμποιοῦμενα τραύματα. Ἡ δὲ βία, δι' ἧς φέρονται τὰ
προξενούντα τὴν λύσιν τῆς συνεχείας τῶν ὀργανικῶν μορίων σώματα,
ὡσπερ σφὴν εἰσβάλλοντα, καὶ ῥήξιν τε καὶ σύνθλασιν ἐξίσου ἐνεργούτα,
εἶναι τόσῳ μεγάλη, ὥστε ἡ ὑπερμεγέθης θλάσις καὶ ῥήξις ἐπάγει πάντοτε
φθορὰν τῆς ὀργανώσεως τοῦ πεπονητότος τόπου, τουτέστιν ἐμποιεῖ ἐσχάραν
ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ.

§. 621.

Τὰ τραύματα ταῦτα, καθὼς τὰ διὰ θλάσεως καὶ ῥήξεως, εἰσὶ κατ' ἀρ-
χὰς ὀλίγον ὀδυνηρὰ, αἰμορραγοῦσιν ὀλίγον, καὶ ἡ αἰμορραγία ἴσχυεται
παραυτικά. Ἄλλ' ἡ αἰμορραγία διαφέρει κατὰ τὸν τρόπον τῆς διαίρεσεως
τοῦ ἀγγείου. Καὶ μεγάλη μὲν εἶναι, ὅταν διαιρεθῆ ἐπίσημος ἀρτηρία διὰ
βολίου, μετὰ πολλῆς ταχύτητος φερομένου, μικρὰ δὲ, ὅταν ἡ ἀρτηρία διὰ
τῆς ὀλίγης ταχύτητος τοῦ φερομένου βολίου θλασθῆ μᾶλλον καὶ διαρραγῆ.
Τὰ περιστατικὰ ταῦτα συντείνουσιν οὐκ ὀλίγον καὶ εἰς τὸ νὰ καταστή-
σωσι διάφορον καὶ τὴν μορφήν τοῦ τραύματος. Ὅθεν τὰ τραύματα, ὅσα
γίνονται ὑπὸ βολίου, μεθ' ὅλης αὐτοῦ τῆς ταχύτητος φερομένου, εἰσὶν ὅμοια
μᾶλλον πρὸς τὰ διὰ πλήξεως ἢ τὰ διὰ νύξεως γινόμενα τραύματα· ἐν
ᾧ ὅσα γίνονται ὑπὸ βολίου, ἀπωλέσαντος ἐν τῇ ἐαυτοῦ φορᾷ μέγα μέρος
τῆς ταχύτητος, ἐνεργοῦνται μετὰ μείζονος θλάσεως, ῥήξεως, ἐκχυμώσεως

καὶ τῶν τοιούτων. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ γίνεται εἰς τὰ διὰ πυροβόλων τραύματα μᾶλλον ἢ ἤττον διακίνησις τοῦ βλαπτομένου μορίου ἢ ὄλου τοῦ σώματος, καὶ μάλιστα ὅταν τὸ βόλιον προσπίπτῃ εἰς ὄστον ἢ πλησίον κυρίου τινὸς ἔντοσθίου. Ἡ διακίνησις ἐπάγει ἐλάττωσιν τῆς αἰσθήσεως ἢ τελείαν νάρκην τοῦ βεβλαμμένου μορίου ἢ ὄλου τοῦ σώματος, λειποθυμίαν, τρόμον, ψυχροὺς ὕδρωτας, ἔμετον, σκοτοδινίαν, μικροὺς σφυγμοὺς κ. τ. λ. Ἄλλ' αὐτὰ ταῦτα συμβαίνουσιν ἐνίοτε καὶ ἐπὶ ἀσημάντῳ τραυματι ἀλυσμοῦ ἔνεκα καὶ ψυχικῆς διαταράξεως. Τὰ δὲ ἐφεξῆς συμπτώματα τῶν διὰ πυροβόλων τραυμάτων εἰσὶ, μεγάλη φλεγμονὴ καὶ ὄγκος, πυρετός, γάγγραινα, νευρικά συμπτώματα καὶ διαπύθις μεγάλη.

§. 622.

Τῶν διὰ πυροβόλων τραυμάτων ἡ φορὰ εἶναι διάφορος κατὰ τὴν ταχύτητα, μεθ' ἧς φέρεται τὸ βόλιον, καὶ κατὰ τὴν πυκνότητα καὶ ἀντίστασιν τῶν μορίων πρὸς τὸ φερόμενον βόλιον. Ὅταν ὁ διωσμός τοῦ βολίου ἔγειγεν ἐξ ἐπιπολῆς, παρατηροῦμεν ἐξωθεν καθ' ὄλον τὸ μῆκος χιράκιον μέλαν, ἢ ἐπιψαύοντες αἰθιανόμεθα ἐμφυσηματώδη τινὰ ψόφον. Ἐκ πείρας δὲ γνωρίζομεν, ὅτι τὸ βόλιον δύναται νὰ περιτρέξῃ οὐ μόνον τὴν κυρτὴν πλευρὰν διαφόρων κοιλότητων τοῦ σώματος ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν καμπτήν.

§. 623.

Εἰς τὰ διὰ πυροβόλων τραύματα ἔχομεν τρόπους βλάβης τοὺς ἐξῆς.

1) Τὸ βόλιον οὐδόπως μὲν ἐμπεύρεται εἰς τὸ σῶμα· ἀλλ' ὅμως βλάπτει διαφόρως τὰ κατὰ βάθος κείμενα μόρια, ὥστε χωρὶς νὰ εἶναι οὐδόπως βεβλαμμένον τὸ ἐπικείμενον δέρμα, δύναται οἱ μῦς καὶ τὰ λοιπὰ ἀπαλὰ μόρια νὰ συνθλασθῶσι, καὶ αὐτὰ τὰ ὅσα ν' ἀποθραυσθῶσι. Γίνεται δὲ τοῦτο, ἢ διότι τὸ βόλιον δὲν ἔχει τόσην δύναμιν, ὥστε νὰ διατρυπήσῃ τὸ δέρμα, ἢ διότι κατὰ τὴν φορὰν αὐτοῦ εὗρηκε λοξῶς τὸ σῶμα.

2) Τὸ βόλιον διωθεῖται εἰς τὸ σῶμα καὶ, μένον ἐμπεπαρμένον, ἀποτελεῖ τραῦμα τυφλόν.

3) Τὸ βόλιον διεξέρχεται καὶ τὸ ἐμποιοῦμενον τραῦμα ἔχει δύο στόμα, ἐξ ὧν τὸ μὲν, δι' οὗ εἰσῆλθε τὸ βόλιον, εἶναι ἐντετραμμένον καὶ ἴσον τῷ βολίῳ ἢ μικρότερον αὐτοῦ· τὸ δὲ μεῖζον τοῦ βολίου, ἐκτετραμμένον καὶ ἤττον συντεθλασμένον. Ἀλλὰ κατὰ τοῦτο τοῦ βολίου ἡ ταχύτης, καὶ τοῦ δέρματος ἡ ἐλαστικότης καὶ συνάφεια πρὸς τὰ ὑποκείμενα μέρη ἀποτελοῦσι διαφορὰς τινάς, ὥστε τοῦτο δύναται νὰ μᾶς χρησιμεύῃ εἰς τὸ ν' ἀνασταθμίσωμεν τὴν ἐγκατῆσαν τῇ ἀνωτέρῳ γνώμῃν Βλανδίνου τοῦ (Blandin)-

4) Τὸ βόλιον διατρυπᾷ τὸ δέρμα καὶ τὰ βαθυτέρω κείμενα μόρια, ἀυλακίζει ἢ καὶ διαίρει τὸ δέρμα μόνον.

5) Τὸ βόλιον καθαιρεῖ κατὰ μέρος ἢ καθόλου τὸ τιτρωσκόμενον μόριον.

Καὶ ποτε δὲ δύναται καὶ ν' ἀποσχισθῆ τὸ βόλιον, εἰς ὅστων προσκρούον· ἐκάτερα δὲ τὰ τεμάχια ἢ τὸ ἕτερον μόνον νὰ διεξέλθωσι διαφόρως, ἢ ἀμφοτέρω νὰ ἐμμείνωσιν ἐνταῦθα κεκρυμμένα.

Ἐκτὸς δὲ τῶν διαφορῶν τούτων τὰ διὰ πυροβόλων τραύματα διαίρουσιν εἰς ἀπλᾶ καὶ εἰς σύνθετα καθὰ μόνον ἀπαλὰ, ἤτιον ἐπίσημα μόρια βλάπτονται, ἢ καὶ ἀγγεῖα καὶ νεῦρα καὶ ὅσα συγχρόνως.

Τὴν πρό καιροῦ ὡς ἀναλήθη ἀποδοκιμασθεῖσαν γνώμην, ὅτι τὰ διὰ τῆς ἀεροβολῆς τραύματα γίνονται ἢ διότι συνθλίβεται ὁ ἀήρ, ἢ διότι ἠλεκτριζεται ἡ σφαῖρα, ἐν ᾗ διεξέρχεται τοῦ κανονίου καὶ φέρεται εἰς τὸν ἀέρα, ἀνενώσαν καὶ αὐθις ὅτε Ῥύστος καὶ Βύσχος (Busch), λέγοντες ὁμῶς, ὅτι τὰ τραύματα ταῦτα γίνονται οὐχὶ συνθλίψεως, ἀλλὰ κενότητος τοῦ ἀέρος ἕνεκεν, ἣτις γίνεται καθ' ὅν τρόπον διακονίζεται σφαῖρα μεγάλη, καὶ ἐξ ἧς κενότητος γίνεται σφρήγξις πρὸς τὰ ἐκτὸς μόρια τοῦ σώματος. Ἀλλὰ καὶ ἡ γνώμη αὕτη δὲν συμφωνεῖ πρὸς τοὺς κανόνας τῆς φυσικῆς.

§. 624.

Ἄξια δὲ λόγου εἰσὶ καὶ τὰ διὰ χόνδρων μολύβδου ἐμποιούμενα τραύματα. Διαφέρουσι δὲ μεγάλως ταῦτα καθὰ γίνεται πόρρωθεν ἢ ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἢ βολῆ· καθὰ δηλαδὴ οἱ χόνδροι διαθούσιν εἰς τὸ σῶμα ὅλοι ὁμοῦ, ἐν τραῦμα ἀπεργαζόμενοι, ἀρα ἐνεργοῦσιν ὡσπερ τὸ βόλιον· ἢ ἀπ' ἀλλήλων διαχωριζόμενοι, βάλλοντες ἕκαστος εἰς τὸ σῶμα. Ὅταν μὲν γείνη τὸ δεύτερον, τὰ τραύματα ταῦτα, μάλιστα τὰ τῶν ἄκρων, δὲν εἶν' ἐν γένει λίαν ἐπικίνδυνα. Εἰσὶ δὲ ταῦτα μικρὰ, ὀλοστρόγγυλα, ταχέως ἐξογκούμενα, καὶ ὑπὸ μικρᾶς ἐκχυμώσεως περιεχόμενα, ἣτις ἐξαλείφεται μετὰ τινος ἡμέρας, ὁ δὲ χόνδρος μένει ἐφ' ὅλης τῆς ζωῆς ἐν τῷ σώματι οὐδ' ὅλως ἐνοχλῶν· ἄλλοτε δὲ πάλιν ἐπάγουσι φλεγμονὴν, καὶ ἀποστήματα μικρὰ, ἐξ ὧν ἀποπίπτουσι μετὰ τοῦ πύου. Ὅταν οἱ χόνδροι τοῦ μολύβδου ἐμπείρωνται εἰς τὴν οὐσίαν τῶν νεύρων, προξενούσι πόνους μεγάλους, σπασμούς κ. τ. λ. Ὅταν δὲ βλάψωσιν ἀγγεῖα μεγαλείτερα, ἐπιγενῶσιν ἀνευρύσματα ἀρτηριώδη ἢ ἀρτηριοφλεβώδη. Ὅταν ὁμῶς οἱ χόνδροι τοῦ μολύβδου, ἐκ τοῦ σύνεγγυς βληθέντες ὅλοι ἢ σχεδὸν ὅλοι ὁμοῦ εἰσβάλωσι δι' ἑνὸς μόνον τμήματος, προξενούσι βλάβας τὰς ἐπισημοτάτας καὶ κινδυνωδεστάτας, καὶ πάντοτε, ἐάν δὲν ἀκολουθήσῃ ὁ θάνατος, ἢ ἐάν δὲν ἐνδειχθῆ ἀναγκαῖος ὁ ἀκρωτηριασμός, ἐπιγενῶσι φλεγμονὴν μεγάλην.

πόνους σφοδρούς, πύησιν υπέρμετρον, πόρους συριγγώδεις και, πριν αποπέσωσιν οί χόνδροι, μη ίωμένους. Μεγάλοι δὲ χόνδροι ἐπάγουσιν, ὡς περ καὶ τὰ βόλια τὰ αὐτὰ, πολλάκις δὲ καὶ χειρόνα συμπτώματα, ἐπειδὴ συνήθως βάλλονται πλειονες ὁμοῦ πρὸς μίαν βολήν, οὔτινες ὅμως ἐν καιρῷ τῆς βολῆς χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἡ ἐξάρσεις αὐτῶν εἶναι πάντοτε πολλῶν δυσχερεστέρα.

Τὰ δι' ἀκιδιωτῶν βολίων ἐμποιούμενα τραύματα κατὰ τὴν ἰδίαν μου πεῖραν οὐδὲν ἰδιαιτερον ἐμφαίνουσι. Τὰ βόλια ταῦτα διεξέρχονται τὸ πλεῖστον· ἐὰν δὲ ἐμμείνωσιν, ἡ ἐξάρσεις αὐτῶν διὰ τὸ ἰδιαιτερον σχῆμα εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πολλῶν δυσχερεστέρα.

§. 625.

Τὰ διὰ πυροβόλων τραύματα εἰσὶν ἐπιπεπλεγμένα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ τῆς ἐν τῷ τραυματικῷ πόρῳ παρουσίας ἀλλοτριῶν σωμάτων. Εἰσὶ δὲ ταῦτα, αὐτὰ τὰ βόλια, τὸ περιελθὼν αὐτῶν, ῥάκη τῶν ἱματίων τοῦ τραυματίου, παρασχίδες ὀστέων κ. τ. λ. Τὰ βραδέως φερόμενα βόλια διεμβάλλουσιν εἰς τὰ τραύματα μεγαλείτερα ῥάκη ἢ τὰ μετὰ μεγάλης ταχύτητος φερόμενα, τὰ ἐγκόπτοντα συνήθως ἀνάλογα πρὸς τὸ μέγεθος αὐτῶν ῥάκη τῶν ἱματίων.

§. 626.

Τῶν διὰ πυροβόλων τραυμάτων τὸ προγνωστικὸν εἶναι τόσῳ χειρόν, ὅσῳ μᾶλλον ἐπιπλεγμένα εἰσὶ ταῦτα, ὅσῳ μείζων ἡ βλάβη, ἣν ἐπάγει τὸ φερόμενον βόλιον καὶ διὰ τοῦ πάχους αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς ταχύτητος, ὅσῳ αἰσθητικώτερος ὁ τιτρώσκόμενος, καὶ ὅσῳ κυριώτερον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ βεβλαμμένον μόριον. Ἐπίφοβα δὲ γίνονται εἰς τὰ τραύματα ταῦτα ἐν γένει ἡ τῆς διακινήσεως ἔχονος ὑπερμεγέθους φλεγμονή, ἡ γάγγραινα καὶ ἡ ἀφρονος διαπύησις. Ἐπὶ μᾶλλον δ' ἐπικίνδυνα γίνονται τὰ τραύματα ταῦτα καὶ διὰ τυχηρὰ περιστατικά, οἷον διὰ συσσώρευσιν πολλῶν τραυματιῶν ἐν τοῖς νοσοκομείοις, διὰ τὰς ἐπικρατούσας ἐν τούτοις κολλητικὰ νόσους, διὰ τὴν γάγγραιναν τῶν νοσοκομείων, τὸν τέτανον κ. τ. λ.

§. 627.

Ὅταν ἡ τραυματικὴ βλάβη δὲν εἶναι τοσαύτη, ὥστε νὰ ζητῆ εὐθὺς ἀποκοπὴν τοῦ πεπονθότος μορίου, ἢ ἐπίσχεσιν αἱμορραγίας ἐπισήμου, πρῶτον πάντων δεόν νὰ ἐξετάσωμεν αὐτὸ ἀκριβῶς, ὅπως πληροφορηθῶμεν ποία εἶναι ἡ θέσις αὐτοῦ, καὶ ἐὰν ᾧσιν ἀλλότρια σώματα. Ἡ δὲ λοιπὴ ἀγωγή εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ τραύματος καὶ εἰς τὴν ἐξάρσιν τῶν ἀλλοτριῶν σωμάτων εἶναι ὡς εἴρηται ἐν τῷ 560 καὶ 592 παραγράφῳ.

Ἄλλ' ὅμως ἰδιαιτέρου λόγου ἄξια ἐνταῦθα εἰσὶ περιστατικά τινα. Τὸ βόλιον, ὅταν ἐμμείνη εἰς τ' ἀπαλὰ μόρια, περιβάλλεται πάντοτε ὑπὸ πλέγματος πυκνοῦ ἐν εἶδει θύλακος πεπλασμένου. Ἐὰν λοιπὸν εὐρωμεν αὐτὸ ἐν

τῶ τραυματικῷ πόρῳ, δεόν ν' ἀναψήξωμεν καὶ ν' ἀφαιρέσωμεν μὲ τὸν ὄνυχον τὸν θύλακα τοῦτον πρῶτον, ἔπειτα δὲ νὰ συλλάθωμεν τὸ βόλιον μὲ πολυπάγραν κοινὴν ἢ ριζάγραν. Ἐὰν δὲ τὸ βόλιον κεῖται κατὰ τὸ πέραν τοῦ τραυματικοῦ πόρου εὐθὺς ὑπὸ τὸ δέρμα, ἐξαιρούμεν αὐτὸ κατασχάζοντες ἐνταῦθα τὸ δέρμα καὶ ἀναψήχοντες, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται τὸν περιβάλλοντα τὸ βόλιον θύλακα, γίνεται δὲ τοῦτο τὸν δε τὸν τρόπον. Στηρίζαντες πρῶτον τὸ βόλιον μὲ τὸν ἀντίχειρα καὶ λιχανὸν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς, διωθούμεν ἐξὺ μαχαίριον κατ' αὐτοῦ, καὶ διαιρούμεν τὸ δέρμα ἕως πέραν τῶν ὀρίων τοῦ βολίου ἐπὶ τε τὰ ἄνω καὶ κάτω εἶτα δὲ ἀναψήξαντες τὸν θύλακα ἐξαιρούμεν τὸ βόλιον, ἢ ἀποπιέζοντες αὐτὸ μὲ τοὺς ῥηθέντας δακτύλους, ἢ συλλαμβάνοντες αὐτὸ μὲ τ' ἄνω ῥηθέντα ὄργανα, ἢ ἐξωθούντες μὲ τὴν σπάθην. Ὅπισθεν δὲ τοῦ βολίου εὐρίσκομεν σχεδὸν πάντοτε μέρος τοῦ περιειλήματος αὐτοῦ, ἢ τῶν ἐγκοπέντων ἱματίων τοῦ ἄρρώστου, ἅπερ ἐξαιρούμεν ἐπιμελῶς ὅλα. Καί τοι ποθητὸν ἐν γένει τοῦ βολίου ἢ ἐξαιρέσεις, δεόν ὁμῶς ἢ ἀναζητήσεις αὐτοῦ καὶ ὁ ἐξεγκυσμὸς νὰ γίνηται ὡς δυνατόν πρῶτος, καὶ νὰ μὴ ἀποπειρώμεθα ταῦτα πέραν τοῦ δέοντος, δυνάμενα νὰ βλάψωσι μᾶλλον, ἢ ὅτι δύναται νὰ βλάψῃ τὸ βόλιον, ἐὰν δὲν ἐξαιρεθῇ. Ἡ ἐξαιρέσις τοῦ βολίου εἶναι ἀναγκαῖα μόνον ὡσάκις ἐκ τούτου γεννῶνται σπασμοί, παύσις μερικὴ τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος, παράλυσις τοπικὴ ἕνεκα σφηνώσεως τοῦ βολίου ἀνά μέσον δύο ὀστέων ἢ τεόντων, ἢ ἕνεκα τῆς ὑπ' αὐτοῦ πιέσεως μεγάλων ἀγγείων ἢ νεύρων. Ἐκ τῶν περιστάσεων δὲ δεόν νὰ ὀδηγηθῶμεν ἐνταῦθα πρὸς τὸν ἐξεγκυσμὸν αὐτοῦ. Ὅθεν, ὅταν τὸ βόλιον διατρυπήσῃ τὴν ἐκτὸς πλάκα τοῦ ὀστοῦ, πλατυνθῇ καὶ κεῖται ἐνταῦθα ἐμπεπαρμένον, ὥστε δὲν δύναται νὰ ἐξεγκυσθῇ δι' οὗ ἐν τῷ διωσμῷ ἀπειργάσατο τρήματος, δύναται νὰ ἐνδειχθῇ ἀναγκαῖα ἢ ἀνάτησις. Ὅταν ἀπομείνῃ βόλιον ἐν τοῖς ἀπαλοῖς μορίοις, προσφύεται τὸ περιβάλλον αὐτὸ θυλακοειδὲς ἔλυτρον εἰς τὰ γειτνιαζόντα μόρια· ἢ ἔνδον αὐτοῦ ἐπιφάνεια γίνεται λεῖα καὶ χωρίζεται πολλάκις ἀπὸ τοῦ βολίου διὰ τινος στρώματος ὑγροῦ ὀρρώδους καὶ κιτρίνου. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου δύναται τὸ ἔλυτρον διὰ τοῦ βάρους τὸ βόλιον νὰ ἐκταχῇ καὶ νὰ γείνη κήλησις τοῦ βολίου, καὶ καθ' ἔσον τὸ βόλιον καθιέται περαιτέρω ἀποφοράσσειται καὶ ὁ πόρος, ἕως οὗ τέλος φθάνει τὸ βόλιον ὑπὸ τὸ δέρμα, ἐξ οὗ δύνατ' εὐκόλως νὰ ἐξαιρεθῇ. Διὰ τοῦ ἀπομένουτος βολίου δύναται νὰ πλασθῶσιν ἀποστήματα ἐξωστικὰ, ἐὰν μάλιστα τοῦτο ἥλλαξε τὸ σχῆμα, ἐὰν ἢ γωνιώδες. Ἐνίοτε δὲ γίνονται ταῦτα πολὺ ὀψέ. Ἐὰν δὲ ἐν τῷ ὀστῷ ἀπομείνῃ τὸ βόλιον ἢ τεμάχι' αὐτοῦ, ἐπάγουσι τερηδόνα τοῦ ὀστοῦ, βλαθεῖαν καὶ ἄφθονον πύησιν, πολυχρονίας καὶ ἀτελευτήτους ἀπο-

φολιώδεις και μόνον δια τῆς ἐξαιρέσεως τοῦ βολίου δυναμένης νὰ τελειώσῃ. Σχεδὸν πάντοτε πύρσιν ἀφθονωτάτην ἐπάγουσιν ὡσαύτως και τὰ ἀπομένοντα περιελήματα τῶν βολίων, τεμάχια λιμαίων, και παρασχίδες ὄστων. Τὸ κατ' ἀρχὰς μὴ δυνάμενον νὰ εὑρεθῇ βόλιον ἀνακαλύπτει εὐκόλως ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετέπειτα, ὅταν ὁ ἄρρώστος γείνη ἰσχνός.

Τὴν ὑπὲρ τὸ δέον ἐνεργουμένην ἔναιμον διαστολὴν τῶν τραυμάτων ἐξήλεγεν ἡδὴ ὁ Ἰντερος, διὸ ὁ Βοιάλης (Boial) Οὐελπεαῦος και Βαυδενος (Baudens), οἱ δύο ὑπεροί μάλιγα ἀπέβαλον κατευθὺ ταύτην ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ ν' ἀποτρέπωμεν τὰς περισφιγξεις. Ὁ δὲ Βλανδίνος δέχεται ταύτην μόνον εἰς τὰ τραύματα τῶν ἄκρων, και κατ' ἐξοχὴν εἰς τὰ τοῦ θένανος και πέλματος. Ἐπικρίνοντες τὰς διαφοροὺς περὶ τῆς ἀνάγκης και τοῦ ἀχρήστου τῆς διαστολῆς τῶν διὰ πυροβολισμοῦ και διὰ θλάσεως τραυμάτων, μὴ παραβλέψωμεν, ὅτι τῶν θεόντων εἶναι νὰ συνυπολογισθῶμεν και τὴν τὰ νῦν πρὸς ταῦτα θεραπείαν και μάλιγα τὴν χρῆσιν τοῦ ψύχους. Διότι πολλακίς ἀποτρέπεται διὰ τούτων ἡ σφοδρὴ φλεγμονῆς και ἐξογκώσεως γένεσις, και δι' αὐτὸ τοῦτο τῶν τραυμάτων ἡ διαστολὴ γίνεται πολλακίς ἀχρηστος.

Δέον δὲ νὰ πλατύνωμεν τὸ τραῦμα, ὅπερ ἐγένετο πρότερον ἀνεξαιρέτως εἰς ὅλα τὰ διὰ πυροβόλων τραύματα, αὐ μόνον εἰς ὅσα τραύματα ἀπαιτοῦσι τὴν εὑρεσιν και τὴν ἐξαιρέσιν τῶν ἐν αὐτοῖς ἀλλοτρίων σωματίων, ἀλλ' ἔτι 1) και εἰς τραύματα μορίων, ὅσα περιέχονται ὑπὸ ἀνευδότου ἀπονευρώσεως, οἷον τοῦ αὐχένου και τῆς ῥάχιδος, τῆς ὠμοπλάτης ἢ τοῦ πήχεως, τῆς καλάμης τῶν χερῶν, τῆς ἄνω και ἔξω ἐπιφανείας τῶν μηρῶν, τῆς κνήμης και τοῦ πέλματος τῶν ποδῶν. Ἡ διαίρεσις τῶν εἰρημένων ἀπονευρώσεων πρέπει νὰ γίνηται μείζων τῆς τῶν ὑποκειμένων μορίων ἢ διαίρεσις αὕτη εἶναι τὸ μόνον προφυλακτικὸν βοήθημα τῆς ἐφεξῆς γενομένης σφηνώσεως τῶν πεπονθότων μορίων, προερχομένης ἐκ τοῦ ἐπιγινόμενου ὄγκου. 2) Εἰς τραύματα μορίων χαύνων, ἐν οἷς πάντοτε γίνετ' ἐπίσχυσις παρέκχυσις αἵματος, οἷον τοῦ ὀσχείου. 3) Εἰς τραύματα, εἰ ὧν τὰ τενοντώδη μόρια και τὰ νεῦρα ἡμιτέμνονται και συνθλῶνται καθ' ὑπερβολὴν. 4) Εἰς ὅσα τραύματα εἶναι ἀνάγκη, πρὸς ἐπίσχυσιν τῆς αἰμορραγίας, ν' ἀπογυμνώσωμεν και ν' ἀπολιώσωμεν τὸ αἰμορραγοῦν ἀγγεῖον. 5) Εἰς ὅσα τραύματα σφηνοῦται τὸ βόλιον εἰς ἀρθρωσίν τινα, και ὁ τραυματίας δὲν ἐέχηται τὸν ἀκρωτηριασμόν. 6) Εἰς ὅσα τραύματα διαπείρεται κοιλότης τοῦ σώματος και εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἔκρυσις τοῦ παρεκχυθέντος αἵματος.

Πολλακίς εἶναι ἀνάγκη νὰ πλατύνωμεν τὰ τραύματα και μετέπειτα, πρὸς κένωσιν τοῦ ἀθροισμένου πύου ἀκώλυτον, και πρὸς ἐξελκυσμὸν ἐκλύτων γενομένων παρασχίδων ὄστων και ἄλλων ἀλλοτρίων σωματίων. Πλατύνωμεν δὲ τὰ τραύματα μὲ πυρρηνομάχαιριον, εὐδοιαζόμενον ἐπὶ τον

λιχανοῦ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ἢ ἐπὶ αὐλακομήλης κατὰ τὴν θέσιν καὶ τὰ ἰδιαιτέρα αὐτῶν περιστατικά.

Ἐὰν δὲ διὰ τῆς ἐξετάσεως εὕρωμεν, ὅτι τὸ αἰμορραγοῦν ἀγγεῖον δὴν εἶναι μέγα, ἐπέχομεν τότε τὸ αἷμα ἀσφαλέστατα διὰ πρὸς ἡκούσης πιέσεως. Ὅταν δὲ τῶν ἀδυνάτων ἢ ν' ἀπολινωθῇ τὸ αἰμορραγοῦν ἀγγεῖον εἰς τὸ τραῦμα, οὐδ' ἂν πλατύνωμεν αὐτὸ, ἀνάγκη τότε ν' ἀπογυμνώσωμεν καὶ ν' ἀπολινώσωμεν τὴν ἀρτηρίαν ὑπεράνω τοῦ πεπονθότος τόπου.

§. 629.

Ἴπ δὲ λοιπὴ ἀγωγή τῶν διὰ πυροβόλων τραυμάτων εἶναι ὡς καὶ ἡ τῶν διὰ θλάσεως. Ὅθεν ἐπιμοτοῦμεν καὶ ἐπιδένομεν πρῶτος τὸ τραῦμα, καὶ ἐπιβρέχομεν τὰ περίξ κείμεν' αὐτοῦ μέρη μὲ ψυχρὸν ὕδωρ, μὲ διάλυμα τοῦ ἀμμωνιακοῦ ἁλατος κ. τ. λ. Ἐν γένει δὲ μεταχειριζόμεθα ἀναλόγως τῇ κρᾶσει τοῦ τραυματίου καὶ τῷ μεγέθει τῆς φλεγμονῆς τὴν ἀφλέγματον ἀγωγὴν, καὶ μόνον ἐν ἀρχῇ τῆς τρώσεως προσφέρομεν ἀναληπτικὰ βοήθηματα, ἂν ἡ διακίνησις ἢ καθ' ὑπερβολὴν.

Ἐὰν δὲ γείνη φλεγμονὴ μεγάλη καὶ ὄγκος, ἀντὶ τῶν ψυχρῶν ἐπιβροχῶν μεταχειριζόμεθα θεορὰ καὶ μαλακτικὰ καταπλάσματα, ὅπως ταχύνωμεν τὴν διαπύσιν. Ὅταν δὲ αὕτη ἀρχίσῃ, ἀποπίπτουσιν αἱ ἐσχάται ἐκ τοῦ συριγγώδους πόρου τοῦ τραύματος, καὶ τότε ἄρχονται πολλάκις νὰ αἰμορραγῶσι τὰ ἐπιπωματισμένα πρῶτον ἀγγεῖα. Ἐκ τῆς θέσεως τῆς τραυματικῆς σύριγγος ὁ ἰατρός δύναται νὰ εἰκασῇ, ἂν δύνανται νὰ συμβῶσιν αἱ αἰμορραγίαι αὗται ἢ οὐ. Ὅθεν εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον πρέπει νὰ ἐπιστατῶσι τὸν ἄρρωστον ἀνθρώποι νοσημονες, καὶ νὰ ἐπέχεται ἢ συμβαινουσα αἰμορραγία διὰ πίεσεως ἢ δι' ἀπολινώσεως τοῦ αἰμορραγοῦντος ἀγγείου. Ἐὰν δὲ μετὰ τῆς αἰμορραγίας ἢ φλεγμονώδης ἐπιρροῆ αἵματος, μεταχειριζόμεθα τὰς ψυχρὰς ἐπιβροχὰς καὶ τὰς ἀφαιμάξεις.

§. 631.

Ἐν καιρῷ δὲ τῆς διαπύσεως θεραπεύομεν τὸν τραυματίαν καθολικῶς τε καὶ τοπικῶς ἀναλόγως τῇ ζωτικῇ ποιότητι τοῦ τραύματος αὐτοῦ καὶ τῶν ζωτικῶν δυνάμεων. Πρὸ πάντων δὲ πρέπει νὰ φροντίζωμεν νὰ εἶναι καθαρὸς ὁ περιέχων αὐτὸν ἄρρ, καὶ ἐν καλῇ τάξει αἱ ἐνέργειαι τῶν ὀργάνων τῆς κοιλίας. Ἐν καιρῷ τῆς διαπύσεως πολλάκις ἔρχεται ἐκ νέου φλεγμονή, τὸ πῦον γίνεται ἀχρεῖον, καὶ ἐπέχεται ὅλως. Πολλάκις δὲ ἀναρρήγνυται τὸ τραῦμα, ἀρ' οὐ ἐπουλωθῇ σχεδόν. Γίνεται δὲ τοῦτο δι' ἀλλότρια σώματα, διὰ παρασχίδης ὀστέων μάλιστα, ἐν τῷ τραύματι ὄντα, ἅπερ θέον εὐθὺς νὰ ἐξαιρεθῶσι, καὶ ὅταν ἡ ἐξαιρέσις αὐτῶν δὴν γίνηται διὰ τῶν συνήθων βοηθημάτων διεκβάλλομεν εἰς τὸ τραῦμα λημνίσκον,

δι' οὐ ἀπορρέει τὸ πῦν ἀκωλύτως, καὶ εὐκολύνεται ἡ ἐξαιρέσις τῶν εἰρημένων παρασχίδων.

§. 632.

Ἐὰν δὲ τὰ διὰ πυροβόλων τραύματα ὧσιν ἐπιπεπλεγμένα μετὰ καταγμάτων, ἡ θεραπεία τότε εἶναι διάφορος κατὰ τὴν γενομένην διὰ τοῦ βόλιου βλάβην τοῦ ὀστού καὶ κατὰ τὸν διάφορον βαθμὸν τοῦ ἐπικινδύνου τῆς βλάβης. Τὸ βόλιον, ἔὰν μὲν βάλῃ λοξῶς τὸ ὀστοῦν, ὀλισθαίνει παρὰ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ, καὶ ἐπάγει ἄνευ ἀποθραύσεως κάταγμα ὅμοιον τῷ προερχομένῳ καὶ ἐξ ἄλλων συνήθων αἰτίων· ἔὰν δὲ κατ' εὐθύ, ἀποθραύει τὸ ὀστοῦν, καὶ διασχίζει αὐτὸ εἰς πολλὰ μικρὰ πολλακίς τεμάχια, ἅπερ ἐνίοτε φέρονται πολὺ μακρὰν καὶ εὐπείρονται εἰς τὰ ἀπαλὰ μόρια. Τὸ βόλιον δύναται πολλακίς καὶ νὰ διατρήσῃ τὸ ὀστοῦν, προωθοῦν τὰ ὑπ' αὐτοῦ βαλλόμενα μέρη τοῦ ὀστού καὶ ἀκριβῶς περιγεγγραμμένον πόρον ἐν αὐτῷ ἀπεραζόμενον. Τὸ στόμιον τῆς εἰσόδου ἐνταῦθα εἶναι συνήθως μικρότερον τοῦ τῆς ἐξόδου.

§. 633.

Κατὰ τὴν διαφορὰν λοιπὸν ταύτην τῆς βλάβης τῶν ὀστῶν ἡ θεραπεία εἶναι διάφορος. Τῶν διὰ πυροβόλων τραυμάτων μετὰ καταγμάτων ἀπλῶν, καὶ ἄνευ ἀποθραύσεως ἡ θεραπεία γίνεται καθ' εὐθερίαν κανόνας γίνεται καὶ ἡ τῶν ἐπιπεπλεγμένων καταγμάτων. Κατατάξαντες εἰκότως τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος καὶ ἐπιδέοντες ἀπλῶς τὸ τραῦμα, προφυλάσσομεν αὐτὸ ἐπὶ τοῖς ἄνω μὲν ἄκροις, βάλλοντες αὐτὸ κατὰ τὸ εἶκος ἐπὶ ἀχυρίνου σακκίου, ὡς δυνατόν ἀπὸ πάσης ἀποκινήσεως καὶ ὑποστηρίζομεν αὐτὸ κατὰ τὰς περιστάσεις διὰ τοῦ ἐπιδέσμου τοῦ Σκυλτήτου, διὰ ναρθήκων ἐκ ξύλου ἢ ἐκ παπύρου. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὅμως καλὸν εἶναι τὸν πρῶτον καιρὸν νὰ μὴ ἐπιβάλλωμεν ἐπίδεσμον περιεκτικόν, ἀλλὰ ν' ἀφίνωμεν ἐλεύθερον τὸ μέρος, ὅπως χρήσει ψυχρῶν ἐπιθεμάτων ἀποστρέψωμεν τὴν φλεγμονὴν, καὶ μετὰ τὴν ἐμφάνειν τοῦ πύου ἐν τῷ τραύματι, νὰ ἐπιβάλλωμεν τὸν ἐπίδεσμον. Ἐν τοῖς κάτω δὲ ἄκροις, ἐφαρμόζομεν, ὅπως ἐξασφαλίσωμεν εἰκότως τὰ εὐθετηθέντα ἄκρα τοῦ κατεαγότος ὀστού, τὸ ἐκτεῖνον μηχάνημα τοῦ Δεσώλτου, ἢ τοῦ Ἀγεδάρνου ἢ τοῦ Σωτήρος. Ἐὰν δὲ ἡ βλάβη τοῦ ὀστού ἢ μετ' ἀποθραύσεως μὲν, ἀλλὰ μὴ ἐνδεικνυούσης τὸν παραυτικά ἀκρωτηριασμόν, δεῖ πρὸ πάντων, πλατύναγτες κατὰ τὰς περιστάσεις τὸ τραῦμα νὰ ἐξαιρέσωμεν ἐπιμελῶς τε καὶ εὐθύς τὰς ὄλως ἐκλύτους παρασχίδας, τὰ δ' εἶτι συνεχῆ καὶ μείζονα τεμάχια νὰ ἐπιθλίψωμεν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ. Ἡ ἐξαιρέσις τῶν ἐκλύτων παρασχίδων εἶν' ἐνταῦθα εὐθὺς ἀναγκαία, ἐπειδὴ αὐταὶ μὴ ἐξαιρούμεναι, αὐξάνουσι διὰ τοῦ ἀδιακόπου

ἔρεθισμοῦ ὅλα τὰ συμπτώματα, καὶ δυσκόλως ἢ οὐδόλως ἐξαιροῦνται μετέπειτα, διότι ὅταν ἡ φλεγμονὴ καὶ ἡ ἐξόγκωσις γείνωσι μεγάλα, στενοῦνται καὶ φράσσεται τοῦ τραύματος ὁ πόρος. Ἡ δὲ περαιτέρω θεραπεία γίνεται κατὰ τοὺς ἄνω περὶ τῆς εὐθετήσεως τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος ὄστοῦ καὶ τῆς τηρήσεως αὐτῶν ἐν οἰκείῳ τῷ τόπῳ ἐπὶ τοῖς ἄνω καὶ κάτω ἄκροις ῥηθέντας κανόνας. Ἐὰν ὅμως ἐν τοῖς μετὰ καταγμάτων ἐπιπεπλεγμένοις τραύμασι τῶν ἄκρων ἐγεινεν ἤδη ὄγκος ἐπίσημος καὶ συστολὴ τῶν μυῶν καὶ διὰ ταῦτα ἀδύνατον εἶναι νὰ γείνη τοῦ κατάγματος ἡ εὐθέτησις ἄνευ βίας, ἥτις δύναται νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς σφοδρότατον ἔρεθισμόν, ἢ ἢν ὁ ἄρρώστος δὲν ἤθελε ἐυνηθῆ νὰ ὑποφέρῃ, περιβάλλομεν τὸ πεπονηθὸς μῦρον ἐν ἡμικάμπῳ σχήματι, ἐν ᾧ οἱ μῦς χαυνοῦνται τὸ πλεῖστον, μὲ τὸν ἐπίδεσμον τοῦ Σκυλητήτου, καὶ προφυλάσσομεν τὰ κατεαγότα ὄστᾶ ἀπὸ μείζονος ἐκτοπίσεως. Ὑστερον δὲ, ἀφ' οὗ δι' οἰκείας θεραπείας ἐλαττωθῶσι τὰ συμπτώματα τῆς φλεγμονῆς, κατατάσσομεν ταῦτα πεφυλαγμένως. Ἡ διηκεῖς κατὰ μικρὸν καὶ πεφυλαγμένως γινομένη τάσις τοῦ πεπονηθότος μύρου διὰ τῶν ἄνω ῥηθέντων μηχανημάτων ὠφελεῖ πολλάκις εἰς τὰ κατάγματα τῶν κάτω ἄκρων.

§. 634.

Τῶν τοιούτων μετὰ καταγμάτων ἐπιπεπλεγμένων τραυμάτων ἡ θεραπεία εἶναι πάντοτε πολυχρόνιος τε καὶ δυσχερής. Αἷτια δὲ, τὰ δυνάμενα νὰ βραδύνωσιν ἐνταῦθα τὴν ἔνωσιν, εἰσὶν ἄφθονος πύησις, μὴ ὀρθὴ κατάταξις τοῦ κατάγματος, ἢ πάντοτε ὑποτροπιάζουσα ἐκτόπισις τῶν ἄκρων, ἀλλότρια σώματα, παρασχίδες καὶ νέκρωσις τοῦ ὄστοῦ. Ἡ θεραπεία λοιπὸν δεόν ἐνταῦθα νὰ γείνη ὅλως κατὰ τοὺς δοθέντας ἐν τῷ περὶ πυήσεως κανόνας· κατ' ἐξοχὴν δὲ νὰ φροντίσωμεν περὶ τῆς οἰκείας ἐκρύψεως τοῦ πύου καὶ περὶ τῆς τοιώσεως τοῦ ἄρρώστου. Ἀπολύονται δὲ παρασχίδες ἐν καιρῷ τῆς πυήσεως ἢ προφαίνονται σώματ' ἀλλότρια, ἐν τῷ τραύματι ἀπομείναντα, ἐξαιρετέα διὰ τοῦ ἐνόητος τραύματος, ἢ δι' οἰκείας αὐτοῦ διαστολῆς, ἢ δι' ἐμβολῆς ἐτέρου αὐτῷ ἀντικειμένου τραύματος. Ἐὰν δὲ ὦσι τεμάχια ὄστοῦ ἢ ἀλλότρια σώματα ἐν τῷ πῶρῳ ἐγκεκλεισμένα δυνάμεθα νὰ διαστειλώμεν τὴν ἐν αὐτῷ ὀπήν, ἢ ν' ἀνατρήσωμεν αὐτὸν μὲ τὸ τρύπανον πρὸς ἐξαιρέσιν αὐτῶν. Ἐὰν ὅμως ἡ πυόρροια ἢ τοσαύτη, ὥστε κατατρυχεῖ τὰς δυνάμεις τοῦ ἄρρώστου, ἀνάγκη νὰ ἐνεργήσωμεν ἐγκαίρως τὸν ἀκρωτηριασμόν.

Καθ' ὃν διάφορον τρόπον ἐμφαίνοντα παρασχίδες ἐν τῷ τραύματι, ἄμεσα δηλαδὴ τῆς κακώσεως ἀπογεννήματα, τῆς πυήσεως, ἢ τῆς νεκρώσεως, διήρσαν οἱ ἱατροὶ ταύτας εἰς πρωτογόνους, δευτερογόνους καὶ τριτογόνους.

§. 635.

Πολλάκις δὲ, ὅταν ἡ πυόρροια διαρκέσῃ πολὺν χρόνον, γίνονται αἰμορροαίαι, ἐξ ὀλης τῆς ἐπιφανείας τοῦ τραύματος, αἵτινες ὑποτροπιάζουσι συχνάκις καὶ ἐξασθενοῦσιν υπερβαλλόντως τὸν ἄρρώστον. Αἱ αἰμορροαίαι αὗται προέρχονται ἐξ ἀτονίας τῶν ἀγγείων καὶ ἀλλοιώσεως ἰδίας τοῦ αἵματος. Ὅθεν ἀνάγκη νὰ προσφέρωμεν καλοικῶς τε καὶ τοπικῶς τονωτικὰ βοηθήματα, οἷον ἀφέψημα τοῦ Περουβιανοῦ φλοιοῦ μετὰ τῶν ἐξ ὀρυκτῶν ὀξέων ἀνάγκη νὰ εἶναι καθαρὸς ὁ περιέχων τὸν ἄρρώστον ἀήρ καὶ καλὴ ἡ τροφή αὐτοῦ ἀνάγκη νὰ ἐπιποματίζηται τὸ στόμιον τοῦ τραύματος μὲ μοτὸν διάβροχον εἰς ἀφέψημα φλοιοῦ δρυὸς ἀναμειγμένον μετὰ στυπτηρίας κ. τ. λ. Καὶ ἂν τὰ βοηθήματα ταῦτα μένωσιν ἄπρακτα καὶ ἡ ἀτονία τοῦ ἄρρώστου ἀρχῆται νὰ γίνηται ἐπιφοβος, ἄλλο βοήθημα πρὸ τῆς ἀκρωτηριασεως δὲν μᾶς μένει πλέον παρὰ τὴν καυτηρίασιν, μὲ τὸ πεपुरακτωμένον σιδήριον, ἢ τὴν ἀπολίωσιν τῆς ἀρτηρίας, ἐξ ἧς φύονται τὰ αἰμορροαγοῦντα ἀγγεῖα.

§. 636.

Εἰς ποίας δὲ περιπτώσεις τῶν τραυμάτων, καὶ μάλιστα τῶν διὰ πυροβόλων ὄπλων γενομένων, εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἀκρωτηριασίς, τοῦτο εἶναι τὸ δυσλυτώτερον πρόβλημα τῆς χειρουργικῆς. Διότι, ἐπειδὴ τὰ τοιαῦτα τραύματα συμβαίνουνσιν ἐν καιρῷ πολέμου ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, δεόν νὰ μὴ λογισθῶμεν μόνον τὸ μέγεθος κατ' ἑαυτὸ τῆς βλάβης, ἀλλὰ καὶ τὴν δύσκολον μετακομιδὴν τοῦ τραυματίου, τὴν ἔλλειψιν τῆς προσηκούσης ἐπιστάσεως καὶ θεραπείας, τὴν συσσώρευσιν τῶν ἄρρώστων ἐν ταῖς νοσοκομείοις, καὶ τὸν μέγαν κίνδυνον, ὃν ὁ τραυματίας τρέχει, ἂν μείνῃ πολὺν χρόνον εἰς ταῦτα. Ἐκτός δὲ τούτων δεόν νὰ σκεφθῶμεν καλῶς, ἐὰν ἢ δυνατόν νὰ διασώσωμεν τοῦ τραυματίου τὸ πεπονθὸς μῦρον, δὺσμορφον μὲν, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἐπαγάγῃ τοῦτο μεγαλύτεραν ἐνόχλησιν ἢ ὠφέλειαν διὰ τὴν δὺσμορφίαν, καὶ τέλος νὰ μὴ λησμονήσωμεν, ὅτι προσπαθοῦντες νὰ σώσωμεν τὸ μέλος, βάλλομεν εἰς κίνδυνον τὴν ζωὴν τοῦ ἄρρώστου.

§. 637.

Ὅταν δὲ τὸ τραῦμα ζητῇ τὴν ἀκρωτηρίασιν τοῦ πεπονθότος μύρου, δεόν νὰ ἐνεργήσωμεν ταύτην ὡς δυνατόν τάχιον, τοῦλάχιστον εἰς τὰς πρώτας ὀκτώδεκα ἢ εἰκοσι καὶ τέσσαρας ὥρας, πρὶν ἢ ἐμφανισθῶσι τὰ τραυματικὰ ἐπακόλουθα. Διότι ἡ πείρα μᾶς ἀπάγορεύει νὰ ἀναβάλωμεν εἰς τὸ μετέπειτα τὸν ἀκρωτηριασμόν, ὡς ἔπραττον οἱ πάλαι ποτὲ ἰατροί.

§. 638.

Ἐν γένει δὲ πρέπει νὰ γίνετ' εὐθὺς ὁ ἀκρωτηριασμός.

1) Ὄταν ἀφαιρεθῆ τελείως ἐκ τοῦ σώματος μέλος διὰ σφαίρας πυροβόλου. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν βλάβην ταύτην, ὅταν μάλιστα ἡ σφαῖρα φέρηται οὐχὶ μετὰ πολλῆς ταχύτητος καὶ ἐνέργειας, ἡ ἀπόθραυσις τοῦ ὀστέου φθάνει μέχρι τῆς πλησίον ἀρθρώσεως, ὁ ἀκρωτηριασμός πρέπει νὰ γίνηται πολὺ ὑπεράνω τοῦ τραύματος ἢ ὑπεράνω τῆς πλησίον ἀρθρώσεως.

2) Ὄταν τὰ ἀπαλὰ καὶ στερεὰ μέρη τοῦ μέλους θλασθῶσι καὶ ἀποθραυσθῶσι τόσον, ὥστε μετὰ βεβαιότητος ἐνέργεια νὰ προῖδωμεν τὴν γάγγραιαν.

3) Ὄταν χωρὶς νὰ βλαφθῶσι τὰ ὀστᾶ, ἐφθάρησαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ ἀπαλὰ μόρια καὶ τὰ νεῦρα.

4) Ὄταν τὰ ἀπαλὰ μόρια καὶ τὰ ὀστᾶ τοῦ μέλους ἀπεθραύσθησαν καὶ τὰ μεγαλύτερα νεῦρα ἐθλάσθησαν καὶ ἐσχίσθησαν, καὶ ἂν οὐδὲ ὅπως ἐθλάφη ἡ πρῶτη τοῦ μέλους ἀρτηρία.

5) Ὄταν ἐθραύσθησαν μεγάλα ὀστᾶ, ἐντάμια δὲ ἐσχίσθησαν τὰ ἀγγεῖα καὶ ἐθλάσθησαν τὰ κατὰ βάθος κείμενα μόρια, χωρὶς νὰ φαίνηται οὐδεμίαν τοῦ δέρματος βλάβη. Ἀλλὰ πρὶν ἀκρωτηριασώμεν, πληροφορούμεθα δι' ἐξαρκουσῶν ἔντομῶν περὶ τῆς βλάβης.

6) Ὄταν ἀποθραυσθῶσιν ἄρθρα (κατ' ἐξαιρέτην δὲ τὸ κατὰ τὸ γόνυ καὶ τὸν πόδα ἄρθρον), ὅταν διαρροῶσιν πολὺ οἱ θυλακοειδῆς σύνδεσμοι, καὶ ἀποθραυσθῶσι τὰ ὀστᾶ, ἢ ὅταν τὸ βόλιον σφηνωθῆ εἰς τὸ ἄρθρον καὶ δὲν ἐξεληκῆται. Ὄταν δὲ χωρισθῆ τελείως ἡ ἀρθρώδης κεφαλὴ τοῦ ὀστέου ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῦ σώματος, (ὡς ἐν τῇ ὠμοπλάτῃ π. χ.), ἐνέργεια νὰ ἐξαιρέσωμεν ταύτην.

Ἐὰν τὸ βόλιον διετρώπησεν αὐλοειδῆς ὀστέου χωρὶς νὰ κατεῖξη τοῦτο, δυνατόν εἶναι δι' οἰκείας θεραπείας νὰ περισώσωμεν τὸ πεπονθὸς μέλος, καὶ τοι τὸ πλεῖστον ἔνεκα τῆς θλάσεως τῆς μυελούχου κοιλότητος καὶ τῶν ἐν αὐτῇ διωσμένων παρασχίδων τοσούτον ἄφθονος καὶ ἐπιμονος γεννᾶται πύσις, ὡς ἐνδείκνυται ἀκολούθως ἀναγκαῖος ὁ ἀκρωτηριασμός. Ὡσαύτως δὲ καὶ ὅσάκις τὸ βόλιον ἐμπεριεται ἐντὸς αὐλοειδοῦς ὀστέου, καὶ δυσκόλως ἢ οὐδὲ ὅπως δύναται νὰ ἐξαιρεθῆ. Ἐὰν δὲ βόλιον ἐμπεριεται εἰς τὰ σπογγώδη ἄκρα τῶν ἄρθρων, ἢ διατρήσῃ ταῦτα, ἐνδείκνυται ὁ ἀκρωτηριασμός ἢ ἡ διέκπρισις.

§. 639.

Ὅσῳ πρῶτον εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας γίνεται ὁ ἀκρωτηριασμός τόσο βεβαιότερα ἢ ἐπιτυχί' αὐτοῦ. Καὶ μόνον, ὅταν ἡ διακίνησις μεγίστη ἢ ἀκαμψία τελεία τῶν μελῶν ἐκψύξεως, πρέπει πρῶτον νὰ ἀναστήσωμεν τὸν ἄρθρον διὰ τῶν ἀναληπτικῶν βοθημάτων. Ἄν ὅμως ἐμ-

φανισθῶσι τὰ ἐπακόλουθα τοῦ τραύματος συμπτώματα, πρὶν ἢ γείνη ὁ ἀκρωτηριασμός, τότε πρέπει νὰ ἐκτελέσωμεν αὐτὸν, ὅταν γείνη πύησις καὶ ἴσυχάσῃ ὀπωσοῦν ὁ ἄρρώστος.

§. 640.

Ἐὰν δὲ τοῦ τραύματος ἡ φύσις δὲν ζητῇ εὐθὺς τὸν ἀκρωτηριασμόν, κατ' οὐδένα τρόπον δυνάμεθα νὰ προείπωμεν, ἂν οὗτος γείνη μετέπειτα ἀναγκαῖος, καὶ ποῖα μετέπειτα σημεῖα δύνανται ν' ἀπαιτήσωσιν αὐτόν. Βίσι δὲ τὰ συμπτώματα ταῦτα· 1) γάγγραινα τοῦ πεπονθότος μορίου· 2) νευρικὰ συμπτώματα, σπάσματα τοῦ μέλους, τέτανος, ὅταν ἡ αἰτία τούτων ἢ ἐν αὐτῷ τῷ τραύματι, καὶ κατ' οὐδένα τρόπον ἄλλον δυνάμεθα νὰ ἀφαιρέσωμεν ταύτην· 3) τηκτικὴ πυόρροια· καὶ 4) ἀνεπίσχετος αἱμορραγία ἐξ ὅλης τῆς ἐπιφανείας τοῦ τραύματος.

Ε'.

Περὶ τῶν ὑπὸ ἰοβόλων τραυμάτων.

§. 641.

Ἐν τοῖς ὑπὸ ἰοβόλων τραύμασι δὲν εἶναι μόνον λύσις τῆς συνεχείας τῶν μερῶν, ἀλλὰ καὶ ἐμβαλλόμενος ἐν τῷ τραύματι ἴος, ὅστις ἐρεθίζει ἰδιαιτέρως. Τῆς μερίδος τούτων εἶναι τὸ κέντημα τῶν μελισσῶν καὶ σφηκῶν, τὸ δῆγμα τῶν ἐχιδνῶν καὶ λυσσόντων ζώων, καὶ ἡ ἐκ τῶν ἀνατεμομένων νεκρῶν μεταδιδόμενη μiasματικὴ βλάβη.

§. 642.

Ἡ ἐκ τῶν νεκρῶν γινομένη βλάβη δὲν εἶναι πάντοτε ὁμοία· ἐξαρτᾶται δὲ τοῦτο πολὺ ἐκ τῆς κράσεως τοῦ βλαπτομένου, ἐκ τοῦ ἐπικρατοῦντος ἐπιδημικοῦ χαρακτήρος, καὶ ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ νεκροῦ (μάλιστα δὲ ἐπὶ γενομένη ἤδη σήψει καὶ ἐπὶ παρεκχύμασιν εἰς τὰς ὀρρογόνους κοιλότητας μετὰ πυρετὸν ἐπιλόχιον κ. ο. κ.) Τὰ διὰ τομῆς τραύματα δὲν εἶναι ἐπικίνδυνα ὡς τὰ διὰ νύξεως, καὶ τούτων ἥττον ἐπικίνδυνα τὰ ἐν τῇ παλαμιαίᾳ ἐπιφανείᾳ τῶν ἐν τῇ ράχι τῶν δακτύλων. Καὶ ὅτε μὲν ἐγγίνεται σφοδρὰ φλεγμονὴ κατὰ τὸν πεπονθότα τόπον, ἠνωμένη μετὰ πόνου μεγάλου καὶ ὄγκου τῶν λεμφοφόρων ἀγγείων· ὅτε δὲ, ἐκτὸς τῶν τοπικῶν τούτων συμπτωμάτων, (ἅπερ γίνονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετὰ δέκα ἢ δέκα καὶ ἐξ ὥρας), ἐμφαίνονται καὶ συμπτώματα νευρικοῦ πυρετοῦ. Βίς τὰς τοιαύτας βλάβας πρέπει ἢ πληγὴ νὰ καθαρισθῇ, ν' ἀφαιματωθῇ, ν' ἀποπλυθῇ πρεπόντως μὲ ὕδωρ, ἢ νὰ ἐκμυζηθῇ, νὰ περιβληθῇ μὲ κολλητικὸν ἔμπλαστρον, καὶ νὰ προσέχωμεν μὴ ἔλθῃ ἡ πληγὴ καὶ ἐκ δευτέρου εἰς συνάφειαν μετὰ τῆς σηπεδονώδους ὕλης. Χρησιμώτατον ἐφάνη μοι πάντοτε ἡ ἀκριβὴς

ἐνείλησις τοῦ δακτύλου ἀπὸ τοῦ ἄκρου αὐτοῦ εἰς σπαρτίον. Ἄν δὲ γείνη φλεγμονή, ἀνάγκη νὰ προσβληθῶσι βδέλλαι, νὰ ἐπιτεθῶσι νάρκωτικά καταπλάσματα, καὶ νὰ σχασθῇ πρωΐμως, ἐὰν διαπηθῇ τὸ φλεγμαῖνον. Ἄν δ' ἐπέλθῃσι νευρικοῦ πυρετοῦ συμπτώματα, προσφέρομεν τὰ οἰκεία πρὸς τοὺς τοιοῦτους πυρετοὺς φάρμακα.

Ἔνιοι τῶν ἰατρῶν δοξάζουσιν, ὅτι τὰ συμπτώματα τῶν τραυμάτων τούτων δὲν προέρχονται ἐκ τῆς ἀναδόσεως τῆς σερσηπυίας ὕλης, ἀλλ' ἐκ μόνης τῆς διαθέσεως τοῦ βλαπτομένου, καὶ διὰ τοῦτο ὀποδοκιμάζουσιν ὅλα τὰ καυτήρια. Εἰ καὶ ἡ δόξα αὕτη ἀληθεύει κατὰ μέρος μόνον, συναινῶ μόνον, καθ' ὅτι ἀποβλέπει τὰ καυτήρια διότι εὐκολώτατα ἐπάγουσιν ἰρεθισμὸν καὶ φλεγμονὴν τοῦ τραύματος, ἄπερ ἄλλως δὲν ἤθελον γεννηθῆ.

Ὁ Σχάβος ἐν τῇ ἑαυτοῦ πραγματείᾳ περὶ τῶν ἐν ταῖς ἀνατομαῖς τῶν νεκρῶν γενομένων τραυμάτων, διακρίνει ταῦτα εἰς τραύματα, ὅσα γίνονται ἐν ἀνατομῇ νεκρῶν, ἀποθανόντων ὑπὸ φλεγμονῆς ὀφρογόνων ὕμενων, καὶ ἐξεταζομένων ὀλίγον χρόνον μετὰ τὸν θάνατον· καὶ εἰς τραύματα, ὅσα γίνονται ἐν ἀνατομῇ νεκρῶν σερσηπύτων ἤδη. Τοῦ δευτέρου τούτου εἴδους τὰ τραύματα εἶσιν ἤττον τῶν πρώτων ἐπικίνδυνα. Μετ' ἀφαιμαξίν τοῦ τραύματος ἐφαρκούσαν βδέλλαι αὐτοῖς ἐπιθέματα ἐκ Γουλλαρδίου ὕδατος καὶ τοῦ δι' ὀπίου ἐγκρόκου βάμματος, δίδει ἔπειτα δόσιν καλὴν καλομέλιτος καὶ ἀντιμονίου, καὶ μετὰ παρέλευσιν ὡρῶν κτιῶν, ὄπιον· ἂν δὲ μετὰ ταῦτα ὁ πόνος δὲν παύσῃ, ἐμβάλλει ἔλιν τὸ πεπονθὸς μύριον εἰς λουτρὸν χλιαρὸν, ἐκ Γουλλαρδίου ὕδατος καὶ ὀπίου συνιστάμενον, προσφέρων ταυτοχρόνως καὶ ἕσω ἀμμωνίαν, καὶ ποτὰ ἰδρωτικά· βδέλλαι δὲ καὶ φλεβοτομίαι δὲν ὠφελοῦσι κατ' αὐτὸν.

Ὁ δὲ Βασεδόβης (Basedow, ueber die schwarze Blatter, im journal von Graefe und Walther. Bd. XII. S. 183) νομίζει τὸ διὰ τοῦ μολυσμοῦ τῶν νεκρῶν ἐγγινόμενον τραῦμα εἶναι προσομοίον πρὸς τὴν κακοήθη φλύκταιναν.

§. 643.

Τῶν μελισσῶν δὲ καὶ σφηκῶν τὰ κεντήματα εἰσὶ τὰ ἐλαφρώτερα τῶν ὑπὸ ἰοβόλων ἐμβαλλομένων τραυμάτων. Ὁμοῦ δὲ μετὰ τοῦ κέντρου αὐτῶν ἐνστάζεται εἰς τὸ τραῦμα καὶ δριμεῖά τις οὐσία, ἐξ ἧς παρακολουθεῖ εὐθὺς πόνος πολὺς καὶ ὄγκος μέγας. Ἐπιβροχαὶ ἐξ ὕδατος ψυχροῦ ἢ ἐκ καφουρώδους ὄξους προφυλάττουσιν ἢ ἐλαττοῦσι τὰ συμπτώματα ταῦτα. Καὶ ἂν ὁ πόνος δὲν παύσῃ μετὰ ταῦτα, ὠφελοῦσι θερμὰ λουτρά, εἰς ἔλαιον καὶ νάρκωτικά· ὕλας συνιστάμενα· ἐξαιρετέον δὲ καὶ τὸ κέντρον, ἂν ἔμεινεν εἰς τὴν πληγὴν. Ἐὰν δὲ πολλὰ συγχρόνως ἐγένοντο κεντήματα, δύναται νὰ ἐπέλθῃ ταχέως ὁ θάνατος, καθὼς καὶ ἐὰν γείνη τὸ κέντημα τῶν μελισσῶν ἢ σφηκῶν εἰς τὸν αὐχένα ἢ εἰς τὸν στόμαχον, ἐὰν αὐταὶ καταποθῶσι.

§. 644.

Τὰ δὲ συμπτώματα, ὅσα παρακολουθοῦσιν ἐκ τῶν δηγημάτων τῶν ἐχιδνῶν διαφέρεισι κατὰ τὰς περιστάσεις· καὶ μᾶλλον μὲν ἐπιτεταμένα γίνονται, ἂν ὁ ἐγγεόμενος εἰς τὴν πληγὴν ἰὸς ἦ πολὺς, ἂν ἢ ἐχιδνα ἢ

κατὰ τύχην παρωξυσμένη, καὶ ἂν τὸ δῆγμα γείνη ἐκ καιρῶ θέρους, ἐν ᾧ ὁ ἰὸς εἶναι μᾶλλον ἢ ἐν καιρῶ χειμῶνος δραστήριος. Σπανίως δὲ εἰσὶ τὰ συμπτώματα ταῦτα θανάσιμα.

Ὁ δηχθεὶς αἰσθάνεται καῦσιν μεγάλην εὐθὺς μετὰ τὴν δῆξιν κατὰ τὸν τόπον τοῦ δῆγματος, ἐν ᾧ γίνεται ὄγκος καὶ φλεγμονὴ ἀλγίσκουσα ὅλον τὸ μέλος. Τὰ λεμφοφόρα ἀγγεῖα γίνονται ὑπέρυθρα καὶ ἐξογκοῦνται μέχρι τῶν ἐγγυτάτων ἀδένων· ἐξογκοῦνται δὲ καὶ αὐταὶ αἱ ἀδένες· ἀκολουθεῖ δὲ καὶ πυρετὸς μέγας, παραλήρησις, σφυγμοὶ μικροί, ἔμετος καὶ πόνος κατὰ τὴν καρδίαν καὶ τὸν λάρυγγα. Πολλάκις δὲ ἐγγίνονται καὶ σπασμοί, ἰκτερος, λειποθυμία καὶ ἀδημονία μεγάλη.

Ἀνυσιμώτατον βοήθημα εἰς διάλυσιν τοῦ ἐγγυθέντος εἰς τὸ τραῦμα δηλητηρίου ὑγροῦ καὶ εἰς προφυλακὴν τῆς ἀναδόσεως αὐτοῦ καθ' ὅλον τὸ σῶμα, εἶναι πλατεῖα διατομὴ τοῦ τραύματος, καυτηρίασις αὐτοῦ μετὰ τὴν ὑγρὰν καυστικὴν ἀμμωνίαν, ἢ μετὰ τὸ ὑγρὸν ὑπεξειδωμένον ἀλυκὸν στίμιμι, περίσφιξις τοῦ δηχθέντος μέλους ὑπεράνω τοῦ δῆγματος, καὶ προσκόλλησις σικυῶν ἐπὶ τοῦ δῆγματος, ἀνατριβίς τῶν περιχειμένων μερῶν μετὰ ἔλαιον, καὶ ἐνθεσις τοῦ μορίου εἰς ἔλαιον ἀναμειγμένον μετὰ καυστικῆς ἀμμωνίας. Ἐσὼ δὲ λαμβάνει ὁ ἄρρωστος ἀλκαλικά ἅλατα καὶ ἐφυσχάζει εἰς τὴν κλίνην ὅπως ἰδρώσῃ.

Σικύσις καὶ περιδεσις ἔχουσι ἐνέργειαν πρὸς καιρὸν μόνον, ἐὰν δὲν ἀφαιρεθῆ ὅλος ὁ ἰὸς (Annales des Sciences d'observation. Paris. Avril 1829. p. 123) Ἐκ τῶν δοκιμῶν τοῦ Πεννόκου (Pennock American Journal of the medical sciences. May 1828) ἐξάγεται, ὅτι ἡ προσκόλλησις τῆς σικύας πιέσει μὲν τοῦ χειλοῦς ἐνεργετὰ παράλυσιν τῶν νεύρων, ἄρσει δὲ τῆς πίεσεως τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος ἐμποδίζει τὴν ἀνάπνοιν τοῦ ἰοῦ. Ὅθεν ἀναγκαῖον πάντοτε νὰ ἐκτέμνωμεν τὸ τραῦμα πρὶν ἀφαιρέσωμεν τὴν σικύαν. Ὁ δὲ Ῥοδρίκης (ἐ. τ. μ. τ. Αὐγούστ. 1828) ταῦτο δοξάζει, παραινεῖ δὲ μόνον νὰ περιδένωμεν τὸ πεπονθὸς μῦρον, δι' οὗ ἐλαττοῦται ὡσαύτως ἡ ἀνάπνοις.

§. 645.

Ἡ δῆξις τῶν ὄφρων εἰς τὰ θερμὰ κλίματα ἐπάγει τὰ αὐτὰ συμπτώματα ὡς ἡ τῆς ἐχθιδνης, ἀλλὰ τόσῳ ταχέως καὶ ἰσχυρῶς, ὥστε ἐπέρχεται παραυτίκα ὁ θάνατος, καὶ μάλιστα, ἂν τυχὸν βλαφθῇ ἀγγεῖόν τι. Βοηθήματα δὲ ἐπαινούμενα πρὸς τὰ δῆγματα ταῦτα, εἰσὶν ἐκτὸς τῆς ἐκκοπῆς ἢ φθορᾶς τοῦ δηχθέντος τόπου μετὰ τὴν ταυτόχρονον προσκόλλησιν τῶν σικυῶν καὶ τὴν περίσφιξιν τοῦ δηχθέντος μέλους, ἢ ῥίζα τῆς Σενέγης, τὸ πτητικὸν ἀλκάλιον, καὶ κατ' ἐξαιρετον τὸ ἀρσενικὸν εἰς μεγάλας δόσεις.

§. 646.

Τὰ δὲ δῆγματα τῶν λυσσόντων ζώων καὶ κατ' ἐξοχὴν τῶν κυνῶν, τοῦ λύκου, τῆς ἀλώπεκος, τῆς γαλῆς; ἐνίοτε δὲ καὶ ἄλλων τινῶν, μαινοῦσιν

ἐνίοτε τὸ τραῦμα διὰ μιάσματος ἰδιογενοῦς, ὅπερ διὰ τῆς ἑαυτοῦ ἐνεργείας εἰς τὸ σῶμα ἐπάγει ὑδροφοβίαν καὶ λύσσαν.

Ὅτι τῶν παρωδυσμένων καθ' ὑπερβολὴν ἢ τῶν ἐμποδισθέντων κατὰ τὴν ὁρμὴν τῆς ἐποχεύσεως ζῶων τὸ δῆγμα δύναται νὰ ἐπαγάγῃ τὴν λύσσαν, καθίσταται ἀναμφίβολον ἐκ πολλῶν καὶ ἀκριβῶν παρατηρήσεων.

§. 647.

Ἡ λύσσα γεννᾶται ἢ αὐτομάτως ἢ διὰ τῆς μεταδόσεως τοῦ ἰοῦ. Καὶ τῆς μὲν αὐτομάτου αἰτία, λέγουσι κοινῶς εἶναι σφοδρὴν καύμα, αἰφνίδιος μεταβολὴ θάλπου καὶ φύχους, κακὴ τροφή, στέρσις ὕδατος, καὶ κώλυσις τῆς ἐποχεύσεως. Πολλοὶ τῶν ἰατρῶν δὲν πιστεύουσι τὴν αὐτόματον γένεσιν τῆς λύσσης ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἐπειδὴ, λέγουσι, τὸ κύριον αὐτῆς σύμπτωμα, ἡ ὑδροφοβία, εἶναι καὶ εἰς ἄλλας ἀσθενείας. Παρατηρήσεις ὅμως πιθανόνουσι τὴν αὐτόματον καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ γένεσιν τῆς λύσσης.

§. 648.

Τῆς ἀρχομένης ἐν τῷ κυνί λύσσης τὰ σημεῖα εἰσὶ λίαν ἀμφίβολα καὶ τόσῳ μᾶλλον, ἐπειδὴ πολυεῖδεις καὶ ἀκριβεῖς παρατηρήσεις ἀπέδειξαν, ὅτι ἡ ὑδροφοβία δὲν εἶναι σημεῖον τῆς λύσσης τοῦ κυνὸς βέβαιον, ὅσον συνήθως πιστεύεται. Κατὰ τὰς συχνὰς τοῦ Ἡρτίγου (Hertvig) παρατηρήσεις τὰ κυριώτατα σημεῖα τοῦ ἐμμανῶς λυσσῶντος κυνὸς εἰσὶ μεταβολὴ τῶν συνήθων αὐτοῦ τρόπων, ἀνησυχία, κ' ἐπικρατούσα ἐπιθυμία τοῦ ν' ἀλλάσῃ πάντοτε τὸν τόπον καὶ τὴν κοίτην αὐτοῦ, τοῦ ν' ἀποιδράσῃ κ. ο. κ. πόθος μέγας τοῦ λείπειν ψυχρὰ πράγματα, ἀνορεξία, καὶ ἀποχὴ μάλιστα σερεῆς τροφῆς (ολιγώτατοι μόνον κύνες ἐξαιροῦνται κατὰ τοῦτο, οἵτινες ἐσθίουσιν ἐνίοτε ὀλίγα κομμάτια καλῆς τροφῆς) καὶ πόθος μέγας εἰς βρωσὴν πραγμάτων, ἄλλως μὴ εἰς τροφήν αὐτοῦ χρησιμευόντων, οἷον ξύλων, δερμάτων, ἀχύρων, ἐρίων κ. ο. κ. λείπει δὲ πολλάκις οὗτος τὸ ἴδιον αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων κυνῶν οὖρον καὶ ἀναθιβρώτκει ἐνίοτε καὶ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ κόπρον, ἔχει ἐπιμόνον στεγνότητά τῆς κοιλίας, ἀγαπᾷ νὰ θάκνῃ, ὅταν μάλιστα ἐρεθισθῇ, ἢ ὅταν ἡ φύσει δεξιότης, καὶ ἀνακάπτει πολλάκις εἰς τὸν ἀέρα ὡς ἂν θέλῃ ν' ἀγρεύσῃ μύακας ἢ ἄλλα ἔντομα· πρὸ πάντων δὲ ἀλλοιοῦται ὀλῶς καὶ ἰδιαζόντως ἡ φωνὴ αὐτοῦ καὶ ἡ ὕλακῃ. Ἡ φωνὴ μὲν εἶναι τραχεῖα, βραγχαλέα, καὶ ἀηδῶς τε καὶ ἀδημόνως ἠχοῦσα, ἡ δὲ ὕλακῃ μετὰ τινὸς ἰδίας καὶ βραχείας ὠρυγῆς ἠνωμένη. Οὐδεὶς τῶν λυσσῶντων κυνῶν ἐξίσταται τῶν φυσικῶν αὐτοῦ φρενῶν πρότερον ἢ μικρόν τι πρὸ τοῦ θανάτου. Ἀπαντες οἱ λυσσῶντες κύνες δύνανται νὰ ἴδωσι, νὰ λείξωσι καὶ νὰ πίωσι τὸ ὕδωρ καὶ ἄλλα ὑγρά. Οὐδεμίαν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐμφαίνουσιν αὐθῆσιν τῆς ὁρμῆς πρὸς τὴν ἐπόχουσιν. Ἡ ἐξωτερικὴ τοῦ ζῶου πρόσοψις

κατὰ τὸν πρῶτον καιρὸν τῆς νόσου ἀλλοιοῦται ὀλίγον ἢ οὐδέλως· τὴν δευτέραν δὲ ἢ τρίτην ἡμέραν γίνονται συνήθως οἱ ὀφθαλμοὶ ὀλίγον ἐρυθροί, καὶ οἱ πλεῖστοι κύνες μύσσουν αὐτοὺς κατὰ καιροὺς ἐπὶ τινὰς δευτέρας στιγμὰς τῆς ὥρας· συγχρόνως δὲ συνέλκεται τὸ δέρμα κατὰ τὸ μέτωπον καὶ ὑπεράνω τῶν ὀφθαλμῶν εἰς πτυχὰς καὶ ρυτίδας, ὥστε τὸ ζῶον φαίνεται νυσταλέον, σκυθρωπὸν καὶ ἄθυμον. Ἐν τῷ μετέπειτα δὲ χρόνῳ οἱ ὀφθαλμοὶ γίνονται θολοὶ καὶ ἀμβλεῖς, οὐδέποτε δὲ πυρῶδεις καὶ γοργοὶ ὡς ἐν τῷ πρώτῳ χρόνῳ. Τὰ πλεῖστα τῶν ζῶων φαίνονται ἀχμηρὰ καὶ ἅπαντα γίνονται ἐν βραχεῖ τῷ χρόνῳ παραδόξως ἰσχνά. Τὸ στόμα εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, μᾶλλον ξηρὸν ἢ ὑγρὸν, ἐξ οὗ καὶ ἀνευ ἀφροῦ καὶ σιέλου ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, σπανίως μόνον γίνεται τούτου ἐξαίρεσις, ὅταν ὁ λάρυγξ πάσχη μεγάλως, καὶ διὰ τῆς ἐξογκώσεως αὐτοῦ ἐμποδίζηται ἴσως ἡ κατάποσις τοῦ σιέλου. Ἐν ὅσῳ τὸ ζῶον ἔχει ὀλίγας ἐτι δυνάμεις, καὶ δὲν καταδιώκεται, κρατεῖ τὴν κέρκον ὡς καὶ ἄλλοτε, οὐεὶ δὲ καὶ φιλικῶς ταύτην, ὅταν ὑπάρχη πρὸς τοῦτο ἀσφορμή. Μόνον δὲ ὅταν αὐξήσῃ ἡ ἀδυναμία κρεμᾷ ταύτην πρὸς τὰ κάτω, οὐδέποτε δ' ἐλκύει ταύτην ὑπὸ τὴν κοιλίαν πλέον τοῦ συνήθους. Τὸ βάδισμα εἶναι τὸν πρῶτον μὲν καιρὸν τῆς νοσήσεως ἀναλλοίωτον, καὶ δὲν τρέχει αὐτός, ὡς κοινῶς νομίζεται, κατ' εὐθείαν καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν εὐθυσίαν, ἀλλὰ κατὰ διαφοροὺς εὐθύνσεις καὶ μεταβολὰς, εἰς τυχὸν δὲν διώκεται, ρινηλατεῖ προθύμως καθ' ὁδὸν καὶ, ὅταν ἐπέλθῃ τῆς δόξσεως ὁ παροξυσμὸς, ἀναπηδᾷ πλαγίως, ὅπως δόξῃ. Ἄλλ' ὅμως τῶν ζῶων τινὰ, ἀναισθητῶς φεύγοντα, καὶ τὰ πλεῖστα ἐν τῷ μετέπειτα χρόνῳ τῆς νοσήσεως, ἐν οἷς ἐπῆλθεν ἤδη κατάστασις ὁμοίᾳ τῇ καρωτικῇ, τρέχουσιν ἀπερεγκλίτως τὴν αὐτὴν, ἕως ἂν ἀπειρηκότα καταπέσωσιν, ἢ ἕως ἂν διὰ τινος περιστατικοῦ ἀναγκασθῶσι νὰ ἐκτραπῶσι τῆς ἄχρι τοῦδε ὁδοῦ. Τοῦ δὲ μὴ ἐμμανῶς λυσσῶντος κυνός μεταβάλλονται ὡσαύτως οἱ τρόποι, τὸ ζῶον γίνεται ἥττον γοργὸν καὶ φαιδρὸν, μᾶλλον σιωπηλόν, ἤσυχον καὶ ἄθυμον, ἢ κάτω γένους αὐτοῦ κρέμαται πρὸς τὰ κάτω, ὡσπερ παράλυτος, ἐξ οὗ ἐκρέει ἀπὸ τοῦ στόματος τὸ σιέλον καὶ πᾶν ὅτι, ἔστω καὶ ὑγρὸν, θέλει νὰ καταπῆ τὸ ζῶον, ὅθεν καὶ ἥττον δύναται νὰ δόξῃ ἥττων δὲ εἰσὶ καὶ ἡ πρὸς τὴν δόξιν καὶ φυγὴν ὀρμὴ καὶ ἀνησυχία. Ὅλα δὲ τὰ λοιπὰ φαινόμενα ἔχουσιν ὡς καὶ ἐπὶ τῇ μανιώδει λύσσει. Τοῦ νοσήματος ἡ διάρκεια εἶναι εἰς ἀμφοτέρω τὰ εἶδη πᾶνυ διάφορος καὶ ὄλιγος ἀδριςτος. Καθ' ὅλας δὲ τὰς περιστάσεις ἐπάγει τοῦτο τὸν θάνατον καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν διὰ κατὰ μικρὸν, ἀλλὰ καθ' ἑκάστην ὀφθαλμοφανῶς ἀξανομένης κατατροχώσεως τῶν ζωτικῶν δυνάμεων, ἐν ἡμέραις ἕξ ἢ ὀκτώ

μετὰ τὴν πρώτην νόσησιν, ἐνίοτε ὁμως ἐπέρχεται καὶ τάχιον ὁ θάνατος, καὶ τὸ ζῶον θνήσκει αἰφνιδίως τότε ὡσπερ ἀπόπληκτον.

Πλείστου λόγου ἄξια εἰσὶν ἃ φαινόμενα εὐρέθησαν ἐν τῇ ἀνατομῇ τῶν νεκρῶν τῶν λυσσῶντων κυνῶν, ὅπως κατ' αὐτὰ διορισθῶσιν. αἱ ἀναγκαῖαι προπαρασκευαί. Ἐπὶ μὲν τῇ ἡσυχῇ λύσση εἶναι πάντοτε μείζων ἢ ἐλάσσων παράλυσις τῶν μυῶν τῆς κάτω γένους καὶ ἡ γλῶσσα κρεματ' ἐκτὸς τοῦ στόματος κακόχρους καὶ ἐξωγκωμένη καὶ μείζονα συμφορήσιν αἵματος κατὰ τὸ πρόσθιον καὶ κάτω αὐτῆς μέρος ἔχουσα. Τὸ χροῖμα αὐτῆς εἶναι μελανέρυθρον, ἢ ῥυπαρῶς πορφυρὸν, ἢ σχεδὸν μέλαν. Ἐπὶ δὲ τῇ μανιώδει λύσση εἶναι αὕτη ἐστρεβλωμένη καὶ συντεθλασμένη, ἢ κακόχρους διὰ ῥυπαρότητος καὶ κόπρου, ὧν αὕτη ἦφατα· πολλάκις δὲ εἶναι καὶ τὸ πρόσθιον αὐτῆς μέρος μὲ ἀπὸ τῆς εἰνα οὐσίαν κεκαλυμένον. Αἱ θηλαὶ ἐπὶ τῆς βίχως αὐτῆς ἐπιμεμηκυμέναι καὶ ἀνεύρυσμέναι καὶ ὁ ὑπαλείφων αὐτὰς βλεννογόνος ὕμην ὀρθαλομοφανῶς ἐρυθρός· τὰ στόμια τῶν ἀδένων αὐτῆς μείζονα καὶ μάλιστα τὰ παρὰ τὴν ὑπογλωττίδα· ὁ φάρυγξ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σημεῖα φλεγμονῆς ἐμφαίνων, τὰ πλεῖστα μὲν ἐπὶ τῇ μανιώδει, πάντοτε δὲ ἐπὶ τῇ ἡσυχῇ, τὸ πλεῖστον προφανέστερα ἢ κατὰ τὸ ὑπερώϊον ἴσιον ἢ κατὰ τὸν λάρυγγα. Ἡ φλεγμονὴ εἶναι ὅτε μὲν καθ' ὅλον τὸν φάρυγγα ἐξηλωμένη, ὅτε δὲ μᾶλλον ἢ ἦτον κατὰ τὸ ἔν τῷ ἔτερον πέρυς αὐτοῦ, ἐν ᾧ κατὰ τὸ μέσον τὰ μόρια εἰσὶ κατὰ φύσιν σχεδόν. Πολλάκις δὲ εὐρίσκονται κατὰ τὸ ὑπίσθιον μέρος τοῦ στόματος τεμάχια ἀπέπιων οὐσῶν, ἀποδείξις τῆς διαφθορῆς ὀρέξεως καὶ τῆς παραλύσεως τῶν μυῶν τοῦ φάρυγγος. Αἱ ἀντιάδες οὐδὲν ἄξιον λόγου ἐμφαίνουσι, ἐνίοτε δὲ εἰσὶν ὑπὲρ τὸ διπλάσιον μεγάλας ἀλλὰ τοῦτο εἶναι συχνότερον ἐν τῇ ἡσυχῇ ἢ ἐν τῇ μανιώδει. Ἡ δὲ ἐπιγλωττις εὐρίσκειται πάντοτε μᾶλλον ἢ ἦτον παρεγχυματισμένη καὶ παχεῖα. Πολλάκις δὲ φαίνεται φλεγμονὴ τῶν γωνιῶν τῆς γλωττίδος καὶ μάλιστα τοῦ ὑπαλείφοντος τὰ χεῖλη αὐτῆς βλεννογανοῦ ὕμενος. Ἄξια δὲ λόγου εἶναι πάντοτε ἢ φλεγμονώδης ἐρυθρότης τοῦ λάρυγγος, καίπερ μικροτάτη πολλάκις οὕτα· ἴαν ἀδέσθαιοι εἰσὶν αἱ τῆς τραχείας ἀρτηρίας ἀλλοιώσεις, ἧς ὅτε μὲν εἶναι καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἄκτασιν ὑπερβαλλόντως πεφλεγμένη, ὅτε δὲ αὐτὴ τὸ ἐλάχιστον ἔχως τῆς φλεγμονῆς ἐμφαίνουσα· ὡσαύτως ἔχουσι τὰ τε βραγχία καὶ αἱ πνεύμονες. Πολλοῦ λόγου ἄξια ἐνόμισαν τὰς ἀλλοιώσεις τῆς καρδίας, ἀλλ' ἐν γένει ἐν τοῖς ἐννεα ἐπὶ δέκα οὐδεμίαν ἀλλοιώσιν ἐν τῇ καρδίᾳ λυσσῶντων κυνῶν εὐρίσκουσιν, εἰμὴ ἀμαυρωτέραν, ἀλλ' εὐμετάβλητον χροιάν τοῦ ἔνδον ὕμενος τῶν κοιλιῶν αὐτῆς. Οὐδὲν ἄλλο σημαίνουσι, λέγεται, τοῦ οἰσοφάγου τὰ φαινόμενα καὶ μέγιστα ὄντα, εἰμὴ ὅτι ὑπάρχει μόνον κατὰ τὸ ἄνω αὐτοῦ μέρος φλεγμονή. Ἡ ἔνδον ἐπιφάνεια τοῦ στομάχου ἐμφαίνει τὰς πρώτας ὥρας μετὰ τὸν θάνατον ἐρυθρότητα λαμπράν, ἧτις μετὰ εἴκοσι καὶ τεσσαρῶν ὥρων παρέλευσιν γίνεται ἀμαυροτέρα, ἰανθίνῃ ἢ πυρρᾷ. Μετὰ τινὰς δὲ ὥρας ἄρχεται διέθρωσις, ὁ βλεννογόνος ὕμην εἶναι ἀπαλώτερος ἀραιότερος καὶ κατὰ τινὰς τόπους διάθρωτος, ἀλλὰ τοῦτο θεωρητέον ὡς τοῦ θανάτου ἀπογέννημα. Πλείστου δὲ λόγου ἄξια εἰσὶ τὰ ἐνόητα τοῦ στομάχου. Ἐν ᾗ ἐν αὐτῷ μίγμα ἀλλόκοτον ἐκ τριχῶν, ἀχύρων, χόρτου, ἱπκείας κόπρου, χύματος ἢ τεμαχίων τῆς στρωμνῆς τοῦ ζῶου, σημεῖον σχεδόν πάντοτε ἀναμφίβολον εἶναι, ὅτι ὁ κύων ἦτο λυσσῶν· ἐπειδὴ πρᾶγματα τοιαῦτα καταπίνοντα μόνον ἔνεκα τῆς καταστροφῆς ὀρέξεως καὶ κατὰ τοῦτο δὲν εἶναι ταυτότημος τῶν ἀλλοτρῶν σωματῶν ἢ παρούσια· τεμάχια ἀνθρώπων ζύλου ἢ καὶ τῆς ῥυπαρωτάτης ὕλης ἢ εὐρεσις δὲν ἰσχύει πρὸς ἀπόδειξιν, ὅτι τὸ ζῶον ἦτο λυσσῶν· τὰ μάλιστα τὴν λύσσαν ἀποδεικνύον εἶναι τὸ ἴδιον ἐκ τριχῶν, ἀχύρων, καὶ τῆς διαφόρου κόπρου μίγμα. Ἐὰν δ' εὐρεθῶσι τοιαῦτα ἀπεπτοι ὕλα καὶ ἐν τῇ δωδεκακτύλῳ ἀπορῦσει, καὶ ἂν ὧσιν ὀλιγώτεραι, ἀποδεικνύουσι τὸ αὐτό. Ἐξιστασίον δὲ καὶ ὅτι ἂν τούτων δι' ἐμέσεως κενωθῇ. Ἡ ἐπὶ τῇ λύσση φλεγμονὴ τοῦ στομάχου

ἔχει ἴδιον, ὅτι αὐτὴ ἐδράζει κατὰ τὸ ἄνω μέρος τῶν πτυχῶν, ἢ τοῦλάχιστον εἶναι σφοδρότερα ἐνταῦθα· κατὰ τὸ ἄκρον αὐτῶν προφαίνονται παρεκχύσεις αἵματος ἢ ἐκχυμωματώδεις κηλίδες (πρὸς τὰ συντεθλασμένα σικκόμορα ὅμοιοι)· αὗται καὶ ὀλίγαι οὕσαι ἰσχυροὺς βιβλίως. Τὰ δὲ ἐν τῷ ἐντοσθίῳ, ἐν τῇ κύστει, ἐν τοῖς ἀγγείοις, ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ φαινόμενα οὐδὲν βέβαιον ἐμφαίνουσι περὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς λύσεως, ἀλλὰ μόνον τῆς φλεγμονῆς.

§. 649.

Ἄγωγός τῆς λύσεως εἶναι τὸ σίελον, καὶ τοῦτο κατέστη βέβαιον ἤδη καὶ ἀναμφίβολον διὰ τῶν δοκιμῶν τοῦ Ἐρτβίγγου. (Κατὰ τὸν Τρολλιέρον δὲ, ὅστις οὐδέποτε εὔρηκεν ἡλλοιωμένους τοὺς σιελάδεις ἀδένας, εἶναι ἡ βλέννα, ἣτις ἐκκρίνεται ἐκ τοῦ περλογωμένου βλενωδούς ὑμέως τῶν βρόγχων). Ὁ ἰὸς τῆς λύσεως δὲν εἶναι φύσεως πτητικῆς, ἐγκολλᾶται εἰς πολλὰ πράγματα καὶ διατηρεῖ πολὺν χρόνον τὴν δηλητηρίον αὐτοῦ ἐνέργειαν ὅπως δὲ ἐνεργήσῃ δηλητηρίως δὲν εἶναι χρεῖα νὰ προσαχθῇ εἰς τραῦμα ἀνεπούλωτον, ἀλλὰ δύναται νὰ ἀναδύῃ εἰς τὸ σῶμα καὶ δι' ὅσων μορίων ἢ ἐπιδερμῖς εἶναι τρυφερωτάτη. Ἀνεργῆς δὲ φαίνεται, ἐὰν ἔλθῃ εἰς τὸν βλενογόνον χιτῶνα τῶν ὀργάνων τῆς πέψεως ἀνέλκωτον ὄντα. Ὁ ἰὸς ἐνέχεται καὶ ἐν αὐτῷ τῷ αἵματι τῶν λυσσῶντων ζῶων, ὡς ἀπεδείχθη διὰ τῶν ἐνοφθαλμιστικῶν δοκιμῶν τοῦ Ἐρτβίγγου. Ἀλλὰ καὶ πᾶν δῆγμα τοῦ λυσσῶντος κυνός δὲν ἐπάγει λύσσαν, καὶ πιθανόν, ὅτι γίνεται τοῦτο, ἢ διότι ἐν τῇ δηλητηρίῳ αὐτοῦ ὀρασεῖ ἀπαιτεῖται καὶ ἰδίᾳ τις ἐπιδεικτικότης ἐκ μέρους τοῦ δηχθέντος, ἢ διότι τὸ ἰσόφορον σίελον κατέχεται ἐν καιρῷ τῆς ὀήσεως εἰς τὰ ἱμάτια τοῦ δηχθέντος, καὶ οὕτως ἐμποδίζεται ὑπὸ τούτων ἢ ἐμβολῇ αὐτοῦ εἰς τὸ δῆγμα. Τὸ μίasma γεννᾶται ὡσαύτως εἰς τὰ διὰ μόλυσμῷ λυσσῶδη γενόμενα ζῶα, καὶ τὸ νόσημα διαδίδεται περαιτέρω· Διάφορον δὲ τὸ περιγεγόμενον τῶν γενομένων ἐν τοῖς χορτοφάγοις ζώοις δομικῶν. Βεβαία μὲν ἀπεδείχθη διὰ δοκιμῶν ἢ μετὰδοσις τῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ εἰς μόλυσμῷ γεννηθείσης λύσεως εἰς τὰ ζῶα, καὶ μάλιστα εἰς τοὺς κύνες, ἀλλ' οὐδὲν ὑπάρχει παράδειγμα γνωστὸν, ὅτι ἢ μετὰδοσις αὕτη ἐγένετο ἀπὸ ἀνθρώπου εἰς ἀνθρώπον.

Καθ' ὃ ὁ Μάγγερος (Manger) ἀναφέρει περιστατικὸν τῆς λύσεως, αὐτομάτως εἰς ἄνδρα τινα γεννηθείσης, μετεδόθη αὕτη, λέγεται, ἀπ' αὐτοῦ εἰς γυναῖκα διὰ τοῦ φιλήματος.

§. 650.

Ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἐμφανίζεται ἡ λύσσα, ἀπ' ἧς ὥρας γείνη ἡ δηξίς εἶναι διάφορος καὶ ἡ διαφορὰ αὕτη προέρχεται ἐκ τῆς κράσεως τοῦ δηχθέντος, ἐκ τοῦ τόπου τοῦ δῆγματος, ἐκ τοῦ καιροῦ τοῦ χρόνου καὶ ἐξ ἄλλων σωματικῶν τε καὶ ψυχικῶν περιστατικῶν. Καὶ ὅτε μὲν ἐμφανίζεται ἐν ἑπτά, ἢ δέκα καὶ τέτταρσιν, συνηθέστερον δὲ ἐν εἴκοσιν ἢ τεσσαράκις

κοντα ημέραις μετὰ τὴν ὀξείαν, ὅτε δὲ καὶ μετὰ μῆνας· ὅτε μὲν ἐμφανίζεται πρῖν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ, ἀφ' οὗ ἐπούλωθῃ τὸ ὄηγμα, ὅπερ ἐπούλωται ταχέως· καὶ χωρὶς τινος ἀλλοιώσεως·

§. 651.

Σημεῖα δὲ τῆς ἐμφάνισεως τῆς λύσεως πρῖν ἐπούλωθῃ τὸ τραῦμα εἰσὶν ἀλλοιώσεις τοῦ χρώματος αὐτοῦ καὶ ἐκκρίσις λεπτοῦ πύου μετὰ κνησμῶ καὶ ὀδύνης καὶ ὅλον τὸ πεπονηθὸς μῦρον.

Ὅταν δὲ ἐμφανισθῇ μετὰ τὴν ἐπούλωσιν τοῦ τραύματος, προσγίνεται κνησμὸς, καὶ ὀδυνῆρὰ αἰσθησις κατὰ τὴν οὐλὴν, ἐξ ἧς προχωροῦσι ταῦτα καὶ ἕως τοῦ αὐχένος καὶ καθ' ὅλον τὸ ἥμισυ μέρος τοῦ σώματος. Ὁ ἐπούλωθεις τόπος διαφλογοῦται, ἐξογκοῦται, ἀναρρέγγυται καὶ ἐκχέει ὑγρὸν ἰχωρῶδες καὶ δυσῶδες. Τὰ λεμφοφόρα ἀγγεῖα καὶ αἱ πλησίον ἀδέ-
 γες ἐξογκοῦνται ὀλίγον· οἱ πόνοι ἀκολουθοῦσι τὴν φορὰν τῶν νεύρων. Τὰ ὀδυνῶντα μέρη ἀλίσκονται ὑπὸ σπασμῶν ἐλαφρῶν, πολλάκις δὲ γίνονται καὶ παράλυτα. Ἐνίοτε ὅμως οὐδόλως ἀλλοιοῦται ὁ δηχθεὶς τόπος. Κατὰ τὸν Οὐρβανον (Urban), ἐκτός τῶν εἰρημένων ἀλλοιώσεων τοῦ τραύματος ἢ τῆς οὐλῆς, γενῶνται πάντοτε περίε αὐτῶν φλυκταινίδια, ὅσον κέγχρου ἕως μετρίας ἐρεβίνθου μεγάλα, ὑγρὸν ὑπερῦρον ἢ κυανοειδὲς ἐνέχοντα, καὶ δυνάμενα νὰ μεταδώσωσι δι' ἐναφθάλμισμον τὸ αὐτὸ νόσημα.

§. 652.

Συγχρόνως μετὰ τῶν σημείων τούτων εἰσὶ καὶ κόπωσης, βῆρος τῶν μελῶν, ἱλιγγος, νάρκη, ἀμαύρωσις τῶν ὀφθαλμῶν, λύπη μεγάλη, εὐαισθησία, φωτοφοβία, ὑπνὸς τεταραγμένος, καὶ ὑπὸ ὀνείρτζων ταραχῶδων καὶ ὑπὸ σπασμῶδων ἔκτασμάτων διακοπτόμενος, ἀχροῖα καὶ δυσειδία τοῦ προσώπου· οἱ ὀφθαλμοὶ ἀμβλεῖς, πλήρεις δακρῶν, ἐρυθροὶ καὶ πολλάκις ἀκίνητοι· τὸ στέλον ἀθροίζεται εἰς τὸ στόμα, οἱ σφυγμοὶ ἀτακτοί, ἢ ἀναπνοὴ μικρὰ καὶ ὑπὸ βαθέων στεναγμῶν διακοπτομένη· ἡ φωνὴ βρεῖα καὶ τρομώδης· ναυτία, ἔμετος χολώδης, ὀδύνη κατὰ τὸ προκάρδιον, στεγνότης τῆς κοιλίας, καὶ οὖρα ὠχρὰ. Μετὰ πολὺν ἢ ὀλίγον χρόνον μετὰ τὰ συμπτώματα ταῦτα ὁ ἀρρώστος ἄρχεται νὰ αἰσθάνηται ἐσωτερικῶς μεγάλην θερμὴν, καὶ μεγάλην ξηρότητα τοῦ φάρυγγος, νὰ εἶναι εἰς ἄκρον διψώδης, ν' ἀποστρέφηται τὴν πρῶσιν τόσον, ὥστε ν' ἀλίσκηται ὑπὸ σφοδρῶν συσφιγξέων τοῦ φάρυγγος καὶ ὑπὸ δυνατῶν σπασμῶν, ὡσάκις θελήσῃ νὰ πῖνῃ, ἔπειτα δὲ καὶ ὡσάκις ἴδῃ ὑγρὸν, ἢ πρᾶγμα στείλλον. Οἱ σπασμοὶ ἀλίσκουσι κατ' ἐξοχὴν τοὺς μύς τοῦ αὐχένος· πολλάκις δὲ ὁ ἀρρώστος ἀλίσκεται καὶ ὑπὸ τετάγου. Οἱ ἀρρώστοι ἐνίοτε δύνανται νὰ πῖωσιν ὑγρὸν,

μη βλέποντες αὐτό. Ἐκτός τούτων οἱ ἄρρωστοὶ κατέχονται ὑπὸ ἐπιθυμίας ἀκατασχέτου νὰ δακῶνωσι τοὺς τυχόντας· περιπίπτουσιν εἰς μανίαν σφοδρὰν, φωνάζουσι καὶ θορυβοῦσιν ὑπερβαλλόντως, ὥστε μόλις καὶ μετὰ βίας δαμάζονται. Ἐνίοτε ὅμως ἔχουσι τὰς φρένας σῶας μέχρι θανάτου, καὶ τότε σίελον κολλῶδες ἀθροίζεται εἰς τὸ στόμα, καὶ ῥέει ἀφρώδες περὶ τὰ χεῖλη. Οὗτοι δύνανται νὰ καταπίωσι τροφήν στερεὰν καὶ ἐμοῦτι συχνότερα ἔμετον χολώδη· καὶ ἂν μὲν ὦσιν ἄνδρες κατέχονται ὑφ' ὀρμῆς ἀκατασχέτου πρὸς τὴν συνουσίαν, βασανιζόμενοι ὑπὸ στύσεως ἐπιμόνου τοῦ αἰδοίου. Ἀφ' οὗ δὲ παύσῃ τῆς μανίας ὁ παροξυσμὸς, οἱ ἄρρωστοὶ εἰσὶν εἰς ἄκρον ἐξήσθηνημένοι· οἱ σφυγμοὶ μικροὶ καὶ πυκνοὶ· ἐνίοτε δὲ εἶναι ἐν ἡ πλείοτερα τῶν μελῶν παράλυτα καὶ ἡ συναίσθησις τῆς ἐκτυπῶν καταστάσεως φέρεται αὐτοὺς εἰς ἀπελπισίαν καὶ εἰς αὐτοχειρίας ἀπόπειραν. Τέλος δὲ αὐξάνονται τὰ δεινὰ τόσον, ὥστε μετὰ δύο ἢ τρεῖς, σπανιώτατα δὲ μετὰ πλειότερας ἡμέρας, ἀποθνήσκουσι δι' ὑπερβάλλουσαν ἀδυναμίαν, ἢ διὰ φλεγμονὴν τῶν ἐντὸς ὀργάνων ἢ δι' ἀποπληξίαν καὶ παράλυσιν.

§. 653.

Ἐν τῇ ἀνατομῇ τῶν νεκρῶν εὗρηκαν φλεγμονὴν τῶν περὶ τὸ τραῦμα νεύρων καὶ τοῦ περιελήματος αὐτῶν, καὶ δυσχροίαν τῆς μυελώδους οὐσίας· φλεγμονὴν τοῦ λάρυγγος, τῆς ἐπιγλωττίδος, τοῦ πνευμονογαστρικοῦ νεύρου, τοῦ συμπαθητικοῦ καὶ τοῦ διασφραγματικοῦ· φλεγμονὴν τῶν ὑμένων τοῦ ἐγκεφάλου καὶ παρέγχυμα ὑδατώδες ἀνά μέσον αὐτῶν τὴν ὕλην τοῦ ἐγκεφάλου παρὰ τὸ εἶδος ξηρὰν καὶ τ' ἀγγεῖα πληρωφούντα αἵματος μέλανος, ἐνίοτε δὲ εὐρέθη ἡ καρδία πεφλογωμένη, καὶ συμφυσία μετὰ τοῦ περικαρδίου χιτῶνος, ὅπως κενὴ ἢ ἔμπλεος θρόμβων αἵματος· οἱ πνεύμονες πεφλογωμένοι καὶ συγκεκολλημένοι μετὰ τοῦ ὑπεζωκότος ὑμένους, ἐνίοτε δὲ καὶ κατάξηροι· φλεγμονὴν γαγγραινώδη τοῦ στομάχου καὶ τῶν λοιπῶν ἐντοσθίων τῆς γαστρός· ὁ νεκρὸς σήπεται ταχέως· οἱ μῦς εἰσὶν ἐρυθρομέλανοι, ἔτι καὶ ὅταν ἐγένετο μεγάλη κένωσις αἵματος. Ἐνίοτε ὅμως οὐδεμίαν εὕρισκόμεν ἐν τῷ νεκρῷ ἀλλοίωσιν. Αἱ οὐλαὶ τῶν δηγμάτων ἐμφαίνονται σφριγῶσαι αἵματι τεθρομβωμένῃ, ἐὰν μάλιστα ἔτυχον, ἐν ᾧ ἔξει τὸ ζῶον, νὰ φλογισθῶσιν ὑπερβαλλόντως.

Ὁ Δόκτωρ λέγει, ὅτι εἰς ὄλων τῶν λυσσόντων κυνῶν τὸν σπλήνα εὗρηκε κατασπαρμένα φλυκταινίδια διαφόρου μεγέθους καὶ σχήματος, ἐνέχοντα ὑγρὸν λεμφῶδες καὶ ξανθόν· ἐκτὸς δὲ τούτων καὶ ἕλην φλεγμονῆς.

Κατὰ τὸν Βέρρην (Berres. Oeoterr. medic. Jahrbuecher. 1842. April). Τὸ αἷμα νέου τινος ἀνδρὸς ὑπὸ λύσεως ἀποθανόντος εἶχε σύστασιν μὲν ἐλαιώδη, χροίαν δὲ μελανέρυθρον, καὶ διεκπεπηγείαν, ἰνώδη οὐσίαν ὀλιγίστην· οὐδεμίαν δὲ τοῦ αἵματος ἐφαίνετο εὐπηξία, ἐξαιρουμένου τοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ ἐνόντος. Αἱ φλέβες ἦσαν πλήρεις τοῦ ρευστοῦ τούτου αἵματος. Ἄνευ ἄλλης τινος προσμίξεως τὰ σφαιρίδια τοῦ αἵματος

φαίνονται διὰ τοῦ μικροσκοπίου ὡσπερ φουσημάτια ἐντελῶς στρογγύλα, ὡχρὰ καὶ ἄνευ πυρῆνος, οἷς προσεμίγνυντο καὶ δίσκοι τινες αἵματος κατὰ τὸ χεῖλος ὀδοντωτοί. Ἄλλ' οὐδεὶς συνειρμὸς αὐτῶν εἶπετο πρὸς ἀπεργασίαν τῶν δὴ λεγομένων συμφορημάτων.

§. 654.

Προσεχῆς αἰτία τῆς λύσεως φαίνεται μετὰ πιθανότητος, ὅτι εἶναι ὀξεῖα φλόγωσις τῶν νεύρων καὶ μάλιστα τῶν γαγγλίων. Ἐκ τούτου δὲ ἐξηγεῖται μετὰ πιθανότητος καὶ ἡ νοσηρὰ τοῦ ζώου ἀθυμία καὶ ἡ ὁμοίότης τῶν σημείων τῆς λύσεως πρὸς τὰ σημεία τοῦ τετάνου καὶ ἄλλων πολλῶν παθημάτων τῶν νεύρων.

Ὁ Ἄρδερος λέγει, ἀρὰ γε δὲν εἶναι δυνατόν ἢ καὶ πιθανόν, ὅτι ὁ ἴσος τῆς λύσεως μεταφερόμενος ἀπὸ τοῦ δῆγματος εἰς τὸ αἷμα διὰ τῶν ἀναβοτικῶν πόρων ἐμμένει αὐτοῦ πρὸς καιρὸν τινα ἀνεργῆς, ἔπειτα δὲ ἀποσκήπτει ἐκεῖθεν πάλιν εἰς τὸν τόπον τοῦ δῆγματος, γενῶν τὰ τοπικὰ συμπτώματα, ὅσα εἰσὶν οἱ πρόδρομοι τῆς λύσεως, καὶ ἐπάγει τέλος, εἴτε κατὰ συμπάθειαν, εἴτε κατὰ φλόγωσιν τῶν νεύρων, εἴτε κατ' ἄλλον τρόπον τὴν ὑδροφοβίαν. Πρὸς λύσιν δὲ τῆς ἐρωτήσεως ταύτης ἀνοφέρει περιστατικόν, ἐν ᾧ καθρέθη ἡ οὐλὴ καὶ εὐθὺς ἐπαύσαντο τὰ συμπτώματα τῆς ὑδροφοβίας, ἣτις εἶχεν ὀρχίσει ν' ἀνοφαίνηται. Τὰ συμπτώματα ταῦτα ἀνεφάνησαν καὶ πάλιν μετὰ καιρὸν, καὶ ἐπαύσαντο εὐθὺς, ἀφ' οὗ ἐξεκόπη ἐκ τοῦ τραύματος παρασάρκωμα μυκητῶδες καὶ ἐπώδυνον, καὶ διὰ τῆς πιήσεως ἰάθη ἔπειτα τὸ τραῦμα.

Ὁ δὲ Λαγκεμβέκιος φρονεῖ, ὅτι ἡ ὑδροφοβία εἶναι γέννημα τῆς ἀλλοιώσεως τοῦ αἵματος διὰ τῆς ἀναδόσεως τοῦ ἰοῦ τῆς λύσεως εἰς τὸ αἷμα ἀπὸ τοῦ τόπου τοῦ δῆγματος, καὶ ὅτι ἡ φύσις ἔπειτα, ἢ ἀποκρίνη τὸν ἰόν τοῦτον τῆς λύσεως, μετὰγει τοῦτον εἰς τοὺς σιελώδεις ἀδένας, οἷτινες ἐκκρίνουσι σιελόν, ὅστις ἐνέχει τοῦτον.

§. 655.

Ἡ πρόγνωσις τῶν λυσοδημάτων εἶναι πάντοτε πολὺ ἀμφίβολος· διότι τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ νὰ δυνηθῶμεν νὰ σβέσωμεν τοῦ ἰοῦ τὴν δύναμιν εἰς τὸ δῆγμα, καὶ νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ εἰς τὸ σῶμα· ὅταν δὲ γεννηθῇ ἡ ὑδροφοβία δυσκόλως δύναται πλέον νὰ δώσῃ βοήθειαν ἢ τέχνην καὶ τόσον ὀλιγώτερον, ὅσον ταχύτερον γεννᾶται τὸ πάθος καὶ ὅσον δεινότερα εἰσὶ τὰ συμπτώματ' αὐτοῦ.

§. 656.

Πρὸς ἀποβολὴν τοῦ ἰοῦ ἐκ τοῦ τραύματος καὶ πρὸς παρεμποδισμόν τῆς βλαβεραῆς αὐτοῦ δράσεως πρὸς ὅλον τὸ σῶμα, τὸ ἀσφαλέστερον βοήθημα εἶναι νὰ περισαρκίσωμεν ἐντελῶς ὅλον τὸ τραῦμα, καὶ ὅταν ἢ τοῦτο τῶν ἀδυνάτων, ν' ἀποπλύνωμεν τάχιστα καὶ πολὺν καιρὸν τοῦτο μὲ ὕδωρ ἀπλοῦν ἢ ἀλμυρὸν, ἢ μετ' ὄξους ἀναμεμιγμένον κ. τ. λ. πλατύνοντες ἀρκούντως τὸ στόμιον αὐτοῦ, ἂν ἢ στενόν, καὶ κενοῦντες τὸ ἀρκοῦν αἷμα ἐξ αὐτοῦ, σικυάζοντες ἢ καταντλοῦντες συνεχῶς χλιαρὸν ὕδωρ. Ἐπειτα δὲ καίομεν ἐντόνως τοῦτο μὲ τὸ πεπυρακτωμένον σιδήριον, ἢ μὲ τὸ ὑγρὸν ὑπεξειδωμένον ἀλυκὸν στίμμι (Bunlyr. matimon.) ἢ μὲ τὴν ὑγρὰν καυ-

στικὴν ἀμμωνίαν (spirit. sal. amon. caustic.) ἢ μὲ τὸ χυτὸν νιτρικὸν κάλι (Kal. caustic.), ἢ μὲ τὴν πυρίτιδα, ἣν ἐπιπάσσαντες εἰς τὸ τραῦμα ἐναύομεν. Μετὰ τὸν καυτηριασμὸν καθαιρούμεν ταχέως τὴν ἐγγυομένην ἐσχάραν καὶ τηροῦμεν ἀκατούλωτον τὴν πληγὴν πολὺν χρόνον, ἐπιπάσσοντες κανθαρίδας ἢ ἐπιθέτοντες ἀλοιφὰς δριμύεις, καὶ περιχρῶντες τὰ περικείμενα μέρη μὲ τὴν δι' ὑδραργύρου ἀλοιφὴν συνεχῶς, ἕως ἂν ἐπαγάγωμεν σιελισμόν. Τὰ αὐτὰ βοηθήματα πρέπει νὰ προσφέρωμεν καὶ ὅταν ἡ ἐπουλωθεῖσα πληγὴ ἀρχίσῃ νὰ γίνητ' ἐπόδυνος καὶ νὰ διογκῶται.

Τὰ διάφορα καυτήρια, ὅσα πρὸς καυτηριασμὸν ὡς λίαν ἐνεργὰ ἐπαινοῦνται, οὐκ ἔχουσιν τὸ πλεονέκτημ' αὐτῶν μόνον εἰς τὴν ἰσχυρὰν ἐνέργειαν καὶ εἰς τὸ δυνατόν νὰ μεταχειρίζομεθα ταῦτα ἐπὶ διαφόρῳ σχήματι τοῦ τραύματος. Κατὰ τοῦτο δὲ τὸ ὑγρὸν ὑπαξειδωμένον ἀλυκὸν σίμιμι καὶ τὸ χυτὸν νιτρικὸν κάλι εἰσὶν οἰκειώτατα.

§. 657.

Ἐκτὸς τῆς τοπικῆς ταύτης θεραπείας ἔχομεν καὶ ἄλλα πολλὰ βοηθήματα πρὸς παρεμπόδισμον τῆς γενέσεως τῆς ὑδροφοβίας· οἷον τὰ ἰδρωτοποιητικὰ, ἢ ἔσω προσφορὰ τῶν κανθαρίδων, τῆς Βελλαδόνης, τοῦ ὑδραργύρου μέχρι πτυελισμοῦ, τῆς καρουάς, τοῦ οἰνώδους ἀμμωνιακοῦ οἴνου πνεύματος (spirit. sal. amoniac.) τοῦ ἐλαίου τῶν ἐλαίων κ. τ. λ. Τὸ ἀνυσιμώτατον δὲ πάντων εἶναι ὁ ὑδραργυρὸς μέχρι πτυελισμοῦ παραλαμβανόμενος, ἢ ἡ βελλαδόνα εἰς ὅσον ἴσον ἑνὸς ἢ πλειοτέρων κόκκων παραλαμβανομένη, ἣτις ὁσὶς ὁμοῦς αὐξάνεται κατ' ὀλίγον, ἕως ἂν ἀρχίσωσι νὰ ἐμφανίζωνται τὰ σημεῖα τῆς γαρκωτικῆς αὐτῆς δράσεως.

Ὁ Βένδης ἐπαινεῖ πολὺ τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον τοῦ ἱατροῦ Κρυττήγου (Kruitzge), ἣτις εἶναι. Ν' ἀποπλύνωμεν καλῶς πρῶτον τὴν πληγὴν μὲ σπόγγον διάβροχον εἰς ὕδωρ χλιαρὸν, ἔπειτα δὲ νὰ ἐμπληρώσωμεν αὐτὴν ξηρίου κανθαρίδων, καὶ νὰ ἐπιθέσωμεν ἐπ' αὐτοῦ τὸ διὰ κανθαρίδων ἐμπλαστρον, οὗ ὅμως ὁ κύκλος πρέπει νὰ ἐκτείνηται κυκλοτερεῶς ὅσον ἡμίσεος δακτύλου ὑπὲρ τὰ χεῖλη τῆς πληγῆς· νὰ προποτίζωμεν τὸν λυσοδόηκτον πᾶσαν τετάρτην ὥραν, ἔτι δὲ καὶ αὐτὴν τὴν νύκτα τοῦ καλομέλιτος ὅσον ἡμίσεος ἢ ἑνὸς κόκκου, ἀνατρίβοντες πρῶτ' καὶ ἑσπέρας τὴν δι' ὑδραργύρου φαϊὰν ἀλοιφὴν ὅσον εἰκοσιν ἢ τριάκοντα κόκκων ἐλάχιστε, πρῶτον ὑπεράνω τοῦ δῆγματος καὶ ἔπειτα εἰς τὰ λοιπὰ ἄκρα τοῦ σώματος ἐναλλάξ· νὰ ἐκκόψωμεν μὲ ψαλίδιον τὴν ἀνεργεθεῖσαν διὰ τοῦ ἐκδορίου φλύκταιναν, καὶ ἀφαιρούντες τὸ διΰγρον γενόμενον ξηρίον, ἐὰν ἡ πληγὴ ἢ βαθεῖα ἢ ἐπιπόλαιος, νὰ ἐπιπάσσωμεν ἐκ νέου ξηρίον κανθαρίδων, ἢ νὰ ἐπιβάλωμεν εἰς τὴν ἀπογυμνωθεῖσαν τοῦ δέρματος ἐπιφάνειαν τὴν διὰ κανθαρίδων ἀλοιφὴν εἰς ἕξ ἑβδομάδων διάστημα ἀναλόγως τῆ αἰσθήσει τοῦ ἄρρώστου. Τὸ δὲ καλομέλι λαμβάνεται καὶ αἱ ἀνατρίψεις γίνονται, ἕως ἂν ἐξογκωθῶσι τὰ οὔλα, καὶ ἐπέλθῃ πτυελισμὸς τοιοῦτος, ὥστε νὰ ἐκκρήνηται ὅσον λίτρας σιελον τὴν ἡμέραν, ἔπειτα δὲ παύομεν τὰς ἀνατρίψεις καὶ δίδομεν τοῦ καλομέλιτος ὅσον ἀρκεῖ νὰ διατηρῇ μετρίως τὸν πτυελισμόν· καὶ μετὰ ἕξ ἑβδομάδων παρέλευσιν ἐμβάλλομεν βοθρίον. Ἐκ τῶν 184 λυσοδόηκτων κατὰ τὴν μέθοδον ταύτην θεραπευθέντων, ἀπέβησαν δύο μόνον ὑπὸ ὑδροφοβίας.

Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἐπληθύνθη πολὺ ὑπὸ τοῦ Βρέρα καὶ Σχαλλέρνου ἡ ῥίζα τῆς βελλαδόνης ὡς θρασυτέρου τῆς ὑδροφοβίας ἀντιφάρμακον.

Ὁ Βρέρας ἔδωκεν αὐτῆς ὅσον τριῶν δραχμῶν ἐν εἰκοσι καὶ τεσσάρων ὥρων διάσθηματι, ὥστε ἕκαστος τῶν λυσοσθῆκτων παρέλαβεν 8 σκεδῶν οὐγκίας καὶ ἐπέκεινε καθ' ὅλον τῆς θεραπείας τὸν χρόνον συγχρόνως δὲ δίδεται ἔσω μὲν τὸ καλομέλι ἢ ἡ ἄχνη τοῦ ὑδραργύρου, ἔξωθεν δὲ γίνονται ἀνατρίψεις μὲ τὴν δι' ὑδραργύρου ἀλοιφήν. Ὁ δὲ Σχαλλέρνης διορίζει ἀμύξεις, ἀφαιμάξεις τοῦ τραύματος καὶ ἐντόνους καυτηριάσεις αὐτοῦ μὲ τὸ πεπυρακτωμένον σιδήριον, καὶ ἐπίδωσιν μὲ ἀλοιφήν σύνθετον ἐκ κπουράς » » » » » » κοκ. 12
ἐλαίου τερεβίνθης » » » » » » κοκ. 40
τῆς βασιλικῆς ἀλοιφῆς » » » οὐγκ. 2
ἐ. κοκκίνης ὑποσάθμης τοῦ ὑδραργύρου κοκ. 8
ξηρῆσιου καθαρῶν » » » κοκ. 80

Εἶν δὲ δὲν δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν τὴν καυτηρίασιν μὲ τὸν σίδηρον, καίσομεν τὸ τραῦμα μετὰ τὰς προσηκούσας ἀμύξεις καὶ ἀφαιμάξεις αὐτοῦ μὲ τὸ ὑγρὸν ὑπεξιδρωμένον ἀλυκὸν στίμιμι τὴν καυτηρίασιν ταύτην ἐπαναλαμβάνομεν καὶ ἐκ δευτέρου μετὰ δύο ὥρας, καὶ ἔπειτα ἐπιδένομεν τὴν πληγὴν μὲ τὴν εἰρημένην ἀλοιφήν πρῶτ' καὶ ἑσπέρας ἐπὶ δέκα καὶ τέσσαρας ἡμέρας κατὰ συνέχειαν· τοῦτ' αὐτὸ δὲ πράσσομεν καὶ ὅταν τὸ δέρμα ἢ τεθλασμένον καὶ ἄρρομελον μόνον. Ἔσω δὲ λαμβάνει εὐθὺς ὁ δηχθεὶς ἀναλόγως τῇ ἡλικίᾳ τὴν δόσιν τῆς ῥίζης τῆς βελλαδόνης μετὰ τοῦ καλομέλιτος, ἐλαίου τοῦ λευκοδένδρου (ol. castorei) καὶ σάκχαρος· εἰς ποτὸν δέ.

Δ. ἀναγαλλίδος πόας καὶ ἀνθῶν	» » » οὐγκ.	3
ἀρκίου (Bardan.) ῥίζης	» » » οὐγκ.	1 1/2
Στρουβίου (Saronar.) ῥίζης	» » » οὐγκ.	1 1/2
γλυκυρρίζης	» » » » » δραχ.	3
γλυκυπέκρου κλωνίου (spirit. dulcam.)	» » » » » δραχ.	6
ἀνίσου σπέρματος	» » » » » δραχ.	1

Τρία χυλιάρια πλήρη τούτου ἔψουσιν καλῶς εἰς ὕδατος λίτρας ἐπτὰ.

Τῆς δὲ βελλαδόνης τὴν δόσιν αὐξάνομεν καθ' ἡμέραν πρὸς ἓν τεταρτημόριον τοῦ κόκκου ἢ πρὸς ἡμισίον ἢ πρὸς ἓνα κόκκον ἀναλόγως τῇ ἡλικίᾳ καὶ τῇ κράσει τοῦ ἀρρώστου, ἕως ἂν ὁ ἀρρώστος ἀρχίσῃ νὰ βλέπῃ διπλᾶ τὰ προσπίπτοντα εἰς τὴν ὄρασιν καὶ νὰ σκοτοδινιᾷ. Παύομεν δὲ τὴν αὔξησιν τῆς δόσεως ταύτης εὐθὺς ἀφ' οὗ ἐμφανισθῶσι σφοδρὰ τὰ συμπτώματα ταῦτα καὶ ἐμμένομεν εἰς αὐτὴν τὴν δόσιν ἐφ' ἡμέρας δέκα καὶ τέσσαρας· αὐξάνομεν δὲ καὶ πάλιν αὐτὴν καθ' ὃν ἀνωτέρω εἴπομεν τρόπον, εὐθὺς ἀφ' οὗ ἐλαττωθῶσι τὰ ρηθέντα συμπτώματα, ἕως ἂν ἐμφανισθῶσι καὶ πάλιν ταῦτα καλῶς, καὶ ἐμμένομεν ἐφ' ἡμέρας δέκα καὶ τέσσαρας. Τοῦ δὲ καλομέλιτος καὶ τοῦ λευκοδένδρου ἐλαίου ἡ δόσις μένει ἡ αὐτὴ. Μετὰ δὲ τὴν δεκάτην καὶ πέμπτην ἡμέραν σμικρύνομεν τῆς βελλαδόνης τὴν δόσιν καθ' ὃν τρόπον ἠξάνομεν αὐτὴν, ἕως ἂν ἔλθωμεν εἰς τὴν δόσιν ἐκείνην, ἔξ ἧς ἤρξισαμεν, δίδοντες αὐτὴν ἔτι ἐφ' ἡμέρας εἴκοσι καὶ ὀκτώ. Μετὰ δὲ τὴν δεκάτην καὶ πέμπτην ἡμέραν ἀλλάσσομεν καὶ τὴν πληγὴν ἅπαξ μόνον τῆς ἡμέρας μὲ τὴν ἄνω ρηθεῖσαν ἀλοιφήν, καὶ μετὰ τὴν 28ην ἡμέραν ἀλλάσσομεν αὐτὴν μέχρι τῆς τελείας ἐπουλώσεως μὲ ἀλοιφήν συγκεκριμένην ἐκ τῆς διὰ πίστεως ἀλοιφῆς δραχ. 3, καὶ ἐκ τῆς δι' ἀλθαίας ἀλοιφῆς δραχ. 5. Τὸ ποτὸν σκευάζεται καθ' ἡμέραν ἐκ νέου, καὶ ὁ ἀρρώστος πίνει ἀρκέτον τούτου ἕως ἂν ἰαθῇ ἡ πληγὴ.

§. 658.

Κατὰ τὰς παρατηρήσεις δὲ τοῦ Μαροχέτου καὶ ἄλλων τὴν 3, 5, 7 καὶ 9, ἔτι δὲ καὶ ὑστερότερον, ἀφ' οὗ δηχθῆ ὁ ἄρρωστος ὑπὸ τοῦ λυσοῦντος ζώου, ἐπανίστανται φλυκταινίδια καὶ φυμάτια ὑπὸ τὴν γλώσσαν κατὰ τὰ στόμα τῶν πόρων τῶν ὑπογενείων ἀδένων ἐκατέρωθεν τῆς ὑπογλωττίδος· πολλάκις δὲ ἐν τῇ προσηκούσῃ τῷ δῆγματι πλευρᾷ μονήρη ἢ πλείονι, ἐνίοτε δὲ καὶ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γλώσσης. Εἰσὶ δὲ, μικρὰ, στρογγύλα ἢ ἐπιμήκη φλυκταινίδια, ἅπερ ὑπερέχουσιν, εἰσὶν ἀνίσω; μεγάλα, ὅσον φακῆς, καὶ ὅσον ἐρεβίνθου ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν διαφανῆ, ὡσπερ ὑποκλυδάζοντα, ἐνίοτε δὲ μὴ διαφανῆ, ξανθόλευκα καὶ μᾶλλον ἢ ἦττον ὀξώδη. Ἐπὶ τῇ γενέσει αὐτῶν οὐδὲν φαίνεται περαιτέρω τῆς νοσήσεως φαινόμενον, καὶ γίνονται πάλιν ταχέως, πολλάκις ἐντὸς τριάκοντα ὥρων ἀφανῆ, ἢ τοῦλάχιστον ἀποβάλλουσι τὸ ἑαυτὸν σφρίγος, τὸ κρυσταλῶδες καὶ κλυδάζον σχῆμα, καὶ μετ' αὐτὸ ἄρχονται τᾶλλα συμπτώματα. Ἐάν δὲ δὲν κατασχάσωμεν τὰ φλυκταινίδια ταῦτα, τὰς πρώτας εἴκοσι καὶ τέσσαρας ὥρας, ἀφ' οὗ ἐμφανισθῶσιν, ἀναδίδεται, λέγουσιν οὗτοι καὶ πάλιν ὁ ἴος τῆς λύσεως εἰς τὸ σῶμα καὶ ὁ ἄρρωστος ἀπόλλυται· καὶ διὰ τοῦτο εἶναι καλὸν ἐπὶ ἐβδομάδας ἕξ νὰ θεωρῶμεν δις τῆς ἡμέρας ὑπὸ τὴν γλώσσαν τὸν λυσοδόηκτον, ὅστις πρέπει νὰ λαμβάνη καθ' ἡμέραν ὅσον μίας καὶ ἡμισείας λίτρας ἀφεψήματος τῆς πούας καὶ τῶν ἀνθῶν τῆς ἐρίκης (genist. lulea) ἢ τετράκις τῆς ἡμέρας ξηρίον αὐτῆς ὅσον δραχμῆς ἐκάστοτε. Καὶ ἂν μὲν ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ δὲν ἐμφανισθῶσι τὰ ῥηθέντα φλυκταινίδια παύει πᾶς φόβος τῆς λύσεως· ἂν δὲ ἐμφανισθῶσιν, εἶναι χρεῖα νὰ κατασχάσωμεν εὐθύς ταῦτα μὲ τὸ νυστέριον, νὰ καυτηριάσωμεν ἔπειτα ταῦτα μὲ τὸ πεपुरακτωμένον σιδήριον, καὶ νὰ μεταχειρισθῆ ὁ ἄρρωστος διακλύσματα μὲ ἀφεψήματα τῆς ἐρίκης. Ἄλλ' αἱ πλείστου λόγου ἀξίαι αὐταὶ πολυειδεῖς καὶ ὑπ' ἐμοῦ ἐν τινι ἀκριβῶς παρατηρηθείσῃ περιστάσει ὄρθαι εὐρεθεῖσαι παρατηρήσεις δὲν πρέπει νὰ ἐμποδίσωσι τὴν τοπικὴν θεραπείαν τοῦ τραύματος. Οἱ δὲ Ἄγγλοι ἰατροὶ λέγουσιν, ὅτι οὔτε εἰς τοὺς λυσοδόηκτους ἀνθρώπους, οὔτε εἰς τοὺς λυσοῦντας κύνας παρετήρησαν τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος φλυκταινίδια, νομίζουσι δὲ ὅτι ταῦτα εἰσὶ μόνον χυζημένα βλενωδῆ θυλάκια, ἅπερ ἐμφαίνονται καθ' ὅλον τὸ στόμα, κατὰ τὴν βᾶσιν καὶ πλησίον τῆς γλώσσης (ὡς λέγει ὁ Βάττων Batson).

§. 659.

Ὅταν δὲ γεννηθῆ ἡ ὑδροφοβία, ἐκτὸς τῶν εἰρημένων βοηθημάτων ἐπαινοῦνται, καὶ τὸ ὄπιον, ὁ μύσχος μετὰ πολλῶν ἄλλων ἀντισπασμωδῶν,

κὸ στραμμώνιον, μεγάλαι φλεβοτομῖαι, ψυχραὶ καταντλήσεις κατ' ἀρχὰς καὶ πολλὰ ἄλλα μυστικά καὶ τοῦ κοινοῦ λαοῦ φάρμακα.

Ἐκ τῆς πείρας ὁμως γνωρίζομεν, ὅτι τὰ ὠφελιμώτερα πάντων εἰσὶ φλεβοτομῖαι εὐθὺς μετὰ τὴν δῆξιν, ἄχρι λειποθυμίας, καὶ ἐκ νέου ἐπαναλαμβανομένη, ὡσάκις χειροτερεύουσι τὰ συμπτώματα, ἢ ταυτόχρονος χρησις τοῦ ὑδραργύρου μέχρι πτυελισμοῦ, καὶ ἢ προπόσις τῆς βελλαδόνης καὶ τοῦ ὕδατος τῆς σαφνοκεράσου εἰς δόσεις μεγάλας. Πάντοτε δὲ πρὸς τοῦτοις πρέπει νὰ θεραπεύηται τὸ ἐκ τῆς δῆξεως τραῦμα ἢ ἡ αὐτὴ καθ' ἑν πρότερον εἴρηται τρόπον.

Ἄξιονημόνευτα δὲ πρὸς τοῦτοις εἰσὶ τὸ χλωρον, ἢ ἐνεσις ὕδατος χλιαροῦ ἐν τῇ φλεβί μετὰ προηγουμένης φλεβοτομίας, ἢ ἔσω προσφορά τοῦ μολύβδου εἰς μεγάλας δόσεις, καὶ ἢ χρησις Ῥωσικοῦ ἀτμολούτρου, ὅσον 50 βαθμ. θερμοσίας καὶ ἐπὶ μίαν ὥραν διαρκούντος.

ΣΤ'.

Περὶ τραυματικοῦ τετάνου.

§. 660.

Ὁ τετάνος, ὅστις ἀκολουθεῖ τὰ τραύματα, τραυματικὸς τετάνος (Tetanus traumaticus), εἶναι ἢ πλέον ἐπικίνδυνος ἐπιπλοκὴ αὐτῶν· εἶναι δὲ πολυειδῆς, ἀλίσκων ἢ ὄλων, ἢ τοῦς καμπτήρας ἢ τοῦς ἐκτεινόντας μόνον μῦς. Ἐπομένως διαφεύεται 1) εἰς τὸν κυρίως τετάνον, ὅταν τὸ σῶμα ὅλον τείνηται ἰσοσπείως καὶ ὁ ἄρρωστος μένη ἀκαμπτῆς καὶ ἀκίνητος· 2) εἰς ἐμπροσθότονον, ὅταν οἱ καμπτήρες τῆς ῥάχους καὶ τοῦ τραχήλου συσπῶνται, καὶ τὸ σῶμα ἐπικυπτῇ ἡμικυκλίως πρὸς τὰ πρόσω. 3) εἰς ὀπισθότονον, ὅταν τὸ σῶμα ἀνανεύῃ πρὸς τὰ ὀπίσω· καὶ 4) εἰς πλευρότονον, ὅταν οἱ μῦς τῆς μιᾶς μόνον πλευρᾶς τοῦ σώματος συσπῶνται καὶ τὸ σῶμα συγκάμπτηται ἡμικυκλίως κατὰ τὴν φορὰν ταύτην.

Τῶν τεσσάρων τούτων εἰδῶν συχνότερος ὄλων εἶναι ὁ τετάνος, δεύτερος δὲ ὁ ὀπισθότονος, τρίτος δὲ ὁ ἐμπροσθότονος, καὶ σπανιώτερος πάντων ὁ πλευρότονος.

§. 661.

Ὁ τετάνος διατρέχει ὅτε μὲν τάχιον, ὅτε δὲ βράδιον· κοινῶς ὁμως τῆς διαδρομῆς αὐτοῦ ὁ χρόνος διαιρεῖται εἰς τρεῖς καιροῦς. Καὶ ἐν τῷ πρώτῳ μὲν γίνονται συνολκαὶ τῶν κατὰ τὸν λάρυγγα καὶ τράχηλον μυῶν ἢ φωνῆ τοῦ ἄρρώστου ἀλλοιοῦται, ἢ κατάποσις ἐμποδίζεται, οὐδεμιᾶς φλεγμονῆς τοῦ φάρυγγος οὐσης, οἱ μῦς τοῦ προσώπου συνέλκονται καὶ μετ' αὐτοὺς γίνεται συντονία ἔμμοнос τῶν μασσητήρων (τρισμαός). Καὶ ποτε δὲ ἐπιγίνονται πόνοι ὀλκιμοὶ καθ' ὅλον τὸ σῶμα, ἀκαμπσία τῶν μελῶν, τρόμος

αυτῶν, ἄλματα τῶν τετόντων καὶ τὰ τοιαῦτα· τὸ δὲ τραῦμα ὅτε μὲν γίνε-
ται αἰσθητικόν καὶ ξηρόν, ὅτε δὲ μένει ἀναλλοίωτον.

§. 662.

Ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ αὐξάνονται τῶν μυῶν αἱ συνολκαί, καὶ ἐπέρχεται ὁ κυρίως τέτανος· ὁ τρισμὸς εἶναι τόσον ἰσχυρὸς, ὥστε αἱ συγκλειόμεναι σιαγόνες οὐθ' ἔκουσιως οὐτ' ἀκουσιῶς δύνανται ν' ἀνοιχθῶσι· τὰ κατὰ τοὺς μασσητήρας μόρια εἰσι συντεταμένα, ἐπώδυνα καὶ ἐξωγκωμένα, τὰ χεῖλη συνεσαλμένα καὶ ἐξωγκωμένα, τὰ βλέφαρα κλειστά, ἡ κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ πολὺ συνεσταλμένη καὶ ἡ φωτοφοβία μεγάλη· ὁ βολβὸς τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀκίνητος, συστρέφεται πολλάκις, τέλος δὲ καὶ ἀναστρέφεται· τὸ πρόσωπον τοῦ ἀρρώστου δύσμορφον, λυπηρόν, ἐρυθρόν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ ἡ μία γωνία τοῦ στόματος ἀνεσπασμένη· ἡ κοιλία σκληρὰ καὶ συνεστραμμένη, ἢ δὲ ἀποπάτησις καὶ τὰ οὖρα ἐμποδίζονται.

Πόνι σφοδροὶ ἐν εἴδει παροξυσμῶν ἀλίσκουσι τ' ἄκρα κατὰ τὴν δια-
σπορὰν τῶν νεύρων· οἱ παροξυσμοὶ αὗτοι ἐπιγίνονται κατ' ἀρχὰς μὲν σπα-
νιώτερον, ἔπειτα δὲ συχνότερον, ὥστε οὐδεμίαν φαίνεται σχεδὸν παῦλα.
Καὶ ὅταν μὲν ὁ τέτανος ἢ βραχυχρόνιος οἱ ἀρῶστοι μένουσιν ὅλως ἄγρυ-
πνοι, ὅταν δὲ μακροχρόνιος, εἰσὶν ἀγήσυχαι, ἀπόροι καὶ κοιμῶνται ὀλίγον,
λαλοῦσιν ἀσαφῶς, καὶ τέλος γίνονται ἄφωνοι, καὶ καταπίνουσι κατ' ἀρχὰς
μὲν δυσκόλως, ἔπειτα δὲ οὐδὲν ὄλως, καὶ τέλος ἀποστρέφονται τὰ ὑγρά
καθὼς καὶ οἱ λυσσόδηκτοι.

§. 663.

Ἐν τῷ τρίτῳ δὲ ἀλίσκονται ὑπὸ τοῦ σπασμοῦ οἱ μῦς τοῦ θώρακος καὶ
τοῦ διαφράγματος· ὥστε ἡ ἀναπνοὴ γίνεται δυσκόλως, ἡ κυκλοφορία τοῦ
αἵματος εἶναι ἀνώμαλος καὶ ὁ θάνατος ἔρχεται ἢ αἰφνιδίως, τοῦ σπασμοῦ
τὴν καρδίαν ἀλίσκοντας, ἢ δι' ἀποπληξίας, ἢ διὰ παραλύσεως.

§. 664.

Οἱ ἀλίσκόμενοι ὑπὸ τετάνου εἰς τὴν ἀρχὴν μὲν τοῦ πάθους ἔχουσι σῶας
τάς φρένας· ἔπειτα δὲ, αὐξανόμενου τοῦ πάθους, ἐξίστανται τούτων· οἱ
σφυγμοὶ αὐτῶν γίνονται ἀνώμαλοι, σκληροὶ δὲ καὶ ταχεῖς, ὅταν συγχρό-
νως ἐπέλθῃ καὶ πυρετὸς καὶ φλεγμονὴ τῶν ἐντὸς ὀργάνων, καὶ τότε ὁ
θάνατος ἔρχεται ταχέως· καὶ ὅτε μὲν ἐν ἡμέραις δύο ἢ τέσσαρσιν, ὅτε
δὲ βράδιον, καὶ ποτε δὲ καὶ μετὰ τινὰς ἐβδομάδας. Ἐπὶ τῷ χρόνῳ τούτῳ
τετάνῳ ἐμφανίζονται κατὰ μικρὸν τὰ σημεῖα, ἢ μόνον τὰ σημεῖα μορίων
τινῶν· οἱ σφυγμοὶ μένουσιν ἀναλλοίωτοι, ἐκτός ἐν καιρῷ τῶν παροξυσμῶν
ἐκ μακροτέρων διαλλειμμάτων καὶ αὐτῶν ἐπιγενομένων.

§. 665.

Προσεχές μὲν τοῦ τετάνου αἴτιον φαίνεται μετὰ πολλῆς πιθανότητος, ὅτι εἶναι φλεγμονή τῶν νεύρων· ἐν ταῖς ἀνατομαῖς τῶν νεκρῶν τοῦλάχιστον εὐρέθη φλεγμονή τῶν νεύρων καὶ τοῦ περιειλήματος αὐτῶν, τοῦ ῥαχίτου μυελοῦ καὶ τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ παρέκχυμα ὑγρῶν ἀνὰ μέσον τῶν μηνίγγων αὐτῶν. Κατ' ἐξοχήν δὲ εὐρίσκομεν φλεγμονὴν τοῦ ῥαχίτου μυελοῦ, ἃν καὶ ἐλλείπωσιν ἐνίοτε καθαρὰ σημεῖα τῆς φλεγμονῆς, πρέπει ὅμως πάντοτε νὰ εἶναι ἐρεθισμὸς μόνον ἢ σφριγὸς αὐτοῦ· ἐντινι νεκρῶν εὗρηκα τὰ πλέον παράδοξα σημεῖα τῆς φλεγμονῆς τοῦ ῥαχίτου μυελοῦ, καὶ αὐτὸν τὸν ῥαχίτην μυελόν, εἰς ὅσον δακτύλου περιφέρειαν εἰς ἀθαρῶδη οὐσίαν διαλελυμένον. Πολλάκις ὅμως οὐδεμίαν εὗρηκαν ἀλλοίωσιν, δυναμένην νὰ θεωρηθῇ ὡς αἰτία τοῦ τετάνου, ἢ νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς ἐξήγησιν τῆς οὐσίας τοῦ τετάνου.

Ὁ Φρορίεπος (Neue Notizen. Jan. 1837. Nro. 1.) νομίζει, ὅτι αἴτιον τοῦ τετάνου εἶναι τοπικὴ φλεγμονὴ τῶν νεύρων, καὶ πιστεύει, ὅτι ἐκ ταύτης διὰ τῆς διασπορᾶς τῶν νεύρων μεταδίδεται δευτερογενῶς καὶ υποβάλλεται μέχρις ἐξαντλήσεως. Παρατήρησεν αὐτὸν εἰς ἑπτὰ τραυματίας, γεννηθέντα ἀπευθείας διὰ βλάβην ἢ διὰ θλίψιν ἢ δι' ἄμισον τρῶσιν νεύρου. Τὸ βεβλαμμένον νεῦρον ἔδειξε πάντοτε φλεγμονὴν ἰδιαιτέραν, κορυνώδη ἐξόγκωσιν καὶ ἐρυθρότητα κατὰ τινὰς τόπους, καθ' οὓς τοῦτο διήκην. Εἰς ἄρρωστών τινα, οὗ τινος ἐβλάθη τὸ ἔσω πτεμάτιον νεῦρον, ἠδύνατό τις νὰ προξενήσῃ αὐτεφουσίως τὸν τέτανον, ἐπιτιάζων τὸ ἀπίσθιον κνηματὸν νεῦρον ἐπὶ τοῦ ἔσω σφυροῦ κ. τ. λ. Ὁ δὲ Φριδερῖκος (Friedrich. Diss. de tetano traumatico. Berol. 1837. zur Lehre von Wundstarrkrampf, in Casper's Wochenschrift. 1838. Nro. 29. 30.) παραβαλὼν τὰ ἐν τῷ τραυματικῷ τετάνω φλεγμονὴν τῶν νεύρων ἀναδεικνύοντα περιστατικά, ἔδειξεν ἣν ἐνέργειαν ἔχει πρὸς τὴν γένεσιν τοῦ περι οὗ ὁ λόγος νοσήματος ἢ ἀντανεκλαστικῆς ἐνέργειας. Ὁ δὲ Κὺρλιγγος (Curling) λέγει, ὅτι τοῦτο εἶναι ἀπλῆ βλάβη τῆς ἐνεργείας τῶν υπηρετούντων τὴν κίνησιν νεύρων τοῦ ῥαχίτου μυελοῦ.

§. 666.

Προφάσεις δ' αὐτοῦ εἰσὶ διάφοροι· ὁ τέτανος γεννᾶται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὰ τραύματα τενοντωδῶν ἢ ἀπονευρωδῶν μορίων, ἅπερ ἐβῆρζήσαν, ἢ ἐθλάσθησαν, ἢ ὧν τὰ νεῦρα ἐψιλώθησαν κατὰ μέρος· εἰς τὰ τραύματα τῶν ἄρβρων, τοῦ προσώπου, τοῦ τραχήλου, τῶν δακτύλων τῆς χειρὸς καὶ τοῦ ποδός, τοῦ σπερματίου λώρου, καὶ γεννᾶται συνήθως ἐν καιρῷ τῆς διαπυήσεως, τῆς ἐπούλωσεως καὶ μετὰ τὴν ἐπούλωσιν. Ἄλλότρια σώματα καὶ κατ' ἐξάαιρετον παρασχίδες ὀστέων, ὁ περιτιθέμενος πρὸς διάδεσιν τῶν ἀρτηριῶν βρόχος, ἃν οὗτος συμπεριλάβῃ μετὰ τῆς ἀρτηρίας καὶ τὸ νεῦρον, δύνανται πολλάκις νὰ ἐπαγάγωσι τέτανον. Εἰς τὴν γένεσιν αὐτοῦ συντείνουσιν ὡσαύτως ψύξις μεγάλη καὶ αἰφνίδιος τοῦ καιροῦ μεταβολή, εἰς χωρῖα κοίλα καὶ παρὰ ποταμούς κείμενα, καὶ ἀήρ ὑγρὸς, ψυχρὸς καὶ διεφορῶς, ἐπιπίπτων εἰς τὰ ἀπογυμνούμενα νεῦρα μετὰ τῶν ἐσχάρων τὴν

ἀπόπτωσιν, ψυχικά πάθη, κατ' ἐξοχὴν δὲ φόβος. Ψύξις καὶ φόβος εἰσὶ κατὰ τὴν ἰδίαν μου πείραν τὰ συχνότατα τοῦ τετάνου αἷτια.

§. 667.

Σκοπὸς τῆς θεραπείας τοῦ τετάνου πρῶτον πάντων ἔστω τῶν αἰτίων ἢ ἄρσις· καὶ ἐὰν μὲν ἦ ἐν τῷ τραύματι τοῦτο, οἷον ἀλλότρια σώματα, κατὰ μέρος διάρρηξις, σύσφιξις τοῦ νεύρου ὑπὸ τοῦ βρόχου κ. τ. λ. πρέπει εὐθὺς νὰ ἐξαιρέσωμεν ταῦτα ἢ εὐρύνοντες τὸ στόμιον τοῦ τραύματος ἢ κατ' ἄλλον τρόπον, ὅπως διδάσκει ἡ τέχνη· ἐπὶ τούτῳ δὲ παρηγγέλθη καὶ ὁ καυτηριασμός τῆς πληγῆς· εἶτι δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἀκρωτηριασμός τοῦ μέλους. Ἡ διακοπὴ τῶν ἐν τῷ τραύματι διηκόντων νεύρων εἶναι πρὸς τοῦτο προτιμότερα. Ἐπὶ κκώσει τοῦ μεγάλου δακτύλου τοῦ ποδὸς ἴδον ἅπαξ, ὅτι διὰ τούτου ἐγένοντο ἀφανῆ τὰ σπασμῶδη τοῦ τετάνου συμπτώματα ἐπὶ εἴκοσι καὶ τέσσαρας ὥρας, μεθ' ὧν ὁμοῦ τὴν παρέλευσιν ἀνεφάνηται καὶ αὐθις καὶ ἐπήγαγον τὸν θάνατον.

§. 668.

Πρὸς ἴασιν δὲ τοῦ τετάνου ἐπηθέθησαν πάμπολλα φάρμακα, πρὸ πάντων δὲ τὰ ἀντισπασμῶδη λεγόμενα, οἷον τὸ ὄπιον εἰς μεγάλας δόσεις (καθὼς ἦ τῶν ἀδυνάτων νὰ προσφέρωμεν τοῦτο διὰ τοῦ στόματος, προσφέροντες αὐτὸ διὰ κλισμάτων ἢ διὰ παρεγχύσεως μικρῶν δόσεων τοῦ ὑδατῶδους ἐκχυλίσματος τοῦ ὄπιου εἰς τὴν μηριαίαν ἢ εἰς τὴν μεσαίαν τοῦ βραχίονος φλέβα)· ὁ μόσχος ἢ κηφουρά, τὸ διὰ καθαρίδων βάμμα, τὸ ὕδωρ-τῆς σαφονκεράσου, καὶ τὸ ὑδροκυανικὸν ὀξύ· (1) ἢ νικοτιανή, τὸ τερεβίνθινον ἔλαιον, τὸ ἀρσενκόν, τὸ κολχικόν (2) καὶ τ. π. ὁ δὲ Στύτσιος

(1) Πρῶτος ὁ Κλείσιος ἔδωκε τὸ ὑδροκυανικὸν ὀξύ πρὸς τὸν τέτανον, ἀλλ' ἀνωφελῶς. Ἐντὸς εἴκοσι καὶ τεσσάρων ὡρῶν ἔδωκεν 180 σταγόνας ὑδροκυανικοῦ ὀξέος τοῦ Ἰντήρου, καὶ οὐδεμίαν ἄλλην ἴδεν ὠφέλειαν, πλην ὅτι ἐλαφρύνθη ὁ θάνατος. Ὁ δὲ Τρεζουάρτης (Trezwart) εἰς περιπτώσιν τινα, εἰς ἧς τὴν δεινότητα συνετέλεσαν καὶ ἄλλα περιστατικά, ἔσω μὲν προσήγαγεν ἐκ βραχέων διαλειμάτων τέσσαρας σταγόνας ὑδροκυανικοῦ ὀξέος· ἔξωθεν δὲ μετεχειρίσθη ἀνατριψίς τοῦ δέρματος μετ' αὐτὸ (20 σταγόνας εἰς 3 οὔγκιας ὕδατος) καὶ ἴδεν ἐκάστοτε παῦλαν μεγάλην τῶν σπασμῶν, ἀλλ' ὁμοῦ ὁ ἀρρώστos ἀπέθανεν.

(2) Ὁ Σχιμίθιος (Jamaica physical Journal. Revue medicale. Fevr. 1838.) ἐπαίνει τὸ κολχικόν, ὅπερ ἐδόθη ἐποφελῶς εἰς δέκα καὶ ἕξ ἀρρώστους τοιούτους, ὧν οἱ ἑννέα ἔπασχον τραυματικὸν τέτανον, οὓς ὅλους παρετήρησεν εἰς τὸ ἄντικειν κενώσας τὴν κάτω κοιλίαν διὰ μαλακτικῶν κλισμάτων καὶ κικίνου ἔλαιου, προσβάλλει ἔπειτα βδέλλα καὶ σικύας κατὰ μῆκος τῆς βίχως ὕλης, ὕστερον δὲ σπληνία, καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς βίχως, διάβροχα εἰς ἰσχυρὸν διάλυμα ἀλυκῆς ἀμμωνίας, μετὰ ταῦτα δὲ προσφέρει ἔσω τοῦ διὰ κολχικοῦ οἰνώδους βάμματος ὅσον ἡμισεῖς δραχμῆς τὴν πᾶσαν ἡμέτερον ὥραν, αὐξάνων τὴν δόσιν ταύτην, ἕως ἂν γείνη

ἔπαινεῖ τὴν ἐναλλάξ ἔσω καὶ ἔξωθεν χρῆσιν τοῦ ὀπίου καὶ τοῦ κεκαθα-
μένου ὑπανθρακικοῦ κάλεος· ὁ Περουβιανὸς φλοιὸς, καὶ τ' ἄλλα τονωτικά
καὶ ἐρεθιστικά· τὰ θερμὰ καὶ ψυχρὰ λουτρά, αἱ ἀφριμάξεις, ἢ ἔσω καὶ
ἔξωθεν χρῆσις τοῦ ὑδραργύρου μέχρι πτυελισμοῦ, καὶ ὁ καυτηριασμός κατὰ
τὸν τράχηλον καὶ τὴν ῥάχιν.

§. 669.

Ἄλλ' ἅπασαι αἱ θεραπευτικαὶ αὗται μέθοδοι σπανιώτατα ὠφέλησαν πρὸς
τὸν τέτανον, ὅστις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τελευτᾷ θανάσιμος, καὶ μάλιστα ὅταν
συνεδρευῇ εἰς τραύματα ἐπίσημα, καὶ μετὰ κακώσεως τῶν ὀστέων ἰδίως
ἐπιπεπλεγμένα, καὶ ὅταν ἢ ἐπίδοσις αὐτοῦ ἢ ταχέια. Ἐπὶ μικροτέροις
δὲ τραύμασι καὶ ἐπὶ βραδυτέρᾳ τοῦ τετάνου πορείᾳ, εἶναι μᾶλλον ἐλπίς
ἰάσεως. Ἡ ἐκλογή λοιπὸν τῶν φαρμάκων καὶ ἡ σύνθεσις αὐτῶν ἐξαρτᾶται
ἐκ τῶν ἰδιαιτέρων περιστατικῶν τοῦ πάθους, ἐκ τῆς ὀξύτητος ἢ χρονιότη-
τος αὐτοῦ, ἐκ τῆς κράσεως τοῦ ἀρρώστου καὶ ἐκ τῶν σημείων καὶ τῆς
καταστάσεως τῆς πληγῆς. Ἐκ πείρας ὅμως γνωρίζομεν, ὅτι ὠφελιμώτερον
πάντων εἶναι τοῦ αἵματος ἢ κένωσις, καὶ ἢ ἔσω προσφορά τοῦ ὑδραργύρου
μετὰ τοῦ ὀπίου ἢ τοῦ μορφίου, αἱ ἀνατροφῆς τῆς δὲ ὑδραργύρου ἀλοιφῆς καὶ
τὰ χλιαρὰ λουτρά. Ἡ κένωσις τοῦ αἵματος πρέπει νὰ γίνηται εἰς ἀνθρώ-
πους νέους καὶ εὐρώστους, ὅταν ἢ τὸ πάθος πρὸς ταῖς ἀρχαῖς, ἢ τάσις τῶν
μυῶν μεγάλη, τὸ πρόσωπον τοῦ ἀρρώστου πολὺ ἐρυθρόν, φωτοφοβία με-
γάλη, ἢ κόρη συνεσταλμένη καὶ κατ' ἐξοχίην, ὅταν συνεδρευῇ πυρετὸς
φλεγμονώδης, ἢ τοπικὴ τις φλεγμονή. Ἐπὶ τούτῳ δὲ προσκολλῶμεν σι-
κύας παρὰ τὴν ῥάχιν. Ὅταν δὲ διὰ συνολκῆς σφοδρᾶς τῶν μυῶν γένη
ἐπιρροή αἵματος εἰς τὰ καθ' ἕκαστα ὄργανα, ἀναγκαῖα εἶναι ἢ προσβολή
τῶν βδελῶν καὶ ἢ προσβολή αὕτη γίνεται περίξ τῆς πληγῆς, ἐπωδύνου
καὶ φλεγμονώδους οὔσης, ἐφ' ἧς μεταχειρίζομεθα ταυτοχρόνως καὶ ἀνώ-
δυνα καταπλάσματα. Μόνον πρὸς ταῖς ἀρχαῖς τοῦ νοσήματος δύναται ἐν
ἀναγκαίῃ τὴν θερμὴν αὐτοῦ τὸ ψυχρὸν λουτρόν, ἐφεξῆς δὲ προτιμώτερον
τούτου εἶναι τὸ θερμόν, ἐξ οὗ καὶ ἡ ὀριστικὴ, καὶ περ πρόσκαιρος ἀνακούφι-
σις. Ὅταν δὲ εἰς τὸν τέτανον ἐπικρατῇ πλῆθωρα ἢ ἐρεθισμός, ἀναγκαῖον
εἶναι νὰ μεταχειρισθῶμεν εὐθὺς, ἢ μετὰ προηγουμένην ἀφλέγμαντον ἀγω-
γίην, ἀντισπασμῶδη φάρμακα, ὅπιοι μετὰ καφουράς, μόσχον, τοῦ Στυ-
ταίου τὴν μέθοδον, καὶ τὸ ὑδροκυανικὸν ὄξύ, καὶ ὅταν ὁ τέτανος προέρ-

ἔμετος ἢ κένωσις τῆς κάτω κοιλίας, καὶ οὕτως ἔπειτα πύει. Ἐὰν δὲ γεννηθῶσ
στρόφοι καὶ ἀτονία, δίδει ὅσον ἡμισέλας οὐγκίας ἔξυκῆς ἀμμωνίας καὶ ὅσον τεταρ-
τημορίου κόκκου ὀξυκοῦ μορφίου, ἐὰν δὲ ὅτι σημεία ἐκπτώσεως τῶν δυνάμεων, πύει
τὴν δόσιν τῶν νερκωτικῶν καὶ ἐπιβάλλει θερμὰ καταπλάσματα εἰς τὰ ἄκρα.

χηται διὰ ψύξιν, τὸ ὅπιον ἐν εἶδει ἰδρωτοποιητικοῦ. Ἐκ τῆς εἰσπνοῆς δὲ τοῦ χλωροφορμίου, ἣν πολλάκις μεταχειρίσθη, οὐδὲν αἰσιον ἀποτελέσµα, πλὴν προσκαίρου µόνον ἀνακουφίσεως, ἴδον.

Τοῦ ὀπίου εἶναι ἀνάγκη νὰ δώσωµεν μεγάλας καὶ βηθηδὸν αὐξανοµένας δόσεις. νάρκωσιν δὲν ἐπιφέρει τοῦτο, καὶ ἂν δώσωµεν αὐτοῦ ὅσον ὀκτὼ καὶ δέκα κόκκων τὴν πᾶσαν δευτέραν ὥραν τὴν ἐπιγενοµένην ἐκ τούτου ἔµφραξιν τῆς κοιλίας λύοµεν διὰ τῶν κλυσµάτων ἢ διὰ τῆς πόσεως τῆς σένης.

B.

ΠΕΡΙ ΤΡΑΥΜΑΤΩΝ ΕΝ ΜΕΡΕΙ.

A.

Περὶ τῶν τραυµάτων τῆς κεφαλῆς.

§. 670.

Τὰ τραύµατα τῆς κεφαλῆς εἰσὶν ἔργον τῆς χειρουργικῆς ἀξιολογώτατον καὶ δυσκολώτατον γίνονται δ' ἐπίσηµα ταῦτα διὰ τὴν βλάβην τοῦ ἔγκεφάλου κατ' ἐξοχὴν, ἣτις γίνεται συγχρόνως μετὰ τῆς τρώσεως ἢ μετ' αὐτήν. Ὅθεν ἡ κεφαλὴ διττῶς βλάπτεται ἐν τούτοις καὶ πρῶται μὲν αὐτῆς βλάβαι εἰσὶν αἱ διάφοροι τραυµατικαὶ βλάβαι τῶν καλυµάτων τοῦ ἔγκεφάλου, δευτέραι δὲ αἱ ἐκ ταύτων γινόμεναι νοσηραὶ παθήσεις αὐτοῦ τοῦ ἔγκεφάλου.

Καὶ ἐν ταῖς πρώταις μὲν ἔχοµεν 1) τραύµατα τῶν ἀπαλῶν μορίων τοῦ κρανίου 2) τραύµατα τοῦ κρανίου καὶ 3) τραύµατα τῶν μηνίγγων τοῦ ἔγκεφάλου καὶ αὐτοῦ τοῦ ἴδιου· ἐν ταῖς δευτέραις δὲ, τὰς νοσηρὰς παθήσεις τοῦ ἔγκεφάλου, αἵτινες προέρχονται ἐκ τούτων καὶ 1) τὴν διακίνησιν 2) τὴν φλεγμονὴν καὶ 3) τὴν πίεσιν τοῦ ἔγκεφάλου.

§. 671.

Εἰς τὰ ἀπαλά µόρια τοῦ κρανίου ἐμβάλλονται ὅλα τὰ εἶδη τῶν τραυµάτων, ἅπερ διαιροῦσιν ἢ µόνον τὸ δέρµα ἢ καὶ τὴν ἐπικράνιον ἀπονεύρωσιν καὶ τοὺς µῦς (οἶον τοῦ ἔλου, τοῦ μετώπου καὶ τῶν κροτάφων τοὺς µῦς) καὶ τὴν περικράνιον. Τὰ διὰ πλήξεως καὶ τομῆς τραύµατα λατρεύονται διὰ τῆς κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἐνώσεως, ἣτις γίνεται κατὰ τοὺς γενικοὺς κανόνας διὰ κολλητικῆς ἐμπλάστρου καὶ προσήκοντος ἐπιδέσµου, μετὰ τὴν ἀποξυρίσιν τῶν τριχῶν κατὰ τὴν περιοχὴν τοῦ τραύµατος· ἡ δὲ γινοµένη ἐκ τῆς κροταφίτιδος, ἐκ τῆς μετωπιαίας καὶ ἐκ τῆς ἐπιτίτιδος ἀρτηρίας αἱμορραγία ἐπέχεται ἢ διὰ τῆς ἀκριβοῦς συναγωγῆς τῶν χειλέων τοῦ τραύµατος ἢ διὰ τῆς πίεσεως τοῦ αἱμορραγοῦντος ἀγγείου ἐπὶ τοῦ ὄσου, ἢ τέλος ὅτι εἶναι καὶ τὸ ἀσφαλέστατον, διὰ τῆς ἀπολινώσεως τοῦ ἀγγείου· τὰ

τραύματα ταῦτα συνουλοῦνται τάχιστα, ἂν ἡ θεραπεία γένη ὡς εἰκός. Ἐπὶ κακῇ δὲ καὶ ἐρεθιστικῇ μάλιστα θεραπείᾳ, ἐπὶ ἀτάκτῳ τοῦ ἀρρώστου ἀγωγῇ, ἐπὶ ψύξει κ. ο. κ. κατ' ἐξοχὴν δὲ εἰς χολερικούς ἀνθρώπους γίνεται πολλάκις, ὅταν τὸ τραῦμα διήκῃ μέχρι τῆς ἐπικρανίου ἀπονευρώσεως, οἴδημα μέγα, ὅπερ παρατείνεται καθ' ὅλην τὴν κεφαλὴν, εἰς τὸ πρόσωπον, εἰς τὰ βλέφαρα καὶ εἰς τὰ ὦτα· τὸ οἴδημα τοῦτο δὲν εἶναι πολὺ ὀδυνηρὸν ἐπὶ τῇ ἐπαφήσει, ἢ ὑπόξανθος αὐτοῦ ἐρυθρότης ὑποτρέχει, ὡς ἡ τοῦ ἐρυσιπέλατος, ὅταν ἐπιθλιψόμεν αὐτὴν μὲ τὸν δάκτυλον, καὶ πάλιν ἐπιφαίνεται, ἀφαιρουμένου τοῦ ἐπιθλιθόντος δακτύλου· ὁμοῦ δὲ μετὰ τοῦ οἴδηματος τούτου εἶναι καὶ πυρετός, καὶ κεφαλαλγία, καὶ ναυτία. Ἀλλὰ τὰ συμπτώματα ταῦτα εἰσὶν ἀκίνδυνα, τοῦ τραύματος ἡ ἰδέα μένει καλὴ καὶ διὰ φλεβοτομιῶν καὶ ἐλαφρῶν ὑπακτικῶν συναπέρχοντ' εὐθὺς ταῦτα, ἢ δὲ ἐπίδερμις ἀποπίπτει.

§. 672.

Ὅταν δὲ βλαφθῶσιν ἢ ἐπικράνιος ἀπονευρώσις καὶ ὁ περικράνιος ὕμη, τότε γίνεται πολλάκις καὶ μάλιστα εἰς τὰ διὰ νύξως τραύματα, οἴδημα σκληρὸν καὶ ἐρυθρὸν, ὅπερ ἐπιθλιθόμενον γίνεται λίαν ἐπώδυνον, καὶ δὲν παρατείνεται μὲν ὡς τὸ προηγουμένως ῥηθὲν, ἀλλὰ συνοδεύεται ὑπὸ σφοδρᾶς κεφαλαλγίας, ὑπὸ πυρετοῦ, ὑπὸ ἀγρυπνίας καὶ ὑπὸ παραληρησέως. Τὸ τραῦμα διαπιεῖται εὐκόλως, καὶ ἀποχωρίζει διὰ τῆς πυήσεως κατὰ μέγα μέρος τὸν περικράνιον ὑμένα ἀπὸ τοῦ κρανίου, ὅπερ ἀπογυνοῦται, ἢ δὲ φλεγμονὴ μεταδίδεται καὶ εἰς τὴν παχυσίαν μήνιγγα. Εἰς τὸ τραῦμα τοῦτο πρέπει εὐθὺς γὰ μεταχειρισθῶμεν καθολικὰς τε καὶ τοπικὰς κενώσεις αἵματος, ὑπακτικὰ καὶ ψυχρὰς ἐπιβροχὰς καθ' ὅλην τὴν κεφαλὴν· τὸ δὲ ἀσφαλέστατον πάντων πρὸς προφυλακὴν ὅλων τῶν δεινῶν εἶναι ἡ ἔγκαιρος διαίρεσις τοῦ ὄγκου πρὸς ἀφαίρεσιν τῶν συλλέκτων ὑγρῶν καὶ τοῦ νεκρωθέντος κυτταρώδους ἰστοῦ. Εὐθὺς δ' ἔπειτα τὰ θερμὰ ἐπιβρέγματα καὶ καταπλάσματα ἐνεργούσιν ἐπωφελῶς.

Τὸ ἐκ τῆς φλέγμονης τῆς ἐπικρανίου ἀπονευρώσεως γινόμενον ἐρυσιπέλας διακρίνεται ἀπὸ τοῦ ἐκ τῆς προϊούσης μηνιγγίτιδος διὰ τῆς διαδοχῆς καὶ τῆς σχετικῆς σφοδρότητος τῶν καθ' ἕκαστα συμπτωμάτων. Ἐν ἐκείνῳ μὲν ἡ παρακοπὴ γεννᾶται ὑπερρώτερον, καὶ εἶναι ἤττον σφοδρά· ἐν τούτῳ δὲ, ἀφ' οὗ τὰ συμπτώματα τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ ἐγκεφάλου πολὺν καιρὸν ἤδη συνέστησαν.

§. 673.

Εἰς τὰ κρημνῶδη τραύματα τῶν σκεπόντων τὸ κρανίον μορίῳ πρέπει πάντοτε, ἂν καὶ μέγα μέρος αὐτοῦ τοῦ κρανίου ἀπεψιλώθῃ ἐντελῶς, ἀποκαθαρίσαντες προπόντως τὸν κρημνόν, γὰρ ἐνώσωμεν αὐτὸν καλῶς διὰ τοῦ

κολλητικοῦ ἐμπλάστρου ἢ διὰ τῶν ἐναίμων ῥαφῶν, καὶ νὰ ἐπιβάλλωμεν ἔπειτα μοτὸν καὶ σπληνὰ καὶ τὸν προσήκοντα ἐπίδεσμον, δι' οὗ εὐκολύνομεν ἐπὶ μᾶλλον τὴν ἔνωσιν. Ἡ συγκόλλησις τοῦ κρημνοῦ γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ· τελεία, ἐνίοτε δὲ κατὰ μέρος μόνον, καὶ τότε εἶναι χρεῖα νὰ γίνηται ἡ ἔκρυσις τοῦ πύου ἀκωλύτως. Ὅταν δὲ ἐπιγεννηθῇ ὄγκος μετὰ ἔκλυδωνος ἀναγκαῖον νὰ κατασχάσωμεν αὐτὸν εὐθὺς καὶ νὰ ἐπισπεύσωμεν τὴν συγκόλλησιν τοῦ κρημνοῦ διὰ τοῦ προσήκοντος ἐπίδεσμου. Σπανιώτατα δὲ, καὶ τοῦτο μόνον, ὅταν ἡ κακὴ ἢ θεραπεία, ἀπολεπίζεται τὸ ὄστουν. Ἐν ὅμως διὰ τὴν βλάβην τῶν κατὰ βίθος κειμένων μορίων ὁ κρημνὸς δὲν συμφύεται, τὸ ὄστουν κακοχροῖ καὶ ἡ ἀνάτρησις ἐνδείκνυται, πρέπει νὰ προσπαθῆσωμεν νὰ διατηρήσωμεν τὸν κρημνόν, ἕως ἂν ἐνεργήσωμεν τὴν ἀνάτρησιν.

§. 674.

Τὰ θλάσματα τῶν καλυμμάτων τοῦ κρανίου ἐμποιοῦσιν ἐπάρματα, τὰς οὐτιω δὴ καλουμένας κορδύλας· τὰ ἐπάρματα ταῦτα εἰσὶ μᾶλλον ἢ ἥτιον περιτενῆ, πολλάκις δὲ λίαν ἐπώδυνα, ὑποκλυδάζοντα καὶ σφύζοντα, καὶ περιεχόμενα ὑπὸ κύκλου ὑπερσκληροῦ· τὰ σημεῖα ταῦτα εἰσὶ διάφορα, εἰς τὴν ἐπικρανίον ἀπονεύρωσιν, καὶ εἰς τὸν περικρανίον ὑμένα, καὶ κατὰ τὸ παρεκχέομενον ὑπ' αὐτὰ αἷμα. Μικραὶ κορδύλαι λύονται κοινῶς διὰ ψυχρῶν ἐπιβροχῶν, διὰ μικρᾶς πιέσεως καὶ διὰ προσηκούσης ἀφλεγμάντου θεραπείας· αἱ δὲ μεγάλαι κορδύλαι, αἵτινες ὑποκλυδάζουσι, καὶ λίαν ἐπώδυνοι καὶ περιτενεῖς εἰσὶ, καὶ ἐν αἷς τὸ παρεκχυθὲν αἷμα εὐρίσκειται ὑποκάτω τῆς ἐπικρανίου ἀπονεύρωσεως ἢ τοῦ περικρανίου ὑμένος, πρέπει νὰ διαιρῶντ' εὐθὺς διὰ τομῆς καὶ νὰ ἐκχῆται τὸ ὑπαθροϊζόμενον αἷμα.

Καιρὸν πολὺν μετὰ τὴν θλάσιν γίνονται πολλάκις ἐπάρματα ὑποκλυδάζοντα, ἅπερ ἀπιδιαιρούμενα ἀφιτῶσιν αἷμα βευσόν, καὶ, καθὼς ἐπιθεθέντα μετὰ τὸν οἰκτεῖον πιεστικὸν ἐπίδεσμον, ἀναπληροῦνται καὶ πάλιν αὐτοῦ· εἶδον τοιοῦτον ἔπαρμα, ἅπερ ἐκενώθη δωδεκάκις διὰ τῆς παρακεντήσεως, καὶ ἕτερον τρεῖς, ἕως οὗ λάθη.

§. 675.

Τὰ πάθη τοῦ κρανίου εἰσὶ· θλάσις, τραύματα διὰ πλήξεως, ῥωγμῆ, κάταγμα μετ' εἰσθλάσεως καὶ ἄνευ εἰσθλάσεως· τὰ δὲ σκέποντ' αὐτὰ ἀπαλὰ μόρια δύνανται νὰ ὦσι διαφόρως κεκακωμένα, ἢ καὶ ὅλως ἀπαθῆ.

§. 676.

Αἱ θλάσεις τῶν ὀστέων τῆς κεφαλῆς, ὅσαι γίνονται ὑπὸ παντὸς ὄργανου ἀμβλέος, ὑπὸ τραύματος διὰ νύξεως, ἢ διὰ πυροβόλου τινὸς ὄπλου γενόμενου, βλάπτουσιν ἢ μόνην τὴν ἐκτὸς πλάκα ἢ καὶ τὴν διπλόην ἢ καὶ τὴν ἐντὸς πλάκα τοῦ ὀστοῦ.

Εἰς θλάσματα μεγάλα τοῦ κρανίου ἢ ῥύγγυνται τ' ἀγγεῖα, δι' ὧν συνέχεται ἡ παχεῖα μῆνιγξ μετὰ τοῦ κρανίου, καὶ τότε γίνεται συλλογὴ αἵματος μεταξύ τοῦ κρανίου καὶ τῆς παχείας μῆνιγγος, ἢ πάσχουσι τὰ ἀγγεῖα, τὰ συνδέοντα τὸ περικράνιον μετὰ τῆς παχείας μῆνιγγος τοιούτοτρόπως, ὥστε γίνεται φλεγμονὴ καὶ πύησις αὐτῶν. Ὅταν λοιπὸν ἐκτὸς τῆς ῥηθείσης θλάσεως, οὐδεμίαν ὑπάρχη ἄλλη βλάβη, ὁ ἄρρωστος παρεκτός τοῦ μικροῦ λόγου αἵλου πόνου κατὰ τὸν τεθλασμένον τόπον, οὐδὲν ἄλλο αἰσθάνεται εἰς τὴν ἀρχήν. Μετὰ τινος δὲ ἡμέρας ὁ ῥηθείς πόσις περιτείνεται καθ' ὅλην τὴν κεφαλὴν, ὁ ἄρρωστος γίνεται ἄθυμος καὶ κεκοπῶς, ἐνοχλούμενος ὑπὸ ναυτίας καὶ ἀγρυπνίας, καὶ ἔχων τοὺς σφυγμοὺς ταχεῖς καὶ σκληροῦς. Ὅλιγας δὲ ἡμέρας μετὰ ταῦτα, ἂν δὲν γένη λύσις τῆς φλεγμονῆς, γίνεται κινῶς ἔπαρμα, οὐχὶ λίαν ἐπώδυνον κατὰ τὸν τεθλασμένον τόπον, ὅπερ διατέμνοντες εὐρίσκομεν τὸ περικράνιον ἀποκεχωρισμένον τοῦ ὄστου καὶ ὑπομέλαν, συλλογὴν ὑγροῦ ἰχωροειδοῦς ὑπ' αὐτὸ, καὶ δύσχροιαν τοῦ ὑποκειμένου ὄστου· διαμένοντος δὲ τοῦ πάθους, ὁ πυρετός γίνεται σφοδρότερος, ὁ ἄρρωστος μᾶλλον ἀνήσυχος, καὶ οἱ σφυγμοὶ αὐτοῦ ταχύτεροι· ὕστερον δὲ ἔρχονται φιλία, ψυχροὶ ἰδρώτες, σπασμοί, παρακοπή, κάρως καὶ θάνατος. Ἄν δὲ μετὰ τοῦ θλάσματος ἢ καὶ τραῦμα τῶν ἐκτὸς μορίων, τὸ τραῦμα τοῦτο ἀλλοιοῦται, γίνεται ὠχρόν καὶ χαῦνον, τὸ πῦον αὐτοῦ ἰχωροειδές, καὶ ὁ περικράνιος ὑμῆν χωρίζεται ἀπὸ τοῦ ὄστου. Ἀνατέμνοντες δὲ τὸν νεκρὸν, εὐρίσκομεν ἀποκεχωρισμένην τὴν παχεῖαν μῆνιγγα ἀπὸ τοῦ κρανίου, συλλογὴν ἰχωροειδοῦς ὑγροῦ ἀνὰ μέσον αὐτῶν, καὶ τὴν παχεῖαν μῆνιγγα διεφθαρμένην, ἐνίοτε δὲ καὶ συλλογὴν πύου ἀνὰ μέσον τῆς παχείας καὶ λεπτιῆς μῆνιγγος.

§. 677.

Ἐμπρακτικὴ ἀφλέγμαντος ἀγωγή, φλεβοτομίαι, προσβολαὶ βδελλῶν, ψυχραὶ ἐπιβροχαὶ καὶ ἀφλεγμάντου δυνάμειος ὑπακτικὰ δύνανται νὰ ἐμποδίσωσι τῶν δεινῶν τούτων ἐπακολούθων τῆς θλάσεως τὴν γένεσιν· ἂν δὲ τοῦτο ἢ τῶν ἀδυνάτων καὶ φαίνονται τὰ σημεῖα τῆς φλεγμονῆς, οἰκεία δὲ ἀφλέγμαντος ἀγωγή δὲν δύναται νὰ ἐμποδίσῃ τὴν μετάπτωσιν αὐτῆς εἰς διτῶρων καὶ ἐμπύησιν ἐντὸς τοῦ κρανίου, γίνεται ἔπαρμα περιγεγραμμένον· ἀπεχωρισθὴ δὲ τὸ περικράνιον ἀπὸ τοῦ ὄστου, αὐτὸ δὲ φαίνεται φαῖον καὶ ἠλλοιωμένον τὴν κατασκευὴν, καὶ ἀφρίζει τὰ σημεῖα τῆς πίσεως τοῦ ἐγκεφάλου, τότε ἐνδείκνυται ἡ ἀνάτρησις, ἥτις ἐπωφελεῖς μὲν εἶναι, ὅταν ἢ τὸ πῦον ἢ τὸ διτῶρωμα ἐν τόπῳ τινὶ ὠρισμένῳ ἀνωφελεῖς δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἀδύνατος νὰ ἐμποδίσῃ τὸν θάνατον τέλος· ἴτακ τὸ διτῶρωμα περιτείνεται καθ' ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐγκεφάλου.

§. 378.

Τὰ διὰ πλήξεως τραύματα τοῦ κρανίου εἰσὶν ἢ κατ' εὐθυτομίαν ἢ κατὰ λοξὸν σχῆμα· ἐν τούτοις δὲ δύναται καὶ μέρος ὀστοῦ ἢ νὰ ἐκκοπῆ ἐντελῶς, ἢ νὰ εἶναι συγκεκολλημένον μετὰ τοῦ κρημονοῦ τῶν ἀπαλῶν μορίων· εἰσὶ δὲ τὰ τραύματα ταῦτα ἢ κατ' ἐπιπολὴν, ἢ κατὰ βάθος, διασχίζοντα τὴν διπλὴν καὶ φθάνοντα ἕως ἐντὸς τοῦ κρανίου· γίνονται δὲ μὲ ὄργανον τμητικὸν ἢ ἀμβλύ.

§. 679.

Τραύματα ἐπιπόλαια, ὅσα διέρχονται μέχρι τῆς διπλῆς, ἢ καὶ μέχρις αὐτῆς τῆς ἐντὸς πλακὸς τοῦ κρανίου, ὅταν γείνωσι μὲ ὄργανον ὀξύ, χωρὶς παρασχίδων καὶ μεγάλης θλάσεως τοῦ κρανίου, ὅταν δὲ εἶναι συγχρόνως βεβλαμμένα καὶ τὰ ἐντὸς τοῦ κρανίου μέρη, καὶ ὅταν δὲ ν' ὑπάρχῃ συλλογὴ αἵματος ἐντὸς αὐτοῦ, ζητοῦσι τὴν κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἔνωσιν, ἀφλέγμαντον ἀγωγὴν, καὶ τὴν ἐπίμονον χρῆσιν τῶν ψυχρῶν ἐπιβροχῶν καὶ ἂν διαφυθῶσι, νὰ φροντισώμεν νὰ γίνηται ἀκωλύτως ἡ ἔκρυσις τοῦ πύου καὶ ἡ ἐπίδεσις τῆς πληγῆς μὲ ἥπια φάρμακα. Ὅταν δὲ τὸ τραῦμα γείνη μὲ σπαθίον ἀμβλύ καὶ μετὰ παρασχίδων τοῦ ὀστοῦ, αἵτινες εἰσὶ πρὸς τὰ ἔνδον ἐντετραμμένα καὶ εἰς τὴν παχεῖαν μὴνιγγα διωσμένοι, καὶ δὲν δύναται νὰ ἐξαιρεθῶσι διὰ τοῦ παρόντος τραύματος, ἢ ὅταν ὄσι συγχρόνως καὶ σημεῖα παρεκχύματος ἐντὸς τοῦ κρανίου, καὶ τὰ χεῖλη τοῦ ὀστέου τραύματος δὲν ἀπέχῃσι πολὺ ἀπ' ἀλλήλων, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἐκρέη εὐκόλως τοῦ τραύματος ἡ ἔκκρυσις καὶ τὸ παρέκχυμα, τότε εἶναι ἀναγκαῖον νὰ γείνη ἀνυπερθέτως ἡ ἀνάτρησις. Ἄν δὲ ἀποχωρισθῇ ἐντελῶς ἀπὸ τοῦ κρανίου μέρος ὀστοῦ, μετὰ τοῦ κρημονοῦ τῶν μαλακῶν μορίων ἔτι συνεχόμενον, δυνάμεθα, ἂν δὲν ὑπάρχωσι παρασχίδες, νὰ προσκολλησώμεν ἀκριβῶς τὸν κρημόν μετὰ τοῦ ὀστοῦ εἰς τὸ κρανίον, καὶ νὰ δοκιμάσωμεν τὴν συγκόλλησιν αὐτῶν διὰ τῶν ἐναίμων ῥαφῶν, τοῦ κολλητικοῦ ἐμπλάστρου καὶ τοῦ προσήκοντος ἐπιδέσμου, ὅπερ ἐπεβεβαίωσεν ἀρκούντως ἡ πείρα. Ἄν ὅμως ὁ κρημόν ἐξωκώθη ἤδη ἢ τὸ ὀστοῦν δὲν δύναται, ὅπερ συμβαίνει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, νὰ προσκολληθῇ ἀκριβῶς, τότε ὠφέλιμον εἶναι ν' ἀποχωρίσωμεν τὸ ῥηθὲν ὀστοῦν καὶ νὰ συγκολλήσωμεν μόνον τὸν κρημόν.

§. 680.

Τὰ δὲ κατάγματα τοῦ κρανίου εἰσὶ διάφορα καθ' ὅσον ἡ ῥῆξις τοῦ ὀστοῦ εἶναι στενὴ ἢ πλατεῖα· καὶ ὅταν μὲν ἢ στενὴ, λέγεται ῥωγμὴ γίνεται δὲ ῥῆξις ἢ εἰς τὴν ἐξ ἐπιπολῆς ἐπιφάνειαν τῆς ἐξωτερικῆς πλακὸς ἢ καὶ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ὀμοῦ, ἢ ἀποθραύεται μόνον ἡ ἐσωτερικὴ πλάξ. Διαφέρει

δὲ ἡ ῥήξις κατὰ τὴν φορὰν, καὶ ὅτε μὲν εἶναι εὐθυτενῆς, ὅτε δὲ σκολιωτέρα, καὶ ποτε πάλιν εἶναι πολλαπλῆ. κ. τ. λ. καὶ ἡ γίνεται εἰς ὁ μέρος προσπίπτει ἡ ἐξωθεν βία, ἢ εἰς ἄλλο μέρος, καὶ τότε λέγεται ἀπηχῆμα· ὅσῳ δὲ εὐθραυστότερα καὶ τραχύτερα εἰσὶ τὰ ὀστέα, τόσῳ εὐκολώτερον καὶ ῥήγνυνται, καὶ ὅσῳ ἄνισα εἰσὶ ταῦτα κατὰ τὸ πάχος, τόσῳ εὐκολώτερον γίνονται καὶ ἀπηχήματα. Τὸ δὲ κατάγμα τῆς ἐντὸς πλακῆς γίνεται μόνον ὅπου ἀμφοτέρ' αἱ πλάκες χωρίζονται διὰ τῆς οὐσίας τῆς διπλῆς, καὶ ἡ ἐκτὸς πλάξ εἶναι παχύτερα τῆς ἐντὸς. Κατάγματα τοῦ κρανίου γίνονται ἐν γένει εὐκολώτερον, ὅσῳ λεπτότερον καὶ συμπεπηγῆδες εἶναι τὸ ὄστον τοῦ κρανίου καὶ ὅσῳ ὀλιγωτέρα εἶναι ἡ τῆς διπλῆς οὐσία αὐτοῦ, ἐξ οὗ συχνότερον γίνονται ταῦτα εἰς τοὺς γέροντας ἢ εἰς τοὺς νέους.

§. 681.

Δὲν δυνάμεθα δὲ διὰ τῆς ἀφῆς νὰ γνωρίσωμεν τὸ κατάγμα τοῦ κρανίου, ὅταν σὺν αὐτῷ δὲν εἶναι βεβλαμμένα καὶ τὰ ἐκτὸς καλύμματα τοῦ κρανίου, ἢ ὅταν ἡ ῥήξις τοῦ ὄστου ἢ στενὴ· πολλάκις δυνάμεθα ἐκ τῆς σφοδρότητος τῆς ἐξωθεν φερομένης βίας νὰ εἰκάζωμεν τοῦτο· ὅταν δὲ ἡ τραῦμα, καὶ τὸ ὄστον ἀπεψιλωμένον, γνωρίζεται ἡ ῥωγμὴ ἐκ τούτου, ὅτι ἀναπηδᾷ ἐξ αὐτῆς ὀλίγον αἷμα, σακίς ἀποσπογγίσωμεν αὐτό, ἐκτὸς τούτου ἀποχωρίζεται πάντοτε ὁ περικράνιος ὕμην κατὰ τὸν τόπον τῆς ῥωγμῆς καὶ τοῦ κατάγματος, ἐπομένως αἰσθανόμεθα καὶ διὰ τῆς ἀφῆς καὶ διὰ τῆς μῆλης ἀνισότητά· δυνάμεθα δὲ νὰ καταλάβωμεν καὶ τὸ βάθος τοῦ κατάγματος, ἐμβάλλοντες κάλαμον γραφικὸν ἐν εἴδει μῆλης ἀνακεκομμένον. Πρὸς βεβαίαν διάγνωσιν τοῦ κατάγματος δὲν μᾶς χρησιμεύουσι πάντοτε αἱ αἰμορραγίαι τῶν ῥινῶν, τοῦ στόματος καὶ τῶν ὠτίων· σφλερωτάτη δὲ εἶναι καὶ ἡ γνώρισις τοῦ ἀπηχήματος, καὶ δυνάμεθα νὰ εἰκάζωμεν τοῦτο μόνον, ὅταν ἡ μέγα, ἴσως δὲ καὶ νὰ αἰσθανθῶμεν αὐτὸ ψαύοντες τὰ ἐκτὸς καλύμματα, ἢ ὅταν ταῦτα ὦσιν ἠλλοιωμένα. Ἐκρυσις ὀρρώδους ὑγροῦ ἐκ τοῦ ὠτός σημαίνει κατάγμα ἐπικάρσιον τοῦ μεσαίου μέρους τοῦ πετρώδους ὄστου, ὅπερ προσήκει εἰς τὸν ἔσω ἀκουστικὸν πόρον εἰς τὸν λαβύρινθον καὶ εἰς τὸ ἔσω πλευρώμα τῆς κοιλότητος τοῦ τυμπάνου, ἐν ταυτῷ δὲ ῥύγνυται καὶ τὸ τυμπανον.

Ἡ ὀρρώδους ὑγροῦ ἐκ τοῦ ὠτός, ἢ ἐκ τῆς ῥινός· ἔκρυσις δύναται εἶναι ἐπιμεγέθης, ὅσον τεσσάρων ἢ ἐννέα δραχμῶν ἐντὸς μιᾶς ὥρας. Κατὰ τὰς χημικὰς ἐξετάσεις εἶναι τοῦτο ὑγρὸν τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ ραχίτου μυελοῦ, ἐπειδὴ οὐδεμίαν ἔχει πρὸς τὸν ὀρρῶν τοῦ αἵματος ὁμοιότητα, ὀλίγον μὲν ἐνέχει λεύκωμα, ἀρκούν δὲ ἀλυκὸν νάτρον, ἀλυκὴν καὶ θεικὴν μαγνησίαν· ὀσμὴν μὲν ἔχει ἕωλον, γεύσει δὲ ἀλατῶδη καὶ ἐνέργειαν ἀλκαλικήν, ἐν ᾧ τοῦ αἵματος ὁ ὀρρῶς ἐνέχει ὅσον $\frac{1}{13}$ λεύκωμα, διαπύγνυται δὲ ἐπὶ τῇ ἐψήσει καὶ ἐπὶ τῇ προσμίξει τῶν ζέων, καὶ μόλις τὸ

ἤμισυ τῶν ἀλάτων ἐνέχει κατὰ τὸν 'Ρόβερτον (Robert. Archives generales de Médecine, 1843. Decemb.) καὶ Φούκαρδον (Foucard. Journal de Chirurgie 1845. Octob).

§. 682

Πᾶν κατάγμα τοῦ κρανίου μαρτυρεῖ μὲν περὶ τῆς με γάλης ἔξωθεν εἰς αὐτὸ γενομένης βίας· ἀλλ' ἡ ἔξω μορφή τοῦ κατάγματος δὲν εἶναι πάντοτε πιστὸς ἔλεγχος τοῦ ἐκ τούτου κινδύνου· διότι ἐκ τῆς καταστάσεως τοῦ ἐκτός κατάγματος δὲν δυνάμεθα ν' ἀπεικασωμεν μετὰ βεβαιότητος καὶ τὴν κατάστασιν τῶν ἐντὸς μορίων, τὸ εὐθραυστον καὶ τραχὺ τῆς ἔσω πλακῶς τοῦ κρανίου εἰσι τοιαῦτα, ὥστε οὐδέποτε ῥήγνυται αὕτη κατὰ τὴν φοράν καὶ κατὰ τὴν ἔκτασιν τῆς ῥήξεως τῆς ἔξω πλακῶς, ἀλλ' ἀκτινοειδῶς καὶ μετὰ παρασχίδων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ ἐκ τούτου βλάπτεται καὶ ἀποχωρίζεται μᾶλλον ἢ ἦ-τον ἀπὸ τοῦ κρανίου ἡ παχεῖα μῆνιγγ. Ἡ ἔξωθεν βία ἐπάγει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ θλάσιν τῆς διπλῆς καὶ ἄλλας βλάβας τῶν ἐντὸς τοῦ κρανίου, αἰτινες ἐπάγουσιν ἢ εὐθύς, ἢ πολὺν ἢ ὀλίγον χρόνον μετὰ τὴν βλάβην ἐρεθισμὸν τῶν μηνίγγων καὶ τοῦ ἔγκεφάλου, παρέκχυσιν ὑγροῦ αἱματώδους ἢ πυοειδοῦς, καὶ φθορὰν τοῦ ἄστυ· ὅθεν κατάγματα ἢ διασχωαί ῥωγμαὶ τοῦ κρανίου ζητοῦσι παραυτικά τὴν ἀνάτρησιν καὶ ἂν μὴ παρῶσι πίεσεως ἢ ἐρεθισμοῦ τοῦ ἔγκεφάλου σημεῖα· διότι ἐὰν θεωρήσωμεν τὰ κατάγματα καὶ τὰς ῥωγμὰς ἀκίνδυνα καθ' ἑαυτὰ καὶ τὴν ἀνάτρησιν εἰς ἐκείνας τὰ περιπτώσεις ἐνδείκνυομένην, καθ' ἃς ἐγένοντο καὶ ἄλλαι βλάβαι, οἷον ἐρεθισμὸς καὶ πίεσις τοῦ ἔγκεφάλου συγχρόνως μετὰ τῶν καταγμάτων καὶ τῶν ῥωγμῶν ἢ κατόπιν αὐτῶν, ἢ ἀνάτρησις τῶ ὄντι δὲν θέλει εἶσθαι ἐπιτυχῆς, ἂν ἀναβληθῆ, ἕως ἂν φανῶσι τῶν εἰρημένων βλαβῶν τὰ ἐπακλόουθα, ἐπειδὴ αἱ ἐντὸς τοῦ ἔγκεφάλου γενόμεναι ἀλλοιώσεις εἰσι προβεθηκείαι.

§. 683.

Ἄλλὰ τὸ περιγεγόμενον ἀκριβοῦς παρατηρήσεως καὶ πείρας μαρτυρεῖ, ὅτι τὸν κίνδυνον τῶν ῥωγμῶν καὶ τῶν καταγμάτων μεγαλύνουσιν ὑπερβαλλόντως· εἶναι δὲ οὗτος διάφορος κατὰ τὸ μέγεθος τῆς ἐνεργούσης ταῦτα βίας, κατὰ τὴν φύσιν τῶν ὀστέων τοῦ κρανίου καὶ ἄλλων βλαβῶν καὶ παθήσεων τοῦ ἔγκεφάλου, ἅπερ συνυπάρχουσι μετὰ τούτων. Εἰσι δὲ ταῦτα πολλάκις ἀπλᾶι μόνον βλάβαι τῶν ὀστέων ἄνευ παρασχίδων, ἄνευ ἀποχωρισμοῦ τῆς παχεῖας μῆνιγγος, ἄνευ ἄλλης τινὸς περαιτέρω καὶ ἀκανονίστου κατάξεως τῆς ἐνδον πλακῶς, καὶ θεραπεύονται δι' ἀπλῆς μόνης θεραπείας τοῦ τραύματος, καὶ ἐμπρακτικῆς ἀφλεγμάντου ἀγωγῆς, δι' ἐπαινελημμένων ἀφαιμάξεων, δι' ὑπακτικῶν καὶ ψυχρῶν ἐπιβρεγμάτων, ὅθεν

δὲν εἶναι φρόνιμον μόνον πρὸς ἀναζήτησιν καὶ εὐρεσιν ῥωγμῆς ἢ κατάγματος ἢ ἀνατέμνωμεν τὰ ἐπιχειμενα ἀπαλὰ μόρια, ἂν ἄλλα περιστατικά δὲν ζητῶσι τοῦτο ἀφεύκτως. Εἶναι δὲ τὸ κατάγμα μετὰ πολλῶν παρασχίδων, ὡς εἶναι τὸ ἀστεροειδὲς κατάγμα κ. τ. λ. καὶ αἱ παρασχίδες δὲν δύνανται νὰ ἐξαιρεθῶσιν, ἢ πάρεισι τοῦ παρεκχύματος καὶ τῆς πίεσεως τοῦ ἐγκεφάλου τὰ σημεῖα, καὶ τὰ χεῖλη τοῦ κατάγματος δὲν ἴστανται τόσον ἀπ' ἀλλήλων, ὥστε νὰ ἐκρέη τὸ παρέκχυμα, ἐνδείκνυται ἀφεύκτως ἢ ἀνάτρησις.

§. 684.

Κατάγμα δὲ μετ' εἰσθλάσεως ἢ ἐμπέσμα, λέγεται, ὅταν ἐν τῷ κατάγματι τοῦ κρανίου τὸ ἕτερον ὄστουν τρέπεται πρὸς τὰ ἔνδον εἰς ὄστᾱ τοῦ κρανίου, ἄπερ ὑπέκουσιν εἰς τὴν θλίψιν, ὥσπερ εἰς τὰ παιδία δύναται νὰ γίνῃ εἰσθλασις ἢ ἐμπέσμα ἄνευ ῥήξεως τοῦ ὄστου. Παρομοίως δὲ καὶ εἰς τοὺς νεανίας δύναται νὰ γείνη εἰσθλασις τῆς ἔξω πλακῆς τοῦ ὄστου εἰς τὴν διπλὴν ἄνευ ῥήξεως τῆς ἐντὸς πλακῆς ἢ εἰσθλασις τοῦ κρανίου καταλαμβάνεται πάντοτε διὰ τῆς ἀφῆς, δι' ἧς, μετ' ἀκριβείας γινομένης, δύναται νὰ διακριθῇ καὶ τῆς κορδύλης τραχύτητα ἐγκύκλιον ἐχούσης. Πολλάκις ἀποχωρίζεται παντελῶς τοῦ κρανίου καὶ τεμάχιον ὄστου, ὅπερ εἰσθλάται, ἄλλοτε δὲ πάλιν ἢ ῥῆξις τοῦ ὄστου γίνεται ἀστεροειδῆς, πολλάκις δὲ ἀποθραύεται ἢ ἐντὸς πλάξ τοῦ κρανίου, ἐν τῷ ἢ ἐκτὸς μένει ἀπαθῆς.

Ἐντάμα δὲ μετὰ τοῦ μετ' εἰσθλάσεως κατάγματος τοῦ κρανίου γίνονται σχεδὸν πάντοτε καὶ τῶν καλυμμάτων αὐτοῦ μεγάλαι βλάβαι, ἀποχωρισμὸς τῆς παχείας μνήγιγος, βλάβη τῶν ἐνταῦθα ἀγγείων καὶ παρέκχυμα. Σημεῖα τῆς εἰσθλάσεως εἰσὶ τὰ συμπτώματα τῆς πίεσεως τοῦ ἐγκεφάλου, τῆς φλεγμονῆς αὐτοῦ τε καὶ τῶν μνήγιγων· συμβαίνει ὁμῶς, εἴ καὶ σπανίως, καὶ εἰσθλασις μεγάλη, χωρὶς νὰ εἶναι συγχρόνως εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ δεινὰ συμπτώματα· τὰ δὲ τῆς πίεσεως καὶ τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ ἐγκεφάλου ἔρχονται ὕστερόν.

§. 685.

Καὶ τὰ μετ' εἰσθλάσεως κατάγματα τοῦ κρανίου ζητοῦσι παραυτικά τὴν ἀνάτρησιν, καὶ ἂν δὲν συνεδρεύωσι τῆς πίεσεως καὶ τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ ἐγκεφάλου τὰ φαινόμενα. Ἐπειδὴ ταῦτα ἐπέρχονται τάχιον ἢ βράδιον, καὶ ἡ ἀνάτρησις ἀνωφελῆς ἔσεται τότε. Τῆς ἀνατρήσεως ὁ σκοπὸς εἶναι τῆς εἰσθλάσεως ἢ ἄρσις, τοῦ ὑποχύματος ἢ κένωσις, τῶν τυχουσῶν παρασχίδων ἢ ἐξαιρέσεις καὶ τῆς ἐφεξῆς ἐνταῦθα συλλογῆς τῶν ὑγρῶν ἢ ἄπειρξις. Περιττὴ δὲ εἶναι αὕτη μόνον, ὅταν ἢ τὸ τραῦμα τοιοῦτον, ὥστε

καὶ χωρὶς αὐτῆς δύναται νὰ γείνη τῶν παρασχίδων καὶ τῶν συντριβέντων ὄσταιρων ἐξαιρέσις, καὶ τοῦ ὑποχύματος ἐκκένωσις.

Βίς τὰ μετ' εἰσθλάσεως κατὰγματα τοῦ κρανίου τῶν παιδίων εἶναι πάντοτ' ἐλπίς τῇ δραστηρίῳ ἐνεργείᾳ τῆς φύσεως, βοηθουμένη συγχρόνως διὰ τῆς προσηκούσης προσφορᾶς τῶν ἀφλεγμάντων, νὰ γείνη ἡ ἴσωσις αὐτῶν πρὸς τὰ κατὰ φύσιν, καὶ τότε μόνον εἶναι ἀναγκαῖον νὰ γίνη ἡ ἀνάτρησις, ὅταν ἡ εἰσθλασις ἔγεινεν ἐπὶ τινος τῶν ὀχετῶν τοῦ αἵματος, ὅταν ὑπάρχωσι συμπτώματα παρεμποδισμοῦ τῆς κυκλοφορίας αὐτοῦ, καὶ παθήσεως τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ διὰ τῆς ἀφαιμάξεως μὴ ἐξαλειφόμενα.

Τὸ δὲ πολλοῦ λόγου ἄξιον καὶ τὸ διάφορον τὴν θεραπείαν ἐν τοῖς ἐμπιέσμασι διορίζον, εἶναι τὸ, ἂν ὦσι ταῦτα μετὰ συγχρόνου βλάβης τῶν ἀπαλῶν μορίων ἐπιπεπλεγμένα ἢ ἀπλᾶ καὶ ἄνευ τρώσεως. Κατὰ τὸν Ἀθερνέθου, Δ. Κώπηρον κ. τ. α. ἐάν μὲν ἡ ἀπλοῦν τὸ ἐμπίεσμα, ἡ ἀνάτρησις δὲν ἐνδείκνυται· καὶ, ἂν τυχὸν συνεδρεύωσι καὶ μικρὰ ἐγκεφαλικά συμπτώματα, δεόν πρῶτον ἡ προσήκουσα ἀφλεγμάντος θεραπεία νὰ προηγηθῇ, καὶ ἡ οἰκεία διὰ τῆς κούλιας παροχέτευσις· ἐάν δὲ μετὰ τρώσεως ἐπιπεπλεγμένον, ἀνάγκη νὰ ἐνεργήσωμεν παραυτίκα τὴν ἀνάτρησιν, ἐπειδὴ τότε γυνᾶται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φλεγμονή, καὶ, ἐάν ἀναβάλωμεν τὴν ἀνάτρησιν ἄχρι τῆς ἐμφανίσεως τῆς φλεγμονῆς, ἡ καλὴ τῆς ἀνατρήσεως ἔκθεσις εἶναι ἥττον ἐλπισταία. Τοσοῦτον ἐπίσημον διαφορὴν τοῦ ἀπλοῦ ἐμπιέσματος πρὸς τὸ μετὰ τρώσεως τῶν ἀπαλῶν μορίων ἐπιπεπλεγμένον δὲν δύναμαί κατα τὴν ἰδίαν μου πείραν νὰ συνομολήσω. Διότι ἴδον πολλάκις μὲν ἀπλᾶ τε καὶ μετὰ τρώσεως ἐπιπεπλεγμένα ἐμπιέσματα ἐξίσου δι' οἰκείας θεραπείας καὶ ἄνευ ἀνατρήσεως ἰαθέντα, οὐδέποτε δὲ τὴν συχνοτέραν γένεσιν τῆς φλεγμονῆς ἐν τοῖς μετὰ τρώσεως ἐπιπεπλεγμένοις ἐμπιέσμασι μεθ' ἧς λέγουσιν οἱ ἀνωτέρω δυσαναλογίαν πρὸς τὰ ἀπλᾶ ἐμπιέσματα. Τὰ πάντα ἐξαρτῶντ' ἐνταῦθα ἐκ τῆς σφοδρότητος τῆς ἐξωθεν βίας, ἐκ τοῦ μεγέθους τῆς ἐμπιέσεως τοῦ ὄσται, καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ὁ ἄρρωστος εὐμοιρῇ ἐπίστασις ἀκριβοῦς καὶ ἀόλικός ποῦ καὶ νοσηλείας ἐπιμελοῦς, ὡςτ' ἐν πάσῃ στιγμῇ νὰ ἐκτελῶνται τὰ εἰκότα. Ἐκ τούτων δὲ μόνον ὁ ἰατρός, ἀκριθῶς τὴν εἰδικὴν περίπτωσιν κρίνων, δύναται νὰ πεισθῇ, ἂν ἐνδείκνυται ἡ παραυτίκα ἐκτέλεσις, ἢ ἡ ἀναβολὴ τῆς ἀνατρήσεως. Ὅτι δὲ ἡ ἔκθεσις τῆς ἀνατρήσεως γενομένης, ἐν ᾧ ἤδη ἐγεννήθη ἡ φλεγμονή, εἶναι πολλῶ μᾶλλον ἀμφίβολος, ταῦτόν εἶναι πρὸς τε τὰ ἀπλᾶ καὶ πρὸς τὰ μετὰ τρώσεως ἐπιπεπλεγμένα ἐμπιέσματα.

§. 686.

Ἐξωθεν σφοδρὰ βία δύναται νὰ ἐνεργήσῃ διάστασιν τῶν ῥαφῶν τοῦ κρανίου ἀπ' ἀλλήλων. Ὅταν λοιπὸν διὰ τῆς διαστολῆς τοῦ τραύματος ἢ δι' οἰκείων ἐντομῶν βεβαιωθῶμεν, ὅτι τῶν ῥαφῶν ἡ διάστασις δὲν εἶναι τόσῳ μεγάλη, ὥστε νὰ γίνητ' εὐκόλως ἐκατέρωθεν τῶν ὑγρῶν ἢ ἐκρῦσις· ἐνδείκνυται ἡ ἀνάτρησις.

§. 687.

Ἡ σφοδρότης τῆς βίας, ἥτις ἐπάγει βλάβην τοῦ κρανίου, εἶναι λόγος ἐπίσημος καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἐπικίνδυνον τῆς βλάβης, ἐπειδὴ ἐν τῇ γε-

νομένη διὰ μεγίστης βίας κακώσκει πάρεισι σχεδὸν πάντοτε παρασχίδες τοῦ ὀστού, ἀποχωρισμὸς καὶ βλάβη τῆς παχείας μῆνιγγος, ἀπόρρηξις τῆς ἔσω πλακὸς κ. ο. κ. δι' ὧν προκαλοῦνται τάχιον ἢ βράδιον ἐπικίνδυνα συμπτώματα. Τοῦτο δὲ γίνεται μάλιστα ἐν τοῖς διὰ πυροβόλων ὀπλων τραύμασι. Ἐὰν ἐν τοῖς τραύμασι τούτοις ἢ μόνον βλάβη τῶν ἀπαλῶν μορίων, ἀποφίλωσις τοῦ ὀστού ἢ ἐξ ἐπιπολής βλάβη αὐτοῦ ἀνευ παρασχίδων, ἢ θεραπεία ἔστω ἀπλή μὲν, ἀλλ' εἰς ἄκρον ἀφλέγμαντος. Ἐὰν ὅμως ὥτι ταῦτα μετὰ παρασχίδων ἐπιπεπλεγμένα, ἐὰν διήκωσι μέχρι τῆς διπλῆς, ἐὰν ἢ μὲν ἐξω πλάξ διεβράγη, ἢ δὲ ἔσω παρεσχίσθη, ἢ ἐὰν ἢ ἐμπίσεις τῶν ἀποθεραυσμένων τεμαχίων τοῦ ὀστού, ζητοῦσι παραυτίκα τὴν ἀνάτρησιν.

§. 688.

Περὶ βλάβης τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῶν μῆνιγγων αὐτοῦ ἀνεφεράμεν τινα καὶ προηγουμένης. Ἡ παχεῖα μῆνιγξ δύναται νὰ πληγωθῆ καὶ νὰ διαβράγῃ διὰ τοῦ πλήσσοντος ὄργανου ἢ διὰ τῶν ἐμπιεζομένων ἀποθραυσμάτων τοῦ κρανίου, ἢ νὰ πιεσθῆ καὶ νὰ φλογωθῆ διὰ τοῦ ὑποχυθέντος αἵματος. προσέτι δὲ καὶ ν' ἀποχωρισθῆ τοῦ κρανίου διὰ τῆς ῥήξεως τῶν ἀγγείων, ἅπερ συνδέουσιν αὐτὸν μετ' αὐτοῦ, ἢ τέλος νὰ κακωθῆ διὰ θλάσεως κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ φλογωθῆ, νὰ διαπυθῆ κ. τ. λ. Παρομοίως δύναται νὰ βλαφθῆ καὶ ὁ ἐγκέφαλος πολυτρόπως διὰ τοῦ πλήσσοντος ὄργανου ἢ διὰ τῶν ἐμπιεζομένων ἀποθραυσμάτων τοῦ κρανίου· βόλια ἢ ἕτερ' ἀλλότρια σώματα καταπίρονται εἰς αὐτὸν, καὶ ὀλόκληρα μέρη αὐτοῦ καταθλῶνται ἢ ἀποχωρίζονται. Καὶ ἐκ τῆς βλάβης τοῦ ἐγκεφάλου δύναται νὰ ἐπέλθωσι συμπτώματα διακινήσεως τῶν διὰ βάθους μερῶν αὐτοῦ, καὶ ποτε δὲ καὶ τῶν ἀντικειμένων τοῦ πεπονηθότος τόπου μερῶν· γίνεται δὲ τοῦτο πρᾶδηλον ἐκ τῆς συλλογῆς αἵματος καὶ ἄλλης βλάβης ἄλλων μορίων αὐτοῦ ἢ τῶν πληγέντων. Ἡ οὐσία τοῦ ἐγκεφάλου δύναται νὰ διαβράγῃ δι' αὐτῶν καὶ τὰ μέρη τοῦ ἐγκεφάλου ν' ἀποχωρισθῶσιν ἀπ' ἀλλήλων διὰ τοῦ μεταξὺ αὐτῶν παρεμπέπτοντος ὑποχύματος. Αἱ βλάβαι λοιπὸν αὗται εἰσι πάντοτε λίαν ἐπικίνδυναι. Καὶ συμπτώματα δευνά, ἅπερ γεννῶνται ἢ συγχρόνως μετὰ τῆς τρώσεως ἢ ὀλίγον ἢ πολὺν χρόνον μετ' αὐτὴν, εἰσι τὰ συμπτώματά τῆς διακινήσεως, τῆς φλεγμονῆς καὶ τῆς πίεσεως τοῦ ἐγκεφάλου.

§. 689.

Πρώτη ἔνδειξις εἰς τὰ τραύματα ταῦτα εἶναι ἡ πεφυλαγμένως γινομένη ζήτησις καὶ ἐξαιρέσις τῶν ἀλλοτριῶν σωμάτων· καὶ ἂν ὥτι ταῦτα ἐμπεπαρμένα εἰς τὰς μῆνιγγας τοῦ ἐγκεφάλου ἢ εἰς αὐτὸν τὸν ἐγκέφαλον, δεῶν

διὰ τῆς ἐπιδιαίρέσεως νὰ ἐκλυθῶσι καὶ ἐξεγκυσθῶσι χωρὶς βίας. Βόλια εἰς τὸν ἐγκεφάλου ἐμπεπαρμένα καταλαμβάνονται διὰ μιλώσεως, πεφυλαγμένως γινομένης, καὶ ὅταν ὡσι ταῦτα κατ' ἐπιπολὴν, ἐξεγκύωμεν αὐτὰ μὲ τὸν βολιουλόκον, προσέχοντες ὁμως πάντοτε μὴ διώσωμεν αὐτὰ βαθυτέρω εἰς τὸν ἐγκεφάλου. Σχηματίζομεν δὲ τὴν κεφαλὴν οὕτως, ὥστε νὰ κενῶνται ἀκωλύτως τὰ ὑγρά, καὶ τὰ ἐνόητα πολλάκις ἀλλότρια σώματα νὰ κατατίθενται εἰς τοιοῦτον σχῆμα, ὥστε νὰ ἐξεγκύωμεν αὐτὸ εὐκόλως ἔπειτα. Ὅθεν ἐνδείκνυται ἡ ἀνάτρησις τοῦ κρανίου ἀναγκαία, ἐὰν ὁ σκοπὸς τῆς θεραπείας δὲν δύναται νὰ ἐπιτύχη διὰ τῆς ὑπαρχούσης πληγῆς. Τὰ ἐπίδεσμα ἐπιβάλλονται πρῶς καὶ τὸ τραῦμα διαμοτοῦται ξηρῶς καὶ ἐπίδενεται μὲ σπληνίον καὶ μὲ τρίγωνον κεφαλικὸν ἐπίδεσμον· ἡ δὲ λοιπὴ ἀγωγή γίνεται ἀναλόγως τῷ μεγέθει τῆς φλεγμονῆς.

Κατὰ τὸν Δ. Κώπρον (Lectures on Surgery. By Tyrell. Vol. I. p. 315) δεόν νὰ μὴ ἐξαιρῶμεν τὰ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἐμπεσοθέντα τεμάχια τοῦ ὄστου, ἐὰν δὲν ὑπάρχωσι πίεσις τοῦ ἐγκεφάλου σημεῖα, ἐπειδὴ διὰ τῆς ἐξαιρέσεως δυνάμεθα πιθανότατα νὰ νὰ δώσωμεν ἀφορμὴν εἰς παρέκχυσιν αἵματος. Ὁ δὲ Βρόδιος πραινεῖ νὰ ἐξαιρῶμεν τὰ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ διωθέντα ἀλλότρια σώματα μόνον, ὅταν δυνάμεθα νὰ ἐνεργήσωμεν τοῦτο, χωρὶς νὰ ἐπαγάγωμεν νέαν βλάβην, καὶ ζητεῖ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὴν γνώμην ταύτην διὰ παρατηρημάτων.

§. 690.

Ὅταν ἡ διαπύσις ἦ καλὴ, ἀρκούσι διαίτα θρεπτικὴ καὶ ξηρὰ ἐπίδεσις τοῦ τραύματος. Ὅταν δὲ τὸ πῦον γίνῃ κακὸν καὶ λεπτόν, καὶ ἐμφανισθῶσιν ἐκ νέου φλεγμονώδη συμπτώματα, τότε πιθανόν, ἢ ὅτι παρασχίδες εἰσὶν εἰς τὸν ἐγκεφάλου, καὶ πρέπει νὰ ἐξεγκύσωμεν αὐτὰς, ἢ ὅτι τὸ πῦον δὲν ἐκκρίνεται κατὰ τὸ εἶκος, καὶ πρέπει νὰ γείνη καὶ ἄλλη ἀνάτρησις ἐκ νέου, ὅπως μεγεθύνωμεν τὴν ὀπὴν τοῦ ὄστου. Ὅταν δὲ συσταθῇ ἀπόστημα εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ ἐγκεφάλου, πρέπει νὰ κατασχάσωμεν αὐτὸ μὲ τὸ νυτέριον· καὶ ὅταν ὁ τραυματίας ἐξασθενήσῃ, τὸ πῦον γείνη κακόν, ἢ γαγγραινωθῇ τὸ τραῦμα, μεταχειριζόμεθα τὰ τονωτικὰ καὶ κατ' ἐξαιρετον τὸν Περουβιανὸν φλοιόν, καὶ ἐπιδένομεν τὸ τραῦμα μὲ ὀλίγον σταλτικὰ φάρμακα, μὲ τοῦ Περουβιανοῦ φλοιοῦ π. χ. τοῦ φλοιοῦ τῆς ὄρυδος τὸ ἀφέψημα, μὲ τὸ διὰ σμύρνης βάμμα καὶ μὲ πεπαντικὰς ἀλοιφάς. Ἐὰν δὲ μέρος τοῦ ἐγκεφάλου φθαρῇ τελείως, ἐξαιροῦμεν αὐτό. Παρομοίως ἐξεγκύωμεν πεφυλαγμένως καὶ ὅσ' ἀποχωρίζονται ὀστάρια τοῦ κρανίου· ὁ δὲ ἐπίδεσμος πρέπει ν' ἀλλάσσῃται ὡς δυνατόν τάχιστα, ὅπως μὴ βλάπῃται ἡ πληγὴ ὑπὸ τοῦ περιέχοντος ἀέρος, ὅστις πρέπει νὰ εἶναι πάντοτε καθαρὸς.

§. 691.

Πολλάκις δὲ ἀπομένουσιν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἀλλότρια σώματα, ὅτε μὲν οὐδὲν δεινὸν διὰ βίου ἐπάγοντα, ὅτε δὲ τὸν ἄρρωστον ἐνοχλοῦντα μόνον, ὅταν οὗτος φέρῃ τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν εἰς ἰδίον τι σχῆμα, καὶ ποτε δὲ αἰφνιδίως λήθαργον, σπασμούς καὶ θάνατον ἐπάγοντα.

Α.

Περὶ φλεγμονῆς τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῶν
μηνίγγων αὐτοῦ.

§. 692.

Πᾶσα βλάβη τῆς κεφαλῆς δύναται νὰ ἐρεθίσῃ φλεγμονὴν τοῦ ἐγκεφάλου. Τῆς φλεγμονῆς ταύτης λοιπὸν αἷτια εἰσὶν· ἐξωθεν κατὰ κεφαλῆς βία παρασχίδες καὶ εἰσθλάσεις τῶν ὀστέων τοῦ κρανίου, βλάβη τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῶν μηνίγγων αὐτοῦ, βιαία λύσις τῆς παχείας μηνίγγος ἐκ τοῦ κρανίου, θλάσις τῆς διπλῆς, συλλογὴ πύου ὑπὸ τὴν ἐπικράνιον ἀπονεύρωσιν κ. τ. λ. Γεννᾶται δὲ ἡ φλεγμονὴ ἢ εὐθὺς μετὰ τὴν βλάβην ἢ ἐφεξῆς, καὶ εἶναι σφοδρὰ, ὀξεῖα ἢ χρονία. Τὰ συμπτώματ' αὐτῆς διάφορα, καθ' ἃ αὕτη πηγάζει ἐκ τῶν μηνίγγων ἢ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ καθ' ἃ αὕτη διαδίδεται ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἕτερον μῦριον. Συνήθως δ' ἔρχεται αὕτη εἰς ἐκπύωσιν ἂν δὲν λυθῇ.

§. 693.

Ἡ ὀξεῖα τραυματικὴ μηνιγγίτις (Meningitis traumatica acuta) γεννᾶται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν τρίτην ἢ πέμπτην ἡμέραν. Ὁ ἄρρωστος ἔχει κεφαλαλγίαν βαρεῖαν καὶ θλιθεράν, ἀπὸ τοῦ τόπου τῆς κακώσεως εἰς ὅλην τὴν κεφαλὴν διήκουσαν, ἡ θερμοσία τῆς κεφαλῆς αὐξάνεται, οἱ σφυγμοὶ γίνονται μικροί, συνεσταλμένοι καὶ ὑπόσκληροι· ὁ ἄρρωστος ἀναίσθητος εἶναι καὶ δυσεξέγερτος, παραφρονεῖ καὶ παραληρεῖ σιγῆλῶς καὶ τέλος ἐπιγίνεται κάρως, ἐξ οὗ δυσκόλως ὁ ἄρρωστος ἐξεγείρεται. Ἐπιγίνονται δὲ καὶ σπασμοὶ, ἐπίμονα φρίκια, διασολὴ καὶ ἀκίνησις τῆς κόρης, οἱ σφυγμοὶ γίνονται ἄτακτοι, ἡ ἀναπνοὴ ῥογχώδης καὶ διαλείπουσα· τέλος δὲ παράλυσις τῶν σφιγκτήρων καὶ θάνατος. Ἐν τῇ ἀνατομῇ τοῦ νεκροῦ εὐρίσκομεν ἐρυθρὰν τὴν παχείαν μηνίγγα, ἐξιδρώματι κεκαλυμμένην καὶ ἀπὸ τῆς ἔνδον ἐπιφανείας τοῦ κρανίου κεχωρισμένην, ἀνὰ μέσον δὲ τοῦ ὀστέου καὶ ταύτης συλλογὴν πύου καὶ κατὰ τὸν τόπον τοῦτον τὴν παχείαν μηνίγγα γαγγραινωμένην ἐνίοτε.

§. 694.

Ἡ δὲ χρονία μηνιγγίτις, ἣτις ἐγγίνεται χρόνον τινα μετὰ τὴν βλάβην, καὶ ὅτε μὲν μετὰ ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ καὶ τέσσαρας ἡμέρας, ὅτε δὲ καὶ μετὰ

μήνας, ἄρχεται μετὰ κεφαλαλγίας καὶ κοπώσεως σωματικῆς καὶ διανοη-
τικῆς, μετὰ καρηθαρίας καὶ παραφόρου βαδίσεως, μετὰ γαστρικῶν φαι-
νομένων καὶ ταχέων σφυγμῶν. Προϊόντος δὲ τοῦ πάθους, γεννᾶται συνήθως
κατὰ τὸν πεπονθότα τόπον οἰδήμα περιγεγραμμένον τε καὶ ἐπώδυνον, ἢ,
ἐὰν ἦ τραῦμα συγχρόνως, τὸ τραῦμα τοῦτο γίνεται ὑπόχρον καὶ ἐκ-
κρίνει λεπτὸν καὶ ἰχωρῶδες ὑγρὸν. Τὰ ἐπίδεσμα προσκολλῶνται σφερῶς
εἰς τὸ τραῦμα, ὃ περικράνιος ὑμῆν ἀποχωρίζεται καθ' ὅσον ἐκτείνεται
τὸ τραῦμα, καὶ ἡ φλεγμονὴ μεταπίπτει ταχέως εἰς ἐξιδρωσιν ὑγροῦ ὑπο-
ξάνθου, ἰχωρῶδους καὶ πυώδους, ὅπερ συλλέγεται ἀφθόνως ἀνὰ μέσον τοῦ
κρανίου καὶ τῆς παχείας μήνιγγος, ἢ ἀνὰ μέσον αὐτῆς καὶ τῆς ἐπιφα-
νείας τοῦ ἔγκεφάλου (ἴδ. §. 676).

§. 695.

Ἡ ὀξεῖα φλεγμονὴ τοῦ ἔγκεφάλου (ὀξεῖα τραυματικὴ ἔγκεφαλίτις) ἐν
τῷ πρώτῳ μετὰ τὴν βλάβην χρόνῳ ἄρχεται μετὰ σφοδρῶν, διαίσσόντων
τε καὶ διασπώντων πόνων τῆς κεφαλῆς, μετ' ἀνησυχίας καὶ ἀγρυπνίας·
οἱ ὀφθαλμοὶ γίνονται ἐρυθροὶ καὶ πρὸς τὸ φῶς ευαίσθητοι· ἡ κόρη συστέλ-
λεται, τὸ πρόσωπον ἐρυθρῶν, αἱ καρωτίδες σφύζονται σφοδρῶς, οἱ σφυγ-
μοὶ γίνονται πλήρεις, σκληροὶ καὶ ἐντεταμένοι, καὶ ἡ κεφαλὴ θερμῆ·
Προσγίνονται δὲ καὶ σπᾶσματα τῶν μυῶν τοῦ προσώπου καὶ τοῦ λοιποῦ
σώματος, ἔτι δὲ καὶ παραληρησις σφοδρὰ καὶ μανιώδης. Ἡ φλεγμονή, μὴ
λυθεῖσα διὰ τῆς σφοδρότητος καὶ διὰ τῆς πληθώρας τοῦ αἵματος εἰς τὸν
ἔγκεφαλον καὶ τῆς ἐκ ταύτης προξενουμένης παραλύσεως αὐτοῦ, δύναται
νὰ ἐπαγάγῃ θάνατον, ἢ μεταπίπτει εἰς ἐμπύσιν, ἐξ οὗ τότε προφαίνονται
τὰ συμπτώματα τῆς πιέσεως τοῦ ἔγκεφάλου, ὅσον λήθαργος ἐπίμονος,
καὶ μόνον διὰ τῆς παραληρήσεως ἐνίοτε διαλείπων, καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ
693. §. ῥηθέντα συμπτώματα, καὶ ἐπάγουσι τὸν θάνατον. Ἐν τῇ ἀνα-
τομῇ τοῦ νεκροῦ εὐρίσκειται πληθῶραν αἵματος εἰς τὸν ἔγκεφαλον, τὴν
οὐσίαν αὐτοῦ ἐρυθρὰν, καὶ ἐν τῇ διατομῇ αὐτοῦ πληθὸς στιγμαμάτων, ἔτι
δὲ καὶ παρέκχυμα αἵματος, συλλογὴν πύου κατὰ διαφόρους τρόπους ἐπὶ
τῆς ἐπιφανείας ἢ ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ ἔγκεφάλου.

§. 696.

Ἡ δὲ χρονία τραυματικὴ ἔγκεφαλίτις γίνεται πολλάκις ὀψὲ πολὺ, τὰ
δὲ φαινόμενα αὐτῆς εἰσι πολλάκις ἀμυδρὰ καὶ πρὸς ταῖς ἀρχαῖς εὐκόλως
παρρωμένα· ἐμφαίνει δὲ πολλάκις αὕτη διαλείψεις ἢ παύλας· ἔκλυσις
διανοίας τε καὶ σώματος, ὀχληρὰ κεφαλαλγία, φοκία κ. τ. π. ἐπιμένουσι
πολλάκις ἐπὶ μακρότερον ἢ βραχυτέρον χρόνου διάστημα· ἐπὶ δὲ τῇ με-

ταβάσει τῆς φλεγμονῆς εἰς τὴν πύησιν ἐμφαίνονται βλάβαι τοῦ ἔγκεφάλου ἐπίσημοι ἢ τὰ συμπτώματα τῆς πίεσεως αὐτοῦ. Ἐν τῇ ἀνατομῇ τοῦ νεκροῦ εὐρίσκομεν συλλογὴν πύου, ἢ ἐν τόπῳ περιγεγραμμένην ἢ διάχυτον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, ἢ ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ ἔγκεφάλου.

§. 697.

Ἄλλὰ τὰ φαινόμενα καὶ ἡ διαδρομὴ τῆς τραυματικῆς φλεγμονῆς τοῦ ἔγκεφάλου καὶ τῶν μηνίγγων αὐτοῦ δύνανται νὰ τροποποιηθῶσι διαφόρως διὰ τὴν σύγχρονον πάθησιν τοῦ ἔγκεφάλου καὶ τῶν μηνίγγων αὐτοῦ, διὰ τὴν γένεσιν τῆς φλεγμονῆς, ἢ ἐπὶ τῇ ὑπαρχούσῃ πίεσει τοῦ ἔγκεφάλου ὑπὸ διωσμένων παρασχίδων τοῦ ὄστου, ὑπὸ παρεχύματος αἵματος, ἢ μετὰ προηγηθεῖσαν διακίνησιν τοῦ ἔγκεφάλου.

§. 698.

Ἡ πρόγνωσις τῆς φλεγμονῆς τοῦ ἔγκεφάλου ἐξαρτᾶται πρῶτον μὲν, ἐκ τοῦ δυνατοῦ τῆς ἀφαιρέσεως τῶν αἰτίων αὐτῆς· δευτερον δὲ, ἐπεὶδὴ ἡ φλεγμονή, ἂν ἐπιμείνη, ἔρχεται εἰς πύησιν, ἐκτῆς γνωρίσεως τοῦ τόπου καὶ τῆς ἐκτάσεως τῆς συλλογῆς τοῦ πύου καὶ ἐκ τοῦ δυνατοῦ τῆς ἀφαιρέσεως αὐτοῦ. Πρῶτον λοιπὸν ἔργον τοῦ ἱατροῦ ἔστω ἡ ἀκριβοῦς ἐξέτασις τοῦ τόπου, καθ' ὃν ἐνήργησεν ἡ ἐξωθεν βία, καὶ, ἂν ὑπάρχωσι παρασχίδες, ἐμπιέσματα κ. τ. π, ἢ ἀφαιρέσεις αὐτῶν κατὰ τοὺς ὁστέντας κανόνας.

§. 699.

Αὕτη δὲ ἡ φλεγμονὴ τοῦ ἔγκεφάλου ζητεῖ τὴν ἔμπρακτον ἀφλέγμαντον ἀγωγὴν, φλεβοτομίας κατὰ τὸν βραχίονα, τομὴν τῆς σφαγιτίδος, προσβολὴν βδελλῶν κατὰ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ τραχήλου φυλάσσομεν δὲ τὴν ἐκ τούτων ῥύσιν τοῦ αἵματος ἐπὶ δύο καὶ δέκα ἕως εἴκοσι καὶ τέσσαρες ὥρας, προσβάλλοντες κατ' ἐπανάληψιν βδέλλας· ἐπίθεσιν ἀδιάκοπον ψυχρῶν ἐπιθεμάτων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐκ πάγου ἢ ἐκ τοῦ διαλύματος τοῦ Σχμυκῆρου (ὃ ἐστὶ νίτρου οὐγκίαι τέσσαρες, ἄλατος ἀμμωνιακοῦ οὐγκίαι δύο, ὄξους λίτρα, καὶ ὕδατος λίτραι δέκα). Ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν ἄλλο βοήθημα δύναται νὰ ἐμποδίσῃ τὴν φλεγμονὴν, ὅσον τὰ ψυχρὰ ἐπιθέματα, ἀναγκαῖον νὰ μεταχειριζώμεθα ταῦτα καὶ τὰς προφυλακτικὰς φλεβοτομίας εὐθὺς εἰς τὴν ἀρχὴν πάσης κεφαλικῆς κακώσεως, ἐν ἣ φοβούμεθα τὴν γένεσιν τῆς φλεγμονῆς τοῦ ἔγκεφάλου· ἔσω δὲ προσφέρομεν τὰ ἀφλεγμάντου δυνάμειος ὑπακτικὰ καὶ τὸ καλόμελι.

§. 700.

Ἄν δὲ ἐπὶ τῇ ἀγωγῇ ταύτῃ, μετὰ τῆς προσηκούσης ἐνεργείας καὶ ἐπιμονῆς γενομένη, τὰ συμπτώματα τῆς πληθώρας τοῦ ἔγκεφάλου καὶ τῆς φλεγ-

μονῆς ἐπιμένωσι χωρὶς νὰ ἐλαττωθῶσιν, ἢ καὶ αὐξάνωνται βαθμηδόν, μάλιστα δέ, ἐὰν τὸ ἀποφιλωθὲν ὄστουν γείνη ὑποπόλιον καὶ ἀλλάξη τὴν ὑφὴν αὐτοῦ, ἐνεργοῦμεν τὴν ἀνάτρησιν. Διότι εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην πιθανὸν εἶναι, ὅτι ἐντὸς τοῦ κρανίου εἶναι αἰτιόν τι, ὡς παρασχίς ἢ παρέρχυσις αἵματος, ὅπερ θάλπει μὲν τὴν φλεγμονὴν καὶ ματαιώνει πᾶσαν θεραπείαν, ἀνακαλύπτεται δὲ διὰ τῆς ἀνατρήσεως καὶ ἀφαιρεῖται.

§. 701.

Ὅταν δὲ ἐνεφανίσθησαν ἤδη τὰ συμπτώματα τῆς διαπυήσεως, ἢ πρόγνωσις μὲν εἶναι κακῆ, ἀλλ' ὁμως ὁ ἄρρώστος δύναται νὰ περισωθῇ μόνον διὰ τῆς ταχείας ἀνατρήσεως, καθ' ὃν τρόπον ὁ ἄρρώστος ἠσθάνθη κατὰ πρῶτον τὸν φλεγμονώδη πόνον· ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ ἀναγκαῖον εἶν' ἐνταῦθα νὰ γείνωσι πλείονες ἀνατρήσεις τοῦ κρανίου, ὅταν ἡ συλλογὴ τοῦ πύου κατέχη πολὺν τρόπον, νὰ παρακεντηθῇ δὲ καὶ ἡ παχεῖα μῆνιγξ καὶ αὐτὴ τοῦ ἐγκεφάλου ἢ ἐπιφάνεια, ὅταν συλλογὴ πύου ὑπὸ ταύτας ὑπάρχη. Ἄλλ' ἡ ἀνάτρησις δύναται νὰ γείνη ἐπιωφελῆς μόνον, ὅταν ἡ συλλογὴ τοῦ πύου κατέχη τρόπον περιωρισμένον μετὰ τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῆς παχείας μῆνιγγος, ἀνωφελῆς δὲ, ὅταν ἡ διάχυσις τοῦ πύου ἔχη ἔκτασιν μεγάλην κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ ὅταν ἡ συλλογὴ τοῦ πύου ὑπάρχη ἐντὸς τοῦ ἐγκεφάλου, ἐπειδὴ δυσδιάγνωστος εἶναι ὁ τόπος καὶ μετὰ τὴν διαίρεσιν τῆς παχείας μῆνιγγος. Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ πολλὰ παρατηρήσεις, αἰτινὰς μαρτυροῦσι τὸ αἰτιὸν ἀποτέλεσμα τῆς ἀνατρήσεως καὶ εἰς τὰς τοιαύτας ἄκρας περιστάσεις.

Ὁ Πευρόνιος (La Peyronie) ἶδεν ἄρρώστον, ἐν ᾧ ἔχοντι τραῦμα τῆς κεφαλῆς μετὰ κατάγματος τοῦ κρανίου, ἐφάνησαν σημεῖα πίεσεως τοῦ ἐγκεφάλου μετὰ μῆνα. Διὰ τῆς ἀνατρήσεως ἐξηρέθησαν παρασχίδες τινες, ἀλλὰ τὰ σημεῖα τῆς πίεσεως ἐπέμειναν· μετὰ τὴν παρακέντησιν δὲ τῆς παχείας μῆνιγγος ἐκένωθη πῦον ὅσον φιάλης· ἡ συλλογὴ τοῦ πύου εἶχε περιοχὴν ὅσον ὀρνίθιου ὠοῦ, ἡ δὲ οὐσία τοῦ ἐγκεφάλου εἶχεν ἀπωσθῆ μέχρι τοῦ τυλώδους σώματος· ἡ δὲ ἴσσις ἔγεινεν ἐντελής.

Ὁ Δυπιῦτρενος ἐνέβαλε τὸ μαχαίριον ὅσον δακτύλου κατὰ βάθος τοῦ ἐγκεφάλου καὶ παρεκέντησεν ἐπιτυχῶς τὸ ἀπόστημα.

§. 702.

Ὅτι δὲ ἀφορᾷ τὴν φλεγμονὴν τοῦ ἐγκεφάλου, ἥτις γεννᾶται καιρὸν τινα μετὰ τὴν ἔξωθεν γενομένην βλάβην, εἶναι ὁ παρεμποδισμὸς τῆς γενέσεως αὐτῆς. Εἰς πᾶσαν λοιπὸν βλάβην τῆς κεφαλῆς δεόν νὰ ἐξετάζωμεν καλῶς τὸν ἄρρώστον, νὰ μεταχειριζώμεθα τὴν ἀφλέγμαντον θεραπείαν καὶ κατ' ἐξάρτητον τὰς ψυχρὰς ἐπιβροχὰς ἐπὶ πολὺ, καὶ τὰ ἀφλεγμάντου δυνάμει ὑπακτικὰ. Ὅταν δὲ ἐμφανισθῶσιν ὅσα συμπτώματα εἴπομεν ἐν τῷ 676. §. ἄλλως δὲ δύναται νὰ σωθῇ ὁ ἄρρώστος, τῆς φλεγ-

μονής εἰς τὴν παχειὰν μήνιγγα ὑπαρχούσης, εἰμὴ διὰ τῆς ταχείας ἐπιδαιρέσεως τοῦ ἐπιγενομένου ἐπάρματος καὶ διὰ τῆς ἀνατρήσεως· ἂν δὲ ἡ συλλογὴ τοῦ ὑγροῦ ἐκτεινῆται κατὰ μέγα μέρος τῆς παχείας μήνιγγος ἢ τοῦ ἔγκεφάλου, τότε πᾶσα θεραπεία εἶναι ἀνωφελῆς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ.

§. 703.

Σημειωτέον δὲ, ὅτι ἐνίοτε φαίνονται παρόμοια συμπτώματα, ἅπερ προέρχονται οὐχὶ διὰ φλεγμονὴν τοῦ ἔγκεφάλου, ἀλλὰ διὰ χολώδη καὶ ἄλλα τῆς γαστρὸς περιττώματα, καὶ παύονται διὰ τῆς προσφορᾶς τῶν ἐμετικῶν καὶ ὑπακτικῶν βοηθημάτων.

B⁴.

Περὶ τῆς πιέσεως τοῦ ἔγκεφάλου.

§. 704.

Ὁ ἔγκεφαλος πιέζεται ὑπὸ παρεκχύσεως αἵματος, λέμμου ἢ πύου ἐντὸς τοῦ κρανίου, ὑπὸ εἰσθλάσεως τῶν ὀστέων τοῦ κρανίου ἢ ἀλλοτριῶν σωμάτων ἐν τῷ κρανίῳ διωσθέντων.

Τὰ δὲ σημεῖα τῆς πιέσεως τοῦ ἔγκεφάλου διαφέρουσι κατὰ τὸ μέγεθος αὐτῆς. Ὅθεν, ὅταν μὲν ἡ μικρὰ ἢ πίεσις, ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται πόνον βουθὸν κατὰ τὴν κεφαλὴν καὶ σκοτοδιάν, ἔχει βόμβους τῶν ὠτων, ἐπισκότῃσιν, πλατυκορίαν καὶ δύσκολον τὴν κατὰ προαίρεσιν κίνησιν· ὅταν δὲ μεγάλη, ὁ ἄρρωστος πίπτει εἰς λήθαργον, ἐξ οὗ εἶναι δυσεξέγερτος, ἢ ἀναπνοὴ αὐτοῦ δύσκολος καὶ βρογχώδης, οἱ σφυγμοὶ πλήρεις, σκληραὶ καὶ ἄτακτοι, ἡ κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ εὐρεῖα καὶ ὁ ὀφθαλμὸς ἀκίνητος, συνεδρεούσι δὲ καὶ παράλυσις, σπασμοὶ, ἀκούσιος κένωσις τῶν οὖρων καὶ τῶν κοπράνων, ἰδιαιτέρα ἀστράβεια τοῦ αὐχένος ὡς ἂν ἦτον ἡ κεφαλὴ ἐγγομφωμένη εἰς τὸ σῶμα· πολλάκις δὲ γίνονται καὶ αἰμορροαγαίαι ἐκ τῆς ῥινὸς καὶ ἐκ τῶν ὠτων, καὶ πυρετὸς σφοδρὸς. Ὅταν δὲ ἡ ὑπερβάλλουσα ἢ πίεσις, ὁ ἄρρωστος ἀποθνήσκει ἀποπληκτικῶς.

§. 705.

Ἐκ τίνος δὲ αἰτίου γίνεται τοῦ ἔγκεφάλου ἡ πίεσις γνωρίζεται ἐν γένει ἐκ τῶν ἐξῆς. Ὅταν μὲν αὕτη προέρχεται διὰ κάταγμα μετ' εἰσθλάσεως, ὁ ἰατρὸς καταλαμβάνει τοῦτο δι' αὐτοψίας καὶ διὰ μετρώσεως· ὅταν δὲ διὰ παρέκχυσιν αἵματος, τὰ σημεῖα τῆς πιέσεως ἔρχονται καιρὸν τινα, στιγμὰς ἢ ὥρας τινὰς μετὰ τὴν γενομένην βλάβην, καὶ ὅταν τὸ παρέκχυμα τοῦτο ἐπαγάγῃ εὐθὺς συμπτώματα τῆς πιέσεως, ἢ βλάβη τότε εἶναι θανάσιμος, τὸ παρέκχυμα δύναται νὰ εἶναι μεταξύ τῆς παχείας μήνιγγος καὶ τοῦ κρανίου, μεταξύ τῆς παχείας καὶ λεπτῆς μήνιγγος, ὑποκάτω τῆς

λεπτῆς μήνιγγος, εἰς τὴν οὐσίαν, εἰς τὰς κοιλίας ἢ εἰς πλείονα μέρη τοῦ ἔγκεφάλου. Τῆς δὲ τοποθετήσεως ταύτης τοῦ παρεκχύματος βέβαια διαγνωστικὰ σημεῖα δὲν ἔχομεν, μόνον δὲ, ὅταν τὸ αἱματώδες παρέκχυμα ἦ μεταξὺ τῆς παχείας μήνιγγος καὶ τοῦ κρανίου, εὐρίσκομεν τὸν μὲν περικράνιον ὑμένα ἦττον συνεχόμενον μετὰ τοῦ κρανίου, τὸ δὲ ὅστυν μὴ ἐξαιματούμενον ἐν τῇ ἀνατρήσει, καὶ ἐκ τούτου δυνάμεθα νὰ ἀπεικάσωμεν ἐνίοτε καὶ τὴν ἔκτασιν τοῦ παρεκχύματος· ἀλλ' εἰς τοὺς γέροντας τοῦτο εἶναι ἀβέβαιον.

Συλλογὴ ὀρρώδους ἢ πυώδους ὑγροῦ γίνεται πάντοτε χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὴν γενομένην βλάβην, ἀφ' αὐτῆς προηγήθησαν τὰ συμπτώματα τοῦ ἐρεθισμοῦ καὶ τῆς φλεγμονῆς ἢ τῆς διακινήσεως. Ὄταν δὲ τὸ παρέκχυμα ἦ μεταξὺ τῆς παχείας μήνιγγος καὶ τοῦ κρανίου, προσγίνεται ἐξωθεν ἔπαρμα περιφερὲς διὰ τὴν ἐκκόλησιν τοῦ περικρανίου ὑμένοιο ἀπὸ τοῦ κρανίου.

Τῆς πίεσεως τοῦ ἔγκεφάλου ἡ πρόγνωσις διαφέρει κατὰ τὸ μέγεθος αὐτῆς, κατὰ τὰ ἐμποιοῦντ' αὐτὴν αἰτία, κατὰ τὰς συνεδρευούσας βλάβας, καὶ τέλος κατὰ τὴν κρᾶσιν τοῦ ἄρρώστου. Περὶ τῆς πίεσεως λοιπόν, ἐκ τῆς εἰσθλάσεως τοῦ κρανίου προερχομένης, ἐγένετο λόγος ἀνωτέρω. Τὸ δὲ αἱματώδες παρέκχυμα δύναται νὰ διαφορηθῇ, ὅταν αὐτὸ μὲν ἦ ὀλίγον, ὁ ἄρρώστος δὲ νέος· παρεκχύσεις ὁμοῦ αἵματος εἰς τὴν οὐσίαν καὶ εἰς τὴν βάσιν τοῦ ἔγκεφάλου εἰσὶ θανάσιμοι· καὶ ἔτι μᾶλλον κακὴ εἶναι ἡ πρόγνωσις, ὅταν σὺν αὐτῇ ἔλθῃ καὶ ἡ φλεγμονή.

§. 707.

Σκοποὶ τῆς θεραπείας τῆς πίεσεως τοῦ ἔγκεφάλου εἰσὶν ἡ ἄρσις τῶν αἰτίων καὶ ἡ κώλυσις τῆς γενέσεως τῆς φλεγμονῆς. Ὄθεν πρέπει νὰ ἐξαιρέσωμεν, κατὰ τοὺς εἰρημένους κανόνας, τὰ εἰσθλάσματα τῶν ὀστέων καὶ τὰ ἐξωθεν ἐν τῷ κρανίῳ ἐμπεσόντα ἀλλότρια σώματα.

§. 708.

Τὸ δὲ παρεκχυθὲν αἷμα δύναται ν' ἀφαιρεθῇ ἢ διὰ τῆς διαφορήσεως ἢ διὰ τῆς ἀνατρήσεως.

Τὴν διαφορῆσιν αὐτοῦ προσπαθοῦμεν νὰ ἐνεργήσωμεν, ὅταν ὦσι μικρὰ τὰ συμπτώματα τῆς πίεσεως, ὅταν δὲν αὐξάνωνται, καὶ ὅταν δὲν δυνάμεθα νὰ καταλάβωμεν μετὰ πιθανότητος εἰς τίνα τόπον τῆς κεφαλῆς εἶναι τὸ παρέκχυμα. Βοηθήματα δὲ πρόσφορα εἰς τοῦτο εἰσὶν, ἀφαιμάξεις κατ' ἐπαγάληψιν γινόμεναι, ὑπακτικὰ καὶ ψυχραὶ ἐπιβροχαί.

§. 709.

Όταν τὰ συμπτώματα τοῦ παρεκχυθέντος αἵματος ὡσι μεγάλα, διὰ ἔραστηρίου δὲ ἀφλεγμάντου καὶ παροχευετικῆς ἀγωγῆς, οὐ μόνον δὲν ἐλαττώνται, ἀλλ' αὐξάνονται μάλιστα, καὶ ὅταν εἰς τὴν κεφαλὴν καθ' ὃν τόπον ἐνήργησεν ἡ ἔξωθεν βία, ὑπάρχη τραῦμα ἐπώδυνον καὶ ἐπληρμένον, καὶ ἐπὶ τῇ ἐπιδιαίρεσει τῶν καλυμμάτων τοῦ κρανίου εὐρίσκηται ὁ περικράνιος ὕμην ἀποκεχωρισμένος ἀπὸ τοῦ κρανίου ἢ μὴ καλῶς μετὰ τούτου συνεχόμενος, τότε ἀνάγκη νὰ γείνη εὐθὺς κατὰ τὸν τόπον τοῦτον ἡ ἀνάτρησις τοῦ κρανίου. Πολλάκις βάλλει τὴν χεῖρα ὁ παράφορος ἄρρωστος, ἐν ᾧ τόπῳ τῆς κεφαλῆς εἶναι τὸ παρέκχυμα. Ὅτι δὲ ζῶτο εἶναι τὸ ἀντικείμενον μέρος τῆς παραλύσεως τοῦ σώματος, ἢ ὅτι ἡ παράλυσις μοριῶν τινῶν τοῦ σώματος μαρτυρεῖ τὸν τόπον τοῦ παρεκχυμάτος, δὲν βεβαιοῦται κατὰ πάντα ἐκ τῆς πείρας. Ἄν δὲ ἀνατρήσαντες τὸ κρανίον δὲν εὕρωμεν τὸ παρέκχυμα, δυνάμεθα νὰ ἐνεργήσωμεν καὶ δευτέραν ἀνάτρησιν, καθ' ὃν τόπον ἡ κεφαλὴ ὡσαύτως ὑπὸ τῆς ἔξωθεν βίας ἐκακώθη. Τὸ παρέκχυμα, ὅταν ὑπάρχη ὑποκάτω τοῦ κρανίου, ὅπου γίνεται ἡ ἀνάτρησις, ἐκχεῖτ' εὐθὺς μετὰ τὴν ἀνάτρησιν, ἀλλὰ μετὰ τούτου δέον νὰ μὴ συγχέωμεν τὴν γενομένην πολλάκις παρέκχυσιν τοῦ αἵματος ἐκ τῆς διπλῆς. Ὅταν δὲ ἡ παχύα μήνιγξ ἢ περιτενὴς ἰσειδῆς καὶ μετὰ κλύδωνος, διαιροῦμεν αὐτὴν χιαστὶ καὶ πεφυλαγμένως. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν λεπτήν μήνιγγα, ὅταν τὸ παρέκχυμα ἢ ὑποκάτω αὐτῆς.

Περὶ δὲ τῆς πιέσεως, ἣτις προέρχεται ἐκ τῆς συλλογῆς πύου καὶ λέμφου εἰρέθη ἀνωτέρω ἐν τῷ περὶ φλεγμονῆς τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῶν μνηνίγων αὐτοῦ.

Γ'.

Περὶ διακινήσεως τοῦ ἐγκεφάλου.

§. 710.

Ἡ διακίνησις τοῦ ἐγκεφάλου δύναται νὰ ἐπαγάγη εὐθὺς μετὰ τὴν γενομένην ἔξωθεν βίαν σκοτοδινία, ἀναισθησίαν, ἐξάλειψιν τῆς ἐνεργείας τῆς διανοίας, ἢ καὶ αἰφνῆδιον θάνατον. Τῆς διακινήσεως τοῦ ἐγκεφάλου ἔχομεν διαφόρους βαθμούς, ὅστινες γίνονται κατάδηλοι διὰ σημείων τῶν ἑξῆς.

Ὁ κατὰ κεφαλῆς πληγεὶς πίπτει κατὰ γῆς ἀναισθητός, ἀλλ' ἀνεγείρεται καὶ αὖθις, ἔχων τὰς αἰσθήσεις τετραγαγμένας, σκοτοδινίαν, νυσταγμὸν καὶ βόμβους καὶ ἤχους εἰς τὰ ὦτα. Ὅταν δὲ ἡ διακίνησις τοῦ ἐγκεφάλου ἢ μείζων, ὁ ἄρρωστος μένει ἐπὶ πλείονα χρόνον ἀναισθητός καὶ

κεῖται ἀκίνητος ὡς εἰς ὕπνον βαθὺν βεβυθισμένος, ἔχων πρόσωπον πελιδ-
γόν, ἄκρα ψυχρά, ἀναπνοὴν εὐκολαν, σφυγμοὺς μικροὺς καὶ τακτικούς,
καὶ ὀφθαλμοὺς ἀναισθητοὺς πρὸς τὸ φῶς· πολλάκις δὲ κεῖται ὁ ἄρρώστος
ὡς ἀπονενεκρωμένος καὶ μόλις ἀναπνέων, ὥστε μικρὰ κατὰ τὸ μᾶλλον
ἢ ἦ-τον θερμὴ διαπνοὴ εἶναι τὸ μόνον σημεῖον, ἐξ οὗ πληροφороούμεθα
περὶ τῆς ὑπαρχούσης ἔτι ὀλίγης ζωῆς. Ἐὰν δὲ γείνη ὁ ἄρρώστος ἐντὸς
ἑαυτοῦ, μένουσι πολλάκις ἔτι αἰσθήσεις τινὲς τεταραγμέναι, οὗτος εἶ-
ναι ἰσχύφωτος καὶ τραυλός, δὲν δύναται νὰ προφέρῃ λέξεις ἢ γράμμα-
τά τινα, σημαίνει τὰ πάντα διὰ τοῦ αὐτοῦ, πολλάκις δὲ καὶ δι' ὄλως
ξενικοῦ λόγου, ἀδυνατεῖ νὰ κινήσῃ τοῦτο ἢ ἐκεῖνα τὸ μέλος τοῦ σώμα-
τος ἐλευθέρως, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οὐδὲθως ἐνθυμεῖται ὅτι αὐτῷ συνέβη.
Πάντοτε δὲ γίνεται μᾶλλον ἢ ἦ-τον σφοδρὸς ἔμετος.

Ὅταν δὲ γείνη ὑπερβάλλουσα διακίνησις τοῦ ἐγκεφάλου, ὁ ἄρρώστος
πίπτει εὐθὺς, ἅμα πληρωθῆ, νεκρὸς κατὰ γῆς.

§. 711.

Ἡ διακίνησις δὲ τοῦ ἐγκεφάλου διαφέρει τῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ πα-
ρεκχυθέντος αἵματος πίεσεως αὐτοῦ κατὰ τοῦτο, ὅτι ἡ ταχύτερα ἢ βρα-
δυτέρα ἐμφάνισις τῶν συμπτωμάτων τοῦ παρεκχυμάτος προέρχεται μὲν
ἐκ τοῦ πλήθους καὶ ταχύου τοῦ ἐκκρινόμενου αἵματος, ἀλλὰ τὰ συμπτώ-
ματα ταῦτα ἅπαξ ἐμφανισθέντα ἐμμένουσιν ἢ αὐξάνονται, ἐν ᾧ ἐν τῇ
διακινήσει τοῦ ἐγκεφάλου, ἥτις γίνετ' εὐθὺς μετὰ τὴν δρᾶσιν τῆς ἐξω-
θεν βίας, συνέρχεται συνήθως ὁ ἄρρώστος ὀλίγον. Ὅταν μὲν ἡ παρέκ-
χυμα, ὁ ἄρρώστος κεῖται ἀποπληκτικῶς μετ' ἀναπνοῆς ῥογχώδους καὶ
δυσκόλου, μετὰ σφυγμῶν σκληρῶν, ἀτάκτων καὶ διαλειπόντων, μετὰ
συνεσταλμένης τῆς κόρης τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ ἄνευ ἔμετου· ὅταν δὲ ἡ δια-
κίνησις τοῦ ἐγκεφάλου, τὸ σῶμα ὅλον εἶναι ψυχρόν, ἢ ἀναπνοὴ εὐκολος,
οἱ σφυγμοὶ τακτικοὶ καὶ ὀλίγη ἢ ἀλλοίωσις τοῦ ἄρρώστου. Ἀλλὰ τὸ πα-
ρέκχυμα καὶ ἡ διακίνησις δύναται νὰ εἶναι συγχρόνως, ἢ μετὰ τῆς δια-
κινήσεως δύναται νὰ συμβῆ καὶ παρέκχυμα.

§. 712.

Ὁμοῦ δὲ μετὰ τῆς διακινήσεως δύναται νὰ εἶναι καὶ φλεγμονή, ὧσε
συνεδρεύουσι τὰς συμπτώματα τῆς παραλύσεως καὶ τοῦ ἐρεθισμοῦ ταυτο-
χρόνως· οἱ σφυγμοὶ γίνονται πληρέστεροι, ὁ ἄρρώστος ἀνήσυχος, ἐξηγριω-
μένος καὶ παράκοπος, καὶ ἀλλοίκεται ὑπὸ σπασμῶν, ἢ ἀναπνοὴ γίνεται
βραδεῖα ῥογχώδης, προτρίνονται δὲ καὶ τὰ συμπτώματα τῆς πίεσεως
τοῦ ἐγκεφάλου.

§. 713.

Αἱ ἀλλοιώσεις, ἃς ἐπάγει ἡ διακίνησις τοῦ ἔγκεφάλου εἰσὶ διάφοροι, καὶ δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς πρωτογάγους καὶ δευτερογάγους εἰσὶ δὲ ἡ αἰφνῆδιος καὶ ταχεῖα παῦσις τῆς ἐνεργείας τοῦ ἔγκεφάλου καὶ τῶν νεύρων, καὶ τότε μετὰ θάνατον οὐδεμίαν εὐρίσκουμεν μηχανικὴν βλάβην αὐτῶν, πλὴν ὅτι ὁ ἐγκέφαλος εἶν' ἐνίοτε ὀλίγον συμπετωκῶς, ὥστε δὲν ἐμπληροῖ ἐντελῶς τὸ κράνιον· ἢ διὰ ῥήξεϊς τῶν ἀγγείων, ἢ τῆς οὐσίας αὐτοῦ τοῦ ἔγκεφάλου, καὶ φλεγμονῶδες σφρίγος. Ἡ διακίνησις ἐπάγει μᾶλλον ἢ ἥττον ἀτονίαν τῶν ἀγγείων τοιαύτην, ὥστε τὰ ἀγγεῖα, καὶ ἂν παρέλθωσι τὰ πρῶτα συμπτώματα τῆς διακινήσεως, δὲν δύνανται νὰ ὑποφέρωσι τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ αἵματος, καὶ οὕτω γίνεται διὰ τῶν ἐξαθνηθέντων ἀγγείων συμφορῆσις καὶ διαπίδυσις τοῦ αἵματος. Ὅθεν ἡ διακίνησις ἐπάγει διάφορα συμπτώματα, οἷον νάρκην καὶ ἀτονίαν τῶν νεύρων, ἐρεθισμὸν καὶ φλεγμονὴν, παρεκχύμα, πολλακίς δὲ καὶ πάθησιν τοῦ ἥπατος κατὰ συμπτώσειαν.

Ὁ Δουνιτρενοῦ (Leçons orales de Clinique Chirurgicale, p. 803) διακρίνει τὰς ἀλλοιώσεις τοῦ ἔγκεφάλου εἰς δύο εἴδη, ἐξ ὧν αἱ μὲν εἰσὶ τῆς διακινήσεως, αἱ δὲ τῆς συνθλάσεως τοῦ ἔγκεφάλου ἔκγονοι· δοξάζει δὲ, ὅτι αἱ μὲν πρῶται γίνονται ὑπὸ αἰφνῆδου καταπίεσιν τῆς ἐνεργείας τοῦ ἔγκεφάλου καὶ τῶν νεύρων, καὶ εἰς ταῦτα οὐδὲν εὐρίσκεται βλάβη αὐτῶν ἔχον· αἱ δὲ δευτεραὶ εἰσὶν ἀλλοιώσεις ὅμοιαι πρὸς ὅσας εὐρίσκουμεν εἰς τὰς συνθλάσεις ἐν γένει· ἔχουσι συμπτώματα, διαῤῥήξεις καὶ παρεκχύσεις αἵματος. Ὁ ἀρρώστος συνέρχεται εἰς ἑαυτὸν μετὰ τὸ συμβῆν, ἀλλ' εἰς τὰς ἀκολουθοῦσας ἡμέρας γεννῶνται φλεγμονώδη συμπτώματα, ἅπερ ἐπάγουσι τὸν θάνατον, ὡς εἰς τὰς χρονίας τοῦ ἔγκεφάλου φλεγμονὰς (§. 694. 696) εἴρηται. Ὁ δὲ Εἰσέμμανος παράγει τὰ συμπτώματα τῆς μειώσεως τῆς ἐνεργείας τοῦ ἔγκεφάλου καὶ τῶν νεύρων, ἐκ σπασμοῦ τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων τοῦ ἔγκεφάλου, τὸν δὲ ἐπόμενον ἐρεθισμὸν ἐκ τῆς μετὰ τὸν σπασμὸν γενομένης πλησμονῆς τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων τοῦ ἔγκεφάλου. Ἐν δὲ τῇ διασχίσει τῆς ἐγκεφαλικῆς οὐσίας τὰ συμπτώματα γεννῶνται, κατὰ τὸν Οὐάλθθραν, εὐθύς καὶ χωρὶς ὑφέσεως, καὶ ἐπιμένουσιν ἀναυξήτα καὶ ἀμείωτα μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τῆς φλεγμονῆς τοῦ ἔγκεφάλου· ἅπασι δὲ μόνον ἴδεν ὁ Οὐάλθθρος διάλειψιν αὐτῶν ἐντελῆ. Συμπτώματα δὲ τὰ σταθερώτατα εἰσὶν, ἀναισθησία, κῶμα ὑπνωδες οὐδόλως ἐξεγειρομένου τοῦ ἀρρώστου, σπασμοί, ἔμετος, καὶ ἐπὶ τέλους παράλυσις τῆς φλεγμονῆς ἰσως καὶ τῆς παρεκχύσεως σύμπτωμα. Ἄλλ' ἡ περιγραφή αὕτη δὲν εἶναι σύμφωνος πρὸς ὅ,τι ἄλλοι παρετήρησαν· ὁ Α. Κώππρος διηγεῖται περὶ τινος, ἐνῶ γενομένης τῆς διασχίσεως τοῦ ἔγκεφάλου, πλὴν τῆς ἀφωνίας οὐδὲν ἄλλο σύμπτωμα τῆς παθῆσεως τοῦ ἔγκεφάλου ἦτον, ἅπερ ὅμως ἐφάνησαν μετὰ τρεῖς ἡμέρας. Ὅμοιον ἔτυχον καὶ ἐγὼ νὰ ἴδω, ἐν ᾧ πρᾶυτικά ἐγένετο ἀφωνία. τὰ δὲ παραιτέρω τῆς παθῆσεως τοῦ ἔγκεφάλου συμπτώματα ἐφάνησαν μετ' ἡμέρας ἕξ.

§. 714.

Αἷτια δὲ τῆς διακινήσεως τοῦ ἔγκεφάλου εἰσὶν ἡ διακίνησις ὄλου τοῦ σώματος (ὡς ἐπὶ πτώσει π. χ. ἐπὶ τῶν ποδῶν), ἡ ἐξώλην βία, κατὰ τῆς

κεφαλῆς αὐτῆς φερομένη, καὶ κατὰ μέγα μέρος αὐτῆς ἐνεργουσα. Τὸ κρανίον ἐν τῇ διακινήσει μένει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀβλαβές, ἐνίοτε ὁμως βλάπτεται καὶ αὐτὸ κατὰ διαφόρους τρόπους.

§. 715.

Ἡ πρόγνωσις γίνεται ἀναλόγως τῷ μεγέθει τῆς διακινήσεως καὶ τῶν ἐπιπλοκῶν αὐτῆς. Ὅταν αὕτη ἢ καθ' ὑπερβολὴν, ἢ ἀνάρρωσις γίνεται βραδέως, καὶ πολλάκις ἐμμένουσι βλάβαι τινῶν τῆς διανοίας ἐνεργειῶν, ὡς ἀπώλεια τῆς μνήμης, ἀμβλυπία, ἀμαύρωσις, ἀπώλεια τῆς ὀσφρήσεως, τῆς γούσεως κ. τ. λ. Ἐπιπλοκὴ δὲ τῆς διακινήσεως μετὰ παρεκχύματος καὶ φλεγμονῆς εἶναι λίαν ἐπικίνδυνος πάντοτε.

§. 716.

Ἡ θεραπεία τῆς διακινήσεως τοῦ ἐγκεφάλου πρέπει μὲν νὰ διαφέρῃ κατὰ τὴν διάφορον κατάστασιν τοῦ ἀρρώστου (ἴδ. § 713), ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῇ διακινήσει εἶναι κατὰ τι ἐπιφόβος ἢ παρεκχυσις τοῦ αἵματος καὶ ἡ ὕστερον ἐπιγενομένη φλεγμονή, ἐνδείκνυται ἐν γένει κενώσεις αἵματος καθολικαί τε καὶ τοπικαί, ἐπιθρογαί, ψυχραί, ὑπατικά καὶ ἐρεθιστικά κλύσματα. Μεγάλαι φλεβοτομίαι εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπιβλαβεῖς· ὅθεν ἀναγκαῖον εἶναι νὰ γίνωνται μικραὶ φλεβοτομίαι, ὡς ἂν οἱ σφυγμοὶ γίνονται σκληροί, καὶ, ὅταν οὗτοι ἀρχίσωσι νὰ γίνωνται ἄτονοι καὶ διαλείποντες, παύσμεν τὰς ἀφαίμαξεις. Ὡσαύτως μηδὲ πρὸς ταῖς ἀρχαῖς πρέπει, ὅταν ὦσιν οἱ σφυγμοὶ μόλις αἰσθητοί, τὸ πρόσωπον τοῦ ἀρρώστου πελιδνὸν κ. τ. λ. νὰ γείνη ἀμέσως ἀφαίρεσις αἵματος, ἀλλ' ἀφ' οὗ οἱ σφυγμοὶ ἐγερθῶσι. Διότι ἡ πρῶτος ἀφαίμαξις δύναται νὰ ἐπαγάγῃ σπασμούς. Ὅταν δὲ ὁ ἀρρώστος ἢ ἄτονος, καὶ οἱ σφυγμοὶ αὐτοῦ γίνωνται μετὰ μίαν φλεβοτομίαν μικρότεροι καὶ ἄτονώτεροι, τότε μεταχειριζόμεθα οἰνοπνευματώδεις ἀνατριψείας, προσβάλλομεν ἐκδόρια καθ' ὅλης τῆς κεφαλῆς καὶ δίδομεν τὴν ἐμετικὴν τρύγα ὡς ἐμετικόν, ἀλλὰ τοῦτο πρέπει νὰ διδῆται πεφυλαγμένως, ἐπειδὴ καθίστησι πολὺ χεῖρονα τὴν κατάστασιν, ἂν τυχὸν ἢ παρεκχυσις, ἢ ἐπιρρέπεια πρὸς τὴν ἀποπληξίαν. Ἐρεθιστικά δὲ βοηθήματα, ὡς τὸ ὄρεινον δωρόνικον (arnica montana), ὁ μόσχος, τὰ πτηνικά κάλια, καὶ αὐτὸς ὁ οἶνος, ἕπερ παρὰ γέλλονται παρά τινων, δύναται νὰ γείνωσιν εὐκόλως ἐπιβλαβῆ διὰ τὸν κίνδυνον τοῦ ἐπιγενομένου φλεγμονώδους ἐρεθισμοῦ· δεόν λοιπὸν νὰ δίδωνται μὲν, ἀλλὰ πάνυ πεφυλαγμένως.

§ 717.

Ἐὰν δὲ ὁ ἀρρώστος διὰ τινος τῶν εἰρημένων ἀγωγῶν ἀναρρώσθῃ, χρεῖαν ἔχει ἔπειτα ν' ἀπέχη ἐπὶ πολὺν χρόνον παντὸς ἔργου ἐπιπόνου καὶ πά-

σης ἐξάψευος· ἐὰν δ' ἐπιμείνωσι παράλυτά τινα ὄργανα, ὁ ἄρρωστος δύναται νὰ ὑφελθῇ ἐκ τῶν ἐρεθιστικῶν καὶ τονωτικῶν φαρμάκων, ἐκ λουτρῶν, ἐξ αὐτοφυῶν ὑδάτων, ἐξ ἐμετικῶν, ἐκ τοῦ ἤλε κτρισμοῦ τ. τ. λ. εἶναι δὲ ἡ διακίνησις μετὰ καταγμάτων καὶ ἐμπιεσμάτων τοῦ κρανίου, δέον νὰ θεραπευθῶσι ταῦτα πρῶτον κατὰ τοὺς ἥδη δοθέντας κανόνας.

§. 718.

Πρὸς παρεμποδισμόν δὲ τῆς γενέσεως τῆς χρονίας φλεγμονῆς, ἥτις ἐπιγίνεται χρόνῳ ὑπερῶν μετὰ τὴν γενομένην διακίνησιν, χρεῖαν ἔχομεν νὰ προσέχωμεν ἀκριβῶς τὸν ἄρρωστον, ὅστις πρέπει νὰ μὲνη ἥσυχος εἰς τὴν κοίτην, μεταχειριζόμενος ψυχρὰς ἐπιβροχᾶς, διαίταν αὐστηράν, ὑπακτικά, κατ' ἐξοχὴν δὲ μικρὰς δόσεις τῆς ἐμετικῆς τρυγὸς ἀρκετὸν καιρὸν κατὰ συνέχειαν, μὴ παραβλέποντες ἐν γένει καὶ τὰ γαστρικὰ φαινόμενα.

Πρὸς τελείαν δὲ ἄρσιν τῶν ἐπιμενόντων ἐπακολούθῳ τῆς διακινήσεως τοῦ ἐγκεφάλου, χρησιμεύουσι ψυχρὰὶ λούσεις τῆς κεφαλῆς, πλύσεις αὐτῆς μὲ ὑγρὰν καυστικὴν ἀμμωνίαν καὶ ὕδωρ, ἐκδόρια, καὶ βοθρία κατ' αὐτὴν τὴν κεφαλὴν παλλάκις· ἐπαφαρέσεις δὲ αἵματος καὶ ὑπακτικά, ὅταν γίνηται ἐπιβροχὴ αἵματος κατὰ τὴν κεφαλὴν, προσέτι δὲ καὶ διαίτα τακτική.

Περὶ ἀνατρήσεως τοῦ κρανίου ἐν τοῖς
κεφαλικαῖς τραύμασι.

§. 719.

Περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς χρήσεως τοῦ τρυπάνου εἰς τὰς βλάβας τῆς κεφαλῆς διχογνωμοῦσιν οἱ ἱατροὶ, ἐξ ὧν οἱ μὲν (Δεασῆς, Δεσῶλτος, Ρίχτερς, Ἀβερνέθς, Α. Κώπηρος, Βρόδιος, Λαγκεμβέκιος, Οὐάλθηρος καὶ ἄλλοι) ἔχουσι τὴν γνώμην, ὅτι πρέπει νὰ ἐνεργῶμεν τὴν ἀνάτρησιν τοῦ κρανίου μόνον, ὅταν ᾧτι καταφανῆ τὰ δευτερογενῆ σημεῖα τοῦ ἐρεθισμοῦ καὶ τῆς πίεσεως τοῦ ἐγκεφάλου· οἱ δὲ (Πετίτος, Κουεσαῦνος, Πόττος, Σαβατιέρος, Λουβριέρος, Μυρσίνας, Ζάγκης, Σχίνδλερος καὶ ἄλλοι), μεταχειρίζονται τὸ τρύπανον οὐ μόνον ὅταν ᾧτι καταφανῆ τὰ δευτερογενῆ σημεῖα, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πᾶσαν ἄλλην κάκωσιν, ἥτις εἶν' ἐπίφοβος διὰ τὴν ἰδιαιτέραν κατασκευὴν τῶν καλυμμάτων τοῦ ἐγκεφάλου, ὥστε ἡ ἀνάτρησις κατ' αὐτοὺς χρησιμεύει ὡς προφυλακτικόν.

§. 720.

§ Οἱ μὲν πρῶτοι δικαιοῦσι τὴν ἑαυτῶν γνώμην διὰ τῶν ἐξῆς λόγων.
1) Ἐκ πείρας (λέγουσι) γνωρίζομεν, ὅτι τὰ μετ' εἰσθλάσεως ἢ καί

τὰ χωρὶς ταύτης κατάγματα τοῦ κρανίου διὰ τῆς οἰκείας θεραπείας ἰατρεῦ-
ονται πολλάκις, ἢ διότι μετεωριζόμενα ἰσοῦνται πρὸς τὸ κατὰ φύσιν ὄσπου
ἢ διότι συνθερίζει ὁ ἐγκέφαλος τὴν θλίψιν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἡ ἀνάτρη-
σις δὲν πρέπει νὰ γίνηται, εἰμὴ μόνον, ὅταν γείνωσι καταφανῆ τὰ ζη-
τούμενα τὴν ἀνάτρησιν σημεῖα τοῦ ἐρεθισμοῦ καὶ τῆς πίεσεως.

2) Ὁσαύτως ἐκ πείρας γινώριζομεν, ὅτι καὶ τοῦ αἵματος αἱ παρεκχύ-
σεις διαφοροῦνται· καὶ

3) Ὅτι ἡ ἀνάτρησις δὲν εἶναι χειρουργία ἀκίνδυνος, ἐπειδὴ δι' αὐτῆς
ἐκτὸς τῆς ὑπαρχούσης μεγάλης κακώσεως, ἐνεργοῦμεν καὶ ἑτέραν, ἧς τὰ
ἐπακόλουθα εἰσὶν ἐξίσου ἐπίφοβα· διότι δι' αὐτῆς ἀπογυμνοῦνται αἱ σκέ-
πουσαι τὸν ἐγκέφαλον μὴνιγγες· καὶ ἐὰν τότε γεννηθῇ φλεγμονὴ ἐξωθεῖται
ὁ ἐγκέφαλος διὰ τοῦ γενομένου τρήματος, ἐλκοῦται ἡ παχεῖα μὴνιγξ
γίνονται μυκητώδη βλαστήματα κ. τ. λ. ὅπερ γίνεται μάλιστα εἰς τὰ
παιδιά, ὧν ἡ παχεῖα μὴνιγξ εἶναι συγκεκολλημένη στερεῶς εἰς τὸ κρα-
νίον (κατὰ τὸν Ἀθερνέθον).

§. 721.

Οἱ δὲ δεῦτεροι ἀντιλέγουσιν, ὅτι ἡ ἔσω πλάξ τοῦ κρανίου, ἣτις εἶναι
εὐθραυστος, ἀνένδοτος καὶ ὑαλοειδής, ἀποθραύεται, ὡσπερ ὕελος, ὅτι τὰ
κατάγματα αὐτῆς γίνονται ἀκτινοειδῶς, εἰσὶ μᾶλλον ἐκτεταμένα ἢ τὰ
τῆς ἐξω πλακῶς, ὅτι ἐν τοῖς κατάγμασι τούτοις ἀπορρήγνυνται ἡ ἀγγεῖα,
τὰ συνδέοντα τὴν παχεῖαν μὴνιγγα μετὰ τοῦ κρανίου, ἐκ τούτου δὲ γί-
νεται παρέκχυσις αἵματος· ὅτι ἂν διαλλογισθῶμεν (λέγουσιν), ὅτι τὰ
συμπτώματα ταῦτα ἐν τοῖς διὰ πλήξεως καὶ διὰ πυροβόλων ὄπλων τραύ-
μασιν ἔρχονται μετὰ τοσαύτης μεγαλειτέρας βεβαιότητος, καθ' ὅτι ἐν τού-
ταις συνθλάται ἡ διπλὴ τοιουτοτρόπως, ὥστε ἀφεύκτως ἐπιγίνεται φλεγ-
μονὴ καὶ πύησις· ὅτι λέγουσιν, ἂν διαλλογισθῶμεν ταῦτα, καταλαμβά-
νομεν, ὅτι ἡ ἔλλειψις τῆς πίεσεως καὶ τοῦ ἐρεθισμοῦ δὲν εἶν' ἀπόδειξις
βεβαία, ὅτι, ὅταν ταῦτα φανῶσιν ὑπερτον, ὁ ἐγκέφαλος καὶ τὰ περὶ αὐτὸν
δὲν εἶναι ἤδη βεβλαμμένα τόσον, ὥστε ἡ ἀνάτρησις εἶναι βοήθημα ἀνω-
φελές πλέον. Τοῦτ' αὐτὸ δὲ λέγομεν καὶ περὶ τῆς παρεκχύσεως τοῦ αἵ-
ματος· διότι, ἂν ὁ ἰατρὸς, ἐλπίζων νὰ διαφορηθῇ τὸ παρέκχυμα, ἀναβάλλῃ
τὴν ἀνάτρησιν, ἕως ἂν καταφανῶσι μεγάλως τὰ σημεῖα τοῦ ἐρεθισμοῦ
καὶ τῆς πίεσεως, δὲν πρέπει ἄρα γε νὰ φοβώμεθα, ὅτι διὰ τὴν μεγάλην
φλεγμονὴν τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῶν μηνίγγων αὐτοῦ, ἕως δὲ καὶ διὰ τὴν
σῆψιν τοῦ παρεκχύματος, ἡ ἀνάτρησις δὲν θέλ' εἶσθαι πλέον σωτήριος·
Δὲν ἀρνούμεθα μὲν, ὅτι ἐνίοτε καὶ ἄνευ ἀνατρήσεως ἰατρεύονται κα-
τάγματα μετ' εἰσθλάσεως καὶ ἄνευ εἰσθλάσεως, ἀλλὰ δυναμέθα πρὸς

τούτοις νὰ εἴπωμεν, ὅτι εἰς τοὺς δύο ἐκ τῶν δέκα κατὰ τὰς ἡδὴ εἰρημέ-
 νας ἐνδείξεις ἀνατετρημένων, ἦτον ἴσως περιττὴ ἡ ἀνάτρησις (ὅπερ δὲν
 δυνάμεθα νὰ προσεῖπωμεν βεβαίως). Ἀλλ' ἡ ἀνάτρησις θέλει εἶσθαι εἰς
 τοὺς πλειοτέρους ἀνωφελής, ἂν ἀναβληθῆ, ἕως ἂν γελίνωσι καταφανῆ τὰ
 δευτερογενῆ σημεῖα. Ἡ ἀνάτρησις αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν δὲν εἶναι χειρουργία
 ἐπικίνδυνος· ἐδυσφημίσθη δὲ οὕτως, ἐπειδὴ ἐνηργήθη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς
 τοιαύτας περιπτώσεις, καθ' ἃς αἱ ἐντὸς τοῦ κρανίου νοσηραὶ ἀλλοιώσεις
 ἦσαν ἡδὴ ὑπερμεγέθεις, ἢ αἱ βλάβαι διὰ τῆς ἐξωθεν βίας ἦσαν ὑπερβάλ-
 λουσαι.

§. 722.

Παραβάλλοντες ἄνευ προλήψεως τοὺς διαφόρους τούτους λόγους περὶ
 τῆς ἀνάγκης τῆς ἀνατρήσεως· εἰς τὰς κακώσεις τοῦ κρανίου, καὶ κρίνοντες
 αὐτοὺς κατὰ τὸ περιγεγόμενον τῆς πείρας, ἦν εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους
 ἐλάβομεν μετὰ προσοχῆς τε καὶ σκέψεως μεγάλης περὶ τοῦ ἀξιολόγου
 τούτου πράγματος, ἀναλογιζόμενοι δὲ πρὸς τούτοις, ὅτι καθὼς ἡ περὶ τῶν
 λοιπῶν τραυμάτων ἐν γένει θεραπεία, οὕτω καὶ ἡ τῶν τῆς κεφαλῆς κατέ-
 στη ἀπλουστέρα τε καὶ οἰκαιοτέρα, δὲν δυνάμεθα νὰ συναινέσωμεν τὴν
 ὑπὲρ τὸ δέον χρῆσιν τῆς ἀνατρήσεως. Ἐπειδὴ ἡ πείρα ἐβεβαίωσεν ἀρκούν-
 τως, ὅτι ἀπλὰ ῥωγμὰ καὶ κατὰ γμάτα τοῦ κρανίου εὐνάνται
 νὰ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄνευ τῶν θειῶν συμπαθήσεων, ἃς συνήθως
 διαγράφουσιν ὡς συνεδεοῦσας, καὶ ὅτι τὰ ἐκ τούτων θειὰ ἐπακόλουθα
 ἐμποδίζονται δι' οἰκείας θεραπείας ἂν εἰς τοιαύτας κακώσεις ἐνεργήσω-
 μεν τὴν ἀνάτρησιν πρὸς προφυλακὴν μόνον, βεβαίως θέλομεν ὡς ἐπὶ
 τὸ πολὺ βλάψει μᾶλλον, καὶ ἡ ἀναλογία τῶν ἄνευ ἀνάγκης ἀνατρηθέντων
 δὲν θέλει εἶσθαι ἢ τοῦ Ζάγκου καὶ Πετίτου. Καὶ ἐὰν μὲν τινες ὑπερε-
 μεγάλυναν τὸν ἐκ τῆς ἀνατρήσεως κίνδυνον, ὡς τραυματικῆς κακώσεως,
 καὶ ἐκ τούτου περιώρισαν πολὺ τὴν χρῆσιν αὐτῆς, δὲν δυνάμεθα ὅμως
 ν' ἀρνηθῶμεν, ὅτι καὶ οἱ τῆς ἐναντίας γνώμης νομίζουσιν ὑπὲρ τὸ δέον
 μικρὰν καὶ ἐλαφρὰν τὴν ἐκ τῆς ἀνατρήσεως κακώσιν, καὶ ὅτι ἡ ἐκ ταύ-
 τῆς ἐνεργουμένη βία δὲν ἔχει ὀρθὴν ἀναλογίαν πρὸς τὴν βλάβην, ἥς ἐνε-
 κεν ἐνδείκνυται αὕτη· οἷον ὁ κανὼν τοῦ Ζάγκου εἰς τὰς διασχώσας ῥωγ-
 μὰς καὶ τὰ κατὰ γμάτα τοῦ κρανίου νὰ ἐμβάλωμεν τόσας χοινικίδας,
 ὥστε νὰ ἀνατρηθῆ ὅλη ἡ ῥωγμὴ· οὕτω δὲ ἔχει καὶ εἰς τὴν σύνθλασιν
 τῆς διπλῆς. Ἐπίσημος αὐτῆς σύνθλασις ἀναμφιβόλως δύναται νὰ εἶναι
 κινδυνωδεσάτων ἐπακολούθων πρόξενος· ἀλλὰ πῶς δυνάμεθα νὰ γνωρίσω-
 μεν ταῦτα, ὅταν δὲν ὑπάρχη ἄλλη τις κακώσις τοῦ ὀστού; ἡ ἰσχὺς τῆς
 βλαπτούσης βίας εἶναι μὲν τὸ βεβαϊότατον εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ ἐπι-

κινδύνου τῶν τραυμάτων τῆς κεφαλῆς· ἀλλ' ἡ πείρα κατὰ τοῦτο τόσας ἡμῖν δεικνύει διαφορὰς τῆς ἐνεργείας καὶ τῆς ἀτομικῆς, κατ' οὐδένα τρόπον προγνωριζομένης, κατασκευῆς τῶν κρανίων, ὥστε δὲν τολμῶμεν νὰ δώσωμεν βεβαίον τι μέτρον. Ἐπίσης δὲ βλαβερὸν ἐκ τοῦ ἐναντίου εἶναι νὰ περιορίσωμεν ὑπὲρ τὸ ἔλεον τὸ τρύπανον π. χ. νὰ μὴ ἐνεργήσωμεν τὴν ἀνάτρησιν εἰς τὰ μετ' εἰσθλάσεως κατὰγματα, ἢ μόνον ὅταν ᾧτι ταῦτα συγχρόνως μετὰ τραύματος ἢ μετὰ σημείων πίεσεως τοῦ ἔγκεφάλου, ἢ μηδὲως σχεδὸν νὰ συγχωρῶμεν αὐτὴν ἐν τοῖς παρεκχύμασι, διότι εἶναι πιθανὴ ἢ διαφόρησις αὐτῶν, καὶ διότι δύσκολον, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀδύνατον, εἶναι νὰ διορίσωμεν μετὰ βεβαιότητος ὅν κατέχουσι ταῦτα τόπον.

§. 723.

Ἡ ἀνάτρησις δέον νὰ ἐνεργῆται μόνον πρὸς ἀφαίρεσιν βλάβης ἐπὶ τρώσει τῆς κεφαλῆς, ἢν μετὰ βεβαιότητος γνωρίζομεν, καὶ περὶ ἧς δυνάμεθα νὰ ὑποθίσωμεν, ὅτι δύναται νὰ ἐπαγάγῃ δεινὰ ἐπικίνδυνα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ, γεννηθέντων αὐτῶν, ἢ χειρουργία δὲν θέλει εἶσθαι πλέον ἐπωφελῆς. Καὶ ἂν εἶναι τῶν τοιούτων κακώσεων τῆς κεφαλῆς ἰάθησαν ἄνευ τῆς ἀνατρήσεως, δὲν πρέπει δι' αὐτὸ τοῦτο νὰ θεωρήσωμεν αὐτὴν περιττὴν καὶ ἀνωφελῆ· ἐπειδὴ δὲν γίνεται λόγος, ἐὰν εἰς περιπτώσεις τινὰς δυνάμεθα νὰ θεραπεύσωμεν τὰς κακώσεις τῆς κεφαλῆς ἄνευ τῆς ἀνατρήσεως, ἀλλ' ἐὰν ἡ ἀνάτρησις ἢ τὸ οἰκειότατον καὶ βεβαιότατον βοήθημα πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀρρώστου.

Ἐπειδὴ κ' ἐγὼ πρότερον ἤμην εἰς τῶν προμάχων τῆς γνώμης τοῦ νὰ ἐνεργῆται ἡ ἀνάτρησις πρὸς προφυλαχὴν τῶν δεινῶν, ἀλλ' ἐκ τῆς μετὰ προσοχῆς μεγάλης γενομένης παρατηρήσεως καὶ πείρας μετέγνωσα τοῦτο, δὲν θέλει τις βεβαίως ἀποδοκιμάσει τοὺς ἐνταῦθα κανόνας, διὰ πρόληψιν τάχα δεδομένου.

§. 724.

Ἡ ἀνάτρησις λοιπὸν ἐνδείκνυται παραυτίκα καὶ χωρὶς νὰ περιμένωμεν τὰ δευτερογενῆ σημεῖα.

- 1) Εἰς κατὰγματα μετ' εἰσθλάσεως.
 - 2) Εἰς κατὰγματα μετὰ παρασχίδων πρὸς τὴν παχεῖαν μῆνιγγα ἀπειθυσμένων· οἷον εἰς τ' ἀκτινοειδῆ κατὰγματα, εἰς τραύματα τῆς κεφαλῆς με ὄργανον ἀμβλύ ἐμβαλλόμενα, εἰς τραύματα διὰ νύξεως, διὰ πυροβόλων ὄπλων κ. τ. λ.
 - 3) Εἰς τὰς διαιρέσεις τῶν ῥαφῶν τοῦ κρανίου.
 - 4) Εἰς ὅσα τραύματα διώσθησαν ἔξωθεν ἀλλότρια σώματα.
- Εἰς ὅλας δὲ τὰς περιπτώσεις ταύτας γίνεται περιττὴ ἡ ἀνάτρησις, ὅταν

τὸ τραῦμα καὶ τὰ χεῖλη αὐτοῦ ὡς τοιαῦτα, ὥστε δυνάμεθα νὰ ἐξαιρέσωμεν τὰς παρασχίδας καὶ τ' ἀλλότρια σώματα· ὅταν ἢ διαίρεισι τῶν ῥαφῶν δὲν ἐμποδίζῃ τὴν ἔκρυσιν τοῦ παρεκχύματος καὶ τοῦ τραυματικοῦ ἔκκριματος, ἢ ὅταν δυνάμεθα νὰ καθαιρέσωμεν ὀλόκληρον τεμάχιον ὁσοῦ καὶ οὐδεμίαν πλέον ἄλλην παρασχίαν ὑπάρχῃ.

§. 725.

Ἐν δὲ τῷ μετέπειτα χρόνῳ τῶν τραυμάτων τῆς κεφαλῆς γίνεται ἀναγκαία ἢ ἀνάτησις.

1) Εἰς κατάγματα τοῦ κρανίου μετὰ σημείων πίεσεως, ἅπερ ἐπιμένουσι καὶ ἀφ' οὗ γείνωσιν ἀφαιμάξεις ἄφθονοι καὶ ἢ προσήκουσα θεραπεία.

2) Εἰς αἱματώδη παρεκχύματα, ὅταν τὰ ἐξ αὐτῶν δεινὰ δὲν ἐλαττωῦνται διὰ τῆς ἐμπράκτου καὶ οἰκείας θεραπείας, ὅταν ὤμεν βέβαιοι, ὅτι ἢ βία ἐνήργησε κατ' ἐξοχὴν εἰς τόπον ὠρισμένον τῆς κεφαλῆς, ἤγουν καθ' ὃν διήκει ἢ μεσαία μηνιγγίτις.

3) Ὅταν καὶ ἐπὶ τῇ οἰκείᾳ θεραπείᾳ ἐπιμένωσι τῆς φλεγμονῆς τοῦ ἐγκεφάλου τὰ σημεῖα, ἐνοῦνται δὲ μετ' αὐτῶν καὶ τὰ τῆς πίεσεως, μάλιστα δὲ, ὅταν αἰσθῆται ὄγκος περιγεγραμμένος καὶ ἐπάδυνος, καὶ ὅταν, αὐτὸν διελόντες, εὐρίσκωμεν τὸν περιεκράνον ὑμένα ἐκλυτον, ἢ ὅταν ἢ τὸ ἀποφιλωθὲν ὄστουν ὑποπάλιον καὶ ἠλλοιωμένον τὴν κατασκευὴν.

4) Ὅταν τὸ τραυματικὸν ἔκκριμα δὲν δύναται νὰ ἐκρῆῃ κατὰ τὸ εἶκος ἀπὸ τοῦ τραύματος τοῦ ὄστου, ὅταν ἢ παχεῖα μήνιγξ ἐκλύηται κατ' ἔκτασιν μεγάλην, καὶ ἐκ τούτου γίνεται συλλογὴ τοῦ πύου.

5) Ὅταν ἢ τερηδῶν καὶ νέκρωσις μετ' ἐκλύσεως τῆς παχεῖας μήνιγγος καὶ μετὰ συλλογῆς πύου ἀναμέσον αὐτῆς καὶ τοῦ κρανίου.

6) Ὅταν ἢ σφοδρὰ καὶ ἐπίμονος κεφαλαλγία μετὰ σπασμῶν καὶ ἐπιληπτικῶν καταβολῶν, ἅπερ πηγάζουσι βεβαίως ἐκ τοῦ τόπου τῆς κακώσεως τοῦ κρανίου.

§. 726.

Ὅταν δὲ ἢ ἀνάγκη κατεπειγουσα, ἢ ἀνάτησις δύναται μὲν νὰ ἐνεργηθῇ καθ' ὅλα τὰ μέρη τῆς κεφαλῆς, ἀποφεύγομεν ὅμως, εἰ δυνατόν, τὸν μετώπιον κόλπον, τὸ μέσον μέρος τοῦ μετώπου, τὸ λεπιδοειδὲς μέρος τοῦ κρατᾶφου, τὴν κάτω ἐμπρόσθιον γωνίαν τῶν ὀστέων τοῦ βρέγματος, τὴν σταυρωτὴν προβολὴν τοῦ ἰνίου καὶ τὰς ῥαφάς· ὁ δὲ τόπος τῆς ἀνάτησεως ἐκλέγεται καθ' ὃν προτιθέμεθα σκοπόν. Ἡ ἀνάτησις λοιπὸν γίνεται, ὅταν ἢ παρέκχυμα εἰς τὸν τόπον τῆς κεφαλῆς ἐκείνον, καθ' ὃν συμπεραίνεται ὁ τόπος αὐτοῦ· ὅταν δὲ ἢ κάταγμα, ἐπιβάλλομεν τὴν χοιρικίδα τοιοῦτοτρόπως κατὰ τὴν

μεσότητι αὐτοῦ, ὥστε ἡ πυραμὶς τῆς χοινικίδος φέρεται εἰς τὰ πλάγι' αὐτοῦ, ὅταν δὲ ἡ κατάγμα μετ' εἰσθλάσεως, φέρομεν τὸ τρύπανον τοιοῦτοτρόπως, ὥστε ἡ χοινικὶς νὰ μὴ περιστρέφεται εἰς τὸ χεῖλος τῆς εἰσθλάσεως· ὅταν δὲ ὦσι μικρὰ κατάγματα ἢ βόλια καταπεπαρμένα, περιλαμβανόμενα ταῦτα ἐντὸς τῆς χοινικίδος· ὅταν δὲ ὦσι βεβλαμμένοι ἢ ὀθειλιά, ἢ ἡ λαμβδοειδὴς ῥαφή, ἐπιβάλλομεν τὸ τρύπανον ἐκ ἀτέρωθεν τῶν ῥαφῶν.

Εἶναι ἀδύνατον νὰ προσδιορίσωμεν πόσα τρήματα εἰσὶν ἀναγκαῖα. Διὰ τοῦτο ἀνατιτρώμεν, ἕως ἂν ἐκκενωθῇ ὅλον τὸ παρέκχυμα, καὶ ἕως ἂν ἀρθῶσι χωρὶς τινος βίας τὰ εἰσθλώμενα καὶ ἐξαιρεθῶσιν ἅπασ' αἱ παρασχίδες.

§. 727.

Ἡ ἐγχείρησις τῆς ἀνατρήσεως διαιρεῖται εἰς τέσσαρας πράξεις· καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην γίνεται ἡ ψιλώσις τοῦ ὀστού, εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἢ τρῆσις, εἰς δὲ τὴν τρίτην ἢ ἄρσις τοῦ ἐκτραθέντος, καὶ εἰς τὴν τετάρτην ὅσα ἄλλα διάφορα ἔργα εἰσὶν ἀναγκαῖα εἰς τὸν σκοπὸν τῆς ἀνατρήσεως.

§. 728.

Ἐπειδὴ ἡ βλάβη τῶν σκεπόντων τὴν κεφαλὴν ἀπαλῶν μορίων δύναται νὰ εἶναι πολυειδής, καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ προσδιορίσωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐνεργησομένων τρημάτων, μόνον τοὺς ἐξῆς γενικοὺς κανόνας δυνάμεθα νὰ δώσωμεν περὶ τῆς ψιλώσεως τοῦ ὀστοῦ· ἡγοῦν πρέπει νὰ προσπαθῶμεν νὰ διατηρῶμεν τὰ καλύμματα τῆς κεφαλῆς, πολὺ συντελοῦντα εἰς τὴν ταχεῖαν συνουλίωσιν τῆς πληγῆς. Ἐνίοι τῶν ἰατρῶν ἀποδοκιμάζουσι τὴν εἰς κρημονοῦς τομὴν, λέγοντες, ὅτι οἱ κρημονοῖ οὗτοι ἐμποδίζουσι πρῶτον τὴν ἐγχείρησιν τῆς ἀνατρήσεως, καὶ ῥυτιδῶνται δεύτερον ἐπὶ τῇ ἐπιδέσει. Ὅταν ἡ ἀνάτρησις μέλη νὰ γείνη εἰς τὸ ὀστοῦν τοῦ κροτάφου, διατέμνομεν τὸν κροταφίτην μῦν κατὰ σχῆμα τρίγωνον, οὗ ἡ μὲν βᾶσις εἶναι πρὸς τὰ ἄνω, ἡ δὲ κορυφὴ πρὸς τὰ κάτω· ὅταν ὁμως νομίζωμεν, ὅτι πρὸς τὸν σκοπὸν ἡμῶν ἀρκεῖ μία χοινικὶς, τότε ἐμβάλλομεν μίαν μόνην τομὴν καὶ ταύτην κάθετον, ἥς τὰ χεῖλη διαστέλλομεν ἀπ' ἀλλήλων· ὅταν δὲ ἔχωμεν χρεῖαν πλειοτέρων τρημάτων, τότε ἐμβάλλομεν δύο τομάς κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ σταυροῦ $+$ ἢ τοῦ στοιχείου T, ὧν τοὺς κρημονοῦς ἀποδεύοντες ἀνατέλλομεν πρὸς τὰ ὀπίσω. Σχηματίζομεν δὲ τὴν κεφαλὴν τοῦ κάμνοντος πρὸς τὸ φῶς, σηρίζοντες αὐτὴν ἐπὶ σπερεοῦ τινος στήριγματος, καὶ φέρομεν τὸ μαχαίριον καθέτως, στήρι-

ζώντας την κρατούσαν αὐτὸ χεῖρα, ἢ μὲ τὸν ἀντίχειρα, ἢ μὲ τὸν μικρὸν δάκτυλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς.

Μετὰ τὴν ῥηθεῖσαν τομῆν ἀφίνομεν ἐπὶ τινα χρόνον νὰ ῥέῃ τὸ αἷμα ἀνεπισχετίως, ἐπειδὴ διὰ τῆς αἰμορραγίας ταύτης ἐλαττοῦνται ἐνίοτε τὰ κεφαλικὰ συμπτώματα, ἔπειτα ἐπίσχομεν αὐτὴν ἢ διὰ τῶν ψυχρῶν καταντήσεων, ἢ διὰ τῆς περιστροφῆς τῶν ἄκρων τῶν αἰμορραγούντων ἀγγείων, ἢ τέλος διὰ τῆς περιθέσεως τοῦ βρόχου· ἔπειτα δὲ περιτένομεν ἐν κύκλῳ τὸ περικράνιον κατὰ τὸ μέγεθος τῆς χοινικίδος, καὶ καθαιρούμεν αὐτὸ ἀποξέοντες μὲ τὸν ξυστήρα ἀπὸ τῆς περιφερείας πρὸς τὸ κέντρον.

§ 729.

Τὴν δὲ περίτρησιν τοῦ ὄσου ἐνεργοῦμεν, ἢ μὲ τὴν βελτιωθεῖσαν ἀρίδα, ἢ μὲ τὴν ἀπλὴν τρυπάνην, ἣτις εἶναι ἀπλουστερά μὲν, ἀλλὰ κοπιαστικωτέρα εἰς τὸν ἐνεργοῦντα.

Ἔτι δὲ εὐκολώτερον ἢ ἀσφαλέςτερον ἢ μὲ τὴν χοινικίδα ἐνεργεῖται ἡ ἀνάτρησις τῶν ὀσῶν τοῦ κρανίου μὲ τὸν ἐφευρεθέντα παρὰ τοῦ Β. Πίνου (Pénu) ὄσοπρίστην· ἐπειδὴ μὲ αὐτὸν δυνάμεθα νὰ ἐνεργήσωμεν εἰς τὸ κρανίον τρήμα τὸ οἰκτεῖον εἰς τὸν σκοπὸν καὶ καθ' οἷον δῆποτε σχῆμα θέλομεν· ἡ παχέια μήνις ὑποπίπτει ὀλιγώτερον εἰς τὴν κάκωσιν τοῦ ὄργανου, καὶ οὐδ' ἀναγκαῖον εἶναι νὰ διακόπσωμεν τὴν ἐνέργειαν τῆς ἀνατρήσεως πρὸς καθαρισμὸν τοῦ περιχάραγματος ἀπὸ τῶν ὀστέων ῥινημάτων· πρὸς τούτοις λέγεται, ὅτι καὶ ἡ διάπρωσις τοῦ κρανίου γίνεται μετ' ὀλιγωτέρας διακινήσεως.

§ 730.

Ἡ ἀνάτρησις μὲ τὴν ἀρίδα γίνεται τὸν δὲ τὸν τρόπον· ἀποσπογγίσαντες τὸ γυμνωθὲν ὄστον, καταβιάζομεν ὀλίγον ὑπὲρ τὸ κυκλοτερές χεῖλος τῆς χοινικίδος τὴν πυραμίδ' αὐτῆς, στηρίζομεν αὐτὴν καλῶς καὶ προσαρμόζομεν τὴν χοινικίδα εἰς τὸ τόξον, ἔπειτα, ὡσανεὶ κάλαμον γραφικὸν κρατοῦντες τὸ κάτω μέρος τοῦ τρυπάνου, ἐπιβάλλομεν κατὰ τὴν μεσοτύκκα τοῦ ἀπογυμνωθέντος ὄστου τὴν πυραμίδα, ἔχοντες τὸ τρύπανον εἰς κάθετον σχῆμα· ἡ παλάμη τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς βάλλεται ἔπειτα ἐπὶ τοῦ δισκίου τοῦ τρυπάνου, ἢ δὲ δεξιᾶ χεῖρ εἰς τὴν χειρολαβίδ' αὐτοῦ, καὶ οὕτω περιστρέφομεν ταχέως ἐκ δεξιῶν πρὸς τ' ἀριστερὰ, ἕως ἂν ἐγκοπῇ τὸ ὄστον κατὰ βάθος, ὥστε νὰ δύναται νὰ στηριχθῇ τὸ κυκλοτερές χεῖλος τῆς χοινικίδος εἰς τὴν ἐγκοπήν, καὶ νὰ περιστρέφῃται χωρὶς τῆς πυραμίδος· μετὰ ταῦτο δὲ ἐκβάλλομεν τὸ τρύπανον, καθαρίζομεν τὴν ἐγκοπήν μὲ μοτάριον, ἐν εἴδει γραφίδος ἐσκευασμένον ἐκ τῶν ψηγμάτων (βοηθὸς δὲ τις καθαρίζει καὶ τὴν χοινικίδα τοῦ τρυπάνου), καὶ εἰς τὸν τόπον τῆς πυραμίδος ἐμπίρομεν τὸν ὀστεουλκὸν, ἕως ἂν γείνη τρημάτιον, ἔπειτα ἐκβάλλομεν αὐτὸν καὶ ἐπιβάλλομεν τὴν χοινικίδα (ἢ δὲ πυραμίδ' ἀνασού-

ρεται καὶ στηρίζετ' ἐν αὐτῇ πρὸς τὰ ὀπίσω) εἰς τὴν ἔγκοπὴν, καὶ περιστρέφομεν τὸ τρύπανον ταχέως ὡς καὶ πρότερον, ἕως ἂν καταβιθασθῇ ἡ αἰχμὴ αὐτοῦ εἰς τὴν διπλόην· τότε δὲ ἐκβάλλομεν καὶ πάλιν τὸ τρύπανον, καθαρίζομεν αὐτὸ καὶ δοκιμάζομεν τὸ βάθος τῆς ἔγκοπῆς, ἀφ' οὗ καθαρῖσωμεν αὐτῆς τὰ ψήγματα μὲ σμηλωτὴν μῆλην ἢ μὲ τοιουτοτρόπως ἔγκομυμένον γραφικὸν κάλαμον· ἐμβάλλομεν καὶ πάλιν τὸ τρύπανον, ἀλλὰ μετριάζομεν ὀλίγον τὴν θλίψιν καὶ τὴν ταχύτητα τῆς περιστροφῆς αὐτοῦ, κλίνοντες αὐτὸ μᾶλλον πρὸς τὸ μέρος αἰσθανόμεθα, ὅτι δὲν ἐβαθύνθη ἡ ἔγκοπή· ἐκβάλλεται πάλιν τὸ τρύπανον, καθαρίζεται καὶ δοκιμάζετ' ἐκ νέου τὸ βάθος τῆς ἔγκοπῆς· καὶ ἐὰν ἴδωμεν, ὅτι τὸ ὄστυν δὲν ἐτροπήθη κατὰ τόπον τινὰ εἰσέτι, ἐπικαθίζομεν τὸ τρύπανον καὶ ἐνεργοῦμεν μὲ αὐτὸ ἡρέμα, καὶ ἄνευ θλίψεως περιδινήσεις τινὰς, μεθ' ἧς ἐκβάλλομεν αὐτὸ καὶ δοκιμάζομεν τὸ βάθος τῆς ἔγκοπῆς, καὶ οὕτως ἐνεργοῦμεν, ἕως ἂν εὕρωμεν τὸ ὄστυν εἰς διάφορα μέρη διατετηρημένον καὶ κινούμενον, ὅταν ἐπιθλίβωμεν αὐτὸ μὲ τὸν ὄνυχά τοῦ ἀριστεροῦ ἡμῶν λιχανοῦ. Ἐν τῇ διατρήσει τῆς ἐντός πλακῆς τοῦ κρανίου ἀκούεται ἰδιαίτερός τις τρισμός.

§. 731.

Ὅταν δὲ ἡ ἀνάτρησις γίνηται μὲ τὴν ἀπλὴν τρυπάνην, κρατοῦμεν αὐτὴν, ἀφ' οὗ καταβιθᾶσωμεν καὶ στηρίξωμεν, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, τὴν πυραμίδα μὲ τὴν δεξιὰν χεῖρα, βάλλοντες τὸν μὲν ἀντιχειρα εἰς τὸ ἐν μέρος, τὸν δὲ μέσον, παράμεσον καὶ μικρὸν δάκτυλον εἰς τὸ ἕτερον τῆς χειρολαβίδος αὐτῆς μέρος, τὸν δὲ λιχανὸν παρὰ τὸ σειλαιὸν ἐπὶ τῆς χοινικίδος μὲ τὸ ἄκρον στηριζόμενον, βάλλομεν ἔπειτα τὴν πυραμίδα κατὰ τὴν μεσότητά τοῦ ἀνατρησομένου ὄστος, καὶ περιστρέφομεν τὸ καθέτως φερόμενον τρύπανον ἐν ἡμικυκλίῳ πρὸς τε τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἐναλλάξ καὶ ἀντιθέτως, κινῶντες εἰς τὰς περιστροφὰς ταύτας μόνον τὴν ἄκραν χεῖρα, καὶ φυλάσσοντες ἀκίνητον τὸν πῆχυν καὶ βραχίονα, ἕως ἂν γείνη ἔγκοπή, καὶ στηριχθῇ ἡ χοινικίς· ἔπειτα δὲ ἐκβάλλομεν αὐτὴν, καθαρίζομεν τὴν ἔγκοπὴν, ἀνασύρομεν ὀπίσω τὴν πυραμίδα, ἐμπείρομεν τὸν ὄστεουλκόν, καὶ οὕτω καθέξης ὡς ἐν τῇ ἀνατρήσει μὲ τὴν ἀρίδα εἴρηται.

§. 732.

Ὅταν δὲ πρὸς στήριξιν τῆς χοινικίδος δὲν δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν τὴν πυραμίδα, ὡς εἰς ἐμπεπαρμένα βόλια π. χ. εἰς ἀποκεχωρισμένα ὄστα, μεταχειριζόμεθα τεμάχιον δέρματος πλατὺ τόσον, ὥστε νὰ δύνανται οἱ βοηθοὶ νὰ κρατῶσιν αὐτὸ μὲ τοὺς δακτύλους στερεῶς· ἐν τῇ ἐκτρήσει τοῦ δέρματος τούτου φέρομεν τὸ τρύπανον καὶ περιστρέφομεν

αὐτὸ ἡρέμα, ἕως ἂν γείνη ἐγκοπή καὶ στηριχθῇ ἡ αἰχμὴ τῆς χοινικίδας, ἔπειτα ἀποβάλλομεν τὸ δέρμα καὶ ἐνεργοῦμεν τὴν ἀνάτρησιν ὡς ἀνωτέρω· τὸ δὲ περικοπὲν ὄστυν μετεωρίζεται ἔπειτα μὲ τὸ ἀναβόλαιον ἢ μὲ τὴν κοινὴν λαβίδα.

§. 733.

Ὅταν ἡ ἀνάτρησις γίνηται ἐπὶ τοῦ μετώπου, ἐγκλίνομεν τὴν χοινικίδα πρὸς τὸ μέρος ἢ ἐντὸς πλάξ τοῦ μετώπου μᾶλλον ἀπέχει τῆς ἐκτὸς, ὥστε αὐτὴ ν' ἀνατρηθῇ καθ' ὅλα τὰ μέρη ὁμοίως, ἢ ἡ μὲν ἐκτὸς πλάξ ἀνατιπᾶται μὲ μεγάλην χοινικίδα, καὶ ἐξαιρεῖται, ἔπειτα δὲ ἡ ἐντὸς μὲ μικροτέραν.

§. 734.

Πρὸς ἔξωσιν δὲ τοῦ περιτρηθέντος ὄστυ ἑμβάλλομεν τὸν ὀστεουλκὸν εἰς τὸ προηγουμένως γενόμενον τρημάτιον (ἴδ. §. 730.) κρατοῦντες μὲ τὸν ἀντίχειρα μὲν καὶ τὸν ἰσχανὸν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τὸν στρόφιγγα, μὲ τοὺς αὐτοὺς δὲ δακτύλους τῆς δεξιᾶς χειρὸς τὴν χειρολαβίδα· ἀφ' αὐτῶν δὲ αὐτὸς καταβίβασθῆ βαλέως (χωρὶς νὰ βλάβῃ τὴν παχειάν μῆνιγγα), ἐξεκλύομεν τὸ περιτρηθὲν ὄστυν. Ὅταν δὲ ἀπομείνωσι τὰ χεῖλη τῆς ἐντὸς πλακὸς ἀνωμάλια ἢ μὲ ἀκίδας, καθαροῦμεν ταῦτα μὲ τὸν φακωτὸν ἐκκοπέα κρατοῦντες αὐτὸν ἐπὶ τῇ δεξιᾷ τῶν χειρῶν, καὶ βάλλοντες τὸ φακωτὸν αὐτοῦ μέρος ἀνα μέσον τοῦ κρανίου καὶ τῆς παχειᾶς μῆνιγγος, καὶ οὕτως ἐκκόπτομεν μὲ τὸ ὄξύ αὐτοῦ στόμα τὰ ἐξέχοντα ἀνωμάλως ἀκίδια· ὁ δὲ ἀντίχειρ τῆς ἐχούσης τὸν ἐκκοπέα χειρὸς βάλλεται ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ οὕτω στηρίζει τὰς κινήσεις εἰς τὴν ἐκκοπήν.

Οἱ ἄγγλοι χειρουργοί, ἐξωθοῦσι τὸ περιτρηθὲν ὄστυν, οὐχὶ μὲ τὸν ὀστεουλκόν, ἀλλὰ μὲ τοῦ μοχλοῦ τὸ ἄκρον.

§. 735.

Ὅταν δὲ ἡ ἀνάγκη νὰ γείνωσι πλεονα τρήματα, τὸ μεταξὺ αὐτῶν διάστημα πρέπει νὰ εἶναι διαφόρως πλατὺ, ὅπερ ἐκκόπεται μὲ τὸν ὀσεοκόπον ἢ μὲ τὸν πρίονα τοῦ "Εὔος (Πεγ), ἢ ὅταν τὸ ἐκτρησόμενον ὄστυν πρέπη νὰ εἶναι μικρότερον παρ' ὅ,τι δύναται νὰ ἐκτρήσῃ ἡ χοινικίς, ἐπιβάλλομεν τὴν χοινικίδα τοιοῦτοτρόπως, ὥστε μέρος αὐτῆς νὰ περιστρέφῃται εἰς τὸ προηγουμένον τρήμα, ἢ τέλος, ὅπως μὴ ᾧσι κυκλοτερῆ τὰ τρήματα, ἐκκόπτομεν μὲ τὸν πρίονα τοῦ "Εὔος κατὰ διάφορον σχῆμα, ὅσον ἡ δολεῖσα βλάβη ζητεῖ νὰ ἐκκόψωμεν.

§. 736.

Μετὰ δὲ τὴν ἀνάτρησιν ἡ λοιπὴ ἀγωγή γίνεται κατὰ τὰ αἰτία, ὧν ἕνεκεν ἐγένετο ἡ ἀνάτρησις.

Τὸ παρέγχυμα, ὅταν ἢ ὑποκάτω τοῦ κρανίου, κενούται διὰ τοῦ προσήκοντος σχηματισμοῦ τῆς κεφαλῆς, ἢ δι' ἐνθέσεως σπόγγου ἢ μοτοῦ· ὅταν δὲ διὰ τῆς γενομένης ἀνατρήσεως δὲν εὔρεθῃ ὁ τόπος τοῦ παρεγχύματος, ὁ ἰατρός θέλει ὀδηγηθῆ, ἐξ ὧν σημείων εἶρητ' ἐν τῷ 705. §. εἰάν πρέπη νὰ ἐνεργῶσιν καὶ δευτέραν ἀνάτρησιν εἰς ἄλλον τόπον. Ἄν δὲ ἡ συλλογὴ τοῦ ὕγρου ἢ ὑπὸ τὴν παχεῖαν μὴνιγγα, ἀνωθεῖται αὕτη πρὸς τὸ γενόμενον τρῆμα, καὶ ἂν ἢ ἰσοειδῆς καὶ κλυδάζη, ἀναγκαῖον τότε νὰ διαιρεθῇ χιαστί, ἢ δὲ αἰμορραγία, ἣτις πηγάζει ἐκ τῆς μεσαίας μνηνιγγίτιδος ἀρτηρίας, ἐπέχεται διὰ τῆς θλίψεως τῆς ἀρτηρίας μὲ μοτόν, ἢ μὲ κηρίου κῶνον, ἢ μὲ ἰδιαιτερον κατὰ τὸν Φωλιέρον καὶ Γραίφον Ἰσχυαιμον πίεστρον, ἢ διὰ τῆς καυτηριάσεως μὲ πεκυρακτωμένην καφεροβελόνην. Ἄλλ' ἡ πείρα μᾶς διδάσκει, ὅτι ἡ αἰμορραγία αὕτη ἐπέχεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ θρομβώματος τοῦ αἵματος αὐτομάτως, ἢ πιέσει μὲ τὸν δάκτυλον ἐπὶ τινὰς στιγμὰς τῆς ὥρας. Ὅταν δὲ ἡ αἰμορραγία πηγάζῃ ἐξ ὄχετοῦ τινος τοῦ κρανίου, ἐπιφερόμεν ξηρὸν μοτόν καὶ προσήκουσαν πίεσιν· ἔκλυτα δὲ ὀστάρια ἐξαιρούμεν πεφυλαγμένως, καὶ κατάγματα μετ' εἰσθλάσεως μετεωρίζονται διὰ τοῦ ἀπλοῦ ἀναβολαίου, οὗ τὸ μὲν τῶν ἄκρων βάλλομεν ὑποκάτω τοῦ εἰσθλασθέντος ὄστου, τὸ δὲ ἕτερον κρατούμεν τῇ δεξιᾷ τῶν χειρῶν καὶ ἐπιθλίβομεν αὐτὸ ἐπὶ τοῦ λιχανοῦ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς, ὃν βάλλομεν ἐπὶ τῆς γενομένης ἐκτρήσεως.

Τὰς δὲ παρασχίδας, ὅσαι ὑπεχώρησαν εἰς τὰς μὴνιγγας τοῦ ἐγκεφάλου καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἐγκεφαλον, ἐξαιρούμεν πεφυλαγμένως καὶ χωρὶς βίας, πλατύνομεν δὲ καὶ τὴν διαίρεσιν τῆς παχεῖας μὴνιγγος, ὅταν αὗται ὦσιν ἐμπεπαρμέναι.

§. 737.

Ἡ ἐπίδεσις μετὰ τὴν ἀνάτρησιν ἔστω ὡς δυνατὸν ἀπλή. Μεταξὺ τῶν χειλέων τοῦ τραύματος ἐμβάλλομεν μοτόν ἀπαλὸν καὶ ἠλειμμένον μὲ ἀλοιφήν ἀπλήν, κείμενον ἐπὶ τοῦ κυκλοτεροῦς χείλους τοῦ ὀστέινου τρῆματος, καὶ μὴ θλιβόντα τὴν παχεῖαν μὴνιγγα· ἐπ' αὐτοῦ δὲ ἢ καὶ ἄνευ αὐτοῦ, φέρομεν τὰ χεῖλη τῆς διαίρεσεως τοῦ δέρματος πρὸς ἄλληλα μὲ ταινίας κολλητικῆς ἐμπλάστρου, ἀλλὰ τοιοῦτοτρόπως, ὥστε νὰ γίνηται τοῦ τραυματικῆς ἐκκρίματος ἡ ἔκρυσις εὐκόλως τε καὶ ἀπαρεμποδίστως, καὶ διατηροῦμεν ταῦτα εἰς τὸν οἰκειὸν τόπον δι' ὀθονίου εἰς τρίγωνον σχῆμα ἐνδεδιπλωμένον.

Δὲν ἔχω δὲ τὴν γνώμην νὰ δοκιμάζωμεν, ἀφ' οὗ τελειώσωμεν τὴν ἀνάτρησιν καὶ ἐξαιρέσωμεν πᾶν ὅ,τι ἀλλότριον εὔρωμεν, τὴν ἴασιν τοῦ ἐμβληθέντος τραύματος διὰ τῆς κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἐνώσεως, ὡς παραγγέλουσι πολλοὶ τῶν ἰατρῶν. Διότι

αί γενόμενα μετ' ἐπιτυχίας δοκιμαί τοῦ νά ἐπικολῶμεν ἐκ νέου μετὰ τὴν ἀνάτρησιν τὸ περιτρηθὲν καὶ ἐκκοπὲν δασάριον, καὶ τοῦ νά ἰατρεύωμεν τὸ τραῦμα διὰ τῆς κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἐνώσεως, ἀποδεικνύουσι μὲν, ὅτι εἶναι δυνατὸν νά γείνη σύμφυσις τοῦ ἐξαιρεθέντος διὰ τῆς ἀνατρήσεως καὶ ἐκ νέου προσηρμοσθέντος ὀστέου, ἀλλ' ὁ κίνδυνος τῆς φλεγμονῆς καὶ τῆς διαπυήσεως, ἕπερ ἐπάγει τὸ δασάριον τοῦτο, ὅταν δὲν ἐπιτύχη ἡ σύμφυσις, εἶναι ἐξ ἴσου μέγας, εἰ οὐ μείζων, παρὰ τὸ πιθανὸν τῆς ταχίας καὶ βεβαίας ἰάσεως, ἣν δύναται νά ἐπαγάγη ἡ κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἐνώσις. Ἐν γένει ὅμως δυνάμεθα νά δοκιμάσωμεν τὴν ἐκ νέου ἐπίθεσιν τοῦ ἐκτρηθέντος δασαρίου μόνον, ὅταν ἡ ἀνάτρησις γείνη εἰς τόπον τοῦ κρανίου ἀπαθῆ, καὶ ὅταν εἰς τὸν ἀνατρηθέντα τόπον δὲν εὑρεθῆ τι ἀλλότριον.

§. 738.

Ἡ καθόλου θεραπεία μετὰ τὴν ἀνάτρησιν γίνεται κατὰ τὰς περιστάσεις ὅθεν φλεβοτομοῦμεν, μεταχειριζόμεθα ψυχρὰς ἐπιβροχάς, δίδομεν ὑπακτικὰ πρὸς λύσιν τῆς φλεγμονῆς ἢ πρὸς κώλυσιν τῆς γενέσεως αὐτῆς, καὶ ὁ ἄρρωστος πρέπει νά ἡσυχάζῃ εἰς τὴν κοίτην.

§. 739.

Τὰ ἐπίδεσμα ἢ ἀλλάσσονται ἅπασι τοῦ νυκθήμερου, ἢ δις, ὅταν ἡ ἀφρονος ἐκκρυσίς ζητῆ τοῦτο. Ἡ παχεῖα μὴνιγξ, ὅταν μετὰ τὴν ἀνάτρησιν δὲν ἀκολούθησῃ τι ἰδιαίτερον, ἀποβάλλει κατὰ μικρὸν τὸ ἀργυροειδὲς χρῶμα, διακρίνει πύον καὶ σκεπάζεται ὑπὸ ἐρυθρᾶς σαρκός, ἣτις ἀναβιάζεται κατὰ μικρὸν πρὸς τὸ ὀστέινον τρήμα, ἐνοῦται μετὰ τῆς ἐκφυομένης ἐκ τοῦ ὄστου καὶ ἐκ τῶν σκεπόντων τὸ κρανίον ἀπαλῶν μορίων καὶ ἀπουλοῦνται στερεῶς (1). Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα γίνονται, βοηθοῦμεν τὴν

(1) Περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἀναπληροῦται τὸ τρήμα εἰς τὸ κρανίον μετὰ τὴν ἀνάτρησιν ἡ ἄλλην τοῦ ὀστέου ἀπώλειαν, εἰσι διάφοροι τῶν ἰατρῶν αἱ γνώμαι καὶ δόξαι. Ἀλλ' ἡ ἐνέργεια τῆς φύσεως καὶ ἐν τῇ ἀποφράξει τῶν ἐν τῷ κρανίῳ τρημάτων οὐδόλως διαφέρει τῆς ἐνεργείας πρὸς τὴν ἀναγέννησιν εἰς ἄλλων ὀστέων βλάβας. Ἡ παχεῖα μὴνιγξ, τὸ περικράνιον καὶ τὰ οἰκτεῖα τοῦ ὀστέου ἀγγεῖα συντείνουσιν εἰς τοῦτο. Ἐξ ἐκάστου τῶν μορίων τούτων ἀναφύεται ἐν εἰδὲι κεγχροειδοῦς σαρκὸς ἰσθός, ὅστις ἀναπληροῖ τὸ χάσμα τοῦ κρανίου, καὶ ἐνῷ ἐναποτίθενται ἀπαραλάττως καθὼς εἰς τὴν ἀρχιγενῆ ὀστέωσιν οἱ ὀστώδεις πηρῆνες, οἵτινες συγχωνευόμενοι ἀναπληροῦσι καθόλου ἢ κατὰ μέρος τὸ ἀπολωλὸς ὀστέον. Ὅταν γίνηται ἡ κατὰ μέρος ἀναπλήρωσις τοῦ ἀπολωλὸτος, ἡ ὀστέωσις τότε γίνεται μόνον κατὰ τὴν περιοχὴν καὶ φαίνεται, ὅτι ἀναφύεται ἐκ τοῦ χεῖλους τοῦ τρήματος, καὶ παρεκτείνεται μόνον κατὰ τὴν ἀπόστασιν. Εἰς τοῦτο ἴσως στηρίζεται ἡ μὴ ὀρθὴ γνώμη τοῦ Λαρέυος καὶ ἄλλων, ὅτι ἡ ἀπώλεια τῆς ὀστώδους οὐσίας εἰς τὰ τραύματα τοῦ κρανίου ἀναπληροῦται διὰ λεπτυσμοῦ καὶ μυχυσμοῦ τῶν πρὸς τὸ κέντρον ἀντιφερομένων ἰνῶν τοῦ ὀστέου. Ἐπειδὴ δὲ ἡ παχεῖα μὴνιγξ, τὸ περικράνιον καὶ ὁ ὀστώδης ἰσθός συντείνουσιν εἰς τὴν ἀνάπλασιν τῶν ὀστέων τοῦ κρανίου ἀναλόγως τῇ διακριτικῇ αὐτῶν ἐνεργείᾳ καὶ πλαστικῇ δυνάμει, βλέπομεν καὶ τὸ ἀναπληροῦν τὸ χάσμα τοῦ ὀστέου πλέγμα, ὅτε μὲν καθόλου, ὅτε δὲ κατὰ μέρος μόνον ἀποστεοῦμενον, τοῦ πύρου πολλάκις τότε περὶ τὸ χεῖλος τοῦ χάσματος τοῦ ὀστέου δίκην ὄγκου συγχιζομένου, καὶ ποτε

συνούλωσιν τῆς πληγῆς, ἐπιδόνοντες αὐτὴν ὀλίγον στερεῶς, καὶ δίδοντες κατὰ μικρὸν εἰς τὸν ἄρρωστον τροφὴν θρεπτικὴν καὶ τονωτικὴν. Ἐπιμένουσι δὲ μετὰ τὴν ἀνάτρησιν ἐτι τὰ φαινόμενα τῆς πίεσεως καὶ τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ ἐγκεφάλου, ἢ γεννῶντ' ἐκ νέου ταῦτα, ἐξετάζομεν καλῶς ἂν τὸ αἷτιον αὐτῶν ἢ εἰς τὸ τραῦμα, ἂν ὡς παρασχίδες ἐν αὐτῷ, ἢ χολώδη περιτώματα, ὧν ἡ ἀφαίρεσις ἀναγκαῖον νὰ γείνη δευτερώσει τῆς ἀνατρήσεως, ἢ κατὰ τοὺς πρότερον ἦδη δοθέντας κανόνας.

§. 740.

Μεταχειριζόμεθα δὲ ἔσω καὶ ἔξωθεν τονωτικά, ὅταν τὸ πῦον γείνη λεπτόν καὶ κακόν, ἀφαιροῦντες πάντα ἐρεθισμόν, ὅστις διατηρεῖ τὴν πύησιν, καὶ ἐξελκύοντες ὅσα ὀστάρια ἐλκύονται. Ὅταν δὲ ἡ παχεῖα μῆνιγξ περιταθῆ, κακοχρόσῃ καὶ ἀνακώσῃ εἰς τὴν ἑαυτῆς ἐπιφάνειαν μηκυτώδη βλαστήματα, ἅπερ συναγόμενα περὶ τὰ χεῖλη τοῦ τρήματος τοῦ ὀστοῦ ἐμποδίζουσι τὴν ἔκρυσιν τοῦ πύου, μεταχειριζόμεθα ξηραίνοντα φάρμακα, ἐπιθλιβόμεν, ὡς εἰκός, διὰ τῶν ἐπιθέσεων τὰ βλαστήματα, ἐπικαίωμεν τῷ χυτῷ νιτρικῷ ἀργύρῳ καὶ καθαιροῦμεν αὐτὰ, ὅταν εἰς τὰ ἤδη ῥηθέντα βοηθήματα μένωσιν ἀναλλοιώτα, μετὰ τὸ μαχαίριον ἢ μετὰ τὴν λαβὴν αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἐγκέφαλος δύναται νὰ ἐκθῆ διὰ τοῦ ἐκτρηθέντος τόπου πρὸς τὰ ἄνω, καὶ τοῦτο, ἢ διότι ἐκτείνεται ἡ οὐσία τοῦ ἐγκεφάλου, ἀφ' οὗ ἐπαύσατο ἡ πίεσις, ἢ διότι ῥηγνύμενα τὰ μικρὰ ἀγγεῖα τοῦ ἐγκεφάλου διὰ τῆς ἔξωθεν βλάβης αἰμορραγοῦσιν εἰς τὸν ἐγκέφαλον, ὅστις ἐξωθούμενος πρὸς τὸ τρήμα ἐξέλκοι τὴν παχεῖαν μῆνιγγα. Ὅσα δὲ μείζων καὶ ταχύτερα εἶναι ἡ αἰμορραγία, τόσῳ μᾶλλον ἐξογκοῦται καὶ ἐξωθεῖται ὁ ἐγκέφαλος, ἐξ οὗ τέλος ῥήγνυται καὶ ἡ λεπτὴ μῆνιγξ, καὶ τὸ περιέχον τὸ αἷμα πέταλον τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ τὸ αἷμα ἐκρέει, θρομβοῦται δὲ καὶ ἀθροίζεται, ὅσῳ αἰμορραγοῦσι τὰ ἀγγεῖα. Πρὸς ἴασιν δὲ μεταχειριζόμεθα κενώσεις αἵματος, ὑπακτικὰ καὶ πίεσιν μετρίαν· ὅταν δὲ ὁ ὄγκος αὐξάνηται ἀκαταπαύστως, κατασχάζομεν αὐτὸν μετὰ τὸ μαχαίριον· καὶ ἂν οὗτος αὐξάνηται τόσον, ὥστε τὸ διὰ τῆς ἀνατρήσεως

δὲ οὐδὲν ἀποστεοῦμενον. Γίνονται δὲ ταῦτα καθὰ ἡ μῆνιγξ μίνοι ἀπαθής, καθὰ τὸ περίκρانیον δὲν βλάπεται μεγάλως, ἐν συντόμῳ δὲ, καθὰ οὐδεμία τοῦ ὀστοῦ μεγάλη βλάβη γίνεται, καὶ καθὰ τέλος καὶ ἡ πλαστικὴ ἐνέργεια διαφέρει καθ' ὅσον ἡ ἥλικία εἶναι προβηκτικὴ ἢ νεανικὴ. Ὅσῳ δὲ, ἐν τῷ περι' οὗ ὁ λόγος πλέγματι, οὐδεμία τοῦ ὀστοῦ ἀνάπλασις γίνεται, περιχονδροῦνται τὰ χεῖλη τοῦ χάσματος τοῦ ὀστοῦ οὐδὲν ἴχνος ἀληθοῦς ὀστώδους ἀναπληρώσεως ἐμφαίνοντα. Τοιοῦτόν τι ἐτυχον νὰ ἴδω, ἐν ᾧ μετὰ τὴν ἐν τῷ κρανίῳ μέχρι τοῦ ἐγκεφάλου ὑποχώρησιν σκόλοπος ἐγένετο ἴασις, καὶ ὁ ἄρρωστος, καὶ τοὶ μεγάλοι βλάβαι τοῦ ἐγκεφάλου ἀπέμεινον· ἀπέθανε μετὰ πολὺν ἔπειτα χρόνον.

γενόμενον τρήμα είναι μικρόν, ὥστε ἐμποδίζεται ἡ ἔκρυσις τοῦ πύου, μεγεθύνουмен αὐτὸ διὰ δευτέρας ἀνατρήσεως.

§. 741.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ οὐλὴ τῆς ἐκτρήσεως εἰς τοὺς ἡξήμενους μὲν σπανίως, εἰς τοὺς γέροντας δὲ οὐδέποτε, καὶ εἰς τὰ παιδία μόνον κατὰ μικρὸν γίνεται στερεὰ ὡς τὸ λοιπὸν κρανίον, ἀνάγκη πᾶσα νὰ φέρωσιν ἐπὶ τοῦ ἐπουλωθέντος τόπου ταῦτα μὲν πρὸς καιρὸν, ἐκεῖνοι δὲ διὰ βίου, πέταλον δέρματος ἐφθού, (ἦττον δὲ χρήσιμον τὸ ἐκ μετάλλου, καὶ μὲ βαμβάκιον ὑπεστρωμένον), ὅπως ἐμποδίζεται καὶ ἡ πρὸς τὰ ἄνω ὠτις τοῦ ἐγκεφαλοῦ καὶ πᾶσα ἐξῶθεν πρὸς τὸν ἐγκέφαλον βία.

Ὁ Λαρεῦς παρετήρησεν, ὅτι μετὰ τὴν ἀπούλωσιν τοῦ ἐκτρηθέντος ὀστοῦ τὸ κρανίον, ἀλλάσσει τὴν μορφήν καὶ ἐπιπεδοῦται ἐπὶ τὴν πλευρὰν τῆς κακώσεως, συγχρόνως δὲ ἐλαττοῦται καὶ ἡ ἐνέργεια τῆς ψυχῆς.

§. 742.

Τῆς κεφαλῆς οἱ πολυειδεῖς ἐπίδεσμοι διαιροῦνται εἰς τὰς τάξεις τρεῖς.

Α'. Εἰς σχιστούς· εἰσὶ δὲ αὗτοι· 1) ὁ ἑξασκελής· 2) ὁ ὄκτασκελής· 3) ὁ τετρασκελής, ἢ ἡ σφενδόνη τοῦ Γαληνοῦ.

Β'. Εἰς ὀθόνια καὶ μίτρας, ἅπερ εἰσὶ.

1) Τὸ τετράγωνον ἢ μέγα ὀθόνιον τῆς κεφαλῆς· 2) τὸ τρίγωνον ἢ μικρὸν ὀθόνιον τῆς κεφαλῆς· 3) ὁ τρίγωνος τοῦ Σχρηγήρου κεφαλῶδεςμος· 4) ἡ μίτρα (νυκτερινὸς πῖλος)· καὶ 5) τὸ ἀμφίθληστρον τοῦ Σταρκίου.

Γ'. Εἰς εἰλητούς· εἰσὶ δὲ αὗτοι.

1) Ἡ διαίρεσις· 2) τὸ σκαφίον· 3) ὁ παραπλήσιος τῷ στοιχείῳ Τ, ἢ Ταυσειδῆς, καὶ ὁ παραπλήσιος τῷ στοιχείῳ Π ἢ Πιοσειδῆς κινητὸς τοῦ Σχρηγήρου· 4) ὁ μετωπιαῖος τοῦ Διονυσίου· 5) ἡ μίτρα τοῦ Ἰπποκράτους· 6) τὸ ἄμμα πρὸς πῖεσιν τῆς αἰμορροραγούσης κροταφίτιδος ἀρτηρίας.

Ὅλων δὲ τούτων τῶν ἐπίδεσμων προτιμότεροι κατ' ἐμὲ εἰσὶν· ὁ μὲν Ταυσειδῆς εἰς ὅλα τὰ ῥακώδη τραύματα, καὶ ὅταν ἦ, συνοχῆς χάριν, ἀνάγκη νὰ ἐπίδεσωμεν ὅτι ἐπιθέσωμεν εἰς ταῦτα· τὸ δὲ τρίγωνον τῆς κεφαλῆς σκέπαστρον ὡς γενικὸν σκέπαστρον, τὴν δὲ μίτραν τοῦ Ἰπποκράτους ὡς κανονικὸν πῖεστρον· ὅλοι δὲ οἱ λοιποὶ ἐπίδεσμοὶ εἰσὶ περιττοί.

§. 743.

Ἡ πολλάκις μετὰ προηγουμένην βλάβην τῆς κεφαλῆς γένεσις τῶν ἀποστημάτων τοῦ ἥπατος καὶ τῶν ἄλλων ἐντοσθίων τῆς κοιλίας εἶδωκεν ἔκπαλαι ἀφορμὴν εἰς τὰς πλέον διαφόρους γνώμας περὶ τοῦ τρόπου τῆς

γενέσεως καὶ περὶ τῆς αἰτιατικῆς αὐτῶν σχέσεως πρὸς τὴν βλάβην. Ὁ μὲν Παραϊὸς παράγει ταῦτα ἐκ συμφόρησεως αἵματος πρὸς τὰ ἔνδον μέρη, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὸ ἥπαρ ἐν καιρῷ τῆς τρώσεως ἢ τῆς διακινήσεως, ὡς ἐν καιρῷ μεγάλου φόβου. Ὁ δὲ Βερτράνδης (Bertrandi) ἐκ παρεμποδισμοῦ τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος εἰς τὴν κάτω κοίλην φλέβα, ἐν ᾧ τὸ μετὰ βίας ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου πρὸς τὴν ἄνω κοίλην φλέβα μετενεχθὲν αἷμα κωλύει τὸ ἐν ἐκείνῃ μεταφερόμενον αἷμα, καὶ ἐπάγει συμφόρησιν τοῦ αἵματος εἰς τὸ ἥπαρ· ὁ δὲ Πουτεαῦος, ἐξ ἐρεθισμοῦ ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου, πρὸς τὰ πόρρω μέρη μεταδιδόμενου· ὁ δὲ Δεσῶλτος ἐκ συμπαθείας τοῦ ἐγκεφάλου πρὸς τὸ ἥπαρ, ἧς ἕνεκεν ἐπὶ τῇ παθῆσει τοῦ ἔνός, εὐκόλως βλάπτεται καὶ τὸ ἕτερον· ὁ δὲ Ριχέρανδος ἐκ διακινήσεως τοῦ ὅλου σώματος, ἧτις γίνετ' ἐν ᾧ κακοῦται ἡ κεφαλὴ, καὶ δι' ἧς τὸ ἥπαρ διὰ τὸ μέγεθος καὶ διὰ τὴν χαλαρὰν αὐτοῦ προσάρτησιν πάσχει μᾶλλον ὄλων τῶν λοιπῶν ἐντοσθίων, καὶ πολλάκις ῥήγνυται, ὥστε γίνεται ἐν τῇ κοιλίᾳ θανάσιμος αἱμορραγία· ὁ Ριχέρανδος στηρίζει ταύτην αὐτοῦ τὴν θεωρίαν ἐπὶ τῶν γενομένων παρ' αὐτοῦ δοκιμῶν εἰς νεκρούς, οὓς ἐκ διαφόρου ὕψους κατακρημνίσας, διαφόρους ἰδέ συνθλάσεις καὶ ῥήξεις τοῦ ἥπατος· ὁ δὲ Δάνσης, ἐκ τῆς φλεγμονῆς τῶν φλεβῶν τῆς διπλῆς καὶ τῆς ἐν ταύταις ἐκ τούτου γενομένης πύσεως.

S. 744.

Ταύτας δὲ τὰς διαφόρους γνώμας καὶ τὰς σχέσεις πρὸς ταύτας ἐχούσας παρατηρήσεις ἀπλῶς ἐξετάζοντες, δὲν δυνάμεθα ν' ἀρνηθῶμεν, ὅτι διακινήσεις ὅλου τοῦ σώματος βλάπτουσι κατ' ἐξοχὴν τὸ ἥπαρ, ἐνεργοῦσι θλάσιν καὶ ῥήξιν, καὶ οὕτω δύνανται νὰ ἐπαγάγῃσι φλεγμονὴν καὶ ἐκπύσιν αὐτοῦ· ὡσαύτως δὲν δυνάμεθα ν' ἀρνηθῶμεν, καὶ ὅτι, εἰς χολερικούς, κατ' ἐξοχὴν δὲ εἰς οἰνοπότας, ἐν οἷς προὔπηρξε νόσῃσι τοῦ ἥπατος, ἂ ἐκ τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ ἐγκεφάλου γινόμενος κατὰ συμπαθειαν ἐρεθισμὸς τοῦ ἥπατος, δύνανται νὰ προξενήσῃ φλεγμονὴν αὐτοῦ. Ἐν τῷ πρώτῳ μὲν καθίστησι βεβαίαν τὴν διάγνωσιν ἢ μετὰ τῆς κακώσεως τῆς κεφαλῆς συνῶσα διακίνησις ὅλου τοῦ σώματος καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς ἐμφαινόμενα σημεῖα τῆς παθῆσεως τοῦ ἥπατος· ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ, δύνανται νὰ μᾶς ὀδηγήσωσιν εἰς τὴν διάγνωσιν τῆς καταστάσεως τοῦ σώματος τὰ φαινόμενα καὶ ἡ μετέπειτα ἐμφάνισις τῶν συμπτωμάτων τοῦ ἥπατος. Κατ' ἀμφοτέρας δὲ τὰς περιπτώσεις ἢ φλεγμονώδης πάθῃσις τοῦ ἥπατος ἐμφαίνεται, δι' ὧν σημείων ἐμφαίνεται ἐν γένει καὶ ἡ φλεγμονὴ τοῦ ἥπατος, ἐπάγει τὸ αὐτὸ τέλος καὶ ζητεῖ τὴν αὐτὴν θεραπείαν.

§. 745.

Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὅμως τὰ γενόμενα ἐν καιρῷ τῶν κεφαλικῶν τραυμάτων ἀποστήματα τοῦ ἥπατος, ἔκγονα τῆς ἐμπυαιμίας εἰσὶ καὶ ἔχουσιν ὅλως ὡς τὰ μεταστατικά. Δι' αὐτὸ δὲ ἐγεννῶνται ταῦτα μόνον ἐπὶ τοῖς ἐμπυϊστικοῖς τραύμασι τῆς κεφαλῆς, μάλιστα δὲ ἐπὶ τῇ κακώσει τῶν ὀστέων τοῦ κρανίου, καὶ ἂν ἐν καιρῷ τῆς τρώσεως οὐδὲ ἡ ἐλάχιστη ἐγένετο διακίνησις τοῦ σώματος ὅλου ἢ τοῦ ἥπατος· προηγεῖται δὲ πάντοτε ρίγος, ᾧ ἔπονται ὅλα τῆς ἐμπυαιμίας τὰ συμπτώματα. Ἡ δὲ πάθσις τοῦ ἥπατος ἐμφανεται συνήθως διὰ τοῦ ἰκτέρου μόνον, ἐπειδὴ ἐκ τῆς γινομένης κατὰ τὴν χώραν τοῦ ἥπατος ἐξετάσεως οὐδεμίαν αὐτοῦ φλεγμονώδη πάθησιν δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν· ἐξ οὗ τὰ τε χαρακτηριστικὰ καὶ περιγεγραμμένα πυώδη συναλίσματα, πολλὰ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, εὐρίσκομεν ἐπὶ τῇ μετὰ θάνατον ἐξετάσει, ὡς προηγουμένως (ἰδ. §. 64.) ἀκριβῶς περιεγράψαμεν, καὶ τὰ αὐτὰ συνήθως ἐν τοῖς πνεύμοσι ἀποστήματα καὶ ἐν τῇ πλευρᾷ ἐξιδρώματα· τοῦλάχιστον εὐρηκα τοῦτο βέβαιον, ὡς ὁ Μοργάγνης αὐτὸ παρετήρησεν. Ἡ εἰς τὸ αἷμα μετάβασις τοῦ πύου δύναται νὰ εἶναι τῆς φλεγμονῆς τῶν φλεβῶν τῆς διπλῆς ἔκγονος, ἢ δύναται νὰ γεννηθῇ καὶ κατ' ἄλλον τρόπον ὡς ἐν τῷ περὶ ἐμπυαιμίας εἰρηται. Ἐὰν δὲ σύγχρονος πάθσις τοῦ ἥπατος κατὰ συμπάθειαν, ἢ προηγουμένη διακίνησις δίδωσιν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ ἥπατι ἐπίστασιν τῶν σωματίων τοῦ πύου, δυνατόν μὲν εἶναι ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀποδεδειγμένον. Ἡ θεραπεία ἐνταῦθα ἔστω ὅλως κατὰ τοὺς ἐν τῷ περὶ ἐμπυαιμίας δοθέντας κανόνας. Ἡ ἔκβασις ὅμως εἶναι συνήθως θανάσιμος.

B'.

Περὶ τραυμάτων τοῦ προσώπου.

§. 746.

Κύριος σκοπὸς τῆς θεραπείας τῶν τραυμάτων τοῦ προσώπου εἶναι ἡ κάλυσις οὐλῆς ἀσχήμου· διὰ τοῦτο δεόν, ὅταν ἀνώμαλον ἢ καὶ μέγα τὸ τραῦμα, καὶ τὰ χεῖλη πολὺ ἐκτετραμμένα, καθ' ὅν τόπον ἐμποδίζεται ἡ συνοχὴ τοῦ κολλητικοῦ ἐμπλάστρου, καὶ ὅταν τέλος οὐδεμία ὑπάρχῃ ἀντένδειξις εἰς τὴν διὰ τῆς συμφύσεως ἑνώσιν, νὰ γίνηται ἢ διὰ τῶν ῥαφῶν ἑναιμος ἑνώσις. Ἡ ἐν τοῖς τραύμασι τοῦ προσώπου αἰμορραγία εἶναι μὲν κοινῶς μεγάλη, ἀλλ' ὅμως ἢ ἐπίσχεσις, ὅταν αὐτὴ πηγάζῃ ἐκ βλάβης τῶν μικροτέρων ἀγγείων, γίνεται βεβαίως διὰ τῆς ἀκριβοῦς ἐνώσεως τοῦ τραύματος· ἢ περιελάς διὰ λεπτῶν βελόνων τῶν ἐντομολόγων

γινομένη ραφή εἶν' ἐν γένει ἡ μάλιστα πρὸς τὴν ἔνωσιν τῶν τραυμάτων τοῦ προσώπου ἐπιτηδεῖα.

§. 747.

Τὰ κατὰ τὰς ὀφρῦς τραύματα τοῦ προσώπου, κάθετα μὲν ὄντα, δύναται νὰ ἐνωθῶσι διὰ τοῦ κολλητικοῦ ἐμπλάστρου, ἐπικάρσια δὲ, ζητοῦσι πάντοτε τὴν ἔναιμον ραφήν. ὅταν δὲ ταῦτα ἐκπηθῶσιν, ἡ ἴασις γίνεται διὰ μοτώσεως, καί, συνοχῆς χάριν, δι' ἐπιβολῆς ταινιῶν κολλητικοῦ ἐμπλάστρου.

Τὰ κατὰ τὰς ὀφρῦς τραύματα ἐπάγουσιν ἐνίοτε τύφλωσιν ἢ μείωσιν τῆς ὁράσεως· γίνεται δὲ τοῦτο.

1) Διὰ διακίνησιν τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς. Ἡ ἀμαύρωσις ἐνταῦθα γίνεται εὐθὺς μετὰ τὴν τρώσιν καὶ ἡ ἴρις μένει ὅλως ἀκίνητος· παρέρχεται δὲ τὸ πάθος κατὰ μικρὸν ἢ αὐτόματον ἢ διὰ πτητικῶν βοηθημάτων. Ὅταν δὲ ἡ διακίνησις γεννῆσθαι ῥῆξιν τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς, γίνεται παρέχουσι αἵματος ἐν ταῖς θαλάμαις τοῦ ὀφθαλμοῦ, θύβιος κόνος, μεγίστη εὐκισθησία τοῦ ὀφθαλμοῦ, ὥστε οὗτος δὲν ἀνεχεται τὴν ἐλαχίστην ἐπάφσιν, τελεῖα τύφλωσις, ἣτις εἶναι ἀνίατος, καὶ ἐν ἡ πρὸς κώλυσιν τῆς γενέσεως τῆς φλεγμονῆς παρὰ τὰ δυνάμεις ἀφλεγμάντου βοηθήματα οὐδὲν ἄλλο ἔχομεν νῦν προσφέρειμεν.

2) Διὰ θλάσιν καὶ ἀτελή ῥῆξιν τῶν μεγαλειτέρων διαφυάδων τοῦ ἐπισκυνίου νεύρου. Ἡ μείωσις τῆς ὁράσεως γίνεται ἐνταῦθα ἢ εὐθὺς, ἢ πολῶ χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὴν γενομένην βλάβην· τὸ ποιῶν καὶ ὁ τόπος τοῦ τραύματος ὁδηγοῦσι τὸν ἰατρὸν εἰς τὴν βεβαίαν τοῦ πάθους διάγνωσιν, ὅστις δὲν ἔχει νὰ πράξῃ ἄλλο τι, εἰμὴ ν' ἀποκόψῃ τελεῖως τὸ ἡμιερῆτον νεῦρον, καὶ νὰ ἰατρεύσῃ τὸ τραῦμα διὰ τῆς ἀπλῆς τραυματικῆς ἀγωγῆς.

3) Διὰ περισπασμὸν τοῦ ἐπισκυνίου νεύρου ἐν καιρῷ τῆς συνουλώσεως. Ἡ διάγνωσις τοῦ πάθους εἶν' εὐκόλος διὰ τὴν μετὰ πολὺν καιρὸν γένεσιν τῆς ἀμαύρωσεως, καὶ ἡ ἴασις γίνεται μόνον διὰ τῆς ἀποκοπῆς τοῦ νεύρου.

4) Δι' ἐπιπλοκὴν τῶν εἰρημένων αἰτίων. Ὁ ἰατρὸς χρεωστῆ ἐνταῦθα νὰ θεραπεύσῃ τὸ τραῦμα πρῶτον, καὶ ἔπειτα τῆς διακινήσεως τὰ ἐπακόλουθα. Τὰ αὐτὰ γίνονται εἰς τὸν ὀφθαλμὸν, καὶ ὅταν κακωθῇ τὸ ὑποφθάλμιον νεῦρον. Παρετήρησα ἀμαύρωσιν, αἰφνιδίως γεννηθεῖσαν μετὰ πληξίν, ἀπὸ ὀκτῶ ἡδὴ ἡμερῶν κατὰ τὸ μέτωπον γενομένην, καὶ οὐδὲ ἔχνος εἰς τὰ ἐκτὸς μέρη τοῦ δέρματος ἐγκαταλείψασαν. Εἰς ταύτην τὴν ἀμαύρωσιν ἡ κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐκινεῖτο καὶ ἦτο κατὰ φύσιν, καὶ ὁ πεπονθὸς τόπος ἀνεπώδυνος. Διὰ προσβολῆς βδελλῶν, κατ' ἐπανάληψιν γενομένης, καὶ δι' ἀνατρίψεων μετὰ τὴν δι' ὑδαργύρου ἀλοιφήν, καὶ δι' ἐπιθέσεως ἐκδορίων κατὰ τὴν διασπορὰν τοῦ μετωπιαίου νεύρου ἰάθη ἐντελῶς.

§. 748.

Μικρὰ, ἐπιμήκη καὶ ἐπικάρσια τραύματα τῶν βλεφάρων ἐνοῦνται. μετὰ ταινίδια Ἀγγλικοῦ ἐμπλάστρου, εἰάν ταῦτα ἐπιβληθῶσι τοιουτοτρόπως, ὥστε νὰ μὴ διαβρέχωνται τὰ ἄκρα αὐτῶν ὑπὸ τοῦ δάκρυος· τὰ δὲ καθέτως γενόμενα τραύματα, ὅσα διασχίζουσι τὰ βλέφαρα τελεῖως, ἀπαιτοῦσι τὴν ἔναιμον ραφήν, ἢς τὰ ράμματα πρέπει νὰ διαπεύρωσι μόνον τὸ ἐκτὸς δέσμα τῶν βλεφάρων, μεταξὺ δὲ τῶν ἀμμάτων ἐπιβάλλονται ται-

νίδια Ἀγγλικῶ ἔμπλάστρου. Ὁ ὄφθαλμὸς φυλάσσεται κλειστὸς διὰ ταινίας Ἀγγλικῶ ἔμπλάστρου, καθέτως βαλλομένης καὶ καλύπτεται μὲ σπληνίον. Ἐπικάρσια τῶν βλεφάρων τραύματα, ὅσα εἰσὶ μεγάλα, καὶ γίνονται μετ' ἀπωλείας τῆς οὐσίας, ἀπαιτοῦσι πρὸς βεβαίαν αὐτῶν ἔνωσιν τὴν ἔναιμον ῥαφήν, καὶ τοὶ πολλάκις εὐνῶνται νὰ ἐνωθῶσι καὶ διὰ ταινιῶν τοῦ κολλητικῶ ἔμπλάστρου, ὅταν ταῦτα συναχθῶσιν ἀπὸ τῆς παρεΐας πρὸς τὸ μέτωπον, ἢ δὲ παρεΐα ἀρθῆ πρὸς τὰ ἄνω διὰ τοῦ ἐπίδεσμου, ὅστις λέγεται ἀπλοῦς ἢ τοῦ Ἰπποκράτους ὀφθαλμῶς. Μεταξὺ δὲ τῶν ἀμμάτων ἐπιβάλλονται ταινίδια κολλητικῶ ἔμπλάστρου, καὶ ἐμποδίζεται ἡ κίνησις τῶν βλεφάρων διὰ καθέτου ἐπιβολῆς ταινιῶν τοῦ κολλητικῶ ἔμπλάστρου.

§. 749.

Τὰ τραύματα τοῦ ὠτός συνάγονται δυσκόλως διὰ τὰ πολλὰ ὑβώματα καὶ κοιλώματα τῶν χόνδρων αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νὰ γείνη εἰς πολλὰ μέρη ἡ ἔναιμος ῥαφή, ἧς τὰ ῥάγματα διαπεύρουσι μόνον τὸ ἐκτὸς δέρμα. Ὅταν δὲ συγχρόνως ἢ καὶ ὁ ἀκουστικὸς πόρος βεβλαμμένος, διαμοτοῦμεν αὐτὸν πρὸς ἔνωσιν τῶν χειλέων τοῦ τραύματος καὶ πρὸς κώλυσιν τῆς ἐνταῦθα συλλογῆς τῆς τραυματικῆς ἐκκρίσεως· διαμοτοῦμεν δὲ ἔπειτα καὶ ὅλον τὸ ὄτι καὶ τὰ κοιλώματ' αὐτοῦ, σκεπάζομεν αὐτὰ μὲ σπληνίον καὶ ἐπιδέσομεν ἔπειτα μὲ πτύγμα ὀθονίου, ὅπερ τάσσομεν ὑπὸ τὸ γένειον καὶ συνάπτομεν τὰ ἅκρα αὐτοῦ, φέροντες αὐτὰ ὑπὲρ τὰ ὦτα ἐπὶ τῆς κορυφῆς. Ἄν δὲ τὸ ὄτι ἀποκοπῆ τελείως, ἢ συνέχηται ὀλίγον μόνον κατὰ τινα τόπον, πρέπει πάντοτε νὰ δοκιμάζωμεν τὴν ταχειαν αὐτοῦ ἔνωσιν.

§. 750.

Τὰ δὲ κατὰ τὴν ῥίνα τραύματα διασχίζουσιν αὐτὴν ἢ κατὰ τὴν μεσότητα, ἢ κατὰ τὰ πτερυγία, ἢ ἀποκόπτουσιν αὐτῆς μέρος κρημοσειῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολλὸν, ἢ ὅλως. Τὴν ἔνωσιν τῶν διασχιζόντων τὴν ῥίνα κατὰ τὴν μεσότητα δυνάμεθα νὰ ἐνεργήσωμεν, ἐπικολῶντες ταινίας κολλητικῶ ἔμπλάστρου, καὶ ἐπιβάλλοντες συνοχῆς χάριν σπληνία καὶ τὸν Πιοειδῆ ἐπίδεσμον, ἢ τεμάχιον κολλητικῶ ἔμπλάστρου, ἐγκόπτοντες αὐτῶ παραπλησίως τῷ Ῥωμαϊκῷ στοιχείῳ Β. Ὅταν δὲ διαιρεθῶσι τὰ πτερυγία, συνάγομεν ταῦτα διὰ τῆς ἐναίμου ῥαφῆς, διαπεύροντες τὸ ἐπικείμενον μόνον δέρμα. Ὅσα δὲ τραύματα διακόπτουσι τὴν ῥίνα κατὰ τὴν μείζον' αὐτῆς διάμετρον, καὶ ἐπομένως εὐθύνονται μάλλον ἢ ἥττον καθέτως, ὥστε ὀλόκληρον αὐτῆς μέρος ἀποκόπτεται ἐντε-

λῶς, ἢ συνέχεται ὀλίγον μόνον κατά τινα τρόπον, ἀπαιτοῦσι τὴν διὰ τῆς ἐναιμίου ῥαφῆς καὶ τῆς ἐπιβολῆς τῶν ταινιῶν τοῦ κολλητικοῦ ἐμπλάστρου ἔνωσιν (ἴδ. §. 610). Μόνον δὲ ὅταν μικρὸν τι μέρος βλαφθῆ κατὰ τὸ ἄκρον τῆς ῥινός, ἀρκεῖ πρὸς σύμφυσιν ταινίδιον κολλητικοῦ ἐμπλάστρου ἐπικαρσίως ἐπιβαλλόμενον. Εἰς δὲ τοὺς ῥώθωνας ἐμβάλλομεν μετὰ προσοχῆς ἐλαστικὰ συρίγγια, ἅπερ συνέχονται πρεπόντως μετὰ τῆς λοιπῆς ἐπιδέσεως.

Οἱ ἐπίδεσμοι τῆς ῥινός, ἦγουν 1) ἡ διάκρισις. 2) ὁ ἐκ τριῶν ταινιῶν ἰέραξ. 3) ὁ ἐκ πέντε ταινιῶν ἰέραξ. 4) ἡ ἐπὶ ῥινός σφενδὸν ἡ. 5) ὁ Ὑοσειδῆς 6) ὁ Ταυσειδῆς 7) ὁ Πιοσειδῆς, ὧν ἡ ἐνέργεια ἐν γένει εἶναι ἢ πρὸς τὰ πλάγια, πρὸς τὰ ἄνω, ἢ πρὸς τὰ κάτω συμπίεσις τῆς ῥινός, δὲν φυλάσσονται εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν, οὐδ' ἐνεργοῦσιν ἀσφαλῶς, καὶ καθίστανται περιττοὶ διὰ τῆς προσηκούσης ἐπιβολῆς τῶν ταινιῶν τοῦ κολλητικοῦ ἐμπλάστρου (ὡς ἀρμόζουσι κάλλιστα τὸ τετρασκελῶς διάτμητον τεμάχιον, ἢ αἱ ταινίαι τοῦ κολλητικοῦ ἐμπλάστρου κατὰ τὸν Βοίτχηρον).

Ἡ ἔνωσις τῶν τραυμάτων κατὰ τὰς γνάθους γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ τῶν ταινιῶν τοῦ κολλητικοῦ ἐμπλάστρου, ἐκτός μόνον ὅταν ὡσι ταῦτα πολὺ κεχηνότα, γωνιώδη καὶ τὰ χεῖλη ἐντελῶς κεχωρισμένα, ἢ ὅταν ἢ βεβλαμμένοι ὁ Στενωλιανὸς ἀγωγὸς καθότι τότε ἀπαιτεῖται ἡ ἐναιμὸς ῥαφή. Εἰς ὅλα τὰ διαμπερῆ τραύματα τῶν γνάθων καὶ χειλέων τοῦ στόματος, ἐν οἷς ἀνάγκη νὰ περιτεθῆ βρόχος εἰς αἰμορραγοῦντα ἀγγεῖα, δεόν τὰ ἄκρα τοῦ ἄμματος νὰ εἰσαχθῶσιν εἰς τὴν κοιλοτητα τοῦ στόματος καὶ νὰ ἐξαχθῶσι διὰ μιᾶς τῶν γωνιῶν αὐτοῦ. Ἄν δὲ ἡ πληγὴ τοῦ Στενωλιανοῦ ἀγωγοῦ δὲν ἰθῆ διὰ τῆς κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἐνώσεως, τὸ δὲ σίελον ἐρέη, ἐπιτυγχάνομεν τῆς ἰάσεως αὐτῆς, ἐπιθλιόντες συνεχῶς τῷ χυτῷ νιτρικῷ ἀργύρῳ, καὶ ἐπιθλιόντες αὐτὴν διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῆς φορβειᾶς. τέλος δὲ καὶ ἐμποδίζοντες τὸν ἄρρωστον νὰ ὀμιλῇ καὶ νὰ μασσᾷ.

§. 752.

Τὰ ἐξ ἐπιπολῆς τῆς γλώσσης τραύματα ἰατροῦνται, ὅταν ἡ γλῶσσα μὲν ἀκίνητος, τὰ δὲ κατὰ βάθος, καὶ μάλιστα τὰ ἐπικάρσια, ζητοῦσι τὴν ῥαφήν. Ὁ ἄρρωστος δεόν νὰ μὴ μασσᾷ μηδὲ νὰ ὀμιλῇ τρέφεται δὲ μὲ μόνον ζωμούς θρεπτικούς, προσφερομένους διὰ σωλήνος ἐλαστικοῦ εἰς τὸν στόμαχον, διὰ τῶν ῥινῶν εὐδοκισθέντος, ἢ ἐνιεμένους διὰ κλυστήρων εἰς τὴν ἕδραν.

Γ'.

Περὶ τῶν τραυμάτων τοῦ τραχήλου.

§. 753.

Τὰ κατὰ τὸν τράχηλον τραύματα δύνανται νὰ βλάψωσι τὸ δέρμα μόνον, τοὺς κατ' ἐπιπολὴν μῦς, ἢ καὶ τὰ κατὰ βάθος κείμεν' ἀγγεῖα καὶ νεῦρα, τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν καὶ τὸν οἰσοφάγον, ἢ καὶ αὐτὸν τὸν ραχίτην μυελόν. Τὰ δὲ διὰ πλήξεως τραύματα εἰσὶ συχνότατα ἢ κατὰ κάθετον ἢ ἐπικαρσίως, καὶ ὅταν διασχίζωσι τὸ δέρμα καὶ τοὺς κατ' ἐπιπολὴν μῦς κατὰ τὴν πρόσθιον πλευρὰν τοῦ τραχήλου, δύνανται νὰ ἐνωθῶσι διὰ τῶν ταινιῶν τοῦ κολλητικοῦ ἐμπλάστρου, ἀνανεύοντος μὲν τοῦ ἄρρώστου πρὸς τὰ ὀπίσω τὴν κεφαλὴν, ὅταν ὦσιν ἐπιμήκη, ἐπικύπτοντος δὲ αὐτὴν πρὸς τὰ πρόσω, ὅταν ὦσιν ἐπικάρσια· ἢ δὲ αἰμορραγία, ἣτις ἀκολουθεῖ διὰ βλάβην τῆς ἔξω σφαγιτίδος φλεβός, ἐπέχεται ἢ αὐτομάτως ἢ διὰ μετρίας πίεσεως. Ὅταν δὲ τὰ τραύματα ὡς μετ' ἀπωλείας οὐσίας, ἢ ὅταν ταῦτα διαπυῶνται πολὺ, ὁ ἄρρώστος χρεώσεται περὶ τὰ τέλη τῆς θεραπείας νὰ κρατῇ τὴν κεφαλὴν ὀρθίως πρὸς κάλυψιν τῆς πυορροίας ὀπισθεν τοῦ γένου.

§. 754.

Τὰ δὲ βαθύτερα τραύματα, ἐν οἷς βλάπτονται τὰ ἐπισημότερ' ἀγγεῖα, ἐπάγουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ταχέως τὸν θάνατον διὰ τὴν αἰμορραγίαν. Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτῆς τῆς καρωτίδος τὴν βλάβην δύνανται νὰ περὶσθῆ ὁ ἄρρώστος, ἐὰν βοηθός τις ἐπιθλήσῃ τὴν ἀρτηρίαν κάτωθεν τῆς γενομένης βλάβης, καὶ τὸ ἀποχωρισθὲν αὐτῆς ἄκρον ἀπογυμνωθῆ καὶ διαδεθῆ. Ὅταν δὲ ἡ ἐσωτερικὴ σφαγιτις ἢ κατὰ μέρος βεβλαμμένη, πρέπει νὰ γείνη τοῦ αἵματος ἡ ἐπίσχεσις διὰ τῆς ἐπιπίεσεως, καὶ ὅταν ἀκοπῇ τελείως, νὰ διαδεθῆ τὸ ἀποχωρισθὲν ἄνω αὐτῆς ἄκρον, ἀφ' οὗ μεγεθύνομεν τὸ τραῦμα προσηκόντως, ἐπιθλίβοντος αὐτὴν τοῦ βοηθοῦ ἄνωθεν τῆς γενομένης βλάβης. Ἀλλ' ἡ διάδεσις τῶν ἀγγείων τούτων πρέπει νὰ γίνηται πολὺ πεφυλαγμένως καὶ χωρὶς νὰ συλλαμβάνωνται εἰς τὸν περιτιθέμενον βρόχον τὰ πλησίον αὐτῶν νεῦρα καὶ μάλιστα τὸ πνευμονογαστρικόν.

Τὴν δὲ διάδεσιν τῶν βεβλαμμένων διαφυάδων τῆς καρωτίδος ἐνεργούμεν ἢ ἐν αὐτῷ τῷ γενομένῳ τραύματι, ἀφ' οὗ μεγεθύνομεν αὐτὸ, ἢ, ὅταν ἢ τοῦτο ἀδύνατον, διαδέομεν αὐτὴν τὴν καρωτίδα.

§. 755.

Κακώσεις τοῦ πνευμονογαστρικοῦ νεύρου ἐπάγουσιν ἀφωνίαν, σπασμῶδη συμπτώματα, καὶ θάνατον. Τοῦ δὲ παλινδρόμου νεύρου ἡ κάκωσις ἐπάγει ἀφωνίαν, ἀλλ' αὕτη παύεται μετὰ καιρὸν. Ὅταν ὅμως βλαφθῇ ἢ κατὰ τὸν λάρυγγα διασπειρομένη διαφυὰς, ἐπέρχεται θάνατος διὰ τὴν παῦσιν τῆς ἀναπνοῆς· καὶ ἡ βλάβη τούτου εἶναι κυρίως, ὅτι μετὰ τὴν ἀποκοπὴν τοῦ ὅλου σώματος τοῦ πνευμονογαστρικοῦ νεύρου, ἐπιφέρει τάχιστα τὸν θάνατον. Κατὰ τὰ πειράματα τοῦ Δυπύου (Dupuy) ζῶσι πολὺν ἔτι καιρὸν μετὰ τὴν ἀποκοπὴν ἀμφοτέρων τῶν πνευμονογαστρικῶν νεύρων, ἐὰν ἡ τραχειὰ ἀρτηρία ἀνοιχθῇ κατωτέρω τοῦ λάρυγγος, θνήσκει δὲ πάντοτε τὸ ζῶον, ἂν δὲν ἀνοιχθῇ, ὡς εἴρηται, ἡ τραχειὰ, διὰ παραλύσεως τῶν νεύρων, ὅσα διασπείρονται εἰς τοὺς διαστολεῖς τῆς γλωττίδος μῦς. Ὅταν δὲ κακωθῶσι τὸ συμπαθητικὸν νεῦρον, ἢ τὸ νεῦρον τοῦ διαφράγματος, ἢ ὁ βραχίτης μυελός, ἐπέρχεται σπασμωδῶς ὁ θάνατος.

§. 756.

Ἐὰν δὲ ἐπὶ τοῖς ἐμβαλλομένοις κατὰ τὸ ἄνω μέρος τοῦ τραχήλου, καὶ μεταξύ τοῦ θυρεοειδοῦς χόνδρου καὶ τοῦ ὕσειδοῦς ὀστοῦ ὑποχωροῦσι τραύμασι διαιρεθῶσι μὲν οἱ γλωσσοεπιγλωττικοὶ σύνδεσμοι (Ligamenta glossoepiglottica) μὲν δὲ ἀδιαίρετος ὁ θυρεοεπιγλωττικός σύνδεσμος (Ligamentum thyreoepiglotticum), ἐπέρχεται ταχέως ὁ θάνατος διὰ πνιγμονῆς, ἐπειδὴ καταπίπτει ἡ ἐπιγλωττίς, καὶ ἀποφράσσεται ὅλως ἡ ὀπή τῆς γλωττίδος. Τὸ μόνον πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου εἶν' ἐνταῦθα ἡ ὡς δυνατὸν ταχέως διαίρεσις τοῦ λάρυγγος ἢ τῆς τραχείας ἀρτηρίας.

Ὁ Στόκς (Stokes, Dublin Journal. 1841. N° 55.) καὶ ὁ Αὔστον (Hauston Dublin Hospital Reports vol. V.) ἐκοίνωσαν περίεργα τοιαῦτα πράγματα. Καὶ ὁ πρῶτος μὲν, ἐλθὼν μόλις μετὰ δέκα καὶ πέντε στιγμὰς τῆς ὥρας, ἀφ' οὗ τις ἐν τῇ παραφορᾷ ἔτρωσεν ἑαυτὸν κατὰ τὸν τραχήλον, εὔρεν αὐτὸν νεκρὸν, ὅστις ὅμως ἐφαίνετο ὡς νὰ μὴ ἀπέθανεν ὑπὸ αἱμορραγίας, ἀλλ' ὑπ' ἀσφυξίας. Τὸ ὄσον τριῶν δακτύλων μακρὸν, στρογγύλον, καὶ πολλαπλῶς κατεσπαραγμένον καὶ κεκηνὸς τραῦμα ἔκειτο κατὰ τὸ ἀνώτατον μέρος τοῦ αὔχενος, τὸ ἐκχυθὲν οἶμα δὲν ἦτο πλεόν τῶν ὀκτώ ἢ δέκα οὔγγιων· τὸ πρόσωπον τοῦ νεκροῦ ἦτο πελιδνόν, τὰ χεῖλη κελαινά καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ καθαροὶ καὶ λαμπροί. Ἀκριβέστερον δὲ ἐξετάσας εὔρεν, ὅτι τὸ τραῦμα διέκε λαζῶς ἀνομίσειον τοῦ θυρεοειδοῦς χόνδρου καὶ τοῦ ὕσειδοῦς ὀστοῦ, εἰ ἢ δεξιὰ πτέρυξ ἦτον ἀπὸ τοῦ λοιποῦ ὀστοῦ κεχωρισμένη· ἡ μεταξὺ τῆς ἐπιγλωττίδος καὶ τοῦ ὕσειδοῦς ὀστοῦ σύνδεσις ἐντελῶς κεχωρισμένη, καὶ ὁ χόνδρος ἐκείνος τῆς ὀπισθοῦ πλευρᾶς τοῦ λάρυγγος μετὰ τοῦ ἄκρου ἀπτόμενος, παρέκειτο πλατέως ἐπὶ τῆς ὀπῆς τῆς γλωττίδος, ὥστε ἀπέφρασεν ἐντελῶς ταύτην· διὰ τοῦ δακτύλου ἀπεκινεῖτο μὲν ἐκεῖθεν, ἀλλὰ καὶ αὐθις κατεφέρετο εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, ὅταν ὁ δά-

κευλος ἀπεμακρύνετο. Ὁ πρὸ αὐτοῦ ἐλθὼν ἰατρός ἔλεγεν, ὅτι ὀλίγας στιγμὰς μετὰ τὴν τρωσίν ἔπαλλεν ἔτι ἀσθενῶς ἡ καρδία, καὶ ὅτι πρὸ ὀλίγου ἔτι ἐγένετο ἀσθενῆς καὶ σπασμωδικὸς ἀναπνευστικὸς ἀγὼν μετὰ μεγάλης ἐξογκώσεως τῶν φλεβῶν τοῦ τραχήλου. Πέντε δὲ ὥρας μετὰ τὴν ἀποβίωσιν ἦτον ἔτι τὸ μὲν πρόσωπον πελιδνόν, τὸ δὲ σῶμα ψυχρὸν καὶ ἀκαμπές. Ἐξετάσας δὲ καὶ αὐθὺς τὸν νεκρὸν, εὔρεν ὅτι αἱ μεταξὺ τοῦ ὑοειδοῦς ὄστοῦ καὶ τοῦ θυροειδοῦς χόνδρου συνδέσεις καὶ οἱ γλωσσοεπιγλωττικοὶ σύνδεσμοι ἦσαν διηρημένοι, ἀδιαίρετος δὲ ὁ θυροεπιγλωττικὸς σύνδεσμος, ὥστε ἡ ἐπιγλωττις, εἰς τὸν λάρυγγα καταπεπτωκυῖα, ἐκάλυπτεν ἐντελῶς τὴν ὀπὴν τῆς γλωττίδος. Δι' ἐξω σφαγιτίδες ἦσαν ἀπαθεῖς καὶ μέλανος αἵματος πλημμυροῦσαι· ἀπαθεῖς δὲ καὶ αἱ καρωτιδες ἦσαν καὶ αἱ ἔσω σφαγιτίδες μεθ' ὄλων τῶν συνοδεύοντων αὐτὰς νεύρων· διηρημένη δὲ ἡ γλωσσίτις καὶ ἡ θυροειδίτις ἀρτηρία μετὰ τοῦ γλωσσικοῦ νεύρου. Μετὰ τὴν ἀνατομὴν τοῦ θώρακος συνέπεσαν οἱ πνεύμονες, καὶ ὁ ἐκπνεόμενος ἀήρ ἦρεν ἐπὶ τὰ ἄνω τὴν ἐπιγλωττίδα. Οἱ πνεύμονες δὲν ἦσαν πολὺ πλήρεις αἵματος· ἡ δεξιὰ ἄνω καὶ κάτω κοιλία τῆς καρδίας καὶ αἱ στεφανίτιδες αὐτῆς φλέβες αἵματος μέλανος πλημμυροῦσαι. Τὰ ἐντόσθια τῆς κοιλίας ὑγιᾶ, καὶ παραδόξως συνεσταλμένα τὰ ἔντερα καὶ ὁ στόμαχος. Τὸ κρανίον δὲν ἠνεψήθη. Ὁ δὲ δούτων ἀπέτρεψεν ἐν παρομοίᾳ περιπτώσει παρατυκὰ τὴν πνιγμονὴν, βαλὼν εὐθὺς εἰς τὴν πληγὴν τὸν δάκτυλον καὶ διώσας ἐπὶ τὰ ἄνω τὴν ἐπιγλωττίδα.

Τὰ τραύματα τῆς τραχείας εἰσὶν ἢ ἐπιμήκη ἢ ἐπικάρσια, ἐν τούτοις δὲ ἡ τραχεῖα βλάπτεται ἢ κατὰ μέρος ἢ καθόλου, ἢ ἀραιοῖται μέρος αὐτῆς ὡς γίνεται π. χ. εἰς τὰ διὰ πυροβόλων τραύματα. Καὶ τὰ μὲν ἐπιμήκη τραύματα ζητοῦσι παντοτεινὴν πρὸς τὰ ὑπὲρ ἄνευσιν τῆς κεφαλῆς τὰ δὲ ἐπικάρσια διαίρουσιν ἢ κατὰ μέρος τὴν τραχεῖαν ἢ καθόλου. Βίσι δὲ κοινῶς ἔχοντα ἀποπέρας αὐτοχειρίας, καὶ γίνονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ τραχήλου μεταξύ τοῦ λάρυγγος καὶ τοῦ ὑοειδοῦς ὄστοῦ, καὶ ὑποχωροῦσιν, ὅταν ὡς μεγάλα εἰς τὸ ὀπισθεν μέρος τοῦ στήματος, δι' οὗ ἐξέρχονται ἀπὸ τοῦ τραύματος ἀήρ τε καὶ φαγησιπόσια ἢ τὰ τραύματα ταῦτα ὑποχωροῦσιν εἰς τὸν λάρυγγα, σπανιώτατα δὲ εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς τραχείας.

Τὰ τραύματα ταῦτα ἐπάγουσιν ἀφωνίαν πάντοτε, διότι ὁ ἀήρ ἐξέρχεται διὰ τοῦ τραύματος· ἐνίοτε δὲ ἐγγίνεται ἐμφυσηματώδης ὄγκος, καὶ τὸ εἰσρέον εἰς τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν αἷμα ἐπάγει κινδυνώδη συμπτώματα. Ταῦτα δὲ δύνανται νὰ γείνωσι χωρὶς νὰ βλαβῆ ἡ καρωτις, οὔτε ἡ σφαγιτίτις φλέψ, οὔτε τὸ πνευμονογαστρικὸν νεῦρον, καὶ ἡ αἱμορραγία προέρχεται τότε διὰ βλάβην τῆς ἄνω θυροειδίτιδος, ἢ τῆς γλωσσίτιδος ἀρτηρίας.

§. 758.

Ἀφ' οὗ εἰς τὰ ἐπικάρσια τραύματα τῆς τραχείας γείνη τοῦ αἵματος ἢ ἐπίσχεσις, συναγομέν τὰ χεῖλη τῆς πληγῆς, σχηματίζοντες τὴν κεφαλήν τοῦ τραυματίου πολὺ πρὸς τὸ στήθος ἐπικύπτουσαν, φυλάσσοντες

τὸ σχῆμα τοῦτο μὴ εἶ' ἐπίδεσμων, ἀλλὰ διὰ τῆς μίτρας τοῦ Κοιλῆρου, καὶ ἐγκλίνοντες τὸν ἄρρωστον ὀλίγον πρὸς τὰ πλάγια, ὅπως ἐμποδίζηται ἢ εἰς τὴν τραχειᾶν ἀρτηρίαν εἰσροὴ τῆς τραυματικῆς ἐκκρίσεως. Ὅταν δὲ ἡ τραχειᾶ ἢ κατὰ μέρος μόνον διηρημένη, τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος δὲν διίστανται μεγάλως, καὶ πρὸς ἑνωσιν ἀρκεῖ τὸ ἤδη ῥηθὲν σχῆμα, ἐπειδὴ ἡ ἑναιμος ῥαφὴ ἐπιφέρει βῆχα, ἐμποδίζουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν σκοπούμενην ἑνωσιν. Καὶ μόνον, ὅταν ἡ τελείως ἡ τραχειᾶ διηρημένη, καὶ τὰ χεῖλη τῆς πληγῆς πολὺ διεστώτα, συνάγομεν αὐτὰ διὰ τῆς ἑναιμου ῥαφῆς, γινομένης διὰ ῥάμματος πλατέος καὶ διαπειρομένου μόνου τοῦ ἐπικειμένου ὕδατος.

Κατὰ τὸν Φρίκην (Bericht ueber die Verhaltung des allgemeinen Krankenhauses 1832. S. 232.) δεόν νὰ μὴ ἐνῶνται διὰ τῆς ἑναιμου ῥαφῆς ἐπίσημα κατὰ τὸν τράχηλον τραύματα· προτιμᾷ δὲ οὗτος εἰς ταῦτα νὰ περιμένη ἐντελῆ διαπύην καὶ ἀνάφυσιν ἐκ ταύτης κεχροειδῶν σαρκῶν, καὶ ἔπειτα νὰ συρρίψη ταῦτα πρὸς ἄλλα.

§. 759.

Τὰ τραύματα ταῦτα ἐπιφέρουσι πάντοτε φλεγμονὴν τῆς τραχείας μεγάλην, σπασμῶδη συμπτώματα (σφοδρὸν μάλιστα βῆχα), ἅπερ εἰσὶ μεγαλείτερα, ὅταν κακωθῆ ὁ λάρυγξ ἢ ἡ τραχειᾶ. Ὅταν ὁ τραυματίας εἰς τὴν βλάβην ταύτην δὲν ἀπώλεσεν αἷμα πολὺ, φλεβοτομοῦμεν αὐτὸν γενναίως καὶ ποτίζομεν νῆτρον εἰς γαλάκτωμα φλεβοτομοῦμεν δὲ καὶ δεύτερον (προσβάλλομεν δὲ καὶ βδέκκας), ὅταν ἐπέλθωσι πόνοι καὶ βῆξ, καὶ προποτίζομεν τὸ καλόμελι μετ' ἐκχυλίσματος ὑσοκυάμου ἢ τροφὴ ἔστω βρυστή· εἶναι δὲ ἀνάγκη νὰ προσέχωμεν καλῶς τοὺς ἐπιχειρήσαντας τὴν αὐτοχειρίαν διὰ τῆς τομῆς τοῦ λάρυγγος, μὴ ἐκλύστωσι τοὺς ἐπίδεσμούς τοῦ τραύματος. Ἡ ἀγωγή αὕτη φυλάσσει' ἐφ' ὅσον πάρεισιν ἡ φλεγμονὴ καὶ τὰ σπασμῶδη συμπτώματα τῆς τραχείας.

Ὅταν δὲ ἡ ἑνωσις δὲν ἐπιτύχη καθ' ὅλα τὰ μέρη, σκεπάζομεν τὴν πληγὴν μὲ πτύγματα διάβροχα εἰς τὸ μολύβδινον ὕδωρ· ἂν δὲ ἡ ἀνάπτωσις ἢ μεγάλη καὶ ὁ τραυματίας ἐξασθενῆ, ὠφελεῖ τοῦ Ἰσλανδικοῦ λειχῆνος μετὰ τοῦ Περούβιανου φλοιοῦ καὶ τῶν ναρκωτικῆς δυνάμεως φαρμάκων ἢ πόσις. Τὸ δὲ ἀπομένον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ βράγγχος παύεται κατὰ μικρὸν. Ὅταν δὲ βλαφθῶσιν οἱ χόνδροι τῆς τραχείας, ἐπιμένει πολλάκις ἐπὶ πολλὸν χρόνον συρίγγιον, ὅπερ συνουλοῦται αὐτομάτως. Ὅταν δὲ τέλος μετὰ τὴν ἀπολύσιν ἀφαίρῃσωμεν τὸν ἐπίδεσμον, ὁ ἄρρωστος δεόν νὰ μὴ εἰσπνέῃ μεγάλως, μηδὲ ν' ἀναϊνέῃ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω.

§. 760.

Εἰς τὰ διὰ νύξεως τραύματα τῆς τραχείας ἀρτηρίας βλέπεται εὐκόλως ὁ παραλληλισμὸς τῶν χειλέων τῆς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς πληγῆς, καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἐκπνεόμενος ἐκ τῆς τραχείας ἀήρ δὲν δύναται νὰ ἐξέλθῃ διὰ τῶν ἐκτὸς χειλέων, ἀλλ' ἐμφυσᾶται εἰς τὸν ὑπὸ τὸ δέρμα κυτταρώδη ἰστόν. Ὅθεν ἀνάγκη νὰ μεγεθύνωμεν τὸ ἐκτὸς στόμιον τῆς πληγῆς πρὸς ἔξοδον τοῦ ἀέρος, ὅταν διὰ μικρᾶς θλίψεως δὲν δυνάμεθα νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν ἀναφύσθην αὐτοῦ εἰς τὸν κυτταρώδη ἰστόν.

§. 761.

Τὰ διὰ θλάσεως τραύματα τοῦ λάρυγγος ἢ τῆς τραχείας ἀρτηρίας, καὶ τὰ διὰ πυροβόλων ὄπλων, ὅσα φέρουσιν ἀπώλειαν τῆς οὐσίας, ἀπαιτοῦσιν, ἐκτὸς τῆς καθολικῆς ἀγωγῆς, λεπτὰ ὀνόνια, ἠλειμμένα μὲ ἀνώδυνον ἀλοιφήν.

Ὅταν δὲ ἐπιδερμιδωθῶσι τὰ χεῖλη τῆς πληγῆς καὶ ἐπιγεινωσὶ συρίγγια τῆς τραχείας ἀρτηρίας, γίνεται δὲ τοῦτο μάλιστα εἰς τὰ διὰ θλάσεως καὶ μετ' ἀπωλείας τῆς οὐσίας ἐμβαλλόμενα τραύματα, ἀνάγκη νὰ ἐξαιματώσωμεν τὰ χεῖλη, καὶ νὰ ἐνώσωμεν ταῦτα, εἰ δυνατόν, καλέτως διὰ τῆς περιελάδος ῥάφης· ἐξήτησαν σὲ ν' ἀποπράξωσι τὸ στόμιον καὶ διὰ τῆς μετεμψεως τιμασίου τοῦ ἐκτὸς δερματος.

§. 762.

Τὰ τραύματα τοῦ οἰσοφάγου ἐπάγουσι καὶ διαίρεσιν τῆς τραχείας ἀρτηρίας κατὰ μέρος ἢ καθόλου (πλὴν τῶν διὰ νύξεως τραυμάτων τοῦ οἰσοφάγου, τῶν δυναμένων νὰ γείνωσι καὶ ἄνευ βλάβης τῆς τραχείας)· ὁ δὲ οἰσοφάγος διαιρεῖται ἢ κατὰ μέρος ἢ καθόλου· καὶ ὅταν ὁ οἰσοφάγος βλαφθῇ μεγάλως, βλάπτονται κοινῶς καὶ τὰ μεγαλείτερ' ἄγγεῖα καὶ νεῦρα, καὶ τότε ἐπέρχεται ταχέως ὁ θάνατος. Ὅταν δὲ δὲν βλαφθῶσι ταῦτα, ὁ οἰσοφάγος δύναται νὰ βλαφθῇ μεγάλως, ἴσως δὲ νὰ διαίρεθῇ καὶ ὅλως· ἀλλ' ὅμως ἡ βλάβη αὕτη νὰ μὴ εἶναι ἀπολύτως θανάσιμος. Γνωρίζεται δὲ ἡ βλάβη τοῦ οἰσοφάγου διὰ τῆς αὐτοψίας, διὰ τῆς ἀφῆς καὶ διὰ τῆς ἐκχύσεως τῶν ὑγρῶν, ὅσα ὁ τραυματίας εἶχε καταπίει, καὶ ἅπερ ἐξέρχονται διὰ τοῦ στομίου τοῦ τραύματος καὶ προξενοῦσι βῆχα.

§. 763.

Τὰ τραύματα τοῦ οἰσοφάγου μετὰ τὴν ἐπίσχεσιν τοῦ αἵματος θεραπεύονται ὡς καὶ τὰ τῆς τραχείας ἀρτηρίας. Ἐν τῇ ἐνθέσει τῶν ῥαφῶν διαπείρομεν μόνον τὸ ἐπικείμενον δέρμα καὶ σχηματίζομεν τὴν κεφαλὴν κύπτουσαν πρὸς τὰ πρόσω. Εἶναι δὲ ἡ διαίρεσις τοῦ οἰσοφάγου μεγάλη,

§. 768.

Ἐὰ μὲν διὰ τομῆς καὶ πληξέως ἐπιπόλαια τραύματα ζητοῦσι τὴν γενικὴν τῶν τραυμάτων θεραπείαν καὶ δύνανται νὰ ἐνωθῶσι πάντοτε δι' ἐπιβολῆς τῶν ταινιῶν τοῦ κολλητικοῦ ἐμπλάστρου· τὰ δὲ διὰ βύξεως ἐπιπόλαια τραύματα (περὶ δὲ τῆς ἐπιπολαιότητος τούτων πληροφορούμεθα ἐκ τῆς εὐθύνσεως αὐτῶν, ἐξ οὗ βάθους ὑπεχώρησε τὸ ὄργανον, ἐκ τῆς μηλώσεως, ἀφ' οὗ σχηματισθῆ ὁ τραυματίας ὡς ἦτον ὅταν ἐπληγῶθη, καὶ τέλος ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν σημείων, ὅσα μέλλομεν νὰ εἴπωμεν εἰς τὰ διαμπερῆ τραύματα τοῦ θώρακος) θεραπεύονται ὁμοίως κατὰ τοὺς γενικοὺς κανόνας· ζητοῦσι δὲ θεραπείαν ἀφλέγμαντον μᾶλλον ἔμπρακτον διὰ τὴν μείζονα φλεγμονήν, ἣτις ἀκολουθεῖ κοινῶς εἰς τὰ τραύματα ταῦτα. Καὶ μόνον ὅταν γείνη παρέκχυσις αἵματος εἰς τὸν κυτταρώδη ἰστόν, καὶ ἡ πίεσις δὲν εἶναι δυνατὴ νὰ φέρῃ ἐπίσχεσιν τῆς αἱμορραγίας, ἢ ὅταν μετὰ ταῦτα εἰς τὴν ἐκπύησιν τοῦ τραύματος γείνη συλλογὴ πύου, ἐξ οὗ ἡ ἀνάπνοή γίνεται δύσκολος κ. τ. λ. πρέπει νὰ μεγεθύνωμεν τὸ στόμιον τοῦ τραύματος πρὸς ἐπίσχεσιν τῆς αἱμορραγίας ἢ πρὸς ἔκρυσιν τοῦ πύου.

Θλάσματα δὲ καὶ διὰ πυροβόλων ὄπλων ἐμβαλλόμενα τραύματα τῶν σκεπόντων τὸν θώρακα κοινῶς δύνανται νὰ ἐπαγάγωσιν αἱμορραγίαν μεγάλην εἰς τὰ ἐκτὸς μέρη, φλεγμονὴν τοῦ ὑπεζωκότες ὑμένος καὶ τῶν πνευμόνων, δύσπνοιαν, αἱμόπτυσιν κ. τ. λ. καὶ ζητοῦσιν ἔμπρακτον ἀφλέγμαντον θεραπείαν, κατ' ἐπανάληψιν γινομένης φλεβοτομίας καὶ ψυχρὰς ἐπιβροχᾶς τοῦ θώρακος.

§. 769.

Τὰ διάσχωντα τραύματα τοῦ θώρακος (vulnera thoracis penetrantia) ἢ ὑποχωροῦσι μέχρι τοῦ ὑπεζωκότες ὑμένος, ἢ βλάπτουσι ταυτοχρόνως καὶ τὰ ἐντόσθια τοῦ θώρακος. Ὁ δὲ κίνδυνος αὐτῶν πηγάζει ἐκ τῆς αἱμορραγίας διὰ τὴν βλάβην τῶν διασπειρομένων εἰς τὰ πλευρώματα τοῦ θώρακος ἀγγείων, ἢ τῶν ἐντοσθίων αὐτοῦ· ἐκ τῆς συμπίεσεως τῶν πνευμόνων καὶ τῆς καρδίας ὑπὸ τῆς συλλογῆς τῶν ὑγρῶν, ἐκ τῆς φλεγμονῆς τῶν ἐντοσθίων καὶ ἐκ τῶν μεταπτώσεων εἰς ἄλλας ἀσθενείας.

§. 770.

Ὅτι δὲ τὸ τραῦμα ὑπεχώρησεν εἰς τὸ κύτος τοῦ θώρακος καὶ ὅτι ἐβλάψεν τὰ ἐντόσθια αὐτοῦ, γνωρίζετ' ἐξ οὗ βάθους καὶ ἐξ ἧς εὐθύνσεως ὑπεχώρησε τὸ διωσθὲν ὄργανον· ἐκ τῆς ἐξετάσεως τοῦ τραύματος, πεφυλαγμένως γινομένης μὲ τὸν δάκτυλον ἢ μὲ τὴν μήλην, κατ' ἣν ἐξετάσιν ὁ τραυμα-

τίας σχηματίζεται καθὼς ἦτον, ὅταν ἐπληρώθῃ ἐκ τῆς εἰσόδου καὶ ἐξόδου τοῦ ἀέρος κατὰ πᾶσαν εἰσπνοὴν καὶ ἐκπνοὴν τοῦ τραυματίου ἐκ τοῦ γενομένου περὶ τὸ τραῦμα ἐμφωσηματώδους ὄγκου ἐκ τῆς δυσπνοίας, ἣτις γίνεται, διότι ὁ εἰσερχόμενος διὰ τοῦ τραύματος ἔξωθεν ἀπὸρ συμπιέζει τὸν πνεῦμονα, καὶ οὕτως ἐμποδίζει τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος εἰς αὐτόν. Ἐπὶ τῇ συγχρόνῳ δὲ τρώσει τοῦ πνεύμονος ὁ ἀρρώστος αἰσθάνεται πόνον βαθὺν καὶ ἐμπεπαρμένον, ἐρεθισμὸν μέγαν καὶ γαργαλισμὸν κατὰ τὸν λάρυγγα, ἢ ἀναπνοή, καὶ μάλιστα ἡ εἰσπνοή, γίνεται λίαν δυσκόλως· γνωρίζεται δὲ τοῦτο προσέτι καὶ ἐκ τῆς ἀδιακόπου ἐκρῦσεως αἵματος ἐρυθροῦ καὶ ἀρρώδους, ἐκ τῆς αἱμοπτυσίας, (ἀλλ' ἡ ἔλλειψις τῆς αἱμοπτυσίας δὲν σημαίνει πάντοτε, ὅτι δὲν ἐβλάφη ὁ πνεύμων) καὶ ἐκ τῶν σημείων συγχρόνως τῆς ἐσωτερικῆς αἱμορραγίας καὶ τῆς πίεσεως τοῦ πνεύμονος, περὶ ὧν ἀκολούθως ὁ λόγος. Ἄλλ' ἡ βεβαία τῶν τραυμάτων τούτων διάγνωσις δύναται νὰ εἶναι μᾶλλον ἢ ἦτον δύσκολος διὰ τὴν διάφορον εὐθυσιν καὶ τὸ μέγεθος τοῦ τραύματος.

Ἡ μήλωσις εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σφαλέρᾳ· δύναται δὲ νὰ βλάψῃ μὲ τὸν προξενούμενον παρ' αὐτῆς ἐρεθισμὸν, καὶ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ περιττὴ, ἐπειδὴ ἡ διάγνωσις γίνεται βεβαία καὶ ἐξ ἄλλων σημείων, καὶ ἐπειδὴ ἡ θεραπεία τοῦ ἀπλοῦ διαμπεροῦς τραύματος εἶναι ὁμοία σχεδὸν πρὸς τὴν τοῦ μὴ διαμπεροῦς. Καὶ ἡ ἐξέτασις δι' ἐνέσεως ὑγροῦ εἰς τὸν θώρακα, ὡς ἐντοί προτείνουσι, εἶναι ἔτι σφαλερωτέρα καὶ πάντοτε ἐπιβλαβής.

Ὅταν ἡ τὸ τραῦμα εὐθὺς, ὁ ἀπὸρ εἰσέρχεται, καὶ ἐξέρχεται ἀκωλύτως δι' αὐτοῦ. Οἱ πνεύμονες δὲν συμπιέτουνται πάντοτε, ὅταν ἡ τὸ τραῦμα διαμπερές, ἀλλὰ προσψάουσι τὸν ὑποζωννύοντα τὰς πλευρὰς ὑπεζωκῶτα ὑμένα, ἡ διότι ἐνίοτε εἶναι συγκεκολλημένοι μετ' αὐτοῦ διὰ προλαβοῦσαν ἀσθένειαν, ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν ἄθηλον πολλάκις. Ὅθεν ἡ διάτρησις καὶ τῶν δύο κοιλοτήτων τοῦ θώρακος δὲν ἐπιφέρει ἀφεύκτως τὸν θάνατον. Ὁ Βιλλιάμης (Williams) ἐξάγει ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ πειραμάτων 1) ὅτι ὁ ἕτερος τοῦ πνεύμονος λοβὸς δὲν συμπιέζεται ὑπὸ τοῦ ἀέρος ἐνόσφ ἢ ἐνέργεια τοῦ ἄλλου καὶ τῶν συντελούντων εἰς τὴν ἀναπνοὴν λοιπῶν ὀργάνων δὲν εἶναι βεβλαμμένη· 2) ὅτι ὁ λοβὸς τοῦ πνεύμονος ἔχει ἰδίαν τινὰ δύναμιν νὰ κινήται πρὸς καιρὸν τινα, ἐνόσφ ὁ ἕτερος ἐνεργεῖ, χωρὶς νὰ ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ διαφράγματος οὐδὲ ἐκ τῶν μεσοπλευρίων μυῶν· τὴν αἰτίαν τούτου ἀγνοεῖ ὁ Βιλλιάμης· 3) ὅτι ὁ ὑγιὴς πνεύμων ἀναλαμβάνει τὴν δύναμιν τοῦ διατεινεσθαι εὐθύς, ἀφ' οὗ παύση ἢ πίεσις τοῦ ἔξωθεν ἀέρος· 4) ὅτι οἱ πνεύμονες δὲν συμπιέζονται ὑπὸ τοῦ ἀέρος, καὶ ἂν οὗτος εἰσερχεῖται ἐξίσου καὶ εἰς ἀμφοτέρους τοὺς κόλπους τοῦ θώρακος, ἐνόσφ δὲν εἶναι βεβλαμμένη ἢ ἐνέργεια τῶν συντελούντων εἰς τὴν ἀναπνοὴν λοιπῶν ὀργάνων· 5) ὅτι ὁ ὑγιὴς πνεύμων οὐδέποτε ἐμπληροῖ τὸ περιέχον αὐτὸν κύτος, τοῦλάχιστον ὅταν ἡ ἀναπνοὴ ἔχῃ κατὰ φύσιν. — Εἰς τὰ πειράματα, ὅσα ἐγένοντο παρ' ἐμοῦ εἰς τοὺς κύνας, εἶδον ὅτι συμπίπτει πολὺ ὁ πνεύμων, καὶ ὅτι αἱ γινόμεναι κινήσεις αὐτοῦ δὲν προέρχονται ἐκ τῆς δυνάμεως τῆς διατάσεως, ἀλλὰ μᾶλλον ἐξ ἀνεγέρσεως καὶ συμπτώσεως τοῦ συμπεπτωκότου πνεύμονος ἐκ τοῦ ἀγῶνος τῆς εἰσπνοῆς καὶ ἐκπνοῆς τοῦ ζώου, ὡς θέλομεν εἰπεῖ ἐν τῇ προπτώσει τοῦ πνεύμονος.

§. 771.

Τὰ διασχῶντα τραύματα τοῦ θώρακος διαιροῦνται οἰκειότατα·

1) εἰς ἀπλᾶ διασχῶντα τραύματα· 2) εἰς ἐπιπλεγμένα μετὰ παρόντων ἀλλοτρίων σωμάτων· 3) εἰς διασχῶντα τραύματα μεθ' αἱμορραγίας· 4) εἰς διασχῶντα τραύματα μετὰ προπτώσεως μέρους τινὸς τοῦ πνεύμονος.

§. 772.

Ἄπλᾶ διασχῶντα τραύματα, ἤγουν τοιαῦτα, ἐν οἷς πληρῆς τῆς διατήσεως τοῦ θώρακος οὐδεμία ὑπάρχει ἄλλη βλάβη, εἰσὶ σπάνια· ἢ δὲ θεραπεία τούτων εἶναι ν' ἀποφράξωμεν ταχέως τὸ στόμιον αὐτῶν καὶ νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν γένεσιν τῆς φλεγμονῆς. Ἀφ' οὗ ὁ τραυματίας μετὰ βαθεῖαν εἰσπνοὴν ἐκπνεύσῃ, συνάγομεν εὐθὺς τὸ τραῦμα μὲ ταινίας κολλητικοῦ ἐμπλάστρου, σκεπάζομεν ἐπειτ' αὐτὸ μὲ σπληνίον καὶ ἐπιδέομεν μὲ πλατὺν στηθόδεμον καὶ μετὰ τὸν ἐπίδεσμον καταφράκτην (Scarrulier)· ἡ ἀγωγή ἔστω ἀφλέγμαντος ἐπειτα. Τὰ τραύματα ταῦτα ἰῶνται ταχέως, ὅταν ἐμποδισθῇ τῆς φλεγμονῆς ἡ γένεσις. Ἐὰν ὅμως αὕτη γεννηθῇ καὶ ἐπιμείνῃ, ἐπάγει σύλλογὴν ὑγρῶν διὰ διδρώσεως τοῦ ὑπεζωκότος ὑμένος, καὶ μετὰ 14 ἡμέρας ἐνδοτε, πρὸς ὧν τὴν κένωσιν γίνεται ἀναγκασία ἡ παρακέντησις τοῦ θώρακος.

§. 773.

Τὰ ἀλλότρια σώματα, ὅσα περιπλέκονται μετὰ τοῦ τραύματος τοῦ θώρακος, εἰσὶν ἢ τεμάχια τοῦ πλήξαντος ὄργανου, ἢ βόλια καὶ βράχη, εἰς τὸ τραῦμα διωσθέντα, ἢ παρασχίδες τῶν πλευρῶν. Ὅταν τὰ περιστατικά αὐτῆς τῆς κακώσεως δὲν ὁμολογῶσι τὴν παρουσίαν αὐτῶν, ἢ διάγνωσις αὐτῶν ἐκ σημείων τινῶν μόνον, ἐξ ὧν δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ταύτην, εἶναι ἀμφίβολος. Τὰ σώματα ταῦτα ἐπάγουσι συνεχῆ ἐρεθισμόν, εὐσπνοίαν, πόνους κατὰ τὸν πεπονθότα τόπον, ἂν καὶ πολὺν καιρὸν μετεχειρίσθημεν τὴν ἀφλέγμαντον θεραπείαν, ἢ ἐκ νέου μετὰπτωσιν ἐπὶ τὸ χειρὸν, ἀφ' οὗ εἶχον ἐλαττωθῇ ἤδη τὰ συμπτώματα, ἀφρονον πύησιν κ.τ.λ. Ἀνάγκη πᾶσα λοιπὸν νὰ σκεφθῶμεν ἀκριβῶς ὅλα τὰ ἰδιαίτερα περιστατικά τοῦ τραύματος, ὅπως βεβαιωθῶμεν περὶ τῆς παρουσίας καὶ τοῦ τόπου αὐτῶν· κατορθώομεν δὲ τοῦτο πολλάκις βεβαίως δι' ἐμβολῆς ἐλαστικῆς ἢ τινος ἢ μεταλλικοῦ μήλης· δέον δὲ, τοῦτο βεβαιωθέντες, νὰ ἐξακρέσωμεν ταῦτα, νὰ μεγεθύνωμεν τὸ παρὸν τραῦμα, ἢ ν' ἀνατρήσωμεν τὸν θώρακα εἰς ἄλλον οἰκεῖον μεσοπλευρίον τόπον. Ὅσα περισσότερον καιρὸν διαρκεῖ ἡ

ἐκ τούτων προξενουμένη πύησις, τόσῳ δυσκολωτέρα γίνεται ἡ ἐξαιρέσις αὐτῶν, ἐπειδὴ αἱ πλευραὶ πλησιάζουσι πρὸς ἀλλήλας καὶ τὸ μεταξύ αὐτῶν διάστημα γίνεται στενώτερον. Ὁ Δαρείυς πρὸς ἐξαιρέσιν βολίου ἀπὸ τοῦ θώρακος, καὶ πρὸς ἀποφυγὴν βλάβης τῆς μεσοπλευρίου ἀρτηρίας, ἤγαγκάσθη νὰ ἐκκόψῃ τὸ ἄνω χεῖλος τῆς ὑποκειμένης πλευρᾶς μὲ τὸν φακωτὸν ἐκκοπέα.

Τὰ βόλια πολλάκις, ἀφ' οὗ διατρικήσῃ τὸν θώρακα, περιέρχονται τὸν πνεύμονα χωρὶς νὰ βλάψῃ παντάπασιν αὐτὸν, καὶ ἐξέρχονται ἀπὸ τοῦ ἐκ διαμέτρου ἀντικειμένου μέρους τῆς ἐαυτῶν εισόδου. Τὰ βόλια δύναται πολλάκις νὰ μείνωσιν ἐντὸς τοῦ θώρακος πολὺν χρόνον, χωρὶς νὰ φέρωσιν ἐνόχλησιν τινὰ περιамπεχόμενα θυλακοειδῶς ὑπὸ ὑμενώδους πηκτώματος λέμφου.

§. 774.

Ἡ συμβαίνουσα εἰς τὰ διαμπερῆ τραύματα τοῦ θώρακος αἰμορραγία δύναται νὰ προέλθῃ ἐκ βλάβης τῆς μεσοπλευρίου ἀρτηρίας, τῆς ἐσωτερικῆς ἀρτηρίας τῶν μαστῶν, τοῦ πνεύμονος καὶ τῶν μεγαλειτέρων ἀγγείων τοῦ θώρακος. Ὄταν ἢ τὸ τραῦμα μέγα καὶ εὐθυγενές, τὸ αἷμα ἀπορρέει ἀκωλύτως πρὸς τὰ ἔξω· ἐὰν ὅμως ὁ πόρος αὐτοῦ ἢ στενόμακρος, ἴσως δὲ καὶ σκολιός, τὸ αἷμα ἀπορρέει τότε εἰς τινὰ τόπον ἐντὸς τοῦ θώρακος, καὶ συλλέγεται ἐκεῖ ἀναλόγως τῷ μεγέθει τοῦ πεπονητοῦ ἀγγείου καὶ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ συλλέγεται.

§. 775.

Ὄταν ἡ συλλογὴ αἵματος ἐντὸς τοῦ θώρακος, τὸ πρόσωπον τοῦ ἄρρώστου γίνεται πελιδνόν, καὶ οἱ σφυγμοὶ μικροὶ καὶ ταχεῖς· τὸ φῶς ἀμαυροῦται, τὰ ὄτα συρίζουσι καὶ ἠχοῦσι, ψυχρὰ περιόδρωσις γίνεται καθ' ὅλον τὸ σῶμα, ὑπερβάλλουσα δύσπνοια καὶ πνιγμονῆς κίνδυνος· ὁ τόπος τοῦ θώρακος, ἐν ᾧ εὐρίσκεται τὸ ὑγρὸν, γίνεται πλατύτερος καὶ δυσκινήτερος ὅταν ἀναπνέῃ ὁ ἄρρώστος· ἀναπνέει δὲ οὗτος εὐκολώτερον ὑπτιος, καὶ ἀνάρροπον ἔχων τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος, κινδυνεῖ δὲ νὰ πνιγῇ ἐπὶ τὴν ἀπαθῆ πλευρὰν ἐγκλινόμενος. Αὐξανομένης δὲ τῆς συλλογῆς τοῦ ὑγροῦ, συναυξάνονται ὅλα τὰ συμπτώματα ταῦτα, καὶ ὁ ἄρρώστος ἀποθνήσκει ἀσφυκτικῶς.

§. 776.

Τὰ σημεῖα τοῦ ἐνόητος ἐν τῷ θώρακι παρεκχύματος τοῦ αἵματος εἰσὶ διάφορα, πολλάκις δὲ καὶ λίαν ἀμφίβολα, καὶ ἡ διάγνωσις δυσκολωτάτη· ὅταν ἢ μικρὸν τὸ παρέκχύμα, ἢ ὅταν τοῦτο γίνηται κατὰ μικρόν· ὅταν ὁ πνεύμων ἢ προπεφυκῶς ἐν ἐκτάσει μεγάλῃ πρὸς τὸν ὑπεξωκότεν

υμένα· όταν ὁ ἄρρώστος δὲν παθαίνει πολὺ ἐκ τῆς γενομένης αἰμορραγίας· όταν ἔπαθε πρότερον ὀργανικά πάθη τοῦ στήθους, καὶ όταν ἐν καιρῷ τῆς τρώσεως συνέβησαν σπασμῶδη συμπτώματα.

§. 777.

Βεβαιότατα δὲ καὶ ἐμμονώτατα σημεῖα τῆς παρεκχύσεως τοῦ αἵματος ἐν τῷ θώρακι εἰσὶ· τὰ συνεχῆ σημεῖα τῆς ἐσωτερικῆς αἰμορραγίας, ἡγουν δύσκολος, ταχεῖα καὶ μικρὰ ἀναπνοή, αἰμόπτυσις ἐπὶ τῇ τρώσει τοῦ πνεύμονος, δι' ἧς γίνεται εὐκολωτέρα μὲν ἢ εἰσπνοή, δυσκολωτέρα δὲ ἢ ἐκπνοή καὶ πνιγμονή κατὰ τοὺς ὕπνους, ἐπίμονος ἀλυσμὸς, ὅτε μὲν μέγας, ὅτε δὲ μικρός· ὁ ἄρρώστος δυσκόλως ἢ οὐδὲν δύναται νὰ κατακλιθῆ ἐπὶ τὴν ὑγιᾶ πλευράν· βαιὸς ἐπὶ τῇ ἐπικρούσει τοῦ θώρακος ἤχος, ὅς τις γίνεται βαιότερος καθόσον αὐξάνεται τὸ παρέκχυμα· ὁ ἀναπνευστικὸς ἤχος γίνεται μετ' ἀνακογχυλισμοῦ, καὶ ἐξαλείφεται ὅλως ἐπὶ αὐξήσει μεγάλῃ τοῦ παρεκχύματος, ἢ ἀκούεται μόνον κατὰ τὸ ἄνω μέρος τοῦ θώρακος· ὁ δὲ ἄρρώστος εὐχαριστεῖται μᾶλλον εἰς τὸ ὑπτιον τοῦ σώματος καὶ ἀνάρροπον τοῦ θώρακος σχῆμα, ἔχει ἀίσιους κινήσεις τῆς καρδίας καὶ τῶν σφυγμῶν, ἀγρυπνίαν, ὕδατῶν καὶ ὀλίγα οὖρα ἢ ἐπίσχεσιν αὐτῶν.

Ἦττον δὲ βεβαιοῦν καὶ ἐμμόνα εἰσὶ· μεγαλειτέρα διάτασις τοῦ πεπονθότος μέρους τοῦ θώρακος, ὅπου αἱ πλευραὶ δίστανται ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἀκινήτουσιν, οἰδηματώδης ὄγκος τοῦ θώρακος (τοῦλάχιστον οἱ μῦς φαίνονται κατὰ τινα μέρη ἐξωγκωμένοι), παλμὸς τῆς καρδίας ἐξηπλωμένος καὶ ἐκτόπισις αὐτῆς εἰς τὸ ἀντικείμενον μέρος ὑπὸ τῆς πίεσεως τοῦ ὕγρου, αἰσθησις βάρους εἰς τὸν θώρακα καὶ αἰσθητὸς κλύδων, όταν διακινήται ὁ ἄρρώστος, ὄγκος ὑπὸ τὰς νόθους πλευρὰς καὶ εἰς τὸ ὑπογάστριον διὰ τὴν πρὸς τὰ κάτω ὠτιν τοῦ διαφράγματος, ἐκχύμωσις κατὰ τὰς νόθους πλευρὰς τοῦ πεπονθότος τόπου, ἥτις προσγίνεται μεθ' ἡμέρας τινὰς, πολλακίς δὲ καὶ μεθ' ἐβδομάδας· οἰδημα τῆς χειρὸς καὶ τοῦ ποδὸς καὶ ἐρυθρότης τοῦ μῆλου τῆς παρεῖας τοῦ προσώπου τῆς πλευρᾶς ἐκείνης τοῦ σώματος, ἐν ἧ ἐγένεεν ἢ βλάβη τοῦ θώρακος.

§. 778.

Δυνάμεθα δὲ μετὰ βεβαιότητος νὰ εἴπωμεν, ὅτι εἶναι παρέκχυμα ἐν τῷ θώρακι, όταν ὦσι παρόντα τὰ πλεῖστα, ἂν οὐχὶ ὅλα, τῶν ἄνω ῥηθέντων βεβαίων σημεῖων (§. 777), όταν ταῦτα ἐπιμένωσι καὶ αὐξάνωνται, όταν δὲν εἶναι ἔκγονα ἄλλου τινὸς πάθους τοῦ στήθους, καὶ όταν δὲν ἐξαλειφθῶσι μετὰ εἰκοσι καὶ τεσσάρων ὡρῶν παρέλευσιν διὰ καθολικῆς θέρρασις.

§. 779.

Τὸ παρεκχεόμενον ἐν τῷ θώρακι αἷμα δὲν βλάπτει μόνον διότι ἐμποδίζει μηχανικῶς τὴν ἀναπνοὴν διὰ τῆς συμπίεσεως τοῦ πνεύμονος, ὅστις ἀποβάλλει κατὰ μικρὸν τὴν κυτταρώδη αὐτοῦ κατασκευὴν, καὶ προσφύεται εἰς τὸν ὑπεζωχῶτα ὑμένα τῶν πλευρῶν, δι' ἣν πρόσφυσιν δὲν ὠφελεῖ πλέον ἢ κένωσις τοῦ πολὺν χρόνον ἐπιμεινάντος παρεκχύματος, ἐπειδὴ ὁ πνεύμων τότε δὲν δύναται νὰ ἐκταθῆ πλέον, ἀλλὰ καὶ διότι τὸ παρέκχυμα ἐπιφέρει φλεγμονὴν τῆς ἐπιφανείας, ἐν ἣ εὐρίσκεται ἐκτός δὲ τούτου καὶ διότι σήπεται, καὶ τοι πολλάκις μένει πολὺν καιρὸν κατὰ φύσιν ὑγρὸν. Ὅθεν δεόν νὰ γείνη ἐπίσχεσις τῆς αἱμορραγίας καὶ κωλύσις τῆς παραιτέρω παρεκχύσεως, καὶ κένωσις τοῦ ἤδη παρεκχυθέντος.

§. 780.

Πολλάκις μὲν εἶναι δύσκολον, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀδύνατον, νὰ προσδιορίσωμεν τὴν ἐν τοῖς διασχωστικαῖς τραύμασι τοῦ θώρακος πηγὴν τῆς αἱμορραγίας.

§. 781.

Ὅτι δὲ εἶναι βεβλαμμένη ἡ μεσοπλευρῖος ἀρτηρία, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν, ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ αἰμορραγία, καὶ ἂν ὡσι μεγάλα τὰ σημεῖα τοῦ παρεκχύματος· ὅταν ἢ τὸ τραῦμα μέγα, ἐξακοντίζεται συγμωδῶς αἷμα ἐρυθρὸν καὶ οὐχὶ ἀφρώδες, καὶ αἰσθανόμεθ' αὐτὴν τὴν ἐξακόντισιν τοῦ αἵματος μὲ τὸν δακτύλον, ὅταν οὗτος χωρῆ εἰς τὸ τραῦμα, ὅπερ ἀπευθύνεται πρὸς τὸ κάτω χεῖλος τῆς πλευρᾶς.

Ἄνωφελὴς δὲ εἶναι ἡ ἐμβολὴ χάρτου αὐλακοειδοῦς ἐσχηματισμένου, ὅπερ παραγγέλλει ὁ Ρίχτερ καὶ ἄλλοι. Διὰ τῆς ἐμβολῆς τοῦ δακτύλου μόνον δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τὸ αἱμορραγοῦν ἀγγεῖον· ὅταν τὸ αἷμα ρέῃ ἐντὸς τοῦ θώρακος, δύναται ν' ἀποφῆῃ ἐξ ἴσου καὶ ἄνωθεν καὶ κάτωθεν τοῦ αὐλακοειδοῦς χάρτου, ἐπειδὴ τὸ αἷμα ἐκρέει πάντοτε κρουνηδὸν ἐκ τοῦ τραύματος, ὅταν ὁ τραυματίας ἐκπνέῃ ἢ βήσῃ· δεόν δὲ νὰ μὴ λησμονήσωμεν, ὅτι τὸ σημεῖον τοῦτο δὲν εἶναι ἴδιον τῆς βλάβης τῆς μεσοπλευρῖος ἀρτηρίας, ἀλλὰ καὶ τῆς συγχρόνου βλάβης τοῦ πνεύμονος· τὸ αὐτὸ δὲ λέγομεν καὶ περὶ τοῦ συριγγίου τοῦ Ρεϋβάρδου, (Reyhards), ὅπερ πρόσω μὲν εἰς τὰ πλάγια ἔχει τρήμα, ὅπερ πρέπει νὰ κρατῶμεν πρὸς τὸν κακωθέντα τόπον τοῦ ἀγγείου, ὀπίσω δὲ κύστιν.

§. 782.

Τὰ πρὸς ἐπίσχεσιν τῆς αἱμορραγίας, τῆς προερχομένης ἐκ τῆς βλάβης τῆς μεσοπλευρῖος ἀρτηρίας, προσφερόμενα βοηθήματα εἰσὶ πάμπολλα μὲν, ἀλλ' ὅμως, ὡς εἴπωμεν, ἄνωφελῆ καὶ δύσχρηστα· εἰσὶ δὲ ταῦτα· 1) ἡ πρότεινομένη παρὰ τοῦ Γεράρδου, Γουλάρδου καὶ Λεδήρου περιδεσις τῆς ἀρτηρίας μετὰ τῆς πλευρᾶς· 2) ἡ περιδεσις αὐτῆς (ἄνευ τῆς

πλευρᾶς) κατὰ τὸν Ῥευθάρδον καὶ Νεθερμάννον (1) διὰ βελόνης ἀγκιστροειδοῦς κατὰ τὸ πρόσθιον πέρας 3) ἡ ἄμεσος περίδεσις τῆς ἀρτηρίας κατὰ τὸν Βέλλον 4) ἡ πίεσις κατὰ τὸν Λοττέρον (Lottery), Κουεναῦον, Βελόκιον καὶ Ἄρδῆρον 5) ἡ πίεσις κατὰ τὸν Δεσῶλτον καὶ Σαβατιέρον διὰ τετραγώνου βράχους ὀθονίου, αὐτὴ μεσότης ἐμβάλλεται βεθῆως εἰς τὸ τραῦμα, καὶ ἀναπληροῦται ἔπειτα μοτοῦ τοιουτοτρόπως, ὥστε αὕτη, συστελλομένων τῶν ἄκρων αὐτοῦ νὰ πιέξῃται πρὸς τὴν ἀρτηρίαν ὡσανεὶ βῶλος, ἢ μοτὸς εἰκότως παχὺς, δεδεμένος μετὰ νήματος στερεοῦ, ὅστις ἐμβάλλεται εἰς τὸ τραῦμα, καὶ συνθλίβεται διὰ τοῦ νήματος εἰς τὴν πλευρᾶν 6) ἡ τελεία ἀποκοπὴ τῆς ἀρτηρίας κατὰ τὸν Θεῶδενον, ἢ πρὸς τὰ ὀπίσω ὅστις καὶ ἐπιπίεσις αὐτῆς ἔπειτα μὲ μοτόν 7) ἡ τελεία ἀποκοπὴ τῆς ἀρτηρίας κατὰ τὸν Ἀσαλίην, ἢ αὐτόματος πρὸς τὰ ὀπίσω συστολὴ αὐτῆς, ἢ μετὰ προσοχῆς ἔπειτα γινομένη ἀπόφραξις τοῦ τραύματος, καὶ ἡ μετέπειτα κένωσις τοῦ ἐκχυθέντος αἵματος.

§. 783.

Τὰ πλεῖστα τῶν ἤδη ῥηθέντων βοηθημάτων, πρὸς ἐπίσχεσιν τῆς γενομένης ἐκ τῆς βλάβης τῆς μεσοπλευρίου ἀρτηρίας αἰμορραγίας, ζητοῦσι πάντοτε, ἵνα ἐκτελεσθῶσι, τραῦμα μέγα, ἢ μεγέθυνσιν αὐτοῦ, μικροῦ ὄντος, καὶ εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χειρουργήματα κινδυνώδη καὶ ἀβέβαια. Ὅθεν, ἂν παραβάλωμεν ἀφ' ἑνὸς μὲν μέρους τὸ ἀβέβαιον τοῦ ἱατροῦ περὶ τοῦ αἰμορραγοῦντος ἀγγείου, ἀφ' ἑτέρου δὲ, ἂν ταυτοχρόνως ἦ βεβλαμμένος καὶ ὁ πνεύμων, τὴν αὐξήσιν τῆς αἰμορραγίας τοῦ πνεύμονος διὰ τῆς χρήσεως τῶν ἤδη ῥηθέντων ἰσχυρίμων βοηθημάτων, δὲν δυνάμεθα νὰ συναινέσωμεν ἀπολύτως τὴν ἄμεσον περίδεσιν καὶ πίεσιν τῆς μεσοπλευρίου ἀρτηρίας. Ἡ διαίρεσις τῆς μεσοπλευρίου ἀρτηρίας πλησίον τοῦ στήρνου ἢ κατὰ τὴν μεσότητα τῆς πλευρᾶς, ὅπου ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίνονται τὰ τραύματα τοῦ θώρακος, δὲν ἐπιφέρει πάντοτε αἰμορραγίαν μεγάλην, ὡς ἐξ ἰδίας τε καὶ ἄλλοτρίας πείρας γνωρίζομεν ἢ δὲ διαίρεσις αὐτῆς πλη-

(1) Ὁ Νεθερμάννος, εὐρύνας τὸ στόμιον τῆς πληγῆς μέχρι τῶν μεσοπλευρίων μῶν, διατέμνει αὐτοὺς μικρὸν τι κάτωθεν τοῦ κάτω χεῖλους τῆς ὑπερκειμένης πλευρᾶς, ὅσον γραμμῶν τινων κατὰ βάθος ὁμοῦ μετὰ τοῦ ὑπεξωχότου ὑμένος, καὶ ἐμβάλλει βελόνην τῆς σταφυλορραγίας, βέμμα φέρουσαν, πλαγίως εἰς τὸ κύτος τοῦ θώρακος πρὸς τὰ ἄνω, ὥστε τὸ ἄκρον αὐτῆς φέρεται ὅταν γραμμῶν τινων ἐπὶ τῆς πλευρᾶς, ἔπειτα δὲ στρέφει τὴν βελόνην τοιουτοτρόπως, ὥστε τὸ ἄκρον αὐτῆς εἶν' ἑτοιμον νὰ διασχίσῃ πρὸς τὰ πρόσω, καὶ οὕτω διεκβάλλει ταύτην παρὰ τὸ ὅσπου τῆς πλευρᾶς ἡρέμα καὶ πεφυλαγμένως πρὸς τὸ κάτω χεῖλος αὐτῆς, ἐξαιρεῖ δ' ἔπειτα τὸ βέμμα ἀπὸ τοῦ ὤτιου αὐτῆς, καὶ ἐκβάλλων ἔπειτα τὴν βελόνην περισφίγγει τὴν μεσοπλευρίον ἀρτηρίαν καὶ φλέβα καὶ τὸ μεσοπλευρίον νεῦρον.

σίον τῆς ἐκρύσεως ἐπιφέρει μὲν αἰμορραγίαν πάνυ ἐπικίνδυνον, ἀλλ' ἢ ἐπίσχεσις τοῦ αἵματος τότε εἶναι δυσεξέργαστος ἢ καὶ ἀδύνατος διὰ τὴν ἀβέβαιον διάγνωσιν, διὰ τὸ βάλος τοῦ αἰμορραγοῦντος ἀγγείου, καὶ διὰ τὴν δύσκολον χρῆσιν τῶν ῥηθέντων ἰσχαίμων βοηθημάτων.

Ὅθεν εἰς τὴν προερχομένην ἐκ τῆς βλάβης τῆς μεσοπλευρίου ἀρτηρίας αἰμορραγίαν χρησιμώτατον εἶναι νὰ μεταχειρισθῶμεν ὅ,τι καὶ εἰς τὴν αἰμορραγίαν τοῦ πνεύμονος, ἐλπίζοντες ὅτι μὲ τὴν ἔμφραξιν τοῦ τραύματος, μὲ τὴν ἀφλέγμαντον ἀγωγὴν, μὲ τὰς ψυχρὰς ἐπιβροχὰς τοῦ στήθους, καὶ μὲ τὴν πίεσιν τοῦ ἐπιμειναντος ἐν τῷ θώρακι αἵματος, ἢ διηρημένη ἀρτηρία θέλει ἀποφραχθῆ διὰ θρόμβου, καὶ τότε κενοῦται κατὰ τὴν συνήθη μέθοδον τὸ παρέκχυμα. Ἡ ἀγωγὴ αὕτη στηρίζεται ἐπὶ τῶν παρ' ἐμοῦ γενομένων εἰς ζῶα δοκιμῶν καὶ ἐπὶ παρατηρήσεων εἰς ἀνθρώπους. Δυνατὴ δὲ εἶναι ἡ περιόδους τῆς μεσοπλευρίου ἀρτηρίας μόνον, ὅταν ἡ μέγα καὶ διεστῶς τὸ τραῦμα. Ἐὰν δὲ ὁμοῦ μετὰ τῆς μεσοπλευρίου ἀρτηρίας δὲν εἶναι βεβλαμμένος καὶ ὁ ὑπεζωκῶς ὕμην, πρέπει νὰ δοκιμάσωμεν διαμύκτωσιν τοῦ τραύματος πρὸς ἐπίσχεσιν τῆς αἰμορραγίας.

§. 784.

Ἡ διάγνωσις τῆς βλάβης τῆς ἐσωτερικῆς τῶν μαστῶν ἀρτηρίας γίνεται ἐκ τῆς ἀνατομικῆς γνώσεως τῆς θέσεως αὐτῆς καὶ ἐκ τῆς ἐξετάσεως τοῦ τραύματος ὡς καὶ ἐν τῇ βλάβῃ τῆς μεσοπλευρίου ἀρτηρίας. Μεταξὺ τῆς 5, 6 καὶ 7 πλευρᾶς γίνεται σχεδὸν πάντοτε καὶ διαίρεσις τῶν χόνδρων τῶν πλευρῶν καὶ ἡ ἐσωτερικὴ τῶν μαστῶν ἀρτηρία δύναται νὰ βλαφθῇ καὶ χωρὶς νὰ χυθῇ τὸ αἷμα ἐντὸς τοῦ θώρακος.

Ἀρμόζει δὲ πρὸς ἐπίσχεσιν τῆς αἰμορραγίας ταύτης ὅ,τι εἴπομεν καὶ περὶ τῆς αἰμορραγοῦσης μεσοπλευρίου ἀρτηρίας. Ἐν τῷ μεταξύ τῆς 2, 3 καὶ 4 πλευρᾶς διαστήματι εἶναι δυνατόν ἴσως νὰ περιθῶσωμεν τὸν βρόχον εἰς τὴν αἰμορραγοῦσαν ἀρτηρίαν· ἐξ ὧλων δὲ τῶν ἀγωγῶν γίνεται χρῆσιμος ἡ πίεσις αὐτῆς δι' ἐνὸς μακροῦ ὀθονίου, ὅπερ ἐμπληροῦμεν μοτοῦ.

§. 785.

Ὅταν δὲ βλαφθῶσι τὰ μεγάλα ἀγγεῖα ἐντὸς τοῦ θώρακος, ὁ τραυματίας ἀποθνήσκει ταχέως, καὶ δύναται νὰ ζῆσιν καιρὸν τινα μόνον, ὅταν ἡ βλάβη τῶν ἀγγείων ἦ μικρά. Ἄν δὲ τὰ βεβλαμμένα ἀγγεῖα ὦσιν ἐκ τῶν μὴ λίαν ἐπιστήμων, τὰ σημεῖα τότε εἰσὶ διάφορα.

Ὅταν ὁ πνεῦμων βλαφθῇ καθ' ὃν τόπον εἶναι προσπεφυκῶς εἰς τὸν ὑπεζωκῶτα ὕμην, τὸ αἷμα δὲν δύναται νὰ χυθῇ ἐντὸς τοῦ θώρακος ὅλου, ἀλλ' εἰς ὅσον μέρος αὐτοῦ τὸ βλάπτον ὄργανον ὑπεχώρησε, ῥεεὶ δὲ ἔξω ὅταν

τὸ ἐκτὸς στόμιον τῆς πληγῆς ἢ μέγα, ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ ἐνσταλάζεται εἰς τὸ κυτταρῶδες πλέγμα τοῦ πνεύμονος. Ἐὰν δὲ ἡ βλάβη ἐγένετο εἰς μέρος τοῦ πνεύμονος ἀκόλλητον μετὰ τοῦ ὑπεζωκότος, τὸ αἷμα ῥέει τότε ἐντὸς τοῦ θώρακος καὶ ἐπιφέρει: ὅσα εἶπομεν ἐν τῷ 777 §. σημεία.

§. 786.

Ἐμμεσα δὲ εἰσὶν, ὅσα πρὸς ἐπίσχεσιν τῆς αἱμορραγίας τοῦ βεβλαμμένου πνεύμονος προσφέρονται βοθηήματα.

1) Διὰ τῆς ἐμπράκτου ἀφλεγμάντου ἀγωγῆς: διὰ μεγάλων καὶ κατ' ἐπανάληψιν γινομένων φλεβοτομιῶν ἀνάγκη νὰ ἐλαττώσωμεν τὴν δύναμιν τοῦ κυκλοφορουμένου αἵματος τοιουτοτρόπως, ὥστε διὰ τῆς μεγίστης ἰσυχίας τοῦ ἀρρώστου, διὰ τῆς συνεχοῦς χρήσεως τῶν ψυχρῶν ἐπιβροχῶν τοῦ στήθους καὶ διὰ τῆς προποτίσεως τῶν διαψυχόντων φαρμάκων νὰ γείνη θρομβῶδες ἔμβολον κατὰ τὰ στόμια τῶν αἱμορραγούντων ἀγγείων, μὴ ἐξωλούμενον ὑπὸ τῆς ἀδυνατοῦ ἐξακοντίσεως τοῦ αἵματος καὶ ἀποφράσσειν ἐπομένως τὰ διηρημένα ἀγγεία. Ὅθεν ἡ φλεβοτομία εἶον νὰ γίνηται ἐκ νέου, ὡσάκις ὁ σφυγμὸς ἀρχεται νὰ γίνηται δυνατὸς καὶ εἶναι φόβος μὴ ἐξωσθῆ τὸ θρομβῶδες ἔμβολον δυνάμει τῆς αὐξομένης ἐπιρροῆς τοῦ αἵματος.

2) Τὸ αἷμα πρέπει νὰ κρατηθῆ ἐντὸς τοῦ θώρακος πρὸς ποιήσιν τοῦ θρομβῶδους ἔμβολου καὶ πρὸς παρεμποδισμόν τῆς πρωϊμοῦ αὐτοῦ ἐξώσεως, Ὅθεν ἀνάγκη, ὡς προεῖρηται, νὰ ἐπιφορέσωμεν καλῶς τὸ στόμιον τοῦ τραύματος μὲ κολλητικὸν ἔμπλαστρον, καὶ ἀφ' οὗ διὰ τῆς εἰρημένης ἀγωγῆς ἐπίσχεθῆ ἡ αἱμορραγία, γίνεται δὲ τοῦτο ὄχιλον ἐκ τῆς παύσεως τῶν κατὰ πρωτοπάθειαν γενομένων σημείων, ἐκ τῆς ἐπανερχομένης κατὰ φύσιν θερμασίας κ. τ. λ. ἀνοίγομεν μετὰ εὐω ἢ τρεῖς ἡμέρας τὸ στήθος, πρωϊαίτερον δὲ μόνον ὅταν ἡ φόβος πνιγμονῆς, ἀλλὰ τότε εἶναι καὶ φόβος μὴ ἀνανεωθῆ καὶ αὐθις ἡ αἱμορραγία.

Εἰς τὴν ἔνωσιν ταύτην τῶν διαμπερῶν τραυμάτων τοῦ θώρακος ἀντιτάσσει ὁ Οὐέριγγος τοὺς ἐξῆς λόγους.

1) Ἐν τοῖς πλείστοις τῶν διαμπερῶν τραυμάτων τοῦ θώρακος βλάπτονται συγχρόνως καὶ τὰ ἐντόσθια τοῦ θώρακος, καὶ, ἂν δὲν γείνη εὐθὺς, γίνεται μετέπειτα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παρέκχυσις αἵματος ἐπὶ τῇ τρώσει τοῦ πνεύμονος.

2) Ἡ διάγνωσις, ὅτι τὸ τραῦμα διαμπερὲς εἶναι, δύναται νὰ εἶναι ἐξίσου ἀμφίβολος, ὡς καὶ ἡ τοῦ παρεκχυμένου, ἐπιθετὴ διὰ τῆς κράσεως τοῦ τραυματιοῦ, δι' ὀργανικῶν παθῶν τοῦ στήθους αὐτοῦ, διὰ νευρικῶν συμπτωμάτων, διὰ τῆς προσηγομένης φλεγμονῆς κ. τ. λ. δύναται νὰ συγχισθῶσι ταῦτα τοιουτοτρόπως, ὥστε νὰ βάλωσιν εἰς ἀμηχανίαν καὶ τὸν ἐμπειρότατον καὶ ἀγγινοῦστατον ἰατρὸν. Ὅθεν ὡς ἀπλᾶ τραύματα θεραπευτέα μόνον ὅσα διὰ νύξεως τραύματα τοῦ θώρακος δὲν φαίνονται διὰ τῆς ἐξετάσεως διαμπερῆ. Ἄπαντα δὲ τὰ καθέτως ἢ λοξῶς γινόμενα τραύ-

ματα, ἄπερ διὰ τῆς ἐξετάσεως δὲν φαίνονται μὲν μετὰ βεβαιότητος διαμπερῆ, ἀλλ' ἄρχοντ' εὐθύς, ἢ ὀλίγας ὥρας μετὰ τὴν βλάβην νὰ δεικνύουσι σημεῖα παρεκχύματος ἢ ἐσωτερικῆς βλάβης, πρέπει νὰ πλατύνωται καθ' ὅλον αὐτῶν τὸ βᾶθος καὶ κατ' αὐτὸν τὸν ὑπεζωκῶτα ὑμένα, βεβλαμμένον ὄντα· διότι διὰ τοῦ πλατυσμοῦ γνωρίζομεν βεβαίως τὴν φορὰν τοῦ τραύματος· ἐξέρχεται ἀκωλύτως τὸ αἷμα καὶ ὁ ἀήρ, ἐμποδίζεται πᾶσα καταστάλαξις, προβλέπομεν πᾶν τὸ ἀποθησόμενον, καὶ δυνάμεθα ν' ἀποφράξωμεν πάλιν τὴν πληγὴν, ὅταν οὐδεμία ὑπάρχῃ ἐσωτερικῆ βλάβῃ οὐδὲ παρέκχυμα. Μόνον δὲ ὅσα τραύματα εἰσι πλησίον τῆς ράχειος καὶ τοῦ στέρνου δέον νὰ θεραπεύωμεν ὡς ἀπλᾶ ἔλκη καὶ νὰ μεγεθύνωμεν ταῦτα εἰς τὸν οἰκτερον τόπον εὐθύς, ἀφ' οὗ γείνωσι καταφανῆ σημεῖα παρεκχύματος.

Ἄλλ' εἰς ταῦτα δύναται τις ν' ἀντείπῃ, ὅτι ἡ ἔμφραξις τοῦ τραύματος εἶναι πολυλάκις τὸ μόνον βοήθημα πρὸς ἐπίσχεσιν τῆς πνευμονικῆς αἱμορραγίας, ἐπειδὴ ὁ πνεύμων, ἐνὸσφ εἶναι ἢ πληγῇ ἀνοικτῆ, κινεῖται πάντοτε ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ καὶ ἐξόδῳ τοῦ ἀέρος καὶ δύναται νὰ ἡσυχάσῃ περισσότερον μόνον διὰ τῆς ἀποφράξεως τῆς πληγῆς· ὅτι πολλάκις, ὡς ἐκ πείρας γνωρίζομεν, διαμπερῆ τραύματα τοῦ θώρακος καὶ μετὰ βλάβης τοῦ πνεύμονος ἴωνται χωρὶς ν' ἀκολουθήσῃ παρέκχυμα ἢ δύναται τοῦτο καὶ νὰ διαφορηθῇ· ὅτι τὰ μετέπειτα γινόμενα παρεκχύματα γίνονται μᾶλλον, ὅταν πλατύνωμεν τὸ τραῦμα, ἐπειδὴ αὐξάνεται οὕτω πάντοτε ἡ φλεγμονὴ τοῦ πνεύμονος καὶ τοῦ ὑπεζωκῶτος ὑμένος. Διὰ τοῦτο φρονιμώτερον εἶναι βεβαίως νὰ φράσωμεν τὴν πληγὴν, καὶ νὰ μεγεθύνωμεν αὐτὴν ἂν δὲν εἶναι ὑψηλὰ εἰς τὸν θώρακα, ἀλλ' ὅπως οὖν κατὰ τὴν μεσότητά τοῦ στέρνου καὶ τῆς ράχειος, καὶ ὅταν διὰ τῶν φαινομένων τοῦ παρεκχύματος δικαιώμεθα νὰ παρακινήσωμεν τὸν θώρακα, ἐνεργούμεν δὲ τὴν διαστολὴν τοῦ τραύματος, ὑποβάλλοντες τὸν δάκτυλον ἢ τὴν αὐλακομήλην καὶ εὐθύνοντες τὸ μαχαίριον κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ μὴ βλάπτωμεν τὸ κάτω τῆς πλευρᾶς χεῖλος, καὶ δίδοντες εἰς τὴν τομὴν σχῆμα κώνου πρὸς τὸν ὑπεζωκῶτα ὑμένα· ἢ δὲ ἀποθεραπεία γίνεται ὡς θέλομεν εἰπεῖ περαιτέρω ἐν τῷ περὶ παρακινήσεως τοῦ θώρακος.

Τὰ αὐτὰ δὲ λέγομεν καὶ κατὰ τοῦ συριγγίου τοῦ 'Ρευθάρδου, ὅπερ ἐμβάλλεται εἰς τὸν θώρακα μετὰ τοῦ φυσικιδίου αὐτοῦ καὶ περιφράσσεται ἔξωθεν τὸ στόμιον τοῦ τραύματος μὲ κολλητικὸν ἔμπλαστρον, καὶ οὕτως ἐξέρχεται ὅτε ἐν τῷ θώρακι ἀήρ καὶ τὸ αἷμα.

§. 787.

Ἐμφύσημα λέγεται ὄγκος, γινόμενος ὑπὸ ἀέρος εἰς τὸν κυτταρώδη, ἰστὸν διαδιδομένου. Γίνεται δὲ τοῦτο σπανίως μὲν εἰς τὰ μεγάλα καὶ εὐθυτενῆ τραύματα, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ εἰς τὰ διὰ νύξεως καὶ ὅσα εὐθύνονται λοξῶς καὶ ἔχουσι στόμιον στενόν· κατ' ἔξοχὴν δὲ εἰς τὰ κατάγματα τῶν πλευρῶν, ὧν τὰ χωριζόμενα ἄκρα βλάπτουσι τοὺς πνεύμονας, καὶ εἰς τὰ διὰ πυροβόλων τραύματα διὰ τὸν ἐπίσημον ὄγκον, ὅστις ἀποφράσσει τὸ ἑκτὸς στόμιον αὐτῶν.

§. 788.

Τὸ ἐμφύσημα γίνεται ἢ ὅταν ὁ ἀήρ εἰσέρχεται ἔξωθεν εἰς τὸ κύτος τοῦ θώρακος καὶ ἐκεῖθεν ἐκγέμεται πάλιν εἰς τὸν κυτταρώδη ἰστὸν, διότι

τὸ ἐκτὸς στόμιον τοῦ τραύματος δὲν κεῖται πλέον παραλλήλως πρὸς τὸ ἐντὸς, ἢ ὅταν βλάβηται ὁ πνεύμων καὶ ἐκ τοῦτου ἐκπέμπεται ὁ εἰσπνεόμενος ἀήρ πρῶτον εἰς τὸ κύτος τοῦ θώρακος, καὶ ἔπειτα εἰς τὸν κυταρώδη ἰστόν. Καὶ ὅταν μὲν συμβῇ τὸ πρῶτον, ὁ ὄγκος εἶναι μικρὸς καὶ ἡ νομὴ τοῦ ἀέρος οὐχὶ ὑπὲρ τὴν περιοχὴν τοῦ τραύματος· ὅταν δὲ τὸ δεύτερον, ὁ ὄγκος εἶναι μείζων καὶ δύναται νὰ παραταθῇ καθ' ὅλον τὸ σῶμα, πλὴν τῆς παλάμης καὶ τοῦ πέλματος, ὥστε γίνεται εἰδεχθεὶς ὁ τραυματίας. Διαφέρει δὲ τὸ ἐμφύσημα παντὸς ὄγκου διὰ τε τὸ κατὰ φύσιν χρώμα τοῦ ἐπικειμένου δέρματος, καὶ διὰ τὸν τρύζοντα ἤχον, ὅταν ἐπιθλιβῆται.

§. 789.

Ὁ ἐκπεμπόμενος ἐκ τῆς πληγῆς τοῦ πνεύμονος καὶ ἀθροϊζόμενος εἰς τὸ κύτος τοῦ θώρακος ἀήρ ἐπιφέρει πλείων τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, ὡς περ καὶ ἡ ἀθροῖσις τοῦ ἐκχεομένου αἵματος. Καθίστησι λοιπὸν τὴν ἀναπνοὴν δύσκολον, ἢ ἐμποδίζει αὐτήν· ὁ ἀρρώστος κάθηται ὄρθιος καὶ κύπτει πρὸς τὰ πρόσω· τὸ πρόσωπον αὐτοῦ γίνετ' ἐρυθρὸν καὶ ἐξοιδάινεται· οἱ σφυγμοὶ ταχεῖς καὶ συνεσταλιμένοι· τὰ ἄκρα ψυχρὰ καὶ ἡ πίσις δύναται νὰ ἐπαγάγη ταχέως τὸν θάνατον.

§. 790.

Τὸ ἐμφύσημα ὅταν μὲν ᾖ μικρὸν καὶ περὶ τὸ τραῦμα, ἐξαιλεῖται κατὰ μικρὸν καὶ δὲν ἔχει χρειαν ἰδιαίτης ἐπιμελείας· ὅταν δὲ μείζων καὶ τὸ δέρμα μετεωριζόμενον ἀποχωρίζηται τῶν μυῶν, ὅσον ν' ἀμύζωμεν βαθεῶς καὶ κατὰ διαφόρους τόπους τὸ δέρμα, καὶ νὰ κενώσωμεν αὐτὸν πρὸς τὰ ἔξω ἀποπιέζοντες τὸ δέρμα. Ὅταν δ' ἐκ τούτου γίνηται κίνδυνος πνιγμονῆς, μεγεθύνομεν τὸ παρὸν τραῦμα, ἢ ἐμβάλλομεν τομὴν ἄλλην εἰς τὸν θώρακα εὐθειαν, ὅπως ἐξέλθῃ ἀκωλύτως ὁ ἐκπεμπόμενος παρὰ τοῦ βεβλαμμένου πνεύμονος ἀήρ, ὅστις ἐκπέμπεται παρὰ τοῦ πνεύμονος, μέχρῃς ἂν ἀποπραχθῇ τὸ τραῦμα τοῦ πνεύμονος διὰ τῆς φλεγμονῆς. Διὰ τῆς διαστολῆς λοιπὸν τοῦ παρόντος τραύματος, ἢ διὰ τῆς νέας εἰς ἄλλον τόπον ἐντομῆς τοῦ θώρακος ἐλαττοῦται ἡ πίσις τοῦ πνεύμονος· ὁ Ἀθερνέθης εὐρίσκει χρησιμώτατον πρὸς τὸ ἐμφύσημα τὴν περιβολὴν τοῦ θώρακος μὲ πλάτῶν στηθόδεσμον, δι' οὗ ἐμποδίζονται τοῦ θώρακος αἱ κινήσεις.

Ἀξιόμεμπτος δὲ καὶ ἀνωφελὴς εἶναι ἡ ἐκμύζησις ἢ ἡ ἐξάντησις τοῦ παρόντος ἐν τῷ θώρακι ἀέρος καὶ οἰουδήποτε ὑποχύματος. Διότι ἐνόσω δὲν λαβῆ τὸ τραῦμα τοῦ πνεύμονος, ὁ ἀήρ ἀθροίζεται καὶ πάλιν, καὶ ἡ μόλις ἐπιαχθεῖσα αἰμορραγία γίνετ' ἐκ νέου, καὶ γίνεται ἀφορμὴ προπτώσεως τοῦ πνεύμονος. Τοῦτ' αὐτὸ δὲ λέγομεν καὶ περὶ τῆς ἐπιβολῆς τῶν σικυῶν. Ἄν ὁ αἶρ ἐξέρχεται ἀκωλύτως ἐκ τοῦ τραύματος, δὲν γίνεται πίσις ἐπίσης τοῦ πνεύμονος οὐδὲ τοῦ διαπράγματος· ὁ δὲ ἀπομείνας εἰς τὸ κύτος τοῦ θώρακος ἀήρ διαφορεῖται ταχέως.

§. 791.

Ἡ πρόπτωσις μέρους τινὸς τοῦ πνεύμονος ἐν τοῖς τραύμασι τοῦ θώρακος εἶναι σπάνιον· γίνεται δὲ αὕτη οὐχὶ ὡς ἐσφαλμένως τινὲς ἐνόμισαν διὰ τὴν διάτασιν τοῦ πνεύμονος, ἀλλὰ διὰ τὴν βίαιαν ἐκφορὰν τοῦ ἀέρος ἐν καιρῷ τῆς ἀναπνοῆς. ἐπειδὴ ὁ ἀήρ εὐρισκόμενος κατὰ μέρος καὶ ὀπίσθεν τοῦ πνεύμονος δύναται διὰ τὴν βίαιαν αὐτοῦ ἐκφορὰν νὰ ὤθισθῃ τὸ ἄκρον τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἐτέρου λοβοῦ τοῦ πνεύμονος πρὸς τὸ στόμιον τοῦ τραύματος. Εἰς τὰ ζῶα τοῦλάχιστον οὐδὲν ἄλλο μέρος εἶδον νὰ προπίπτῃ, εὔρον δὲ τοῦτο βέβαιον καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ὅταν ἡ πρόπτωσις ᾖ ἀρτιγενής, ὁ πνεύμων ὑγιής καὶ τὸ τραῦμα τοιοῦτον, ὥστε δὲν ἐμποδίζει τὴν ἐμβολὴν αὐτοῦ, πρέπει νὰ ἐπιχειρήσωμεν τὴν ἐμβολὴν ὡς δυνατόν τάχιον· ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίνεται ἀναγκαῖα ἡ διαστολὴ τοῦ τραύματος. Πρὸς παρεμποδισμόν δὲ τῆς ἐκ δευτέρου προπτώσεως, ἀποφράσσομεν ἀκριβῶς τὸ τραῦμα καὶ σκεπάζομεν αὐτὸ μὲ σπληνόν, ὅπερ ἐπιδέομεν μὲ στηθόδεσμον. Ὅταν ὅμως ἡ πρόπτωσις δὲν εἶναι ἀρτιγενής καὶ τὸ προπεπτικὸς περισφιγγόμενον ἐγαγγραίνωθῃ ἤδη, κάλλιον εἶναι ν' ἀφήσωμεν αὐτὸ ὅπως ἔχει, καὶ νὰ περιμένωμεν τὴν ἀπόπτωσιν, τοῦ νὰ περιβάλωμεν κατὰ τὴν βᾶσιν αὐτοῦ βρόχον, καὶ νὰ ἐκκόπτωμεν ὅλον τὸ περιδεθὲν, ὅπερ εἶν' ἐξίσου περιττόν καὶ ἐπιβλαβές.

§. 792.

Διὰ τῆς ἀφλεγμάντου ἀγωγῆς δεόν νὰ ἐμποδίσωμεν ἢ νὰ ἐλαττώσωμεν τὴν ἐπίφοβον φλεγμονὴν τοῦ πνεύμονος καὶ τοῦ ὑπεζωκότος ὑμένος. Ὅθεν ὁ τραυματίας δεόν νὰ φυλάσση τὴν μεγαλειτέραν ἡσυχίαν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, νὰ μὴ ὀμιλῇ, καὶ νὰ λαμβάνῃ ψύχοντα φαγησιτόσια· προποτίζομεν δὲ αὐτὸν νίτρον, κενοῦμεν τὴν κάτω κοιλίαν καὶ φλεβοτομοῦμεν γενναίως, ὡσάκις ἀπαιτεῖ τοῦτο ἡ κατάστασις τοῦ ἀρρώστου. Ἡ φλεγμονὴ τοῦ πνεύμονος καὶ τοῦ ὑπεζωκότος ὑμένος δύναται νὰ ἔλθῃ εἰς διαπίδυσιν αἵματος, εἰς πύησιν ἢ διέθρυσιν ὀρώδους ὑγροῦ ἐντὸς τοῦ κύτους τοῦ θώρακος.

Καὶ ὅταν ἔλθῃ εἰς πύησιν, γίνεται ἀπόστημα, ὅπερ κενοῦται ἢ διὰ τοῦ στόματος ἢ ἐντὸς τοῦ κύτους τοῦ θώρακος· ὅταν δὲ συμβῇ τὸ δεύτερον, ἢ ὅταν γείνη συλλογὴ ὀρώδους ὑγροῦ εἰς τὸ κύτος τοῦ θώρακος, γίνονται καταφανῆ τὰ σημεῖα τῆς πίεσεως τοῦ πνεύμονος καὶ ζητοῦσι τὴν πικρὰ κέντησιν τοῦ θώρακος.

§. 793.

Τὰ σημεῖα τῆς φλεγμονῆς τοῦ πνεύμονος καὶ τοῦ ὑπεζωκότος ὑμένοσ, ὅταν ὡσι μεγάλα, εἰσὶν ὅμοια πρὸς τὰ σημεῖα τοῦ παρεκχύματος. Διακρίνονται δὲ καθ' ὅτι τὰ τῆς φλεγμονῆς ἐλαττοῦνται διὰ τῆς ἀφλεγμάντου θεραπείας, ἐν ᾧ τὰ τοῦ παρεκχύματος μένουσιν ἀναλλοίωτα, ἢ αὐξάνονται.

§. 794.

Εἰς τὰ τραύματα τῆς καρδίας ἢ ἀκολουθεῖ εὐθὺς ὁ θάνατος διὰ τὴν αἰμορραγίαν, ἢ ὁ κίνδυνος ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς σπασμώδους συστολῆς τῶν ἰνῶν αὐτῆς, ὅταν τινὲς ἐξ αὐτῶν ὑπάρθωσιν· ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ αἵματος εἰς τὸν περικάρδιον, καὶ ἐκ τῆς δυσθεραπευσίας δι' ἔλλειψιν ἰσυχίας, ἐξ οὗ ἔπεται αὐξήσις καὶ διάδοσις τῆς φλεγμονῆς καθ' ὅλην τὴν καρδίαν. Δύνανται δὲ, λέγουσι, νὰ ἰαθῶσι μικρὰ μόνον τραύματα τοῦ περικαρδίου χιτῶνος καὶ τῆς καρδίας, τῆς φλεγμονῆς μικρῶσ οὗσης· εὐρέθησιν τοῦλάχιστον οὐλαὶ εἰς τὸν περικάρδιον χιτῶνα καὶ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς καρδίας μετὰ προηγουμένην βλάβην τοῦ θώρακος· προσέτι δὲ ὑπάρχουσι καὶ παραδείγματα μαρτυροῦντα ὅτι ἡ καρδία ἰάθη, καὶ διὰ πυροβόλου ὄπλου τραυθεῖσα, καὶ ὅτι χρόνους πολλοὺς μετὰ τὴν τρώσιν εὐρέθη τὸ βόλιον ἐντὸς τῆς καρδίας.

Τὴν τρώσιν τῆς καρδίας εἰκάζομεν ἐκ τῆς εὐφῆς καὶ ἐκ τοῦ βίθους τῆς πληγῆς. Ἰδία δὲ σημεῖα εἰσὶν πόνος μᾶλλον ἢ ἦτον σφοδρὸς κατὰ τὸν τόπον τῆς καρδίας, υπερβάλλουσα ἀνησυχία καὶ ἀλυσιμὸς ἀφόρητος ἄτακτοι καὶ διαλείποντες σφυγμοί, ψυχρὰ ἄκρα, ψυχρὰ περιδρωσις καὶ λειποθυμία· ἡ αἰμορραγία εἶναι διάφορος καθὰ τὸ τραῦμα ἐπιπόλαιον εἶναι ἢ διασχῶν. Τὸ αἷμα ἐκχεῖται ἢ πρὸς τὰ ἔξω, ἢ εἰς τὸν περικάρδιον χιτῶνα, ἢ εἰς τὸ κύτος τοῦ θώρακος μετὰ τῶν σημείων τοῦ παρεκχύματος καὶ τῆς ἐσωτερικῆς αἰμορραγίας. Ἰδιαίτερα δὲ σημεῖα τοῦ κακωθέντος περικαρδίου καὶ τῶν ἐπιπολαίων τρώσεων τῆς καρδίας δὲν ἔχομεν παρομοίως οὐδὲ διαφορὰν τῶν σημείων τῶν καθ' ἕκαστα κακωθέντων μορίων ἔχομεν. Ἴσως τὸ διάφορον χρῶμα τοῦ ρέοντος αἵματος ἐπὶ τῇ κακώσει τῆς δεξιᾶς ἢ ἀριστερᾶς καρδίας δύναται νὰ καταστήσῃ πιθανὴν τὴν διάγνωσιν· ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τιτρώσκεται ἡ δεξιὰ κάτω κοιλία τῆς καρδίας. Τὰ τραύματα τῶν ἄνω κοιλιῶν τῆς καρδίας εἰσὶν ἐπικινδυνωδέστερα ἢ τὰ τῶν κάτω, ἐν αἷς μικρὰ τραύματα δύνανται ν' ἀποπραχθῶσι διὰ τῆς συστολῆς τῶν μυῶδων ἰνῶν.

Ὁ Σπείηρος (Speyer, ueber die Ursache der Toedtllichkeit eindringender Herzwunden; in Heidelb. medicinischen Annalen, Bd. jV. Heft. 3. S. 239) κατὰ τρεῖς καιροὺς, ἐν οἷς ἐπὶ τῇ τρώσει τῆς καρδίας δύναται ν' ἀκολουθήσῃ θάνατος, δια-

γιγνώσκει τὸ κύριον τοῦ θανάτου αἷτιον, λέγων, ὅτι τοῦ θανάτου ταχέως μὲν γενομένου, τὸ αἷτιον αὐτοῦ ἔγκειται ἐπὶ τῇ καρδίᾳ, βραδέως δὲ καὶ ὀψέ, τὸ αἷτιον αὐτοῦ εἶναι τοῦ αἵματος ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ συλλογὴ καὶ ἀποπληξία.

§. 795.

Τὸ μόνον πρὸς τὰ τραύματα ταῦτα βοήθημα εἶναι ἡ μετὰ δραστηριότητος μεγάλης γινομένη ἀφλέγμαντος θεραπεία. Καὶ ὅταν γεννηθῇ παρέκχυσις αἵματος εἰς τὸν περικάρδιον χιτῶνα, ἡ παρακέντησις αὐτοῦ εἶναι τὸ μόνον, ἂν καὶ ἀμφίβολον, βοήθημα.

§. 796.

Ἐν τοῖς διασχῶσι τοῦ θώρακος τραύμασι βλάπτεται πολλάκις ὁ οἰσοφᾶγος, ὁ θωρακικὸς ἀγωγός, τὸ διάφραγμα, καὶ ὁ ῥαχίτης μυελός. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην βλάπτονται συγχρόνως ἐπίσημα μέρη, ὁ θάνατος εἶναι ἀναπόφευκτος. Τραύματα τοῦ διαφράγματος, καὶ μάλιστα τοῦ τενοντώδους αὐτοῦ μέρους, ἐπάγουσι πάντοτε πόνους σφοδροτάτους, ἀλυσμὸν, σπασμούς καὶ κλόουσι, πρὸς ὧν τὴν ἴασιν μόνον ἡ ἔμπρακτος ἀφλέγμαντος θεραπεία δύναται νὰ συντελέσῃ. Ἄν δὲ τὸ τραῦμα τοῦ διαφράγματος ἦ μέγα, δύνανται τὰ ὄργανα τῆς κοιλίας νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ κύτος τοῦ θώρακος.

Περὶ τῶν τραυμάτων τῆς κοιλίας.

§. 797.

Τὰ κατὰ τὴν κοιλίαν τραύματα εἰσὶ 1) ἐπιπόλαια· 2) διαμπερῆ ἀπλᾶ· 3) διαμπερῆ μετὰ βλάβης τῶν πεπτικῶν ἢ τῶν οὐρῶποιητικῶν ὀργάνων ἐπιπεπλεγμένα.

§. 798.

Τὰ κατ' ἐπιπολὴν τραύματα τῆς κοιλίας διαφέρουσι τῶν κατ' ἄλλους τόπους τοῦ σώματος κατ' ἐπιπολὴν τραυμάτων δι' ἰδιαίτερά τινα περιστατικά.

Ὅταν ἐν τοῖς κατὰ τὴν κοιλίαν τραύμασι βλαφθῶσι τὰ ἀπνευρώδη τῶν μυῶν εἰλήματα, καὶ μάλιστα διὰ λοξῶν διὰ νύξεως τραυμάτων, εὐκόλως γεννᾶται φλεγμονὴ πολὺ ἐξαπλουμένη, πυρετός, πόνος καὶ ἔμετος καὶ δύνανται ν' ἀρῶσι μόνον δι' ἀφλεγμάντου θερκαπείας καὶ μεγενθύσεως τοῦ τραύματος.

Θλάσματα κατὰ τὴν κοιλίαν ἐπάγουσι διὰ τῆς διακινήσεως τῶν ἐντοσθίων μεγάλα συμπτώματα, πόνον σφοδρὸν, καὶ διάτασιν τῆς κοιλίας, πυρετὸν, πολλάκις δὲ ῥήξιν τινῶν ἐντοσθίων, αἰμορραγίαν ἐντὸς τῆς κοιλίας καὶ

τάχιστα τὸν θάνατον. Διὰ τῆς συμφορήσεως τοῦ αἵματος εἰς τὰ ἀδυνάτως ἔχοντ' ἄγγεῖα ἐξ αἰτίας τῆς διακινήσεως, δύναται νὰ γείνη ὑραιμος διδρωσις ἢ καὶ ῥῆξις τῶν ἀγγείων μετέπειτα. Πρὸς ἴασις ἐνδείκνυνται εἰς τὴν ἀρχὴν μὲν ἢ ἐμπρακτος ἀφλέγμαντος ἀγωγή, πολλάκις γινομένη φλεβοτομία, προσβολὴ βδελλῶν καὶ προσκόλλησις σικυῶν καὶ ψυχρὰ ἐπιθέματα· ἔπειτα δὲ ἀναληπτικά, ἀνατροίψεις πτητικῶν ἀλοιφῶν, ἀποπλύσεις μὲ οἰνόπνευμα καὶ ὑγρὰν καυστικὴν ἀμμωνίαν, καταπλάσματα ἀρωματικά καὶ ἢ ἔσω προπόσις τοῦ ὄρεινου ὕωρονικου (arnic. montan.). Πολύλακκις γίνεται διὰ θλάσεως τῆς κοιλίας ῥῆξις τῶν μυῶν χωρὶς νὰ πάθῃ τι τὸ ἐπικείμενον δέρμα· ἐνόσφ δὲ ταῦτα θεραπεύονται, καὶ ἀφ' οὗ ἰαθῶσιν, ἀνάγκη νὰ μεταχειριζώμεθα σπληνίον καλόν, ὅπως ἐμποδίσωμεν τὴν γένεσιν τῆς κήλης κατὰ τὴν κοιλίαν, καὶ τοῦτο πρέπει νὰ γίνηται εἰς ὅλα τὰ τραύματα τῆς κοιλίας, ὅσα διασχῶσι τοὺς μῦς· ὁ δὲ ἄρῥωστος ἂς σχηματισθῇ κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ εἶναι χαλαρὰ τὰ καλύμματα τῆς κοιλίας, καὶ ἢ ἔνωσις τοῦ τραύματος ταχύνεται διὰ περιβολῆς τῆς κοιλίας μὲ πλατῶν ἐπίδεσμον.

Ἐὰν δὲ μετὰ τοῦ τραύματος γείνη αἰμορραγία διὰ βλάβην τῆς ἐπιγαστρίου ἀρτηρίας, τῆς ἐσωτερικῆς ἀρτηρίας τῶν μαστῶν κατὰ τὴν κοιλίαν, ἢ ἐπίσχεσις αὐτῆς πρέπει νὰ γείνη διὰ τῆς ἐπίδεσεως τοῦ ἀγγείου εἰ δυνατόν, πρὸς ἧς τὴν ἐκτέλεσιν ἀπαιτεῖται πολλάκις νὰ διαστείλωμεν τὸ τραῦμα, ἢ ἢ ἐπίσχεσις τῆς αἰμορραγίας γίνεται διὰ τῆς πίεσεως.

§. 799.

Ὅλα τὰ τραύματα τῆς κοιλίας καὶ τὰ κατ' ἐπιπολὴν ζητοῦσιν ἀφλέγμαντον ἀγωγήν, ἐπειδὴ ἡ φλεγμονὴ μεταδίδετ' εὐκόλως καὶ εἰς αὐτὸ τὸ περιτόναιον. Ἄν δὲ ἡ φλεγμονὴ ἔλθῃ εἰς πύσιν, τὸ πῦον ἀθροίζεται ἢ μεταξὺ τοῦ κυτταρώδους ἰστοῦ τῶν μυῶν, ἢ εἰς τὰ ἀπνευρώδη περιερίσματα αὐτῶν, ἢ μεταξὺ τοῦ περιτοναίου καὶ τῶν μυῶν τῆς κοιλίας, ἐξ οὗ γίνεται πόνος καὶ μᾶλλον ἢ ἤττον κατὰ βάθος κείμενος ὄγκος μετὰ φανεροῦ ἢ ἀφανοῦς κλύδωνος. Πρὸς ἴασις ἢ μεγεθύνομεν τὸ τραῦμα κατὰ τὸν εἰρημένον τόπον, ἢ σχάζομεν τὸν ὄγκον κατὰ τὸ μᾶλλον ἐξέχον αὐτοῦ μέρος πεφυλαγμένως, καὶ θεραπεύομεν ἔπειτα τὸ ἀπόστημα κατὰ τοὺς γενικοὺς κανόνας.

§. 800.

Δύσκολον δὲ εἶναι νὰ εἴπωμεν ἂν τὸ τραῦμα τῆς κοιλίας ἢ διαμπερές ἢ οὐ, ὅταν τοῦτο ἔεν εἶναι μέγα οὐδ' εὐθυτενές, ὅταν τὰ ἔντερα καὶ τὸ ἐπίπλοον ἔεν προπίπτωσιν, ὅταν κόπρανα, χολὴ ἢ δυσώδης ἀήρ δέν

ἐξέρχονται ἀπὸ τοῦ στομίου τοῦ τραύματος. Διότι καὶ τὸ βάθος καὶ ὁ πόρος, καθ' ὃν ὑπεχώρησε τὸ βλάψαν ὄργανον, καθὼς καὶ ἡ πεφυλαγμένης γινομένη ἐμβολὴ μήλης, δὲν μᾶς πληροφοροῦσι πάντοτε βεβαίως. Δὲν εἶναι δὲ βέβαια σημεῖα οὐδὲ τὰ καθολικὰ συμπτώματα, ὅσα κοινῶς συνᾶν εἰς τὰ διαμπερῆ τραύματα τῆς κοιλίας, οἷον μικροὶ, ἀδύνατοι καὶ συνεσταλμένοι σφυγμοί, πελιδνότης τοῦ προσώπου, περίψυξις τῶν ἄκρων, ὑπερβάλλουσα ἀτονία, λύγξις, ἔμετος καὶ μετέωρος κοιλία, ἐπειδὴ ταῦτα δύνανται νὰ προέλθωσιν εἰς ἀνθρώπους αἰσθητικούς καὶ μικροφύλους, καὶ ὅταν ἢ τὸ τραῦμα ἐπιπόλαιον. Εἰς δὲ τὰ μεγάλα καὶ διαμπερῆ τραύματα πληροφοροῦμεθα διὰ τῆς αὐτοψίας καὶ διὰ τῆς ἀφῆς.

§. 801.

Ἄλλ' ἡ ἀβέβαιος αὕτη διάγνωσις τῶν ἀπλῶν τραυμάτων οὐδὲν σημαίνει, καὶ ἐπειδὴ ταῦτα οὐδὲν ἀπαιτοῦσιν εἰμὴ ἀπλήν θεραπείαν, δέον νὰ μὴ ἐξετάζωμεν ταῦτα ὑπὲρ κόρον διὰ τῆς συχνῆς ἐμβολῆς τῆς μήλης, ἀλλὰ νὰ καλύπτωμεν τὸ στόμιον μὲ κολλητικὸν ἔμπλαστρον, σπληνία καὶ κοιλιακὸν ἐπίδεσμον. Εἰς δὲ τὰ διὰ πλήξεως καὶ διὰ ῥήξεως τραύματα, ἡ ἐνδειξις τῆς συναγωγῆς αὐτῶν λαμβάνεται ἐκ τοῦ μεγέθους καὶ ἐκ τῆς φορᾶς αὐτῶν. Τὰ ἐπιμήκη καὶ ἐπικάρσια τραύματα, μικρὰ μὲν ὄντα, δύνανται νὰ ἐνωθῶσι διὰ κολλητικὸν ἔμπλαστρον, σπληνίων καὶ καταλλήλου ἐπίδεσμου, ἢ τοῦ Σιβολδίου ἐπίδεσμου. Τῶν δὲ μεγάλων ἐπικαρσίων τραυμάτων, ἐν οἷς τὰ προπίπτοντα ἐντόσθια δὲν δύνανται νὰ κρατηθῶσιν ἐν τῇ κοιλίᾳ, ἡ ἐνωσις γίνεται διὰ τῆς γαστρορραφίας.

§. 802.

Πρὸς συναγωγὴν δὲ τῶν διεστώτων χειλέων τοῦ τραύματος τῆς κοιλίας, μεταχειρίζονται τὴν εἰλητήν, τὴν δι' ἄμματος καὶ τὴν ἡλωτὴν ῥαφήν· ἡ εἰλητὴ ῥαφή συνάγει ἀκριβέστατα τὰ χεῖλη τῆς πληγῆς, ἀλλ' ὅμως ἡ δι' ἄμματος ἀρκεῖ εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις.

Ἡ γαστρορραφία εἶναι πάντοτε χειρουργημὰ ἐπίσημον, ἐπειδὴ ἐπιφέρει κινδυνώδη φλεγμονὴν, λύγγα, ἔμετον κ. τ. λ. ὅθεν διὰ τὸν φόβον αὐτῶν τῶν συμπτωμάτων ἐξ ἑνὸς μέρους, καὶ διὰ τὰ πολλὰ παραδείγματα, ὅτι καὶ τὰ ἐπισημότερα πολλάκις τραύματα τῆς κοιλίας λατρεύονται ἄνευ ῥαφῆς, ἐξ ἄλλου μέρους, δέον νὰ μὴ μεταχειριζώμεθα τὸσφ συχνάκις τὴν ῥαφήν. Ἀλλὰ πρὸς τούτοις δέον νὰ ἠξεύρωμεν, ὅτι ἡ ἐνωσις τῶν ὀπισθῶν μεγάλων τραυμάτων τῆς κοιλίας ἄνευ ῥαφῆς δὲν εἶναι βεβαία, ἐπειδὴ τὸ κολλητικὸν ἔμπλαστρον καὶ οἱ ἐπίδεσμοι ἀπολισθαινουσὶν εὐκόλως, ὅταν μετεωρισθῇ ἡ κοιλία, ἔλθῃ ἔμετος κ. τ. λ. ἐκ τούτου δὲ

δύναται νὰ γείνη πρόπτως τῶν ἐντοσθίων ἢ περισφιγίς αὐτῶν εἰς τὸ τραῦμα.

§. 803.

Διαφέρει δὲ ἡ γαστρορραφία ἢ ἐν τῇ ἐνθέσει τῶν ραφῶν διαπεύρωμεν ταυτοχρόνως καὶ τὸ περιτόναιον, ἢ μόνον τοὺς μῦς καὶ τὸ ἐπικείμενον δέρμα. Καὶ ὅταν πράττωμεν τὸ δεύτερον, λαμβάνομεν ῥάμματα εἰκότως μεγάλα, ὀλίγον πεπλατυσμένα τόσα, ὅσας διακεντήσεις μέλλομεν νὰ ἐνεργήσωμεν. Ἐκαστον πέρας αὐτῶν διείρομεν εἰς βελόνην εὐμεγέθη, καμπτὴν καὶ τμητικήν. Καθίζομεν ἔπειτα τὸν λιχανὸν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς εἰς τὸ κύτος τῆς κοιλίας, λαμβάνομεν τὸ χεῖλος τῆς πληγῆς, ἐπιβάλλοντες ἔξωθεν καὶ τὸν ἀντίχειρα τῆς αὐτῆς χειρὸς, καὶ ἐλκύομεν αὐτὸ πρὸς ἡμᾶς· τῇ δεξιᾷ δὲ λαμβάνομεν τὴν βελόνην, βάλλοντες τὸν μὲν ἀντίχειρα εἰς τὸ καμπτόν, τὸν δὲ λιχανὸν εἰς τὸ κυρτόν τῆς βελόνης, παρατείνοντες αὐτὸν οὕτως, ὥστε νὰ σκεπάσῃ τὴν αἰχμὴν αὐτῆς. Τὴν βελόνην ταύτην ἐμβάλλοντες εἰς τὸ τραῦμα, καθίζομεν τὴν αἰχμὴν αὐτῆς εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ περιτοναίου κειμένην ἐπιφάνειαν τοῦ μῦος, καὶ ἐλκύοντες ὀλίγον πρὸς τὰ ὀπίσω τὸν λιχανὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς, φέρομεν αὐτὸν ἐπικαρσίως πρὸς τὸ κυρτόν τῆς βελόνης, καὶ διεκβάλλομεν τὴν βελόνην ἀπὸ τῶν ἔσω πρὸς τὰ ἔξω κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥττον μακρὰν τοῦ χείλους, ἀναλόγως τῷ διαφόρῳ μεγέθει τοῦ τραύματος· ὁμοίως διεκβάλλομεν καὶ τὴν ἄλλην βελόνην εἰς τὸ ἀντικείμενον χεῖλος, καὶ οὕτω διεκβάλλομεν ὅσας νομίζομεν ἀναγκαίαις καὶ ἐξ ἴσου ἀπὸ ἀλλήλων ἀπεχούσας ράφας· βοηθὸς δὲ ἔπειτα συναίγει μὲ τὰς παλάμας τῶν χειρῶν τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος πρὸς ἀλλήλα, καὶ ὁ ἰατρός ἐπιδέει τὰ ῥάμματα εἰς ἀπλοῦν ἄμμα καὶ ἀγκυλήν. Ἐν τῷ μετὰξὺ δὲ τῶν ραφῶν διαστήματι ἐπιβάλλομεν ταινίας κολλητικῆς ἐμπλάστρου, ὧν ἡ μεσότης τάσσεται ἀντικρὺ τοῦ τραύματος, τὰ δὲ πέρατα φέρονται ἐκατέρωθεν πρὸς τὸ τραῦμα, διασταυροῦνται ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἐπικολῶνται ἀντιθέτως εἰς τὴν κοιλίαν· ἐπὶ δὲ τοῦ τραύματος βάλλεται ἔπειτα μοτός, σπληνίον καὶ, συνοχῆς χάριν, ἐπίδεσμοι. Σχηματίζομεν δὲ τὸν ἄρρωστον μετὰ ταῦτα οὕτως, ὥστε νὰ εἶναι ἡ κοιλία αὐτοῦ ἀνειμένη, καὶ νὰ μὴ διατείνωνται παντάπασι τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος.

§. 804.

Ἡ τραυματικὴ ἀντιπάθεια εἶναι, κατὰ τὸν Γραΐφην, ἡ αὐτὴ, εἴτε διαπεύρωμεν μὲ τὴν βελόνην καὶ τὸ περιτόναιον, εἴτε οὐ, καὶ ὅταν ἢ τὸ δεύτερον, ἢ ἔνωσις πρὸς τὰ ἔνδον γίνεται ἥττον ἀκριβῆς κατ' αὐτόν. Ἀντὶ πεπλατυσμένου ῥάμματος μεταχειρίζεται οὗτος ταινίδιον ἐκ λίνου ὅσον

μίας καὶ ἡμισείας Παρισιανῆς γραμμῆς πλάτος ἔχον, οὐ τὰ πέρατα διείρονται εἰς βελόνας πεπλατυσμένας καὶ διστόμους, αἵτινες ἔχουσι κατὰ τὸ πεπλατυσμένον αὐτῶν πέρασ ἐγκαρσίως τὸ ὠτίον καὶ καταχρῶνται μὲ ἔλαιον· λαμβάνει δὲ τὴν βελόνην μὲ τὸν λιχανὸν καὶ μέσον δάκτυλον πλησίον τοῦ ὠτίου, καὶ ἐπιστηρίζει τὸ κυρτὸν αὐτῆς μέρος οὕτως ἐπὶ τῆς παλαμιαίας ἐπιφανείας τοῦ λιχανοῦ τῆς ἐτέρας χειρὸς, ὥστε καλύπτεται ἡ αἰχμὴ αὐτῆς καὶ οἱ ἐκατέρωθεν ἀθήρες, καὶ οὕτως ἐμβάλλεται εἰς τὸ κύτος τῆς κοιλίας, ὅσον δὲ ἡμίσεος δακτύλου μακρὰν τοῦ χεῖλους τοῦ τραύματος ἐπὶ τοῦ περιτοναίου, διεκβάλλει ταχέως αὐτήν, διακεντῶν ἔσωθεν πρὸς τὰ ἔξω τὸ σκέπασμα τῆς κοιλίας, ὅπερ βοηθὸς διατείνει καὶ αἶρει ὀλίγον πρὸς τὰ ἔξω· τοῦτ' αὐτὸ δὲ πράττει καὶ μὲ τὴν ἄλλην βελόνην εἰς τὸ ἀντικείμενον μέρος τοῦ τραύματος· αἱ δὲ ἔγκυκλοι ταινίαι τοῦ κολλητικοῦ ἐμπλάστρου κ. τ. λ. βοηθοῦσιν εἰς τὴν ταχεῖαν ἔνωσιν ὡς ἀνωτέρω εἴρηται.

Ὅλων δὲ τῶν διαμπερῶν τραυμάτων τῆς γαστρὸς ἡ θεραπεία ἔστω πάνυ ἀφλεγμάντος. Διὰ τοῦτο ἀνάγκη νὰ γείνωσι κενώσεις αἵματος κατ' ἐπανάληψιν, καὶ ὁ ἄρρωστος νὰ μένη ἡσυχώτατα καὶ ν' ἀπέχη ὄλων, λαμβάνων μόνον ποτὰ μαλακτικά. Ἡ ἐπίδεσις ἔστω ἀπλουστάτη καὶ ν' ἀλλάσσεται ὡς δυνατόν σπανιώτερον. Τὰ ράμματα ἀφαιροῦντ' εὐθὺς, ἀφ' οὗ ἴδωμεν, ὅτι ἔγεινεν ἡ ἔνωσις (μετὰ τὴν 6 ἢ 8 ἡμέραν) διατηροῦντες αὐτήν μέχρι τελείας ἀπουλώσεως διὰ τοῦ κολλητικοῦ ἐμπλάστρου καὶ τῶν ἐπιδέσμων. Ὅπως δ' ἐμποδίσωμεν τὴν γένεσιν κήλης, μεταχειριζόμεθα πάντοτε ἐπὶ τοῦ τόπου τῆς οὐλῆς πιεστικὸν ἐπίδεσμον· ἂν δὲ μετὰ τὴν συναγωγὴν τῶν χειλέων τοῦ τραύματος διὰ τῶν ράφων ἔλθῃ ἔμετος, λύγξ καὶ φλεγμονὴ μεγάλη κατὰ τὸ τραῦμα, καὶ ἂν ταῦτα δὲν παύωνται διὰ τῆς ἀφλεγμάντου ἀγωγῆς οὐδὲ διὰ τῆς προποτίσεως τοῦ ὀπίου, χαλαροῦμεν ἢ ἐξαιροῦμεν ὅλως τὰ ράμματα καὶ διατηροῦμεν τὴν ἔνωσιν τοῦ τραύματος διὰ τοῦ κολλητικοῦ ἐμπλάστρου καὶ τῶν ἐπιδέσμων.

§. 806.

Τὰ διαμπερῆ τραύματα τῆς κοιλίας δύνανται νὰ εἶναι ἐπιπεπλεγμένα 1) μετὰ προπτώσεως τῶν ἐντέρων· 2) μετὰ βλάβης τῶν ἐντοσθίων· καὶ 3) μετὰ παρεκχύσεως ὑγρῶν εἰς τὸ κύτος τῆς κοιλίας.

§. 807.

Εἰς ὅλα τὰ διαμπερῆ μεγάλα ὀκωσοῦν τραύματα τῆς κοιλίας γίνεται πρόπτωσης τοῦ ἐπιπλόου καὶ τῶν ἐντέρων. Τὰ προπεσόντα μόρια εὐρίσκον-

ται ἢ ἐλευθέρα ἢ συμπεφυκότα εἰς τὸ τραῦμα, καὶ εἰσὶν ἢ κατὰ φύσιν ἢ πολὺ πεφλογωμένα καὶ γαγγραινωμένα. Ταῦτα δέον ν' ἀνατάξωμεν ὡς τάχιστα εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν ἐκ νέου αὐτῶν πρόπτωσιν. Σχηματίζομεν λοιπὸν τὸν τραυματίαν οὕτως, ὥστε οἱ μὲν μῦς τῆς γαστρὸς νὰ εἶναι ἀνειμένοι, τὰ δ' ἐντόθια ν' ἀπομακρύνωνται διὰ τοῦ ἰδίου αὐτῶν βάρους ἀπὸ τοῦ τραύματος. Ἀποπλύνομεν δ' ἔπειτα ὕδατι χλιαρῷ τὰ προπεσόντα μόρια, ὅταν ὦσιν ἀκάθαρτα, καὶ ἐμβάλλομεν αὐτὰ κατὰ τάξιν εἰς τὴν οἰκείαν χώραν κατὰ τὴν εὐθυσίαν τοῦ τραύματος μετὰ τοὺς ἐλαιοβραχεῖς δακτύλους ἡμῶν, ὃ δὲ ἄρρωστος δέον νὰ ἐκπνήῃ μεγάλως, ἐνόσφ γίνεται ἢ ἐγχειρήσῃς αὐτῇ. Δέον δὲ νὰ ἐμβάλωμεν εἰς τὴν κοιλίαν πρῶτον ὅπερ μέρος τοῦ ἐντέρου ἐξέπεσον ὑστερώτερον, τὸ μεσεντέριον πρότερον τῶν ἐντέρων, καὶ ταῦτα πρότερον τοῦ ἐπιπλόου. Πρὸς τούτοις δὲ πρέπει νὰ κρατῶμεν τὸ ἐμβαλλόμενον μετὰ τὸν δάκτυλον ἕως ἂν διώσωμεν καὶ ἕτερον μέρος μετὰ τὸν ἄλλον δάκτυλον. Μετὰ δὲ τὴν ἐμβολὴν ἐμβάλλομεν τὸν λιχανὸν εἰς τὴν κοιλίαν, ὅπως βεβαιωθῶμεν, ὅτι τὰ ἔντερα ἐνεβλήθησαν εἰς τὴν κοιλίαν καὶ οὐχὶ μεταξὺ τῶν μυῶν. Τὸ τραῦμα θεραπεύεται κατὰ τοὺς δοθέντας κανόνας, ὃ ἄρρωστος σχηματίζεται οὕτως, ὥστε τὰ ἔντερα δὲν φέρονται πρὸς τὸ τραῦμα, καὶ διὰ τῆς ἀφλεγμάντου ἀγωγῆς ἐμποδίζεται ἢ γένεσις τῆς φλεγμονῆς.

§. 308.

Ὅταν δὲ κατὰ τὸν ἤδη ῥηθέντα τρόπον δὲν δυνάμεθα νὰ καταστειλωμεν εἰς τὴν κοιλίαν τὰ προπεπτωκότα, ἢ διότι τὰ ἔντερα εἰσὶν ἔμπλεα ἀέρος ἢ κοπράνων, ἢ διότι προέπεσον πολλὰ καὶ συναποσφίγγονται ὑπὸ τοῦ τραύματος, ἀνάγκη νὰ ἐλαττώσωμεν τὸν ὄγκον, ἀποπιέζοντες αὐτὸν πρῶτως, νὰ ἐξεκλύσωμεν μέρος ἐκ τῆς κοιλίας, καὶ ἔπειτα νὰ καταστειλωμεν ταῦτα. Καὶ ὅταν τοῦτο δὲν ἐπιτύχη, μεγεθύνομεν τὸ τραῦμα ὅσον δεῖ πρὸς ἐμβολὴν τῶν προπεσόντων.

Ἡ δὲ διαστολὴ τοῦ τραύματος γίνεται κατὰ τὴν ἄνω γωνίαν, ἐπειδὴ αὕτη εἶναι ἐλευθερωτέρα, καὶ ἐπειδὴ τὰ ἐντόθια δὲν προπίπτουσι τόσον εὐκόλως, ὅταν τὸ τραῦμα ἐκτείνηται πρὸς τὰ ἄνω, καθὼς ὅταν ἐκτείνηται πρὸς τὰ κάτω. Κατὰ δὲ τὴν κάτω γωνίαν γίνεται ἡ διαστολὴ μόνον, ὅταν ἡ ἄνω γωνία εὐθύνηται πρὸς τὴν λευκὴν γραμμὴν, ἢ πρὸς τὸν κρεμασῆριον σὺν δέσμοι τοῦ ἥπατος· γίνεται δὲ τὸνδετὸν τρόπον τῇ μὲν ἀριστερᾷ τῶν χειρῶν ἐπιθλιβομένη τὰ ἔντερα, τῇ δὲ δεξιᾷ ἐμβάλλομεν ἀμβλείαν αὐλακομήλην μεταξὺ τῶν ἐντέρων καὶ τῆς γωνίας τοῦ τραύματος εἰς τὴν κοιλίαν· λαμβάνομεν ἔπειτα μετὰ τὸν ἀντίχειρα καὶ λιχανὸν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τὴν μήλην, καταβιβάζομεν τὴν λαβὴν αὐτῆς

ἐλκύνομεν τὰ ἔντερα ὀλίγον πρὸς τὰ ἔξω καὶ ἐρευνῶμεν μὴ ὑπάρχῃ μέρος τι τῶν ἐντέρων μεταξύ τῆς μήλης καὶ τοῦ διαιρηθησομένου σκεπάσματος τῆς γαστρὸς, κρατοῦμεν μὲ τοὺς λοιποὺς δακτύλους τῆς αὐτῆς χειρὸς τὰ ἔντερα πρὸς τὰ κάτω, καὶ ἐμβάλλομεν τῇ δεξιᾷ μαχαίριον ἀμβλύαιχμον εἰς τὴν αὐλακα τῆς μήλης ὀξυγωνίως καὶ βαθέως, ὥστε τὸ τραῦμα νὰ διασταλῇ ἀρκούντως· ἔπειτα δὲ ἐκβάλλομεν τὴν μήλην καὶ τὸ μαχαίριον χωρὶς νὰ ἐκτοπίσωμεν ταῦτα ἐκ τῆς πρὸς ἄλληλ' αὐτῶν θέσεως. Τὴν ἐμβολὴν δὲ τῶν προπεσόντων ἐνεργοῦμεν κατὰ τοὺς δοθέντας κανόνας. Ὅταν δὲ ἡ περισφιγίς τοῦ προπεσόντος ἢ τόσῳ μεγάλη, ὥστε δὲν χωρεῖ ἡ μήλη, καταθλίβομεν τὰ ἔντερα τοιοῦτοτρόπως τῇ ἀριστερᾷ τῶν χειρῶν, ὥστε μένει ἡ ἄνω γωνία τοῦ τραύματος ὀπισθοῦν ἐλευθέρα, καὶ ἐμβάλλομεν ἔπειτα τὸν λιχανὸν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς μὲ τὸν ὄνυχον πρὸς τὰ ἄνω ἀπευθυμένον, καὶ διατέμνομεν πρῶτον τὸ ἐπικείμενον δέρμα, ἔπειτα τοὺς μῦς καὶ τὰς ἀπονευρώσεις μέχρι τοῦ περιτοναίου, καὶ οὕτω δυνάμεθα ἔπειτα νὰ ἐμβάλωμεν αὐλακομήλην καὶ νὰ διαχωρίσωμεν καὶ τοῦτο πολ- λάκις ὅμως δύναται νὰ ἐμβληθῶσι τότε τὰ ἔντερα εἰς τὴν κοιλίαν καὶ χωρὶς νὰ διακοπῇ τοῦτο.

§. 809.

Ὅταν δὲ τὰ προπεσόντα ἔντερα ᾖσι πολὺ πεφλογωμένα, μέλανα, ἐρυθρά, ἔχοντα ὅμως ἐτι τὴν ἑαυτῶν στιλπνότητα καὶ στερεότητα, πρέπει νὰ ἐμβάλλωμεν ταῦτα εἰς τὴν κοιλίαν ὡς τάχιστα, διότι διὰ τῆς ταχείας αὐτῶν ἐμβολῆς καὶ διὰ τῆς δραστηρίου ἀφλεγμάντου ἀγωγῆς δυνάμεθα νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν μετάπτωσιν τῆς φλεγμονῆς εἰς τὴν γάγγραιναν. Ὅταν δὲ ταῦτα ἐγαγγραινώθησαν ἤδη, ἡ θεραπεία αὐτῶν γίνεται ὡς θέλομεν εἶπεῖ ἐν τῷ περὶ γαγγραινωμένης κήλης.

§. 810.

Τὸ προπεπὸν ἐπίπλοον, ὅταν ἢ κατὰ φύσιν καὶ τὸ τραῦμα ἀρκούντως μέγα, δέον εὐθὺς ν' ἀνωσθῇ εἰς τὴν κοιλίαν διὰ τῶν ἐλαιοβραχῶν λιχανῶν τῶν χειρῶν, ἀφ' οὗ ἀποπλυθῇ πρῶτον ὑδατι χλιαρῷ, ὅταν τυχόν ἢ ἀκάθαρτον ὑπὸ ἄμμου, καὶ τῶν τοιούτων. Ἡ ἐμβολὴ αὐτοῦ πρέπει νὰ γείνη καὶ ἂν ἤδη ἐφλογώθη. Ὅταν δὲ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἢ περισφιγίς τοῦ ἐπίπλοου, διαστέλλεται πρῶτον τὸ τραῦμα, καὶ ἔπειτα γίνεται ἡ ἐμβολὴ αὐτοῦ κατὰ τοὺς δοθέντας κανόνας. Ἄν ὅμως ἢ τὸ προπεπὸν μέρος τοῦ ἐπίπλοου ὑπερβαλλόντως συντεθλασμένον καὶ ἢ ὀργάνωσις αὐτοῦ κατὰ μέρος βεβλαμμένη, δύναται, μετὰ τὴν εἰς τὴν κοιλίαν ἐμβολήν, νὰ γεννηθῇ πύσις καὶ σφοδρὰ φλεγμονὴ τοῦ περιτοναίου διὰ τὸν ἐρεθι-

σμόν του ούτως ήλλοιωμένου επιπλόου. Διά τουτο δέον τὸ προπεσόν τουτο μέρος νὰ μείνη ἔξω καὶ νὰ ἐπισκεπασθῆ με σπληνίνον διάβροχον εἰς ἀλθαιας ἀπόξεμα· τουτ' αὐτὸ δὲ γίνεται καὶ ὅταν ἦ τὸ προπεσόν μέρος τοῦ επιπλόου γαγγραινωμένον· ἀνωφελὲς δὲ εἶναι ἡ συμβουλή νὰ ἐξανοίγωμεν τὸ επίπλοον, νὰ ἐκκόπτωμεν με τὸ ψαλίδιον τὰ γαγγραινώδη αὐτοῦ μέρη, καὶ νὰ διαδένωμεν τὰ αἰμορραγοῦντα ἀγγεῖα πρὶν ἢ ἐμβάλωμεν αὐτὸ εἰς τὴν κοιλίαν· ἀνωφελὲς, λέγω, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἐπειδὴ ἔγεινεν ἤδη σύμφυσις καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν περιοχὴν τοῦ προπεσότος. Ἄν δὲ ἔγεινε πρόπτωσις μικροῦ τινος μέρους τοῦ επιπλόου διὰ στενοῦ τραύματος κατὰ τὰ ἄνω μέρη τῆς γαστρὸς, καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν γ' ἀνατάξωμεν αὐτὸ ἄνευ διαστολῆς τοῦ τραύματος, δυνάμεθα γ' ἀφήσωμεν αὐτὸ εἰς τὴν αὐτόματον ἐνέργειαν τῆς φύσεως, ἐπειδὴ τοῦτο συμφύεται μετὰ τῶν χειλέων τοῦ τραύματος, καλύπτεται με κεγχροειδεῖς σάρκας καὶ χρησιμεύει ὡς προφυλακτικὸν κήλης, ἢ ἀποχωρίζεται, ἢ τέλος σύρεται κατὰ μικρὸν πρὸς τὰ ἐντὸς. Ὅταν δὲ προπέσῃ μετὰ μέρος τοῦ επιπλόου, πρέπει πάντοτε νὰ ἐμβάλωμεν αὐτὸ, ἐπειδὴ τοῦτο δύναται νὰ ἐμπεριέχῃ ἕλικα τινὸς ἐντέρου, ἢ συμφυόμενον μετὰ τοῦ τραύματος, νὰ ἐπαγάγῃ διὰ τὴν παρὰ φύσιν θέσιν ὀδυνηρὰ συμπτώματα καὶ διατάσεις τοῦ στομάχου. Ἡ διάδεσις τοῦ επιπλόου εἶναι ἀξιοκατάκριτος. Ὅταν δὲ ὁμοῦ μετὰ τοῦ επιπλόου προπίπτωσι καὶ ἔντερα, καὶ πρὸς ἐμβολὴν ἀνάγκη νὰ διαστείλωμεν τὸ τραῦμα, ἢ διαστολῆ αὐτοῦ γίνεται, ὅταν πρὸς τοῦτο μεταχειριζώμεθα τὴν ἀυλακομήλην κατὰ τὴν κάτω γωνίαν τοῦ τραύματος.

Ὁ Δουπιίτρνος κρίνει σκοπιμώτερον ν' ἀφήσωμεν τὸ προπεσόν επίπλοον ἀνέπαφον, ἐπειδὴ οὕτω διαφεύγωμεν τὴν σύνθλιψιν αὐτοῦ καὶ τὸν περισπασμόν, ἅπερ γίνονται ὅταν ἦ τὸ τραῦμα μικρὸν, καὶ δὲν ἔχομεν χρειαὴ νὰ διαστείλωμεν αὐτὸ καὶ οὕτω ν' αὐξήσωμεν τὸν κίνδυνον ἐφεξῆς κήλης. Πᾶσα ἄλλη μέθοδος, ἡνωμένη μετὰ πολλῶν καὶ μεγάλων βλαβῶν, ἀποδοκιμάζεται. Ἡ ἀποκοπὴ τοῦ επιπλόου ἐπάγει μεγάλην αἰμορραγίαν, ἢ ἐμβολὴ αὐτοῦ φέρει εἰς συνάφειαν μέρος ἡμιγαγγραινωμένου μετ' ὕγιους, ἅρα δίδει τοῦτο πολλάκις αἰτίαν μεγάλης φλεγμονῆς· ἢ διάδεσις αὐτοῦ ἐπάγει ὅλα τὰ δεινὰ τῆς συναποσφίξεως. Ὅταν τὸ τραῦμα, δι' αὐτὸ ἔγεινεν ἢ πρόπτωσις τοῦ επιπλόου, ἢ πολὺ σπενδόν, συμβαίνει, καὶ τοῦτο σπανιώτατα, νὰ προξενηθῶσι τὰ συμπτώματα τῆς συναποσφίξεως διὰ τῆς ἐξαιθήσεως τῶν χειλέων τοῦ τραύματος καὶ τοῦ επιπλόου. Ὅταν τὰ συμπτώματα ταῦτα δὲν ἐξαλειφῶνται, (ὕπερ ἀκολουθεῖ σχεδὸν πάντοτε, διὰ προσβολῆς βδελλῶν, διὰ τῆς καλῆς διαίτης, διὰ τῆς χρήσεως τῶν λουτρῶν καὶ ὑγρῶν πυριάσεων, διὰ φλεβοτομίας καὶ τέλος διὰ τῆς διαστολῆς τοῦ τραύματος), καὶ ἐπαγάσῃ τὸν θάνατον, εὐρίσκομεν τὸ επίπλοον κατὰ μέγα μέρος ἐμπυωμένον, ὀσπετήματα κατὰ διαφόρους τόπους καὶ συμφύσεις αὐτοῦ, στερεὰς μᾶλλον ἢ ἥτιον, μετὰ τῆς προσηκούσης ἐπιφανείας τοῦ περιτοναίου. Ἄλλ' αἱ φλεγμοναὶ αὗται τοῦ επιπλόου γίνονται συνεχέστερον μετὰ τὴν διάδεσιν καὶ ἐμβολὴν τοῦ επιπλόου ἢ μετὰ τὴν ῥηθείσων ἀγωγὴν, ἐν ἣ διὰ τῆς χρήσεως τῶν ἀφλεγμάντων καὶ τῆς πρώιμου διαστολῆς τοῦ τραύματος ἐμποδίζεται ἡ γένεσις αὐτῶν.

§. 811.

Εἰς τὰ διαμπερῆ τραύματα τῆς κοιλίας δύνανται νὰ βλαφθῶσιν ὄλ' αὐτῆς τὰ ἐντόσθια, καὶ τὸ ἐπικίνδυνον τῆς βλάβης εἶναι τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ πλησιέστερον τοῦ πυλωροῦ γίνεται αὐτῆ· ἐπιφοβα ἐν τοῖς τραύμασι τούτοις εἰσὶν· ἐκχυσίς κοπράνων, αἵματος, κ. τ. λ. καὶ μεγάλη φλεγμονή.

§. 812.

Ἴδια δὲ σημεῖα τῆς βλάβης τῶν ἐντέρων εἰσὶν· ὁ τραυματίας ἐμεῖ ἢ ἀποπατεῖ αἷμα· ἐκ τοῦ τραύματος δ' ἐξέρχεται ἀήρ δυσώδης ἢ κόπρανα, καὶ τὸ τρωθὲν ἔντερον, ἂν μὲν προπέσῃ, εὐρίσκεται χαλαρὸν καὶ δυνάμεθα νὰ ἐνίδωμεν καὶ τὸ τραῦμα αὐτοῦ, ἂν δὲ δὲν προπέσῃ, φαίνονται τὰ ἄνω ῥηθέντα σημεῖα βράδιον, καὶ δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν τὴν βλάβην τοῦ ἐντέρου μόνον ἐξ οὗ βάθους ὑπεχώρησε τὸ διωσθὲν ὄργανον, ἐκ τῶν ἐπιγινομένων σημεῖων, ἐκ τοῦ μεγάλου ἄλυσμου κ. τ. λ. (ἴδ. §. 799.), ἐκ τῆς διατάσεως καὶ ἐκ τῶν πόνων τῆς κοιλίας.

§. 813.

Τὰ τραύματα τῶν ἐντέρων εἰσὶ διὰ νύξεως τραύματα ἐπιμήκη ἢ ἐπικάρσια, καὶ ὅταν ᾖσιν ἐπικάρσια, τὸ ἔντερον κόπτεται κατὰ μέρος ἢ καθόλου. Ὅταν τὰ διὰ νύξεως τραύματα τῶν ἐντέρων ᾖσι μικρὰ, προπίπτει ὁ ἐξω χιτῶν τοῦ ἐντέρου καὶ φράσσει τὸ στόμιον τοῦ τραύματος. Ὅταν δὲ τὸ τραῦμα τοῦ ἐντέρου ἢ ἐπιμήκης, ἀναδιπλοῦνται τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος, καὶ τὸ στόμιον τῆς πληγῆς διὰ τῆς συστολῆς τῶν ἐπιμήκων καὶ ἐπικαρσίων ἰνῶν σχηματίζεται ἐπιμήκης· ὅταν ὁμοῦ τὸ τραῦμα τοῦ ἐντέρου ἢ ἐπικάρσιον, δὲν ἐκτρέπονται τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος ἀπ' ἀλλήλων, εἰσὶ δὲ ἐπογκωδέστερα· ὅταν τὸ ἔντερον ἀποκοπῇ ἐπικαρσίως, τὰ ἀποκοπέντα ἄκρα συνέλκονται καὶ διατείνονται.

§. 814.

Διάφοροι δὲ εἰσὶν αἱ γνῶμαι περὶ τῆς θεραπείας τοῦ προπεσόντος καὶ τετρωμένου συγχρόνως ἐντέρου. Ὅθεν μετεχειρίσθησαν διάφοροι ῥαφάς· καὶ πρὸς μὲν τὰ ἐπιμήκη καὶ κατὰ μέρος ἐπικάρσια τραύματα τῶν ἐντέρων τὴν σπειροειδῆ, τὴν ἀγχύλην καὶ τὴν διαβατικὴν (*sutura transgressiva*), πρὸς δὲ τὰ ἐπικάρσια καὶ καθόλου διαιροῦντα τὸ ἔντερον τραύματα τὴν δι' ἐγκολεασμοῦ ῥαφήν (*sutura per invaginationem*), δι' ἧς συνάγονται τὰ ἄκρα τοῦ ἀποχωρισθέντος ἐντέρου ἐπὶ ἐλαιοχρίστου τεμαχίου τραχείας ζώου ἢ ἐπὶ ἐλαιοχρίστου κυλίνδρου ἐκ χάρτου· τὴν ῥαφήν κατὰ τὸν Ῥάμδωρον δι' ἐγκολεα-

σμοῦ τοῦ ἄνω ἄκρου εἰς τὸ κάτω τοῦ ἀποχωρισθέντος ἐντέρου, καὶ τὴν δι' ἄμματος ραφήν, ἐν ἣ ἐκκόπτομεν τ' ἄκρα τοῦ ῥάμματος πλησιέστατα τοῦ ἄμματος, ὅπερ ἔπειτα ἐξέρχεται μετὰ τῶν κοπράνων. Τὰς ραφὰς ταύτας μεταχειρίζονται ἄλλοι μὲν πρὸς παρεμποδισμόν τῆς ἐκρύσεως τοῦ ἐμπεριεχομένου χυμοῦ τῶν ἐντέρων, (διὰ τοῦτο καὶ μεταχειρίζονται ταύτην μὲ πικρὰς διακεντήσεις τοῦ ἐντέρου, ἄλλοι δὲ πρὸς συναγωγὴν τῶν χειλέων τοῦ χωρισθέντος ἐντέρου προσφυῆ μετὰ τῶν χειλέων τοῦ ἐκτὸς τραύματος, ὥστε οὕτω νὰ κατορθώσῃ τὴν σύμφυσιν αὐτοῦ μετὰ τοῦ περιτοναίου διὸ καὶ ἀποδοκιμάζουσι τινὲς πᾶσαν ραφήν, καὶ διεκβάλλουσιν εἰς τὸ μεσεντέριον μόνον ἀγκύλην, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἀποδοκιμάζεται ὑπὸ τοῦ Σκάρπα.

§. 815.

Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἐνησχολήθησαν πολὺ εἰς πειράματα ἐπὶ ζῶων ποικιλοτρόπως, ὅπως δώσωσι τακτικούς κανόνας τῆς θεραπείας τῶν τραυμάτων τῶν ἐντέρων.

Ὁ Δενάνσης ἐμβάλλει εἰς ἕκαστον ἄκρον τοῦ ἀποχωρισθέντος ἐντέρου κρίκον ἐξ ἀργύρου ἢ ἐκ κασσιτέρου, ἐνδιπλῶνει εἰς ἕκαστον ἐξ αὐτῶν ὅσον δύο γραμμῶν πρὸς τὰ ἔνδον τὸ ἄνω καὶ κάτω ἄκρον τοῦ ἐντέρου καὶ ἐφελκύνει ταῦτα πρὸς ἀλλήλα ἐπὶ τρίτου κρίκου, ὅστις, ὢν στενώτερος τῶν πρώτων, φέρει δύο ἐλατήρια, ἅπερ προσηλθόνται εἰς τοὺς προειρημένους κρίκους χάριν συνοχῆς. Τὰ πρὸς τὰ ἔνδον ἐνδοδιπλωμένα ἄκρα τοῦ ἐντέρου γαγγραινοῦνται μετ' ὀλίγον, ἀποπίπτουσι καὶ ἐξέρχονται διὰ τῆς ἕδρας ἐν τῇ ἀποπατῆσει ὁμοῦ μετὰ τῶν τριῶν κρίκων, ἀφ' οὗ ἐνωθῶσιν αἱ δύο πρὸς ἀλλήλας συνηγμένοι ὀρθῶδεις ἐπιφάνειαι τῶν ἐντέρων. Τὰ πειράματα ταῦτα ἐπέτυχον εἰς τοὺς κύνας.

Ἡ μέθοδος, ἣν ἐδοκίμασεν ὁ Βεκλάρδος εἰς ζῶα μετ' ἐπιτυχίας, καὶ ἣν προτείνει νὰ μεταχειρισθῶμεν καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον, εἶναι ἐγκολιασμός τοῦ ἐνός ἄκρου τοῦ ἀποχωκερισμένου ἐντέρου εἰς τὸ ἕτερον, περίθεσις βρόχου ἔπειτα κύκλω τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐντέρου παρὰ τὸ χεῖλος αὐτοῦ καὶ μικρὰ περισφιγίς τοῦ βρόχου. Ὁ οὕτω περιτεθείς βρόχος διὰ τῆς προσεγγίσεως τῶν διογκουμένων τῶν τρόπων τινὰ ἄνω καὶ κάτω τοῦ βρόχου ἄκρων τοῦ ἐντέρου σκεπάζεται οὕτως, ὥστε ἔρχονται εἰς συνάφειαν καὶ ἔνωσιν αἱ ὀρθῶδεις ἐπιφάνειαι τῶν ἄκρων. Ὅλον δὲ τὸ περισφιγθὲν μέρος τοῦ ἐντέρου ἀποκόπτεται μετ' ὀλίγας ἡμέρας, ὁ βρόχος ἀποπίπτει εἰς τὸν ὄχετόν τοῦ ἐντέρου καὶ ἐξέρχεται διὰ τῆς ἕδρας.

Ὁ Ἰοβέρτης μεταχειρίζεται τὴν ραφήν, ὅταν μὲν ἦ τὸ τραῦμα τοῦ ἐντέρου ὑπὲρ τὰς τρεῖς γραμμὰς μέγα, ἐνδιπλῶνων πρὸς τὰ ἔνδον τὰ χεῖλη

τοῦ τραύματος καὶ φέρων οὕτως εἰς συνάφειαν τὰς ὀρθώσεις ἐπιφανείας τοῦ ἐντέρου ὅταν δὲ τὸ ἔντερον διακοπῇ καθόλου, λαμβάνει τὸ ἄνω ἄκρον τοῦ ἐντέρου τῇ ἀριστερᾷ τῶν χειρῶν καὶ διωθεῖ τῇ δεξιᾷ βελόνην εὐθείαν καὶ μεταξωτῶν ῥάμμα εἰς τὸ ὠτίον ἔχουσιν ἀπὸ τῶν ἔνδον πρὸς τὰ ἔξω ὅσον τριῶν γραμμῶν μακρὰν τοῦ χεῖλους τοῦ τραύματος, πρᾶττων ὁμοίως μὲ δεύτερον ῥάμμα καὶ εἰς τὸ ὀπισθεῖν μέρος τοῦ ἐντέρου ἔπειτα ἐνδιπλῶνει πρὸς τὰ ἔνδον ὅλον τὸ χεῖλος τοῦ κάτω ἄκρου τοῦ ἐντέρου, ἐμβάλλει τὸν λιχανὸν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς εἰς τοῦτο καὶ διείρει τὰ ῥάμματα μὲ τὴν βελόνην ὁμοίως ἀπὸ τῶν ἔνδον πρὸς τὰ ἔξω, καὶ προσπαθεῖ ἔπειτα διὰ μικροῦ ἔλκυσμοῦ νὰ συναῖξη πρὸς ἄλληλα τὰ ἄκρα τοῦ ἐντέρου καὶ νὰ ἐγκολεᾷ τὸ ἄνω εἰς τὸ κάτω, τοῦτο δὲ διαπράξας, ἐμβάλλει τὸ ἔντερον εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ συστρέφων τὰ ἄκρα τῶν ῥαμμάτων, ἐπικολῶται ταῦτα ἔξω μὲ κολλητικὸν ἔμπλαστρον. Μετὰ παρέλευσιν πέντε ἡμερῶν συνουλοῦνται τὰ συναγόμενα ἄκρα καὶ ἐξελεχθῶνται τὰ ῥάμματα.

Ὁ Δερμβέρτης λαμβάνει τὸ χεῖλος τοῦ ἑνὸς τῶν ἄκρων, ἐμβάλλων τὸν λιχανὸν ἐντὸς καὶ ἐπιβάλλων τὸν ἀντίχειρα ἐκτὸς αὐτοῦ, ἔπειτα διωθεῖ τὴν βελόνην ὅσον δύο καὶ ἡμισείας γραμμῆς μακρὰν τοῦ χεῖλους κατὰ τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν, διωθεῖ ταύτην ὅσον μιᾶς γραμμῆς μεταξὺ τῶν ὑμένων τοῦ ἐντέρου, καὶ διεκβάλλει ταύτην ὅσον $1 \frac{1}{2}$ γραμμῆς μακρὰν τοῦ χεῖλους κατὰ τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν, συλλαμβάνων οὕτω κατὰ τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν τοῦ ἐντέρου μέρος τοῦ ὀρθογώνου καὶ μῦδους, ἢ, ἂν αὗτοι δὲν ἀγτίσχωσι, καὶ μέρος τοῦ βλεννογόνου χιτῶνος. Τοιοῦτοτρόπως δὲ λαμβάνει καὶ τὸ χεῖλος τοῦ ἑτέρου ἄκρου καὶ σημειώσας καλῶς ἐν αὐτῷ τὸ προσῆκον αὐτῷ μέρος τοῦ τόπου, δι' οὗ διεξεβλήθη ἡ βελόνη, διωθεῖ τὴν αὐτὴν βελόνην ὅσον $1 \frac{1}{2}$ γραμμῆς μακρὰν τοῦ χεῖλους κατὰ τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν καὶ ὑποχωρήσας ὅσον μιᾶς γραμμῆς ἀναμέσον τῶν χιτῶνων, διεκβάλλει ταύτην ὅσον $2 \frac{1}{2}$ γραμμῶν μακρὰν τοῦ χεῖλους κατὰ τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν τοῦ ἐντέρου. Ἐν διαστήματι δὲ 3 ἢ 4 γραμμῶν μακρὰν τῆς ἐπιτεθείσης φραγῆς ἐπιβάλλει καὶ ἄλλην κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οὕτω καθεστῆς ἔπειτα ἐνδιπλῶνει τὰ διακεντηθέντα χεῖλη μὲ μήλην πρὸς τὰ ἔνδον καὶ ἐπιδένει τὰ ἄκρα τῶν ῥαμμάτων ἐπὶ τῆς μήλης, ἣν ἀφαιρεῖ καθ' ὃν καιρὸν συνάπτεται τὸ ἄμμα. Διὰ τῆς συναγωγῆς ταύτης τῶν χειλῶν ἀπεργάζεται ἐντὸς μὲν τοῦ ἐντέρου μικρὰν προβολήν, ἐκτὸς δὲ λακκίδιον, ὅπου ἔρχονται εἰς συνάφειαν τῶν δύο ἄκρων αἱ ὀρθώσεις ἐπιφάνειαι καὶ ὅταν τὸ ἔντερον τύχη καθόλου διάτμητον, γίνετ' ἐντὸς αὐτοῦ διὰ τῆς συναγωγῆς ταύτης κυκλοτερῆς δικλείς.

Ὁ Ρευδάρδος συμβουλεύει νὰ ἐμβάλωμεν εἰς τὰ ἐπιμήκη καὶ λοξὰ

τραύματα πλάτυσμα λεπτόν ἐκ ξύλου μὲ διπλοῦν ῥάμμα κατὰ τὰ ἄκρα, ὧν τὰ πέρατα εἰσὶ διειρημένα εἰς βελόνας, δι' ὧν θέλουσι διακεντηθῆ τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος τοῦ ἐντέρου· τὰ ἄκρα ταῦτα τῶν ῥαμμάτων διείρονται, μετὰ τὴν διακέντησιν, εἰς καμπτὰς βελόνας, δι' ὧν διακεντούμεν τὸ ἐπικείμενον κάλυμμα τῆς γαστρὸς ὀλίγον τι μακρὰν τῶν χειλέων τῆς πληγῆς· ἔπειτα ἐπιδέομεν τὰ ἄκρα τῶν ῥαμμάτων ἐπὶ μοτοῦ στρεπτοῦ καὶ συσφίγγομεν ταῦτα, ὥστε τὰ ἠνωμένα ἐπὶ τοῦ ξυλίνου πλατύσματος χεῖλη τοῦ ἐντέρου νὰ συνέρχωνται προσφυῶς μετὰ τῆς ἐντὸς ἐπιφανείας τοῦ περιτοναίου καὶ νὰ συγκολλήσωσι μετ' αὐτῆς. Ἡ συνούλωσις γίνεται τάχιστα, τὰ ῥάμματα ἀποπίπτουσι καὶ ἐκβάλλονται μετὰ τρεῖς ἡμέρας, τὸ δὲ ξύλινον πλάτυσμα ἐξέρχεται διὰ τῆς ἑώρας. Ὄταν δὲ τὸ ἔντερον ἢ καθόλου διηρημένον, ἢ πρὸς φυσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ περιτοναίου δύναται νὰ γείνη καθ' ὅλην τὴν ἑκτασίν τοῦ τραύματος δι' ἀγκύλης τοῦ μεσεντερίου, ἢ προσηλῶται τὸ ἔντερον περὶ τὸ τραῦμα διὰ τινων ῥαφῶν εἰς τ' ἀντικείμενα χεῖλη τοῦ τραύματος, καὶ ἐμβάλλομεν ἔπειτα λαβίδα εἰς τ' ἀντικείμενα καὶ προβάλλουσαν γωνίαν σχηματίζοντα πλευρώματα τοῦ ἐντέρου, ἐκκόπτομεν αὐτὰ μὲ τὸ ἔντεροτόμον, ἐνεργουμέν δὲ τὴν σύμφυσιν αὐτῶν μὲ τὴν ἐπιμένουσαν λαβίδα ἐντὸς 48 ὥρων, καὶ οὕτω τὰ κόπρανα λαμβάνουσι τὴν κατὰ φύσιν πορείαν, καὶ τὸ τραῦμα συνουλοῦται.

§. 816.

Ἰνα κρίνωμεν ὀρθῶς περὶ τῶν διαφορῶν ταύτων χειρουργιῶν τῶν τραυμάτων τῶν ἐντέρων, ἀνάγκη πρῶτον νὰ ἐκθέσωμεν ὅλους τοὺς λόγους κατὰ τῆς ἐντερορραφίας ἐν γένει. Πᾶσα ῥαφή τῶν ἐντέρων εἶναι, λέγουσιν, ἐγχειρήσις ἐπικίνδυνος, καὶ ἔτι μᾶλλον, ὅταν ὦσι τὰ ἔντερα, ὡς κοινῶς ἀκολουθεῖ πεφλογωμένα ἤδη, ἐξ αἰτίας τῆς τε προηγουμένης βλάβης καὶ τῆς συναφείας αὐτῶν μετ' ἄλλοτρίων σωματίων. Ἡ διακέντησις τῶν ὑμένων τοῦ ἐντέρου ἐξ ἑνὸς μέρους, καὶ τ' ἀπομένοντα ῥάμματα ἐξ ἑτέρου ἐπάγουσι μεγάλην φλεγμονήν. Διότι πολλὰ ἔχομεν παραδείγματα, καθ' ἃ πολλοὶ τραυματίαι μετὰ τὴν γενομένην ἐντερορραφίαν ἐτελεύτησαν μετ' ὑπερβαλλόντων πόνων· καὶ ἂν τινες αὐτῶν περιεσώθησαν, ἠκολούθησε τοῦτο, διότι διεσχίσθησαν τὰ κεντήματα καὶ ἐξώθησαν τὰ ῥάμματα διὰ τῆς ἑώρας. Ἡ ἐντερορραφία οὐδέποτε ἀπεργάζεται σύμφυσιν τῶν χειλέων τοῦ τραύματος· διότι ἢ σύμφυσις τῶν ἄκρων τοῦ χωρισθέντος ἐντέρου γίνεται πρὸς τὸ περιτόναιον, ἢ πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τῶν παρακειμένων ἐντέρων καὶ οὐχὶ πρὸς ἄλληλα. Ἡ ἐντερορραφία δὲν δύναται νὰ ἐμποδίσῃ βεβαίως οὐδὲ τὴν παρέκχυσιν τῆς κοπρανώδους ὕλης τῶν ἐντέρων, ἐπειδὴ τὰ συναγόμενα διὰ τῆς ῥαφῆς χεῖλη τοῦ τραύματος δὲν δύναται νὰ δια-

τηρηθῶσιν εἰς τελείαν συναρμογήν, ἀλλ' ἐκτρέπονται μᾶλλον ἢ ἦσαν ἀπ' ἀλλήλων διὰ τὴν συστολήν τῶν ἐπιμήκων ἰνῶν.

§. 817.

'Αλλ' εἰς τοὺς λόγους τούτους δύναται τις νὰ εἴπῃ· ὅτι ἀπεδείχθη πολυειδῶς ἐκ τῆς πείρας ἀναλήθης ἡ γνώμη, ὅτι ἡ γενομένη εἰς τὰ τραύματα τῶν ἐντέρων ἐντερορραφία εἶναι πάντοτε θανατηφόρος. Θεωρεῖται δὲ καὶ ὡς πλεονέκτημ' αὐτῆς, ὅτι δὲν γίνεται μὲν δι' αὐτῆς ἀπ' εὐθείας σύμφυσις τῶν χειλέων τοῦ τραύματος, ἐμποδίζεται ὁμῶς ἡ σύμφυσις αὐτῶν εἰς μεγάλην ἀπόστασιν μετὰ τοῦ περιτοναίου, δι' ἧς συμφύσεως ταχύνεται μὲν ἡ ἴασις, ἐλαττοῦται δὲ ὁ κίνδυνος τοῦ νὰ γεννηθῇ ἐμπόδιον εἰς τὴν κίνησιν τοῦ ἐντερικοῦ χυμοῦ ἐξ αἰτίας τῆς ἀποτελουμένης διὰ τὰς σύμφυσις τοῦ ἐντέρου γωνίας, καὶ ἐπομένως ἐλαττοῦται ὁ κίνδυνος τῆς παρὰ φύσιν ἔδρας. Ἀναιρεῖ δὲ ὁ Λαρέύς καὶ τὴν πρότερον ἐπικρατοῦσαν γνώμην, ὅτι τὰ τραύματα τῶν ἐντέρων δὲν ἰατρεύονται διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν χειλέων αὐτῶν, καὶ κατὰ τὰς ἰδίας αὐτοῦ δοκιμὰς, λέγει, ὅτι ἡ ἔνωσις τοῦ τραύματος τοῦ ἐντέρου γίνεται καθὼς καὶ εἰς τὰ τραύματα τῶν ἄλλων μορίων διὰ τῆς συνεχείας τῶν ἀγγείων, καὶ αὕτη γίνεται τόσῳ ταχύτερον, ὅσῳ ἀκριβεστέρα ἐγείνηται καὶ φυλάσσεται ἡ πρὸς ἄλληλα τῶν χειλέων συναγωγή. Τὸ ἐντερον συμφύεται μὲν μετὰ τῶν παρακειμένων μορίων, ἀλλ' ἡ σύμφυσις αὕτη εἶναι πρόσκαιρος, καὶ ἡ φύσις ἀποχωρίζει κατὰ μικρὸν ταύτας, ὅπως ἀναλάβῃ καὶ πάλιν τὸ ἐντερον τὴν περισταλτικὴν αὐτοῦ κίνησιν.

§. 818.

Κρίνοντες δὲ τὰ καθ' ἕκαστα εἶδη τῆς ἐντερορραφίας, μᾶλλον ἀξιόμημπον εὐρίσκομεν τὴν μέθοδον τοῦ Ῥαμδώρου. Διότι εἶναι δυσκολώτατον ἢ ἀδύνατον, ὅταν διακοπῇ ἐντελῶς τὸ ἐντερον, νὰ διακρίνωμεν τὸ ἄνω αὐτοῦ ἄκρον ἀπὸ τοῦ κάτω καὶ νὰ ἐγκολεάσωμεν αὐτὰ πρεπόντως, ἐπειδὴ ταῦτα συνέλκονται πολὺ καθ' ἑαυτά. Τῶν ἐγκολεασθέντων ἡ οἰκεία ἔνωσις ἐμποδίζεται ὑπὸ τῶν ἐξῆς περιστατικῶν, ἧγουν ἡ ἐκτὸς ἐπιφάνεια τοῦ ἐνός ἄκρου ἔρχεται εἰς συνάφειαν μετὰ τῆς ἐκτὸς τοῦ ἑτέρου, ἄρα ὁ ὄρρονος ὕμην τοῦ ἐνός μετὰ τοῦ βλεννογόνου τοῦ ἑτέρου, ὅστις εἰς τὴν φλεγμονώδη αὐτοῦ κατάστασιν διακρίνει πολλὴν βλένναν. Τοῦτο δ' ἐξήτησαν μὲν ὁ Δενάνσης καὶ Ἰοβέρτης ν' ἀποφύγῃσι διὰ τῆς ἑαυτῶν ἀγωγῆς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἀγωγὰς ἀμφοτέρων τούτων εἰσὶν αἱ αὐταὶ δυσκολαὶ ὡς καὶ εἰς τὴν τοῦ Ῥαμδώρου. Διότι, κατ' αὐτούς, πρέπει νὰ διαιρέσωμεν τὸ μεσέντερον, διαιροῦντες δὲ τοῦτο δυνάμεθα νὰ βλάψωμεν τὰ διεσπαρμένα εἰς τὸ ἐντερον ἀγγεῖα. Ὡσαύτως δύσκολον εἶναι νὰ γνωρίσωμεν

τὸ ἄνω ἄκρον τοῦ διαιρεθέντος ἐντέρου ἀπὸ τοῦ κάτω καὶ δυσκολώτερος ὁ ἐγκολεασμὸς, ἐπειδὴ ἐλαττοῦται ἢ χωρητικότης τοῦ κάτω ἄκρου διὰ τῆς πρὸς τὰ ἐντὸς ἐνδιπλώσεως αὐτοῦ. Τοὺς λόγους τούτους δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ κατὰ τῆς ἀγωγῆς τοῦ Δεμβέρτου, ἐπειδὴ δυνάμεθα νὰ προσαρμόσωμεν ταύτην ὁμοίως καὶ εἰς τὰ ἐπιμήκη τραύματα τοῦ ἐντέρου καὶ εἰς τὴν τελείαν αὐτοῦ διαίρεσιν· ἢ ἀγωγή αὕτη ὑπερτερεῖ διὰ τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν τοῦ ῥευθάρδου.

§. 819.

Πάντοτε, ὅταν τὸ τραῦμα τοῦ ἐντέρου δὲν εἶναι τόσῳ μικρὸν, ὥστε νὰ φράσσῃται τὸ στόμιον αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ προπίπτοντος βλεννογόνου ὑμένους τοῦ ἐντέρου, εἴτε ἐπιμήκης εἶναι τὸ τραῦμα, εἴτε λοξόν, εἴτε ἐπικάρσιον, ἢ καλλιτέρα ἐντερορραφία εἶναι ἢ τοῦ Δεμβέρτου. Ὁ Α. Κώπηρος, ὅταν τὰ τραύματα τῶν ἐντέρων ὦσι μικρὰ, λαμβάνει ταῦτα μὲ λαβίδα, ἀνατείνει πρὸς τὰ ἄνω καὶ περιβάλλει αὐτὰ μὲ μεταξωτὸν βρόχον, οὗ τὰ ἄκρα κόπτονται πλησίον τοῦ ἕμματος, ὃ δὲ ἀπομεινάς βρόχος διεξέρχεται διὰ τῆς ἑώρας.

Ὁ Δυπιότερος κατέστησεν ἔτι ἀπλουστέραν τὴν ἀγωγὴν τοῦ Δεμβέρτου. Εἰς διαίρεσιν τοῦ ἐντέρου κατὰ μέρος ἐνδιπλοῦμεν τὰ χεῖλη τῆς πληγῆς πρὸς τὰ ἔνδον καὶ φέρομεν εἰς συνάφειαν τὰς ἐκ τοῦ περιτοναίου συνισταμένας ἐπιφανείας αὐτοῦ· ἔπειτα δὲ διαβαίνομεν μὲ βελόνην ῥάμμα, πέρυσσαν, ἀπὸ τῆς ῥάχως τῆς μιᾶς ἐνδιπλώσεως ἐπὶ τὴν τῆς ἑτέρας ἐναλλάξ καὶ κατὰ τρόπον, ὥστε τὸ ῥάμμα μεταίεται ἐκάστοτε ἐπὶ τῶν χειλέων, καὶ οὕτω διεμβάλλεται ἡ βελὸν ἅπαντοτε ἐπὶ τῆς αὐτῆς πλευρᾶς· τὸ πρῶτον μὲν χεῖλος διακεντᾶται ἀπὸ τῶν ἔξω πρὸς τὰ ἔνδον, τὸ δεύτερον δὲ ἀπὸ τῶν ἔνδον πρὸς τὰ ἔξω, καὶ οὕτω πάλιν εἰς πᾶσαν διακεντήσιν. Εἰς τὴν ῥαφὴν ταύτην τὰ χεῖλη τῆς πληγῆς συμπίεζονται οὐ μόνον διὰ τῶν κεντήσεων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς λοξῆς ἢ σπειροειδοῦς φορᾶς τοῦ ῥάμματος ἐπ' αὐτῶν· ὕστερον δὲ ἐμβάλλομεν τὸ ἔντερον εἰς τὴν κοιλίαν, στηρίζομεν τὰ ἄκρα τοῦ ῥάμματος πρὸς τὰ ἐκτὸς, καὶ ἐκκόψαντες μετὰ τὴν σύμφυσιν τὸ ἔν, διεξελκύομεν διὰ τοῦ ἑτέρου ὅλον τὸ ῥάμμα. Καὶ, εἰς τὴν παντελῆ διαίρεσιν τοῦ ἐντέρου εἶναι ἡ αὕτη ἀγωγή, τοῦτέστι ἐνδιπλώσεως τῶν χειλέων πρὸς τὰ ἔνδον καὶ διεμβολῆ τῆς διαβατικῆς ῥαφῆς ἔτι ἀπλουστέρα καὶ ἐνεργητικώτερα. Ἐμβάλλοντες τὸν ἀριστερὸν λιχανὸν εἰς τὸ ἕτερον τῶν διαιρεθέντων ἄκρων τοῦ ἐντέρου στηρίζομεν αὐτὸ ἐπιβάλλοντες ἔξωθεν καὶ τὸν ἀντίχειρα τῆς αὐτῆς χειρὸς, καὶ διακεντοῦμεν τὸ ἔντερον ὡς δυνατόν πλησιέστατα τοῦ μεσεντερίου καὶ ὅσον μιᾶς καὶ ἡμισείας γραμμῆς μακρὰν τοῦ χεῖλους τῆς πληγῆς· τὸ ὅσον 4 ἢ 5 δακτύλων μακρὰν ἕτερον ἄκρον τοῦ ῥάμματος δίδομεν εἰς βοήθην νὰ κρατῇ αὐτὸ· ἔπειτα δὲ λαμβάνομεν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸ ἀντικείμενον ἕτερον ἄκρον τοῦ διαιρεθέντος ἐντέρου, καὶ διακεντοῦμεν αὐτὸ ὡς καὶ τὸ πρῶτον, μετὰ τοῦτο μεταβαίνομεν εἰς τὸ πρῶτον καὶ οὕτως ἐναλλάξ, ἕως ἂν φθάσωμεν πάλιν εἰς τὸ μεσεντέριον καθ' ὃν τρόπον ἀρχίσασμεν τὴν ῥαφὴν· ἔπειτα προσελαύομεν μικρὸν τι τὸ ῥάμμα καὶ ὑψοθετήσαντες τὰ χεῖλη τῆς πληγῆς τοῦ ἐντέρου μὲ τὴν λαβίδα ἐμβάλλομεν τὸ ἔντερον εἰς τὴν κοιλίαν, στηρίζομεν ἀμφότερα τ' ἄκρα τοῦ ῥάμματος ἐκτὸς τῆς κοιλίας, καὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν 6 ἢ 8 ἡμερῶν ἐκκόπομεν τὸ ἕτερον αὐτοῦ ἄκρον καὶ διὰ τοῦ ἑτέρου διεξελκύομεν ὅλον τὸ ῥάμμα. Ἐὰν δὲ νομίζομεν ἐπικίνδυνον τὸν

διεξελευσµὸν τοῦ κύκλου τοῦ ἐντέρου διειρηθέντος ῥάµµατος, δύναµτοµεν εἰς ἀγκύλην τινα κατὰ τὴν μεσότητά τῆς σπειροειδοῦς ῥαφῆς ῥάµµα, δι' οὗ ἐξελεύοµεν τὸ ῥάµµα τῆς ῥαφῆς ἐκκόψαντες ἀµφότερ' αὐτοῦ τὰ ἄκρα· ἔτι δὲ δυνάµεθα ἐκκόψαντες ἀµφότερα τὰ ἄκρα τοῦ ῥάµµατος ν' ἀφίσωµεν τὸ λοιπὸν οὐτοῦ µέρος ν' ἀποπέτη διὰ τῆς ἔδρας μετὰ τὴν σύμφυσιν τοῦ ἐντέρου. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς ῥαφῆς εἶναι εὐεξέργαστος καὶ στερεός, ὥστε δὲν ἐκπέµπεται ἀπὸ τῶν διαῤῃφέντων χειλέων οὐδ' ἀήρ πλέον.

Κατὰ τὸν Ἰοβέρτην (Jobert, Archives générales de Médecine. 1837. Mars.) γίνεται διεµβολή τῆς ῥαφῆς μετ' ἐνδιπλώσεως τῶν χειλέων τοῦ τραύµατος καὶ μετὰ συστροφῆς τῶν ῥιζµάτων. Τοῦτο οὐ μὲν ἀνέχεται, λέγουσιν, ὁ πεφλογωµένος ὀρθρογόνος χιτῶν τοῦ ἐντέρου, διασχιζέται δὲ ἐπὶ τῷ ἐµβαλλοµένῳ ἄµµατι.

§. 820.

Ὅταν δὲ τὸ ἐντερον διαιρηθῆ καθόλου, καὶ τὸ μὲν ἄκρον αὐτοῦ προπέση διὰ τοῦ τραύµατος, τὸ δὲ ἐντερον μείνη ἐντὸς τῆς κοιλίας ἀφανές, διεµβάλλοµεν ἀγκύλην εἰς τοῦ προπεσόντος ἄκρου τὸ μεσεντέριον, ἐµβάλλοµεν τὸ προπεσὸν εἰς τὴν κοιλίαν καὶ κρατοῦµεν αὐτὸ διὰ τῆς ἀγκύλης πλησίον τοῦ ἐκτὸς τραύµατος.

§. 821.

Ὅταν δὲ συμπεράνωµεν ἢ ὅταν γνωρίσωµεν μετὰ βεβαιότητος, ὅτι ἐβλάβη ἐντερον (ἴδ. §. 810.), δὲν ἔχοµεν νὰ πράξωµεν ἄλλο τί εἰμὴ νὰ ἐπίδεσωµεν ἐπιπολαιῶς τὸ τραῦμα, καὶ δι' ἐμπράκτου ἀφλεγµάντου ἀγωγῆς νὰ ἐµποδίσωµεν τὴν γένεσιν ἐπικινδύνου φλεγμονῆς. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ γείνωσι κατ' ἐπιτάληψιν κενώσεις αἵµατος καθολικαί τε καὶ τοπικαί χωρὶς νὰ φοβηθῶµεν οὔτε τὴν μεγάλην κατὰ τὸ φαινόµενον ἀτονίαν τοῦ τραυµατίου, οὔτε τοὺς μικροὺς καὶ συνεσταλµένους σφυγμοὺς, οὔτε τὰ περιψύχρα ἄκρα, νὰ ἐπιβάλλωµεν εἰς τὴν κοιλίαν µαλθακῶδεις πυράσεις, καὶ νὰ κενώσωµεν τὴν στεγνὴν κοινῶς εἰς ὅλα τὰ τραύµατα τῶν ἐντέρων οὕσαν κοιλίαν, προποτίζοντες τὸν ἄρρωστον ὑπακτικὰ μὴ πάνυ δραστήρια, ἠνωµένα μετ' ἐλαιωδῶν γαλακτωμάτων, ἢ ὅ,τι εἶναι ἀσφαλέστερον, διὰ τοῦ καλοµέλितος καὶ διὰ κλυσµάτων.

Ὁ τραυµατίας ἔστω ὡς δυνατὸν ἡσυχος, καὶ ἐπὶ τὴν βεβλαµµένην πλευρὰν κατακείμενος. Ὅταν δὲ ἐξέρχωνται ἀπὸ τοῦ τραύµατος κόπρανα πρέπει νὰ διατηρῶµεν τὸ τραῦμα ἀνοικτὸν, νὰ ἐπιδέωµεν αὐτὸ, ὅσάκις χάριν τῆς καθαρότητος ἀπαιτεῖται, νέα ἐπίδεσις, καὶ ν' ἀποπιέζωµεν πρῶτος τὰ παρακείμενα μέρη τοῦ τραύµατος πρὸς κένωσιν τῆς κοπρανώδους ὕλης.

Ἡ καθόλου αὕτη ἀγωγή ἀρµόζει· εἰς ὅλας τὰς βλάβας τῶν ἐντέρων, ἕπερ ἐµβάλλονται εἰς τὴν κοιλίαν χωρὶς νὰ συναχθῶσι διὰ τῆς ῥαφῆς, ἢ ἀφ' οὗ συναχθῶσι πρῶτον.

Ἡ ἀγωγή αὕτη εἶναι τὸ μόνον βοήθηµα καὶ εἰς τὰ διὰ πυροβόλων τραύµατα τῶν ἐντέρων, ἐν οἷς σπανίως προκίπτουσι τὰ βεβλαµµένα ἔντερα, καὶ εἶναι τῶν ἀδυνά-

των να εξαλκώσωμεν τὰ ἀλλότρια σώματα. Ἐν τοῖς διὰ πυροβόλων ὅπλων τραύμασι τῆς κοιλίας δύναται εἶναι ἀπομείνη τὸ βόλιον ἢ ἄλλο ἀλλότριον σῶμα, ὅπερ ὑπεχώρησεν εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ να ἐξέλθῃ μετὰ τινα καιρὸν διὰ τῆς ἐδρας ὡς λέγει ὁ Ἑννεος (Hennen).

§. 822.

Τὸ ἔντερον στενοῦται πολλάκις κατὰ τὸν πεπονητότατον τρόπον, ἐξ οὗ δύναται να ἐμποδισθῇ ἡ διόδος τῶν κοπράνων, να γείνη συλλογὴ αὐτῶν κατὰ τὸ μέρος τοῦτο καὶ ῥήξις τοῦ ἐντέρου. Διὰ τοῦτο σχεδὸν ὁ ἄρρωστος πολὺν καιρὸν καὶ μετὰ τὴν τελείαν ἴασιν τοῦ ἐντέρου να διατατᾶται εἰκότως, καὶ να φεύγῃ τὴν βρωσιν δυσπέπτων βρωμάτων καὶ τὴν πολυφαγίαν.

§. 823.

Ἐπιβλαβεστάτη δὲ ἐπιπλοκὴ τῶν διαμπερῶν τραυμάτων τῆς κοιλίας εἶναι ἡ παρέκχυσις κοπράνων, χολῆς ἢ ἄλλων χυμῶν ἐντὸς τοῦ κύτους τῆς κοιλίας. Ἄλλ' ἡ παρέκχυσις αὕτη οὔτε συνεχῶς οὔτε εὐκόλως γίνεται, ὅσον κοινῶς πιστεύεται, διὰ τὴν πρὸς ἀλληλα θλίψιν τῶν ἐντοσθίων καὶ τῶν καλυμμάτων τῆς κοιλίας, ἐν ἧ ἔν μόνον κενὸς τόπος. Ἐκ τούτου δὲ τὰ ἐκχεόμενα ταῦτα δὲν ἐξαπλοῦνται καθ' ὅλην τὴν ἐπιφανείαν τῶν ἐντοσθίων, ἀλλ' ἀπλοῦνται κατὰ τόπους τινὰς μόνον.

§. 824.

Αἱ ἐμπεριεχόμεναι εἰς τὰ ἔντερα ὑλαὶ δὲν ἐκχεῖνται τόσο εὐκόλως, καθὼς τὸ αἷμα, ἐπειδὴ ἡ τῶν καλυμμάτων τῆς κοιλίας πίεσις εἶναι μειζων ἐκείνης, ἣν ἀνάγκη να ὑπερικήσωσιν αὐταὶ πρὸς τὴν ἐν τοῖς ἐντέροις παραιτέρω ὄσιν. Τῶν κοπράνων ἐκχυσις γίνεται εὐκολώτερον ἀπὸ τῶν λεπτῶν ἢ ἀπὸ τῶν παχέων ἐντέρων, εὐκολώτερον ἀπὸ τῶν διὰ ῥήξεως, ἢ ἀπὸ τῶν διὰ τομῆς καὶ πλήξεως τραυμάτων, εὐκολώτερον ἀπὸ τῶν ἐπιμήκων ἢ ἀπὸ τῶν ἐπικαρσίων τραυμάτων, ἐν γένει δὲ εὐκολώτερον ὅταν τὰ ἔντερα ὄσιν ἔμπλεα, ὅταν ἢ ἀντίτασις τῶν καλυμμάτων τῆς κοιλίας ἡλαττώθῃ διὰ παρεκχύσεως αἵματος παρὰ διὰ παρεισδύσεως τοῦ ἀέρος. Περὶ δὲ τῶν ἀλλοιώσεων, ὅσαι γίνονται εἰς τὰ τραύματα τῶν ἐντέρων καὶ δύναται να ἐμποδίσωσι τὴν ἔκρυσιν τῶν κοπράνων, εἵπαμεν ἐν τῷ 813. §.

§. 825.

Τὰ παρεκχεόμενα εἰς τὸ κύτος τῆς κοιλίας κόπρανα ἐπάγουσι μέγαν πυρετὸν, ξηρότητα τῆς γλώσσης καὶ τοῦ λάρυγγος, δίψαν ἄσβεστον, κοιλίαν μετέωρον καὶ ἐπώδυνον, σπασμὸν, λύγγα, ἔμετον, ἀλυσμὸν κ. τ. λ. ἡ ἐξ αὐτῶν προερχομένη φλεγμονὴ μεταπίπτει εἰς γάγγραιαν, τὰ δὲ συμπτώματα ταῦτα ἐπέρχονται τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν μετὰ τὴν τραύσιν.

§. 826.

Ἡ ἐντὸς τῆς κοιλίας αἰμορραγία ἀκολουθεῖ διὰ βλάβην τῆς ἐσωτερικῆς ἀρτηρίας τῶν μαστῶν, ἢ τῆς ἐπιγαστρίου ἀρτηρίας, ὅταν τὸ τραῦμα ἐμποδίζῃ τὴν ἔκρυσιν τοῦ αἵματος πρὸς τὰ ἔξω, ἢ διὰ βλάβην τῶν ἐντὸς τῆς κοιλίας ἀρτηριῶν καὶ φλεβῶν. Πολλάκις, ὡς φαίνεται, τὸ παρεκχεόμενον ἐντὸς τοῦ κύτους τῆς κοιλίας αἷμα, εἰσρέει διὰ τῆς ἐπιθλίψεως τῶν καλυμμάτων τῆς κοιλίας εἰς τὸ χωρισθὲν ἔντερον, καθότι πολλάκις βλέπομεν, ὅτι ἔκρεια διὰ τῆς ἔδρας αἷμα πολλῶν περισσότερον, ἢ ὅ,τι δύνανται νὰ αἰμορραγήσωσι τὰ ἀγγεῖα τοῦ ἐντέρου διαιρεθέντα. Ἡ συλλογὴ τοῦ αἵματος εἶναι πολλῆ ἢ ὀλίγη, γίνεται τάχιον ἢ βράδιον ἀναλόγως τῷ μεγέθει τῆς βλάβης καὶ τῷ βεβλαμμένῳ ἀγγεῖῳ, ἐξ οὗ καὶ τὰ σημεῖα τῆς ἐντὸς τῆς κοιλίας γενομένης αἰμορραγίας εἰσι διάφορα, καὶ πηγάζουσιν ἐν γένει ἐκ τῆς ἀπωλείας τοῦ αἵματος, ἐκ τῆς πίεσεως αὐτοῦ πρὸς τὰ ἐντόσθια καὶ ἐκ τοῦ ἐκ τούτων γεννωμένου ἐρεθισμού. Ὁ τραυματίας γίνεται κατὰ μικρὸν ἀσθενέστερος· καθόσον δὲ ἡ αἰμορραγία αὐξάνεται, ἡ κοιλία γίνεται μετέωρος κατὰ τὴν κάτω καὶ ἐμπρόσθιον αὐτῆς χώραν ἢ κατὰ τὴν μίαν ἢ κατὰ τὴν ἑτέραν πλευρὰν καὶ ὑποκλυδαίνει. Τὸ παρέκχυμα τοῦ αἵματος πιέζον τὴν οὐροδόχον κύστιν, ἐπάγει συχνὴν ἐπειξιν πρὸς ἀπόκρυσιν τῶν οὕρων· ὁ ἄρρώστος λυποθυμεῖ πολλάκις καὶ ἔχει πρόσωπον πελιθόνον, σφυγμούς μικροὺς καὶ ἄκρα ψυχρά. Τὰ σημεῖα ταῦτα παύονται εὐθὺς ἀφ' οὗ ἐπισχεθῇ τὸ αἷμα, καὶ ἀναφαίνονται ἐκ νέου, ὅταν ἡ αἰμορραγία ἀρχίσῃ καὶ δεύτερον, καὶ εἰσὶν ἀφανέστερα ταῦτα, ὅταν ἡ ἔκχυσις τοῦ αἵματος ἢ μικρὰ καὶ γίνεται κατὰ μικρὸν.

§. 827.

Τὸ αἷμα συλλέγεται πάντοτε μεταξύ τῆς ἐπιφανείας τῶν ἐντέρων καὶ τῶν ἐπικειμένων ἐμπροσθίων καλυμμάτων τῆς κοιλίας ἑκατέρωθι τῆς λευκῆς γραμμῆς εἰς οὐσίαν μίαν, ἢ εἰς διαφόρους τόπους ταυτοχρόνως, ἢ ἡ ἔκχυσις τοῦ αἵματος εἶναι διάχυτος καὶ ἐκτείνεται εἰς ὅλην τὴν κοιλίαν καὶ μεταξύ τῶν ἐλίσσεων τῶν ἐντέρων. Τὰ αἷτια ταύτης τῆς διαφόρου καταστάσεως τῆς ἐκχύσεως τοῦ αἵματος εἰς τὴν κοιλίαν εἰσὶν, ὅτε μὲν ἡ ποσότης, ὅτε δὲ ἡ ταχύτης τοῦ ἐκχεομένου αἵματος (πολλὴ καὶ ταχέως γενομένη παρέκχυσις τοῦ αἵματος, καὶ μάλιστα ἐκ φλεβῶν, εἶναι μᾶλλον διάχυτος), ὅτε δὲ ἀλλοίωσις τῆς ἐνεργείας τῶν ἐντοσθίων καὶ τῶν καλυμμάτων τῆς κοιλίας, γινομένη δι' ἄλλα αἷτια, ὡς δι' ἐκπομπὴν ἀέρος εἰς τὸ κύτος τῆς κοιλίας κ. ο. κ. ὅτε δὲ σφοδραὶ κινήσεις τοῦ τραυματίου, ὅτε δὲ ὁ πρωτοπαθὴς τόπος τῆς παρεκχύσεως. Εἰς τὰς διαχύτους καὶ ἐκτεταμένας πα-

ρεκχύσει ακολουθεῖ ὁ θάνατος, ἢ διὰ τὸ ἐξαιμον γίγνεσθαι, ἢ διὰ σφοδρὰν καὶ ἐκτεταμένην φλεγμονήν. Εἰς δὲ τὰς περιγεγραμμένας γίνεται περὶ τὴν οὐσίαν τοῦ αἵματος διὰ φλεγμονῆς διδῶνσις πλαστικοῦ λέμφου, ὅστις ἀποχωρίζει ταύτην ἀπὸ τῆς ἐπιλοίπου χώρας τοῦ κύτους τῆς κοιλίας. Τὸ ῥευστὸν μέρος τοῦ αἵματος διαφορεῖται, τὸ δὲ στερεὸν δύναται νὰ ἐπιμείνῃ πολλὸν καιρὸν, καὶ ἐπὶ τέλους νὰ ἐξαλειφθῇ διὰ τῆς διαφορῆσεως. Εἶναι δὲ ἡ οὐσία τοῦ παρεκχύματος μεγαλειτέρα καὶ δὲν ἀφαιρεῖται διὰ τῆς διαφορῆσεως, μαλακύνεται ὁ θρόμβος τοῦ αἵματος κατὰ μικρὸν εἰς τὴν μεσότητ' αὐτοῦ καὶ ἄρχεται νὰ σήπηται. Ὁ ἐκ τούτου γενόμενος ὄγκος γίνεται μεγαλιέτερος, ὑποκλυδάζει καὶ ἐπάγει πόνον, διάττανιν πυρετὸν, ἔμετον κ. τ. λ.

§. 828.

Ὅταν δὲ γείνη ἔκχυσις αἵματος εὐθὺς μετὰ τὴν τρώσιν, πρέπει ὁ τραυματίας νὰ σχηματισθῇ ἐπὶ τὴν βεβλαμμένην πλευρὰν, καὶ τὸ τραῦμα νὰ διατηρηθῇ ἀνοιχτὸν δι' ἐμβολῆς τεμαχίου ἡμιτλιτοῦ ὀθονίου ἐκ λίνου πρὸς ἔκρυσιν τοῦ αἵματος. Ὅταν δὲ ἡ ἔκχυσις γείνη, ἀφ' οὗ ἐφάρχθη ἤδη τὸ τραῦμα, δέον τοῦτο, ν' ἀνοιχθῇ, καὶ ἡ κοιλία νὰ ἐπιδεθῇ μὲ πλατὺν ἐπίδεσμον, ὅπως ἀποπεισθῇ τὸ αἷμα πρὸς τὸ τραῦμα. Τῆς αἱμορραγίας δὲ ἀνεπισχέτου οὐσης, οὐδὲν ἔχομεν ἀπ' εὐθείας βοήθημα πρὸς ἐπίσχεσιν ὅθεν πρέπει νὰ γείνωσι κατ' ἐπανάληψιν ἀφαιμάξεις, νὰ ἐπιβληθῶσι ψυχρὰ ἐπιθρέγματα καὶ ἐπίδεσμος εἰς τὴν κοιλίαν. Ὅταν ἡ ἔκχυσις τοῦ αἵματος ἢ πλησίον τοῦ τραύματος, ἐμβάλλομεν πεφυλαγμένως τὸν δάκτυλον ἢ μῆλην ἀμβλείαν καὶ ὠθοῦμεν τὰ ἔντερα πρὸς τὰ ὀπίσω. Ὅταν δὲ δειχθῇ εἰς ἄλλον τόπον, ἢ μετὰ τὴν ἀπόφραξιν τοῦ τραύματος, ὄγκος καὶ κλύδων, ὅταν τὸ παρέκχυμα δὲν διαφορηθῇ διὰ τῆς οἰκείας θεραπείας καὶ φανῶσι τὰ σημεῖα τῆς διαλύσεως, πόνος, διάττανις, αὔξησις τοῦ ὄγκου, κλύδων καὶ πυρετός, πρέπει νὰ κενώσωμεν τὸ παρέκχυμα εἰς τοῦτον τὸν τόπον κενούμεν δὲ τοῦτο κάλλιστα μὲ τὸ μαχαίριον, ἐμβάλλοντες πεφυλαγμένως τομάς, διαιρούσας κατὰ πτύχας καὶ τόσον τὰ καλύμματα τῆς κοιλίας, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἐκρεύσῃ τὸ ἀθροισθὲν αἷμα, χωρὶς ὅμως αὐταὶ νὰ ὑπερβῶσι τὰς συμφύσεις κατὰ τὴν περιοχὴν τοῦ παρεκχύματος. Ἡ δὲ κένωσις διὰ τῆς παρακεντήσεως μὲ τὴν τρίγωνον ἀκίδα, ἣν ἠδυνάμεθα νὰ ἐνεργήσωμεν ἐν γένει μόνον, ὅταν ἢ μέγας ὁ ὄγκος καὶ ὁ κλύδων καταφανής, εἶναι ἤττον οἰκεία, καὶ ἢ δι' αὐτῆς σκοπούμενη κώλυσις τῆς εἰσφρήσεως τοῦ ἀέρος μικροῦ λόγου ἀξία. Ἡ ἐφεξῆς θεραπεία ἔστω ἀπλή· καλύπτομεν λοιπὸν τὸ τραῦμα μὲ μοτὸν καὶ κατάπλασμα καὶ φροντίζομεν νὰ ἐκρῆ ἀκωλύτως τὸ διαλυθὲν αἷμα, ὅπερ δυνάμεθα νὰ βοη-

θησώμεν και με ἐνέσεις χλιαροῦ ὕδατος, ἡρέμα γινομένης. Ἡ δὲ καθολικὴ θεραπεία ἔστω οἰκεία πρὸς τὰ ἐνόητα περιστατικά. Ὅταν ὁμως τὸ ἐκχυθὲν αἷμα ἐξαπλωθῇ καθ' ὅλον τὸ κύτος τῆς κοιλίας και καθίηται εἰς τὴν λεκάνην διὰ τὸν χωρισμὸν τῶν περιαμπεχουσῶν συμφύσεων, γεννᾶται ταχέως γάγγραινα και ἐπέρχεται θάνατος.

Α'

Περὶ τῶν τραυμάτων τοῦ στομάχου.

§. 829.

Ὅτι ἐβλάβη ὁ στόμαχος συμπεραίνεται ἐκ τοῦ βίθους και ἐκ τῆς φορᾶς τοῦ τραύματος. Τὰ τραύματ' αὐτοῦ ἐπάγουσι κοινῶς ἔμετον, ἔμεσιν αἵματος, ἔκρυσιν γαστρικοῦ χυμοῦ, πόνον ἐμπεπαρμένον κατὰ τὸν στόμαχον, πρὸς τούτοις δὲ και ἀλυσμὸν, και ὅλα τὰ συμπτώματα, ὅσα ἐρέθησαν ἐν τῷ περὶ διαμπερῶν τραυμάτων τῆς κοιλίας. Ἀλλὰ τὰ σημεῖα ταῦτα δὲν εἶναι πάντοτε βέβαια. Ὅταν δὲ τὸ τραῦμα ἦ μέγα, προπίπτει δι' αὐτοῦ μέρος τοῦ στομάχου.

Τὰ τραύματα τοῦ στομάχου εἰσὶ πάντοτε ἐπικίνδυνα· ἐπίφοβα δὲ συμπτώματα τούτων εἰσὶν ἡ ἐκχυσὶς τῶν ὑγρῶν εἰς τὸ κύτος τῆς κοιλίας και ἡ φλεγμονή. Ὁ κίνδυνος εἶναι μείζων, ὅταν βλαφθῇ ὁ στόμαχος ἔμπλευς ἢ, ὅταν κενὸς ὢν, μείζων, ὅταν βλαφθῶσιν αἱ καμπαὶ ἢ τὸ μέσον αὐτοῦ μέρος.

§. 831.

Ἐν γένει ἡ θεραπεία τῶν τραυμάτων τοῦ στομάχου εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν τῶν ἐντέρων. Ὅταν δὲν γείνη ἔμετος μετὰ τὴν τρωσιν τοῦ στομάχου ἐμπλέου ὄντος, πρέπει κατὰ τινὰς μὲν ἰατροὺς νὰ κενώσωμεν αὐτὸν διὰ προσφορᾶς ἐμετικοῦ, κατ' ἄλλους δὲ μὴ, διὰ τὸν φόβον μὴ μεγεθύνῃ τὸ τραῦμα και οὕτω γείνη εἰς τὸ κύτος τῆς κοιλίας ἀνάχυσις τῶν ἐνόητων. Ἡ θεραπεία ἔσω λαν ἀφλέγμαντος και ὁ ἄρρωστος μὴδὲν λαμβανέτω διὰ τοῦ στόματος, νὰ σβύνη δὲ τὴν ἄσβεστον αὐτοῦ δίψαν κρατῶν εἰς τὸ στόμα στρογγύλα και λεπτὰ φελία λεμονίων ἢ πορτογαλίων, ἐπιπασσόμενα με σάκχαρι· κενῶμεν δὲ τὴν κάτω κοιλίαν διὰ κλυσμάτων μαλακτικῶν, και ὅταν ὁ πόνος ἦ μέγας, ἐπιβάλλομεν εἰς τὴν κοιλίαν θερμὰς πυράσεις, συγχρόνως δὲ ἐγγέομεν και ὄπιον διὰ κλυσμάτων. Ὅταν δὲ γείνη πρὸς τὰ ἔξω ἐκχυσὶς τοῦ ἐνόητος ἐν τῷ στομάχῳ χυμοῦ, διατηροῦμεν τὸ τραῦμα ἄφρακτον και σχηματίζομεν τὸν τραυματίαν ἐπὶ τὴν βεβλαμμένην πλευράν.

Ὅταν δὲ τὸ ἐκτὸς τραῦμα ἦ μέγα και παράλληλον πρὸς τὸ τραῦμα

τοῦ στομάχου, ἢ ὅταν προπέσῃ τὸ βεβλαμμένον μέρος τοῦ στομάχου, τότε ἢ διείρομεν δι' ἀμφοτέρων τῶν χειλέων τοῦ τραύματος τοῦ στομάχου ῥάμμα καὶ φέρομεν τὰ ἄκρα αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκτὸς τραῦμα, ὅπως προσεγγίσωμεν τὰ χεῖλη πρὸς ἄλληλα, καὶ σχηματίζωμεν αὐτὰ παραλλήλως πρὸς τὸ τραῦμα τῶν καλυμμάτων τῆς κοιλίας· ἢ ἐμβάλλωμεν ῥαφάς ὡς καὶ εἰς τὸ τραῦμα τῶν ἐντέρων. Μετὰ τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ ὥρας, καθ' ὃν καιρὸν ἔγεινεν ἡ σύμφυσις τοῦ στομάχου μετὰ τοῦ περιτοναίου, καὶ δὲν δύναται νὰ γείνη πλέον ἀνάχυστις εἰς τὸ κύτος τῆς κοιλίας, δυνάμεθα νὰ ἐκκόψωμεν τὴν ἀγκύλην. Ὅταν δὲ ἀπομείνῃ συρίγγιον, πρέπει νὰ κρυστῶμεν ἀπροπεφραγμένον τὸ στόμιον αὐτοῦ μὲ πιστικὸν ἐπίδεσμον.

Ὁ Τραυέρτος (Travers) ἐπὶ τρώσει μικρᾷ τοῦ στομάχου, ὅστις μετὰ τοῦ ἐπιπλόου καὶ τοῦ κώλου ἐξέπεσεν ἐκ τραύματος τῆς κοιλίας, ὅσον δακτύλων τινῶν μεγάλου, περιέδεσε τὴν μικρὰν τοῦ στομάχου πληγὴν μὲ βρόχον, καὶ ὁ τραυματίας ἰάθη.

B.

Περὶ τῶν τραυμάτων τοῦ ἥπατος.

§. 832.

Ὅτι ὁ ἑκακώθη τὸ ἥπαρ συμπεριαιεταὶ ἐκ τοῦ βάλους καὶ ἐκ τῆς φορᾶς τοῦ τραύματος· σημεῖα δὲ εἰσὶν ἔκχυσις αἵματος μέλανος καὶ χολοσύρτου ἐνίοτε, πόνος κατὰ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον καὶ πρὸς τὸν δεξιὸν ὦμον παρατεινόμενος καὶ ἴκτερος. Ἀλλὰ δὲν ἔχομεν πάντοτε τὰ σημεῖα ταῦτα παρόντα, καὶ ἐπομένως εἶναι δύσκολος ἡ βεβία διάγνωσις. Δύναται δὲ νὰ γείνη ῥήξις τοῦ ἥπατος καὶ διὰ διακίνησιν σφοδρὰν, καὶ ἔκχυσις ἐντὸς τοῦ κύτους τῆς κοιλίας.

§. 833.

Τοῦ ἥπατος τὰ τραύματα εἰσὶ πάντοτε λίαν ἐπικίνδυνα· ἀπολύτως δὲ θανάσιμα· ὅταν διασχῶσι κατὰ βάθος εἰς τὸ παρέγχυμα τοῦ ἥπατος, ἐπειδὴ βλάπτονται τὰ μεγαλείτερ' ἀγγεῖα, καὶ γίνεται παρέκχυσις αἵματος καὶ χολῆς ἐντὸς τῆς κοιλίας· ἰατρεύονται δὲ ταῦτα, ὅταν ᾧτιν ἐξ ἐπιπολῆς τοῦ ἥπατος, ἢ ὅταν ἡ σύμφυσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ περιτοναίου, ἀλλὰ καὶ τότε δύναται νὰ ἐπαγάγῃσι τὸν θάνατον ἔκχυσις αἵματος, φλεγμονὴ καὶ πύησις.

§. 834.

Ἐκτὸς τῆς ἀφλεγμάντου ἀγωγῆς ἀπαιτοῦσι τὰ τραύματα ταῦτα καὶ σχηματισμὸν τοῦ τραυματίου τοιοῦτον, δι' οὗ εὐκολύεται πᾶσα ἔκχυσις. Ὅταν ἡ αἰμορροαγία διαμμένη μεταχειρίζομεθα ψυχρὰς ἐπιβροχὰς καὶ κελῶς προσηρμοσμένον ἐπίδεσμον· ὅταν δὲ γείνη ἔκχυσις εἰς τὸ κύτος τῆς κοιλίας, πράττομεν κατὰ τοὺς προειρημένους κανόνας. Ἐὰν δὲ τὸ τραῦμα

ἐκφυθῆ, φρονιζόμεν νὰ γίνηται κατὰ τὸ εἶκος ἢ ἔκρυσις αὐτοῦ καὶ τοῦ μιν τὸν ἄρρωστον.

Ὁ Μακοφῆρσον (Macpherson, London medical gazette. Jan. 1845.) εἶδε τῆς κοιλίας τραῦμα διὰ νύξεως μετὰ προπτώσεως τοῦ ἥπατος. Τὸ τραῦμα ἦτον ὅσον δακτύλου μέγα, ἐν αὐτῷ δὲ ἔκειτο μέρος τοῦ ἥπατος τρίγωνον, μέγεθος καὶ σχῆμα τεισάφων πρὸς ἀλλήλους κειμένων δακτύλων τῆς χειρὸς ἔχον καὶ ἀβλαβὲς ὄν. Τὸ μέρος τοῦτο τοῦ ἥπατος, μὴ ἀνατασσομένον εἰς τὴν κοιλίαν ἄνευ διαστολῆς ἐπισήμου τοῦ τραύματος, ἀπεκόπη. Καὶ τοι δὲ κατὰ τὴν βάσιν αὐτοῦ περιετέθη βρόχος, ἀλλ' ὅμως ἐξεχύθη αἷμα πολὺ ἐκ δύο ἀρτηριῶν, ὧν ἡ ἀπολίνωσις ἐκρίθη ἀναγκαία. Ἐν τῷ μίσῳ δὲ τοῦ προπεπτωκότος τούτου μέρους τοῦ ἥπατος διεῖρε βέμμα διπλοῦν, δι' οὗ περιέδεσαν ἑκάτερα τὰ μέρη τοῦ ἥπατος, ὅπερ ἔπειτα ἀνέταξεν εἰς τὴν κοιλίαν. Μεθ' ἡμέρας δ' ἑννέα ἀπελύθη ὁ βρόχος, ἀνέφυσαν καλαὶ κεγχροειδεῖς σάρκες, καὶ οὕτως ἐντός τριῶν ἑβδομάδων λάθη τὸ τραῦμα.

§. 835.

Τὰ τραύματα τῆς χοληδόχου κύστεως, ἅπερ δύνανται νὰ γείνωσι καὶ χωρὶς νὰ βλαφθῆ ταυτοχρόνως τὸ ἥπαρ, συνήθως ἐπάγουσιν ἔκχυσιν τῆς χολῆς ἐν τῇ κοιλίᾳ, καὶ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ θανατηφόρα· μόνον δὲ, ὅταν ἡ κύστις τύχῃ προσπεφυκεία εἰς τὸ περιτόναιον, δύναται νὰ γείνη ἡ ἔκρυσις τῆς χολῆς πρὸς τὰ ἔξω, καὶ ν' ἀπομείνῃ συρίγγιον. Ὅταν ἡ ἔκχυσις τῆς χολῆς γείνη εἰς τὸ κύτος τῆς κοιλίας, ἐξογκοῦται ταχέως ἡ κοιλία, καὶ γίνεται κλύδων· ἡ ἀναπνοὴ γίνεται δυσκόλως, οἱ σφυγμοὶ δὲ εἰσὶ μικροὶ, ταχεῖς καὶ συνεσταλμένοι, τὰ ἄκρα ψυχρὰ καὶ τὸ πρόσωπον ὠχρότατον καὶ δυσειδές. Τὰ συμπτώματα ταῦτα δὲν ἐλαττοῦνται διὰ τῶν γενομένων φλεβοτομιῶν. Πρὸς τούτοις δὲ εἶναι στεγνότης τῆς κοιλίας ἐπίμονος, ναυτία, ἔμετος, τὸ δὲ ὀλίγον γινόμενον κένωμα τῆς κάτω κοιλίας εἶναι λευκόν, καὶ ὁ ἄρρωστος γίνεται ἰκτερώδης. Ἡ ἔκχυσις αὕτη τῆς χολῆς εἶναι ἀνεξαιρέτως θανατηφόρος. Μόνον ἐν εἴχομεν τοιοῦτον, ἐξ οὗ, διὰ τριῶν ἐπανελημμένως γενομένων παρακεντήσεων, ἐξεκένωσαμεν πολὺ ὑγρὸν ὁμοίωτατον πρὸς τὴν χολῆν, ὅπερ ὅμως δὲν ἐξετάσθη χημικῶς.

Ὁ Οἰρίγγος (Hoering) καὶ ὁ Ἐμμερτιος (Emmert) ἐνέχυσαν εἰς τὸ κύτος τοῦ περιτοναίου χολῆν, καὶ εἶδον, ὅτι ἐβλάφθησαν μεγάλως αἱ ἐνέργειαι τῶν ἐντοσθίων, ἀλλὰ τὰ ζῶα περισώθησαν ἐνίστε· ἡ δὲ παραγεχυθεῖσα χολὴ ἀνεπόθη. Ἐκ τῶν δοκιμῶν αὐτῶν ἐξάγεται, ὅτι ἡ χολὴ ἐπιφέρει τὰ συμπτώματα ταῦτα. Διὰ τοῦτο, διασχώντες τὴν κοιλίαν, διέτεμον τὴν χοληδόχον κύστιν, ἐξ ἧς ἡ ἐκχυθεῖσα χολὴ εἰς τὸ κύτος τῆς κοιλίας ἐπήγαγε μὲν παρατύχαια τὸν θάνατον, ἀλλ' ὁ θάνατος προήλθεν ἰσως καὶ ἐκ τῆς βλάβης τῶν ἐντοσθίων ταυτοχρόνως, ἅπερ προέπεσάν τε καὶ ἐνεβλήθησαν πάλιν. Κατὰ τὰς δοκιμὰς ταύτας ἀναίρεται συγχρόνως καὶ ἡ γνώμη τοῦ Αὐθερρίεθου (Autenrieth), ὅτι τῆς χολῆς ἡ ἔκχυσις ἐπάγει τὸν θάνατον διὰ τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ ὄξυγονου· μόνον εἰς μίαν περίπτωσιν εὐρέθη ἡ χοληδόχος κύστις οὐλωμένη. Ἄξιον δὲ λόγου εἶναι ν' ἀναφέρωμεν τὰς παρατηρήσεις τοῦ Δουπιτρένου, καθ' ἃς ἡ ἔκχυσις τῆς χολῆς καὶ τῶν οὐρῶν ἐπιφέρουσι τὸν θάνατον, χωρὶς ὅμως νὰ εὐρεθῶσιν εἰς τὴν ἀνατομὴν τοῦ νεκροῦ παντάπασιν τὰ ὑγρὰ ταῦτα.

Γ'.

Περὶ τῶν τραυμάτων τοῦ σπληνός.

§. 836.

Τὰ τραύματα τοῦ σπληνός εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ θανατηφόρα διὰ τὴν ἐπίσημον αἰμορραγίαν καὶ διὰ τὴν συλλογὴν τοῦ αἵματος εἰς τὸ κύτος τῆς κοιλίας· ἀπαιτοῦσι δὲ τὴν αὐτὴν θεραπείαν, ἣν καὶ τοῦ ἥπατος τὰ τραύματα.

Ἐπάρχουσι δὲ παραδείγματα μαρτυροῦντα τὴν πρόπτωσιν τοῦ σπληνός ἐπὶ τῇ τρώσει τῆς κοιλίας καὶ τὴν κατὰ μέρος ἢ καθόλου ἀφαίρεσιν αὐτοῦ, χωρὶς βλάβης ἰδιαιτέρας τοῦ ἀρρώστου. Ὁ Σούθος διηγεῖται περὶ στρατιώτου, ὅστις μετὰ τὴν ἐν Δελτιογενῆ (Del-tiogeu) μάχην εὐρέθη τὸν σπλῆνα προπεπτωκότα καὶ πιναρὸν ἔχων· οἱ ἰατροὶ αὐτοῦ, νομίζων ἐπιβλαβῆ τὴν ἐμβολὴν τοῦ σπληνός εἰς τὴν κοιλίαν, ἀπέκοψεν αὐτόν, καὶ ὁ ἀρρώστος ἰάθη. Ὁ δὲ Φεργύσσων (Fergusson, Philosoph. Transact. 1837-38. pag. 425) εὗρεν εἴκοσι καὶ τέσσαρας ὥρας μετὰ τρώσειν, κατὰ τὸ ἀριστερὸν ὑποχόνδριον γενομένην, τὸν σπλῆνα προπεπτωκότα. Ἐπειδὴ δὲ αἱ πρὸς τὴν ἐμβολὴν αὐτοῦ δοκιμαὶ ἀπέβησαν ὅλαι εἰς μάτην, ὁ δὲ σπλῆν ἐφαίνετο ψυχρὸς ἤδη, μέλας καὶ ἀπονεκρωμένος, ῥίμμα κηρωτὸν κατὰ τὴν βάσιν περιβέει, ἀπέκοψεν αὐτοῦ ὅσον τριῶν καὶ ἡμισίας οὔγκιων. Καὶ τοὶ περιετῆθη ὁ βρόχος, ἀλλ' ὅμως ἐξηκόντιζεν αἷμα ἀρτηρία τις ἐπίσημος, ἥτις ἀπελινώθη παραυτίκα. Εἶτα δὲ ἀποκαθαρίσας πρεπόντως ὕδατι χλιαρῷ τὰ μόρια ἀνέταξεν εἰς τὴν κοιλίαν τὰ ὑπόλοιπα τοῦ σπληνός, στηρίξας ἔξω τοὺς βρόχους, οἵτινες ἀπέπεσαν μετ' ἡμέρας δέκα.

Περὶ τῶν τραυμάτων τῶν νεφρῶν.

§. 837.

Τὰ τραύματα τῶν νεφρῶν διασχίσιν ἢ τὴν φλοιώδη μόνον, ἢ καὶ τὴν σωληνοειδῆ αὐτῶν οὐσίαν· καὶ ἐν τῷ πρώτῳ μὲν ἀπορρέει αἷμα μόνον ἐκ τοῦ τραύματος· γνωρίζομεν δὲ ὅτι ἐβλάβη ὁ νεφρὸς ἐκ τοῦ βάθους καὶ ἐκ τῆς φορᾶς τοῦ τραύματος· ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ ἀπορρέει οὐρόφυρτον αἷμα. Γεννῶνται δὲ καὶ πόνοι κατὰ τοὺς νεφρούς, καθ' ὅλην τὴν κοιλίαν παρατεινόμενοι· πόνοι εἰς τὸν ὄρχιν καὶ σπασμώδης ἀναστολὴ αὐτοῦ πρὸς τὸν βουβωνικὸν σωλῆνα· τὰ ἐξερχόμενα διὰ τῆς οὐρήρας οὐρα εἰσὶν αἱματόφυρτα. Ὅταν δὲ συγχρόνως μετὰ τοῦ νεφροῦ βλαβῆται καὶ τὸ περιτόναιον, τὰ οὐρα δύνανται νὰ χυθῶσιν ἐντὸς τῆς κοιλίας καὶ νὰ ἐπαγάγωσι ταχέως θανατηφόρον φλεγμονήν.

§. 838.

Ἡ θεραπεία τῶν τραυμάτων τῶν νεφρῶν ἔστω ἀφλέγμαντος, καὶ ὁ ἀρρώστος δέον νὰ σχηματισθῆ κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ γίνηται πρεπόντως ἡ ἐκρυσσις τοῦ αἵματος· καὶ ἂν ἡ αἰμορραγία ἢ ἐπίμονος, νὰ μεταχειρισθῶμεν ψυχρὰς ἐπιβροχάς. Ὅταν δὲ διὰ θρόμβωσιν αἵματος ἀκολουθήσῃ ἰσχυροῖα κενούμεν τὰ οὐρα διὰ τοῦ καθετηριασμοῦ, καὶ ἐὰν ἀπομείνῃ οὐρορραγία,

ἀνίατος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, πρέπει νὰ φροντίζωμεν περὶ τῆς προσηκούσης ἐκ-
ρύσεως τῶν οὖρων καὶ περὶ τῆς ἀπαιτουμένης καθαριότητος.

Ε'.

Περὶ τῶν τραυμάτων τῆς οὐροδόχου κύστεως.

§. 839.

Ἡ οὐροδόχος κύστις δύναται συχνάκις νὰ βλαφθῇ, ὅταν ἡ ἔμπλεως καὶ ὑπὲρ τὴν σύμφυτον τῶν ὀστέων τῆς ἕβης μετέωρος. Τὰ τραύματα τῆς κύστεως ἐν γένει δὲν εἰν' ἐπικίνδυνα, ὅταν δὲν βλαφθῇ συγχρόνως καὶ τὸ περιτόναιον, καὶ τὰ οὔρα δὲν ἐκχυθῶσιν εἰς τὸ κύτος τῆς κοιλίας. Παρὰ τὴν καθολικὴν ἀφλέγμαντον ἀγωγὴν διεμβάλλομεν εἰς τὴν κύστιν καὶ καθετήρα εἰκότως παχὺν, καὶ κρατοῦμεν αὐτὸν ἐκεῖ, ὅπως ἐμποδί-
σωμεν τὴν φορὰν τῶν οὖρων πρὸς τὸ τραῦμα, καὶ ὅταν ἡ τὸ τραῦμα τοῦτο κατὰ τὸ ἀνώτατον μέρος τῆς κύστεως, παρεμβάλλομεν μεταξὺ τῶν χειλέων αὐτοῦ ῥάκος ἡμίτιλλον ἐκ λίνου, ὅπως φέρωμεν πρὸς τὰ ἔξω τὰ οὔρα. Ἡ ἐπίθεσις τοῦ τραύματος γίνεται πάντοτε πρῶως, χωρὶς νὰ ἀποφράσῃ παντάπασιν τὸ στόμιον τοῦ τραύματος, μηδὲ νὰ ἐμποδίξῃ τὴν ἐκρυσιν τῶν οὖρων. Διὰ τοῦ οἰκείου σχηματισμοῦ τοῦ ἀρρώστου, διὰ τῆς διασταλῆς τοῦ ἐκτὸς τραύματος, ἢ δι' ἐντομῶν, ἂν κατὰ τινὰ τόπον γείνη καταφανὴς ὄγκος καὶ κλύθων, πρέπει νὰ ἐμποδίζωμεν τῶν οὖρων τὴν καταστάλαξιν εἰς τὸν κυτταρώδη ἱστόν, ἢ ν' ἀφαιρέσωμεν ταύτην παρῶσιν ἰδίως δὲ πρέπει νὰ ἐξαιρέσωμεν τὰ ἐξωθεν εἰς τὴν κύστιν διω-
σθέντα ἀλλότρια σώματα, ἐπειδὴ ταῦτα μείναντα δύναται νὰ δώσωσιν ἀφορμὴν εἰς γένεσιν λιθιάσεως. Ἐὰν δὲ ἡ κύστις βλαφθῇ ὑπὸ παρασχιδῶν τῶν κατεαγόντων ὀστέων τῆς λεκάνης, ἡ θεραπεία δεόν νὰ γείνη κατὰ τοὺς ὁσθέντας ἐν τῷ περὶ τῶν καταγμάτων τούτων κανόνας.

ΣΤ'.

Περὶ τῶν τραυμάτων τῆς μήτρας.

§. 840.

Ἡ μήτρα, μὴ κυφοροῦσα, δὲν βλάπτεται τόσῳ συχνάκις, χωρὶς νὰ βλαφθῶσι συγχρόνως καὶ ἄλλα γειτνιαζόντα μόρια, ὧν ἡ βλάβη εἶναι ἔργον ἀξιολόγου θεραπείας. Ὅταν ὅμως βλαφθῇ ἡ μήτρα κυφοροῦσα, γί-
νεται μεγάλη πάντοτε αἱμορραγία καὶ κίνδυνος ἐξαμβλώσεως. Ἡ συμ-
βαινούσα αὕτη αἱμορραγία δὲν ἐπέχεται πρὸ τοῦ τοκετοῦ, ὃν ἀνάγκη νὰ ταχύνωμεν διὰ τῆς ῥήξεως τοῦ περιέχοντος τὸ ἔμβρυον θυλακίου καὶ ἂν τὸ τραῦμα τῆς μήτρας ἦ τοιοῦτον, ὥστε νὰ προπέσῃ τὸ ἔμβρυον κατὰ μέρος ἢ ὅλον εἰς τὸ κύτος τῆς κοιλίας, δεόν νὰ μεγεθύνωμεν τοῦτο καὶ

νά ἐξεγκύσωμεν τὸ ἔμβρυον . Ἡ κυφοροῦσα μήτρα δύναται δι' ἐξωθεν βίας νὰ διαρρήξῃ, χωρὶς νὰ βλαφθῶσι ταυτοχρόνως καὶ τὰ καλύμματα τῆς κοιλίας. Τὰ ἐκ τῆς βλάβης ταύτης ἐπακόλουθα εἰσι τὰ ἄνω ῥηθέντα, καὶ ὁ θάνατος ἐπιγίνεται συνήθως ἕνεκα τῆς ἐσωτερικῆς αἰμορραγίας. Ἐὰν δὲ τοῦτο δὲν συμβῆ δέον νὰ δοκιμάσωμεν νὰ γείνη, εἰ δυνατόν, ὁ τοκετὸς διὰ τῆς κατὰ φύσιν οδοῦ, καὶ, ἂν τὸ ἔμβρυον παρέπεσεν ὄλον εἰς τὸ κύτος τῆς κοιλίας, νὰ ἐξεγκύσωμεν αὐτὸ διὰ τῆς Καισαρικῆς τομῆς. Σπανίως δ' ἐφάνη ἢ ἐξωσις τοῦ ἐμβρύου ἀπὸ τῆς κοιλίας δι' ἐμπυήτους.

ΣΤ'.

Περὶ τῶν τραυμάτων τοῦ καυλοῦ.

§. 841.

Τὰ τραύματα τοῦ καυλοῦ δύναται νὰ βλάψωσιν ἀμφοτέρω τὰ σπογγώδη αὐτοῦ σώματα ἢ τὸ ἕτερον μόνον, ἢ τὸν σωλήνα τῆς οὐρήθρας, ἢ νὰ ἐκκόψωσι κατὰ μέγα μέρος, ἢ καὶ καθόλου τὸν καυλόν. Ἡ ἐκ τῆς βλάβης τούτων αἰμορραγία εἶναι μεγάλη, καὶ πηγάζει ἐκ τῶν κυττάρων τῶν σπογγωδῶν σωμάτων ἢ ἐκ τῶν διαφόρων ἀγγείων τοῦ καυλοῦ.

§. 842.

Ὅταν ἡ βλάβη τῶν σπογγωδῶν σωμάτων ἢ κατὰ μέρος μόνον, ἀρκεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πρὸς ἐπίσχεσιν τῆς αἰμορραγίας ἢ ἀκριβοῦς ἔνωσις τῶν χειλῶν τοῦ τραύματος. Ὅθεν εὐδοιάζομεν εἰς τὴν κύστιν καθετήρα πρῶτον, συνάγομεν ἔπειτα τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος μετὰ ταινίας κολλητικῆς ἐμπλάστρου καὶ περιβάλλομεν, συνοχῆς χάριν, τὸν καυλόν μετὰ ἐπίδεσμον κυκλωτερώς· τοῦτ' αὐτὸ δὲ πράττομεν καὶ ὅταν βλαφθῇ ἡ οὐρήθρα· ὅταν δὲ ἀποκοπῇ ἐντελῶς μέρος τοῦ καυλοῦ, διαδέομεν τὰ αἰμορραγοῦντα ἀγγεῖα καὶ μεταχειρίζομεθα ἢν μέλλομεν νὰ εἴπωμεν ἐν τῷ περὶ ἀκρωτηριασμοῦ τοῦ καυλοῦ ἀγωγῆν. Διὰ πυροβόλων ὄπλων καὶ διὰ θλάσεως τραύματα τοῦ καυλοῦ εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετὰ μεγάλου ὄγκου ἕνεκα παρεκχύσεως αἵματος ἐπιπλεγμένα, ἐξ οὗ εὐκόλως γεννᾶται γάγγραινα. Δραστήριος ἀφλέγμαντος ἀγωγή καὶ ψυχρὰ ἐπιθρέγματα ἐνδεικνυντ' ἐνταῦθα πρὸς ταῖς ἀρχαῖς, μαλακτικὰ δὲ καταπλάσματα, ὅταν ἐπιγεῖνη πύησις. Ἐγὼ εἶδον τραῦμα διὰ πυροβόλου ἄπλου, διὰ μέσου τοῦ καυλοῦ καὶ μετὰ ῥήξεως τοῦ σωλήνος τῆς οὐρήθρας γενόμενον, ὑπερῆθη χωρὶς ν' ἀπομείνῃ συρίγγιον.

§. 843.

Διὰ βίας καμψέως τοῦ σφόδρα συντεταμένου ὄντος καυλοῦ δύναται νὰ γείνη ῥήξις τῶν σπογγωδῶν σωμάτων, ἢ μᾶλλον εἶπεῖν τοῦ ἀπο-

νευρώδους περιελήματος αὐτῶν. Τὸ αἷμα παρεκχυμοῦται τότε διὰ τοῦ στομίου τοῦ ῥήγματος εἰς τὸν περιειλισσόντα κυτταρώδη ἴστόν, καὶ διεκπεῖνει αὐτὸν θυλακοειδῶς. Τὸ κοιλίωμα τοῦτο πληροῦται αἵματος, ὡσάκις ὁ καυλὸς στέεται· τὸ αἷμα τοῦτο θρομβοῦται ἐπὶ τέλους εἰς τὸ θυλάκιον τοῦτο, ἐξ ὧ ἐπειτα γεννᾶται φλεγμονή, ἔλκωσις καὶ αἱμορραγία. Αἱ ἐνέργειαι τοῦ καυλοῦ βλάπτονται τελείως διὰ τῆς ἐπιγενομένης κάμψεως, ὅταν ὁ ὄγκος ᾖ μέγας. Πρὸς ἀπαλλαγὴν δὲ τοῦ κακοῦ, οὔτε ἐκ τῆς πιέσεως, οὔτε ἐξ ἄλλου τινός, εἰμὴ μόνον ἐκ τοῦ ἀκρωτηριασμοῦ τοῦ καυλοῦ ἔχομεν νὰ ἐλπίσωμεν ὡφέλειαν.

§. 844.

Διὰ πτώσιν τοῦ σώματος ἐπὶ τοῦ περιναίου, ἢ διὰ μεγάλην θλάσιν τοῦ μέρους τούτου γίνετ' ἐνίοτε ῥήξις τοῦ σωλήνος τῆς οὐρήθρας. Ἐπὶ τῇ ῥήξει γίνεται συγχρόνως καὶ τοῦ ἐπικειμένου δέρματος καὶ τοῦ κυτταρώδους ἴστού ῥήξις, ἣ φαίνονται μόνον σημεῖα μεγάλης θλάσεως. Δυνάμεθα δὲ νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ἔγεινε ῥήξις τοῦ σωλήνος τῆς οὐρήθρας, ὅταν ἐκρῆθῃ συγχρόνως αἷμα ἀπὸ τοῦ στομίου αὐτῆς, ἀλλὰ τὰ πρὸς βεβαίαν διάγνωσιν τῆς ῥήξεως σημεῖα φαίνονται παραυτίκα· ταῦτα δὲ εἰσὶ συχνῇ ἐπειξίς πρὸς ἀπόκρισιν τῶν οὔρων, ἅπερ ὁ ἀρρώστος κενώνει οἰσινῶς καὶ μὴ ἐξαρκούντως· ὁ πόνος εἶναι κυρίως μὲν καθ' ὅλον τὸ πέος, τὸν ὄσχεον καὶ τὸν κενεῶνα, καὶ τὸ μέρος τοῦτο διογκοῦται ταχέως· καὶ τοι ὁ ὄγκος αὐτῶν εἶναι πάνυ περιτενής, φαίνεται ὅμως, ὅτι ὑποκάτω αὐτοῦ εἶναι παρέκχυμα. Ὁ ὄγκος εἶναι ὅτε μὲν ὀφινώδης, ὅτε δὲ ἰοειδῆς καὶ γαγγραινοῦται ταχέως. Ὅταν δὲ συγχρόνως μετὰ τῆς ῥήξεως τῆς οὐρήθρας ᾖ καὶ ῥήξις τοῦ ἐπικειμένου δέρματος, τὸ δὲ ῥήγμα τούτου εἶναι παράλληλον πρὸς τὸ ῥήγμα τῆς οὐρήθρας, τὰ οὔρα ἐκρέουσιν ἀπ' εὐθείας ἐκ τοῦ τραύματος πρὸς τὰ ἔξω.

Ἡ οὐρήθρα δύναται νὰ βλαφθῇ κατὰ μέγα μέρος διὰ τῆς ῥήξεως ταύτης· καὶ οὔτω ν' ἀπομείνῃ συρίγγιον ἀνίατον.

§. 845.

Ἡ πρώτη ἐνδειξις τῆς θεραπείας τῆς βλάβης ταύτης τῆς οὐρήθρας εἶναι τῆς παρεκχύσεως τῶν οὔρων ἢ κώλυσις. Ὅθεν ὅταν ἐκ τῶν σημείων βεβαιωθῶμεν ὅτι ἔγεινε ῥήξις τοῦ σωλήνος τῆς οὐρήθρας, πρέπει νὰ εὐοδιάσωμεν παραυτίκα καὶ πολὺ πεφυλαγμένως τὸν καθετήρα εἰς τὴν οὐρήθραν, καὶ νὰ ἐμποδίσωμεν διὰ τῆς προσηκούσης ἀφλεγμάντου θεραπείας τὴν γένεσιν τῆς φλεγμονῆς. Ἐὰν δὲ ἔγεινε παρέκχυσις τῶν οὔρων, διατέμνομεν τὸ θλάσμα μέχρι τοῦ ῥήγματος τῆς οὐρήθρας καὶ εὐοδιάζομεν καθετήρα· καὶ

Όταν ἡ παρέκχυσις τῶν οὖρων ἢ ἐκτεταμένη, πρέπει ἐκτὸς τούτου νὰ γείνωσι καὶ εἰς πολλά ἄλλα μέρη ἐντομαί πρὸς ἔκρυσιν τῶν ἀναχυνέντων οὖρων. Τὸ τραῦμα θεραπεύεται κατὰ τοὺς γενικούς κανόνας· τὸν δὲ καθετήρα ἀφίνομεν ἐντὸς τῆς οὐρήθρας μέχρις ἀπουλώσεως τοῦ τραύματος. Ἄν δὲ ὁ καθετήρ δὲν ἐνεβλήθῃ ἢ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐμβληθῇ, πρέπει νὰ ἐμβάλωμεν αὐτὴν εὐθύς, ἀφ' οὗ ἐλαττωθῶσι τὰ συμπτώματα τῆς φλεγμονῆς.

Ζ'.

Περὶ τῶν τραυμάτων τοῦ ὄσχεου, τῶν ὄρχεων
καὶ τοῦ σπερματίτου λώρου.

§. 846.

Τραύματα τοῦ ὄσχεου ἐπάγουσιν εὐκόλως ἀνάχυσιν αἵματος μεγάλην εἰς τὸν χαῦνον αὐτοῦ κυτταρώδη ιστόν. Ὅθεν ἀνάγκη ν' ἀπολινωθῶσιν ἐπιμελῶς τὰ αἰμορραγοῦντα ἄγγεῖα, καὶ νὰ ἐμποδισθῇ πᾶσα περαιτέρω αἱμορραγία διὰ ψυχρῶν ἐπιθρεγμάτων. Πρὸς τὰ διὰ θλάσεως δὲ καὶ διὰ ῥήξεως τραύματα, ἢ πρὸς τὰ ἀπλᾶ θλάσματα τοῦ ὄσχεου, ἐν οἷς τοῦ αἵματος ἡ ἐνστάλαξις καὶ ὁ ὄγκος εἰσι μέγιστα πάντοτε, καὶ ὁ ὄσχεος γίνεται μέλας καὶ ἰάνθινος, ἐνδείκνυται, ἐκτὸς τῆς πρεπούσης ἀφλεγμάντου ἀγωγῆς, κατ' ἐξοχὴν ἢ χρῆσις τῶν ψυχρῶν ἐπιθρεγμάτων, δι' ὧν ἐπιτυγχάνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ λύσις. Ἡ φλεγμονὴ τοῦ ὄρχεως, ἥτις γεννᾶται διὰ τρωσιν αὐτοῦ, εἰν' ἐπίσημος πάντοτε καὶ ζητεῖ, ἐκτὸς τῆς θεραπείας τοῦ τραύματος κατὰ τοὺς γενικούς κανόνας, καὶ θεραπείαν πᾶν ἀφλεγμάντον, ὡς εἴρηται ἐν τῷ 283. §. Ὅταν δὲ ἐξ αἰτίας τῆς τρώσεως ἢ τῆς ἐπιγενομένης ἐκπύσεως βλαφθῇ ἡ ὀργάνωσις τοῦ ὄρχεως, γίνεται ἀναγκαῖα ἡ ἀφαίσεις αὐτοῦ. Τὰ δὲ τραύματα τοῦ σπερματίτου λώρου, τὰ βλάπτοντα τὰ νεῦρα καὶ τὰ ἄγγεῖα τοῦ ὄρχεως, ἐπάγουσι μαρασμὸν ἢ νέκρωσιν αὐτοῦ.

Η'.

Περὶ τῶν τραυμάτων τῶν ἄρθρων.

§. 847.

Τὰ τραύματα τῶν ἄρθρων ἢ διασχῶσι τὸν θυλακοειδῆ μόνον σύνδεσμον, ἢ βλάπτουσι συνάμα παντοιοτρόπως καὶ τὰ ἄρθρώδη ἄκρα τῶν ὀστέων. Ὅτι δὲ ἐβλάβη ἡ ἄρθρώδης κοιλότης πληροφορούμεθα ἐκ τῆς φορᾶς καὶ ἐκ τοῦ βάρους τοῦ τραύματος, καὶ ἐκ τῆς αὐτομάτου ἢ ἐκ τῆς γινομένης διὰ τῆς ἀποπίσεως ἐκρύσεως ὑγροῦ διαφανοῦς. Πολλάκις ὁμως δὲν γίνεται ἔκρυσις ὑγροῦ, διότι παρατρέπονται ἐκ τῆς παραλλήλου αὐτῶν θέσεως τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος τοῦ θυλακοειδοῦς συνδέσμου καὶ τοῦ ἐπικειμένου δερ-

ματος· ἡ δὲ ἔκρυσις διαυγούς καὶ γλοιώδους ὑγροῦ δὲν σημαίνει πάντοτε, ὅτι ἐβλάφθη ἡ ἀρθρώδης κοιλότης, ἐπεὶ τοιοῦτου ὑγροῦ ἔκρυσις δύναται νὰ γείνη καὶ διὰ βλάβην βλεννογόνου θυλακίου. Ἀποδοκιμάζεται δὲ ἡ μήλωσις πρὸς βεβαίαν διάγνωσιν τῆς βλάβης τῆς ἀρθρώδους κοιλότητος, ἐπεὶ αὕτη δύναται νὰ ἐρεθίσῃ φλεγμονὴν, καὶ εἶναι ἀναγκαία μόνον, ὅταν ἔχωμεν χρεῖαν νὰ πληροφορηθῶμεν ἂν εὐρίσκηται ἀλλότριόν τι σῶμα ἐν τῇ κοιλότητι. Ὅταν δὲ τὰ τραύματα ὡσι μεγάλα, ἡ διάγνωσις εἶν' εὐκόλος.

§. 848.

Τὰ τραύματα τῶν ἄρθρων εἰσι πάντοτε λίαν ἐπικίνδυνα· προέρχεται δὲ ὁ κίνδυνος ἐν γένει ἐκ τοῦ μεγέθους τῆς φλεγμονῆς, ἣτις γεννᾶται ἐκ τῆς τρώσεως, ἐκ τῆς εἰσφρήσεως τοῦ ἀέρος, καὶ ἐκ τῶν ἐνόητων ἀλλοτριῶν σωμάτων. Τὰ διὰ τομῆς καὶ πλήξεως τραύματα ἰατρεύοντ' εὐκόλως καὶ ἄνευ βλάβης γίνεται δὲ τοῦτο, ὅταν ἡ ἀρθρώδης κοιλότης δὲν ἐκοινωνήσῃ πολὺν καιρὸν μετὰ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, καὶ ὅταν ἐν ταύτῃ δὲν ἐχύθῃ αἷμα. Εἰς ἀνθρώπους νέους καὶ ὑγιεῖς εἶναι ἥττων ὁ κίνδυνος ἢ εἰς γηραιότερους καὶ δυσκράτους. Τὰ δὲ διὰ θλάσεως καὶ διὰ πυροβόλων ὄπλων γενόμενα τραύματα εἰσι πάντοτε κινδυνωδέστατα.

§. 849.

Ἡ θεραπεία τῶν διὰ πλήξεως τραυμάτων τῶν ἄρθρων εἶναι ὁμοία τῇ τῶν διὰ τομῆς. Δέον λοιπὸν σχηματίσαντες ὡς εἶδος τὸ ἄκρον, νὰ συνάξωμεν ἀκριβῶς τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος μετὰ ταινίας κολλητικοῦ ἐμπλάστρου, μὴ φυλάσσοντες, εἰ δυνατόν, παράλληλα τὰ χεῖλη τοῦ ἐκτὸς τραύματος πρὸς τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος τῆς θυλακοειδοῦς κάψης. Ἐὰν δὲ τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος δὲν δύναται νὰ ἐνωθῶσιν ἀκριβῶς διὰ κολλητικοῦ ἐμπλάστρου, καὶ ἐνδεικνύηται ἀναγκαία ἡ ῥαφή, δέον νὰ διεῖρωμεν τὰ ῥάμματα μόνον διὰ τῶν χειλέων τοῦ τραύματος τοῦ ἐκτὸς δέρματος. Βάλλομεν δ' ἐπ' αὐτοῦ σπληνίον καὶ κρατοῦμεν ἀκίνητον τὸ πεπονθὸς ἄκρον, καὶ, ἐπίδεσαντες αὐτὸ μετὰ νάρθηκας καὶ μετὰ ἐν κύκλῳ ἐπίδεσμον, μεταχειριζόμεθα ἀφλέγμαντον θεραπείαν. Τὸ τραῦμα ἰατρεύεται ταχέως, ἂν δὲν γεννηθῇ φλεγμονή. Ἐστάθῃ ὅμως ἡ πληγὴ πολὺν καιρὸν εἰς κοινωνίαν μετὰ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, ἐκίνησεν ὁ ἄρρωστος τὸ ἄρθρον, καὶ δὲν ἐφύλαξε τὴν προσήκουσαν ἀγωγὴν, ἢ εἶναι δυσκράσια τις, ἢ ἡ πληγὴ ἐπίσημος, γεννᾶτ' εὐθὺς μετὰ τὴν τρώτην, ἐνόησε δὲ καὶ μετὰ πολλὰς ἡμέρας, πόνος σφοδρὸς εἰς τὸ ἄκρον, αὐξανόμενος ὑπερβαλλόντως μετὰ πᾶσαν αὐτοῦ κίνησιν, περιτενῆς καὶ στίλβων ὄγκος καὶ θερμότης ὑπερβάλλουσα· τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος ἐξογκοῦνται· ἐξ αὐτοῦ δὲ

ρείε ὑγρὸν, πολὺ, λεπτόν καὶ ὀρρώδες· ὁ ὄγκος ἐκτείνεται κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἄκρου· ὁ πυρετὸς γίνεται σφοδρὸς, ἐνίοτε μετὰ παραληρήσεως καὶ σπασμῶν ἠνωμένος· ἡ περίτασις τοῦ ὄγκου παύεται καὶ γεννᾶται πῦον εἰς τὴν ἀρθρωσιν, ἐνίοτε δὲ καὶ ὑπὸ τὸ δέρμα, πολὺ ἢ ὀλίγον μακρὰν τῆς ἀρθρώσεως· τὸ δέρμα ῥήγνυται, οἱ πόνοι ἐπιμένουσι, τὸ πῦον γίνεται ἀχρεῖον, καὶ ὁ ἀρρώστος ἀποθνήσκει ἢ διὰ τὴν σφοδρότητα τῶν δεινῶν τούτων, ἢ διὰ τὴν ἀφθονον ἔκκρισιν τοῦ κακοῦ πύου καὶ διὰ τὴν μεγάλην ἐξασθένησιν, ἂν δὲν γείνη ἐγκαίρως ὁ ἀκρωτηριασμός τοῦ ἄκρου. Ἡ μὴ χείρων ἐκβασίς τοῦ νοσήματος εἶναι ἡ ἀγκύλωσις· καὶ μόνον διὰ τῆς ὀρθῆς θεραπείας εὐθὺς εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ νοσήματος δύναται νὰ διαλυθῇ ἡ φλεγμονή.

§. 850.

Ἡ φλεγμονή, ἥτις γίνεται εἰς τὰ τραύματα τῶν ἀρθρων, ἀπαιτεῖ μεγάλην καὶ κατ' ἐπαγάληψιν γινομένην φλεβοτομίαν, πρὸ πάντων δὲ τοπικὰς διὰ προσβολῆς βδέλλων ἀφαιμάξεις, ἀκίνησιαν τοῦ ἀρθρου καὶ ἐπίθεσιν ψυχρῶν ἐπιθρεγμάτων, δι' ὧν ἐμποδίζεται ἡ γένεσις τῆς φλεγμονῆς, καὶ μόνον ὅταν ἡ ἐπίστασις ὁ ὄγκος, μεταχειριζόμεθα θερμὰ καταπλάσματα· καὶ ὅταν οἱ πόνοι ὦσι μεγάλοι, πρὸς τῇ ἀρλεγμαντῇ θεραπείᾳ, μεταχειριζόμεθα ἔσω καὶ ἔξωθεν νάρκωτικῆς δυνάμεως φάρμακα.

§. 851.

Ὅταν δὲ γείνη πύσις, καὶ τὸ πῦον δὲν δύναται νὰ κενωθῇ κατὰ τὸ εἶκος διὰ τοῦ τραύματος, πρέπει, ἅμα γείνη κλύδων καταφαγῆς, νὰ ἐκνεγώσωμεν τοῦτο δι' ἐντομῶν, καὶ νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν ἐφεξῆς συλλογὴν αὐτοῦ. Ἐπειτα σχηματίζομεν δεόντως τὸ πεπονθὸς ἄκρον, ὅπερ κρατεῖται ἥσυχον, καὶ ἐπιβάλλομεν θερμὰ καταπλάσματα, ἢ ἐπιδέομεν τὸ τραῦμα ἐπιπολαιῶς, καὶ ποτίζομεν ταυτοχρόνως τονωτικὰ, διατάσσοντες καὶ δλαιαν θρεπτικὴν, ὅταν διὰ τῆς ἀδιακόπου πυορροίας ἐκλείπωσιν αἱ δυνάμεις τοῦ ἀρρώστου. Ὅταν δὲ ἐξογκωθῇ ὅλον τὸ ἄκρον, περιβάλλομεν αὐτὸ καθ' ἡμέραν μὲ ἐπίδεσμον ἐν κύκλῳ, καὶ σχηματίζομεν αὐτὸ ὅπως ἐγκρίνομεν οἰκειότερον εἶναι, ἐὰν ἀγκυλωθῇ.

§. 852.

Μεγάλα διὰ πλήξεως καὶ τομῆς τραύματα τῆς ἀρθρώσεως κατὰ τὸ γόνυ καὶ τὸν καρπὸν, ἅπερ διασχῶσι μέχρι τῶν ὀστέων, ἀπαιτοῦσιν ἀκρωτηριασμόν.

§. 853.

Εἰς τὰ διὰ πυροβόλων τραύματα τῶν ἀρθρων ἢ ἐνδείξις τοῦ παρανοήτικου ἀκρωτηριασμοῦ, ἢ τῆς διεκπίσεως τῶν ἀρθρωδῶν ἄκρων τῶν ὀστέων,

ἢ τῆς διατηρήσεως τοῦ βεβλαμμένου ἄκρου (ἴδ. περὶ τῶν διὰ πυροβόλων ὀπλῶν τραυμάτων) λαμβάνεται ἐκ τοῦ μεγέθους τοῦ τραύματος, ἐκ τῶν γειτνιαζόντων μεγάλων ἀγγείων καὶ νεύρων, ἐκ τῆς ἀναλόγου βλάβης τῶν ἄκρων τῶν ὀστέων, ἐκ τῆς κράσεως τοῦ τραυματίου, καὶ ἐκ τῶν συνειδρευόντων περιστατικῶν. Ὅθεν διαφέρουσι πολὺ κατὰ τὸ μέγεθος τὰ τραύματα τῶν ἄρθρων. Τὰ κατὰ τὸ γόνυ τραύματα εἰσὶ τὰ κινδυνωδέστατα πάντων, ἐπειδὴ δυσκόλως διατηρεῖται ἡσυχία εἰς ταῦτα. Μόνον δὲ ὅταν τὸ βόλιον διήλθε τὸ ἕτερον μόνον μέρος τῆς ἀρθρώσεως, χωρὶς νὰ βλάβῃ μεγάλως τὸ ὄστυν οὐδὲ τὰ ἀγγεῖα καὶ νεῦρα, καὶ ὅταν τοῦ πύου ἢ ἔκρυσις γίνηται ἀκωλύτως, πρέπει νὰ δοκιμάζωμεν νὰ διατηρήσωμεν τὸ ἄκρον. Τὰ διὰ πυροβόλων τραύματα τῆς ἀρθρώσεως κατὰ τὸν καρπὸν καὶ ταρσὸν δύναντ' ἐνίοτε νὰ συγχωρήσωσι τὴν διατήρησιν τοῦ βεβλαμμένου μορίου, ἀφ' οὗ ὅμως πρῶτον διαστελιώμεν τὸ τραῦμα καὶ διεκβάλωμεν ἐφεξῆς τὸν λημνίσκον. Τὰ σπογγώδη ταῦτα ὄστᾶ οὐδέποτε περιπίπτουσιν εἰς τὴν γάγγραιναν, ἀντικαθίστανται δὲ πάντοτε διὰ διαπλάσεως μαλακῆς καὶ χονδρώδους ὕλης.

Περὶ τῆς διαιρέσεως τοῦ Ἀχιλλείου τένοντος

§. 854.

Διαιρεῖται δὲ ὁ Ἀχιλλεῖος τένων ἢ διὰ ῥήξεως, χωρὶς νὰ βλαφθῇ τὸ ἐπικείμενον δέρμα, ἢ διὰ τρώσεως καὶ ὅταν μὲν ἢ τὸ πρῶτον, ἢ διαιρέσεις εἶναι τελεία· ὅταν δὲ τὸ δεύτερον, ἢ διαιρέσεις γίνονται ἢ κατὰ μέρος ἢ καθόλου.

Ἡ ῥήξις γίνεται ἢ διὰ παρολισθησιν ἢ διὰ πῆδησιν, ἐν οἷς τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς ἀναγκάζεται νὰ ἄρῃ ὅλον τοῦ σώματος τὸ βᾶρος, καὶ ὁ γαστροκνήμιος μῦς εἶναι σπασμωδῶς συνεσταλμένος. Ἐν καιρῷ δὲ τῆς ὀξείας ἀκούει ὁ ἀσθενὴς ἤχον, ὡς ἂν ἐπάτησε κάρυον, καὶ αἰσθάνεται ὡς ἂν ἐπάτησεν εἰς βόθρον, χωρὶς νὰ δύνηται πλέον νὰ σταθῇ ἐπὶ τοῦ βεβλαμμένου ποδός. Διὰ τῆς ἀφῆς εὐρίσκομεν τὰ ἄκρα τοῦ διαιρεθέντος τένοντος διεστῶτα καὶ ἀνὰ μέσον αὐτῶν χάσμα, μεγεθυνόμενον μὲν, ὅταν κάμφωμεν τὸν πόδα πρὸς τὰ ἄνω, σμικρινόμενον δὲ, ὅταν κάμφωμεν τὸ γόνυ καὶ θλίψωμεν πρὸς τὰ κάτω τὸν πόδα. Τὸ ἀντικνήμιον ἔλκεται πρὸς τὰ ἄνω· σπανίως ὁ ἄρθρωτος αἰσθάνεται πόνους σφοδρούς εὐθὺς μετὰ τὴν βλάβην, καὶ ἡ φλεγμονὴ δὲν γεννᾶται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οὐδ' ἐφεξῆς· ὁ ἄρθρωτος ἔχει μόνον αἰσθησιν ἐμπλήσεως κατὰ τὸν πεπογηθότα τόπον, οὗ ἢ περιοχὴ μικρὸν τι ἐξογκοῦται καὶ ἐκχυμοῦται,

Ὅταν δὲ διαρραγῇ τὸ περιείλημα τοῦ Ἀχιλλείου τένοντος, χωρὶς νὰ διαιρεθῇ καὶ ὁ τένων, αἰσθανόμεθα μὲν χάσμα κατὰ τὸν πεπονθότα τόπον, ἐπειδὴ τὰ χεῖλη τοῦ διερρωγότος περιειλήματος ἀφίστανται ἀπ' ἀλλήλων καὶ ὀγκοῦνται, ἀλλ' ἐν τῷ χάσματι τούτῳ αἰσθανόμεθα, ὅταν κινῆται ὁ ποῦς, τὴν ἐπὶ τὰ ἄνω καὶ κάτω τοῦ τένοντος ὀλισθησιν.

§. 855.

Τῶν ἄκρων τοῦ διαιρεθέντος τένοντος ἡ ἴασις γίνεται, ὡς καὶ προηγουμένως ἤδη ἐν τῷ 607 παραγράφῳ εἴρηται, δι' ἐξιδρώματος, ὅπερ, ἐκ τῶν ἄκρων τοῦ τένοντος καὶ τῶν περίξ λοιπῶν ἀβλαβῶν μορίων γεννώμενον, ἀναπληροῖ τὸ μεταξὺ τῶν διεστώτων ἄκρων τοῦ τένοντος χάσμα, καὶ ἐνοῦν πρὸς ἀλλήλα τὰ ἐν τῇ γειτνιασει ἀντιπεπονθότα μόρια, ἀπομονοῦται κατὰ μικρὸν ἔπειτα, νέου ἐν αὐτῷ διαπλασσομένου ἰνώδους πλέγματος. Ἐν καιρῷ δὲ τῆς μεταμορφώσεως ταύτης τὸ περι οὐ ὁ λόγος μεσόπλεγμα συστέλλεται μεγάλως, ὥστε τὰ ἄκρα τοῦ τένοντος πλησιάζουσι πρὸς ἀλλήλα, ἢ καὶ ἐνοῦνται διὰ τινος, μόλις ἔπειτα διακρινομένης γραμμοειδοῦς μεσοουσίας. Μόνον δὲ ὅταν ἡ μεσοουσία αὕτη τύχῃ νὰ εἶναι πολὺ ἐκτεταμένη, ἢ νὰ ἐμγκύνθῃ διὰ πρωϊμῶν καὶ ἀτόπων κινήσεων, βλάπτεται τοῦ ποδός ἡ κίνησις καὶ γίνεται σφαλῆρά. Εἰς δὲ τὰ τραύματα γίνεται οὐλὴ σκληρὰ καὶ τυλώδης, ἣτις συνέχεται μετὰ τῆς μεταξὺ τῶν ἄκρων τοῦ τένοντος διαπλασσομένης οὐσίας, καὶ ἐμποδίζει μεγάλως τὴν κίνησιν τοῦ ποδός.

§. 856.

Τῆς θεραπείας σκοπὸς ἔστω νὰ ἐνώσωμεν διὰ συναγωγῆς τὰ ἄκρα τοῦ τένοντος καὶ νὰ κρατήσωμεν ταυτὰ ἀδιακόπως εἰς συναγωγὴν. Ὅθεν πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ εἶναι χρεῖα νὰ κάμψωμεν τὴν κνήμην κατὰ τὸ γόνυ, νὰ ἐκτείνωμεν πρὸς τὰ κάτω τὸν πόδα, καὶ νὰ ἐλαττώσωμεν τὴν σύσπασιν τῶν μυῶν τοῦ ἀντικνημίου, διὰ διαφορῶν ἐπιδέσμων καὶ μηχανῶν, ἐν οἷς ἀνάγεται ἡ ἐνεκλίσις καὶ τὸ ἰδίως κατεσκευασμένον σάνδαλον.

§. 857.

Σκοπὸς τῆς ἐνεκλίσεως κατὰ τὸν Γώχιον, (Gooch), Πετίτον, Σχνεϊδερον, Δεσπλτον καὶ Οὐαγρεμβούργον, εἶναι νὰ κρατήσωσι τὸν ἄκρον πόδα καὶ τὸ γόνυ ἀκίνητα, καὶ νὰ πιέσωσι τοὺς μῦς τοῦ ἀντικνημίου, πρὸς παρεμποδισμὸν τῆς πρὸς τὰ ὀπίσω συνολκῆς τῶν μυῶν. Ἐὰν μὴ ἦ μεγάλη διάστασις τῶν ἄκρων τοῦ διαιρεθέντος τένοντος, ἀρκεῖ ὀλίγον καμπὸς νάρθηξ, ἐπιδεδνόμενος στερεῶς εἰς τὴν βράχιν τοῦ ποδός.

Ὁ Γώχιος ἐνεκλίσει τὸ σκέλος μὲ σπληνιον καὶ μὲ ἔριον ἀπὸ ξύλου (βαμβάκιον), καὶ περιβάλλει αὐτὸ μὲ εἰλητὸν ἐπίδεσμον ἀπὸ τοῦ κάτω

ἄκρου τοῦ μηροῦ μέχρι τῶν δακτύλων τοῦ ποδός, σχηματίζων τὸ σκέλος καμπτόν μὲν κατὰ τὸ γόνυ, ἐκτεταμένον δὲ κατὰ τὸν ἄκρον πόδα.

Ὁ δ' ἐπίδεσμος τοῦ Πετίτου εἶναι ὁ ἐξῆς· μακρὸν σπληνίον, ὅπερ ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς ἰγνύος ἐπὶ τοῦ ἀντικνημίου καὶ τῆς πτέρνης μέχρι τῶν δακτύλων τοῦ ποδός, καὶ περιβάλλεται ἔπειτα μὲ περιβολὰς εἰλητοῦ ἐπίδεσμου μέχρι τῆς ἰγνύος· σκοπὸς τοῦ σπληνίου τούτου εἶναι νὰ κρατῆ διὰ τῆς ἀναδιπλώσεως καὶ ἔλξεως τῶν ἄκρων αὐτοῦ τὸν ἄκρον πόδα ἐκτεταμένον.

Ὁ δὲ Δεσῶλτος ἐτροποποίησε τὴν ἐνείλησιν, παραπληρῶν τὰ ἐκατέρωθεν τοῦ τένοντος κοιλώματα μὲ μοτὸν καὶ σπληνία κλιμακωτὰ, καὶ ἐπιδένων τὸ μακρὸν σπληνίον ἕως ὑπὸ τὸ κάτω ἄκρον τοῦ μηροῦ, καὶ, βεβαιωτέρας ἐκτάσεως τοῦ ποδός χάριν, ἐπιβάλλων νάρθηκα ἐπὶ τῆς ἀρθρώσεως καὶ τῆς ῥάχεως τοῦ ποδός. Τοῦτ' αὐτὸ δὲ πράττει καὶ ὁ Σχνεϊδερος.

Ὁ δὲ Οὐαρδεμβούργος ἠθέλησε νὰ καταστήσῃ στερεωτέραν τὴν ἐνείλησιν διὰ τῆς κάμψεως τοῦ γόνατος καὶ τῆς ἐκτάσεως τοῦ ποδός· ἤγουν συνάγομεν πρὸς ἄλληλα τὰ ἄκρα τοῦ τένοντος, ἢ ἂν τοῦτο ὀν γίνηται χωρὶς βίας, προσεγγίζομεν ταῦτα πρὸς ἄλληλα. Ἐὰν δὲ μείνῃ τόπος ἐτι κενὸς ἀνά μέσον τῶν δύο ἄκρων τοῦ τένοντος, δυνάμεθα νὰ ἐξισώσωμεν τοῦτον, καθελιύοντες τὸ ἀντικνήμιον ἐφ' ἡμέρας τινὰς κατὰ μικρὸν. Ἐπειτα δὲ παραπληροῦμεν τὰ ἐκατέρωθεν τοῦ τένοντος κοιλώματα μὲ μοτὸν, καὶ ἐξισοῦμεν οὕτω τὸν τόπον τῆς ῥήξεως, ὥστε νὰ δυνάμεθα νὰ πιέσωμεν ὁμοτίμως μὲ τὴν ἐνείλησιν, καὶ ἀνετύχον ἢ τραῦμα, ἐπιμοτοῦμεν αὐτὸ πρῶτον, ἔπειτα δὲ ἐπιβάλλομεν μακρὸν σπληνίον, ὥστε νὰ ὑπερέχῃ πρὸς τὰ κάτω μὲν τῶν δακτύλων τοῦ ποδός, πρὸς τὰ ἄνω δὲ τῆς ἰγνύος, καὶ εἰς ἀμφοτέρωτα τὰ μέρη ν' ἀναδιπλῶται ἀρκούντως. Μὲ ταινίαν ἔπειτα ὅσον τριῶν δακτύλων πλατεῖαν ἐνεργοῦμεν μερικὰς περιβολὰς κατὰ τὸ ἀντικνήμιον (ὑφ' ὃ βάλλομεν σπληνία τινὰ παχέα, καὶ ὅσον χειρὸς μεγάλη, πρὸς μείζονα πίεσιν τῶν μυῶν πρὸς τὰ κάτω, ἂν οὗτοι ἐσύρθησαν πρὸς τὰ ἄνω), καὶ καταβαίνομεν μὲ περιβολὰς σκεπαρνοειδεῖς μέχρι τοῦ πεπονθότος τόπου, ὅπου ἐπιδέομεν τὸ ἄκρον τοῦ ἐπίδεσμου τούτου. Μὲ ἄλλον δὲ μεγαλειότερον ἐπίδεσμον περιειλίσομεν, ἀφ' οὗ πρῶτον ἀνατείνωμεν τὸ σπληνίον ὅσον ἀπαιτεῖται πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ποδός πρέποντα, ἀπὸ τῶν δακτύλων μέχρι τῶν σφυρῶν, ἔπειτα πράττομεν μερικὰς περιβολὰς τοῦ πρώτου ἐπίδεσμου καὶ ἐπιδέομεν τὰ ἀναδεδιπλωμένα ἄκρα τοῦ σπληνίου. Ὅπως δὲ κρατήσωμεν ἐπὶ μᾶλλον ἀκίνητον τὸ σκέλος, ἐπιβάλλομεν δύο σωληνοειδεῖς καὶ μὲ ὀθόνιον περιβεβλημένους νάρθηκας ἐκ ξύλου ἢ ἐξ ἐλάσματος σιδήρου, τὸν μὲν πρὸς τὰ πρόσω ἀπὸ τῆς ῥάχεως

τοῦ ποδὸς μέχρι τοῦ γόνατος, τὸν δὲ πρὸς τὰ ὀπίσω ἀπὸ τῶν σφυρῶν μέχρι τοῦ ἡμίσεως μηροῦ καὶ συσφιγγόμεν αὐτοὺς μὲ πλατεῖς ἱμάντας, ἐστηριγμένους εἰς τὰς πόδας τῶν ναρθήκων. Ἐὰν δὲ ἦ καὶ τραῦμα, ἀφιρῶμεν μόνον τὰς τελευταίας ἐπ' αὐτοῦ περιβολὰς, ὅπως θεραπεύσωμεν αὐτὸ πρεπόντως.

Ὁ Ἐθμόστων μεταχειρίζεται ἀντὶ ἐπιδέσμων ταινίας κολλητικοῦ ἐμπλάστρου, αἵτινες, ὡς λέγει, εἶδουσιν εἰς τὸ σκέλος μεγαλειτέραν στερεότητα.

§. 858.

Διάφορος δὲ εἶναι ἡ ἐνέργεια τοῦ σανδαλοῦ τοῦ Πετίτου, τοῦ Ῥαβάτωνος, τοῦ Μόρρου καὶ τοῦ Βερνεστεινοῦ, ἐπειδὴ τῶν μὲν πρώτων δύο τὸ σάνδαλον ἐκτείνει τὸν ἄκρον πόδα καὶ κάμπτει συγχρόνως τὸ γόνυ· τῶν δὲ δύο τελευταίων ἐκτείνει μὲν τὸν ἄκρον πόδα καὶ πιέζει πρὸς τὰ κάτω τοὺς μῦς τοῦ ἀντικνημίου, δὲν κάμπτει δὲ τὸ γόνυ. Οὐδὲν λοιπὸν ἐξ αὐτῶν ἐκπληροῖ ὅλας ὁμοῦ τὰς ἄνω ἐπιθέσεις ἐνδείξεις, (ἐξ οὗ καὶ ἐνοῦσι ταῦτα μετὰ τῆς ἐνεκλήσεως) ἢ δὲ χρῆσις αὐτῶν, ἐκτὸς τούτου, γίνεται μετὰ δυσκολίας τινός. Τοῦ Γραϊφου τὸ σάνδαλον ἐφαρμόζεται κατ' ὅλας τὰς ἐνδείξεις κάλλιστα πάντων. Τὸ σάνδαλον τοῦτο συνίσταται εἰς πέδιλον, ἐσχισμένον κατὰ τὴν ῥάχιν τοῦ ποδός, καὶ συσφιγγόμενον διὰ πολλῶν δεσμῶν, ὅπερ διὰ κινητοῦ ἐκ σιδήρου κατεσκευασμένου καμακίου ἐνοῦται μετὰ μέρους, ὅπερ τίθεται εἰς τὸ γόνυ, καὶ τοῦτο μετ' ἄλλου κατὰ τὸ ἀντικνημιον ἐπιθεμένου καμακίου.

§. 859.

Αἱ ἐνεκλήσεις ἐπιφέρουσι τῷ ὄντι βλάβην μεγάλην, ἐπειδὴ οἱ ἐπίδεσμοι δὲν εἶναι ἀνένδοτοι, γίνονται χαλαροὶ καὶ δὲν ἐνεργοῦσι πάντοτε ὁμοτίμως· ὅθεν δι' αὐτῶν οὔτε τὸν πόδα δυνάμεθα νὰ κρατήσωμεν ἐκτεταμένον, ὡς θέλομεν, οὔτε τὸ γόνυ καμπτόν ἢ ἀλλαγὴ αὐτῶν εἶναι πάντοτε ἐπίπονος καὶ δυνατόν ἐν καιρῷ ταύτης νὰ γείνη ἐκ νέου ῥῆξις τοῦ τένοντος, οὗ τὰ ἄκρα μόλις ἠνώθησαν· ἐκτὸς τούτων δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίζωμεν, ἐνόσω ὑπάρχει ὁ ἐπίδεσμος, καλῶς τὴν βλάβην τοῦ πεπονθότος τόπου. Τὰ διάφορα δὲ σάνδαλα εἰσὶν ὀχληρὰ εἰς τὸν ἀρρώστον, καὶ ἐν γένει δὲν εἶναι ἀναγκαῖα ἢ ἀκριβεστάτη ἔνωσις τῶν ἄκρων τοῦ τένοντος, ἐπειδὴ ἡ πολλὴ πείρα, ἣν ἐλάβομεν ἐκ τῆς ὑπένοθεν τοῦ δέρματος τομῆς, ἀπέδειξεν ὅτι τὸ μεταξὺ τῶν ἄκρων τοῦ διαιρεθέντος τένοντος ἀναπληροῦται δι' ἐξιδρώματος, ὅτι διὰ τῆς συστολῆς αὐτοῦ σμικρύνεται· τοῦτο, καὶ οὕτω τὰ ἄκρα πλησιάζουσι πρὸς ἄλληλα. Διὸ χρησιμώτατον εἶναι νὰ τηρῶμεν τὴν κνήμην ἐν ἡμικάμπτῳ κατὰ τὸ γόνυ σχῆματι, καὶ διὰ τινος συγκεκαμμένου νάρθηκος, ἐπὶ τῆς ῥάχως τοῦ ποδός

καὶ ἐπὶ τῆς προσθίου πλευρᾶς τῆς κνήμης ἐπιτεθειμένου, νὰ στριζώμεν τὸν πόδα, μικρὸν τι ἐκτεταμένον, χωρὶς ὅμως νὰ πιέσωμεν πολὺ ἐπὶ τὰ ἄνω τὴν πτέρναν. Μετὰ τεσσάρων δὲ ἑβδομάδων παρέλευσιν ὁ ἄρρώστος δύναται ν' ἀρχίσῃ νὰ βαδίζῃ, ἀλλὰ τὸ σάνδαλον πρέπει νὰ ἔχῃ ὑψηλὸν ἴχνος, ὅπερ γίνεται κατὰ μικρὸν ταπεινότερον, ὅπως ὁ πούς λάθῃ τὴν κατὰ φύσιν αὐτοῦ ὀρθότητα. Ἡ δ' ἐπὶ πολὺ πολλάκις ἀπομένουσα ἀκαμψία ἐξαλείφεται διὰ τῆς συγγοτέρας κινήσεως καὶ διὰ τῶν ἀνατριψέων μὲ πτητικὰ φάρμακα· ὡσαύτως ἐξαλείφεται καὶ ἡ σκληρὰ προβολή, ἣν βλέπομεν μετὰ τὴν ἴασιν κατὰ τὸν τύπον τῆς διαιρέσεως. Ἐπὶ τῇ διαιρέσει δὲ τοῦ Ἀχιλλείου τένοντος, μετὰ τραύματος ἐπιπλεγμένη, δεόν νὰ ἐνώσωμεν ἀκριβῶς διὰ τῆς ἐναιμίου ραφῆς τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος τοῦ δέρματος, ἔπειτα δὲ ἡ τήρησις τοῦ ποδὸς καὶ τῆς κνήμης ἐν οἰκείῳ τῷ σχήματι, καθ' ὃν ἀνωτέρω εἴρηται τρόπον, ἀρκεῖ πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἐνώσεως.

Ὁ Βίβρακος (Bibrac) καὶ ἄλλοι γνωματεῦρουσιν, ὅτι πρὸς ἴασιν τῆς διαιρέσεως τοῦ Ἀχιλλείου τένοντος ἀρκεῖ ἡ μόνη πρόνοια τοῦ ἄρρώστου νὰ μὴ ἀνακάμπῃ καὶ νὰ τηρῇ ἀκίνητον τὸν πόδα.

Κατὰ τοὺς ἐνταῦθα θαθέντας κανόνας θεραπεύεται καὶ παντὸς ἄλλου τένοντος ἡ ῥῆξις (ἰδ. §. 607). Περὶ τῆς ῥήξεως δὲ τοῦ τένοντος καὶ τοῦ συνδέσμου τῆς ἐπιγονατίδος ἔσεται ἰδίως ὁ λόγος ἐν τῷ περὶ κατάγματος αὐτῆς.

Περὶ ῥήξεως τῶν μυῶν.

§. 860.

Διὰ μεγάλην καὶ αἰφνίδιον σύσπασιν τῶν μυῶν, ὡς ἐν τοῖς παραλιθήμασι κ. τ. λ. ῥήγγυνται πολλάκις ἴνες τινὲς τῶν μυῶν ἢ καὶ ὀλόκληροι οἱ μῦς, καὶ εὐκολώτατα μάλιστα οἱ μακρόστενοι μῦς, καθ' ὃ μέρος οὗτοι μεταβαλῶσιν εἰς τοὺς τένοντας, καὶ κατὰ τὸν Οὐάρδρωπον οἱ μῦς τοῦ ἀντικνημίου. Ἐπακόλουθα τῆς ῥήξεως ταύτης εἰσὶ δυσκινησία ἢ τελεία ἀκίνησις καὶ σφοδρὸς πόνος, ὅσιν αὐξάνεται ἐπὶ τῇ ἐπαφῇ, δι' ἧς αἰσθανόμεθα πολλάκις κατὰ τὸν τόπον τῆς ῥήξεως κοιλότητά τινα. Ἡ φλεγμονὴ εἶναι πολλάκις ὑπερμεγέθης καὶ γίνεται ὄγκος μᾶλλον ἢ ἕτον μέγας. Ἀνάγκη νὰ σχηματίσωμεν τὸ πεπονθὸς μόριον τοιοῦτοτρόπως, ὥστε νὰ χαλαρώνηται ὁ βεβλαμμένος μῦς· ἀνάγκη νὰ προσεγγίσωμεν πρὸς ἀλλήλας τὰς ἴνας τῶν μυῶν· νὰ ἐνεργήσωμεν τὴν ἐνωσιν τῶν διεσπασμένων ἰνῶν, δι' ἐπιβολῆς τῶν ἐπιθέσμων καὶ διὰ τῆς ἐπιμόνου ἀκινήσεως τοῦ βεβλαμμένου μορίου καὶ νὰ ἐμποδίσωμεν διὰ τῆς προσηκούσης ἀφλεγμάντου θεραπείας, διὰ τῆς ἐπιθέσεως μάλιστα τῶν ψυχρῶν ἐπιθρεγμάτων, τὴν μετάπτωσιν τῆς φλεγμονῆς εἰς τὴν ἐκπόησιν.

Ὁ Βαρλόβιος (Barlow), ὅστις ἔπαθεν αὐτὸς τὴν βλάβην ταύτην, εὗρεται ὠφέλιμος τὰς μεγάλας φλεβοτομίας, τὴν ἐπίθεσιν θερμῶν ἐπιθρεγμάτων καὶ τὴν ἐνέλιψιν. κρινεὶ δὲ ὠφέλιμον τὴν μικρὰν κίνησιν τοῦ πεπονθότος μορίου καὶ ἐπιβλαβὴ τὴν παντελῆ ἀκίνησιν. Τὰ διασχισθέντα ἄκρα δὲν ἠδύνατο νὰ ἔλθωσιν εἰς ἔνωσιν, ὅθεν καὶ ἡ ἴασις δὲν ἠδύνατο νὰ γείνη διὰ τῆς κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἐνώσεως.

B.

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ.

ΚΕΦΑΛ. Α΄.

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ EN GENEI.

§. 861.

Κάταγμα λέγεται ὁστοῦ συνεχείας αἰφνίδιος λύσις, δι' ἐξωθεν βίαν, ἢ διὰ μεγάλην τῶν μυῶν σύσπασιν γενομένην.

§. 862.

Ὅ,τι δὲ πρέπει νὰ παρατηρήσῃ τις εἰς τὰ κατάγματα εἶναι.

- 1) Ἄν τὸ κατάγμα ἔγεινεν εἰς ἓνα μόνον ἢ εἰς πολλοὺς τόπους τοῦ ὁστοῦ.
- 2) Ἄν εἰς ἓν μόνον ἢ εἰς δύο ὅσῳ ἑνὸς ἄκρου.
- 3) Ἄν ἐπικαρσίως, λέγεται δὲ τότε κατάγμα ἐπικάρσιον μετ' ἐπιφανειῶν μᾶλλον ἢ ἤττον ὀμαλῶν, ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετ' ἐπιφανειῶν ὀδοντωτῶν, λέγεται δὲ τότε κατάγμα ὀδοντωτῶν ἢ λοξῶς, λέγεται δὲ τότε κατάγμα λοξόν ἢ κατ' εὐθυρίαν, καὶ τότε λέγεται κατάγμα κατ' εὐθυρίαν, καθὰ τὰ ἄκρα τοῦ ὁστοῦ ἀντιστοιχοῦσι μᾶλλον ἢ ἤττον καθ' ἕξιν κάθετον, ἐπικάρσιον ἢ λοξόν. Τὰ κατ' εὐθυρίαν κατάγματα γίνονται μόνον εἰς τὴν ἀπόθραυσιν τοῦ ὁστοῦ ἢ εἰς τὸ ταυτόχρονον ἐπικάρσιον ἢ λοξόν κατάγμα. ἄνευ δὲ τούτων εἶναι σπανι-
ώτατον ἀλλ' ὅμως εἶδον τοῦτο εἰς τὸν μηρὸν μὲν ὁ Γυέδεκος (Guedcke) καὶ Καμπαιγνάκος (Campaignac), εἰς τὴν κνήμην δὲ ὁ Ουέρνερος (Werner) καὶ Κλοκκιέτης.
- 4) Ἄν τὸ κατεαγὸς ὁστοῦν ἀπεθραύσθῃ, καὶ τότε λέγεται κατάγμα μετ' ἀποθραύσεως (Fractura comminuita).
- 5) Ἄν ἡ λύσις τῆς συνεχείας τοῦ ὁστοῦ ᾖ τελεία, λέγεται δὲ τότε κατάγμα τέλειον ἢ ἀτελές, λέγεται δὲ τότε κατάγμα ἀτελές.
- 6) Ἄν, παρὰ τὴν λύσιν τῆς συνεχείας τοῦ ὁστοῦ, ἐβλάβησαν καὶ ἄλλα μέρη ἢ οὐ εἰάν μὲν δὲν ἐβλάβησαν, τὸ κατάγμα λέγεται κά-
ταγμα ἀπλοῦν. εἰάν δὲ ἐβλάβησαν καὶ τὰ ἄπαλά περὶ τὸ ὁστοῦν μέρη τοῦ σώματος, γίνεται δὲ τοῦτο ἢ ὑπὸ τῆς ἐξωθεν βίας, ἢ τις ἐπή-

(ΧΕΙΡΟΥΡΓ. ΤΟΜ. Δ΄.)

γαγε καὶ τὸ κάταγμα, ἢ ὑπὸ τῆς θίξεως τῶν ἐξεστηκότων ἄκρων τοῦ κατεαγότος ὀστού· λέγεται δὲ τότε τὸ κάταγμα ἐπιπεπλεγμένον.

Ὁ Βούερος ὅμως ἀποδοκιμάζει ἀδίκως ὡς ἀναλήθη τὴν διαίρεσιν τῶν καταγμάτων εἰς τέλεια καὶ ἀτελεῖα· ἐπειδὴ ὁ Μέδιγκος, καθ' ὅσας ἔχαμε δοκιμὰς εἰς τοὺς κύνας, εὗρηκε πολλάκις τὸ ὄστυν τῆς κνήμης ἡμικατεαγός, καὶ τοι τὸ γενόμενον μετὰ πολλῆς βίας κάταγμα ἔγεινε φανερώτατον καὶ ἐκ τῆς μεγάλης κριγῆς, καὶ ἐκ τοῦ κινητοῦ τῶν μερῶν κατὰ τὸν τόπον τοῦ κατάγματος. Τοῦτ' αὐτὸ δὲ γίνεται καὶ εἰς πολλὰ νέα παιδιά, ὅπερ ἔτυχε πολλάκις νὰ ἴδω, ἐν οἷς μετὰ προηγουμένην βίαν γίνεται κάταγμα, οὐ τὸν τόπον μαρτυροῦσι πόνος, οἶδημα καὶ κίνησις· ἀλλ' ὅμως οὔτε κριγὴ κατὰ τὸν τόπον τοῦτον ὑπάρχει, οὔτ' ἐλάχιστον ἔχνος ἐξοχῆς ἄκρου τινός τοῦ κατεαγότος ὀστού. Αἱ συχναὶ κυρτώσεις τοιούτων νεαρῶν ὀστῶν μετὰ ἔξωθεν γενομένην βίαν μαρτυροῦσι τὴν μεγάλην ἐλαστικότητα τῶν τρυφερῶν ὀστῶν πρὸς τὴν ἔξωθεν κατάθλιψιν οὕτως, ὥστε, καθὼς εἰς τὴν θραύσιν τῶν νεαρῶν βλαστῶν τῆς ἱεῆας, ῥήγνυνται ὅσαι τῶν ὀστῶν ἕνες ἐκτείνονται μᾶλλον, αἱ λοιπαὶ δὲ συγκάμπτονται μόνον. Ὅθεν ἡ γνώμη τοῦ Βούερου ἀληθεύει μόνον ἐν τοῖς κατάγμασι τῶν ἡλικιωμένων ἀνθρώπων.

§. 863.

Κάταγμα καθὼς καὶ πᾶσα λύσις τῆς συνεχείας δύναται μὲν νὰ γείνη εἰς πᾶσαν περίπτωσιν διὰ μεγάλην ἔξωθεν βίαν· συντείνουσιν ὅμως πρὸς τοῦτο εὐκολώτερον τὸ διάφορον σχῆμα καὶ ἡ ἐνέργεια τῶν ὀστῶν, αἱ νοσεραὶ ἀλλοιώσεις αὐτῶν καὶ ἡ ἡλικία τοῦ ἀνθρώπου. Ὅθεν τὰ κατ' ἐπιπολὴν ὀστᾶ κατάγνυνται συχνότερα τῶν κατὰ βάθος, παρομοίως καὶ εἰς ὅσα ἐξ αἰτίας τῆς ἑαυτῶν ἐνεργείας προσπίπτουσι μᾶλλον αἱ ἔξωθεν βίαι. Ἐν τῇ προβεβηκυῖα ἡλικίᾳ ἀλλοιοῦται ἡ θρεπτικὴ λειτουργία τῶν ὀστῶν, καὶ εἶναι μεγαλειότερα ἢ ἐναπόθεσις τοῦ εὐφορίου τῆς τιτάνου, ἐξ οὗ ταῦτα δὲν ἔχουσι τὴν κατὰ φύσιν ἐλαστικότητα καὶ γίνονται εὐθραυστότερα. Διὰ τοῦτο τὸ εὐθραυστον τῶν ὀστῶν εἰς τὸ γῆρας καὶ εἰς ἄλλας νόσους πηγάζει ἐκ τῆς ἐλαττώσεως τῆς συνοχῆς αὐτῶν, γεννωμένης ἐκ τῆς διαφορήσεως, ἧτις εἶναι ἐπικράτεστερα τῆς ἀντικαταστάσεως τῶν συστατικῶν μερῶν τοῦ ὀστού, ἐξ οὗ καὶ μᾶλλον ἀδύνατος ἡ ἀντίστασις αὐτοῦ. Ἡ αὕτη ἀλλοίωσις τῆς κατασκευῆς τῶν ὀστῶν δύναται νὰ προέλθῃ καὶ ἐκ νόσων τινῶν, αἷτινες ἐπισκῆπτουσι κατ' ἐξοχὴν εἰς αὐτά· οἶον, ἡ ἀφροδισία λώδη, ἡ ἀρθρίτις, ἡ ραχίτις, αἱ χοιράδες, ἡ στομακάκη καὶ ὁ καρκίνος.

Ἄλλ' ἡ ἔξωθεν βία δὲν ἐπιφέρει πάντοτε λύσιν τῆς συνεχείας τοῦ ὀστού, ἐν ᾧ τόπῳ γίνεται, ἀλλὰ πολλάκις καὶ μακρὰν αὐτοῦ μᾶλλον ἢ ἥττον διὰ διαδόσεως τῆς διακινήσεως, ἢ δι' ἀντώσεως (ἐμμέσου). Καὶ ὅταν τὸ κάταγμα γείνη, ὅπου ἡ βία ἔγεινεν, συνθλῶνται ταυτοχρόνως καὶ τὰ ἀπαλὰ μέρη. Πολλάκις ὅμως ἡ ἔξωθεν βία φέρει μόνον σύσπασιν τῶν μυῶν σφοδρὰν, ἧτις προξενεῖ τὸ κάταγμα, ὅπερ γίνεται καὶ εἰς αὐτὰ

τὰ αὐλοειδῆ ὄστᾱ. Διὰ τοῦτο κατάγμα δύνανται νὰ προξενήσωσι καὶ σφοδροὶ σπασμοί, καὶ τῶν ὀστέων λίαν εὐθραύστων ὄντων, πολλάκις οὐδὲ μεγάλη βία ἀπαιτεῖται.

Περὶ τῆς ἀλλοιώσεως τῆς κατασκευῆς τῶν ὀστέων τῶν γερόντων διχογνωμοῦσι πολλοί· καὶ ὁ μὲν Βίχατος (Bichat, Anatomie générale. Tom. III, pag. 80.) λέγει, ὅτι εἰς τὴν ἡλικίαν ταύτην πλεονάζει ἡ τιτανώδης οὐσία τῶν ὀστέων· ἄλλοι δὲ, ὅτι πλεονάζει ἡ πόρωσις αὐτῶν, καὶ ἐκ τούτου προέρχεται ἡ λύσις τῆς συνεχείας. Κατὰ τὰς πολλὰς ἐξετάσεις τοῦ Μερσιέρου (Mercier, Gazette médicale, Tom. III, pag. 1835.) εἶναι τὸ πεπικνωμένον πλέγμα ἐν τῷ μίση τῶν αὐλοειδῶν ὀστέων παχύτερον εἰς τοὺς γέροντας ἢ εἰς τοὺς νεανίας, ἤχεῖ πλησσομένον, εἶναι πυκνὸν, σκληρὸν καὶ δύσθραυστόν· τοῦ μυελούχου αὐλοῦ ἡ διάμετρος εἶναι μεγάλη, γίνεται δὲ τοῦτο διὰ τὴν δαπάνην τῶν ἔσω σπογγωδῶν στρωμάτων, ἅπερ ἐλλείπουσιν ὅλως, ἢ δὲ οὐσία αὐτῶν τῶν ὀστέων γίνεται λεπτή κατὰ τὰ ἄκρα διὰ τῆς διαφορήσεως. Οἱ πόροι τοῦ σπογγώδους πλέγματος εἰσι μᾶλλον εὐρύτεροι ὅσην κεῖνται πλησιέστερον τοῦ αὐλοῦ, ὅστις φθάνει ἕως πλησίον τῶν ἄκρων τοῦ ὀστοῦ.

Ἐκ τῆς ἀξιολόγου ταύτης διαφορᾶς ἐξάγεται, ὅτι τὸ εὐθραυστον τῶν ὀστέων τῶν γερόντων προέρχεται μᾶλλον ἐκ τῆς πόρωσεως αὐτῶν κατὰ τὰ ἄκρα ἢ ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῆς ἐλαστικότητος κατὰ τὸ σῶμα, ἥτις ἀντικαθίσταται ἀρκούντως διὰ τῆς σκληρότητος αὐτοῦ· καὶ τῷ ὄντι ὁσάκις γίνονται κατάγματα εἰς τὰ κῶλα, ὁ πεπονηθὲς τόπος εἶναι τὰ ἄκρα τῶν ὀστέων καὶ, κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸν μηρὸν, τὸ ἄνω ἄκρον· τὸ δὲ σῶμα εἶναι σπένιον καὶ σπανιότερον ἕως ἢ εἰς τοὺς νέους.

§. 864.

Ἡ διάγνωσις τῶν καταγμάτων γίνεται βεβαία·

1) Ἐκ τῆς ἀλλοιώσεως τοῦ σχήματος καὶ τῆς μορφῆς τοῦ μορίου. Ἡ ἐξώθεν βία, αἱ κινήσεις τοῦ μορίου καὶ ἡ ἐνέργεια τῶν μυῶν ἀπάγουσι τὰ ἄκρα τοῦ κατάγματος πολὺ ἢ ὀλίγον· γίνεται δὲ τοῦτο·

α) Κατὰ τὸ πάχος τοῦ μορίου, ἀλλ' οὕτως, ὥστε τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ συνέχοντ' ἔτι μόνον κατὰ τι μέρος τῆς ἐπιφανείας αὐτῶν, καὶ ἐκκλίνουσιν ἀπ' ἀλλήλων πλαγίως.

β) Κατὰ τὸ μήκος τοῦ μορίου, ἀλλ' οὕτως, ὥστε τὰ ἄκρα τοῦ κατάγματος δίστανται ἀπ' ἀλλήλων ἐντελῶς, καὶ εἶναι τὸ ἐν πλησίον τοῦ ἄλλου, ἢ κεῖται τὸ ἐν ἐπὶ τοῦ ἄλλου.

γ) Κατὰ τὴν περιφέρειαν τοῦ μορίου, ἀλλ' οὕτως, ὥστε ὅταν εἰς τὴν στιγμὴν τῆς κατάξεως, ἢ καὶ μετ' αὐτὴν, περιστρέψωμεν τὸ πεπονηθὸς μῶριον, τὸ ἐν ἢ τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ κατάγματος κινεῖται κατὰ τὴν γενομένην περιστροφὴν.

δ) Κατὰ τὴν εὐθυωρίαν τοῦ μορίου, ἀλλ' οὕτως, ὥστε τὰ ἄκρα τοῦ πεπονηθότος μορίου δὲν δίστανται μὲν ἀπ' ἀλλήλων, κάμπτονται ὅμως μᾶλλον ἢ ἤττον γωνιωδῶς.

Πολτάκις ὁμως οὐδὲ ὅλως δίστανται ἀπ' ἀλλήλων τὰ ἄκρα τοῦ κατάγ-

ματος, ἢ οἰστανται πολὺ ὀλίγον, ὅταν γείνη κατάξις τοῦ ἑτέρου μόνον ἐκ τῶν δύο ὁστών τοῦ ἄκρου, ὅταν ὁ πεπονθὸς τόπος περιελίσσεται ὑπὸ στερεοῦ καὶ ἀπενευρώδους περιελήματος, ἢ ὅταν αἱ ἐπιφάνειαι τῶν ἄκρων τοῦ κατάγματος διατίθενται τοιοῦτοτρόπως, ὥστε στηρίζουσιν ἢ μία τὴν ἄλλην, ἢ ὅταν τὸ ἐν ἄκρον σφηνωθῇ εἰς τὸ ἕτερον, ὡς ἐν τῷ κατάγματι τοῦ ἀγένοσ τοῦ ὀστοῦ τοῦ μηροῦ,

2) Ἐκ τῆς κωλύσεως τῆς ἐνεργείας τοῦ μορίου. Μόνον δὲ ὅταν ἡ κατάξις γείνη εἰς τὸ ἕτερον τῶν δύο ὁστών τοῦ ἄκρου, ἢ ὅταν τὰ ἄκρα τοῦ κατάγματος δὲν ἐκτοπισθῶσιν, δὲν ἐμποδίζονται παραυτίκα αἱ κινήσεις τοῦ ἄκρου. Καθ' ὅλας δὲ τὰς ἄλλας περιπτώσεις ἐμποδίζονται τελείως, ἢ γίνονται μεθ' ὑπερβαλλόντων πόνων.

3) Ἐκ τῶν παρὰ φύσιν κινήσεων τοῦ πεπονθότος μορίου καὶ ἐκ τοῦ κριγμοῦ, ὃν ἀκούομεν, ὅταν προστριψώμεν πρὸς ἀλλήλα τὰ ἄκρα τοῦ κατάγματος. Ὅπως δὲ βεβαιωθῶμεν τοῦτο, συλλαμβάνομεν μὲ τὰς δύο χεῖρας τὰ ἄκρα τοῦ πεπονθότος μορίου, καὶ κινούμεν διαφόρως τὰ ἄκρα τοῦ κατάγματος, ἀπάγοντες ταυτοχρόνως ὀλίγον τὸ ἐν ἀπὸ τοῦ ἄλλου. Ἐκτός δὲ τούτου ὁ ἀσθενὴς αἰσθάνεται πόνους σφοδρούς καὶ νυγματώδεις κατὰ τὸν πεπονθότα τόπον, ὅπου ἐξογκοῦται τὸ πεπονθὸς μῦρον. Ἡ διάγνωσις τῶν καταγμάτων, καὶ τοι πολὺάκις εἶν' εὐκόλος, δύναται ὅμως νὰ εἶναι καὶ πολὺ δύσκολος, ὅταν τὸ ὄστυν περικαλύπτεται ὑπὸ σαρκῶν πολλῶν, ὅταν ἤδη ἔγεινεν οἰδήμα, καὶ ὅταν ἡ ἐκτόπισις τῶν ἄκρων τοῦ κατάγματος ἦ μικρά, ἢ ὅταν τὸ κατάγμα ἔγεινεν εἰς τὸ λεπτότερον τῶν δύο ὁστών τοῦ κόλου, καὶ τὸ ἕτερον ἀπαθὲς ὄστυν διὰ τῆς στηρίξεως ἐμποδίζει τὸν ἐκτοπισμὸν τοῦ πεπονθότος.

Κατὰ τὸν Λισφραγκον (Lisfranc, Archives générales de Médecine. Anni 1823) δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν, διὰ τοῦ στηθοσκοπίου τὸ κατάγμα εἰς οἰονδήποτε μέρος καὶ ἐν ἢ, πλὴν τοῦ κρανίου, χωρὶς νὰ ἐμποδίσῃ τὴν διάγνωσιν οὐδὲ τὸ ἐνὸν οἰδήμα, ἐπειδὴ κινούμεντες ὀλίγον τὸ πεπονθὸς μῦρον, ἀκούομεν τὸν κριγμὸν. Ἄλλ' ἡ βοήθεια αὕτη μᾶς εἶναι πάντοτε ἀνωφελής, διότι ἐάν μὲν ἦ κριγμὸς, ἀκούομεν αὐτὸν καθ' ἑαυτὴν χωρὶς τῆς βοήθειας τοῦ στηθοσκοπίου, ἐάν δὲ ἐλλείπῃ, τὸ στηθοσκοπίον οὐδὲν ἄλλο διαγνωστικὸν σημεῖον διδει.

§. 865.

Κατὰ τὴν ποιότητα τοῦ ὀστοῦ, κατὰ τὴν εὐθυνοσιν καὶ ἐπιπλοκὴν τοῦ κατάγματος, κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ χρᾶσιν τοῦ ἀσθενοῦς καὶ τέλος κατὰ τὴν ἐν καιρῷ τῆς θεραπείας ἀγωγὴν αὐτοῦ, ἐξαλλάσσει καὶ τῶν καταγμάτων ἡ πρόγνωσις.

Ἐάν ἡ κατάξις γείνη εἰς ὄστουν, ἐν ᾧ ἐπιφύονται ἰσχυροὶ μῦς, ἐκτοπίζονται μεγάλως τὰ ἄκρα τοῦ κατάγματος καὶ κρατοῦνται δυσκόλως εἰς τὴν φυσικὴν αὐτῶν θέσιν. Τὰ λοξὰ κατάγματα εἰσὶ χείρονα τῶν ἐπικαρσίων καὶ, ὅταν ἰαθῶσιν, γίνεται πολλάκις βραχύτερον τὸ πεπονηθὲς μῦριον. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ὅταν ἡ κατάξις γείνη εἰς δύο μέρη τοῦ ὀστού. Ὅσῳ δὲ μᾶλλον βλαφθῶσι καὶ τὰ περίξ ἀπαλὰ μέρη, καὶ ὅσῳ πλείονες παρασχίδες γείνωσι, τόσῳ μείζων καὶ ὁ τοῦ κατάγματος κίνδυνος, καὶ μάλιστα ὅταν αἱ παρασχίδες βλάψωσι νεῦρα καὶ ἀγγεῖα μεγάλα, ἐπομένως γεννήσωσι φλεγμονὴν ἐπίσημον. Γεννᾶται δὲ πολλάκις ἐκ τούτων γάγγραινα, πύησις ἄφθονος κ. τ. λ. Εἰς τὰ παῖδια τὰ κατάγματα δὲν εἶναι ὅσον εἰσὶν εἰς τοὺς ἠλικιωμένους ἀνθρώπους κινδυνώδη· ἐπειδὴ εἰς ταῦτα μὲν εἶναι μεγαλειτέρα μὲν ἡ θρέψις, μικροτέρα δὲ ἡ συσπασικὴ τῶν μυῶν δύναμις· εἰς τὴν προβεβηκυῖαν δὲ ἠλικίαν εἶναι ὀλίγη μὲν ἡ ἀντικατάστασις τῶν φθειρομένων συστατικῶν μορίων τῶν ὀστέων, μεγάλη δὲ ἡ ἐναπόθεσις τοῦ φωσφορίου τῆς τιτάνου. Διὰ ταῦτα καὶ ἡ ἴασις τῶν καταγμάτων εἰς τὴν ἠλικίαν ταύτην εἶναι δυσκολωτέρα. Μεγάλῃ δὲ ἐξασθένησις τοῦ σώματος καὶ ὅλαι αἱ ἀσθένειαι, ὅσαι, ὡς ἀνωτέρω (ἰδ. §. 863) εἶπομεν, ἀλλοιοῦσι τὴν θρέψιν τῶν ὀστέων, ἐμποδίζουσι μᾶλλον ἢ ἤρτον τὴν ἴασιν τῶν καταγμάτων. Εἰς δὲ τὴν κυφορίαν αἱ ζωϊκαὶ ἐνέργειαι συνάγονται καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν διάρκειαν εἰς ἄλλο μέρος, καὶ ἐκ τούτου δύναται νὰ βραδύνῃ καὶ νὰ ἐμποδισθῇ ἡ στερεὰ ἔνωσις τῶν ἄκρων τοῦ κατάγματος. Ἄλλ' ὅμως ἔχομεν παραδείγματα πολλὰ, μαρτυροῦντα, ὅτι τοῦτο δὲν γίνεται πάντοτε.

§. 866.

Τὰ ὀστᾶ τοῦ κατάγματος, ὅταν καταταχθῶσιν ἐγκαίρως καὶ εὐρύθμως πρὸς ἄλληλα, καὶ κρατηθῶσιν εἰς τὴν οἰκείαν χώραν διὰ τῆς ἀρμοδίας ἐπιδέσεως, ἴωντ' εὐκόλως καθῶς καὶ τὰ χωρισθέντα ἀπαλὰ μέρη (ἰδ. §. 557) ἤγουν τὰ ἄκρα τοῦ κατάγματος φλογούνται καὶ συμφύονται δι' ἕλης ἰξώδους, ἐν ἣ διασπείρονται τὰ ἀγγεῖα· Ἡ ἔνωσις εἶναι καθ' ἀρχὰς ὑπεικτικὴ, γίνεται δὲ στερεὰ κατὰ μικρὸν διὰ τῆς ἐναποθέσεως τοῦ φωσφορίου τῆς τιτάνου. Εἰς τὰς πρώτας λοιπὸν δέκα ἢ εἰσδέκα ἡμέρας φαίνεται οἴδημα τῶν ἀπαλῶν περὶ τὸ ὄστυν μερῶν· τὸ οἴδημα τοῦτο ἐξαλείφεται κατὰ μικρὸν, καὶ ἀπομένει ὄγκος περιφερὴς κατὰ τὸ κατάγμα μόνον. Κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ὁ ἀσθενὴς αἰσθάνεται κριγμὸν, ὅταν κινῆται τὸ βεβλαμμένον ὄστυν. Ἀπὸ τῆς δωδεκάτης δὲ μέχρι τῆς εικοστῆς τὰ ὀστᾶ ἐνοῦνται πρὸς ἄλληλα. Ἄλλ' ἡ συνάφεια αὐτῶν εἶναι ἀδύνατος καὶ εὐκαμπῆς, καὶ γίνεται κατὰ μικρὸν ἀπὸ τῆς τριακοστῆς μέχρι

τῆς ἐξηκοστῆς ἡμέρας στερεά, ὥστε οὐδεμία γίνεται πλέον κάμψις τῶν ὀστέων. Γίνεται δὲ κατὰ τὰς γενομένας εἰς τὰ ζῶα δοκιμὰς τὸν δε τὸν τρόπον. Εἰς τὸ κυτταρῶδες πλέγμα γίνεται παρέκχυσις αἵματος, ὅπερ ἐξαπλοῦται μᾶλλον ἢ ἦττον, καλύπτει τοὺς μῦς καὶ τὸ κατάγμα, συνέχεται στερεῶς μετὰ τῶν ἄκρων τοῦ κατάγματος, καὶ φαίνεται ὅτι πηγάζει ἐκ τῆς μυελούχου κοιλότητος καὶ ἐκ τοῦ περισστέου.

Τὸ αἷμα γίνεται ὠχρόν καὶ πήγνυται κατὰ μικρὸν, τὸ περισσέον οἰδαίνεται καὶ γίνετ' ἐρυθρόν, καὶ ὑποκάτω αὐτοῦ, καθὼς ἐφεξῆς καὶ ἐκ τῆς μυελοδόχου κοιλότητος ἐναποτίθεται ὕλη πηκτωματώδης καὶ εἰς νήματα ἐγειρομένη. Τὰ διωγκωμένα μέρη ἐνοῦνται ἡμέραν ἐξ ἡμέρας στερεώτερα μετὰ τῆς ἐν τῷ μεταξύ ταύτης οὐσίας, ἧτις ἐμφαίνει πλέγμα ἀπαλόν, ἐρυθρόν καὶ ἐξωθεν χονδρῶδες καὶ ἀπονευρῶδες ταυτοχρόνως, ὅπερ διασταυροῦται ὑπὸ τῶν ἀπονευρώσεων καὶ τῶν μυῶν, καὶ εὐθὺς σκεπάζεται ὑπὸ τοῦ παλαιοῦ περισστέου ἢ ὑπὸ περισστέου νέου, ὅπερ γίνεται ἐκ τῶν περὶ μῦν καὶ ἐκ τοῦ κυτταρῶδους ἴσταυ. Τῆς ὕλης ταύτης ἀποσεοῦνται πρῶτον τὰ ἄκρα καὶ τελευταῖον ἔπειτα τὸ μέσον μέρος. Ἡ νέα ὀστώδης ὕλη εἶναι στερεώτερα, ἀλλὰ τοῦτο προέρχεται οὐχὶ διότι αὕτη εἶναι αὕτη καθ' ἑαυτὴν στερεώτερα, ἀλλ' ἴσως διότι διὰ τῆς ὀστώδους ἐναποθέσεως ἀποτελεῖται μηχανικῶς φλοῖος ὀστώδης πλέον πυκνὸς καὶ παχύς. Τῆς ὀστώδους ταύτης ὕλης εἶναι συνήθως καὶ ἡ μυελούχος κοιλότης πλήρης, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ἔπειτα ἀναγίνεται καὶ ὁ αἶθλος τοῦ ὀστοῦ κατὰ μέρος. Ἐπειδὴ δὲ ὀστᾶ κατεαγότα ἐνοῦνται δι' ὀστώδους οὐσίας, δὲν δύναται τῷ ὄντι μετὰ τὴν ἐφεξῆς αὐτῶν τελείαν ἀποστέωσιν νὰ ὑπάρξῃ διαφορὰ τις μεταξύ τῆς κατασκευῆς καὶ τῆς ὕλης τοῦ πρωτοπλάστου ὀστοῦ καὶ τοῦ πῶρον· διαφέρει δὲ ἡ κατασκευὴ τοῦ νέου ὀστοῦ μέρος μὲν καθ' ὅ,τι ἐξετάζομεν αὐτὸ εἰς διαφόρους τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ περιόδους, μέρος δὲ καθ' ὅ,τι ἢ ἐν τοῖς προπαρασκευάσμασι κατὰστασις αὐτοῦ διασώζεται τελειότερον ἢ ἀτελέστερον.

Αἱ πρότεροι δόξαι περὶ τῆς συναπτύσεως τὰ ἄκρα τοῦ κατάγματος ὕλης (πῶρον), εἶσι μᾶλλον ἢ ἦττον μονομερεῖς καὶ κατὰ μέρος ἐτραφημένοι, ἐπειδὴ ἄλλοι μὲν δοξάζουσι ὅτι αὕτη προέρχεται ἐκ διακρίσεως ὕλης ἰξώδους καὶ κατὰ μικρὸν σκληρυνόμενης, ἄλλοι δὲ ἐκ τῆς ὀργανώσεως καὶ ἀποστέωσεως τοῦ αἵματος· ἄλλοι δὲ ἐκ τῆς ὀργανικῆς κατασκευῆς καὶ ἀποστέωσεως τοῦ περισστέου ἢ τοῦ μυελούχου χιτῶνος, καὶ ἄλλοι ἐκ γενέσεως κεχρησιδῶν σαρκῶν.

Ὁ Δυπιτέρενος δέχεται δύο περιόδους τῆς ὀστέωσης· καὶ κατὰ τὴν πρώτην μὲν, τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότου ὀστοῦ συνέχονται ὑπὸ εἶδος συνδέσμου, ὅστις ἀποτελεῖται ἐκ τῶν διωγκωμένων καὶ μετὰ τοῦ περισστέου συγχωνευομένων ἀπαλῶν μερῶν, καὶ ὑπὸ τῆς νέας ἐκ τοῦ μυελώδους χιτῶνος καὶ τοῦ περισστέου ἐναποτιθεμένης ὀστώδους οὐσίας· ἢ δὲ μεταξύ τῶν διεστώτων ἄκρων τοῦ ὀστοῦ οὐσία μεταβάλλεται κατὰ τὴν

διδόσθημα τοῦτο εἰς χόνδρον ἀπονευρώδη. Ὀνομάζει δὲ τὴν κατάστασιν ταύτην, ἣτις διαρκεῖ τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα ἡμέρας, πρὸ σκαίρου πῶρον.

Κατὰ τὴν δευτέραν δὲ περίοδον ἄρχεται ἡ ἀποστέωσις τῆς μεταξύ χονδρώδους οὐσίας, καὶ τοῦτο δὲν γίνεται πρὸ τοῦ τετάρτου καὶ ἔκτου μηνός.

Διὰ τῆς διαφορῆσεως ἐξαλείφεται πρῶτον τὸ σῆδημα τῶν ἀπαλῶν μερῶν, καὶ ἔπειτα μετὰ τὸν ἔκτον μέχρι τοῦ δωδεκάτου μηνός ἡ ἐμπληροῦσα τὴν μυελούχον κοιλότητα δατώδης οὐσία, καὶ οὕτως ἀποκαθίσταται ὁ αὐλὸς τοῦ ὄστου· ὀνομάζει δὲ τὴν κατάστασιν ταύτην κύριαν πῶρον.

Κατὰ τὸν Μιέσχρον (Miescher) γυνῶται κατὰ πρῶτον φλεγμονὴ τῶν ἀπαλῶν μορίων, τοῦ περισστέου, τοῦ κυτταρώδους ἴστου καὶ τῶν μυῶν, ἅπερ ἐξογκοῦνται, σκληρύνονται, συμφύονται πρὸς ἄλληλα, καὶ περιαμπέχουσι τοῦ κατάγματος τὸν τόπον ὡσανεὶ θήκη ἀρκούντως στερεά. Ἐπὶ τῇ ἔνδον ἐπιφανείᾳ τῆς θήκης ταύτης γίνεται ἀφθονωτάτη φλεγμονώδης ἔκκρισις, ἐν ᾗ γυνῶται οὐσία ὑπέρυθρος καὶ ἡμίρρευτος, ἣτις γίνεται κατὰ μικρὸν στερεά καὶ ἀγγειώδης, προσομοία πολλάκις πρὸς τὰς καρχοσιδεῖς σάρκας. Διὰ ταυτοχρόνου δὲ φλεγμονῆς τοῦ μυελώδους πλέγματος κατὰ τὸν τόπον τοῦ κατάγματος πλάσσεται οὐσία ὑπέρυθρος καὶ ἀπαλή, ἣτις περικαλύπτει τὰ χεῖλη τοῦ κατάγματος, καὶ συγχωνευομένη μετὰ τοῦ ἐξιδρώματος τῶν ἀπαλῶν μορίων παρίστησι τὴν μεσοσίαν. Τὸ ὅλον τοῦτο, τὸ ἐκ τῶν φλεγμαινόντων ἀπαλῶν μορίων πηγάζον ἐξιδρώμα μεταβάλλεται εἰς πλέγμα κυτταρονευρώδες καὶ ἀναπληροῖ τὰ μεσηγύ τῶν ἄκρων τοῦ κατάγματος χωρία, ἐν ᾧ μὲς, κυτταρώδης ἴστος καὶ περίοστεον ἀναλαμβάνουσι τὴν φυσικὴν αὐτῶν κατάστασιν. Νῦν δὲ ἄπτεται ἡ φλεγμονὴ αὐτοῦ τοῦ ὄστου, καὶ πρῶτον μὲν, καθ' οὗς τόπους ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος καὶ ἡ θρέψις δὲν ἐβλάφθησαν· τουτέστιν ἐπὶ μὲν τῇ ἐκτῶς ἐπιφανείᾳ καθ' ὃν τόπον τὸ περίοστεον δὲν ἀπεχωρίσθη τοῦ ὄστου, ἐπὶ δὲ τῇ ἔνδον, καθ' ὃν τόπον τὰ ἀγγεῖα τοῦ μυελου καὶ τοῦ ὄστου συνέχονται πρὸς ἄλληλα. Ἐνταῦθα ἐξιδροῦται ὑγρὸν ὑπέρυθρον, διαφανές καὶ πηκτωματώδες, οὐδὲν τοῦ ἐκ τῶν φλεγμαινόντων ἀπαλῶν μορίων γενομένου ἐξιδρώματος διαφέρον. Τὸ ὑγρὸν τοῦτο μεταμορφοῦται κατὰ μικρὸν διὰ τῶν ἐν αὐτῷ νεοπλασσομένων ἀγγείων εἰς ὠργανωμένον πλέγμα καὶ ἐν ᾧ ἐξ ἑνὸς μὲν μέρους αὐξάνεται, μεταβάλλεται εἰς ἕτερον, καὶ μάλιστα καθ' ὃ μέρος συνέχεται μετὰ τοῦ ὄστου, εἰς χονδρώδη καὶ δατώδη οὐσίαν. Ἡ νεόπλαστος δατώδης οὐσία ἀποφράσσει τὴν μυελούχον κοιλότητα ἐγγυτάτω τοῦ κατάγματος, προχωρεῖ κατὰ μικρὸν καὶ ἔξωθεν ἐξ ἐκατέρων τῶν ἄκρων τοῦ κατάγματος πρὸς τὸ μέσον, ὑπερβαίνει τὴν ἀποψιλωθεῖσαν ἐπιφάνειαν τῶν χειλέων τοῦ κατάγματος, καὶ κατὰ τὰς περιβάσεις, συμφύεται ἢ καθ' ὅλην τὴν περιοχὴν, ἢ κατὰ μέρος μόνον ἐκατέρωθεν. Τοῦτο δὲ εἶναι τοῦ πρὸ σκαίρου πῶρου ἢ πλάσις κατὰ τὸν Δυκυτρένον. Ἐν τούτοις δὲ συμφύεται ἡ πρότερον μὲν ἀποψιλωθεῖσα ἐπιφάνεια τοῦ ὄστου μετὰ τῆς ἐκ τῶν ἀπαλῶν μορίων καὶ τοῦ ὑπέρχοντος μέρους τοῦ προτέρου πῶρου πλασθεῖσης θήκης, τὰ δὲ ἄκρα τοῦ κατάγματος μετὰ τῆς μεσοσίας. Οὕτω δὲ ἀποκαθίσταται χυμῶν ἐπιβρόθῃ καὶ διαπλάσσεται καὶ ἐνταῦθα δατώδης οὐσία, τουτέστιν ἡ πλάσις τοῦ κύριου κατὰ τὸν Δυκυτρένον. Ἐξ ὅλων λοιπὸν τῶν ρηθέντων τόπων ἐκφύεται δατώδης οὐσία καὶ ἀλληλοπλέκεται τέλος ἡ ἀπαθούσα τὴν συνδεσμώδη ἐν τοσοῦτῃ γενομένην μεσοσίαν. Ὅθεν ὁ πῶρος κλάσσεται ἐκ τῆς δατώδους οὐσίας, ἣτις προφαίνεται ἐξ ἐκατέρων τῶν ἄκρων τοῦ κατάγματος ἀπανταχοῦ ἐγγυτάτω τοῦ κατάγματος καὶ τελειοποιεῖται κατὰ μικρὸν ὅλως, καθ' ὃν τρόπον καὶ αὐτὸ τὸ πρωτότυπον ὄστου. Εἶτα δὲ παρίστησι μέρος αὐτοῦ τοῦ ὄστου καὶ συμφύεται εἰς ἓν οὕτως, ὥστε πολλάκις οὐδὲ δι' αὐτοῦ τοῦ μικροσκαπίου θυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὸν πῶρον ἀπὸ πρωτοπλάστου ὄστου.

Τὴν γνώμην τοῦ Δυκυτρένου καὶ Μιέσχρου ἀπεδέχθησαν σχεδὸν ὅλοι, καὶ μετὰ

τοῦ Μισοχῆρου συμφωνεῖ κατὰ τὰ κυριώτερα καὶ ὁ 'Ροκίτάνσκη. Ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ ὁ Βοίτσιχος (Voetschi) ἀνελέγξας διὰ πολλῶν καὶ ἀκριβῶν ἐξετάσεων τὴν θεωρίαν τοῦ Δυτικρένου περὶ τοῦ προσκαίρου καὶ κυρίου πύρου, καὶ τὴν γνώμην τοῦ Μισοχῆρου, ὅτι τὸ ὄστον πλάσσει' ἐκ νέου ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ, ἀπέφηνε γνώμην σύμφωνον, πρὸς ἣν ἡμεῖς ἀνωτέρω ἀπερήναμεν ὅτι δηλ. ὁ μετὰ τὴν τελείαν ἴασιν ὑπάρχων πῦρος οὐδὲν, εἰμὴ τὸ χορηγηθὲν καὶ εἰς ὄστον ὄργανωθὲν ἐξίδρωμα τραυματικῆς περιστάσεως εἶναι. Κατ' αὐτὸν τὸ ἐξίδρωμα τοῦτο τοῦ περισστέου μέρος μὲν μεταβάλλεται εἰς ἀτρακτοειδῆ στοιχεῖα, ἄνω εἰς ἴνας μεθίστανται, φαίνεται, καὶ οὕτως αὐξάνουσι τὸν περισστέου τὴν οὐσίαν, μέρος δὲ μεταβάλλεται εἰς χόνδρου πλέγμα, ὅπερ ἐφεξῆς ὄστώδης οὐσία γίνεται. Ὁ Βοίτσιχος ἀπέδειξε διὰ μικροσκοπικῶν ἐξετάσεων τὴν βαθμηδὸν γενομένην ἀνάπτυξιν τοῦ περισστέου εἰς πυρήνας, εἰς τιμηλὴν χονδρῶδη καὶ ὄστώδη κ. ο. κ.

Ὁ Λάμπρων (Lambrou) μετὰ πολλὰς ἐξετάσεις λέγει, ὅτι ὁ μυελούχου σωλὴν οὐδέποτε ἐπανορθοῦται πάντοτε, λέγει, καὶ εἰς αὐτὰ τὰ πρὸ πολλῶν ἐτῶν κατεσφάγη, καὶ τὴν ἐξωθεν ἐπιράνιαν κανονικωτάτην ἐμφαίνοντα, εὖρε τὸν μυελούχον σωλῆνα κατὰ τὸν τόπον τοῦ κατάγματος ὑπὸ πετάλων συμπαγῶς πλέγματος ἢ ὑπὸ ἀμφιβλήστρου σπογγώδους πλέγματος διαπαυόμενον. Ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ δύναται, λέγει, ἡ ἐξωθεν ὀστέωσις νὰ ἐκλεισθῆ ὀσπυγίως μὲν, καθόλου, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ, κατὰ μέρος. Γίνεται δὲ τοῦτο, λέγει, διὰ πίσεως καὶ προστριβῆς ὑπὸ τῶν μυῶν γενομένης.

Κατὰ τὸν Μαλγαίγνην ὁ πῦρος πλάσσει' ἐκ λεμφιδίου παρεκχύματος, ὅπερ ὄργανοῦμενον εἰς ὑπερυθρον (ἰσογονδρῶδες, ἰσοπηκτωματώδες) πλέγμα, μεθίσταται εἰς τὴν σπογγώδη ὀστέωσιν. Δόξη δὲ εἶναι ὁ ὕστατος σκοπὸς ἐν τοῖς κατάγμασι τῶν σπογγωδῶν ὄστων καὶ ἐν τοῖς κλειστοῖς τῶν ἄλλων. Ἐπίστε ὁμῶς γίνεται μεταμόρφωσις τοῦ συμπαγῶς πλέγματος. Κανὼν ἐπὶ τοῖς κατάγμασι τῶν σπογγωδῶν ὄστων εἶναι ἡ ἄμεσος ἔνωσις, σπανιώτατα δὲ ἐπὶ τοῖς τῶν διαφύσεων. Τὰ θραύσματα τῶν διαφύσεων ἐμφαίνονται ἢ ὑπὸ πύρου περιεμπέγοινα ἀνευ ἄλλης τινὸς ἀλλοιώσεως, ἢ τὰ κύτταρα αὐτῶν, τὰ μετὰ τοῦ πύρου ἀναμειγμένα, εἰσι λεπτυσμένα καὶ ἐχρηγλυμμένα, ἢ ἠνωμένα πρὸς ἄλληλα χωρὶς νὰ φαίνονται ἕχνος τῆς προλαβοῦσης διασείσεως αὐτῶν.

§. 867.

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ γεγόμενα ἐπὶ τῇ διὰ τῆς κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἐνώσεως γενομένη ἴασει τῶν καταγμάτων· τὰ δὲ ἐπὶ τῇ ἴασει τῶν ἐπιπλεγμένων, ἐν οἷς γίνεται διαπυητικὴ φλεγμονή, πᾶν διάφορα εἰσι κατὰ τὴν ποιότητα τῆς κακώσεως τῶν ἀπαλῶν μορίων, κατὰ τὸ μέγεθος τῆς διαρρήξεως τοῦ περισστέου καὶ τοῦ μυελούχου χιτῶνος, τῆς ἀποψιλώσεως, παρασχίσεως καὶ ἀπωλείας τῆς οὐσίας τῶν ἄκρων τοῦ ὄστου. Ἐὰν μὲν ἢ τὸ ἄλλως ἀπλοῦν κατάγμα ἐπιπεπλεγμένον μετὰ τραύματος διαπυητικῆς, ἢ ἴασις δύναται νὰ γείνη ἐπὶ τῇ προσηκούσῃ διευθετήσῃ τοῦ κατάγματος, καθ' ὃν ἀνωτέρω εἶπομεν τρόπον. Τῶν ἀπαλῶν μορίων ὁ ἕχνος περιεμπέγει ἀμφοτέρω τὰ ἄκρα τοῦ κατάγματος ὡσανεὶ θήκη, ἐν ἣ διακρίνεται πῦρον, καὶ ἐὰν τὸ περισστέον δὲν ἐβλάθη πολὺ, τὸ ἐμπλαστικὸν ἐξίδρωμα δύναται νὰ πλασθῆ καὶ νὰ διέλθῃ ὅλας τὰς μεταμορφώσεις αὐτοῦ, ὡς ἐπὶ τοῖς ἀπλοῖς κατάγμασι, μέχρι τῆς παγιώσεως. Συνίσταται δὲ

διάρρηξις τοῦ περισστέου ἐπίσημος, παράσχις τοῦ ὄστου, οὐσίας ἀπό-
 λεια καὶ ὑπερβάλλουσα πύησις, τὰ περικλυζόμενα τότε ὑπὸ τοῦ πύου
 ἄκρα τοῦ ὄστου, ἀπονεκροῦνται καὶ ἐξωθιοῦνται ἢ κατ' ἐπιπολήν, ἢ κατὰ
 τὴν ἔνδοσιν αὐτῶν πλάκα, ἢ καὶ καθ' ὄλον τὸ πάχος αὐτῶν. ἔπειτα δὲ,
 ἐν ᾧ τόπων ἔκειτο τὸ νεκρωθὲν ὄστον ἀναφύονται κεγχροσιδεῖς σάρκες
 ἀντὶ ὄστου, αἵτινες ἀναπληροῦσι κατὰ μικρὸν τὸν μεταξὺ τῶν δύο ἄκρων
 τοῦ ὄστου τόπον, ἐνοῦνται πρὸς ἀλλήλας, καὶ οὕτως ἐπανορθοῦσι τὴν
 συνέχειαν τῶν ἄκρων τοῦ ὄστου, καὶ μεταβάλλονται κατὰ μικρὸν εἰς ἰσο-
 χονδρῶδες πλέγμα καὶ εἰς οὐσίαν ὀστώδη τέλος. Ἐπειδὴ τῶν τεμαχίων
 τοῦ νεκρωθέντος ὄστου ἡ ἔξωσις γίνεται βραδύτατα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἡ
 πύησις παραμένει ἐπὶ πολὺ ἀφθόνως, τὰ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ἰστέι γενόμενα
 βλάπτονται πολυειδίως, ἢ ἐπανόρθωσις γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀτελῶς, καὶ
 πλάσσεται μόνον ἰσοχονδρῶδες πλέγμα, καὶ οὐχὶ στερεὰ ἔνωσις, ἢ ἐξεν-
 τλοῦνται τοῦ ἀρρώστου αἱ δυνάμεις.

§. 368.

Ὁ πῶρος ὅμως πολλάκις δὲν λαμβάνει εἰς τὸν διωρισμένον κερὸν
 τὴν προσήκουσαν στεφρότητα· γίνεται δὲ τοῦτο ἢ διότι τὰ ἄκρα τοῦ διαι-
 ρεθέντος ὄστου δὲν ἐτάχθησαν εὐρύθμως πρὸς ἀλλήλα, ἢ διότι γίνονται
 συχναὶ κινήσεις τοῦ βεβλαμμένου ὄστου, ἢ διότι ὑπάρχει δυσκράσια τις
 ἐκ τῶν πολλάκις μνημονευθεισῶν, ἢ διότι εἶναι ἡλικία προβεθηκυῖα, ἢ
 ἀτονία ἐν γένει τῆς ζωτικῆς ἐνεργείας, ἢ τέλος διότι διεβράχη μεγάλως
 τὸ περισστέον· τὰ δὲ ἄκρα τοῦ ὄστου ἐνοῦνται τότε μόνον δι' ἀπνευ-
 ρώδους οὐσίας, συναφαπτόμενα ἢ οὐδόλως ταῦτα συναφαπτόμενα, ἢ συνου-
 λιοῦνται· τὰ ἄκρα τοιοῦτοτρόπως, ὥστε παρεμπύπτουσι μεταξὺ αὐτῶν τὰ
 παρακείμενα μέρη. Τὰ ἄκρα λοιπὸν τοῦ διαιρεθέντος ὄστου μένουσι κί-
 νητὰ, καὶ ἐμποδίζουσιν οὕτως ἢ δυσκολεύουσι τὰς φυσικὰς κινήσεις τοῦ
 κώλου· λέγεται δὲ τοῦτο παρὰ φύσιν ἄρθρον.

Τὰ κατάγματα τῶν ὀστέων τοῦ μηροῦ ἐντὸς τῆς θυλακοειδοῦς κάψης, τῆς ἐπιγονα-
 τίδος, τῆς πτέρνης καὶ τοῦ ὠλεκράνου δὲν ἐνοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δι' ὀστώδους οὐ-
 σίας, ἀλλὰ διὰ παρεμπύπτουσης οὐσίας κυτταρώδους καὶ στεφρᾶς· προέρχεται δὲ τοῦτο
 μέρος μὲν ἐκ τῆς ἰσχυρᾶς ἐνεργείας τῶν μυῶν τῶν ἐνεργούντων εἰς τὰ ὀστὰ τοῦ κα-
 τάγματος, μέρος δὲ ἐκ τοῦ πυκνοῦ, στεφροῦ καὶ ἀπνευρώδους πλέγματος, ὅπερ
 περιεἰλίσσει τὰ ὀστὰ ταῦτα, οὐ ἔνεχεν ἐλλείπει ἡ ἐξωτερικὴ ἀποστείσις, καὶ τὸ αἰ-
 ῖον πῶρον, καὶ τῆς ἔργον εἶναι νὰ κρατῆ εὐρύθμως πρὸς ἀλλήλα τὰ ἄκρα τοῦ κα-
 τάγματος μέχρι τῆς τελείας αὐτῶν ἀποστεώσεως. Κατὰ τὰ γενόμενα πειράματα τὸ
 πλησίον τῶν ἐπιφύσεων καὶ τῶν ὀστέων, ὅσα ἐπικαλύπτονται ὑπὸ τενοντωδῶν ὑμένων
 περισστέων, δὲν ἀποχωρίζετ' εὐκόλως δυνάμει φλεγμονῆς, οὐδ' ἐκποσίσθησι ὀστώδη
 οὐσίαν, καὶ τοῦτο πιθανόνεϊ τὴν δόξαν, ὅτι ἡ φλλεψίς τοῦ περισστέου γίνετ' αἰτία

της μη ένώσεως τῶν ὀστέων τοῦ κατάγματος· Ἄν δὲ θεωρήσωμεν, ἐκτὸς τῆς μεγαλειτέρας κινήσεως, ἣν ἐνεργοῦσιν οἱ μῦς πρὸς τὰ θραύσματα τῶν ὀστέων τούτων, τὴν μικρὰν συνάφειον τῶν ἄκρων τῆς κατεαγείσης ἐπιγονατῆδος, τοῦ ὠλεκράνου, καὶ τὸ λείψαιμον τῆς ἀπομονωμένης κεφαλῆς τοῦ μηροῦ, εὐκόλως καταλαμβάνομεν τὸ δύσκολον τῆς ἀποσπείσεως τῆς μεταξὺ τῶν ἄκρων τῶν ὀστέων τοῦ κατάγματος παρεμπιπτούσης οὐσίας. Ἀλλὰ καὶ ἡ δόξα, ὅτι οὐδέλως γίνεται ὀστώδης ένωσις, εἶναι ἐσφαλμένη.

§. 869.

Ὅταν δὲ τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ συνάγωνται πρὸς ἄλληλα κατὰ μέρος μόνον καὶ οὐχὶ καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς ἑαυτῶν ἐπιφανείας, ἢ πρὸς ἄλληλα ένωσις αὐτῶν γίνεται τότε μόνον κατὰ τὸν τόπον τῆς συναγωγῆς, καὶ ἡ ένωσις αὕτη περικυκλοῦται ὑπὸ πλεονάζοντος πάρου γίνεται δὲ τοῦτο προσέτι καὶ ὅταν τὰ ὀστᾶ τοῦ κατάγματος ὡς παρεσχησμένα· ὅθεν ἡ ὑπερπώρωσις δύναται νὰ εἶναι καὶ ἔχγονος χαλαρᾶς ἐπίδεδεως, δι' ἧς δὲν κρατοῦνται τὰ ὀστᾶ εἰς τὴν προσήκουσαν ἀλληλουχίαν.

§. 870.

Σκοπὸς τῆς θεραπείας τῶν καταγμάτων εἶναι ἐν γένει.

- 1) Ἡ κατάταξις τῶν ἐκτοπισθέντων ἄκρων τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ.
- 2) Ἡ κράτησις αὐτῶν εἰς τὴν εὐρυθμον πρὸς ἄλληλα θέσιν διὰ τοῦ προσήκοντος ἐπιδέσμου.
- 3) Ἡ προφυλακὴ καὶ ἄρσις τῶν ἐπακολούθων τοῦ κατάγματος συμπτώματων.

§. 871.

Πρὸς κατάταξιν τοῦ κατάγματος δεόν νὰ ἐκδύσωμεν πᾶν πεφυλαγμένως τὸ μέρος, καθ' ὃ ἔγεινε τοῦτο, καὶ νὰ φροντίσωμεν, ἐὰν ὁ παθὼν μέλλη νὰ μετακομισθῆ ἐξ ἀνάγκης, νὰ μὴ ἐτραπῶσι πλέον τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ καὶ βλάβῃσι τὰ ἀπαλὰ μόρια. Πρὸς δὲ τὴν κατάταξιν δεόν νὰ μεταχειρισθῶμεν τὴν τάσιν (extensio) καὶ τὴν ἀντίτασιν (contraextensio) τοῦ κατάγματος, ν' ἀφαιρέσωμεν δι' αὐτῆς τὴν σύσπασιν τῶν μῶν, καὶ νὰ συνάξωμεν δι' ἀμέσως γινομένης προσπίεσεως τὰ δύο ἄκρα τοῦ κατάγματος εὐρύθμως πρὸς ἄλληλα.

Ἡ τάσις δὲ καὶ ἀντίτασις γίνεται τὸν δετὸν τρόπον. Βοηθοὶ δύο λαμβάνουσι τὸ κῶλον ἄνωθεν καὶ κάτωθεν τῶν ἄρθρώσεων τοῦ κατεαγότος, καὶ ἐκτείνουσιν αὐτὸ ἀντιθέτως, ἀλλὰ πάντοτε κατὰ τὴν εὐθυνοιαν πρῶτον τοῦ κάτω ὀστοῦ τοῦ κατάγματος καὶ ἔπειτα τοῦ κῶλου. Ἄφ' οὗ δὲ γεινή ἐξαρκούντως ἡ τάσις, τουτέστιν ἀφ' οὗ τὰ δύο ἄκρα τοῦ κατάγματος

ἀπομακρυνθῶσιν ὀλίγον ἀπ' ἀλλήλων, ὁ χειρουργὸς λαμβάνων μὲ ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας τὰ δύο ἄκρα τοῦ κατάγματος, φέρει ταῦτα εἰς τὴν προσήκουσαν θέσιν καὶ ψαῦσιν, ἐξισῶν πᾶν τὸ ἀνώμαλον.

§. 872.

Κρατεῖται δὲ τὸ κῶλον ἐν τῇ θέσει ταύτῃ διὰ τοῦ ἐπίδεσμου· ἐν ᾧ δὲ γίνεται ἡ ἐπίδεσις, πρέπει νὰ εἶναι ἡ προσήκουσα τοῦ κώλου τάσις καὶ ἀντίτασις, ὁ δὲ ἐπίδεσμος νὰ περιβάλλῃ ὅλον τὸ κῶλον, καὶ νὰ ἐμποδίσῃ διὰ τῆς συμμέτρου πίεσεως τὴν ἐκτόπισιν τῶν μορίων τοῦ πεπονθότος ὄστου καὶ τὴν κίνησιν τοῦ κώλου· ἐνεργοῦμεν δὲ τοῦτο·

1) Ἐνεειλίσσοντες ὅλον τὸ κῶλον μὲ ὀθονίων ταινίας (ἢ μὲ τὸν δεκαοκτασκελῆ ἢ τὸν εἰκοσιδισκειλῆ ἐπίδεσμον) ἢ, εἰς τὰ ἄνω μάλιστα κῶλα, μὲ συνήθῃ ἐγκυκλον ἐπίδεσμον, ἀφ' οὗ πρῶτον ἐπιβάλλωμεν σπληνας ἐπὶ τοῦ κατάγματος. Ὅλα δὲ τὰ ἐπίδεσμα ταῦτα δέον, πρὶν ἐπιτεθῶσιν, εἶναι, πρὸς προφυλακὴν ἢ πρὸς ἐλάττωσιν σφοδρᾶς φλεγμονῆς φανῆ ἀναγκαῖα ἢ ἐπίμονος ἐπιβροχῆ, νὰ διαβραχῶσιν εἰς λυτήρια ὕδατα, οἷον τὸ μολύβδιον ὕδωρ, καὶ μῆτε πάνυ στερεῶς μῆτε πάνυ χαλαρῶς νὰ περιβληθῶσιν.

2) Ἐπιβάλλοντες τοὺς νάρθηκας· οἱ δὲ νάρθηκες εἰσὶν ἢ εὐκαμπεῖς ἢ ἀκαμπεῖς· καὶ οἱ μὲν πρῶτοι προσαρμόζονται κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ κώλου, ὡς εἰσὶν οἱ νάρθηκες ἐξ ἄδρου πατύρου, ἐκ δέρματος, ἐκ ξύλου εὐκαμποῦς, ἐκ σχιδῶν ξύλων ἢ ὀστέων ἰχθύων, ἐρραμμένων εἰς ὀθόνια· οἱ δὲ δευτέροι (οἱ ἀκαμπεῖς) γίνονται κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ κώλου ἐκ ξύλου στερεοῦ ἢ ἐξ ἐλάσματος μετάλλου. Τῶν νάρθηκων τούτων χρεῖαν ἔχομεν κατ' ἐξοχὴν εἰς κατάγματα μεγάλων ὀστέων, οἷα τὰ τῶν κάτω κώλων· τῶν δὲ εὐκαμπῶν μόνον εἰς κατάγματα τῶν παιδίων, ἢ μικρῶν ὀστέων, καὶ ἐπίδεομεν αὐτοὺς μὲ ἐπίδεσμον ἢ μὲ ταινίας τινὰς μόνον. Τῶν ἀκαμπῶν εὐχρηστότεροι εἰσὶν οἱ ὀρθιοὶ καὶ ἐκ ξύλου στερεοῦ παρεσκευασμένοι. Ἴνα δὲ ἡ πίεσις αὐτῶν ἢ σύμμετρος, ἐπιβάλλονται μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ πεπονθότος κώλου κατὰ μῆκος σακκίδια ἀχύρου. Οἱ νάρθηκες οὗτοι ἀπαιτεῖται νὰ εἶναι μεγάλοι, ὥστε νὰ φθάνωσιν ὑπὲρ τὰς πλησίον ἀρθρώσεις τοῦ πεπονθότος ὄστου· εἰς δὲ τὰ κάτω ἄκρα ἐνειλίσσονται κατ' ἀμφοτέρας τὰς πλευράς τοῦ κώλου εἰς ὀθόνιον ἀρκούντως μέγα καὶ ἐπιδέονται μὲ ἐπίδεσμίδας.

Τὰ καταγματικά τῶν παλαιῶν ἐμπλαστρα ἀποδοκιμάζονται ἕνεκα τοῦ ἐρεθισμοῦ αὐτῶν· ἀλλ' ἐνίοι τῶν ἱατρῶν μεταχειρίζονται εἰσαίτι τὸ διὰ σάπυκος ἐμπλαστρον, ὅπως ἐλαττώσωσι τοῦ ἐπίδεσμου τὴν πίεσιν, μάλιστα δὲ εἰς ὅσα ὄστᾶ καλύπτονται ὑπὸ τοῦ δέρματος μόνον.

§. 873.

Οὗτος ὁ ἐπίδεσμος (ὁ ἀπλούς συνεκτικός) ἐξαρκεῖ μὲν, εἴαν τὸ κατάγμα ἢ ἐπικάρσιον ἢ ὀλίγον λοξόν, ἀδυνατεῖ δὲ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐκτόπισιν τῶν ὀστέων, εἴαν τὸ κατάγμα ἢ πᾶν λοξόν, ἐπειδὴ τὰ ἄκρα τοῦ κατάγματος οὐδέῳω· στηρίζονται πρὸς ἄλληλα, διὸ ἐκτοπίζοντ' εὐκόλως διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν μυῶν. Γίνεται δὲ τοῦτο εἰς τὰ κατάγματα τῶν κάτω μάλιστα ἄκρων· ὅθεν εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, πρὸς παρεμποδισμόν τῆς συσπᾶσεως τῶν μυῶν, χρησιμεύει ἡ ἐνδελεχῆς τὰσις τοῦ κώλου δι' ἰδιαιτέρων προπαρασκευῶν. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ τάσις, ἣτις πρέπει νὰ εἶναι ὁμότιμος εἰς τὸ κῶλον, δεόν νὰ γίνηται ὡς δυνατόν ὑπεράνω καὶ κατωτέρω τῶν πλησίον ἀρθρώσεων τοῦ πεπονηθότος ὀστού, ὥστε νὰ δυνάμεθα ν' αὐξάνωμεν καὶ νὰ ἐλαττώμεν αὐτήν· ἄλλως δὲ δύνανται νὰ προέλθωσιν ἐκ τῆς πίεσεως φλεγμονή, ἀναξασμοὶ καὶ γάγγραινα.

§. 874.

Πρέπει δὲ νὰ σχηματίζωμεν τὸ κῶλον, ἐν ᾧ γίνεται ἡ τάσις καὶ ἀντίτασις (ἴδ. §. 871.), καὶ ἐν ᾧ διαρκεῖ ἡ θεραπεία, τοιοῦτοτρόπως, ὥστε νὰ εἶναι οἱ μῦς χαλαροί. Ὅθεν εἴαν μὲν ἢ τὸ κατάγμα ἐν τῷ μέσῳ τῶν αὐλοειδῶν ὀστέων, τὸ κῶλον πρέπει νὰ εἶναι κατ' εὐθύ ἐκτεταμένον· εἴαν δὲ πλησίον τῶν ἀρθρώσεων, ἡμίκαμπτον, ἐπειδὴ οἱ καμπτήρες, ἐκφύομενοι καὶ καταφύομενοι ὑπεράνω καὶ κάτω τῶν ἀρθρώσεων, φέρονται πάντοτε πρὸς τὴν σύγκλησιν, καὶ ἐπομένως πλησιάζουσι τὰ μόρια τοῦ πεπονηθότος ὀστού πρὸς ἄλληλα, ὅταν ἢ τὸ κῶλον ἡμίκαμπτον. Περὶ δὲ τῶν ἐξαιρέσεων αὐτῶν ἔσται λόγος ἐν τῇ κατὰ μέρος ἐξετάσει τῶν καταγμάτων. Ἐάν δὲ τὸ κατάγμα ἢ εἰς τὸ ἄρθρον, ἐκ τούτου δὲ φόβος μὴ μείνῃ ἀγκύλωσις, ἀνάγκη νὰ κρατῶμεν τὸ κῶλον καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς θεραπείας εἰς σχῆμα τὸ ἥττον ἐπιθλαβές εἰς τὴν χρῆσιν αὐτοῦ· ὅθεν ἐν τοῖς κατάγμασι μὲν τῶν κάτω ἄκρων εἶναι ἀρμοδιωτέρα ἡ ἕκτασις· ἐν τοῖς τῶν ἄνω δὲ ἄκρων τὸ ἡμίκαμπτον σχῆμα, ἐν ᾧ δυνάμεθα νὰ κρατήσωμεν τὸ κῶλον ὅσον δεῖ ἀκίνητον.

Καὶ περὶ τῶν κάτω ἄκρων κρίνουσι τὸ ἡμίκαμπτον σχῆμα ὠφελιμώτερον τοῦ κατ' εὐθύ ἐκτεταμένου (Σουθός).

§. 875.

Ἀφ' οὗ δὲ γείνη ἡ ἐπίδεσις καὶ σχηματισθῇ τὸ κῶλον εἰκότως, ἀνάγκη νὰ προσέχωμεν μὴ χαλαρωθῇ μηδὲ ἐκτοπισθῇ αὐτή. Καταβρέχομεν δὲ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὰ ὀθόνια τῆς ἐπίδεσεως καὶ συσφίγγομεν τὰς ταινίας, ἂν αὕτη χαλαρωθῇ· ἀνανεοῦμεν δὲ ταύτην τὴν πέμπτην ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἢ ἕκτην ἡμέραν, καὶ ὁσάκις ἔπειτα αὕτη δὲν εἶναι σφιγκτὴ, κατα-

τάσσομεν δὲ τὰ μόρια τοῦ πεπονθότος ὀστοῦ εὐρύθμως, ἂν ταῦτα ἀποκινῶσι. Γενικὴν δὲ θεραπείαν μεταχειρίζομεθα μόνον τὰς πρώτας ἡμέρας· αὕτη δὲ εἶναι ἀφλέγμαντος, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ οὐδὲν γίνεται κακὸν σύμπτωμα μετὰ τὴν ὀρθὴν κατάταξιν· ἀφαιρεῖται δὲ ἡ ἐπίδεσις, ὅταν τὰ μόρια τοῦ πεπονθότος ὀστοῦ ἐνωθῶσιν ἐντελῶς, διότι ἄλλως διαστρέφεται τὸ κῶλον διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν μυῶν. Ὁ χρόνος λοιπὸν, καθ' ὃν πρέπει νὰ διαμεινωσιν οἱ ἐπίδεσμοι, εἶναι ἀναλόγως τῷ κατάγματι, τῷ μεγέθει τοῦ ὀστοῦ, τῇ ἰσχυρί τῶν ἐπενεργούντων μυῶν, καὶ τῇ ἐνεργείᾳ τέλους τοῦ κώλου. Μένουσι δὲ περισσότερον ἐν τοῖς κατάγμασι τῶν κάτω ἄκρων ἢ ἐν τοῖς τῶν ἄνω· περισσότερον ἐν τοῖς λοξοῖς ἢ ἐν τοῖς ἐπικαρσίοις κατάγμασι. Ὅταν δὲ εἰς τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον ἔεν γείνη καλὸς πῶρος, δεόν ν' ἀρθῶσιν αἱ αἰτίαι (ἴδ. §. 868), αἵτινες ἐμποδίζουσι τὴν στερέωσιν αὐτοῦ. Καθολικαὶ δὲ καχεξίαι ἀπαιτοῦσι τὰ ἀνάλογα ἀντιφάρμακα. Τὰ μόρια τοῦ πεπονθότος ὀστοῦ πρέπει νὰ συνέχωνται ἀκριβῶς, καὶ νὰ εἶναι ἥσυχα· ἡ ἐπίδεσις νὰ εἶναι ἀκριβῶς μεν προσηρμοσμένη καὶ τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος ἀμετακινήτως ἀσφαλίζουσα, ἀλλὰ νὰ μὴ τίθηται ὑπερβαλλόντως στερεῶς, διὸ κάλλιστος εἶναι ὁ Σευτί νιος ἐπίδεσμος· ὁ ἀσθενὴς δὲ νὰ δεικνύεται τὸνωτικῶς. Πρὸς τὴν τελειάν δὲ στερέωσιν τοῦ πῶρου δύνανται νὰ παρέλθωσι μῆνες τινες.

§. 876.

Ὅσω ταχύτερα καὶ τελειότερα γείνη ἡ κατάταξις τοῦ κατάγματος, τόσω μικρότερα τὰ μετ' αὐτὴν κακὰ ἐπακόλουθα. Ἐν δὲ πρὸ τῆς κατατάξεως ἐπέλθῃ φλεγμονὴ καὶ οἰδημα, ἀναγκασίον εἶναι νὰ προετοιμάσωμεν τὸν ἀσθενὴ πρὸς τὴν κατάταξιν διὰ τακτικῶν κενώσεων αἵματος, διὰ λουτρῶν καὶ λυτηρίων ἐπιβρεγμάτων ἐν τῇ κατατάξει δὲ πρέπει νὰ σχηματίσωμεν τὸ πεπονθὸς κῶλον τοιοῦτοτρόπως, ὥστε οἱ μῦς νὰ εἶναι χαλαροί, ἡ δὲ τάσις καὶ ἀντίτασις νὰ γείνη, εἰ δυνατόν, ὑπὲρ τὰς πλησίον ἀρθρώσεις, ὅπως μὴ συμπίεζωνται μηδὲ ἐρεθίζωνται ὑπὸ τῶν χειρῶν τῶν βοηθῶν οἱ διηκοντες παρὰ τὸ κατάγμα μῦς. Δέον δὲ νὰ μὴ ἀναβάλωμεν τὴν κατάταξιν ὅταν ἡ φλεγμονὴ διότι πρὸς ἐλάττωσιν αὐτῆς τὸ κῶριον βοήθημα εἶναι ἡ κατάταξις τοῦ κατάγματος, οὐ τὰ ὀστᾶ, ἐμπειρόμενα εἰς τὰ ἀπαλὰ μόρια, ἐρεθίζουσι αὐτὰ ἀκαταπαύστως. Τοῦτο δὲ συμβαίνει μάλιστα ὅταν ἡ τὸ κατάγμα λοξόν, ἢ τοιοῦτον ὥστε τὰ ἄκρα αὐτοῦ μεθίστανται πολὺ καὶ ἐρεθίζοντα τὰ ἀπαλὰ μόρια, αὐξάνουσι πάντοτε τὴν φλεγμονήν. Εἰς τὰς αὐτάς λοιπὸν περιστάσεις, καὶ ἐν γένει ὅταν ἐπιθάλωμεν εὐθὺς τὸν ἐπίδεσμον, δεόν νὰ μὴ παραβλέψωμεν τὸν παρόντα ἢ τὸν ἐφεξῆς γενησόμενον ὄγκον τῶν ἀπαλῶν μορίων, καὶ νὰ μὴ ἐπιθέσωμεν ὑπὲρ τὸ μέτρον

στερεῶς τὸν ἐπίδεσμον ἢ ὅταν οὗτος, τοῦ ὄγκου ἐπιγενομένου, περιτείνηται καὶ περισφιγγῆται, νὰ χαλαρώσωμεν αὐτὸν παραυτίκα ὡς εἰκός, τοῦτου δὲ παραμεληθέντος, αὐξάνεται ἡ φλεγμονὴ καὶ δύναται νὰ γεννηθῆ καὶ γάγγραινα. Τὸ κακὸν συνέβη πολλάκις, καὶ εἶναι πάντοτε τῆς ἀστοχίας καὶ τῆς κακῆς ἀγωγῆς τοῦ ἱατροῦ ἔχγονον.

Ἐνιοὶ τῶν νεωτέρων ἱατροῦν παραινῶσι, κατὰ τὸ κοινὸν τῶν παλαιῶν ἀξίωμα, νὰ κατατάσσωμεν καὶ νὰ ἐπιδέωμεν τὸ κατεαγὸς μετὰ τέσσαρας ἢ ὀκτῶ ἡμέρας, νὰ προσμένωμεν ἕως ἂν παρέλθῃ ἡ φλεγμονὴ, καὶ ἕως ἂν ἐλαττωθῶσιν οἱ πόνοι καὶ ὁ ὄγκος, φρονεῖζοντες κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο μόνον περὶ ἀσφαλούς θέσεως τοῦ κώλου. Ἄλλ' ἡ συμβουλή αὕτη εἶναι βεβαίως ἀποδοκιμαστέα, ἡ δὲ ἀναβολὴ τῆς κατατάξεως εἶναι συγχωρητέα μόνον, ὅταν ἡ φλεγμονὴ ἐπίσημος.

§. 877.

Ὅσον ἀσήμαντα καὶ ἂν ᾖσιν ἐν γένει τὰ συμπτώματα τῶν ἀπλῶν καταγμάτων, τόσον ἄξια λόγου εἰσὶ τὰ τῶν ἐπιπεπλεγμένων.

Ὅταν μετὰ τοῦ κατάγματος γείνη καὶ θλάσις ἢ λύσις τῆς συνεχείας τῶν ἀπλῶν μορίων, ἡ ἐπιγενομένη φλεγμονὴ εἶναι πάντοτε μεγάλη, καὶ εἶναι χρεῖα νὰ μεταχειρισθῶμεν ἐραστήριως τὴν ἀπλέγμαντον θεραπείαν, ν' ἀφαιρέσωμεν αἷμα διὰ τομῆς τῆς φλεβὸς καὶ διὰ προσβολῆς βδελλῶν, νὰ ἐπιθέσωμεν ψυχρὰ ἐπιθρέγματα κ. τ. λ. νὰ προσφέρωμεν δὲ ταυτοχρόνως καὶ ὅπιον ἐὰν ᾖσιν πόνοι σφοδροὶ καὶ ἄλλα συμπτώματα νευρικά, καὶ νὰ ἐπιθέσωμεν μαλακτικὰ καταπλάσματα, ἂν ἡ διάτασις καὶ οἰδήμα μέγα τοῦ πεπονθότος τόπου.

Τὸ δὲ σὺν τῷ κατάγματι παρὰ τραῦμα εἶναι ἡ τῆς ἐξωθεν γενομένης βίας ἔχγονον, ἢ τῶν ἐσωθεν διὰ τῶν ἀπλῶν μορίων ἐξωσθέντων ἄκρων τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ· καὶ ὅταν μὲν ἡ τὸ πρῶτον, ἡ κατάταξις γίνετ' εὐκόλως ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος συνάγονται μὲταινίας κολλητικῆς ἐμπλάστρου, καὶ ἂν ἡ μικρὰ ἢ ἐλπίς τῆς ἐπιτυχούς κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἐνώσεως· ὅταν δὲ τὸ δεύτερον, ἡ δύσκολος κατάταξις προέρχεται ἐκ τοῦ μεγέθους τοῦ τραύματος, ἐκ τοῦ μεγέθους καὶ τοῦ σχήματος τῶν ἐξωσθέντων μορίων τοῦ πεπονθότος ὀστοῦ. Ὅθεν ἀναγκαῖον εἶναι νὰ μεγεθύνωμεν τὸ τραῦμα, ὅταν τὸ ἄκρον τοῦ πεπονθότος ὀστοῦ περισφιγγῆται ὑπ' αὐτοῦ· τὴν δὲ τάσιν ἐνεργοῦμεν κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ ἐξωσθέντος ἄκρου τοῦ ὀστοῦ τοιοῦτοτρόπως, ὥστε νὰ μὴ ἐπίκηται τὸ ἕτερον ἄκρον τοῦ πεπονθότος ὀστοῦ ἐπὶ τοῦ ἄλλου, καὶ ἔπειτα νὰ σχηματίζωμεν τὸ κῶλον κατὰ τὸ εἶκος. Ἐὰν ὁμως οὕτω δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γείνη ἡ κατάταξις, ἔπερ ὁμως σπανίως συμβαίνει, ἐὰν πράξωμεν ὀρθῶς, ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἀποπρίσωμεν τὸ ἐξέχον ὀστοῦν. Ἐκ τῶν παρασχίδων δὲ ἐξαιροῦμεν τὰς ἐκλύτους, καὶ ἐπιπέζωμεν τὰς συνεχομένας ἔτι εἰς τὴν

οικείαν χώραν, ἐξαιρουῦντες ταύτας μόνον ὅταν ἐπαγάγῃσι φλεγμονώδη ἢ νευρικὰ συμπτώματα ἢ ἀποστήματα. Ὅταν δὲ τὸ τραῦμα ἐκπηθῇ, ἂν μὲν ἢ τὸ πῦον ὀλίγον, ἀπαιτεῖται ἡ συνήθης ἀγωγή, ἂν δὲ ἀφθονώτερον, ἀνάγκη νὰ φροντισώμεν περὶ τῆς ἀκωλύτου ἐκρῦσεως τοῦ πύου, καὶ περὶ τῆς κωλύσεως τῆς ἀθροίσεως καὶ καθέσεως αὐτοῦ, διατέλλοντες ἀρκούντως τὸ τραῦμα, ἢ ἐμβάλλοντες τομάς καὶ σχηματίζοντες εἰκότως τὸ πεπονθὸς μόριον· ἐξαιρουῦμεν δὲ προσηγῶς τὰς ἐκλυομένας διὰ τῆς πυήσεως παρασχίδας, καὶ ἀλλάσσομεν τοὺς ἐπιδέσμους, ὡσὰν ἀπαιτεῖ τούτο ἡ ποσότης τοῦ πύου. Καὶ εἰς αὐτὰ τὰ κατ' ἀρχὰς ἀπλᾶ κατάγματα, ὅταν τὰ σκέποντα τὸ ὄστον ἀπαλὰ μόρια ὡς λεπτότατα ἢ συντεθλασμένα, μάλιστα δὲ, ἐπὶ τοῖς λοξοῖς κατάγμασιν, ὅταν τὰ ὀξέα ἄκρα τοῦ ὄστου, διὰ σπασμωδικὰς συστολὰς τῶν μυῶν, δι' ἀνησυχίαν τοῦ ἀρρώστου ἢ διὰ κακὸν ἐπίδεσμον, ἐξωθῶνται διὰ τῶν ἀπαλῶν μορίων, ἢ ἀποφιλῶνται ἕνεκα γαγγραινης τῶν ἀπαλῶν μορίων, γεννῶνται ἐπιπλοκαὶ τοῦ κατάγματος· ὅθεν ἀνάγκη νὰ ἐπιμεληθῶμεν, ὅπως δι' ἐπιτηδειωτέρας ἐπιθέσεως καὶ οἰκείας ἀγωγῆς τοῦ ἀρρώστου γένηται ἀκριβὴς συνάφεια τῶν ἄκρων τοῦ κατάγματος καὶ ἀποτροπὴ πάσης πίεσεως τοῦ πεπονθότος τόπου.

Βλάβαι μεγάλων ἀγγείων, ὅταν ἢ τὸ τραῦμα ἀνοικτὸν, δὲν σημαίνουσι πολὺ, ἐπειδὴ δυνάμεθα νὰ διαδέσωμεν ταῦτα ἢ εὐθὺς, ἢ ἀφ' οὗ προηγουμένου διαστείλωμεν τὸ τραῦμα. Τὰ δὲ κατὰ βάθος ἀγγεῖα βλάπτονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπὸ τῶν ἄκρων τοῦ πεπονθότος ὄστου, καὶ τὸ αἷμα συλλέγεται εἰς τὸν κυτταρῶδῃ ἰστὸν τοῦ κώλου. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην πρέπει ν' ἀπογυμνώσωμεν δι' ἀρμοδίων ἐντομῶν τὸ βεβλαμμένον ἀγγεῖον, ἢ, ἂν τοῦτο ἢ τῶν ἀδυνάτων, τὴν ἀρτηρίαν, ἐξ ἧς φύεται τὸ αἱμορῥαγοῦν, ὑπεράνω τοῦ πεπονθότος τόπου, καὶ νὰ διαδέσωμεν αὐτήν. Ἄλλ' ἐν τούτοις ἄξιον νὰ ἐνθυμηθῶμεν καὶ τοῦτο, ὅτι πρὸς ἀπολίωσιν τῶν κατὰ βάθος ἀγγείων ἔχομεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐμπόδια ἀνυπέβλητα, καὶ ὅτι, ἂν ἀπολιώσωμεν τὴν κυρίαν ἀρτηρίαν, δύω κακὰ δύνανται νὰ συμβῶσιν· πρῶτον μὲν αἱμορῥαγία ὑστερογενῆς, φερομένου τοῦ αἵματος ἐκεῖ διὰ τῶν παραπλεύρων ἀγγείων, ὡς ἔτυχεν ἅπαξ νὰ ἴδω τοῦτο· δεῦτερον δὲ γαγγραινα, ἣτις δύναται νὰ εἶναι τῆς τοιαύτης ἐπιθέσεως ἔκγονος. Δέον λοιπὸν νὰ διακρίνωμεν καλῶς τὰ περιστατικὰ, καὶ κατ' αὐτὰ νὰ κρίνωμεν, ἂν ὁ ἀκρωτηριασμὸς δὲν εἶναι ὠφέλιμώτερος.

Ἡ γαγγραινα ἐκτὸς τούτου, δύναται νὰ προέλθῃ καὶ ἐξ ὑπερμεγέθους φλεγμονῆς, ἢ ἐκ τῆς ἀδυνατοῦ κράσεως τοῦ ἀρρώστου, ἢ ἐξ ὑπερμεγέθους θλάσεως καὶ ῥήξεως τῶν ἀπαλῶν μορίων, ἢ ἐξ ὑπερμεγέθους βίας ἐν καιρῷ τῆς κατατάξεως γενομένης, ἢ ἐκ τοῦ σφιγκτοῦ ἐπιδέσμου. Δέον λοιπὸν ὁτι

μὲν νὰ προσφέρωμεν ἀφλεγμάντου δυνάμειος βοηθήματα μετὰ δραστηριότητος, ἀφαιρούντες τοῦ πεπονθότος μορίου πάντα ἐρεθισμόν καὶ πᾶσαν πίεσιν, ὅτε δὲ τὰ πονοῦντα ἔσω καὶ ἔξωθεν κατὰ τοὺς ἐν τῷ περὶ γαγγραινῆς ὁθέντας κανόνας. Πολλάκις δὲ εἶναι ἀνυσιμώτατον τὸ ὄπιον.

Πρὸς δὲ τὴν νευρικὴν παρακοπήν, ἣτις ἀκολουθεῖ εἰς ἀνθρώπους γηραιούς, εἰς οἰνοπότας, καὶ εἰς τοὺς ἔχοντας σῶμα εὐερέθιστον, μετὰ ψυχικὴν ταραχὴν, σφοδρούς πόνους κ. τ. λ. τὴν δευτέραν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἢ τρίτην ἡμέραν μετὰ τὴν βλάβην, πολλάκις δὲ καὶ ὑστερώτερον ἐν καιρῷ τῆς διαπύσεως, μετ' ἀνησυχίας, μετὰ συγχύσεως τῶν ἰδεῶν, μετὰ πολυλογίας, μετὰ κραυγῶν καὶ θορύβου, μετ' ἀναισθησίας πρὸς τοὺς πόνους καὶ ἀγρυπνίας, μετὰ σφυγμῶν ἡσύχων ἢ μικρῶν, μαλακῶν ἢ ταχέων, πρέπει νὰ δώσωμεν τὸ ὄπιον εἰς δόσεις αὐξανόμενας, ἕως ἂν ὁ ἄρρώστος πέσῃ εἰς ὑπνόν συνεχῆ· μόνον δὲ ὅταν ἡ συμφορῆσις αἵματος ἐπίσημος εἰς τὴν κεφαλὴν, εἶναι ἀνάγκη νὰ προηγηθῶσι φλεβοτομία μετὰ προσοχῆς, προσβολὴ βδέλλων κατὰ τῶν κροτάσων, παροχετεύσεις διὰ σιναπισμῶν κ. λ. Ἐκ τοῦ ὄπιου εἶδον πάντοτε ὠφέλειαν, οὐκ ἔτι καὶ ἐκ τῆς ἐμετικῆς τρυγός, εἰς μικρὰς δόσεις λαμβανόμενης, οὔτε ἐκ τοῦ μηδικοῦ σιλιφίου (asfoetid), οὔτε ἐκ τῆς νάρδου, ἣν πολλοὶ παραινῶσιν. Ἄλλ' εἰς τὴν ἀγωγὴν ταύτην θέον οἱ οἰνοπόται νὰ μὴ στερεθῶσιν ὅλως τοῦ οἴνου. Ἐν δὲ ἐν ἔλθῃ ὑπνος, δύναται νὰ ἔλθῃ ὁ θάνατος. Ἐν τῇ ἀνατομῇ τῶν νεκρῶν κατὰ τὸν Δυτικότερον μὲν οὐδὲν εὗρηκαν, κατὰ τὸν Ἰαίγερρον δὲ πολλάκις παρέκχυμα εἰς τὴν ἀραχνοειδῆ μὴνιγγα, πῦον εἰς τὰ ἄρθρα καὶ εἰς τῶν τενόντων τὰ εἰλήματα.

§. 878.

Ἴνα ὁσθῇ εἰς τὸ πεπονθός ἄκρον μετὰ τὴν οἰκίαν κατάταξιν τοῦ κατεαγότος ὁστού πλειοτέρα ἡσυχία, καὶ στερεότης, καὶ ἐμποδισθῇ πᾶτα ἐν τῇ ἀλλαγῇ τῶν ἐπιδέσμων εὐκόλως γινομένη κινήσις καὶ ἐκτόπισις τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος, παραινῶσι διαφόρους ἐπιδέσμους, οἵτινες, ἅπασι ἐπιβληθέντες, πρέπει νὰ μείνωσι μέχρι τελείας ἰάσεως.

Ὁ Ἀρρέυς εὗρηκεν οἰκιστότατον εἰς τε τὰ ἐπιπεπλεγμένα καὶ εἰς τὰ ἀπλᾶ κατάματα νὰ μὴ ἐκλύωμεν μέχρι τῆς τελείας αὐτῶν ἀπουλώσεως τὸν πρῶτον ἐπίδεσμον. Ἄφ' οὗ, ἀνάγκης οὔσης, μεγθυνόμενον τὸ τραῦμα, ἐκπίεσωμεν ὡς δυνατόν τὸ παρεκχυθὲν αἷμα, διαδέσωμεν τὰ αἰμορραγοῦντα ἀγγεῖα καὶ κατατάξωμεν εἰκότως τὰ ἄκρα τοῦ πεπονθότος ὁστού, συναγομένον πρὸς ἄλληλα τὰ χεῖλη τῆς πληγῆς, ἐπιβάλλομεν ῥάκος ἐκ λίνου, θυριδοειδῶς ἐγχεκομμένον καὶ μετὰ τὴν διὰ στύρακος ἀλοιφὴν κατάχριστον· ἔπειτα μοτὸν ἀπαλόν καὶ σπληνῆος διαβρόχους εἰς ὑγρὸν τονωτικόν καὶ ζεῶδες ταυτοχρόνως, ὡς οἶνον, ἢ ὄξος καφουρωδες ἀναδευμένον μετὰ λευκώματος ὡοῦ. Οἱ σπληνῆες οὗτοι πρέπει νὰ περιβάλλωσιν ὅλον τὸ κῶλον τόσον ἀκριβῶς, ὥστε μὴδὲ τὸ ἐλάχιστον αὐτοῦ μέρος νὰ μείνῃ ἀσκεπές, καὶ τὸ κῶλον νὰ πιέζηται καθ'.

ὅλα τὰ μέρη ἐξίσου. Οἱ τοιοῦτοι σπλήνες ἀναπληροῦσιν ἐπωφελῶς τοὺς συνήθεις νάρθηκας. Ἄφ' οὗ δ' ἐπιβληθῶσι σπλήνες ἀρκοῦντες, ἐπιβάλλεται ὁ δεκαοκτασκέλης ἐπίδεσμος, ὅστις εἶναι προτιμότερος τοῦ ἐπίδεσμου τοῦ Σκυλητήτου. Περισφίγγομεν δὲ τὴν ἐπίδεσιν ταύτην ἅπας ἢ δις μέχρι τῆς τελείας ἀπουλώσεως ὀλίγον, ἀποσπογγίζοντες μὲ σπόγγον τὴν διεξερχομένην ἔκκρισιν τοῦ τραύματος. Ἡ θεραπεία αὕτη ἔχει τὸ προτέρημα, ὅτι ἐμποδίζει τὰς συχνὰς καὶ πάντοτε ἐπιβλαβεῖς κινήσεις τοῦ πεπονθότος μορίου, αἵτινες γίνονται κατὰ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ συνήθους συνεκτικοῦ ἐπίδεσμου· ἀλλὰ τὸ ὄφελος τοῦτο δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν καὶ ἐκ τῆς ἐπιμόνου ἐκτάσεως, περὶ ἧς ἀκολούθως ὁ λόγος, καὶ δι' ἧς φεύγομεν καὶ τὴν βλάβην, ἣτις προξενεῖται ἐκ τῆς κρατήσεως τῆς τραυματικῆς ἔκκρισεως καὶ τῶν ἐκλύτων γινομένων παρασχίδων ἐν καιρῷ τῶν καυμάτων. Τοῦ Λαρύου τὴν μέθοδον μεταχειρίζονται οἱ στρατιωτικοὶ τῆς Ἰσπανίας ἰατροὶ καὶ πρὸς τὰ διὰ πυροβόλων τραύματα.

Πρὸς τὸν ἐπίδεσμον τοῦτον ὅμοιος εἶναι καὶ ὁ γινόμενος διὰ τοῦ γύψου, μὲ τὸν ὁποῖον περιβάλλομεν τὸ κατεαγὸς μῦρον· ὁ γύψος στερεὸς γινόμενος χρησιμεύει ἀντὶ νάρθηκων καὶ παντὸς ἄλλου ἐπίδεσμου, καὶ διὰ στομιῶν, ἅπερ ἐμβάλλονται εἰς τὰς ἀρχὰς ἢ μετέπειτα εἰς τὴν σκληρὰν ὕλην, δυνάμεθα νὰ ἐπιμεληθῶμεν εἰκότως τὸ ἐνὸν τραῦμα. Ὁ δὲ Νεύτινος περιβάλλει ὅλον τὸ ἄκρον κατὰ τὸ συνήθες μὲ τὸν ἐπίδεσμον τοῦ Σκυλητήτου, ἐπιχρίει αὐτὸν μὲ κόλλαν ἐξ ἀμύλου· ἔπειτα δὲ ἐπιβάλλει τὴν δευτέραν ἐπιβολὴν τοῦ ἐπίδεσμου, ἐπιχρίσας καὶ αὐτὴν μὲ τὴν κόλλαν· ἐπ' αὐτῆς δὲ βάλλει δύο νάρθηκας ἐκ παπύρου ἐκατέρωθεν τοῦ πεπονθότος μορίου, μαλακῶνας αὐτοὺς πρῶτον εἰς χλιαρὸν ὕδωρ, καὶ ἐπιχρίσας μὲ τὴν κόλλαν· ἐπ' αὐτῶν δὲ βάλλει τὴν τρίτην τοῦ ἐπίδεσμου ἐπιβολὴν ἐπιχρίσας μὲ τὴν κόλλαν. Εἰς τὰ ἄνω ἄκρα ἐπιβάλλει τὸν κυκλοτερεῖ ἐπίδεσμον, ὃν ἐπιχρίει μὲ τὴν κόλλαν. Εἰς τὰ ἄνω ἄκρα ἐπιβάλλει τὸν κυκλοτερεῖ ἐπίδεσμον, ὃν ἐπιχρίει μὲ τὴν κόλλαν, ἔπειτα τοὺς νάρθηκας, ὡς ἀνωτέρω εἰρήται, οὓς στηρίζει πάλιν μὲ τὸν κυκλοτερεῖ ἐπίδεσμον· ὁ ἐπίδεσμος οὗτος, ξηραίνόμενος, προσκυλλᾶται τοιοῦτοτρόπως, ὥστε τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος δὲν δύνανται νὰ ἐκτοπισθῶσι, κινουμένου τοῦ πεπονθότος ἄκρου, καὶ ὁ ἄρρωστος δύναται καὶ νὰ κινήσῃ τὸ ἄκρον αὐτοῦ, π. χ. ἀν' ἢ τὸ κάτωμα εἰς τὰ κάτω ἄκρα, μετὰ τινα δὲ καιρὸν καὶ νὰ βαδίξῃ μετὰ τοῦ ἐπίδεσμου τούτου. Ἀλλὰ πάντοτε πρέπει νὰ ἐπιβάλλωμεν τὸν ἐπίδεσμον τοῦτον ἀκριβέστατα προσηρμοσμένον, πρὶν ἐπιγεῖν μίγας ὄγκος.

§. 879.

Ὁ ἀκρωτηριασμός γίνεται ἀναγκαῖος εἰς τὰ κατάγματα

1) Ὄταν ἡ βλάβη ἢ ὑπερμεγέθης, ἢ γγουν ὅταν τὸ ὄσουν συντριβῇ εἰς θραύσματα, ὅταν βλαφθῶσι ταυτοχρόνως σύνδεσμοι, νεῦρα, καὶ μεγάλα ἀγγεῖα, ὅταν τὰ ἀρθρώδη ἄκρα τῶν ὀστέων παρασχισθῶσι καὶ οἱ ἀρθρώδεις σύνδεσμοι διαρραγῶσιν, ὥστε δυνάμεθα νὰ προεῖπωμεν μετὰ βεβαιότητος, ὅτι θέλει γεννηθῆ γάγγραινα.

2) Ὄταν ἡ γάγγραινα· καὶ

3) Ὄταν ἡ πῦον ἀφθονον, ὅπερ συντήκει τὸν ἀσθενῆ·

4) Ὄταν ὑπάρχῃ αἰμορραγία κατὰ πάντα τρόπον ἀνεπίσχετος ἢ πρὸς ταῖς ἀρχαῖς, ἢ ἐν καιρῷ τῆς θεραπείας. Ὁ ἀκρωτηριασμός, ὅταν διὰ τῆς ποιότητος τοῦ τραύματος ἐνδεικνύηται, δεόν νὰ ἐνεργηθῇ ὡς δυνατόν εὐθύς, πρὶν γεννηθῶσι τὰ παρεπόμενα συμπτώματα, καὶ ἀφ' οὗ ὁ ἀσθενὴς ἀνα-

λάβη ἐκ τῆς ἐνεργείας τῆς κακώτεως, ἐκ τῆς διακινήσεως κ. ο. κ. Κανόνας δὲ πρὸς τοῦτο ἔχομεν α' καὶ ἐν τῷ περὶ τῶν διὰ πυροβόλων ὄπλων ἐμβαλλομένων τραυμάτων (ἴδ. §. 639) εἶπομεν ἀξιώματα.

Ὁ ἀκρωτηριασμός ἐν τοῖς κατάγμασιν ἐνδείκνυται καὶ μετέπειτα, ὅταν γείνη παρὰ φύσιν ἄρθρον κατὰ πάντα τρόπον ἀνάτονον· ὅταν γείνη πώρωσις οὕτω δύσμορφος καὶ πλημμελής, ὥστ' ἐκ τούτου γίνεται τὸ κῶλον εἰς ἄκρον δυσεργές, ἢ ὅλως ἄχρηστον καὶ ὀχληρὸν, ὥστε ὁ ἄρρωστος ἀντι παντός ἐπιθυμεῖ νὰ βυθῆ ἀπ' αὐτοῦ. Πολλοῦ δὲ λόγου ἄξιον καὶ ἐπικίνδυνον φαινόμενον ἐπὶ τοῖς ἐπιπεπλεγμένοις κατάγμασιν εἶναι αὐτόματον ἐμφύσημα, γεννώμενον τὰς πρώτας ἡμέρας μετὰ τὴν κάκωσιν εἰς τὸν ὑπὸ τὸ δέρμα κυτταρώδη ἰστὸν καὶ ἐνίοτε μακρὸν ὅπως οὖν τοῦ τραύματος. Πρὸς τούτῳ δὲ ἡ συνεδρεῖσι φλεγμονὴ σφοδρὰ τῶν λεμφοφόρων ἀγγείων, ἧτις ἐξαπλοῦνται ἀκαταπαύστως περαιτέρω, καὶ εἶναι ἠνωμένη μετὰ μεγάλης ἐρυθρότητος καὶ ἐξογκώσεως τοῦ δέρματος, μετ' ἐπάρατος τῶν πλησίον ἀδένων, καὶ μετὰ σημείων ἐπιμόνου πυρετοῦ, ὅστις γίνετ' εὐθὺς νευρικός καὶ ἐπάγει τὸν θάνατον, μεθ' ὃν ἐν τῇ ἀνατομῇ τοῦ νεκροῦ εὐρίσκομεν ὑπὸ τὸ δέρμα στρώσιν πύου ἐκτεταμένην, ἢ γεννάται τοχέως γάγγραινα. Ὁ Μαλγαλίνης νομίζει τὸ ἐμφύσημα τοῦτο τῆς παραυτίκα ἀκρωτηριάσεως ἐνδείξιν, πιστεύων, ὅτι γεννάται τοῦτο ἐξ ἰδίας τινὸς ἀλλοιώσεως, ἧτις γίνεται διὰ διακινήσεως καὶ νάρκης τῶν πλεγμάτων, καὶ καθάπτεται τῆς ζωῆς, ὥστε ὑπέμετρον ψύχος θανατῶναι τὸ σπέρμα ἐν τῷ ὧφ καὶ τὴν ζωτικότητα ἐν τῷ θρομβώματι τοῦ αἵματος, χωρὶς νὰ φαίνεται τις ἀλλοίωσις αἰσθητῆ, καὶ μόνον ἢ ἀναθυμιάσις ἀερίων μᾶλλον ἢ ἡττον δηλητηρίων εἶναι τὸ μόνον σημεῖον καὶ τὸ σχεδὸν πάντοτε τὴν ἐπικειμένην γάγγραιναν καταγγέλλον. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐγὼ εἶδον τὸ ἐμφύσημα τοῦτο καὶ μετὰ τὸν ἀκρωτηριασμόν καὶ πολὺ μακρὸν τῆς πληγῆς, καὶ φλεγμονὴν ἐκτεταμένην τῶν λεμφοφόρων ἀγγείων μετὰ πυώδους ἐκκρίσεως ἐξίσου συχνάκις, ὡς καὶ ἡ γάγγραινα, συνεδρεούσαν, νομίζω ὅτι τὸ ἐμφύσημα τοῦτο εἶναι γέννημα τῆς ἐξαπλώσεως διατεταμένου αἵματος καὶ ἄλλων χυμῶν ἐν τῷ κυτταρώδει ἰστῷ καὶ τῆς ἀναδόσεως αὐτῶν εἰς τὰ λεμφοφόρα ἀγγεῖα μᾶλλον, ἢ τῆς ἀποσθεθίσεως ζωτικότητος τῶν πλεγμάτων.

§. 880.

Πρὸς θεραπείαν τῶν καταγμάτων, καὶ μάλιστα τῶν ἐπιπεπλεγμένων κατὰ τὰ κάτω ἄκρα, ἐπαινεῖται πολὺ ἡ χρῆσις τῆς μηχανικῆς αἰώρας, ἐν ἣ τὸ πεπονηθὸς μόριον κεῖται ἐλεύθερον, ὁ ἄρρωστος δύναται νὰ κινήται, καὶ τὰ φάρμακα πρόσφέροντ' εὐκόλως ἐπὶ τοῦ πεπονηθότος τόπου. Τὰ μηχανήματα ταῦτα διόσουσι μὲν εἰς τὸν ἀσθενῆ μεγάλην ἄνεσιν, δὲν δύναται ὅμως νὰ εἶναι χρήσιμα εἰμὴ μόνον εἰς τὰ ἐπικάρσια κατάγματα, ἐν οἷς δὲν εἶναι χρεια νὰ ἀντενεργήσωμεν πολὺ κατὰ τῆς συσπάσεως τῶν μυῶν. Χρησιμωτάτη δὲ εἶναι ἡ αἰώρα, ἧτις φέρει ταυτοχρόνως καὶ ἐνδελεχῆ τάσιν τοῦ πεπονηθότος μορίου. Ἡ ἐκλογὴ δὲ τοῦ σχηματισμοῦ καὶ ἐπιδέσμου ἐπὶ τοῖς ἐπιπεπλεγμένοις κατάγμασι, γίνεται κατ' ἐξοχὴν κατὰ τὴν ποιότητα καὶ τὸν τόπον τῆς πληγῆς, καὶ ὡς δυνατόν ἔστω τοιαύτη, ὥστε ἡ πληγὴ νὰ ἦναι εὐπρόσιτος πρὸς πᾶσαν αὐτῆς ἐπιμέλειαν, τὸ πῦον νὰ ῥέῃ ἀκωλύτως καὶ ν' ἀποτρέπηται ἢ κάθῃσις αὐτοῦ· ἅπαντα δὲ ταῦτα ἐπι-

συγγάνονται κάλλιον διὰ τῆς μηχανικῆς αἰώρας ἢ διὰ τῶν ἄλλων προπαρσκευῶν, διότι ἐν ταύτῃ τὸ πεπονθὸς μόριον οὐδένοσ ἐπιδέσμου χρεῖαν ἔχει πρὸς κάλυψιν.

§. 881.

Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ μετὰ τὴν ἴασιν τῶν καταγμάτων ἀπομένει ἀκαμψία τῶν πλησιεστέρων τοῦ κατάγματος ἄρθρώσεων, ἧτις ὁμῶσ παύεται κατὰ μικρὸν διὰ τῶν ἀνατρίψεων μὲ πτητικὰς ἀλοιφὰς, διὰ τῆς χρήσεωσ τῶν λουτρῶν, καὶ διὰ τῶν κινήσεων τοῦ μορίου.

Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ τῆς ἀκαμψίας ταύτης μετεχειρίσθησαν πρῶτιμον κινήσιν τοῦ ἄρθρου ἄλλ' ἢ κινήσιν αὕτη δύναται ν' αὐξήσῃ τὸν κίνδυνον τῆς ἀκαμψίας, ὅταν ἢ φλεγμονὴ ἐν τῷ ἄρθρῳ.

§. 882.

Ἀπεδοκίμασαν δὲ ὡς βάρβαρον καὶ ἄσκοπον κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους τὴν ἔκπαλαι ἐνεργουμένην ἀνακάταξιν τῶν κακῶσ θεραπευθέντων καταγμάτων. Ἄλλ' ὁ Οἰστερλένοσ (Oesterlen) διεκοίνωσε πολλὰς καὶ καλὰς περὶ τούτου παρατηρήσεις, ἐξ ὧν ἐξάγεται, ὅτι εἰς τὰ τοιαῦτα ἐν διαστροφῇ πωρωθέντα κατάγματα, δι' ὧν προσενεῖται μεγίστη δυσμορφία διὰ τὴν μεγάλην κρᾶστικότητα καὶ βραχύτητα τοῦ πεπονθότου μορίου, καὶ δυσέργεια αὐτοῦ μεγάλη, συνεχεῖσ πόνοι κ. τ. λ. δυνάμεθα ν' ἀνακατάξωμεν ἐπιτυχῶσ τὸ πεπονθὸς ὄστυν κατὰ τὸν τόπον τῆς πωρώσεωσ, ὅταν διὰ τῆς ἀντιτάσεωσ καὶ τῆς ἐπιδέσεωσ οὐδεμίαν βλέπωμεν πλέον ὠφέλειαν, καὶ ὅταν ὁ ἄρθρωστος δὲν εἶναι πολὺ προβεθηκῶσ τὴν ἡλικίαν, δὲν εἶναι πολὺ ἀδύνατος, καὶ δὲν πάσχη φθίσιν, οὐδὲ ῥαχίτιν καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἄλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ διορίσωμεν τὸν χρόνον, μεθ' οὗ τὴν παρέλευσιν δὲν δυνάμεθα πλέον νὰ ἐνεργήσωμεν τὴν εἰρημένην ἀνακάταξιν, ἐπειδὴ τούτο διορίζεται μᾶλλον ἐκ τῆς ἕξεωσ τοῦ ἄρθρωστου, ἐκ τῆσ ποιότητοσ τοῦ πωρωθέντοσ ὄστυ, ἐκ τοῦ πεπονθότου τόπου, ἐκ τοῦ μεγέθοσ καὶ ἐκ τῆσ ποιότητοσ τοῦ γενομένου πόρου. Αἱ παρατηρήσεις τοῦ Οἰστερλένου μαρτυροῦσιν, ὅτι ἡ ἀνακάταξις τῶν μετὰ πώρου μεγάλου ἰσθέντων ὄστων τοῦ μηροῦ καὶ τῆσ κνήμησ ἐγένετο ἐπιτυχῶσ ἐτι καὶ τὴν δεκάτην ἐβδόμην ἐβδομάδα, καὶ αἱ γενόμεναι εἰς τὸν ἄνθρωπον παρ' αὐτοῦ δοκιμαῖα μαρτυροῦσιν, ὅτι ἐγένοντο ἐπιτυχῶσ καὶ μέχρι τῆσ εἰκοστῆσ ἕκτῆσ ἐβδομάδοσ. Εἰς νέουσ δὲ ἀνθρώπουσ καὶ ὅταν τὸ κατεαγὸσ ὄστυν δὲν εἶναι παχὺ, ὡσ εἰς τὸν πῆχυν, εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπιτυχὴσ ἀνακάταξις ἴσωσ καὶ μετὰ παρέλευσιν ἔτους, ἐὰν μὴ ἢ λίαν παχὺσ ὁ πῶροσ.

§. 883.

Ἄν μὲν ὁ πῶροσ ἢ νεοπαγὴσ καὶ οὐχὶ πολὺ ἐκτεταμένος, δύναται νὰ

γείνη ἡ ἀνακάταξις διὰ προσηκούσης δυνατῆς τάσεως καὶ ἀντιτάσεως, καὶ διὰ πίεσεως μὲ τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ πωρωθέντος τόπου· ἂν δὲ πολὺ στερεός, ἐνεργουμένῃ τὴν ἀνακάταξιν δι' ἰδιαιτέρων μηχανημάτων. Ὁ Βόσχος (Bosch) ἐφεύρε μηχανήματα μετὰ στρόφιγγος ὁμοίον πιεσηρίῳ μεταξύ τῶν σανίδων αὐτοῦ βάλλεται τὸ πεπονηθὸς μόριον, καὶ γίνεται ἡ πίεσις κατ' αὐτοῦ μὲ στρόφιγγα ἠνωμένον μετὰ πιλωτοῦ. Ὁ Οἰστέρλενος μετέλλαξε τὸ μηχανήμα τοῦτο κατὰ τρόπον, ὥστε τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ μηχανήματος, ἐν ᾧ εἶναι ὁ στρόφιγξ, στηρίζεται καθ' ἑκάτερα τὰ μέρη ἐπ' αὐτοῦ τοῦ πεπονηθότος μορίου· ὁ δὲ Οὐάσσερφῦρος (Wasserfuhr) διεῖλε τὰ ἀπαλὰ μόρια ὀρθογωνίως ἰσθέντος μηροῦ, καὶ διαπρίσας τὸν πῶρον κατήγεν ἐπιπιέζων αὐτὸν ἐπὶ ξυλίνης πυραμίδος μὲ δέρμα περιειλιγμένης. Ἀφ' οὗ δὲ γείνη ἀνακάταξις, ἡ θεραπεία γίνεται κατὰ τοὺς δοθέντας ἐν γένει κανόνας.

Σχεδὸν τοῦτ' αὐτὸ βλέπομεν, ὅτι παραινεῖ καὶ Παῦλος ὁ Ἀλγινήτης «εἰ δὲ λιθώδης (ὁ πῶρος) γένηται, σμήλη τὴν ἐπιφάνειαν διελόντες, ἐκκοπεῦσαι λύσομεν τὴν σινέειαν. βιβλ. 6. 109.) ὁ μεταφραστὴς.

Ἐὰν ἀναφέρωμεν προσέτι καὶ τὴν δοκοῦσαν μάλαξιν τοῦ πώρου δι' ἐμπλάσεων, καταπλασμάτων, αἰοφῶν κ. τ. λ. καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν θεραπεύονται αἱ κυρτώσεις διὰ τεινόντων καὶ πιεζόντων μηχανημάτων, διὰ τῆς ἀποξέσεως τοῦ πώρου, διὰ τῆς διεκβολῆς τοῦ λημνίσκου, διὰ τῆς ἐγκαπῆς μὲ τὸν πρίονα, τὴν σμήλην καὶ τὴν σφύραν. Ὁ δὲ Βριέσκης (Brieske) ἐνήργησε διὰ τῆς πόσεως τοῦ αὐτοφυοῦς ὕδατος τῆς Καρολοβάδης εἰς ὀλίγας ἡμέρας τοιαύτην λύσιν τοῦ πώρου, ὥστε ἐκινεῖτο πάλιν τὸ πεπονηθὸς μόριον κατὰ τὸν τόπον τοῦ κατάγματος.

ΚΕΦΑΛ. Β'.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ ΕΝ ΜΕΡΕΙ.

Α'.

Περὶ τῶν καταγμάτων τῶν ὀστέων τῆς ρίνος.

§. 884.

Τὰ κατάγματα τῆς ρίνος καὶ διὰ τὴν προβολὴν καὶ διὰ τὰ ὀλίγα ἀπαλὰ αὐτῆς καλύμματα εἰσι πάντοτε ἔκγονα βλας, ἀμέσως κατ' αὐτῆς γενομένης, καὶ διὰ τοῦτο ὁμοῦ μετ' αὐτῶν εἶναι καὶ θλάσις ἢ τρώσις τῆς ρίνος.

Δύναται δὲ τὸ κατάγμα νὰ εἶναι ἢ ἀπλοῦν κάθετον ἢ ἐπικάρσιον, καὶ τότε δυσκόλως βλέπομεν ἐκτοπισμὸν τῶν ἄκρων τῶν ὀστέων, ἐξ οὗ καὶ ἢ διάγνωσις εἶναι δύσκολος καὶ ἀδύνατος, ὅταν ἐγεινεν ἤδη οἴδημα μέγα, ἢ τὰ κατάγματα τῶν ὀστέων ἐγένοντο εἰς πολλὰ μέρη, καὶ τὰ καθ' ἕκαστα ὀστὰ ἐπιέσθησαν πρὸς τὰ ἔνδον, ἐξ οὗ γίνεται μεγάλη δυσμορφία, καὶ ἢ διάγνωσις εἶναι εὐκολος τότε. Εἰς τὰ κατάγματα τῆς ρίνος δύναται νὰ γείνωτιν αἰμορροαγικὴ ἐπίσθησις, καὶ πίεσις καὶ διακίνησις τοῦ ἐγκεφάλου

μεγάλη, ἄπερ δεύτερα εἰσὶ τῆς ἔξωθεν γιγνομένης καὶ εἰς τὸν ἐγκέφαλον διαδομένης βίας ἔχονα, καὶ οὐχὶ τῆς πρὸς τὰ ἔνδον ἐμπιέσεως τῶν ὀστέων τῆς ῥίνος εἰς τὸ διάφραγμα αὐτῆς καὶ εἰς τὸ ἠθμοειδὲς πέταλον. Ὅταν δὲ τὰ ἐκτοπισθέντα ὀστέα τῆς ῥίνος δὲν διαπλασθῶσιν ἀρμοδίως, γίνεται πάντοτε δυσμορφία μεγάλη. Τὰ ἐπιπεπλεγμένα κατάγματα τῆς ῥίνος ἔρχοντα εὐκόλως εἰς ἐκπύησιν, εἰς ἀποφολιδῶσιν τῶν ὀστέων, καὶ διὰ τὴν πάθησιν τοῦ ἐγκεφάλου γίνονται πολλάκις καὶ θανάσιμα.

§. 885.

Εἰς τὸ κάταγμα τῆς ῥίνος ὅταν ἦ ἀπλοῦν καὶ χωρὶς ἐκτοπισμοῦ τῶν ὀστέων, δεόν νὰ μεταχειρισθῶμεν ἀφλέγμαντα φάρμακα τοπικῶς τε καὶ καθολικῶς, ὅπως ἐμποδίσωμεν τὴν γένεσιν τῆς φλεγμονῆς, ἢ ὅπως λύσωμεν τὴν παρούσαν. Ὅταν ὅμως ἐμπιесθῶσι τὰ ἄκρα τῶν ὀστέων, πρέπει ν' ἀπευθύνωμεν ταῦτα πρὸς τὰ ἔξω μὲ καθετῆρα γυναικεῖον ἢ μὲ ριζάγραν, ἄπερ, εἰληθέντα μὲ ῥάκος ἰλίου, ἐμβάλλομεν εἰς τοὺς μυκτῆρας· ἔπειτα δὲ ὠθοῦμεν μὲ ταῦτα, ὡσανεὶ μὲ μοχλόν, τὰ ἐμπιесθέντα ὀστέα πρὸς τὰ ἔξω· ἀλλ' ἵνα μὴ ὠθίσωμεν ταῦτα ὑπὲρ τὸ δεόν, ἐπιβάλλομεν ἔξωθεν ἐπὶ τῆς ῥίνος τὸν λιχανὸν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς. Τὰ μετωρισθέντα εἰς τὴν φυσικὴν αὐτῶν χώραν ὀστέα δὲν ἐκπίπτουσιν ἐκ νέου πλέον, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ περιττὴ καὶ βλαβερὰ ἢ ἔνθεσις μοτοῦ στρεπτοῦ ἢ σωληναρίων ἐλαστικῶν εἰς τοὺς μυκτῆρας, ὅπως μὴ ἐκπέσωσιν ἐκ νέου τὰ διαπλασθέντα ὀστέα, ἐπειδὴ τὰ ἐμβαλλόμενα εἰς τοὺς μυκτῆρας ἀλλότρια σώματα αὐξάνουσι μεγάλως τὴν φλεγμονήν. Ἐμβάλλομεν δὲ ταῦτα μόνον, ὅταν τὰ ὀστέα καταπέσωσιν ἐκ δευτέρου. Μετὰ τὴν διάπλασιν τῶν ὀστέων ἐπιβάλλομεν ψυχρὰ ἐπιθρέγματα πρὸς ἐλάττωσιν τῆς φλεγμονῆς, ἀλλὰ τὰ ἐπιθέματα ταῦτα δεόν νὰ μὴ πιέζωσι τὴν ῥάχιν τῆς ῥίνος.

Ἐκ τούτου δὲ γίνεται φανερόν, ὅτι πᾶσα ἐπίθεσις εἶναι περιττὴ καὶ βλαβερὰ ἐπομένως δὲν ἐννοοῦμεν ποῖον ὄφελος δύναται νὰ προεξηγήσῃ ἢ ἐπιθεσις νάρθηκος ἐκ παύρου.

§. 886.

Ὅταν δὲ γεννηθῇ φλεγμονὴ μεγάλη καὶ ὄγκος, δεόν νὰ ἐλαττώσωμεν αὐτὰ πρὶν ἐνεργήσωμεν τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ τὴν διάπλασιν, ἢν ὅμως δεόν νὰ μὴ ἀναβάλωμεν ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἐπειδὴ αὕτη εἶναι ἀδύνατον νὰ γείνη ἔπειτα, καὶ ἐκ τούτου ἀπομένει δυσμορφία μεγάλη. Ἡ κατάξις τῶν ὀστέων τῆς ῥίνος ἐπιφέρει πολλάκις αἱμορραγίαν, ὥστε γίνεται ἀναγκαία ἡ διεμβολὴ μοτοῦ μὲ τὸ Βελλόκιον σωληνάριον. Ὅταν δὲ μὲ τὰ κατάγματα τῆς ῥίνος συμπάθῃ καὶ ὁ ἐγκέφαλος, ἡ θεραπεία γίνεται ἀναλόγως τῇ παθήσει αὐτοῦ.

Διὰ πτώσειν ἐπὶ τῆς ρίνος, καὶ μάλιστα τῶν παιδῶν, ἐκτρέπεται ἔνιστε τὸ διάφραγμα τῆς ρίνος ἐπὶ τὴν ἐτέραν πλευρὰν, καὶ ἐπειδὴ οὐδεμία ἐκ τούτου γίνεται δυσμορφία τῆς ρίνος ἔξω, παραμελεῖται τὸ πάθημα τοῦτο καὶ θεραπεύεται μόνον ὡς θλάσμα. Ἐκ τούτου γενομένη στένωσις τοῦ ἐτέρου μυκτῆρος, γίνεται χρόνῳ ὕστερον, ἐν καιρῷ τῆς ἐφηβοσύνης, ἐν ᾗ γίνεται μείζων ἐπιρροή αἵματος πρὸς τὸν βλεννογόανον χιτῶνα τῆς ρίνος, ὀχληρά. Εἰς πολλὰς τοιαύτας περιπτώσεις ἐνήγησα κατὰ μικρὸν τὸν ἀνευρυσμὸν τοῦ μυκτῆρος καὶ ἀφεῖλον τὰς ἐνοχλήσεις δι' ἐνδελιχοῦς ἐνθέσεως σωληναρίων βαθμηδὸν παχύτερων.

Ὅταν δὲ οἱ χόνδροι τῆς ρίνος ἐκτραπῶσιν ἀπὸ τῶν ὀστέων ἐπὶ τὰ πλάγια, δεόν, μετὰ τὴν ἀνάταξιν νὰ τηρήσωμεν αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκίαν θέσιν, μὴ ἐμμένοντας ἄλλως, διὰ τινος προσηκούσης προπαρασκευῆς. Ὁ Διεφεμβάχιος διεῖλεν ὑπένοθεν τοῦ δέρματος ἐπὶ τοιαύτῃ πεπελατωμένῃ ἐκτροπῇ τῶν χόνδρων ἀπὸ τοῦ ὀστέου καὶ οὕτως ἔπειτα προσεπάθησι νὰ τηρήσῃ τοῦτον εἰς τὸν οἰκίον τόπον.

B'.

Περὶ τῶν καταγμάτων τῶν ζυγωματικῶν ὀστέων.

§. 887.

Τὰ κατάγματα τῶν ζυγωματικῶν ὀστέων εἰσὶ σπανιώτατα, καὶ ὁμοῦ μετ' αὐτῶν συρρήγνυνται καὶ συνθλώνται καὶ τὰ περιεχόμενα ἀπαλὰ μόρια. Τὸ τόξον τῶν ζυγωμάτων δύναται, διὰ τὸ σχῆμα, νὰ καταχθῆ εὐκολώτατα, ὅταν ἡ ἔξωθεν βία πέσῃ ἐπ' αὐτοῦ· τὸ τόξον δύναται νὰ καταχθῆ εἰς παρασχίδας καὶ τὰ ἄκρα τοῦ ὀστέου νὰ πιεσθῶσι πρὸς τὰ ἔνδον· ἡ δὲ ἔξωθεν βία, ἥτις, ἵνα καταχθῆ τὰ ζυγωματικά, πρέπει νὰ εἶναι πολὺ μεγάλη, ἐνεργεῖ καὶ εἰς τὸν ἐγκέφαλον, ἐκτός δὲ τούτου γίνεται καὶ ῥῆξις τῶν ἀπαλῶν μορίων, φλεγμονὴ μεγάλη καὶ νευρικὰ συμπτώματα.

§. 888.

Ἡ διάγνωσις τῶν καταγμάτων τούτων εἶν' εὐκόλος, ὅταν ὁ ὄγκος τῶν ἀπαλῶν μορίων οὕτω μέγας ᾖ. Ὅταν τὰ κατεαγῶτα ὀστέα δὲν ἐκπέσωσι τῆς φυσικῆς αὐτῶν χώρας, τῆς θεραπείας σκοπὸς εἶναι ἡ λύσις τῆς φλεγμονῆς. Διὰ τοῦτο ὁ ἄρρωστος χρεωστῆι νὰ κρατῆ ἀκίνητον τὴν ἄνω γένυον διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῆς φορβίας, νὰ μὴ ὀμιλῆ, καὶ νὰ λαμβάνῃ τροφὰς ῥοφηματώδεις. Ὅταν δὲ τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγῶτος ὀστέου πιεσθῶσι πρὸς τὰ ἔνδον, ἀπευθύνομεν ταῦτα εἰς τὴν κατὰ φύσιν χώραν μετὰ τὸν ἐμβαλλόμενον εἰς τὸ στόμα δακτύλον· καὶ μόνον, ὅταν τὰ ἄκρα τοῦ ὀστέου ἐμπιεσθῶσιν εἰς τὸν κροταφίτην μῦν, ἐξ οὗ ἐμποδίζεται ἡ μάσησις καὶ ἡ κατάποσις, καὶ ὅταν ἡ διάπλασις αὐτῶν δὲν δύναται νὰ γείνη διὰ τῶν ἐμβαλλομένων εἰς τὸ στόμα δακτύλων, ἐνδείκνυται ἴσως νὰ διασχάσωμεν τὰ ἐπικείμενα ἀπαλὰ μόρια μέχρι τοῦ πεπονθότος ὀστέου, καὶ νὰ μετεωρίσωμεν διὰ μοχλείας τὰ ἐμπιεσθέντα αὐτοῦ ἄκρα.

§. 889.

Ὅταν δὲ τὸ κατάγμα γείνη εἰς τὴν φατινοῦχον ἀπόφυσιν τῆς ἄνω γένυος, ἐν ᾧ οἱ ὀδόντες κινεῦνται ἢ καὶ ἐκπίπτουσιν, δεόν νὰ προσαρμόσωμεν τοὺς ἐκλύτους γενομένους ἢ ἐκπεσόντας ὀδόντας καὶ τὰ ἀπόλυτα ὀστέα εἰς τὴν οἰκείαν χώραν, ὅπου ταῦτα συμφύονται πολλάκις, καὶ νὰ ἐπιθέσωμεν εἰς τὴν γένυν, συνοχῆς χάριν, τὴν φορβιάν, θεραπεύοντες κατὰ τοὺς εἰρημένους κανόνας καὶ τὸ γενόμενον ὁμοῦ μετὰ τοῦ κατάγματος θλάσμα. Διὰ συνδέσεως τῶν ὀδόντων δυνάμεθα νὰ στερεώσωμεν πολλάκις τακτικῶς τὰ ἐν τῇ θέσει αὐτῶν ἐμπιεσθέντα ὡς ἂν τοῦ κατάγματος.

Ὁ Γραφῆς μετεχειρίσθη ἰδιαίτερον μηχανήμα πρὸς συνοχὴν τῶν ὀστέων τῆς ἄνω γένυος, ἅπερ διὰ κατάξεως ἀπελύθησαν τοιοῦτοτρόπως, ὥστε ἀπεκινεῦντο ὁμοῦ μετὰ τῶν ὀδόντων ὅπως ἂν τις ἤθελε.

Γ'.

Περὶ τῶν καταγμάτων τῆς κάτω γένυος.

§. 890.

Ἡ κάτω γένυς κατάγνυται σπανίως, ἐπειδὴ εἶναι καὶ ἰσχυρὰ καὶ εὐκίνητος· γίνεται δὲ τὸ κατάγμα ἢ κατὰ τὴν μεσότητ' αὐτῆς καὶ κατὰ τὴν ἐπίφυσιν τοῦ μασσητήρος (εἰς τὴν μεσότητα δὲ τῆς γένυος σπανιώτατα γίνεται κατάγμα), ἢ μεταξύ τῆς ἐπίφυσως τοῦ μασσητήρος καὶ τῆς κορωνοειδοῦς ἀποφύσεως (κάταγμα κατὰ τὴν γωνίαν τῆς γένυος), ἢ κατάγνυται ἢ κορωνοειδῆς καὶ κονδυλοειδοῦς ἀπόφυσις· εἶναι δὲ τὸ κατάγμα ἐπικάρσιον, ἢ κάθετον, ἢ λοξὸν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον. Ἡ κάτω γένυς κατάγνυται πολλάκις εἰς πολλὰ μέρη ταυτοχρόνως καὶ ὁμοῦ μετὰ τοῦ κατάγματος εἶναι καὶ θλάσμα ἢ ἔλκος τῶν ἀπαλῶν μορίων τῆς γένυος, ῥῆξις τῶν διασπειρομένων κατὰ τὴν γένυν ἀγγείων καὶ νεύρων, ἐξ οὗ αἰμορρᾶγία μεγάλη, νευρικὰ συμπτώματα, συνολκαὶ τοῦ προσώπου, κώφωσις καὶ πόνοι μεγάλοι· ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ ἐκτοπίζονται τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος ὀστέου· ἔχουν τὸ μὲν, ἐν ᾧ ὑπάρχει τῆς γένυος ἢ σύμφυσις, φέρεται πρὸς τὰ κάτω διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν πρὸς τὰ κάτω τὴν γένυν ἐλκυστῶν μυῶν· τὸ δὲ πρὸς τὰ ἄνω διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν πρὸς τὰ ἄνω τὴν γένυν ἐλκυστῶν μυῶν. Τοῦτο δὲ γίνεται τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ μακρότερα τῆς συμφύσεως τῆς γένυος γίνεται τὸ κατάγμα· καὶ ὅταν ἢ τοῦτα λοξόν, τὸ ἐμπρόσθιον ἄκρον φέρεται πρὸς τὰ ὀπίσω ταυτοχρόνως· ὅταν δὲ τὸ κατάγμα γείνη εἰς δύο μέρη τῆς γένυος, τὸ μέσον μέρος τοῦ κατεαγότος ὀστέου φέρεται πρὸς τὰ κάτω. Ἄλλ' ἢ ἐκτροπὴ δύναται νὰ εἶναι καὶ ἔκγονος τῆς ἐξωθεν βίας, καὶ ν' ἀκολουθήσῃ τὴν φορὰν ταύτης. Ὅταν δὲ κατὰ τὴν γωνίαν, τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος ὀστέου οὐδὲως ἢ πολὺ

ὀλίγον ἐκπίπτουσιν· καὶ ὅταν τὸ κάταγμα γείνη κατὰ τὸν αὐχένα τῆς κονδυλοειδοῦς ἀποφύσεως, ἡ μὲν ἀπόφυσις φέρεται πρὸς τὰ πρόσω διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἐξωτερικοῦ πτερυγοειδοῦ μύδος, τὸ δὲ λοιπὸν μέρος τῆς γένυος φυλάσσει τὸ κατὰ φύσιν αὐτῆς σχῆμα.

§. 891.

Γνωρίζομεν δὲ τὸ κάταγμα τῆς κάτω γένυος ἐκ τῆς προηγουμένης ἕξωθεν βίας, ἐκ τῶν μεγάλων πόνων, ἐκ τοῦ ἀνίσου τῆς γένυος, ὅπερ γίνεται κατὰ τὴν βάσιν αὐτῆς καὶ κατὰ τὸν στίχον τῶν ὀδόντων, καὶ ἐκ τοῦ κριγμοῦ, ὅστις γίνεται, ὅταν κινήσωμεν τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ πρὸς τὰ ἄνω καὶ κάτω, καὶ ὅστις εἶναι τὸ μόνον διαγνωστικὸν σημεῖον τοῦ κατάγματος, ὅταν τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ δὲν ἐκτρέπωνται ἀπ' ἀλλήλων. Ὅταν δὲ τὸ κάταγμα τῆς γένυος ἦ διπλοῦν, ἡ ἐκτόπισις τῶν ὀστέων εἶναι μεγάλη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ· καὶ ὅταν τὸ κάταγμα γείνη κατὰ τὸν αὐχένα τῆς γένυος, διαγνωστικὰ σημεῖα εἰσὶν, ὅτι γίνεται κενότης ὀπισθεν τῆς γωνίας τῆς γένυος, ὅτι ὁ κόνδυλος εἶναι ἀκίνητος, καὶ ὅτι γίνεται κριγμὸς εἰς τὰς κινήσεις τῆς γένυος, ἐν αἷς ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται πόνους μεγάλους.

§. 892.

Τῶν καταγμάτων τούτων εἶναι εὐκόλος μὲν ἡ κατάταξις, δύσκολος δὲ ἡ κράτησις τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ ἐν τῇ φυσικῇ αὐτῶν θέσει, ὅταν ἢ τὸ κάταγμα διπλοῦν ἢ λοξόν· πολλακίς δὲ μένει δυσμορφία καὶ παρὰ φύσιν θέσις τῶν ὀδόντων.

Τὴν δὲ κατάταξιν ἐνεργοῦμεν ὠθοῦντες μὲ τὸν λιχανὸν μὲν τῆς μιᾶς χειρὸς τὴν κορωνοειδῆ ἀπόφυσιν πρὸς τὰ ὀπίσω, μὲ τὸν τῆς ἐτέρας δὲ τὴν γένυν πρὸς τὰ πρόσω καὶ ὀλίγον πρὸς τὰ ἄνω, ὅταν τὸ κάταγμα ἦ λοξόν. Περὶ τῆς γενομένης κατατάξεως βεβαιούμεθα ἐκ τῆς ὀμαλῆς στάσεως τῶν ὀδόντων, καὶ ἐκ τῆς ἰσότητος τοῦ κάτω χεῖλους τῆς γένυος. Ὅταν δὲ ἡ ἐκτόπισις τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ ἦ μικρὰ, ἀρκεῖ πρὸς κατάταξιν νὰ προσπιέσωμεν τὴν κάτω γένυν πρὸς τὴν ἄνω.

§. 893.

Ἴνα δὲ κρατήσωμεν τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει, βιάλλομεν τὴν μεσότητά ἐπιμήκους σπληνὸς ὑποκάτω τῆς σιαγόνας, καὶ φέρομεν τὰ ἄκρα αὐτοῦ εἰς τὴν κορυφὴν τῆς κεφαλῆς, ὅπου ἐπίδεομεν ταῦτά· ὅμοισιν δὲ σπληνα βιάλλομεν εἰς τὴν ἐμπρόσθιον ἐπιφάνειαν τῆς γένυος, καὶ, φέροντες αὐτὸν εἰς τὸ ἴδιον ὀπίσω, ἐπίδεομεν ἐπ' αὐτῶν δὲ τῶν σπληνῶν βιάλλομεν τὴν ἀπλὴν φορβειάν. Πρὸς τοῦτο δὲ ἀρκεῖ καὶ

ἀπλῆ ἐπικρατίς, δι' ἧς ἐμποδίζονται τῆς κάτω γένους αἱ κινήσεις πρὸς μέγαν τοῦ στόματος χασμὸν. Ὅταν δὲ τὸ κατάγμα ἦ λοξόν, ἐμβάλλομεν προσέτι μεταξύ τῶν ὀδόντων τοῦ μὴ ἐκπεσόντος ἄκρου τῆς κάτω γένους καὶ τῶν τῆς ἄνω τεμάχιον φελουῦ, αὐλακωτὸν καὶ διάφορον τὸ πᾶχος ὄν, καὶ προσπαθοῦμεν μὲ τὸν ἐπίδεσμον νὰ μετεωρίσωμεν κατὰ τὸ εἶκόσ τὸ πρὸς τὰ κάτω ἐκπεσὸν ἄκρον τοῦ ὀστοῦ, ὅπερ ὁμοίως δὲν εἶναι ἀναγκαῖον καὶ εὐκόλως δύναται νὰ ἐπαγάγη δύσμορφον ἴασιν. Ὅταν δὲ τὸ κατάγμα ἦ διπλοῦν, ἐπιβάλλομεν τὴν διπλὴν φορβειὰν ἢ τὸν ἐπίδεσμον τοῦ Σχρεγγήρου διὰ τὴν γένυν. Κλιμακωτὸν δὲ σπληνίον, ὑποκάτω τῆς γένους τιθέμενον, καὶ ἐπ' αὐτοῦ καμπύλον ναρθήκιον ἐκ παπύρου προσαρμολοζόμενον, στηρίζει ἐπὶ μᾶλλον τοὺς εἰρημένους ἐπίδεσμους.

Ἡ ἀπλῆ αὕτη ἐπίδεσις ὠφέλησε πάντοτε, καὶ πολλάκις εἶδον, ὅτι ἐπὶ μεγάλῃ καὶ πάντοτε ὑποτροπιάζοντι ἐκτοπισμῶ τῶν ἄκρων τοῦ κατάγματος, διὰ τῆς οἰκείας καὶ ἐνδεδεχόσης χρήσεως τοῦ ἐπίδεσμου τούτου, ἐπαύσατο τέλος ἢ πρὸς τὸν ἐκτοπισμὸν ῥοπή, καὶ ἐγένετο ἴασις ἄνευ δυσμορφίας.

§. 894.

Ὅταν ἦ τὸ κατάγμα κατὰ τὸν ἀγένα τῆς γένους, συνάγομεν τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ, ἀπωθούντες μὲ τὸν ἐμβαλλόμενον εἰς τὸ στόμα δάκτυλον τὸ ἄνω ἄκρον τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ πρὸς τὰ ὀπίσω, ἢ τὸ κάτω πρὸς τὰ πρόσω, καὶ τηροῦμεν τοῦτο εἰκότως, ἢ παρεμβάλλοντες μεταξύ τῶν ὀπισθίων ὀδόντων τεμάχιον φελουῦ, ἢ ἐπιβάλλοντες ὀπίσω εἰς τὴν γωνίαν τῆς γένους κλιμακωτὰ σπληνία καὶ περιλαμβάνοντες αὐτὰ μὲ περιβολὰς τῆς φορβειᾶς.

§. 895.

Ἀλλάσσομεν δὲ τὸν ἐπίδεσμον τὴν δεκάτην ἢ δωδεκάτην ἡμέραν, ἂν οὗτος δὲν ἀπολυθῆ πρότερον, ἔπειτα δὲ τὴν εἰκοστήν, καθ' ἣν ἡ ἔνωσις γίνεται τελεία ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ τὴν τεσσαρακοστήν, καθ' ἣν ἡ πώρωσις εἶναι στερεὰ κατὰ τὸ εἶκόσ. Καθ' ὅλον δὲ τὸ διάστημα τῆς θεραπείας πρέπει ὁ ἄρρωστος νὰ φεύγῃ πᾶσαν μάσησιν καὶ πᾶσαν λαλιάν, λαμβάνων τροφὰς ῥοφηματώδεις, καὶ μὴ κοιμώμενος τὴν νύκτα ἐπὶ τὴν βεθλαμμένην γνάθον. Ὁ ἄρρωστος πρέπει νὰ φεύγῃ τὴν μάσησιν στερεῶν τροφῶν ἐπὶ χρόνον τινα ἔτι, καὶ μετὰ τὴν τελείαν ἴασιν. Τὰ δὲ ἐπιπεπλεγμένα κατάγματα τῆς κάτω γένους θεραπεύονται κατὰ τοὺς γενικούς κανόνας.

§. 896.

Πρὸς ἴασιν τῶν καταγμάτων τῆς κάτω γένους μᾶς ἀναφέρουσιν ἰδιαιτέρὰ τινα μηχανήματα, ἐν οἷς ἡ κάτω γένους δὲν πιέζεται πρὸς τὴν ἄνω, καὶ τὸ στόμα δὲν φυλάσσεται κλειστὸν, ὁ Ρυτένικος (Ruetenik), ὁ Κλύ-

γης (Kluge), ὁ Βύσχος (Busch) καὶ Ἄρτιγος (Hartig), ἀλλ' ἤρτον τῶν ἄνωτέρω οἰκεία, ἐπειδὴ σπανίως προσαρμόζονται ἀκριβῶς, ἐρεθίζουσι δὲ τὸ στόμα καὶ ἐνοχλοῦσι τὸν ἄρρωστον.

Ἡ σύνδεσις τῶν ὀδόντων μὲ νῆμα μεταξωτὸν ἢ ἀργυροῦν (ὡς ὁ Ἱπποκράτης λέγει) πρὸς στερῶσιν τῶν ὀδόντων εἰς τὰ ἄκρα τοῦ κατάγματος, εἰς ὀλίγας μόνον περιστάσεις δύναται νὰ χρησιμεύσῃ, καὶ πολλάκις γίνεται ἄχρηστος ἢ εὐφύρητος, ἐπειδὴ γίνονται ἐκλυτοὶ οἱ ὀδόντες, ἢ γεννᾶται φλεγμονή, ἐξόγκωσις καὶ ἄλγησις τῶν οὐλῶν. Εἰς λοθὸν κατάγμα συνέδεσεν ὁ Βεράρδος (Bergard) ἀμφότερα τὰ ἄκρα τοῦ κατάγματος μὲ βρόχον περιθεὶς αὐτὸν περὶ ταῦτα μὲ βελόνην.

Δ'.

Περὶ τῶν καταγμάτων τοῦ ὑοειδοῦς ὀστοῦ.

§. 897.

Τὸ κατάγμα τοῦ ὑοειδοῦς ὀστοῦ γίνεται σπανιώτατα, καὶ εἶναι ἐκγονον ἀμέσου ἐνεργείας ἐξωθεν βίας. Ἡ δὲ κάταξις γίνεται εἰς τὰ κέρατα τοῦ ὀστοῦ. Διὰ τὴν βλάβην δὲ αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν καὶ διὰ τὴν ἐκτόπισιν τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος γίνεται δυσκολία εἰς τὴν κατάποσιν καὶ ἀναφώνησιν, ἢ καὶ παντελὴς ἀδυναμία πρὸς ταῦτα, καὶ πόνοι σφοδροί, καὶ ὅταν ὁ ἄρρωστος θέλῃ νὰ καταπίῃ καὶ ν' ἀναφωνήσῃ, καὶ ὅταν ἡ γλῶσσα πιέζηται πρὸς τὰ κάτω, ἢ ἐκτείνηται πρὸς τὰ ἔξω πνιγμονή, ἐκχύμωσις καὶ ὄγκος κατὰ τὸν τόπον τοῦ ὑοειδοῦς κριγμὸς καὶ κίνησις ἀμφοτέρων τῶν κεράτων ἢ τοῦ ἐτέρου μόνον ἐπὶ τῇ ἐπαφῇ αὐτῶν, φλεγμονὴ τοῦ φάρυγγος καὶ λάρυγγος· τὸ κατεαγὸς κέρας δύναται νὰ ἐκτοπισθῇ πρὸς τὸν φάρυγγα καὶ νὰ ἐξέλθῃ, ὥστε καταλαμβάνομεν αὐτὸ μὲ τὸν ἐμβαλλόμενον δάκτυλον, κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Λαλέσκου καὶ Ὠθέργου (Lalesque, Auberger).

§. 898.

Ἄν δὲν ἔγεινεν ἐκτοπισμὸς τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος πρὸς τὸν φάρυγγα, ὅπερ ὅταν γείνη, ἀπειθύνομεν μὲ τὸν ἐμβαλλόμενον εἰς τὸν φάρυγγα λιχανὸν εἰς τὴν οἰκείαν χώραν, στηρίζοντες συγχρόνως ἐξωθεν τὸ ὑοειδὲς μὲ τὴν ἐτέραν χεῖρα, πρέπει νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν γένεσιν τῆς φλεγμονῆς ἢ ν' ἀφαιρέσωμεν αὐτὴν παροῦσαν δι' ἐμπράκτου ἀφλεγμάντου ἀγωγῆς, ὅσον διὰ φλεβοτομίας, διὰ προσβολῆς βδελλῶν, δι' ἐπιθέσεων ψυχρῶν ἐπιθεμάτων, διὰ προποτίσεως νίτρου, μετὰ μυξωδῶν κότημάτων καὶ μετ' ἐκχυλισματος ὑσκυτίμου ἢ μετὰ ὕδατος τῆς δαφνοκεράσου ἡνωμένου. Ὁ ἄρρωστος νὰ λαμβάνῃ μόνον ὕδαρῃ καὶ ὀλίγα βροφήματα. Ἐὰν δὲ ὁ ἄρρωστος δὲν δύναται νὰ καταπίῃ, ἢ ἂν ταυτοχρόνως ἐκτοπισθῇ καὶ αὖθις τὸ ἄκρον τοῦ κατεαγότος, ἀνάγκη τότε ἢ νὰ εὐοδιάσωμεν εἰς τὸν εἶμαχον τὸν οἰσφαγοσωλήνα, ἢ νὰ θρέψωμεν τὸν ἄρρωστον διὰ κλυμμάτων.

Ε΄.

Περὶ τῶν καταγμάτων τῶν χόνδρων τοῦ
λάρυγγος.

§. 899.

Δι' ἄμεσον ἐνέργειαν σφοδρᾶς βίας δύναται νὰ γείνη διάφορος κατάξις τῶν χόνδρων τοῦ λάρυγγος (fractura laryngis) καὶ διὰ τὴν μετάστασιν τῶν ἄκρων τοῦ κατάγματος νὰ ἐπέλθῃ ὄξυς θάνατος ἔνεκεν ἀσφυξίας, ἢ σφοδρότατα συμπτώματα, ὅσον ἀναπνοὴ δύσκολος, ἀσθματώδης καὶ βραγχώδης ἐπὶ τὰ ὀπίσω τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ αὐχένος ἀνανεουμένων, βῆξ μετ' ἀναγωγῆς ἀφρώδους αἵματος, βραγχώδης καὶ ἀναρῆρος λαλιᾶ, πόνοι σφοδροὶ εἰς τὸν λάρυγγα, ἀδυναμία τῆς καταπόσεως, πνιγμονὴ, ὠχρόξανθον, πελιδνὸν καὶ βουβωνικὸν πρόσωπον, ἐξέχοντες ὀφθαλμοί, σφοδροὶ σφυγμοὶ τῶν καρωτίδων, ἐκχυμώσεις, ἐμφύσημα κατὰ τὴν δέρην καὶ τετανώδη φαινόμενα. Ἐπιψάουντες δὲ ἔξωθεν τὸν λάρυγγα μετὰ τοὺς δακτύλους ἐνῆμεθα νὰ αἰσθανθῶμεν κινούμενα καὶ ἀντιμεθιστάμενα τὰ ἄκρα τοῦ κατάγματος.

§. 900.

Ἄν δὲ, δοκιμάσαντες μετὰ προσοχῆς, δὲν δυνηθῶμεν ν' ἀπευθύνωμεν τὰ ἄκρα τοῦ κατάγματος εἰς τὸν οἰκείον τόπον, δέον, διελόντες κατὰ μέσην γραμμὴν τὰ καλύμματα τοῦ λάρυγγος ἢ, κατεπίγοντος τοῦ κινδύνου, καὶ αὐτὸν τὸν λάρυγγα καθ' ὅλον τὸ μῆκος, ν' ἀπευθύνωμεν μετὰ τὴν ἐπίσχεσιν τοῦ αἵματος τοὺς χόνδρους εἰς τὸν οἰκείον τόπον· καὶ ἂν μὲν παύσῃ μετὰ τοῦτο ἡ πνιγμονὴ, συναγομέν τὰ χεῖλη τῆς πληγῆς μετὰ τινος κολλητικῆς ἐμπλάστρου, ἂν δ' ἐπιμείνῃ, κρατοῦμεν ἀνοικτὸν τὸ τραῦμα. Εἰς πᾶσαν δὲ περίπτωσιν δέον νὰ ἐμποδίσωμεν ἢ ν' ἀφαιρέσωμεν τὴν φλεγμονὴν δι' ἐμπράκτου ἀφλεγμάντου ἀγωγῆς.

ΣΤ΄.

Περὶ τῶν καταγμάτων τῶν σπονδύλων.

§. 901.

Τὸ κατάγμα τῶν σπονδύλων δύναται νὰ γείνη εἰς τὴν ἄκανθαν εἰς τὰς πλαγίας καὶ εἰς τὰς λοξὰς ἀποφύσεις, ἢ εἰς τὸ σῶμα τοῦ σπονδύλου· καὶ τούτων μᾶλλον κατάγνυται ἢ ἄκανθα καὶ χωρὶς νὰ βλαφθῇ ὀστικαῖος μυελός. Τὸ κατάγμα τῶν σπονδύλων γνωρίζεται μὲν ἐκ τῆς ἄλλοῖας εὐθύνσεως τῶν ἀκανθῶν, ἐκ τῆς εὐκινησίας αὐτῶν καὶ ἐκ τοῦ ἀκουσμένου κρηγμοῦ· ἀλλὰ δὲν ἐνῆμεθα νὰ διαρίσωμεν, ἂν τὸ κατάγμα παρατείνηται καὶ εἰς τὰ σώματα τῶν σπονδύλων.

§. 902.

Τῶν τόξων τῶν σπονδύλων τὸ κάταγμα εἶναι βίαις ἐπισήμου, ἀπ' εὐθείας κατ' αὐτῶν ἐνεργησάσης, ἔχγονον· γίνεται δὲ πάντοτε εἰς ἐκάτερα τὰ μέρη ταυτοχρόνως, καὶ δύναται διὰ τῆς μεταστάσεως τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος, διὰ τῆς ἐνεργείας τῆς βίαις κατὰ τοῦ ραχίτου μυελοῦ νὰ ἐπαγάγη ὅσα συμπτώματα ἐπάγει καὶ τὸ κάταγμα τοῦ σώματος τῶν σπονδύλων. Συνίσταται δὲ τὸ κάταγμα τοῦτο ἄνευ μεταστάσεως, ὡς παρετήρησεν ὁ Μαλγαλίνης, δυνάμεθα νὰ διαγνώσωμεν αὐτὸ μόνον ἐκ τῆς εὐκινησίας τῶν ἄκρων τοῦ κατάγματος καὶ ἐκ τοῦ χοιγμοῦ, ἅτινα γίνονται, ὅταν συλλάβωμεν τὴν ἄκανθην τοῦ πεπονθότος καὶ κινήσωμεν αὐτήν. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεθίστανται τὰ ἄκρα καὶ τὸ κατεαγὸς ὠθεῖται μετὰ τῆς ἀκάνθης ἐπὶ τὰ ἔσω, ἐξ οὗ τότε προφαίνεται κοίλωμά τι κατὰ τὸν πεπονθότα τόπον· ἢ τὸ μὲν τῶν ἄκρων ὠθεῖτ' ἐπὶ τὰ ἔσω, τὸ δὲ ἕτερον ἐπὶ τὰ ἔξω. Οὐδέποτε δὲ δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν ἂν τὸ κάταγμα δὲν ἐκτείνεται εἰς τὸ σῶμα τοῦ σπονδύλου.

§. 903.

Τὰ σώματα τῶν σπονδύλων σπανίως κατάγνυνται διὰ τὴν κατὰ βάθος θέσιν, διὰ τὴν βραχύτητα καὶ παχύτητα αὐτῶν, καὶ διὰ τὴν εὐκινησίαν τῆς στήλης τῶν σπονδύλων. Τὰ σώματα τῶν σπονδύλων κατάγνυνται ὑπὸ ὑπερμεγέθους μόνον ἐξωθεν βίαις, ἀπ' εὐθείας ἢ δι' ἰσχυρᾶς κάμψεως ἢ δι' ἀντώσεως κατὰ τῆς στήλης, τῶν σπονδύλων ἐνεργούσης, ἀλλὰ τότε βλάπτεται συγχρόνως καὶ ὁ ραχίτης μυελὸς ἢ τὰ ἐξ αὐτοῦ φυόμενα νεῦρα διὰ διακινήσεως, ἢ δι' ἐμπιέσεως τῶν ὀσταρίων, ἢ διὰ παρεκχύσεως ἢ διὰ γενέσεως φλεγμονῆς. Ἐκ τούτων δὲ γεννᾶται ἢ παραυτίκα, ἢ ὀλίγον χρόνον μετὰ τὴν γενομένην βλάβην, παράλυσις ὅλων τῶν κάτω τοῦ πεπονθότος τόπου κειμένων μορίων· παράλυσις μὲν τῶν κάτω ἄκρων, τῆς οὐροδόχου κύστεως (μετ' ἀλκαλικῆς τῶν οὕρων ποιότητος), καὶ τοῦ ἀπευθυμένου ἐντέρου, ὅταν τὸ κάταγμα ἔγειεν εἰς τὰ κάτω μέρη τῆς στήλης τῶν σπονδύλων· μετεωρισμὸς δὲ τῆς κοιλίας καὶ δύσπνοια, ὅταν τοῦτο ἔγειεν ἄνωτέρω. Διὰ τὴν ἀδιακόπως ὑπτίαν δὲ κατάκλισιν τοῦ ἄρρώστου, ἐξ αἰτίας τῆς παραλύσεως τῶν κάτω ἄκρων αὐτοῦ, γεννᾶται φλεγμονὴ καὶ γάγγραινα κατὰ τὸ ἱερόν ὀστέον· ἀλλ' ἢ παράλυσις προχωρεῖ ἐπὶ μᾶλλον, καὶ ὁ ἄρρώστος, ἐξ αἰτίας τῆς ὑπερβαλλούσης ἀτονίας, ἀποθνήσκει εἰς μακρότερον ἢ βραχύτερον χρόνον διάστημα, ἢ γοῦν τέσσαρας ἢ ἐξ ἑβδομάδας μετὰ τὴν γενομένην βλάβην, δι' ἄκραν τῶν δυνάμεων ἐξάνκλησιν· πολλάκις ὅμως ζῆ καὶ περισσότερον, ἢ παράλυσις ἐλαττοῦται,

καὶ ἡ ἐκ κατακλίσεως γάγγραινα ἰᾶται, ἀλλ' ἐπὶ τέλους, καὶ μετὰ ἔτη, ἀποθνήσκει ὁ ἄρρωστος ὑπὸ τῆς νωτιάδος φθίσεως,

Ὅταν δὲ γείνη κάταγμα καὶ μετάστασις τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ ὑπεράνω τοῦ τρίτου σπονδύλου τοῦ τραχήλου, ἐπακολουθεῖ ὄξυς θάνατος. Καὶ ὅταν τὸ κάταγμα γείνη ὑπὸ τὴν ἔκφυσιν τοῦ διασπειρομένου κατὰ τὸ διάφραγμα νεύρου, γίνεται πᾶράλυσις τῶν ἄνω ἄκρων καὶ τῶν κατὰ βάθος μορίων, ἧτις παράλυσις ὅμως σπανίως εἶναι τελεία, καὶ μείζων ἐνίοτε εἰς τὸν ἕτερον βραχίονα, ὅταν ἢ τὸ κάταγμα λοξόν· ἢ δύσπτοια εἶναι μεγάλη, καὶ ὁ θάνατος ἐπακολουθεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐντὸς τριῶν ἢ ἐπτὰ ἡμερῶν. Ἄν δὲ γεννηθῇ φλεγμονή, ἐπιφέρει παραλήρησιν, ἀνησυχίαν καὶ πριασμόν· ὁ ἄρρωστος ὀρθιάζεται καὶ προσπαθεῖ νὰ ἐγερθῇ καὶ ἀποθνήσκει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὰς πρώτας πέντε ἡμέρας. Ἐὰν δὲ μὴ ἢ ὄξεια ἢ φλεγμονή, δύναται καὶ ὑστερώτερον νὰ ἐπαγάγῃ τὸν θάνατον διὰ τῆς πίσεως, ἢν προξενεῖ τὸ γενόμενον δι᾽ ὕδρωμα, ἢ διὰ τῶν ἐπιγενομένων νοσηρῶν ἀλλοιώσεων τοῦ νωτιαίου μυελοῦ.

Ὁ Φίλιππος (Philippus. *Medicochirurgical Transactions et London Medical Gazette*. March 1836.) εἶδον ἀξιόλογον κάταγμα τοῦ πρώτου σπονδύλου τοῦ τραχήλου καὶ τῆς ὀδοντοειδοῦς ἀποφύσεως τοῦ δευτέρου, ἐν ᾧ ὁ ἐπικάρσιος σύνδεσμος ἔμεινεν ἀπαθής, χωρὶς νὰ ἔλθῃ εὐθὺς ὁ θάνατος, καὶ ὁ ἄρρωστος ἀπέθανε μετὰ τεσσαράκοντα καὶ ἐπτὰ ἡβδομάδας ὑπὸ ὑδροθώρακος.

Ὁ Ἰαίγηρος (ε. τ. μ. τ. Τομ. 3. σελ. 229.) λέγει ὁρθῶς, ὅτι τὰ ἀνατομικοπαθολογικὰ παρασκευάσματα τῶν προαθέντων καταγμάτων τῶν σπονδύλων, ἐξ ὧν ἔγω καὶ ἐγὼ δύο, βεβαιοῦσιν, ὅτι ἴστανται μὲν τὰ κάταγματα ταῦτα διὰ πύρου ἢ διὰ στερεᾶς συνδεσμοειδοῦς οὐσίας εἰς 8 ἢ 12 ἡβδομάδας, οὐχὶ δὲ καὶ ὅτι ὁ ἄρρωστος ἰάθη ἐκ τῆς παραλύσεως αὐτοῦ. Ὁσαύτως συμφωνῶ μετ' αὐτοῦ, ὅτι ἐνια τῶν μνημονευομένων ἰαθέντων καταγμάτων τῶν σπονδύλων εἰσὶν ὑποπτα, καὶ πιθανόν ὅτι ἦσαν μόνον συνθλάσματα, ἢ διατάσεις τῶν συνδέσμων καὶ διακινήσεις τοῦ νωτιαίου μυελοῦ· εἶδον ὅμως ἴσασιν κατάγματος σπονδύλου, μετὰ παραλύσεως τελείας τῶν κάτω ἄκρων καὶ τῆς οὐροδόχου κύστεως ὄντος, ἧτις ἀπὸ δέκα ἢ ὀχτὼ ἐτῶν προχωρεῖ ἐπὶ τὸ κρεῖττον.

§. 904.

Ἡ διάγνωσις τοῦ γενομένου ἐν τοῖς σώμασι τῶν σπονδύλων κατάγματος εἶναι ἀβέβαιος πρῶτον, διότι δὲν δυνάμεθα νὰ ἐξετάσωμεν ἀκριβῶς ταῦτα διὰ τὴν κατὰ βάθος θέσιν αὐτῶν, καὶ δεύτερον, διότι τὰ τῆς γενομένης παραλύσεως κ. τ. λ. φαινόμενα δύνανται νὰ γεννηθῶσι καὶ χωρὶς κατάγματος, ὑπὸ μόνῃς τῆς μεγάλης ἔξωθεν βίας.

§. 905.

Ὅταν δὲ κατεάγησαν καὶ ἀντιμετέστησαν ἐνὸς ἢ πλειόνων σπονδύλων αἱ ἄκανθαι, δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν αὐτὰς εἰς τὸν κατὰ φύσιν τόπον μὲ τοὺς δακτύλους, καὶ ἐπιβάλλογτες ἐκατέρωθεν σπῆλῆς, νὰ στερεώ-

σωμεν αὐτὰς δι' ἐπίδεσεως μὲ πλάτυν ἐπίδεσμον. Ἐνίοτε δὲ κατατάσσονται αὐταὶ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν εἰς τὸν οἰκτεῖον τόπον ἐπὶ ὑπερία καὶ ἡσυχῆ τοῦ ἀρρώστου κατακλίσει, λέγει ὁ Δύρανος (Aurap) καὶ Μαλγαίγνης.

Ὅταν ἐν τοῖς κατάγμασι τῶν τῶζων τῶν σπονδύλων δὲν ἔγεινε μεταστάσις, ἡσυχος μόνον θέσις τοῦ ἀρρώστου καὶ οἰκεία πρὸς τὰ συμπτώματα θεραπεία εἰσὶν ἃ δυνάμεθα νὰ προσφέρωμεν βοηθήματα. Ὅταν ὁμως τὸ κατεαγὸς ἐμπιεσθῆ, δεόν νὰ προσπαθῆσωμεν νὰ συλλάβωμεν καὶ ν' ἀναβάλωμεν μὲ τοὺς δακτύλους τὴν ἄκανθαν· ἐὰν δὲ τῶν ἀδυνάτων ᾖ τοῦτο, δεόν νὰ συλλάβωμεν ταύτην ὁμοῦ μετὰ τῶν καλυμμάτων μὲ ἰσχυρὰς ὀστάγρας, καὶ ἐν καιρῷ ἀνάγκης, δι' ἑκατέρωθεν ἐμβαλλομένων τομῶν, ν' ἀποψιλώσωμεν τὴν ἄκανθαν, νὰ συλλάβωμεν καὶ ἀναβάλωμεν αὐτὴν ἔπειτα μὲ τὰς ὀστάγρας. Ἐὰν δὲ μετὰ τὴν κατάταξιν μεθίσταται πάντοτε τὸ κατεαγὸς, νὰ θέσωμεν περὶ τὴν ἄκανθην βρόχον καὶ νὰ στηρίξωμεν αὐτὸν εἰς νάρθηκα ἐπὶ τῆς ῥάχεως τιθέμενον (κατὰ τὸν Μαλγαίγνην).

Σκοπὸς τῆς θεραπείας τῶν γενομένων ἐν τοῖς σώμασι τῶν σπονδύλων καταγμάτων εἶναι ἡ ἄρσις τῶν κακῶν ἐπακολούθων μόνον, ἐπειδὴ πᾶσα κατατάξεως ἀπόπειρα, καὶ ὅταν ἔτι ἡ διάγνωσις αὐτῶν ᾖ βεβαιωτάτη, εἶναι λίαν ἐπικίνδυνος. Ὅθεν ἀφαιροῦμεν αἷμα καθολικῶς τε καὶ τοπικῶς, ἀνὰ λόγῳ τῆ ἡλικίας καὶ τῆ κράσει τοῦ ἀρρώστου, ἐπιβάλλομεν ψυχρὰ ἐπιθρέγματα κ.τ.λ. πρὸς ἐλάττωσιν τῆς φλεγμονῆς· κενοῦμεν δὲ τὴν οὐροδόχον κύστιν διὰ τοῦ καθητηριασμοῦ, ἐπειδὴ τὰ ἀθροϊζόμενα ἐν ταύτῃ οὐρᾷ διαλύονται καὶ ἐνεργοῦσιν ἐπιβλαβῶς εἰς τὰ πλευρώματ' αὐτῆς· ἀνατρίβομεν μὲ πτητικὰς ἀλοιφὰς τὴν μετέωρον κοιλίαν καὶ τὰ παράλυτα γεγνημένα ἄκρα, ἀναμιγνύοντες εἰς τὰς εἰρημένας ἀλοιφὰς καὶ τὸ διὰ κανθαρίδων βάλμμα. Ὅταν δὲ ὁμοῦ μετὰ τοῦ κατάγματος ᾖσι βεβλαμμένα καὶ τὰ ἀπαλὰ μόρια, ὡς εἰς τὰ διὰ πυροβόλων τραύματα π. χ. δεόν νὰ ἐξαιρῶμεν τὰς ἐκλύτους παρασχίδας, ἐντέμνοντες κατὰ τὸ εἶκος τὰ πεπονθότα ἀπαλὰ μόρια· καὶ βοηθοῦμεν τὴν ἀνάρρῳσιν διὰ φαρμάκων καὶ λουτρῶν τονωτικῶν, ὅταν ἡ κατάστασις τοῦ ἀρρώστου βελτιωθῆ. Ὅταν δὲ μετὰ προηγουμένην βλάβην τῆς ῥάχεως ἐπιμείνωσι χρονίας φλεγμονῆς σημεῖα, βοηθῆμ' ἀνυσιμώτατον εἶναι ἡ ἐπίμονος χρῆσις τῶν παραχτευτικῶν, πλησίον τῆς ῥάχεως ἐπιβαλλομένων.

§. 906.

Εἰς ὅσα δὲ κατάγματα τῆς ῥάχεως γίνετ' ἐμπίεσμα, ὡς εἰς τὰ κατάγματα τοῦ κρανίου, βοηθῆμα προβάλλεται ἡ ἀποψιλῶσις τοῦ πεπονθότου τόπου δι' ἐντομῆς, ἐμβαλλομένης παρὰ τὰς ἀκάνθας, ἢ ὀπίδασις τῶν

μῶν πρὸς τὰ πλάγια καὶ ἡ ἐξαιρέσις τοῦ τόξου τῶν πεπονθότων σπονδύλων διὰ μικρῶν χοιρικίδων, ἢ διὰ τοῦ πρίνου τοῦ Ἑῦος (Hey), (κάλιστα δὲ μετὰ τοῦ Ἐΐνου τὸν ὀστεοπρίστην). Ἡ ἐγγχείρησις αὕτη ἐνηργήθη ὑπὸ τοῦ Κλίνου (Kline), Βικάμου (Wickam), Ἀττεμβυρρόβιου (Attenburrow), Τυρέλλου (Tyrgrell), Ὀλσχέρου (Holscher), Σμίθου (Schmith), καὶ Ῥογήρου (Roger), ἀλλὰ πάντοτε μετὰ ἀποτυχίας. Ὄθεν ἐκ πείρας οὐκ ὀυνάμεθα ν' ἀποδοκιμάσωμεν τὴν γνώμην τοῦ Βέλλου, ὅστις, ἐναντίον τοῦ Κωπήρου, ἀποδοκιμάζει τῆς ῥάχεως τὴν ἀνάτηρσιν, καὶ θεωρεῖ ταύτην ὡς ἐπιχειρήμα βλάπτον μᾶλλον τὸν ἄρρωστον. Τὴν αὐτὴν δὲ γνώμην ἔχει καὶ ὁ Μαλγαίγνης.

Ὁ Ἰαίγνης ὁμοῦ νομίζει, ὅτι οὐδέποτε μετὰ τὴν ἐγγχείρησιν ἔγεινε χειροτέρευσις, ἀλλὰ μᾶλλον βελτίωσις πρὸς ταῖς ἀρχαῖς μετὰ ἀνορθώσεως τῆς κινήσεως καὶ ἂν οὐδέποτε ἔγεινεν ἴσσις τελεία, τοῦτο εἶν' ἔνδειξις μᾶλλον πρὸς τὴν ἐγγχείρησιν, ὅταν ἦ φανερόν ἐμπίστρα καὶ παράλυσις, ἢ πρὸς τὴν ἀποδοκιμασίαν αὐτῆς ἐνδείκνυται δὲ αὕτη εὐθὺς μετὰ τὴν κάκωσιν καὶ πρὶν ἢ φλεγμονὴ ἐπιγείνη. Ἡ μόνη δὲ κατὰ τῆς ἐγγχείρησεως ταύτης ἀντιλογία εἶναι πάντοτε τὸ ἀδέθαιον, ἂν τὰ συμπτώματα τῆς παραλύσεως πηγάζωσιν ἐκ τῆς μεταστάσεως τοῦ κατεργότος ἢ ἐκ τῆς βλάβης αὐτοῦ τοῦ ῥαχίτου μυελοῦ, ὡς ἐγένετο καὶ καθ' αὐτὴν περιπτώσεις ἐνηργήθη ἡ ἐγγχείρησις, ὅπου μετὰ τὸν θάνατον ἀπεδείχθη τοῦ ῥαχίτου μυελοῦ διάσχισις.

Περὶ τῶν καταγμάτων τῶν ὀστέων τῆς λεκάνης.

§. 907.

Τὰ ὀστᾶ τῆς λεκάνης σπανίως κατάγνυνται, ἐπειδὴ εἰσὶ πολὺ ἰσχυρὰ, κεῖνται κατὰ βάθος καὶ καλύπτονται ὑπὸ παχυτάτων ἀπαλῶν μορίων. Ἴνα γείνη λοιπὸν κατάγμα ἀπαιτεῖται πάντοτε ὑπερβάλλουσα βία, ἥτις ὁμοῦ γενομένη ἐπάγει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ βλάβην ἐπίσημον εἰς τὰ ἀπαλά μέρη, ἢ τὰ συμπτώματα, ὅσα, διὰ τὴν βλάβην τοῦ ῥαχίτου μυελοῦ, ἐπέρχονται καὶ εἰς τὰ κατάγματα τῆς ῥάχεως, ὡς εἴρηται. Δύναται δὲ νὰ γείνη τὸ κατάγμα εἰς τὸ ἱερὸν ὄστον, εἰς τὸν κόκκυγα εἰς τὰ ὀστᾶ τῶν λαγόνων, τῆς ἠθῆς καὶ τῶν ἰσχυίων.

§. 908.

Ἡ διάγνωσις τοῦ κατάγματος κατὰ τὸ ἄνω μέρος τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ εἶναι ὀυτκόλος, ἐπειδὴ δὲν ἐκπίπτουσι τὰ ἄκρα τοῦ πεπονθότος ὀστοῦ.

Ὅταν ὁμως τὸ κατάγμα γείνη κατὰ τὸ κάτω μέρος, τὸ κάτω ἄκρον τοῦ κατεαγότος ὄστου ἐκπίπτει πρὸς τὰ ἔνδον. Κατατάσσομεν δὲ τοῦτο εἰς τὴν οἰκείαν χώραν, παραπέμποντες εἰς τὸ ἀπευθυμένον ἔντερον τὸν ἐλαιοβραχῆ δάκτυλον καὶ ὠθοῦντες αὐτὸ πρὸς τὰ ἔξω ἔπειτα δὲ βάλλομεν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ ὄστου παχὺν σπλήνα διάβροχον εἰς ἀφλεγμάντου δυνάμεως ὑγρὰ, καὶ στηρίζομεν αὐτὸν μὲ πλατὺν ἐπίδεσμον, ὅστις περιβάλλει τὸ ἱερὸν ὄστον. Ὅταν δὲ τὸ κάτω ἄκρον τοῦ κατεαγότος ὄστου ἐκπίπτῃ πάντοτε, ἐξ οὗ πόνοι σφοδροὶ γίνονται, δυνάμεθα νὰ προσπαθήσωμεν νὰ κρατήσωμεν αὐτὸ εἰς τὴν οἰκείαν θέσιν, ἐμβάλλοντες κυλινδροειδῆ πεσσὸν ἢ στρεπτὸν μοτοῦ. Ἡ δὲ λοιπὴ θεραπεία γίνεται ὡς καὶ εἰς τὰ κατάγματα τῶν σπονδύλων τῆς ῥάχews, σκοπὸν ἔχουσα τὴν κώλυσιν τῆς φλεγμονῆς τῶν ἐντοσθίων καὶ τῆς παραλύσεως τοῦ ῥαχίτου μυελοῦ καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν φυομένων νεύρων τοῦ ἱεροῦ ὄστου.

§. 909.

Ὁ κόκκυξ, διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ εὐκινησίαν καὶ τὴν κατὰ βάθος θέσιν, κατάγνεται σπανίως καὶ ἡ κάταξις τοῦ ὄστου τούτου γίνεται κατ' ἐξοχὴν εἰς ἀνθρώπους προβηχότας τὴν ἡλικίαν, ἐν οἷς οἱ ἀρθρώσεις σύνδεσμοὶ τῶν ὀστέων τοῦ κόκκυγος ἀπωστεώθησαν ἤδη. Καὶ πολλάκις ἴσως εἶναι μόνον διάσπασις καὶ ῥήξις τῶν σύνδεσμοειδῶν ἐξαπλώσεων, αἵτινες περιαμπέχουσι τὰ καθ' ἕκαστα τοῦ κόκκυγος ὄστα, ἢ πραγματικὸν κατάγμα. Αἷτιον δὲ τοῦ κατάγματος εἶναι κοινῶς κατάπτωσις τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τοῦ κόκκυγος, μεθ' ἣν ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται πόνους ἐμπεπαρμένους κατὰ τὸν τόπον τούτον καὶ αὐξανομένους εἰς τὸ βάδισμα· ψαύοντες δὲ τὸν πεπονθότα τόπον, αἰσθανόμεθα φανερῶς, ὅτι κινοῦνται τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος ὄστου. Ὅταν τὸ κάτω ἄκρον τοῦ κατεαγότος ὄστου ἐκπέσῃ πρὸς τὰ ἔνδον, κατατάσσομεν, ὠθοῦντες αὐτὸ πρὸς τὰ ἔξω μὲ τὸν παραπεμπόμενον εἰς τὸ ἀπευθυμένον ἔντερον δάκτυλον βάλλομεν ἔπειτα ἐπὶ τοῦ πεπονθότος τόπου διάβροχον σπλήνα, στηρίζοντες αὐτὸν μὲ ἐπίδεσμον Ταυοειδῆ καὶ θεραπεύομεν τὸν ἄρρωστον ἀναλόγως πρὸς τὰ παρόντα συμπτώματα.

Τὸ κατάγμα τοῦ κόκκυγος, καὶ τοι κατὰ τὸ φαινόμενον ἀσήμαντον εἶναι, δυνάτα ὁμως νὰ εἶναι ὑπερώδυνον καὶ ὀχληρὸν ἐπὶ πλείονας μῆνας. Ὁ Σούθος εἶδε δύο τοιαῦτα, ὧν τὸ μὲν ἐγένετο ἐκ ταχείας καθίσεως ἐπὶ ἐρρινοθήκης, τὸ δὲ ἕνεκα πτώσεως ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ ἐν οἷς ὁ πόνος ἦν ἤττων ἐπὶ τῇ βαδίσει ἢ ἐπὶ τῇ καθίσει. Ββελλῶν προσβολαὶ πρόσκαιρον ἀνακούφισιν ἐπήγαγον. Ἡ δὲ ἴασις ἐπέτυχε μετὰ μῆνας διά τινας προπαρασκευῆς ἀπὸ πάσης θλίψεως τὸν κόκκυγα ἐπὶ τῇ καθίσει προφυλαττούσης.

§. 910.

Τὰ δὲ ὀστᾶ τῶν λαγόνων κατάγνυνται εὐκολώτερον ἢ τὰ λοιπὰ τῆς λεκάνης. Ἡ ἴξις τοῦ κατάγματος εἶναι διάφορος, καὶ κατάγνυνται ὅτε μὲν ἀμφοτέρω τὰ ὀστᾶ τῆς λαγόνος, ὅτε δὲ τὸ ἕτερον, καὶ ποτε δὲ καὶ τὸ ὄσου τῆς ἕβης, ἢ τῶν ἰσχυίων συγχρόνως. Μόνη δὲ ἡ ὑπερβάλλουσα ἔξωθεν βία, ὅλον πᾶσις ἐξ ὕψους πολλοῦ, ὑπέρβασις ἀμάξης βαρυτάτης κ. τ. λ. δύναται νὰ κατάρη τὰ ὀστᾶ ταῦτα· ἢ δὲ βία αὐτῆς γενομένη ἐπάγει ταυτοχρόνως καὶ θλάσιν σφοδρὰν καὶ ῥήξιν τῶν ἀπαλῶν μορίων, ἐκτὸς δὲ τούτων καὶ διακίνησιν τοῦ ῥαχίτου μυελοῦ καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ φυομένων νεύρων τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ.

§. 911.

Ἡ διάγνωσις τῶν καταγμάτων τῶν ὀστέων τῆς λαγόνος, τῆς ἕβης ἢ τοῦ ἰσχυίου εἶναι πολλάκις δυσκολωτάτη, ἐπειδὴ τὰ ἄκρα τοῦ πεπονθότου ὀστοῦ πολλάκις οὐδόλως ἐκ τῆς αἰκείας θέσεως μεθίστανται. Ἡ ἐλαχίστη κίνησις τοῦ σώματος καὶ τῶν κάτω κάλων προξενεῖ πόνους σφοδροὺς κατὰ τὸν πεπονθότα τόπον. Πολλάκις δὲ δυνάμεθα διὰ τῆς ἐπιθλίψεως τῶν ὀστέων τῆς λαγόνος ἢ τῶν λοιπῶν ὀστέων τῆς λεκάνης ἢ διὰ τῆς κινήσεως τοῦ μηροῦ νὰ αἰσθανθῶμεν κίνησιν αὐτῶν τῶν ὀστέων καὶ κριγμόν. Ὅταν τὸ κατάγμα τῶν ὀστέων τῆς λαγόνος διήκη διὰ τῆς κοτύλης, καὶ ὅταν τὰ ἄκρα τοῦ πεπονθότου ὀστοῦ μεταστῶσιν, ὁ μηρὸς δύναται νὰ γείνη βραχύτερος, ὁ πούς καὶ τὸ γόνυ νὰ τραπῶσι πρὸς τὰ ἔνδον, καὶ τὸ πάθημα νὰ ὑποληφθῆ ὡς ἐξάρθρωσις τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ. Τὸ βραχύτερον σκέλος λαμβάνει τὸ κατὰ φύσιν μῆκος διὰ μικροῦ ἔλκυστου, βραχύνεται δὲ καὶ αὐθις μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ ἔλκυστου. Ὁ πούς δὲν ἐκπρέπειται ἐπὶ τὴν πλευρὰν, ἐπιθλίβοντες δὲ τὸν τροχαντῆρα ἢ τὴν ῥάχιν τοῦ ὀστοῦ τῆς λαγόνος τῆς πασχούσης πλευρᾶς, αἰσθανόμεθα κριγμόν κατὰ βάθος· ἀμφοτέροι δὲ οἱ τροχαντῆρες ἀπέχουσιν ἐξ ἴσου ἀπὸ τῆς προσθίας ἄνω ἀκάνθης τοῦ ὀστοῦ τῆς λαγόνος. Ὡσαύτως γίνεται μὲν βραχύτερον, δὲν ἀλλάσσει ὁμως τὸ εὐθὺ σχῆμα τὸ σκέλος, ὅταν μεταστῆ τὸ ὄστυν τῆς λαγόνος ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ καὶ κατεαγῆ τὸ ὄστυν τῆς ἕβης καὶ τοῦ ἰσχυίου, ἢ ὅταν γείνη κατάγμα διπλοῦν καὶ καθέτως, ὅπερ ἐγκλείει ἐκατέρωθεν τὴν κοτύλην. Πρὸς διάκρισιν λοιπὸν τοῦ κατάγματος, ἀπὸ τοῦ ἐξάρθρωματος τῶν ὀστέων τούτων χρησιμεύει εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην τὸ εὐκίνητότερον τοῦ μηροῦ καὶ ὁ κριγμὸς, ὃν εὐκόλως αἰσθανόμεθα, ὅταν κινήσωμεν τὸν μηρόν. Βυκόλως δὲ δυνάμεθα νὰ συγχύσωμεν τούτο μετὰ τοῦ κατάγματος τοῦ αὐχένου τοῦ μηροῦ. Ὅταν δὲ μεταστῶσι τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότου ὀστοῦ, αἰσθανόμεθα κατὰ τὸν τόπον τοῦ-

τον ἐκάρματά τε καὶ κοιλώματα. Τὰ κατάγματα τῶν ὀσῶν τῆς λεκάνης δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν ἔτι καὶ ἂν παραπέμφωμεν τὸν δάκτυλον εἰς τὸ ἀπευθυμένον ἔντερον ἢ εἰς τὸν κολεόν, καὶ ἐξετάσωμεν τὴν κοιλότητα τῆς λεκάνης. Ἡ ἐπὶ τὰ ἔνδον μεταστάσις τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ, καὶ ὅταν μάλιστα τὸ μεταστάν ἔχη πρᾶσιδας, δύναται νὰ ἐπαγάγη βλάβην εἰς τὰ ἔντος τῆς λεκάνης κείμενα μέρια, παρέκχυσιν τῶν οὐρῶν κ.τ.λ.

§. 912

Ἢ Ὅταν μετὰ τοῦ γενομένου κατάγματος τῶν ὀσῶν τῆς λεκάνης δὲν γείνη καὶ μεταστάσις τῶν ἄκρων τοῦ πεπονθότος ὀστοῦ, οὐδὲν ἔχομεν νὰ πράξωμεν, εἰμὴ νὰ σχηματίσωμεν τὸν ἄρρωστον τοιοῦτοτρόπως, ὥστε οἱ ἐπιφυόμενοι εἰς τὴν λεκάνην μὴ νὰ εἶναι κεχαλαρωμένοι· νὰ περιβάλωμεν ὅλην τὴν λεκάνην κατὰ τὸ εἰκὸς στερεῶς μὲ πλατὺν ἐπίδεσμον, καὶ ὁ ἄρρωστος νὰ φυλάσῃ ἄκραν ἡσυχίαν. Ἡ δὲ φλεγμονὴ ἢ ἡ βλάβη τοῦ ῥαχίτου μυελοῦ ἀπαιτοῦσιν ὅτι καὶ τὰ κατάγματα τῆς στήλης τῶν σπονδύλων. Ἄν δὲ μεταστῶσι τὰ ἄκρα τῶν κατεαγότων ὀσῶν τῆς λεκάνης, πρέπει νὰ κατατάξωμεν αὐτὰ εἰς τὴν οἰκείαν χώραν· δυνάμεθα δὲ νὰ ἐνεργήσωμεν τοῦτο εἰς τὰ κατάγματα τῶν ὀσῶν τῆς ἕβης ἢ τοῦ ἰσχίου, παραπέμποντες τὸν δάκτυλον εἰς τὸ ἀπευθυμένον ἔντερον ἢ εἰς τὸν γυναικίον κολεόν. Καὶ ὅταν διὰ παρασιδῶν βλαστῆ ἢ οὐροδόχος κύστις καὶ γείνη παρέκχυσις τῶν οὐρῶν, πρέπει νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν περαιτέρω αὐτῶν ἐξάπλωσιν διὰ τῆς καθέσεως τοῦ καθετήρος καὶ δι' ἔντομων.

Περὶ τῶν καταγμάτων τοῦ στέρνου.

§. 913.

Τὸ στέρνον κατάγνυται σπανίως διὰ τε τὴν ἐλαστικὴν αὐτοῦ σύνδεσιν μετὰ τῶν πλευρῶν, καὶ διὰ τὴν σπογγώδη οὐσίαν. Κατάγνυται δὲ ἢ διὰ πρόπτωσιν ἐξωθεν σώματος ἐπ' αὐτοῦ, ἢ διὰ βίαιαν ἀνάκλισιν τοῦ σώματος πρὸς τὰ ὀπίσω, ἢ πρόσκυψιν αὐτοῦ πρὸς τὰ πρόσω, ἢ διὰ πτώσιν ἐπὶ τῆς ῥάχως ἢ ἐπὶ τοῦ κόκκυγος· καὶ τὸ κατάγμα εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπικάρσιον μᾶλλον ἢ ἤττον, σπανίως δὲ κάθετον, ἢ γίνεται εἰς πολλὰ μέρη τοῦ ὀστοῦ. Τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος ἐμπιέζονται πρὸς τὰ ἔνδον διὰ τῆς βίας, ἣτις ἐπήγαγε τὸ κατάγμα, ἢ τὸ κάτω ἄκρον, ὅπερ διὰ τῆς κινήσεως τοῦ θώρακος ὑψοῦται μᾶλλον τοῦ ἄνω, ἐπίκειτ' αὐτῷ. Ἐμπιέσις δὲ τοῦ κάτω ἄκρου τοῦ κατεαγότος ὑπὸ τὸ ἄνω παρετηρήθη ἅπαξ μόνον (κατὰ τὸν Μαλγαίγην) καὶ ὡς ἔκγονον τῆς ἐνεργησάσης κατ' αὐτοῦ βίας θεωρητέον. Διὰ τῆς μεταστάσεως τῶν ἄκρων τοῦ πεπονθότος στέρνου,

καὶ διὰ τῆς ὀράσεως τῆς γενομένης βίας δύνανται νὰ βλαφθῶσι διαφόρως τὰ ἐντὸς τοῦ θώρακος ὄργανα, νὰ γεννηθῇ φλεγμονὴ τῶν πνευμόνων καὶ τοῦ ὑπεξωκότος ὑμένος, νὰ γείνη αἰμόπτυσις, συλλογὴ αἵματος εἰς τὸ μεσαύλιον καὶ ἔπειτα ἐκπύησις εἰς τὸ στέρον καὶ ὑποκάτω αὐτοῦ.

Κατὰ τὸν Μαλγαίγην, ἐπὶ τοῖς γενομένοις δι' ἀντώσεως κατάγμασι τοῦ ὀστέου τοῦ στέρνου, ἢ ἐπὶ τὰ πρόσω πρόσχυσις τῆς κεφαλῆς καὶ τὸ ἄλλο ἐπ' ἄλλῃ κεῖσθαι τῶν ἄκρων τοῦ κατάγματος, σημαίνουσι, ὅτι τὸ κατάγμα ἔγεινε διὰ προσκύψεως τοῦ σώματος ἐπὶ τὰ πρόσω. Ἢ δὲ ἔλλειψις τοῦ ἄλλο ἐπ' ἄλλῃ κεῖσθαι τῶν ἄκρων τοῦ κατάγματος, ἢ ἢ ἐπ' ἀλλήλων διάστασις αὐτῶν, σημαίνει ὅτι τὸ κατάγμα ἔγεινε δι' ἀνακλίσεως τοῦ σώματος ἐπὶ τὰ ὀπίσω εἰς ταῦτα δὲ ἀνάγονται καὶ τὰ διὰ συστολῆς τῶν μυῶν γενόμενα κατάγματα.

§. 914.

Ἡ διάγνωσις τοῦ κατάγματος τούτου εἶν' εὐκολος διὰ τὴν κατ' ἐπιπολὴν τοῦ ὀστέου θέσιν, καὶ διὰ τῆς ἐξετάσεως γίνεται φανερά ἡ μεταστάσις τῶν ἄκρων αὐτοῦ. Ὄταν δὲ τὸ κατάγμα γείνη χωρὶς νὰ μεταστῶσι τὰ ἄκρα αὐτοῦ, γίνεται κίνησις παρὰ φύσιν τοῦ στέρνου, ὅταν ὁ ἀρρώστος ἀναπνῆ, καὶ κρηγῶς, ὃν αἰσθάνεται καὶ αὐτὸς ὁ ἀσθενῆς, ὅστις ταυτοχρόνως αἰσθάνεται καὶ πόνον ἐμπεπαρμένον κατὰ τὸ στέρον καὶ αὐξανόμενον ἐν τῇ ἀναπνοῇ· συνεθεύοντα δὲ σημεῖα εἰσὶν ἀλυσιμὸς μέγας, βῆξις, αἰμόπτυσις, καρδιωγμὸς κ. κ. λ.

§. 915.

Ὄταν μὲν τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος ὀστέου δὲν ἐκτοπισθῶσι, βάλλομεν ἐπὶ τοῦ πεπονθότος τόπου σπλήνα διαθροχόν εἰς ἀφλεγμάντου δυνάμειος ὑγρὰ, καὶ ἐπιδέομεν τὸν θώρακα μὲ πλατὺν στηθόδεσμον τοιουτοτρόπως, ὥστε νὰ συστῆλωμεν τὰς κινήσεις τοῦ θώρακος, ἐξ οὗ ἢ μᾶλλον ἢ ἥττον σύσφιγξις τοῦ στηθόδεσμου γίνεται κατὰ τὸ αἰσθημα τοῦ ἀρρώστου. Ὁ ἀρρώστος δεόν νὰ κῆται ἡσύχως, ἔχων ὀλίγον ἀνάρροπον τὸ στηθος καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τὰ πρόσω κεκλιμένην. Ὄταν δὲ ἐκτοπισθῶσι, δεόν νὰ κατατάξωμεν αὐτὰ παραυτίκα, ἀνακλίνοντες πολὺ πρὸς τὰ ὀπίσω τὸν ἀρρώστον, ὑποβάλλοντες ὀπισθεν τῆς ράχεως αὐτοῦ προσκεφάλαιον, καὶ ἐπιπιζόντες μὲ τὰς χεῖρας τὸ ὑπερέχον ἄκρον τοῦ κατεαγότος. Ἐὰν δὲ οὕτω δὲν ἐπιτύχωμεν, καὶ τὰ συμπτώματα ὥσι κατεπείγοντά, δεόν, λέγουσι, ν' ἀπογυμνώσωμεν τὸν πεπονθότα τόπον καὶ νὰ κατατάξωμεν τὰ ἐκπεσόντα ἄκρα διὰ τοῦ ἀναβολαίου καὶ ὅταν οὐδὲ οὕτως ἐπιτύχωμεν νὰ κατατάξωμεν αὐτὰ, ἀποκόψαντες προηγουμένως μὲ τὸν φάκωτὸν ἐκκοπέα τὸ ἕτερον ἄκρον, ἢ ἀνατρήσαντες τὸ στέρον, ὅπερ ὁ X. Βέλλος καὶ ἄλλοι ἀποδοκιμάζουσιν, διότι πρὸς τῇ ὑπαρχούσῃ βλάβῃ προστίθεται καὶ ἕτερα χωρὶς ὠφελείας, ὅπερ καὶ ἐξ ἰδίας μου πείρας ἐθεβαιώθην. Ὄταν δὲ μετὰ

τὴν κατάταξιν ἐπιβρέπη· τὸ ἕτερον τῶν ἄκρων πρὸς τὸν ἐκτοπισμὸν, φυλάττομεν αὐτὰ εἰς τὸ κατὰ φύσιν σχῆμα ἐπιθέσει κλιμακωτοῦ σπληνὸς καὶ ἐπιθέσει στυθοδέσμου, ὅπερ προσεπάθησαν νὰ ἐπιτύχωσιν ὁ μὲν Δυπιτρένος διὰ τινος νάρθηκος, ὁ δὲ Γύνθηρος (Guenther) διὰ νάρθηκος μετὰ τῆς ἐξ ἀμύλου κόλλας, ἐπὶ τοῦ ὄσου τοῦ στέρνου σφραγιζέντος. Ἐὰν δὲ ἰαθῆ τὸ τοιοῦτον κάταγμα, χωρὶς νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὴν οἰκείαν χώραν τὰ ἐκτοπισθέντα αὐτοῦ ἄκρα, δύναται νὰ γεννηθῆ διὰ τῆς μὴ οἰκείας ταύτης ἐνώσεως βῆξ ἀδιάκοπος, ἀλυσμὸς καὶ ὀχληρὸς καρδιωγμὸς. Ἄλλ' ὅμως ἐγὼ οὐδεμίαν ἐνόχλησιν τῆς ἀναπνοῆς εἶδον ἐν τοιούτῳ τινί, κακῶς πωρωθέντι κατάγματι. Ἡ δὲ καθόλου θεραπεία γίνεται ἀναλόγως τῇ συνούσῃ μετὰ τοῦ κατάγματος βλάβῃ καὶ τῇ φλεγμονῇ τῶν ὀργάνων τοῦ στήθους. Συλλογὴ δὲ αἵματος καὶ πύου ὀπισθεν τοῦ στέρνου δύναται νὰ καταστήσῃ ἀναγκαίαν τὴν ἀνάτρησιν τοῦ στέρνου.

Θ'.

Περὶ τῶν κατάγμάτων τῶν πλευρῶν.

§. 916.

Συχνότερον κατάγνυνται αἱ κατώτεραι γνήσαι πλευραί· ἐπειδὴ αἱ μὲν ἀνώτεραι γνήσαι στεγάζονται ὑπὸ τῆς κλειδῆς, αἱ δὲ νόθοι, διὰ τὴν εὐκινήσιαν, ὑπέκουσιν εἰς τὴν ἐξωθεν βίαν. Αἱ πλευραὶ κατάγνυνται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καθ' ὃν τόπον εἰσὶ μᾶλλον κερταί· κατάγνυνται δὲ διὰ βίαν, πιέζουσιν αὐτάς ἀπὸ τῶν ἔμπροσθεν πρὸς τὰ ὀπίσω, ἢ ἀπὸ τῆς μεσότητος αὐτῶν πρὸς τὰ ἔνδον, ἢ διὰ σφοδρὰν συστολὴν τῶν μυῶν. Καὶ ὅταν μὲν γείνη τὸ πρῶτον τὰ ἄκρα τῆς κατεαγείσης πλευρᾶς φέρονται πρὸς τὰ ἔξω, ὅταν δὲ τὸ δεύτερον, πρὸς τὰ ἔνδον, βλάπτουσι δὲ τότε τὸν ὑπεζωκῶτα ὑμένα ἢ καὶ τοὺς πνεύμονας, ἐπάγουσι φλεγμονὴν εἰς ταῦτα, παρέκχουσιν αἵματος εἰς τὸ κύτος τοῦ θώρακος καὶ ἐμφύσημα. Αἱ ἐπιφάνειαι τῶν ἄκρων τῆς κατεαγείσης πλευρᾶς εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λοξαὶ καὶ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀκανονιστῶς ὀδοντωταί. Τὰ κατάγματα τῶν πλευρῶν δύναται νὰ εἶναι καὶ ἀτελεῖ, ἢ γουν ἢ ῥωγμαὶ ἐπιμήκεις, ἢ ῥωγμαὶ τῶν χεϊλέων, αἵτινες, λοξῶς κατὰ μῆκος τῆς πλευρᾶς διήκουσαι, δὲν φθάνουσι τὸ ἕτερον χεῖλος· ἢ κατάγνυνται τὸ ἔσω μόνον ἢ ἔξω πέταλον τῆς πλευρᾶς. Παρασχίδες δὲ γίνονται μόνον ἐπὶ τοῖς διὰ πυροβόλων ὄπλων γινόμενοις κατάγμασιν.

Ὅτι δὲ σφοδρὰ βῆξ δύναται νὰ προξενήσῃ κάταγμα τῆς πλευρᾶς, ὅπερ ἔνιοι παραλόγως δὲν ἀποδέχονται, ἀποδείκνυται, ἐκτὸς τῶν παρατηρήσεων τοῦ Γωχίου, Μοντεγίου (Monteggia), Βρουσσαίου (Broussais) καὶ Ναγκιβέλλου (Nankivell), καὶ ἐκ κατάγματος πλευρᾶς, περὶ οὗ γίνεται λόγος ἐν τῇ ἐν Δουβλίῳ ἰατρικῇ ἐφημερίδι.

(Public Journal of medical and chemical Science. 1833. July. pag 333), ἡ ὕπερ ἐγένετο εἰς τεσσαράκοντα καὶ ἑπτὰ ἐτῶν γυναῖκα διὰ σφοδρὰν βῆχα. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν τοῦτο μετὰ τοῦ ἐπακολουθοῦντος πόνου κατὰ τὸ στήθος διὰ διάρρηξιν μωσῶν τινων ἰνῶν ἕνεκα σφοδρᾶς βηχός. Εἰς τὰς τοιαύτας περιπτώσεις ἡ ἐκτὴ πλευρὰ φαίνεται, ὅτι ὑπόκειται τὸ πλεῖστον εἰς τὴν κάταξιν, καὶ πιθανόν, ὅτι συστρίνει εἰς τοῦτο νοσηρὰ ἀλλοιώσεις, ἀτροφικὴ λέπτυνσις τῶν πλευρῶν.

§. 917.

Ἡ διάγνωσις τῶν καταγμάτων τούτων εἶν' ἐνίοτε πάνυ δύσκολος, ἐπειδὴ τὰ ἄκρα τῆς κατεαγείσης πλευρᾶς δύνανται νὰ ἐκτοπισθῶσι μόνον πρὸς τὰ ἐξω καὶ ἔνδον (πολλάκις δὲ ἀναλαμβάνουσι καὶ πάλιν τὸ κατὰ φύσιν αὐτῶν σχῆμα μετὰ τὴν κάταξιν), τὴν δὲ ἐκτόπισιν ταύτην δὲν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν ἀκριβῶς, ὅταν ὁ ἄρρώστος ἢ εὐτραφής, καὶ μάλιστα ὅταν ἔγεινεν ἡδὴ καὶ ὄγκος. Ὁ ἄρρώστος αἰσθάνεται πόνον ἐμπεκαρμένον καὶ μᾶλλον ἢ ἦτον σφοδρὸν, ὅστις αὐξάνεται, ὅταν γίνηται ἀναπνοή· αἰσθανόμεθα κριγμὸν, ὅταν, ἐπιβαλόντες τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ πεπονθότος τόπου κελεύσωμεν τὸν ἄρρώστον νὰ βῆξῃ· αἰσθανόμεθα κριγμὸν καὶ ἀνωμαλίαν ἐνίοτε τῆς πλευρᾶς, ὅταν ἐξετάσωμεν αὐτὴν ἀκριβῶς μὲ τὸν δάκτυλον καθ' ὅλον τὸ μῆκος καὶ πιέζωμεν αὐτὴν ἐναλλάξ. Τὸ δὲ κατὰ τὸν πεπονθότα τόπον γινόμενον ἐμφύσημα εἶναι σημεῖον βεβαιότατον κατεαγείσης πλευρᾶς.

§. 918.

Ἡ τοπικὴ θεραπεία τῶν καταγμάτων τῶν πλευρῶν εἶναι νὰ ἐπιδέσωμεν ἰσχυρῶς καὶ δεόντως τὸν θώρακα μὲ ἐπίδεσμον πλατῦν, καὶ νὰ ἐμποδίσωμεν οὕτω τὰς κινήσεις τῶν πλευρῶν. Ὅταν δὲ τὰ ἄκρα τῆς κατεαγείσης πλευρᾶς ἐτράπησαν πρὸς τὰ ἔνδον ἢ ῥέπωσιν εἰς τοῦτο, ἐπιβάλλομεν εἰς τὸ ἐμπρόσθιον καὶ ὀπίσθιον ἄκρον τῆς κατεαγείσης πλευρᾶς σπλήνας, καὶ ἐπιδέομεν ἔπειτα τὸν στήθόδεσμον. Ὁ κυριώτερος σκοπὸς τοῦ ἐπιδέσμου τούτου εἶναι νὰ ἐμποδίσῃ τὰς ἰσχυροτέρας κινήσεις τοῦ θώρακος· ὁ ἄρρώστος δὲν ἀκούει πλέον τόσῳ συνεχῶς τὴν ἀντιμετάστασιν τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος, καὶ ὁ πόνος ἐλαττοῦται. Ἀλλ' ὁ στήθόδεσμος δεόν νὰ μὴ ὑπερβαίῃ τὸν ξιφοειδῆ χόνδρον, ὅπως μὴ ἐμποδίξῃ τὴν κοιλιακὴν ἀναπνοήν. Μηδὲνα δ' ἐπίδεσμον νὰ ἐπιβάλλωμεν, ὡς τινες παραινοῦσιν, εἶναι ὡς ἐπεταί ἦτον οἰκείον. Ἄλλως δὲ ἡ θεραπεία ἔστω ἀνάλογος πρὸς τὴν φλεγμονὴν, ἥτις γεννᾶται ἐκ τῆς ἐξωθεν γενομένης βίας ἢ ἐκ τοῦ κατάγματος. Ὁ ἄρρώστος πρέπει νὰ διάγῃ ἡσυχώτατα, ν' ἀφαιρέσῃ κατ' ἐπανάληψιν αἷμα κ. τ. λ. βῆξ δὲ σφοδρὰ, ἥτις προξενεῖ εἰς τὸν ἄρρώστον πόνους πολλοὺς καὶ ἐκτόπισιν τῶν ἄκρων τῆς κατεαγείσης πλευρᾶς, ζητεῖ δὲ τῆς προσηκούσης ἀφλεγμάντου ἀγωγῆς καὶ νυχρωτικῆς δυνάμεως

φάρμακα, γαλάκτωμα μετὰ νίτρου καὶ ὀπίου ἢ ἐκχυλίσματος ὑσχυάμου. Ὅταν δὲ γείνη παρέγχυμα εἰς τὸ κύτος τοῦ θώρακος, ἐμφύσημα, ἢ ἡ ἀγωγή γίνεται κατὰ τοὺς δοθέντας ἐν τῷ περὶ τραυμάτων τοῦ θώρακος κανόνας. Τὰ ἄκρα τῆς κατεαγείσης πλευρᾶς δύνανται νὰ ἐμπισθῶσι τόσῳ πολὺ, ὥστε νὰ ἐπαγάγωσι βλάβας θανασίμους· τὸ ἐμπισθῶν ἄκρον δύναται καὶ μέχρι τῆς καρδίας νὰ ὑποχωρήσῃ (κατὰ τὸν Δυπιτρενον καὶ Δονσι-δάλην (Lonsdale)· ὁ Ἀμεσθούρις (Amesbury) εἶδεν ἐν κατάγματι τριῶν πλευρῶν ῥήξιν τῆς μεσοπλευρίου ἀρτηρίας καὶ θάνατον ἐξ αἰτίας τῆς αἰμορροαγίας.

Πρὸς τὸν ἄνω ῥηθέντα σκοπὸν χρησιμεύει κάλλιστα στηθόδεσμος, εἰκότως ἐπιτιθέμενος. Ὁ Γραίφης μετεχειρίσθη πρὸς τοῦτο στηθόδεσμον ἐλαστικὸν δι' ἐλατηρίων σπειροειδῶν κατεσκευασμένον. Ὁ Λαρύς τὸν ἔμμονον αὐτοῦ ἐπίδεσμον καὶ ὁ Σεύτινος περιέπλεσε μὲ κόλλαν ἐξ ἀμύλου νάρθηκος ἐκ παπύρου. Ὁ δὲ Μαλγαίγνης λέγει νὰ ἐμποδίζωμεν τὴν ἀναπνοὴν ἐπὶ τὴν ὑγιᾶ πλευρὰν τοῦ θώρακος, καὶ ν' ἀφίνωμεν ταύτην ἐλευθέραν ἐπὶ τὴν πάσχουσαν, διὰ ταινιῶν τοῦ κολλητικοῦ ἐμπλάστρου, αἵτινες φερόμεναι ἀπὸ τῆς ἐβδόμης πλευρᾶς τοῦ ἀπαθοῦς μέρους τοῦ θώρακος ἐπὶ τὴν τοῦ πεπονθότος, ἐκείθεν δὲ ὀπισθεν τῆς βίχως ἐπὶ τὸν ὦμον τοῦ ἀπαθοῦς πρὸς τὰ πρόσω, τελευτῶσιν ἐπὶ τοῦ ὄστου τῆς λαγόνος τοῦ πεπονθότος μέρους. Ὁ δὲ Βαλλίσιος λέγει, ὅτι ἐπιβολὴ νάρθηκος ἐκ παπύρου ἐστρωμένου καὶ κατὰ τὸν τόπον τοῦ κατάγματος διατρήτου ἀνακουφίζει πολὺ.

§. 919.

Πολλάκις κατάγνυνται οἱ συνδέαντες τὰς πλευρὰς μετὰ τοῦ στέρνου χόνδροι καὶ μὴ ἀποστεωθέντες. Ὅταν τὸ κατάγμα τοῦ χόνδρου ἢ πλησίον τοῦ στέρνου, φέρεται πρὸς τὰ ἐξω τὰ πρὸς τὰ ἐσω ἄκρον καὶ σταυροῦται μετὰ τοῦ πρὸς τὰ ἐξω ἄκρου τανάπαλιν δὲ, ὅταν τὸ κατάγμα τοῦ χόνδρου ἢ μακρὰν τοῦ στέρνου, γίνεται δὲ τοῦτο ἐκ τῆς δακτυλοειδοῦς καταψέσεως τοῦ τριγώνου μυός. Ἡ διάγνωσις εἶν' εὐκόλος διὰ τὴν ἐκτόπισιν τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος, καὶ ἡ κατάταξις δὲν εἶναι δύσκολος καὶ γίνεται, ἐὰν προσαρμόσωμεν εἰς τὴν οἰκίαν θέσιν ἐν καιρῷ τῆς εἰσπνοῆς τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος. Ἐπειτα δὲ περιβάλλομεν τὸ στήθος μὲ προσήκοντα στηθόδεσμον, ὅστις δὲν δύναται μὲν νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐκτόπισιν τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος, κρατεῖ ὅμως ταῦτα διαπλασθέντα εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν ἐλαττοῦναι λοιπὸν τοὺς πόνοους, οἵτινες προέρχονται ἐκ τῆς κινήσεως τῶν ἄκρων τῆς κατεαγείσης πλευρᾶς, καὶ οὕτω συντείνει εἰς τὴν ἔνωσιν αὐτῶν, ἥτις γίνεται δι' ὀστώδους δακτυλίου, περιλαμβάνοντος μᾶλλον ἢ ἥττον ἐντελῶς τὰ ἄκρα.

I'.

Περὶ τῶν καταγμάτων τῆς ὠμοπλάτης.

§. 920.

Ἡ ὠμοπλάτη κατάγνυται κατὰ τὸ ἀκρώμιον, κατὰ τὸν αὐχένα, κατὰ τὴν κορακοειδῆ ἀπόφυσιν, κατὰ τὸ σῶμα καὶ τέλος· κατὰ τὴν κάτω γωνίαν. Κατάγνυται δὲ πάντοτε δι' ὑπερβάλλουσαν ἐξωθεν βίαν, ἀπ' εὐθείας ἐπ' αὐτῆς ἐνεργουῦσαν, ἐξ οὗ καὶ τὰ συνεδρεύοντα συμπτώματα τῆς θλάσεως εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦ κατάγματος αὐτοῦ ἐπικινδυνωδέστερα.

§. 921.

Πρὸ πάντων δὲ κατάγνυται τὸ ἀκρώμιον καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπικαρσίως καὶ κατὰ τὴν βάσιν αὐτοῦ. Τὸ κάτω ἄκρον τοῦ κατεαγότος ὁστοῦ φέρεται πρὸς τὰ κάτω διὰ τὸ βῆρος τοῦ βραχίονος, ἢ δὲ ὠμοπλάτη τρίπεται πρὸς τὰ κάτω καὶ ὀλίγον πρὸς τὰ ἔσω· ἢ φυσικὴ στρογγυλότης ἐλαττωταί, καὶ ὁ τόπος ἐναυθα γίνεται μᾶλλον ἐπίπεδος· διὰ τῆς ἐπιψαύσεως αἰσθανόμεθα κατὰ τὸν πεπονθότα τόπον κενόν τι, ὅπερ ἐξαλείφεται, εἰς ἀπαγάγωμεν τοῦ σώματος ὀλίγον τὸν βραχίονα καὶ ἄρωμεν αὐτὸν πρὸς τὰ ἄνω παραλλήλως τῷ ἔσῳ, ἐκτός δὲ τούτου γίνεται καὶ κριγμὸς εἰς τὰς κινήσεις αὐτὰς τοῦ βραχίονος. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν κατάγνυται τὸ ἀκρώμιον. ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται παραυτικὰ πτώσιν τοῦ βραχίονος, καὶ ἐν δύνатаι ν' ἄρῃ τούτου εὐκόλως. Ἐὰν ὅ ἐν τῷ κατάγματι τούτῳ διαρραγῇ τὸ περισστέον ὀλίγον ἢ οὐδὲλλως, τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος δύστανται ὀλίγον ἢ οὐδὲλλως ἀπ' ἀλλήλων, τὸ κάτω προέχει ὀλίγον μόνον γωνιῶδως πρὸς τὸ ἄνω, καὶ δυνάμεθα νὰ βεβαιωθῶμεν περὶ τοῦ κατάγματος μόνον ἐκ τῆς εὐκινήσεως τοῦ κατωτέρου ἄκρου καὶ ἐκ τοῦ κριγμοῦ, εἰς μὴ συνῆ ὄγκος ἐπισημότετος.

Πρὸς κατάταξιν τῶν διεστώτων ἄκρων τοῦ κατεαγότος ὁστοῦ καὶ πρὸς κράτησιν αὐτῶν εἰς τὴν οἰκείαν χώραν, βάλλομεν, μεταξύ τοῦ βραχίονος καὶ τοῦ σώματος ὑποκάτω τῆς μασχάλης, προσκεφάλαιον κωνοειδές, φέροντες τὴν βάσιν αὐτοῦ ὑπὸ τὸ ὠλέκρανον, ἔπειτα δὲ στηρίζομεν τὸν βραχίονα πρὸς τὰ ἄνω καὶ κρατοῦμεν αὐτὸν ἐν τῇ θέσει ταύτῃ μὲ ἐπίδεσμον, ὃν περιβάλλομεν ἐν εἴδει κειμένου ἀριθμητικοῦ σημείου οο εἰς τὰς δύο ὠμοπλάτας καὶ τὸ ὠλέκρανον τῆς ἐμπαθοῦς πλευρᾶς, τὸν δὲ πῆχυν ὑποστηρίζομεν ἔπειτα ἐμβάλλοντες αὐτὸν εἰς ἀγκύλην.

Ἐὰν δὲ ὁ ἐπίδεσμος οὗτος δὲν προσαρμόζηται, ὡς εἰς γυναῖκας π. χ. μετὰ πεπληθότων μαστῶν, στηρίζομεν τὸν βραχίονα μὲ ἀγκύλην συντό-

ως ἐπιβεβλημένην, ἢ κοιτάζομεν τὸν ἀσθενῆ εἰς τὴν κλίνην, ἔχοντα τὸν βραχίονα ὀρθογωνίως τοῦ σώματος ἀπέχοντα.

§. 922.

Ἐὰν αὐτὴν τῆς ὠμοπλάτης κατάγνυται σπανίως καὶ πάντοτε δι' ὑπερβάλλουσαν βίαν, ἧς ἐπιφέρει ταυτοχρόνως καὶ θλάσιν μεγάλην. Τὸ κάτω ἄκρον τοῦ κατεαγότος ὅσπου φέρεται πρὸς τὰ κάτω τοιουτοτρόπως, ὥστε ὁ ὦμος φαίνεται ὡς ἂν ἐξηθρωμένος· διακρίνεται ὁμως τὸ κατάγμα τοῦτο τῆς ἐξαρθρώσεως τοῦ ὠμου πρῶτον, ὅτι ὁ βραχίον αἶρετ' εὐκόλως πρὸς τὰ ἄνω καὶ καταπίπτει πάλιν εὐκόλως, ἐὰν ἀφήσωμεν αὐτόν, καὶ δεύτερον, ὅτι γίνεται κριγμός. Ἡ ἐπίδεσις γίνεται ὁμοίως ὡς καὶ εἰς τὸ κατάγμα τοῦ ἀκρωτίου, ἐξαιρουμένου μόνον τοῦ κωνοειδοῦς προσκεφαλαίου.

Ἐνιοὶ τῶν ἱατρῶν ἀμφιβάλλουσι περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ κατάγματος τούτου, νομίζοντες κατάγματα τῆς κεφαλῆς τοῦ ὅσπου τοῦ βραχίονος (Α. Κώπηρος καὶ Σοῦθος) εἶναι τὰ ὡς τοιαῦτα περιγραφόμενα.

§. 923.

Ἐὰν δὲ κατεαγῇ ἡ κορακοειδὴς ἀπόφυσις, ὅπερ σπανίως μόνον γίνεται, τὸ κάτω ἄκρον τοῦ κατάγματος, ἐὰν ταυτοχρόνως διαρραγῇ καὶ ὁ κατὰ τὴν κλείδα καὶ κορακοειδῆ ἀπόφυσιν σύνδεσμος, φέρεται πρὸς τὰ κάτω· ἐκ τούναντίου δὲ γνωρίζεται τὸ κατάγμα μόνον ἐκ τῆς εὐκινησίας καὶ ἐκ τοῦ κριγμοῦ. Κατατάσσομεν δὲ τὸ κατάγμα τοῦτο ἐπικλίνοντες τὸν βραχίονα πρὸς τὸ στήθος, καὶ κρατοῦντες αὐτόν εἰς τὸ σχῆμα τοῦτο δι' ἐπίδεσεως. Πάντοτε δὲ πρέπει μεγάλα νὰ εἶναι ἐνταῦθα τὰ συμπτώματα τῆς θλάσεως, καὶ τὸ κάλλιστον εἶναι ἡ στήριξις τοῦ βραχίονος πρὸς τὸ στήθος, προσεγγιζομένου διὰ τινος περιζώματος.

§. 924.

Τὸ σῶμα τῆς ὠμοπλάτης κατάγνυται καθίπτως ἢ ἐπικαρσίως· καὶ ὅταν μὲν τὸ κάθετον κατάγμα παρατελεῖται πρὸς τὴν ῥάχιν τῆς κατεαγείσης πλάτης, τὰ ἄκρα σπανιώτατα ἐκτοπίζονται, ἢ ἡ ἐκτόπισις αὐτῶν, ὅταν γείνη, εἶναι πάντοτε μικροτάτη. Εἰς τὸ κατάγμα τοῦτο ἐπιβάλλοντες τὴν παλάμην ἐπὶ τῆς ὠμοπλάτης καὶ κινῶντες τοῦ πεπονηότος μέρους τὸν βραχίονα, αἰσθανόμεθα κριγμόν· πρὸς ἴασις δὲ τοῦ κατάγματος τούτου ἐπιβάλλομεν σπλήνας διαθρόχους εἰς ἀφλεγμάντου δυνάμει φάρμακα, καὶ κρατοῦμεν τὸν βραχίονα εἰς τὸ σῶμα προσηλωμένον διὰ τοῦ ἐν τῷ 921. §. ῥηθέντος ἐπίδεσμου. Τὸ σῶμα τῆς ὠμοπλάτης σπανιώτατα κατάγνυται ἐπικαρσίως ὑπεράνω τῆς ῥάχεως αὐτῆς, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ ὑπὸ τὴν ῥάχιν πλησίον τῆς κάτω γωνίας· φέρεται δὲ τότε τὸ κάτω ἄκρον τοῦ κατεαγότος ὅσπου πρὸς τὰ πρόσω, ἢ πρὸς τὰ πρῶσω καὶ ἄνω ταυτοχρόνως.

Εἰς τὰ κατάγματα τῆς κάτω γωνίας τῆς ὠμοπλάτης συμβάλλει μεγάλως πρὸς ἴασιν ἢ προσέγγισις τοῦ βραχίονος εἰς τὸ σῶμα. Ἡ ἴασις γίνεται μὲν ὀλίγον ἀνωμάλως, ἀλλ' ἡ ἀνωμαλία αὕτη κατ' οὐδένα λόγον ἐμποδίζει τὰς κινήσεις τοῦ βραχίονος. Ὅταν δὲ τὸ κατάγμα γείνη ὀλίγον τι ἀπωτέρω τῆς γωνίας τῆς ὠμοπλάτης, δυνάμεθα μὲν νὰ συνάξωμεν πρὸς ἄλληλα τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος ὀστού, φέροντες τὸν βραχίονα πρὸς τὸ στήθος, καὶ στηρίζοντες αὐτὸν εἰς τὸ σχῆμα τοῦτο τοιοιυτοτρόπως, ὥστε ἡ χεὶρ νὰ κῆται ἐπὶ τοῦ ἀπαθοῦς ὤμου· ἀλλὰ τὴν ἐπίδεσιν ταύτην καὶ κράτησιν τοῦ βραχίονος ὑσκόλως ὑποφέρει ὁ ἀσθενής· ὅθεν ἀναγκαζόμεθα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ νὰ φέρωμεν μόνον πρὸς τὸ στήθος τὸν βραχίονα, καὶ νὰ στηρίξωμεν αὐτὸν ἐνταῦθα διὰ τοῦ ἐπιδέσμου.

§. 925.

Ὅταν δὲ γείνη καὶ ἀπόθραυσις τῆς ὠμοπλάτης, ἡ θεραπεία πρέπει νὰ γείνη κατὰ τοὺς γενικοὺς κανόνας, ὡς ἐν τοῖς ἐπιπεπλεγμένοις κατάγμασιν. Ἐξαιρέτως δὲ πρέπει νὰ φροντισωμὲν περὶ τῆς προσηκούσης ἐξαιρέσεως τῶν παρασχίδων τοῦ κατεαγότος ὀστού καὶ τῶν ἄλλοτρίων σωμάτων, καὶ περὶ τῆς ἀκωλότου ἐκρύψεως τοῦ πύου, ἐμβάλλοντες τομάς κατὰ τὸ εἶκος μεγάλας, ὅπως ἄλλως μὴ ἀβροῖζεται τὸ πῦον ὑπὸ τὴν ὠμοπλάτην· καὶ ὅταν τοῦτο γείνη, ἐνδείκνυται πολλάκις καὶ ἡ ἀνάτρησις τῆς ὠμοπλάτης.

Περὶ τῶν καταγμάτων τῆς κλειδός.

§. 926.

Ἡ κλεὶς κατάγνυται ἢ μεταξὺ τοῦ πρὸς τὸ στέρνον πέρατος καὶ τῆς πρὸς τὴν κορακοειδῆ ἀπόφυσιν συμφύσεως, ἢ μεταξὺ ταύτης καὶ τοῦ πρὸς τὸ ἀκρωμίον πέρατος. Τὸ μὲν πρῶτον γίνεται συνεχέστερον καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ βίαν γενομένην ἐπὶ τοῦ ὤμου, εἰς τὸν ἀγκῶνα ἢ εἰς τὴν παλάμην, ἐκτεταμένον ὄντος τοῦ βραχίονος· τὸ δὲ δευτέρον διὰ βίαν εἰς τὴν κλειδα αὐτήν, ἀπ' εὐθείας γενομένην, ὁμοῦ δὲ μετὰ τοῦ κατάγματος τότε εἶναι καὶ θλάσις τῶν ἀπαλῶν μορίων.

§. 927.

Ἡ εἰάγνωσις τοῦ κατάγματος τῆς κλειδός μεταξὺ τοῦ πρὸς τὸ στέρνον πέρατος καὶ τῆς συμφύσεως κατὰ τὴν κορακοειδῆ ἀπόφυσιν εἶν' εὐκόλος πάντοτε· ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται πόνον κατὰ τὸν πεπονθότα τόπον· αἱ κινήσεις τοῦ βραχίονος τοῦ πεπονθότος μέρους γίνονται μετὰ δυσκολίας μὲν, ἀλλ' οὐχὶ μετὰ πολλῶν πόνων· ὁ ἄρρωστος ἀδυνατεῖ νὰ φέρῃ τὸν βρα-

χίονα εἰς τὴν κεφαλὴν, δύναται δὲ νὰ πράξῃ τοῦτα, ἀφ' οὗ παρέλθωσιν ἢ ἐλαττωθῶσιν οἱ πόνοι· ὁ ὤμος εἶναι κατώτερος τοῦ ἀπαθοῦς καὶ πρὸς τὰ ἔσω ἐξαρτώμενος, ὁ δὲ βραχίον πρὸς τὰ ἔσω ἐστραμμένος· ὁ ἄρθρωτος στηρίζει τὸν ἀγκῶνα μὲ τὴν ἄλλην χεῖρα, καὶ τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγῆτος ὀστού εἰσὶν ἐπαισθητῶς ἐκτετοπισμένα, ἡγουν τὸ μὲν πρὸς τὸ στέρνον εἶναι πρὸς τὰ πρόσω καὶ ἄνω, τὸ δὲ πρὸς τὸ ἀκρώμιον φέρεται ὑποκάτω τοῦ ἄλλου καὶ πρὸς τὰ κάτω· ὁ ὤμος ὑψοῦτ' εὐκόλως πρὸς τὰ ἄνω καὶ οὕτως εὐθετοῦνται μὲν τὰ ἐκτοπισθέντα ἄκρα τοῦ κατάγματος, ἀλλ' ἐκτρέπονται καὶ πάλιν εὐθὺς ἀφ' οὗ ἀφίσωμεν τὸν βραχίονα ἀστήρικτον· καὶ ποτε δὲ γίνεται καὶ κριγμὸς ἐπαισθητός.

Ὅταν τὸ κατάγμα τῆς κλειδὸς ἢ ἐπικάρσιον (παρετήρησα δὲ τοῦτο συχνάκις εἰς τὰ παιδιά), δὲν ἐκτοπίζονται τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγῆτος ὀστού. Ὅταν τὸ κατάγμα ἢ ἀτελές, ὡς πολλάκις γίνεται εἰς τὰ παιδιά, οὐδόλως μισθιστανται τὰ ἄκρα τοῦ κατάγματος, καὶ γνωρίζεται τοῦτο μόνον ἐκ τῆς εὐκινήσιος καὶ ἐκ τοῦ περιγεγραμμένου ὄγκου κατὰ τὸν τύπον τοῦ κατάγματος. Καὶ μόνον σπανίως γίνεται, ὅταν τὸ κατάγμα εὐθύνῃται ἀπὸ τῶν κάτω καὶ ὀπίσω πρὸς τὰ ἄνω καὶ πρόσω, νὰ κηται τὸ ἄκρον τοῦ πρὸς τὰ ὀπίσω πέρατος τῆς κλειδὸς μεθ' ἑαυτῆς τῆς κάτω αὐτοῦ ἐπιφανείας ἐπὶ τῆς ἄνω τοῦ ἄκρου τοῦ πρὸς τὰ πρόσω πέρατος, κατὰ τὸν Βρυνιγγαῦσεων (Brüninghausen). Ὅταν δὲ τὸ κατάγμα ἢ διπλοῦν, τὸ μέσον τεμάχιον τοῦ ὀστού δύναται ν' ἀναστραφῇ καὶ νὰ τεθῇ καθέτως, ὥστε δυσκόλως δυνάμεθα νὰ ἐπανορθώσωμεν αὐτὸ εἰς τὴν οἰκείαν θέσιν.

§. 928.

Ἐν γένει δὲ τὸ κατάγμα τῆς κλειδὸς δὲν εἶναι πάθημα ἐπίσημον, κινδυνώδες δὲ μόνον, ὅταν ταυτοχρόνως βλασθῶσι καὶ τὰ ἀπαλὰ μόρια, ἢ τὰ ὑποκάτω τῆς κλειδὸς κείμεν' ἄγγεια καὶ νεῦρα· καὶ ἡ μὲν εὐθέτησις τοῦ κατάγματος εἶν' εὐκόλος, ἢ δὲ ἴσως σπανιώτατα ἐπιτυγχάνει ἄνευ ἀνωμάλου ἐνώσεως τῶν ἄκρων. Ἄλλ' ἡ ἀνωμαλία αὕτη οὐδὲν ἐπιφέρει ἐμπόδιον εἰς τὰς κινήσεις τοῦ βραχίονος, ὅταν δὲ εἶναι μεγάλη. Ἐὰν δὲ ἢ ἀπρέπεια ἢ ἐπίσημος, εἰάν τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγῆτος ἠνώθησαν εἰς ὀξεῖαν γωνίαν, ἢ ἄρσις τοῦ βραχίονος εἶναι ἀδύνατος τότε, ὁ δελτοειδὴς ἰσχνοῦται, ἢ ὠμοπλάτη προέχει πολὺ καὶ ἡ κλεῖς κυρτοῦται. Ἐν τεχνητῶ τινι γενομένῳ ἄρθρῳ, δὲν ἦτο μὲν δυσέργεια τοῦ βραχίονος (κατὰ τὸν Γέρδον καὶ Οὐελπεαῦσον), ἀλλὰ καὶ αἱ ἐνέργειαι τοῦ βραχίονος ἦσαν ἡμιτελεῖς (κατὰ τὸν Ἑβερλον).

§. 929.

Πρὸς κατάταξιν τοῦ κατάγματος τῆς κλειδὸς λαμβάνομεν τὸ ἄνω μέρος τοῦ βραχίονος ἀπὸ τῶν ἔσω, καὶ ὠθοῦμεν αὐτὸν πρὸς τὰ ἔξω καὶ ὀλίγον πρὸς τὰ ὀπίσω, ἐν ᾧ μὲ τὴν ἄλλην χεῖρα φέρομεν τὸν ἀγκῶνα πρὸς τὰ ἔσω καὶ ὀλίγον πρὸς τὰ πρόσω, ἢ βάλλομεν τὸ γόνυ μεταξύ τῶν ὠμοπλα-

των καὶ μὲ τὰς χεῖρας ἐλκύομεν πρὸς τὰ ὀπίσω τοὺς ὤμους. Ἐπίδεσμοι δὲ πρὸς κράτησιν τῆς κλειδῆς εἰς τὴν οἰκείαν χώραν εἰσὶν (ἐξαιρουμένων τῶν ἀνοικείων τὴν σήμερον ἐπίδεσμων, οἷον τοῦ στάχυος τοῦ Γλαύκου (Γαληνοῦ), τῆς μήτρας τῆς κλειδῆς, τοῦ παρακλησίου τῷ ἀριθμητικῷ χειρὶ δ, (τοῦ Παραίου καὶ Πετίτου) τοῦ ἀστέρος (τοῦ Βάσσου), τῆς κατιούσης ἀκάνθης τοῦ βραχίονος (τοῦ Κλύγου καὶ Ῥιχτέρου), ὁ σαυρὸς τοῦ Ἑῖς ἐρου (Heister), ὁ ἐπίδεσμος τοῦ Βρασδώρου καὶ Εὐήρου (Evers), ὁ τελαμῶν τοῦ Βρυγιγγαυσένου, Οὐϊλέλμου καὶ Ἐβέρλου (Eberl), ὁ ἐπίδεσμος τοῦ Δεσώλου καὶ Βοῦέρου, ὁ ἐπίδεσμος τοῦ Βρεφέλδου (Brefeld), τοῦ Ἐϊχειμήρου (Eicheimer), τοῦ Κοππενσταίτηρου (Koppenstaedter) καὶ Κεκκέλυος (Keckely)· προσέτι δὲ ὠφέλιμον εὐρέθη καὶ ἡ κατάκλισις τοῦ ἄρρώστου ἐπὶ τὴν ὑγιᾶ πλευρᾶν, σπριζομένου ὀπισθεν μὲ προσκεφάλαιον καὶ ἔχοντος τὸν ἀγκῶνα ὡς δυνατὸν πρὸς τὰ ὀπίω τοῦ σώματος τεθειμένον, ἢ ὀριζόντιος κράτησις τοῦ πήχεως καὶ τοῦ ὠλεκράνου ἐπὶ τοῦ σώματος δι' ἐπιτραχηλίου ἐπίδεσμου, καὶ ἡ ἐπίδεσις τοῦ βραχίονος εἰς τὸ σῶμα δι' ἐπίδεσμου, προσέτι καὶ ἡ συνδέσμευσις τῶν ἀγκῶνων ὀπίσω εἰς τὴν βράχιν.

Ὁ Ἐάρλης (Earle) ἐφεύρηκε διὰ τὸ κατάγμα τῆς κλειδῆς ἀγκύλην, δι' ἧς συνέχεται καλῶς τὸ ἄνω ἄκρον τοῦ βραχίονος, καὶ ἡ ἀγκύλη αὕτη προσαρμύζεται οἰκείως καὶ εἰς τὰ κατάγματα τοῦ ἀκρωμίου καὶ τῆς ὀμοπλάτης. Τὴν ἀγκύλην ταύτην ἐπιδιώρθωσεν ὁ Ἀμεσβούρος.

Ὁμοίως καὶ ὁ Ῥιχεράνδος ἀπαρτεῖται ἐκ τοῦ τριγύλου τὸν βραχίονα μὲ ἀπλοῦν ἐπιτραχηλίον ἐπίδεσμον, δι' οὗ σπριζέται ὁ ἀγκῶν καὶ ὁ βραχίον πρὸς τὸ σῶμα· ὑποβάλλει δὲ εἰς τὴν μασχάλην ἀπλοῦν σπλήνα πρὸς ἀπόσμηξιν τῶν ἰδρωτῶν καὶ πρὸς κώλυσιν τῶν ἀναξασμῶν· ὁ δὲ Οὐάτμανος (S. Wattman, medicinishe Jahrbucher des K. K. oest. Staates B. St. 2) ἐπιβάλλει τὴν ἄκραν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ἀπαθοῦς ὤμου καὶ σπριζεῖ αὐτὴν μὲ ὀθόνια, ὑποβάλλων εἰς τὸν ὀξὺν ἀγκῶνα δακτύλιον. Ὁ δὲ Μαύωρ (Mayor. Gazette médicale 1835. N°. 15.) ἐπιβάλλει κατὰ τὸ κάτω τριτημέριον τοῦ βραχίονος τρίγωνον ὀθόνιον περὶ τὸν θώρακα, ἔπειτα δὲ φέρει τὸ κατακρεμῶμενον τρίγωνον τοῦ ὀθονίου μεταξὺ τοῦ πήχεως καὶ τοῦ στήθους πρὸς τὰ ἄνω, καὶ τὸ μὲν φέρεται ἐπὶ τοῦ πεπονθότος, τὸ δὲ ἐπὶ τοῦ ἀπαθοῦς ὤμου, σπριζοῦνται δὲ ἀμφοτέρω κατὰ τὴν βράχιν εἰς τὸ περὶ τὸν θώρακα ἐπιβληθὲν μέρος τοῦ ὀθονίου.

§. 930.

Οἱ πρὸς τὰ ὀπίσω τὸν ὤμον ἔλκοντες ἐπίδεσμοι (τοῦ Ἑῖστέρου, Βρασδώρου, Εὐήρου, Βρυγιγγαυσένου καὶ Οὐϊλέλμου) ἔχουσι τὸ ἐλάττωμα, ὅτι δὲν κρατοῦσιν εἰκότως τὰ εὐθετηθέντα ὀστᾶ, ὅτι ἐπάγουσιν εὐκόλως ἀνάξασμους εἰς τὴν μασχάλην, ὄγκον εἰς τὸν βραχίονα καὶ πολλάκις ἀφορήτους πόνους εἰς τὸν ἄρρώστον, ὅταν μάλιστα οὗτοι ᾧσι πλατεῖς καὶ οὐχὶ στρογγύλους ὑπεστρωμένους. Ὅχληρὰ ἐξίσου εἶναι εἰς πολλοὺς ἄρρώστους καὶ

ἢ συνεχῆς κατάκλισις εἰς τὴν κλίνην. Τοῦ Δεσώλου, λαϊπὸν καὶ Βουέρου οἱ ἐπίδεσμοι εἰσὶν οἱ οἰκειότεροι εἰς τὰ κατάγματα ταῦτα· καὶ ὁ μὲν πρῶτος μεταχειρίζεται προσκεφάλαιον κωνοειδές ὅσον πέντε ἢ ἕξ δακτύλων μακρὸν καὶ ὅσον τριῶν καὶ ἡμίσεος πλατὺ κατὰ τὴν βάσιν. Τὸ προσκεφάλαιον τοῦτο, τὴν βάσιν ἔχον πρὸς τὰ ἄνω, βάλλει μεταξὺ τοῦ βραχίονος καὶ τῆς κατ' αὐτὸν πλευρᾶς, καὶ στηρίζει αὐτὸ μὲ περιβολὰς ἐγκύκλου ἐπίδεσμου· ἔπειτα δὲ φέρει τὸν ἀγκῶνα πρὸς τὰ πρόσω ἄνω καὶ ἔσω, καὶ στηρίζει αὐτὸν μὲ ἐγκυκλον ἐπίδεσμον, καὶ ἐκατέρωθεν μὲν τοῦ κατάγματος βάλλει διαθρόχους σπλήνας, ἐπ' αὐτοῦ δὲ ναρθήκιον ἐκ παπύρου, ἅπερ στηρίζει μὲ ἐπίδεσμον, ὅστις βάλλεται εἰς τὴν δεξιὰν μασχάλην, ἐκεῖθεν φέρεται εἰς τὸ στῆθος ἐπὶ τοῦ πεπονθότος ὤμου καὶ ὀπίσω τοῦ βραχίονος πρὸς τὸν ἀγκῶνα, ἐκεῖθεν δὲ πρὸς τὴν ὑγιᾶ μασχάλην, πρὸς τὴν ῥάχιν, πρὸς τὸν ἄρθρωστον ὤμον καὶ διὰ τῆς ἔμπροσθεν ἐπιφανείας τοῦ βραχίονος πρὸς τὸν ἀγκῶνα, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν ῥάχιν καὶ τὴν ὑγιᾶ μασχάλην, καὶ οὕτως, ἀπὶ οὗ πράξη περιβολὰς τινὰς τοιαύτας, τελειώνει τὸν ἐπίδεσμον μὲ ἐγκυκλίους περιβολὰς εἰς τὸ σῶμα· ἀπαιροεῖ δὲ ἔπειτα ἐκ τοῦ τραχήλου τὸν πῆχυν μὲ ἀγκύλην.

Τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἔχει καὶ ὁ ἐπίδεσμος τοῦ Βουέρου, ἀλλ' ὑπερτερεῖ τοῦτον κατὰ ταῦτο μόνον, ὅτι εἶναι ἀπλούστερος, ὅτι προσαρμόζετ' εὐκολώτερον, καὶ δὲν συσφιγγεῖ τόσον τὸν θώρακα· ἔχουν τὸ εἰρημένον προσκεφάλαιον κρατεῖται μὲ δύο ταινίας προσδεομένης εἰς τὸν ἀπαθῆ ὤμον, καὶ ὁ βραχίων διὰ μιᾶς ζώνης ἐπὶ τοῦ σώματος κατὰ τὸ προσῆκον σχῆμα.

Ἄλλὰ καὶ οἱ δύο οὗτοι ἐπίδεσμοι εἰσὶ κατὰ πολλὰ ἑλλειπεῖς· ἐπειδὴ ἵνα κρατήσωσιν εἰς τὴν οἰκείαν θέσιν τὰ εὐθετηθέντα ἄκρα τοῦ κατάγματος, εἶναι ἀνάγκη νὰ περισφιγγθῶσιν ἰκανῶς, περισφιγγόμενοι δὲ, γίνονται ἀφόρητοι, καὶ εἰς τὰς γυναῖκας μετὰ πεπληθότων μασῶν οὐδὲως ἐφαρμόζονται· ἐκτός δὲ τούτου γίνονται χαλαροί, καὶ εἶναι ἀνάγκη ν' ἀλλάσσωνται συχνάκις, καὶ ἀφίνουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀκαμφίαν τοῦ ὄλου βραχίονος ἐφ' ἰκανὸν χρόνον μετὰ τὴν ἴασιν, ἐξ οὗ ἔνιοι τῶν ἰατρῶν, οἷον ὁ Δυπύτρενος, Κλοκεύτης, Σαλαμών καὶ Ἰαίγηρος, ὑποβάλλουσι προσκεφάλαιον μόνον μὲ ταινίας, ἀγκύλην εἰς τὸν πῆχυν, καὶ στηρίζουσι ταῦτα μὲ περιβολὰς ἐγκύκλου ἐπίδεσμου, ἀπὸ τοῦ πῆχεως ἐπὶ τοῦ πεπονθότος ὤμου φερομένης. Πρὸς τούτοις δὲ πρέπει νὰ συλλογισθῶμεν καὶ ὅτι ἡ ἀκριβὴς ἔνωσις τῶν ἄκρων τοῦ κατάγματος γίνεται οὐχὶ τόσον ἐκ τῆς ἐπίδεσεως, ὅσον ἐκ τοῦ σχήματος καὶ τῆς εὐθύνσεως τοῦ κατάγματος· (διὰ τοῦτο πολλάκις ἀπομένει κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥ-τον ἀπρέπεια, καὶ ἂν ἡ ἐπίδεσις ἔγεινεν ἀκριβέστατα)· καὶ ἐπειδὴ τέλος εἰς τὰ παιδιά οἱ

ἐπίδεσμοι οὗτοι δὲν δύνανται νὰ εἶναι ἱκανῶς στερεοὶ διὰ τὸ ἐλαστικὸν τῶν πλευρῶν· ὅθεν ἡ ἀπαιώρησις τοῦ βραχίονος ἐκ τοῦ τραχήλου δι' ἐπίδεσμου, δι' οὗ στηρίζεται οὗτος εἰς τὸ σῶμα ταυτοχρόνως, ἢ καὶ ἡ ταυτοχρόνος ἐπιβολὴ προσκεφαλαίου κωνοειδοῦς εἰς τὴν μασχάλην, ὅπως ἔχωμεν τὸν ὦμον μᾶλλον ἐπὶ τὰ ἔξω, ὅταν δι' αὐτοῦ τὰ ἄκρα τοῦ κατάγματος ἐνῶνται ἀκριβέστερον πρὸς ἄλληλα, εἶναι ἡ ἀπλουστάτη καὶ οἰκειοτάτη ἀγωγὴ, ἐπειδὴ αὕτη ἐκτὸς ὅτι οὐδεμίαν προξενεῖ ἐνόχλησιν, συντείνει ἐξ ἴσου, ὡς καὶ πᾶς ἄλλος ἐπίδεσμος, εἰς ἴσιν τοῦ κατάγματος. Κατὰ τὴν κατ' ἐπανάληψιν ληφθεῖσαν πειρὰν μου πρέπει ὅλων τῶν ἤδη ῥηθέντων ἐπιδέσμων νὰ προτιμήσω τὸν τοῦ Βρεφέλδου, ὅστις εἶναι ἀπλούς, προσαρμοζέτ' εὐκόλως, καὶ ἐνοχλεῖ ἥττον τῶν ἄλλων· συνίσταται δὲ εἰς σανίδιον, ὅπερ ἔχον ὑπόστρωσιν παχεῖαν, βάλλεται ὀπίσω εἰς τὴν ῥάχιν, καὶ εἰς δύο καλῶς ἡμφιεσμένους τελαμῶνας, οἵτινες ἐλαύνουσι τοὺς ὦμους πρὸς τὰ ὀπίσω, προσηλούμενοι εἰς τὸ ῥηθὲν σανίδιον. Ἄν δὲ ὁ Σευτίνιος ἐπίδεσμος καθ' οἷον δῆποτε τρόπον ἐπιβαλλόμενος (κατὰ τὸν Μαύηρον [Mayer]), δύναται νὰ ὠφελῆσῃ, καθ' ἄνωτέρω εἴρηται περὶ τῶν διαφορῶν ἐπιδέσμων, εἶναι λίαν ἀμφίβολον.

§. 931.

Πάντοτε πρὸς ταῖς ἀρχαῖς δέον νὰ μὴ συσφιγγόμεν πολὺ τὸν ἐπίδεσμον, ἔπειτα ὅμως δυνάμεθα νὰ συσφιγγόμεν αὐτὸν ἐπὶ μᾶλλον. Ὁ ἄρρώστος πρέπει νὰ μένῃ ἡσυχος τὰς πρώτας ἡμέρας μετὰ τὴν ἐπίδεσιν, ἔπειτα δὲ δύναται νὰ περιπατῇ. Σημειωτέον ὅμως ὅτι τὸ ὄρθιον κάθισμα, ἐν ᾧ ὁ ἄρρώστος στηρίζεται ἐπὶ τοῦ ἀπαθοῦς ἀγκῶνος, καὶ ἔχει ἐλευθέραν τὴν παθοῦσαν πλευρὰν, ἐμποδίζει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν ἐκτόπισιν τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος ὁστοῦ καὶ τοῦ ἐπιδέσμου, καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἄρρώστος δέον νὰ καθεύδῃ οὕτως ἐσχηματισμένος. Ἐν διαστήματι πέντε ἢ ἕξ ἐβδομάδων πωροῦται ἐντελῶς τὸ κατάγμα. Τὰ δὲ συνεδρεύοντα συμπτώματα θεραπεύονται κατὰ τοὺς γενικοὺς κανόνας.

§. 932.

Ὅταν δὲ τὸ κατάγμα γείνη ἐν τῷ μεταξύ τῆς κορακοειδοῦς ἀποφύσεως καὶ τοῦ πρὸς τὸ ἀκρώμιον πέρατος τῆς κλειδός, δὲν ἐκτοπίζοντ' εὐκόλως τὰ ἄκρα, ἐξ οὗ καὶ ἡ διάγνωσις εἶναι πολλακίς πάνυ δύσκολος. Ἡ μεταστάσις τῶν ἄκρων, ἐὰν γείνη, εἶναι ἴσως τῆς ἐνεργούσης βίας ἔκγονος, καὶ σχεδὸν πάντοτε φέρεται τὸ ἐσωτερικὸν ἄκρον τοῦ κατεαγότος ἐπὶ τὸ ἐξωτερικόν. Τῆς θεραπείας αὐτοῦ σκοπὸς εἶναι ἡ κράτησις τοῦ βραχίονος πρὸς τὸ σῶμα ἐπὶ προσκεφαλαίου καὶ ἡ ἄρσις τῶν συμπτωμάτων τῆς

θλάσεως. Ὑπάρχει δὲ μετάστασις τῶν ἄκρων, εὐθετοῦμεν ταῦτα ὡθού-
τες τὸν ὤμον ἐπὶ τὰ ἄνω καὶ ὀπίσω καὶ ἐπιπιέζοντες τὸ προέχον ἄκρον.

IB.

Περὶ τῶν καταγμάτων τοῦ ὄστου τοῦ
βραχίονος.

§. 933.

Τὸ ὄστον τοῦ βραχίονος κατάγνυται κατὰ τὸν αὐχένα καὶ κατὰ τὸ
σῶμ' αὐτοῦ.

§. 934.

Κάταγμα τοῦ αὐχένος τοῦ ὄστου τοῦ βραχίονος εἶναι τὸ γινόμενον ἢ
πλησίον τῶν κονδύλων, ἢ εἰς αὐτοὺς τοὺς κονδύλους, ἢ ὑπεράνω αὐτῶν εἰς
τὸν κυρίως αὐχένα τοῦ ὄστου τοῦ βραχίονος. Καὶ ὅταν μὲν ἦ τὸ πρῶτον,
τὸ μὲν ἄνω ἄκρον τοῦ κατεαγῆτος ὄστου φέρεται πρὸς τὰ ἔξω καὶ ἄνω
διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἐπιρράχιτου καὶ ὑπορράχιτου μυὸς τῆς ὠμοπλάτης,
τὸ δὲ κάτω πρὸς τὰ ἔσω διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ πλατέος ραχίτου μυὸς, τοῦ
μεγάλου στήθικου καὶ τοῦ μεγάλου στρογγύλου μυὸς· ὅταν δὲ τὸ δεύτερον,
οὐδεμία γίνεται μετάστασις τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγῆτος ὄστου, ἐπειδὴ ὁ
πεπονηὸς τόπος καλύπτεται ὀρθρίως ὑπὸ μυῶν, καὶ μάλιστα ἂν δὲν
διάρραγῇ τὸ περισστέον καὶ τὸ ἀπνευρωδὲς εἶλημα· καὶ ὅταν τὸ τρίτον,
φέρεται τὸ κάτω ἄκρον τοῦ κατεαγῆτος ὄστου πρὸς τὰ ἔσω. Ἀλλ' ὅμως
ἢ μετάστασις, δύναται νὰ γένη διαφόρως, καθ' ἣν φορὰν ἐνήργησεν ἢ ἔξω-
θεν προσπίπτουσα βία. Ἐπὶ τῶν καταγμάτων δὲ τοῦ κατὰ τοὺς ἀνατόμους
αὐχένος τοῦ ὄστου τοῦ βραχίονος δύναται ἢ κεφαλή αὐτοῦ νὰ διασχισθῇ
εἰς πλείονα τεμάχια, ἅπερ μεθίστανται διαφόρως κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς
ἔξωθεν βίας.

§. 935.

Ἡ διάγνωσις τοῦ καταγματος τούτου εἶναι δυσκολωτάτη, καὶ μάλιστα
ὅταν ἦδῃ ἐγένειεν ὄγκος· ὁ ἀσθενὴς αἰσθάνεται κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς
γενομένης βίας πόνον σφοδρὸν, πολλάκις δὲ καὶ κριγμὸν, καὶ δὲν δύναται
νὰ κινήσῃ τὸν βραχίονα. Ὑπὸ τὸ ἀκρώμιον γίνεται μὲν κοιλότης, ἀλλ'
ὁ ὤμος ἔχει τὸ κατὰ φύσιν σχῆμα.

Τὸν βραχίονα δυνάμεθα μὲν νὰ κινήσωμεν καθ' ὅλας τὰς ἕξεις, ἀλλὰ
μετὰ πόνων· ἀκούομεν δὲ πολλάκις καὶ κριγμὸν καὶ μικρὰν κίνησιν τῆς
κεφαλῆς τοῦ βραχίονος, ὅταν βάλωμεν ἐπὶ τοῦ πεπονηθότος ὤμου τὴν
μίαν χεῖρα, καὶ ἐλκύσωμεν μὲ τὴν ἄλλην τὸν βραχίονα, περιστρέφοντες
αὐτὸν ταυτοχρόνως. Ὅταν δὲ τὸ ἄκρον τοῦ κατεαγῆτος ὄστου τραπῇ πρὸς

τὰ ἔνδον, αἰσθανόμεθα ὑπὸ τὴν κοιλότητα τῆς-μασχάλης προβολὴν τινα οὐχὶ στρογγύλην.

Τὸ κατάγμα τοῦτο γίνεται διὰ μεγάλην βίαν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ τοῦ ὤμου γενομένην, ἣτις ἐπάγει συγχρόνως καὶ θλάσιν καὶ φλεγμονὴν μεγάλην· σπανιώτερον δὲ γίνεται καὶ διὰ πτώσιν ἐπὶ τοῦ ἀγκῶνος ἢ ἐπὶ τῆς ἄκρας χειρὸς, ὅταν ὁ βραχίον τύχη μεμακρυσμένος τοῦ σώματος· γίνεται δὲ τοῦτο συνεχέστερον μὲν εἰς τὰ παιδιά καὶ εἰς τοὺς γέροντας, σπανιώτερον δὲ εἰς τοὺς μεσοκόπους.

§. 936.

Ἡ κατάταξις τοῦ κατάγματος τούτου γίνεται τὸν δετὸν τρόπον ἀφ' οὗ βοηθὸς μὲν σφρίξῃ μετ' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν τὸν ὤμον τοῦ ἀρρώστου, ἕτερος δὲ τῇ μὲν τῶν χειρῶν συλλάβῃ τὸν πῆχυν ὑπεράνω τοῦ καρπού, τῇ δὲ πῆσθ τὸν πῆχυν, ὁ χειρουργὸς περιελίσσει νῦν τὸν βραχίονα μὲ διάβροχον ἐπίδεσμον καὶ, περιβάλλων τὸν ἀπαθῆ ὤμον μὲ τινὰς ἐπινεμήσεις, δίδει τὸν ἐπίδεσμον εἰς βοήθην τινα. Ἐπιβάλλει δὲ νάρθηκα μὲν στενὸν, ἐκτεινόμενον ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν ἀγκῶνα καμπῆς μέχρι τοῦ ἀκρωμίου, δεύτερον δὲ ἀπὸ τοῦ ἔξω κονδύλου μέχρι τοῦ ἀκρωμίου, τρίτον δὲ ἀπὸ τοῦ ὠλεκράνου μέχρι τοῦ χεῖλους τῆς μασχάλης, καὶ τέτατον ἀπὸ τοῦ ἔσω κονδύλου μέχρι τῆς μασχάλης, καὶ στηρίζει αὐτοὺς με κατωῦστας ἐπινεμήσεις τοῦ ἐπίδεσμου. Μεταξὺ δὲ τοῦ βραχίονος καὶ τῆς κατ' αὐτὸν πλευρᾶς υποβάλλει προσκεφάλαιον, τὴν βάσιν ἔχον, ὡς καὶ εἰς τὸ κατάγμα τῆς κλειδοῦς, πρὸς τὰ ἄνω, καὶ προσεπιδέει ἔπειτα τὸν βραχίονα ἐπὶ τοῦ θώρακος μὲ σκεπαρνοειδεῖς ἐπινεμήσεις, αἵτινες φέρονται περὶ τὸν θώρακα. Πρὸς στηρίξιν δὲ τοῦ ἀγκῶνος γίνονται καὶ τινες ἐπινεμήσεις τοῦ ἐπίδεσμου ὑπὸ τὸν ἀγκῶνα καὶ ἐπὶ τοῦ ἀπαθοῦς ὤμου. Ὁ δὲ πῆχυς ἀπαιρεῖται εἰς ἀγκυλίην ἐκ τοῦ τραχήλου. Ἀλλὰ τοῦ τοιούτου προσκεφαλαίου ἢ υποβολῆς δὲν εἶναι πολλάκις ἀναγκαῖα. Ἡ ἐπίδεσις αὕτη πρέπει ν' ἀλλάσθῃται πολλάκις, ἐπειδὴ μετακινεῖτ' εὐκόλως αὕτη πιέζει μεγάλως τὸν θώρακα καὶ δὲν ἀρμόζεται εἰς γυναῖκας, ὅσαι ἔχουσι ματιοῦς πεπληθήτας. Διὰ ταῦτα λοιπὸν, καὶ διότι διὰ τῆς ἐπίδεσεως ταύτης οὐδ' ὅπως ἐν ἀμείνῃ νὰ ἐνεργήσωμεν εἰς τὸ ἄνω ἄκρον τοῦ κατεαγότος ὀστού, ἀνυσιμώτατον κρίνεται ὁ Ριχεράνδος νὰ προταγάγωμεν τὸν πεπονήθον βραχίονα εἰς τὴν κατ' αὐτὸν πλευρὰν, νὰ κάμφωμεν τὸν πῆχυν οὕτως, ὥστε ἡ ἀεὶρα χεῖρ νὰ κηται ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου ἀπαθοῦς ὤμου, καὶ ὁ βραχίον νὰ στηρίζηται εἰς τὴν κατ' αὐτὸν πλευρὰν δι' ἐγκυκλίων ἐπινεμήσεων, αἵτινες ἐνεργοῦσι κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸν ἀγκῶνα. Διὰ τοῦ σχήματος τούτου προσάγεται τὸ κάτω ἄκρον τοῦ κατεαγότος ὀστού πρὸς τὸ ἄνω, καὶ ἡ πλευρὰ τοῦ θώρα-

κος χρησιμεύει εἰς τὸν βραχίονα ὡσανεὶ νάρθηξ. Ἀλλὰ τὸ σχῆμα τοῦτο δὲν ὑποφέρουσιν οἱ ἄρρωστοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ ὁ ῥηθεις ἤδη συνεκτικὸς ἐπίδεσμος ἀπεδείχθη μοι πάντοτε ὁ οἰκειότερος. Ἐξώσθη δὲ τὸ κάτω ἄκρον τοῦ κατάγματος, διὰ τῶν ἀπαλῶν μορίων, ὅπερ μόνον ἐπὶ τὴν ἔνδον πλευρὰν κατὰ τὴν κορακοειδῆ ἀπόφυσιν ἴδον, δεόν νὰ προσπαθῶμεν νὰ κατατάξωμεν αὐτὸ δι' οἰκείας τάσεως τοῦ βραχίονος, καὶ ἂν οὕτω δὲν δυναθῶμεν, νὰ κρατήσωμεν εἰκότως τὸν βραχίονα ἐπὶ ἀχυρωτοῦ σακκιδίου, καὶ ἂν ἐπιγείνη πύησις, νὰ κατατάξωμεν τὸ κάτω ἄκρον εἰς τὸν οἰκείον τόπον δι' ἐπανειλημμένης καθεκάστην ἐκτάσεως, ἐπέτυχον δὲ δις τούτου. Δέον δὲ μηδὲ τὰ συμπτώματα τῆς θλάσεως καὶ φλεγμονῆς νὰ λησμονῶμεν.

Ἐὰν δὲ τὰ ἄκρα τοῦ κατάγματος δίστανται ὅλως ἀπ' ἀλλήλων, οὐδὲλλος δύναται νὰ ὠφελῆσῃ εἰς τὴν κατάταξιν ἢ κατ' εὐθὺ ἐπὶ τὰ κάτω ἔκτασις τοῦ βραχίονος, ἐπειδὴ ἡ κεσαλὴ τοῦ βραχίονος δύναται νὰ περιστραφῇ τοιουτοτρόπως, ὥστε τὰ ἄκρα τοῦ κατάγματος δύναται νὰ συναφθῶσι πρὸς ἀλλήλα μόνον, ἐὰν ἄρωμεν τὸν βραχίονα ὑπὲρ γραμμὴν, ἧτις ἀντιστοιχεῖ εἰς τὴν κλειδα.

§. 937.

Τὸ σῶμα τοῦ ὀστέου τοῦ βραχίονος κατάγνυται ἢ ὑπεράνω τῆς ἐπιφύσεως τοῦ δελτοειδοῦς μυός, ἢ κατὰ τὴν μεσότητά, ἢ εἰς τὸ κάτω ἄκρον. Καὶ ὅταν μὲν γείνη τὸ κατάγμα ὑπεράνω τῆς ἐπιφύσεως τοῦ ἤδη ῥηθέντος μυός, τὸ μὲν ἄνω ἄκρον τοῦ κατεαγότος ὀστέου τρέπεται πρὸς τὰ ἔσω, τὸ δὲ κάτω πρὸς τὰ ἔξω ὅταν δὲ εἰς τὴν μεσότητά τοῦ ὀστέου, τὸ μὲν ἄνω ἄκρον τοῦ κατεαγότος ὀστέου φέρεται πρὸς τὰ ἔξω, τὸ δὲ κάτω πρὸς τὰ ἔσω, καὶ ταυτοχρόνως πρὸς τὰ ἄνω, ὅταν τὸ κατάγμα ἦ λοξόν· καὶ ὅταν τρίτον τὸ κατάγμα γείνη εἰς τὸ κάτω ἄκρον τοῦ ὀστέου τοῦ βραχίονος, ἂν μὲν ἦ καθ' ὃ μέρος τὸ ὀστέον σκεπάζεται ὑπὸ τοῦ τρικεφάλου καὶ τοῦ βραχιονίου μυός, ἢ ἐκτόπισις γίνεται καθ' ὅλας τὰς ἰξεις, ἂν δὲ πλησίον τῆς ἀρθρώσεως, ἢ ἐκτόπισις γίνεται μόνον πρὸς τὰ πρόσω ἢ ὀπίσω.

Ἡ διάγνωσις τῶν καταγμάτων τούτων εἶν' εὐκόλος διὰ τῆς εὐκινησίας, τοῦ κριγμοῦ καὶ τῆς μεταστάσεως τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος. Ἡ ὀδοντωτὴ ὁμως ποιότης τῶν ἄκρων στηρίζει ταῦτα τοιουτοτρόπως πρὸς ἀλλήλα, ὥστε ταῦτα συνέχονται στερεῶς καὶ οὐδένα κριγμὸν ἀκούομεν, καὶ δύνατ' εὐκόλως νὰ μᾶς ἀπατήσῃ, ὥστε νὰ ὑπολάβωμεν τοῦτο ὡς κατάγμα ἀτελές. Μόνον δὲ ὅταν ἦ τὸ κατάγμα εἰς τὸ κάτω ἄκρον τοῦ ὀστέου τοῦ βραχίονος δύναται νὰ ὑποληφθῇ τοῦτο ὡς ἐξάρθρωσις τοῦ ἀγῶνος· τὸ ὠλέκρανον φέρεται πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἄνω διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ τρικεφάλου, ἐξέχει ὅσον ἡμίσεος ἢ ὅσον ἐνός καὶ ἡμίσεος ὀακτύλου,

καὶ ὑπεράνω αὐτοῦ εἶναι κοιλότης· τὸ ἄνω ἄκρον τοῦ κατεαγότος εἶναι πρὸς τὰ πρόσω, καὶ ἀπεργάζεται προβολὴν μεγάλην καὶ ἄνισον· ἡ διάμετρος τοῦ βραχίονος πλησίον τοῦ ἀγκῶνος ἀπὸ τῶν πρόσω πρὸς τὰ ὀπίσω εἶναι ὑπερβαλλόντως μεγάλη, ὁ δὲ πῆχυς μικρόν τι συγκεκαμμένος, καὶ οὔτε νὰ συγκαμφθῆ δύναται, οὔτε νὰ ἐκταθῆ ἐντελῶς, καὶ πᾶσα πρὸς τοῦτο ἀπόπειρα εἶναι ὀδυνηροτάτη· ἀλλ' ὁ ἰατρός πρὸς βεβαίαν διάγνωσιν δύναται νὰ ἔχη ὁδηγὸν τοῦτο, ὅτι διὰ τῆς τάσεως τοῦ βραχίονος παύεται τούτου ἢ ἀπρέπεια κατὰ τὸν πεπονθότα τόπον εὐκολώτερον ἢ εἰς τὸ ἐξάρθρημα, ἀλλ' ἐμφανίζεται καὶ αἰθίς, ἅμα παύση ἢ τάσις· ὅτι, κινουμένων τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος, ἀκούεται κριγμός (ὅστις ὅμως ἐνίοτε δὲν ἀκούεται) καὶ πρὸ πάντων, ὅτι διὰ τῆς πιέσεως μὲ τοὺς δακτύλους εἶναι δυνατὴ ἢ κατὰταξις, καὶ ὅτι εἰς τὸ κατάγμα τὸ ὠλέκρανον οὐδόλως ἀπέχει τῶν κονδύλων τοῦ ὀστού τοῦ βραχίονος, ἐν ᾧ εἰς τὸ ἐξάρθρημα ἀπέχει. Τὸ κατάγμα τοῦτο γίνεται συνεχέστερον εἰς τὰ παιδιὰ ἢ εἰς τοὺς ἡξυμένους.

§. 938.

Τὰ κατάγματα τοῦ ὀστού τοῦ βραχίονος ἐν γένει δὲν εἶναι μέγα πάθημα, ὅταν ᾧσιν ἀπλᾶ· εὐκολώτερον ὅμως ἀπομένει παρὰ φύσιν μὲν ἄρθρον, ὅταν ἢ τὸ κατάγμα εἰς τὴν μεσότητά τοῦ ὀστού, ἢ εἰς ἄλλ' αὐτοῦ μέρη· ἀγκύλωσις δὲ εἰς τὴν κατὰ τὸν ἀγκῶνα ἄρθρωσιν, ὅταν ἢ τὸ κατάγμα εἰς τὸ κάτω ἄκρον.

§. 939.

Ἡ κατὰταξις τῶν γενομένων κατὰ τοὺς τρεῖς ἢ ὅη ρηθέντας τόπους καταγμάτων ἐνεργεῖται ὡς καὶ ἡ τῶν καταγμάτων κατὰ τὸν αὐχένα τοῦ ὀστού (ιδ. §. 936.) καὶ εἰς ἐκτέλεσιν αὐτῆς ἀρκεῖ πάντοτε μικρὰ τάσις τοῦ βραχίονος. Περιβάλλεται δ' ἔπειτα, ἀφ' οὗ πρῶτον καμφθῆ ὁ βραχίον εἰς ἀμβλυγώνιον σχῆμα, ὁ πῆχυς καὶ ὁ βραχίον μὲ διάδροχον ἐπίδεσμον, εἰς δὲ τὸν τόπον τοῦ κατάγματος ποιούμεν τρεῖς ἢ τέσσαρας ἀλλεπαλλήλους περιβολάς, ἐπιβάλλομεν ἔπειτα τέσσαρας στενοὺς νάρθηκας εἰς τὸν βραχίονα καὶ στηρίζομεν αὐτοὺς μὲ κατιούσας περιβολάς τοῦ ἐπιλοιπού ἐπίδεσμου. Ὁ δὲ πῆχυς ὑποστηρίζεται μὲ ἀγκύλην, ἐφ' ἧς γίνονται καὶ τινες ἐτι ἔγκυκλοι περὶ τὸν θώρακα καὶ τὸν βραχίονα ἐπινεμήσεις πρὸς πλειοτέραν στήριξιν τοῦ βραχίονος. Ἄν δὲ βλέπωμεν ὅτι τὸ ἕτερον τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος δύναται νὰ μετακινήθῃ ὑποβάλλομεν μεταξύ τοῦ βραχίονος καὶ τῆς κατ' αὐτὸν πλευρᾶς καὶ προσκεφάλαιον, φέροντες τὸ παχύτερον αὐτοῦ μέρος ἄνω ἢ κάτω. Ὅταν δὲ τὸ κατάγμα ἢ κατὰ τὸ κάτω ἄκρον τοῦ ὀστού τοῦ βραχίονος, τὴν κατὰταξιν αὐτοῦ ἐνεργοῦμεν ὡς καὶ τὴν τῶν προειρημένων, κάμπτοντες ὁμοίως τὸν πῆχυν, περιβάλλοντες

αυτόν τε και τόν βραχίονα με ἔγκυκλον ἐπίδεσμον, και ἐπιβάλλοντες καθ' ὄλον τὸ μῆκος τοῦ βραχίονος και τοῦ πήχεως δύο νάρθηκας ἐκ πατύρου κατὰ τὴν μεσότητα ἑκατέρωθεν ὀλίγον ἐγκεκουμένους, τὸν μὲν κατὰ τὸ καμπτόν, τὸν δὲ κατὰ τὸ κυρτόν μέρος τῆς ὄλης χειρός, οὗς προσεπιδέομεν με ἕτερον ἐπίδεσμον· ὁ δὲ ἄρρώστος θεραπεύεται ἀναλόγως πρὸς τὰ συμπτώματα τῆς φλεγμονῆς. Ἡ πώρωσις τοῦ κατάγματος γίνετ' ἐν ἡμέραις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τεσσαράκοντα.

Εἰς ὅλα δὲ τὰ κατάγματα τῶν ἄνω ἄκρων, ἐν οἷς γίνετ' ἐνελησις με τὸν ἔγκυκλον ἐπίδεσμον, εἶναι πάντοτε οἰκιοτάτον νὰ ἐνελιθώμεν ἕκαστον δάκτυλον ἰδίως με μικροὺς ἐπίδεσμούς, τὸν δὲ μεγαλύτερον ἐπίδεσμον νὰ ἐπιβάλλωμεν ἔπειτα εἰς τὴν ἄρθρωσιν τῆς χειρός. Διὰ τούτου ἐμποδίζεται νὰ γίνωνται χαλαραὶ και νὰ μετακινῶνται αἱ κατὰ τὴν χεῖρα ἐπινεμήσεις τοῦ ἐπίδεσμου.

Εἰς δὲ τὸν μόνιμον ἐπίδεσμον κατὰ τὸν Σεύτινον περιελλίσσονται πρῶτον οἱ πέντε δάκτυλοι και ὑστερον ἡ ἄκρα χεῖρ και ὁ πήχυς με ἔγκυκλον ἐπίδεσμον, ὅστις, ἐν ᾧ γίνεται ἡ τάσις και ἀντίτασις, ἐπιβάλλεται και ὑπεράνω τοῦ βραχίονος. Ὁ ἐπίδεσμος οὗτος ἐπιχρίεται με τὴν κόλλαν, και ὁ πήχυς σχηματίζεται ἡμικαμπτος και μεταξύ πρηνημοῦ και ὑπιασμοῦ. Ἐπειτα δὲ ἐκκόπτωμεν δύο νάρθηκας ἐκ πατύρου, τὸν μὲν ἐσωτερικόν, τὸν δὲ ἐξωτερικόν, αἰτίνες, ἐπειδὴ θέλουσιν ἐπιβληθῆ καθ' ὄλον τὸ κῶλον, πρέπει ν' ἀρμόζωνται ἀκριβῶς εἰς τὴν κατὰ τὸν ἀγκῶνα γωνίαν, νὰ ὡσι δὲ εὐτὼ πλατεῖς, ὡστ' ἐπιβληθέντες ν' ἀπέχωναι ἀπ' ἀλλήλων ὅσον δακτύλου, ἐπομένως πρὸς τὰ πρόσω και ὀπίσω τοῦ κώλου νὰ μένη τοιοῦτον κενὸν χωρίον, ὥστε νὰ δυνάμει ὑστερώτερον νὰ προσεγγισώμεν αὐτοὺς μᾶλλον. Οἱ νάρθηκας οὗτοι, διάεργοι γινόμενοι και με τὴν κόλλαν ἐπιχρισθέντες, ἐπιβάλλονται ἐπὶ τὰ ἔσω και ἔξω τοῦ κώλου, και στηρίζονται με ἕτερον ἐπίδεσμον, με τὸν ὁποῖον, ἀν θέλωμεν, σχηματίζομεν εἰς μὲν τὴν ἀπαθῆ μασγάλην περιβολὰς παραπληγίας τῶν κειμένων ἀριθμητικῶ στοιχείῳ ο, εἰς δὲ τὸν πεπονήθεα ὤμον στάχυν· και οὗτος ὁ ἐπίδεσμος ἐπιχρίεται με κόλλαν. Ἐὰν δὲ ἡ ἀνάγκη νὰ γίνωνται ἡ κάμψις και ἔκτασις τοῦ κώλου κατὰ τὸν ἀγκῶνα, πρέπει ἡ νὰ διαιρέσωμεν τοὺς νάρθηκας κατὰ τὸν τόπον τούτον εἰς δύο, ἢ νὰ διαιρέσωμεν αὐτοὺς ἐνταῦθα και νὰ ἐπιχρισώμεν τὸν ἐπίδεσμον ἐνταῦθα με λεπτήν κόλλαν, ὥστε και ἐνταῦθα ὁ τόπος οὗτος τῆς ἐπίδεσεως νὰ γείνη κατὰ τὸ ἐξαρκοῦν στερεός.

Τὸν ἤδη ῥηθέντα ἐπίδεσμον εὗρηκα πάντοτε οἰκείον εἰς τὸ κατάγμα τοῦ κάτω ἄκρου τοῦ ὀστέου τοῦ βραχίονος. Ὁ δὲ Δυπιίτρενος βάλλει τὸν βραχίονα ἐπὶ προσκεφαλαίῳ, ἐπὶ δὲ τὴν ἔνδον και ἔξω πλευράν τοῦ κατάγματος ἐπιβάλλει κατὰ κύκλον δύο κλιμακωτὰ σπληνία, ὅσον δύο ἢ τεσσάρων δακτύλων μακρὰ και ὅσον δύο πλατεῖα, και στηρίζας αὐτὰ με δύο ἐπιμήκη σπληνία και με τὸν ἐπίδεσμον τοῦ Σκυλητήτου, ἐπιβάλλει δύο σακκίδια ἀχυρωτὰ και ἐπ' αὐτῶν δύο ναρθήκια ἐπὶ τὴν πρόσθιον και ὀπίσθιον πλευράν, ἅπερ ἐπιδέει με ἐπίδεσμίδας. Ἄν τὸ κατάγμα τούτο δὲν κατασταθῆ, γίνεται πῶρος ἀπρεπῆς, οὗ ἕνεκα και τῆς ἐπὶ τὰ πρόσω προβολῆς τοῦ ἄνω ἄκρου τοῦ κατεαγότος ὀστέου ἐμποδίζεται ὑπερβαλλόντως τοῦ πήχεως ἡ κάμψις και ἔκτασις.

§. 940.

Κακὴ ἐπίπλοχὴ τοῦ κατάγματος κατὰ τὸ κάτω ἄκρον τοῦ ὀστέου τοῦ βραχίονος εἶναι ἡ διαιρέσις τῶν κονδύλων αὐτοῦ. Χωρίζονται δὲ ἡ ἀμφοτέροι οἱ κόνδυλοι διὰ διαιρέσεως, κατ' ἐθνωρίαν γενομένης και μέχρι

τοῦ ἐπικαρσίου κατάγματος διηκούσης, ἢ ὁ ἕτερος μόνον διὰ λοξῆς κα-
τάξεως. Καὶ ὅταν μὲν ἦ τὸ πρῶτον, ἐπακολουθεῖ ἀπρέπεια τοῦ κώλου ἐπί-
σημος, ὁ πῆχυς εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προηρισμένος, καὶ αἰσθανόμεθα τοὺς
κονδύλους κινουμένους καὶ κρίζοντας· ὅταν δὲ τὸ δεύτερον, αἰσθανόμεθα
μόνον τὸν ἕτερον κόνδυλον κινούμενον καὶ κρίζοντα· καὶ ὅταν μὲν ἦ τὸ
κάταγμα κατὰ τὸν ἔσω κόνδυλον, αἰσθανόμεθα τὸν κριγμὸν κατ' ἐξοχὴν
ὅταν στρέφωμεν τὴν ἄκραν χεῖρα καὶ τὸ παραπήχιον. Καὶ ὅταν ἦ τὸ κά-
ταγμα μέγα, τὸ κατεαγὸς ὅσπουν φέρεται ὀλίγον πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἔλ-
κει μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ παραπήχιον· ὅταν δὲ ἦ τὸ κατάγμα κατὰ τὸν ἔσω
κόνδυλον, ὁ πῆχυς στρέφεται πρὸς τὰ ὀπίσω, στερούμενος τοῦ ἑαυτοῦ στη-
ρίγματος, καὶ ὅταν ὁ πῆχυς ἐκτείνεται, ἡ ἄκρα χεῖρ τότε στρέφεται πρὸς
τὰ ἔσω, καὶ ἡ στροφή αὕτη παύεται ἅμα καμφθῆ ὁ πῆχυς· εἰς τὴν ἔκ-
τασιν δὲ καὶ κάμψιν τοῦ πῆχους γίνεται κριγμὸς. Εἰς τὰς περιπτώσεις
ταύτας γίνεται πάντοτε ὄγκος ἐπίσημος, ὅστις καθίστησι λίαν δύσκολον
τὴν διάγνωσιν τοῦ γενομένου κατάγματος. Ὅθεν δεῖ τότε πρῶτον νὰ με-
ταχειρισθῶμεν ψυχρὰ ἐπιθρέγματα ἐν ἡμικάμπτῳ καὶ ἡσυχῳ σχήματι
τοῦ βραχίονος, ἕως ἂν ἐλαττωθῆ ὁ ὄγκος, μεθ' ὁ δυνάμεθα νὰ λάβωμεν
ἐκ τῆς κινήσεως τοῦ κονδύλου καὶ ἐκ τοῦ κριγμοῦ βεβαίαν διάγνωσιν. Ἄφ'
οὐ διαπλασθῆ τὸ κατάγμα, καὶ συναχθῶσιν οἱ κόνδυλοι εἰς τὸν οἰκτεῖον
τόπον, ἐνεργεῖται ἡ ἐπίθεσις κατὰ τὸν ῥηθέντα τρόπον, καὶ πρὸς κώλυσιν
τῆς ἐκπτώσεως τῶν κονδύλων, προσαρμύζονται τέσσαρες νάρθηκες, κατὰ
τὸ κάμπτον σχῆμα τοῦ ἀγκῶνος παρεσκευασμένοι. Ἡ ἐπιγενομένη φλεγ-
μονὴ εἶναι μεγίστη, καὶ ἡ κίνησις τῆς ἀρθρώσεως κατὰ τὸν ἀγκῶνα ἔμ-
ποδιζέται πολὺ ἢ παύεται ὅλως. Κατὰ τὸν Ἄ. Κώπηρον συμφύονται τὰ
κατάγματα ταῦτα μόνον διὰ παρεμπιπτούσης συνὸσμοειδοῦς οὐσίας, ἐκ-
τὸς μόνον, ὅταν τὸ κατάγμα παρατείνηται καὶ ἐκτὸς τοῦ θυλακοειδοῦς
συνδέσμου. Πλείστου δὲ λόγου ἄξιον εἶναι ἐπὶ τῇ θεραπείᾳ τῶν καταγ-
μάτων τούτων τῶν κονδύλων, τὸ νὰ κινῶμεν πρῶτος τὸν βραχίονα μετὰ
14 ἡμέρας, αὐξάνοντες καθ' ἑκάστην τὰς κινήσεις. Ὅταν δὲ γείνη κατάγμα
τοῦ ἔσω κονδύλου, δύναται ν' ἀπομείνῃ παράλυσις ἕνεκα τῆς βλάβης τοῦ
προπηχίου νεύρου. Τὰ κατάγματα τῶν κονδύλων γίνονται συγγράτα εἰς
τὰ παιδιά.

§. 941.

Ὅταν δὲ τὰ κατάγματα τοῦ ὀσποῦ τοῦ βραχίονος ὡσι μετὰ τρώσεως
ἐπιπεπλεγμένα, βάλλομεν προσηνῶς συγκεκαμμένον τὸν βραχίονα μετὰ
τὴν εὐθέτησιν τῶν κατεαγῶτων ἄκρων ἐπὶ προσκεφαλαίου, καὶ περιβάλλομεν
αὐτόν, μετὰ τὴν προσήκουσαν θεραπείαν τοῦ τραύματος, μὲ τὸν

ἐπίδεσμον τοῦ Σκυλήτου, καὶ προσεπιδέομεν τοὺς νάρθηκας μὲ διπλᾶ ταινίδια. Ἡ δὲ λοιπὴ θεραπεία γίνεται κατὰ τοὺς γενικοὺς κανόνας. Ὁ Σωτὴρ προτείνει τὴν μηχανικὴν αὐτοῦ αἰώραν καὶ πρὸς τὰ κατάγματα τοῦ βραχίονος.

ΙΓ'.

Περὶ τῶν καταγμάτων τοῦ προπηχίου καὶ τοῦ παραπηχίου.

§. 942.

Εἰς ταῦτα γίνεται κατάγμα, ὅτε μὲν τοῦ ἐτέρου, ὅτε δ' ἀμφοτέρων ὁμοῦ τῶν καταρτιζόντων τὸν πήχυν ὀστέων, καὶ ποτε δὲ καὶ τοῦ ὠλεκράνου.

§. 943.

Συνεχέσερον κατάγνυται τὸ παραπήχιον μόνον ἢ τὸ προπήχιον· γίνεται δὲ τοῦτο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν διὰ πτώσειν ἐπὶ τοῦ πήχεως ἐκτεταμένου ἔντος, καὶ κατὰ τὴν μεσότητα τοῦ ὀστέου συνήθως, σπανιώτερον δὲ διὰ βίαν, ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ὅσου γενομένην. Ἡ διάγνωσις τοῦ κατάγματος τούτου εἶν' εὐκόλος, αἰσθανόμεθα δὲ εἰς τὸν τόπον τοῦ κατάγματος καὶ κριγμὸν, ὑπτιάζοντες καὶ πρηνίζοντες τὸν πήχυν. Τοῦ καταγότος τὰ ἄκρα τρέπονται πρὸς τὸ προπήχιον, καὶ μόνον διὰ τὴν τὸ κατάγμα πλησίον τοῦ κάτω ἄκρου τοῦ παραπηχίου, εἶναι ἡ διάγνωσις δύσκολος, πολλάκις, καὶ δυνάμεθα νὰ συγχλωμεν τὸ κατάγμα μετὰ τῆς διαστρέφης τὸσφ μᾶλλον, ἐπειδὴ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ κατάγματος οὔτε ἀπρέπεια τούτου φαίνεται, οὔτε ἡ κίνησις τῆς χειρὸς βλάπτεται. Διὰ τῆς μεταστάσεως τῶν ἄκρων τοῦ καταγότος γίνονται σημεῖα τὰ ἑξῆς· ἡ ἄκρα χεῖρ πρηνίζεται ὀλοσχερῶς, ὡς ἂν κατὰ τὴν ῥάχιν καὶ πρὸς τὴν κατὰ τὸ παραπήχιον πλευρὰν ἐξηρθρωμένη· τὸ κάτω ἄκρον τοῦ πήχεως εἶναι στενώτερον, ἤττον ἐπίπεδον καὶ μᾶλλον στρογγύλον· ὅσον ἡμίσεος ἢ ἐνὸς δακτύλου ὑπεράνω τοῦ καρποῦ παρατηροῦμεν κατὰ τὴν πρὸς τὸ παραπήχιον πλευρὰν ἔγκαμψιν τοῦ πήχεως, πρὸς τὴν ῥάχιν αὐτοῦ ἐκτεινομένην· ἡ κεφαλὴ τοῦ προπηχίου ἀπεργάζεται προβολὴν ἐπίσημον, καὶ ὁ καρπὸς ἀπευθύνεται μᾶλλον πρὸς τὴν κατὰ τὸ προπήχιον πλευρὰν, φαίνεται πρὸς τὴν ῥάχιν μικρὸν ἐξέχων, ἐξ' οὗ ἡ ῥάχισ τῆς ἀρθρώσεως εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μικρὸν ἐξωγκωμένη· εἰς δὲ τὴν κατὰ τὴν παλάμην ἐπιφάνειαν, κατὰ τὸν ἀντιστοιχοῦντα εἰς τὴν ἔγκαμψιν τοῦ παραπηχίου τόπον, εἶναι ὄγκος ἐλασικὸς καὶ περιτενής, πολλάκις δὲ καὶ μεγάλη διάτασις τῶν τενόντων τῶν καμπτήρων· ἔνεκα τοῦ κοιλώματος κατὰ τὴν τοῦ παραπηχίου πλευρὰν, καὶ τῆς προβολῆς τῆς κεφαλῆς τοῦ προπηχίου ἐξέχει μᾶλλον ὀλῆ ἢ κατὰ τὸν καρπὸν καὶ ἀντίχειρα τοῦ παραπηχίου

πλευρά, τουτέστιν ἡ ἄκρα χεὶρ εἶναι πρὸς τὴν τοῦ παραπηγίου πλευρὰν ἀπευθυσμένη, καὶ ἡ κατὰ μῆκος διάμετρος αὐτῆς ἀπέχει πολὺ πρὸς τὰ ἔξω τοῦ πήχους. Ἡ ἄκρα χεὶρ κινεῖται κατὰ τὸν καρπὸν καὶ ἀμφοτέρω αἱ στυλοειδεῖς ἀποφύσεις ἔχουσι κατὰ φύσιν πρὸς τὸν καρπὸν. Ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται μικροτέρους μὲν πόρους κατὰ τὸν καρπὸν, μείζονας δὲ κατὰ τὸ κάτω ἄκρον τοῦ παραπηγίου κατὰ τὸν τόπον τοῦ κοιλώματος τῆς κατὰ τὸ παραπήγιον πλευρᾶς, καὶ κατὰ τὸν ὄγκον, κατὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ προπηγίου, καὶ κατὰ τοὺς ὑπ' αὐτὴν ἀρθρώσεις συνδέσμους. Οἱ πόνοι οὗτοι αὐξάνονται, ἐπιβληθόμένου τοῦ ῥηθέντος τόπου. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἐπιφανείας τοῦ κάτω ἄκρου τοῦ παραπηγίου δυνάμεθα ἐνίοτε νὰ αἰσθανθῶμεν τὰς ἀνισότητας, τὰς γενομένας ἐκ τῆς μεταστάσεως τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος ὄστου, αἵτινες συνήθως συνίστανται εἰς ἐπικαρσίαν μὲν καὶ ὀξείαν πολλάκις προβολὴν τοῦ ἄνω ἄκρου τοῦ κατάγματος ὅσον τριῶν ἢ τεσσάρων γραμμῶν ὑπεράνω τῆς ἀρθρώσεως τοῦ καρποῦ, εἰς μικροτέραν δὲ προβολὴν τοῦ ἄνω μέρους τοῦ κάτω ἄκρου τοῦ κατεαγότος ὄστου πρὸς τὴν τῆς ῥάχους πλευρὰν, ὅσον ὀκτῶ ἢ δέκα γραμμῶν ὑπεράνω τῆς ἀρθρώσεως τοῦ καρποῦ· ἐνίοτε δὲ, ὅταν τὸ κατάγμα γένη μικρὸν τι ἄνωτέρω, δύνανται ἀμφοτέρα τὰ ἄκρα τοῦ κατάγματος νὰ ἀποτελέσωσιν ἀμβλείαν γωνίαν πρὸς τὴν τῆς παλάμης πλευρὰν· εἶναι δὲ τὸ κοίλωμα τότε κατὰ τὴν τῆς ῥάχους πλευρὰν μείζον· κινήσει δὲ καὶ κριγμὸν τῶν ἄκρων δὲν αἰσθανόμεθα πάντοτε. Ὁ Γαίγηρος εὗρηκε τὸ ἄνω ἄκρον τοῦ κατάγματος εἰς τὸ προπήγιον προσηλωμένον· ὑπτιασμὸς δὲ καὶ πρηνισμὸς, κάμψις καὶ μεγάλη ἔκτασις τῆς χειρὸς εἰσὶν ἐπώδυνα καὶ περιωρισμένα· εἰς τὸν πρηνισμὸν τῆς χειρὸς δὲν περιτρέφεται καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ παραπηγίου. Ἄλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι πάντοτε, ἐπειδὴ τὰ ἄκρα τοῦ κατάγματος σπρίζονται πρὸς ἄλληλα, καὶ ὅλον τὸ παραπήγιον κινεῖται κατὰ τὰς κινήσεις τῆς ἄκρας χειρὸς, ἐξ οὗ εἰς αὐτὰς ταύτας τὰς περιπτώσεις καὶ ὁ κριγμὸς πρέπει νὰ ἐλλείπη· οἱ δὲ δάκτυλοι εἰσὶ συνήθως ἡμίκαμπτοι· ἐκτεινομένης τῆς χειρὸς, γίνεται ἀφανὴς ἡ ἀπρέπεια, ἐμφανίζεται δὲ καὶ πάλιν, παυομένης τῆς ἐκτάσεως· ὁ δὲ φλεγμονώδης ὄγκος ἐκτείνεται· ἐνίοτε μεγάλως. Ἄν τὸ κατάγμα τοῦτο δὲν καταταχθῇ, ἢ εἴαν καταταχθῇ ἀτελῶς καὶ θεραπευθῇ κακῶς, ἀπομένει ἡ ἀπρέπεια καὶ τὸ ἀδύνατον τοῦ νὰ συγκαμφθῇ ἐντελῶς ἡ ἄκρα χεὶρ. Τῆς ἐξαρθρώσεως διακρίνεται τὸ κατάγμα τοῦτο πρῶτον μὲν, διὰ τῆς φυσικῆς θέσεως τῶν στυλοειδῶν ἀποφύσεων, ὧν ἡ συνέχεια πρὸς τὸν καρπὸν δὲν ἐβλάφθη· δεύτερον δὲ, ὅτι ὁ καρπὸς κινεῖται, καὶ μόνον ὁ κατὰ μῆκος ἄξων αὐτοῦ ἐξαλλάσσει μικρὸν ἀπὸ τοῦ παραπηγίου (ὡς λέγει ὁ Γαίγηρος)· τρίτον δὲ, ὅτι τὸ ἄνω ἄκρον τοῦ κατάγματος εἶναι

μικρόν πρὸς τὴν πλευρὰν τῆς ἐκτάσεως ἢ τῆς κάμψεως ἐκτετραμμένον. Οἱ δὲ δάκτυλοι κινουῦνται ἐλευθέρως, καὶ ὅταν κάμπτωμεν τὴν χεῖρα, τὸ ἀρθρῶδες ἄκρον τοῦ παραπηχίου ἀκολουθεῖ τὰς κινήσεις τοῦ καρποῦ.

Τὸ κάταγμα τοῦ κάτω ἄκρου τοῦ παραπηχίου διεγνώσθη καὶ ἐξηγήθη ἀκριβέστερον διὰ τῶν ἐξετάσεων μάλιστα τοῦ Δυπιτρένου, καὶ ἡ γνώμη, ἣν αὐτὸς τε καὶ ὁ Πρόδιος ἀπεφάναντο, ὅτι δύναται τοῦτο πολλάκις νὰ συγχισθῇ μετὰ τῆς διαστροφῆς ἢ τῆς ἐξαρθρήσεως, ἐπεκυρώθη διὰ τῆς πείρας νεωτέρων χειρουργῶν.

§. 944.

Τὸ δὲ κάταγμα τοῦ προπηχίου εἶναι πάντοτε βίαις, ἀπ' εὐθείας κατ' αὐτοῦ γενομένης ἔκγονον· καὶ τὸ μὲν κάτω ἄκρον αὐτοῦ φέρεται πρὸς τὰ ἔσω πρὸς τὸ παραπήχιον, τὸ δὲ ἄνω μένει ἀμετάτρεπτον διὰ τὴν στερεὰν σύνδεσιν. Εὐκόλως δὲ καταλαμβάνεται ἡ ἀνισότης κατὰ τὸν πεπονθότα τόπον, ἢ κίνησις τοῦ κάτω ἄκρου, καὶ ὁ κριγμὸς εἰς τὸν πρηνισμόν καὶ ὑπτιασμόν τῆς χειρὸς.

Ἀμφοτέρων δὲ τῶν ὀστέων τὸ κάταγμα γίνεται κατὰ τὴν μεσότητ' αὐτῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, πολλάκις δὲ κατὰ τὰ κάτω ἄκρα, καὶ ποτε δὲ καὶ κατὰ τὰ ἄνω. Πολλάκις καταγνύνται ἀμφοτέρω τὰ ὀστᾶ εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν τόπον, ἐνίοτε δὲ εἰς διακρότους τόπους, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ βίαν γενομένην κατὰ τοῦ πήχους, σπανίως δὲ διὰ βίαν, κατὰ τῆς ἐκτεταμένης ἄκρας χειρὸς γενομένην. Ἡ ἀπρέπεια ἢ γενομένη διὰ τὴν ἐλάττωσιν τοῦ πλάτους τοῦ πήχους, ἐπειδὴ τὰ κατεαγότα ἄκρα τῶν ὀστέων τρέπονται πρὸς τὰ ἔσω ἢ παρὰ φύσιν κινήσεις τοῦ πήχους εἰς τόπον, ὅπου εἶναι ἐπαισθητὴ ἢ πρὸς τὰ ἔσω ἐμπέσεις τῶν ὀστέων· τὸ νὰ μὴ δύναται ὁ ἄρθρωστος νὰ ὑπτιάσῃ οὐδὲ νὰ πρηνίσῃ τὴν χεῖρα, καὶ ὁ ἀκούμενος κριγμὸς, ὅταν ὁ ἰατρὸς ὑπτιάξῃ καὶ πρηνίσῃ τὴν παθοῦσαν χεῖρα, καὶ τὸ νὰ μένωσιν εἰς τὰς κινήσεις ταύτας ἀκίνητα τὰ ἄνω ἄκρα τῶν κατεαγόντων ὀστέων, εἰσὶ τὰ βέβαια τῆς διαγνώσεως τοῦ κατάγματος τούτου σημεῖα· καὶ μόνον ὅταν ἢ τὸ κάταγμα πλησίον τῆς ἀρθρώσεως κατὰ τὸν καρπὸν, πρέπει νὰ καταφύγωμεν εἰς τὰ ἤδη ρηθέντα σημεῖα (ἴδ. §. 943.) πρὸς διάκρισιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐξαρθρήσεως. Ὅταν δὲ τὸ κάταγμα ἢ κατὰ τὸ ἄνω μέρος τοῦ πήχους, οὐδόλως σχεδὸν ἐκτρέπονται τὰ κατεαγότα ἄκρα.

§. 946.

Τὰ κατάγματα τοῦ πήχους ἐν γένει δὲν εἰν' ἐπίσημον πάθημα, καὶ ὅ,τι μόνον ἐξ αὐτῶν πρέπει νὰ φοβώμεθα εἶναι, ὅτι ἐμποδίζεται ἢ παύεται παντελῶς ὁ ὑπτιασμός καὶ πρηνισμός τῆς χειρὸς, ὅταν τὰ κατεαγότα ἄκρα συνδεθῶσι πρὸς ἀλλήλα χωρὶς νὰ εὐθετηθῶσι.

§. 947.

Ἐν τῇ διαπλάσει τοῦ κατάγματος ἀμφοτέρων τῶν ὀστέων τοῦ πήχους συγχρόνως, γίνεται ἢ μὲν τάσις εἰς τὴν χεῖρα, ἢ δὲ ἀντίτασις εἰς τὸν βραχίονα, ἡμικάμπτου καὶ μεταξύ ὑπτιασμοῦ καὶ πρηνισμοῦ ὄντος τοῦ πήχους. Ὁ χειρουργὸς θλίβει ἔπειτα μὲ τούς δακτύλους ἑκατέρωθι τοῦ πήχους τὰ μεταξύ τῶν ἄκρων τῶν κατεαγόντων ὀστέων κείμενα ἀπαλὰ μόρια πρὸς εὐθέτησιν τῶν ἐκτοπισθέντων ὀστέων. Μετὰ τὴν εὐθέτησιν βάλλομεν ἑκατέρωθεν τοῦ πήχους δύο μακροὺς καὶ κλιμακωτοὺς σπλήνας, οὓς στηρίζομεν δι' ἐγκύκλιον ἐπιδέσμου, ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν δακτύλων ἀρχόμενοι, ἐπ' αὐτῶν δὲ νάρθηκας δύο, ἀπὸ τοῦ ὠλεκράνου μέχρι τοῦ καρποῦ διήκοντας, καὶ μὲ δεύτερον ἐν κύκλῳ ἐπιδέσμον προσεπιδομένους. Ὁ πήχους φέρεται μετὰ τοῦτο πρὸς τὸ στήθος, στηρίζετ' ἐναυθα μὲ περιβολὰς τινὰς τοῦ ἐπιδέσμου καὶ μὲ ἀγκύλην. Δὲν πρέπει δὲ νὰ σφιγξώμεν εἰς τὰς ἀρχὰς τὸν ἐπιδέσμον, ἐπειδὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διογκοῦται πολὺ τὸ πεπονθὸς μῦρον, καὶ ἀλλάσσομεν αὐτὸν, ἐὰν δὲν γείνη πρότερον ἔκλυτος, τὴν δεκάτην ἢ δωδεκάτην ἡμέραν, δεύτερον δὲ τὴν τριακοστὴν καὶ τεσσαρακοστὴν, ὁπότε τὸ κατάγμα ἐπωρώθη στερεῶς ἤδη.

Τὸ κατάγμα τοῦ προπηχίου μόνου ἢ τοῦ παραπηχίου ἀπαιτεῖ εἰς τὴν εὐθέτησιν τὴν κάμψιν μόνον τῆς χειρός κατὰ τὸ ἀντικείμενον μέρος τοῦ κατάγματος, ἔπειτα τὴν ἐμπέσιν τῶν ἀπαλῶν μορίων ἐπὶ τοῦ μεταξύ μέρους τῶν ὀστέων, καὶ κατοπινὸν τὸν ἤδη ῥηθέντα ἐπιδέσμον. Ὄταν δὲ τὸ κατάγμα τοῦ προπηχίου μόνου ἢ τοῦ παραπηχίου ἢ κατὰ τὸ κάτω ἄκρον ἐκτὸς τῆς ἤδη ῥηθείσης ἐπιδέσεως, ὡφελιμώτατον κρίνω καὶ τὴν ἐπίθεσιν σπληνῶν παχέων κατὰ τὴν πλευρὰν τῆς τάσεως καὶ κάμψεως τοῦ πήχους κατὰ τὸν τόπον τοῦ κατάγματος, καὶ τῶν νάρθηκων ἔπειτα τοῦ Βλανδίνου (Blandin), ὧν ἡ γωναιοειδὴς κάμψις φέρεται πρὸς τὰ κάτω παρὰ τὴν ἄρθρωσιν τοῦ καρποῦ, ὅπως μὲ τὰς τελευταίας περιβολὰς τοῦ ἐπιδέσμου κρατήσωμεν τὴν ἄκραν χεῖρα καμπτὴν πρὸς τὸ μέρος τοῦ προπηχίου.

Ὁ Δυπιτρένος προσέθηκεν ἐπὶ τῷ κατάγματι τοῦ κάτω ἄκρου τοῦ παραπηχίου εἰς τὸν συνήθη ἐπιδέσμον τοῦ κατάγματος τοῦ πήχους νάρθηκα σιδηροῦν, μικρὸν τι ἐπὶ τὰ κάτω καμπτόν, καὶ μακρότερον τοῦ πήχους ὄντα, εἶτι δὲ καὶ προσκεφάλιον παχὺ ἐπὶ τὴν πλευρὰν τοῦ προπηχίου, πρὸς τὴν ἢ ἄκρα χεῖρ ἐλκύεται διὰ τινῶν περιβολῶν τοῦ ἐπιδέσμου. Ὁ δὲ Μαλγαίγνης βάλλει ἐπὶ τοῦ προσθίου μὲν ἄκρου τοῦ κατάγματος σπληνίον διττάπτυχον ἢ δεκαεξάπτυχον· τὸ σπληνίον τοῦτο δεῖν νὰ εἶναι μακρὸν μὲν ἕσον τριῶν δακτύλων, πλατὺ δὲ ὅσον ὁ πήχους, καὶ νὰ μὴ ὑπερέχη τοῦ προσθίου ἄκρου τοῦ κατάγματος. Ἐτερον δὲ σπληνίον, κατὰ πάντα ὅμοιον τῷ πρώτῳ, ἐπὶ τοῦ ὀπισθίου ἄκρου τοῦ κατάγματος, ὅπερ ὅμως νὰ φθάνη τόσον ἐπὶ τὰ κάτω, ὥστε νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐπὶ τὰ ὀπίσω συνήθη κάμψιν τῆς χειρός. Εἶτα δὲ βέλλονται ἐπὶ τῆς προσθίου καὶ ὀπισθίου πλευρᾶς τοῦ πήχους καλῶς ὑπερόρμημένοι νάρθηκες· αὗτοι δὲ

δίον να μὴ ὑπερβαίνωσι τὴν ἄρθρωσιν τοῦ καρποῦ (πλὴν τοῦ προσθίου, ὅστις δύναται να ὑπερέχη μικρόν τι τὸ προσῆκον αὐτῷ σπληνίον) να πιέζωσιν ὀλίγον ἰσχυρῶς τὸ προσκεφάλαιον, καὶ να στηρίζωνται μετ' ἔγκυκλον ἐπίδεσμον ἐπίχριστον μετ' τὴν ἐξ ἀμύλου κόλλαν, ἢ μετ' εἰς ταινίας κολλητικῆς ἐμπλάστρου· ὁ δὲ πῆχυς, μεταξὺ πρηγισμοῦ καὶ ὑπιασμοῦ κείμενος, βάλλεται εἰς ἀγκύλην.

§. 948.

Ὅταν δὲ τὸ κατάγμα ἢ μετὰ τρώσεως, βάλλομεν τὸ πεπονθὸς μόριον ἐπὶ προσκεφαλαίου, περιβάλλομεν μετ' τὸν ἐπίδεσμον τοῦ Σκυλητήτου, καὶ θεραπεύομεν αὐτὸ κατὰ τοὺς γενικοὺς κανόνας.

§. 949.

Τὸ ὠλέκρανον κατάγνυται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπικαρσίως καὶ, σπανιώτερον, μᾶλλον ἢ ἤτιον λοξῶς. Κατάγνυται δὲ διὰ βίαν, ἀπ' εὐθείας κατ' αὐτοῦ γενομένην, ἐν ᾧ ὁ πῆχυς εὐρίσκεται εἰς ἡμίκαμπτον σχῆμα ἢ, ὅπερ σπανιώτερον, διὰ σφοδρὰν σύσπασιν τῶν μυῶν· κατάγνυται δὲ ἢ πλησίον τοῦ ἄκρου, ἢ κατὰ τὴν μεσότητα, ἢ κατὰ τὴν βάσιν. Τὸ ὠλέκρανον ἔλκεται πρὸς τὰ ἄνω ὅσον ἡμίσεος ἢ δύο δακτύλων ἀναλόγως τῇ γενομένῃ ῥῆξει τοῦ ἀπνευρώδους περιειλημῆτος τοῦ ὀστοῦ· κατὰ τὸν πεπονθόντα τόπον γίνεται κοιλότης μεταξὺ τοῦ ἄνω καὶ κάτω ἄκρου τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ, ἣτις γίνεται μείζων, ὅταν συγκάμπτηται ὁ πῆχυς. Ὁ ἀσθενὴς δὲν δύναται να ἐκτείνῃ τὸν βραχίονα· τὸ ἄνω ἄκρον τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ κινεῖται πρὸς τὰ πλάγια χωρὶς ὅμως ν' ἀκούηται κρηγμός, ἐκτὸς μόνον ἂν ἡ διάστασις τῶν ἄκρων ἢ μικρά. Εἰς τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ κατάγματος γίνεται ὄγκος καὶ ἐκχυμῶσις μεγάλη κατὰ τὸ ὠλέκρανον.

§. 950.

Τὰ διεστῶτα ἄκρα ἐνοῦνται διὰ παρεμπιπτούσης μεταξὺ αὐτῶν ἀπνευρώδους οὐσίας, ἣτις οὐδόλως ἐμποδίζει τὴν κίνησιν τοῦ ὀστοῦ, ἂν δὲν ἔχη μεγάλην ἔκτασιν· τοιοῦτοτρόπως ἐνοῦνται καὶ ὅλα τὰ ὅμοια κατάγματα, ἂν μείνωσι χωρὶς ἰατρικῆς βοηθείας. Ὅταν δὲ διαρραγῇ τὸ ἀπνευρώδες τοῦ ὠλεκράνου περιειλήμμα, τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ διέσανται πολὺ ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἐνοῦνται ἀνίσως πρὸς ἄλληλα, ἢ δὲ ἀνισος αὐτῇ ἔνωσις ἐμποδίζει μὲν τὰς κινήσεις τοῦ βραχίονος. Ἄν δὲ τὸ κατάγμα ἢ μετὰ θλάσεως τῆς ἀρθρώσεως ἢ μετ' ἀποθραύσεως τοῦ ὠλεκράνου, ἐπιγίνονται κινδυνώδη συμπτώματα, καὶ ἀπομένει πάγποτε ἀγκύλωσις.

§. 951.

Εἰ καὶ πρὸς ἔνωσιν τοῦ κατάγματος τούτου οἰκειότατον φαίνεται ἢ τελεία ἔκτασις τοῦ πῆχους, καὶ ἢ διὰ τῆς πίεσεως συναγωγὴ τοῦ ἄνω ἄκρου τοῦ κατεαγότος ὠλεκράνου πρὸς τὸ κάτω, τοῦτο δὲ σκοποῦσιν οἱ

ἐπίδεσμοι τοῦ Βοιτιγῆρου, Οὐαρτεμβούργου, Κωπῆρου καὶ Ἀμπεσβούρου ἀλλ' ὅμως δὲν γίνεται, ὅσον ἐκ πείρας γνωρίζομεν, ἔνωσις καλὴ καὶ ὁμαλὴ τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος· ἐκτός δὲ τούτου ἡ τελεία ἔκτασις τοῦ βραχίονος εἶναι καὶ ὀχληρὰ εἰς τὸν ἄρρωστον. Ὅθεν ὠφελιμώτερον εἶναι τὸ μετρίως συγκεκαμμένον σχῆμα τοῦ βραχίονος (ὁμοιον πρὸς τὸ σχῆμα λαμβάνει ὁ βραχίων διὰ τοῦ ἰδίου βάρους, πρὸς τὰ κάτω αὐτομάτως φερόμενος, ἡ εἰς τὸ ἀποτελεῖται γωνία 160 μοιρῶν), ὅπερ συχωρεῖ τὴν ἀκριβῆ ἔνωσιν τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος ὠλεκράνου, καὶ οὐδεμίαν ἐπάγει ἐνόηλησιν εἰς τὸν ἄρρωστον, ὡς ἤδη ἀνέφερον ὁ Δυβερνέϋς (Duverney) καὶ Σχέλδων (Scheldon), κατ' ἐξοχὴν δὲ ὁ Δεσῶλτος, Φεΐλερος (Feiler) καὶ Ἐάρλης.

Πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ λοιπὸν συγκάμπτομεν πρῶτον μετρίως τὸν βραχίονα, καὶ περιβάλλομεν τὴν ἄκραν χεῖρα καὶ τὸν πῆχυν μὲ ἀνιούσας περιβολὰς ἐπίδεσμου μέχρις ἀγκῶνος· πιέζομεν δεύτερον τὸ ἄνω ἄκρον τοῦ κατεαγότος ὅσπου πρὸς τὰ κάτω, προσέχοντες μὴ ἐνδιπλωθῆ τὸ ἐπικείμενον δέρμα κατὰ τὸν τόπον τοῦ κατάγματος· ἐπιβάλλομεν τρίτον εἰς τὸ πρὸς τὰ κάτω πιεσθὲν ἄνω ἄκρον σπλῆνα εἰκότως παχύν, οὗ τὰ ἄκρα διασταυροῦνται εἰς τὴν κατὰ τὸν ἀγκῶνα καμπτὴν στηρίζομεν τέταρτον αὐτὸν μὲ θειδεῖς ἐπινεμήσεις τοῦ ἐπίδεσμου, καὶ περιελίσσομεν ἔπειτα τὸν βραχίονα μέχρι τοῦ ὤμου μὲ ἐγκύκλους περιβολὰς, καὶ διὰ τῆς προσηκούσης πίεσεως τούτων φερόμεν εἰς παντελῆ ἀοράνειαν τὸν τρικέφαλον μῦν τοῦ βραχίονος, ὁ δὲ πῆχυς ἀπαιώρεται δι' ἀγκύλης ἐκ τοῦ τραχήλου. Ἀλλάσσομεν δὲ τὴν ἐπίδεσιν ταύτην ὡσάκις γίνεται χαλαρὰ, καὶ ἀφαιροῦμεν αὐτὴν ὅλως κατὰ τὴν εἰκοστὴν πέμπτην, ἢ τριακοστὴν ἡμέραν, ἔπειτα δὲ προσπαθοῦμεν διὰ τῶν κινήσεων τοῦ βραχίονος καὶ ἀνατρίψεων αὐτοῦ μὲ πτητικὰς ἀλοιφὰς νὰ παύσωμεν τὴν ἀκαμψίαν αὐτοῦ. Ἄν δὲ ἔγεινε φλεγμονὴ μεγάλη καὶ ὄγκος ἐπίσημος, ἀνάγκη πρῶτον νὰ ἐλαττώσωμεν ταῦτα καὶ ἔπειτα νὰ ἐπιδέσωμεν τὸν βραχίονα· καὶ ὅταν ἡ τὸ κατάγμα ἐπιπεπλεγμένον, θεραπεύομεν κατὰ τοὺς γενικοὺς κανόνας τὰ παρακολουθοῦντ' αὐτοῦ συμπτώματα.

Εἰς τὸν ἐπίδεσμον τοῦτον προσέθηκεν ὁ Φεΐλερος καὶ θήκην τινα διὰ τὸν πῆχυν καὶ χειρόκτιον διὰ τὴν ἄκραν χεῖρα ἐκ δέρματος. Τὸ χειρόκτιον συνέχεται μετὰ τῆς θήκης διὰ τελαμώνος, καὶ ἡ θήκη βάλλεται τοιοῦτοτρόπως εἰς τὸ ὠλεκράνον, ὥστε ὁ μὲν βραχίων νὰ ἔχη τὴν προσήκουσαν κάμψιν, τὸ δὲ ἄνω ἄκρον τοῦ κατεαγότος ὠλεκράνου νὰ κρατῆται εἰκότως συνηγμένον εἰς τὸ κάτω ἄκρον.

Ὁ δὲ Ἐάρλης, ἀφ' οὗ ἐμποδίσθη τὰς ἐκατέρωθι μετακινήσεις τοῦ ὠλε-

κράνου διὰ λοξῆς ἐπιθέσεως σπληνός και ταινιῶν κολλητικῶ ἐμπλάστρου, και ἀφ' οὗ προσαρμοῆθῃ ἀκριβῶς τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος ὄστοῦ, βάλλει νάρθηκας ἐκ παπύρου ἰσχυροῦ και διαθρόχους εἰς θερμὸν ὕδωρ, ἕνα μὲν εἰς τὴν ἐμπρόσθιον, ἕτερον δὲ εἰς τὴν ὀπίσθιον ἐπιφάνειαν τοῦ βραχίονος, και στηρίζει αὐτοὺς μὲ ἐγκυκλιον ἐπίδεσμον. Οἱ ἐκ παπύρου νάρθηκας κεινται εἰς τὸν βραχίονα ἕως ἂν ἀποξηρανθῶσιν, ἔπειτα δὲ ἀφαιροῦνται και ἐνδύονται μὲ δέρμα ζώου ἀγρίου, ὃ δὲ ἀρρώστος κείται ὑπτίος, και ἡ χεὶρ αὐτοῦ βάλλεται ἐπὶ προσκεφαλαίου ἕως ἂν ἀποξηρανθῶσιν οἱ νάρθηκας, οἵτινες πρέπει νὰ εἶναι ἀρκούντως στερεοὶ πρὸς κώλυσιν πάσης κινήσεως τοῦ ἄρθρου.

§. 952.

Ἐὰν δὲ τὸ ἀνώτερον ἄκρον τοῦ κατάγματος δὲν ἐλκυσθῇ πρὸς τὰ ἄνω, δυνάμεθα νὰ κρατήσωμεν τὰ ἄκρα εἰς τὴν οἰκείαν πρὸς ἄλληλα θέσιν κάλλιστα διὰ ταινιῶν κολλητικῶ ἐμπλάστρου εἰκότως ἐπιβαλλομένων. Δι' αὐτῶν ἐπέτυχον πολλάκις κάλλιστα τοῦ σκοποῦ, και μάλιστα, ὅταν και δι' ἄλλης κακώσεως ἔδει κλίνησιν τὸν ἀρρώστος εἶναι.

Ὁ Ρίγαυος (Rigaud) ἐμπείρας, καθ' ὃν τρόπον και ὁ Μαλγαίγνης ἐπὶ τῷ ἐπικαρσίῳ κατάγματι τῆς ἐπιγονατίδος, κοχλίαν ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρου μέρους τοῦ προπηχίου, ἐνήρησε τὴν ἔνωσιν ἀμφοτέρων τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος ἔπειτα διὰ διπλαγκίστρου. Μὲ τὸ διπλαγκίστρον τούτο εἴλκυσε ἐπὶ τὰ κάτω τὸ ἄνω ἄκρον τοῦ κατεαγότος ὄστοῦ, ἐπιθεὶς τὸ μὲν ἄκρον αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ χεῖλους τοῦ ἄνω ἄκρου τοῦ κατάγματος και ἐπὶ τοῦ τένοντος τοῦ τρικεφάλου μυοῦ, τὸ δὲ ἕτερον ἐπὶ τοῦ ἀμετακινήτου κοχλίου.

§. 953.

Ὅμοίως κατάγνυται και ἡ κορωνοειδῆς ἀπόφυσις τοῦ προπηχίου. Τοῦ ὄστοῦ τούτου τὸ κατάγμα εἶναι σπανιώτατον, και πρῶτος ὁ Ἄ. Κώπηρος ἀναφέρει περὶ αὐτοῦ λέγων, ὅτι προήλθε διὰ πτώσιν ἐπὶ τῆς χειρὸς, ὅτι, ἅμα ἠγέρθη ὁ ἀρρώστος, οὔτε νὰ κάμψῃ, οὔτε νὰ ἐκτείνῃ καλῶς τὸν ἀγκῶνα ἠδύνατο. Ὁ πῆχυς ἐξεῖχε πολὺ πρὸς τὰ ὀπίσω και τὸ κατά τὸν ἀγκῶνα ἄρθρον ἐλάμβανε τὸ κατά φύσιν σχῆμα ἅμα ἐκάμπτετο ὁ βραχίον. Τὰ συμπτώματα ταῦτα ἔμειναν πολλοὺς μῆνας ἀναλλοίωτα, και τοὶ ἐπεβλήθησαν ἐπίδεσμοι και νάρθηκες· ὁ Βράσανδος (Brassand) και Κυνὼλζης (Kuhnholz) παρετήρησαν μεταξὺ τοῦ προπηχίου και τῆς τροχαλίας τοῦ βραχίονος σκληρόν τι και ὀλίγον κινήτὸν σῶμα, ἐν ᾧ κατείχτο τὸ προπήχιον ὡσάκις ἐδοκιμάζετο ἡ κάμψις τοῦ βραχίονος. Και ὁ Κώπηρος ἀμφιβάλλει περὶ τῆς ἐπιτυχῆς αὐτοῦ θεραπείας, ἔπειδὴ (λέγει) ἡ κορωνοειδῆς ἀπόφυσις δύναται νὰ ἐνωθῇ μόνον διὰ παρεμπιπτούσης ἀπονευρώσεως οὐσίας μεταξὺ τῶν κατεαγότων ἄκρων αὐτῆς. Εὗρηκε δὲ εἰς νεκρὸν ἠνωμένην τὴν κορωνοειδῆ ἀπόφυσιν διὰ συνδεσμοειδοῦς οὐσίας και κινου-

μένην ἀκωλύτως ἐπὶ τοῦ προπηχίου συγχρόνως δὲ καὶ τὴν εἰγμοειδῆ κοιλότητα αὐτῶς ἠλλοιωμένην, ὥστε παρωλισθαινε πρὸς τὰ ὀπίσω ὑπεράνω τῶν κονδύλων, ὅταν ἐξετείνεται ὁ βραχίον.

Ὁ δὲ Ἱαίγηρος εἶδεν ἀτελὲς κατάγμα τῆς κορωνοειδοῦς ἀποφύσεως, βαθεῖαν ρωγμὴν εἰς τὴν ἀρθρώδη αὐτῆς ἐπιφάνειαν καὶ παρέκχυμα αἵματος πολλοῦ εἰς τὴν ἄρθρωσιν.

ΙΔ'.

Περὶ τῶν καταγμάτων τῶν ὀστέων τῆς χειρὸς.

§. 954.

Τὰ κατάγματα τῶν ὀστέων τοῦ καρποῦ γίνονται δι' ὑπερβάλλουσαν μόνον βίαν, ἀπ' εὐθείας κατ' αὐτῶν γινομένην· τὰ κατάγματα ταῦτα γίνονται πάντοτε μετ' ἀποθραύσεως τῶν ὀστέων καὶ μετὰ βλάβης τῶν ἀπαλῶν μορίων, ἐξ οὗ γεννῶνται, ὑπερμεγέθης φλεγμονή, γάγγραινα, νευρικὰ συμπτώματα ἢ φθοροποιὰ πύησις, καὶ ζητοῦσι θεραπείαν ὁμοίαν πρὸς τὴν τῶν ἐπιπεπλεγμένων καταγμάτων, καὶ ὁ ἀκρωτηριασμός τῆς χειρὸς δύναται ἢ εὐθὺς νὰ ἐνδειχθῆ ἀναγκαῖος, ἢ μετέπειτα.

§. 955.

Καὶ τὰ κατάγματα τῶν ὀστέων τοῦ μετακαρπίου εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετ' ἀποθραύσεως καὶ θλάσεως ἐπιπεπλεγμένα. Συχνότερον πάντων καταγνυται τὸ πέμπτον ὄστος τοῦ μετακαρπίου. Γνωρίζομεν δὲ τὸ κατάγμα τοῦτο εὐκόλως ἐκ τῆς γενομένης ἀνίστατης τοῦ ὀστοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἀκουμένου κριγμοῦ εἰς τὰς κινήσεις αὐτοῦ. Ἀφ' οὗ δὲ διευθετηθῶσι τὰ κατεαγόντα ὄστα, βάλλομεν ἐπὶ τῆς βάχεως μὲν τῆς χειρὸς κατὰ τὸ κατάγμα, ἐπληνας καὶ νάρθηκα ἐκ παπύρου, ἐπὶ τῆς παλάμης δὲ σανίδιον λεπτόν καὶ στηρίζομεν αὐτὸ μὲ ἐγκυκλιον ἐπίδεσμον ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν δακτύλων μέχρι τοῦ καρποῦ.

§. 956.

Εἰς δὲ τὰ κατάγματα τῶν φαλάγγων τῶν δακτύλων, ἀφ' οὗ διαπλάσωμεν τὸ κατάγμα, περιβάλλομεν τὸν πεπονητότα δάκτυλον μὲ στενὸν ἐπίδεσμον, καὶ στηρίζομεν αὐτὸν μὲ νάρθηκα, ἢ βάλλομεν τὴν χεῖρα εἰς σανίδιον καὶ στηρίζομεν αὐτὴν μὲ ἐγκύκλους περιβολάς. Ὅταν δὲ τὰ κατάγματα ταῦτα ὦσι μετ' ἀποθραύσεως τοιαύτης, ὥστε δὲν φαίνεται ἡ σωτηρία τοῦ πεπονητότος μορίου, ἀνάγκη νὰ γείνη παραυτίκα ἢ ἀκρωτηρίασις.

ΙΕ'.

Περὶ τῶν καταγμάτων τοῦ ὀστοῦ τοῦ μηροῦ.
§. 957.

Τὰ κατάγματα τοῦ ὀστοῦ τοῦ μηροῦ διαιροῦνται

Α'.) Εἰς κατάγμα τοῦ αὐχένου τοῦ μηροῦ· καὶ

Β'.) Εἰς κατάγμα τοῦ σώματος τοῦ ὀστοῦ τοῦ μηροῦ, τοῦτο δὲ δύναται νὰ γείνη κατὰ τὸ μέσον αὐτοῦ μέρος, κατὰ τὸ ἄνω, καὶ κατὰ τὸ κάτω αὐτοῦ ἄκρον.

Α'.

Περὶ τοῦ κατάγματος τοῦ αὐχένου τοῦ μηροῦ.
§. 958.

Τὸ κατάγμα εἰς τὸν αὐχένα τοῦ ὀστέου τοῦ μηροῦ γίνεται ἢ ἐντὸς τῆς θυλακοειδοῦς κάψης ἢ ἐκτὸς, ἢ μέρος μὲν ἐντὸς, μέρος δὲ ἐκτὸς, ἢ δύναται νὰ εἶναι διπλοῦν καὶ μετ' ἀποσπάσεως τοῦ τροχαντήρος. Ἐντὸς μὲν τῆς θυλακοειδοῦς κάψης τὸ κατάγμα εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπικάρσιον, καὶ τὸ ἀπονευρώδες περιείλημα μᾶλλον ἢ ἦττον διερρωγὸς, ἐκτὸς δὲ τοῦ θυλακοειδοῦς συνδέσμου συνήθως λοξόν. Αἱ ἐπιφάνειαι τῶν ἄκρων εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄνιστοι, καὶ δύναται νὰ στηρίζωσιν ἀλλήλας διὰ τοῦ ὀδοτωτοῦ αὐτῶν σχήματος, ἢ δύναται τὸ ἄνω ἄκρον νὰ ἐνσφηνωθῇ εἰς τὸ κάτω.

§. 959.

Τὸ γεννῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ κατάγμα τοῦτο αἴτιον εἶναι βία, κατὰ τοῦ τροχαντήρος γενομένη, καὶ πτώσις ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ ἐπὶ τῶν ποδῶν ἐκτεταμένων ὄντων. Πολλάκις δὲ δύναται νὰ προξενήσῃ κατάγμα καὶ ἐλαχίστη αἰτία, οἶον παρολίσθημα, ὅταν μάλιστα ἐξολισθήσῃ ὁ πούς, κατ' ἐξοχὴν δὲ ὅταν ὁ ἄρρωστος ἢ προβεθηκῶς τὴν ἡλικίαν, καθ' ἣν ὁ αὐχὴν τοῦ ὀστοῦ τοῦ μηροῦ εἶναι λίαν εὐθραυστός διὰ τὸν ἐπιμηκυσμὸν τοῦ μυελούχου αὐλοῦ τοῦ μέσου μέρους μέχρι τοῦ αὐχένου τοῦ ὀστοῦ τοῦ μηροῦ (ἴδ. §. 863.). Τὸ κατάγμα τοῦτο γίνεται συνήθως εἰς προβεθηκῶτας τὴν ἡλικίαν, καὶ συνεχέστερον εἰς τὰ θήλεα ἢ εἰς τὰ ἄρρένα. Ἐκ τῆς διαφόρου ἕξεως τοῦ αὐχένου τοῦ μηροῦ εἰς τὰς διαφόρους ἡλικίας, ἐκ τοῦ μεγαλειτέρου μήκους αὐτοῦ καὶ ἐκ τῆς ἰσχυροτέρας προβολῆς τοῦ μεγάλου τροχαντήρος εἰς τὰ θήλεα, ἔτι δὲ καὶ ἐκ τοῦ εὐθραύστου τοῦ ὀστοῦ ἐν τῇ προβεθηκίᾳ ἡλικίᾳ, γίνεται δῆλον τοῦτο.

§. 960.

Καθολικὰ τοῦ κατάγματος τούτου σημεῖα εἰσὶ· προηγουμένη πτώσις

τοῦ σώματος ἐπὶ τοῦ μεγάλου τροχαντήρος, ἐπὶ τῶν γονάτων ἢ ἐπὶ τῶν ποδῶν ἔμπεπαρμένους πόνος εἰς τὴν κατ' ἰσχίον ἄρθρωσιν τοῦ μηροῦ· ὁ ἄρθρωστος αἴφνης δὲν δύναται νὰ βαδίσῃ οὐδὲ νὰ σταθῇ, ἢ τοῦλάχιστον ἐνοχλεῖται πολὺ ταῦτα ποιῶν τὸ σκέλος γίνεται βραχύτερον εὐθὺς, ἢ ὀλίγον καιρὸν μετὰ τὸ γενόμενον κατάγμα· ὁ τροχαντῆρ εἶναι παρὰ φύσιν ἐγγυτέρω τοῦ ὀστοῦ τῆς λαγόνος, καὶ ἐξέχει ὀλιγώτερον λαμβάνει δὲ καὶ πάλιν τὸ κατὰ φύσιν αὐτοῦ μήκος, ἂν κατατείνωμεν αὐτὸ ὀλίγον, πρὶν ὁμως ἢ σύσπασιν τῶν μυῶν γείνη ἐπίσημος διὰ τῆς μᾶλλον ἢ ἥττον πολλῆς διαρκείας, ἄλλως δὲ ἀναγκαζόμεθα τοῦλάχιστον νὰ μεταχειρισθῶμεν βίαν μεγάλην πρὸς τοῦτο· βραχύνεται δ' εὐθὺς πάλιν, ἀφ' οὗ παύσωμεν τὴν τάσιν αὐτοῦ· ὁ ἄρθρωστος, ὑπτιῶς κείμενος, ἀδυνατεῖ νὰ ἄρῃ τοῦτο, ἐκτεταμένον ὄν, πρὸς τὰ ἄνω. Ἐκτὸς δὲ τούτων, ἐνὰ μεθετα σχεδὸν πάντοτε νὰ στρέψωμεν τὸ σκέλος καὶ τὴν κνήμην πρὸς τὰ ἔξω εὐκόλως εἰς τὸ κατὰ φύσιν αὐτοῦ σχῆμα, ἔτι δὲ καὶ πρὸς τὰ ἔσω· σπανιότατα δὲ τὸν ἄκρον πόδα πρὸς τὰ ἔσω, ὅπου πολλάκις, ἀφ' οὗ φέρωμεν αὐτὸν διὰ τῆς τάσεως εἰς τὸ κατὰ φύσιν σχῆμα γίνεται πρῶτον πρὸς τὰ ἔξω ἢ περιστροφή· τὸ σκέλος συγκάμπτετ' εὐκόλως οὕτως, ὥστε αὐτὸ μὲν κεῖται ἐπὶ τὴν ἔξω αὐτοῦ ἐπιφάνειαν, ἢ δὲ πτέρνα αὐτοῦ φέρεται ὀπισθεν τοῦ ἔσω σφυροῦ τοῦ ἀπαθοῦς ποδός· ἀκούομεν δὲ καὶ κρηγμόν, ὅταν περιστρέψωμεν τὸν μηρὸν, λαμβάνοντες τὴ μὲν τῶν χειρῶν τὸ γόνυ καὶ ἐλκύνοντες αὐτὸ, τῇ δὲ, τὸν τροχαντῆρα καὶ αἶροντες αὐτὸν μικρὸν τι ἐπὶ τὰ ἄνω, ὅπου βλέπομεν ταυτοχρόνως καὶ τὸν τροχαντῆρα μικρὸν κύκλον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ περιγράφοντα.

§. 961.

Κατὰ τὴν διάφορον ἴξιν καὶ τὸν τόπον τοῦ κατάγματος ἕνια τῶν ἤδη ῥηθέντων σημείων δύναται νὰ ἐλλείπωσιν ἢ νὰ ἐμφανισθῶσιν ὀλίγον μετὰ τὸ γενόμενον κατάγμα. Πρὸς διάκρισιν δὲ τοῦ ἐντὸς τῆς θυλακοειδοῦς κάψης ἀπὸ τοῦ ἐκτὸς αὐτῆς γενομένου κατάγματος τοῦ ὀστοῦ τοῦ μηροῦ ἔχομεν κατὰ τὸν Ἄ. Κώπηρον σημεῖα τὰ ἐξῆς· ὅτι τὸ μὲν ἐντὸς τῆς θυλακοειδοῦς κάψης κατάγμα γίνεται εἰς ἀνθρώπους προβεθηκότας ὀπωσοῦν, ἐν ταῦτῳ δὲ ὁ τροχαντῆρ δὲν ἐξέχει πολὺ, καὶ ἐπὶ τῇ περιστροφῇ δὲν κινεῖται τόσον ἐντελῶς περὶ τὸν κατὰ μήκος αὐτοῦ ἄξονα, καὶ ὅτι τὸ σκέλος γίνεται ὅσον ἐνός ἢ ὅσον δύο δακτύλων βραχύτερον· τὸ δὲ ἐκτὸς τῆς κάψης γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς ἀνθρώπους νέους καὶ διὰ μείζονα βίαν, ὅτι ὁ τροχαντῆρ φέρεται πρὸς τὰ πρόσσω καὶ ἄνω, ὅτι ἀκούεται κρηγμός καὶ εἰς τὰς μικροτέρας κινήσεις τοῦ σκέλους, ὅτι ὁ πόνος εἶναι σφοδρότερος, ὁ ὄγκος ἐπισημότερος καὶ τὸ σκέλος γίνεται ἥττον βραχὺ, ὥστε

ἡ βραχύτης αὐτοῦ σπανίως εἶναι ὅσον δακτύλου. Ἄλλὰ τὰ σημεῖα ταῦτα δὲν εἶναι πάντοτε βέβαια, ἢ ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς ἕξεως τοῦ κατάγματος, ἐκ τῆς ῥήξεως τοῦ περιειλίσσοντος τὸν αὐχένα τοῦ ὄσου τοῦ μηροῦ ἀπονευρώδους περιειλήματος, καὶ ἐκ τῆς ταυτοχρόνως γινομένης ῥήξεως τῶν μυῶν. Ὅθεν ὁ Ἐάρλης, ὁ Σμίθος καὶ ἄλλοι ἐσημείωσαν ὅτι εἰς κατάγμα ἐντὸς τῆς θυλακοειδοῦς κάψης εὗρηκαν βραχύτητα τοῦ σκέλους ὅσον τεταρτημορίου ἢ ὅσον ἐνὸς δακτύλου, καὶ εἰς κατάγμα ἐκτὸς τῆς θυλακοειδοῦς κάψης ὅσον ἐνὸς καὶ ἡμίσεος ἢ δύο δακτύλων. Ὁ δὲ Μαλγαίγνης, διακριτικῶς τοῦ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς θυλακοειδοῦς κάψης γενομένου κατάγματος σημεῖα λέγει εἶναι. Ἐν τῷ πρώτῳ μὲν πῶσις ἐπὶ τοῦ ποδὸς ἢ ἐπὶ τοῦ γόνατος ἐπὶ τὰ ἔξω ἀφραστηκῶτων πῶσις ἐπὶ τῶν πυγαίων, μικρὸς ὄγκος, οὐδεμία ἐκχύμωσις, πόνος κατὰ τὴν ἐπίφυσιν τῆς ψοῖας, ἄχρι τοῦ γόνατος ἐνίοτε ἐξαπλούμενος· ἐνίοτε πρὸς ταῖς ἀρχαῖς οὐδεμία τοῦ σκέλους βραχύτης, ἣτις μετὰ τινὰς ἡμέρας ἢ ἐβδομάδας ἐπιγίivet' αἴφνης καὶ εἶναι τὸ πλεῖστον ὅσον τριῶν ἑκατοστημορίων τοῦ μέτρου· ὁ μέγας τροχαντῆρ εἶναι ἀναλλοίωτος καὶ πρὸς τὴν ῥάχιν τοῦ ὄστου τῆς λαγόνος ἀναλόγως τῇ βραχύτητι τοῦ σκέλους προσκεχωρηκῶς· ἡ προβολὴ τοῦ μεγάλου τροχαντῆρος φαίνεται ἐξισωμένη τὸ μήκος τοῦ σκέλους ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ τροχαντῆρος ἄχρι τοῦ ἔξω κονδύλου εἶναι κατὰ φύσιν· οὐδέποτε δὲ φαίνεται ἰδίᾳ τις ἐκτόπισις ἢ κίνησις τοῦ μεγάλου τροχαντῆρος. Ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ ἄμεσος ἐνέργεια τῆς ἐξωθεν βίας κατ' αὐτοῦ τοῦ μεγάλου τροχαντῆρος· ἐκχύμωμα μέγα, πόνος σφοδρὸς ἐπὶ τῇ ἐπιθλίψει τοῦ μεγάλου τροχαντῆρος· παραυτίκα γενομένη βραχύτης τοῦ σκέλους ὅσον ἐνὸς ἢ ἕξ ἑκατοστημορίων τοῦ μέτρου, καὶ μόλις μικρὸν κατὰ τὰς ἀκολουθοῦσας ἡμέρας αὐξανόμενη. Τοῦ μεγάλου δὲ τροχαντῆρος τὸ ἄκρον εἶναι συντεθλασμένον, ἐξ οὗ ἤπτον μετέωρος εἶναι οὗτος καὶ μόλις πρὸς τὴν ῥάχιν τοῦ ὄστου τῆς λαγόνος προσκεχωρηκῶς. Ἐξέχει δὲ μᾶλλον τοῦ ἀπαθοῦς καὶ διαγράφει μείζονα κύκλου τόξα. Τὸ σκέλος φαίνεται βραχύτερον, εἰὰν καταμετρήσωμεν τὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ἔξω κονδύλου μέχρι τοῦ ἄκρου τοῦ τροχαντῆρος· τὸ τεμάχιον τοῦ κατεαγῶτος τροχαντῆρος ὅτε μὲν μεθίστα' ἐπὶ τὰ ὀπίσω ἢ ἐπὶ τὰ πρόσω, ὅτε δ' ἐμπεῖρεται καὶ τῇ ἐξαρθρωθείσῃ κεφαλῇ προσέοικε, καὶ ποτε δὲ κινεῖται καὶ ἀντιμεθίσταται καθ' ἀπάσας τὰς φορὰς. Ἐπὶ δὲ ταῖς πεπαλαιωμένοις ἐντὸς τῆς θυλακοειδοῦς κάψης κατάγμασις εἶναι τὸ βᾶδισμα ἐπὶ πολὺν χρόνον δύσκολον καὶ, ἄνευ στηρίγματος, ἀδύνατον· ἢ βραχύτης τοῦ σκέλους αὐξάνεται, προϊόντος τοῦ χρόνου, καὶ σχεδὸν διπλασιάζεται· ἢ προβολὴ τοῦ τροχαντῆρος φαίνεται μὲν ὅτι αὐξάνεται, ἀληθῶς ὁμῶς ἐλαττοῦται· τὸ σκέλος γίνεται ἰσχνόν.

Αἱ κατὰ προαίρεσιν κινήσεις ἐν τῇ κατὰ τὸ ἰσχύιον διαρθρώσει παρεμ-
ποδίζονται παντελῶς καὶ μόνον κατὰ τὴν ὄσφυν εἰσὶν αἰσθηταί. Ἐπὶ τοῖς
ἐκτὸς δὲ τῆς θυλακοειδοῦς κάψης πεπαλαιωμένους κατάγματασιν εἶν' ἐνίοτε
μὲν μόλις αἰσθητῇ αὔξησις τῆς βραχύτητος τοῦ σκέλους, ἐν γένει δὲ μέ-
νει πάντοτε ἡ αὐτὴ ἢ προβολὴ τοῦ τροχαντήρος εἶναι πάντοτε μείζων
τὸ σκέλος δὲν ἰσχυοῦται καὶ αἱ κατὰ προαίρεσιν κινήσεις γίνονται σχε-
δὸν ὅλως ἐν τῇ κατὰ τὸ ἰσχύιον διαρθρώσει. Περὶ τῆς ἀξίας δὲ τῶν φαινο-
μένων τούτων λέγει καὶ αὐτὸς ὁ Μαλγαίγνης ὅτι τὰ μὲν ὑπόνοιάν τινα,
τὰ δὲ βεβαίωτητα παρέχουσιν.

§. 962.

Ἐὰν δὲ τὸ ἄνω ἄκρον τοῦ κατάγματος ἐσφηνωθῇ εἰς τὸν καυλὸν τοῦ
κάτω, ὅπερ συνήθως ἐν τῷ ἐκτὸς τῆς θυλακοειδοῦς κάψης κατάγματι γί-
νεται, καὶ ἐλλείπει μόνον, ὅταν ὁ μέγας τροχαντῆρ εὐρίσκηται εἰς τὸ
ἄνω ἄκρον τοῦ κατάγματος, ἢ ἂν ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ ἀποθραυσθῇ καὶ
ὁ αὐχὴν αὐτοῦ σφηνωθῇ μεταξύ τῶν ἀποθραυσμάτων (κατὰ τὸν Ἐκλην)
ὁ ἄρρῳστος αἰσθάνεται μὲν ἀτονίαν μεγάλην εἰς τὸ σκέλος, δύναται ὅμως
νὰ βαδίσῃ μικρὸν, ἂν καὶ μετὰ μικρᾶς χωλότητος καὶ μετὰ πόνου· ὁ
πόνος εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἐπὶ τὰ ἄνω καὶ ἔνδον τοῦ μηροῦ καὶ γίνετ' ἐπὶ
τῇ κάμφσει καὶ ἐκτάσει αὐτοῦ μάλιστα, καὶ μόνον ἢ κάμφσις εἶναι δυνατὴ
μὲν, ἀλλὰ μετὰ μόχθου. Ὁ δὲ Φοῖικης εὗρηκεν ευκίνητον τὸ σκέλος ἀκού-
σας καὶ κριγμὸν, ὅστις ὅμως δὲν γίνεται, ὅταν γείνη σφήνωσις ἰσχυρά.
Ἡ βραχύτης τοῦ σκέλους εἶναι ἀσημάντος (ὁ Φοῖικης ὅμως εὗρηκεν αὐτὴν
ὅσον δακτύλου) καὶ δὲν ἀφαιρεῖται διὰ τῆς τάσεως· ὁ δὲ πούς εἶν' εὐθύς
ἐπὶ τὰ ἔξω ἢ ἔνδον ἐγκεκλιμένος καὶ δύναται νὰ περιστραφῇ ἐπὶ τὴν
ἀντικειμένην πλευράν. Ὁ τροχαντῆρ εἶναι εἰς τὸν οἰκειὸν τόπον καὶ συγ-
κινεῖται εἰς τὴν περιστροφὴν τοῦ σκέλους ἄνευ κριγμοῦ. Ἐὰν δὲ γείνη
τάσις ἰσχυρὰ (ὡς ἔπραξεν ὁ Δελπέχιος εἰς περιπτώσειν, καθ' ἣν τὸ πρᾶγμα
ὑπελήφθη ἀντὶ ἐξαρθρήματος διὰ τὴν ἐπὶ τὰ ἔνδον ἐγκλίσειν τοῦ ποδός)
δύναται ν' ἀφαιρεθῇ ἢ σφήνωσις καὶ οὕτω νὰ γείνη ἐγκλίσις τοῦ ποδός
ἐπὶ τὰ ἔξω.

Ἐγὼ παρετήρησα εἰς κατάγμα τοῦ αὐχένος τοῦ μηροῦ τοιαύτην σφήνωσιν τοῦ ἄνω
ἄκρου εἰς τὸ κάτω, ὥστε διεχωρίσθησαν κατὰ μέγα μέρος ὁ τε μικρὸς καὶ ὁ μέγας
τροχαντῆρ.

Τὴν ἐπὶ τὰ ἔξω περιστροφὴν τοῦ ποδός, ἣν πρῶτος ἀνέφερον ὁ Παραῖος καὶ μετ'
αὐτὸν ὁ Γ. Α. Πετίτιος, ὁ δὲ Λουβίσιος δὲν ἐπίστευσεν, παρετήρησάν μὲν ἐρείξις ὁ
Δεσπῶλιος, Δυσαυρούς, Δελπέχιος καὶ πολλοὶ ἄλλοι· ἠτιολόγησαν δὲ διαφόρως. Συνή-
θως αὐτῆς αἰτίας νομίζεται κατάγμα λοξόν, διὰ τοῦ μεγάλου τροχαντήρος μέχρι τοῦ
μικροῦ διήκον, ὥστε οἱ ἐνταῦθα ἐπιφυόμενοι μῦς γίνονται ἐπικρατέστεροι. Κατὰ τὸν
Γύθριον ἢ ἐπὶ τὰ ἔσω στροφή τοῦ ποδός δὲν γίνεται, ὅταν ἢ τὸ κατάγμα ἐντὸς τῆς

θυλακοειδούς κάψης, είναι δὲ μᾶλλον σημεῖον διαγνωστικὸν κατάγματος, γενομένου κατὰ τὸν μέγαν τροχαντήρα, ὅταν μέρος αὐτῆς τῆς ἀποφύσεως συνέχεται μετὰ τοῦ σώματος τοῦ ὄστου τοῦ μηροῦ.

Ὁ δὲ Σόμης λέγει, ὅτι ἡ στροφὴ τοῦ ποδὸς ἐπὶ τὰ ἔσω γίνεται μόνον ὅταν τὸ κατάγμα, ἐκτὸς τῆς κεφαλῆς τοῦ ὄστου τοῦ μηροῦ, χωρῖον καὶ τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ τροχαντήρος, ἐν ᾧ ἐπιφύονται οἱ πρὸς τὰ ἔσω τὸ σκέλος στρέφοντες μῦς, ἀφήσῃ δὲ ἀχώριστον τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ τροχαντήρος, ἐν ᾧ ἐπιφύεται ὁ μέσος γλουταῖος.

Ὁ δὲ Σταλλεῦς νομίζει ὅτι ἡ ἐπὶ τὰ ἔνδον ἔγκλισις τοῦ ποδὸς γίνεται, ὅταν ἐπὶ κατάγματι τοῦ αὐχένου, ἐκτὸς τῆς θυλακοειδούς κάψης γενομένου, μείνῃ ἀπαθὲς τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς κάψης, ὅπερ ἀντιστοιχεῖ εἰς τὴν πρόσθιον πλευρὰν τοῦ αὐχένου. Κατὰ δὲ τὸν Δουπύτρειον καὶ Ἄ. Κώπηνον, γίνεται ἡ ἔγκλισις τοῦ ποδὸς ἐπὶ τὰ ἔνδον, ὅταν τὸ κατάγμα τοῦ αὐχένου γείνη ἀπὸ τῶν ἔξω πρὸς τὰ ἔνδον καὶ ἀπὸ τῶν ὀπίσω πρὸς τὰ πρόσω, ὥστε τὸ ἄκρον τοῦ κάτω ἄκρου τοῦ κατάγματος φέρεται πρὸς τὰ πρόσω, τὸ δὲ τοῦ ἄνω ἄκρου πρὸς τὰ ὀπίσω· ὁ δὲ Μερσιέρος (Gazette médicale, Tom. 3, 2. Serie, N°. 36. 1833.) καὶ ὁ Πίγνης νομίζουσιν, ὅτι τοῦ ποδὸς ἡ στροφὴ εἰν' ἔκγονος ἐξωτερικῶν μόνον περιπτώσεων, οἷον τῆς θέσεως, ἣν ἔλαβε τὸ μόριον, ὅταν ἀνεκλίθη ὁ ἄρθρωστος εἰς τὴν κλίνην, ἴσως δὲ καὶ τῆς πτώσεως αὐτῆς, ἐπειδὴ δύναται νὰ συμβῇ, ὁ ἄρθρωστος, πίπτων ἐπὶ τῶν λαγόνων νὰ πέσῃ μᾶλλον πρὸς τὰ ὀπίσω ἢ πρὸς τὰ πρόσω, καὶ ὁ μέγας τροχαντήρ νὰ ὠθισθῇ κατ' αὐτὴν τὴν ἴξιν. Ἡ ἐπὶ τὰ ἔνδον ἔγκλισις τοῦ ποδὸς δὲν ἐξαρτᾶται, λέγουσιν, ἐξ ανατομικῶν σχέσεων· ἐπειδὴ 1) δὲν ὑπάρχουσι τοιαῦτα, αἵτινες δύναται νὰ προξενήσωσιν αὐτὴν, ἅπαντες σχεδὸν οἱ μῦς ζητοῦσι νὰ ἐνεργήσωσι τὸ ἐναντίον, καὶ ἅπανσι αἱ παρὰ τῶν συγγραφέων ἀναφερόμεναι σχέσεις ἠδύναντο τὸ πολὺ νὰ βοηθήσωσι μόνον τὴν ἔγκλισιν· 2) ἅπανσι αἱ ἀναφερόμεναι σχέσεις καὶ αἰτίαι αὐτῆς ἀντρεθῆσαν ὑπὸ διαφόρων καὶ μάλιστα ἐναντιῶν πραγμάτων, ἐπειδὴ ἡ ἐπὶ τὰ ἔνδον αὕτη ἔγκλισις τοῦ ποδὸς παρατηρήθη εἰς ἐκτὸς καὶ ἐκτὸς τῆς θυλακοειδούς κάψης γενομένα κατάγματα, εἰς κατάγμα τοῦ αὐχένου τοῦ μηροῦ, καὶ εἰς κατάγμα αὐτοῦ ὑπὸ τὸν μέγαν τροχαντήρα γενομένου, ὡς ἀναφέρει ὁ Μερσιέρος τοιαύτῳ τι παραδείγμα· 3) ἐξαίρουμένου τοῦ πόνου, ὃν ἐμποιοῦμεν εἰς τὸν ἀσθενῆ, εἰν' εὐκολώτατον νὰ φέρωμεν τὸν πόδα ἀπὸ τῶν ἔνδον ἐπὶ τὰ ἔξω καὶ τ' ἀνάπαλιν. 4) ἂν ἐν ὑπερίσχηματι θελήσωμεν νὰ φέρωμεν ἐπὶ τὰ ἔξω τὸν ἐπὶ τὰ ἔνδον ἐγκεκλιμένον πόδα, ἀπαιτεῖται ἀγὼν τῆς θελήσεως, ὅπως περιγράφῃ ὅλον τὸ σκέλος περὶ τὴν πτέρναν τὸ ἀναγκαῖον ἡμικύκλιον· τὸ δύσκολον τοῦ πράγματος φαίνεται μάλιστα, ὅταν τὸ σκέλος ἦ ἂν καὶ ὀλίγον μόνον, κατὰ τὸ γόνυ συγκεκαμμένον. Ἄν λοιπὸν εἰς τοῦτο ἀπαιτῆται ἀγὼν, καὶ ἀπαθῶς ἔχοντος τοῦ σκέλους, πῶς δὲ ἔχει, κατεαγῆτος αὐτοῦ ὄντος, καὶ μάλιστα ὅταν οἱ πρὸς τὰ ἔξω αὐτὸ στρέφοντες μῦς δὲν ἐνεργῶσι πλέον εἰς αὐτό; Ὅθεν μενέτω τὸ σκέλος ἐπὶ τὰ ἔνδον ἐγκεκλιμένον, ὅταν οὕτως ἐσχηματίσθῃ. Ὁ δὲ Λαρέϋς νομίζει, ὅτι εἰς πᾶσαν σφήνωσιν τοῦ κατάγματος ὁ ποῦς εἰν' ἐπὶ τὰ ἔνδον ἐγκεκλιμένος, ὁδῶς, ἥτις δὲν ἀληθεύει ἐν γένει καὶ ἂν διὰ πολλῶν παρατηρημάτων, καὶ μάλιστα τοῦ Δελπεχίου, ἐπεκυρωθῇ. Ἡ διάγνωσις τοῦ γενομένου κατὰ τὸν αὐχένα τοῦ ὄστου τοῦ μηροῦ κατάγματος εἶν' εὐκολὸς ἐν γένει. Ὁ κριγμός, ὅστις ἐνίσταται δὲν εἶν' ἐπισθητός, δὲν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον διαγνωστικὸν σημεῖον τοῦ κατάγματος, ἐπειδὴ τοῦτο γνωρίζεται ἀρκούντως ἐκ τῶν λοιπῶν σημείων. Δὲν εἶναι δὲ οὐδὲ ἀναγκαῖον νὰ ζητῶμεν μετὰ τὰς κινήσεις τοῦ σκέλους ν' ἀκούσωμεν τούτου, ἐπειδὴ αἱ κινήσεις αὗται ἐρεθίζουσι πολὺ τὸ πεπονθὸς μόριον, καὶ δύναται νὰ ἐπαγάγῃσι μείζονα ῥῆξιν τοῦ ἰνώδους περιειλήματος τοῦ κατεαγῆτος αὐχένου.

Ἡ ἀπόσπασις τῆς κεφαλῆς τοῦ ὄστου τοῦ μηροῦ ἀπὸ τοῦ αὐχένου, δι' ἔξωθεν βίαν γινομένη, καθ' ὃν καιρὸν ἡ ἀποστέωσις δὲν εἶναι τελεία, ἥτις γίνεται μόνον εἰς νέ-

ους ανθρώπους, ἐν οἷς αἱ ἐπιφύσεις οὐπω συνεχωνεύθησαν μετὰ τοῦ λοιποῦ ὄστου, κατὰ τὸ διαγνωστικὸν οὐδῶλως διαφέρει τοῦ γενομένου ἐντός τῆς θυλακοειδοῦς κάψης κατάγματος.

§. 963.

Διακρίνεται δὲ τὸ κατάγμα τοῦ αὐχένου τοῦ ὄστου τοῦ μηροῦ ἀπὸ τοῦ σφοδροῦ μὲν θλάσματος κατὰ τὸ ἰσχυρὸν κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐν τῷ θλάσματι τὸ σκέλος ἔχει τὸ κατὰ φύσιν μήκος, ἐλλείπει δὲ ὁ κριγμὸς καὶ ὑπάρχει ἡ συνήθης περιστροφή τοῦ τροχαντήρος, ὅταν περιστρέφωμεν τὸ σκέλος ἀπὸ τῆς ἐξαρθρήσεως δὲ τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ πρὸς τὰ ἔξω καὶ ἄνω, καὶ πρὸς τὰ ἔσω καὶ κάτω, κατὰ τοῦτο, ὅτι εἰς τὰς ἐξαρθρήσεις ταύτας εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τροπὴ τοῦ ποδὸς πρὸς τὰ ἔσω, ὅπερ εἶναι σπάνιον εἰς τὸ ῥηθὲν κατάγμα, καὶ ἂν ἦ ἐνίοτε, δὲν γίνεται τόσον ἐντελής ὡς εἰς τὴν ἐξάρθρῃσιν, καὶ ὁ πῶς, καὶ ἐὰν ἦ ἐν τῷ κατάγματι τροπὴ πρὸς τὰ ἔσω, δύναται εὐκολώτερον, εἰ καὶ μετὰ πόνων, νὰ κινῆται, νὰ τρέπηται ἐπὶ τὰ ἔξω, καὶ νὰ μηκύνηται. Παρομοίως διακρίνεται τὸ κατάγμα τοῦτο καὶ ἀπὸ τῆς πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἔσω ἐξαρθρήσεως τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ, ἐν ᾗ ὁ πῶς εἶναι πρὸς τὰ ἔξω ἐγκεκλιμένος καθὼς καὶ εἰς τὸ κατάγμα, κατὰ τοῦτο, ὅτι εἰς τὴν ἐξάρθρῃσιν τὸ σκέλος ἀκίνηται μεγάλως, καὶ ἵνα φέρωμεν αὐτὸ εἰς τὸ οἰκτεῖον σχῆμα, ἀπαιτεῖται νὰ μεταχειρισθῶμεν μεγάλην βίαν· ἐκτὸς τοῦτου καταλαμβάνομεν ταυτοχρόνως καὶ τὴν ἐκτοπισθεῖσαν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ.

Αἱ γινόμεναι εἰς τὸν αὐχένα τοῦ ὄστου τοῦ μηροῦ ἀλλοιώσεις εἰς ταὺς γέροντας ἕνεκα τῆς γηροντείας δὴ λεγομένης ἰσχιάρθροκακίας (ἴδ. §. 353.) ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς νεωτέρους ἀνθρώπους, ἕνεκα προηγουμένης βίας, δύναται εὐκόλως ἐν τῇ μετὰ θάνατον ἐξετάσει ν' ἀπατήσων ἡμᾶς καὶ νὰ ὑπολάβωμεν ταύτας ὡς ἰαθὲν κατάγμα τοῦ αὐχένου τοῦ ὄστου τοῦ μηροῦ.

§. 964.

Πολὺ δὲ διαφέρουσι καὶ αἱ περὶ τῆς προγνώσεως τοῦ κατάγματος τοῦ αὐχένου τοῦ μηροῦ γνώμαι τῶν ἰατρῶν, ὧν οἱ μὲν λέγουσιν, ὅτι τὸ κατάγμα τοῦτο ἐπιγεννᾷ χωλότητα μᾶλλον ἢ ἦττον ἐπαισθητήν, οἱ δὲ, ὅτι τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος τούτου ὄστου οὐδέποτε δύνανται νὰ ἐνωθῶσι δι' ὀστώδους οὐσίας καὶ ἄλλοι, ὅτι τὸ κατάγμα τοῦτο οὐδῶλως διαφέρει τῶν ἄλλων καταγμάτων, εἰμὴ μόνον κατὰ τὴν εὐσθεραπεισίαν. Ὁ Ἄ. Κώπηρος λέγει μὲν, ὅτι τὸ κατάγμα τοῦ αὐχένου τοῦ ὄστου τοῦ μηροῦ, γενομένον ἐκτὸς τῆς θυλακοειδοῦς κάψης συμφύεται δι' ὀστώδους οὐσίας, φρονεῖ δὲ ὅτι ἢ διὰ πωρώσεως σύμφυσις αὕτη δὲν δύναται νὰ γείνη καὶ εἰς τὸ ἐντός τῆς θυλακοειδοῦς κάψης γενομένον κατάγμα· καὶ τοῦτο πρῶτον μὲν ἐξ αἰτίας τῆς ἐλλείψεως τῆς προσηκούσης πρὸς ἄλληλα

συναρμογῆς τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος ὀστού καὶ τῆς οἰκείας κρατήσεως εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν, (ἐξ οὗ οὐδεμία δύναται νὰ γείνη ἐνδελεχῆς τῶν ἄκρων πρὸς ἀλλήλα πίεσις, καὶ ἂν διατηρηθῇ τὸ κατὰ φύσιν μήκος τοῦ σκέλους)· δευτέρον δὲ ἐξ αἰτίας τῆς ὀλίγης ζωτικῆς ἐνεργείας, καὶ ἐπομένως ἐξ αἰτίας τῆς ἐλλείψεως τῆς γεννώσης ὀστώδη οὐσίαν ἐνεργείας τῆς κεφαλῆς τοῦ ὀστοῦ τοῦ μηροῦ· τέλος δὲ ἐξ αἰτίας τῆς διατάσεως τῆς θυλακοειδοῦς κάψης διὰ τὴν αὔξησιν τοῦ ἀρθρικοῦ χυμοῦ. Δυνατὴν δὲ νομίζει ὁ Ἄ. Κώππρος τὴν διὰ πωρώσεως σύμφυσιν μόνον, ὅταν τὸ κατάγμα διήκῃ εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ, χωρὶς νὰ διαρῆ τελείως τὸ ἄκρον αὐτῆς, ἢ ὅταν τὸ κατάγμα γείνη ἄνευ ῥήξεως τοῦ περιστέου ἢ τοῦ περιαμπέχοντος συνδέσμου, ἢ ὅταν τὸ κατάγμα γείνη λοξῶς καὶ μέρος μὲν αὐτοῦ ἦ ἐντὸς, μέρος δὲ ἐκτὸς τοῦ θυλακοειδοῦς συνδέσμου. Ἄλλως δὲ ὁ Κώππρος οὐδέποτε εἶδε διὰ πωρώσεως σύμφυσιν τῶν ἄκρων τοῦ ἐντὸς τῆς θυλακοειδοῦς κάψης γενομένου κατάγματος.

Οἱ ἄνω ῥηθέντες λόγοι κατὰ τῆς συμφύσεως τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος αὐχένος τοῦ μηροῦ δι' ὀστώδους οὐσίας ἀνηρέθησαν ἀρκούντως ὑπὸ τοῦ Βούβερου πρότερον καὶ ὑπὸ τοῦ Ἐάρλου νεωστί, ἄλλως δὲ γνωρίζομεν καὶ ἐκ πείρας παραδείγματα, μαρτυροῦντα τὴν τοιαύτην διὰ πωρώσεως σύμφυσιν. Ὅτι δὲ τὰ παραδείγματα ταῦτα παρατηρήθησαν ἤττον εἰς τὴν Ἀγγλίαν, προέρχεται ἐκ τῆς ἀμελαυμένης θεραπείας τῶν ἐντὸς τῆς θυλακοειδοῦς κάψης γενομένων καταγμάτων. Ὅθεν τὸ σφάλμα δὲν εἶναι εἰς τὴν φύσιν τοῦ αὐχένος τοῦ ὀστοῦ τοῦ μηροῦ, ἀλλ' εἰς τὴν δυσκολίαν τοῦ νὰ κρατήσωμεν ἐφ' ἱκανὸν χρόνον τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ εἰς ἀκριβῆ συνάφειαν. Ἐνίοτε δὲ βραδύνεται ἢ ἐμποδίζεται παντελῶς ἡ ἔνωσις τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος ἐκ τῆς παντελοῦς ῥήξεως τοῦ ἰνώδους περιελήματος τοῦ αὐχένος τοῦ μηροῦ, ἐκ τῆς δυσκρασίας ἢ ἐκ τοῦ βαθέος γήρατος τοῦ ἀρρώστου.

Πολλάκις δὲ τὸ ἄνω ἄκρον τοῦ κατάγματος περικλείεται μὲν ὑπὸ πλεοναζούσης ὀστοφυίας τοῦ κάτω ἄκρου, ἀλλὰ διατηρεῖ ἐνταυτῷ ἐπίσημον εὐκινήσιαν, καὶ ἐμποδίζονται μεγάλως αἱ κινήσεις τοῦ σκέλους. Πολλάκις πάλιν γίνεται ἡ ἔνωσις αὐτῶν τῶν ἄκρων δι' ἰνώδους οὐσίας, ἧτις δὲν εἶναι στερεῶ, ὥστε νὰ ὑποφέρῃ τὸ βάρος τοῦ σώματος· ἐκ τούτου δὲ ἡ χωλότης εἶναι μεγάλη καὶ ἡ βραχύτης τοῦ σκέλους γίνεται κατὰ μικρὸν μείζων. Ἐνίοτε δὲ ἀπορίθονται τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλα πρυστριβῆς, ἐγγίνεταί ἐμπύσις εἰς τὴν ἀρθρώδη

κοιλότητα καὶ ἐπέρχεται τάχιστα θάνατος. Ἐνίοτε πάλιν καὶ ἂν ἀποτριβῆ τὸ ἐν ἢ τὸ ἕτερον τῶν δύο ἄκρων, καὶ αἱ ἐπιφάνειαι αὐτῶν γείνωσιν ὡς ὅσῳ ἐλέφαντος, ἐκ τοῦ ἰνώδους περιελήματος τοῦ αὐχένου τοῦ μηροῦ πλάσσεται χονδρῶδης θύλαξ, ὅστις περιβάλλων τὸ κάτω ἄκρον τοῦ κατεαγότος ὅστου δύναται νὰ ὑποφέρῃ τὸ βᾶρος τοῦ σώματος.

Ὁ Κρυβελλιέρος δοξάζει, ὅτι ὁ κῶρος γίνεται δι' ὀστεώσεως τῶν περιχόντων τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος μορίων, οἷον τοῦ περισστέου καὶ τῶν μυῶν, ἅπερ μεταβάλλονται πρῶτον μὲν εἰς χόνδρον, ἔπειτα δὲ εἰς ὄστυν. Ἐκ τούτου δὲ ἔπεται, ὅτι κατεαγότα ὄσῳ, ἅπερ περιβάλλονται μόνον ἐπὶ τὴν μίαν πλευρὰν ὑπὸ ἀπαλῶν μορίων ἐνοῦνται δι' ὀστεώσεως μόνον καὶ αὐτὴν ταύτην τὴν πλευρὰν, καὶ ὅτι ὅταν τὰ κατεαγότα ὄσῳ οὐδὲως περιβάλλωνται ὑπὸ ἀπαλῶν μορίων, οὐδὲως ἐνοῦνται δι' ὄσῳδους οὐσίας καὶ εἰς τὴν πρώτην μὲν περίπτωσιν εἶναι ἡ ἐπιγονατὶς καὶ τὸ ὠλέκρανον, εἰς τὴν δευτέραν δὲ ὁ αὐχὴν τοῦ μηροῦ.

§. 965.

Ἡ εὐθέτησις τοῦ κατάγματος τοῦ αὐχένου τοῦ ὄστου τοῦ μηροῦ εἶν' εὐκόλος, καθ' ὅσον ὁ σκοπὸς ἡμῶν εἶναι νὰ δώσωμεν εἰς τὸ σκέλος τὸ φυσικὸν αὐτοῦ μήκος. Ἄλλ' οὐδὲν ἔχομεν βοήθημα πρὸς βεβαίωσιν, ὅτι ἔγεινεν ἀκριβῆς συνάφεια τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος αὐχένου καὶ εἰς οὐδὲν ἄλλο κατάγμα εἶναι τόσο ὀσκόλος ἢ κράτησις εὐθετηθέντων ἄκρων εἰς τὴν προσήκουσαν πρὸς ἄλληλα συνάφειαν μέχρι τῆς πωρώσεως, ὅσον ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος κατάγματος.

§. 966.

Ἡ κατάταξις γίνεται τὸν δὲ τὸν τρόπον. Βοηθὸς μὲν στηρίζει τὴν λεκάνην, ἐπιβάλλων τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἀκανθῶν τῶν ὄστων τῆς λαγόνος· ἕτερος δὲ ἐνεργεῖ εἰς τὸν πόδα τὴν τάσιν, σχηματίζων ταυτοχρόνως κατὰ φύσιν τὸ σκέλος· ὁ δὲ χειρουργὸς ἔπειτα, ἐπὶ τὴν ἐξω πλευρὰν τοῦ μηροῦ ἰστάμενος καὶ ἀνεγείρων τὸν τροχαντήρα, εὐκόλυνει τὴν περιστροφὴν τοῦ μηροῦ, ἐλαττῶν οὕτω τὸν πιεσμὸν αὐτοῦ πρὸς τὸ ἰνώδες περιελήμα τοῦ αὐχένου τοῦ ὄστου τοῦ μηροῦ, καὶ προσπιέζει τὸ κάτω ἄκρον τοῦ κατεαγότος ὄστου πρὸς τὸ ἄνω.

Δεόν δὲ νὰ προσέξωμεν καὶ εἰς τὴν κλίνην, ἐφ' ἧς κοιτάζομεν τὸν ἄρρώστον, ὅταν θέλωμεν νὰ εὐθετήσωμεν τὸ κατάγμα τῶν κάτω ἄκρων. Ἡ κλίνη αὕτη δεόν νὰ ἔχῃ τριῶν ποδῶν πλάτος καὶ χαμηλὸν τὸ πρὸς τοὺς πόδας ὑπερέχον αὐτῆς ἄκρον ἐπ' αὐτῆς δὲ στρώνομεν στρωμνὴν σκληρὰν καὶ πρὸς στήριξιν τῆς κεφαλῆς ὑποβάλλομεν ἀπλοῦν προσκεφάλαιον. Καθ' ὃ δὲ μέρος τῆς στρωμνῆς ἐπίκεινται τοῦ ἄρρώστου οὗ γλουτοί, βάλλομεν σινδόνιον δεδιπλωμένον, ὅπως δυνάμεθα νὰ ἐγείρωμεν αὐτὸν πεφυλαγμένως πρὸς τὰ ἄνω, ὅσῳσι γίνονται ἀναγκαῖαι κινήσεις τοῦ σώματος αὐτοῦ· εἰς δὲ τὸ στέγασμα τοῦ οἰκήματος ἐπικρεμῶμεν σχοινίον, εἰς οὗ τὸ κάτω ἄκρον, τὰ κρεμάμενον ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ ἄρρώστου, δειρόμεν ἐπικρασίως ξύλον, ὅπερ συλλαμβάνων οὗτος διὰ τῶν χειρῶν δύναται νὰ ἐγερῆ, ὅταν ἡ ἀνάγκη. Ὅταν δὲ θέ-

λωμεν νά μεταγάγωμεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς μιᾶς κλίνης ἐπὶ τὴν ἑτέραν, ἢ νά μετακινήσωμεν αὐτὸν καθ' ὁιονδήποτε ἄλλον τρόπον, σκοπιμώτερον πάντων εἶναι ὁ Δευδίγειος (Leydig) ἄορτήρ.

§. 967.

Πρὸς στηρίξιν δὲ τῶν διαπλασθέντων ὀστέων τοῦ κατάγματος ἐφεύρηκαν διαφόρους ἐπιδέσμους καὶ μηχανικὰ ὄργανα, ὧν ὁ σκοπὸς εἶναι νά κρατῆται τὸ σκέλος ἢ εἰς ἀδιάκοπον τάσιν ἐκτεταμένως ἐσχηματισμένον, ἢ ἡμίκαμπτον μετ' ἀδιακόπου, ἢ ἄνευ ἀδιακόπου τάσεως.

Οἱ ἀπλοὶ συνεπτικοὶ ἐπίδεσμοι καὶ τὰ στηρίγματα διὰ τοῦ κατ' ἰσχίον στάχους (κατὰ τὸν Παραϊόν), διὰ δύο σακκιδίων ἀχυρωτῶν ἑκατέρωθι τοῦ σκέλους μὲ ἐπιδισμίδας ἐπιδεσμένων (κατὰ τὸν Σαβατιέρον), διὰ συνεπιδέσεως ἀμφοτέρων τῶν ποδῶν παρεπιθεμένου καὶ προσκεφαλαίου μεταξὺ τῶν σκελῶν (κατὰ τὸν Γουιότην [Guioi]), δι' ἔγκοιλων ναρθήκων ἐξ ἐλάσματος μετάλλου καὶ ξύλου ἢ ἐκ δέρματος κ. τ. λ. κατεσκευασμένων (κατὰ τὸν Ἰλθανόν, Λεφαύην, Ἀρνώδην, Δυβερνέϊν, Ἐδενον, Θέδενον καὶ Βοιττιέρον), διὰ ζωστήρης, περὶ τὴν λεκάνην ἐπιβαλλομένου, καὶ διὰ συνεπιδέσεως ἀμφοτέρων τῶν σκελῶν ἐπὶ νάρθηκος κατὰ τὴν ἰγνύν, καὶ συνεπιδέσεως τῶν ποδῶν κατὰ τὸν Βερνέστεινον, διὰ περιελήσεως τοῦ σκέλους μὲ σπλήνας καὶ μὲ τὸν ὀκτωκαϊδεκασκελῆ ἐπίδεσμον, δι' ἀχυρωτῶν σακκιδίων, ἑκατέρωθι τοῦ σκέλους ἐπιβαλλομένου καὶ εἰς πλατεῖαν ὀθόνην περιετλημένου, καὶ διὰ στηρίξεως τοῦ ἔξω ἀχυρωτοῦ σακκιδίου κατὰ μὲν τὴν λεκάνην μὲ πλατὺν ζωστήρα καθ' ὅλον τὸ μήκος τοῦ σκέλους μὲ ταινίας (κατὰ τὸν Λαρέϊν), δὲν συνσφρόζονται ἐξαρκούστως εἰς τὸ κύριον κατάγμα τοῦ αὐχένος τοῦ μηροῦ, καὶ μόνον εἰς ἐκείνας τὰς περιπτώσεις δυνάμει νά ὠφελήσωσιν, καθ' ἃς ἐκ τῶν ἀνωθθέντων αἰτίων γίνεται μικρὰ βραχύτης τοῦ σκέλους καὶ σφήνσις τοῦ ἀνω ἄκρου τοῦ κατάγματος.

§. 968.

Μηχανήματα δὲ ὅσα ἐκτείνουσιν εὐθυπόρως τὸ σκέλος εἰσὶν·

1) Ὁ ἐπίδεσμος τοῦ Δεσώλου· Κύριος τοῦ ἐπίδεσμοῦ τούτου σκοπὸς εἶναι νά κρατῆται τὸ σκέλος, περιελιχθέν πρῶτον μὲ τὸν ἐπίδεσμον τοῦ Σκυλτήτου, εἰς μόνιμον τάσιν διὰ νάρθηκος, ὅστις ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς ῥάχως τοῦ πλατέος ὀστέου τῆς λαγόνος, ἕως πέραν τοῦ πέλματος τοῦ ποδός. Κατὰ μὲν τὸ ἄνω ἄκρον τοῦ νάρθηκος τούτου βάλλομεν σπλήνα, ἐπιδεδόμενον κατὰ τὴν ἔνδον καὶ ἄνω πλευρὰν τοῦ μηροῦ· κατὰ δὲ τὸ κάτω ὅμοιον σπλήνα ἐπιδεδόμενον ὑπεράνω τῶν σφυρῶν. Ἐκτός δὲ τοῦ νάρθηκος τούτου προσαρμόζομεν καὶ δευτέρον ὅμοιον κατὰ τὴν ἔνδον πλευρὰν τοῦ σκέλους, καὶ τρίτον δὲ κατὰ τὴν ἐμπρόσθιον· ὁ τρίτος ὅμως οὗτος νάρθηξ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ βουδῶνος ἕως ὑποκάτω τοῦ γόνατος· ὑποκάτω δὲ τῶν ναρθήκων τούτων βάλλονται σακκίδια ἀχυρωτά· οἱ δὲ νάρθηκες ἐπιδέονται μὲ πέντε ταινίας, ὁ δὲ κατὰ τὴν ἔξω πλευρὰν τοῦ σκέλους καὶ μὲ ζώνην, περὶ τὴν ὀσφὺν περιβαλλομένην.

Ὁ δὲ Οὐανούτης (van Houle) ἐτροποποίησε τὸν νάρθηκα τοῦ Δεσώλου, προσθεὶς εἰς αὐτοῦ τὸ κάτω ἄκρον ἐπικάρσιον σανίδιον, ὅπως ἐπαγάγῃ τάσιν εἰς τὸ σκέλος

ἔμμονον κατὰ τὸν κατὰ μῆκος ἄξονα. Ὁ δὲ Οὐόλιπος προσέθηκε κατὰ τὴν ἔνδον πλευρὰν τοῦ ποδὸς νάρθηκα· οὗτος συνέχεται μετὰ τοῦ ἐπικαρσίου σανιδίου· ὁ δὲ Ἰοσσῆς (Josse) μεταχειρίζεται τὸν αὐτὸν μηχανικὸν ἐπίδεσμον, ἀλλὰ μετὰ τινος ἰδιαίτερας κλίνης· ὁ δὲ Μαύερος διπλοῦν νάρθηκα διὰ τὴν τάσιν τοῦ ποδός. Τὸ δὲ μηχανήμα τοῦ Ἀλθάνου εἶναι νάρθηξ ἰσχυρὴ, ἐπὶ τὴν ἔξω πλευρὰν τοῦ πεπονθότος σκέλους προσαρμοζόμενος, καὶ εἰς τὴν λεκάνην στηριζόμενος· ἡ τάσις δὲ τοῦ ποδός γίνεται διὰ μοχλοειδοῦς τινος μηχανήματος εἰς τὸ κάτω ἄκρον τοῦ νάρθηκος προσηρμοσμένου.

2) Ὁ ἐπίδεσμος τοῦ Βρυνιγγαυσένου. Πρῶτον προσαρμόζεται ὑπεράνω τῶν σφυρῶν τοῦ πεπονθότος ποδός ἀπαλὸς καὶ ἐξ ἐριζύλου κατασκευασμένος βρόχος, ὑφ' ὃν περιστρώννυται ἀπαλὸν ἐριζύλον. Τοῦ βρόχου τούτου αἱ ἀρχαὶ φέρονται πρὸς τὸν ἀπαθῆ πόδα ἐν εἴδει ἀναβολέως καὶ ἐπιδέονται εἰς αὐτόν. Ὅπως δ' ἐμποδίσωμεν τὴν ἐπὶ τὰ ἔξω στροφὴν τοῦ ποδός, προσαρμόζομεν κατὰ τὴν ἔξω αὐτοῦ πλευρὰν νάρθηκα μολύβδιον ἢ ἐκ δέρματος ἐφθῶ καλῶς ἡμφιεσμένον, προσδέοντες αὐτὸν περὶ τὴν λεκάνην καὶ τὸ γόνυ· ἵνα δ' ἐμποδίσωμεν καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀπαθοῦς σκέλους τὴν κάμψιν, προσαρμόζομεν κατὰ τὴν ἔξω αὐτοῦ πλευρὰν νάρθηκα σωληνοειδῆ, παρατεινόμενον ἀπὸ τῆς μεσότητος τοῦ μηροῦ μέχρι τῆς μεσότητος τῆς κνήμης.

3) Ὁ μηχανικὸς ἐπίδεσμος τοῦ Βουῆρου ἐνεργεῖ ὡς καὶ ὁ τοῦ Δεσώλτου, διαφέρει δὲ αὐτοῦ κατὰ τοῦτο μόνον, ὅτι δυνατὰ τις νὰ αὐξήσῃ καὶ ἐλαττώσῃ τὴν τάσιν τοῦ πεπονθότος σκέλους κατὰ τὸν κατὰ μῆκος αὐτοῦ ἄξονα διὰ στροφῆς, προσηρμοσμένου εἰς τὸ μηχανήμα τοῦτο, καὶ ὅτι ἡ δύναμις τῆς τάσεως περιτείνεται εἰς μεγαλύτερον μέρος τῆς κνήμης. Ὁ Εὐνῆς ἐτροποποίησε τὸ μηχανήμα τοῦτο.

4) Τὸ μηχανήμα τοῦ Ἀγεδόρνου εἶναι νάρθηξ ἐκ ξύλου στερεωτάτου· ὁ νάρθηξ οὗτος ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς ράχews τοῦ ὀστού τῆς λαγόνος μέχρι τοῦ πέλματος, ὅπου συνέχεται μετὰ σανιδίου ἐπικαρσίου προσηρμοσμένου. Προσαρμόζεται δὲ ὁ νάρθηξ οὗτος εἰς τὴν ἔξω πλευρὰν τοῦ ἀπαθοῦς σκέλους, καὶ προσεπιδέεται περὶ τὴν ὀσφὴν καὶ περὶ τὸ σκέλος μὲ ἱμάντας ἐστρωμένους. Ἀμφοτέρων δὲ τῶν σκελῶν οἱ πόδες συνεπιδέονται εἰς τὸ ἐπικάρσιον σανίδιον, ὥστε διὰ τῆς συνεπιδέσεως ταύτης τηρεῖται ἡ προσήκουσα τάσις τοῦ πεπονθότος σκέλους· Ὁ Ζόνδιος διώρθωσε τὸ μηχανήμα τοῦτο οὕτως, ὥστε ὁ νάρθηξ ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς λεκάνης παρὰ τὴν πλευρὰν μέχρι τοῦ θώρακος, καὶ οἱ ἐνεργοῦντες τὴν τάσιν τοῦ πεπονθότος σκέλους ἐπίδεσμοι βάλλονται ὑποκάτω τοῦ γόνατος καὶ ὑπεράνω τῶν σφυρῶν.

Τὸ μηχανήμα τοῦτο ἐτροποποίησεν ὁ Νικόλαος, ὁ Κλείσιος καὶ ὁ Γίβων.

§. 969.

Τὴν δὲ κάμπτην θέσιν τοῦ σκέλους ἐξήτησαν νὰ τηρήσωσι κατὰ διαφόρους τρόπους.

1) Διὰ τῆς μηχανικῆς αἰώρας τοῦ Σωτήρος. Ἐνταῦθα στήριζεν ἐπὶ τῆς κλίνης ἢ λεκάνῃ, ὥστε κύριον μὲν στήριγμα τῆς ἀντιτάσεως τοῦ σκέλους εἶναι τὸ ἰσχίον ἢ δὲ τάσις γίνεται εἰς τὸν πόδα διὰ τινος ἐπιμήκου σπληνός, ὅστις ἐπιδεῖται εἰς σανίδιον, ἐφ' οὗ ἠσυχάζει ἡ κνήμη.

2) Κατὰ τὸν Μυρσινᾶν συνδέονται ἀμφότεροι οἱ πόδες μετὰ τὴν διάπλασιν τοῦ κατάγματος μὲ ἐπίδεσμον, ἐπιβαλλόμενον ἀπὸ τῆς βίχως τῶν ποδῶν σκεπαροειδῶς μέχρι τῶν γονάτων, ἔπειτα δὲ βάλλεται ὑπὸ τὴν ἰγνῦν προσκεφάλαιον σκληρὸν, καὶ περιβάλλονται ὁμοίως μὲ τὸν αὐτὸν ἐπίδεσμον καὶ οἱ μηροὶ μέχρι τοῦ ἄνω τριτημορίου τοῦ σώματος αὐτῶν. Ὁ ἄρρώστος δὲ πρέπει νὰ ἔχῃ τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος μικρὸν τι ἀνάδροπον καὶ πρὸς τὰ πόσω ἐπιεκκλιμένον ἢ (κατὰ τὸν Δυπιτρένον καὶ Ριχέρανδον) βάλλεται ὑποκάτω τῆς ἰγνύος τοῦ κατὰ τὸ γόνυ καὶ ἰσχίον συγκεκαμμένου σκέλους προσκεφάλαιον στερεόν, καὶ τηρεῖται εἰς τὸ σχῆμα τοῦτο τὸ σκέλος διὰ συνεπτυγμένης ῥθόνης, ἣτις ἐπιβάλλεται εἰς τὸ κάτω ἄκρον τοῦ μηροῦ καὶ ἐπὶ τῆς κνήμης, καὶ ἥς τὰ ἄκρα προσεπιδέονται ἑκατέρωθεν τῆς κλίνης.

3) Ὁ Ἄ. Κώπηρος κρατεῖ τὸ σκέλος, ὅταν μὲν ἦ τὸ κατάγμα ἐκτὸς τῆς θυλακοειδοῦς κάψης, εἰς σχῆμα ἡμίκαμπτον, βάλλων ὑποκάτω τοῦ μηροῦ μηχανήμα συγκείμενον ἐκ δύο σανιδίων ἐν εἶδει γωνίας συντηρησμένων, ἣτις φέρεται ὑποκάτω τῆς ἰγνύος. Κατὰ δὲ τὴν ἐξω πλευρᾶν τοῦ μηροῦ προσαρμόζεται μακρὸς καὶ σερρὸς νάρθηξ, ὅστις προσπορπάζεται μὲ ἰμάντας κατὰ τὸ γόνυ, κατὰ τὸν μέγαν τροχαντήρα καὶ περὶ τὴν ὀσφύν.

Ὅταν δὲ τὸ κατάγμα ἦ ἐντὸς τῆς θυλακοειδοῦς κάψης, ὑποβάλλει κατὰ μῆκος μὲν τοῦ σκέλους προσκεφάλαιον, ὑποκάτω δὲ τῆς ἰγνύος προσκεφάλαιον κυλινδροειδές, καὶ διατηρεῖ τὸν πόδα εἰς τὸ σχῆμα τοῦτο ἐκταμένον ἐπὶ δέκα ἢ δέκα καὶ τέσσαρας ἡμέρας, ἕως ἂν παύσωσιν οἱ πόνοι καὶ ἡ φλεγμονή· ἔπειτα δὲ πρέπει ὁ ἄρρώστος νὰ στέκῃ καθ' ἡμέραν καὶ νὰ κάθηται ἐπὶ εἰθρου ὑψηλοῦ πρὸς ἀποφυγὴν τῶν προσερχομένων ἐκ τῆς μεγάλης κάμψεως τοῦ σκέλους πόνων. Μετὰ τινος δὲ ἡμέρας ν' ἀρχίσῃ νὰ βαδίξῃ στήριζόμενος εἰς βακτηρίας Ταυοειδεῖς (1) (τὰς κοινῶς πατερτίσας λεγομένας) καὶ μετὰ ταῦτα εἰς βακτηρίαν κοινήν, ὥστε οὕτως ὁ ἄρρώστος θέλει δυναθῆ μετὰ τινος μῆνας νὰ βαδίξῃ καὶ ἄνευ

(1) Δι' ἣν ἔχουσιν οὗται ὁμοιότητα πρὸς τὸ στοιχεῖον T, ὠνόμασ' αὐτὰς ταυοειδεῖς, ὡσπερ καὶ οἱ ἀρχαῖοι ὠνόμασαν καυτήρας Γαμμοειδεῖς, ἐπίδεσμον Χιοειδῆ κ. ο. κ. διὰ τὴν ὁμοιότητ' αὐτῶν πρὸς τὸ Γ καὶ X.

στηρίγματος. Εἰς πᾶσαν ὁμως περίπτωσιν ἀμφιβολίας πρέπει νὰ πράττωμεν ὡς καὶ εἰς τὸ ἐκτὸς τῆς θυλακοειδοῦς κάψης γινόμενον κάταγμα.

4) Ὁ δὲ Ἐβάρλης ἐφεύρηκε κλίνην ἰδιαιτέρως κατεσκευασμένην, ἐν ἣ ἡ μὲν ἀντίστασις ἐνεργεῖται διὰ τοῦ βάρους τῆς λεκάνης, τὸ δὲ προσήκον μῆκος καὶ σχῆμα τοῦ ποδὸς διὰ τῆς στηρίξεως αὐτοῦ εἰς σανίδιον τῆς κλίνης, καὶ αἱ κατὰ φύσιν κενώσεις τοῦ σώματος τοῦ ἄρρώστου γίνονται ἄνευ κινήσεως αὐτοῦ.

Παρόμοια εἰσὶ καὶ τὰ μηχανήματα τοῦ Ἀμεισοῦρη, Σχμίθου Κοππενσταϊτήρου καὶ ἄλλων, ἐν αἷς μὲ τὸ διπλοῦν ἐπιεκκλιμένον ἐπίπεδον (planum inclinatum) γίνονται καὶ τάσις τοῦ ποδός.

§. 970.

Ὅλων τῶν εἰρημένων ἤδη ἀγωγῶν οἰκειότερα μοι φαίνεται ἡ διὰ τοῦ μηχανήματος τοῦ Ἀγεδόρνου, ὅπερ εἶναι ἀπλούτερον, ἐνεργεῖ ἀσφαλέστερον τῶν ἄλλων καὶ δὲν ἔχει δυσκολίας πλείονας τῶν ὅσας ἔχει ἡ διπλῆ σύγκαμψις τοῦ σκέλους, καθ' οἷονδὴ ποτὲ τρόπον ἐνεργουμένη· διότι ἡ σύγκαμψις ἐκτὸς τούτου οὐδεμίαν παρέχει ἰδιαιτέραν ὠφέλειαν διὰ τῆς χαλαρώσεως τινῶν μυῶν, καὶ δὲν δύναται νὰ προφυλάξῃ τὸ σκέλος μᾶλλον ἀπὸ τῶν κινήσεων. Ἄλλ' ὁμως ὁ Δυπούτρενος λέγει, ὅτι ἐκ τῆς διπλῆς συγκάμπτου θέσεως (ἴδ. §. 969.) εἶδε μείζονα τὴν ὠφέλειαν ἢ ἐκ πάσης ἄλλης ἀγωγῆς· ἐπειδὴ, λέγει, εἰς τὴν θέσιν ταύτην τοῦ σκέλους διὰ τῆς χαλαρώσεως τῶν ἀπαγωγῶν ἀποβάλλεται ἡ ροπή τοῦ σκέλους πρὸς τὴν ἐπὶ τὰ ἔξω στροφὴν, καὶ ὁ ἄρρώστος ἐνοχλεῖται ἥτταν εἰς ταύτην τὴν θέσιν ἢ εἰς μονίμως τὸ σκέλος ἐκτείνοντα μηχανήματα. Τοῦ δὲ Κωπήρου ἡ ἀγωγή ἔχει τὸ κακόν, ὅταν ἡ τὸ κάταγμα ἐντὸς τῆς θυλακοειδοῦς κάψης, ὅτι ὅσα μᾶς διδὲι αὐτὸς διαγνωστικὰ σημεῖα τοῦ κατὰγματος τούτου δὲν εἶναι πάντοτε βέβαια, ἐκτὸς δὲ τούτου δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν ἐντελῶς τοῦ σκοποῦ τῆς λάσεως καὶ διὰ τῆς ἀγωγῆς τοῦ Ἀγεδόρνου καὶ εἰς τὰ τῶν γερόντων ἀνθρώπων καὶ εἰς τὰ ἐντὸς τῆς θυλακοειδοῦς κάψης βεβαίως γνωριζόμενα κατὰγματα, ὅπερ καὶ ἴδια μου καὶ ἄλλων πείρα μαρτυρεῖ. Ὁμοίον μηχανήμα ὡς εἰς τοῦ Ἐβάρλου τὴν κλίνην δυνάμεθα νὰ πράξωμεν καὶ εἰς πάσης κλίνης στρωμνὴν πρὸς κένωσιν τῆς κάτω κοιτίας χωρὶς νὰ κινήται τὸ σῶμα. Ἀκατανόητος δὲ ἡ παραίνεσις τοῦ Ζονδίου νὰ μεταγάζωμεν τὸν ἄρρώστον καθ' ἡμέραν εἰς ἄλλην κλίνην.

§. 971.

Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸ κάταγμα τοῦ ἀχένου τοῦ μηροῦ γίνεται πάντοτε μέγας ἐρεθισμὸς καὶ συστολὴ τῶν μυῶν, δεόν πρώτον, ὅψῃ ἐλθόντες, νὰ συστειλωμεν ταῦτα διὰ τῆς ἡσυχίας τοῦ ἄρρώστου καὶ τῆς ἀπλεγμάντου

θεραπείας, καὶ ἔπειτα νὰ μεταχειρισθῶμεν μηχανήματα πρὸς τὰσιν τοῦ πεπονθότος μορίου, ἣν ὅμως, καθ' οἰονδήποτε τρόπον καὶ ἂν μεταχειρισθῶμεν, δεόν νὰ διατηρῶμεν πάντοτε ἰσόβαθμον, ἐλαττοῦντες μὲν αὐτὴν ὅταν ἦ ὀδυνηρὰ, ἐκλέγοντες δὲ ἄλλην ἀγωγὴν, ὅταν ὁ ἄρρώστος δὲν ὑποφέρῃ ταύτην. Εἰς ὅλον δὲ τῆς θεραπείας τὸν χρόνον ὁ ἄρρώστος ἔστω ὡς δυνατόν ἡσυχος. Ὁ μηχανικὸς ἐπίδεσμος δεόν νὰ μὲνῃ μέχρι τῆς 60 ἢ 70 ἡμέρας, μεθ' ἣν περιβάλλεται τὸ πεπονθὸς σκέλος μὲ ἐγκυκλον ἐπίδεσμον, μεθ' οὗ μὲνει ὁ ἄρρώστος καιρὸν τινα ἔτι εἰς τὴν κλίνην. Ἐπειτα δὲ πρέπει νὰ συγχωρῆται νὰ ἴσταται μόνον καὶ, στηριζόμενος εἰς ταυσοειδῆς βακτηρίας, νὰ βαδίξῃ πεφυλαγμένως. ἂν δύναται, ἔχων τὴν κνήμην ἐκτεταμένην, νὰ κάμπτη τὸ σκέλος ὅλον εἰς τὴν κατὰ τὸ ἰσχίον ἄρθρωσιν· ὁ δὲ Δυπιτρενος διορίζει τὸν χρόνον τῆς θεραπείας εἰς 80 ἕως 100 καὶ 120 ἡμερῶν διάστημα. Ἡ δὲ ἀδυναμία καὶ ἀκαμψία τῶν μυῶν καὶ τῶν ἀρθρώσεων ἐξαλείφεται κατὰ μικρὸν δι' ἀνατριψέως πτητικῶν ἀλοιφῶν καὶ τῆς χρήσεως τῶν λουτρῶν. Πολλὰκις ὅμως καὶ ὅταν ἡ ἴασις ἐπιτύχῃ ἐντελῶς, ἐπιμένει μικρὰ βραχύτης τοῦ πεπονθότος σκέλους, ἥτις καταλαμβάνεται μόνον ὅταν παρατηρήσῃ τις ἀκριθῶς τὸν ἄρρώστον ὄρθιον ὄντα, καὶ ἥτις ἐξισοῦται ἐντελῶς δι' ὀλίγον ὑψηλοτέρου ἔχρους τοῦ ὑπαδήματος.

§. 972.

Ὅταν δὲ τὸ κατάγμα διήκῃ λοξῶς πρὸς τὸν μέγαν τροχαντῆρα, καὶ ὁ αὐχὴν τοῦ μηροῦ δὲν πάσχη κυρίως (συμβαίνει δὲ τοῦτο εἰς πᾶσαν ἡλικίαν) χαρακτηρίζεται διὰ σημείων τῶν ἐξῆς· τὸ πεπονθὸς σκέλος εἶναι ἀκαμπές, καὶ οὐδόπως ἢ ὀλιγώτατα γίνεται βραχύτερον, ὁ ἄρρώστος δὲν δύναται εἰς τὴν κλίνην νὰ μετασχηματισθῇ ἄνευ βοήθειας ἄλλου, καὶ αἰσθάνεται πόνους μεγάλους ὡςάκις προσπαθεῖ νὰ μετασχηματισθῇ· τὸ κατεαγὸς μέρος τοῦ τροχαντῆρος ἔλκεται ὅτε μὲν πρὸς τὰ πρόσω κατὰ τὸ ὄστρον τῆς λαγόνος, ὅτε δὲ καταπίπτει πρὸς τοῦ ἰσχίου τὸν ὄγκον, τὸ πλεῖστον δὲ ἐκτρέπεται πολὺ ἀπὸ τοῦ μεγάλου τροχαντῆρος, ὅστις συνέχεται μετὰ τοῦ αὐχένου τοῦ ὄστροῦ τοῦ μηροῦ· ὁ πούς ἐκκλίνεται πολὺ πρὸς τὰ ἔξω, ὁ ἄρρώστος δὲν δύναται, καὶ αἰσθάνεται πόνους μεγάλους ὡςάκις θελήσῃ, νὰ καθίσῃ· κριγμὸς δὲ δυσκόλως ἀκούεται, ὅταν ὁ τροχαντῆρ ἐκπέσῃ πολὺ πρὸς τὰ ὀπίσω ἢ ἐλκυσθῇ πολὺ πρὸς τὰ πρόσω· τὸ κατάγμα τοῦτο ἀπαιτεῖ ὁμοίαν θεραπείαν ὡς καὶ ὁ αὐχὴν, καὶ συμφύεται διὰ πωρώσεως.

Ὁ Ἄ. Κώππρος μεταχειρίζεται πρὸς ἐπίδεσιν τοῦ κατάγματος τούτου ὀβόνιον πλατὺ, ὅπερ ἐμπορᾶται περὶ τὴν ὁσφύν, καὶ καθ' ὃ μέρος φέρεται ὑπὸ τὸν τροχαντῆρα, εἶναι ὀλίγον πλατύτερον διὰ προσθήκης καὶ ὑποστρώσεως ἄλλου τεμαχίου· ὅπισθεν

δὲ τοῦ μεγάλου τροχαντήρος βάλλεται προσκεφάλαιον σφηνοειδὲς τοιοῦτοτρόπως, ὥστε, ὅταν ὁ ἐπίδεσμος ἐμπορῶται, ὁ τροχαντήρ λαμβάνει τὸ κατὰ φύσιν αὐτοῦ σχῆμα· ἕτερον δὲ παχὺ καὶ σφηνοειδὲς προσκεφάλαιον βάλλεται ἔτι καὶ ὑποκάτω τοῦ ἀνωτέρου μέρους τοῦ μηροῦ, καὶ ὁ πούς στηρίζεται τοιοῦτοτρόπως, ὥστε οὔτε πρὸς τὰ ἔξω, οὔτε πρὸς τὰ ἔσω δύναται νὰ εἶναι ἐγκεκλιμένος.

B'.

Περὶ τοῦ κατάγματος τοῦ ὀστού τοῦ μηροῦ
κάτωθεν τοῦ τροχαντήρος

§. 973.

Τὸ κατάγμα τοῦτο γίνεται εἰς τὸ ἄνω, εἰς τὸ κάτω, καὶ συνεχέστερον εἰς τὸ μέσον μέρος τοῦ ὀστού τοῦ μηροῦ. Γίνεται δὲ ἢ διὰ βίαν, ἀπ' εὐθείας κατὰ τοῦ μηροῦ γενομένην, ἢ διὰ πτώσιν τοῦ σώματος ἐπὶ τοῦ γόνατος ἢ ἐπὶ τῶν ποδῶν. Ὅταν ἢ τὸ πρῶτον, τὸ κατάγμα γίνεται ὁμοῦ μετὰ σφοδροῦ θλάσματος, ἐνίοτε δὲ καὶ μετ' ἀποθραύσεως. Γίνεται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπικαρσίως μὲν εἰς τοὺς νεανίας καὶ εἰς τὰ παιδία, λοξῶς δὲ εἰς τοὺς γηραιότερους.

§. 974.

Σημεῖα τοῦ κατάγματος εἰσὶ πόνος ἐμπεπαρμένος κατὰ τὸν τόπον τοῦ κατάγματος· ὁ ἄρρωστος αἴφνης δὲν δύναται νὰ κινήσῃ τὸ σκέλος, ὅπερ κινεῖται παρὰ φύσιν εἰς τόπον, ὅπου φυσικῶς δὲν κινεῖται· γίνεται δὲ ἀπρέπεια τοῦ μηροῦ κατὰ τὸ μήκος, τὸ πάχος καὶ κατὰ τὴν φυσικὴν αὐτοῦ ἕξιν, καὶ ἀκούεται κριγμός, ὅταν κινήται τὸ σκέλος. Τὸ μὲν ἄνω ἄκρον τοῦ κατεαγότος ὀστού ἔλκεται πρὸς τὰ ἄνω καὶ πρόσω μᾶλλον μὲν ὅταν ἢ τὸ κατάγμα κατὰ τὸ ἄνω ἄκρον, ἤπτον δὲ ὅταν κατὰ τὸ μέσον μέρος τοῦ μηροῦ· τὸ δὲ κάτω ἄκρον στρέφεται ταυτοχρόνως καὶ πρὸς τὰ ἔξω, μέρος μὲν διὰ τῆς συσπάσεως τῶν μυῶν, μέρος δὲ καὶ διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ βάρους. Τὸ σκέλος γίνεται βραχύτερον, ὅταν τὰ δύο ἄκρα τοῦ κατεαγότος ὀστού ἀποσπασθῶσιν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ μάλιστα ὅταν ἢ τὸ κατάγμα λοξόν. Ὅταν δὲ τὸ κατάγμα γείνη ἐπικαρσίως, καὶ μάλιστα εἰς ἀνθρώπους νεωτέρους, δὲν παύεται ἢ πρὸς ἀλλήλα συνάφεια τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος ὀστού, καὶ τὸ πεπονθὸς μόριον συγκάμπτεται πρὸς τὰ πρόσω διὰ τῆς συσπάσεως τῶν μυῶν. Ὅταν δὲ τὸ κατάγμα γείνη κατὰ τὸ κάτω τριτημόριον τοῦ ὀστού, γίνεται δὲ τοῦτο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λοξόν, τὸ μὲν κάτω ἄκρον τοῦ κατεαγότος ὀστού ἔλκεται πρὸς τὰ ὀπίσω κατὰ τὴν ἰγνῦν καὶ οἱ κόνδυλοι σφύρονται πρὸς τὰ ἄνω, διὰ τῆς σφροφῆς δὲ ταύτης τὸ γόνυ λαμβάνει ἰδιάζουσάν τινα μορφήν, τὸ δὲ ἄνω ἄκρον τοῦ κατεαγότος ὀστού δύναται νὰ διασχάσῃ τὸν ὄρθιον μῦν καὶ τὸ ἐπικείμενον δέρμα, καὶ νὰ ἐξωσθῇ. Ἄλλ' ὁ Μαλγαίγινης λέγει, ὅτι τοῦ κατάγματος τούτου

τὸ κάτω ἄκρον μένει ἀμετατρέπτως πρὸς τὰ ἄνω ἀπευθυσμένον, καὶ μόνον τὸ ἄνω ἐκτρέπεται πρὸς τὰ πρόσω.

§. 975.

Τὸ κατάγμα τοῦ μηροῦ εἶναι πάντοτε νόσημα μέγα, ἐπειδὴ τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος ὅστου δυσκόλως διατηροῦνται εἰκότως πρὸς ἄλληλα συνηγμένα, καὶ ἐπειδὴ τὸ ἰαθὲν μόριον μένει δύσμορφον καὶ βραχὺ, καὶ μάλιστα ὅταν ἢ τὸ κατάγμα εἰς τὸ ἄνω ἢ εἰς τὸ κάτω ἄκρον τοῦ ὅστου τοῦ μηροῦ ἢ ὅταν ἢ λοξόν. Τὰ δὲ ἐπιπεπλεγμένα κατάγματα εἰσὶν ἐπιθεραπευτότερα.

§. 976.

Ἡ δυσκολία τοῦ νὰ διατηρηθῶσι τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος ὅστου εἰκότως πρὸς ἄλληλα συνηγμένα μέχρις ἂν πωρωθῶσιν, ἠνάγκασε τοὺς ἰατροὺς νὰ ἐφεύρωσι διαφόρους ἀγωγὰς· αὗται δὲ εἰσὶ.

1) Ὁ μετὰ νερθῆκων προσαρμοζόμενος ἐπίδεσμος, ἐκτεταμένου ὄντος τοῦ σκέλους. Ἡ διὰ τῆς τάσεως καὶ ἀντιτάσεως γινομένη διάπλασις τῶν κατεαγόντων ὀστέων γίνεται ὡς καὶ εἰς τὸ κατάγμα τοῦ αὐχένος τοῦ μηροῦ, (ἴδ. §. 966.). Ὁ χειρουργός, ἐπὶ τὴν ἔξω πλευρὰν τοῦ σκέλους ἰστάμενος, σχηματίζει κατὰ τὸ εἶκος τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος ὀστέου ἐξισῶν πᾶσαν ἀνωμαλίαν αὐτῶν ὑποκάτω δὲ τοῦ σκέλους, ὅπερ κρατεῖται προσηκόντως ἐκτεταμένον, βάλλει τὸν ἀνήκοντα ἐπίδεσμον, ὅστις σύγκειται ἐκ κέντε διπλῶν ταινιῶν, ἐκ μιᾶς ὀθόνης ἰσομήκου πρὸς τὸ σκέλος καὶ ἀρκούντως πλατείας, ὥστε νὰ περιβάλλῃ πολλαχὺς τοὺς ἑκατέρωθι τοὺς σκέλους ἐπιβαλλομένους νάρθηκας, ἐκ τοῦ ἐπίδεσμου τοῦ Σκυλτήτου, ἐκ τριῶν νερθῆκων καὶ ἐξ ἄλλων τῶσων ἀχυρωτῶν σακκιδίων· τῶν νερθῆκων τούτων ὁ μὲν ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς ῥάχews τοῦ ὀστέου τῆς λαγόνος ἕως ὑπὲρ τὸ πέλμα, ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ ἄνω ἄκρου καὶ κατὰ τὴν ἐνδον πλευρὰν τοῦ μηροῦ ἕως ὑπὲρ τὸ πέλμα, καὶ ὁ τρίτος ἀπὸ τοῦ βουβῶνος ἕως κατωτέρω τοῦ γόνατος· ἐπὶ δὲ τοῦ πεπονθότος τόπου βάλλονται δύο σπληνες διάβροχοι, οἵτινες περιελίσσουσι τὰ τρία τεταρτημόρια τοῦ μηροῦ· μετὰ τὴν ἐπιβολὴν τούτων περιβάλλεται τὸ ὅλον σκέλος μὲ τὸν ἐπίδεσμον τοῦ Σκυλτήτου ἀπὸ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω· ἔπειτα δὲ περιελίσσονται οἱ νάρθηκες, κατὰ τὴν ἔξω καὶ ἔσω πλευρὰν ἐπιβαλλόμενοι εἰς τὴν ὀθόνην τοιουτοτρόπως, ὥστε ν' ἀπέχωσι τοῦ σκέλους ὅσον δύο ἢ τριῶν δακτύλων· ἀναμέσον δὲ τούτου καὶ τῶν νερθῆκων βάλλονται τ' ἀχυρωτὰ σακκίδια· ὁ δὲ τρίτος νάρθηξ μετὰ τοῦ τρίτου ἀχυρωτοῦ σακκιδίου βάλλεται κατὰ τὴν ἐμπρόσθιον πλευρὰν τοῦ μηροῦ, καὶ ἐπιδέονται ἔπειτα οἱ νάρθηκες μὲ τὰς ταινίας, ὧν αἱ μὲν τρεῖς ἐπιδέ-

ονται εἰς τὸν μηρὸν, αἱ δὲ δύο εἰς τὴν κνήμην· ὁ πῶς στήριζεται δι' ἀναβολέων. Ἡ ἐπίδεσις αὐτῆ, ἥτις ἐπιθρέχεται κατὰ χρόνους μὲ Γουλάρδιον ὕδωρ, ἀλλάσσεται πᾶσαν ἕκτην ἡμέραν μέχρι τῆς εἰκοστῆς πέμπτης, ἔπειτα δὲ πᾶσαν δεκάτην μέχρι τῆς πενηκοστῆς ἢ μέχρι τῆς ἐξηκοστῆς, ὅταν ὁ ἄρρώστος ἦ γέρον. Ἀφ' οὗ δὲ ὁ πῶρος στερεωθῆ, βεβαιούμεθα δὲ τοῦτο, ὅτι ὁ ἄρρώστος, ὑποστηριζομένου μὲ τὴν παλάμην τοῦ πεπονθότος τόπου, δύναται νὰ ἐγείρῃ τὸ σκέλος, ἀφαιροῦμεν τὸν ἐπίδεσμον καὶ περιβάλλομεν τὸ σκέλος ὅλον μὲ ἔγκυκλον ἐπίδεσμον, συγχωροῦμεν τὸν ἀσθενῆ μὲτ' ἡμέρας νὰ βαδίξῃ πεφυλαγμένως καὶ τηριζόμενος εἰς ταυοειδεῖς βακτηρίας.

2) Ὁ μετὰ νάρθηκων ἐπίδεσμος, συγκεκαμμένου ὄντος τοῦ σκέλους, καὶ ἐπὶ τὴν πλευρὰν ἢ ὑπτίως κειμένου τοῦ ἄρρώστου. Τὸ συγκεκαμμένον σχῆμα τοῦ σκέλους προὔβληθῆ παρὰ τοῦ Πότιου πρὸς χαλάρωσιν τῶν μυῶν· τὸ πεπονθὸς σκέλος, συγκεκαμμένον ἐν τῇ κατὰ τὰ γόνα ἀρθρώσει, κεῖται ἐπὶ τῆς ἔξω αὐτοῦ πλευρᾶς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἄρρώστου ἐγκλίνεται ὅλον πρὸς τὴν πλευρὰν ταύτην. Εἰς τὸ ἡμίκαμπτον τοῦτο τοῦ σκέλους σχῆμα γίνεται ἡ διάπλασις τῶν κατεαγόντων ὀστέων· ὁ δὲ ἐπίδεσμος σύγκειται ἐκ δύο νάρθηκων, ὧν ὁ μὲν ἐπιβάλλεται κατὰ τὴν ὀπίσθιον, ὁ δὲ κατὰ τὴν ἐμπρόσθιον πλευρὰν τοῦ μηροῦ· οἱ νάρθηκες οὗτοι στηρίζονται μὲ τὸν ὀκτωκαιδεκασκελῆ ἐπίδεσμον, καὶ ὅλον τὸ σκέλος ἵσχυράζει ἐπὶ προσκεφαλαίου. Ἄλλ' ἐπειδὴ διὰ τοῦ ἐπίδεσμου τούτου δὲν ἐμποδίζονται τοῦ γόνατος αἱ κινήσεις, διὰ τοῦ ῥηθέντος σχήματος δὲν χαλαροῦνται ἐντελῶς οἱ μῦς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἄρρώστου σχηματίζεται ἀνεπαισθήτως ὑπτιον, ἐκ τούτων δὲ εὐκόλυνεται ἡ ἐκτόπισις τῶν διαπλασθέντων ὀστέων τοῦ κατάγματος, μετέβαλλοι τὸ συγκεκαμμένον σχῆμα τοιοῦτοτρόπως, ὥστε καθὼς καὶ εἰς τὸ κατάγμα τοῦ αὐχένος τοῦ μηροῦ (ἴδ. §. 965.) βάλλεται τὸ σκέλος εἰς τὸ μηχάνημα, ὅπερ σύγκειται ἐκ δύο σανιδίων ἐπικεκλιμένων καὶ εἰς ἀμβλείαν γωνίαν πρὸς ἀλλήλα ἠνωμένων, εἰς ὧν τὰς ἐπικεκλιμένας ἐπιφάνειας συγκάμπτεται εὐθέτως τὸ σκέλος. Τὰ σανίδια ταῦτα εἰσὶν ἐστρωμένα μὲ προσκεφάλαια, καὶ διὰ τῶν ἐκατέρωθεν αὐτῶν προσηρμοσμένων χαρακμάτων ἐμποδίζουσι τὴν μετακίνησιν τοῦ σκέλους. Ἀφ' οὗ δὲ τὸ σκέλος τεθῆ ἐπὶ τοῦ μηχανήματος τούτου, διαπλάσσονται τὰ κατεαγόντα ὀστά· ἔπειτα δὲ περιβάλλεται τὸ σκέλος μὲ σπλήνας καὶ μὲ τὸν ἐπίδεσμον τοῦ Σκυλήτου, καὶ στηρίζεται καλῶς ἔπειτα διὰ τριῶν νάρθηκων, ὧν ὁ μὲν βάλλεται ἐπὶ τὴν ἔξω, ὁ δὲ ἐπὶ τὴν ἔσω καὶ ὁ τρίτος ἐπὶ τὴν ἐμπρόσθιον πλευρὰν τοῦ σκέλους (κατὰ τὸν Κ. Βέλλον; καὶ Ἀ. Κώπηρον).

3) Ἡ ἐπίμονος ἔκτασις τοῦ σκέλους, καὶ μάλιστα

α) Διὰ τοῦ ἐπιδέσμου τοῦ Δεσώλτου, καθὼς καὶ εἰς τὸ κατάγμα τοῦ αὐχένου τοῦ ὄστου τοῦ μηροῦ.

β) Διὰ τοῦ ἐπιδέσμου τοῦ Βруниγγαυσένου, ὡς καὶ εἰς τὸ κατάγμα τοῦ αὐχένου τοῦ μηροῦ, ἀλλὰ μετὰ τῆς ἐπιβολῆς τριῶν ἄλλων ἐπιναρθήκων, τοῦ μὲν ἐπὶ τὴν ἔνδον, τοῦ δὲ ἐπὶ τὴν ἐμπρόσθιον, καὶ τοῦ τετάρτου ἐπὶ τὴν ὀπίσθιον πλευρὰν τοῦ σκέλους. Τὰ δὲ σκέλη συνδέονται ἀμφοτέρωθεν κατὰ τὸ γόνυ καὶ κατὰ τὸν ἄκρον πόδα.

γ) Διὰ τοῦ ἐπιδέσμου τοῦ Ἀγεδόρνου καὶ Βουέρου καθὼς καὶ εἰς τὸ κατάγμα τοῦ αὐχένου τοῦ ὄστου τοῦ μηροῦ.

δ) Κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Σωτῆρος, δι' ἧς ἡ μὲν ἐπίμονος ἔκτασις γίνεται εἰς τὸ σκέλος, συγκεκαμμένον ὄν, τὸ δὲ σκέλος κρατεῖται ἀπρωρημένον.

Προεὶτι δὲ προσαρμόζεται εἰς τὸ κατάγμα τοῦτο καὶ ἡ κλίνη τοῦ Ἐάρλου καὶ τοῦ Γραγγήρου τὸ μηχανήμα, δι' οὗ μετὰ τῶν ἐπιτεκλιμένως συνηρμοσμένων σανιδῶν ἐνοῦται καὶ ἐπίμονος ἔκτασις τοῦ σκέλους. Ὡσαύτως καὶ τοῦ Μοσιισοβίκου (Mossisowick) ἡ ἰσορροπῆσις (Aequibrial Methode) ὁ ἐκτατικὸς ἐπιδέσμος τοῦ Λορινσέρου (Lorinser). Ὁ δὲ ἐπίμονος ἐπιδέσμος εἰς τὸ κατάγμα τοῦ μηροῦ κατὰ τὸν Σεῦτινον προσαρμόζεται τὸν δετὸν τρόπον· ἀφ' οὗ πρῶτον εὐθετώμεν τὴν κλίνην, βάλλομεν ἐπ' αὐτῆς πρῶτον ἐπιδεσμίδας, ἔπειτα ὀθόνιον πρὸς περιείλησιν τῶν ἀχυρωτῶν σακκιδίων, ἐπ' αὐτοῦ δὲ ὑποστάσεις ταινιῶν τοῦ ἐπιδέσμου τοῦ Σκυλήτου τρεῖς ἢ τέσσαρας ἀλλεπαλλήλας, αἱ ταινίαι ἐστῶσαν μακρᾶι, ὥστε νὰ περιβάλλωσι τὸ πονοθὸς μόριον μίαν καὶ ἡμίσειαν φορὰν· ἔπειτα δὲ ἀρχόμεθα νὰ περιελίσσωμεν μὲ τὸν ἐπιδέσμον ἀναβολὰ τὸν ἄκρον πόδα ἀπὸ τῶν ἐκφύσεων τῶν δακτύλων, οἷτινες θίον νὰ μείνωσιν ἀνεπίδητοι, καὶ νὰ χρησιμεύωσιν ἡμῖν δικὴν πυθίδος εἰς τὸ νὰ γνωρίζωμεν τὴν κατάσσειν τοῦ σκέλους· ὕστερον δὲ ἐπιβάλλομεν τὴν πρώτην ὑπέσσειν τῶν ταινιῶν κατὰ τὸ σύνθηρος ἀπὸ τῶν κάτω ἐπὶ τὰ ἄνω, καὶ μετὰ τὴν ἐπιβολὴν ἐπιχρίομεν αὐτάς μὲ τὴν ἐξ ἀμόλου κόλλαν. Κατ' αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον ἐνεργεῖ ὁ ἐπίδεσμος οὗτος μὲ τὴν ἐπικόλλησιν τῆς ἐπιβαλλομένης δευτέρας ὑποστάσεως τῶν ταινιῶν, χωρὶς νὰ ἐνεργῇ ἐπιπλασθῶς εἰς τὸ δέρμα διὰ τῆς σκληρότητος. Αἱ ταινίαι τῆς δευτέρας ἐπιβάλλονται ὡς καὶ αἱ τῆς πρώτης, βοηθὸς δὲ ἐπιχρίει ταύτην μὲ τὴν κόλλαν διὰ μεγάλης γραφίδος. Μετὰ ταῦτα δὲ κόπτομεν κατὰ τὸ εἶκος τοὺς ἐκ παπύρου νάρθηκας πλατυτέρους μὲν κατὰ τὰ πυγαῖα, κατὰ τὸν μηρὸν καὶ κατὰ τὸ γαστροκνήμιον, κατὰ δὲ τὰς ἄκρας τοῦ ἄκρου ποδὸς κόπτομεν αὐτοὺς εἰς δύο πλατεῖα τεμάχια, ἕκαστον ἐνοῦνται κατὰ τὴν μέσην γραμμὴν καὶ ἀπεργάζονται τὸ ἴχνος τοῦ ποδός, φθάνοντα μόνον μέχρι τῆς κεφαλῆς τοῦ πρώτου καὶ πέμπτου μεταταραξίου ὄστου· διότι ἰδίως κεκομμένον ἴχνος δὲν παρέχει ἀρκούν στήριγμα· ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ ὑποβάλλωμεν χωριστὸν ἴχνος, καὶ ἐπ' αὐτοῦ νὰ ἐπικάμψωμεν τοὺς νάρθηκας. Οἱ νάρθηκας νὰ μὴ πιέζωσι τὸ χεῖλος τῆς κνήμης καὶ ἐστῶσαν ἀρκούντως πλατεῖς, ἀλλ' οὕτως, ὥστε νὰ μὴν μεταξὺ αὐτῶν κατὰ τὴν ἐμπρόσθιον καὶ ὀπίσθιον πλευρὰν τοῦ σκέλους, ὅσον δακτύλου πλάτος κενὸς τόπος. Εἰς τὰ χεῖλη τῶν νάρθηκων ἐμεβάλλομεν μὲ τὸ ψαλίδιον ἔγκοπας, ἢ κάλλιον διασχίζομεν αὐτά, ὅπως προσαρμόζονται κάλλιον εἰς τὰ ὑποκείμενα μέρη· διαβρέχονται δὲ οὗτοι πρῶτον εἰς τὸ ὕδωρ καὶ ἔπειτα ἐπιχρίονται μὲ τὴν κόλλαν, καὶ ἐπιβάλλονται εἰς τὸ σκέλος,

ἐπ' αὐτῶν δὲ βάλλονται αἱ ταινίαι τῆς τρίτης ὑποστάσεως τοῦ ἐπιδέσμου τοῦ Σκυλιτήτου. Ἐπειτα δὲ αἶρομεν μικρὸν τι πρὸς τὰ ἄνω τὸν πόδα καὶ βάλλομεν μεταξύ τῆς γαστροκνημίας καὶ τῆς πτέρνης οἰκτεῖον προσκεφάλαιον καννάβιδος ἔμπλεον, δι' οὗ γίνεται ἡ ὀπίσθιος ἐπιφάνεια τοῦ ἐπιδέσμου ἐντελῶς εὐθεῖα καὶ ἐμποδίζεται ἡ κατάκλισις τῆς γαστροκνημίας καὶ τῆς πτέρνης· καὶ τὸ προσκεφάλαιον τοῦτο ἐπιχρίεται μὲ τὴν κόλλαν καὶ στηρίζεται διὰ τῶν τῆς τετάρτης ὑποστάσεως ταινιῶν. Ἄλλ' ὅπως μὴ ἀναγκασώμεθα νὰ ἄρωμεν πρὸς τὰ ἄνω τὸν πόδα, δυνάμεθα νὰ βάλωμεν καὶ πρότερον τὸ προσκεφάλαιον τοῦτο μεταξύ τῶν ταινιῶν. Κύριος σκοπὸς τοῦ προσκεφαλαίου εἶναι νὰ μὴ πιέσωμεν μὲ τὸν ἐπίδεσμον τὸν ἀγκύλιον τένοντα· ὅθεν βάλλομεν ἐκατέρωθεν αὐτοῦ σπλήνα· τὰ κάτω ἄκρα τῶν ναρθῆκων, τὰ ἐγκυμπτόμενα ἐπὶ τοῦ πέλματος, στηρίζονται δι' ἐγκύκλιον ἐπίδεσμον. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἕως ἂν ἀποξηρανθῇ ὁ ἐπίδεσμος δύναται νὰ ἐκτοπισθῇ, ἐπιβάλλομεν δύο ἀχυρωτὰ σακκίδια, περιελισσόμενα μὲ τὸ ὑπεστρωμένον ἐπιτηδες ὀθόνιον, καὶ ἐπιδοτόμενα μὲ ταινίας ὡς καὶ εἰς τὸν συνήθη συνεκτικὸν ἐπίδεσμον τῶν καταγμάτων· μετὰ τοῦτο παύουσιν οἱ βοήθοι τὴν τάσιν καὶ ἀντίτασιν τοῦ σκέλους. Ἄν τὸ κατάγμα διήκῃ λοξῶς καὶ ἐκτοπίζωντ' εὐκόλως τὰ ἄκρα αὐτοῦ, βάλλομεν ἀγκύλην μετὰ διπλῆς ταινίας, στηρίζομεν αὐτὴν ἐκατέρωθεν τῆς κνήμης καὶ τοῦ ποδός, καὶ κατὰ τὸ κάτω αὐτῆς ἄκρον προσαρτῶμεν σακκίδιον μᾶλλον ἢ ἦττον ἄμμου ἔμπλεον, ὅπερ κατακρέμαται πρὸς τὸ κάτω ἄκρον τῆς κλίνης· ὥστε, ὑπὲρ τοῦ ἐσχηματισμένου τοῦ ἄρθρου, νὰ ἐνεργῇ ἐπίμονον τάσιν τοῦ σκέλους, καὶ, ἐὰν ἦ ἀνάγκη, νὰ ἐνεργήσωμεν καὶ ἀντίτασιν, οὐ μόνον διὰ τῆς ἰδίας βαρύτητος τοῦ σώματος τοῦ ἄρθρου, ἀλλὰ καὶ διὰ κατὰ μῆκος συνεπτυγμένου ὀθονίου, μεταξύ τῶν σκελῶν τοῦ ἄρθρου διήκοντος καὶ κατὰ τὸ πρὸς τὴν κεφαλὴν ἄκρον τῆς κλίνης προσεπιδομένου. Τὴν ἐπιούσαν δὲ μετὰ τὸν ἀποξηρασμὸν τοῦ ἐπιδέσμου, σφαιρούμεν τὸ ἀχυρωτὰ σακκίδιον καὶ τὸ ὀθόνιον αὐτῶν, καὶ περιβάλλομεν τὸ ὅλον σκέλος ἀπὸ τοῦ ἄκρου ποδός μέχρι τοῦ ἰσχίου μὲ ἐγκυκλιον ἐπίδεσμον· μετὰ δὲ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας δυνάμεθα νὰ συγχωρήσωμεν τὸν ἄρθρον νὰ βαδίσῃ μὲ ταυσιδεῖς βακτηρίας, ἔχοντα τὸν ἄκρον πόδα ἐστηρικμένον μὲ ἐπίδεσμον, περὶ τὸν πρᾶγμα αὐτοῦ ἀπνευμώμενον.

§. 977.

Ὁ μετὰ ναρθῆκων εἰς τὸ σκέλος, ἐκτεταμένον ὄν, ἐπιβαλλόμενος ἀπλοῦς ἐπίδεσμος ἐξερκεῖ μόνον εἰς τὰ ἐπικάρσια κατάγματα, κατὰ τὴν μεσότητά τοῦ μηροῦ γενόμενα. Εἰς δὲ τὰ κατὰ τὸ ἄνω καὶ κάτω ἄκρον γενόμενα, (ἴδ. §. 974.) διὰ τὴν ἰδιαιτέραν ἐκτόπισιν τῶν ἄκρων τοῦ κατάγματος ὠφέλιμον εἶναι τὸ ἡμίκαμπτον σχῆμα τοῦ σκέλους, καὶ εἰς τὸ εὐθὺς ὑποκάτω τοῦ μεγάλου τροχαντήρος γενόμενον κατάγμα ὠφελεῖ τὸ τοῦ καθεζομένου σχῆμα, ἐπειδὴ διὰ τοῦ σχήματος τούτου μόνου προσάγεται κατὰ τὸ εἰκὸς τὸ κάτω ἄκρον τοῦ κατάγματος πρὸς τὸ ἄνω. Ὅταν δὲ τὸ κατάγμα ᾖ κατὰ τὸ κάτω ἄκρον τοῦ μηροῦ, πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν ἐπιμελῶς, ἂν ἢ τοῦτο πλησίον τοῦ κατὰ τὸ γόνυ ἄρθρου, καὶ ἂν ἔγεινε μετὰ τοιαύτης αὐτοῦ βλάβης, ἐξ ἧς δύναται νὰ προκύψῃ ἀγκύλωσις αὐτοῦ· καὶ ὅταν ἢ τοῦτο, δεόν νὰ ἐπιδέσωμεν τὸ σκέλος κατὰ σχῆμα εὐθυπόρως ἐκτεταμένον ἄνευ ἢ μετ' ἐπιμόνου τάσεως κατὰ τὰς περιστάσεις. Τὸ δὲ ἡμίκαμπτον σχῆμα τοῦ σκέλους, κατὰ τὸν Βέλλον καὶ

Κώπηρον, είναι προτιμότερον τοῦ κατὰ τὴν πλευρὰν ἡμικάμπτου σχήματος κατὰ τὸν Πότον.

§. 978.

Ἄλλ' ἡ ἀγωγή αὕτη δὲν ἐξαρκεῖ, ὅταν τὸ κατάγμα διήκη λοξῶς, ἐπειδὴ αἱ ἐπιφάνειαι τῶν διαπλασθέντων ἄκρων τοῦ κατάγματος δὲν στηρίζουσιν ἀλλήλας. Ὅθεν εἰς ταῦτα εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἐπίμονος ἔκτασις, καὶ μάλιστα εἰς τὰ κατάγματα, τὰ κατὰ τὴν μεσότητα τοῦ ὅστου γεγόμενα, κάλλιστον εἶναι ὁ μηχανικὸς ἐπίδεσμος τοῦ Βούέρου καὶ Ἀγεδόρνου. Εἰς ὅσα δὲ κατάγματα γίνονται κατὰ τὸ ἄνω ἢ κατὰ τὸ κάτω ἄκρον τοῦ ὅστου χρῆσιμον εἶναι τὸ ἡμικάμπτον σχῆμα τοῦ σκέλους καὶ τὸ μηχανῆμα τοῦ Σωτήρος, ἢ τὸ ἐκ δύο ἐπικεκλιμένως συνηρμοσμένων σανιδῶν μηχανῆμα. Ὅταν δὲ τὸ κατάγμα ἢ μετὰ τρώσεως, τότε δύναται νὰ εἶναι χρησιμότερον τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ σχῆμα, ὅπερ καθίστησιν εὐκολωτέραν τὴν θεραπείαν τοῦ τραύματος.

§. 979.

Εἰς τὰ κατάγματα τῶν παιδῶν περιβάλλομεν συνήθως μετὰ τὴν προσήκουσαν διάπλασιν τῶν ὀστέων ὅλον τὸ σκέλος μέχρι τοῦ βουβῶνος μὲ ἔγκυκλον ἐπίδεσμον, φέροντες κατὰ τὸν πεπονήτοτα τόπον τινὰς ἐπινημῆρεις αὐτοῦ ἀλλεπαλλήλας· ἔπειτα δὲ βάλλομεν τέσσαρας νάρθηκας ἐκ πατύρου ἐπὶ τὴν ἔσω, ἐνδον, ἐμπρόσθιον καὶ ὀπίσθιον πλευρὰν τοῦ σκέλους, αἵτινες ἐκτείνονται ἀπὸ τοῦ βουβῶνος μέχρι τοῦ ποδός, καὶ οὗ περιβάλλομεν μὲ τὸν ἔγκυκλον ἐπίδεσμον, καὶ ἐμβάλλομεν ὅλον τὸ μόριον εἰς ὀθόνην χάριν καθαριότητος τοῦ ἐπίδεσμου. Ἀλλὰ καὶ εἰς ταῦτα εἶναι χρησιμώτερος ὁ συνθετιζόμενος συνεχτικὸς ἐπίδεσμος, ὅστις ἀλλάσσει εὐκολώτερον καὶ ἄνευ μεταλλαγῆς τοῦ σχήματος τοῦ σκέλους.

§. 980.

Ὅταν δὲ ἐπιγενη ὑπερμεγέθης φλεγμονὴ καὶ ὄγκος, ἡ ἀγωγή γίνεται κατὰ τοὺς δοθέντας ἐν τῷ 876. §. κανόνας.

§. 981.

Κατὰ τοὺς γενικοὺς κανόνας γίνεται ἡ καθολικὴ ἀγωγή καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς θεραπείας τοῦ κατάγματος. Ἡ δὲ ἐπιμένουσα πολὺν χρόνον μετὰ τὴν ἴασιν τοῦ κατάγματος ἀκαμψία τοῦ σκέλους, καὶ μάλιστα ὅταν τὸ κατάγμα ἔγινε πλησίον τοῦ κατὰ τὸ γόνυ ἄρθρου, ἐξαλείφεται κατὰ μικρὸν διὰ τῆς κινήσεως τοῦ σκέλους καὶ διὰ τῶν ἀνατρίψεων αὐτοῦ μὲ πτητικὰς ἀλοιφάς.

§. 982.

Δύναται δὲ, σπανίως, νὰ γείνη καὶ κατάγμα λοξόν τοῦ ἔξω ἢ τοῦ ἔσω κονδύλου ἢ ἀμφοτέρων δι' ἐπιμήκους βωγμῆς. Τὸ κατάγμα τοῦτο γνωρίζεται ἐκ τοῦ ὄγκου εἰς τὸ κατὰ τὸ γόνυ ἄρθρον ἐκ τῆς ἀπρέπειας τοῦ πεπονθότος μορίου καὶ ἐκ τοῦ κριγμοῦ, ὅστις ἀκούεται, κινουμένου τοῦ κονδύλου Δυσκόλως ἐνῶμεθα εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν ἀπρέπειαν καὶ τὴν μεγάλην ἀκινήσιαν τοῦ σκέλους. Τὸ πεπονθὸς σκέλος ἐκτείνεται ἐπὶ προσκεφαλαίου, καὶ ἐμποδίζεται διὰ προσβολῆς βδελλῶν καὶ ἐπιθέσεως ψυχρῶν ἐπιβρεγμάτων ἢ γένεσις τῆς φλεγμονῆς, καὶ ἔπειτα ἐπιβάλλεται ὁ ἀπλοῦς ἐπίδεσμος. Ὅταν δὲ ὁμοῦ μετὰ τῆς ἀποσπάσεως τῶν κονδύλων τὸ ἄνω ἄκρον τοῦ κατάγματος διασχάσῃ πρὸς τὰ ἔξω τὰ ἐπικείμενα μόρια, ἐνδείκνυται ὁ ἀκρωτηριασμός τοῦ μηροῦ.

ΙΣΤ'.

Περὶ τοῦ κατάγματος τῆς ἐπιγονατίδος.

§. 983.

Τὸ κατάγμα τῆς ἐπιγονατίδος εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν ἐπικάρσιον, σπανίως δὲ ἐπίμηκες, καὶ ἐνίοτε μᾶλλον ἢ ἥττον λοξόν, ἢ ἡ ἐπιγονατὶς ἀποθραύεται. Καὶ τὸ μὲν ἐπικάρσιον κατάγμα γίνεται διὰ μεγάλην σύσπασιν τῶν μυῶν, ὅσοι ἐπιφύονται εἰς τὴν ἐπιγονατίδα, ὡς συμβαίνει εἰς ὑπερβάλλουσαν κάμψιν τοῦ γόνατος· τὰ δὲ ἄλλα γίνονται πάντοτε δι' ἔξωθεν βίαν, ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τῆς ἐπιγονατίδος γενομένην, καὶ εἰσὶ μετὰ θλάσεως σφοδρᾶς, μετ' ἐκχύσεως αἵματος εἰς τὴν ἄρθρωσιν τοῦ γόνατος ἢ μετὰ τρώσεως ἠνωμένα.

§. 984.

Ἡ διάγνωσις τοῦ κατάγματος τούτου εἶν' εὐκόλος πρῶτον μὲν, διότι προηγήθησαν μέγας ἀγὼν πρὸς κράτησιν τῆς ἰσορροπίας τοῦ σώματος, συγκεκαμμένον ὄντος τοῦ γόνατος, ἢ πτώσις τοῦ σώματος κατὰ τὸ γόνατος, ὀλίγον συγκεκαμμένου ὄντος τοῦ σκέλους· δευτέρον δὲ διότι ὁ ἄρθρωστος αἰσθάνεται ὑπερβάλλοντα πόνον, ἀκούει πολλάκις πάταγον κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς κατατάξεως, καὶ δὲν δύναται μετὰ τὴν πτῶσιν νὰ ἐγερθῇ, οὐδὲ νὰ ἐκτελῆν τὸ σκέλος. Καὶ ὅταν μὲν ἦ τὸ κατάγμα ἐπικάρσιον, γίνεται κοιλότης μετὰ τῶν διεστώτων ἄκρων τῆς κατεαγείσης ἐπιγονατίδος, ἐξ ὧν τὸ ἄνω ἔλκεται πρὸς τὰ ἄνω ἢ διάστασις αὕτη τῶν ἄκρων εἶναι τόσῳ μεγαλειτέρα, ὅσῳ μεγαλειτέρα ἔγεινε καὶ ἡ ῥήξις τοῦ ἰνώδους περιελήματος τῆς ἐπιγονατίδος, καὶ πολλάκις δύναται ἡ διάστασις νὰ εἶναι ὅσον τεσσάρων ἢ πέντε δακτύλων· ἢ ῥηθεῖσα κοιλότης σμικρύνεται,

ὅταν ἐκτείνωμεν ἰκανῶς τὸ σκέλος κριγμὸς δὲ δὲν γίνεται, ἐπειδὴ δὲν δυνάμεθα νὰ συνάξωμεν πρὸς ἄλληλα τὰ διεστῶτα ἄκρα. Ὅταν δὲ τὸ κατάγμα ἢ κατάμηνες, λοξόν, ἢ ὅταν ἢ ἀπόθραυσις, καταλαμβάνομεν διὰ τῆς ἀφῆς τὴν ἀπόστασιν καὶ τὴν κίνησιν τῶν ἄκρων τῆς κατεαγείσης ἐπιγονατίδος, καὶ τὸν γινόμενον κριγμὸν διὰ τῆς προστριβῆς αὐτῶν. Ὅταν δὲ τὸ κατάγμα ἢ κάθετον, ἐκτρέπονται τὰ ἄκρα ἐπὶ τὰ πλάγια δι' ἐνεργείας, ὡς λέγει ὁ Μαλγαίγνης, τῶν ἐπὶ τὰ ἀνωτέρω πλάγια μέρη τῆς ἐπιγονατίδος καταφυομένων ἰνῶν τῶν πλατέων μυῶν.

§. 985.

Ἡ ἔνωσις τῶν διεστῶτων ἄκρων γίνεται κοινῶς διὰ παρεμπιπτούσης ἀνὰ μέσον αὐτῶν ἰνώδους οὐσίας. Τοῦτο δὲ γίνεται οὐχὶ διὰ τὸ σπογγῶδες καὶ διὰ τὴν ἀπομόνωσιν τοῦ ὄστού, οὐχὶ διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ αἵματος μεταξὺ τῶν ἐπιφανειῶν τοῦ κατεαγότος, οὐδὲ διὰ τὴν παρέμππτωσιν τοῦ ἄρθρικοῦ χυμοῦ καὶ τὴν σπάνιν τῶν ἀγγείων τοῦ ὄστού καὶ τῶν πέριξ μορίων, ἀλλὰ διὰ τὴν δυσκολίαν τοῦ νὰ τηρήσωμεν ἀδιακόπως εἰς ἀκριβῆ συνάφειαν τὰ συνηγμένα ἄκρα. Δὲν ἀληθεύει δὲ, ὡς ἐκ ἱερείρας γνωρίζομεν, ἡ γνώμη, ὅτι τὸ ἐπικάρσιον κατάγμα δὲν δύναται νὰ ἰαθῆ διὰ πωρώσεως τῶν κατεαγόντων ὀστέων διότι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εὐρίσκομεν εἰς τὴν ἀπόθραυσιν τῆς ἐπιγονατίδος τὰ ὀστάρια ἠνωμένα διὰ πωρώσεως. Ὅταν δὲ ἢ ἀνὰ μέσον τῶν διεστῶτων ἄκρων παρεμπίπτουσα ἑνωτικὴ οὐσία δὲν εἶναι πλατεία, οὐδὴ ὡς ἐμποδίζονται αἱ κινήσεις τοῦ πεπονθότος μορίου, ἄλλως δὲ γίνεται σφαλῆρον τὸ βῆδισμα. Καὶ ὅταν τὸ κατάγμα γείνη ὁμοῦ μετὰ θλάσεως μεγάλης ἢ τρώσεως τοῦ ἄρθρου, τὸ πάθος εἶναι πάντοτ' ἐπίσημον, ἐπειδὴ δύναται ν' ἀκολουθήσῃ ἀγκύλωσις καὶ ἐμπύσις τῆς διαθρώσεως θανάσιμος. Μὴ ὀρθῆς δὲ καὶ πάνυ σφιγκτικῆς γενομένης τῆς ἐπιδέσεως δύναται, καὶ ὅταν ἢ τὸ κατάγμα ἀπλοῦν, νὰ βλαφθῆ ἢ κινήσῃ τὸ μόνον, νὰ γείνη σύμφυσις τοῦ ἄνω ἄκρου τῆς ἐπιγονατίδος πρὸς τὴν πρόσθιον ἐπιφάνειαν τοῦ μηροῦ καὶ ἀτροφία τῶν συνδέσμων καὶ τῶν ἐκτεινόντων μυῶν, ὅπερ εἶναι χειρὸν τῆς πλατείας γενομένης παρεμπιπτούσης οὐσίας.

Ἐκ τῶν ἐξετάσεων τοῦ Γουλλιβήρου (Gulliver) ἐξάγεται 1) ὅτι ὅταν ἢ ἀπονεύρωσις διαιρηθῆ ἐντελῶς, ὡς εἰς τὸ γενόμενον διὰ σύσπασιν τῶν μυῶν κατάγμα, δὲν γίνεται ὁσώδης ἔνωσις τῶν διεσῶτων 2) ὅτι εἰς τὸ ἐπικάρσιον γενόμενον κατάγμα, ὅταν ἔλλειπῃ ἢ ὁσώδης ἔνωσις, τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος καὶ τὸ ἀνὰ μέσον αὐτῶν παρεγκείμενον ἰνώδες πλέγμα δὲν στεροῦνται τῶν ἀπαιτουμένων ἀγγείων ὅθεν ἢ πλημμελῆς ἔνωσις δὲν εἶν' ἔκγονος τῆς ἔλλειψος διαθρέψεως 3) ὅτι, ὅταν εἰς τὸ ἐπικάρσιον κατάγμα ἢ ἔνωσις γείνη δι' ἰνώδους οὐσίας, εὐρίσκεται πολλάκις ὁσώδης ἐναπόθεσις κατὰ τὰ ἄκρα τοῦ κατάγματος τοιαύτη, ὥστε τὰ διεστῶτα ἄκρα τοῦ κατεαγότος φαίνονται ὡσαύτῃ δὴ ὅσῃ συμμέτρως πεπλασμένα 4) ὅτι ἢ ὁσώδης ἔνωσις εἶν' ἔκγονος τῆς

ἐκινήτης ἐχούσης συναφείας τῶν διαπλασθέντων ἄκρων τοῦ κατεαγότος, ἥτις ἐνίοτε ἐνεργεῖται διὰ τὴν ἀπάθειαν τῆς ἀπονευρώσεως κατὰ τὴν πρόσθιον πλευρὰν β) ὅτι τὸ νεογενὲς ὑπτοῦν, τὸ ἐμφαινόμενον εἰς τὸ κάταγμα τῆς ἐπιγονατίδος πλάσσεται ἐκ τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος· ὁ περιβάλλων κυτταρώδης ἰστός σπανίως ἢ οὐδέποτε μετευσιοῦται εἰς ὑπτοῦν. Τὸ ἰνώδες πλέγμα προηγείται τῆς ἐναποθέσεως τῆς οὐδέτουσ οὐσίας. Χονδρώδης δὲ οὐσία οὐδεμία φαίνεται ἐν καιρῷ τῆς ἀποστεώσεως.

§. 986.

Ὅταν τὸ κάταγμα ἢ ἐπικάρσιον, συνάγοντ' εὐκόλως τὰ διεστῶτ' αὐτοῦ ἄκρα πρὸς ἄλληλα, ἐὰν ἐκτείνωμεν τὸ σκέλος ἐντελῶς, συγκάμψωμεν δὲ αὐτὸ εἰς τὴν κατ' ἰσχίον ἄρθρωσιν οὕτως, ὥστε ν' ἀποτελῇ τὸ σκέλος πρὸς τὸν ἄξονα τοῦ σώματος ἀμβλείαν γωνίαν, καὶ συμπίεσωμεν ἔπειτα μὲ τὰς χεῖρας τὰ ἄκρα πρὸς ἄλληλα. Ὅταν τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγότος δὲν ἀπέχωσι πολὺ ἀπ' ἄλληλων, πρὸς ἴσιν ἐξαρκεῖ τὸ σχῆμα τοῦτο τοῦ σκέλους, ὑποστηριζομένου διὰ προσκεφαλαίου, ἐφ' οὗ προσπιέζομεν αὐτὸ μὲ ἐπικαρσίως ἐπὶ τὰς κνήμας βαλλομένην ὀθόνην, ἥς τὰ ἄκρα προσπίδονται ἐκατέσῳθεν τῆς κλίνης, ἢ ἂν ἐμβάλωμεν τὸ σκέλος ὅλον εἰς μηχανήμα, ὅπου ὁ μὲν πούς προσδέεται εἰς σανίδιον, ἢ δὲ κάμψις τοῦ σκέλους κατὰ τὸ ἰσχίον γίνεται αὐτομάτως. Ἡ ἀγωγή αὕτη εἶναι οἰκεία-τάτη, καὶ δὲν ἔχομεν νὰ φοβηθῶμεν ἀγκύλωσιν τοῦ γόνατος ἐκ ταύτης, ὅσον ἐκ τῶν ἄλλων ἐπιδέσεων. Εἰς τὴν ἀκριβῆ ἔνωσιν τοῦ κατάγματος δύναται νὰ συντελέσῃ καὶ ἡ ἐν ταύτῃ τῇ θέσει συγχρόνως γενομένη οἰκεία ἐπιβολὴ ταινιῶν τοῦ κολλητικοῦ ἐμπλάστρου.

§. 987.

Ἐὰν δὲ τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος ἢ διάστασις ἢ μείζων, ἀναγκαῖο-τατος εἶναι τότε οἰκείος ἐπίδεσμος, δι' οὗ δυνάμεθα νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν σύσπασιν τῶν μυῶν, νὰ συνάξωμεν πρὸς ἄλληλα τὰ διεστῶτα ἄκρα, καὶ νὰ κατορθώσωμεν τὴν ἔνωσιν αὐτῶν ὡς δυνατόν δι' ὀλιγωτέρας με-ταξὺ παρεμπιπτούσης οὐσίας. Ἦγουν ἐπιβάλλομεν μετὰ τὴν γενομένην κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον διάπλασιν τῶν ἄκρων τοῦ κατεαγότος δύο σπλήνας ἐπιμήκεις. ἄνωθεν καὶ κάτωθεν τῆς ἐπιγονατίδος, ὧν τὰ ἄκρα φέρονται χιαστί ὑποκάτω τῆς ἰγνύος, καὶ στηρίζονται μὲ ἐπίδεσμον εἰς δύο σπειράματα εἰλημμένον, δι' ὧν περιβάλλομεν τὸ κατὰ τὸ γόνυ ἄρθρον. Κατὰ δὲ τὴν ἐμπρόσθιον πλευρὰν τοῦ σκέλους ἐπιβάλλομεν ταινίαν ἐκ λίνου ὅσον τεσσάρων δακτύλων πλατεῖαν καὶ ὀλίγον μακροτέραν τοῦ σκέ-λους, ἥτις κατὰ τὴν μεσότητά φέρει ἐὼς σχισμὰς ἀντιστοιχοῦσας εἰς τὸν τόπον τοῦ κατάγματος, καὶ ἦν, ἀναδιπλώσαντες ὀλίγον τὸ κάτω αὐτῆς ἄκρον, προσεπιδέομεν σκεπαρνοειδῶς ἀπὸ τοῦ κατὰ τὸν ταρσὸν ἄκρου μέχρι τοῦ γόνατος, καὶ δίδοντες τὸ ὑπόλοιπον τοῦ σπειράματος εἰς βοη-

θὼν νὰ κρατῆ, ἐπιβάλλομεν ἑτέραν ταινίαν ὁμοίαν τῇ πρώτῃ, ἣτις εἶναι μέχρι τῆς μεσότητος εἰς δύο σκέλη ἐσχισμένη, καὶ ἐπιδέομεν καὶ ταύτην μὲ ἕτερον σπείραμα σκεπαροειδῶς ἀπὸ τοῦ βουβῶνος μέχρι τοῦ ἄνω ἄκρου τῆς κατεαγείσης ἐπιγονατίδος, καὶ δίδομεν ὡσαύτως εἰς τὸν βοηθὸν νὰ κρατῆ καὶ τούτου τοῦ σπειράματος τὸ ὑπόλοιπον. Ἐπειτα διειρόμεν τὰ δύο σκέλη τῆς ἄνωθεν φερομένης ταινίας εἰς τὰς δύο σχισμὰς τῆς κάτωθεν, καὶ ἐλκύομεν ἀντιθέτως τὰ ἄκρα αὐτῶν, ἃ προσεπιδέομεν ἄνω καὶ κάτω μὲ σκεπαροειδεῖς ἐπιμεμήσεις τῶν ὑπὸ τοῦ βοηθοῦ κρατουμένων σπειραμάτων, ἀναδιπλουμένων τῶν ἄκρων τῶν ταινιῶν. Τὸ δὲ σχῆμα τοῦ σκέλους ἔστω τὸ ἄνω ῥηθέν. Ὑποκάτω δὲ τῆς ἰγνύος προσεπιδέομεν νάρθηκα πρὸς κώλυσιν πάσης συγκάμψεως τοῦ σκέλους.

Ὁ δὲ Δαγκμεθίκιος σχηματίζει τὸ μὲν σκέλος ὀριζοντίως, τὸ δὲ σῶμα τοῦ ἀρρώστου καθεζόμενον, καὶ περιβάλλει τὴν μὲν κνήμην μὲ ἀνιούσας ἐπιμεμήσεις, τὸν δὲ μηρὸν μὲ κατιούσας μέχρι τῶν δύο ἄκρων τῆς κατεαγείσης ἐπιγονατίδος.

§. 988.

Ἐκτός δὲ τοῦ ἐπιδέσμου τούτου, ὅστις εἶναι ἀρμοδιώτατος, ἔχομεν καὶ πλῆθος ἄλλων ἐπιδέσμων καὶ μηχανημάτων, ἅπερ ὅμως ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἔχουσι τὸ κακόν, ὅτι δὲν ἀντενεργοῦσιν εἰς τοὺς μῦς, ὅσοι ἔλκουσι πρὸς τὰ ἄνω τὸ ἄκρον τῆς κατεαγείσης ἐπιγονατίδος, ἢ πιέζουσιν ἐξ ἴσου καὶ τὰ δύο ἄκρα, καὶ οὕτως ἀποκαθίστανται ἀφόρητα. Εἰς τοὺς ἐπιδέσμους τούτους ἀνήκουσιν ὁ τοῦ Βουκίγγου (Buecking), Ἐυήρου, Μορενέιμου, Βέλλου, Βουέρου, Κωπήρου, Βαϊλλίου (Baillie), Φέστου (Fest) καὶ ἄλλων πολλῶν. Ὁ δὲ Μαλγαίγνης, ἐλκύσας πρῶτον τὸ δέρμα μικρὸν ἐπὶ τὰ κάτω, ἐμπίρει διπλάγχιστρον εἰς τὸ κάτω χεῖλος τῆς κατεαγείσης ἐπιγονατίδος, ἔπειτα δὲ συνάγει μὲ τοὺς δακτύλους ὡς δυνατόν πρὸς ἄλληλα ἀμφοτέρα τὰ ἄκρα τοῦ κατάγματος, καὶ ἐλκύσας μικρὸν ἐπὶ τὰ ἄνω τὸ δέρμα, ἐμπίρει καὶ κατὰ τὸ ἄνω χεῖλος τῆς κατεαγείσης ἐπιγονατίδος δεύτερον διπλάγχιστρον διὰ τοῦ τένοντος αὐτῆς, ἕως ἂν φθάσῃ τὸ ὄστουν καὶ στερεωθῇ ἐν αὐτῷ· ἀπαιτεῖται δὲ δύναμις οὐ μικρὰ· εἰς τὸ νὰ ἐμπείρωμεν τοῦτο, ὡς δυνατόν βαθῆς εἰς τὸ ὄστουν, ἔπειδὴ εὐκόλως μὲν ἐμπίρεται τοῦτο κατ' ἐπιπολὴν, δυσκόλως δὲ δι' ὅλου τοῦ τένοντος κατὰ βάθος τοῦ ὄστου. Τὰ διπλάγχιστρα ταῦτα συνάπτονται ἀμφοτέρα, καὶ διὰ τοῦ κοχλίου συσφίγγονται πρὸς ἄλληλα μέχρις ἂν τὰ ἄκρα τοῦ κατάγματος συναφθῶσιν εἰκότως πρὸς ἄλληλα. Ἐμμένουσι δ' ἐνταῦθα μέχρις ἂν γείνη τέλειος πῶρος, ἢ μέχρις ἂν ταῦτα χαλαρωθῶσι καὶ δὲν δύνανται νὰ συσφίγγῶσιν ἐπὶ πλέον. Οὐδὲν ἐκ τούτου δεῖγόν εἶδεν ὁ Μαλγαίγνης.

§. 989.

Ἄν δὲ, ὅπερ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συμβαίνει, ἐπιγεννηθῆ εὐθὺς φλεγμονὴ καὶ ὄγκος, ἀναγκαῖον εἶναι πρῶτον νὰ συστειλωμεν ταῦτα διὰ τῆς οἰκείας θεραπείας, ἐσχηματισμένου ὄντος τοῦ σκέλους ὡς ἀνωτέρω εἴρηται (ἴδ. §. 986), καὶ ἔπειτα νὰ διαπλάσωμεν τὰ κατεαγότα ὅσῃ καὶ νὰ ἐπιθεσωμεν τὸν ἐπίδεσμον. Οὐδὲν εἶν' ἐπιβλαβέστερον, οὐδ' αὐξάνει τόσῃ τὴν φλεγμονήν, τὴν ἐξόγκωσιν καὶ τὸν κίνδυνον τῆς ἐν τῷ ἄρθρῳ ἀκαμψίας, ἢ ἡ πρῶτος ἢ πάνυ στερεὰ ἐπιβολὴ τοῦ ἐπίδεσμου. Ἀλλάσσομεν δὲ τοῦτον ἐκ νέου, ὡς ἄκις γίνεται χαλαρὸς, καὶ δυνάμεθα ν' ἀφαιρέσωμεν ἐντελῶς μετὰ ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ἐβδομάδας· ὁ ἄρρωστος ὅμως ἔστω προσεκτικὸς εἰς τὰς κινήσεις αὐτοῦ ἐπὶ καιρὸν τινα ἔτι καὶ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν αὐτοῦ. Πολλάκις μὲν ἀπομένει ἀκαμψία τοῦ κατὰ τὸ γόνυ ἄρθρου, ἧτις ὅμως ἐξαλείφεται κατὰ μικρὸν· καὶ ποτε δὲ ἀπομένει ἀνάτος ἀγκύλωσις. Γίνεται δὲ τοῦτο κυρίως, ὅταν προσαρμόσωμεν τὸν ἐπίδεσμον πρὶν ἔτι λυθῆ ἡ φλεγμονή. Ἄν δὲ ἡ τὰ ἄνω ἄκρα τῆς κατεαγείσης ἐπιγονατίδος συνάπτουσα μεσουσία ἢ πολὺ πλατεία, ἀναγκαῖον νὰ στηρίξωμεν τὸ γόνυ μὲ ἐλαστικὸν ἐπίδεσμον. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην δυνάμεθα πολλάκις νὰ βελτιώσωμεν τὰς κινήσεις τοῦ πεπονθότος μορίου, ἂν συγκάμπτωμεν κατὰ μικρὸν ἐπὶ τὸ ἰσχυρότερον τὸ γόνυ, ὥστε νὰ ἐπιμηκύνωμεν καὶ πάλιν τὸν συνεσταλμένον ὄρθρον μῦν.

§. 990.

Τὸ δὲ κατάμηκες κατάγμα τῆς ἐπιγονατίδος ἀπαιτεῖ μόνον τὸν συνηθίζομενον συνεκτικὸν ἐπίδεσμον, ὅστις συμπίεζει ἐκατέρωθεν τῆς ἐπιγονατίδος τὰ διεστῶτα ἄκρα τοῦ κατάγματος. Τὸ δὲ μετὰ παρασχίδων γενόμενον κατάγμα ζητεῖ τὸν αὐτὸν ἐπίδεσμον ὡς καὶ τὸ ἐπικάρσιον, ὅταν τὰ ἄκρα τοῦ κατάγματος ἐσύρθησαν πρὸς τὰ ἄνω, ἢ ὡς τὸ κατάμηκες, ὅταν τὰ ἄκρα τοῦ κατάγματος ἐτράπησαν ἐπὶ τὰ πλάγια. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα πρέπει πρῶτον νὰ συστειλωμεν τὴν φλεγμονήν καὶ τὸν ὄγκον, καὶ ἔπειτα νὰ προσαρμόσωμεν τὸν ἐπίδεσμον.

Ἄν δὲ τὸ κατάγμα τῆς ἐπιγονατίδος ἢ μετὰ τρώσεως τοῦ ἄρθρου ἐπιπεπλεγμένον, ἢ ἀγωγὴ πρέπει νὰ γείνη κατὰ τοὺς δοθέντας ἐν τῷ περὶ τῶν ἐπιπεπλεγμένων καταγμάτων γενικοὺς κανόνας· ὅταν δὲ τῆς ἀρθρώσεως ἢ κάκωσις ἢ ἐπίσημος, ἐνδείκνυται ὁ ἀκρωτηριασμός.

§. 991.

Ὅταν δὲ γείνη ῥῆξις τοῦ συνδέσμου τῆς ἐπιγονατίδος, ἢ ἐπιγονατίς ἔλκεται πρὸς τὰ ἄνω, ἀλλ' ἡθεραπεία γίνεται ὡς καὶ εἰς τὸ ἐπικάρσιον αὐ-

της κάταγμα. Διὰ ταύτης ἐθεράπευσα ἐπιτυχῶς πέντε τοιαῦτα, ἀπ᾿ ἧς δὲ εἶδον εἰς ἀδύνατον ἄνδρα, οὗ διερρήξις ὁ σύνδεσμος τῆς ἀριστερᾶς ἐπιγονατίδος, ἦτις διὰ κακὴν θεραπείαν ἐτράπη ὅσον πέντε δακτύλων πρὸς τὰ ἄνω, διὰρρήξιν τοῦ τένοντος τοῦ ὀρθίου μυός, γενομένην διὰ παρολίσθησιν καὶ ἀγῶνα πρὸς κράτησιν τῆς ἰσορροπίας τοῦ σώματος, ἐπομένως διὰ σύσπασιν τοῦ μυός. Πρόδηλος ἦτον ἡ κοιλότης τῆς ῥήξεως, ἦτις μείζων μὲν ἐγίνετο, καμπτομένης τῆς κνήμης, ἐλάσσωσιν δὲ, ἐκτεινομένης· ἀλλὰ διὰ τῆς προσαρμογῆς τοῦ ῥηθέντος ἐπιδέσμου, ἴαθη ἐπιτυχῶς.

Καὶ τοὶ ὀρθοὶ ἐπίδεσμος εἶναι οἰκαιοτάτος εἰς τὰ ἐπικάρσια κατάγματα τῆς ἐπιγονατίδος καὶ εἰς τὴν διὰρρήξιν τοῦ συνδέσμου αὐτῆς, δεόν ὅμως νὰ προσέξωμεν ὥστε ἡ προσαρμογὴ αὐτοῦ νὰ γένη μετὰ πολλῆς ἀκριβείας καὶ ἐπιμελείας, καθὼς καὶ ἡ ἀνανέωσις, ὅταν χαλαρωθῇ, ἐν ἧ μάλιστα δεόν νὰ προσέξωμεν μὴ μεταστῶσι τὰ διαπλασθέντα καὶ μὴ βλαφθῇ μηδὲ παύσῃ ἡ μόλις διαπλασθεῖσα ἔνωσις. Πρὸς τοῦτο εἶναι ἴσως οἰκίον νὰ ἐπιχρίσωμεν τὸν ἄνω ῥηθέντα ἐπίδεσμον μὲ τὴν δι' ἀμύλου κόλλαν καὶ νὰ στερεώσωμεν τὴν ἀκριβῆ αὐτοῦ ἐπιβολὴν μονίμως.

Περὶ τῶν καταγμάτων τῶν ὀστέων τῆς κνήμης.

§. 992.

Τὰ ὀστά τῆς κνήμης κατάγονται ἢ ἀμφοτέρω ἢ τὸ ἕτερον μόνον (ἢ κνήμη ἢ ἡ περόνη) διὰ πτώσιν τοῦ σώματος ἐπὶ τῶν ποδῶν ἢ δι' ἔξωθεν βίαν, γινομένην ἀπ' εὐθείας κατὰ τῆς κνήμης.

§. 993.

Τὸ κάταγμα τῆς κνήμης μόνῃς (Fractura Tibiae) γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπικαρσίως κατὰ τὴν μεσότητα, κατὰ τὸ ἄνω, ἢ κατὰ τὸ κάτω ἄκρον τοῦ ὀστέου· τὰ ἄκρα τοῦ κατεαγῆτος σπανίως ἐκτρέπονται, καὶ ἡ ἐκτροπὴ γίνεται κατὰ τὸ πάχος τοῦ ὀστέου, καὶ τόσῳ ὀλιγώτερον ὅσῳ πλησιέστερον πρὸς τὸ ἄνω ἄκρον τοῦ ὀστέου τῆς κνήμης εἶναι τὸ κάταγμα. Ἐκ τούτου ἡ διάγνωσις γίνεταί δύσκολος πολλάκις· ὁ ἄρρώστος δύναται νὰ βαδίσῃ καὶ μετὰ τὸ γεγόμενον κάταγμα· αἰσθάνεται πόνον ἐμπεπαρμένον κατὰ τὸν πεπονθότα τόπον· ἀπτόμενοι τοῦ πεπονθότος ὅσῳ καταλαμβάνομεν αὐτὸ ἄνισον, ἐνίοτε δὲ ἀκούομεν καὶ κριγμὸν, ὅταν προστρέψωμεν τὰ ἄκρα τοῦ κατάγματος. Ἡ θεραπεία τοῦ κατάγματος τούτου εἶν' εὐκόλος, καὶ πρὸς διάπλασιν τῶν διεστώτων αὐτοῦ ἄκρων ἀρκεῖ μικρὰ τάσις τοῦ μορίου καὶ ἀπλοῦς συνεκτικὸς ἐπίδεσμος, ὡς θέλομεν εἰπεῖ ἐν τῷ περὶ κατάγματος ἀμφοτέρων τῶν ὀστέων τῆς κνήμης.

§. 994.

Τὸ κάταγμα τῆς περόνης μόνῃς (Fractura Fibulae) γίνεται διὰ διαστροφὴν τοῦ ποδὸς πρὸς τὰ ἔσω ἢ ἔξω, ἢ διὰ βίαν, κατὰ τῆς περόνης γινομένην

γίνεται δὲ τὸ κάταγμα ἢ εἰς τὸ σῶμα τῆς περόνης ἢ πλησίον τοῦ ἔξω σφυροῦ. Καὶ ὅταν ἢ εἰς τὸ σῶμα, ἢ κνήμη δὲν βραχύνεται, ἔχει δὲ καὶ τὴν φυσικὴν αὐτῆς ἕξιν· μόλις αἰσθανόμεθα μικρὰν ἐγκαμψιν κατὰ τὸν τόπον τοῦ κατὰγματος φαύοντες μὲ τοὺς δακτύλους. Ἡ γινομένη ἐπὶ τὴν ἔξω πλευρὰν τῆς κνήμης βία καὶ μεγάλη ἐκχύμωσις εὐκολοῦσι τὴν διάγνωσιν. Τὸ κάταγμα τῆς περόνης γίνεται πολλάκις καὶ μετ' ἐξαρθρώσεως τοῦ ὀστού τῆς κνήμης πρὸς τὰ ἔσω, καὶ ἂν παραγνωρίσωμεν αὐτὸ, ὁ ποὺς ῥέπει πρὸς τὴν ἐξάρθρωσιν μετὰ τὴν ἐμβολὴν τοῦ ἐξαρθρωθέντος· τὸ ἔσω σφυρὸν ἐκτοπίζεται πάντοτε ἀπὸ τῆς ἀρθρώδους ἐπιφανείας τοῦ ἀστραγάλου, πιέζει πολὺ πρὸς τὰ ἔσω τὸ ἐπικείμενον δέρμα, ὅπερ φλογοῦται, ῥήγνυται, ἐνίοτε δὲ καὶ γαγγραινοῦται. Τὰ ἄκρα τῆς κατεαγείσης περόνης δύνανται νὰ ἐκτραπῶσιν ὀλίγον μόνον κατὰ τὰ ἔνδον πρὸς τὴν κνήμην. Ἐὰν δὲ τὸ κάταγμα ἢ κατὰ τὸ κάτω ἄκρον τῆς περόνης, δυνάμεθα νὰ καταλάβωμεν τοῦτο διὰ τῆς ἀφῆς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὅταν ἢ τοῦτο κατὰ τὸ ἄνω τριτημόριον. Ἐνίοτε δὲ ἀκούομεν καὶ κριγμῶν, ἐμπιέζοντες τὰ ἄκρα τοῦ κατὰγματος ἢ ἀπάγοντες καὶ προσάγοντες ἐναλλάξ τὸν ἄκρον πόδα. Τὸ δὲ κύριον σημεῖον εἶναι ἡ ἐγκλισίς τοῦ ποδὸς ἐπὶ τὰ ἔξω, ὡς ἢ μὲν ἔσω πλευρὰ τοῦ ποδὸς φέρεται πρὸς τὰ κάτω, ἢ δὲ ἔξω πρὸς τὰ ἄνω.

Ἄν δὲ ὁμοῦ μετὰ τοῦ κατὰγματος τῆς περόνης ἢ καὶ ἐξάρθρωσις τῆς κνήμης πρὸς τὰ ἔνδον, τὸ σκέλος γίνεται βραχύτερον ὃ κατὰ μῆκος ἄξων αὐτοῦ φέρεται πρὸς τὴν κατὰ τὰ ἔνδον αὐτοῦ πλευρὰν, ὅλη δὲ ἡ κνήμη κεῖται λοξῶς ἀπὸ τῶν ἄνω πρὸς τὰ ἔνδον καὶ ἀπεργάζεται προβολὴν ὑπὸ τὸ δέρμα, κατ' ἐξοχὴν δὲ κατὰ τὸ κάτω μέρος, ἐπίσημον. Ὡσαύτως ἀπευθυμένη εἶναι καὶ ἡ περόνη μέχρι τοῦ τόπου τοῦ κατὰγματος, ἐκείθεν δὲ ἀπευθύνεται λοξῶς πρὸς τὰ ἔξω. Ὁ ἄκρος ποὺς δὲν εἶναι μόνον πρὸς τὰ ἔξω ἐγκεκλιμένος, ἀλλὰ καὶ περὶ τὸν ἄξον αὐτοῦ τοιοῦτοτρόπως ἐστραμμένος, ὥστε τὸ μὲν πέλμα στοίφεται πρὸς τὰ ἔξω, ἡ δὲ ἔνδον αὐτοῦ πλευρὰ φέρεται πρὸς τὰ κάτω. Τὸ κάταγμα τῆς περόνης δύναται νὰ ἦναι καὶ μετ' ἐξαρθρώσεως τοῦ ποδὸς ἐπὶ τὰ ἔξω· πολλάκις δὲ καὶ μετὰ κατὰγματος συγχρόνως τοῦ ἔσω σφυροῦ ἢ τῆς κνήμης καὶ μετ' ἄλλων πολυειδῶν ἐπιπλοκῶν, ὡς θέλομεν ὁμιλήσει ἀκριβέστερον περὶ τούτου ἐν τῷ περὶ ἐξαρθρωμάτων τοῦ ποδός.

§. 995.

Τὸ ἀπλοῦν τῆς περόνης κάταγμα εἶν' εὐθεράπευτον. Ὁ ποὺς πρέπει νὰ κρατηθῆ πρὸς τὰ ἔνδον ἐγκεκλιμένος, πρὸς ἀπαγωγὴν τῶν ἄκρων τοῦ κατὰγματος ἀπὸ τοῦ ὀστού τῆς κνήμης. Ἐνεργοῦμεν δὲ τοῦτο διὰ τῆς προσαρμογῆς τοῦ ἐπιδέσμου, ὃν προσαρμόζομεν εἰς τὸ κάταγμα ἀμφοτέ-

ρων τῶν ὀστέων τῆς κνήμης ταυτοχρόνως, ταύτη μόνη τῇ διαφορᾷ, ὅτι ὁ μὲν ἐπὶ τὴν ἔνδον πλευρὰν τῆς κνήμης προσαρμοζόμενος νάρθηξ διήκει μέχρι τοῦ ἔσω σφυροῦ, ὁ δὲ ἐπὶ τὴν ἔξω πέραν τοῦ ἔσω σφυροῦ, ἢ βάλλομεν κατὰ τὴν ἔνδον πλευρὰν τῆς κνήμης ἀχυρωτόν σακκίδιον ἐνδεδιπλωμένον, οὗ ἡ βάσις μὲν βάλλεται εἰς τὸ ἔσω σφυρόν, τὸ ἄνω δὲ αὐτοῦ μέρος εἰς τὸν ἔσω κόνδυλον τοῦ ὀστοῦ τοῦ μηροῦ, ἐπ' αὐτοῦ δὲ προσαρμόζεται νάρθηξ ἐκ ξύλου στερεοῦ, ὅστις ἐπίδεεται μὲ ἐπίδεσμον ἐγκυκλον, καὶ οὗ τὸ κάτω ἄκρον ἐξέχει ὅσον τεσσαρίων ἢ πέντε δακτύλων κατωτέρω τοῦ πέλματος. Μὲ ἕτερον δὲ ἐγκυκλον ἐπίδεσμον προσάγομεν τὸν πρὸς τὰ ἔξω ἐγκεκλιμένον πόδα πρὸς τὰ ἔσω κατὰ τὸν νάρθηκα, φέροντες περὶ τὸν πόδα, περὶ τὴν ἄρθρωσιν αὐτοῦ, καὶ περὶ τὸν νάρθηκα τὰς ἐπινημήσεις τοιοῦτοτρόπως, ὥστε ν' ἀποτελῶσι τὸ σχῆμα τοῦ ἀριθμητικοῦ στοιχείου 80. Τὸ κάταγμα πωροῦται ἐπὶ πέντε ἢ ἑξ ἑβδομάδας, ἀλλ' ὁ ἐπίδεσμος ἔχει τὸ κακόν, ὅτι μετακινεῖτ' εὐκόλως καὶ πιέζει πολύ. Εἰς δὲ τὸ ἐπιπεπλεγμένον μετ' ἐξάρθρωσιν τῆς κνήμης κάταγμα πρέπει, μετὰ τὴν οἰκείαν ἐμβολὴν τοῦ ἐξάρθρωθέντος, νὰ στηριζόμεν τοῦτο διὰ τοῦ ῥηθέντος ἐπίδεσμου, καὶ δι' οἰκείας εἰς τὰς περιστάσεις καθολικῆς τε καὶ μερικῆς θεραπείας νὰ ἀντενεργήσωμεν πρὸς τὰ ἐπισημότερα πολλάκις παραγενόμενα συμπτώματα.

§. 996.

Τὸ δὲ κάταγμα αμφοτέρων τῶν ὀστέων εἶναι ἡ ἐπικάρσιον, ἢ λοξόν, καὶ γίνεται ἢ κατὰ τὴν μεσότητά, ἢ κατὰ τὸ ἄνω, ἢ κατὰ τὸ κάτω αὐτῶν ἄκρον. Ἡ διάγνωσις αὐτοῦ εἶν' εὐκόλος. Ἡ ἐκτόπισις τῶν ἄκρων τῶν κατεγόντων ὀστέων εἶναι σπανιωτέρα κατὰ μῆκος ἢ κατὰ τὴν εὐθυωρίαν καὶ τὸ πάχος. Ὄταν ὁμως ἢ τοῦτο λοξόν, τὸ σκέλος γίνεται βραχυτέρον, τὰ κάτω ἄκρα τῶν ὀστέων ἐκτρέπονται πρὸς τὰ ἔξω καὶ ὀπίσω, τὰ δὲ ἄνω πρὸς τὰ ἔνδον καὶ ὀπίσω. Καὶ μόνον, ὅταν ἢ τὸ κάταγμα εἰς τὸ ἄνω ἄκρον τῆς κνήμης, τὰ ἄνω ἄκρα τῶν κατεγόντων ὀστέων ἐκτρέπονται πολὺ πρὸς τὰ ἄνω καὶ ὀπίσω διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν καμπτήρων τῆς κνήμης. Πολλάκις δὲ, ὅταν ἢ μάλιστα, τὸ κάταγμα λοξόν, διασχῶσι τὰ ἄκρα τῶν ὀστέων τὸ ἐπικείμενον δέρμα.

§. 997.

Ἡ θεραπεία διαφέρει καθ' ὅσον τὸ κάταγμα εἶν' ἐπικάρσιον ἢ λοξόν, πλησίον τοῦ γόνατος καὶ μετὰ τρώσεως ἀπαλῶν μορίων.

§. 998.

Ὄταν τὸ κάταγμα ἢ ἀπλοῦν, ἢ κατάταξις εἶν' εὐκόλος. Βοηθὸς μὲν λαμβάνει τὸ πεπονηθὸς μόριον ὑπεράνω τοῦ γόνατος, ἕτερος δὲ κατὰ τὴν πτέρναν

καὶ τὴν ῥάχιν τοῦ ποδός· καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐξαρκεῖ πρὸς κατάταξιν αὐτοῦ μικρὰ τάσις, καὶ πρὸς στήριξιν, ἐπειδὴ τὰ διευθετηθέντα ὅσα δὲν ἐκτρέποντ' εὐκόλως, ἀπλοῦς συνεκτικός ἐπίδεσμος. Ἐπὶ τῆς κνήμης δὲ βάλλονται δύο τετράγωνοι καὶ διάβροχοι σωλῆνες, οὔτινες περιβάλλουσι τὰ δύο τριτημόρια τῆς κνήμης· ἔπειτα δὲ περιβάλλεται ὅλη ἡ κνήμη μετὸν ἐπίδεσμον τοῦ Σκυλιτήτου, καὶ μετ' αὐτόν βάλλονται ἑκατέρωθεν μὲν αὐτῆς δύο νάρθηκες ξύλινοι, ὅσον τριῶν δακτύλων πλατεῖς, καὶ εἰς ὀθόνην περιειλημμένοι, ἀνὰ μέσον δὲ αὐτῶν καὶ τῆς κνήμης βάλλονται ἀχυρῶδη σακκίδια, ἔμπροσθεν δὲ τῆς κνήμης μικρὸν ἀχυρῶδες σακκίδιον καὶ νάρθηξ, ἐκτεινόμενος ἀπὸ τοῦ ὄγκου τοῦ ὀστοῦ τῆς κνήμης μέχρι τῆς ἀρθρώσεως τοῦ ποδός, καὶ ἐπίδονται τέλος οἱ νάρθηκες μετ' εἰς ταινίας, ὧν πρώτη μὲν ἐπίδέεται ἢ κατὰ τὸν τόπον τοῦ κατάγματος. Ὑποκάτω δὲ τοῦ πέλματος φέρεται σπλῆν, οὗ τὰ ἄκρα χιάζονται ἐπὶ τῆς ῥάχεως τοῦ ποδός καὶ στήριζονται εἰς τὰ πλάγια διὰ τοῦ ἐπίδεσμου. Ἡ κνήμη ἐφουχάζει εἰς ἀχυρῶδες σακκίδιον, ἡμικὰ μίπτου ὄγκου τοῦ σκέλους κατὰ τὴν ἀρθρωσιν τοῦ γόνατος, καὶ τῆς πτέρνης τοῦ ποδός εἰς κοιλότητα κειμένης.

Κατ' ἀρχὰς διαβρέχετ' ἐνίστα ὁ ἐπίδεσμος μετ' ὕδωρ τι διαλυτικόν καὶ ἀλλάσσεται πᾶσαν ἑκτὴν ἢ ὀγδόην ἡμέραν. Ἡ πώρωσις γίνεται τελεία τὴν πεντηκοστὴν τοῦλάχιστον ἡμέραν, μεθ' ἣν περιβάλλεται ἡ κνήμη μετ' ἐγκυκλὸν ἐπίδεσμον.

§. 999.

Καὶ τὰ λοξὰ κατάγματα κατατάσσονται μὲν εὐκόλως, ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ τηρηθῶσιν εἰς τὸ οἰκείον σχῆμα διὰ μόνου τοῦ ἀπλοῦ ἐπίδεσμου, ἐπειδὴ τὰ διαπλασθέντα ἄκρα τῶν κατεαγόντων ὀστέων, μὴ στήριζόμενα πρὸς ἄλληλα, ἐκτρέποντ' εὐκόλως ἀπ' ἀλλήλων. Ὅθεν ὠφελιμώτατον εἰς ταύτην τὴν περίπτωσιν εἶναι ἡ ἔμμοнос τάσις τοῦ σκέλους διὰ τῆς προσεπιδέσεως τοῦ ποδός ἐπὶ τοῦ σανιδίου τοῦ Πόσχου, ἢ εἰς τὸ μηχάνημα τοῦ Σωτήρος.

§. 1000.

Ὅταν δὲ τὸ κατάγμα τῶν ὀστέων τῆς κνήμης ἢ πλησίον τοῦ γόνατος, ἢ διευθέτησις γίνεται κάλλις, ἢ ἢ τὸ σκέλος ἡμικαμπτὸν, καὶ εἰς τὸ σχῆμα τοῦτο εἶναι κάλλιστα νὰ μὲνη μέχρι πωρώσεως. Προσαρμόζομεν δὲ τὸν εἰρημένον συνεκτικὸν ἐπίδεσμον τῇ διαφορᾷ ὁμως, ὅτι ὁ μὲν τῶν νάρθηκων προσαρμόζεται εἰς τὴν ἐμπρόσθιον, ὁ δὲ εἰς τὴν ὀπίσθιον καὶ ὁ τρίτος εἰς τὴν ἔνδον πλευρὰν τῆς κνήμης, ἐπὶ τὴν ἔξω δὲ πλευρὰν κεῖται αὐτὴ ἢ κνήμη, ἢ βάλλεται αὐτὴ εἰς τὸ διττῶς ἐπικεκλιμένον σανίδιον. Ἄν δὲ ἀποσπασθῇ λοξῶς ἢ κεφαλὴ τοῦ ὀστοῦ τῆς κνήμης εἰς τὴν τοῦ γόνατος

ἄρθρωσιν, πρέπει ἡ κνήμη νὰ σχηματισθῆ ἐκτεταμένως, νὰ ἐπιδεθῆ μὲ τὸν συνήθη συνεκτικὸν ἐπίδεσμον, καὶ πρὸς κώλυσιν τῆς ἀκαμψίας νὰ κινήθῃ πρωτίμως.

§. 1001.

Τὰ κατάγματα τῆς κνήμης γίνονται πολλάκις μετὰ τρώσεως τῶν ἀπαλῶν μορίων, προερχομένης ἐκ τῆς ἐξωθεν γενομένης βίας, ἢ μετὰ ῥήξεως αὐτῶν, γενομένης ἐκ τῶν ἄκρων τῶν κατεαγόντων ὀστέων, πρὸς τὰ ἐκτὸς ἐξωσθέντων ὅταν ἀκολουθῆ τὸ δεύτερον τοῦτο, ἀνάγκη νὰ πλατύνωμεν τὸ τραῦμα, καὶ πρὸς διάπλασιν τῶν κατεαγόντων ὀστέων ν' ἀποπρίσωμεν ἐνίστε τὰ ἐξωσθέντα αὐτῶν ἄκρα. Ὁ πεπονηδὸς τόπος καὶ ἡ ἴξις τοῦ κατάγματος θέλει ὀρίσει καὶ τὸ εἶδος τοῦ ἐπίδεσμου. Ὁ ἀπλοῦς συνεκτικὸς ἐπίδεσμος ἔχει εἰς τὴν περιπτώσιν ταύτην τὸ κακὸν, ὅτι πρέπει ν' ἀλλάσσηται συχνάκις ἕνεκα τοῦ τραύματος. Ὅθεν ἀνυσιμώτατον εἶναι τότε ἡ χρῆσις πῆς μηχανικῆς αἰώρας, ἐν ἣ ἐμβάλλεται ἡ κνήμη ἄνευ προσαρμογῆς ἐπίδεσμου, καὶ τὸ ἔλκος ὀνάται νὰ θεραπευθῆ εἰκότως.

Τὸ μηχανήμα τοῦ Βραύου (Braun) εἶναι ἀπλῆ αἰώρα καὶ χρήσιμος μόνον, ὅταν τὰ ἄκρα τῶν κατεαγόντων ὀστέων δὲν ἐκτρέπωντ' εὐκόλως ἀπὸ τῆς οἰκείας θέσεως, ἀφ' οὗ ἀπαξ διαπλασθῶσιν. Ὅταν δὲ ταῦτα ἐκτρέπωντ' εὐκόλως, οἰκεία φαίνονται τοῦ Πόσχου τὸ σανίδιον, ἐπιδιορθωθὲν ὑπὸ τοῦ Ἐγχειμέρου, ἢ τοῦ μηχανήματος τοῦ Σωτήρος. Τὰ μηχανήματα ταῦτα ἔχουσιν ἀμφότερα τὸ καλόν, ὅτε κρατοῦσι τὴν κνήμην οὐ μόνον ἀπληρωμένην, ἀλλὰ καὶ ἐπιμόνως ἐκτεταμένην, καὶ ὅτι, βάλλοντες ταυτοχρόνως ταινίας, ἐπὶ τὰ πλάγια τοῦ μηχανήματος στηριζομένης, δυνάμεθα νὰ ἐνεργήσωμεν κατὰ τῆς ἐκτοπίσεως τῶν διαπλασθέντων ἄκρων τοῦ κατάγματος. Τοῦτο δὲ εἶναι μάλιστ' πολλοῦ λόγου ἄξιον ἐπὶ τοῖς λοξοῖς κατάγμασιν ἀπὸ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω καὶ ἀπὸ τῶν ὀπίσω πρὸς τὰ πρόσω, ὅπου τὸ ἄνω ἄκρον τοῦ κατεαγόντος ἐξέχει πολὺ πρὸς τὰ πρόσω, ὑπαίρει ἢ καὶ διασχίζει τὸ ἐπικείμενον δέρμα, καὶ δυσκόλως δύναται νὰ κρατηθῆ εἰς τὴν οἰκείαν θέσιν. Τοῦτο δὲ εἶναι δυνατὸν πολλάκις μόνον, ἐάν, ἐκτείναντες σφόδρα τὴν κνήμην ἐπὶ αἰώρας, βάλωμεν ἐπὶ τοῦ ἄνω ἄκρου τοῦ κατεαγόντος σπλῆνα παχύν, καὶ μὲ ταινίαν ἔπειτα ἐπίδεσμου, ἐκατέρωθεν τῆς αἰώρας προσηλωμένην, διατηρήσωμεν τοῦτο πρὸς τὰ κάτω ἐπιπυθέν. Ὁ δὲ Μαλγαίγνης πρὸς τὰς τοιαύτας περιπτώσεις μετεχειρίσθη ἡμικύκλιον σιδηροῦν, ὄξυν κοχλίαν κατὰ τὴν μεσότητά φέρον. Τὸ ἡμικύκλιον τοῦτο ἐμπορᾶται εἰς τὸ ὑπὸ τὴν κνήμην κείμενον σανίδιον, καὶ ὁ κοχλίας ἐνείρεται διὰ τοῦ δερματος εἰς τὸ ὀστέον τοῦ ἄνω ἄκρου τοῦ κατάγματος καὶ προσπιέζει τοῦτο ἐπὶ τὰ κάτω. Ἐάν δὲ ἡ ἐκτραπὴ τῶν ἄκρων τοῦ κατεα-

γότης ἢ ἀντίθετος, δυνάμεθα τότε, βάλλοντες ταινίας ἐπίδεσμου ἐπὶ τε τοῦ ἄνω καὶ κάτω ἄκρου τοῦ κατεαγότης, καὶ προσηλώσαντες ἀντιθέτως αὐτάς εἰς τὸ μηχανήμα, νὰ τηρήσωμεν αὐτὰ εἰς τὴν οἰκείαν συνάφειαν. Ὁ δὲ Σευτινίος μόνιμος ἐπίδεσμος δύναται νὰ προσαρμοσθῇ καὶ εἰς τὸ κατάγμα τῆς κνήμης, τροποποιούμενος εὐκόλως ἀπὸ τοῦ δοθέντος ἐν τῷ περὶ κατάγματος τοῦ μηροῦ κανόνος· τουτέστι παραλείπομεν μόνον τὸ ἐπιβαλλόμενον κατὰ τὸν μηρὸν μέρος αὐτοῦ, ἀλλ' ὅμως πρέπει πάντοτε νὰ ἐπιβάλληται εἰς ἐξαρκούν μῆκος τῶν ἄκρων τοῦ κατάγματος· ὅθεν, ὅταν ἢ τὸ κατάγμα πλησίον τοῦ γόνατος, πρέπει νὰ ἐκτείνωμεν αὐτὸν μέχρι τοῦ κάτω τριτημορίου τοῦ μηροῦ. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸ κατάγμα τῆς κνήμης εἶναι μικρὸς κίνδυνος τῆς μεταστάσεως τῶν διαπλασθέντων ἄκρων τοῦ κατάγματος, δυνάμεθα νὰ καθίσωμεν τὸν ἄρρώστον ἐπὶ δίφρου τὸν χειμῶνα μὲν πλησίον τῆς θερμάστρας, τὸ θέρος δὲ εἰς τὸν ἥλιον, ὥστε ν' ἀποξηρανθῇ ὁ ἐπίδεσμος ἐντὸς δώδεκα ἡρῶν· τοῦτο δὲ γίνεται ἂν δὲν ὑπάρχῃ διάθεσις τοῦ ἄρρώστου πρὸς τὰς φλεγμονάς.

Περὶ τῶν καταγμάτων τῶν ὀστέων τοῦ ἄκρου ποδός.

§. 1002.

Τὰ ὀστᾶ τοῦ ἄκρου τοῦ ποδός, στερεὰ καὶ βραχέα ὄντα, κατάγνυνται σπανίως. Ὅθεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ κατάγμα αὐτῶν, βίας ἐξωθεν ἀπ' εὐθείας κατὰ τῶν ὀστέων γενομένης ἔκγονον, μετὰ περιθλάσεως τῶν ἀπαλῶν μορίων καὶ μετ' ἀποθραύσεως τῶν ὀστέων εἶναι, καὶ πρέπει νὰ θεραπευθῇ κατὰ τοὺς γενικούς κανόνας. Ὅταν γείνη μεγάλη ἀπόθραυσις, γίνεται πολλάκις ἀναγκαία ἡ ἀπεξάρθρσις τῶν ὀστέων τοῦ ποδός ἰδίως, ἐκκοπὴ τοῦ ἐμπροσθίου μέρους τοῦ ποδός, ἢ ἀκρωτηριασμός τῆς κνήμης. Ἐκ τῶν καταγμάτων τῶν ὀστέων τούτων ἰδιαιτέρως πρέπει ν' ἀναφέρωμεν τὸ κατάγμα τῆς πτέρνης. Καὶ αὐτὸς ὁ ἀστράγαλος κατάγνυται μὲν καθ' ἑαυτὸν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὅμως τὸ κατάγμα αὐτοῦ εἶναι μετὰ τοῦ κατάγματος τῆς περόνης, τῶν σφυρῶν, ἢ μετ' ἐξαρθρήσεως τοῦ ποδός, ἐξ οὗ σπανίως γίνεται βεβαία ἢ διάγνωσις αὐτοῦ.

§. 1003.

Τὸ κατάγμα τῆς πτέρνης, ὅπερ εἶναι σπάνιον, γίνεται ἢ διὰ πῶσιν τοῦ σώματος κατὰ τῶν δακτύλων, ἐν ᾧ ὁ ποὺς εἶναι ὑπερτεταμένος, ἢ διὰ βίαν, κατὰ τοῦ ὀστοῦ τῆς πτέρνης γενομένην, ἀπεργαζομένην δὲ καὶ τραῦμα τῶν ἀπαλῶν μορίων συγχρόνως. Εἶναι δὲ τὸ κατάγμα ἀπλοῦν ἢ

μετ' ἀποθραύσεως τοῦ ὀστέου τῆς πτέρνης ἐπιπεπλεγμένον. Τοῦ κατάγματος τούτου ἀπλοῦ ὄντος, ἡ διάγνωσις δὲν εἶναι πάντοτε βιβαία, ἐπειδὴ τὸ ὀστεὺν τῆς πτέρνης κατεαγὸς δὲν ἐκτρέπεται πολὺ διὰ τὴν καλύπτουσαν αὐτὸ ἀπονεύρωσιν. Τὸ κυριώτερον τῶν σημείων εἶναι, ὅτι τὸ κατεαγὸς ὀστέων κινεῖται πρὸς τὰ πλάγια, καὶ ὁ ἄρρωστος δὲν δύναται νὰ βαδίσῃ οὐδὲ νὰ ὀρθοπατήσῃ· ἂν δὲ διαβραγῇ τελείως τὸ περίσσειον, τὸ ἄνω ἄκρον τοῦ κατάγματος δύναται διὰ τῆς συσπάσεως τοῦ γαστροκνημίου μυὸς νὰ ἐκτοπισθῇ μεγάλως, ἢ πτέρνα γίνεται ἀπρεπιστατή καὶ ἴσταται ὅσον 2 ἢ 3 δακτύλων πρὸς τὰ ἄνω. Τὸ κατάγμα τοῦτο καταρτίζεται πολὺ εὐκόλως. Κατατείναντες πολὺ τὸν ἄκρον πόδα, καὶ συγκάμψαντες μεγάλως κατὰ τὸ γόνυ τὸ σκέλος, πιέζομεν πρὸς τὰ κάτω τὸ ἄνω ἄκρον τοῦ κατεαγόντος, ὅταν ἢ πρὸς τὰ ἄνω ἀφεστός. Ἐπειτα δὲ στηρίζομεν τοῦτο εἰς τὸ ῥηθὲν σχῆμα, ἐπιβάλλοντες σπλήνα παχὺν μὲν ὅσον ἡμίσεος, πλατὺν δὲ ὅσον ἑνός, καὶ μακρὸν ὅσον ἑνός καὶ ἡμίσεος δακτύλου, ὃν προσεπιδέομεν μὲ ἔγκυκλον ἐπίδεσμον ὅσον δακτύλου πλατὺν καὶ εἰς δύο σπειράματα διελιγμένον· τὴν μὲν μεσότητ' αὐτοῦ βάλλομεν ἐπὶ τοῦ σπληνός, τὰ δὲ ἄκρα φέρομεν πρὸς τὸ πέλμα, ὅθεν χιάζόμενα φέρονται πρὸς τὴν ῥάχιν τοῦ ποδός, ἐκείθεν δὲ πρὸς τὸν σπλήνα καὶ πάλιν χιάζονται πρὸς τὸ πέλμα, καὶ γίνονται αἱ παρόμοιαι ἐπινεμήσεις, ἕως ἂν τελειώσῃ ὁ ἐπίδεσμος. Κατὰ δὲ τὴν ἐμπρόσθιον ἐπιφάνειαν τῆς κνήμης καὶ τὴν ῥάχιν τοῦ ποδός προσαρμόζεται νάρθηξ, μετρίως ἐγκεκαμμένως, ὅστις προσεπιδέεται μὲ ἔγκυκλον ἐπίδεσμον. Δυνάμεθα δὲ εἰς τὴν περίπτωσίν ταύτην νὰ προσαρμόσωμεν καὶ ὄσους ἐπίδεσμούς ἀνεφέραμεν ἐν τῷ περὶ ῥήξεως τοῦ Ἀχιλλείου τένοντος (ἴδ. §. 856.—859.), ἐξ ὧν ἴσως λυσιτελέστερον εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἢ ἐπιθεσις τοῦ ἐγκεκαμμένου νάρθηκος κατὰ τὴν ἐμπρόσθιον ἐπιφάνειαν τῆς κνήμης καὶ τὴν ῥάχιν τοῦ ποδός καὶ ἡ περιβολὴ τοῦ πεπονηθότος ποδός μέχρι γόνατος, ἢ ἡ ἐπιβολὴ ταινιῶν κολλητικῶ ἐμπλάστρου ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρου ἄκρου τοῦ κατάγματος πρὸς τήρησιν αὐτοῦ εἰς τὴν οἰκείαν θέσιν. Ἐν διαστήματι 3ξ ἕως 3πτά ἑβδομάδων πωροῦται τὸ κατάγμα συνήθως, καθ' ὃν τρόπον πωροῦται καὶ ἡ κατεαγεῖσα ἐπιγονατίς.

§. 1004.

Τὸ μετ' ἀποθραύσεως κατάγμα τῆς πτέρνης εἶναι πάντοτε πτώσεως ἐπὶ τῆς πτέρνης ἔχγονον. Σημεῖα δ' αὐτοῦ εἰσὶ· πόνος σφοδρότατος τὸ βράδισμα παρεμποδίζων, ἐξόγκωσις ἀμφοτέρων τῶν σφυρῶν, τῆς ἀρθρώσεως τοῦ ποδός καὶ μέρους τῆς ῥάχews αὐτοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ τῆς πτέρνης οὐδὲ τοῦ Ἀχιλλείου τένοντος. Ἡ ἐξόγκωσις αὕτη ὑπεράνω μὲν τῶν σφυρῶν καὶ κατὰ τὴν ῥάχιν τοῦ ποδός εἶναι ἀπαλῆ, ὑποκάτω δὲ

τοῦ ἔσω σφυροῦ αἰσθανόμεθα προβολὴν ὀστοῦ, τῷ ὄντι, ἣν ἀπεργάζεται τὸ ἔσω καὶ ἄνω ἄκρον τῆς κατεαγείσης πτέρνης. Βῆχυμωμα δὲ, πρὸς ταῖς ἀρχαῖς οὐδόλως ὑπάρχον, ἐπιγίνεται μετὰ τινος ἡμέρας καὶ ἐξαπλοῦται μὲν ὑπὲρ ὄλον τὸ κάτω τριτημόριον τῆς κνήμης, προφανέστερον ὅμως ὑπὸ τὰ σφυρά. Πίεσις δὲ, κατ' αὐτὸν τὸν τόπον γινομένη, ἐπάγει πόνον σφοδρότατον καὶ μάλιστα πρὸς τὰ ἔσω καὶ ὀπίσω. Τὰ κυριώτατα δὲ διαγνωστικὰ σημεῖα, τῇ τε ὀράσει καὶ τῇ ἀφῆ αἰσθητὰ, εἰσὶν ὁ μείζων τῆς πτέρνης πλατυσμός καὶ τῆς ῥάχως τοῦ ποδός ἢ σύμπτωσις. Ὁ κριγμός εἶναι πάντοτε ἀσημαντός, δύναται δὲ καὶ ὄλως νὰ ἐλλείπη· κάλλιστα δὲ δυνάμεθα ν' ἀκούσωμεν αὐτὸν, ἐὰν, λαβόντες τὴν πτέρναν τῇ μιᾷ τῶν χειρῶν, κινήσωμεν τῇ ἑτέρα διαφόρως τὸν ἄκρον πόδα καὶ μάλιστα ἐπὶ τὰ πλάγια. Εὐκόλως δὲ δυνάμεθα νὰ συγχύσωμεν τὸ κατάγμα τοῦτο μετὰ κατάγματος τῆς περόνης μετ' ἐξarthρώσεως καὶ ἄνευ μεταστάσεως τῶν ἄκρων τοῦ κατάγματος ἐπιπεπλεγμένου. Ἀλλὰ τὴν πλάνην ταύτην δυνάμεθα ν' ἀποφύγωμεν, ἐὰν ἐξακριβώσωμεν τὸν τόπον τοῦ πόνου, τὸν κριγμόν, τὴν ἔσω προβολὴν τοῦ μεταστάτος ἄκρου τῆς κατεαγείσης πτέρνης καὶ τὴν σύμπτωσιν τῆς ῥάχως τοῦ ποδός. Τὸ κατάγμα τοῦτο εἶν' ἐπίσημον πάντοτε καὶ ὁ κίνδυνος τῶν μείζων, ὅσα μείζων καὶ ἡ παράσχισις τοῦ ὀστοῦ τῆς πτέρνης. Ἡ θεραπεία δὲ ἔσω ἀπλή, ἦγον ὁ πούς νὰ ἡσυχάζῃ, οἰκείως σχηματισθεὶς, ἐπειδὴ δὲν εἶναι καλὸν νὰ ζητῶμεν νὰ ἐλαττώσωμεν τὴν σύμπτωσιν τοῦ ὀστοῦ τῆς πτέρνης δι' ἐλκυσμῶν τῆς πτέρνης. Διὰ δύο πλαγίων ναρθήκων, ὡς καὶ ἐπὶ τοῖς κατάγμασι τῆς κνήμης, δυνάμεθα ν' ἀσφαλίσωμεν τὴν θέσιν τοῦ ποδός, νὰ ἐπιμεληθῶμεν ὡς εἰκὸς τὴν ἐξόγκωσιν, καὶ νὰ μεταχειρισθῶμεν τὰ οἰκεία φάρμακα. Ἐξαλειφθείσης δὲ τῆς ἐξογκώσεως, δυνάμεθα νὰ προσαρμόσωμεν τὸν διὰ τῆς εἰ' ἀμύλου κόλλας ἐπίδεσμον, ἐφ' ᾧ δύναται νὰ σταθῇ ὁ ἄρρωστος καὶ νὰ βαδίσῃ, εἰς ταυοειδεῖς βακτηρίας στηριζόμενος. Ὁ ἐπίδεσμος δέον νὰ μείνῃ 45 τοῦλάχιστον ἡμέρας, μετ' ὧν τὴν παρέλευσιν δέον νὰ κινήται ὁ πούς πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀκαμψίας. Μόνον δὲ μετὰ δύο μηνῶν παρέλευσιν συγχωρεῖται νὰ βαδίσῃ ὁ ἄρρωστος, φέρων σάνδαλον, οὗ τὸ ἴχνος δέον νὰ εἶναι ὑψηλόν, ὥστε νὰ ἐξισῶται πᾶσα πρὸς τὸν ἕτερον πόδα ἀνωμαλίᾳ τοῦ πεπονθότος.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

Σελ. 7 στίχ. 29 γράφε αὐτῶν. — Σελ. 8 στίχ. 16 γράφε παραλύσει. — Σελ. 9 στίχ. 13 γράφε ὀρρῶ. στίχ. 30—31 γράφε περιτένεια. στίχ. 32 γράφε ἐξωγκωμένω. — Σελ. 11 στίχ. 3 γράφε ἐκγονοῦ. στίχ. 30 γράφε ἰσχυρότατος. στίχ. 37 γράφε περισταλιμένος. — Σελ. 12 στίχ. 31 γράφε ἐν ᾧ — Σελ. 15 στίχ. 33 γράφε (Febris nervosa venosae). — Σελ. 16 στίχ. 33 γράφε τὴν γένεσιν. — Σελ. 17 στίχ. 25 γράφε ἰστόν. — Σελ. 18 στίχ. 2 γράφε ἡρεμώσης. στίχ. 4 γράφε ἡρέμει. στίχ. 29 γράφε τινός. στίχ. 36 γράφε ἰστόν. — Σελ. 20 στίχ. 12 γράφε ἰστόν. στίχ. 16 γράφε διεσπορότος. ἰστού. στίχ. 17—18 γράφε τυχηρῶν. στίχ. 18 γράφε ἰστού. στίχ. 21 γράφε ἰστού. στίχ. 22 γράφε πεφλογωμένου. στίχ. 26 γράφε ἰστού-ἰφεξῆς. στίχ. 29 γράφε πεφλογωμένων. στίχ. 31 γράφε πεφλογωμένου. στίχ. 32 γράφε γίνεται. στίχ. 38 γράφε de puris. στίχ. 40. γράφε de puogenicis. στίχ. 41 γράφε Boerhaave. — Σελ. 21 στίχ. 3 γράφε Κουσιάζ. στίχ. 4 Ὄσφρμαντος. στίχ. 12 γράφε ἐκ σφαιριδίων. — Σελ. 21 στίχ. 22 γράφε θεικόν. στίχ. 27—28 γρ. συστατικά. στίχ. 34 γρ. συνήθως. — Σελ. 22 στίχ. 23 γράφε κρᾶσιν. — Σελ. 23 στίχ. 8 γράφε Φαρεδαῦς. στίχ. 30 γράφε den στίχ. 34 γρ. αἰρομένη. — Σελ. 24 στίχ. 5 γράφε ἰστού. στίχ. 6 γράφε σύνθετος. στίχ. 16 γράφε ἀντικρῦ. στίχ. 26 γράφε ἐκτικῦ. στίχ. 29 γράφε ἰδρωτίας. στίχ. 34 γράφε ἀπανταχοῦ ταυτά. στίχ. 37 γράφε διαπλάσσει. — Σελ. 25 στίχ. 7 γράφε εἰς. στίχ. 15 γράφε κατὰ πάντα ὅμοιον — Σελ. 26 στίχ. 2 γράφε ὡς ἐπὶ τῷ πολῦ. στίχ. 9 γράφε πόνον τινά. — Σελ. 27 στίχ. 10 γράφε ἀδροστικῶ. στίχ. 11 γράφε ἐκγονοῦ. στίχ. 24 γράφε ἀποσφάξεως. διεπρώγωτων. στίχ. 30 γράφε γεννώμενον — Σελ. 28 στίχ. 8 γράφε ἰστού. στίχ. 10 γράφε ἰστός. στίχ. 17 γράφε οἰκεία. στίχ. 19 γράφε μεταστατικῶς. στίχ. 31 γράφε μετὰ. στίχ. 33 γράφε ἰστού. στίχ. 34 γράφε (granulationes). — Σελ. 29 στίχ. 17 γράφε τινῶν. — Σελ. 30 στίχ. 2 γράφε νεύρικοι — ἀπολλοῦτος. στίχ. 4 γράφε ὑπέρφυστος. στίχ. 7 γράφε ἰστός. στίχ. 11 γράφε ἐψήσει. στίχ. 15 γράφε ἰστός. στίχ. 35 γράφε ἰστού. — Σελ. 31 στίχ. 3 γράφε ἰδρωτός. στίχ. 12 γράφε τρόπον τινά. στίχ. 24 γράφε διεσπορότος. στίχ. 26 γράφε ἔσται. στίχ. 31 γράφε ἀφινιδίως. στίχ. 33 γράφε ἰδρῶς. — Σελ. 32 στίχ. 3 γράφε ἰσχυρότης. στίχ. 12 γράφε ὑπάλειμμα. στίχ. 21 γράφε προβρομώσης. στίχ. 22 γράφε ὑπάλειμμα. στίχ. 23 γράφε ὑπάλειμμα. στίχ. 26 γράφε ὑπάλειμμα-ἀμφικεκαλυμμένα. στίχ. 26 γράφε ἰστός. στίχ. 29 γράφε μικητώδες. στίχ. 29—30 γράφε ἐρυσιπελατώδες. στίχ. 31 γράφε διωγκωμένου. — Σελ. 35 στίχ. 13 γράφε κεγχρητιδῶν. — Σελ. 38 στίχ. 21 γράφε Φλεύρος. στίχ. 37 γράφε Φλεύρος. — Σελ. 39 στίχ. 15 γράφε διάλυσις. — Σελ. 41 στίχ. 38 γράφε διάλυσις. — Σελ. 43 στίχ. 17 γράφε λύθης. — Σελ. 45 στίχ. 17—18 γράφε σάκελον. — Σελ. 48 στίχ. 5—4) γράφε τὴν νοσην. στίχ. 10 γράφε (gangraena senilis). — Σελ. 51 στίχ. 5 γράφε Ιαίγηρος. στίχ. 14 γράφε ἔγει. — Σελ. 52 στίχ. 6 γράφε τῇ δέξει. στίχ. 25 γράφε συμπεφυκειαν. — Σελ. 54 στίχ. 11 γράφε τὰ ἄκρα τὴν γάγγραιναν. — Σελ. 57 στίχ. 6 γράφε ἀπορρίοντας. στίχ. 17 γράφε κατ' στίχ. 29 γράφε τὰς. στίχ. 30 γράφε ἰστού. — Σελ. 59 στίχ. 23 γράφε αἰρονται — Σελ. 61 στίχ. 8 γράφε ἀποφαίνεται. στίχ. 33 γράφε (Schilling). — Σελ. 62 στίχ. 3 γράφε αἰρεται. στίχ. 35 γράφε ἰδρῶ. — Σελ. 63 στίχ. 4 γράφε μόνον δὲ ὁ ἐκ τῆς. στίχ. 22 γράφε θήλεος — Σελ. 64 στίχ. 27 γράφε εἶναι. στίχ. 34 γρ. διάφοροι. στίχ. 37 γράφε θεωρηθῶσιν — Σελ. 69 στίχ. 18 γράφε ἐνστάλαξις — Σελ. 71 στίχ. 5 γράφε ἡ φλεγμονή. — Σελ. 72 στίχ. 3 γράφε βεβλαμμένη. στίχ. 5 γράφε ἡπιωτέρων. — Σελ. 75 στίχ. 33 γράφε ἐπάγει. στίχ. 41 γράφε κρᾶσιν — Σελ. 76 στίχ. 3 γράφε Krisp. στίχ. 4 γράφε und Blutgefäesse στίχ. 37 γράφε ἐν τῷ 67 §. — Σελ. 78 στίχ. 8 γράφε προωθῶνται στίχ. 20 γράφε ἰνιδιον στίχ. 35 γράφε δέξιν — Σελ. 82 στίχ. 37 γράφε διεκβολῆς. — Σελ. 83 στίχ. 1 γράφε μύξης. — Σελ. 84 στίχ. 37 γράφε καὶ — Σελ. 85 στίχ. 28 γράφε διεκβολῆς. — Σελ. 86 στίχ. 32 γράφε γυτοῦ νιτρικοῦ κάλεος — Σελ. 87 στίχ. 11 γράφε διεκβολῆς στίχ. 28 γράφε ἐκβάλωμεν — στίχ. 30 γρ. ἐντός — Σελ. 88 στίχ. 18 γρ. ἐντός Σελ. 93 στίχ. 7 γρ. διεκβολή — Σελ. 95 στίχ. 23 γράφε αἰφινιδίαν — Σελ. 101 στίχ. 27 γράφε κρᾶσιν — Σελ. 103 στίχ. 16 γράφε στομακάκη. στίχ. 33 γράφε ὠκυγονωμένον — Σελ. 104 στίχ. 33 γράφε Δυσσασσασθῶν — Σελ. 111 στίχ. 27 γράφε κρᾶσιν. — Σελ. 113 στίχ. 32 γράφε κρᾶσιν. — Σελ. 118 στίχ. 7 γράφε Λαφρῦς. — Σελ. 116 στίχ. 27—28 γράφε ἐγκαύσειος. — 118 στίχ. 2 γράφε διαπνοῆς — Σελ. 121 στίχ. 22 γράφε Δισφραγονί. — Σελ. 126 στίχ. 24 γρ.

σμύρνης — Σελ. 130 στίχ. 28 γράφει ὁ ἥπιος ἀνθραξ — Σελ. 137 στίχ. 21 γράφει κρα-
 τῆται — Σελ. 140 στίχ. 18 γράφει (Paré) — Σελ. 145 στίχ. 9 γράφει νὰ ἐπιβάλωμεν
 στίχ. 16 γράφει νὰ παραγγέλωσι νὰ ἐμβάλωνται — Σελ. 151 στίχ. 6—7 γράφει τοῦ
 βολθεῦ — Σελ. 154 στίχ. 22 γράφει rubr. — Σελ. 156 στίχ. 21 γράφει αὐχίας — Σελ.
 162 στίχ. 14 γράφει προτείνεται στίχ. 28 γράφει καθολικῆ — Σελ. 171 στίχ. 18 γράφει
 ἀπεξήρθησι. στίχ. 27 γράφει περὶ. στίχ. 32 γράφει γίνεται — Σελ. 177 στίχ. 11 γράφει
 ὑπὸ τοῦ ἐκτός. — Σελ. 179 στίχ. 33. γράφει μύξης. — Σελ. 183 στίχ. 9 γράφει ἡ-
 στίχ. 32 γράφει μύξαν. — Σελ. 189 στίχ. 30 γράφει μυκητώδεις. — Σελ. 190 στίχ. 10
 γράφει ἀγγειοφύλας. — Σελ. 199 στίχ. 33 γράφει ἰγνῦν. — Σελ. 203 στίχ. 28 γράφει προ-
 ετίενεν. — Σελ. 204 στίχ. 8 γράφει Chirurgische. — Σελ. 205 στίχ. 26 γράφει μύξαν.
 — Σελ. 209 στίχ. 2 γράφει μύξαν. στίχ. 8 γράφει διὰ ταυσιδῶν βικτηριῶν. στίχ. 40
 γράφει αὐθαιμένην ἔκτασιν. — Σελ. 210 στίχ. 5 γράφει ἄρσις. στίχ. 30 γράφει ὑπερβολικῆ
 — Σελ. 214 στίχ. 3 γράφει ἐχόντων. στίχ. 7 γράφει μυκητώδεις. — Σελ. 217 στίχ. 6
 γράφει ἀναγκασιῶν. — Σελ. 218 στίχ. 39 γράφει κενῶμεν. — Σελ. 220 στίχ. 2 γράφει
 ἀναπνοῆ. στίχ. 29 γράφει δι' ἄρσιν. στίχ. 35 γράφει ἀκολουθοῦσι. — Σελ. 222 στίχ. 13
 γράφει βλεννογόνους. στίχ. 14 γράφει ὡς ἐπὶ τὸ. — Σελ. 224 στίχ. 5 ἄρσις. — Σελ. 225
 στίχ. 25 γράφει ἄρσις. — Σελ. 226 στίχ. 22 γράφει κλοκυῆτης. — Σελ. 234 στίχ. 6 γράφει
 συμπεφυμένον. — Σελ. 243 στίχ. 24 γρ. §. 430. στίχ. 39 γρ. γενεάγρα. — Σελ. 254 στίχ.
 16 γράφει aetiologie. — Σελ. 255 στίχ. 3 γράφει Ὀδύμαντος. — Σελ. 259 στίχ. 45 γρά-
 φει §. 453. — Σελ. 260 στίχ. 19 γράφει ΣΤ. — Σελ. 264 στίχ. 37 γράφει βλεννογόνου.
 — Σελ. 265 στίχ. 19 γράφει φλεγμῆναι. — Σελ. 267 στίχ. 8 γράφει μισμμάτων γεννω-
 μένων. — Σελ. 268 στίχ. 25 γράφει τὰ ἐξύμητα. στίχ. 26 γράφει χεῖλη. στίχ. 27 γρ.
 ρούσιον, μάλλον. — Σελ. 270 στίχ. 24 γράφει ἄρθαι. — Σελ. 272 στίχ. 6 γράφει ἠλειμ-
 μένον. — Σελ. 276 στίχ. 19 γράφει βλέπομεν. — Σελ. 280 στίχ. 4 γράφει νὰ τελειώνη.
 στίχ. 36 γράφει ῥάγιν. — Σελ. 286 στίχ. 30 γράφει ταῦτα. — Σελ. 287 στίχ. 45 γράφει
 ἐν γένει. — Σελ. 290 στίχ. 14. γράφει Ζ. — Σελ. 291 στίχ. 4 γράφει ὑπερψῆς. — Σελ.
 292 στίχ. 23—24 γράφει ἄλυσιν. στίχ. 28 γράφει Η. — Σελ. 294 στίχ. 27 γράφει εὐαι-
 μερράγητα — Σελ. 295 στίχ. 21 γράφει πίεσις. — Σελ. 300 στίχ. 29 εἶναι. — Σελ. 301
 στίχ. 21—22 γράφει τερόρου. στίχ. 22 γράφει δυσκρασία. στίχ. 34 γράφει φλεγμῆνω-
 σιν — Σελ. 308 στίχ. 2 γράφει Ἔως — Σελ. 317 στίχ. 15 γράφει ἠαλιθιον. — Σελ. 322
 στίχ. 23 γράφει εἰσά. — Σελ. 323 στίχ. 1 γράφει ἐνούται. στίχ. 6—7 γράφει μεταβάλλε-
 ται εἰς πῦρ — Σελ. 324 στίχ. 22 γράφει παρεκχυθεῖς στίχ. 44 γράφει συχνότερα — Σελ.
 325 στίχ. 10 γράφει γυαλίους. — Σελ. 328 στίχ. 28 γράφει ἐρρωρότερος. — Σελ. 330
 στίχ. 12—13 γράφει ὑπερβαλλόντως. στίχ. 23 γράφει Περίτου, Φουβέρτου στίχ. 32 γρ.
 ἡ πίεσις — Σελ. 331 στίχ. 15 γράφει Tornaculum στίχ. 35 36 γράφει σκιμπώνων
 — Σελ. 332 στίχ. 2 γράφει προσαρμώσωμεν στίχ. 10 γράφει κύκλω στίχ. 31—32 γρ.
 Μορρένεμιος. στίχ. 36 γράφει Scullat στίχ. 38 γράφει τῆς — Σελ. 333 στίχ. 3 γράφει
 ἠωακίμ στίχ. 17 γράφει νὰ παρεκχυθῆ. στίχ. 19 γρ αὐτάς. στίχ. 28 γράφει μικρὸν ἢ
 μέγας. στίχ. 33 γράφει ἄμεσος — Σελ. 335 στίχ. 10 γράφει ὁμοίος 32—33—35 κόμβου
 — Σελ. 336 στίχ. 4 γράφει Βρομοέλλου — 9 Ἰακώβτωνος. στίχ. 13—14 γράφει τοῦτέστι
 στίχ. 15 γράφει ἀπαλά. στίχ. 32 γρ. κόμβου. — Σελ. 337 στίχ. 2 γρ. κόμβου στίχ. 3
 6 γρ. κόμβου. στίχ. 8 γράφει γείνη στίχ. 9 γράφει κόμβου. — Σελ. 338 στίχ. 9 γράφει
 κόμβος. στίχ. 15 γρ. πέντε ἢ ἕξ γραμμῶν. στίχ. 36 γράφει ὀδόντια—ἄλλη. — Σελ. 339
 στίχ. 6 γράφει τότε νὰ εἶναι βέβαιος. στίχ. 20 καὶ 27 κόμβου. στίχ. 30 κόμβος — Σελ.
 340 στίχ. 8. γρ. κόμβος. στίχ. 27 γρ. Magazin. στίχ. 30 γρ. ἔκγονοι. στίχ. 33—34
 γρ. περιστροφῆς, καὶ στίχ. 39 γράφει der Arterien — Σελ. 341 στίχ. 10—11 ἐρρω-
 ρεθεῖς διαγχυλίσμ. ὁς. στίχ. 37 γράφει ὄντα — Σελ. 342 στίχ. 26 γράφει ἀλλοίωσις.
 — Σελ. 344 στίχ. 21 γρ. ἀπωστεωμένη. — Σελ. 345 στίχ. 1 γράφει ἀγγεῖσι, ἐμποδίζει.
 στίχ. 32 γράφει εἶδον — Σελ. 346 στίχ. 20—24 γρ. εἶδον. στίχ. 31 γράφει γάγγραιναν.
 — Σελ. 347 στίχ. 18 γρ. ἀπολυθῆ. — Σελ. 348 στίχ. 1 γρ. τόσῳ. στίχ. 18 ἐξωγκω-
 μένον. στίχ. 27 γρ. παρέσιν. στίχ. 30 γρ. ἂν ὄν ἐξαιρεθῆ. — Σελ. 349 στίχ. 14 γράφει
 τὸ μέριον, χρησιμεύει. — Σελ. 351 στίχ. 31. γρ. αὐτῆς. στίχ. 37 γράφει ἐνός — Σελ.
 352 στίχ. 24 γράφει ἕτω πιέζονται. στίχ. 27 γράφει ἡ ῥαφή, βοηθοῦμεν. — Σελ. 353
 στίχ. 6 γράφει ν' ἀφήσωμεν. στίχ. 23 γράφει ὕδωρ, χωρὶς. στίχ. 23—24 γράφει βήματα,
 στίχ. 37 γράφει συγκολλᾷτ' ἐνίοτε. — Σελ. 355 στίχ. 8. 9 γράφει τῶν τενόντων τῶν
 ἐκτεινόντων μυῶν. στίχ. 13 γράφει ἄκρα. στίχ. 35 Κρυστάκου. στίχ. 37 γράφει αὐτῶν
 — Σελ. 357 στίχ. 4 γράφει γάγγραινωσις. — Σελ. 359 στίχ. 3 γράφει εἰρημένων, ὀλω-
 μέν. — Σελ. 360 στίχ. 14 γράφει ὑπερβάλλοντα. στίχ. 25 γράφει διαρρηγνύσι.

στίχ. 34 γρ. μεθ' ὕδατος. — Σελ. 361 στίχ. 7 γράφε ῥηθελση, στίχ. 8 γρ. ἐπανελλημ-
 μένωσ στίχ. 35 γράφε ἀπολέσαντος. — Σελ. 362 στίχ. 6 γράφε ἰδρωτας. στίχ. 37 γρ.
 του Βλαυδίνου. — Σελ. 364 στίχ. 19 γρ. ἐπιπεπλεγμένα. — Σελ. 365 στίχ. 28 γρ. λεία.
 στίχ. 30 γράφε γρήνου, δύναται - του βολλου. — Σελ. 366 στίχ. 1 γράφε ἰποπολιδιώ-
 τεισ, στίχ. 7 γράφε ἴντερος. στίχ. 39 γράφε ἐπὶ του — Σελ. 367 στίχ. 23 γράφε ἡ
 οὐ. — Σελ. 368 στίχ. 21 - 22 γράφε ἐπὶ τοῖσ ἄνω μὲν. στίχ. 23 γράφε ἀποκινήσεωσ, καλ.
 στίχ. 34 γράφε τραύμα, νά — Σελ. 369 στίχ. 30 γράφε ἐγκεκλεισμένα, δυνά. — Σελ.
 371 στίχ. 20 γράφε κατ' ἐξαιρετον στίχ. 26 γράφε κατέζη. στίχ. 38 γράφε δ ἀκρωτη-
 ριασμοσ, στίχ. 37 γρ. ἐκ ψύξεωσ — Σελ. 372 στίχ. 19 γράφε λυσσώντων. στίχ. 19 - 20
 γράφε ἀνατεμνομένων. στίχ. 28 γρ. ῥάγει. — Σελ. 373 στίχ. 23 γρ. Schwarze. στίχ.
 27 γράφε ἐλαφρότερα. στίχ. 38 - 39 γρ. ἐχιδνῶν, διαφέρουσι. — Σελ. 374 στίχ. 9 γράφε
 λάρυγγα. στίχ. 18 γρ. ἀλκαλικά. στίχ. 21 γράφε des. στίχ. 37 γρ. ἀλκαλι. — Σελ. 376
 στίχ. 14 γράφε σείει. στίχ. 28 γράφε ὁμοία. στίχ. 24 γράφε ἀπαρειακλίτωσ. στίχ. 31 γράφε
 ἤτινα — Σελ. 377 στίχ. 11 γρ. κεκαλυμμένον. στίχ. 27 γράφε ἔκτοσιν. στίχ. 28 γράφε
 βρόγχια. στίχ. 46 γράφε δωδεκαδακτύλω. — Σελ. 378 στίχ. 29 γράφε ὑπάρχει.
 στίχ. 32 γρ. τινά. στίχ. 35 γρ. ἡ δὲξίσ. στίχ. 37 γράφε ἐκ τῆσ ὥρασ του ἔτουσ. — Σελ.
 379 στίχ. 33 γράφε φάρυγγσ. στίχ. 35 γράφε δ ἄρρωτασ. — Σελ. 380 στίχ. 2 γράφε
 δάκνωσι. στίχ. 4 γράφε σώασ. στίχ. 7 γράφε ὡσιν ἄνδρεσ, κατ- στίχ. 21 γράφε ὀδα-
 τῶδεσ. στίχ. 23 γρ. συμπεφυκεία. στίχ. 28 γρ. ἐρυθρομέλανεσ. στίχ. 31 γράφε ἐζη. στίχ.
 33 γρ. Oesterr. - April. — Σελ. 381 στίχ. 2 γράφε τινέσ. στίχ. 3 γρ. εἶπετο. στίχ. 6
 γράφε λεία. στίχ. 16 γράφε ὑδρεφειαν; στίχ. 29 γράφε ἡ ὑδρεφειά, στίχ. 41 γράφε
 Bulgr. antimon. — Σελ. 382 στίχ. 1 γράφε antimon. στίχ. 2 γρ. πυριτίδα. στίχ. 12
 γρ. οἰκειότατα. στίχ. 18 γράφε antimon. — Σελ. 383 στίχ. 13 γράφε κανθαριδων. στίχ.
 25 γρ. δραχ. στίχ. 28 γρ. κοιλίωρα — Σελ. 384 στίχ. 3 γράφε ὑστερώτερον. στίχ. 13
 γράφε ὤρων. στίχ. 16 γρ. λέγουσιν οὗτωσ. στίχ. 23 γράφε φλυκταινιδια. στίχ. 36 γρ.
 ἐπαινοῦντοσ καλ — Σελ. 385 στίχ. 1 γράφε στρεμάνιον. στίχ. 27 γρ. δ κυρίωσ τέτανοσ
 — Σελ. 386 στίχ. 17 γρ. ἡ βραχυρόνοσ. στίχ. 28 γράφε σάασ. στίχ. 36 γρ. διαλειμ-
 μάτων — Σελ. 387 στίχ. 5 γρ. ἐγκεφάλου — Σελ. 388 στίχ. 2 γράφε ἰδιανμου πείραν.
 στίχ. 11 γρ. εἶδον. στίχ. 17 γρ. καλ στίχ. 21 γρ. ὀμβροσ, ἡ στίχ. 23 γρ. ἀρσενικόν. στίχ. 26
 γρ. εἶδον. στίχ. 28 γρ. διαλειμμάτων - ὀφέεσ. στίχ. 31 γρ. εἶδον. — Σελ. 389 στίχ. 28
 γρ. ἐφ' ἑσ. στίχ. 27 γρ. δύναται γ' — Σελ. 390 στίχ. 3 γρ. εἶδον. στίχ. 7 γράφε σένησ.
 στίχ. 17 γράφε καλυμμάτων — Σελ. 392 στίχ. 35 γράφε ὑπὸ τραύματοσ, διὰ νύξεωσ.
 — Σελ. 393 στίχ. 1 γράφε ῥήγνυνται. στίχ. 36 γρ. τὸ θανάσιμον τέλος. — Σελ. 393 στίχ.
 13 γρ. ἀφῆσ. στίχ. 20 γράφε ἀφῆσ. στίχ. 29 γρ. ἀκουσικόν πόρον. στίχ. 31 γρ. ῥήγνυται.
 στίχ. 38 γρ. ἐψηται — Σελ. 396 στίχ. 2 γρ. journal. στίχ. 9 γρ. τῶν ἐν τῶσ μορίων.
 στίχ. 12 καλ στίχ. 26 γράφε πρεβεδηκται. — Σελ. 397 στίχ. 13 γρ. νά γείνη — Σελ.
 398 στίχ. 7 γράφε νά γείνη. στίχ. 22 γρ. εἶδον — Σελ. 400 στίχ. 15 γράφε πιθανώτατα
 στίχ. 22 γρ. νά γείνη — Σελ. 402 στίχ. 11 γρ. του — Σελ. 403 στίχ. 10 γρ. παρεκ-
 χύματοσ. στίχ. 17 γράφε ἀκριθέσ. στίχ. 23 γρ. εἶδον. στίχ. 25 γρ. τινέσ. — 406 στίχ.
 34 γρ. τόπον — Σελ. 407 στίχ. 19 γρ. περιτενήσ, λουιδῆσ. στίχ. 20 γρ. αὐτήν. στίχ.
 23 γρ. ἐρρήθη. στίχ. 29 γρ. σκοτιδιαν. στίχ. 30 γρ. αἰφνιδιον — Σελ. 408 στίχ. 32
 γρ. τὰ συμπτώματα - ἐρεθισμοῦ ταυτοχρόνωσ — Σελ. 409 στίχ. 3 γρ. δευτερογόνωσ. στίχ.
 4 γράφε αἰφνιδίοσ. στίχ. 17 γρ. Lecons. στίχ. 20 γρ. αἰφνιδιον. στίχ. 32 γρ. εἶδον. στίχ.
 33 γρ. ὑπνώδεσ, οὐδόλωσ — Σελ. 410 στίχ. 16 γράφε ὑπακτικά — Σελ. 411 στίχ. 3
 γρ. κ. τ. λ. — Σελ. 412 στίχ. 8 γρ. δι' αὐτῆσ, στίχ. 22 γρ. διαλογισθῶμεν. στίχ. 28
 γρ. τοιουτοτρόπωσ. στίχ. 26 γρ. διαλογισθῶμεν — Σελ. 416 στίχ. 27 γρ. μέλλη — Σελ.
 417 στίχ. 36 γρ. ἐσκευασμένον. — Σελ. 418 στίχ. 15 γρ. του — Σελ. 421 στίχ. 29 ἰσθε
 30 γρ. ἀπαρράλλαντωσ. στίχ. 31 γρ. πυρήνεσ. στίχ. 38 γράφε ἰσθός — Σελ. 422 στίχ.
 11 γρ. ἐλκύονται. στίχ. 12 γράφε μυκητώδη. στίχ. 37 γράφε ἀπέμειναν — Σελ. 423
 στίχ. 5 γράφε εἰσ. στίχ. 8 γράφε ἐφθοῦ. στίχ. 11 - 12 γράφε ὁστού, τὸ κρανιον. στίχ. 31
 γράφε εἰσοί — Σελ. 424 στίχ. 17 γράφε εἶδε — Σελ. 425 στίχ. 4 γράφε ἐγγινώνται
 στίχ. 8 γρ. μάλισα. — Σελ. 426 στίχ. 2 γρ. προσώπου — Σελ. 433 στίχ. 17 γρ. δε.
 — Σελ. 437 στίχ. 15 γρ. στηθόδεσμον — Σελ. 438 στίχ. 37 γρ. προσπεφυκός
 — Σελ. 442 στίχ. 16 γρ. διαμότωσιν — Σελ. 448 στίχ. 32 γρ. μεγεθύνσεωσ — Σελ.
 451 στίχ. 11 γράφε ἐλκύνοντεσ. στίχ. 36 γρ. Ἄντι — Σελ. 452 στίχ. 11 γρ. οἰκεί — Σελ.
 453 στίχ. 1 γρ. ἐλεύθερα — Σελ. 454 στίχ. 27 γράφε προπεσόν. στίχ. 33 γράφε προ-
 πεσόν — Σελ. 455 στίχ. 22 γρ. αὐλαχομήλην. κατὰ — Σελ. 457 στίχ. 28 γράφε ἀπο-
 κτηρωσμένων — Σελ. 460 στίχ. 20 γρ. με βελόνην, ῥάμμα φέρουσαν. στίχ. 39 γράφε

ἤρχησαμεν - προσελκύομεν — Σελ. 462 στίχ. 2 γράφε τινά. ςίχ. 4 γράφε ἀφήσωμεν. στίχ. 19 γρ. ἄλλοτι — Σελ. 464 στίχ. 20 γρ. λειποθυμεῖ. στίχ. 35 γρ. κότος — Σελ. 465 στίχ. 17 γράφε δέον τοῦτο ν' ἀνοιθῆ — Σελ. 471 στίχ. 9 γρ. Ζ'. — Σελ. 473 στίχ. 7 γρ. Η' - Θ'. — Σελ. 476 στίχ. 17 γρ. Γ'. ςίχ. 18 γρ. Ἀχιλλεῖδου. ςίχ. 31 γρ. μικρυνόμενον — Σελ. 477 στίχ. 31 γράφε Σκοπός — Σελ. 478 στίχ. 22 γρ. με τὴν ἐνείλησιν. — Σελ. 480 στίχ. 10 γρ. ἐπιπεπλεγμένη. στίχ. 21 γράφε 1Α'. ςίχ. 23 γρ. Ἰνές τινας. στίχ. 27 γράφε μεταβαίνουσιν. ςίχ. 28 γρ. δυσκινήσια. στίχ. 34 γρ. Ἰνας — Σελ. 481 στίχ. 30 γράφε Communutiva — Σελ. 482 στίχ. 23 φωσφορίου — Σελ. 484 στίχ. 24 - 25 γρ. ἐμποδίζη — Σελ. 487 στίχ. 42 γρ. τὴν συνδισμώδη — Σελ. 488 στίχ. 8 γρ. Ἰνας — Σελ. 489 ςίχ. 38 γρ. ἐναποτίθησιν — Σελ. 491 στίχ. 9 γρ. ὁσταύ — Σ. 493 στίχ. 1 - 2 γράφε ἀποκινήσῃσι. — Σελ. 493 στίχ. 33 γράφε ὠφελιμώτερος — Σελ. 497 στίχ. 28 - 29 γρ. ἐπιθάλωμεν — Σελ. 503 ςίχ. 30 γρ. ἐλκυόντων στίχ. 37 γρ. "Ὅταν — Σελ. 504 στίχ. 3 γρ. πτερυγοειδίτου — Σελ. 506 στίχ. 38 γρ. κλυσμάτων — Σελ. 509 στίχ. 11 γράφε πριαπισμόν. στίχ. 16 γράφε medical — Σελ. 512 ςίχ. 16 κατάγνυται — Σελ. 515 στίχ. 28 γρ. ἐκτοπισθῶσι — Σελ. 518 ςίχ. 19 γρ. ἐστρωμένου — Σελ. 519 ςίχ. 19 γρ. ἀκρόμιον. — Σελ. 526 στίχ. 22 γρ. προσπεσούσα — Σελ. 528 στίχ. 5 γρ. εἶδον. στίχ. 23 γρ. μεσότητα. ςίχ. 36 - 37 γρ. ἀγκῶνος — Σελ. 535 στίχ. 26 γρ. γονατειδῆς — Σελ. 540 στίχ. 19 γράφε ἰδοντωτοῦ — Σελ. 541 στίχ. 35 γράφε πρέσω — Σελ. 550 στίχ. 21 γράφε συνηρμοσμένων — Σελ. 552 στίχ. 10 γρ. πεφυλαγμένως, ἂν δύναται — Σελ. 553 στίχ. 8 γράφε τροχαντήρος. — Σελ. 554 στίχ. 23 γράφε τῷ σκέλους — Σελ. 560 στίχ. 32 γράφε ἐντελῶς — Σελ. 561 στίχ. 32 γρ. εἰλημένον — Σελ. 567 στίχ. 8 γράφε περτελιημένοι.

